

5/1711-III . 34
0350
DIA
D. ALEXANDRESCO

DREPTUL CIVIL ROMÂN

IN COMPARAȚIUNE CU LEGILE VECHI

ȘI CU

PRINCIPALELE LEGISLAȚIUNI STRAINE

TOMUL X

(Art. 1591—1836 C. civ.).

BIBLIOTECA CENTRALA
A
UNIVERSITAȚII
DIN
BUCUREȘTI

No. Curent 30022 Format.....

No. Inventar 197404 Anul.....

Secția depoziții Raftul.....

L'office de la loi est de fixer, par les grandes vues, les maximes générales du droit, d'établir des principes féconds en conséquences, et non de descendre dans le détail des questions qui peuvent naître en chaque matière. C'est au magistrat et au jurisconsulte, pénétrés de l'esprit général des lois, à en diriger l'application.

(*Portalis*, Discours préliminaire sur le projet du code civil).

„La véritable doctrine, qui consiste dans la connaissance de l'esprit des lois, est supérieure à la connaissance des lois mêmes“.

Daguesseau

30022

EXPLICAȚIUNEA

TEORETICĂ ȘI PRACTICĂ A

DREPTULUI CIVIL ROMÂN

DE

DIMITRIE ALEXANDRESCO

DECANUL FACULTĂȚII JURIDICE DIN IAȘI

*„Ratio legis est anima legis;
unde sicut anima dominatur cor-
pori, ita ratio legis dominatur
verbis“.*

(Everardus, *De locis legalibus*,
folio 30).

TOMUL X

— Art. 1591—1836 C. Civ. —

BUCUREȘTI

ATELIERELE GRAFICE SOCEC & Co., SOCIETATE ANONIMĂ

1911

197404

1956

MINISTERUL C. C. S. A.
COTA 30 022

1961

No. 1361

Toate exemplarele acestui volum vor fi numerotate și semnate de autor (**manu propria**).

Orice exemplar, pus în vânzare, care nu va întruni aceste condiții, va fi considerat ca contrafăcut și va fi urmărit ca atare.

D. Alexandrescu

B.C.U. Bucuresti

C197404

CARTEA III

TITLUL XII

DESPRE DEPOZIT ȘI DESPRE SECHESTRU

CAPITOLUL I

Despre depozit în genere ⁽¹⁾.

Noțiunea și definițiunea acestui contract.

Art. 1591. — Depozitul, în genere, este un *act* prin care se primește lucrul altuia spre a-l păstra și a-l restitui în natură. (Art. 1593, 1604 C. civ. Art. 1915 C. fr.) ⁽²⁾.

Schimbul, vânzarea și împrumutul (*mutuum*) transferă proprietatea lucrului; locațiunea și comodatul transferă numai dreptul de a întrebuiți lucrul închiriat sau împrumutat. Depozitul nu transferă depozitarului nici atât măcar, ci numai paza lucrului. „*Depositum est, quod custodiendum alicui*

(1) După etimologia sa, cuvântul *depositum* (codul Caragea zice *depoziton*) însemnează un lucru depus dintr'un loc în altul. „*Depositum dictum est ex eo, quod ponitur*“. L. 1, Pr., Dig., *Depositi vel contra*, 16, 3.

Prin cuvântul *depozit* se înțelege fie însuș contractul de depozit, fie lucrul depozitat.

(2) Cpr. L. 1, Pr., Dig., *Depositi, vel contra*, 16, 3, unde se zice: „*Depositum est, quod custodiendum alicui datum est*“. Vezi și L. 186, Dig., *De verborum significatione*, 50, 16, unde se zice: „*Commendare nihil aliud est, quam deponere*“. Vezi și Pothier, *Dépôt*, V, 1, 9. Cuvântul *commendare* eră deci, câteodată, sinonim de *deponere*. Cuvântul *commendare* are însă o întindere mai mare decât *deponere*. În adevăr, oricine depune un lucru face o recomandare; a face o recomandare nu însemnează însă în totdeauna a depune. Cpr. Troplong, *Dépôt*, 8, *in fine*.

datum est“, zice Ulpian⁽¹⁾. „Punerea în păstrare este o tocmală, adecă unul să pue în păstrare și altul să păstreze“, zice codul Caragea (art. 2, partea III, capit. 22).

Paza lucrului.

Depozitul nu ridică deci proprietarului nici proprietatea, nici posesiunea lucrului depozitat⁽²⁾, el descărcând numai pe deponent de paza lucrului său, care trece la depozitar.

Revendicarea lucrului depozitat.

Din împrejurarea că depozitarul nu devine proprietarul lucrului depozitat, rezultă că el nu poate să-l revendice dela terții⁽³⁾.

Bună credință.

Dacă este un contract în care buna credință joacă rol, de sigur este depozitul. „*Hanc actionem bonae fidei esse, dubitari non oportet*“⁽⁴⁾. Aceasta a făcut pe Cujacius să zică: „*Hæc actio depositi summam fidem exigit... Contractus depositi est sacer contractus, ut Juvenalis dixit: sacrum depositi*“⁽⁵⁾. De aceea Romanii declarau infam pe acela care tăgăduia sau violă un depozit⁽⁶⁾.

C. Calimach.
Art. 1294.

(1) L. 1, Pr., Dig., *Depositum, vel contra*, 16, 3. Vezi p. 1, n. 2.

(2) „Prin tocmala depozitului, zice art. 1294 din codul Calimach (958 C. austriac), depozitarul (primitorul depozitului) nu câștigă nici proprietatea, nici stăpânirea, cum nici dritul întrebunțării; el este numai un ținător al lucrului, cu îndatorire ca să păzească, cât va fi prin putință, lucrul ce i s'a încredințat de toată vătămarea“.

(3) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1180 bis. — *Contrà*: Trib. Hazebrouck, D. P. 1902. 2. 11. — Depozitarul poate însă să exercite o acțiune în daune contra aceluia care a găsit sau a furat lucrul depus. Baudry et Wahl, *loco cit.*

(4) L. 1 § 23, Dig., *loco cit.* Vezi și L. 1, Pr., Dig., *loco cit.*, unde se zice: „*Totum fidei ejus esse commissum quod ad custodiam rei pertinet*“.

(5) Citație împrumutată dela Troplong, *Dépôt*, 3.

(6) Vezi Troplong, *op. și loco supra cit.* — Astăzi, violarea depozitului poate constitui un abuz de încredere (art. 323 C. pen.). De câteori lucrul depus va avea o valoare mai mare de 150 lei, depozitul nu va putea însă fi dovedit, înaintea judecătorilor represivi, decât conform principiilor codului civil. Vezi în acest sens, numeroasele autorități citate în tom. VII al Coment. noastre, p. 252, nota 1, la care trebuie să adăogăm, C. Iași, Cas. rom. și C. Rennes, *Cr. judiciar* din 1904, No. 38; Bult. 1907, p. 87; *Cr. judiciar* din 1907, No. 22 și *Dreptul* din 1907, No. 26 (cu observ. noastră); *Pand. Périod.* 1905. 2. 4; T. Huc, XI, 235; Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1052. Vezi și tom. VIII al Coment. noastre, p. 798, nota. 1, *in fine*.

S'a decis că prescripția delictului de abuz de încredere începe

Abuz de încredere.
Art. 323 C. pen.

Prescr. abuz. de încredere.

Aceste principii generale odată expuse, trecem acum la definiția depozitului.

Pothier (*Dépôt*, V, 1) definește depozitul: „un *contract* prin care una din părți dă celeilalte un lucru spre păstrare, pe care aceasta din urmă îl primește *în mod gratuit* ⁽¹⁾, obligându-se a restitui acel lucru atunci când i se va cere“.

Definiția depozitului.

Din această definiție redactorii codului francez au înlocuit cuvântul *contract* prin *act*, pentru a cuprinde și definiția sechestrului judiciar (art. 1632), care este o varietate a depozitului. Ei au șters, de asemenea, din definiția lui Pothier cuvintele *în mod gratuit*, pentru că sechestrul care, după cum am spus, nu este decât o specie de depozit, nu este gratuit.

Art. 1291 din codul Calimach (957 C. austriac), definește depozitul: „tocmala prin care se încredințează cuiva un *lucru străin* spre păstrare“. Această definiție este exactă, însă necompletă, fiindcă nu cuprinde obligația de restituire, care este esențială în materie de depozit. Lucrul depozitat trebuie să fie străin și astăzi. Nu s'ar putea deci ca cineva să primească în depozit lucrul său propriu ⁽²⁾.

C. Calimach.
Art. 1291.

Intenția părților contractante servește a distinge depozitul de unele contracte cu care are asemănare.

Ca și împrumutul simplu (*mutuum*), depozitul nu devine perfect decât prin trădarea lucrului, *re perficitur* (art. 1593) ⁽³⁾;

Contract real.

să curgă, când este vorba de obiecte determinate încredințate unei persoane, din momentul când ele nu pot fi restituite în starea primită; iar când este vorba de lucruri fungibile, dela data cererii sau somațiunii de restituire, dacă ele nu sunt restituite, căci numai dela aceste epoe delictul poate fi considerat ca consumat. Cas. rom. *Dreptul* din 1910, No. 43, p. 342.

- (1) Depozitul eră, în principiu, gratuit și după codul Calimach. „Atunci numai se iartă a se cere plată pentru păstrarea depozitului, zice art. 1308 din acest cod (969 C. austriac), dacă anume s'au făcut tocmală, sau cu tăcere, după starea depozitarului“.
- (2) Cpr. Pothier, *Dépôt*, V, 4; Troplong, *Idem*, 6; „*Qui rem suam deponi apud se patitur, vel utendam rogat, nec depositi, nec commodati actione tenetur; sicuti qui rem suam conducit, aut precario rogat, nec precario tenetur, nec ex locato.* (L. 15, Dig., *Depositum, vel contra*, 16, 3). Cpr. art. 1617 C. civ. actual.
- (3) „Pentru ca depozitul să fie valid, zice art. 775 din codul civil otoman, trebuie ca lucrul depozitat să fie susceptibil de pose-

C. Calimach.
Art. 1308.

C. civ. otoman.
Art. 775.

însă în depozit, tradiția lucrului se face pentru ca depozitarul să-l restituie, pe când în împrumut, tradiția se face pentru ca împrumutatul să întrebuințeze lucrul.

Deoseb. între depozit și comodat.

Depozitul se deosebește de comodat, care și el este un contract real și unilateral, în aceasta că depozitarul nu se poate servi de lucrul depus, pe când comodatarul poate, din contra, să întrebuințeze lucrul împrumutat⁽¹⁾. Afară de această deosebire caracteristică între depozit și comodat, mai sunt și altele. Astfel: 1° depozitarul prestează un serviciu, pe când comodatarul, din contra, îl primește; 2° deponentul poate să-și reia lucrul înaintea termenului fixat, pe când comodantul nu-l poate lua, decât la termenul hotărît; 3° depozitul poate fi salariat, pe când comodatul este, din contra, prin esență gratuit (art. 1561), etc.

Deoseb. între depozit și mandat.

Știm, de asemenea, că depozitul se deosebește de mandat, căci mandatarul are un rol activ, de vreme ce el nu este însărcinat a păstra un lucru, ci a face ceva⁽²⁾.

Impărțirea depozitului.

Depozitul este de două feluri: depozitul propriu zis și sechestrul. Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 1592.

Art. 1592.—Depozitul este de două feluri: depozitul propriu zis și sechestrul. (Art. 1593 urm., 1626 urm. C. civ. Art. 1916 C. fr.)⁽³⁾.

Iar depozitul propriu zis este *voluntar* și *necesar*⁽⁴⁾. Aceasta rezultă din art. 1594. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text.

Art. 1594.—Depozitul este voluntar sau necesar. (Art. 1593, 1595 urm., 1620 urm. Art. 1920 C. fr.)⁽⁵⁾.

siune și ca *tradiția lucrului să fie cu puțință* în momentul facerii depozitului. Astfel, nu se poate face depozitul păsărilor cari zboară în aer“.

(1) Vezi *infra*, p. 22, nota 1.

(2) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 552.

(3) Cpr. Pothier, *Dépôt*, V, No. 1 (ed. Bugnet).

(4) Vom vedea mai la vale că depozitul este și *judiciar* (art. 1632, 2°, 1633).

(5) „Depozitul este sau simplu, sau *mizerabil* (de nevoie), zice art. 1292 din codul Calimach. Simplu se zice când se dă cuiva, nefiind la mijloc vreo nevoie neapărată; iar *mizerabil* se zice

Depozitul este *voluntar* atunci când deponentul a putut să-și aleagă, în deplină libertate, persoana depozitarului. În caz însă când această alegere este dictată de împrejurări (incendiu, ruină, inundație, răskoale, etc.), depozitul este *necesar* sau *mizerabil* (art. 1292 C. Calimach).

Depozitul mai poate încă fi și *neregulat* (art. 1147, 2°), atunci când depozitarul nu este obligat a restitui însuș lucrul depus, ci un lucru de aceeași specie și valoare egală⁽¹⁾.

CAPITOLUL II

Despre depozitul propriu zis.

SECȚIUNEA I

Despre natura (și caracterele) depozitului.

Art. 1593. — Depozitul este un contract esențial gratuit, care nu poate avea de obiect decât lucruri mobile. (Art. 472 urm., 946, 1600 § 2, 1608, 1623, 1628, 1630 C. civ. Art. 1917, 1918 C. fr.)⁽²⁾.

El nu este perfect decât când s'a făcut tradițiunea lucrului.

Tradițiunea se înlocuește prin singurul consimțământ, dacă lucrul ce este a se lăsa în depozit se află deja în mâna depozitarului, sub orice alt titlu. (Art. 1314, 1316, 1591 C. civ. Art. 1919 C. fr.)⁽³⁾.

Depozitul este un contract *real* (*realnic*), după cum se exprimă art. 1291 din codul Calimach. Aceasta rezultă atât din art. 1591, prin care se zice că depozitarul *primește* lu-

Contract real.
Tradițiunea lucrului.

când se dă din pricina unei tulburări sau răskoale, ori a arderii sau a năruirii de zidire, ori a înecării unui vas de mare, sau a răvărsării apelor, etc.". Cpr. L. 1 §§ 2 și 3, Dig., *Depositum vel contra*, 16, 3. Vezi *infra*, p. 43 urm.

- (1) Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 775, 776, text și note și *infra*, p. 8 și 25. Cpr. Pothier, *Dépôt*, V, 82 urm.; Planiol, II, 2213 urm.; Acollas, III, p. 543 și 522, 523. Vezi art. 1295 C. Calimach (959 C. austriac).
- (2) Cpr. L. 1 § 8, Dig., *Depositum, vel contra*, 16, 3; Pothier, *Dépôt*, V, 1, 2, 3, 13, 19, etc.
- (3) Cpr. L. 1 § 14, Dig., *Depositum, vel contra*, 16, 3; L. 1 § 5, Dig., *De obligationibus et actionibus*, 44, 7; L. 8, Dig., *Mandatum, vel contra*, 17, 1; L. 18 § 1; Dig., *De rebus creditis*, 12, 1; Pothier, *Dépôt*, V, 7, 8, 20, etc.

crul altuia, cât și din art. 1593 § 2, după care contractul nu este perfect decât prin tradiția lucrului. Această tradiție este necesară, fiindcă depozitarul se obligă a păstra lucrul și a-l restitui; or, aceste obligații nu pot să existe cât timp lucrul nu i-a fost remis⁽¹⁾. Cum s'ar putea, în adevăr, ca depozitarul să fie obligat la restituirea lucrului, atunci când el nu l-ar fi primit în paza lui? *Cum ne custodiri quidem possit, nisi tradita*, zice Nood⁽²⁾.

Tradiția *brevi manu*.

Nu este însă nevoie de o tradiție reală, o tradiție *brevi manu* fiind suficientă. Astfel, dacă ți-am împrumutat niște tacâmuri de masă pentru ziua d-tale onomastică, pot să convin cu d-ta că, după ce te vei servi de aceste tacâmuri, le vei păstra cu titlu de depozit. În specie nu poate să fie vorba de a-ți face o tradiție reală a acestor tacâmuri, fiindcă ele se găsesc în mâinile d-tale de mai înainte, ei numai de a interverti titlul în virtutea căruia le deții. În adevăr, le dețineai până acum cu titlu de împrumut; de acum înainte le vei deține cu titlu de depozit.

Făgăduința de depozit.

Cu toate că depozitul este un contract real, totuși făgăduința de a primi un lucru în depozit este validă, și deponentul poate să oblige pe depozitar la primirea lucrului⁽³⁾; pe când depozitarul nu poate să constrângă pe deponent la facerea depozitului: 1° pentru că el a promis un serviciu gratuit, și 2° pentru că lucrul care face obiectul depozitului poate fi cerut oricând înapoi.

Contr. unilateral.

Depozitul este un contract unilateral⁽⁴⁾, iar nu un con-

(1) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1016; Guillouard, *Idem*, 11; Trop-Long, *Idem*, 5 și 20; Thiry, IV, 175; Planiol, II, 2205; Mourlon, III, 1042, și toți autorii, afară de Vigié, III, 1050, după care depozitul s'ar forma prin simplul consimțământ al părților, obligația de restituire neexistând decât în urma trădării lucrului. Vezi combaterea acestui sistem în tom. IX al Coment. noastre, p. 640 urm.

(2) Cpr. Troplong, *Dépôt*, 5, p. 5.

(3) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1016; Guillouard, *Idem*, 11; Trop-Long, *Dépôt*, 5; Laurent, XXVII, 69; Colmet de Santerre, VIII, 130 urm., etc. — *Contrà*: Duvergier, *Dépôt*, 383. „De va făgădui cineva că va primi în păstrarea sa un lucru străin, carele încă nu i s'au trădat, zice art. 1293 din codul Calimach (art. 957 C. austriac), atuncea făgăduința aceasta îl îndatorește, dar încă nu se socotește tocmai a depozitului“.

(4) Arntz, IV, 1395, *in fine*; Guillouard, *Dépôt*; 13; Planiol, II,

tract sinalagmatic imperfect, după cum pe nedrept decid unii⁽¹⁾, pentrucă el nu dă loc la obligații principale și directe decât din partea depozitarului. Cât pentru deponent, el nu contractează decât obligații secundare și indirecte, cari izvorăsc dintr'un fapt posterior contractului. De aceea Romanii numeau acțiunea ce deponentul avea în contra depozitarului, *actio depositi directa*, iar aceea a depozitarului contra deponentului, *actio depositi contraria*. Depozitul devine însă sinalagmatic atunci când deponentul făgăduiește un salariu⁽²⁾.

În regulă generală, depozitul este gratuit, însă acest caracter nu există în privința sechestrului. Apoi, se poate stipulă un onorariu chiar în privința depozitului propriu zis (art. 1600, 2°), și cu toată stipularea unui onorariu, contractul tot depozit rămâne. Nu este deci exact de a se zice, așa cum zice art. 1593, că depozitul este un contract *esențialmente* gratuit, căci el nu este gratuit *prin esență*, ci numai *prin natura sa*, după cum dispune anume art. 1432 din codul portughez⁽³⁾.

Depozitul rămâne un contract de binefacere, chiar când este salariat. El nu este deci niciodată un act de speculație, și nu poate să aibă un caracter comercial⁽⁴⁾.

Depozitul nu poate să aibă de obiect decât mobile *corporale*, după cum dispune anume art. 1431 din codul

Gratuitatea depozitului.

Contract de binefacere.

Obiectul depozitului.

2205. — Formalitatea dublului exemplar, prevăzută de art. 1179 nu este deci aplicabilă acestui contract. T. Hue, XI, 233, p. 298; Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1041; Guillouard, *Idem*, 43.

Art. 1179
C. civ.

Depozitul constatat printr'un act scris, având de obiect sume de bani sau lucruri apreciable în bani, este însă supus formalității bunului și aprobat, prevăzută de art. 1180. Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1042; Guillouard, *Idem*, 44; Troplong, *Idem*, 50; P. Pont, *Idem*, 412; T. Hue, XI, 233; Laurent, XIX, 46. — *Contrà*: Laurent, XXVII, 90 (care se contrazice cu cele spuse în tom. XIX, *loco supra cit.*).

Aplic.
art. 1180
C. civ.

(1) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1018.

(2) Planiol, II, 2205; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1018 și 1168, *in fine*.

(3) „Depozitul este gratuit *prin natura sa* (é de sua natureza *gratuito*), zice acest text; deponentul poate, cu toate aceste, să se oblige a dă o gratificare depozitarului“. Cpr. art. 699 C. german.

C. portughez.
Art. 1432.

(4) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1018, *in fine*. — Vezi însă T. Hue, XI, 233, p. 298.

portughez, pentrucă imobilele și drepturile nu pot fi strămutate dintr'un loc în altul⁽¹⁾. Titlurile cari constată drepturile pot însă face obiectul unui depozit⁽²⁾.

Lucruri consumptibile.

Depozitul poate însă să aibă de obiect lucruri cari se consumă prin întrebuințare (*primo usu*), căci asemenea lucruri pot foarte bine fi considerate, prin voința părților, în individualitatea lor proprie, depozitarul fiind obligat a le restitui în natură. (Cpr. art. 1604)⁽³⁾.

Depozit neregulat.

Se poate, de asemenea, conveni că depozitarul va restitui lucrurile depuse, prin echivalentul lor. În asemenea caz există însă un depozit neregulat, care are multă asemănare cu împrumutul⁽⁴⁾. (Vezi *suprà*, p. 5 și *infrà*, p. 25).

C. Calimach.
Art. 1295.

„Dacă se va lăsa depozitarului întrebuințarea lucrului încredințat în păstrarea sa, după cererea lui sau după sloboda punere înainte a depuitorului, zice art. 1295 din codul Calimach (959 C. austriac), atuncea, la întâmplarea întâia, încetează îndată contractul depozitului după lăsarea întrebuințării lucrului; iar la întâmplarea a doua, încetează ființa depozitului în minutul când depozitarul va primi pu-

Art. 688
C. german și
art. 1296
C. Calimach.

(1) Imobilele, cari pot face obiectul unui sechestrul (art. 1630), nu pot deci face astăzi obiectul unui depozit. Aceasta erà și teoria lui Pothier (*Dépôt*, V, 3). „Prin contractul de depozit (*Verwahrungsvertrag*), zice art. 688 din codul german, depozitarul se obligă a păstra un lucru mobil (*bewegliche Sache*), ce i l-a remis deponentul“. Art. 1296 din codul Calimach (960 C. austriac), dispune, din contra, că se pot dà în păstrare lucruri și mișcătoare și nemışcătoare; și acest text adaogă: „iar dacă tot odată se va însărcina depozitarul cu alt ceva, ce privește către acest depozit, atuncea se socotește acesta ca un împuternicit (mandatar)“.

Însărcinarea
de a supraveghea un
imobil.

Se întâmplă adeseori ca cineva să însărcineze pe altul a supraveghea un imobil, însă aceasta nu mai este astăzi un depozit, ci o locație de servicii, ori un mandat, dacă persoana însărcinată cu supravegherea primește un onorariu, sau un contract nenumit în cazul contrar. Cpr. Planiol, II, 2206; Colmet de Santerre, VIII, 129 *bis* II; Troplong, *Dépôt*, 17.

(2) Thiry, IV, 175; Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1023; Guillouard, *Idem*, 19; P. Pont, *Idem*, 382; Troplong, *Idem*, 18; Colmet de Santerre, VIII, 129 *bis* 1; Laurent, XXVII, 79; Cas. fr. D. P. 48. 1. 145; Sirey, 48. 1. 321.

(3) Vezi Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1024; Guillouard, *Idem*, 20; Colmet de Santerre, VIII, 129 *bis* III, etc.

(4) Vezi autorii citați în nota precedentă și Troplong, *Dépôt*, 19.

nerea înainte, sau va începe în faptă a întrebuița lucrul dat în păstrarea sa; și de va fi acest lucru din cele cheluitoare, se preface în contractul împrumutării, iar de va fi din cele necheluitoare, în contractul comodatului, și vor avea loc driturile și îndatoririle cari sunt unite cu aceste contracturi“ (1).

SECȚIUNEA II

Despre depozitul voluntar

Condițiile esențiale pentru formarea și validitatea contractului.

Condițiile necesare pentru formarea și validitatea depozitului voluntar sunt, independent de tradiția lucrului: 1° consimțământul și 2° capacitatea părților contractante.

1° Consimțământul părților.

Art. 1595. — Depozitul voluntar se formează prin consimțământul celui ce dă și celui ce primește lucrul în depozit. (Art. 948, 953 urm., 1593, 1620 C. civ. Art. 1921 C. fr.) (2).

Depozitul este, după cum am văzut, un contract *real*, însă se mai cere încă pentru perfectarea lui, ca la toate contractele, consimțământul părților. Dacă părțile nu sunt de acord, una crezând, de exemplu, că constituie un depozit, iar cealaltă că primește un împrumut, nu există nici depozit, nici împrumut. „*Si ego quasi deponens tibi dedero, tu quasi mutuam accipias, nec depositum, nec mutuum est*“ (3).

Acțiunea *depositi* nu există deci în specie, însă per-

(1) „Dacă s’au depus lucruri fungibile (*vertretbare Sache*), zice art. 700 din codul german, în așa mod încât proprietatea să treacă la depozitar, și acesta să fie obligat a restitui lucruri de aceeaș specie, calitate și cantitate, se vor aplica dispozițiile relative la împrumut (*so finden die Vorschriften über das Darlehen Anwendung*)“, etc.

(2) Cpr. L. 1 § 5, Dig., *Depositum, vel contra*, 16, 3; Pothier, *Dépôt*, V, 14, 15, 16, etc.

(3) L. 18 § 1, *ab initio*, Dig., *De rebus creditis*, 12, 1.

C. german.
Art. 700.

soana care a remis altuia lucrul său va avea contra acestui din urmă acțiunea în revendicare, dacă lucrul subzistă încă în natură, sau o acțiune personală, dacă lucrul nu mai există. Această acțiune nu izvorăște nici din depozit, nici din împrumut, fiindcă nici unul din aceste contracte nu există în specie, ci din principiul de echitate că nimeni nu se poate înavuți în detrimentul altuia. Aceasta este sensul cuvintelor cari se văd în legea menționată, citată mai sus: *Consumptis nummis, condictioni locus erit* ⁽¹⁾.

Eroarea asupra calității sau cantității lucrului depus.

Consimțământul părților trebuie să intervie asupra însuș lucrului care face obiectul depozitului. Eroarea părții asupra calității sau cantității lucrului nu viciază însă contractul. Astfel, dacă ți-am dat în depozit un sac pecetluit, care credeam că conține 1000 lei, pe când el nu conține în realitate decât 900 lei, există depozit, și îmi vei restitui sacul ce ți-am încredințat, oricare ar fi conținutul lui ⁽²⁾.

Eroarea asupra persoanei.

După Pothier, nici eroarea asupra persoanei uneia din părți n'ar împedica contractul de a se forma ⁽³⁾.

2° Capacitatea părților.

Capacitatea de a contracta. Art. 949.

Părțile trebuie să fie capabile. Legea nu cere însă pentru validitatea depozitului o capacitate specială, capacitatea de a contracta fiind suficientă. Art. 1925, § 1 din codul francez dispune, în această privință, că depozitul voluntar nu poate să aibă loc decât între persoane capabile de a contracta, însă legiuitorul nostru a eliminat cu drept cuvânt acest text, întrucât el nu face decât a reproduce principiul general formulat prin art. 949.

Capacitatea spre a face un depozit.

Spre a face un depozit, este suficient a avea capacitatea de a administra, pentrucă depozitul nu aduce niciun prejudiciu deponentului, nici nu micșorează patrimoniul său ⁽⁴⁾.

Persoanele care pot face un depozit.

Astfel, pot face un depozit: minorul emancipat, individul pus sub un consiliu judiciar, fără asistența acestui

⁽¹⁾ Pothier, *Dépôt*, V, 15; Troplong, *Idem*, 36.

⁽²⁾ Pothier, *op. cit.*, 16; Troplong, *op. cit.*, 37.

⁽³⁾ Pothier, *op. cit.*, 17. — Vezi însă distincția făcută de Troplong, *op. cit.*, 38.

⁽⁴⁾ Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1028; Guillouard, *Idem*, 33; T. Hue, XI, 236, etc.

consiliu, femeea măritată separată de bunuri; femeea dotală, în ceea ce privește mobilele sale parafernale, etc.⁽¹⁾.

Aceste reguli se aplică fie că depozitul este salariat sau nesalariat, pentru că existența unui salariu nu schimbă natura contractului.

Depozitul salariat.

Contractul de depozit în care a intervenit un incapabil, fie ca deponent, fie ca depozitar, este nul, însă nulitatea nu poate fi invocată decât de însuși incapabilul, în urma încetării incapacității sale, sau de reprezentantul său legal, în timpul incapacității sale, întrucât este vorba, în specie, de o nulitate relativă (art. 952).

Nulitate relativă.
Art. 952
C. civ.

În regulă generală, depozitul se face de către proprietarul lucrului sau de către mandatarul său. Aceasta rezultă din art. 1596. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text:

Art. 1596
C. civ.

Art. 1596. — Depozitul voluntar se face *în totdeauna*⁽²⁾ numai de către proprietarul lucrului depozitat, sau prin consimțământul său expres ori tacit. (Art. 1610 C. civ. Art. 1922 C. fr.)⁽³⁾.

Din împrejurarea că depozitul se face *în totdeauna* de proprietarul lucrului, ar părea să rezulte că, pentru a putea face un depozit, trebuie neapărat a fi proprietarul lucrului, așa că depozitul lucrului altuia ar fi nul; însă această soluție este inadmisibilă, pentru că validitatea depozitului lucrului altuia rezultă din art. 1610, pe care îl vom explica mai la vale, și unde vom vedea că depozitul nu este

Depozitul lucrului altuia.
Validitate.

- (1) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1028; Guillaouard, *Idem*, 33. — Minorul neemancipat, nici interzisul nu pot face un depozit, însă depozitul poate fi făcut de către tuturul lor. Vezi autorii de mai sus. „Acel care face un depozit (*emanet*) și acel care-l primește, zice art. 776 din codul civil otoman, trebuie să aibă întregimea facultăților lor și să fie capabili de judecată. Nu este însă nevoie ca ei să fie majori. Astfel, smințitul și minorul incapabil de judecată nu pot nici să facă, nici să primească în mod valid un depozit. Minorul capabil de judecată poate, din contra, să facă și să primească un depozit, dacă este emancipat“.
- (2) Textul francez nu zice *în totdeauna*, ci în mod regulat (*régulièrement*).
- (3) Cpr. L. 1 § 15, Dig., *Depositum, vel contra*, 16, 3; Pothier, *Dépôt*, V, 4, 7, etc.

Minorul neemancipat și interzisul. C. civil otoman.
Art. 776.

opozabil adevăratului proprietar, acest depozit fiind față de dănsul *res inter alios acta*⁽¹⁾. Vezi *infra*, p. 42.

Depozitul
făcut de un
locatar, uzu-
fructuar, de-
pozitar, etc.

Dacă depozitul poate să emane dela un *non dominus*, *a fortiori* el poate să emane dela o persoană care, deși nu este proprietară, totuși are asupra lucrului un drept care poate s'o autorize a face depozitul. Astfel sunt, de exemplu: locatarul, uzufructuarul, creditorul gagist sau chiar însuș depozitarul care, spre mai bună siguranță, ar putea depune lucrul depozitat lui, în mâinile altui depozitar⁽²⁾.

Capacitatea
depozitarului.
C. Caragea.

Încât privește pe depozitar, capacitatea de a administra nu este suficientă, el trebuind să aibă pe aceea de a se obliga, întrucât el prestează un serviciu gratuit și se obligă a păstra lucrul ce i-a fost încredințat⁽³⁾. „Păstrătorul fiind nevârsnic sau nebun, zice codul Caragea (art. 9, partea III, capit. 22), dacă va păți ceva lucrul cel pus în păstrare, și se va simți, atunci paguba privește la cel ce a dat lucrul în păstrare, pentru că a ales acest fel de păstrător“.

Persoanele in-
capabile de a
primi un de-
pozit.

Astfel, sunt incapabili de a primi un depozit: minorul, fie chiar emancipat; interzisul; individul pus sub consiliu judiciar; femeea măritată, chiar separată de bunuri, dacă nu are cuvenita autorizare⁽⁴⁾, etc.

Art. 952
C. civ.

Nulitatea este și de astă dată relativă, numai incapabilul putând s'o invoace (art. 952).

Astfel, dacă incapabilul a înstrăinat sau a pierdut lucrul depus, dacă el l-a lăsat să piară din lipsă de îngrijire, etc., el va fi la adăpost de orice răspundere, cerând nulitatea contractului.

C. Caragea.

- (1) Dacă depozitul s'a făcut fără consimțământul proprietarului lucrului, acesta va putea deci să-l revendice, și pârîtul nu-i va putea opune dispoziția art. 1909, ci numai pretențiile ce ar putea să aibă pentru cheltuelile făcute spre păstrarea lucrului. Guillouard, *op. cit.*, 31; T. Huc, XI, 232; Laurent, XXVII, 82, etc. „Când se va vădi că lucrul cel dat în păstrare este de furat sau străin, și se va cere de stăpânul său, zice codul Caragea (art. 13, partea III, capit. 22), este dator păstrătorul să-l dea judecăței, că de nu-l va da, se învinovățește“.
- (2) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1034; Guillouard, *Idem*, 31; T. Huc, XI, 232, etc.
- (3) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1035; Guillouard, *Idem*, 34; T. Huc, XI, 236, etc.
- (4) Vezi autorii citați în nota precedentă.

În urma anulării contractului, deponentul nu va avea în contra incapabilului decât acțiunea în revendicare, dacă lucrul depus se găsește încă în mâna depozitarului, sau acțiunea *de in rem verso*, de câteori lucrul nu mai există, însă incapabilul a tras un folos din el. Această soluție, care eră admisă și de Pothier, rezultă din art. 1598. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text:

Acțiunile ce aparțin deponentului în urma anulării contractului.

Art. 1598. — Dacă depozitul s'a făcut de către o persoană capabilă către una necapabilă, aceea ce a făcut depozitul are numai acțiunea în revendicarea lucrului depozitat, pe cât se află în mâna depozitarului, sau acțiunea în restituire, pe cât acesta (adeacă incapabilul) s'a folosit. (Art. 949 urm., 1098, 1164, 1597 C. civ. Art. 1926 C. fr.)⁽¹⁾.

Astfel, dacă depozitul a fost făcut unei femei măritate neautorizate, deponentul va putea să exercite contra ei acțiunea în revendicare, de câteori lucrul se mai găsește încă în mâinile ei⁽²⁾.

Incapabilul, care este *doli capax*, va fi însă, în orice caz, responsabil de consecințele dolului său (art. 1162). Astfel, depozitarul incapabil care, în mod fraudulos, a mistuit lucrul depus, va trebui să despăgubească pe deponent⁽³⁾.

Cazurile în care incapabilul poate fi responsabil.

Obiectul depozitului.

Am văzut *suprà*, p. 7 și 8, că toate mobilele corporale pot face obiectul unui depozit, chiar dacă ar fi susceptibile de a fi consumate prin întrebuințare⁽⁴⁾.

Dovedirea contractului de depozit.

Art. 1597. — Depozitul voluntar nu se poate face decât prin

(1) Cpr. L. 9 § 2, Dig., *De minoribus*, 4, 4; Pothier, *Dépôt*, V, 6 § 2.

(2) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1036, *in fine*. — În orice caz, bărbatul nu va putea fi atins prin acțiunea deponentului, decât atunci când s'ar stabili că el s'a înțales în mod fraudulos cu femeea spre a mistui lucrul depus. Guillouard, *Dépôt*, 34.

(3) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1037; Guillouard, *Idem*, 37; Tropolong, *Idem*, 58. Cpr. L. 1 § 15, Dig., *Depositum, vel contra*, 16, 3 și L. 9 § 2, Dig., *De minoribus*, 4, 4.

(4) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1039; T. Hue, XI, 228, etc.

înscris. (Art. 1180, 1191, 1197, 1198, 1204 urm., 1208, 1220 urm., 1598, 1621, 1705 C. civ. Art. 1923 C. fr. (1).)

Dreptul roman.

La Romani, contractul de depozit nu putea fi probat, în ultimele timpuri, decât printr'un act scris, semnat de trei martori (2).

Dreptul nostru anterior.

În dreptul nostru anterior nu se cerea, din contra, niciun act scris, fiindcă proba testimonială era admisă fără nicio restricție, conform regulii anterioare ordonanței din Moulins dela 1569: *témoins passent lettres*.

Dreptul actual.

În legislația actuală, chestiunea dovedirii depozitului voluntar este cămuită de dreptul comun, așa că proba testimonială și a prezumpțiilor este inadmisibilă, de câteori valoarea lucrului depus este mai mare de 150 lei vechi (3).

Aplic. dreptului comun.

Dar dacă există un început de probă scrisă, sau dacă partea a fost în imposibilitate de a-și procura o dovadă scrisă, sau dacă, în fine, actul scris a fost pierdut dintr'o cauză de forță majoră neprevăzută, depozitul poate fi dovedit cu martori sau prezumpții, conform dreptului comun (4).

Mărturisire și jurământ.

Tot prin aplicarea dreptului comun, depozitul poate fi dovedit, independent de orice probă scrisă, prin mărturisirea sau jurământul depozitarului (5).

Dacă depozitarul mărturisește faptul depozitului, contestând însă însemnătatea lui, recunoscând, de exemplu, că a primit numai un sac cu 1000 lei, iar nu doi saci, așa cum pretinde deponentul, depozitul nu va fi dovedit decât până la concurența sumei de 1000 lei, pentru cealaltă 1000

(1) Cpr. L. 11, Cod, *Qui potiores in pignore habeantur*, 8, 18, (în *authent. Nov.* 73, capit. 1 și 2); Pothier, V, *Dépôt*, 18, 41, 76, etc.

(2) Vezi L. citată în nota precedentă.

(3) Cas. Rom. Bult. S-a II, anul 1871, p. 201; Bult. 1900, p. 644; C. Douai (sub Cas.), D. P. 1901. 1. 75; Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1045, etc.

(4) Cas. rom. și C. București, Bult. 1894, p. 125 și *Dreptul* din 1894, No. 38; Bult. 1900, p. 131; *Dreptul* din 1901, No. 33; C. Gand și Chambéry, D. P. 1904. 2. 464; D. P. 1905. 2. 287; Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1046; Guillouard, *Idem*, 40; Troplong, *Idem*, 48; P. Pont, *Idem*, 402; T. Huc, XI, 233; Laurent, XXVII, 89; Arntz, IV, 1400, etc.

(5) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1047 și 1051; Guillouard, *Idem*, 40 urm.; Troplong, *Idem*, 46; P. Pont, *Idem*, 411; T. Huc, XI, 232, 234. Cpr. și Cas. rom. Bult. 1894, p. 125 (motive).

de lei neexistând nicio dovadă, și rămânând ca pentru această a doua 1000 de lei, deponentul să defere depozitarului jurământul decizoriu.

Aceeaș soluție este admisibilă în cece privește identitatea obiectelor depuse.

Dacă depozitarul recunoaște faptul depozitului, însă pretinde că a restituit lucrul, acțiunea deponentului va fi respinsă, fiindcă mărturisirea depozitarului este, în principiu, indivizibilă (art. 1206) ⁽¹⁾.

Aplic.
art. 1206.

Tot ce s'a zis mai sus rezultă la noi din principiile generale ⁽²⁾, iar în Franța aceasta mai rezultă și din art. 1924, pe care legiutorul nostru l-a eliminat ca deprisos.

Aplic. principiilor generale.

SECȚIUNEA III

Despre îndatoririle depozitarului.

Depozitarul are două obligații principale: 1° aceea de a păstra lucrul, și 2° aceea de a-l restitui.

- (1) Tot indivizibilă este mărturisirea și atunci când pretinsul debitor, interogat de creditor, răspunde că s'a împrumutat, în adevăr, dela acest din urmă cu o sumă de bani, *însă a plătit-o*. Vezi Cas. rom. Bult. 1897, p. 1178; Aubry et Rau, VIII, § 751, p. 176, text și nota 27 (ed. a 4-a); Massé-Vergé, III, § 606, p. 539, nota 6, precum și numeroase alte autorități citate în tom. VII al Coment. noastre, p. 338, 339, nota 3.— Dar dacă mărturisirea este indivizibilă atunci când faptele pretinse de acel ce mărturisește sunt conexe și decurg din acelaș fapt juridic, având între ele o legătură intimă (cpr. Cas. rom. Bult. 1897, p. 1473), mărturisirea este din contra divizibilă, de câteori faptele mărturisite sunt deosebite și independente unele de altele, neavând nicio legătură juridică între ele. Astfel, de câteori un cumpărător mărturisește existența unui contract de vindere-cumpărare, adăogând însă că prețul l-a plătit nu însuș vânzătorului, ci unui mandatar al acestui din urmă, mărturisirea este divizibilă, pentrucă mandatul pretins nu are nicio legătură sau conexitate cu faptul principal, care este vânzarea. Cas. rom. Bult. 1904, p. 975 și 1576; *Cr. judiciar* din 1905, No. 23 (cu observ. noastră). Vezi și Bult. Cas. 1907, p. 602. Vezi în privința indivizibilității mărturisirei în genere, tom. VII al Coment. noastre, p. 335 urm.

Cazurile de indivizibilitate și de divizibilitate ale mărturisirei.

- (2) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1047; Guillouard, *Idem*, 41; Laurent, XXVII, 92; T. Huc, XI, 234; Arntz, IV, 1400; Acollas, III, p. 514, etc.

1° **Obligația de a păstra lucrul depozitat. — (Responsabilitatea depozitarului).**

Art. 1599. — Depozitarul trebuie să îngrijească de paza lucrului depozitat, întocmai precum îngrijește de paza lucrului său. (Art. 989, 1080 § 2, 1540 § 2, 1564, 1566, 1600 urm C. civ. Art. 1927 C. fr.) (1).

Art. 1600. — Dispozițiunea art. precedent trebuie să se aplice cu mai mare rigoare:

- 1° Când depozitarul s'ar fi oferit a primi un depozit;
- 2° Când s'ar fi stipulat vreo plată pentru paza depozitului;
- 3° Când depozitul s'a făcut numai în folosul depozitarului;
- 4° Când s'ar fi alcătuit expres ca depozitarul să fie răspunzător de orice culpă. (Art. 1080 § 1, 1593 C. civ. Art. 1928 C. fr.) (2).

Art. 1601. — Depozitarul nu răspunde niciodată de stricăciunile provenite din forță majoră, afară de cazul când a fost pus în întârziere pentru restituțiunea lucrului depozitat. (Art. 1044 § 2, 1074 § 2, 1079, 1082, 1083, 1156, 1604, 1605, 1606, 1608 C. civ. Art. 1929 C. fr.) (3).

Art. 1602. — El (depozitarul) nu poate să se servească de lucrul depus, fără permisiunea expresă sau tacită a deponentului. (Art. 1081, 1088, 1156, 1504, 1565 urm., 1591 C. civ. Art. 1930 C. fr.) (4).

Art. 1603. — Depozitarul nu poate de fel să caute a vedea lucrurile ce i s'au depozitat, dacă i s'au încredințat într'o ladă închisă, sau sub o copertă sigilată. (Art. 1931 C. fr.) (5).

C. Caragea.

(1) Cpr. L. L. 20 și 32, Dig., *Depositum, vel contra*, 16, 3; L. 1 § 5, Dig., *De oblig. et actionibus*, 44, 7; Pothier, *Dépôt*, V, 22, 23, 26, 27, etc. „Păstrătorul se cade să ia aminte pentru cele puse în păstrare ca de chiar lucrurile sale“, zice art. 4 partea III, capit. 22 din codul Caragea.

(2) Cpr. L. 1 §§ 6, 8 și 35, Dig., *Depositum, vel contra*, 16, 3; L. 23, Pr., Dig., *De div. regulis juris antiqui*, 50, 17; L. 4, Pr., Dig. *De rebus creditis*, 12, 1; L. 5 § 2, Dig., *Commodatum, vel contra*, 13, 6; Pothier, *op. cit.*, 30—32, etc.

(3) Cpr. L. 12 § 1; L. 14 § 1 și L. 20, Dig., *Depositum, vel contra*, 16, 3; — L. 1, Cod, *eod. tit.*, 4, 34. — L. 15 § 3, Dig., *De rei vindicatione*, 6, 1; — L. 7 § 15, Dig., *De pactis*, 2, 14; — L. 29, Dig., *Mandatum, vel contra*, 17, 1; — L. 23, Dig., *De div. regulis juris antiqui*, 50, 17, etc.; Pothier, *Dépôt*, V, 33, etc.

(4) Cpr. L. 25 § 1 și L. 29, Dig., *Depositum, vel contra*, 16, 3; L. 3, Cod, *eod. tit.*, 4, 34; Instit. 4, 1, *Des oblig. quæ ex delicto nascuntur*, § 6; L. 76, Dig., *De furtis*, 47, 2; Pothier, *Dépôt*, V, 34—37, etc.

(5) Cpr. Pothier, *op. cit.*, 38, 39; art. 1302, 1303 C. Calimach (966 C. austriac), etc.

Depozitarul trebuie să îngrijească de paza lucrului depozitat, întocmai precum îngrijește de paza lucrului său (art. 1599) ⁽¹⁾; de unde rezultă că el nu răspunde de *culpa levis in abstracto*, ci numai de *culpa levis in concreto*, soluție admisă atât la Romani ⁽²⁾, cât și în dreptul străin ⁽³⁾. Va să zică răspunderea depozitarului este mai mică decât aceea a debitorului în genere, prescrisă de art. 1080 § 1. Depozitul fiind, în adevăr, gratuit (art. 1593), deponentul nu poate să ceară dela depozitar o îngrijire mai mare decât el are pentru lucrul său propriu, și acesta este la adăpost dela orice răspundere, chiar dacă ar fi comis o culpă pe care n'ar fi comis-o un bun proprietar (*culpa levis in abstracto*). Motivul acestei dispoziții excepționale se întemeiază pe interpretarea voinței presupuse a părților și pe împrejurarea că depozitarul nu trage niciun folos din deținerea lucrului depus ⁽⁴⁾. La această rațiune, destul de puternică, Portalis, în expunerea de motive, a mai adăugat și alta,

Responsabilitatea depozitarului. *Culpa levis in concreto.*

(1) Depozitarul nu este însă obligat a asigura lucrul depozitat, chiar dacă ar asigura lucrurile sale proprii, afară poate de cazul când ar fi vorba de un depozitar de profesie. Cpr. T. Huc, XI, 237, p. 304; Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1075. — Dacă depozitarul a asigurat lucrul contra incendiului, în caz când focul ar fi rezultatul culpei sale, el fiind responsabil către deponent, are o acțiune contra companiei de asigurare, el neavând însă asemenea acțiune atunci când focul ar fi rezultatul unui caz fortuit, pentrucă, în asemenea caz, el nu răspunde către deponent (art. 1601). Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1076.

Asigurarea lucrului depozitat.

(2) Cpr. L. 31, Dig., *Depositum, vel contra*, 16, 3.

(3) „În caz de depozit gratuit, zice art. 690 din codul german, depozitarul nu răspunde decât de îngrijirea ce el aduce propriilor sale afaceri, *so hat der Verwahrer nur für diejenige Sorgfalt einzustehen, welche er in eigenen Angelegenheiten anzuwenden pflegt*“. Cpr. art. 964 C. austriac (1300 C. Calimach); art. 5, partea III, capit. 22 C. Caragea; art. 113 C. federal al obligațiilor (Elveția), etc. — Art. 1435, 1° din codul portughez dispune că depozitarul trebuie să îngrijească de paza și conservarea lucrului depozitat, dând acestui lucru îngrijirea și diligența necesară spre a-și îndeplini, precât este capabil, bine obligațiile sale (*a prestar, na guarda e conservaço do cousa depositada, o cuidado e diligencia de que é capaz, para o bom desempenho do deposito*). Cpr. și art. 1766 C. spaniol.

(4) Vezi autoritățile citate în tom. VI al Coment. noastre, pag. 317, nota 1.

Dr. străin și dr. nostru anterior.

197404

zicând că deponentul este în culpă de câteori și-a pus încrederea sa într'un depozitar negligent⁽¹⁾.

Depozitarul nu este obligat de a aduce la cunoștința deponentului viciile aparente ale lucrului, care l-ar expune la perire, căci aceasta nu face parte din obligațiile de pază și conservarea ce-i impune legea⁽²⁾.

Neaplic.
art. 1566.
Controversă.

Ce trebuie să decidem în caz când atât lucrul depus cât și al său propriu fiind expuse la un pericol comun, depozitarul, care n'ar fi putut scăpa ambele lucruri, ar fi scăpat numai pe al său? Fi-va el responsabil în acest caz? Răspunsul este foarte simplu, deși chestiunea este controversată. Art. 1566, aplicabil comodatarului, care singur trage foloase din împrumut, nu poate fi aplicat depozitarului, care departe de a trage vreun folos din depozit, aduce, din contra, un serviciu deponentului⁽³⁾.

Cu toate acestea o distincție se impune: Dacă lucrul propriu al depozitarului are o valoare mai mare, el a putut să-i dea preferință, aceasta fiind un act de bună administrație; dacă însă lucrul deponentului are o valoare superioară, depozitarul care a scăpat lucrul său este în culpă, fiindcă, de bună samă, el ar fi scăpat lucrul cel mai scump, dacă amândouă i-ar fi aparținut. El nu va datori însă, în

(1) Vezi tom. VI al Coment. noastre, *loco cit.* și Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1054. — Depozitarul nu răspunde deci de culpa cea mai gravă, dacă el o comite în gestiunea propriilor sale afaceri. Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1056; Guillouard, *Idem*, 50. — *Contrà*: Troplong, *Dépôt*, 65. — *A fortiori*, el nu va avea nicio răspundere, dacă n'a dat lucrului depus îngrijirea excepțională descoperită de progresele științei moderne. Baudry et Wahl, *op. și loco cit.*; T. Hue, XI, 237, p. 304. Cpr. C. Bordeaux, D. P. 89. 2. 11. V. și tom. VI al Coment. noastre, p. 318, n. 1.

(2) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1057 *bis*. Cpr. C. Lyon, D. P. 1904. 2. 397.

(3) Cpr. art. 1300 C. Calimach (964 C. austriac) și art. 1305 din acelaș cod (967, *in medio* C. austriac) citate *infra*, p. 20, nota 1 și p. 39. Știm, de asemenea, că art. 1566 nu se aplică mandatarului (v. tom. IX al Coment. noastre, p. 587 și 651), nici gerantului de afaceri. Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 330. — *Contrà*: Art. 1891 C. spaniol. „Gerantul de afaceri va răspunde de cazul fortuit, zice acest text, când va prefera propriul său interes aceluia al proprietarului afacerii gerate (*quando hubiese pospuesto el interés de éste al suyo propio*).

caz de pierderea lucrului depus, valoarea întregă a acestui lucru, pentrucă dacă l-ar fi scăpat, el ar fi putut să ceară dela deponent valoarea lucrului său, pe care l-ar fi sacrificat (art. 1618). Prin urmare, el va putea să deducă această valoare din suma ce trebuie să plătească deponentului⁽¹⁾.

Imprejurările particulare în care depozitul a avut loc, putând însă uneori să agraveze responsabilitatea depozitarului, art. 1600 se grăbește a adăoga că acesta va putea fi responsabil și de culpa *levis in abstracto*, conform art. 1080 § 1, în cazurile următoare:

Cazurile în cari depozitarul răspunde de culpa *levis in abstracto*.

1° Când s'ar fi oferit a primi el însuș lucrul în depozit, *si quis se deposito obtulit*⁽²⁾;

2° Când s'ar fi stipulat vreo plată pentru paza depozitului⁽³⁾, *nisi forte merces accessit*⁽⁴⁾;

3° Când depozitul ar fi fost făcut numai în folosul depozitarului⁽⁵⁾;

4° Și în fine, când părțile ar fi convenit ca depozitarul să fie răspunzător de orice culpă cât de ușoară⁽⁶⁾.

În acest din urmă caz însă, pentru ca depozitarul să fie responsabil de orice culpă, oricât de ușoară ar fi, se cere o clauză expresă și specială, căci dacă s'a zis că depozitarul va răspunde de orice culpă în genere (*omnis culpa*), se înțelege că părțile au prevăzut numai *culpa levis in abstracto*⁽⁷⁾.

(1) Cpr. Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1069, și autoritățile citate într'un sens și în altul în tom. VI al Coment. noastre, p. 319, nota 1.

(2) L. 1 § 35, Dig., *Depositum, vel contra*, 16, 3. Cpr. Pothier, *Dépôt*, V, 30; Baudry et Wahl, *Idem*, 1060, etc.

(3) Cpr. Pothier, *Dépôt*, 31; Baudry et Wahl, *Idem*, 1061; Guillaouard, *Idem*, 53, 55, etc.

(4) L. 5 § 2, Dig., *Commodati, vel contra*, 13, 6.

(5) Cpr. L. 4, Pr., Dig. *De rebus creditis*, 12, 1; Pothier, *Dépôt*, V, 32; Baudry et Wahl, *Idem*, 1063, etc. — Aceeaș soluție este aplicabilă în caz când depozitul a fost făcut în interesul ambelor părți, de exemplu: îți dau în depozit suma de 1000 lei, cu condiție ca, la nevoie, să te poți servi de ea. Baudry et Wahl, 1064; Guillaouard, 57; Duvergier, *Idem*, 436, etc.

(6) Vezi L. 1 § 6, Dig., *Depositum, vel contra*, 16, 3, unde se zice: „*Si convenit, ut in deposito et culpa praestetur, rata est conventio; contractus enim legem ex conventionem accipiunt*“. Cpr. Pothier, *op. cit.*, V, 30.

(7) Thiry, IV, 183, p. 168. — Se poate, de asemenea, conveni că

Nerăspunde-
rea depozita-
rului de caz-
urile fortuite.
Art. 1601.

Dar dacă depozitarul răspunde, în principiu, de *culpa levis in concreto* și, uneori, chiar de *culpa levis in abstracto*, el nu răspunde însă în genere de cazurile fortuite, nici chiar în împrejurările excepționale prevăzute de art. 1600 (art. 1601). Aceasta este sensul cuvintelor *niciodată*, care se văd în art. 1601⁽¹⁾.

Această regulă suferă însă excepție în următoarele cazuri:

Cazurile în
cari depozita-
rul răspunde
de cazurile
fortuite.

1° În cazul când lucrul depozitat a perit după ce depozitarul a fost pus în întârziere de a-l restitui. Aceasta nu este decât o aplicare a art. 1044, § 2, 1074, § 2 și 1156, § 1, *in fine*⁽²⁾. Debitorul care nu restituie lucrul, în urma punerii în întârziere de a-l restitui, este, în adevăr, în culpă; de aceea riscul și pericolul lucrului, în urma punerii sale în întârziere, este în sarcina lui. *Qui in mora est, culpa non vacat*⁽³⁾.

2° Al doilea caz în care depozitarul va răspunde de cazul fortuit este atunci când acest caz fortuit nu este decât o urmare și o consecință a dolului ori culpei sale (*casus culpa sau dolo determinatus*)⁽⁴⁾.

depozitarul va răspunde numai de o culpă oarecare, sau că nu va răspunde de nicio culpă, afară, bine înțăles, de *culpa lata*, pentru care el va fi totdeauna responsabil, fiindcă această culpă echivalează cu dolul, și nimene nu poate, după cum știm, fi scutit de responsabilitatea care rezultă din dolul său. Vezi tabla de materii a tom. V și VI, v^o *Dol și infră*, p. 52.

C. Calimach.
Art. 1300 și
C. Caragea.

- (1) Thiry, IV, 184; Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1071. „Depozitarul, zice art. 1300 din codul Calimach. (964 C. austriac), este dator să răspundă paguba pricinuită depozitorului din neîmplinirea datorniciei sale îngrijiri, iar nu aceea din întâmplare, nici atunci când el ar fi putut scăpa din primejdie depozit, însă nu fără pierdere a însuș lucrului său“. „Orice va pătimi depozitul din întâmplare neapărată, privește la cel ce a pus în păstrare“, zice codul Caragea (art. 6, partea III, capit. 22).
- (2) Din cele mai sus expuse rezultă că depozitarul nu are nicio răspundere, dacă el dovedește că lucrul ar fi pierit, prin caz fortuit și la deponent (art. 1156 § 2). Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1071; Guillouard, *Idem*, 61; Laurent, XXVII, 100; T. Huc, XI, 239, etc.
- (3) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 236, nota 2 și 693, nota 1; tom. V, p. 193; tom. VI, pag. 150, 492, 513, etc.
- (4) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1072; Guillouard, *Idem*, 60; Arntz, IV, 1405. Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 162 *ad notam*; p. 236, n. 1; 283, 485, nota 4; 649, etc.

3° In fine, depozitarul răspunde de cazul fortuit, când l-a luat în mod expres asupra lui, asemenea clauze fiind valide într'un depozit, ca în toate contractele în genere (art. 1156, § 2, 1460)⁽¹⁾.

Depozitarul, care invoacă cazul fortuit, spre a fi scutit de obligația de restituire, va trebui să-l dovedească, conform dreptului comun (art. 1156, § 3 și 1169)⁽²⁾, orice probă fiind admisă în această privință. Art. 1156 § 3 și 1169.

Devastarea este necontestat un caz fortuit, și dacă mobilele depozitarului au fost în totul distruse, este de presupus că și lucrul depozitat a perit cu această ocazie⁽³⁾. Exemple de cazuri fortuite.

Incendiul nu este un caz fortuit decât atunci când este rezultatul trăznetului, sau când focul a fost pus în caz de războiu, de revoluție, turburări, răskoale, etc.⁽⁴⁾. Incendiul.

Incendiul nu este deci prin el însuși un caz fortuit, fiindcă el poate fi rezultatul unui caz fortuit, dar poate fi și consecința unei neglijențe sau imprudențe⁽⁵⁾.

Furtul cu mâna înarmată încă este un caz fortuit (art. 1625). Tot astfel ar fi, după unii, și furtul cu efracție sau cu escaladare⁽⁶⁾. Furtul cu mâna înarmată.

(1) Thiry, IV, 184; Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1071; Guillouard, *Idem*, 60, etc.

(2) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1073; Guillouard, *Idem*, 62, 77; Troplong, *Idem*, 121; C. Riom, D. P. 82. 2. 38. *Vezi infrâ*, pag. 28.

(3) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1074; Guillouard, *Idem*, 60; C. Poitiers, *Répert. Dalloz*, v^o *Dépôt*, No. 60, nota 1.

(4) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1074.—În caz de perirea lucrului depozitat prin incendiu, depozitarul, spre a fi scutit de obligația de restituire, va trebui să dovedească că focul care a distrus lucrul este rezultatul unui caz fortuit.—S'a decis însă, cu drept cuvânt, că faptul din partea unui chiriaș de a lăsa în mâna proprietarului cheile apartamentului închiriat, în care se găsesc închise mobilele sale, nu constituie un depozit, și deci, nu face ca proprietarul, păzitor al cheilor, să fie responsabil de mobilele chiriașului, în caz de arderea lor. *Cas. fr. Sirey*, 1906. 1. 135 și *Dreptul* din 1907, No. 36, p. 292 (cu observ. noastră).

(5) *Cpr. C. București, Dreptul* din 1902, No. 84; *Cas. belg. Sirey*, 91. 4. 31. *Vezi și tom. IX al Coment. noastre*, p. 648.

(6) *Cpr. C. București, Dreptul* din 1910, No. 30; *Trib. Iași, Dreptul* din 1898, No. 73; P. Pont, *Petits contrats*, I, 540; Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1074, *in fine*, care se contrazice cu cele

Art. 1602.

Depozitarul nu poate să se servească de lucrul depozitat fără învoirea expresă sau *tacită* (textul francez zice presupusă, *présupposée*) a deponentului (art. 1602)⁽¹⁾, căci dacă ar călca această obligație negativă, el ar fi responsabil de pierderea lucrului cauzată nu numai prin culpa lui, dar și prin caz fortuit⁽²⁾. „Dacă depozitarul va fi întrebuințat lucrul depozitat, zice art. 1301 din codul Calimach (art. 965 C. austriac), dacă fără vre-o neapărată nevoie, sau fără învoirea depuitorului, îl va fi dat la altul spre păstrare, sau dacă au prelungit întoarcerea lui la termen, și au pățimit lucrul vătămare, care n'ar fi pățimit dacă s'ar fi întors înapoi depuitorului la termen, nu poate atunci să se desvinovățească punând înainte întâmplarea, ci se osândește ca să plătească paguba“.

C. Calimach.
Art. 1301.

Art. 1603.

Depozitarul are obligația a nu căuta să cunoască lucrurile depuse, atunci când deponentul a voit a le ține ascunse⁽³⁾. Această intenție a deponentului poate să rezulte fie din împrejurările în care s'a făcut depozitul, fie din natura lucrurilor depuse.

În baza acestor principii, art. 1603 dispune, *exempli gratia*, că depozitarul nu poate să caute a vedea lucrurile depuse, dacă ele i-au fost încredințate într'o ladă închisă, într'un sac sau într'o copertă sigilată, etc.

C. Calimach.
Art. 1302,
1303.

Depozitarul care ar violă secretul depozitului, va putea fi condamnat către deponent la daunele, cari ar reprezintă valoarea prejudiciului cauzat⁽⁴⁾. „Dacă s'au depozitat lucrul

spuse în acelaș Tratat, No. 1211. Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 284, nota 3, precum și tom. VI, p. 350, 351, nota 5. Vezi și *infra*, p. 48.

- (1) Aceasta este o deosebire caracteristică între depozit și comodat, căci comodatarul are, din contra, dreptul de a se servi de lucrul împrumutat (art. 1560). Vezi *supra*, p. 4. — Știm că, la Romani, faptul de a se servi de lucru era considerat ca un furt al uzului (cpr. Pothier, *Dépôt*, V, 34), ceea ce nu mai este admisibil astăzi. Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1085. Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 653, nota 2.
- (2) Cpr. Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1082; Guillouard, *Idem*, 68; P. Pont, *Idem*, 446; Duvergier, *Idem*, 443; Laurent, XXVII, 103.
- (3) Vezi Pothier, *Dépôt*, 34; Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1086; Guillouard, *Idem*, 67; Laurent, XXVII, 104, etc.
- (4) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1087; Guillouard, *Idem*, 68; P. Pont, *Idem*, 450; C. Bordeaux, D. P. 87. 2. 66.

încuiat sau sub pecete, zice art. 1302 din codul Calimach (966 C. austriac), și pe urmă s'au găsit încuetoarea sau pecetea vătămată, iar depuitorul va încredința că-i lipsește un lucru dintre aceste, după regulă i se dă jurământ, dacă starea, meseria, sau averea lui, și alte împrejurări⁽¹⁾ vor da încredințare apropiată de adevăr că acest lucru au lipsit, afară numai dacă depozitarul va putea dovedi cumcă vătămarea încuetoarei sau a pecetei s'au făcut fără greșala lui"; și art. 1303 din acelaș cod (966, *in fine* C. austriac) adaogă: „Regula de mai sus are să se aplice și la împrejurarea când se vor perde toate lucrurile depozitate după acest chip“.

2° Obligația de a restitui lucrul depus.

A doua obligație principală a depozitarului consistă în restituirea a însuș lucrului depozitat. Iată cum se exprimă, în această privință, art. 1297 din codul Calimach (961 C. austriac) :

„Indatorirea depozitarului este ca să păstreze cu sâr-guintă și ca un bun iconom, lucrul încredințat lui, ca pe însuș lucrul său, în tot cursul termenului hotărît și, după împlinirea lui, să-l întoarcă înapoi depuitorului în starea aceea precum îl primise, și cu toate sporirile sau adăogirile lui“⁽²⁾. Codul Caragea, dispune, de asemenea, că: „de câteori

Art. 1297
C. Calimach
și C. Caragea.

(1) Nota 73 de sub acest text, care face parte din lege, ca toate notele din codul Calimach, arată împrejurările de căpitenie pe care judecătorii le puteau ține în samă. Acestea erau: arătarea depozitarului, de către deponent, a lucrurilor depuse înainte de închiderea sau pecetluirea lor; înscrierea acestor lucruri într'un inventar; arătarea câtimei și calității lucrurilor depuse, dovedirea că puțin timp înainte de depunere, depozitarul a avut astfel de lucruri; faptul că un argat al deponentului ar afirmă că acesta a avut într'o scatuleă încuiată sau pecetluită, sau într'alt asemenea lucru, mulți galbeni sau alte lucruri de mare preț, pentru a căror dobândire nu înfățișează nicio dovadă, etc.

C. Calimach.
Nota 73 de
sub art. 1302.

(2) Art. 1298 din codul Calimach (962 C. austriac) prevede cazul restituirii depozitului înainte de împlinirea termenului pentru care fusese constituit. „Depozitarul este dator, zice acest text, să întoarcă înapoi depuitorului lucrul și mai înainte de termenul hotărît, dacă acesta îl va cere, putând, în asemenea caz, să ceară paguba pricinuită lui; din protivă, nu poate

C. Calimach.
Art. 1298.

lucrul cel pus în păstrare se va cere de cel ce l-au pus, datorește păstrătorul a-l dà precum l-a primit. Și de va fi lucrul roditor, este dator și rodul, bez numai când se va legă împotriva“ (art. 11, partea III, capit. 22).

Art. 1607.

Dacă depozitarul a murit, restituirea lucrului se va face de către moștenitorii săi (art. 1607).

Conform dreptului comun, restituirea nu poate fi dovedită prin martori decât până la 150 lei, afară de cazul când ar există un început de probă scrisă⁽¹⁾.

Art. 1604.

În privința restituirei lucrului depozitat, art. 1604 din codul actual are următoarea dispoziție:

Art. 1604. — Depozitarul trebuie să înapoeze tot acel lucru ce a primit.

Un depozit de bani, când depozitarul, conform art. 1602, făcuse întrebuițare de dânsul, trebuie să se restituiească în acele monete în care s'a făcut, atât în cazul de sporire cât și în acela de scădere a valorii lor. (Art. 1147, 1578, 1579, 1591, 1605 urm., 1611 C. civ. Art. 1932 C. fr.)⁽²⁾.

În principiu, depozitarul trebuie să restituie lucrul depus în individualitatea sa, *in specie*, afară de cazul când depozitul ar fi avut de obiect lucruri consumptibile. Depozitarul trebuie să restituie lucrul în starea în care se găsește în momentul restituirei. Deteriorările, care nu sunt survenite prin faptul său, sunt în sarcina deponentului (art. 1605).

Astfel, dacă am depus în mâinile d-tale 1000 lei, neînțelegând a face un depozit neregulat, îmi vei restitui însăși monezile depuse, deși din art. 1604 ar părea să rezulte că ai putea să-mi restituiești alte monezi de aceeaș specie⁽³⁾.

depozitarul să întoarcă depozitul cel lui încredințat, îmi înainte de hotărîtul termen, afară numai dacă o întâmplare neprevăzută îi va face cu neputință sigură păstrarea lui, fără a sa vătămare și păgubire“.

În fine, art. 1299 din acelaș cod (963 C. austriac) dispune că: „dacă termenul păstrării depozitului nu va fi anume hotărît, nici din alte împrejurări nu va fi cu putință a se pricepe, atuncea poate depozitarul să se lepede de păstrarea lui, de va voi“.

⁽¹⁾ Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1159 *ter*.

⁽²⁾ Cpr. L. 17 § 1, Dig., *Depositum, vel contra*, 16, 3; L. 1 § 5, Dig., *De obligationibus et actionibus*, 44, 7; Pothier, *Dépôt*, V, 40; art. 1297 C. Calimach (961 C. austriac), etc.

⁽³⁾ Privilegiile fiind de drept strict, s'a decis, cu drept cuvânt,

În caz de contestație asupra identității lucrurilor depuse, deponentul va dovedi identitatea lor. Dovada se va face conform dreptului comun ⁽¹⁾.

Doved. identității lucrurilor depuse.

Din împrejurarea că depozitarul este obligat a restitui lucrul depozitat, rezultă că el nu poate face o poprire în mâinile sale proprii, asupra lucrului depozitat, spre a încasă sumele ce-i datorește depunătorul ⁽²⁾.

Facerea unei popriri în mâinile sale proprii. Controversă.

Principiul că depozitarul trebuie să restituie însuș lucrul depus *in specie*, suferă excepție în caz de depozit neregulat. De exemplu: Depun în mâinile d-tale o sumă de bani pe care o vei putea întrebuiți, restituindu-mi o sumă egală. În asemenea caz, depozitul are multă asemănare cu împrumutul, cu care unii îl și confundă ⁽³⁾. „De se vor da în păstrare bani, cu tocmală să se slujească păstrătorul cu dânsii . . ., aceasta nu se mai socotește păstrare, ci împrumutare“, zice codul Caragea (art. 8, partea III, capit. 22).

Cazul unui depozit neregulat.

C. Caragea.

Intenția părților va decide dacă ele au înțeles a face un împrumut sau un depozit neregulat.

Există interes de a se distinge aceste două contracte, Deoseb. între depozit și împrumut.

că creanța ce deponentul are contra depozitarului pentru banii depuși, nu este privilegiată. Cas. rom. Bult. S-a II, anul 1885, pag. 464.

⁽¹⁾ Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1090.

⁽²⁾ Trib. Paris, Sirey, 1910, *Bull. des sommaires*, 2, p. 4 și *Dreptul* din 1910, No. 30 (cu observ. noastră). — *Contră*: C. Paris, Sirey, 1908. 2. 313. Această din urmă soluție, care admite validitatea unei asemenea popriri, este, după părerea noastră, inadmisibilă și din punctul de vedere că noi nu admitem validitatea unei popriri făcută de un creditor în mâinile sale proprii. Această chestiune este însă foarte controversată, și soluția contrară este generalmente admisă atât în doctrină cât și în jurisprudență. Vezi în sensul validității unei asemenea popriri, Trib. Tutova, *Cr. judiciar*, din 1905, No. 43; Cas. fr. Sirey. 92. 1. 225 (cu nota lui Labbé); D. P. 92. 1. 430; *Pand. Périod.* 92. 1. 445; D. Negulescu, *Teoria poprirei*, p. 77 (ed. a 3-a); Dodo, *Théorie et pratique de la saisie-arrêt*, 130, p. 131, 132; Garsonnet, *Pr. civ.*, IV, § 1382, p. 325 (ed. a 2-a), precum și multe alte autorități citate *pro* și *contra*, în tom. VI al Coment. noastre, p. 783, notele 1 și 2 și în observ. ce am publicat în *Dreptul* din 1907, No. 75, p. 620, notele 9 și 10.

⁽³⁾ Cpr. Guillouard, *Dépôt*, 20, 22. — Vezi însă Pothier, *Dépôt*, 82 urm.; Baudry et Wahl, *Idem*, 1094 urm. Vezi art. 1295 C. Calimach (959 C. austriac), art. 700 C. german, etc.

căci pe când însușirea depozitului, fie chiar neregulat, constituie un abuz de încredere (art. 323 C. pen.)⁽¹⁾, nerestituirea banilor împrumutați nu are această sancțiune. Apoi, mai există și alte deosebiri între aceste două contracte, din punctul de vedere al responsabilității, al admiterii compensației (art. 1147, 2°), etc. (2).

Cazul când lucrul depozitat a perit prin caz fortuit.

Principiul că depozitarul trebuie să restituie însuș lucrul depozitat mai suferă încă excepție în caz de perirea lucrului prin forță majoră sau caz fortuit. Dacă el a primit alt lucru în locul aceluia depus, el trebuie să restituie ceea ce a primit în schimb (art. 1606 și 1721).

Art. 1608.

Depozitarul trebuie să restituie nu numai lucrul depozitat, dar și fructele lui. Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 1608.

Art. 1608. — Depozitarul trebuie să restituiească fructele produse de lucrul depozitat și culese de dânsul.

El nu e dator de a plăti nicio dobândă pentru banii ce i s'au depozitat, afară numai din ziua de când a fost pus în întârziere de a-i restitui. (Art. 1079, 1088, 1593, 1602, 1604 C. civ. Art. 1936 C. fr.) (3).

Restit. fructelor percepute.

Depozitul neaducând, în principiu, niciun folos depozitarului, acesta trebuie să restituiească nu numai lucrul, dar și fructele lui, pe care el le-a perceput, precum și toate celelalte accesorii, nu însă și fructele ce el ar fi putut percepe și pe care nu le-a perceput (4).

Cazul când depozitul consistă într-o sumă de bani.

Dacă lucrul depus consistă într-o sumă de bani, depozitarul nu va datori, în principiu, dobânda, fiindcă el nu se poate folosi de suma depusă. El nu va datori dobânda decât atunci când depozitul ar avea de obiect titluri la purtător productive de dobânzi, pe cari depozitarul le-ar fi încasat (5).

Daunele cauzate prin nerestituire.

Dacă depozitarul nu restituie banii depuși, el va plăti deponentului daunele cauzate prin nerestituirea la timp.

(1) Vezi *suprà*, p. 2, nota 6.

(2) Cpr. Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1099, și autoritățile citate acolo.

(3) Cpr. L. 1 §§ 23 și 24; L. 25 § 1, Dig., *Depositum, vel contra*, 16, 3; — L. 2, Cod, *eod. tit.*, 4, 34; — L. 38 § 10, Dig., *De usuris et fructibus*, 22, 1; Pothier, *Dépôt*, V, 47, 48, 73; art. 1297 C. Calimach (961 C. austriac), etc.

(4) Cpr. Pothier, *op. cit.*, 47; Berriat St. Prix, *Notes élément. sur le C. civil*, III, 7683. Cpr. art. 11 C. Caragea, partea III, capit. 22, citat textual *suprà*, p. 23, 24.

(5) Guillouard, *Dépôt*, 80; Laurent, XXVII, 110; Colmet de Santerre, VIII, 148, etc.

Aceste daune vor consista, după art. 1608, în dobânda legală, care va curge din ziua punerii în întârziere, adică a unei somații extra-judiciare (art. 1079), legea ne mai cerând de astădată o acțiune în justiție (art. 1088).

Aplic.
art. 1079 în
privința dau-
nelor.

Această soluție este admisibilă chiar în caz când depozitarul ar fi fost autorizat a se servi de banii depozitați⁽¹⁾.

În caz când depozitarul s'a servit de lucru, fără învoirea deponentului, se decide de unii că el va datori dobânda de drept din ziua în care a întrebuințat lucrul, fără nicio punere în întârziere, și aceasta prin aplicarea art. 1504 dela societate și 1544 dela mandat⁽²⁾; însă această soluție este inadmisibilă, pentrucă textele de mai sus sunt excepționale și deroagă dela principiul punerii în întârziere. Ca atare, aceste texte trebuie deci să fie mărginite la cazurile anume prevăzute prin ele⁽³⁾.

Aplic.
art. 1504 și
1544.
Controversă.

Se decide chiar de unii că dacă depozitarul a întrebuințat fondurile ce i s'au încredințat, la jocuri de bursă, cărți, etc., el datorește nu numai dobânda acestor fonduri, din ziua întrebuințării lor, ci și foloasele trase din aceste operații; pentrucă, pe deoparte, *nemo ex delicto suo locupletari potest*, sau *debet consequi emolumentum*, iar pe de alta, pentrucă produsul jocului este un fruct civil al sumei întrebuințate⁽⁴⁾. Această soluție este inadmisibilă, pentrucă maxima menționată nu are sensul ce i se dă în specie, ci însemnează că autorul unui delict trebuie în totdeauna să repare prejudiciul întreg suferit de acela care a fost victima lui⁽⁵⁾.

Cazul când
banii depuși
au fost între-
buințați la
jocuri de
bursă, cărți,
etc.
Controversă.

Am văzut că depozitarul trebuie se restituie lucrul depozitat în natură, cu fructele și accesoriile lui, *cum omni causa*⁽⁶⁾. Art. 1605 arată în ce stare lucrul trebuie să fie

Starea în care
lucrul trebuie
să fie restituit.
Art. 1605.

(1) Laurent, XXVII, 111; P. Pont, *Dépôt*, 467; Duranton, XVIII, 52; Aubry et Rau, IV, § 403, p. 623, nota 8 (ed. a 4-a).—*Contra*: Guillouard, *Dépôt*, 82, după care o acțiune în justiție ar fi necesară în specie, spre a face să curgă dobânda.

(2) Guillouard, *Dépôt*, 74 și 83; Troplong, *Idem*, 104; P. Pont, *Idem*, 468; Aubry et Rau, IV, § 403, p. 623; Duranton, XVIII, 53, etc. Cpr. art. 698 C. german.

(3) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1111.

(4) P. Pont, *Dépôt*, 469.

(5) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1112; Guillouard, *Idem*, 75; Troplong, *Idem*, 105; Duvergier, *Idem*, 471, etc.

(6) Prin aplicarea acestui principiu, art. 718 din codul civil

Art. 718.
C. civ. otoman.

restituit. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text, care nu este decât o aplicare a principiilor generale, înscrise în art. 1102 și 1156.

Art. 1605. — Depozitarul nu e dator de a restitui lucrul depozitat decât în starea în care se află la timpul înapoierei. Stricăciunile survenite fără faptul său rămân în sarcina deponentului. (Art. 1102, 1156, 1601 C. civ. Art. 1933 C. fr.) ⁽¹⁾.

Aplic. dreptului comun.

Acest text aplică deteriorărilor principiile pe care le-am expus *suprà*, p. 20 cu ocazia interpretării art. 1601. În adevăr, acel care deține lucrul altuia în virtutea unui contract, și care trebuie să-l păstreze în baza acestui titlu, nu răspunde de cazurile fortuite cari au distrus sau deteriorat acest lucru. *Nemo pręstat casum fortuitum*. Legea aplică, în specie, depozitarului regula dreptului comun, după care debitorul unui corp cert și determinat este liberat prin trădarea lucrului în starea în care se găsește în momentul predării, dacă deteriorările ulterioare nu sunt pricinuite prin faptul sau greșala sa, nici prin aceea a persoanelor de care el răspunde, sau dacă înaintea acestor deteriorări el n'a fost pus în întârziere (art. 1102).

Dovedirea cazului fortuit.

Dovedirea cazului fortuit incumbă, după cum am mai spus-o *suprà*, p. 21, depozitarului care-l invoacă (art. 1156 § 3), spre a fi scutit de restituirea lucrului în bună stare.

Distrugearea lucrului prin incendiu.

Dacă lucrul a fost deteriorat sau distrus prin incendiu, știm că nu este suficient ca depozitarul să dovedească faptul incendiului spre a fi scutit de responsabilitate, ci mai trebuie încă să stabilească că incendiul nu se datorește culpei sale sau oamenilor săi ⁽²⁾.

Imposibilitatea de a restitui depozitul.

Dacă depozitarul se găsește *prin culpa sa* în imposibilitate de a restitui lucrul depozitat, el va restitui valoarea lui din momentul facerii restituirei, iar nu din momentul constituirei depozitului ⁽³⁾.

otoman dispune că puii animalului încredințat altuia, laptele, lâna, etc., aparțin proprietarului lucrului.

⁽¹⁾ Cpr. Pothier, *Dépôt*, 42—44.

⁽²⁾ Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 170. Cpr. Guillouard, *Louage*, I, 278 și *Dépôt*, 77. Vezi și *suprà*, p. 21.

⁽³⁾ Guillouard, *Dépôt*, 78. — *Contrà*: C. Aix, D. P. 72. 2. 41; Sirey, 72. 2. 109.

Dacă depozitarul a primit o sumă de bani sau alt lucru în locul obiectului depozitat, el va restitui deponentului ceea ce a primit în schimb. Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 1606. Art. 1606.

Art. 1606. — Depozitarul căruia s'a luat prin forță majoră lucrul depozitat, și care a primit în locu-i o sumă de bani sau orice alt lucru, trebuie să restituie ceea ce a primit. (Art. 1156, 1601, 1607, 1721 C. civ. Art. 1934 C. fr.) (1).

Astfel, pentru a lua exemplul dat de Pothier, dacă înainte de a pleca în străinătate, mi-ai lăsat în deposit o cantitate oarecare de produse sau niște cai cari au fost rechiziționați pentru armată, în baza legii din 6 Aprilie 1906 asupra rechizițiilor militare, voi restitui prețul ce mi s'a plătit.

Aceeaș soluție va fi admisă și în caz când lucrul depozitat va peri prin faptul unui terțiu, care va despăgubi pe depozitar de prejudiciul suferit. În asemenea caz, depozitarul va restitui despăgubirea primită dela terțiu (art. 1721 § 2) (2).

Obligația de restituire trece la moștenitorii depozitarului, cari vor trebui să restituie însuș lucrul depozitat, de câteori el există. „Când va muri păstrătorul, moștenitorii lui sunt datori lucrul cel dat în păstrare cu toate dreptățile lui“, zice codul Caragea (art. 21, partea III, capit. 22). C. Caragea.

Pentru cazul când lucrul a fost vândut de bună credință de către moștenitori, art. 1607 dispune următoarele: Art. 1607.

Art. 1607. — Eredede depozitarului, care a vândut de bună credință lucrul ce n'a știut că este depozitat, este dator să restituie numai prețul primit, sau să cedeze acțiunea sa în contra cumpărătorului, dacă prețul n'ar fi fost plătit. (Art. 972, 996, 1606, 1898, 1909 C. civ. Art. 1935 C. fr.) (3).

Acest text presupune că moștenitorul depozitarului, în necunoștința depozitului, crezând că lucrul depozitat aparține autorului său, l-a înstrăinat de bună credință, și-l obligă, în asemenea caz, a restitui prețul sau acțiunea ce el are

(1) Cpr. L. 1 § 21, Dig., *Depositum, vel contra*, 16, 3; Pothier, *Dépôt*, V, 45.

(2) Cpr. Guillouard, *Dépôt*, 79.

(3) Cpr. L. 1 § 47; — L. L. 2, 3, 4, Dig., *Depositum, vel contra*, 16, 3; Pothier, *Dépôt*, 45, 46, etc.

contra cumpărătorului, dacă acest din urmă n'a plătit prețul. Această soluție se întemeiază pe echitate.

Cazul când moștenitorul a consumat lucrul de bună credință. Dacă moștenitorul depozitarului a consumat lucrul de bună credință, el va restitui valoarea ce lucrul are în momentul când a fost consumat, iar nu în momentul restituirii, pentru că el se înavuțește cu această valoare ⁽¹⁾.

Dăruirea lucrului de către moștenitor. Dacă moștenitorul în loc de a vinde sau consuma lucrul, l'a dăruit de bună credință, el nu va restitui nimic, pentru că el nu s'a înavuțit prin aceasta cu nimic ⁽²⁾.

Cazul când există mai mulți depozitari sau moștenitori de ai depozitarului. Dacă există mai mulți depozitari, sau dacă depozitarul a murit lăsând mai mulți moștenitori, restituirea poate fi făcută de acela dintre ei care deține lucrul, fără ca conșimțământul celorlalți să fie necesar, fiindcă ei nu se pot opune la restituire ⁽³⁾.

Cazul când lucrul depozitat nu poate fi restituit. Dacă lucrul depozitat nu poate fi restituit, fiecare din depozitari sau din moștenitori va fi responsabil pentru partea sa, afară de cazul când pierderea lucrului ar proveni numai din culpa unuia din ei, în care caz acest din urmă va fi singur responsabil pentru tot ⁽⁴⁾.

Art. 1609. Cui trebuie să se facă restituirea? Iată ce dispune, în această privință, art. 1609:

Art. 1609. — Depozitarul nu trebuie să restituie lucrul depozitat decât aceluia ce i l-a încredințat, sau aceluia în al cărui nume s'a făcut depozitul, sau persoanei arătate spre a-l primi. (Art. 1096, 1604, 1607, 1610 C. civ. Art. 1937 C. fr.) ⁽⁵⁾.

Persoanele cărora se restituie depozitul. Dacă depozitul a fost făcut de o persoană capabilă, lucrul depozitat se va restitui acestei persoane ⁽⁶⁾; dacă de-

⁽¹⁾ Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1122; Guillouard, *Idem*, 72; P. Pont, *Idem*, 464; Duranton, XVIII, 48; Colmet de Santerre, VIII, 147 bis II, etc.

⁽²⁾ Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1123; P. Pont, *Idem*, 464; Colmet de Santerre, VIII, 147 bis, II; T. Huc, XI, 242; Arntz, IV, 1469. — *Contra*: Guillouard, *Dépôt*, 72. Cpr. Aubry et Rau, IV, § 403, p. 622, text și nota 6 (ed. a 4-a).

⁽³⁾ Pothier, *Dépôt*, V, 65; Baudry et Wahl, *Idem*, 1125; Guillouard, *Idem*, 97. Cpr. art. 16, partea III, capit. 22 C. Caragea.

⁽⁴⁾ Guillouard, *Dépôt*, 97, *in fine*; Baudry et Wahl, *Idem*, 1068.

⁽⁵⁾ Cpr. L. 1 § 44 și L. 11, Dig., *Depositum, vel contra*, 16, 3; Pothier, *Dépôt*, V, 49, 53, 61, etc.

⁽⁶⁾ Deci, dacă prezidentul unui club sau unui cerc, care nu eră persoană morală, a făcut un depozit la casa de consemnații, legă-

pozitul a fost făcut de către un mandatar, lucrul depozitat nu se va restitui mandatarului, ci mandantului. În fine, dacă contractul arată persoana care trebuie să primească lucrul depozitat, restituirea se va face acestei persoane.

Această din urmă dispoziție nu se aplică însă decât în cazul când restituirea este făcută în timpul vieții deponentului, căci dacă acest din urmă moare înainte ca lucrul să fi fost restituit persoanei indicate, depozitul nu poate fi restituit decât moștenitorilor deponentului, conform art. 1611⁽¹⁾. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest din urmă text:

Art. 1611. — În caz de moarte a deponentului, lucrul depus nu se poate restitui decât eredelui. Dacă sunt mai mulți erezi, lucrul depozitat trebuie să se restituiească fiecărui din ei o parte pe cât i se cuvine.

Dacă lucrul nu se poate împărți, erezii trebuie să se unească

tura juridică, cu privire la acest depozit și la consecințele lui, nu s'a stabilit decât între deponent personal și casa de depuneri, și această casă nu are niciun motiv legal de a refuza restituirea depozitului aceluia care l-ar fi făcut, când nimeni nu se opune în mod legal la această restituire. Cas. rom. Bult. 1906, p. 1356.

⁽¹⁾ Astfel, depozitarul unor titluri sau valori nu se liberează față de moștenire prin remiterea acestor valori, în urma morții deponentului, persoanei arătate de acest din urmă, ci numai prin remiterea lor în mâinile moștenitorilor lui. Cas. fr. *Pand. Périod.* 1902. 1. 504; Sirey, 1902. 1. 312 și *Dreptul* din 1903, No. 12, p. 108; Thiry, IV, 188, p. 170, 171; Guillouard, *Dépôt*, 87; Troplong, *Idem*, 146; P. Pont, *Idem*, 480; Baudry et Wahl, *Idem*, 1143; Laurent, XXVII, 118; Arntz, IV, 1410; Planiol, II, 2210; T. Huc, XI, 245; Répert. Sirey, v^o *Dépôt*, 536 urm.; *Pand. fr., eod. v^o*, 323 urm., etc.

Deponentul poate însă, conform dreptului comun, să declare că, chiar în urma morții sale, lucrul depus va fi restituit unui terțiu, căci asemenea mandat *post mortem mandantis*, valid în dreptul roman (L. 26, Pr., Dig., *Depositi, vel contra*, 16, 3), este, după cum știm, valid și în dreptul actual. Vezi t. IX, p. 621, text și nota 7. Cpr. Baudry et Wahl, *Mandat*, 838 și *Dépôt*, 1143; P. Pont, *Dépôt*, 481; Massé-Vergé, V, § 736, p. 9, nota 17; C. Amiens, Sirey, 54. 2. 60; D. P. 54. 2. 255.—*Contra*: Laurent, XXVII, 118; Troplong, *Dépôt*, 146 urm.; Duvergier, *Idem*, 483; Aubry et Rau, IV, § 403, p. 623, 624, text și nota 13; C. Paris, *Pand. Périod.*, 89. 2. 139. Vezi și sistemul intermediar al lui Guillouard, *Dépôt*, 91.

Validitatea
mandatului
post mortem.
Controversă.

între dânsii asupra modului primirei lui. (Art. 653, 1057 urm., 1060, 1063, 1064 C. civ. Art. 1939 C. fr.)⁽¹⁾.

Restituirea care urmează a se face moștenitorilor deponentului sau aceuia pentru care depozitul a fost constituit, este supusă regulilor prescrise de art. 1611.

Dacă sunt mai mulți moștenitori necontestăți⁽²⁾, lucrul va fi restituit fiecăruia din ei pentru partea sa respectivă, în caz când lucrul este divizibil. Dacă lucrul nu poate fi împărțit în părți materiale, deși este susceptibil de diviziune intelectuală, moștenitorii majori trebuie să se înțeleagă între ei în privința modului de primire al lucrului⁽³⁾.

Regulele de mai sus se aplică, pentru identitate de motive, în cazurile când depozitul a fost făcut de mai multe persoane sau pentru mai multe persoane⁽⁴⁾.

Art. 1612.

Art. 1612 mai prevede un caz în care lucrul depozitat poate fi restituit unei alte persoane, decât acelei care a făcut depozitul. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text:

Art. 1612. — Dacă deponentul, prin schimbarea statului său, a perdut administrațiunea bunurilor sale după facerea depozitului, acesta nu se poate restitui decât persoanei însărcinate cu administrațiunea averii deponentului. (Art. 390, 445, 454, 458, 1242 C. civ. Art. 761 C. com. Art. 1940 C. fr.)⁽⁵⁾.

C. civ. otoman.
Art. 802.

(1) Cpr. L. 1 § 36; L. L. 14 și 31, Pr., Dig., *Depositi, vel contra*, 16, 3; L. ultimă, Cod, *cod. tit.*, 4, 34; Pothier, *Dépôt*, 52, 54, 55, 62, etc. „În caz de moartea persoanei care a făcut depozitul, zice art. 802 din codul civil otoman, lucrul depus trebuie să se restituiească moștenitorilor săi“.

(2) Dacă ar fi vreo îndoială asupra drepturilor unuia sau mai multora dintre moștenitori, depozitarul ar putea să refuze restituirea cât timp ea nu este ordonată de justiție. Cas. fr. D. P. 60. 1. 305; Sirey, 60. 1. 971; Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1142; Guillouard, *Idem*, 96; T. Hue, XI, 247, etc.

(3) În caz când lucrul depozitat este indivizibil, și moștenitorii nu se înțeleg între ei sau nu se prezintă toți, lucrul va putea fi restituit acelora cari au cea mai mare parte din moștenire, sub îndatorire însă de a da cauțiune. Pothier, *Dépôt*, V, 54; Pand. fr., v^o *Dépôt*, 356; Troplong, *Idem*, 159.

(4) Cpr. Pand. fr., v^o *Dépôt*, 350; Guillouard, *Idem*, 97; Duranton, XVIII, 61; Aubry et Rau, IV, § 403, p. 624, nota 14 (ed. a 4-a).

(5) Cpr. Pothier, *Dépôt*, 52.

După acest text, dacă deponentul a pierdut administrația bunurilor sale prin schimbarea capacității sale, restituirea se va face persoanei însărcinate cu administrația bunurilor lui. Aceasta se va întâmpla în cazurile următoare, prevăzute anume de textul francez, *exempli gratia*: când femeea, nemăritată în momentul depozitului, s'a măritat mai în urmă; când deponentul, capabil în momentul facerii depozitului, a fost mai în urmă pus sub interdicție, etc. De asemenea, dacă depozitul a fost făcut de un incapabil, sau în numele lui, restituirea se va face reprezentantului său legal ⁽¹⁾.

Perderea din partea deponentului a administr. bunurilor sale prin schimbarea de capacitate.

Presupunând însă că depozitarul a restituit de bună credință lucrul incapabilului, în necunoștința pierderii capacității sale, se înțelege că el va fi liberat. *Bona fides æquitate summam desiderat*, zicea Tryphoninus ⁽²⁾. O lege din Dig zice de asemenea: „*In omnibus quidem, maxime tamen in jure, æquitas spectanda sit*“. (L. 90, Dig., *De div. reg. juris antiqui*, 50, 17).

Restit. lucrului făcută de bună credință incapabilului.

Art. 1613.

Art. 1613 prevede ipoteza inversă acelei stabilită de art. 1612. Iată cum se exprimă acest text:

Art. 1613. — Dacă depozitul a fost făcut de către un tutor sau administrator, în asemenea însușire, și administrațiunea sa a fost încetată în momentul restituțiunei, aceasta nu se poate face decât către persoana ce a fost reprezentată, sau către noul ei reprezentator. (Art. 1612 C. civ. Art. 1941 C. fr.) ⁽³⁾.

După acest text, care nu are nevoie de comentarii, de câteori depozitul a fost făcut de reprezentantul unui incapabil, a cărui incapacitate a încetat, restituirea se va face fostului incapabil. Astfel, dacă depozitul a fost făcut de către un tutor, un bărbat, sau de un administrator al unor bunuri străine, restituirea se va face, în urma încetării incapacității sau mandatului, fostului minor, actualmente major, femeii devenită capabilă, sau mandantului, etc.

Depozitarul nu poate să ceară dela deponent ca el să justifice că este proprietarul lucrului depus ⁽⁴⁾, pentru că obli-

⁽¹⁾ Pothier, *Dépôt*, V, 5, 6; Baudry et Wahl, *Idem*, 1128; Guillaouard, *Idem*, 84; P. Pont, *Idem*, 476; Troplong, *Idem*, 138. Cpr. C. București, *Dreptul* din 1884, No. 37.

⁽²⁾ Cpr. Troplong, *Dépôt*, 162, p. 134; P. Pont, *Idem*, 477; Pand. fr., v^o *Dépôt*, 360; Répert. Sirey, *cod.* v^o, 512, etc.

⁽³⁾ Cpr. Pothier, *Dépôt*, V, 50.

⁽⁴⁾ Această dispoziție nu se mai aplică însă de câteori se face

gația de restituire se întemeiază pe contractul de depozit, oricare ar fi dreptul deponentului asupra lucrului depus⁽¹⁾. Iată în adevăr, cum se exprimă art. 1610.

Art. 1610. — Depozitarul nu poate pretinde ca deponentul să probeze că lucrul depozitat este proprietatea sa.

Cu toate acestea, dacă el descopere că lucrul este de furat și cine este adevăratul proprietar, trebuie să vestească acestuia depozitul ce i s'a făcut, interpellându-l a-l reclamá într'un termen determinat și îndestulător, fără prejudiciul dispozițiilor codului penal.

Dacă acela care a fost vestit de aceasta, neglijează reclamarea depozitului, depozitarul este bine liberat prin trădarea depozitului în mâna aceluia dela care s'a primit. (Art. 1596, 1616, 1909, 1910 C. civ. Art. 53, 308 urm. C. pen. Art. 1938 C. fr.)⁽²⁾.

Art. 1610.

Paragraful 2 al art. 1610 cuprinde o excepție dela § 1 al acestui text. În adevăr, de câteori depozitarul află că lucrul primit de dânsul în depozit este furat, el este dator, sub pedeapsă de daune-interese, de a înștiința despre aceasta pe adevăratul proprietar al lucrului, somându-l să-l revendice într'un termen determinat și îndestulător⁽³⁾, în care caz, dacă acest proprietar neglijează reclamarea lucrului său, depozitarul se poate liberă predând acest lucru în mâna celui dela care l-a primit.

Art. 1610 este excepțional.

Această dispoziție fiind excepțională și, ca atare, de strictă interpretare, nu poate fi întinsă la depozitul unui lucru perdut⁽⁴⁾.

opoziție la restituirea depozitului, fie de un al treilea, pentru că lucrul ar fi al său, fie de către depozitar, pentru că el însuș ar fi proprietarul lucrului depus; căci, în ambele ipoteze, obligația de a restitui lucrul deponentului nu mai există, dacă se probează că acest lucru aparține altuia (art. 1616, 1617). Cas. rom. Bult. 1891, consid. dela p. 157.

(1) „*Si prædo, vel fur deposuerint, et hos Marcellus putat recte depositi acturos; nam interest eorum, eo quod teneantur*“. L. 1 § 39, Dig., *Deposit, vel contra*, 16, 3. Vezi și L. 31 § 1, Dig., *loco cit.*

(2) Cpr. legile romane citate în nota precedentă. Vezi și Pothier, *Dépôt*, V, 51, etc.

(3) Proprietarul ar putea chiar, independent de orice înștiințare și interpelare din partea depozitarului, să facă opoziție la restituirea lucrului depozitat. Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1132 bis și 1156 urm.

(4) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1133; P. Pont, *Idem*, 490; Trop-

Unde trebuie să se facă restituirea? Art. 1614 și 1615 răspund la această chestiune.

Art. 1614. — Dacă prin contractul de depozit s'a stipulat locul unde trebuie să se facă restituirea, depozitarul trebuie să transporteze acolo lucrul depozitat; speșele ce s'ar face sunt însă în greutatea deponentului. (Art. 969, 1104, 1615 C. civ. Art. 1942 C. civ.)⁽¹⁾.

Art. 1615. — Restituirea trebuie să se facă, dacă prin contract nu se arată locul, acolo unde se află lucrul depozitat. (Art. 1104, 1614 C. civ. Art. 1943 C. fr.)⁽²⁾.

Lucrul depozitat se restituie la locul arătat prin contract, speșele de transport fiind, în asemenea caz, în sarcina deponentului, ceea ce este foarte just, pentru că depozitarul aduce celui dintâiu un serviciu gratuit⁽³⁾.

Locul unde se face restituirea.

Dacă convenția este mută în această privință, restituirea se va face la locul unde se află lucrul depozitat, adică la locul unde se găsește lucrul în momentul restituirei, iar nu acolo unde s'a format contractul⁽⁴⁾.

Aceasta lasă însă a se presupune că lucrul a fost transportat într'un loc mai depărtat fără nicio răutate, *sine dolo*, după cum zicea legea romană, căci dacă ar exista rea credință din partea depozitarului, regula de mai sus n'ar mai fi aplicabilă⁽⁵⁾.

Deponentul ar putea cere ca restituirea să se facă acolo

long, *Idem*, 144; T. Huc, XI, 246; Laurent, XXVII, 120; Pand. fr., v^o *Dépôt*, 366; Aubry et Rau, IV, § 403, p. 625, text și n. 12 (ed. a 4-a); Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, II, § 403, p. 508, nota 12 (ed. Anschütz). — *Contra*: Duranton, XVIII, 58; Guillouard, *Dépôt*, 101; Duvergier, *Idem*, 476; Colmet de Santerre, VIII, 150 bis 1; etc.

(1) Cpr. L. 12, Pr., Dig., *Depositum, vel contra*, 16, 3; Pothier, *Dépôt*, V, 56.

(2) Cpr. L. 12 § 1, Dig., *loco cit.*; Pothier, *op. cit.*, V, 57, etc.

(3) Cpr. Pothier, *Dépôt*, V, 56; Pand. fr., v^o *Dépôt*, 367; Guillouard, *Idem*, 102, etc.

(4) Pothier, *Dépôt*, V, 57; Guillouard, *Idem*, 102; Baudry et Wahl, *Idem*, 1159; P. Pont, *Idem*, 492; Troplong, *Idem*, 168; Duvergier, *Idem*, 488; T. Huc, XI, 249; Pand. fr., v^o *cit.*, 369; Thiry, IV, 189; Arntz, IV, 1413; Laurent, XXVII, 124; Cpr. Art. 697 C. german.

(5) Cpr. Pothier, *op. cit.*, V, 57; Guillouard, *loco supra cit.*; Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1159; Pand., fr., v^o *Dépôt*, 370, etc.

unde lucrul se găseă în momentul facerei depozitului, plătiind însă cheltuelile de transport și suferiind riscurile lucrului⁽¹⁾.

Când trebuie să se facă restituirea?

La această chestiune răspunde art. 1616. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text:

Art. 1616. — Depozitul trebuie să se restituiească deponentului îndată ce s'a reclamat, chiar când s'ar fi stipulat prin contract un anume termen pentru restituțiunea lui; se exceptă însă cazul când, în formele legale, s'a notificat depozitarului un act de sechestrul sau de opozițiune la restituțiunea, sau la strămutarea lucrului depozitat. (Art. 1024, 1079, 1099, 1147, 1570, 1572 urm., 1610, 1617 C. civ. Art. 455 Pr. civ. Art. 1944 C. fr.)⁽²⁾.

C. Calimach.
Art. 1298 și
Art. 1616 C.
actual.

„Depozitarul este obligat să întoarcă înapoi deponentului lucrul și mai înainte de termenul hotărît, dacă acesta îl va cere“, zice art. 1298 din codul Calimach (962 C. austriac). Acelaș lucru îl spune și art. 1616 din codul actual. Depozitul fiind, în adevăr, făcut în interesul exclusiv al deponentului, depozitarul nu are niciun interes a reține lucrul care nu poate să-i aducă niciun folos⁽³⁾.

Cazul
unui depozitar
salariat.

Aceeaș obligație există în toate cazurile, fie chiar în caz de depozit salariat, și atunci când depozitul a fost făcut în interesul depozitarului⁽⁴⁾.

Cazul unui
depozit nere-
gulat.

Obligația de a restitui lucrul la prima cerere există chiar în materie de depozit neregulat, în opinia bine înțales a aceloră cari nu confundă asemenea depozit cu împrumutul, căci dacă s'ar decide că depozitul neregulat este un împrumut, se vor aplica art. 1581, 1582, după care restituirea trebuie să se facă la termenul fixat și, în lipsa unui asemenea termen, la termenul defipt de judecători⁽⁵⁾.

Reținerea lu-
crului
de depozitar.

Depozitarul va putea însă să reție lucrul când acesta

(1) Cpr. Troplong, *Dépôt*, 170; Pand. fr., v^o cit., 371, și autoritățile citate acolo.

(2) Cpr. L. 1 § 45, Dig., *Depositum, vel contra*, 16, 3; Pothier, *Dépôt*, V, 22, 58, 59, etc. Cpr. art. 695, 696 C. german.

(3) Pothier, *Dépôt*, 58; Guillouard, *Idem*, 103; Baudry et Wahl, *Idem*, 1151; Laurent, XXVII, 121. — „Si sic deposuero apud te, ut post mortem tuam reddas . . . possum mutare voluntatem, et ante mortem tuam depositum repetere“. (L. 1 § 45, Dig., *Depositum, vel contra*, 16, 3).

(4) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1152.

(5) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1153. Vezi *suprà*, p. 25.

a fost furat, dacă el a descoperit pe adevăratul proprietar (art. 1610), și atunci când i se datorește ceva din cauza depozitului (art. 1619). El mai poate încă să reție lucrul când i s'a notificat o poprire în regulă din partea creditorilor deponentului sau o opoziție la restituire din partea unui terțiu, care s'ar pretinde proprietarul lucrului (art. 1616).

Dar dacă depozitarul trebuie să restituie lucrul la prima cerere a deponentului, el n'ar putea însă să-l restituie când îi va plăcea, dacă nu s'a stipulat niciun termen pentru restituire, rămânând ca judecătorii să hotărască, în asemenea caz, momentul restituirii, căci depozitarul nu poate fi obligat a păstră în infinit un lucru străin ⁽¹⁾.

In principiu, depozitarul nu poate restitui lucrul când îi place.

A *fortiori*, depozitarul n'ar putea să restituie lucrul înainte de termen, de câteori restituirea este subordonată unui termen prin convenția părților, căci fixarea unui termen n'ar mai avea niciun sens, dacă depozitarul ar putea să treacă peste el ⁽²⁾.

Cazul când s'a stipulat un termen pentru restituire.

În fine, vom termina secțiunea privitoare la obligațiile depozitarului, prin art. 1617, care nu este decât o aplicare a principiilor generale. Iată cum se exprimă acest text.

Art. 1617.

Art. 1617. — Se stânge orice îndatorire a depozitarului, dacă se descopere și se probează că el este însuș proprietarul lucrului depozitat. (Art. 1154 urm., 1169, 1909, 1910, 3° C. civ. Art. 1946 C. fr.) ⁽³⁾.

De câteori se dovedește că depozitarul a devenit proprietarul lucrului depozitat, orice obligații cu privire la păstrarea sau restituirea lucrului sunt stânse sau, mai bine zis,

(1) Cpr. Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1157; Laurent, XXVII, 121. — Vezi însă Guillouard, *Idem*, 103; P. Pont, *Idem*, 494.

(2) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1158. — *Contra*: Guillouard, *Dépôt*, 103; Troplong, *Idem*, 178. Vezi în acest din urmă sens, art. 1860 § 2 din codul italian, art. 1449 C. portughez, art. 1776 C. spaniol, etc. „Depozitarul, zice acest din urmă text, care are motive temeinice de a nu mai păstră depozitul (*que tenga justos motivos para no conservar el depósito*), va putea să-l restituiească înainte de termenul hotărât, și dacă deponentul refuză de a-l primi, depozitarul poate să obție dela judecător autorizarea de a-l consemnă“.

Dr. străin.

(3) Cpr. L. 15 și L. 31 § 1, Dig., *Depositum, vel contra*, 16, 3; Pothier, *Dépôt*, V, 4, 67, etc.

n'au avut niciodată ființă, pentru că nimeni nu poate fi depozitarul lucrului său propriu⁽¹⁾.

Un caz de stângere al obligațiilor depozitarului ar fi acela în care depozitarul ar dobândi proprietatea lucrului depus, prin faptul că a devenit, înainte de restituire, moștenitorul deponentului⁽²⁾.

SECȚIUNEA IV

Despre îndatoririle deponentului.

Depozitul fiind, după cum am văzut, un contract unilateral, nu face să nască nicio obligație pentru deponent; în momentul formării contractului, numai depozitarul are obligațiile pe care le-am examinat mai sus. Se poate însă întâmpla ca, *ex post facto*, oarecare împrejurări să facă să se nască obligații în sarcina deponentului. Art. 1618 vorbește de aceste obligații.

Art. 1618. — Deponentul este îndatorit a întoarce depozitarului toate speșele făcute pentru păstrarea lucrului depozitat, și a-l dezdaună de toate pierderile cășunate lui din cauza depozitului. (Art 991, 1619, 1730, 4° C. civ. Art. 1947 C. fr.)⁽³⁾.

C. Calimach.
Art. 1304.
1305.

„Depuitorul, zice art. 1304 din codul Calimach (967, *ab initio* C. austriac), este dator să întoarcă paguba pricinuită de către dânsul depozitarului și cheltuelile urmate pentru păstrarea depozitului, sau sporirea foloaselor celor

(1) Vezi *suprà*, p. 3, text și nota 2.

(2) Cpr. Pothier, *Dépôt*, V, 4. — Tot Pothier (*loco cit.*) observă însă că uzufructuarul sau creditorul amanetar al unui lucru, poate să dea acest lucru ca depozit în mâinile proprietarului.

(3) Cpr. L. L. 8 și 23, Dig., *Depositum, vel contra*, 16, 3; Pothier, *Dépôt*, 69, 71, 74, etc.; art. 1304 C. Calimach (967 C. austr.); art. 693 C. german; art. 786 C. civil otoman, etc. „Cheltuelile făcute cu ocazia unui lucru depus, care cere o întreținere, precum un cal sau un bou, zice acest din urmă text, sunt în sarcina proprietarului“. „Când păstrătorul va cheltui ceva de trebuință spre paza sau hrana lucrului celui dat în păstrare, cel ce l-a dat în păstrare e dator cheltuiuala“, zice codul Caragea (art. 20, partea III, capit. 22).

Dr. străin și
dr. nostru an-
terior.
C. Caragea.

de față" (1); și art. 1305 din acelaș cod (967, *in medio* C. austriac) adaugă: „Dacă depozitarul au jertfit în vremea primejdiei însăși ale sale lucruri, și așa s'a scăpat depozitul, poate să ceară despăgubirea sa după cuviință”.

Depozitarul, aducând un serviciu deponentului, nu poate fi sărăcit prin serviciul ce aduce. De aceea el trebuie să fie despăgubit de către deponent de toate cheltuelile necesare ce el a făcut pentru păstrarea lucrului depus.

După unii, el ar avea drept și la cheltuelile utile, însă numai până la concurența plus valutei adusă lucrului (2).

El nu are însă niciun drept la impensele voluptuare, putând numai să le ridice (*jus tollendi*), conform art. 539 (3).

Conform dreptului comun, depozitarul nu va avea drept la dobânda cheltuelilor necesare decât din ziua cererii în judecată (art. 1088) (4).

După art. 1618, depozitarul mai are încă drept la despăgubire pentru toate perderile cășunate lui din cauza depozitului. De exemplu: lucrul depozitat avea niște vicii ascunse, fie chiar necunoscute deponentului, cari s'au comunicat la alte lucruri aparținând depozitarului (5).

În fine, am văzut *suprà*, p. 19, că depozitarul poate să mai aibă drept la despăgubiri, în caz când el ar fi lăsat să piară lucrul său, spre a scăpa pe acel al deponentului.

Depozitarul mai poate încă avea drept la un onorariu, de câteori un onorariu a fost stipulat, conform art. 1600, 2°. Stipularea unui asemenea onorariu nu transformă contractul

Cheltuelile necesare.

Cheltuelile utile. Controversă.

Cheltuelile voluptuare. Apl. art. 1088. Controversă.

Perderile cășunate depozitarului din cauza depozitului.

Perirea lucrului depus.

Art. 1600, 2°.

C. Caragea.

(1) Vezi și art. 20 C. Caragea, partea III, capit. 22, citat în nota precedentă.

(2) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1163; P. Pont, *Idem*, 508; Guillouard, *Idem*, 112; Duvergier, *Idem*, 502; Duranton, XVIII, 73. — *Contrà*: Laurent, XXVII, 128; T. Hue, XI, 251; Thiry, IV, 194, p. 174, etc.

(3) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1162; Guillouard, *Idem*, 111; T. Hue, XI, 251, etc.

(4) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1164; P. Pont, *Idem*, 509; Laurent, XXVII, 129. — *Contrà*: (din ziua facerei cheltuelilor), Guillouard, *Dépôt*, 110, 113; T. Hue, XI, 251 (argument din art. 1550 dela mandat, inaplicabil după părerea noastră, în specie). În privința dobânzilor cheltuelilor utile, vezi Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1165; Guillouard, *Idem*, 112, etc.

(5) Vezi Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1167; Guillouard, *Idem*, 113; T. Hue, XI, 251. Cpr. art. 694 C. german.

într'o locație de servicii, dacă onorariul stipulat nu este echivalentul exact al serviciului prestat de depozitar, ci este mai mic decât serviciul adus deponentului⁽¹⁾.

Cazul când sunt mai mulți deponenți. Lipsa de solidaritate între ei.

Dacă sunt mai mulți deponenți, ei nu sunt obligați în mod solidar către depozitar, în privința obligațiilor ce le incumbă: 1° pentrucă, în materie civilă, solidaritatea nu se presupune (art. 1041); și 2° pentrucă toate datoriile de sume de bani se împart între debitori⁽²⁾.

Prescrierea acțiunilor dintre deponent și depozitar. Art. 1890.

După art. 1306 din codul Calimach (967, *in fine* C. austriac), orice pretenție reciprocă dintre deponent și depozitar se prescrie prin treizeci de zile dela restituirea lucrului. Astăzi, niciun termen neexistând în această privință, prescripția aplicabilă în specie este aceea de 30 de ani (art. 1890).

Dreptul de retenție al depozitarului.

Art. 1619. — Depozitarul poate să oprească depozitul până la plata integrală cuvenită lui din cauza depozitului. (Art. 1147, 1730, 4° C. civ. Art. 1948 C. fr.)⁽³⁾.

Dr. roman și dr. actual în privința dreptului de retenție.

La Romani, depozitarul nu avea dreptul de a reține lucrul, cel puțin după părerea unora, precum: Doneau, Voet, etc.⁽⁴⁾. Acest drept fiind însă admis de Pothier, redactorii codului francez au reprodus teoria acestui din urmă autor, în privința creanțelor izvorâte din depozit; de unde rezultă că acest drept nu există în privința creanțelor izvorâte dintr'o convenție străină depozitului⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1168 urm., și autoritățile citate acolo.

⁽²⁾ Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1174, și autorii citați acolo.

⁽³⁾ Cpr. Pothier, *Dépôt*, V, 59, 74, și *Oblig.*, II, 625, etc.

⁽⁴⁾ Vezi Troplong, *Dépôt*, 193, p. 251.

⁽⁵⁾ Guillaouard, *Dépôt*, 114; Baudry et Wahl, *Idem*, 1175; C. Paris, *Répert. Dalloz, Supplément*, v^o *Dépôt*, 50, p. 825, nota 1. — Acest drept de retenție este consacrat de majoritatea legiuirilor străine. Cpr. art. 1766 C. civ. olandez; art. 1863 C. italian; art. 1780 C. spaniol; art. 1450 § final C. portughez, etc. Iată cum se exprimă acest din urmă text. „*O depositario póde reter a cousa depositada, em quanto nao é pago*“. Dreptul de retenție al depozitarului nu există însă în Anglia (cpr. Guillaouard, *Dépôt*, 66 bis; Er. Lehr, *Droit civil anglais*, 869), nici în Germania, căci noul cod civil nu po-

Dr. străin în privința dreptului de retenție.

Acest drept de retenție există incontestabil pentru cheltuelile necesare făcute de depozitar⁽¹⁾. Chestiunea este însă controversată în privința acelor utile⁽²⁾.

Afară de dreptul de retenție, prevăzut de art. 1619, depozitarul mai are încă un privilegiu pentru cheltuelile necesare la paza lucrului, făcute de dânsul (art. 1730, 4°).

Acest privilegiu nu există însă pentru cheltuelile utile, nici pentru perderile suferite cu ocazia păstrării lucrului⁽³⁾.

Dreptul de retenție, de care vorbește art. 1619, autoriză pe depozitar a păstră posesiunea lucrului până la plata cheltuelilor necesare făcute de dânsul sau a perderilor suferite din cauza depozitului, nu însă și a vinde lucrul cu autorizarea justiției, spre a fi plătit cu precădere din prețul acestei vânzări⁽⁴⁾.

Chestiunea de a se ști dacă dreptul de retenție este real sau personal, este, precum știm, controversată⁽⁵⁾. Se admite însă, în genere, că el este real și, ca atare, opozabil nu numai deponentului, ci și terțiilor, de exemplu: dobânditorului lucrului depozitat, creditorului ipotecar sau chiar chirurgifar al deponentului, etc.⁽⁶⁾.

meneste de el. Cpr. Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1175, nota 3, p. 629 (ed. a 3-a). — Art. 175 din cutuma Parisului acordă dreptul de retenție și hangiiilor asupra lucrurilor călătorului, soluție admisă de jurisprudență și astăzi (vezi C. București, *Dreptul* din 1890, No. 40, p. 320), hangii având chiar un privilegiu asupra lucrurilor călătorului (art. 1730, 6°). Cpr. art. 704 C. german. Vezi *infrà*, explic. art. 1730, 6°.

(1) Vezi Guillouard, *Droit de rétention*, 66.

(2) Cpr. Guillouard, *op. și loco cit.*, precum și *Dépôt*, 112. — Vezi și *suprà*, p. 39.

(3) Guillouard, *Dépôt*, 117; Baudry et Wahl, *Idem*, 1180, etc.

(4) Guillouard, *Dépôt*, 118; Baudry et Wahl, *Idem*, 1179; Duvorgier, *Idem*, 508; Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 257. — *Contrà*: Cas. fr. și C. Lyon, Sirey, 51. 1. 243; D. P. 54. 1. 399; Sirey. 49. 2. 557; D. P. 50. 2. 14, etc.

(5) Vezi tom. III, partea I, al Coment. noastre, p. 220, nota 4 și *infrà*, la titlul privilegiilor și ipotecilor, rubrica: *Teoria generală a dreptului de retenție*.

(6) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1176; Guillouard, *Idem*, 115; P. Pont, *Idem*, 511; Aubry et Rau, III, § 256 *bis*, p. 194 (ed. a 5-a) și IV, § 404, p. 627 (ed. a 4-a); Arntz, IV, 1418; Cas. fr. D. P. 69. 1. 77; Sirey, 69. 1. 272, etc. — *Contrà*: T. Huc, XI, 252.

Dreptul de retenție al depozitarului nu este opozabil proprietarului care-și revendică dreptul său.

Cu toate că art. 1619, care statornicește dreptul de retenție al depozitarului, nu face nicio distincție, se decide, în genere, că acest drept nu există decât în contra depozentului sau reprezentanților săi. El nu este deci opozabil adevăratului proprietar, care-și revendică lucrul său depozitat de un terțiu *non dominus*⁽¹⁾.

Competința în materie de depozit voluntar.

Depozitul este, în principiu, un contract civil, pentrucă el nu are de scop o speculație. În principiu, numai tribunalele civile au deci competența de a se pronunța asupra lui.

Se poate însă întâmpla ca depozitul să fie accesoriul unei operații comerciale. Astfel este, de exemplu, depozitul unor efecte făcute de un spectator în vestiarul unui teatru⁽²⁾.

Depozitul în dreptul internațional privat.

Depozitul, încât privește dreptul internațional privat, este cârmuit de regulile dreptului comun. Astfel, capacitatea fiecărei părți se determină de legea ei națională, iar forma contractului, de legea locului în care el este încheiat⁽³⁾.

Incât privește obligațiile respective ale părților, se vor aplică iarăși regulile dreptului comun, adecă legea națională a părților, dacă ele aparțin aceleiaș naționalități, și legea locului unde contractul a fost încheiat (*lex loci contractūs*), în caz contrar⁽⁴⁾.

Incât privește responsabilitatea ospătătorilor și hangiiilor, dispozițiile art. 1623 urm., constituind o lege de po-

Ospătătorii și hangii.
Art. 1623 urm.

(1) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1177. — Vezi însă Guillaouard, *Idem*, 31, după care dreptul de retenție poate fi opus adevăratului proprietar de către depozitar, în privința cheltuelilor sau impenselor făcute de dânsul.

(2) Cpr. C. Paris, D. P. 1902. 2. 323; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1180 *ter*, etc. Vezi *infra*, p. 55.

(3) Cpr. Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1181.

(4) Baudry et Wahl, *op. și loco cit.*; Vincent et Pénaud, *Dictionn. de droit international privé*, v^o *Dépôt*, 5. — Vezi însă Rolin, *Pr. de droit international privé*, III, 1357, 1358, care aplică, în specie, legea depozitarului.

liție și de siguranță, se aplică necontestat tuturor ospățătorilor sau hangiuilor aflători pe teritoriul nostru, oricare ar fi naționalitatea lor⁽¹⁾.

SECȚIUNEA V

Despre depozitul necesar.

Știm că depozitul este voluntar (art. 1595 urm.), și necesar (art. 1620 urm.). Vezi *suprà*, p. 4.

Depozitul este *voluntar* atunci când deponentul a putut, în deplină libertate, să aleagă persoana depozitarului. El este *necesar* sau *mizerabil*, adecă de nevoie, după cum îl numește art. 1292 din codul Calimach (vezi *suprà*, p. 4, nota 5), atunci când se face, de nevoie, sub sila unei întâmplări, precum: un foc, ruina unui edificiu, o prădăciune, un naufragiu sau alt eveniment neprevăzut de forță majoră. Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 1620 din codul civil:

Depozitul voluntar și necesar.

Art. 1620. — Depozitul necesar este acela ce se face sub sila unei întâmplări, precum: un foc, o ruină, o prădare, un naufragiu, sau alt eveniment neprevăzut de forță majoră. (Art. 1594, 1621 urm. C. civ. Art. 1949 C. fr.)⁽²⁾.

Evenimentele prevăzute de acest text nu sunt limitative, ci citate de legiutor *exempli gratia*. Astfel, la aceste evenimente de forță majoră, autorii adaogă: invaziunea unei armate străine și războiul în genere, inundațiile, un cutremur de pământ, răscoalele și orice revoluții în genere, etc.⁽³⁾

Art. 1620 nu este limitativ, ci enunțativ.

Nu trebuie însă să considerăm ca un depozit necesar depozitul de haine făcut de un spectator într'un teatru, nici acel făcut de o femeie separată de bunuri în mâinile bărbatului său, pentrucă femeia este în totdeauna liberă de a-și alege un alt depozitar⁽⁴⁾.

Depozitul făcut de un spectator într'un teatru etc.

(1) Vezi Vincent et Pénaud, *op. și v^o cit.*, No. 6.

(2) Cpr. L. 1, §§ 1—3, Dig., *Depositi, vel contra*, 16, 3. Vezi și Instit., *De actionibus*, 4, 6, § 17, *in fine*; Pothier, *Dépôt*, V, 75.

(3) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1182, *in fine*; Guillouard, *Idem*, 122; Tribplong, *Idem*, 207; Laurent, XXVII, 134, etc.

(4) Cpr. Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1183, și autoritățile citate acolo.

Condițiile ce-
rute p. ca de-
pozitul să fie
necesar.

Depozitul nu devine, de asemenea, necesar prin faptul că deponentul a găsit cu dificultate un depozitar, sau că pericolul a putut fi prevăzut, sau că deponentul n'a avut timpul de a cere o chitanță. Pentru ca depozitul să poată fi considerat ca necesar, trebuie, în genere, un pericol real, care să silească pe deponent a face depozitul și să-l împedice în același timp de a găsi un depozitar⁽¹⁾.

Art. 1621.

Situația și graba în care se găsește o persoană de a face un depozit necesar, o împedică de a se gândi la o dovadă scrisă. De aceea, prin derogare dela dreptul comun, art. 1621 dispune că, în toate cazurile, proba prin martori și prezumpții este admisibilă în asemenea materie. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text:

Art. 1621. — Proba prin martori este admisă pentru depozitul necesar, și chiar în cazul când valoarea depozitului ar trece peste 150 lei. (Art. 1198, 2°, 1203 C. civ. Art. 1950 C. fr.)⁽²⁾.

Aplicarea
art. 1198, 2°.

Art. 1621 nu este decât o aplicare a art. 1198, 2°. Proba testimonială și a prezumpțiilor este admisibilă în specie nu numai pentru a dovedi faptul depozitului, dar și pentru a stabili natura și valoarea lucrurilor depozitate.

Aprecierea
depunerilor
martorilor.

Rămâne însă bine înțeles că aprecierea veracității și sincerității depozițiilor martorilor este o chestie eminentemente de fapt, de atributul suveran și exclusiv al instanțelor de fond, care scapă de sub orice control superior⁽³⁾.

Aplic. regu-
lelor dela de-
pozitul vo-
luntar.

Afară de această derogare dela dreptul comun, care în specie se impunea, celelalte regule dela depozitul voluntar se aplică și depozitului necesar. Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 1622:

Art. 1622. — Depozitul necesar este supus la toate regulele depozitului voluntar, și fără prejudiciul dispozițiilor art. 1198. (Art. 1198, 1596 urm. C. civ. Art. 1951 C. fr.)⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1184.

⁽²⁾ Cpr. ordonanța din 1667, tit. 20, art. 1 și 2; Pothier, *Dépôt*, V, 76, 81, etc.

⁽³⁾ Cpr. Cas. rom. *Dreptul* din 1909, No. 65.

⁽⁴⁾ Cpr. Pothier, *Dépôt*, V, 75. — Cuvintele: „și fără prejudiciul dispozițiilor art. 1198” nu există în codul francez, ci sunt adaose de legiuitorului nostru, după art. 1865 din codul italian, care adaogă, de asemenea, la textul francez, următoarele cuvinte: *salvo quanto è disposto dall'articolo 1348 (al nostru 1198)*.

Deoseb.
de redacție
de codul fr.
Art. 1865 C.
italian.

Despre depozitul făcut într'un han sau ospătărie.

Responsabilitatea hangiiilor sau ospătătorilor.

Codul actual asimilează. ca și codul Calimach⁽¹⁾, depozitul lucrurilor ce călătorul face într'un han, otel, ospătărie, etc., unui depozit *necesar* (art. 1623). Pothier (*Dépôt*, V, 77 urm.) numeă acest depozit: *dépôt de l'hotellerie*.

În realitate nu este însă vorba, în specie, de un depozit *necesar*, și nici chiar de un depozit propriu zis, ci de un locator de imobile, care trebuie să supravegheze lucrul închiriat și să răspundă, ca atare, de consecințele turburărilor de fapt⁽²⁾. „*Et tamen custodiae nomine ex locato tenentur*“⁽³⁾.

Hangiul este locator de imobile.

De aceea la Romani, otelierii, hangiii, ospătătorii, etc., (*nautæ, caupones, stabularii*, etc.), nu erau considerați ca depozitari, ci călătorii aveau contra lor o acțiune *de recepto* pentru a-i sili să restituiească lucrurile ce le fusese încredințate, și o acțiune *in factum (in duplum)* în caz de sustragerea, distrugerea sau deteriorarea lucrurilor provenite din faptul lor sau al oamenilor lor⁽⁴⁾.

Dr. roman.

Cu toate că, în specie, nu poate să fie vorba de un adevărat depozit, totuși mai toate legislațiile străine declară pe hangii și ospătători responsabili *ca depozitari*⁽⁵⁾.

Dr. străin.

⁽¹⁾ „Hangiul, căpitanul unei corăbii sau căraușul, zice art. 1309 din codul Calimach (970 C. austriac), sunt datori a răspunde *ca niște depozitari* pentru lucrurile sau mărfurile (coleturi), cari s'au încredințat în mâinile lor, sau la slujitorii lor, de către acei de dânsii primiți călători“. Și art. 1742 din acelaș cod (1316 C. austriac) adaugă: „Cârciumarii, căpitanii de corăbii și căraușii rămân răspunzători pentru paguba pricinuită din vicleșugul sau lenevirea însuș a lor sau a slugilor lor, iar nu din întâmplătoarele încunjurări“. Cpr. art. 701 urm. C. german.

C. Calimach.
Art. 1309,
1742.

⁽²⁾ Cpr. Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1187 și nota în Sirey, 1905. 2. 60.

⁽³⁾ L. 5, Pr., *in fine*, Dig., *Nautæ, caupones*, etc. 4, 9.

⁽⁴⁾ „*Hæc actio in factum, in duplum est*“. (L. 7, § 1, Dig., *Nautæ, caupones*, etc. 4, 9). Vezi și *infra*, p. 50.

⁽⁵⁾ Cpr. art. 1866 C. italian; art. 970 C. austriac (1309 C. Calimach); art. 701 C. german (*Einbringung von Sachen bei Gastwirten*); art. 486 C. federal al obligațiilor (Elveția); art. 1783, 1784 C. spaniol, etc.

Dr. străin.

Vom transcrie mai întâi textele relative la responsabilitatea hangiiilor, și apoi ne vom încerca a le interpreta. Iată textele în chestiune:

Art. 1623. — Ospățătorii ori hangiii răspund, ca depozitari, pentru toate lucrurile aduse în localul lor de un călător; depozitul unor așa lucruri trebuie să se considere ca un depozit necesar. (Art. 1198, 2°, 1473, 1621, 1730, 6°; 1903, § ultim C. civ. Art. 1952 C. fr.)⁽¹⁾.

Art. 1624. — Ei răspund de furtul sau stricăciunea lucrurilor călătorului, în caz când furtul sau stricăciunea s'a comis de servitori, ori de cei însărcinați cu direcțiunea ospătărilor, ori de străinii ce le frecventează. (Art. 1000, 1434, 1473, 1623, 1625 C. civ. Art. 309, 4°; 389, 1° C. pen. Art. 1953 C. fr.)⁽²⁾.

Art. 1625. — Ei nu sunt răspunzători de furturile comise cu mâna înarmată, sau în altfel cu forță majoră. (Art. 1083, 1624 C. civ. Art. 309, 310, 317 urm. C. pen. Art. 1954 C. fr.)⁽³⁾.

C. lui Andr.
Donici.

După art. 1623, ospățătorii sau hangiii răspund *de toate lucrurile aduse* în localul lor de un călător: „Din han sau din cărciumă perind lucrul cuiva, se învinovățește hangiu și cărciumarul“, zice codul lui Andr. Donici (capit. 41, § 28)⁽⁴⁾.

Sensul cuvântului lucruri.

Prin lucruri (textul francez întrebuințează cuvântul *effets*)⁽⁵⁾, trebuie să înțelegem toate lucrurile ce călătorul transportă cu el pentru uzul său, precum: rufe, albituri, haine, juvaere, bani și chiar mărfurile aduse ca mostre⁽⁶⁾.

Caii, trăsuri,
rele, etc.

Prin lucruri se mai înțelege nu numai bicicleta călătorului, dar încă caii și trăsura lui⁽⁷⁾.

⁽¹⁾ Cpr. L. 1, Pr., § 1 și 2, Dig., *Nautæ, caupones, stabularii, ut recepta restituant*, 4, 9; Pothier, *Dépôt*, V, 79, 80, etc.

⁽²⁾ Cpr. L. 1 § 8; L. 2; L. 3 § 3 și L. 5, § 1, Dig., *Nautæ, caupones*, etc. 4, 9;—L. 1, Pr. și § 6, Dig., *Furti adversus nautas, caupones, stabularios*, 47, 5; Pothier, *op. cit.*, 78, 79, etc.

⁽³⁾ Cpr. L. 3 § 1, Dig., *Nautæ, caupones*, etc., 4, 9; L. 23, *in fine*, Dig., *De div. regulis juris antiqui*, 50, 17; Pothier, *op. cit.*, V, 77, 78, etc.

⁽⁴⁾ Vezi și art. 1309 din codul Calimach, citat *suprà*, p. 45, n. 1.

⁽⁵⁾ Art. 1730, 6°, vorbind de privilegiul hangiiilor, întrebuințează tot cuvântul *effets*.

⁽⁶⁾ Cpr. Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1190, și autoritățile citate acolo.

⁽⁷⁾ Thiry, IV, 198; F. Herman, *C. civ. annoté*, IV, art. 1952, No. 21 urm.; Répert. Sirey, v^o *Aubergiste*, 215 urm.; Laurent, XXVII, 155; P. Pont, *Dépôt*, 531; C. Caen, *Pand. Périod.* 90. 2. 236. Vezi și tom. VII al Coment. noastre, p. 287. — *Contrà*: Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1191.

Cât pentru lucrurile cari se găsesc în trăsura călătorului, nu mai încapе îndoială că art. 1623 le este aplicabil ⁽¹⁾. Lucrurile din trăsura.

Hangiul este de asemenea obligat, în virtutea dreptului comun, a veghiа la siguranța călătorului, fără a fi însă responsabil de accidente care ar fi rezultatul culpei sau imprudenței acestuia ⁽²⁾. Siguranța călătorului.

Responsabilitatea hangiilor sau ospătătorilor începe îndată ce lucrurile călătorului au fost încredințate oamenilor lor, chiar dacă ele n'au fost încă aduse în oadaa călătorului, și nici chiar în han sau ospătărie ⁽³⁾, și înainte chiar de sosirea călătorului căruia ele aparțin ⁽⁴⁾. Când începe responsabilitatea hangiilor.

Nu se cere însă, pentru ca responsabilitatea de mai sus să aibă ființă, ca călătorul să locuеască de fapt în han sau ospătărie, fiind suficient ca el să fi trimis lucrurile sale acolo ⁽⁵⁾.

Art. 1623 nu este tocmai exact când zice că ospătătorii și hangiii răspund *ca depositari*; căci depozitarul răspunzând, în genere, numai de *culpa levis in concreto* (art. 1599), din cauză că prestează un serviciu gratuit ⁽⁶⁾, ospătătorul sau hangiul răspunde, din contra, de orice culpă, fiindcă deși el nu primește nicio remunerație pentru depozit, totuși încheie cu călătorul un alt contract cu titlu oneros, al cărui accesoriu este depozitul. El neprestând un serviciu gratuit, răspunde deci de *culpa levis in abstracto*. Responsab. hangiilor. Culpa levis in abstracto.

De aceea vedem că art. 1624 îl declară responsabil de furtul sau stricăciunea lucrurilor călătorului, comise nu numai de oamenii lui, cecece nu este decât aplicarea dreptului comun Art. 1000 și 1624.

⁽¹⁾ Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1193.

⁽²⁾ Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1194 și 1220; Camera Lorzilor din Anglia, *J. Clunet*, anul 1887, p. 644.

⁽³⁾ Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1195 urm. — Astfel, s'a decis, cu drept cuvânt, că stăpânul unui otel este responsabil de perderea bagajelor încredințate la gară de călător, omnibusului otelului, chiar dacă aceste obiecte au dispărut înainte chiar de a fi ajuns la otel. C. Milan, *J. Clunet*, 1888, p. 427. Cpr. art. 701 § 2 C. german.

⁽⁴⁾ Tribun. de apel din Naumburg, *J. Clunet*, anul 1877, p. 239.

⁽⁵⁾ F. Herman, *C. civil annoté*, IV, art. 1952, No. 18; Répert. Sirey, v^o *Aubergiste*, 257; Laurent, XXVII, 153; P. Pont, *Dépôt*, 534; Flach, nota în *J. Clunet*, anul 1877, p. 240; C. Metz și Rennes, Répert. Dalloz, v^o *Dépôt*, 160 și 170; Sirey, 34, 2, 286. — *Contrà*: Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1201.

⁽⁶⁾ *Vezi supra*, p. 17.

(art. 1000), dar încă și de acele comise de străinii cari frecventează hanul sau ospătăria ⁽¹⁾, pentrucă trebuie să exercite, în stabilimentul lor, supravegherea cea mai riguroasă ⁽²⁾.

Furtul
cu mâna
înarmată.
Art. 1625.

Responsabilitatea hangiuului sau ospătătorului nu înce-tează decât în caz de furt cu mâna înarmată, ceea ce constituie un adevărat caz fortuit (art. 1625), când este comis de oa-menii din afară, nu însă de către oamenii săi sau de către acei cari frecventează hanul sau ospătăria ⁽³⁾.

Alte cazuri
de forță ma-
joră.

Art. 1625 nu vorbește decât de furtul cu mâna înarmată, însă aceasta se va aplica și la alte cazuri de forță majoră. Astfel ar fi, de exemplu, prădăciunea săvârșită cu ocaziunea unei răsvrățiri populare sau invaziunii unei armate străine ⁽⁴⁾.

Hangiul sau ospătătorul nu este în adevăr, în asemenea caz, culpabil de neglijență, pentrucă el n'a cedat decât violenței.

Furtul prin
escaladare
sau efracțiune.
Controversă.

Unii asimilează acestor cazuri de forță majoră și furtul comis noaptea prin escaladare sau efracțiune ⁽⁵⁾. Păreră contrară, generalmente admisă, este însă mult mai juridică, pentrucă printr'o supraveghere mai de aproape, furtul ar fi putut să fie înlăturat ⁽⁶⁾.

Furtul prin
chei minci-
noase.

În orice caz, furtul săvârșit prin chei mincinoase nu constituie un caz de forță majoră, care să scutească pe hangiu sau ospătător de responsabilitate, pentrucă un asemenea furt ar fi putut fi înlăturat printr'o îngrijire mai mare, de exemplu: prin instalarea unor zăvoare și broaște de siguranță ⁽⁷⁾.

(1) Între persoanele de care hangiul sau ospătătorul răspunde, fi-gurează și persoanele cărora el a închiriat grajdurile sau curtea hanului. C. Caen, *Pand. Périod.* 90. 2. 236.

(2) Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 319, 320. Cpr. Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1205; Guillaouard, *Idem*, 130; Thiry, IV, 196, etc.

(3) Thiry, IV, 196, *in fine*; Troplong, *Dépôt*, 236; Baudry et Wahl, *Idem*, 1213; P. Pont, *Idem*, 536, etc. Vezi și tom. VI al Coment. noastre, p. 350, nota 5.

(4) Cpr. Laurent, XXVII, 142, *in fine*; Guillaouard, *Dépôt*, 147. Vezi și tom. VI suscitată al Coment. noastre. *loco supra cit.*

(5) P. Pont, *Dépôt*, 540; Trib. Iași, *Dreptul* din 1898, No. 73. Vezi și *supra*, p. 21 și 22, text și nota 6.

(6) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 284, nota 3; tom. V, p. 533, nota 3 și tom. VI, p. 350, 351, nota 5, precum și numeroasele autorități citate acolo.

(7) Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 351, *ad notam*, precum și autoritățile citate acolo, la care trebuie să adăogăm: Guillaouard, *Dépôt*, 147.

Aceeaş soluţie este admisibilă în privinţa furtului comis prin facerea unei gaure într'un zid, prin spargerea unei case de fer, etc. (1). Facerea unei gaure într'un zid, etc.

Incendiul, ca în oricare altă materie, nu scuteşte pe hangiu sau ospătător de responsabilitate, dacă acesta nu stabileşte că focul se datoreşte unui caz fortuit (2). Incendiul.

Ospătătorul sau hangiuul încetează însă de a fi responsabil de câte ori el stabileşte că pierderea suferită de călător se datoreşte culpei sau imprudenţei acestuia din urmă (3), precum ar fi, de exemplu, în cazul când acesta ar fi lăsat uşa camerei sale deschisă, sau ar fi pus obiecte de valoare într'un dulap sau saltar care nu are cheie, etc. (4). Incetarea responsabilit. hangiuului.

Călătorul nu comite însă nicio imprudenţă când lasă lucrurile sale într'o ladă neînchisă (5), sau într'un dulap închis, aflător într'o odaie descuiată (6); sau când n'a verificat soliditatea încuetoarelor odăiei sale (7), etc.

(1) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1211; Guillouard, *Idem*, 147, etc. — *Contrà*: C. Bucureşti, *Dreptul* din 1910, No. 30 (cu observ. noastră în sens contrar).

(2) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1212; Guillouard, *Idem*, 146; Laurent, XXVII, 146. Vezi şi *suprà*, p. 21.

(3) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1214; P. Pont, *Idem*, 541; Guillouard, *Idem*, 152; Troplong, *Idem*, 237; Massé-Vergé, V, § 739, p. 14, nota 7; Aubry et Rau, IV, § 406, p. 630; Laurent, XXVII, 144; Trib. superior din Colonia, Sirey, 97. 4. 5; Justiţia de pace din Vichy, Sirey, 1908, *Bulletin des sommaires*, partea 2, p. 1; Trib. Nizza, Sirey, 1910, *Bulletin des sommaires*, partea 2, p. 9 şi *Dreptul* din 1910, No. 38 (cu observ. noastră). — Vezi însă Cas. fr. D. P. 46. 1. 192; Sirey, 46. 1. 364.

(4) Cpr. Arntz, IV, 1426; Baudry et Wahl, *loco cit.*; Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 630, nota 13; Guillouard, *op. cit.*, 152; Inalta Curte din Anglia, *J. Clunet*, 1877, p. 433. — Vezi însă Trib. superior Monaco, *J. Clunet*, 1893, p. 454, după care hangiuul ar fi responsabil, chiar dacă călătorul ar fi lăsat uşa camerei sale descuiată, dacă obiectele sale, cari au dispărut, erau într'un geamandăn închis. — În orice caz, otelierul este responsabil, deşi călătorul a lăsat camera sa deschisă, dacă, în urmă, servitorul, curăţind odaia, a lăsat-o tot deschisă, şi otelierul nu poate dovedi că furtul s'a comis înainte de grijirea odăiei. Baudry et Wahl, *op. cit.*, p. 651, nota 2 (ed. a 3-a).

(5) Justiţia de pace din Doullens, *Pand. Périod.* 95. 2. 199.

(6) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1214, p. 651. — *Contrà*: C. Aix, D. P. 1901. 2. 303.

(7) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1214, *in fine*.

S'a decis, de asemenea, că călătorul nu comite nicio imprudență când nu încredințează bagajele sale unui servitor al otelului, ci unui comisionar, chiar când acesta este autorul furtului, dacă acest furt s'a comis în urma aducerii bagajelor la otel⁽¹⁾.

Cazul când furtul a fost comis de un alt călător.

Culpa sau imprudența călătorului descarcă pe otelier de răspundere, dacă furtul a fost comis de un alt călător, iar nu de o persoană străină, care s'a introdus prin ascuns în otel⁽²⁾.

Servitorii călătorului.

Otelierul nu este, de asemenea, responsabil de furtul comis sau de dauna cauzată de către oamenii ori servitorii călătorului⁽³⁾.

Prepușii otelierului.

Otelierul este însă responsabil, chiar în caz de culpă sau neglijență din partea călătorului, atunci când furtul a fost comis de către prepușii otelierului, pentru că față de acești prepuși, neglijența călătorului nu este o culpă. Culpa călătorului, unită cu aceea a otelierului, ar putea cel mult să micșoreze, într'o limită oarecare, responsabilitatea acestui din urmă⁽⁴⁾.

Stricăciunea adusă lucrurilor călătorului.
Art. 1624.

După art. 1624, hangiul răspunde nu numai de furtul, dar și de stricăciunile aduse lucrurilor călătorului. Se citează ca exemplu accidente înțeleptele cailor ce călătorul ar fi adus în grajdul hangiului, afară de cazul când natura animalului ar fi cerut luarea de precauțiuni speciale, pe care hangiul nu le-ar fi putut lua, pentru că călătorul a neglijat de a-l preveni⁽⁵⁾.

Dr. roman.

La Romani, căpitanii de corăbii (*nautæ*), hangiii (*caupones*), acei care-și închiriau grajdurile lor (*stabularii*), etc., răspundeau pentru valoarea îndoită a obiectelor călătorului. (Vezi *suprà*, p. 45).

Dr. actual.

Astăzi, hangiii sau ospătătorii nu mai plătesc valoarea îndoită a obiectelor dispărute sau deteriorate, ci valoarea

(1) Trib. superior din Colonia, Sirey, 97. 4. 5 și *Cr. judiciar* din 1902, No. 24 (cu observ. noastră).

(2) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1215.

(3) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1216; Guillouard, *Idem*, 145; Trop-Long, *Idem*, 237; T. Huc, XI, 261; Arntz, IV, 1426, etc.

(4) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1217 urm.; T. Huc, XI, 266.

(5) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1220; Guillouard, *Idem*, 143; T. Huc, XI, 261, etc. Cpr. C. Bourges, Sirey, 78. 2. 112; Cas. rom. Bult. S-a 1, 1883, p. 163.

integrală a acestor obiecte, fără nicio restricție, oricât de mare ar fi această valoare ⁽¹⁾.

Această soluție este admisibilă la noi, în privința banilor și a oricăror valori în genere, de vreme ce legea noastră nu mărginește, în această privință, responsabilitatea hangiiilor la suma de 1000 lei, după cum o mărginește legea franceză din 18 Aprilie 1889, sau la 1000 de mărci, după cum o mărginește art. 702 din codul german ⁽²⁾.

Responsab.
hangiiilor p.
banii călătō-
rului.

Pentru că hangiiul sau ospătătorul să răspundă de perderea sau stricăciunea obiectelor călătōrului, acesta trebuie să dovedească existența și valoarea lor, dovada putându-se face în specie, atât prin martori cât și prezumpții, întrucât legea asimilează încredințarea lucrurilor călătōrului în mâinile otelierului sau oamenilor săi, unui depozit necesar (art. 1623). Judecătorii vor avea însă în vedere, în această privință, condiția și calitatea persoanelor, precum și împrejurările faptului (art. 1198, 2°) Legea conferă deci judecătorului, în specie, o putere discreționară în privința admiterii sau respingerei probei testimoniale și a prezumpțiilor; căci, după cum foarte bine zice Pothier (*Dépôt*, V, 80), dacă aceste probe ar fi admise fără nicio restricție, otelierii și ospătătorii ar fi la discreția unui pungaș, care ar putea, cu cea mai mare înlesnire, dovedi un pretins depozit ⁽³⁾.

Doved. exis-
tenței și va-
lorei lucruri-
lor călătō-
rului.

(1) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1322; Laurent, XXVII, 156 urm.— Se admite însă de unii că, în ceea ce privește responsabilitatea pentru obiectele de valoare, precum: juvaere, etc., responsabilitatea hangiiilor sau ospătătorilor este mărginită la valoarea pe care călătōrul a putut, după condiția sa socială, s'o aibă cu dânsul, și această soluție se întemeiază mai cu samă pe echitate și pe dreptul vechiu francez. Cpr. Duvergier, *Dépôt*, 519; Troplong, *Idem*, 225, 226; Guillaouard, *Idem*, 149, etc.

(2) După art. 486 § 2 din codul federal al obligațiilor din Elveția, călătōrul este în culpă când n'a încredințat otelierului sumele de bani *considerabile* sau obiectele *de mare valoare* ce avea la el; însă, chiar în asemenea caz, otelierul răspunde atât de propria sa greșală cât și de aceea a servitorilor săi.

C. federal al
oblig. din
Elveția. Art.
486 § 2.

(3) Cpr. Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1227 urm. și autoritățile citate acolo. — În caz când s'ar dovedi perderea sau stricăciunea lucrurilor, și numai valoarea lor ar fi îndoelnică, judecătorii ar putea să defere călătōrului jurământul așa zis estimator sau zenonian, hotărînd suma până la care el va fi crezut (art. 1222). Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 285, text și nota 1.

Deferir. jură-
mântului es-
timator sau
zenonian.

Dovedirea de-
pozitului fă-
cut de călător
în mâinile
otelierului.

Călătorul va putea, cu restricția admisă de art. 1198, 2°, să dovedească prin martori și prezumpții și depozitul obiectelor de valoare, precum bani sau altele, făcute în mâinile otelierului, dacă el a neglijat de a cere o chitanță dela acest din urmă.

Doved. ca-
zului fortuit
din partea
hangiiului.

De câteori otelierul va invoca, spre a scăpa de răs-pundere, forța majoră sau culpa ori neglijența călătorului, el va trebui să dovedească aceste fapte⁽¹⁾. *Reus in exci-piendo fit actor*.

Cazul când
depozitul ne-
cesar se trans-
formă în de-
pozit voluntar.

Proba testimonială și a prezumpțiilor nu mai este însă admisibilă atunci când călătorul, părăsind otelul sau ospă-tăria, încredințează otelierului obiectele ce el nu poate sau nu voește să ia cu dânsul; căci, în asemenea caz, depozitul *necesar* se transformă în depozit *voluntar*⁽²⁾.

Derogarea
dela respon-
sab. hangiiilor.

Responsabilitatea hangiiilor sau ospătătorilor nefind de ordine publică, se poate derogă dela ea printr'o anume convenție dintre otelier și călător, și o declarație expresă făcută în această privință de otelier, înainte de primirea bagajelor, și adusă la cunoștința călătorului, produce acelaș rezultat⁽³⁾.

Culpa lata
și dol.

Otelierul poate fi scutit și de culpa sa printr'o anume convenție⁽⁴⁾, cu excepție însă, bine înțăles, în ceea ce privește *culpa lata* și dolul său⁽⁵⁾.

Efectele afir-
telor placar-
date în came-
rile otelului,
prin care ote-
lierul este scu-
tit de respon-
sabilitate.

Afiptul tipărit și placardat în camerile sau coridoarele otelului, prin care otelierul declară că nu răspunde de obiec-tele de valoare ce călătorul poate să aibă cu dânsul, nu-l scutesc însă de responsabilitate, dacă nu se stabilește că că-lătorul a luat cunoștință de acest afipt și l-a acceptat,

(1) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1214 și 1231; Guillouard, *Idem*, 146; C. Bourges și Paris, D. P. 78. 2. 39; Sirey, 78. 2. 112; Sirey, 82. 2. 219; Cas. rom. Bult. S^a 1, 1883, p. 161, etc.

(2) Mourlon, III, 1069, *in fine*.

(3) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1233; Trib. superior din Co-lonia, Sirey, 97. 4. 5 și *Cr. judiciar* din 1902, No. 24. Această soluție eră admisă și la Romani. „*Item si prædixerit ut unus-quisque vectorum res suas servet, neque damnum se præstaturum, et consenserint vectores prædixioni, non convenitur*“ (L. 7, Pr., *in fine*, Dig., *Nautæ, caupones*, etc., 4, 9).

(4) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1236. — *Contrà*: Trib. Colonia, Sirey, 97. 4. 5 și *Cr. judiciar, loco supra cit.*

(5) Vezi *suprà*, p. 20, *ad notam, in fine*.

pentru că numai atunci responsabilitatea hangiuului încetează când călătorul a renunțat la dreptul său ⁽¹⁾.

Unele legiuri străine sunt exprese în această privință. „Afiptul prin care otelierul declină orice responsabilitate, nu produce niciun un efect (*ist ohne Wirkung*), zice art. 701 § ultim din codul german. Tot în acest sens este redactat și art. 487 din codul federal al obligațiilor (Elveția).

Rămâne acum, spre a termina comentariul art. 1623 — 1625, să examinăm cari sunt persoanele cărora se aplică responsabilitatea excepțională statornicită de aceste texte.

Legea vorbește de *hangii sau ospătători*, iar art. 1473 vorbește de *stăpânii de oteluri*, asimilând acestor din urmă, în privința răspunderii, pe cărauși, cari transportă lucrurile pe apă sau pe uscat ⁽²⁾.

Pentru ca hangiii sau ospătătorii să fie responsabili în baza textelor de mai sus, trebuie să-și închirieze odăile lor pe un timp scurt și trecător, iar nu pe un timp îndelungat ⁽³⁾.

În categoria hangiuilor sau ospătătorilor intră necontestat toți acei cari închiriază apartamente mobilate cu ziua sau cu luna ⁽⁴⁾, nu însă și acei cari închiriază o casă întreagă mobilată, sau cari nu-și închiriază apartamentele lor

Dr. străin.

Persoanele cărora se aplică art. 1623 urm.

Hangiii și căraușii.

Persoanele asimilate hangiuilor.

⁽¹⁾ Cpr. Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1234; Guillaouard, *Idem*, 151; P. Pont, *Idem*, 543; Troplong, *Idem*, 241; Aubry et Rau, IV, § 406, p. 630; T. Huc, XI, 265; Laurent, XXVII, 146; Trib. Colonia și Paris, Sirey, 97. 4. 5; D. P. 1905. 5. 43; *Cr. judiciar* din 1902, No. 24 (cu observ. noastră), etc.—Vezi asupra acestei chestiuni, Dalloz, *Nouv. C. civil annoté*, IV, art. 1953, No. 87 urm. Vezi și tom. V al Coment. noastre, p. 533, nota 3.

⁽²⁾ Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 284. — Responsabilitatea căraușului începe numai din momentul remiterii lucrului ce urmează a fi transportat (art. 1475). Vezi tom. IX suscitată, p. 282 urm.

⁽³⁾ Cpr. Trib. Lyon, D. P. 99. 2. 443 și Sirey, 1904. 2. 305, în notă, precum și o altă sentință tot a Trib. din Lyon, Sirey, *loco cit.* Vezi și Dalloz, *Nouv. C. civil annoté*, IV, art. 1952, No. 80 urm.

⁽⁴⁾ Cpr. Cas. fr. D. 1909, 1, 13 și Justiția de pace din Doullens, *Pand. Périod.* 95. 2. 199; Arntz, IV, 1422; Thiry, IV, 197; Guillaouard, *Dépôt*, 136; Baudry et Wahl, *Idem*, 1238 urm., și autoritățile citate acolo. — Vezi însă Trib. Lyon, Sirey, 1904, 2. 305 (cu nota lui Perreau, prof. la Montpellier).

obișnuit, ci numai câteodată, la caz de iarmaroace sau de o afinență extraordinară⁽¹⁾.

Restaurante,
cafenele, băi
publice, etc.

Unii asimilează hangiilor și ospătătorilor persoanele cari țin restaurante sau cafenele⁽²⁾, băi publice⁽³⁾, și chiar case

- (1) Sourdat, *Tr. de la responsabilité*, II, 937; P. Pont, *Dépôt*, 529; C. Nîmes, Rec. Sirey, VIII (anii 1825—1827), partea II, p. 78, col. 3. Vezi și tom. VII al Coment. noastre, p. 287. — *Contrà*: Thiry, IV, 197; Laurent, XXVII, 149; Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1239, *in fine*; Guillouard, *Idem*, 136; T. Huc, XI, 257, etc. Vezi și *Revue trimestrielle de droit civil*, IV, anul 1905, p. 145, No. 30.
- (2) Sourdat, *op. cit.*, II, 939; Troplong, *Dépôt*, 229; Massé-Vergé, V, § 738, p. 13, nota 1; Merlin, *Quest. de droit*, v^o *Dépôt nécessaire*, tom. III, p. 165 urm. (ed. din 1828). Cpr. L. 27, Dig., *De legibus*, 1, 3. — *Contrà*: Duvergier, *Dépôt*, 52; Baudry et Wahl, *Idem*, 1241; P. Pont, *Idem*, 528; Guillouard, *Idem*, 139; Arntz, IV, 1422; Planiol, II, 2225, și nota în D. P. 1905. 2. 185; Trib. Lyon, Sirey, 1904, 2. 21; D. P. 1904. 2. 327, 469 și *Cr. judiciar* din 1905, No. 67, p. 536. Vezi și *Revue trimestrielle de droit civil*, IV, anul 1905, p. 147, No. 33. Această din urmă sentință pune în principiu că clientul nu poate să facă responsabil, în baza art. 1623 urm., pe restauratorul la care mănâncă, de sustragerea paltonului său, care fusese pus într'un cuier în vestibulul stabilimentului, căci depozitul făcut într'un restaurant sau cafenea nu este un depozit necesar. În adevăr, hainele sau alte obiecte de care cineva obișnuit se debarasează când intră într'un restaurant sau într'oa cafenea, rămân, în principiu, sub paza și responsabilitatea consumatorului, afară de cazul când ar interveni un depozit formal între consumator, pe deoparte, și cafengiu sau prepusul său pe de altă parte. În fine, această importantă sentință mai decide că regulile dela depozit nefind aplicabile în specie, servitorul care primește dela consumator un obiect de care acesta înțalege a se debarasa pentru moment, execută pur și simplu un mandat și nu înțalege a accepta responsabilitatea obiectului ce i se încredințează; de unde rezultă că, în caz de pierdere acestui obiect, nici cafengiu, nici servitorul nu poate fi declarat responsabil. Remiterea unei haine servitorului unei cafenele sau unui restaurant este însă un depozit, pentru care stăpânul acestor stabilimente este responsabil în baza dreptului comun (art. 998). Baudry et Wahl, *op. cit.*, p. 665, nota 6, *in fine* (ed. a 3-a).
- (3) Merlin, Troplong, *loco supra cit.*; T. Huc, VIII, 298 și XI, 257; Arntz, IV, 1422; Guillouard, *Dépôt*, 137; Trib. Rouen, D. P. 84. 3. 8; Sirey, 85. 2. 167; Trib. Bruges, D. P. 1905. 2. 46. — *Contrà*: Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1244; P. Pont, *Idem*,

de toleranță ⁽¹⁾. Toate aceste chestiuni sunt însă controversate, după cum aceasta se poate vedea din autoritățile citate în note.

Sunt, de asemenea, asimilate hangiiilor persoanele care, în timp de bălciuri sau iarmaroace, își închiriază grajdurile lor pentru animalele călătorilor (*stabularii*) ⁽²⁾.

Art. 1623 urm. nu se aplică însă, după unii, depozitului de haine, bastoane, umbrele, etc., făcut în vestiarul unui teatru, circ, etc. cu toate că acest depozit nu este gratuit și nu poate fi făcut aiurea ⁽³⁾; nici bagajelor încredințate companiei internaționale a vagoanelor de dormit (*wagons-lits*), cu toate că călătorii primiți în aceste vagoane, se găesc, sub unele raporturi, ca într'un otel ⁽⁴⁾, etc.

În toate aceste cazuri, și în altele de asemenea natură, dreptul comun fiind aplicabil, dovada depozitului se va face conform principiilor generale. Depozitul care va avea un caracter comercial față de depozitar, va putea însă fi dovedit cu martori, conform art. 46 C. com. ⁽⁵⁾.

Persoanele care își închiriază grajdurile lor.

Depozitul de haine, bastoane, etc. făcut într'un teatru, etc. Controversă.

Doved. depozitului comercial. Art. 46 C. com.

CAPITOLUL III

Despre sechestrul

Definiția și natura sechestrului.

Sechestrul este o măsură conservatorie. El consistă în remiterea făcută de bună voe (sechestrul convențional), sau din

527; Laurent, XXVII, 151; Aubry et Rau, IV, § 406, p. 628 (ed. a 4-a); Planiol, nota în D. P. 1905. 2. 185, col. 2.

⁽¹⁾ Cpr. C. Aix, D. P. 67. 5, col. 4, No. 3 și Sirey, 1904. 2. 21, nota a; T. Hue, VIII, 298. Vezi și tom. VII al nostru, p. 286.

⁽²⁾ Guillouard, *Dépôt*, 135. Vezi și *suprà*, p. 46, text și nota 7. — *Contra*: Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1245.

⁽³⁾ Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1242. — *Contra*: Guillouard, *Idem*, 138; T. Hue, XI, 258; F. Herman, *C. civil annoté*, IV, art. 1952, No. 13; Trib. Paris, Sirey, 88. 2. 45.

⁽⁴⁾ Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 278, nota 4, precum și tom. V, p. 534, *ad notam, in fine*, și la autoritățile citate acolo, *adde*: Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1246; T. Hue, X, 405, p. 559; Planiol, nota în D. P. 1905. 2. 185; Trib. Paris, Sirey, 92. 2. 156; Sirey, 93. 2. 107; D. P. 93. 2. 179 și 587; Trib. Ilfov, *Cr. judiciar* din 1910, No. 63. — *Contra*: Părerea minorității Trib. Ilfov (I. Ionescu-Dolj).

⁽⁵⁾ Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1248 *bis*.

C. Calimach
Art. 1307.

Sechestrul
convențional
și judiciar.

Sensurile cu-
vântului se-
chestrul.
Art. 615 Pr.
civ.

Deosebiri
între seches-
tru și depozit.

ordinul justiției (sechestrul judiciar), în mâinile unui terțiu, a unui lucru asupra căruia mai multe persoane au sau pretind să aibă drepturi. „Dacă de către părțile împricinate, sau de către judecători, zice art. 1307 din codul Calimach (968 C. austriac), se va încredința în păstrarea cuiva un lucru de gălceuire, atunci un asemenea păstrător se numește *sechestrul*“.

Din cele mai sus expuse rezultă că există două specii de sechestrul: sechestrul *convențional*, și sechestrul *judiciar* (art. 1626). (Vezi *infra*, p. 57).

Codul actual consideră sechestrul ca un depozit, ceea ce este conform cu vechia tradiție, și prin sechestrul se înțelege uneori persoana însărcinată cu depozitul și administrarea lucrului (art. 615 Pr. civ.).

Între depozit și sechestrul există însă mai multe deosebiri, din cari vom semnală cele mai de căpetenie.

1° Depozitul nu poate avea de obiect decât lucruri mobile, pe când sechestrul poate avea de obiect și imobile (art. 1630); 2° depozitul este totdeauna un contract, pe când sechestrul poate fi ordonat de justiție; 3° depozitul este în genere gratuit, afară de cazul unei convenții contrare, pe când sechestrul este din contra salariat, afară de cazul unei convenții contrare; 4° salariul depozitarului nu poate fi egal cu ostenelele sale, fără a se denatura contractul, pe când salariul sechestrului este, din contra, proporționat muncii sale; 5° depozitul nu este relativ la un lucru litigios, pe când, din contra, sechestrul are de obiect un lucru litigios; 6° depozitarul trebuie să restituie lucrul la prima cerere a deponentului, pe când aceasta nu este adevărat în materie de sechestrul; 7° depozitarul poate, după unii, să restituie lucrul când îi convine, pe când aceasta nu este adevărat în materie de sechestrul; 8° sechestrul poate și chiar trebuie să administreze lucrul încredințat lui, pe când aceasta nu este adevărat în materie de depozit; 9° în caz de depozitarea unui lucru divizibil de către mai multe persoane, depozitarul trebuie să-l restituie fiecărei din ele pentru partea ei (art. 1611), pe când, în materie de sechestrul, lucrul întreg trebuie să fie restituit părții care a câștigat procesul (1), etc.

(1) Cpr. Thiry, IV, 200; Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1254, și autoritățile citate de acești autori.

SECȚIUNEA I

Despre diversele feluri de sechestruri.

Sechestrul convențional. — Sechestrul judiciar.

Art. 1626. — Sechestrul este convențional sau judiciar. (Art. 1627 urm., 1632 urm. C. civ. Art. 1955 C. fr.)⁽¹⁾.

SECȚIUNEA II

Despre sechestrul convențional.

Art. 1627. — Sechestrul convențional este depozitul unui lucru în litigiu, făcut *de una* sau mai multe persoane, unui al treilea, care ia asupra-și îndatorirea de a-l restitui, după terminarea procesului, celui cărui va declara judecătorul că se cuvine. (Art. 1628, C. civ. Art. 129, 4°, 371, 373, 375, 376, 378 Pr. civ. Art. 1956 C. fr.)⁽²⁾.

Art. 1628. — Sechestrul poate să nu fie gratuit. (Art. 1593, 1600 C. civ. Art. 1957 C. fr.)⁽³⁾.

Art. 1629. — Când este gratuit, se aplică asupra-i regulele depozitului propriu zis, cu deosebirile ce se vor arăta mai jos. (Art. 1595 urm. C. civ. Art. 1958 C. fr.)⁽⁴⁾.

Art. 1630. — Obiectul sechestrului poate fi bunuri mobile sau imobile. (Art. 461, 462 urm., 472 urm., 1593 C. civ. Art. 1959 C. fr.)⁽⁵⁾.

Art. 1631. — Depozitarul, însărcinat cu un sechestr, nu poate fi liberat de dânsul înainte de terminarea procesului, decât atunci când toate părțile interesate vor consimți, sau când va urma o cauză ce se va judeca de legitimă. (Art. 969, 1616 Cod civ. Art. 1960 C. fr.)⁽⁶⁾.

Art. 1627 dă o definiție inexactă sechestrului con-

Defin.
sechestrului.

(1) Cpr. Pothier, *Dépôt*, V, 84.

(2) Cpr. L. L. 6 și 17, Dig., *Depositi, vel contra*, 16, 3; L. 110, Dig., *De verborum significatione*, 50, 16; Pothier, *Dépôt*, V, 1, 84, 85, 86, 88, etc.

(3) Cpr. Pothier, *op. cit.*, 90.

(4) Cpr. Pothier, *op. cit.*, 89.

(5) Cpr. Pothier, *Dépôt*, V, 87.

(6) Cpr. L. 5 § 2, Dig., *Depositi, vel contra*, 16, 3; Pothier, *op. cit.*, V, 88, etc.

ordinul justiției (sechestrul judiciar), în mâinile unui terțiu, a unui lucru asupra căruia mai multe persoane au sau pretind să aibă drepturi. „Dacă de către părțile împlicate, sau de către judecători, zice art. 1307 din codul Calimach (968 C. austriac), se va încredința în păstrarea cuiva un lucru de gălceuire, atunci un asemenea păstrător se numește *sechestrul*“.

C. Calimach
Art. 1307.

Sechestrul
convențional
și judiciar.

Din cele mai sus expuse rezultă că există două specii de sechestrul: sechestrul *convențional*, și sechestrul *judiciar* (art. 1626). (Vezi *infra*, p. 57).

Sensurile cu-
vântului se-
chestrul.

Art. 615 Pr.
civ.

Codul actual consideră sechestrul ca un depozit, ceea ce este conform cu vechia tradiție, și prin sechestrul se înțelege uneori persoana însărcinată cu depozitul și administrarea lucrului (art. 615 Pr. civ.).

Deosebiri
între seches-
tru și depozit.

Între depozit și sechestrul există însă mai multe deosebiri, din cari vom semnală cele mai de căpetenie.

1° Depozitul nu poate avea de obiect decât lucruri mobile, pe când sechestrul poate avea de obiect și imobile (art. 1630); 2° depozitul este totdeauna un contract, pe când sechestrul poate fi ordonat de justiție; 3° depozitul este în genere gratuit, afară de cazul unei convenții contrare, pe când sechestrul este din contra salariat, afară de cazul unei convenții contrare; 4° salariul depozitarului nu poate fi egal cu ostenelele sale, fără a se denatură contractul, pe când salariul sechestrului este, din contra, proporționat muncii sale; 5° depozitul nu este relativ la un lucru litigios, pe când, din contra, sechestrul are de obiect un lucru litigios; 6° depozitarul trebuie să restituie lucrul la prima cerere a deponentului, pe când aceasta nu este adevărat în materie de sechestrul; 7° depozitarul poate, după unii, să restituie lucrul când îi convine, pe când aceasta nu este adevărat în materie de sechestrul; 8° sechestrul poate și chiar trebuie să administreze lucrul încredințat lui, pe când aceasta nu este adevărat în materie de depozit; 9° în caz de depozitarea unui lucru divizibil de către mai multe persoane, depozitarul trebuie să-l restituie fiecărei din ele pentru partea ei (art. 1611), pe când, în materie de sechestrul, lucrul întreg trebuie să fie restituit părții care a câștigat procesul (1), etc.

(1) Cpr. Thiry, IV, 200; Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1254, și autoritățile citate de acești autori.

SECȚIUNEA I

Despre diversele feluri de sechestruri.

Sechestrul convențional. — Sechestrul judiciar.

Art. 1626. — Sechestrul este convențional sau judiciar. (Art. 1627 urm., 1632 urm. C. civ. Art. 1955 C. fr.)⁽¹⁾.

SECȚIUNEA II

Despre sechestrul convențional.

Art. 1627. — Sechestrul convențional este depozitul unui lucru în litigiu, făcut *de una* sau mai multe persoane, unui al treilea, care ia asupra-și îndatorirea de a-l restitui, după terminarea procesului, celui căruia va declara judecătorul că se cuvine. (Art. 1628, C. civ. Art. 129, 4°, 371, 373, 375, 376, 378 Pr. civ. Art. 1956 C. fr.)⁽²⁾.

Art. 1628. — Sechestrul poate să nu fie gratuit. (Art. 1593, 1600 C. civ. Art. 1957 C. fr.)⁽³⁾.

Art. 1629. — Când este gratuit, se aplică asupra-i regulile depozitului propriu zis, cu deosebiri ce se vor arăta mai jos. (Art. 1595 urm. C. civ. Art. 1958 C. fr.)⁽⁴⁾.

Art. 1630. — Obiectul sechestrului poate fi bunuri mobile sau imobile. (Art. 461, 462 urm., 472 urm., 1593 C. civ. Art. 1959 C. fr.)⁽⁵⁾.

Art. 1631. — Depozitarul, însărcinat cu un sechestr, nu poate fi liberat de dânsul înainte de terminarea procesului, decât atunci când toate părțile interesate vor consimți, sau când va urmă o cauză ce se va judeca de legitimă. (Art. 969, 1616 Cod civ. Art. 1960 C. fr.)⁽⁶⁾.

Art. 1627 dă o definiție inexactă sechestrului con-

Defin.
sechestrului.

(1) Cpr. Pothier, *Dépôt*, V, 84.

(2) Cpr. L. L. 6 și 17, Dig., *Depositum, vel contra*, 16, 3; L. 110, Dig., *De verborum significatione*, 50, 16; Pothier, *Dépôt*, V, 1, 84, 85, 86, 88, etc.

(3) Cpr. Pothier, *op. cit.*, 90.

(4) Cpr. Pothier, *op. cit.*, 89.

(5) Cpr. Pothier, *Dépôt*, V, 87.

(6) Cpr. L. 5 § 2, Dig., *Depositum, vel contra*, 16, 3; Pothier, *op. cit.*, V, 88, etc.

vențional, când zice că sechestrul este depozitul unui lucru litigios făcut *de una* sau mai multe persoane, unui al treilea care, etc., căci Pothier (*Dépôt*, V, 85), dela care această definiție este împrumutată. zice foarte bine că sechestrul convențional nu poate fi contractat decât între trei persoane cel puțin, fiindcă afară de terțiul depozitar, trebuie cel puțin doi deponenți cu interese contrare, ambii pretinzând că lucrul depozitat le aparține pentru tot. Această soluție eră admisă și la Romani: „*Licet deponere tam unus quam plures possunt, attamen apud sechestrum non nisi plures deponere possunt*“ (1).

critica redac-
ției art. 1627.

De aceea art. 1870 din codul italian zice foarte bine că sechestrul convențional este depozitul unui lucru litigios, *făcut de două sau mai multe persoane, fatto da due o più persone*. Textul francez perzând din vedere această nuanță, a dat o definiție greșită, pe care a reproduș-o și textul nostru, și care este criticată de toți autorii (2).

Art. 1628.

După art. 1628, sechestrul poate să nu fie gratuit, ceea ce însemnează că el este gratuit *prin natură*, iar nu *prin esență*. O convenție specială este deci necesară pentru ca sechestrul să fie salariat.

responsab. se-
chestrului
salariat.

În caz când s'a stipulat un onorariu, contractul, după cum foarte bine observă Pothier (*op. cit.*, V, 90), este mai mult o locațiune decât un depozit, ceea ce este foarte important în privința prestațiunei culpelor, căci, după cum știm, pe când acel care își închiriază serviciile sale răspunde de *culpa levis in abstracto*, depozitarul nu răspunde, din contra, decât de *culpa levis in concreto* (art. 1599) (3).

Art. 1629.

Dacă sechestrul este gratuit, contractul este un adevărat depozit, afară de oarecari deosebiri. De aceea art. 1629 declară, în asemenea caz, aplicabile regulele dela depozitul propriu zis.

obiectul se-
chestrului.
Art. 1630.

Sechestrul poate avea de obiect nu numai mobile, dar și imobile. pe când știm că depozitul nu poate avea de obiect decât mobile. (Vezi *suprà*, p. 7, 13 și 56).

(1) L. 17, Dig., *Depositum, vel contra*, 16, 3.

(2) Cpr. Planiol, II, 2228, nota 3; Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1255; Arntz, IV, 1428; Thiry, IV, 200, etc.

(3) Vezi *suprà*, p. 17. Cpr. Pothier, *op. cit.*, V, 90; Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1257; Guillaouard, *Idem*, 167; T. Huc, XI, 268; Laurent, XXVII, 166, etc.

De câteori sechestrul are de obiect bunuri imobiliare, persoana însărcinată cu conservarea lor are îndatorirea de a le administra, adevă: de a le închiria sau arendă, pe termen cel mult de *cinci* ani, bine înțales; de a face reparațiile necesare, de a percepe veniturile lor, etc. (art. 615 Pr. civ.)⁽¹⁾.

Oblig. sechestrului bunurilor imobiliare.

Știm că depozitarul trebuie să restituie lucrul depozitat, la prima cerere a deponentului (vezi *suprà*, p. 23 urm.). Persoana însărcinată cu sechestrul unui lucru nu poate, din contra, să-l restituie decât în urma terminării contestației, și numai aceleia din părți care a dobândit câștig de cauză, afară de cazul când toate părțile, fiind capabile, s'ar înțalege și ar cere restituirea lucrului înainte de terminarea contestației. Părțile interesate, al căror consimțământ este necesar, sunt toate acele cari sunt în litigiu, iar nu numai acele care au făcut depozitul⁽²⁾.

Restit. lucrului sechestrat.

Este, în genere, admis că depozitarul poate, în principiu, să renunțe la depozit. Aceeaș soluție nu mai este însă admisă în privința sechestrului, chiar când acesta ar fi gratuit, afară de cazurile când ar exista o cauză legitimă de descărcare, precum ar fi, de exemplu: o infirmitate gravă, un lung drum pe care sechestrul ar voi să-l întreprindă, etc.⁽³⁾.

Renunțarea la sechestrul.

Știm că, în materie de depozit, acțiunea depozitarului contra deponenților, pentru executarea obligațiilor lor, nu este solidară, și că fiecare din deponenți trebuie să fi acționat pentru partea sa; în privința sechestrului se admite, din contra, că sechestrul poate cere toate impensele făcute de dânsul numai dela partea care a câștigat procesul, pentrucă aceste cheltueli nu-i folosesc decât lui⁽⁴⁾.

Plata cheltuelilor făcute de sechestrul.

În privința salarului, sechestrul îl poate cere dela toți deponenții, chiar cari n'au câștigat procesul, fiindcă ei l-au promis cu toții⁽⁵⁾.

Plata salarului.

În caz când deponenții, cari n'au câștigat procesul, sunt supuși acțiunii depozitarului, ei nu pot fi urmăriți

Lipsa de solidaritate între deponenți.

(1) Cpr. Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1359; Guillouard, *Idem*, 168; P. Pont, *Idem*, 553; Laurent, XXVII, 168, etc.

(2) Cpr. Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1261; Guillouard, *Idem*, 170.

(3) Cpr. Pothier, *op. cit.*, V, 88; Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1262; Guillouard, *Idem*, 169, etc.

(4) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1263; Guillouard, *Idem*, 171.

(5) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1264; Guillouard, *Idem* 171, etc.

solidar⁽¹⁾, ci fiecare numai pentru partea sa din datoria comună, deși chestiunea este controversată.

SECȚIUNEA III

Despre sechestrul judiciar.

Rubrica codului francez și a celui italian este intitulată: „despre sechestrul sau depozitul judiciar“, ceea ce face pe autori să zică că sechestrul judiciar și depozitul judiciar nu sunt decât una și aceeași operație⁽²⁾. Codul nostru nu confundă sechestrul judiciar cu depozitul judiciar, și aceasta cu drept cuvânt, pentru că sechestrul există în caz de litigiu, iar depozitul, în cazul contrar.

Cazurile în cari este loc la rânduirea unui sechestr judiciar.

Sechestrul judiciar este acel rânduit de justiție. Pentru ca părțile să poată recurge la această măsură, trebuie să existe litigiu asupra unui lucru mobil sau imobil.

C. Calimach.
Art. 451.

„Dacă nu se va arăta îndată cine se află într'o stăpânire neprihănită, și încât o parte și alta are dreptate să ceară judecătorescul ajutor, zice art. 451 din codul Calimach (347 C. austriac), atuncea să se încredințeze lucrul de pricină în păstrarea judecătoriei, sau a altui cuiva, până când se va cercetă și hotărî pricina pentru stăpânirea lucrului“.

Art. 1632.
1634 C. civ.,
615 Pr. civ.

Iată acum și textele din codul actual relative la sechestrul judiciar, adică: art. 1632, 1634 C. civil și 615 din procedura civilă, căci art. 1633 din codul civil se ocupă de *depozitul judiciar*, pe care unii îl numesc depozit legal:

Art. 1632. — Afară de cazurile statornicite de codul de procedură civilă, judecătorul poate ordona sechestrul:

1° A unui imobil sau a unui lucru mobil pentru a cărui proprietate ori posesiune se judecă două sau mai multe persoane;

(1) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1265; Guillouard, *Idem*, 171, *in fine.* — *Contra*: Pothier, *Dépôt*, V, 89; P. Pont, *Idem*, 549; Aubry et Rau, IV, § 408, p. 631, nota 3 (ed. 4-a); Arntz, IV, 1431, etc.

(2) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1267; Guillouard, *Idem*, 172, etc.

2° A lucrurilor oferite de un debitor spre liberarea sa. (Art. 1121, 1693 C. civ. Art. 615 Pr. civ. Art. 1961 C. fr.)⁽¹⁾.

Art. 1634. — Sechestrul judiciar se dă sau persoanei asupra căreia s'au învoit ambele părți interesate, sau unei persoane numite din oficiu de autoritatea judiciară. (Art. 518, 615 Pr. civ. Art. 438, 567, 590 C. com.).

Și într'un caz și într'altul, acel ce a luat în păstrare lucrul, este supus tuturor îndatoririlor ce nasc din sechestrul convențional. (Art. 1627 urm. C. civ. Art. 615 Pr. civ. Art. 1963 C. fr.)⁽²⁾.

Art. 615 Pr. civ. — Ori de câteori există un proces asupra proprietății sau posesiei unui lucru mișcător sau nemișcător, sau asupra administrației ori folosinței unui lucru comun, judecata va putea, după cererea celui interesat și citarea părților, să încuviințeze sechestrul bunului sau al lucrului comun, a cărui proprietate, posesie, administrație sau folosință se discută, putând să oblige pe reclamant a da o cauție, ce va fi fixată de judecată.

Paza bunului sechestrat poate fi încredințată sau deținătorului aceluși bun, sau unei a treia persoane numită de judecător, în caz de neînțelegere între părți.

Sechestrul va putea face toate actele de conservare și administrație. Va putea stă în judecată în numele părților litigante, cu privire la bunul pus sub sechestrul, numai cu o prealabilă îndrițuire a autorității care l-a numit.

Sechestrul judiciar va încasa orice venituri și sume datorite; va putea plăti datorii cu caracter curent, precum și cele constatate prin titlu executor.

Plata sechestrului se va fixa de judecata care l-a înființat. În niciun caz, ea nu va putea depăși, pe fiecare an, de zece la sută din venitul net anual al bunului apreciat de instanță. (Art. 1632, 1634 C. civil).

Sechestrul judiciar este o măsură conservatorie, lăsată

⁽¹⁾ Cpr. Pothier, *Dépôt*, 84, 98, 99. — Este de observat că § 1 al textului francez dispune că justiția poate să ordone sechestrul mobilelor urmărite ale unui debitor. Acest paragraf a fost eliminat de legiuitorul nostru, pentru că nu este vorba, în specie, de un sechestrul, ci de un *depozit judiciar*, ipotetăz prevăzută de art. 1633. Vezi *infra*, p. 72, 73. — Textul nostru este reproducerea fidelă a art. 1875 din codul italian. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest din urmă text: „*Oltre i casi stabiliti dal codice di procedura civile, l'autorità giudiziaria può ordinare il sequestro :*

1° *Di un immobile o di una cosa mobile, la cui proprietà o il cui possesso sia controverso fra due o più persone;*

2° *Delle cose che un debitore offre per la sua liberazione.*

⁽²⁾ Cpr. Pothier, *Dépôt*, V, 98.

Deoseb. de
redacție de
codul fr.
Art. 1875 C.
italian.

la suverana apreciere a instanțelor de fond, după cum aceasta rezultă atât din termenii art. 1632 C. civil, cât și din acei ai art. 615 Pr. civilă. „Judecătorul *poate* ordonă . . .“, zice art. 1632 din C. civ., iar art. 615 Pr. civilă zice, de asemenea: „judecata *va putea* . . ., etc.“ (1).

Aprecierea instanțelor de fond.

De câteori tribunalele vor aprecia în fapt că persoana care cere sechestrul are un interes bănesc serios și evident la admiterea acestei măsuri, fie în calitate de pretins proprietar, fie de coproprietar, ori de creditor al proprietarului lucrului pentru care se cere sechestrul, de atâtea ori ele vor admite această măsură, respingând-o în caz contrar(2).

Cazurile în care sechestrul poate fi cerut.

Cari sunt cazurile în cari sechestrul judiciar poate fi cerut? Art. 1632 din codul civil și art. 615 Pr. civ. răspund că această măsură *poate* fi cerută și admisă de justiție, de câteori există litigiu între două sau mai multe persoane asupra proprietății sau posesiunii unui lucru mișcător ori nemișcător, sau asupra administrațiunei ori folosinței unui lucru comun(3).

Termenii legii sunt enunțativi.

După o jurisprudență constantă, termenii legii nu sunt restrictivi, ci enunțativi.

(1) Cpr. Cas. rom. Bult. 1897, p. 1151; Bult. 1899, p. 249; Bult. 1895, p. 175; Bult. 1893, p. 1002; Bult. 1906, p. 1142 și *Dreptul* din 1906, No. 59; Bult. 1908, p. 2125; *Rev. Jurisprudența* din 1908, No. 36, p. 562; *Dreptul* din 1909, No. 77 (cu nota d-lui S. Rădulescu), etc.

(2) Vezi Guillaouard, *Dépôt*, 175, *in fine*, și numeroasele autorități citate acolo; Baudry et Wahl, *Idem*, 1268. Cpr. C. Galați, *Dreptul* din 1892, No. 72. Vezi și Cas. rom. Bult. 1895, p. 175. — S'a decis, cu drept cuvânt, că legea lăsând la facultatea tribunalelor necesitatea înființării unui sechestrului judiciar, nu este de ajuns pentru admiterea lui, ca să existe litigiu, ci trebuie să existe pericol pentru una din părți de a se lăsa pe cealaltă parte în posesiunea bunului care formează obiectul litigiului. Trib. Iași, Ilfov și Suceava, *Dreptul* din 1883, No. 62, p. 514; din 1892, No. 65 și din 1894, No. 76. Mai vezi Trib. Covurlui, Ilfov și C. București, *Cr. judiciar* din 1897, No. 28 și din 1899, No. 10 și 19; *Dreptul* din 1894, No. 83; Trib. Putna, *Dreptul* din 1895, No. 63, p. 528; Trib. Bacău, *Cr. judiciar* din 1900, No. 84, etc.

(3) Art. 1632, 2° mai dispune încă că justiția poate să ordone sechestrul judiciar al lucrurilor oferite de un debitor spre liberarea sa, însă în asemenea caz, nu este vorba de un sechestr propriu zis, ci de un *depozit* judiciar, întrucât lucrul nu este litigios. Vezi *infra*, p. 73.

Depozitul judiciar.
Art. 1632, 2°

„Considerând, zice foarte bine Tribunalul Ilfov, că sechestrul judiciar fiind o măsură de conservare, eră imposibil ca legiuitorul să fi determinat complet cazurile când asemenea măsură se impune, și de aceea a făcut numai o enumerare enunțativă, *exempli gratia*, lăsând ca judecătorul, față cu împrejurările cauzei, să aprecieze necesitatea și oportunitatea unei asemenea măsuri, etc.“ (1).

Nu vom cită toate cazurile în care jurisprudența noastră a avut a se pronunță în această materie, ci vom menționă numai cazurile cele mai importante.

Astfel, s'a decis că judecătorul are facultatea de a ordonă sechestrul judiciar asupra bunurilor mobile sau imobile, de câteori proprietatea sau posesiunea acelor bunuri face obiectul unui litigiu între două sau mai multe persoane (2);

Că sechestrul judiciar poate fi ordonat, după cererea unui legatar particular, asupra averii de moștenire, atunci când instanța de fond apreciază în fapt că interesele legatarului sunt compromise printr'o rea administrație a moștenitorului beneficiar (3);

Cazurile în care sechestrul judiciar poate fi ordonat.

(1) Trib. Ilfov, *Cr. judiciar* din 1903, No. 61. Mai vezi Trib. Botoșani, *Dreptul* din 1895, No. 61; Cas. rom. Bult. 1897, p. 863, etc.; Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1269, și numeroasele autorități citate acolo. Vezi și Fuzier-Herman, *C. civil annoté*, IV, art. 1961, No. 27 urm., precum și *Supplément*, art. 1961, No. 17 urm. — *Contra*: Troplong, *Dépôt*, 292; Duvergier, *Idem*, 536; Massé-Vergé, V, § 742, p. 16, nota 3; T. Huc, XI, 271; F. Herman, *loco cit.*, No. 35 urm. și *Supplément*, No. 23 urm.

(2) Cas. rom. Bult. S-a I, 1883, p. 918; C. Craiova, *Dreptul* din 1900, No. 42. — Legiuitorul nefăcând deosebire între cazul când bunul în litigiu se stăpânește de pârît singur, sau în indiviziune cu alte persoane, sechestrul nu poate fi înlăturat prin simpla împrejurare că nu se cunoaște partea de proprietate a aceluia contra căruia urmează a se înființa acest sechestrul. Cas. rom. Bult. S-a I, 1883, p. 952.

(3) C. București, *Dreptul* din 1890, No. 10 și 40; Cas. rom. Bult. 1890, p. 601. Mai vezi, în privința sechestrului judiciar cerut de către un comostenitor, Cas. rom. și C. Iași, Bult. S-a I, 1876, p. 140; Bult. 1893, p. 751 (motive); *Dreptul* din 1889, No. 72; C. București, *Dreptul* din 1875, No. 41; C. Craiova (în privința dreptului de folosință), *Dreptul* din 1900, No. 42. Cpr. F. Herman, *op. cit.*, IV, art. 1961, No. 31 urm. — Acei cari nu au calitatea de moștenitori, precum ar fi, de exemplu, un copil natural față de averea lăsată de tatăl său, nu pot cere, un sechestrul judiciar în contra moștenitorilor

Că acest sechestrul poate fi ordonat asupra averii date în posesiunea unui legatar universal, instituit prin testamentul care exclude dela moștenire pe ceilalți moștenitori, cari au atacat testamentul⁽¹⁾;

Sechestrul judiciar în materie de indiviziune.

Că sechestrul judiciar poate fi cerut și obținut, în materie de indiviziune convențională sau silită, de către unul din coproprietari.

„Considerând, zice Tribunalul Ilfov, că este generalmente admis că sechestrul judiciar poate fi încuviințat în chestiunile de eșire din indiviziune, de moșteniri și de asociațiuni, etc.“⁽²⁾.

Cererea de sechestrul între coasociați.

Că sechestrul judiciar poate fi admis asupra fondului social, după cererea unuia din coasociați, când sunt neînțelegeri între dânsii, și când unul din ei împiedică pe ceilalți de a supraveghia administrarea societății⁽³⁾;

legitimi intrați în posesiunea averii de moștenire. Trib. Bacău, *Dreptul* din 1895, No. 52, p. 429.

Art. 66 bis
Pr. civ.

(1) Trib. Botoșani, *Dreptul* din 1895, No. 61. Vezi și autoritățile citate în F. Herman, *op. cit.*, IV, art. 1961, No. 20 urm. — S'a decis în Franța că, în asemenea caz, judecătorul poate, pe calea procedurii în *référé* (art. 66 bis Pr. civ.), să ordone rânduirea unui sechestrul judiciar. C. Angers, Sirey. 89. 2. 237. Aceeaș soluție a fost admisă în materie de societate. C. Paris, D. P. 67. 2. 159; Sirey, 67. 2. 189. Mai vezi Cas. fr. Sirey, 99. 1. 212. Cpr. Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1288, etc.

(2) *Cr. judiciar* din 1903, No. 61, p. 531. Mai vezi Trib. Covurlui și Ialomița, *Dreptul* din 1885, No. 69 și din 1886, No. 54; C. București, *Dreptul* din 1884, No. 48 și 71; C. Iași, *Dreptul* din 1889, No. 72; Cas. rom. Bult. S-a I, 1883, p. 927 și *Dreptul* din 1883, No. 82; Bult. 1889, p. 755. Vezi și C. Craiova (în privința sechestrului cerut între comoștenitori), *Dreptul* din 1900, No. 42. — Odată cu cererea de eșire din indiviziune, coproprietarii sunt deci în drept a cere rânduirea unui sechestrul judiciar. Vezi tom. III al Coment. noastre, p. 432 (ed. I-a). — S'a decis, de asemenea, că creditorii unei moșteniri sunt în drept, odată cu acțiunea în separație de patrimonii, să ceară un sechestrul judiciar asupra averii de moștenire, ori în ce mână s'ar găsi această moștenire. C. Iași, *Dreptul* din 1890, No. 31, p. 252.

(3) Cas. rom. Bult. 1895, p. 815 și Bult. 1897, p. 863; C. București și Trib. Vlaşca, *Dreptul* din 1889, No. 60; din 1890, No. 31 și din 1893, No. 4. Mai vezi Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1894, No. 55 și *Cr. judiciar* din 1903, No. 61. — *Contră*: C. București, *Dreptul* din 1874, No. 5, p. 33. Această din

Că acest sechestrul poate fi cerut și dobândit de creditorul ipotecar asupra imobilului ipotecat, până la judecarea acțiunii ce el a intentat pentru anularea contractelor încheiate de debitorul său, contracte prin care se deteriorează sau se micșorează imobilul constituit ipotecă ⁽¹⁾;

Că acest sechestrul poate fi cerut, nu numai de partea interesată, dar și de creditorii ei, întrucât, asemenea cerere se rezolvă într'un interes bănesc, și nu intră în drepturile exclusiv personale pe care, conform art. 974 C. civ., creditorul nu le poate exercita în numele debitorului său ⁽²⁾.

Cât, pentru creditorii, cari vin în virtutea dreptului lor propriu, ei nu pot, odată cu intentarea acțiunii, să ceară un sechestrul judiciar, ei având, în asemenea caz, numai dreptul de a cere un sechestrul asigurător.

Tribunalele n'ar putea, de asemenea, cu toată controversa ce există asupra acestui punct în Franța, să ia administrația bunurilor dotale ale femeii din mâna bărbatului, spre a o încredința unui terțiu, în cursul procesului de divorț, legea noastră neautorizând această măsură prin niciun text de lege. Și apoi, este știut că bărbatul conservă, în timpul procesului de divorț, administrația bunurilor dotale ale femeii sale ⁽³⁾.

Cererea sechestrului de către creditorii părții interesate. Art. 974 C. civ.

Creditorii cari vin în virtutea dreptului lor propriu.

Luarea administr. bunurilor dotale ale femeii din mâna bărbatului. Inadmisibilitate.

urmă soluție, care pune în principiu că sechestrul nu poate fi aplicat asupra fondului social, de către unul din asociați, nu mai poate fi admisă astăzi, față de art. 615 Pr. civ., după care acest sechestrul este admisibil de câteori există litigiu asupra administrației sau folosinței unui lucru comun. — S'a decis însă că participanții nu pot cere un sechestrul judiciar asupra capitalului sau fondului social al asociației în participare (argument din art. 254 C. com.). C. Craiova, *Dreptul* din 1895, No. 51, p. 420. — S'a mai decis că miza depusă într'o societate în participație, constituind un patrimoniu social în indiviziune, iar nu o creanță în sensul legal al cuvântului, nu se poate cere și obține în baza ei niciun sechestrul asigurător. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1909, No. 67, p. 535.

(1) Cas. rom. Bult. 1895, p. 887. — De cele mai multe ori, creditorul ipotecar nu va avea însă niciun interes la aplicarea unui sechestrul judiciar. Cpr. C. Craiova, *Dreptul* din 1900, No. 42.

(2) Trib. Ilfov, *Cr. judiciar* din 1903, No. 61, p. 531. — *Contrà*: C. Craiova, *Dreptul* din 1900, No. 42.

(3) Vezi în sensul de mai sus, F. Herman, *op. cit.*, IV, art. 1961,

don. seches-
tului judiciar
din oficiu.

S'a decis că sechestrul judiciar poate fi ordonat de justiție *chiar din oficiu*, de câteori i se pare util, spre a asigura dreptul părților *pendente lite* (1); însă se înțelege că trebuie să existe litigiu, fie asupra proprietății, fie asupra posesiunii unui lucru, fie asupra administrației sau folosinței sale (art. 1632 C. civil, 615 Pr. civilă) (2).

ecercetarea
titlurilor in-
vocate de
părți.

Din împrejurarea că sechestrul judiciar cere neapărat un litigiu între două sau mai multe persoane, rezultă că judecătorii nu sunt ținuți să cerceteze titlurile în virtutea cărora o parte cere înființarea sechestrului, de oarece aceasta fiind obiectul principal al litigiului, prin asemenea procedare s'ar prejudecă însuș fondul procesului (3).

În consecință, s'a decis că este casabilă hotărîrea de fond, care respinge sechestrul, sub cuvânt că din titlurile produse de intimat ar rezultă că dreptul de proprietate este al său, iar nu al reclamantului (4).

S'a decis însă că justiția chemată a încuviința un sechestrul judiciar, este în drept a examina întrucât fondul litigiului este sau nu întemeiat (5).

Procedura rânduiri sechestrului judiciar și puterile sechestrului rânduit de justiție.

Citarea păr-
ților. Art. 615
Proc. civ.

Care este procedura rânduiri sechestrului judiciar?
Art. 615 Pr. civ., modificat la 1900, dispune în această privință că justiția se pronunță în mod contradictor, în

No. 44, și autoritățile citate acolo; P. Pont, *Dépôt*, 560, *in fine*; Aubry et Rau, V, § 493, p. 197 (ed. a 4-a); Massé-Vergé, I, § 143, p. 263, nota 13, etc. -- *Contra*: Demolombe, IV, 465; Vraye et Gode, *Divorce*, II, 599, p. 88 (ed. a 2-a), etc. Soluția acestor din urmă autori este inadmisibilă la noi, întrucât ea se întemeiază pe art. 270 din codul francez, nereprodus în dreptul nostru.

- (1) Cas. rom. Bult. 1897, consid. dela p. 866; Trib. Ialomița, *Dreptul* din 1892, No. 62, p. 492.
- (2) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1272. — Vezi însă Cas. fr. Sirey, 99. I. 212; D. P. 99. I. 445.
- (3) Cpr. Cas. rom. Bult. 1893, p. 750; Bult. 1899, p. 249; Bult. S-a I, 1881, p. 16. Vezi și C. Galați, *Dreptul* din 1892, No. 72.
- (4) Cas. rom. Bult. S-a I, 1875, p. 329.
- (5) Cpr. Trib. Iași, *Dreptul* din 1892, No. 82 (D. Maxim prezident).

urma citărei părților⁽¹⁾. Înainte de modificarea acestui text, care curmă orice discuție, chestiunea eră controversată, însă se decidea, în genere, că sechestrul putea fi admis în camera de consiliu, pe calea gracioasă, fără citarea părților⁽²⁾.

Tot controversată eră și chestiunea de a se ști dacă acel care cerea înființarea unui sechestrul judiciar, putea, la caz de admiterea cererii sale, să fie supus la darea unei cauțiuni⁽³⁾. Astăzi, admiterea acestei cauțiuni este lăsată la aprecierea suverană a tribunalelor (art. 615 Pr. civ.).

Supunerea
reclamantului
la darea unei
cauțiuni.

Cât pentru pârît, în contra căruia sechestrul este cerut, el nu se poate opune la încuviințarea lui, oferind a dà cauțiune, acest drept nefiind admis de lege decât în materie de sechestrul asigurător (art. 617 Pr. civ.)⁽⁴⁾.

Art. 617
Pr. civ.

Care sunt drepturile și puterile sechestrului judiciar? S'a decis, cu drept cuvânt, că el este un mandatar (judiciar) al părților litigante⁽⁵⁾.

Mandat ju-
diciar.

În privința atribuțiilor sale, Curtea din Galați a decis, înainte de modificarea art. 615 din procedura revizuită la 1900, că sechestrul judiciar fiind un administrator provizoriu, rânduit pentru îngrijirea și conservarea averii sechestrate, atribuțiile sale, în lipsa determinării lor de justiție, erau mărginite numai la actele pur conservatorii. Astfel, dreptul de a reprezintă pe părți în procesele pendente între ele, depășind marginile unei administrații provizorii, urmă ca consecință că sechestrul judiciar nu avea căderea de a reprezintă pe părți în justiție, căci el neavând altă competență decât aceea de a conserva averea pentru a cărei proprietate, posesiune, folosință sau administrație se judecau părțile, prin această măsură nu li se ridică acestora exercițiul drepturilor lor⁽⁶⁾.

Atribuțiile
sechestrului
judiciar.

(1) Aceeaș soluție este admisă și în Franța. Vezi Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1287.

(2) Cpr. Trib. Iași, *Dreptul* din 1892, No. 65. Am combătut însă altă dată această jurisprudență. Vezi tom. III al Coment. noastre, p. 432, nota 2 (ed. a 1-a) și tom. VI, p. 314, *ad notam*. Vezi și Tratatul nostru în limba franceză, p. 188, nota 2.

(3) Vezi tom. III, *loco supra cit.*; Trib. Iași, *Dreptul*, *loco citat.*; Cas. rom. Bult. S-a I, anul 1889, și 757, etc.

(4) Cpr. Cas. rom. Bult. 1895, consid. dela p. 813; Judecăt. ocol. Topolog (Argeș), *Cr. judiciar* din 1903, No. 56.

(5) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1900, No. 9, p. 72.

(6) C. Galați, *Cr. judiciar* din 1900, No. 3, p. 23.

Art. 615 Pr.
siv. modificat
la 1900.

Astăzi, puterile sechestrului judiciar sunt determinate în mod limitativ prin art. 615 Pr. civ. Acest text dispune, în adevăr, că persoana rânduită sechestrul, fie ea însăși debitorul bunului sechestrat, fie un terțiu, poate face toate actele de conservare și de administrare, gestiunea sa trebuind să fie aceea a unui bun părinte de familie.

Responsab.
sechestrului
judiciar.

Sechestrul judiciar răspunde deci de culpa de care răspunde orice mandatar salariat în genere (*culpa levis in abstracto*), fiindcă el nu-și prestează serviciile sale în mod gratuit⁽¹⁾.

Contr. de în-
chiriere sau
arendare.

Ca orice administrator al unei averi străine, el nu poate face contracte de închiriere sau arendare decât pe un termen maximum de cinci ani⁽²⁾, în Franța pe trei ani cel mult⁽³⁾.

Starea în ju-
decată.

El poate stă în judecată în numele părților litigante, cu privire la bunul pus sub sechestrul, numai cu o prealabilă încuviințare a autorității care l-a rânduit (art. 615 Pr. civ.)⁽⁴⁾.

(1) Cpr. Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1300; Guillouard, *Idem*, 286; C. Lyon, D. P. 1902. 2. 231. Vezi și tom. IX al Coment. noastre, p. 585, 586. — Sechestrul nesalariat va răspunde numai ca un simplu depozitar, adică de *culpa levis in concreto*. Cpr. Trib. St. Lô, *Pand. Périod.* 87. 2. 138. Vezi și *suprà*, p. 17.

(2) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 51. — S'a decis însă că sechestrul judiciar poate, din propria sa autoritate, să ratifice un contract de închiriere sau arendare, emanat dela una din părți. C. București, *Dreptul* din 1901, No. 7, p. 53. — *Contrà*: Trib. Ilfov, *Dreptul*, *loco cit.*, p. 54.

(3) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1298; Guillouard, *Idem*, 182, etc.

(4) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1901, No. 12, p. 92. — S'a decis însă că sechestrul judiciar nu are calitatea de a răspunde, în materie de poprire, în numele debitorului. Prin urmare, în instanța de validare a unei popriri, trebuie citat însuși debitorul, partea litigantă care a provocat sechestrul, iar nu persoana rânduită sechestrul. Autorizarea dată de tribunal sechestrului judiciar de a stă în instanță în numele părților litigante, debitori în procesul de poprire, nu poate, în adevăr, ridică capacitatea acestora și a-i înlocui prin sechestrul judiciar. Trib. Ilfov, *Dreptul*, *loco cit.*, p. 93. — S'a mai decis, cu drept cuvânt, că de câteori un sechestrul judiciar se judecă într'un interes personal al său, cu privire la răspunderea lui ca administrator al averii ce i s'a încredințat, iar nu în numele părților litigante, cu privire la bunurile puse sub sechestrul, el nu are nevoie de autorizarea tribunalului care l-a numit spre a face apel sau recurs în casație. Cas. rom. Bult. 1906, p. 904, și *Dreptul* din 1906, No. 60.

El poate încasa orice venituri și sume datorite ⁽¹⁾; poate plăti datoriile cu caracter curent, precum și acele constatate prin titluri executorii, iar ceea ce rămâne trebuie să fie depus la Casa de consemnații. Sechestrul judiciar nu împiedică însă pe creditorul care a cerut și dobândit această măsură, să urmărească el însuși încasarea creanțelor sale prin toate mijloacele ce legea îi conferă, și după titlul ce-l are ⁽²⁾.

Incasarea veniturilor, plata datorilor urgente, etc.

Sechestrul judiciar nu îndeplinește un mandat gratuit. Plata lui se fixează de judecătorul care l-a înființat, și nu poate nici într'un caz fi mai mare decât 10% din venitul net al bunului administrat (art. 615 § ultim Pr. civ.). Se înțelege însă că onorariul sechestrului poate fi mai mic decât această sumă.

Plata sechestrului judiciar. Art. 615 § ultim Pr. civ.

Sechestrul judiciar nu este obligat a accepta mandatul ce i se încredințează de justiție, pentru că nu este la mijloc un interes public, ci un interes pur privat ⁽³⁾.

Ordine privată.

S'a decis, altădată, că încheierea prin care tribunalul fixează onorariul sechestrului judiciar, fiind dată pe calea grațioasă, nu este supusă apelului ⁽⁴⁾; însă această soluție nu mai este admisibilă astăzi față de art. 615 Pr. civ., care prevede dezbatere contradictorie.

Exist. dreptului de apel.

Sentința dată asupra cererii de rânduirea unui sechestr judiciar nu poate constitui autoritatea lucrului judecat, și nu poate avea vreo înrîurire în privința judecăței care urmează a se da mai târziu asupra fondului ⁽⁵⁾.

Inexistența, în specie, a lucrului judecat.

O sentință care a respins sechestrul judiciar nu împiedică deci de a mai cere în urmă rânduirea unui alt sechestr, pentru că, după cum am spus mai sus, sentința anterioară, care a respins sechestrul, nu are autoritatea lucrului judecat ⁽⁶⁾.

(1) Sechestrul judiciar având, după art. 615 Pr. civ., dreptul de a încasa creanțele aflate în averea pusă sub administrația sa, de aici rezultă că el poate sta, în instanță, în mod valid, ca creditor ipotecar, într'o urmărire silită a unui imobil, pentru că prin această urmărire nu se tinde la altceva decât la realizarea unei creanțe, ceea ce constituie un act de administrație.

Cas. rom. Bult. 1908, p. 296 și *Dreptul* din 1908, No. 43.

(2) Cpr. C. București, *Dreptul* din 1906, No. 36, p. 286.

(3) Cpr. Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1292, 1306; T. Hue, XI, 278.

(4) C. București, *Dreptul* din 1894, No. 72, p. 579.

(5) Cas. rom. Bult. 1895, p. 175. Vezi și *supra*, p. 66.

(6) Cas. rom. Bult. 1895, p. 815. — S'a decis, că o sentință ju-

Autoritățile care pot judeca cererile de sechestrul judiciar.

Cererile de sechestrul judiciar se judecă, în prima instanță, de tribunalele civile, și chiar de judecătoriile de ocoale, în privința contestațiilor care sunt de competența acestor judecătorii (art. 38 L. judecăt. de ocoale din 30 Decembrie 1907), fie pe calea principală, fie pe calea incidentală, odată cu judecarea procesului în fond.

Execut. provizorie.

Hotărîrea poate fi dată, în această privință, cu executarea provizorie, chiar dacă a fost pronunțată în lipsa părții interesate (1).

Sechestrul judiciar nu poate fi cerut în privința lucrurilor nesuscetibile de a fi încredințate unui terțiu.

Gest. unei farmacii.

Astfel, se decide, în genere, că gestiunea unei farmacii nu poate fi încredințată unui terțiu (2).

Cazul când părțile se judecă pentru o sumă de bani.

Nu se poate, de asemenea, ordona sechestrul judiciar atunci când părțile se judecă pentru o sumă de bani, căci banii supuși unei contestații se depun la Casa de consemnatații.

Exploatarea petrolului.

În fine, s'a mai decis că, în materie de exploatare de petrol, nu există pentru nimeni dreptul de a înființa un sechestrul judiciar sau de a exercita orice altă măsură contra concesionarului, existând numai facultatea pentru acela care are dreptul la redevență, de a înființa un sechestrul asigurator (3).

Persoana căreia se încredințează sechestrul.

După art. 1634 din codul civil și art. 615 Pr. civ., sechestrul judiciar se încredințează sau persoanei asupra căreia părțile au căzut de acord, sau persoanei numită din

decătoarească, prin care s'a pus sub sechestrul niște terenuri în litigiu, constituie un titlu în virtutea căruia se poate ordona o poprire fără cautiune (art. 455 Pr. civ.). Trib. Vâlcea, *Dreptul* din 1902, No. 44, p. 355.

(1) Trib. Ialomița, *Dreptul* din 1886, No. 54.

(2) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1274. — Incât privește constituirea în gaj a unui fond de farmacie și a oricărui fond de comerț, în genere, vezi Cas. rom. *Dreptul* din 1910, No. 44; *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 59, precum și Revista *Jurisprudența* din 1910, No. 21, p. 328 urm., No. 348. Vezi *infra*, la titlul XV (despre amanet), rubrica: *Lucrurile cari pot fi puse amanet*.

(3) Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1910, No. 1, p. 6, 7. S'a decis că hotărîrile Curților de apel, pronunțate în materie de consolidarea drepturilor de concesiuni petrolifere, nu sunt susceptibile de a fi atacate pe calea revizuirii. Cas. rom. *Cr. judiciar* din 1910, No. 45.

Constit. în gaj a unei farmacii.

oficiu de autoritatea judecătorească, la caz de neînțelegere între părți; de unde rezultă că judecătorii nu pot numi sechestrul decât atunci când părțile nu se înțeleg între ele. ⁽¹⁾. Acelaș lucru se întâmplă în privința numirii experților (art. 212 Pr. civ.).

Art. 615 Pr. civ. permite de a se rândui sechestrul pe însăș persoana în contra căreia această măsură este cerută.

Misiunea sechestrului judiciar încetează prin terminarea judecăței în vederea căreia el a fost rânduit; prin demiterea sechestrului aprobată de justiție, sau, în fine, prin revocarea ori depărtarea sa de către autoritatea care l-a numit.

Lucrul sechestrat se restituie atunci persoanei care a dobândit câștig de cauză, sau noului sechestrat rânduit în locul celui anterior.

În orice caz, sechestrul dă socoteală de întreaga sa gestiune, ca orice mandatar în genere (art. 1541) ⁽²⁾.

Sechestrul judiciar care, cu rea credință, lucrează în vătămarea persoanelor sau lucrurilor încredințate administrațiunii sale, se face culpabil de pedeapsa prevăzută de art. 330 C. penal, pentru abuz de încredere.

S'a decis însă ca sechestrul judiciar, în caz de nedepunerea sumelor percepute, are a fi condamnat numai la despăgubiri, cari consistă în plata dobânzilor și repararea daunelor cauzate prin nedepunerea banilor la timp, iar acțiunea publică nu poate fi pusă în mișcare decât atunci când abuzul de încredere este consumat, adică când există prejudiciu, spre deosebire de depozitarul de bani publici, care are a fi urmărit la simpla constatare a lipsei banilor ⁽³⁾.

S'a mai decis că art. 200 § 2 din codul penal, adaos prin legea din 4 Mai 1895, se aplică numai sustragerilor de sub sechestrul comise de debitorul urmărit, iar nu și de alte persoane, de exemplu: de coproprietarii în indiviziune, cari au tăiat arbori din pădurea comună pusă sub sechestrul judiciar ⁽⁴⁾. În adevăr, textul mai sus citat din codul penal,

⁽¹⁾ Cpr. Pothier, *Tr. de la procéd. civile*, X, 306; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1289; Guillouard, *Idem*, 181 bis; Colmet de Santerre, VIII, 174 bis II; C. La Réunion, D. P. 1905. 2. 304.—*Contra*: Laurent, XXVII, 181.

⁽²⁾ Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1309; Guillouard, *Idem*, 189, etc.

⁽³⁾ Cas. rom. *Dreptul* din 1909, No. 13, p. 103.

⁽⁴⁾ C. București, *Dreptul* din 1910, No. 2.

Încetarea sechestrului judiciar.

Restituirea lucrului.

Darea socotelilor.

Abuz de încredere.
Art. 330
C. penal.

Art. 200
§ 2 C. pen.

vorbind numai de sustragerile de sub sechestrul comise de către *debitorul urmărit*, nu poate fi aplicat coproprietarilor în indiviziune, cari au sustras lucrul de sub sechestrul. Ministerul public susținea, în specie, că din dezbaterile legii dela 1895 ar rezulta că, prin debitorul urmărit s'a înțeles și proprietarul lucrului sustras, însă când este vorba de pedepșirea unui fapt, dezbaterile parlamentare nu sunt suficiente, ci trebuie un text expres, pentru că știut este că: *pœnalitæ non sunt extendenda*, sau *nulla pœna sine lege*.

Cu toate acestea se decide în genere, în Franța, că sustragerea frauduloasă a unui lucru comun, comisă de către unul din coproprietarii indivizi, constituie un furt⁽¹⁾.

Despre depozitul judiciar.

Art. 1633. — Depozitul judiciar dă naștere la obligațiuni reciproce între secheștrant și depozitari.

Depozitarul trebuie să se îngrijească de păstrarea lucrului secheștrat (depozitat) ca un bun proprietar (art. 1080, 1600 C. civ.; art. 418 urm., 520, 521 Pr. civ.).

Trebuie să-l dea de față pentru vânzare, spre îndestularea secheștrului, ori spre a-l restitui părții dela care s'a secheștrat, în caz de revocațiune a secheștrului (art. 323 C. penal).

Secheștrantul este dator să plătească depozitarului salariul statornicit de lege, sau, în lipsă, pe cât îl va hotări judecătorul. (Art. 1600 C. civ. Art. 615, 621 Pr. civ. Art. 1962 C. fr.)⁽²⁾.

Am văzut *suprà*, p. 61, nota 1, că art. 1961 § 1 din codul fr., eliminat din codul nostru, vorbește de secheștrarea mobilelor urmărite ale unui debitor. Aceasta nu este un secheștru, ci un depozit, întrucât lucrul nu este litigios.

Lucrurile mobile urmărite se pecetluiesc, sau se încredințează unui custode, numit de autoritatea judecătorească (art. 418 urm. Pr. civ.).

Rânduirea unui custode produce între acest custode și creditorul urmărit, obligații reciproci (art. 1633). Custodele trebuie să se îngrijească de păstrarea lucrului depozitat ca

⁽¹⁾ Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 540. Cpr. Cas. fr. Sirey, 49: I. 671; Garrand, *Tr. théorique et pratique du droit pénal français*, V, 2098, p. 404 (ed. a 2-a), etc.

⁽²⁾ Cpr. Pothier, *Dépôt*, V, 91—93, 95, 96, etc.

Art. 418
urm. Pr. civ.

Responsab.
custodelui.

un bun proprietar (art. 1633). El este răspunzător de orice pagubă va aduce creditorului din cauza neglijenței sale, fără prejudiciul pedepsei pentru abuz de încredere.

Custodele trebuie să dea pe față obiectele ce-i sunt încredințate, spre îndeplinirea creditorului urmăritor, sau spre a fi restituite debitorului, în caz de revocarea urmăririi (art. 1633).

Art. 1633
c. civ.

Creditorul urmăritor trebuie să plătească custodelui salariul fixat de autoritatea judecătorească, acest din urmă având, în privința salariului său, un privilegiu asupra prețului eșit din vânzarea obiectelor urmărite și încredințate lui (art. 1633 § ultim și 421 Pr. civ.).

Art. 1633
§ ultim C. civ.
și 421 Pr. civ.

Art. 1632, 2° mai dispune încă că justiția poate să ordone *sechestrul* lucrurilor oferite de un debitor spre liberarea sa, caz prevăzut de art. 1121; însă știm că, în specie, nu este vorba de un sechestrul, ci de un *depozit judiciar*, fiindcă lucrul nu este litigios⁽¹⁾.

Art. 1632, 2°.

Persoana căreia acest depozit a fost încredințat poate să primească un onorariu, iar obligațiile sale sunt acele ale unui depozitar, în genere (art. 1633)⁽²⁾.

Oblig.
custodelui.

În adevăr, depozitarul fiind un administrator provizor, rânduit pentru îngrijirea și conservarea lucrului depozitat, s'a decis că drepturile și puterile sale sunt, în genere, acele ce decurg din dreptul de administrație, și pe care justiția le fixează, spre a înlătura orice discuție⁽³⁾.

(1) Vezi *supra*, p. 62, nota 3.

(2) Cpr. Thiry, IV, 202, *in fine*, p. 182.

(3) Trib. Ialomița, *Dreptul* din 1886, No. 54.

TITLUL XIII

DESPRE CONTRACTELE ALEATORII

CAPITOLUL I

Despre contractele aleatorii în genere. — Noțiuni generale.

Art. 947 § 2. — Contractul este aleator, când echivalentul depinde *pentru una sau toate părțile*, de un eveniment incert. (Art. 1635 urm. C. civ. Art. 1104 C. fr. ⁽¹⁾).

Art. 1635. — Contractul aleator este convențiunea reciprocă a cărei efecte, în privința beneficiilor și a perderilor *pentru toate părțile, sau pentru una sau mai multe din ele*, depinde de un eveniment necert. (Art. 947 § 2 C. civ.).

Astfel sunt: 1° contractul de asigurare (art. 442 urm., 448 urm., 616 urm. C. com.); 2° împrumutul nautic (art. 601 urm. C. com.); 3° jocul și prinsoarea (art. 1636—1638 C. civ.); și 4° și contractul de rentită pe viață (art. 1639—1651 C. civ.).

Cele două dintâi se regulează după legile comericiului maritim. (Art. 1964 C. fr.) ⁽²⁾.

Art. 947 din codul civil împarte contractele cu titlu oneros în contracte *comutative* și *aleatorii*.

Contractul cu titlul oneros este *comutativ* (dela *cum și mutare*), atunci când echivalentul ce fiecare parte primește

Contract comutativ.

C. Calimach.
Art. 1701.

⁽¹⁾ Cpr. Pothier, *Oblig.*, II, 13.

⁽²⁾ Cpr. Pothier, *Contrat de jeu*, V, No. 1, 2, etc. „Tocelele de noroc sunt, zice art. 1701 din codul Calimach (1269 C. austriac), rămășagul, jocul și loteria; toate contractele de cumpărare și vânzare și alte alcătuirii, care se fac pentru drituri nădăjduite, sau pentru lucruri viitoare, însă nehotărâte; veniturile pentru cele trebuincioase spre hrana vieței, și altele asemenea“.

în schimbul beneficiului ce procură, consistă într'un folos cert și pozitiv, susceptibil de a fi apreciat la o valoare oarecare, chiar dacă valoarea primită în schimb nu este materialmente egală cu cea dată. Astfel sunt: vânzarea, schimbul, locațiunea, societatea, etc.

Contractul cu titlu oneros este, din contra, *aleator* (dela *alea*, risc, șansă), de câteori echivalentul ce o parte primește ca compensare a sacrificiilor ce își impune, atârnă de un eveniment necert, și poate constitui pentru dânsa un câștig sau o pagubă. Astfel sunt, de exemplu: contractul de asigurare (art. 448 urm. C. com., 1635 C. civ.), împrumutul nautic (art. 601 urm. C. com., 1635 C. civ.), jocul și prinsoarea (art. 1635, 1636—1638 C. civ.), contractul de rentă pe viață (art. 1635, 1639 urm. C. civ.), cumpărarea unor lucruri pe nădejde, de exemplu: câți pești se vor pescui, *l'achat d'un coup de filet (jactus retis, captus piscium vel avium)* (1); vânzarea unor fructe viitoare, a unor drepturi sucesoriale; vânzarea unei nude proprietăți sau a unui uzufruct; vânzarea unor drepturi litigioase, etc. (2). Enumerarea contractelor aleatorii făcută de art. 1635 nu este deci limitativă, ci pur enunțiativă.

Contract
aleator.

Contractul aleator nu trebuie să fie confundat cu contractul condițional, căci, în acest din urmă contract, însăși existența sau rezolvirea convenției atârnă de evenimentul viitor și necert (condiția) (art. 1004), pe când în contractul aleator, acest eveniment nu are nicio înrîurire asupra contractului, care este definitiv, ci numai asupra câștigului sau pagubei realizate de părți (3).

Deoseb. între
contractul
aleator și acel
condițional.

Înainte de a merge mai departe, trebuie să observăm că, pentru ca contractul să fie aleator, s'ar părea că *fiecare parte*, iar nu numai una din ele, trebuie să fie supusă unui câștig sau unei pagube, așa după cum prescrie anume art. 1104 din codul francez. În adevăr, una din părți nu poate să câștige decât ceea ce cealaltă pierde. Posibilitatea de

Deoseb. de
redacție de
codul francez.

(1) L. 8 § 1, Dig., *De contrahenda emptione*, 18. 1; art. 1427, 1710 C. Calimach, etc. Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 15 și 111.

(2) Cpr. Baudry et Wahl, *Contrats aléatoires*, 6; Guillouard, *Idem*, 4, 9, 11, 12, etc.

(3) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 4; Guillouard, *Idem*, 9, etc.

câștig sau pagubă există deci pentru ambele părți, iar nu numai pentru una din ele⁽¹⁾.

Cu toate acestea, codul nostru a admis soluția contrară, zicând atât în art. 947 cât și în art. 1635, că contractul este aleator când există posibilitate de câștig sau pagubă fie *pentru toate părțile, fie numai pentru una sau mai multe din ele*. În codul nostru, art. 947 § 2 este deci în perfectă armonie cu art. 1635; pe când în codul francez, aceste texte prezintă o antinomie care a dat loc la controversă. Legiuitorul nostru a admis părerea lui Marcadé (IV, 389), care este admisă și de alți autori⁽²⁾, și care e consacrată și de art. 1102 din codul italian.

CAPITOLUL II

Despre joc și prinsoare⁽³⁾

Noțiuni generale.

Definiție.

Jocul este o convenție prin care fiecare parte se obligă, în caz de pierdere, a plăti câștigătorului o sumă de bani sau un alt lucru.

Jocul la noroc. Definiția codului portughez.

Jocul este la noroc, dacă pierderea sau câștigul atârnă numai de întâmplare, iar nu de combinațiile, calculul și iscusința jucătorului. „Se numește joc la noroc (*jogo de azar*), zice art. 1542 § 1 din codul portughez, acela în care pierderea sau câștigul atârnă numai de întâmplare (*da sorte*), iar nu de combinațiile de calcul, nici de iscusința jucătorului“.

(1) Cpr. Baudry et Barde, *Oblig.*, I, 18; Baudry et Wahl, *Contrats aléatoires*, I; Thiry, II, 563 și IV, 203; Demolombe, XXIV, 27; Mourlon, III, 1075; Guillouard, *Contrats aléatoires* 6; Bufnoir, *Propriété et contrat*, p. 459; Laurent, XXVII, 192, etc.

(2) Cpr. Duranton, X, 77 și VIII, 95; P. Pont, *Petits contrats (Contrats aléatoires)*, I, 576; Troplong, *Contrats aléatoires*, 8; Larombière, *Oblig.*, I, art. 1102 urm., No. 4; Boissonade, *Projet de C. civil pour l'Empire du Japon*, III, p. 601 (Tokio, 1888), etc.

(3) Vezi asupra acestei materii, pe lângă autorii obișnuit citați, Janoly, *Du jeu et du pari*; Frèrejouan du Saint, *Idem*; Pilette, *Revue pratique du droit français*, anii 1862, 1863, tom. 14, p. 465 și tom. 15, p. 215 urm., 441 urm., etc.

Bibliografie.

Rămășagul sau prinsoarea este o convenție intervenită între două persoane, care nu se înțeleg asupra unui anumit subiect, și prin care ambele se obligă, pentru cazul când opinia uneia va fi recunoscută ca neîntemeiată, să plătească celeilalte o sumă de bani sau un lucru determinat.

Prinsoarea sau rămășagul. Definiție.

„Dacă, pentru o întâmplare neștiută, ambele părți vor hotări prin tocmală un pret știut între ele, ca să-l dea unul la altul, când întâmplarea va întări cuvântul lui, zice art. 1702 din codul Calimach (1270 C. austriac), atuncea se alcătuește rămășagul“; iar art. 1705 din acelaș cod (1272 C. austriac) adaogă: „Jocul de câștig este soiul de rămășag. Driturile cele așezate pentru rămășaguri au tărie și pentru jocuri“.

C. Calimach. Art. 1702, 1705.

Atât jocul cât și rămășagul sunt niște convenții sinagmatice, încât privește stipularea lor, și unilaterale încât privește executarea lor⁽¹⁾.

Conv. sinagmatice și unilaterale.

Jocul se distinge de rămășag din punctul de vedere al evenimentului privit de către părți. De câteori ele au un rol activ în acest eveniment, adică de câteori una din ele va da loc la nașterea evenimentului care o va face să câștige, de atâteaori există joc; din contra, există rămășag, de câteori evenimentul este independent de voința și faptul părților⁽²⁾.

Deoseb. între joc și prinsoare.

Efectele jocului și rămășagului.

Art. 1636. — Legea nu dă nicio acțiune spre plata unui debit din joc sau din prinsoare. (Art. 1638 C. civ. Art. 876 § 2 C. com. Art. 349, 350, 389, 6° C. pen. Art. 1965 C. fr.)⁽³⁾.

Art. 1637. — Sunt exceptate jocurile ce contribuiesc la exercitiul corporal, cum: armele, cursele cu piciorul, călăre sau cu carul, și alte asemenea. Cu toate acestea, judecătorii pot să respingă cererea, când suma pusă la joc sau la prinsoare ar fi excesivă. (Art. 1636 C. civ. Art. 1966 C. fr.)⁽⁴⁾.

Art. 1638. — Perzătorul nu poate nici într'un caz repeti cecece a plătit de bună voe, afară numai în cazul când câștigătorul a în-

(1) Cpr. Baudry et Wahl, *Contrats aléatoires*, 12, și autoritățile citate acolo.

(2) Baudry et Wahl, *Contrats aléatoires*, 13, și autoritățile citate acolo.

(3) Cpr. L. 1, Cod, *De aleatoribus, et alearum iusu*, 3, 43; Pothier, *Contrat de jeu*, V, 49, 50.

(4) Cpr. L. L. 1 și 3, Cod, *eod. tit.*; L. 2 § 1, Dig., *De aleatoribus*, 11, 5; Pothier, *op. cit.*, 3, 25, 49, 50, etc.

trebuințat dol, înșălăciune sau amăgire. (Art. 953, 960 urm., 1092 § 2 C. civ. Art. 332, 333 C. penal. Art. 1967 C. fr. (1).

Defavoarea cu care sunt privilegiate jocul și rămasagul.

Legiuitorul nu vede jocul și rămasagul cu ochi favorabili; de aceea, pe de o parte, el refuză, în principiu, orice acțiune pentru plata unei datorii izvorită din joc sau prinsoare (art. 1636), iar pe de altă parte, pedepsește pe acei cari țin case de jocuri la noroc, primind obștește pe jucători (art. 350 C. penal) (2). Art. 876 din codul comercial dispune, de asemenea, că comerciantul care e în încetare de plăți, se face culpabil de delictul de bancrută simplă, dacă a pierdut o mare parte din patrimoniul său în operații curate de noroc, precum: jocuri de bursă, etc.

Stabilirea cauzei ade-vărate a obligației.

Legea nu permite plata unei asemenea datorii nici chiar în mod indirect; de unde rezultă că acel care a subscris o obligație de joc, enunțând o cauză valabilă, va putea dovedi prin martori și prezumții cauza reală a obligației sale (art. 968) (3).

Cazul când perzătorul a subscris o cambie. Controversă.

Dacă însă, în loc de a subscrie o obligație civilă, perzătorul a dat câștigătorului o cambie, se susține de unii că obligația sa este validă și că el nu va putea dovedi că această cambie a avut în specie drept cauză o obligație izvorită din joc, pentru că cambia produce novațiune și își are cauza sa în ea însăși. Cu toate acestea sunt autori care susțin că cambia nu produce novațiune, fiindcă novațiunea nu se presupune (art. 1130 C. civ.) (4).

(1) Cpr. Pothier, *op. cit.*, V, 26, 53, 58. — Vezi însă L. 1, Pr., Cod. *loco cit.*, care autoriză, din contra, acțiunea în repetiție... „*Sed solutum reddatur et competentibus actionibus repetatur*“, zice această lege.

C. penal.
Art. 350.

(2) S'a decis, cu drept cuvânt, că art. 350 din codul penal pedepsește pe antreprenorul care ține casă de jocuri la noroc, chiar dacă lipsește din țară, căci în calitatea sa de patron, el este răspunzător de ceea ce se întâmplă în stabilimentul său. Cas. rom. *Cr. judiciar* din 1909, No. 45.

(3) Cpr. Thiry, IV, 206; Laurent, XXVII, 204; Baudry et Wahl, *Contrats aléatoires*, 118, 120 și 152; Guillouard, *Idem*, 45 bis, 69 și 86; Troplong, *Idem*, 64; P. Pont, *Idem*, 639; Aubry et Rau, IV, § 386, p. 576; Répert. Sirey, v^o *Jeu et pari*, 149 urm.; Cas. fr. D. P. 57. 1. 441. — *Contrà*: C. de apel din Roma, Sirey, 99. 4. 37.

(4) Vezi în acest din urmă sens, Cesare Vivante, *Trattato di diritto commerciale*, III, 1119. Cpr. Laurent, XXVII, 204.

Toate legislațiile opresc și pedepsesc jocurile la noroc, și cu toate acestea peste tot locul se joacă.

La Romani, jocurile la noroc nu numai că erau oprite, dar eră chiar oprit de a privi pe jucători. „*Hac generali lege decernimus, ut nulli liceat in publicis vel privatis domibus, vel locis ludere. neque inspicere*” (1).

Dr. roman în
privința jocu-
rilor la noroc.

Prin această lege, Justinian oprește până și călușei, conferind o acțiune în repetiție aceloră cari perduse la asemenea jocuri, și ordonând confiscarea caselor în care ele se jureau: „*Prohibemus etiam, ne sint equi lignei; et si quis ex hac occasione vincatur, hoc ipse recuperet: domibus eorum publicatis, ibi hac reperiuntur*” (2). Legea romană nu permitea decât jocurile care contribuiau la exercițiul și dezvoltarea corpului (3). (Cpr. art. 1637 din codul civil actual).

Art. 1706 din codul Calimach (cpr. art. 1272 C. austriac) oprește și el jocurile de cărți, însă numai pe acele din întâmplare, adică care atârnă numai de noroc, precum: *banca, curea, coțca* (de unde pe semne ne vine cuvântul *coțcar*), și altele asemenea.

Dr. nostru
anterior.
C. Calimach.

Dreptul nostru anterior cuprinde mai multe dispoziții prohibitive, în privința jocurilor la noroc, din care vom reproduce numai câteva:

Astfel, așezământul polițienesc din 1850 dispune că casele de joc sunt în nemijlocita privighere a poliției.

Așezăm. poli-
țienesc din
1850.

„Jocurile la noroc sunt oprite, adaogă acest așezământ. Poliția este datoare de a călca orice casă publică, unde s'ar află să se ție asemenea jocuri; și pre antreprenori și jucători să-i oprească spre a se pedepsi după toată asprimea legilor (4).

În secția IV a acestui important așezământ (5), între atribuțiile comisarilor de poliție, găsim următoarea dispoziție:

(1) L. 1, *in medio*, Cod, *De aleatoribus, etc.*, 3, 43.

(2) L. 1, Cod, *loco cit.*

(3) Vezi L. 2 § 1 și L. 3., Dig., *De aleatoribus*, 11. 5. — Rămășagul nu eră permis la Romani decât atunci când intervineă cu ocazia unui joc permis (cpr. L. L. 2 și 3, Dig., *De aleatoribus*, 11, 5). Chestiunea este însă controversată. Vezi Baudry et Wahl, *Contrats aléatoires*, 26, text și nota 3; Troplong, *Idem*, 42; Guillouard, *Idem*, 25, etc.

(4) Vezi Manualul administrativ al Moldovei, I, p. 305.

(5) *Idem*, I, p. 319, art. 115.

„Comisarii de poliție vor opri vânzarea sau expoziția de tot soiul de tablouri și stampe ce reprezintă fapte desfrânate, confiscându-le unde le vor găsi; nu vor îngădui inscripții sau mânjituri pe ziduri adresate în contra Guvernului, a cinstei persoanelor sau a moralului; vor privilegia cu dinadinsul asupra șarlatanilor, coțcarilor și altor înșelători; nu vor îngădui îmbrăcăminte contrare bunei cuviințe, precum și jocuri sau alte reprezentatii nemorale; vor închide jocurile de hasard, arestînd îndată și trimetînd la poliție pe jucători și pe proprietarii unor asemenea locuri; se vor îngriji de a se închide cafenelele și alte locuri publice la ceasurile hotărîte, adică: la 11 ceasuri de noapte, iarna, afară din vremea carnavalului, și la 12, vară“.

Această legiuire dă funcționarilor polițienești, pentru îndeplinirea funcțiunii lor, mai multe sfaturi, cari n'ar strică, dacă s'ar pune în practică și astăzi. Reproducem această dispoziție, recomandînd-o cu tot dinadinsul actualilor prefeți de poliție, polițai, comisari, etc.:

„Funcționarii poliției, în împlinirea îndatoririlor lor, vor avea o purtare vrednică, sfioasă, fără asprime în cuvinte sau în fapte, datori fiind mai bine de a cercă prin dese îngrijiri și sfaturi să întîmpine faptele oprite, decât a le pedepsi; în toate întîmplările, sîrghița lor va fi de a nu trage asupra-le prepus, sau de a nu lovî zadarnic la dreptățile cuiva“ (1).

În Manualul administrativ al Moldovei, din care am extras dispozițiile mai sus reproduse, găsim, în privința jocului la noroc, alte dispoziții de mare interes, pe care generația actuală, de bună-samă, nu le cunoaște.

Iată, cum se exprimă, în această privință, tălmăcirea Excel. sale d-lui deplin împuternicit president, Graf Palin, către divanurile Principatelor Moldaviei și a Valachiei, din 22 Iulie 1828, sub No. 2629, coprinzătoare de măsurile poruncite a se lua pentru oprirea jocurilor de cărți:

„Ocărmuirea încredințată mie de către Marele Domn și Împărat, întru de a priveghia pentru buna stare și fericirea norodului, nu m'au lăsat a trece din vedere păgubitoarele urmări ce curg din pricina jocului cărților; și, dar, spre a desrădăcina și a curmă răul acesta la începutul lui, și spre a nu-l lăsa de a se întinde mai mult, Eu de cuviință găsesc a porunci Divanului ca să pue în lucrare acestea mai jos următoare:

(1) Beciurile poliției în care câteodată se bat și se schingiuesc pe unii, mai cu samă pe acei cari votează în contra guvernului, sau cari eutează a nu mărturisî faptul ce li se impută, sunt deci o invenție a civilizației moderne.

1° Să se facă tuturor în deobște cunoscut, că jocul cărților este oprit nu numai pe la tractiruri, *dar și prin toate casele.*

2° Să se facă cunoscut că poliția orășănească are porunca mea, *ca în orice loc, de orice stare vor fi, să confişte banii ce va află în locul acela, iar pe gazda ce a primit la sine jocul cărților, să se ia sub paza polițienească, cercetând împrejurările.*

Punerea această la cale, Eu, din partea mea, am făcut-o cunoscut d-lorsale Consulatelor puterilor străine cu aceea ca ei să li facă cunoscut tuturor supușilor străini ce se găsesc aici, spre a se conforma la aceasta; nu mai puțin am înștiințat de aceasta și pe Comandantul, ca și el din partea lui să înștiințeze pe acei de care aceasta se atinge. În sfârșit, Eu am dat toate povățuirile trebuitoare poliției de aici întru aceasta.

Eu sunt bine încredințat că d-lor mădulările Divanului vor prețui toate acele ce sunt neapărat trebuitoare întru de a ajunge la acel fericit scop, cu care Eu am și făcut această punere la cale“.

Această poruncă este întărită și reamintită Divanurilor, prin officia generalului adjutant Kiselev, din 28 Ghenare 1830:

„După știința ce am luat, că s'au înoit iarăși jocuri de cărți *desbrăcătoare* în Principat, Eu de datorie găsesc a întări oprirea făcută întru aceasta în anul 1828 din porunca împărăteștei sale Măririi, de către fostul imputernicit president Graf Palin, cu hotărîre ca ținătorii tractirurilor unde urmează asemenea joc de cărți, *acei străini vor fi surguniți peste graniță, iar pământeni nu numai că vor fi surguniți din oraș prin poliție, dar încă vor fi supuși asprei pedepse.*

Pentru aceea, dar, Eu pui înaintea Divanului ca să facă fără întârziere publicații prin Principat, spre a nu îngădui jocuri de cărți *desbrăcătoare* (hasard), supuind pe acei vinovați, la din potrivă urmare, pedepsei, precum se zice mai sus“.

Cu toate poruncile date de trimeșii Țărilor, cari vroiau să ne moralizeze, jocul de cărți nu încetă; ba ceva mai mult, se întâmplă adesea-ori ca casierii, *sameșii*, cum se zicea pe atunci, să joace în cărți banii hazneli sau visteriei.

Aceasta se dovedește prin următoarele două acte:

1° *Dispoziția din officia Excelenței sale domnul vice-president general Mircovici, din 8 Iunie 1832, către Sfatul cărmuitor, atingătoare de despăgubirea hazneli cu banii ce un casier au jucat în cărți și i-au pierdut:*

„Imprejurarea atingătoare de jucarea în cărți a banilor hazneli, supuindu-se de către Excelența sa d-l general Mircovici deslegării d-lui plenipotent, au primit predpisania (porunca) Excelenței sale de sub No. 1014 coprinzătoare: că după înalta poruncă, pu-

blicată în anul 1828 de graf Palin și în urmă poftorită (repetată) de Excelența sa prin împărțirea către Divanul Împlinator, la 28 Ghenare 1830, jocul cărților de hazard este oprit în Principaturi, și fiindcă în acea poruncă se cuprind îndestule legiuiri atingătoare de asemenea întâmplări, se pune înainte, ca și la această pricină urmându-se după râduiala așezată, să îplinească, după legiuirile pământului, banii perduți dela fețele ce i-au luat“.

2° Dispoziția din anaforaoa Sfatului, din 25 Iunie 1845, pentru pedeapsa unui casier ținutal, care au perdat în jocul cărților bani de ai Fiscului, și pentru despăgubirea Fiscului dela conjucători:

„Sfatul au luat aminte întâiu că urmarea fețelor conjucătoare se socotește în deopotrivă vinovăție cu a casierului, pentrucă ele cunoscându-l în calitate de sameș, însărcinat cu adunături de sumi a visteriei, s'au întins a întrebuiță, precum se lămurește, și ademenire de a-l trage la joc așa de mare, nesfiindu-se de perderile necontenite a sumelor însemnate și nepotrivite cu poziția particulară a casierului; după care ele s'au pus în risc de a trage asupra-le, fără îndoială, toate consecințele ce vor isvori din asemenea desfrânate și necuviincioase fapte; al doilea, că despăgubirea Fiscului se cuvine a se face fără întârziere de acolo unde se dovedește că s'au pus în perdere dreptul său; și al treilea, că întâmplându-se o asemenea pildă și sub cârmuirea provizornică, la anul 1832, s'au împlinit banii hazneli prin măsuri polițienești dela fețele ce câștigase în cărți; și, prin urmare, încheie a sa socotință ca sumele de bani a hazneli, pierdute de casieri în jocul cărților, să se îplinească dela fețele care au jucat cu dânsul, fără a li se mai lua în băgare de samă vre-o îndreptare ce ar da, socotindu-se ca o plăzmuire; de vreme ce în seanța Sfatului au mărturisit că au jucat cu casierul cărți în mai multe rânduri și la locurile însemnate de dânsul.

„Tot odată Sfatul luând aminte că jocul în cărți al casierului au fost și este o uneltire cu desăvârșire dezaprobată, și certată de cârmuire, ca o urmare aducătoare de isprăvi nepriincioase societăței, găsește de cuviință ca să se înoiască publicație, prin care să se vestească îndeobște că întrebuițarea de asemenea jocuri este cu totul oprită, și la întâmplare de reclamație și donosire (denunțare) în privința banilor hazneli, jucătorii de cărți vor fi supuși răspunderi, fără a se putea apăra cu oricare cuvânt de desvinovățire; iar, pe lângă aceasta, spre a se pune o curmare neapărat trebuitoare la deseale sfitarisiri de bani ai visteriei, ce se fac din partea deosebiților însărcinați cu adunarea lor, Sfatul este de socotință ca să se pregătească un proiect spre a se legiui, pe lângă despăgubirea Fiscului, și osânda de degradație la fețele cu ranguri ce ar urmă de acum înainte asemenea sfitarisire și nu ar fi în stare a întoarce din averea lor suma sfitarisită; iar cele fără ranguri să fie judecate după codul criminal și supuse unei aspre pedepse, în

potrivire cu osânda degradației, care proiect⁽¹⁾, supuindu-se Adunării obștești și câștigând înalta întărire, să aibă aplicație la întâmplări de asemenea urmări, iar acum încât pentru casier să se publice ca el să nu mai fie primit în slujba Statului“.

Iată acum și circulara departamentului din lăuntru, din 28 Iulie 1832, către Ispravnici, pentru oprirea jocurilor de cărți *desbrăcătoare*:

„Departamentul acesta, atât pe temeiul oficei d-lui vice-prezident, urmată către Sfatul ocârmuitor și însoțită acum cu adresa Postelniciei, din 28 Ghenarie 1830, și împărtășită acelei Ispravniciei prin cartea desființatului Divan împlinitor, din 8 Februarie acelaș an, No. 3278, întărește cu asprime Ispravniciei să publice spre obșteasca știință, ca jocul de cărți *desbrăcător*, precum: *bancul, ghiordumul, otusbirul, albițfeiul* (11^{1/2}), și în sfârșit, orice fel de joc *desbrăcător* cu sume grele, să nu se mai întrebuițeze, tot odată adăogând prin publicații o așa îngrozitoare măsură ca, dacă cineva, *de orice stare ar fi*, ar îndrăzni a călca o poruncă ce este spre oprirea unei neîncuviințări ce aduce pagubă mare și până la cădere de familii, osebit de hotărîrea dată atunci de d-l plenipotent, prin menționata oficie (a cărei împlinire se va păzi cu neștrămutare), s'au hotărît încă ca descoperitorul unor așa călcători de porunci, să ia în folosul său suma banilor cu care acei se vor afla jucând. Ispravnicia, dar, cetind cu amănutul aceasta și încredințându-se și de acturile de mai înainte, va urmă cuprinderea lor întoemai cu toată privigherea și va raportă de lucrare, iar și când va descoperi asemenea împotrivă urmare, spre întrebuițarea căzutelor măsuri cu dânsii“⁽²⁾.

Venim acum, după acest mic istoric, la interpretarea art. 1636—1638.

Art. 1636, punând pe aceeaș treaptă jocul și rămășagul, între care există o mare afinitate, refuză, în principiu, orice acțiune pentru o datorie izvorită din joc sau prinsoare, nefăcând excepție, în această privință, decât pentru jocurile cari contribuiesc la exercițiul corpului, fiindcă ele se consideră ca niște exerciții utile (art. 1637), *quod virtutis causa fiat*, după cum se exprimă legea romană⁽³⁾.

Art. 1636.
1637.

(1) Un asemenea proiect nu s'a mai făcut.

(2) Toate aceste importante documente sunt publicate în Manualul administrativ al Moldovei, tom. I, p. 335—338.

(3) Aceeaș soluție este, în genere, admisă și în legislațiile străine. Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 762 din codul german: „Jocul sau rămășagul nu dau loc la nicio obligație (*durch Spiel oder durch Wette, wird eine Verbindlichkeit nicht be-*

Dr. străin.

Motivele art.
1636.

Iată care este motivul acestei dispoziții: într'o partidă de joc, câștigătorul nu crează nicio valoare în folosul perzătorului, și nu-i aduce niciun serviciu; iar pe de altă parte, perzătorul nu are intenția de a face o liberalitate. El nu are deci decât speranța de a se înavuți în detrimentul câștigătorului, și a-și satisface gusturile și plăcerile sale. O asemenea intenție n'a putut fi favorizată de legiuitor, pentru că pierderea aduce mai mult rău perzătorului și familiei sale, decât bine câștigătorului. Pe de altă parte, pasiunea jocului este dușmana neîmpăcată a muncii productive, și câteodată conduce chiar la sinucidere. Deși aceste motive nu se aplică acelor care joacă rar și sume mici, totuși legea consideră în acest caz contractul ca având o prea mică însemnătate spre a-i da sancțiunea sa (1).

Nu se face nicio deosebire între jocurile care atârnă numai de întâmplare și acele în care joacă rol și iscusința jucătorului.

Principiul că datoriile izvorâte din joc nu dau loc la nicio acțiune, se aplică la toate jocurile în genere, fie că jocul atârnă numai de întâmplare sau hazard, fie în acelaș timp de întâmplare și de iscusința jucătorilor (2). Art. 1636 se exprimă, în adevăr, în termeni generali, iar art. 1637 nu face excepție decât în privința jocurilor care contribuiesc la exercițiul corpului, precum: armele sau scrima, cursele cu piciorul, cu caii, cu trăsura, cu automobilul, cu luntrea, cu bicicleta, etc.; tragerea la țintă, înotarea, gimnastica, luptele și altele asemenea.

Art. 1637 este enunciativ. Aprecierea judecătorilor.

Aceste ultime cuvinte, cari se văd în art. 1637, dovedesc că enumerarea ce el cuprinde nu este limitativă, ci pur enunciativă. Judecătorii fondului apreciază în mod suveran care jocuri sunt de natură a contribui la exercițiul

gründet). Ceeace s'a prestat pentru cauză de joc sau prinsoare nu poate fi repetat pentru cauza inexistenței unei obligații". Cpr. art. 1270, 1272, 1432 C. austriac (1702, 1705, 1888 C. Calimach); art. 1825—1828 C. olandez; art. 1802—1804 C. italian; art. 1798 urm. C. spaniol; art. 1541—1543 C. portughez; art. 512, 513 C. federal al obligațiilor (Elveția), etc. În privința altor legislații străine, vezi Baudry et Wahl, *op. cit.*, 156, p. 77 urm. (ed. a 3-a); Guillouard, *Contrats aléatoires*, 30, etc.

- (1) Cpr. Berriat St. Prix, *Notes élément. sur le C. civil*, III, 7799; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 28.
(2) Cpr. Guillouard, *Contrats aléatoires*, 38 bis; Baudry et Wahl, *Idem*, 31.

corporal, precum și care datorie provine dintr'un joc sau o prinsoare nepermisă⁽¹⁾. Astfel, s'a decis, cu drept cuvânt, de către Parlamentul din Bordeaux, în anul 1609, că este validă prinsoarea oferită unei persoane, care va merge înotând până la un punct determinat⁽²⁾.

Nu dau însă loc, în genere, la o acțiune în justiție: șahul⁽³⁾, jocul de biliard⁽⁴⁾, de dame, zarurile, lotul, jocurile de cărți, precum: stosul, ghiordumul, macaua, pokerul, ramsul, mausul, lanskenetul; ruleta⁽⁵⁾, l'écarté, bacaraua⁽⁶⁾, că-

Jocurile cari nu dau loc la o acțiune în justiție.

(1) Cas. rom. Bult. 1899, consid. dela pag. 1350.

(2) Cpr. Répert. Sirey, v^o *Jeu et pari*, 64.

(3) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 35; Guillouard, *Idem*, 49; P. Pont, *Idem*, 610; Mourlon, III, 1077 *ter*; Planiol, II, 2111, p. 667, nota 1 (ed. a 4-a).—*Contrà*: Troplong, *Contrats aléatoires*, 50.

(4) C. București, *Dreptul* din 1909, No. 8 și *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 37 (cu observ. noastră); C. Angers, Sirey, 32. 2. 270; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 36; Guillouard, *Idem*, 59; T. Hue, XI, 316; Laurent, XXVII, 198; Répert. Sirey, v^o *Jeu et pari*, 65; Pand. fr., *eod. v^o*, 30 și 246.—*Contrà*: P. Pont, *Contrats aléatoires*, 609; Chardon, *Du dol et de la fraude*, 558, p. 452 (ed. belg. din 1835); Janoly, *Jeu et pari*, p. 39. Cpr. Trib. și C. Paris, D. P. 1905. 5. 53 și Sirey, 1902. 2. 301 (motive).—Dar dacă această chestiune este controversată, nu mai începe îndoială că acei cari țin biliarde și adună pe jucători, nu cad sub dispozițiile legeri penale, pentrucă numai jocurile de hazard cad sub aplicația acestei legeri. Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 366; F. Hélie, *Théorie du C. penal*, V, 2322; Blanche, *Études pratiques sur le C. pénal*, VI, 290 (ed. a 2-a), etc. — S'a decis însă că trebuie a se considera ca un joc la noroc jocul de biliard practicat de jucătorii de profesie, cari fac rămășaguri cu persoane ce se prezintă fără a fi cunoscute de dânsii, și fără ca aceste persoane să-și fi dat sama de adresa și iscusința lor, atunci mai cu samă când acei ce fac rămășaguri se supun exclusiv la pasiunea jocului și nu caută decât ocazia unor împrejurări aleatorii spre a realiza beneficii. Cas. fr. Sirey, 1905. 1. 424 și *Dreptul* din 1906, No. 5, p. 40.

(5) Cpr. C. Focșani, *Dreptul* din 1884, No. 66.—Ruleta este jocul de hazard prin exolență, căci numai norocul sau hazardul poate să facă ca boamba să se oprească pe roșie sau pe neagră, pe cutare sau cutare număr. Ea nu mai există astăzi decât la *Monte-Carlo*. Există însă înainte la Baden, Spa, Ostanda, etc., și atragea mulți vizitatori, a căror cadavre rămăneau însă de multeori acolo.

Ruleta.

(6) Jocul numit *bacara* este, în adevăr, un joc de hazard prin

lușeii, cari am văzut că erau opriți și la Romani⁽¹⁾, și în fine, toate jocurile în care perderea sau câștigul atârnă numai de noroc sau întâmplare⁽²⁾.

Art. 1636, care refuză orice acțiune pentru datorii izvorite din joc, nu se aplică însă aceluia care a împrumutat banii săi unui jucător spre a continua jocul înainte, sau a plăti o datorie de joc, dacă împrumutătorul n'a luat el însuș parte la acest joc, fie direct, fie indirect; și împrumutătorul are, după unii, acțiune, chiar când el a cunoscut destinația banilor împrumutați, adică: că ei au să fie întrebuințați la joc⁽³⁾.

Nu se consideră, de asemenea, ca o datorie de joc mandatul ce s'ar da unui terțiu spre a plăti o datorie izvorită din joc⁽⁴⁾.

exceleță. Cpr. Trib. Covurlui și Aurillac, *Cr. judiciar* din 1902, No. 44 și din 1904, No. 8 (cu observ. noastră). — *Contrà*: C. Focșani, *Dreptul* din 1884, No. 66. „Considerând, zice pe nedrept această decizie, că jocul numit *bacara* nu poate fi considerat ca un pur joc de hazard, căci, în acest joc, câștigul, pe lângă noroc, atârnă în mare parte atât de istețimea cum și de combinația de spirit a jucătorului“, etc.

(1) Vezi *suprà*, p. 79.

(2) Vezi în privința tuturor jocurilor de mai sus, precum și a altora, observația ce am publicat asupra unei sentințe a tribunalului din Aurillac, în *Cr. judiciar* din 1904, No. 8 p. 70 urm., precum și autoritățile citate acolo.

(3) Trib. din Gand și Bruxelles, *Dreptul* din 1910, No. 13, p. 108; Sirey, 94. 4. 32 și *Pasicrisie belge*, 94. 3. 127; C. Agen, D. P. 1909. 2. 346; Frèrejouan du Saint, *Jeu et pari*. 68; Taulier, *Théorie raisonnée du code civil*, VI, p. 494 (ed. din 1847); Thiry, IV, 207. — *Contrà*: Baudry et Wahl, *Contrats aléatoires*, 126, 127, care nu admite soluția de mai sus decât atunci când împrumutătorul n'a știut că banii împrumutați de dânsul aveau destinația de a servi la joc. Mai vezi în acest din urmă sens, Guillaouard, *Contrats aléatoires*, 91; P. Pont, *Idem*, 647; Troplong, *Idem*, 66 și 73; Laurent, XXVII, 220; Cas. fr. D. P. 92. 1. 500; Sirey, 92. 1. 513, etc. Acest din urmă sistem era admis și în vechiul drept francez. lată, în adevăr, cum se exprimă, în această privință, ordonanța din 1629 (art. 138): „*Défondons à toute personne de prêter argent, pierrieres ou autres meubles, pour jouer, ni répondre pour ceux qui jouent, à peine de la perte de leurs dettes et nullité des obligations*“.

(4) Thiry, IV, 207; C. Montpellier, *Dreptul* din 1910, No. 55.

Cazul când cineva a împrumutat alți bani spre a fi jucați.

Mandatul dat spre a plăti o datorie de joc.

Încât privește prinsoarea, legea n'o recunoaște ca legitimă, decât atunci când este relativă la jocurile permise (art. 1637), pentrucă ea este tot atât de periculoasă ca și jocul⁽¹⁾.

Prinsoarea
sau
rămășagul.

Rămășagurile sau prinsorile făcute de însiși jucătorii, sunt deci valide, când ele se referă la jocurile permise de art. 1637. Asupra acestui punct toți autorii sunt de acord.

Prinsorile
făcute de
jucători.

Prinsorile făcute de terții neinteresati și străini de jocuri, nu dau însă loc la nicio acțiune în justiție, chiar dacă ele s'ar referi la jocurile ce contribuiesc la exercitiul corpului, pentrucă asemenea prinsori sunt subordonate numai întâmplărei, ceea ce exclude din partea terțiilor orice acțiune în justiție⁽²⁾.

Prinsorile fă-
cute de terții.
Controversă.

Încât privește cursele cu cai, pe care art. 1637 le prevede anume, se decide, de asemenea, că prinsorile făcute de persoanele străine curselor, fie pe câmpul de curse, fie aiurea, nu dau loc la o acțiune în justiție, pentrucă ele nu sunt în realitate decât un joc de hazard⁽³⁾; numai prinsorile proprietarilor cailor și acelor cari-i călăresc sunt deci recunoscute ca valide⁽⁴⁾.

Cursele cu cai.

Loteriile neautorizate sunt asimilate jocurilor și prinsorilor lipsite de acțiune⁽⁵⁾.

Loteriile
neautorizate.

(1) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 40, 41; Guillouard, *Idem*, 54.

(2) Vezi autorii citați în nota precedentă. Cpr. Trib. Paris, D. P. 97. 2. 124.—*Contrà*: C. Paris, Sirey, 1902. 2. 301; Frè-rejouan du Saint, *Jeu et pari*, 159, 160.

(3) Cpr. Guillouard, *op. cit.*, 55; Baudry et Wahl, *Idem*, 43; P. Pont, *Idem*, 613; Trib. Paris, Sirey, 1910, *Bullet. des sommaires*, 2. 11. Vezi și Cas. belg. Sirey, 88. 4. 3 (în privința aplicărei art. 557, § 3 C. penal belg., 389, § 6 C. pen. rom.).

(4) Cpr. Guillouard, *op. și loco supra cit.*; P. Pont, *Contrats aléatoires*, 613; Murlon, III, 1077 *quater*. — Vezi însă Laurent, XXVII, 200.

(5) Cpr. art. 763 din codul german, după care un contract de loterie este obligatoriu numai atunci când loteria a fost aprobată de Stat, *wenn die Lotterie oder die Ausspielung staatlich genehmigt ist*. Vezi, la noi, în privința loteriilor neautorizate, cari se consideră, cu drept cuvânt, ca un joc de hazard, legea din 20 Ianuarie 1883 și art. 350 din codul penal. Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 55 urm. Vezi însă, în privința loteriei de Stat pe clase, legea din 30 Mai 1906. S'a decis, în această din urmă privință, că biletele de loterie nefiind niște titluri

Operațiile de
bursă.

Aceeaș soluție este admisibilă și în privința târgurilor cu termen asupra efectelor publice sau mărfurilor, când părțile va dovedi că, din capul locului, părțile contractante nu au avut în vedere o predare reală și efectivă a cantităților sau valorilor promise, ci numai o speculă asupra diferenței între suirea și scoborîrea cursurilor. Târgurile cu termen sunt deci valide, când prezintă caracterul unei operații reale și serioase, ele fiind lipsite de acțiune numai atunci când ascund un joc de bursă, care este un joc la noroc. Instanțele de fond apreciază în mod suveran dacă târgul este serios, sau dacă el ascunde un joc de bursă ⁽¹⁾.

la purtător, Direcția generală a Loteriei regale de Stat este în drept să refuze purtătorului plata lozului eșit, când din registrele colectoarelor rezultă că acest loz aparține unei alte persoane, de oarece proprietatea acestui loz nu aparține purtătorului, ci jucătorului. C. București, *Dreptul* din 1909, No. 67. — Vezi însă aceeaș Curte (*Dreptul* din 1908, No. 45), care pune în principiu că lozul eșit la sorți, fiind un titlu la purtător, urmează ca plata lui să se facă aceluia care prezintă titlul, afară de cazul de pierdere sau posesiune frauduloasă.

- (1) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1882, No. 31 și din 1885, No. 28; C. București, *Dreptul* din 1882, No. 85; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 153; Garsonnet, *Pr. civ.*, I, § 116, p. 462, nota 11, *in fine* (ed. 1-a). — Vezi însă Trib. Ilfov (*Dreptul* din 1884, No. 24), care pune în principiu că toate operațiile făcute la bursă prin intermediul unui agent de schimb, se consideră ca operații serioase, și că nicio probă nu poate fi admisă spre a se stabili contrariul. Vezi și art. 764 din codul german, care are următoarea cuprindere: „Când contractul privitor la predarea unor mărfuri sau efecte publice a fost încheiat cu scopul ca perzătorul să nu plătească câștigătorului decât diferența între prețul stipulat și cursul bursei sau târgului, în momentul predării, contractul este considerat ca o operație de joc (*so ist der Vertrag als Spiel anzusehen*). Aceeaș soluție este admisibilă chiar atunci când numai una din părți a avut în vedere plata diferenței de curs, dacă cealaltă parte a cunoscut sau trebuia să cunoască această intenție“. — Jocurile de bursă sunt, din contra, permise în asemenea condiții: în Austria (art. 12 urm. L. din 1 Aprilie 1875); în Franța (L. din 28 Martie 1885); în Anglita, în Italia (Cpr. C. Florența, Sirey, 1901, 4. 9), în Spania etc. Ele sunt, din contra, oprite în Belgia (jurisprudență aproape constantă), în Rusia, în Elveția, în Statele-Unite, în republica Argentina, în Japonia, etc. Vezi Baudry et Wahl, *op. cit.*, 157, p. 79 urm. (ed. a 3-a); Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, IV, 984 urm., etc.

Dr. străin.

Am văzut că jocurile cari înlesnesc dezvoltarea corpului și prinsorile relative la aceste jocuri sunt sancționate printr'o acțiune în justiție. Aceasta lasă însă a se presupune că suma pusă la joc sau la prinsoare (*l'enjeu*) este moderată, căci dacă ar fi exagerată, judecătorii au facultatea de a respinge acțiunea reclamantului, nu însă de a reduce cererea sa (art. 1637 § 2) (1).

Pentru a aprecia dacă suma angajată la joc sau prinsoare este excesivă, judecătorii vor avea în vedere averea și condiția socială a părților, natura jocului (2) și, după unii, chiar obiceiurile jucătorilor (3).

Plata unei datorii de joc, chiar excesivă de ar fi, este validă, când a fost făcută de bună voe, căci, după art. 1638, perzătorul nu poate nici într'un caz să ceară restituirea sumelor plătite *de bună voe* (4), afară de cazul când câștigătorul ar fi întrebunțat dol, înșălăciune sau amăgire.

Art. 1638 întrebunțează formula art. 1092 § 2, privitoare la obligațiile naturale: „*Repetițiunea nu este admisă*”

(1) Guillouard, *op. cit.*, 53; Baudry et Wahl, *Idem*, 64, 67; P. Pont, *Idem*, 619; Troplong, *Idem*, 51; Laurent, XXVII, 199; Thiry, IV, 208; Colmet de Santerre, VIII, 179 bis, etc.

(2) Guillouard, Baudry et Wahl, *loco cit.*

(3) P. Pont, *Contrats aléatoires*, 619; Baudry et Wahl, *loco cit.* — *Contrà*: Guillouard, *loco cit.*

(4) Spre a nu dà loc la repetiție, plata trebuie să fie făcută *de bună voe*. Deci, acțiunea în repetiție va avea loc, dacă plata a fost făcută din eroare, precum ar fi, de exemplu: în cazul când un moștenitor ar fi plătit o datorie a autorului său, crezând că ea are o altă cauză decât jocul sau prinsoarea.

Tot astfel, acțiunea în repetiție va avea loc, dacă plata a fost făcută de către un incapabil, de exemplu: de un minor, fără consimțământul tutorului său; de o femeie măritată, fără autorizarea bărbatului, etc. Aceasta nu este decât aplicarea principiilor generale. Cpr. Thiry, IV, 210, p. 187; Garsonnet, *Tr. th. et pratique de procéd. civile*, I, § 116, nota 13; Aubry et Rau, IV, § 386, p. 578 (ed. 4-a); Colmet de Santerre, VIII, 180 bis III, etc.

De asemenea, numai persoanele capabile se pot obliga prin jocurile sau prinsorile autorizate de lege (art. 1637 § 1). Astfel, femeia măritată nu se poate obliga prin joc sau prinsoare, fără autorizarea bărbatului, iar minorul este absolut incapabil de a se obliga prin acest mod. Cpr. Pothier, *Contrat de jeu*, V, 8; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 70; Guillouard, *Idem*, 57, etc.

Imprejurările ce se apreciază de judecători.

Validitatea plătei făcută de bună voe. Art. 1638.

Oblig. naturală. Contraversă.

Plata făcută din eroare.

Plata făcută de un incapabil.

Autorizarea necesară persoanelor incapabile, spre a se putea obliga.

în privința obligațiilor naturale, zice acest din urmă text, cari au fost achitate de bună voe“; de unde s'a și tras concluzia, cu drept cuvânt, că datoria rezultând din joc constituie o obligație naturală⁽¹⁾.

C. Calimach.
Art. 1888.

Această soluție eră admisă și de art. 1888 din codul Calimach (1432 C. austriac). Iată, în adevăr, cum se exprimă acest din urmă text: „Dacă cineva a plătit o datorie stânsă prin prescripție, sau neputernică numai pentru lipsa formei, sau dacă a plătit datorii din rămășaguri și jocuri de cărți și altele asemenea, pentru care legea nu sloboade dritul jăluirei; asemenea, și dacă cineva a dat un lucru ca o datorie ce știa că nu-i dator, nu o mai poate cere înapoi“.

Cu toate acestea, chestiunea este foarte controversată, și unii văd în datoria care izvorăște din joc, o obligație civilă, lipsită de o acțiune în justiție⁽²⁾; iar alții explică, în specie, lipsa de acțiune în repetiție prin maxima: *quum dantis et accipientis turpitudine versatur, cessat repetitio*. Cu alte cuvinte, acel care a plătit de bună voe o datorie izvo-rită din joc, n'ar putea exercită acțiunea în repetiție, nu pentrucă ar există în specie o obligație naturală, ci pentrucă el fiind ca și cealaltă parte *in turpi causa*, se va aplica regula: *in pari causa melior est conditio possidentis*⁽³⁾.

Compensatie,
novație, etc.
Inadmisibili-
tate.

Cu toate că jurisconsultii nu sunt de acord asupra naturei obligațiilor care izvorăsc din joc sau prinsoare, totuși asemenea obligații nefiind sancționate printr'o acțiune, se admite, în genere, că ele nu pot fi opuse în compensație,

(1) Thiry, III, 40 și IV, 205; Arntz, III, 158 și IV, 1439; Laurent, XVII, 19 și XXVII, 194; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 68 și 85 urm.; Guillaouard, *op. cit.*, 31—36, 67 urm.; Vigié, III, 1081; Colmet de Santerre, V, 174 *bis* și VIII, 178 *bis* I; Larombière, *Oblig.*, II, art. 1235, No. 6; Aubry et Rau, IV, § 386, p. 574, text și nota 2 (ed. a 4-a); Massé-Vergé, III, § 525, p. 345, nota 9; Cas. fr. și C. Douai, Sirey, 38. 1. 753; D. 58. 2. 46; C. Roma, Sirey, 99. 4. 37. Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 9, nota 3. — După Pothier (*Contrat de jeu*, V, 55), jocul oprit dădeă loc la o obligație de conștiință.

(2) P. Pont, *op. cit.*, 603; Pilette, *Revue pratique*, tom. XV, anul 1863, p. 442 urm.; Frèrejouan du Saint, *Jeu et pari*, 17 și 21, etc.

(3) Cpr. T. Hue, XI, 333; Planiol, II, 2110; Mourlon, III, 1079 *quinquies*, etc.

compensația fiind o plată fictivă; că ele nu pot fi convertite printr'o novație într'o altă obligație civilă și eficace, deși după părerea generală, obligațiile naturale pot fi novate⁽¹⁾; că ele nu pot fi garantate prin fidejusiune, ipotecă, amanet, etc.⁽²⁾, nici confirmate sau ratificate, pentrucă confirmarea sau ratificarea nu schimbă natura datoriei⁽³⁾.

Asemenea obligații nu pot face obiectul unei tranzacții sau unui compromis⁽⁴⁾. Tranzacție.

Ele neputând fi cedate, debitorul nu este obligat a plăti datoria sa cesionarului, și acest din urmă, lipsit de acțiune contra debitorului, nu are niciun recurs contra cedentului⁽⁵⁾. Cesiune.

Excepțiunea pe care pârîtul poate s'o opue acțiunii întemeiată pe o obligație izvorîtă din joc sau prinsoare, fiind relativă la fondul afacerii, poate fi opusă în orice stare s'ar găsi procesul. Ea poate, deci, fi opusă pentru prima oară în apel, și chiar înaintea Curței de casație, ea interesând, cel puțin după unii, ordinea publică, întrucât motive de ordine publică au făcut pe legiuitor să oprească jocurile și prinsorile⁽⁶⁾. Ordine publică. Controversă.

Din cele mai sus expuse rezultă că judecătorii pot și chiar sunt obligați să ridice această excepție din oficiu, dacă pârîtul n'o ridică el însuș⁽⁷⁾. Ridicarea excepției de joc din oficiu. Controversă.

(1) Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 17, 18, text și nota 2, unde se arată controversa. Cpr. Garsonnet, *Pr. civ.*, I, § 116, p. 460, nota 8 (ed. 1-a); Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1906, No. 24.

(2) Cpr. Thiry, IV, 206; Laurent, XXVII, 217 urm.; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 100 urm., 139; Garsonnet, *Pr. civ.*, I, § 116, nota 14; Planiol, II, 340 și 2332, etc.

(3) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 117 urm.; Garsonnet, *op. loco supra cit.*; Répert. Sirey, v^o *Jeu et Paris*, 58; C. Angers, D. P. 66. 2. 211; Sirey, 67. 2. 86, etc.

(4) Baudry et Wahl, *Jeu et pari*, 133, 134 și *Transaction*, 1267; Cas. belg. și C. Gand, *Pand. Périod.* 92. 5. 41 și *Dreptul* din 1910, No. 13, p. 108, etc.

(5) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 135.

(6) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 146; Laurent, XXVII, 201. Cpr. Cas. belg. *Pand. Périod.* 92. 5. 41; C. Gand, *Dreptul* din 1910, No. 13, p. 108. — *Contrà*: Thiry, IV, 210.

(7) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 148; Guillaouard, *Idem*, 63; C. Rennes, Sirey, 83. 2. 172. — *Contrà*: Thiry, IV, 210; P. Pont, *op. cit.*, 636; Aubry et Rau, IV, § 386, p. 575 (ed. a 4-a), etc.

Doved. na-
turei datoriei.

Dacă natura datoriei de joc nu rezultă din însuș contractul care stabilește existența ei, dovada acestei naturi incumbă, prin aplicarea art. 1169, aceluia care o invoacă⁽¹⁾.

Împrumutul, care pretinde că împrumutul este nul din cauză că a fost făcut în vederea unui joc oprit de lege, trebuie, de asemenea, să dovedească că împrumutătorul a cunoscut destinația banilor împrumutați⁽²⁾.

În fine, dovada poate, în asemenea caz, fi făcută prin orice mijloace de probă, chiar dacă contractul ar fi autentic, fiind vorba de fraudarea unei legi de ordine publică⁽³⁾.

Jocul și prinsoarea în dreptul internațional privat.

Trei ipoteze principale pot să se prezinte:

1° *Prima ipoteză*: — Jocul este nul în țara în care a avut loc și valid în țara în care se cere executarea hotărârii. În asemenea caz, jocul trebuie să fie declarat nul, pentru că validitatea unui contract se determină după legea țării în care el se formează⁽⁴⁾.

A doua ipoteză: — Jocul este valid în țara în care a avut loc, și nul în țara în care se cere executarea hotărârii. În asemenea caz, jocul trebuie iarăși să fie declarat nul, fiindcă el este oprit pentru considerații de ordine publică, și în această privință, statutul țării unde jocul se urmărește trebuie să ție în frâu statutul țării unde el a avut loc.

În baza acestor principii s'a decis, cu drept cuvânt, că tribunalele române nu au a executa hotărârile tribunalelor străine, de câteori acele hotărâri sunt contrare ordinii publice; și, în specie, poate fi considerată ca atare hotărârea care obligă și condamnă la

(1) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 149.

(2) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 150. Vezi *suprà*, p. 86.

(3) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 152. — Este, în adevăr, de principiu că fraudă la o lege care interesează ordinea publică poate fi făcută prin orice soi de dovezi: martori, prezumpții, etc., fără niciun început de probă scrisă. Cpr. C. Galați, *Dreptul* din 1909, No. 75 (cu observ. noastră). Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 276 urm. și tom. VII, p. 285, etc.

(4) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 160 urm.; Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, IV, 985; Laurent, *Droit civil international*, VIII, 110; Trib. imper. german, *J. Clunet*, anul 1886, p. 609, etc.

plata unei sume ce decurge dintr'un joc sau prinsoare, pentru care legea română nu conferă nicio acțiune⁽¹⁾.

Tot pentru aceleași motive, vom decide că tribunalele române n'ar putea să ordone plata biletului unei loterii oprită în România⁽²⁾.

A treia ipoteză:— Jocul este nul atât în țara în care a avut loc cât și în aceea în care se cere executarea lui. În asemenea caz nu mai rămâne îndoială că tribunalele locului unde se urmărește executarea jocului, îl vor declara nul⁽³⁾.

Se poate întâmpla ca o legislație străină, precum este, de exemplu, cea portugheză (art. 1542), să permită acțiunea în repetiție în materie de jocuri la noroc⁽⁴⁾; și cu toate acestea, soluția va fi tot aceeași, tribunalele române neavând a se preocupa de locul unde contractul a fost încheiat⁽⁵⁾.

(1) Cas. rom. Bult. 1899, p. 1349, și numeroasele decizii străine citate de Baudry et Wahl, *op. cit.*, p. 86, n. 1 (ed. a 3-a); Vincent et Pénaud, *Dictionn. de droit international privé*, v^o *Jeu et pari*, 2 urm.; Laurent, *Droit civil international*, VIII, 109; Weiss, *Tr. élément. de droit international privé*, p. 638; Von Bar, *Th. und Praxis des internat. Privatrechts*, § 57, p. 37 urm.—*Contrà*: Brocher, *Cours de droit internat. privé*, II, p. 225; Rolin, *Pr. de droit internat. privé*, I, 130, p. 287 urm.; T. Huc, XI, 386; Trib. imp. german (*Reichsgericht* din Leipzig), *J. Clunet*, 1886, p. 609. Cpr. și C. de apel din Florența (soluție implicită); Sirey, 1901. 4. 9 (cu nota lui A. Wahl).

(2) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 164; Laurent, *op. cit.*, VIII, 113; Weiss, *op. cit.*, p. 637; Trib. superior *des Deux-Ponts*, Sirey, 99. 4. 22 și 1904. 4. 5. — Vezi însă Cas. rom. Bult. S-a II, 1881, p. 542. Această din urmă decizie pune în principiu că, deși în România nu se poate reclama plata unei sume câștigată dela o loterie străină, întrucât asemenea loterii sunt oprite în țară, totuși se poate cere prin justiție dela un colector liberarea biletului câștigător, întrucât câștigătorul este în drept a cere plata în țara în care a avut loc acea loterie. Această din urmă soluție este, după părerea noastră, inadmisibilă.

(3) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 165.

(4) Art. 1542 din codul portughez autoriză, în adevăr, acțiunea C. portughez în repetiție, de câte ori lucrul sau suma plătită a fost pierdută Art. 1542. într'un joc la noroc (*se a somma ou couda tiver sido paga em resultado de perda em jogo de azar*).—*Contrà*: art. 1798 din codul spaniol.

(5) Cpr. Baudry et Wahl, *loco supra cit.*

CAPITOLUL III

Despre contractul de rentă pe viață. — Noțiuni generale.

Inexist. ren-
telor perpetue
în dreptul
nostru. Rentele sunt *perpetue* sau *viagere*. Rentele perpetue asupra particularilor, de care din inadvertență vorbesc mai multe texte din codul civil, nu există în legislația noastră, după cum vom vedea mai la vale, p. 95 urm., codul nostru necunoscând decât rentele viagere.

Definiția
rentei.

Renta este dreptul la o prestațiune periodică. Dacă renta este perpetuă, admitând că asemenea rente ar exista și la noi, prestația este datorită *in perpetuum*; dacă ea este viageră, prestația este datorită în tot timpul vieții unei sau mai multor persoane determinate.

Art. 474 C. civ.

Renta este un lucru mobil (art. 474 C. civ.).

Art. 527 C. civ.

Ea este un drept, adică un lucru incorporeal ale cărui venituri sunt considerate ca fructe (art. 527 C. civ.).

Scopul rentei.

Contractul de rentă viageră are de scop înființarea unor venituri periodice mărginite la viața unor sau mai multor persoane.

Contract
aleator.

Acest contract este deci aleator, cel puțin atunci când este constituit cu titlu oneros (art. 1639). (Vezi *infra*, p. 100).

Prescripție.

Veniturile rentei se prescriu prin *cinci* ani (art. 1907), pe când dreptul însuș al rentei se prescrie, conform dreptului comun, prin 30 de ani, cu începere dela data titlului constitutiv (art. 1892).

Dr. roman.

Sunt autori cari susțin că renta viageră eră necunoscută la Romani⁽¹⁾.

Cu toate acestea, sunt texte din care pare să rezulte că o rentă viageră putea fi constituită atât prin testament cât și prin stipulație⁽²⁾, cu titlu gratuit sau oneros.

C. Calimach.
Art. 1719 —
1721.

Codul Calimach are, de asemenea, mai multe dispoziții asupra acestui contract aleator (art. 1719—1721, corespunzător cu art. 1284—1286 din codul austriac).

(1) Vezi Troplong, *Contrats aléatoires*, 204.—*Contrà*: Baudry et Wahl, *Idem*, 173; Guillouard, *Idem*, 121; Accarias, *Pr. de droit romain*, II, p. 98, nota 3 (ed. a 4-a, 1891).

(2) Cpr. L. L. 5. 8 și 21, Dig., *De annuis legatis*, 33, 1; L. 56, § 4, Dig., *De verborum obligationibus*, 45, 1; *Instit.*, *eod. tit.*, 3, 16, § 3, etc.

Nu trebuie să confundăm renta viageră cu contractul numit în Franța *bail à nourriture*, prin care o persoană își asigură, pentru un preț determinat (abandonarea unui capital sau unui fond), hrana, locuința și îmbrăcămintea pe tot timpul vieții sale. Acest contract special, care constituie o obligație de a face, este cărmuit de alte principii decât acele ale rentei viagere⁽¹⁾.

Deoseb. între rentă și contractul numit *bail à nourriture*.

Contractul de rentă pe viață mai trebuie încă deosebit de asigurarea pe viață, care este și ea un contract aleator, căci acest din urmă contract este totdeauna cu titlu oneros, pe când renta viageră poate fi constituită cu titlu gratuit⁽²⁾.

Deoseb. între rentă și asigurarea pe viață.

Renta viageră este criticată de unii autori, cari o consideră ca imorală din mai multe puncte de vedere⁽³⁾. Trebuie însă să recunoaștem că această critică este cam exagerată.

Critica contractului de rentă.

Despre rentele perpetue

Inexistența lor în dreptul nostru.

Contractul de rentă a fost închipuit în Franța spre a se ocili oprirea împrumutului cu dobândă⁽⁴⁾.

(1) Cpr. Arntz, IV, 1442; Laurent, XXVII, 262 urm.; Troplong, *Contrats aléatoires*, 230, *in fine*; Planiol, II, 2135 urm. Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 42, nota 4 și Baudry et Wahl, *Contrats aléatoires*, 352 urm.

(2) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 175.

(3) Acollas, *Manuel de droit civil*, III, p. 502 urm.

(4) Iată cum se procedă în această privință. Împrumutătorul transmitea împrumutatului proprietatea unui capital, interzicându-și dreptul da a mai cere restituirea lui; în schimb, împrumutatul se obligă a plăti împrumutătorului o rentă perpetuă; și se zicea că această operație nu constituie un împrumut, ci o vânzare. Lucrul vândut eră, în specie, renta sau venitul, iar capitalul dat de creditor eră prețul vânzării. Astfel, capitalul nu putea fi închiriat (căci împrumutul cu dobândă nu este în realitate decât o închiriere), ci numai înstrăinat. Cpr. Pothier, *Contrat de constitution de rente*, III, 5; P. Viollet, *Hist. du droit civil français*, p. 730 urm. (ed. 3-a); Baudry et Wahl, *Prêt*, 947; Arntz, IV, 1376; Thiry, IV, 170; Planiol, II, 2091, text și nota 2; Mourlon, III, 993, etc.

Un alt contract, care iarăș servea a ascunde împrumutul

In ce consistă
renta.

El consistă în înstrăinarea definitivă a unui capital, și uneori chiar a unui imobil, spre a încasă venituri periodice. Dacă aceste venituri urmează a fi plătite în tot timpul vieții unei persoane, renta se zice viageră și constituie un contract aleator (art. 1639 urm.). Dacă veniturile pot, din contra, fi cerute în perpetuu sau numai pentru un timp determinat, renta este perpetuă sau vremelnică.

Renta este deci o prestație periodică consistând în bani sau în alte lucruri fungibile.

Obligația de a servi o atare prestație poate fi constituită cu titlu *gratuit*, sau cu titlu *oneros* (art. 1639 urm.).

Despre rentele *viagere* se ocupă art. 1639 urm. din codul civil (1).

Eliminarea
unor texte din
codul fr. pri-
vitoare la ren-
tele perpetue.

Cât pentru rentele *perpetue*, codul francez are mai multe dispoziții, cari fac parte din titlul împrumutului cu dobândă (art. 1909 urm.), și cari au fost eliminate de legiuitorul nostru (2), așa că se poate foarte bine pune chestiunea dacă avem sau nu, în dreptul nostru, rente perpetue.

S'ar putea zice, și am zis chiar noi înșine altădată (3), că deși legea noastră nu reglementează această materie, totuși nimic nu s'ar opune la înființarea unei rente perpetue, chiar între particulari, după cum aceasta pare să rezulte din termenii expresi ai art. 474 § ultim. S'ar putea crede, în adevăr, că la această soluție ne-ar putea conduce atât principiul li-

Contractul
mohatra.

cu dobândă, era contractul numit *Mohatra* (dela cuvântul arăbesc *Mokhâtra*, care însemnează risc sau șansă). Iată cum se proceda în această privință. Voind să te împrumut cu 500 lei, lucru ce direct nu puteam face, vindeam lui X, pe credit o marfă oarecare, pentru 600 lei, plătibili în șase luni, iar X îți revindea imediat d-tale sau unei persoane interpușe, cu bani peșin, aceeaș marfă, cu preț de 500 lei. În realitate, această operație nu era o vânzare, ci un împrumut deghizat de 500 lei, iar 100 lei diferența între 500 și 600 lei, era o dobândă mai mare decât cea permisă de lege. Cpr. Troplong, *Prêt*, 364, p. 310; Chardon, *Du dol et de la fraude*, 506, p. 422 (ed. belg. din 1835); Ferrière, *Dictionn. de droit et de pratique*, v^o *Mohatra*. Vezi și tom. VIII al Coment. noastre, p. 553.

- (1) Vezi și art. 1719 urm. C. Calimach (1284 urm. C. austriac).
- (2) Codul fr. mai are încă un text asupra rentelor perpetue, și anume: art. 530, care iarăș a fost eliminat de legiuitorul nostru.
- (3) Vezi tom. III, partea I, al Coment. noastre, p. 195, nota 2, (ed. 2-a). Vezi și tom. II, p. 414, text și nota 2 (ed. 1-a).

bertăței convențiunilor, înseris în art. 969 C. civil, cât și mai cu samă art. 474, 550, 1892, 1893 și 1907 din același cod, cari vorbesc de *rente perpetue* (1).

Să ne fie permis, cu toate acestea, a reveni astăzi, după matură reflexie, asupra primei noastre păreri și a susține, de astădată, că, în dreptul nostru, rentele perpetue nu pot fi înființate, între particulari bine înțeles, căci necontestat este că ele pot să aibă loc, în baza unei legi, în privința împrumuturilor contractate de Stat (2).

În adevăr, dacă admitem existența rentelor perpetue, prima dificultate de care ne izbim este aceea de a se ști dacă capitalul rentei este, sau nu, supus restituirei din partea de-

- (1) Iată ce dispun, în adevăr, aceste texte, cu privire la *rentele perpetue*. Art. 484 § ultim dispune că sunt mobile prin determinația legii: veniturile *perpetue* sau pe viață asupra Statului, sau asupra particularilor; art. 550 dispune că acel ce câștigă cu titlu gratuit un uzufruct universal sau cu titlu universal, este dator a plăti, în proporție cu folosința sa, și fără drept de repetiție, veniturile *rentelor perpetue* sau pe viață, cari privesc asupra patrimoniului; art. 1892, inexistent în codul francez și adaos de legiuitorul nostru, după Marcadé (*Prescription*, p. 185 urm.), dispune că rentele sau creanțele ale căror capete nu sunt niciodată exigibile, și cari produc, în folosul creditorului, interese periodice, sau în perpetuu, sau pe viață, se prescriu prin 30 de ani, începând dela data titlului lor constitutiv, așa precum susține Marcadé (*op. cit.*, p. 186, No. II) și susțin și alți autori (cpr. Baudry et Tissier, *Prescription*, 621), iar nu dela scadența primei prestații a venitului rentei, după cum susțin alți autori. (Cpr. Vazeille, *Prescription*, I, 358, p. 433 urm., ed. din 1832). Această chestiune fiind controversată în Franța, legiuitorul nostru a curmat-o, conform părerii lui Marcadé. Art. 1893 dispune că, după 28 de ani dela data titlului constitutiv al rentei, sau a celui de pe urmă titlu, debitorul rentei poate fi constrâns să procure un nou titlu de rentă creditorului, sau reprezentanților săi; și aceasta pentru ca un debitor de rea credință, care ar deține chitanțele de prestațiunea rentei, să nu poată susține că nu i s'a cerut niciodată nimic și că, prin urmare, renta este prescrisă. În fine, art. 1907 dispune că veniturile *rentelor perpetue* sau pe viață se prescriu prin cinci ani. Acestea sunt textele cari, în legea noastră, vorbesc de *rente perpetue*.
- (2) Vezi asupra împrumuturilor de Stat și asupra dreptului Statului de a amortiza rentele perpetue constituite de dânsul, Troplong, *Prêt*, 442, p. 382 urm.

Textele care, în legislația noastră, vorbesc de *rente perpetue*.

bitorului. Art. 1911 din codul francez, eliminat de legiuitorul nostru, admite principiul restituirei ⁽¹⁾, permițând însă părților de a suspenda această restituire timp de 10 ani. Ce se va decide în legea noastră, unde niciun text nu reglementează materia? A admite principiul nerestituirei capitalului, este a consacra o robire pe vecie, ceea ce este contrar spiritului legiuirilor moderne. A admite principiul restituirei, este a distruge în esența sa însăși renta, căci dacă părțile n'au stipulat niciun termen în care restituirea să nu poată avea loc, debitorul ar putea, chiar a doua zi după constituirea rentei, să restituie capitalul, și să desființeze contractul, acest drept fiind imprescriptibil, căci este vorba în specie de o pură facultate (art. 1853 § ultim).

După art. 1912 din codul francez, iarăș eliminat de legiuitorul nostru, debitorul poate fi constrâns la restituirea capitalului, dacă nu plătește venitul rentei la două termene consecutive, presupunând că renta este anuală. Când va putea, la noi, debitorul să fie constrâns la restituirea capitalului? Niciun termen nefiind fixat în această privință, creditorul ar putea, cel puțin după unii, să-și ceară capitalul său la prima neplată a venitului rentei, pentru că debitorul nu-și îndeplinește obligația sa (art. 1020, 1021). Dacă debitorul plătește regulat, creditorul nu va putea niciodată cere restituirea capitalului său.

Cine nu vede, apoi, dificultățile practice și încurcăturile la cari pot să dea loc rentele perpetue? Presupunând, în adevăr, că mi-ai constituit o rentă prin abandonarea pe vecie a unui capital, sau a unui imobil (rentă fonciară), această rentă fiind perpetuă, mi se va servi nu numai mie, dar și generațiilor viitoare, adevăc tuturor moștenitorilor mei, cari pot să ajungă a fi foarte numeroși; și această rentă

(1) La Romani, renta chiar perpetuă, nu eră supusă restituirei, afară de cazul unei convenții contrare. Vezi Pacifici-Mazzoni, *Istituzioni di diritto civile italiano*, V, p. 393 (ed. 3-a, 1887). Cpr. L. 34 § 4, Cod, *De donationibus*, 8, 54; L. 1, Cod, *De donationibus quæ sub modo, vel certo tempore faciuntur*, 8, 55. Vezi asupra rentelor perpetue, tit. 43, *Exemplum sacre pragmaticæ formæ de usuris*, Novella 160, — In dreptul vechiu francez, cutumele admiseseră de mult principiul contrar al restituirei capitalului. „*Rentes constituées à deniers*, zicea Loysel, în Institutele sale cutumiere, *sont rachetables à toujours*”.

Eliminarea
art. 1912 fr.
din codul
nostru.

Dr. roman și
dr. vechiu fr.

se va servi de către moștenitorii debitorului, cari și ei, la rândul lor, pot ajunge la numărul de 100 sau chiar mai mult.

Toate aceste dificultăți ne fac a crede că legiuitorul nostru, ștergând textele privitoare la rentele perpetue, pe care le-a găsit în codul francez, a înțeles să sacrifice aceste rente cari, de altmintrelea, nici nu se justifică, precum se justifică în Franța, prin tradiția țării noastre ⁽¹⁾.

Cum rămâne dar cu textele din codul civil, pe cari le-am înșirat p. 97, nota 1, și cari toate vorbesc de rente *perpetue*, presupunând existența lor? Aceste texte, ca multe altele, sunt o inadvertență a legiuitorului.

Inadvertența este ușor de explicat în privința art. 474 și 550. În adevăr, deși aceste texte vorbesc de rentele perpetue, legiuitorul nu știă încă, la redactarea lor, ce are să hotărască mai târziu în privința acestor rente. Cât pentru art. 1892, 1893 și 1907, ele pot fi explicate prin împrejurarea că legiuitorul a uitat ceea ce a dispus la titlul împrumutului, în privința rentelor perpetue. Asemenea distracțiuni legislative nu sunt de mirat într'o legislație pripită, cum este a noastră, în care lipsește și spiritul de unitate, fiindcă nu este numai opera unuia, ci a mai multora.

În orice caz, este mai ușor de a vedea o inadvertență în traducerea unor texte, cari rămân fără aplicație, decât în eliminarea altora, atunci mai ales când textele eliminate nu sunt, ca în specie, reproducerea principiilor generale.

Cu toate acestea, mărturisim că chestiunea este gravă, și că existența rentelor perpetue este, în dreptul nostru, îndoelnică.

Am dori ca sistemul ce-l propunem astăzi, după ce mai întâiu susținusem părerea contrară, să provoace o discuție din partea acelor competenți, spre a vedea dacă nu cumva ne-am înșelat în expunerea făcută. Lumea juridică este însă grăbită, și nu are timpul să se ocupe cu asemenea chestii.

Ne vom simți deci prea fericit, dacă se vor găsi măcar câțiva cetitori cari să-și bată capul spre a cugeta câteva momente asupra chestiunii ce am discutat.

(¹) De aceeaș părere este și d-l Nacu (III, No. 28, p. 480). Acest autor nu vorbește însă de textele din codul civil, cari presupun existența rentelor perpetue. — *Contră*: G. Meitani (*Dreptul* din 1902, No. 58), care admite existența rentelor perpetue și în dreptul nostru.

SECȚIUNEA I-a.

Despre natura contractului de rentă pe viață.

Condițiile de validitate ale acestui contract.

Art. 1639. — Rentita pe viață se poate înființa cu titlu oneros. (Art. 474, 523, 527, 550, 947, 1646 urm., 1785, 1907 C. civ. Art. 1968 C. fr.) ⁽¹⁾.

Art. 1640. — Ea se poate constitui și cu titlu gratuit, prin donațiune între vii sau prin testament. Trebuie însă să fie investită cu formele cerute de lege pentru asemenea acte. (Art. 800 urm., 813 urm., 844, 845, 900, 1641 urm., 1650 C. civ. Art. 1969 C. fr.) ⁽²⁾.

Art. 1641. — Rentita pe viață, înființată prin donațiune sau testament, este supusă la reducere, dacă întrece porțiunea disponibilă; este nulă dacă se face în favoarea unei persoane incapabile de a primi. (Art. 751 urm., 808 urm., 812, 841 urm., 844, 847 urm., 934, 939 urm., 1642 C. civ. Art. 1970 C. fr.) ⁽³⁾.

Art. 1642. — Rentita pe viață se poate înființa în favoarea persoanei ce a plătit prețul, sau a altei a treia ce nu are niciun drept la rentă.

În cazul din urmă, deși întrunește însușirile unei liberalități, totuși nu este supusă formelor stabilite pentru donațiune; însă este în totul supusă dispozițiilor art. precedent. (Art. 751 urm., 1640, 1641 C. civ. Art. 1971, 1973, 2° C. fr. Art. 1794 C. italian) ⁽⁴⁾.

Art. 1643. — Ea se poate înființa în favoarea uneia sau mai multor persoane. (Art. 1972 C. fr.) ⁽⁵⁾.

Art. 1644. — Este fără lucrare orice contract de rentă pe viață înființat în favoarea unei persoane, care eră deja moartă în momentul facerii contractului. (Art. 962, 966 C. civ. Art. 1974 C. fr.) ⁽⁶⁾.

Art. 1645. — Contractul de rentă pe viață, în favoarea unei persoane afectată de o boală de care a murit în interval de 20 zile dela data contractului, este nul. (Art. 1644 C. civ. Art. 1975 C. fr.)

Renta viageră poate fi constituită cu titlu oneros, sau cu titlu gratuit (art. 1639, 1640). Când ea este constituită cu titlu oneros, contractul este aleator ⁽⁷⁾, căci dacă persoana

(1) Cpr. Pothier, *Constit. de rente*, III, 215, 235.

(2) Cpr. Pothier, *op. cit.*, III, 215, 243.

(3) Cpr. Pothier, *op. cit.*, III, 239—241.

(4) Cpr. Pothier, *op. cit.*, III, 223, 226, 241.

(5) Cpr. Pothier, *op. cit.*, III, 215, 223, 255.

(6) Cpr. Pothier, *op. cit.*, III, 224.

(7) În asemenea caz, liberalitatea făcută sub forma unui contract cu titlu oneros este supusă numai condițiilor de fond ale

pe capul căreia a fost constituită renta, trăește mult, creditorul ei va fi în câștig, iar debitorul va fi în pagubă; dacă ea trăește puțin timp, contrariul va avea loc.

Când însă renta este constituită cu titlu gratuit, debitorul nu este expus a fi în perdere, și nici nu are șansa de a fi în câștig. Renta este atunci o liberalitate, care va fi cu atât mai mult sau mai puțin considerabilă, cu cât persoana pe capul căreia ea a fost constituită, va trăi mai mult sau mai puțin. Contractele aleatorii fiind o subdiviziune a contractelor cu titlu oneros (art. 947), renta nu poate fi un contract aleator, de câteori ea este constituită cu titlu gratuit.

Renta constit. cu titlu gratuit.
Liberalitate.

Ea este deci, în asemenea caz, o liberalitate; de unde rezultă că este supusă, atât în privința fondului cât și a formelor, regulilor dela liberalități. Astfel, ea trebuie să fie făcută în formele unei donațiuni sau unui testament⁽¹⁾; ea este reductibilă, dacă întrece partea disponibilă, și nu poate fi făcută în folosul persoanelor incapabile de a primi prin donațiune sau testament (art. 1641)⁽²⁾.

Aplicarea regulilor dela liberalități.
Art. 1640, 1641.

donaițiilor între vii, precum: capacitatea aceluia ce dăruiește și primește, raportul și reduțiunea, etc. Ea nu este însă supusă la formele prescise de art. 813 urm. pentru existența donațiilor, destul este ca ea să fi fost acceptată, independent de orice formă, chiar și tacitamente. C. Iași, *Dreptul* din 1902, No. 39, p. 312.

(1) Cpr. C. Iași, *Dreptul* din 1890, No. 21.—Atât jurisprudența franceză cât și a noastră, admitând însă validitatea donațiilor degheizate sau ascunse sub forma unui contract cu titlu oneros (cpr. Trib. Dolj și Vaslui, *Cr. judiciar* din 1908, No. 14 și *Dreptul* din 1909, No. 73, cu nota care însoțește această sentință, precum și C. Iași, *Cr. judiciar* din 1901, No. 77 cu observ. noastră), de aici rezultă că se poate constitui o rentă viageră cu titlu gratuit, ascunzând-o sub forma unui contract cu titlu oneros, recunoscând, de exemplu, că creditorul rentei a dat debitorului ei un capital, care n'a fost vărsat în realitate. Cpr. Guillaud, *op. cit.*, 125; Baudry et Wahl, *Idem*, 179; Cas. fr. Sirey, 88. 1. 409.

Validitatea donațiilor degheizate.

(2) S'a decis de asemenea, cu drept cuvânt, că o rentă viageră constituită cu titlu gratuit (prin donațiune), este revocabilă pentru survenire de copii (art. 836 urm.) și că, în privința fructelor, ele nu pot fi percepute de donatar decât până în ziua când i s'a notificat de către dăruitor nașterea copilului; și această notificare trebuie să fie formală, ea neputând fi în-

Revocarea rentei pentru survenire de copii.

Art. 844.

Fiind însă că valoarea unei rente viagere nu poate fi stabilită cu ușurință, din cauza incertitudinii vieții persoanei pe al cărei cap este constituită renta, art. 844 admite o regulă specială pentru cazul când s'ar pretinde că renta constituită cu titlu gratuit întrece partea disponibilă. Moștenitorii rezervatari au, în asemenea caz, facultatea de a executa dispoziția, sau de a abandona proprietatea părții disponibile⁽¹⁾.

Renta constituită cu titlu oneros. Aplicarea principiilor dela vânzare. Art. 1295, 1647.

Renta viageră poate, după cum am văzut, fi constituită cu titlu oneros. Creditorul rentei dă, în asemenea caz, debitorului ei fie o sumă de bani, fie un lucru mobil sau imobil, după cum dispune anume art. 1968 din codul francez. În acest din urmă caz, lucrul mobil sau imobil dat de creditor este vândut debitorului, iar renta plătită de dânsul este prețul vânzării. Acest contract este, ca toate vânzările, consensual, iar proprietatea lucrului este transferată debitorului rentei, fără tradiție, prin simplul efect al consimțământului (art. 1295), renta fiind datorită din acest moment. Contractul este, în genere, cărmuit de regulele dela vânzare, cu această deosebire că desființarea lui nu poate fi cerută pentru neplata veniturilor rentei (art. 1647)⁽²⁾.

Art. 1642.

Renta viageră poate fi stipulată nu numai în folosul aceluia care plătește prețul ei, dar și în folosul unui terțiu. De exemplu, îți remit 100000 lei, cu condiție să plătești o rentă viageră unui vechiu servitor al meu (art. 1642)⁽³⁾.

Validitatea stipulațiilor pentru alții.

Aceasta dovedește că stipulațiile pentru alții sunt perfect valide în legislația noastră, deși textele din codul francez

locuită nici chiar prin cunoștința donatarului de faptul nașterii copilului. Fructele percepute de donatar în intervalul dela nașterea copilului și până la notificare, sunt însă câștigate pentru dânsul. Trib. Ilfov, *Cr. judiciar* din 1905, No. 69, p. 548 (cu observ. noastră). Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 340, și autoritățile citate acolo.

(1) Vezi în tom. IV, explic. art. 844.

(2) Unii autori văd însă în contractul de rentă constituit cu titlu oneros, un contract real, de câteori renta este constituită pentru o sumă de bani sau un lucru *in genere*. Cpr. Thiry, IV, 212, pag. 188; Mourlon, III, 1020. — *Contră*: Acollas, *Manuel de droit civil*, III, p. 504.

(3) Cpr. Bufnoir, *Propriété et contrat*, p. 572.

privitoare la aceste stipulații (art. 1119—1122) au fost eliminate de legiuitorul nostru (1).

Renta viageră, fie ea stipulată în folosul aceluia care plătește prețul, fie în folosul unui terțiu, trebuie să fie stabilită pentru un timp calculat asupra vieții unei sau mai multor persoane; de unde ea își trage caracterul de contract aleator.

Contract
aleator.

Nu este însă neapărat ca ea să fie stabilită asupra capului creditorului, căci ea poate fi stabilită asupra capului unui terțiu (art. 1642), sau chiar asupra însuș capului debitorului. Astfel, dacă am stipulat o rentă de 3000 lei *cât timp voiu trăi*, renta este stabilită asupra capului creditorului. Dacă am stipulat că-mi vei plăti această rentă *cât timp va trăi fratele d-tale*, renta este stabilită asupra capului unui terțiu (2). Dacă am stipulat că-mi vei plăti această rentă *în tot timpul vieții d-tale*, renta este stabilită asupra capului debitorului. În regulă generală, renta se stabilește asupra capului creditorului. Acesta este cazul cel mai frecuent.

Stabilirea
rentei asupra
capului unui
terțiu.
Art. 1642.

Renta viageră se plătește cât timp trăește persoana asupra capului căreia ea este constituită. Astfel, dacă ea a fost constituită asupra capului unui terțiu, ea se va stânga numai prin moartea acestui terțiu, iar nu prin moartea creditorului, care ar muri înainte. În acest din urmă caz, renta va continua în persoana moștenitorilor creditorului, până la moartea terțiului (3).

Sub acest raport, renta viageră se deosebește deci de uzufruct, care se stânga în totdeauna prin moartea uzufructuarului (art. 557).

Art. 557.

(1) Cpr. Cas. rom. Bult. 1903, p. 1313 și Bult. 1904, p. 1226 urm.; C. Galați, *Dreptul* din 1903, No. 1; Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1910, No. 6, și *Cr. judiciar* din acelaș an. No. 32. Vezi și tom. V al Coment. noastre, p. 97 urm. și 196.

(2) Când renta este constituită asupra capului unui terțiu, acesta nu este în drept a se folosi de ea și nu are nevoie de a fi capabil, viața sa fiind luată numai ca termen cât timp trebuie să dureze renta. Cpr. Pothier, *op. cit.*, III, 223; Thiry, IV, 212, p. 189; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 205; Planiol, II, 2122.

(3) Thiry, IV, 212, p. 189; Guillaouard, *op. cit.*, 143; P. Pont, *op. cit.*, 688; Cas. fr. Sirey, 65. 1. 324; D. P. 65. 1. 364; C. Bordeaux, D. P. 73. 2. 16, etc.

Constit. rentei
asupra capu-
lui mai mul-
tor persoane.
Moartea uneia
din aceste
persoane.

Renta viageră poate fi constituită asupra mai multor capete, ca și asupra unui singur cap, puțin importă dacă aceste persoane trebuie sau nu să se folosească de ea⁽¹⁾. Chestiunea este însă de a se ști dacă, în caz când renta a fost constituită asupra capetelor mai multor persoane, moartea uneia din aceste persoane aduce, sau nu, stingerea parțială a rentei?

Răspunsul trebuie să fie, în principiu, negativ. Moartea uneia din aceste persoane nu va aduce deci stingerea parțială a rentei, această stingere fiind subordonată morții tuturor persoanelor asupra cărora ea este constituită. Cât timp una din aceste persoane trăește, renta se va plăti în întregime ei, pentrucă dacă creditorul a constituit-o pe mai multe capete, aceasta este probabil în scopul de a prelungi durata ei. Contrariul poate însă să rezulte din voința părților⁽²⁾.

Aceeaș soluție este admisibilă chiar atunci când toate persoanele asupra capetelor cărora renta a fost constituită, sunt creditoare a acestei rente⁽³⁾, și una din ele a încetat din viață; pentrucă, în specie, nu există două rente, ci una singură constituită asupra două capete. Condiția stingerii acestei rente fiind moartea ambilor creditori, cât timp unul din ei trăește, condiția nu este încă îndeplinită, și deci, renta se datorește în întregime ei⁽⁴⁾.

- (1) Când se zice că renta este stabilită asupra capului unei persoane, aceasta nu însemnează că acea persoană se folosește de veniturile rentei, ci că viața acestei persoane servește de termen rentei, care se va stinge la moartea acelei persoane. Mourlon, III, 1034. Prin stabilirea rentei asupra capului unui terțiu, debitorul rentei este interesat la moartea acestui terțiu, ceea ce nu este fără inconvenient, mai ales când aceasta se face fără consimțământul terțiului. Acolas (III, p. 505, n. 2), zice că aceasta este un atentat contra dreptului individului. Dar dacă debitorul rentei este interesat la moartea terțiului, creditorul ei este, din contra, interesat la existența lui.
- (2) Thiry, IV, 212; Baudry et Wahl, 208; Mourlon, III, 1034.
- (3) De exemplu: bărbatul stipulează o rentă viageră atât în folosul său cât și al soției sale, fără a prevedea anume că, în caz de moartea sa, renta va fi reversibilă asupra soției sale, cu toate că aceasta ar fi cel mai bun mijloc de a înlătura orice îndoială și discuție.
- (4) Pothier, *Constitution de rente*, III, 242; Thiry, IV, 212 pag. 190; Arntz, IV, 1449; Troplong, *Contrats aléatoires*.

De câteori renta este constituită asupra capului mai multor persoane, aceste persoane trebuie să fie arătate prin contract, creditorul neputând să-și rezerve dreptul de a indica pe a doua persoană în urma morții celei dintâi; pentru că altfel, el ar putea să determine, după placul său, durata probabilă a contractului, indicând persoanele cari, din cauza vârstei sau sănătății lor, ar putea să trăească mai mult sau mai puțin ⁽¹⁾.

Arătarea prin contracta persoanelor asupra capului cărora renta este constituită.

Art. 1644, după care este lipsit de efecte juridice contractul de rentă viageră constituit asupra capului unei persoane care eră moartă în momentul încheierii contractului, nu este decât o aplicare a principiului care voește determinarea persoanei, asupra capului căreia renta este constituită. Motivul acestei dispoziții este lesne de priceput. În adevăr, creditorul abandonându-și capitalul său în schimbul unei rente, și această rentă trebuind să existe în tot timpul vieții persoanei asupra capului căreia ea este constituită, renta n'a existat niciodată, dacă acea persoană eră săvârșită din viață în momentul încheierii contractului. Contractul fiind deci, în specie, fără cauză, n'a existat niciodată (art. 966) ⁽²⁾.

Art. 1644.

Art. 1645 asimilează cazului de mai sus, pe acela în care renta ar fi fost constituită asupra capului unei persoane, atinsă de o boală de care acea persoană a murit în interval de 20 zile dela data contractului. Cauza nulității rentei este, în asemenea caz, ignoranța stărei de sănătate a persoanei asupra căreia renta a fost constituită.

Art. 1645.

Aplicarea acestui text cere trei condiții, și anume: ¹ persoana asupra capului căreia renta a fost constituită trebuie să fie bolnavă în momentul încheierii contractului; ² ea trebuie să fi murit de această boală; și în fine, ³ moartea trebuie să fi avut loc în interval de 20 zile dela data

Condițiile cerute p. aplicarea art. 1645.

245 urm.; P. Pont, *Idem*, 692; Aubry et Rau, IV, § 390, p. 589; Cas. fr., Sirey, 30. 1. 142. — *Contra*: Duranton, XVIII, 134; Laurent, XXVII, 275; C. Dijon, D. P. 45. 4. 335.

(1) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 209; Guillouard, *Idem*, 144; P. Pont, *Idem*, 690; Laurent, XXVII, 273; C. Caen, Sirey, 52. 2. 669; D. P. 53. 2. 95, etc.

(2) Contractul este nul chiar dacă părțile n'au cunoscut moartea terțiului pe capul căruia renta a fost constituită. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 212, 213.

contractului ⁽¹⁾, fără a se număra ziua încheierii lui (*dies a quo*) ⁽²⁾.

Art. 1169.

Acel care invoacă nulitatea rentei va trebui să dovedească existența condițiilor la care ea este subordonată (art. 1169) ⁽³⁾. *Actori incumbit probatio*. Asupra acestui punct nu mai începe nicio îndoială.

Cazurile în care se aplică art. 1644 și 1645.

Art. 1645 se aplică, după părerea tuturor, fie că renta a fost constituită asupra capului creditorului, fie asupra capului unui terțiu, întrucât legea nu face nicio deosebire în această privință.

Mai mult încă, după unii, art. 1644 și 1645 ar fi aplicabile și în caz când renta, fiind constituită asupra capului mai multor persoane, una din aceste persoane eră săvârșită din viață în momentul încheierii contractului, sau ar fi murit în termenul de 20 zile statornicit de art. 1645, de boala de

Sensul cuvântului boală.

(1) Cuvântul *boală*, de care se servește art. 1645, trebuie interpretat în sens strict. Dacă n'a existat boală, vârsta oricât de înaintată a persoanei asupra căreia renta ar fi fost constituită, urmată de moarte chiar în termen de 20 zile dela data contractului, nu-l anulează. Faptul că femeia asupra capului căreia renta a fost constituită, ar fi fost îngreunată, și ar fi murit în termenul fixat de lege, nu anulează de asemenea contractul, afară de cazul când starea de îngreunare a femeii eră complicată de o boală, care putea să determine și care a determinat moartea ei. Guillouard, *Contrats aléatoires*, 151; Baudry et Wahl, *Idem*, 219; Troplong, *Idem*, 274; P. Pont, *Idem*, 711; T. Huc, XI, 348, etc.

Aplie. art. 1645 boalelor mintale. Controversă.

Art. 1645 se aplică, după unii, nu numai boalelor fizice, dar și acelor mintale, care conduc la sinucidere. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 220; Trib. Mortagne, Sirey, 72. 2. 39. — *Contrà*: Guillouard, *op. cit.*, 152; Laurent, XXVII, 281; T. Huc, XI, 348; C. Caen, Sirey, 72. 2. 39; D. P. 72. 5. 383. Vezi și C. Orléans, D. P. 60. 2. 98.

Moartea persoanei asupra capului căreia renta a fost constituită trebuind, după cum am văzut mai sus, să fie consecința unei boli, art. 1645 nu mai este aplicabil, dacă ea a provenit dintr'o operație. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 221.

(2) *Dies a quo non computatur in termino*. Cpr. Thiry, IV, 213; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 223; Guillouard, *Idem*, 162; Troplong, *Idem*, 276; P. Pont, *Idem*, 714; Laurent, XXVII, 282; Aubry et Rau, IV, § 388, p. 586 (ed. a 4-a), etc.

(3) Thiry, IV, 213; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 225; Guillouard, *Idem*, 153; Laurent, XXVII, 383; T. Huc, XI, 349; Cas. fr. D. P. 1903. 1. 39; Sirey, 1903. 1. 263.

Cazul când moartea provine dintr'o operație.

care eră atunci atinsă⁽¹⁾. Chestiunea este însă controversată, după cum aceasta se poate vedeà din autoritățile citate în nota 1.

Tot controversată este și chestiunea de a ști dacă art. 1645 se aplică, sau nu, contractului numit *bail à nourriture*, de care am vorbit *suprà*, p. 95⁽²⁾.

Încât privește însă rentele constituite cu titlu gratuit, nu mai începe îndoială că art. 1645 nu li se aplică, fiindcă acest text se întemeiază pe lipsa de cauză; or, într'o donațiune, cauza consistă în voința de a îndeplini o binefacere⁽³⁾.

Ziua în care contractul de rentă a fost format poate să aibă mare însemnătate, din punctul de vedere al aplicării art. 1644 și 1645, spre a se aprecia dacă persoana asupra capului căreia renta a fost constituită eră moartă în acel moment, sau a murit în cele 20 zile prevăzute de art. 1645.

Dacă renta a fost constituită printr'un act sub semnătură privată, fără dată certă, acest act va face credință față de moștenitorii creditorului rentei (art. 1176). Art. 1182 nu se aplică acestor moștenitori, ei nefiind terții; actul nu va face însă credință față de dâșii decât până la dovada contrară, ceea ce însemnează că moștenitorii vor putea stabili antidatarea actului atât prin martori cât și prin prezumpțiuni, fiindcă ei au fost în imposibilitate de a-și procura o dovadă scrisă; altfel, art. 1645 n'ar mai fi niciodată apli-

(1) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 232 urm.; Guillaouard, *Idem*, 159; Laurent, XXVII, 277 și 287; T. Hue, XI, 346, 347; Bidart, *Revue pratique*, anul 1868, p. 333 urm.; Demogue, *Revue trimestrielle de droit civil*, t. II (anul 1903), p. 174; Labbé, nota în Sirey, 65. 2. 321; Cas. fr. și C. Douai, Sirey, 66. 1. 192; Sirey, 1902. 2. 297 (decizie casată).— *Contrà*: Arntz, IV, 1448; Troplong, *Contrats aléatoires*, 275; P. Pont, *Idem*, 721; Duranton, XVIII, 150; Aubry et Rau, IV, § 384, p. 584, text și nota 12; Massé-Vergé, V, § 747, p. 27, nota 10; Colmet de Santerre, VIII, 189 *bis*. Cpr. Cas. fr. Sirey, 1905. 1. 5 (cu nota lui Lyon-Caen); D. P. 1905. 1. 89 (cu nota lui Planiol). Mai vezi Trib. Lyon și Valence, *Pand. Périod.* 86. 2. 19; Sirey, 1905. 2. 23. Vezi asupra acestei controverse, Répert. Sirey, v^o *Rentes*, 532 urm.; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 1975, No. 96 urm., etc.

(2) Vezi în diferite sensuri, Baudry et Wahl, *op. cit.*, 357; Guillaouard, *op. cit.*, 178; Planiol, II, 2136; Trib. Paris, D. P. 1901. 2. 145.

(3) Thiry, IV, 214, *in fine*.

cabil, pentrucă moștenitorii sau reprezentanții creditorului rentei sunt acei în drept a cere aplicarea lui ⁽¹⁾.

SECȚIUNEA II

Despre efectele contractului de rentită pe viață între părțile contractante.

Art. 1646. — Acela în a cărui favoare s'a înființat, cu titlu oneros, o rentită pe viață, poate să ceară sfărâmarea contractului, dacă înființatorul ei nu dă asigurările stipulate pentru executare. (Art. 1020, 1021—1025 C. civ. Art. 1977 C. fr.) ⁽²⁾.

Art. 1647. — Singura neplată a termenelor expirate a rentitei nu dă drept aceluia în a cărui favoare este înființată, să ceară întoarcerea capitalului, sau reintrarea în posesiunea fondului înstrăinat. El are numai dreptul de a face să se sechestreze și să se vândă averea debitorului său, și a cere ca, neconsimțind debitorul, să se reguleze din produsul vinderei, o sumă suficientă spre plata termenelor. (Art. 829, 1020, 1021, 1365, 1648, 1719 C. civ. Art. 1978 C. fr.) ⁽³⁾.

Art. 1648. — Înființatorul rentitei nu poate să se libereze de plata ei, oferind înapoierea capitalului și renunțând la repetițiunea anuităților plătite, oricât de lungă ar fi viața acelora în a căror favoare s'a înființat rentita, și oricât de oneroasă ar fi prestațiunea rentitei. (Art. 969, 1635, 1647 C. civ. Art. 1979 C. fr.) ⁽⁴⁾.

Art. 1649. — Rentita pe viață se dobândește de proprietarul ei în proporțiunea zilelor ce a trăit.

Dacă însă s'a stipulat că termenii ei să se plătească anticipat, atunci se consideră de câștigat fiecare termen din ziua în care a venit plata lui. (Art. 523, 525, 527 C. civ. Art. 1980 C. fr.) ⁽⁵⁾.

Art. 1650. — Numai în cazul în care rentita pe viață s'a înființat cu titlu gratuit, se poate și stipulă că dânsa să nu fie supusă sechestrării. (Art. 1640 urm., 1718 C. civ. Art. 408, 2° Pr. civ. Art. 1981 C. fr.) ⁽⁶⁾.

Art. 1651. — Proprietarul rentitei pe viață nu poate să ceară termenele expirate, decât justificând existența sa, ori existența per-

⁽¹⁾ Cpr. Thiry, IV, 215, p. 191, 192.

⁽²⁾ Cpr. Pothier, *Constit. de rente*, III, 228, 229.

⁽³⁾ Argument din L. 8, Cod, *De contrahenda emptione et venditione*, 4, 38 și din L. 14, Cod, *De rescindenda venditione*, 4, 44.

Cpr. Pothier, *op. cit.*, III, 227, 231.

⁽⁴⁾ Cpr. Pothier, *op. cit.*, III, 232, 233, 255, 258.

⁽⁵⁾ Cpr. Pothier, *op. cit.*, III, 248, 255 și *Olig.*, II, 674.

⁽⁶⁾ Cpr. Pothier, *Constit. de rente*, III, 252.

soanei în favoarea căreia renta a fost înființată. (Art. 120, 1169, 1907 urm. C. civ. Art. 1983 C. fr.)⁽¹⁾.

Obligațiile debitorului rentei consistă: 1° în a da siguranțele promise prin contract⁽²⁾; 2° în a plăti veniturile rentei la timpul hotărît.

1° Darea siguranțelor promise prin contract.

De câteori debitorul rentei nu dă siguranțele promise prin contract, de exemplu: o fidejusiune, o ipotecă, etc., sau, siguranțele legale, ori micșorează siguranțele date (art. 1025)⁽³⁾, creditorul poate cere rezilierea contractului (art. 1646), pentru că el n'a consimțit a-și înstrăina capitalul său decât sub condiția de a avea aceste garanții.

Art. 1646.

Rezolvirea sau desființarea contractului, de care vorbește art. 1646, și care nu se aplică rentelor constituite cu titlu gratuit⁽⁴⁾, nu are loc de drept, ci prin justiție, debitorul putând să oprească rezolvirea judiciară, dând până la pronunțarea unei hotărîri definitive, siguranțele promise sau siguranțe echivalente cu acele micșorate de dânsul⁽⁵⁾.

Desființarea contractului se face prin justiție.

Debitorul ar putea chiar, după unii, să ofere siguranțele promise, și pe care nu lè dăduse, dacă judecătorul le găsește suficiente⁽⁶⁾.

(1) Cpr. Pothier, *op. cit.*, III, 257.

(2) Dacă renta viageră provine dintr'o vânzare, ea va fi garantată prin privilegiul vânzătorului. Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 258, 282; Guillouard, *Idem*, 135 și 181, etc.

(3) Thiry, IV, 217; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 262; Guillouard, *Idem*, 197; P. Pont, *Idem*, 737; Troplong, *Idem*, 291; Laurent, XXVII, 312, etc. — Constituirea unei noi ipotece asupra imobilului ipotecat pentru siguranța rentei, nu este o micșorare a garanției primitive. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 265. *Quid juris* în privința vânzării imobilului ipotecat? Vezi Baudry et Wahl, *op. cit.*, 263.

(4) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 275; P. Pont, *Idem*, 748; Aubry et Rau, IV, § 390, p. 589 (ed. a 4-a). — Vezi însă Guillouard, *op. cit.*, 195 (în privința donațiunilor).

(5) Thiry, IV, 217; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 270. — Dacă micșorarea siguranțelor date nu se datorește faptului debitorului, desființarea contractului nu va avea loc. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 266.

(6) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 270. — *Contra*: Guillouard, *Idem*, 200.

Efectele des-
ființării con-
tractului.

Presupunând acum că contractul a fost desființat pentru lipsă de siguranță, chestiunea este de a ști care este efectul acestei desființări?

Restit. capi-
talului.

Un punct asupra căruia toți autorii sunt de acord, este că debitorul trebuie să restituie capitalul sau celelalte lucruri primite dela creditor.

Restit. veni-
turilor.
Controversă.

Cât pentru chestiunea de a se ști dacă creditorul trebuie să restituie veniturile primite, ea este controversată. Unii admit afirmativa, sub cuvânt că efectul îndeplinirii condiții rezolutorii este de a pune lucrurile în starea de mai înainte, ca și cum contractul n'ar fi avut ființă (art. 1019) (1).

Această soluție este, după părerea noastră, inadmisibilă, pentrucă veniturile rentei au fost plătite de debitor pentru folosința capitalului pe care el a avut-o și pentru riscurile creditorului până în momentul rezoluțiunei. Dacă creditorul ar trebui să restituie veniturile primite de dânsul, el ar fi suferit riscurile în mod gratuit, ceea ce ar fi nedrept. Retroactivitatea desființării nu poate să facă ca debitorul să nu fi avut folosința capitalului, și ca creditorul să nu fi fost expus unui pericol. Aceasta eră și părerea lui Pothier, dela care probabil redactorii codului n'au înțales să se depărteze (2).

2° Plata veniturilor rentei și sancțiunea acestei obligațiuni.

Debitorul rentei trebuie să plătească veniturile ei, la termenele fixate prin convenție, fie în produse, fie în bani, după cum au fost stipulate prin contract.

Aceste venituri încetează de a fi datorite la moartea creditorului rentei.

S'ar părea că, după principiile generale, lipsa plăței

(1) Laurent, XXVII, 316; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 371 urm.; Planiol, II, 2132; Cas. fr. Sirey, 43. 1. 892 și Répert. Dalloz, V^o Rente viagère, 128, etc.

(2) Pothier, *Constit. de rente*, III, 230; Thiry, IV, 217, p. 193; Arntz, IV, 1457; P. Pont. *op. cit.*, 746; Troplong, *Idem*, 298 urm.; Guillouard, *Idem*, 201; Duranton, XVIII, 164; Colmet de Santerre, VIII, 193 bis; Aubry et Rau, IV, § 390, p. 590 (ed. a 4-a); Massé-Vergé, V, § 749, p. 30, nota 6; C. Caen și Dijon, Sirey, 44. 2. 97; Sirey, 48. 2. 206 și Répert. Dalloz, V^o Rente viagère, 100 și 129, etc.

veniturilor la timpul oportun ar trebui să poată aduce rezilierea contractului (art. 1021, 1365).

Cu toate acestea, art. 1647 nu admite această soluție, pentru că ar fi fost nedrept de a constrânge pe debitor la restituirea unor venituri pentru care el a plătit poate mai mult decât a primit. De aceea, creditorul are numai dreptul de a urmări și vinde o parte suficientă din bunurile debitorului, spre a-și asigura plata veniturilor sale (art. 1647)⁽¹⁾; și aceasta fie că renta a fost constituită cu titlu oneros, fie cu titlu gratuit⁽²⁾.

Art. 1647.
Derogare dela
principiile ge-
nerale.

Remâne însă bine înțeles că art. 1647 nu mai este aplicabil, de câteori părțile au stipulat prin contract un pact comisoriu expres, ceea ce ele sunt libere să facă⁽³⁾.

Stipul. unui
pact comisor
expres.

Se admite, de asemenea, că art. 1647 nu este aplicabil dacă contractul de constituire al rentei este comutativ, adică nu are un caracter aleator⁽⁴⁾, și atunci când renta a fost constituită cu titlu gratuit⁽⁵⁾, sau este condiția unei donațiuni, pentru că orice donațiune este revocabilă pentru inexistența condițiilor (art. 829)⁽⁶⁾.

Cazurile în
care art. 1647
nu este apli-
cabil.

În fine, art. 1647 nu este aplicabil rentelor constituite printr'un contract unilateral⁽⁷⁾.

Contract uni-
lateral.
Art. 1648.

După cum creditorul rentei nu poate cere restituirea capitalului ei, tot astfel nici debitorul nu se poate libera de plata ei, restituind acest capital sau lucrul primit pentru

(1) Dacă debitorul rentei are și alți creditori pe care nu-i poate dezinteresă, creditorul rentei va suferi, ca și ceilalți creditori, o reducere proporțională, afară de cazul când el ar avea o ipotecă sau un privilegiu. Boissonade, *Projet de C. civil pour l'empire du Japon*, III, p. 647. Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 304 urm. Vezi *infra*, p. 112, nota 1, *in fine*.

(2) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 309; C. Pau, *Sirey*, 62. 2. 467.

(3) Thiry, IV, 217, p. 194; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 289 urm.; Planiol, II, 2131; T. Hue, XI, 355; Dalloz, *Nouveau C. civ. annoté*, IV, art. 1978, No. 128 urm.

(4) Cpr. Guillouard, *op. cit.*, 206; Troplong, *Idem*, 313; P. Pont, *Idem*, 752; Laurent, XXVII, 319.—*Contra*: Baudry et Wahl, *op. cit.*, 286.

(5) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 287.

(6) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 288, și autoritățile citate acolo. Încât privește revocarea rentei pentru survenire de copii, vezi *supra*, p. 101, nota 2.

(7) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 288 bis.

constituirea ei, oferind chiar de a perde veniturile plătite până la restituire, din cauza caracterului aleator al contractului (art. 1648)⁽¹⁾.

Art. 1649 § 1.

Veniturile rentei viagere fiind fructe civile, se dobândesc zi cu zi (art. 523, 525). Aceste venituri nu se dobândesc de creditor decât în proporția numărului de zile ce a trăit, în timpul anului, acela asupra capului căruia eră constituită renta. Așa dar, dacă renta a fost constituită la 1 Ianuarie 1910, și creditorul, pe capul căruia o presupunem constituită, a murit la 1 Iulie acelaș an, veniturile au putut fi percepute pe timp de șase luni (art. 1649 § 1)⁽²⁾.

Art. 1649 § 2.

Cu toate acestea, dacă renta eră, după convenția părților, plătită prin anticipație, plata făcută în aceste condiții este definitiv dobândită pentru creditor, și reprezentanții lui nu vor avea nici o restituire de făcut (art. 1649 § 2). Redactorii codului actual au admis cu drept cuvânt, în această privință, soluția contrară acelei susținută de Pothier⁽³⁾.

Art. 1651.

Viața persoanei pe capul căreia renta a fost constituită, fiind o condiție a existenței rentei, se înțelege că creditorul ei nu va putea cere plata veniturilor acestei rente, decât dovedind, prin orice mijloace, existența acestei persoane (art. 1651).

Art. 1650.

Părțile pot, prin convenția lor, să declare renta nemăribilă din partea creditorilor aceluia căruia ea aparține,

(¹) Cpr. Cas. rom. Bult. 1868, p. 151.—Nu numai debitorul nu se poate liberă de plata rentei, dar nici creditorii săi, în caz de falimentul lui, nu pot cere stingerea rentei, oricât de jignitoare ar fi această rentă pentru masa creditorilor. Troplong, *Contrats aléatoires*, 323; Baudry et Wahl, *Idem*, 336; Guillouard, *Idem*, 215; P. Pont, *Idem*, 768; Cas. fr. Sirey, 90. 1. 169. În caz de faliment al debitorului rentei, creditorul va suferi o reducere proporțională a rentei, dacă el nu are nicio garanție reală. Vezi *suprà*, p. 111, nota 1.

(²) Ziua încheierii contractului (*dies a quo*) și aceea în care a murit creditorul (*dies ad quem*) nu se socotesc în numărul zilelor în care veniturile sunt datorite. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 345; Guillouard, *Idem*, 182; P. Pont, *Idem*, 773; Laurent, XXVII, 294; Aubry et Rau, IV, § 389, p. 587, nota 1 (ad. a 4-a), etc.

(³) Vezi Pothier, *Constit. de rente*, III, 248 (ed. Bugnet).

însă numai atunci când renta este constituită cu titlu gratuit⁽¹⁾. Asemenea convenție nu aduce nicio daună creditorilor, cari se găsesec în aceeaș situație ca și cum debitorul lor (creditorul rentei) n'ar fi dobândit nicio liberalitate.

Părțile nu pot însă să declare renta neurmăribilă, de câteori ea este constituită cu titlu oneros, fiindcă aceasta ar fi cel mai bun mijloc pentru un debitor de rea credință de a-și sustrage averea sa dela urmărirea creditorilor săi.

Chiar în caz când renta a fost constituită cu titlu gratuit, sub condiția ca ea să nu poată fi urmărită și sechestrată, totuși ea poate fi urmărită, *însă numai pentru datorii de alimente, de chirii și alte creanțe privilegiate asupra mobilelor*. Judecătorii fixează, în asemenea caz, partea din veniturile ce pot fi urmărite (art. 408 Pr. civ.)⁽²⁾.

Cazul când renta este constituită cu titlu oneros.

Art. 408
Pr. civ.

Incetarea rentei viagere.

Renta viageră încetează: 1° prin moartea persoanei asupra capului cărei ea a fost constituită, sau prin moartea a însuș creditorului, dacă viața lui a fost luată drept termen al existenței rentei⁽³⁾. Art. 1982 din codul francez este expres în această privință. Codul nostru n'a mai reprodus acest text, pentrucă el este inutil și pentrucă, pe de altă parte, el vorbește de moartea civilă, care nici în Franța astăzi nu mai există.

Moartea persoanei asupra capului căreia ea a fost constituită.

Ce se va întâmpla în caz când debitorul rentei va cauza el însuș moartea persoanei asupra capului căreia renta a fost constituită, așa cum s'a întâmplat în privința faimosului sofist, Pic dela Mirandole care, după spusa unui autor italian (*Surdus*), a fost otrăvit de către un bogat Florentin, din cauza unei rente viagere ce-i datoră⁽⁴⁾.

Cazul când debitorul rentei a cauzat el însuș moartea acestei persoane.

(1) Cpr. Cas. rom. S-a III, decizia No. 14, din 18 Ianuarie 1910. Revista *Jurisprudența* din 1910, No. 4, p. 52 și *Dreptul* din 1910, No. 21 (cu nota d-lui S. Rădulescu).

(2) Cas. rom., decizia citată în nota precedentă.

(3) Nu se distinge, în această privință, dacă moartea a fost naturală sau e datorită sinuciderei. Troplong, *op. cit.*, 357; T. Huc, XI, 360, etc.

(4) Cpr. Troplong, *op. cit.*, 352; David, *Du contrat de rente viagère*, p. 270 (teză pentru doctorat).

Cazul, din nefericire, a fost adus de mai multe ori înaintea justiției, care a decis că, de câteori este vorba de un contract cu titlu oneros⁽¹⁾, moștenitorii creditorului rentei pot cere rezilierea contractului și daune interese, prin aplicarea principiilor generale (art. 1020, 1021)⁽²⁾.

Cazul când
renta a fost
constituită
prin înstrăi-
narea unui
imobil.
Prescripția.

Se decide chiar, în genere, că dacă, în asemenea caz, renta a fost constituită prin înstrăinarea unui imobil, desființarea contractului va aduce desființarea tuturor drepturilor reale consimțite de debitorul rentei⁽³⁾.

2° Renta viageră se mai stinge încă prin prescripția de 30 de ani, cu începere dela data titlului constitutiv (art. 1892), numai veniturile rentei fiind prescriptibile prin cinci ani (art. 1907). Pentru a înlătură această prescripție, creditorul sau moștenitorii săi trebuie să ceară un nou titlu al rentei (art. 1893).

Art. 1646.

3° Renta constituită printr'un act cu titlu oneros, se stinge prin rezilierea contractului pentru nedarea siguranțelor promise sau micșorarea acelor existente (art. 1646). Vezi *suprà*, p. 110, 111.

Art. 829.

4° În fine, renta viageră constituită printr'un act cu titlu gratuit se poate stinge printr'una din cauzele de revocare prevăzute de lege (art. 829).

Cât pentru absența persoanei asupra capului căreia renta a fost constituită, ea nu este, în principiu, o cauză de încetare a rentei. Absența acestei persoane produce însă, în mod provizor, aceleași efecte ca și moartea, fiindcă creditorul

Absența per-
soanei asupra
capului căreia
renta a fost
constituită.

(1) Dacă renta a fost constituită cu titlu gratuit, rezilierea contractului ne mai fiind o pedeapsă, debitorul culpabil va fi condamnat la daunele apreciate de justiție. Thiry, IV, 218, p. 196; P. Pont, *op. cit.*, 786, etc.

(2) Cpr. C. Amiens, Montpellier, etc. Sirey, 43. 2. 3; D. P. 89. 2. 188; Troplong, *op. cit.*, 353; P. Pont, *Idem*, 784; Guillouard, *Idem*, 491; Thiry, IV, 218, p. 195; Aubry et Rau, IV, § 390, p. 589. — Vezi însă Laurent, XXVII, 305; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 325; T. Huc, XI, 360; Arntz, IV, 1456, după cari debitorul rentei va continua a servi veniturile ei, moștenitorilor creditorului, până la timpul probabil când, conform legilor ordinare ale naturei, creditorul ar fi încetat în mod natural de a trăi. Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *Nouveau C. civ. annoté*, IV, art. 1892, No. 22 urm.

(3) Cpr. Guillouard, *op. cit.*, 192; Troplong, *Idem*, 354; Laurent, XXVII, 305, *in fine*. — *Contrà*: P. Pont, *op. cit.*, 784.

sau moștenitorii săi trebuie să dovedească existența acestei persoane, pentru a putea cere veniturile rentei ⁽¹⁾.

Renta viageră în dreptul internațional privat.

Contractul de rentă este, în genere, supus regulilor generale privitoare la convenții ⁽²⁾.

Împrejurările pot însă, uneori, să permită judecătorilor de a presupune că părțile au înțeles să se supue fie legii țării la care aparține titularul rentei, fie legii situațiunii imobilului, de câteori contractul este relativ la un imobil ⁽³⁾.

Trebuie însă, în orice caz, să se țină socoteală de legile care interesează ordinea publică și regimul proprietății imobiliare.

Astfel, art. 1650, dispunând că numai rentele stabilite prin acte cu titlu gratuit pot fi stipulate neurmăribile, această dispoziție va fi observată în România, în privința rentelor înființate într'o țară unde asemenea restricție nu-și are ființă ⁽⁴⁾.

Art. 1650.

Aceeaș soluție este admisibilă în privința art. 1644, care declară nulă renta înființată pe capul unei persoane moartă în momentul încheierii contractului ⁽⁵⁾.

Art. 1644.

Se decide de unii că și art. 1647, care nu admite condiția rezolutorie pentru lipsa plății veniturilor rentei, trebuie să cărmuească contractele de rentă constituite sub o legislație care nu cunoaște asemenea dispoziție ⁽⁶⁾.

Art. 1647.

Această soluție este însă respinsă de alți autori, și cu drept cuvânt, pentrucă părțile putând, după cum știm, să deroage dela art. 1647 (vezi *suprà*, p. 111), sunt presupuse, de câteori au contractat într'o țară în care asemenea dispoziție nu există, că ar fi derogat dela ea, dacă contractul ar fi avut loc în România ⁽⁷⁾.

(1) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 339; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 1982, No. 33.

(2) Vincent et Pénaud, *op. cit.*, v^o *Rente*, 1; T. Huc, XI, 388.

(3) Brocher, *Cours de droit international privé*, II, No. 219 și 227, p. 268 și 272, precum și autorii citați în nota precedentă.

(4) T. Huc, XI, 388, p. 486.

(5) T. Huc, *loco suprà cit.*

(6) Vezi Brocher, *op. și loco suprà cit.*

(7) Cpr. T. Huc, XI, 388, p. 486.

TITLUL XIV

DESPRE FIDEJUSIUNE (CAUȚIUNE) ⁽¹⁾.

CAPITOLUL I

Despre natura și întinderea fidejusiunei.

Definiție.

Fidejusiunea este un contract prin care o persoană se obligă către alta a-i plăti ceea ce i se datorește de către un terțiu, în caz când acest terțiu nu va plăti el însuș datoria sa ⁽²⁾. „*Qui alieno nomine obligatur, fidejussor vocatur*“, zice L. 1 § 8, Dig., *De oblig. et act.*, 44. 7. Această definiție rezultă din art. 1652.

Art. 1652. — Cel ce garantează o obligațiune, se leagă către creditor de a îndeplini el însuș obligațiunea pe care debitorul n'o îndeplinește. (Art. 944, 946, 1662 urm. C. civ. Art. 2011 C. fr.) ⁽³⁾.

Fidejusiunea este convențională, legală și judiciară. (Vezi *infră*, p. 168).

Siguranță personală.

Fidejusiunea dă creditorului o siguranță *personală* ⁽⁴⁾.

- (1) Cuvântul *cauțiune* vine dela *cavere, cautio*, care însemnează garanție sau siguranță. Dreptul nostru anterior întrebunțează cuvântul *chezășie*. (Vezi Andr. Donici, capit. 20; C. Calimach, art. 1776 urm., 1346 urm. C. austriac; C. Caragea, partea III, cap. 12, etc.). Cuvântul *chezăș* se găsește și în legile actuale. Vezi, de exemplu, art. 422 Pr. pen. — Vezi asupra acestei materii, pe lângă autorii obișnuit citați, D. A. Ponsot, *Tr. du cautionnement en matière civile et commerciale* (ed. din 1844).
- (2) Cine garantează pe altul plătește, zice un vechiu proverb. Fidejusiunea este deci periculoasă; de aceea Loysel zicea: „*Pleige, plaide; gage rend, et bailler caution est occasion de double procès*“.
- (3) Cpr. L. 1 § 8, Dig., *De obligationibus et actionibus*, 44, 7; Instit., *De fidejussoribus*, 3, 20, Pr.; Pothier, *Oblig.*, II, 366, 368, 387, etc.
- (4) Garanțiilor *personale* se opun garanțiile *reale*, care consistă în afectarea unui lucru creditorului, precum: amanetul, ipoteca, etc. „*Plus est cautionis in re quam in persona*“. (L. 25, Dig., *De div. regulis juris antiqui*, 50, 17). Acel care dă o

Deoseb. între garanțiile personale și acele reale.

Fidejutorul este deci o persoană care se obligă pentru altul cu toate bunurile sale.

Fidejusiunea unei cambii se numește *aval* (art. 296 urm. C. com.)⁽¹⁾. Aval.

Fidejusiunea este un contract accesoriu, căci ea presupune în totdeauna un contract principal⁽²⁾. Contract accesoriu.

Acest contract este unilateral, căci creditorul garantat nu contractează nicio obligație; de unde rezultă că art. 1180 este aplicabil în specie. (Vezi *infra*, p. 128). C. unilateral.
Aplicarea art. 1180.

Fidejusiunea este un contract consensul și de binefacere⁽³⁾, însă numai între fidejutor și debitor. Contract de binefacere.

În genere, fidejutorul se obligă fără a primi nimic în schimb dela debitorul garantat, însă contrariul poate să rezulte din voința părților. Cu alte cuvinte, gratuitatea este de natura, iar nu de esența fidejusiunii⁽⁴⁾. Gratuitatea fidejusiunii.

siguranță *reală* pentru datoriile altuia nu se obligă personal, ci afectează numai bunul care face obiectul siguranței, pe când acel care dă o siguranță *personală* se obligă personal cu toate bunurile sale mobile și imobile (art. 1718), iar după moartea sa, obligația sa trece la moștenitorii săi (art. 1658 și Institut., *De fidejussoribus*, 3, 20, § 2). Cpr. Baudry et Wahl, *Cautionnement*, 909; Thiry, IV, 238; Pand. fr., *Caution*, 28 urm.; Troplong, *Cautionnement*, 1 și 38 urm.; Thiry, IV, 238. Vezi și *infra*, p. 127.

(1) Cuvântul *aval* (dela *à valoir*), însemnează, după Littré (dicționar), *jos*. După toate probabilitățile, locul semnăturii a determinat sensul metaforic al cuvântului *aval*. Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, IV, p. 185, nota 1 (ed. a 2-a). Etimologia cuvântului *aval*.

Vezi asupra avalului, studiul foarte meritoriu al amicului nostru, C. N. Toneanu, astăzi procuror general la Curtea din Galați, publicat în *Dreptul* din 1910, No. 45, 62, etc.

(2) Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 18 și tom. VII, p. 417. Cpr. Ponsot, *Cautionnement*, 52 urm., pag. 38 urm.

(3) Cpr. Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, II, § 403, p. 716, nota 1 (ed. Crome din 1894).

(4) Cpr. Troplong, *Cautionnement*, 15; Baudry et Wahl, *Idem*, 915 și 1071; Ponsot, *Idem*, 21, p. 29; Rolin, *Pr. de droit international privé*, III, 1413, p. 440.— Fidejusiunea gratuită nu este, în genere, o donațiune, fiindcă fidejutorul are recurs contra debitorului principal (art. 1669 urm.). Prin urmare, nu poate să fie vorba, în specie, de raport sau de reduțiune. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1074; Troplong, *Idem*, 14 și 41; P. Pont, *Idem*, 19; Guillaouard, *Idem*, 20 și 35. Cpr. Baudry et Colin, *Donations et testaments*, I, 847.— Dar dacă fidejutorul a plătit da-

Mandat tacit
sau gestiune
de afaceri.

Fidejusiunea cuprinde, în genere, un mandat tacit. În adevăr, de câteori fidejursorul se obligă după cererea sau cu știrea debitorului, există între aceste două persoane un mandat, în virtutea căruia fidejursorul are acțiunea *mandati contraria*, spre a cere înapoi ceea ce a plătit creditorului ⁽¹⁾. Dacă fidejursorul și-a împrumutat creditul său, fără știrea debitorului, există quasi-contract de gestiune de afaceri ⁽²⁾.

Deoseb. între
fidejusiune
și mandatul.

Cu toate acestea, fidejusiunea nu trebuie să fie confundată cu mandatul, cu care ea are analogie, pentru că, pe când în caz de a există mai mulți mandatarari constituiți prin acelaș act, nu există, în principiu, solidaritate între ei (art. 1543), din contra, de câteori mai multe persoane au garantat pe unul și acelaș creditor pentru una și aceeaș datorie, fiecare din ele rămâne obligată pentru datoria întreagă (art. 1666) ⁽³⁾.

Deoseb. între
fidejusiune și
alte contracte.

Fidejusiunea se deosebește, de asemenea, de pactul *constitutæ pecuniæ*, care eră foarte uzitat la Romani ⁽⁴⁾; de convențiunea numită *del credere* ⁽⁵⁾; de ipotecă, amanet, depozit și împrumut, care sunt contractate reale ⁽⁶⁾; de făgădu-

Art. 751 urm.

toria unui descendent, acest debitor trebuie să raporteze suma plătită, când vine la moștenirea fidejursorului (art. 751 urm.). Baudry et Wahl, *Cautionnement*, 1074 și *Successions*, III, 2764, 2954 urm., etc.

Oblig. rapor-
tului și reduc-
țiunii.

Suma plătită de fidejursor va fi, de asemenea, supusă raportului și reduțiunii, de câteori el a plătit-o cu intenția de a nu exercită niciun recurs contra debitorului principal, pentru că, în asemenea caz, fidejusiunea este o liberalitate. Baudry et Wahl, *Cautionnement*, 1075; Guillouard, *Idem*, 21 bis și 35. Judecătorii fondului apreciază în mod suveran dacă fidejursorul a renunțat sau nu la recursul său contra debitorului. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1076.

⁽¹⁾ Troplong, *op. cit.*, 17.

⁽²⁾ Pothier, *Oblig.*, II, 429; Troplong, *op. și loco supra cit.*, etc. Vezi și *infra*, p. 125.

⁽³⁾ Cpr. Troplong, *Cautionnement*, 28 și 288. Vezi și tom. IX al Coment. noastre, p. 553.

⁽⁴⁾ Se numește astfel pactul prin care se făgăduiește unui creditor plata creanței sale. Cpr. Troplong, *op. cit.*, 34 și 103.

⁽⁵⁾ Se numește astfel convenția prin care un mandatar sau un depozitar ia asupra lui cazurile fortuite (cpr. L. 39, Dig., *Mandati, vel contra*, 17, 1). Vezi Troplong, *Mandat*, 373, 374 și *Cautionnement*, 37.

⁽⁶⁾ Vezi *supra*, p. 116, nota 4. — Acela care s'a obligat prin convenție a dà o fidejusiune nu poate, în principiu, să dea un

ința de a garanta pe cineva, pentrucă creditorul nu are, în asemenea caz, cel puțin după unii, dreptul de a urmări pe acel care a dat o astfel de făgăduință, ci numai de a-l sili a-și îndeplini făgăduința sa ⁽¹⁾.

În fine, trebuie să deosebim fidejusiunea de o simplă recomandare, căci fidejusiunea nu se presupune, ea trebuind să fie expresă (art. 1656). Astfel, n'ar exista fidejusiune, ci numai o simplă recomandare, lipsită în genere de responsabilitate, dacă am scris cuiva că poate să împrumute pe cutare persoană cu o sumă de bani, acea persoană fiind cinstită. *Verba commendatoria non obligant*, zicea Bartolus. Existența și întinderea obligației mele atârnă, în asemenea caz, de termenii scrisorii ⁽²⁾.

Fidejusiunea eră foarte întrebuintată la Romani ⁽³⁾ și se numea, într'un mod general, *intercessio*. Ea se făcea pe cale de stipulație, și cuprindea trei varietăți deosebite: *sponsio*, *fidepromissio* și *fidejussio*. Dr. roman.

Mai târziu, pe lângă această fidejusiune solemnă, Justinian a admis fidejusiunea fără forme, în care consimțământul părților eră suficient pentru a face să se nască o obligație din partea fidejursorului ⁽⁴⁾. Dr. Justinian.

O altfel de *intercessio* rezultă din contractul ce se numea *mandatum pecuniæ credendæ* sau *mandatum quali-* Mandatum pecuniæ credendæ.

amanet sau o ipotecă, și vice-versa. *Aliud pro alio, invito creditore, solvi non potest*. Cpr. Troplong, *op. cit.*, 40 și 202.

Art. 1676 admite însă soluția contrară în privința fidejusiunei legale și judiciare, și vom vedea *infra*, pag. 138 și 139, că această dispoziție nu se aplică fidejusiunei convenționale.

(1) Cpr. Troplong, *op. cit.*, 42.— *Contrà*: Baudry et Wahl, *op. cit.*, 927; Guillouard, *Idem*, 28; T. Huc, XII, 181 și alte autorități citate de acești autori.

(2) Cpr. Pothier, *Oblig.*, II, 401; Troplong, *Mandat*, 44 urm. și *Cautionnement*, 138 urm. Vezi și tom. IX al Coment. noastre, p. 553, nota 5. Autorii citează după Papon, ca exemplu, o decizie prin care s'a hotărît că următoarea scrisoare nu are nicio putere obligatorie: „Cutare trebuie să-și pue pe fiul său în pensiune la d-ta; el este un om cinstit, care-ți va plăti foarte exact“. Cpr. Ponsot, *Cautionnement*, 111, pag. 122.

(3) „*Sponsores et fideipromissores et fidejussores sæpe solemus accipere*“, zice Gaius (Instit., III, § 117).

(4) L. 27, Cod, *De fidejussoribus et mandatoribus*, 8, 41. Cpr. Troplong, *Cautionnement*, 136.

ficatum ⁽¹⁾. Un terțiu dădea mandat unei persoane de a împrumută cu o sumă de bani pe o altă persoană. Acel care îndeplinea mandatul avea doi debitori: pe mandant și pe acel care primise banii. Pe de altă parte, acest din urmă eră obligat față de *mandatar*, în privința căruia eră considerat ca mandant ⁽²⁾.

In fine, după Senatusconsultul Velleian, dat sub împăratul August și sub consulatul lui *Velleius Rufus*, femeea măritată sau nemăritată, care se obligase a garanta datoria altuia, putea să invoace o excepție spre a nu-și executa obligația sa, putând să ceară înapoi ceea ce plătitise în necunoștință de cauză ⁽³⁾.

Senatusconsultul
Velleian.

Condițiile cerute pentru existența fidejusiunei.

Art. 1653.— Fidejusiunea nu poate exista decât pentru o obligație validă.

Cu toate acestea, se poate face cineva fidejursorul unei obligații ce poate fi anulată în virtutea unei excepțiuni personale debitorului; cum, de pildă, în cazul de minoritate. (Art. 207, 448, 950 urm., 966, 1047, 1681 C. civ. Art. 352, 353 C. com. Art. 2012 C. fr.) ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ Vezi Namur, *Cours d'Institutes*, II, § 288, No. 4, p. 49; Ponsot, *Cautionnement*, 11 urm., p. 12 urm. Cpr. art. 778 C. german.

⁽²⁾ Cpr. Instit., *De mandato*, 3, 26, § 2 și L. 28, Cod, *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1. Vezi în privința dreptului roman, asupra căruia nu ne putem întinde mai mult, Pand. fr., v^o *Caution-Cautionnement*, 3 urm.; Troplong, *Cautionnement*, 2 urm.; Maynz, *Cours de droit romain*, II, § 261 urm., p. 427 urm. (ed. a 5-a, 1891); Rambaud, *Explic. élément. du droit romain*, II, p. 159 urm.; Windscheid, *Lehrbuch des Pandektenrechts*, II, § 476 urm.; Namur, *Cours d'Institutes*, II, § 322 urm., p. 89 urm. (ed. a 4-a. 1888); Ponsot, *op. și loco supra cit.*

⁽³⁾ Vezi L. 2, Dig., *Ad Senatusconsultum Velleianum*, 16, 1; L. 1, § 4, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1. Cpr. asupra acestui Senatusconsult, P. Gide, *Étude sur la condition privée de la femme*, p. 153 urm. (ed. a 2-a, revăzută de Esmein, 1885).

⁽⁴⁾ Cpr. L. 178, Dig., *De div. regulis juris antiqui*, 50, 17; L. L. 25 și 29, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1; L. 13, Pr., Dig., *De minoribus 25 annis*, 4, 4; L. 2, Cod, *De fidejussoribus minorum*, 2, 24; Pothier, *Oblig.*, II, 194, 367, 377, 396, 400, etc.

Art. 1655. — Oricine poate să se facă fidejutor, fără ordinul și chiar fără știința aceuia pentru care se obligă.

Asemenea, se poate face nu numai pentru debitorul principal, dar și pentru fidejutorul acestuia. (Art. 946, 1669 urm., 1678, 1680, C. civ. Art. 2014 C. fr.)¹⁾

Patru condiții sunt necesare pentru existența fidejusiunii: 1° o obligație principală validă; 2° consimțământul fidejutorului; 3° capacitatea lui; și 4° contractarea unei obligații personale din partea fidejutorului.

1° O obligație principală validă.

Fidejusiunea presupune o obligație principală, care este garantată, căci altfel ea ar fi fără obiect.

În adevăr, fidejutorul obligându-se a plăti o datorie, această datorie trebuie să aibă ființă.

Obligația principală trebuie să fie *validă* (2); de unde Oblig. inexistentă.

¹⁾ Cpr. L. 8 § 12 și L. 30, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1; Pothier, *Oblig.*, II, 366, 394, 399, 404, etc.

²⁾ Fidejusiunea se aplică la toate obligațiile, oricare ar fi obiectul lor. În fapt, ea servește mai mult a garanta datoriile de bani. Încât privește obligațiile de a face sau de a da, fidejutorul garantează daunele ce pot rezulta din inexecutarea obligației debitorului. Planiol, II, 2327; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 949; Guillouard, *Idem*, 51, 54; P. Pont, *Idem*, 26; Laurent, XXVIII, 128, etc.

Garantarea oricărei oblig. în genere.

Se poate, de asemenea, cauționa obligațiile care rezultă dintr'un quasi-contract, dintr'un delict, quasi-delict sau din lege. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 949; Guillouard, *Idem*, 54; Troplong, *Idem*, 50. Cpr. L. 8 § 2, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1 și art. 1779 C. Calimach (1350 C. austriac).

Oblig. cari rezultă dintr'un quasi-contract, delict, etc.

Cauționarea unei obligații valide este posibilă, chiar dacă a fost provocată printr'un motiv contrar ordinii publice. Astfel, un amant poate să garanteze o obligație constituită către concubina sa, pentru ca ea să continue a trăi în concubinaj cu dânsul. Baudry et Wahl, *loco cit.*; C. Paris, D. P. 95. 2. 158.— *Contra*: C. Nancy, D. P., *loco cit.*

Motiv contrar ordinii publice. Controversă.

Obligațiile viitoare, afară de acele cari sunt nule ca având de obiect o moștenire nedeschisă, pot și ele fi cauționate, căci nimic nu împiedică fidejusiunea de a avea ființă înaintea obligației principale. Fidejusiunea este însă, în asemenea caz, condițională, și nu se formează în realitate decât în momentul când obligația principală își are ființă. Cpr. Pothier, *Oblig.*, II,

Garantarea oblig. viitoare. Controversă.

rezultă că nu se poate garantă plata unei obligații inexistente, de exemplu: a unei obligații fără obiect, sau având o cauză ilicită ori imorală (art. 966) ⁽¹⁾.

Garantarea
oblig. anula-
bile.

În privința obligațiilor *anulabile*, de exemplu, pentru un viciu de consimțământ (eroare, dol și violență), ele existând și fiind valide cât timp n'au fost anulate (art. 961, 1900), pot fi garantate prin fidejusiune. Dacă ele nu sunt anulate, fidejusiunea va fi validă; în caz de anulare, fidejusiunea va cădea însă odată cu ele, căci, în asemenea caz, datoria principală fiind considerată ca inexistentă, fidejusiunea a fost lipsită de obiect ⁽²⁾. „Obligația contractată contra oprirei legii, surprinsă prin dol, smulsă prin violență, pătată, în fine, de un alt viciu de asemenea natură, este absolut nulă; actul care o garantează cade deci odată cu ea, a zis Treilhard în expunerea de motive“ ⁽³⁾.

399; Arntz, IV, 1495; Planiol, II, 2328; Baudry et Wahl, *loco cit.*, p. 509; Guillouard, *Idem*, 17, 52, 53; Laurent, XXVIII, 131. — Vezi însă P. Pont, *op. cit.*, 28; Aubry et Rau, IV, § 423, p. 674; Mourlon, III, 1131. Mai multe legislații străine sunt exprese în această privință. Vezi, de exemplu, art. 492 C. federal al obligațiilor (Elveția); art. 1825 C. spaniol; art. 765 § 2 C. civil german, etc. „Fidejusiunea poate fi contractată, zice acest din urmă text, chiar pentru o obligație viitoare sau condițională (*für eine künstige oder eine bedingte Verbindlichkeit*)“.

Garantarea
unei oblig. iz-
vorită din joc
sau prinsoare.

Datorii con-
tractate la
cărciumă.
Controversă.

- (1) Astfel, nu se poate garantă o datorie izvorită din joc sau prinsoare, după cum dispune anume art. 1780 § ultim din codul Calimach, cu toate că obligațiile naturale pot fi caucionate (L. 16 § 3, Dig., *De fidejussoribus*, 46, 1). Baudry et Wahl, *Jeu et pari*, 139; Pand. fr., v^o *Caution*, 218; Troplong, *Cautionnement*, 85; Mourlon, III, 1079 *sexies*; Laurent, XXVII, 218; Guillouard, *op. cit.* 58; Cas. fr. D. P. 55. 1. 292 (motive); Sirey, 56. 1. 162. Vezi și *suprà*, p. 91. — *Contrà*: P. Pont, *Petits contrats*, IX (*Cautionnement*), 54. — Se poate însă garantă în mod valid o datorie contractată la cărciumă, pentru că codul actual n'a reprodus art. 128 din cutuma Parisului, după care asemenea datorii erau lipsite de acțiune (vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 9, nota 3). Vezi P. Pont, *loco cit.*; Pand. fr., v^o *cit.*, 219. — *Contrà*: Pothier, *Oblig.*, II, 194; Troplong, *Cautionnement*, 85. Vezi și Pand. fr., v^o *Cabaret*, 7 urm.
- (2) Cpr. Pothier, *Oblig.*, II, 381; Thiry, IV, 235, p. 214, 215. Vezi și Baudry et Wahl, *op. cit.*, 955. Vezi *infra*, explic. art. 1681, p. 152.
- (3) Vezi Baudry et Wahl, *Cautionnement*, p. 508, nota 4 (ed. a 3-a).

La principiul că fidejusiunea nu este validă de câteori obligația principală este anulată, art. 1653 face excepție în privința obligațiilor susceptibile de a fi anulate printr'o excepție personală debitorului; de exemplu: obligația contractată de un minor, de o femeie măritată neautorizată, etc. În aceste cazuri, precum și în altele de asemenea natură, de câteori incapabilul va provoca anularea angajamentului său, fidejursorul va rămâne obligat, cu toate că obligația garantată de dânsul e presupusă inexistentă. Motivul acestei dispoziții este că viciul obligației derivă din starea în care se găsește debitorul, și această stare fiind cunoscută de fidejursor, acest din urmă este presupus a fi voit tocmai să garanteze incapacitatea debitorului. Pentru ca obligația fidejursorului să poată, în specie, subzista fără o obligație principală, trebuie să presupunem că legea a considerat obligația anulată a unui incapabil ca o obligație naturală⁽¹⁾. Or, știm că obligațiile naturale pot fi garantate de un fidejursor, cu toată controversa ce există în această privință. „*Fidejussor accipi potest, quoties est aliqua obligatio civilis vel naturalis cui applicetur*“⁽²⁾.

Se poate garanta nu numai o obligație principală, dar și aceea luată de un fidejursor (art. 1655 § 2)⁽³⁾. „*Pro fidejussore fidejussorem accipi nequaquam dubium est*“⁽⁴⁾. Acel care garantează obligația luată de fidejursor, se numește în Franța *certificateur de caution*. Codul Calimach nu vorbește de această ipoteză, însă art. 1777 din codul menționat dispune: „că acel ce fâgăduiește să despăgubească pe cheazăș, dacă el va

(1) Cpr. Planiol, II, 2332; Thiry, IV, 235, p. 215 și No. 266, p. 236. Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 11, text și nota 4 și *infra*, explic. art. 1681, p. 153.

(2) L. 16 § 3, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46. 1. Vezi și Instit., *De fidejussoribus*, 3, 21, § 4. Vezi în acest sens, Pothier, *Oblig.*, II, 395; Domat, *Lois civiles*, IV, p. 32 (ed. Carré din 1823); Thiry, IV, 235, p. 256; P. Pont, *Cautionnement*, 41; Baudry et Wahl, *Idem*, 947; Guillaouard, *Idem*, 54; Larombière, *Oblig.*, art. 1235, No. 10; Colmet de Santerre, V, 174 bis III și VIII, 240 bis II; Mourlon, III, 1126; Pand. fr., *v^o Caution-Cautionnement*, 200 urm; Planiol, II, 340, 2329 și 2332; Arntz, IV, 1495. Vezi *suprà*, p. 122 și tom. VI, p. 19 și 20. — *Contrà*: Laurent, XVII, 28 și XXVIII, 141; Aubry et Rau, IV, § 424, p. 676, text și nota 5 (ed. a 4-a), etc.

(3) Cpr. Arntz, IV, 1495, și toți autorii.

(4) L. 8 § 12, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1.

păgubi din pricina chezășiei, se numește *chezăș despăgubitor*⁴ (în art. 1348 corespunzător din codul austriac, se zice *Entschädigungsbürge*).

Garantarea oblig. contractate de o femeie măritată neautorizată.

Între obligațiile care pot fi garantate prin fidejusiune, trebuie să menționăm acea contractată de o femeie măritată neautorizată, fiindcă această obligație nu este absolut nulă, ci numai anulabilă (art. 952)⁽¹⁾.

Garantarea înstrăinării fondului dotal.

Se admite, de asemenea, contrar părerii lui Merlin, că înstrăinarea fondului dotal, făcută de femeie singură sau de femeia autorizată de bărbatul său, poate fi garantată, fie de bărbat, fie de un terțiu, fie de însăși femeia, pentru că nulitatea acestei înstrăinări⁽²⁾ nu este absolută, ci relativă, ca toate nulitățile care rezultă din incapacitatea uneia din părți (art. 1255)⁽³⁾.

Alte obligații anulabile care pot fi garantate.

Mai pot încă fi garantate prin fidejusiune: donațiunile între soți, cari întrec partea disponibilă statornicită de art. 939⁽⁴⁾; vânzarea făcută de un minor, fără îndeplinirea formelor legale⁽⁵⁾; obligațiile minorului emancipat, care nu sunt

(1) Solon, *Th. de la nullité des conventions et des actes en tout genre*, II, 273 urm., p. 236 urm. (ed. din 1835); Ponsot, *Cautionnement*, 67, p. 74, 75; P. Pont, *Idem*, 46; Troplong, *Idem*, 82; Laurent, XXVIII, 147; Pand. fr., v^o *Caution*, 183, etc. — *Contrà*: Pothier, *Oblig.*, II, 395. Domat profesă însă o părere contrară acelei susținută de Pothier, admitând, în asemenea caz, validitatea fidejusiunii. Domat, *Lois civiles*, IV, p. 32, No. 3 (ed. Carré din 1823). Vezi și Ponsot, *op. și loco supra cit.*

(2) Cpr. în privința nulității înstrăinării fondului dotal, făcută în afară de cazurile permise de lege, și fără autorizarea justiției, Cas. rom. *Dreptul* din 1910, No. 6.

(3) Vezi autoritățile citate în tom. VIII al Coment. noastre, p. 319, nota 3 și Pand. fr., v^o *Caution*, 184 urm.; Baudry et Wahl, *Cautionnement*, 945, pag. 506 (ed. a 3-a); Guillouard, *Idem*, 57, *in fine*, și *Contrat de mariage*, IV, 1900 urm. — Rămâne însă bine înțeles că dacă fidejusiunea emană dela însăși femeie, obligația ei nu va putea fi urmărită decât asupra bunurilor sale parafernale. Pand. fr., v^o *cit.*, 186; Bédarride, *Du dol et de la fraude*, III, 1333 urm.

(4) Pand. fr., v^o *Caution-Cautionnement*, 188, și autoritățile citate acolo.

(5) Pand. fr., v^o *cit.*, 190. — Vânzarea făcută de tutor, fără îndeplinirea formelor legale, fiind absolut nulă, n'ar putea însă fi garantată prin fidejusiune. Pand. fr., v^o *cit.*, 191; P. Pont, *Cautionnement*, 45, etc.

nule, ci numai reductibile, când sunt peste măsură încărcate (art. 430) ⁽¹⁾; acele contractate de un interzis într'un interval lucid, de un risipitor sau de un individ pus sub consiliu judiciar ⁽²⁾, etc.

2° Consimțământul părților.

Pentru ca să existe fidejusiune, trebuie consimțământul liber al creditorului și al fidejursorului. Fidejusiunea poate însă să aibă loc și fără știința debitorului (art. 1655) ⁽³⁾. În asemenea caz, există gestiune de afaceri. (Vezi *suprà*, p. 118). Regulele dela consimțământ aplicabile în genere în materie de obligații, sunt aplicabile și în specie.

3° Capacitatea părților.

~~—~~ Pothier (*Oblig.*, II, 387) cerea ca fidejursorul să fie capabil de a contracta și de a se obliga ca fidejursor. În consecință, erau incapabili de a fi fidejursori: nebunii, interziții, minorii, femeile măritate neautorizate și membrii clerului ⁽⁴⁾, etc. Dr. vechiu fr.

Astăzi, fidejursorul contractând o obligație personală, care afectează toate bunurile sale, trebuie să aibă capacitatea *de a se obliga*, iar nu numai aceea *de a contracta*, după cum Dr. actual.

⁽¹⁾ Pand. fr., *v^o cit.*, 192; P. Pont, *Idem*, 47; Ponsot, *Idem*, 63, pag. 70, 71.— *Contrà*: Duranton, XVIII, 307 urm.

⁽²⁾ P. Pont, *loco cit.*, Solon, *op. cit.*, 280, p. 246, 247; Pand. fr., *v^o cit.*, 194 urm.; Aubry et Rau, IV, § 424, p. 677, text și nota 7.— Cât pentru obligațiile contractate de un interzis în momente de demență, ele fiind nule pentru lipsă de consimțământ, nu pot fi garantate prin fidejusiune (art. 1653). Aubry et Rau, *loco cit.*; Pand. fr., *v^o cit.*, 194; P. Pont, *op. cit.*, 43; Ponsot, *op. cit.*, 65, pag. 73. Cpr. L. 70 § 4, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1.

⁽³⁾ „*Fidejubere pro alio potest quisque, etiam si promissor ignoret*“. L. 30, Dig., *De fidejussoribus*, 46, 1.

⁽⁴⁾ Legile moderne nu mai cunosc incapacitatea privitoare la cler, care își avea origina sa în Nov. 123, capit. 6, *Ut clerici a muneribus personalibus et negotiis secularibus absterneant*. Ea își avea însă ființă în codul lui Andr. Donici (capit. 20, § 5). „Femeea cheazășă nu se primește, zice acest text, cum nici supusul fiu pentru tatăl său, nici necinstitul și vicleanul, nici săraclul, nici cei din partea clirosului, nici cei nevrâstnici“.

C. Andr.
Donici.

C. Calimach.
Art. 1778.

dispune art. 1659⁽¹⁾. Art. 1778 din codul Calimach (1349 C. austriac) cerea pentru a putea fi chează *sloboda ocâr-muire a averei sale, dem die freie Verwaltung seines Vermögens zusteht*, după cum se exprimă textul corespunzător din codul austriac (1349).

Deoseb. între
dreptul actual
și dreptul ro-
man, în pri-
vinta femeii
măritate.

Le Romani, Senatusconsultul Velleian oprea, după cum știm, pe femeie de a se obliga pentru alții. Această inca-pacitate, pe care n'o reproduce nici codul Calimach⁽²⁾, ne mai existând astăzi, femeia măritată poate garantă obligațiile altuia, fie chiar ale bărbatului său, însă numai cu autori-zarea acestui din urmă, autorizarea fiind necesară chiar dacă femeia este separată de bunuri, pentrucă a garantă pe cineva nu însemnează a face acte de administrație⁽³⁾.

Cautionarea
din partea
tutorului.

Tot pentru aceleași motive, tutorul nu poate să ga-

(1) Baudry et Wahl, *Cautionnement*, 935, p. 498; Ponsot, *Idem*, 128, p. 138; Aubry et Rau, IV, § 424, p. 676. — Vezi însă Laurent, XXVIII, 160, care cere ca fidejursorul să aibă ca-pacitatea de a dispune, pentrucă el dispune de lucrul care face obiectul obligației sale. Vezi și Thiry, IV, 237. — In orice caz, capacitatea de a se obliga este suficientă, dacă s'a promis fidejursorului o despăgubire de către creditor sau debitor. Guil-louard, *Cautionnement*, 45, 46.

C. Andr.
Donici.

(2) Vezi însă codul lui Andr. Donici, capit. 20 § 5, care dispune că femeia chezeșă nu se primește. „*Mulieres pro aliis non intercedunt*“, zice Harmenopol (cartea I, tit. 13, § 1). Prin *intercessio* se înțelegea actul prin care cineva luă asupra sa obli-gația altuia (*alienam obligationem in se suscipere*). Cpr. L. 2 § 5 și L. 8 § 1, Dig., *Ad Senatusconsultum Velleianum*, 16, 1.

(3) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 936; Guillouard, *Idem*, 46; P. Pont, *Idem*, 57. Vezi și tom. VIII al Coment. noastre p. 389, text și nota 2, unde se arată și dreptul nostru anterior.

Dr. internațio-
nal în privința
Senatuscons.
Velleian.

Dacă presupunem că Senatusconsultul Velleian ar mai există într'o țară străină (vezi de exemplu, art. 819 C. civil portu-ghez, după care *femeile necomerciante* nu pot, în principiu, fi fidejusoare), femeia din acea țară nu va putea să se oblige în România, pentrucă fiind vorba de o chestie de capacitate, statutul ei personal este aplicabil în specie. Cpr. Laurent, *Droit civil international*, V, 69; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 940, și autoritățile citate acolo.

Chestiunea de a se ști dacă suszisul Senatusconsult mai e încă în vigoare, va fi decisă după legea aplicabilă în momentul când femeia se obligă, iar nu după aceea sub care s'a căsă-torit. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 941. Cpr. Guillouard, *Cautionnement*, 46; Troplong, *Idem*, 185, etc.

ranteze o obligație în numele minorului sau interzisului, pentru că el nu poate face decât acte de administrație ⁽¹⁾.

Aceeaș soluție este admisibilă în privința minorului emancipat, care nu are decât capacitatea de a-și administra patrimoniul său ⁽²⁾.

Minorul
emancipat.

Cât pentru individul pus sub consiliu judiciar, el are nevoie, spre a putea garanta pe altul, de asistența consiliului său ⁽³⁾.

Individul pus
sub consiliul
judiciar.

4° Contractarea unei obligații personale din partea fidejuratorului.

Ultima condiție necesară la existența fidejusiunii este contractarea unei obligații personale din partea fidejuratorului. În aceasta fidejusiunea se deosebește de amanet și ipotecă, care, precum știm, sunt garanții reale. În aceste din urmă garanții, însuș bunul este afectat ca garanție, pe când în fidejusiune, numai persoana răspunde. În cazul unui amanet sau unei ipoteci, creditorul nu poate fi plătit decât din prețul bunurilor afectate la garanție, pe când în cazul de al doilea, el poate urmări pe fidejutor asupra tuturor bunurilor sale (art. 1718). (Vezi *suprà*, p. 116, nota 4).

Formele fidejusiunii și dovedirea ei.

Art. 1656.— Fidejusiunea trebuie să fie expresă, și nu se poate întinde peste marginile în care s'a contractat. (Art. 1137 § 2, 1169, 1191 urm., 1654 C. civ. Art. 2015 C. fr.) ⁽⁴⁾.

Fidejusiunea trebuie să fie expresă, adică stipulată anume, pentru că fidejuratorul obligându-se pentru altul, asemenea obligație din partea sa nu poate fi presupusă. Nu se cere însă în această privință niciun termen sacramental ⁽⁵⁾.

Fidejusiunea
nu se presu-
pune.

(1) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 937; Guillaouard, *Idem*, 47, etc.

(2) Vezi autorii citați în nota precedentă.

(3) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 938; Guillaouard, *Idem*, 47, etc.

(4) Cpr. L. 6, Cod, *De fidejussoribus et mandatoribus*, 8, 41; Pothier, *Oblig.*, II, 401—403, 405.

(5) Cpr. Cas. rom. Bult. 1901, p. 634 și *Cr. judiciar* din 1901, No. 63. Vezi și C. Galați, *Dreptul* din 1897, No. 61; C. Toulouse, D. P. 90. 2. 53, etc.

Fidejusiunea
verbală.

Aceasta nu însemnează însă că contractul trebuie să fie scris, căci el poate fi și verbal⁽¹⁾.

Formele fide-
jusiunei.

Fidejusiunea poate fi constituită atât prin act autentic sau privat, cât și prin corespondență, și aceasta chiar în materie civilă⁽²⁾.

Aplic. art.
1180 C. civ.

Dacă s'a încheiat un act scris sub semnătură privată, acest act este supus formalității bunului și aprobat, prevăzută de art. 1180, fiindcă, după cum știm, fidejusiunea este un contract unilateral. (Vezi *suprà*, p. 117)⁽³⁾.

Început de
probă scrisă.

Contractul care nu îndeplinește această formalitate nu este însă în totul lipsit de efecte juridice, ci constituie, după o jurisprudență constantă, un început de probă scrisă, de natură a fi complectat prin alte dovezi⁽⁴⁾.

Neaplic. art.
1179 C. civ.

Fidejusiunea nu este însă supusă formalității dublului original prevăzută de art. 1179, și aceasta chiar dacă ar derivă dintr'un contract sinalagmatic, de ex., dintr'o vânzare⁽⁵⁾.

Dovedirea
fidejusiunei.

Încât privește dovedirea fidejusiunei, ea este supusă regulilor dreptului comun; așa că ea va putea fi dovedită prin martori, de câteori suma pentru care a fost dată nu este mai mare de 150 lei, sau când există un început de probă scrisă. În orice caz, fidejusiunea poate fi dovedită prin mărturisire și jurământ⁽⁶⁾.

C. german.
Art. 766.

- (1) Art. 766 din codul german cere, din contra, un act scris. „*Zur Gültigkeit des Bürgschaftsvertrags ist schriftliche Erteilung der Bürgschaftserklärung erforderlich*“.
- (2) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 926; Guillouard, *Idem*, 41. — *Contrà*: Laurent, XXVIII, 158. — Fidejusiunea poate fi dată și prin gir, în dosul unei cambii. C. Dijon (sub Cas.), D. P. 99. 1. 196; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 926.
- (3) Guillouard, *op. cit.*, 9 și 41; Larombière, *Oblig.*, IV, art. 1326, No. 10; P. Pont, *Cautionnement*, 22; Baudry et Wahl, *Idem*, 934; Pand. fr., v^o *Caution*, 330; Ponsot, *Idem*, 20, p. 28; Laurent, XIX, 243; Aubry et Rau, VIII, § 756, p. 240, text și nota 65 (ed. a 4-a); C. Poitiers, D. P. 79. 2. 165; Sirey, 79. 2. 254; Cas. rom. Bult. 1898, p. 1357. — *Contrà*: C. Lyon, Sirey, 33. 2. 428. Vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 203.
- (4) Vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 207, text și nota 7, precum și Pand. fr., v^o *Caution*, 331.
- (5) Baudry et Wahl, *loco cit.*; Ponsot, *op. cit.*, 18, p. 25 urm.; P. Pont, *Idem*, 20; Troplong, *Idem*, 20; Guillouard, *Idem*, 7; Planiol, II, 2324; Pand. fr., v^o *Double écrit*, 87 urm., etc.
- (6) Cpr. Trib. Tutova, *Cr. judiciar* din 1909, No. 34 și Cas.

Incât privește fidejusiunea comercială, ea poate fi dovedită prin orice soi de probe (art. 46 C. com.)⁽¹⁾.

Art. 46
C. com.

Intinderea obligației fidejursorului după termenii actului. — Interpretarea fidejusiunei.

Art. 1656. — Vezi acest text *suprà*, p. 127.

Art. 1657. — Fidejusiunea nedeterminată a unei obligațiuni principale, se întinde la toate accesoriile unei datorii, și încă și la spesele primei reclamațiuni, și la toate cele posterioare notificărei făcute fidejursorului. (Art. 1046, 1654, 1656 C. civ. Art. 2016 C. fr.)⁽²⁾.

Fidejusiunea odată dovedită sau necontestată, poate să dea loc la interpretarea contractului care o înființează. Principiul, în această privință, este că fidejusiunea este de strictă interpretare, ceea ce însemnează că ea se interpretează în sensul cel mai strict, adică în favoarea fidejursorului. Această soluție, care se justifică prin aceleași motive cari cer o anume stipulație, eră admisă și în vechiul drept francez, unde se zicea că fidejusiunea nu poate fi întinsă *de re ad rem, de persona ad personam*⁽³⁾, *de tempore ad tempus*. Acesta este sensul părții finale a art. 1656, după care *fidejusiunea nu poate fi întinsă peste marginile în care a fost contractată*. „Chezășia nu poate să se întindă mai departe decât cuprinde anume rostirea chezășului“, zice art. 1783 din codul Calimach (1353 C. austriac).

Fidejusiunea se interpretează în favoarea fidejursorului.

C. Calimach.
Art. 1783.

rom. Bult. 1897, p. 701; Bult. 1901, p. 634; *Cr. judiciar* din 1901, No. 63; Thiry, IV, 239; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 933; Guillaouard, *Idem*, 42; T. Huc, XI, 181; Planiol, II, 2324; Pand. fr., v^o *Caution*, 328, etc.

(1) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 933, precum și numeroasele autorități citate în Pand. fr., v^o *Caution*, 338; Cas. fr. Sirey, 88. 1. 432; D. P. 89. 1. 115.

(2) Cpr. L. 52 § 2 și L. 58, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1; L. 2 § 11 și 12, Dig., *De administratione rerum ad civitates pertinentium*, 50, 8; Pothier, *Oblig.*, II, 405, 406, etc.

(3) Un caz în care fidejusiunea nu poate fi întinsă *de persona ad personam* este prevăzut de art. 1137 § 2. După acest text, în caz de novație prin schimbarea debitorului, fidejursorul nu garantează datoria noului debitor. Cpr. T. Huc, XII, 181, pag. 211. Vezi tom. VI al Coment. noastre, pag. 691.

Astfel, fidejusiunea dată numai pentru o parte din datorie, nu poate fi întinsă la celelalte părți ale ei⁽¹⁾.

Fidejusiunea dată pentru capitalul creanței nu poate fi întinsă la dobânzile ei⁽²⁾, după cum și cea dată pentru dobânzile simple nu se aplică la capitalizarea acestor dobânzi⁽³⁾.

Fidejusiunea dată pentru o sumă de bani ce urmează a fi împrumutată, nu se întinde la recunoașterea unei datorii făcută de debitor pentru suma împrumutată înainte⁽⁴⁾.

Fidejusiunea dată pentru garantarea plății locațiunii sau arendei, nu se întinde la daunele ce locatarul sau arendașul ar putea datori pentru abuz de folosință sau degradarea lucrului închiriat ori arendat⁽⁵⁾.

Fidejusiunea dată pentru executarea unui contract de locațiune nu se întinde la obligațiile care vor izvorî din taxa relocalație sau reconducție a acestui contract. Este adevărat că art. 1740 din codul francez, care dispune anume că *fidejutorul care a garantat contractul anterior, nu garantează tacita relocalație*, a fost eliminat din codul nostru, însă soluția dreptului francez nu este de loc schimbată prin eliminarea acestui text, fiindcă după art. 1656, fidejusiunea trebuie să fie stipulată anume și nu poate fi întinsă peste marginile contractului. Or, în specie, fidejutorul garantase

(1) Cpr. Cas. rom. Bult. 1886, p. 515. Vezi și Bult. S-a II, 1875, p. 218; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 994; Guillouard, *Idem*, 69, *in fine*, etc.

(2) Pothier, *Oblig.*, II, 405; T. Huc, XII, 182; Guillouard, *loco cit.*; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 994; Troplong, *Idem*, 149; P. Pont, *Idem*, 104; Aubry et Rau, IV, § 426, p. 680, text și nota 2 (ed. a 4-a); Cas. fr. și C. Bordeaux, Sirey, 42. 1. 138; Sirey, 34. 2. 271, etc.

(3) T. Huc, XII, 182, p. 210; Cas. fr. Sirey, 87. 1. 5. Cpr. art. 1783 C. Calimach (1353 C. austriac).— Asupra chestiunii de a se ști dacă fidejutorul care s'ar fi obligat fără vreo mărginire, plătește sau nu interesele moratorii datorite de debitorul principal, atunci când creanța garantată nu eră productivă de dobânzi, vezi Ponsot, *op. cit.*, 119, pag. 128 urm.

(4) Guillouard, *loco cit.*; P. Pont, *Idem*, 105; Baudry et Wahl, *Cautionnement*, 994; Laurent, XXVIII, 171; Cas. fr. D. P. 45. 1. 336; Sirey, 45. 1. 484, etc.

(5) Pothier, *Oblig.*, II, 404; Guillouard, *loco cit.*; P. Pont, *Idem*, 104; Laurent, XXVIII, 175. Cpr. Ponsot, *op. cit.*, 116, p. 127, 128.— Soluția ar fi însă cu totul alta dacă fidejutorul s'ar fi obligat *in omnem causam*. Ponsot, *op. cit.*, 117, p. 128.

contractul primitiv, nu însă și pe acel nou, care rezultă din voința presupusă a părților⁽¹⁾.

Fidejusiunea concepută în termeni generali⁽²⁾ garantează însă toate obligațiile izvorâte din obligația caucionată⁽³⁾. Jurisprudența a făcut nenumărate aplicații a acestui principiu⁽⁴⁾.

Fidejusiunea concepută în termeni generali.

Prin aplicarea acestui principiu, art. 1657 dispune că fidejusiunea nedeterminată a unei obligații principale se întinde la toate accesoriile acestei din urmă.

Art. 1657.

Astfel, acel care garantează în termeni generali un împrumut, garantează dobânda ce debitorul datorește în baza contractului garantat; și el datorește această dobândă, chiar dacă debitorul principal a fost declarat falit, pentru că falimentul nu face să înceteze dobânda decât față de masa creditorilor (art. 718 C. com.)⁽⁵⁾.

Caucionarea generală a unei obligații garantează dobânda acestei obligații.

De asemenea, fidejursorul trebuie să plătească daunele ce debitorul principal ar datori pentru neexecutarea obligațiilor izvorâte din contractul caucionat⁽⁶⁾.

Daune-interese

Art. 1657 face să figureze între accesoriile de care răspunde fidejursorul nelimitat sau nemărginit, spesele primei reclamațiuni făcute de creditor pentru dobândirea plății, adică cheltuielile ocazionate cu introducerea cererei în instanță, citarea părților, etc.

Spesele primei reclamațiuni făcute de creditor.

(1) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 186, nota 3, precum și autoritățile citate acolo.

(2) Chestiunea de a se ști dacă fidejusiunea este generală sau mărginită, este o chestie de fapt, care se apreciază în mod suveran de judecătorii fondului, prin interpretarea voinței părților. T. Huc, XII, 183; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1004; Guillouard, *Idem*, 66; Cas. fr. Sirey, 1905. 1. 119.— În caz de îndoială asupra chestiunii de a se ști dacă fidejusiunea este mărginită sau generală, judecătorii vor admite prima soluție, prin aplicarea principiului enunțat *suprà*, p. 129, că îndoiala vine în favoarea fidejursorului. Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1004; Guillouard, *Idem*, 67; Laurent, XXVIII, 170; C. Caen, D. P. 68. 5. 57.— Intinderea fidejusiunii se determină după legea care cărmuește interpretarea obligației principale.

Chestie de apreciere.

(3) Pothier, *Oblig.*, II, 404; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 996 bis.

(4) Vezi Baudry et Wahl, *loco cit.*, p. 534, nota 4 (ed. a 3-a).

(5) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 996 bis, p. 535; C. Paris (sub Cas.). D. P. 1904. 1. 393. Vezi și tom. IX al Coment. noastre, p. 702, text și nota 2.

(6) Baudry et Wahl, *loco cit.* Cpr. L. 58 § 1, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1.

Cheltuelile
posteroare
notificării.

În privința celorlalte cheltueli, fidejutorul nu va plăti decât acele posteroare notificării ce i se va face, căci el poate să plătească datoria spre a înlătură cheltueli zadarnice.

Cheltuelile de
urmărire.
Controversă.

Distincția făcută de art. 1657 trebuie să fie aplicată și cheltuelilor de urmărire îndreptate de debitorul principal contra creditorului, pentru a face să se decidă că acest din urmă nu și-a îndeplinit obligațiile sale⁽¹⁾.

Intinderea obligației fidejutorului după natura contractului.— Modurile de constituire ale fidejusiunii.

Art. 1654. — Fidejusiunea nu poate întrece datoria debitorului, nici poate fi făcută sub condiții mai oneroase.

Poate însă fi numai pentru o parte a datoriei, și sub condiții mai puțin grele.

Cauțiunea ce întrece datoria, sau care este contractată sub condiții mai oneroase, e validă numai până în măsura obligațiunei principale. (Art. 1066, 1087, 1675 C. civ. Art. 2013 C. fr.)⁽²⁾.

Fidejusiunea
trebuie să aibă
acelaș obiect
ca și oblig.
principală.

Fidejusiunea fiind un contract accesoriu, și accesoriul neputând să existe fără principal, de aici rezultă că ea trebuie să aibă acelaș obiect ca și obligația principală⁽³⁾, și că obligația fidejutorului nu poate să întreaacă obligația principală, căci pentru tot ce ar întrece această obligație, accesoriul ar exista fără principal.

Prin urmare, fidejusiunea care întrece obligația principală, este validă numai până în măsura acestei obligații, iar nu nulă, precum eră la Romani, cel puțin după unii⁽⁴⁾: „*Placuit eos (qui pro aliis obligantur), omnino non obligari*“, zice L. 8 § 7, Dig., *De fidejussoribus*, 46, 1).

⁽¹⁾ Baudry et Wahl, *op. cit.*, 999; Guillouard, *op. cit.*, 78. — *Contră*: Laurent, XXVIII, 179; C. Bordeaux, D. P. 50. 2. 59. Vezi și distincția făcută de T. Huc, XII, 186.

⁽²⁾ Cpr. L. 8, §§ 7, 8, 9, 10 și 11; L. 16, §§ 1, 2 și 5; L. 34 și L. 38; L. 70, Pr. și § 1, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1; L. 22, Cod, *ead. tit.*, 8, 41; Instit., *De fidejussoribus*, 3, 20, § 5; Pothier, *Oblig.*, II, 369, 371—376, etc.

⁽³⁾ Baudry et Wahl, *op. cit.*, 967; Guillouard, *Idem*, 12 și 65.

⁽⁴⁾ Vezi Maynz, *Cours de droit romain*, II, § 262, p. 431, nota 8 (ed. a 5-a, 1891); Arntz, IV, 1495; Thiry, IV, 240; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 969, etc.

După Pothier (*Oblig.*, II, 370), spre a se decide dacă fidejusiunea întrece obligația principală trebuie să se aibă în vedere cantitatea, timpul, locul, condiția sau modul.

1° *Cantitatea*.— Astfel, dacă debitorul principal datorește 1000 lei, fidejursorul nu se poate obliga a plăti 1500.

Cantitatea.

2° *Timpul*.— Fidejursorul nu se poate obliga pentru un termen mai scurt decât acel al debitorului.

Timpul.

3° *Locul*.— Fidejursorul nu se poate obliga a plăti într'un loc mai depărtat decât acel fixat pentru obligația principală.

Locul.

4° *Condiția sau modul*.— Fidejursorul nu se poate obliga pur și simplu, atunci când debitorul ar fi obligat sub condiție. El nu se poate, de asemenea, obliga sub condiții mai oneroase (*in duriorem causam*)⁽¹⁾.

Condiția sau modul.

Dar dacă fidejursorul nu se poate obliga în condiții mai oneroase decât debitorul principal, se decide însă, în genere, că el se poate supune unor măsuri de executare mai riguroase decât debitorul. „**Durius obligari non potest, aetius obligari potest fidejussor**“.

Supunerea la niște măsuri mai riguroase decât acele ale oblig. principale.

Astfel, fidejursorul ar putea cauționa o obligație naturală, cu toate că această obligație este lipsită de acțiune⁽²⁾; el se poate obliga a constitui o ipotecă, cu toate că obligația principală ar fi chirografară⁽³⁾, etc.

Rămâne însă bine înțeles că fidejusiunea poate fi contractată sub condiții mai puțin oneroase decât obligația principală. Astfel, fidejusiunea poate fi constituită pe un termen mai lung, sau numai pentru o parte din datorie; fidejusiunea unei datorii pure și simple poate fi cu termen sau sub condiție; fidejursorul poate să aleagă un loc mai comod pentru plată, etc.⁽⁴⁾. Toate aceste soluții nu prezintă nicio dificultate, pentru că ele rezultă din termenii art. 1654.

Contract. fidejusiunei sub condiții mai puțin oneroase decât acele ale oblig. principale.

(1) Cpr. Cas. rom. Bult. S-a II, 1885, p. 549.

(2) Vezi *suprà*, p. 123.

(3) Maynz, *loco cit.*, p. 431, nota 7; Thiry, IV, 240, p. 218; Arntz, IV, 1495; P. Pont, *op. cit.*, 77; Laurent, XXVIII, 162; T. Huc, XII, 177, p. 204; Guillaouard, *Cautionnement*, 62. Cpr. Baudry et Wahl, *Idem*, 966.

(4) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 965, și autoritățile citate acolo.— Dacă debitorul principal s'a obligat a plăti la București, iar fidejursorul, la Iași, acest din urmă se va putea liberă plădind atât la Iași, conform contractului său, cât și la București, conform obligației principale. Ponsot, *Cautionnement*, 110, p. 121.

Intinderea fidejusiunii față de moștenitorii fidejursorului.

Art. 1658. — Indatoririle fidejursorului trec la erezi, *afară de constrângerea corporală, chiar dacă îndatorirea erà asigurată prin constrângerea corporală* (1). (Art. 653, 1060 urm., 1685 C. civ. Art. 2017 C. fr.) (2).

Dr. roman.

În vechiul drept roman, obligația fidejursorului nu trecea la moștenitorii săi, dispoziție care a fost însă schimbată de către Justinian, a cărui teorie a fost reprodusă de codul actual, pentru ca să nu mai existe nicio îndoială în această privință. (Vezi *infra*, p. 137, nota 3 și p. 178).

Dr. actual și
dr. nostru an-
terior.

Soluția dreptului actual erà admisă și în dreptul nostru anterior. „Cel ce va luà asupra sa ca să plătească străină datorie, zice art. 4, capit. 20 din codul lui Andr. Donici, dator este s'o plătească, și îndatorirea merge și la *clironomii lui*“ (3).

Condițiile ce trebuie să întrunească fidejursorul.

Art. 1659. — Debitorul obligat a dà siguranță trebuie să prezinte o persoană capabilă *de a contractà* (4), care să posede avere îndestulă spre a garantà o obligațiune, și care să aibă domiciliul în teritoriul (resortul) juridicțional al Curței apelative la care trebuie să se deà. (Art. 87, 950, 1104, 1364, 1660 urm., 1664, 1675 C. civ. Art. 129, 392 urm. Pr. civ. Art. 339, 356 C. com. Art. 2018 C. fr.) (5).

Inexactitate
de text în pri-
vința constr.
corporale.

(1) Cuvintele privitoare la constrângerea corporală, cari figurează în acest text, ca și în art. 1675 (*infra*, p. 169), trebuiesc considerate ca nescrise, pentrucă legea asupra constrângerei corporale din 1864 s'a născut moartă și este căzută în desuetudine. Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 49, 89, 90, 158, nota 3 (ed. a 2-a); tom. II, p. 797 (ed. a 2-a); t. VIII, p. 292.

(2) Cpr. Instit., *De fidejussoribus*, 3, 20, § 2, unde se zice: „*Fidejussor non tantum ipse obligatur, sed etiam heredem obligatum relinquît*“. Mai vezi L. 4 § 1 și L. 5, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1; L. 24, Cod. *ead. tit.*, 8, 41, etc.

C. Caragea.

(3) „*Chezășia ce se face pentru datorie trece și la moștenitori*“, zice art. 8, partea III, capit. 12 din codul Caragea.

(4) Sau mai bine zis: *capabilă de a se obligà*. Vezi *suprà*, p. 125, 126, text și nota 1 și *infra*, p. 135.

(5) Cpr. L. 3, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1; L. L. 2, Pr. și § 1; L. L. 6 și 7, Dig., *Qui satisfacere cogantur*, 2, 8; Pothier, *Oblig.*, II, 388, 391, etc.

Art. 1660. — Solvabilitatea unui garant se măsoară numai după nemişcătoarele ce pot fi ipotecate, afară de cazul când datoria este mică sau afacerea este comercială. Spre acest finit nu se pot lua în consideraţie nemişcătoarele în litigiu, nici acele situate la o aşă depărtare, încât să devină foarte dificile lucrările executive asupra-le. (Art. 1659, 1664, 1675 C. civ. Art. 329 urm. Pr. civ. Art. 2019 C. fr.) ⁽¹⁾.

Art. 1661. — Dacă fidejursorul, căpătat de creditor de bună voe sau judecătoreşte, a devenit apoi insolubil, trebuie să se dea un altul.

Această regulă nu se aplică în singurul caz în care fidejursorul s'a dat numai în puterea unei convenţiuni, prin care creditorul a cerut *de fidejursor* ⁽²⁾ o anume persoană. (Art. 1133 C. civ. Art. 2020 C. fr.) ⁽³⁾.

De câteori un debitor este obligat, pentru o cauză oarecare, a dà un fidejursor, acesta trebuie să fie capabil de a se obliga, iar nu numai *de a contractă*, după cum se exprimă art. 1659; solvabil şi domiciliat în resortul Curţei de apel al locului unde fidejusiunea este dată (art. 1659). Art. 1659.

În adevăr, fără cele două dintăi condiţii, fidejusiunea nu şi-ar atinge scopul. Cât pentru ultima condiţie, ea este cerută spre a se înlesni urmărirea creditorului.

¹ *Capacitatea.* — În privinţa capacităţii fidejursorului ne-am ocupat *suprà*, p. 125 urm.

² *Domiciliul în resortul Curţei de apel.* — Curtea de apel de care vorbeşte art. 1659 este aceea în resortul căreia e domiciliat debitorul, pentrucă la acest domiciliu trebuie să fie executată obligaţia sa (art. 1104) ⁽⁴⁾.

(1) Cpr. L. 25, Dig., *De diversis regulis juris antiqui*, 50, 17; Pothier, *Oblig.*, II, 391.

(2) Trebuie să observăm că, în unele ediţii ale codului, de exemplu, în cea a lui Boerescu, se zice, din greşală: *dela fidejursor*. Eră mai corect de a se zice: prin care creditorul a cerut *ca* fidejursor o anume persoană.

(3) Cpr. L. 3, *in fine*, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1; L. 10 § 1, Dig., *Qui satisdare cogantur*, 2, 8; Pothier, *Oblig.*, II, 392.

(4) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 972; P. Pont, *Idem*, 131; Ponsot, *Cautionnement*, 159. — Vezi însă Laurent, XXVIII, 193; Troplong, *Cautionnement*, 193; Guillouard, *Idem*, 107; T. Huc, XII, 188, etc., după cari cauţiunea trebuie să se dea la domiciliul creditorului, art. 1104 nefiind aplicabil în specie, întrucât este vorba de a se interpreta o dispoziţie stabilită în favoarea creditorului. Cpr. şi Thiry, IV, 243, p. 221.

Cazul când fidejutorul își schimbă domiciliul.

Dacă fidejutorul, domiciliat în resortul Curței de apel, își schimbă mai târziu domiciliul, creditorul ar putea, după unii, cere alt fidejutor⁽¹⁾.

Solvabilitatea fidejutorului.

3° *Solvabilitatea*. — Fidejutorul trebuie să fie solvabil, adică să posede destulă avere spre a garanta obligația caucionată, după cum se exprimă art. 1659.

Cum se măsoară solvabilitatea.

Solvabilitatea fidejutorului sau cauțiunii se măsoară numai după averea sa imobiliară; și nu se ține socoteală de imobilele litigioase⁽²⁾, nici de acele a căror discuțiune ar fi prea grea, pentru că sunt situate prea departe; nici de acele asupra cărora fidejutorul ar avea un drept supus desființării⁽³⁾; nici de acele cari ar fi grevate de privilegii, ipoteci, uzufruct, etc., afară de cazul când ele ar fi suficiente, cu toate sarcinile existente asupra lor⁽⁴⁾.

Art. 1660.

La regula de mai sus, după care solvabilitatea cauțiunii se apreciază avându-se în vedere imobilele sale, art. 1660, face excepție în materie comercială, pentru că de cele mai multe ori, averea comercianților este mobilă. Legea mai face încă excepție și atunci când datoria debitorului este mică, ceea ce este o chestie de fapt de suverana apreciere a instanțelor de fond.

Fidejutorul nu este obligat a constitui o ipotecă.

Cu toate că solvabilitatea cauțiunii se apreciază după imobilele sale, totuși această cauțiune nu este obligată a constitui creditorului o ipotecă asupra acestor imobile⁽⁵⁾.

Art. 1169.

În caz de contestație, debitorul este acela care va trebui

(1) Baudry et Wahl, 974; Guillouard, *Idem*, 106; Aubry et Rau, IV, § 425, p. 679; Laurent, XXVIII, 198. — *Contrà*: Planiol, II, 2337; Ponsot, *Cautionnement*, 165, pag. 180 urm.; Troplong, *Idem*, 200; Thiry, IV, 244 *bis*.

Ce se înțelege, în specie, prin imobile litigioase.

(2) Prin imobile *litigioase* nu se înțelege numai acele cari sunt supuse unui proces sau unei contestații (art. 1403), ci și acele pentru care un proces este iminent, art. 1403, care se referă la retractul litigios, nefiind aplicabil în specie. Thiry, IV, 243; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 978; Guillouard, *Idem*, 91; Troplong, *Idem*, 209; T. Huc, XII, 190; Laurent, XXVIII, 190. Judecătorii apreciază în mod suveran dacă imobilele sunt sau nu amenințate de procese. Vezi autorii *suprà* citați.

(3) Baudry et Wahl, Guillouard, *loco supra cit.*; Aubry et Rau, IV, § 425, pag. 678 (ed. 4-a); C. Colmar, Répert, Dalloz, v^o *Cautionnement*, 131, etc.

(4) Thiry, IV, 243; Baudry et Wahl, 979; Guillouard, *Idem*, 92, etc.

(5) Baudry et Wahl, 979, și autoritățile citate acolo.

să dovedească solvabilitatea cauțiunii ce oferă, rămânând ca creditorul, care ar pretinde că valoarea imobilelor este insuficientă, să dovedească alegațiunea sa (art. 1169) ⁽¹⁾.

Cât pentru fidejutor, el nu are nicio dovadă de făcut, cu toată părerea contrară a lui Pothier (*Oblig.*, II, 390), și nici nu poate interveni în instanța angajată între creditor și debitor, cu privire la insolvabilitatea sa ⁽²⁾.

Ce trebuie să decidem în caz când cauțiunea, care Art. 1661 § 1. întrunește condițiile cerute de lege, a pierdut mai în urmă una sau mai multe din aceste condițiuni? Care sunt efectele schimbării acestei situații?

Mai întâi, nu începe îndoială că schimbarea survenită în capacitatea cauțiunii nu are nicio înrîurire, căci obligația contractată de dânsa în timpul capacității sale subzistă și în urma pierderii acestei capacități. Schimbarea capacității cauțiunii.

Dar dacă cauțiunea oferită de debitor a devenit mai în urmă insolvabilă, el trebuie să dea alta, puțin importă dacă această cauțiune a fost primită de creditor de bună voie sau în justiție (art. 1661 § 1) ⁽³⁾. Motivul acestei dispoziții este că creditorul n'ar fi tratat cu debitorul, dacă acesta i-ar fi dat o cauțiune insolvabilă.

Legea nu face excepție dela această regulă decât atunci Art. 1661 § 2. când cauțiunea a fost dată în baza unei convenții, prin care creditorul a cerut ca fidejutor o anumite persoană (art. 1661 § 2). În asemenea caz, în adevăr, creditorul n'a voit să aibă ca fidejutor o cauțiune solvabilă, ci o persoană determinată, pe care debitorul i-a dat-o. Acesta îndeplinindu-și obligația sa, este just ca creditorul să sufere riscurile cauțiunii ⁽⁴⁾.

Obligația de a da o nouă cauțiune solvabilă nu este impusă debitorului decât atunci când acea oferită din capul locului a devenit cu totul insolvabilă, iar nu și atunci când solvabilitatea ei a fost numai micșorată. În acest din Cazul când solvabilitatea cauțiunii este numai micșorată.

(1) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 980; Guillouard, *Idem*, 93, etc.

(2) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 981; Guillouard, *Idem*, 93, etc.

(3) Moartea fidejutorului nu echivalează cu insolvabilitatea sa, și nu permite creditorului de a cere o nouă cauțiune, fiindcă obligațiile cauțiunii trec la moștenitorii săi (art. 1658). Baudry et Wahl, *op. cit.*, 987; P. Pont, *Idem*, 147; Guillouard, *Idem*, 100. — *Contrà*: Merlin, *Répert.*, v^o *Caution*, § 2, No. 2. Vezi *suprà*, pag. 134 și *infrà*, pag. 178.

(4) Cpr. Thiry, IV, 244, p. 221.

urmă caz, debitorul poate, cel mult, fi obligat a da un supliment de cauciune.

Cazul când cauciunea dată eră din capul locului insolubilă.

Apoi, mai trebuie încă să observăm că numai atunci când cauciunea, care eră solvabilă în momentul când a fost dată, a devenit mai în urmă insolubilă, creditorul poate să ceară alta; căci, dacă cauciunea eră din capul locului insolubilă, creditorul este în culpă că a primit-o, afară de cazul, bine înțeles, când ar fi existat dol sau fraudă din partea debitorului⁽¹⁾.

Inlocuirea cauciun. printr'o siguranță reală. Neadmisibilitate.

Presupunând acum că debitorul, care trebuie să dea o cauciune, nu găsește nici una în condițiile legii, chestiunea este de a se ști dacă el poate să înlocuească cauciunea printr'o siguranță reală, precum: o ipotecă sau un amanet. Negativa este singură juridică, cu toată părerea contrară a lui Pothier (*Oblig.*, II, 392), pentru că obiectul obligației debitorului fiind o cauciune solvabilă, acesta este obiectul care trebuie să fie prestat. *Aliud pro alio, invito creditore, solvi non potest* (art. 1100). Art. 1676 permite, ce e drept, această substituție, însă numai în materie de cauciune legală și judiciară. Legea nezicând nimic în privința cauciunei convenționale, se va aplica deci, în specie, dreptul comun, adecă art. 1100 din codul civil⁽²⁾.

Dreptul de a da o altă garanție. (Cazul unei cauciuni legale și judiciare).

Art. 1676. — *Cel ce e dator să dea o garanție e liber să dea un amanet sau altă asigurare, care să se găsească suficientă pentru asigurarea creanței* ⁽³⁾. (Art. 1675, 1685 urm. C. civ. Art. 2041 C. fr. Art. 1922 C. ital.).

⁽¹⁾ Cpr. Thiry, IV, 244; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 984, etc.

⁽²⁾ Thiry, IV, 245; Laurent, XXVIII, 199; P. Pont, *Cautionnement*, 150; Guillouard, *Idem*, 110; Baudry et Wahl, *Idem*, 993; Troplong, *Idem*, 202; Aubry et Rau, IV, § 425, p. 679 (ed. a 4-a). Cpr. Cas. fr. Sirey, 90. 1. 329. Vezi *suprà*, p. 118, nota 6 și pag. 139.

⁽³⁾ Cpr. L. 58 § 6, Dig., *Mandati, vel contra*, 17, 1; L. 25, Dig., *De diversis regulis juris antiqui*, 50, 17; Pothier, *Oblig.*, II, 393.

Art. 1676 figurează în capit. III, care, se ocupă de Neaplic. art. 1676 la fidejusiunea convențională.

fidejusiunea legală și acea judecătorească. El nu se aplică deci, după cum am văzut *suprà*, p. 119, *ad notam*, și p. 138, la fidejusiunea convențională.

După acest text, acel ce e dator să dea o garanție *legală sau judiciară*, are facultatea de a da un amanet, sau altă asigurare, care să se găsească suficientă, precum: o ipotecă ⁽¹⁾, consemnarea unei sume în bani sau în efecte publice, etc.

În cazurile, în care debitorul substituie fidejusiunii o altă garanție, nu este nevoie ca această garanție să întrunească condițiile cerute de art. 1659, 1660. Astfel, nu se cere ca valorile oferite drept garanție în locul cauțiunii, să fie depuse în resortul Curței în care cauțiunea trebuie să fie dată ⁽²⁾.

CAPITOLUL II

Despre efectele fidejusiunii.

Efectele fidejusiunii trebuie considerate din trei puncte de vedere: 1° între creditor și fidejutor; 2° între fidejutor și debitorul principal; 3° între diferiții fidejutori ai aceluiași debitor.

dator să dea o garanție, etc. Tot astfel se exprimă și art. 1922 din codul italian: „Este facultativ aceluia care trebuie să dea o siguranță, etc.“, zice acest din urmă text: „*È in facoltà di colui che deve dare una sicurtà, il dare invece un pegno od altra cautela che sia riconosciuta sufficiente ad assicurare il credito*“. — „Acel ce este dator, ori după legi sau după hotărârea judecâței, să dea siguranță, zice art. 1808 din Codul Calimach (1373 C. austriac), trebuie să înlănească această îndatorire prin amanet sau prin ipotecă. Atuncea numai sunt primiți chezași vrednici când el nu va fi în stare să dea amanet sau ipotecă.“

- (1) În Franța, chestiunea de a se ști dacă debitorul poate da o ipotecă în loc de amanet este controversată, din cauză că textul fr. vorbește numai de amanet (*un gage en nantissement suffisant*). Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 992. La noi, nicio controversă nu poate să existe în această privință, fiindcă textul nostru, traducând întocmai art. 1922 din codul italian, permite de a înlocui amanetul printr'o altă siguranță. Or, ipoteca este, precum știm, o siguranță reală. Vezi *suprà*, p. 116, nota 4.
- (2) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 993 bis; Cas. fr. Sirey, 90. 1. 329; D. P. 91. 1. 371.

Deoseb. de redacție de codul francez.

Neîntrunirea condițiilor cerute de art. 1659, 1660.

C. Calimach. Art. 1808.

Soluția codului francez.

SECȚIUNEA I

Despre efectele fidejusiunii între creditor și cauționator (fidejutor).

1° Beneficiul de discuțiune.

Art. 1662. — Fidejutorul nu este ținut a plăti creditorului decât când (acesta) nu se poate îndestulă dela debitorul principal, asupra averii căruia trebuie mai întâi să se facă discuțiune, afară numai când însuș a renunțat la acest beneficiu⁽¹⁾, sau s'a obligat solidar cu datornicul. În cazul din urmă, efectul obligațiunii sale se regulează după principiile statornicite în privința datoriilor solidare. (Art. 1039 urm., 1042, 1148 § 2, 1663 urm., 1677 C. civ. Art. 42 C. com. Art. 2021 C. fr.)⁽²⁾.

Art. 1663. — Creditorul nu este îndatorat să discute averea debitorului principal, dacă garantul n'o cere dela cele dintâi lucrări îndreptate contra sa. (Art. 1662, 1664 urm. C. civ. Art. 111 Pr. civ. Art. 2022 C. fr.)⁽³⁾.

Art. 1664. — Fidejutorul care cere discuțiunea, trebuie să indice creditorului averea debitorului principal, și să anticipeze speșele cuviincioase pentru punerea în lucrare a executărei.

Nu se va ține în samă arătarea bunurilor debitorului principal situate afară din teritoriul (resortul) juridicțional al Curței apelative, în care trebuie să se efectueze plata, sau a bunurilor în litigiu, ori a bunurilor deja ipotecate pentru siguranța datoriei, cari nu mai sunt în posesiunea debitorului. (Art. 1660, 1665, 1794 C. civ. Art. 2023 C. fr.)⁽⁴⁾.

Art. 1665. — De câteori cauționatorul va arătă bunuri în cuprinderea art. precedent și va anticipa și speșele cuviincioase pentru discuțiune, creditorul rămâne către garant răspunzător până la

(1) Beneficiul de discuțiune, fiind o favoare înființată în folosul fidejutorului, el poate renunța la această favoare, renunțarea sa putând fi atât expresă cât și tacită. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1042, 1043; Laurent, XXVIII, 206. Cpr. art. 773 C. german.

(2) Cpr. Nov. 4, capit. 1, *Ut creditores primo loco convenient principalem.* — Vezi însă L. L. 3 și 5, Cod, *De fidejussoribus et mandatoribus*, 8, 48. Cpr. Pothier, *Oblig.*, II, 407, 408, 409, 413, 417, etc.

(3) Cpr. L. 12, Cod, *De exceptionibus et præscriptionibus*, 8, 36.

(4) Cpr. Nov. 7, capit. 2; Pothier, *Oblig.*, II, 412 — 414 și *Hypotèques*, IX, 86 urm.

valoarea bunurilor arătate, în caz de nesolvabilitate a debitorului principal survenită prin amânarea urmăririi. (Art. 1664 C. civ. Art. 2024 C. fr.)⁽¹⁾.

Fidejusiunea obligă pe fidejutor a plăti obligația principală, dacă debitorul n'o plătește el însuș (art. 1652) „Chezășul, zice Andr. Donici (capit. 20, § 1) atunci se trage de către îndatoritor, când nu este chip ca să iasă datoria dela îndatorit“.

Din art. 1662 și din regulile cunoscute că fidejutorul nu este, în principiu, obligat într'un mod mai oneros decât debitorul principal (art. 1656), rezultă însă că fidejutorul nu poate fi acționat decât în urma expirării termenului datoriei.

Acțiune fidejutorului în urma expirării termenului.

Chestiunea de a se ști dacă pierderea beneficiului termenului în persoana debitorului principal (art. 1025), permite sau nu creditorului de a urmări imediat pe fidejutor, este controversată; însă se decide, în genere, că pierderea termenului din partea debitorului nu aduce pierderea termenului din partea fidejutorului, căci obligația acestui din urmă fiind deosebită de aceea a debitorului principal, nu poate fi agravată printr'un fapt care nu atârână de el⁽²⁾.

Efectele pierderii beneficiului termenului în persoana debitorului. Controlversă.

Această din urmă soluție este admisibilă chiar în privința cauțiunei solidare⁽³⁾.

Cauțiune solidară.

De asemenea, renunțarea din partea debitorului la termenul stipulat, nu schimbă întru nimic situația fidejutorului, care se va putea folosi de beneficiul termenului⁽⁴⁾.

Efect. renunțării din partea debitor. la benef. termen.

Urmărirea fidejutorului, ca și aceea a debitorului principal, presupune că creditorul este investit cu un titlu executor, căci el nu poate să îndrepte urmărirea sa contra fidejutorului, decât numai în urma dobândirii unei hotărâri judecătorești.

Exist. unui titlu executor.

Hotărârea dobândită numai contra debitorului principal, nu poate fi adusă la îndeplinire contra fidejutorului; și

Necesitatea unei hotărâri contra fidejutorului.

(1) Cpr. Pothier, *Oblig.*, II, 415.

(2) Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 125, nota 3, precum și numeroasele autorități citate de Baudry et Wahl, *Cautionnement*, p. 541, nota 4 (ed. a 3-a); Guillaouard, *Idem*, 118; Planiol, II, 2239 și nota în D. P. 91. 1. 5.

(3) Baudry et Wahl, Guillaouard, *loco cit.*; Cas. fr. Sirey, 90. 1. 445; D. P. 91. 1. 5 (cu nota lui Planiol).

(4) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1015.

această, după unii, nici atunci când fidejutorul ar fi renunțat la beneficiul de discuțiune și de diviziune, și ar fi obligat chiar solidar cu debitorul principal ⁽¹⁾.

Știm că, după art. 1652, fidejutorul trebuie să plătească datoria atunci când debitorul n'o plătește el însuș ⁽²⁾. Legea conferă însă fidejutorului favoarea de a invoca beneficiul de discuțiune, adecă de a nu plăti decât atunci când bunurile debitorului sunt insuficiente.

Beneficiul de discuțiune, care se întemeiază pe echitate, își are origina sa în dreptul roman (Nov. 4, capit. 1) ⁽³⁾, de unde a trecut în vechia jurisprudență franceză (Pothier, *Oblig.*, II, 407) și în dreptul nostru anterior ⁽⁴⁾.

Acest beneficiu a fost admis și de codul actual, atât în privința cauțiunei convenționale cât și acelei legale ⁽⁵⁾,

(1) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1020. — *Contrà*: Cas. fr. Sirey, 81. 1. 465 (în privința cauțiunei solidare). Vezi tom. VII al Coment. noastre, pag. 572 urm. — S'a decis însă că lucrul judecat contra cauțiunei solidare, este opozabil debitorului principal. Cas. fr. și C. Alger, Sirey, 86, 1. 55 și 2. 80.

(2) Vezi *suprà*, p. 116 și 141. Cpr. art. 1787 C. Calimach (1357 C. austriac). Vezi și art. 1796 din acelaș cod, asupra căruia cpr. Cas. rom. *Dreptul* din 1887, No. 90 și Bult. 1887, p. 972.

(3) Vezi asupra naturei acestui beneficiu (*beneficium excussionis* sau *ordinis*), Windscheid, *Lehrbuch des Pandektenrechts*, II, § 478, nota 1, pag. 1022, 1023 (ed. Kipp, 1900). — Până la Justinian, creditorul putea să ceară plata dela fidejutor, înainte de a se adresă la debitorul principal. „*Jure nostro, zice Antonin Caracalla, est potestas creditori, relicto reo, eligendi fidejussores, nisi inter contrahentes aliud placitum doceatur*“ (L. 5, Cod, *De fidejussoribus et mandatoribus*, 8, 41). Acelaș lucru se mai spune încă odată în L. 19, Cod, *eod. tit.*

(4) Vezi Andr. Donici, capit. 20, § 2; art. 1785 C. Calimach (1355 C. austriac). Vezi și codul Caragea (partea III, capit. 12, § 4), unde se zice: „Cine se cheazăsuește pentru datorie, de nu va plăti datornicul după sorocul ce se va pune de către judecată, însuș el s'o plătească, și apoi s'o ceară dela acela.“ Cpr. art. 771 C. german (*Einrede der Vorausklage*); C. federal al obligațiilor (art. 493); art. 1869 urm. C. olandez; art. 1908 urm. C. italian; art. 1830 urm. C. spaniol; art. 830 urm. C. portughez, etc.

(5) Beneficiul discuțiunei are loc numai atunci când este vorba de o cauțiune personală, așa că acest beneficiu nu poate fi invocat de garantul ipotecar. Cas. rom. S-a I, Bult. 1881, p. 856; Bult. 1882, p. 390, etc.

Beneficiul de discuțiune.

Origina beneficiului de discuțiune.

Dr. actual.

Dr. nostru anterior și dreptul străin.

el neexistând însă în privința cauțiunei judiciare (art. 1677)⁽¹⁾; și aceasta, după cum a zis Treilhard, în expunerea de motive, pentru a se asigura respectul datorit hotărârilor judecătorești. (Vezi *infra*, p. 169, explic. art. 1677, 1678).

Beneficiul de discuțiune poate, după unii, fi propus și de către fidejutorul comercial, pentrucă niciun text din codul de comerț nu deroagă dela el ⁽²⁾.

Fidejusiunea
comercială.
Controversă.

El nu există însă în caz, când o cambie a fost garantată prin aval (art. 296 urm. com.), fiindcă dătătorul avalului este *solidar* responsabil împreună cu debitorul garantat (art. 42 C. com.); și solidaritatea exclude beneficiul de discuțiune (art. 1662 C. civ.).

Garantarea
unei cambii
prin aval.

Acest beneficiu, pe care judecătorii nu pot să-l invoace din oficiu ⁽³⁾, este o excepție dilatorie acordată fidejutorului, prin care acesta poate să suspende urmărirea creditorului, cerând ca, mai întâi, el să urmărească și să vândă bunurile debitorului principal.

Excepție dila-
torie.

Fidejutorul trebuie să invoace acest beneficiu la primele urmăriri îndreptate contra lui, *in limine litis* (art. 1663), pentrucă altfel el este presupus a fi renunțat la această favoare ⁽⁴⁾.

Invoc. benefic.
de discuțiune
in limine litis.

(1) Din cele mai sus expuse rezultă că și acel care a garantat obligația luată de fidejutor (art. 1655 § 2) poate să ceară discuțiunea bunurilor fidejutorului principal, după cum și acest din urmă poate să ceară discuțiunea bunurilor debitorului principal. Cpr. Troplong, *Cautionnement*, 242; Pand. fr., v^o *Caution*, 540; Cas. fr. D. P. 51. 1. 123; Sirey, 51, 1. 389. — Acest beneficiu nu poate însă fi opus de debitorul principal (art. 1662). Pand. fr., v^o *cit.*, 541.

(2) P. Pont, *Cautionnement*, 158; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1049; Laurent, XXVIII, 209; Thiry, IV, 253; Pand. fr., *eod. v^o*, 549. — *Contra*: Troplong, *Cautionnement*, 233. Vezi în acest din urmă sens, art. 249 C. com. german.

(3) Pothier, *Oblig.*, II, 410; Pand. fr., v^o *Caution*, 566.

(4) Beneficiul de discuțiune nu poate deci fi invocat pentru prima oară în apel. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1022, p. 546, și deciziile citate acolo; nici înaintea Curței de compturi, cu ocazia verificărei gestiunei. C. București, *Dreptul* din 1902, No. 55. El nu poate fi invocat nici *in limine litis*, dacă debitorul este de o insolabilitate notorie sau dovedită, ori este falit (cpr. art. 773 C. german). Vezi Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1024, și autoritățile citate acolo. — Beneficiul de diviziune poate însă fi opus în orice stare a procesului. Vezi *infra*, p. 148, 149.

Art. 1664.

El trebuie, în acelaș timp, să indice averea debitorului principal, mobilă sau imobilă, și să anticipeze spesele necesare pentru punerea în lucrare a acestei urmăriri (art. 1664) ⁽¹⁾.

Fidejutorul nu poate însă să indice bunuri situate afară din resortul Curței în care trebuie să se facă plata, pentrucă urmărirea lor ar fi prea anevoioasă; nici bunuri litigioase, adecă supuse unei contestații sau măcar amenințate de un proces serios; nici bunuri ipotecate pentru siguranța datoriei, care n'ar mai fi în posesiunea debitorului (art. 1664 § 2), fiindcă terțiul detentor al acestor imobile, care nu are nicio obligație personală, merită favoarea pe care o merită fidejutorul, care este, din contra, obligat personal.

Cazurile în cari fidejutorul nu e presupus a fi renunțat la beneficiul de discuțiune.

Am zis că fidejutorul care s'ar vedea urmărit și n'ar opune beneficiul de discuțiune *in limine litis*, este presupus că a renunțat la el. Această regulă suferă două excepții:

1° Fidejutorul, care ar contestă însăș existența sau validitatea fidejusiunii, n'ar fi presupus că a renunțat la beneficiul de discuțiune. In asemenea caz, discuțiunea va putea fi propusă îndată ce o hotărîre definitivă a constatat validitatea fidejusiunii.

2° Fidejutorul n'ar fi presupus că a renunțat la beneficiul de discuțiune, dacă, în momentul când trebuie să-l opue, debitorul nu aveă bunuri. In asemenea caz, discuțiunea va putea fi opusă mai târziu, când debitorul va dăbândi bunuri, mobile sau imobile ⁽²⁾.

Art. 1665.

Dacă fidejutorul și-a îndeplinit obligațiile sale, adecă a indicat, în condițiile de mai sus, bunurile debitorului care pot fi urmărite, creditorul trebuie să urmărească aceste bunuri în timp oportun, căci altfel insolvabilitatea debitorului survenită mai pe urmă îl privește pe dânsul până la concurența

(1) Cpr. Cas. rom. Bult. S-a 1, 1885, p. 899; Bult. 1886, p. 853. — Discuțiunea bunurilor debitorului nu este admisibilă, dacă garantul indică un bun în indiviziune, de oarece creditorul, spre a ajunge la realizarea drepturilor sale, trebuie mai întâi să provoace împărțeala, ceace constitue un proces. Cas. rom. Bult. S-a 1, 1886, p. 853.

(2) Pothier, *Oblig.*, II, 410; Thiry, IV, 249, p. 224; P. Pont, *Cautionnement*, 171; Troplong, *Idem*, 256; Aubry et Rau, IV, § 426, p. 682. — *Contrà*: Duranton, XVIII, 337; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1045; Ponsot, *Cautionnement*, 191, p. 213.

bunurilor arătate defi dejusor ⁽¹⁾. Acest din urmă nu numai că va fi liberat până la concurența bunurilor arătate de dânsul sau risipite din cauza culpei creditorului, dar încă el este în drept să ceară dela creditor speșele discuțiunei avansate de dânsul (art. 1665). Fidejursorului incumbă sarcina de a dovedi ce ar fi produs aceste bunuri.

Fdejusorul nu se mai folosește de beneficiul de discuțiune: 1° dacă a renunțat la dânsul fie prin însuș contractul de fidejusiune, fie printr'un act posterior. Niciun termen sacramental nu se cere în această privință; destul este ca renunțarea să fie neîndoelnică; 2° când el s'a obligat solidar împreună cu debitorul (art. 1662). În adevăr, stipularea solidarității implică renunțarea la beneficiul de discuțiune ⁽²⁾. Efectele obligațiunei fidejursorului se regulează, în acest caz, după principiile obligațiilor solidare (art. 1662, *in fine*) ⁽³⁾.

Cu toată generalitatea termenilor art. 1662, fidejursorul, în caz de solidaritate, nu este cu desăvârșire asimilat unui debitor solidar, căci deși el nu se folosește, în acest caz, nici de beneficiul de discuțiune (art. 1662), nici de acel al diviziunei (art. 1667), despre care vom vorbi mai la vale ⁽⁴⁾, totuși obligația sa rămânând accesorie, nu poate

Cazurile în care fidejursorul nu se mai folosește de beneficiul de discuțiune. Art. 1662.

⁽¹⁾ Cpr. art. 1796 C. Calimach, citat *suprà*, p. 142, nota 2.

⁽²⁾ Cpr. Art. 1787 C. Calimach (1357 C. austriac); art. 773 C. german, etc. Vezi Windscheid, *Lehrbuch des Pandektenrechts*, II, § 478, nota 7.

⁽³⁾ Iată care sunt consecințele acestei solidarități: 1° urmărirea îndreptată contra unuia din cofidejursorii solidari întrerupe prescripția contra tuturor, în folosul creditorului (art. 1045); 2° cererea dobânzilor făcută contra unuia din fidejursorii solidari, face ca ea să curgă în contra tuturor (art. 1046) (vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 405); 3° lucrul judecat pentru sau contra unuia din cofidejursorii solidari își produce efectele sale față de toți, acesta fiind dreptul comun în materie de solidaritate (vezi tom. VI al Coment. noastre, pag. 190); 4° creditorul care consimte a remite solidaritatea unuia din cofidejursori, nu mai poate să acționeze în mod solidar pe ceilalți decât deducându-se partea fidejursorului descărcat de solidaritate (art. 1049); iar dacă unul din fidejursorii rămași solidari devine insolubil, partea acestuia se împarte între toți ceilalți, cuprinzându-se și pe acela care a fost descărcat de solidaritate (art. 1054), etc. Vezi Beudant, *Sûretés personnelles et réelles*, I, 124, pag. 105.

⁽⁴⁾ Vezi *infrà*, p. 150.

Consecințele solidarității.

să supravețuiască obligației principale, nici să fie mai oneroasă ⁽¹⁾.

Fidejursorul unui debitor solidar poate el să indice bunurile celorlalți codebitori solidari, pe cari nu i-a garantat? Deși unii admit afirmativa ⁽²⁾, totuși soluția contrară este în genere admisă, pentrucă beneficiul de discuțiune nu poate fi invocat decât față cu debitorii garantați; or, în specie, numai un debitor este garantat, nu și ceilalți. Apoi, art. 1671 vine în favoarea acestui din urmă sistem, fiindcă acest text nu conferă decât fidejursorului *care a garantat pe toți debitorii principali solidari ai aceleași datorii*, recurs contra fiecăruia din ei, pentru repetiția sumei totale plătită de dânsul ⁽³⁾.

2° Beneficiul de diviziune.

Art. 1666. — Când mai multe persoane au garantat pe unul și acelaș creditor, pentru una și aceeaș datorie, fiecare din ele rămâne obligată pentru datoria întreagă. (Art. 1039 urm., 1108, 1167 urm. C. civ. Art. 2025 C. fr.) ⁽⁴⁾.

Art. 1667. — Cu toate acestea, fiecare din persoanele arătate în art. precedent, întrucât n'a renunțat la beneficiul diviziunii, poate cere ca creditorul să dividă mai întâi acțiunea sa și s'o reducă la porțiunea fiecăruia.

(1) Cpr. Aubry et Rau, IV, § 423, p. 674, text și note, precum și C. Aubry, nota în D. P. 82. 1. 441 urm.; Guillouard, *Cautionnement*, 125; P. Pont, *Idem*, 163; Troplong, *Idem*, 241 și 522; Baudry et Wahl, *Idem*, 919; Laurent, XXVIII, 206, *in fine*; Colmet de Santerre, VIII, 272 *bis* III; T. Huc, XII, 195; Beudant, *op. cit.*, 124 urm., p. 104 urm.; Fournier, *Cautionnement solidaire. Revue critique*, anul 1886, p. 712, No. 27. — *Contrà*: Duranton, XVIII, 332; Planiol, II, 2352; Cas. fr. Sirey, 82. 1. 321; D. P. 82. 1. 441 (cu nota lui Aubry în sens contrar). Vezi și *infra*, p. 172, nota 4, *in fine*. Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2021, No. 92 urm.

(2) Pothier, *Oblig.*, II, 412, p. 224; Troplong, *Cautionnement*, 270; Massé-Vergé, V, § 760, p. 68, nota 4; Taulier, *Théorie raisonnée du C. civil*, VII, p. 24 (ed. din 1848).

(3) Vezi în acest din urmă sens, P. Pont, *op. cit.*, 183; Thiry, IV, 253; Laurent, XXVIII, 216, etc.

(4) Cpr. L. 3, Cod, *De fidejussoribus et mandatoribus*, 8, 41; L. 11 § 2, Dig., *De duobus reis constituendis*, 45, 2; Instit., *De fidejussoribus*, 3, 20, § 4; Pothier, *Oblig.*, II, 416, 535, etc.

Dacă unii din garanți erau nesolvabili, în timpul în care unul din ei obținuse diviziunea, acesta rămâne obligat în proporțiunea unei asemenea nesolvabilități; dacă însă nesolvabilitatea a survenit după diviziune, atunci nu mai poate fi răspunzător pentru aceasta. (Art. 1042, 1668 C. civ. Art. 2026 C. fr.)⁽¹⁾.

Art. 1668. — Dacă creditorul însuși, și de bună voe, a împărțit acțiunea sa, nu mai poate să se lepede de această diviziune, deși mai înainte de timpul în care a primit-o, unii din cauționatori au fost nesolvabili. (Art. 1049, 1050 C. civ. Art. 2027 C. fr.)⁽²⁾.

De câteori mai mulți debitori contractează în mod conjunct, fără solidaritate, o datorie divizibilă, fiecare se obligă numai pentru partea sa (art. 1660)⁽³⁾. Prin aplicarea acestui principiu ar trebui să se decidă că de câteori mai multe persoane garantează pe același debitor, ele nu se obligă decât pentru partea lor.

Cu toate acestea, art. 1666 consacră soluția contrară, punând în principiu că atunci când mai multe persoane garantează *pe unul și același creditor*, adică se obligă a plăti datoria debitorului, fiecare din fidejutori se obligă pentru datoria întreagă (art. 1666)⁽⁴⁾. Legiuitorul și-a închipuit că, stipulând o garanție dela mai multe persoane, creditorul a

Art. 1660.

Art. 1666.

(1) Cpr. Instit., *loco cit.*; L. 10, Pr.; L. L. 26, 51 § 4; L. L. 48 și 52 § 1, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1; L. 16, Cod, *ead. tit.*, 8, 41; Pothier, *Oblig.*, II, 416, 417, 425, 426, 535, etc.

(2) Cpr. L. 16, Cod, *De fidejussoribus et mandatoribus*, 8, 41; Pothier, *Oblig.*, II, 421, 427.

(3) Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 156 și 232. Cpr. art. 1181 C. Calimach (888 C. austriac). Vezi și art. 420 din codul civil german.

(4) Chestiunea este însă de a se ști dacă dispoziția art. 1666 este concepută într'un sens restrictiv, sau numai într'un sens explicativ. De exemplu, presupunând că datoria principală, în loc de a fi contractată *de un singur debitor*, după cum prevede art. 1666, a fost consimțită *de mai mulți debitori, în mod conjunct*, fidejursorii cari au garantat datoria principală, sunt ei obligați *în mod solidar* la plata întregii datorii? Chestiunea este controversată. Unii, precum Duranton (XVIII, 341), admit afirmativa, iar alții, negativa. Vezi în acest din urmă sens, Ponsot, *Cautionnement*, 207, pag. 227 urm. Această din urmă soluție este singură juridică, pentru că solidaritatea sta-torniceită de art. 1666 fiind o dispoziție excepțională și riguroasă, nu poate fi întinsă peste marginile ei.

Art. 1666 este conceput în termeni restrictivi. Controversă.

înțeles să dobândească o garanție completă dela fiecare din ele; altfel s'ar fi mulțumit cu un singur fidejutor. Sau poate că această derogare dela dreptul comun este o rămășiță a dreptului roman (Instit., *De fidejussoribus*, 3, 21, § 4), în care aceasta erà o consecință a termenelor stipulației făcută cu fidejursorii. „*Si plures sint fidejussores, quotquot erunt numero, singuli in solidum tenentur.*“

Art. 1667.
Origina beneficiului de diviziune.

Această soluție, care nu se prea explică, fiind exorbitantă pentru fidejutori, art. 1667 permite fiecăruia din ei, și chiar fidejutorului care a dat o garanție reală, de exemplu, o ipotecă⁽¹⁾, să ceară ca creditorul să împartă acțiunea sa și s'o reducă la partea ce fiecare fidejutor trebuie să plătească din datorie. Acesta este beneficiul de diviziune, care își are origina sa tot în dreptul roman⁽²⁾.

În codul Calimach, diviziunea aveà loc de drept⁽³⁾.

Excepție
peremptorie.

Beneficiul de diviziune este o excepție, însă nu *dilatatorie*, ca beneficiul de discuțiune⁽⁴⁾, ci o excepție *peremptorie*⁽⁵⁾, care scutește pe fidejutor de acțiunea creditorului pentru tot ce întrece partea sa. Ca atare, această excepție poate fi opusă în orice stare a procesului, și chiar în apel⁽⁶⁾; pe

(1) S'a decis, în adevăr, că beneficiul de diviziune aparține nu numai fidejutorului simplu, dar și celui care a dat o siguranță reală, de oarece regulile dela fidejusiune se aplică tuturor fidejursorilor în genere, întrucât nimene nu poate să plătească mai mult decât a garantat. Cas. rom. Bult. 1888, p. 706, și *Dreptul* din 1888, No. 63, p. 508.

(2) L. 3, Cod, *De fidejussoribus et mandatoribus*, 8, 41. Cpr. Gaius, Instit., III, § 121. Vezi și Ponsot, *Cautionnement*, 208, p. 230, 231, text și nota 1.

(3) „Dacă tot pentru aceeaș întreagă sumă, zice art. 1789 din codul Calimach (1359 C. austriac), s'au pus cheazășie mai multe persoane, *este răspunzător fieștecare din ele pentru întreaga sumă*; iar dacă una din ele a plătit întreaga datorie, se cuvine ei, ca unui împreună-datornic, dreptul împotriva celorlalte ca să ceară analogia euvenită“. — Noul cod german nu vorbește de beneficiul de diviziune, deși în proiect acest beneficiu își aveà ființă (art. 673).

(4) Vezi *suprà*, p. 143.

(5) Cpr. Ponsot, *Cautionnement*. 220, p. 243.

(6) Thiry, IV, 255; Arntz, IV, 1517; Troplong, *Cautionnement*, 295, 296; Ponsot, *op. și loco supra cit.*, etc. — Beneficiul de diviziune nu poate însă fi propus pentru prima oară înainte a Curței de casație.

C. Calimach.
Art. 1789.

când știm că beneficiul de discuțiune trebuie să fie propus *in limine litis*. (Vezi *suprà*, p. 143, text și nota 4).

Dacă fidejursorul, acționat de creditor, plătește toată datoria, fără a opune beneficiul de diviziune, el nu poate să ceară înapoi ceea ce a plătit peste partea sa, pentru că el este dator pentru tot. În asemenea caz, el este presupus că a renunțat la acest beneficiu.

Inexistența acțiunii în re-petiție din partea fidejursorului, care a plătit tot.

Beneficiul de diviziune nu are loc decât între fidejursorii aceluiaș debitor, obligați la plata aceleiaș datorii fie civilă, fie comercială (art. 1666, 1667).

Astfel, dacă o persoană a garantat pe debitorul principal, iar alta pe fidejursor (art. 1655 § 2), fidejursorul nu va putea cere diviziunea între el și acel care l-a garantat pe dânsul, pentru că ei n'au garantat pe acelaș debitor⁽¹⁾.

De asemenea, dacă mai mulți debitori solidari au dat fiecare câte un fidejursor deosebit, acești fidejursori nu vor putea, pentru aceleași motive, să ceară diviziunea între ei⁽²⁾.

Fidejursorii aceluiaș debitor pot cere diviziunea, fie că ei au consimțit deodată prin acelaș act, fie prin acte deosebite. Art. 1666 și 1667 nu fac, în adevăr, nicio distincție în această privință⁽³⁾.

Acest beneficiu poate fi invocat chiar de fidejursorii cari, cu rea credință, au tăgăduit existența fidejusiunii, deși atât dreptul roman cât și vechiul drept francez admiteau soluția contrară⁽⁴⁾, pentru că orice decădere de drepturi cere un anume text de lege care, în specie, nu există⁽⁵⁾.

Fidejursorii cari au tăgăduit existența fidejusiunii.

Beneficiul de diviziune poate fi invocat nu numai de fidejursorul convențional, dar și de acel judiciar, deși soluția contrară eră admisă în vechiul drept francez de Basnage și de Pothier (*Oblig.*, II, 416). Art. 1677 oprind, în adevăr, pe fidejursorul judiciar de a invoca beneficiul de discuțiune⁽⁶⁾,

Invoc. beneficiului de diviziune de către fidejursorul judiciar.

(1) Cpr. Pand. fr., v^o *Caution*, 610, și autoritățile citate acolo.

(2) Thiry, IV, 256, p. 227; Pand. fr., v^o *cit.*, 611; P. Pont, *op. cit.*, 209; Laurent, XXVIII, 229.— *Contrà*: Troplong, *op. cit.*, 306 urm.

(3) Thiry, IV, 256; P. Pont, *Cautionnement*, 210; Ponsot, *Idem*, 214.— *Contrà*: Arntz, IV, 1516; Duranton, XVIII, 346.

(4) „*Inoficiantibus auxilium divisionis non est indulgendum*“ . L. 10 § 1, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1.

(5) Ponsot, *Cautionnement*, 210, p. 234.

(6) Vezi *infra*, p. 169.

el rămâne supus dreptului comun în ceea ce privește beneficiul de diviziune ⁽¹⁾.

Art. 1667 § 2. Dacă unul sau mai mulți din fidejutori sunt insolvabili în momentul când s'a admis diviziunea, fidejutorul care a propus-o rămâne obligat în proporția acestei insolvabilități, ne mai având însă nicio răspundere dacă insolvabilitatea a survenit în urma facerii diviziunii (art. 1667 § 2). Astfel, dacă presupunem că dintre patru fidejutori, numai unul este urmărit, și că între acei neurmăriți unul este insolubil, diviziunea se va face între cei trei solvabili.

Art. 1169. Creditorul care invoacă insolvabilitatea, va trebui s'o dovedească (art. 1169).

Art. 1667 § 1. Pentru ca fidejutorul urmărit să poată propune beneficiul de diviziune, trebuie ca să nu fi renunțat la el, fie în mod expres, fie tacitamente. Posibilitatea renunțării rezultă din termenii art. 1667 § 1.

Cazul unei fidejusiuni solidarare. Fidejutorul care s'a obligat în mod solidar, nu poate să propue diviziunea, pentru că solidaritatea o exclude, după cum exclude și beneficiul de discuțiune (art. 1039, 1042) ⁽²⁾.

De asemenea, creditorul care urmărește pe unul din fidejutori numai pentru partea sa virilă, nu perde prin aceasta dreptul de a urmări pe fiecare din ei pentru toată datoria, art. 1668 nefiind aplicabil în specie ⁽³⁾.

Art. 1668. După acest din urmă text (1668), creditorul care, de bună voe, iar nu din eroare, dol sau violență, a împărțit însuș acțiunea sa, adecă a urmărit pe un fidejutor numai pentru partea sa, nu poate să mai revie asupra acestei împărțiri, cu toate că înainte chiar de a fi consimțit, unii din fidejutori erau insolvabili. Motivul acestei dispoziții este că, în asemenea caz, creditorul a renunțat în mod tacit de a urmări pe fiecare fidejutor pentru datoria întreagă.

Aceeaș soluție este admisibilă și în caz când creditorul a consimțit a primi dela un fidejutor numai partea sa din datorie, sau a convenit de mai înainte ca datoria să fie împărțită între fidejutori ⁽⁴⁾.

(1) Ponsot, *op. cit.*, 211, p. 234, 235; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1067; Guillouard, *Idem*, 160; Troplong, *Idem*, 303. V. p. 169.

(2) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1066. Vezi și *suprà*, p. 145.

(3) Baudry et Wahl, *loco cit.*; C. Chambéry, D. P. 1903. 2. 341.

(4) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1052; Guillouard, *Idem*, 158.

Rămâne acum să determinăm momentul când se operează diviziunea. Din art. 1667 rezultă că ea există din momentul pronunțării hotărârii care o admite ⁽¹⁾.

Independent de beneficiul de discuțiune și de diviziune, de care am vorbit mai sus, și care constituiesc excepții personale fidejursorului, acest din urmă mai poate încă invoca contra creditorului toate excepțiile inerente datoriei. Aceasta rezultă din art. 1681.

Art. 1681.

Excepțiile pe care le poate invoca fidejursorul (excepții inerente datoriei).

Art. 1681. — Garantul se poate servi, în contra creditorului, de toate excepțiunile datornicului principal inerente datoriei; însă nu-i poate opune acele ce sunt curat personale datornicului. (Art. 974, 1047, 1091, 1093, 1118 urm., 1142, 1148, 1155, 1215, 1216, 1218, 1653, 1682 urm. C. civ. Art. 2036 C. fr.) ⁽²⁾.

După acest text, fidejursorul poate să opue toate excepțiile *inerente datoriei*, căci fidejusiunea fiind o obligație accesorie, de câteori obligația principală este nulă, nulă trebuie să fie și obligația accesorie, și fidejursorul poate să invoace nulitatea care-l liberează ⁽³⁾.

Excepțiile inerente datoriei.

Excepțiile inerente datoriei sau *reale (rei coherentes)* ⁽⁴⁾ sunt acele cari rezultă din însăși natura contractului și care distrug obligația principală.

Definiție.

Astfel sunt, de exemplu, nulitatea împărțelei cauțio-

Exemple.

(1) Thiry, IV, 257; P. Pont, *Cautionnement*, 211. — Sunt însă autori și, între alții, Ponsot, cari susțin că diviziunea ar exista din momentul cererii ei.

(2) Cpr. L. L. 25 și 32, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1; L. 7 § 1 și L. 19, Dig., *De exceptionibus et prescriptionibus*, 44, 1; L. 89, Dig., *De adquirenda vel omitenda hereditate*, 29, 2; L. 42 § 1, *De jurejurando*, 12, 2; L. 13, Dig., *De minoribus 25 annis*, 4, 4; L. 11, Cod., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 8, 41; L. 2, Cod., *De fidejussoribus minorum*, 2, 24; Instit., *De replicationibus*, 4, 14, § 4; Pothier, *Oblig.*, II, 381, 382, etc.

(3) Cpr. Guillouard, *Cautionnement*, 161.

(4) „*Rei autem coherentes exceptiones etiam fidejussoribus competunt.*“ (L. 7 § 1, Dig., *De exceptionibus*, 44, 1).

nate, care cuprinde un avantaj mai mare decât acel permis de lege ⁽¹⁾; excepția de compensație sau de prescripție, care există în persoana debitorului principal ⁽²⁾; excepțiile cari au drept cauză viciile de consimțământ (eroarea, dolul și violența) ⁽³⁾; finele de neprimire ale acțiunii ⁽⁴⁾; excepțiile întemeiate pe lipsa de consimțământ, de obiect, de cauză a obligației principale, sau pe o cauză imorală or ilicită, etc. ⁽⁵⁾.

Fidejutorul solidar.

Aceste excepții pot fi invocate atât de fidejutorul pur și simplu cât și de acel solidar ⁽⁶⁾.

Dătătorul unui aval.

Art. 1681 poate, de asemenea, fi invocat de dătătorul unui aval (art. 296 urm. C. com.) ⁽⁷⁾.

Acel care a garantat pe un fidejutor poate și el să invoace excepțiunile cari aparțin fidejutorului garantat ⁽⁸⁾.

Beneficiul acestui text nu aparține însă fidejutorului care a declarat că se obligă ca un debitor principal ⁽⁹⁾.

Drept personal al fidejutorului.

Dreptul de a invoca excepțiile inerente datoriei, este un drept *personal* al fidejutorului, căci de câteori le exercită, el nu vine ca subrogat în numele debitorului, ci ca exercitând un drept eminate personal ⁽¹⁰⁾; de unde rezultă că fidejutorul poate invoca aceste excepții, cu toate că debitorul ar fi renunțat la ele ⁽¹¹⁾.

(1) Guillouard, *op. cit.*, 161; Cas. fr. Sirey, 38. 1. 477, etc.

(2) Guillouard, *loco cit.* Vezi în privința prescripției, *infra*, pag. 155, nota 3, iar în privința compensației, p. 173.

(3) Guillouard, *op. cit.*, 58 *bis*, 161 și 230; T. Huc, XII, 246; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 948. Vezi *supra*, pag. 122. — Vezi însă P. Pont, *op. cit.*, 387 urm., 425.

(4) Cpr. Guillouard, *op. cit.*, 230, pag. 259; Thiry, IV, 266, pag. 236. Vezi și *supra*, pag. 122.

(5) Cpr. Trib. Putna, *Cr. judiciar* din 1901, No. 74.

(6) Guillouard, *op. cit.*, 231; Troplong, *Idem*, 522; Ponsot, *Idem*, 368; P. Pont, *Idem*, 416; Baudry et Wahl, *Idem*, 957; Laurent, XXVIII, 297; T. Huc, XII, 262; Colmet de Santerre, VIII, 272 *bis* VII; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2036, No. 27 urm.

(7) Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2036, No. 30.

(8) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 958; Trib. federal elvețian, Sirey, 96. 4. 12; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2036, No. 31.

(9) Dalloz, *op. și loco cit.*, No. 32.

(10) „*Omnes exceptiones, quæ reo competunt, fidejussori quoque, etiam invito reo, competunt*“ (L. 19, Dig., *De exceptionibus*, etc., 44, 1).

(11) Guillouard, *op. cit.*, 162 și 232; Laurent, XXVIII, 300; T.

Cât pentru obligațiile *personale* debitorului, ele nu pot fi invocate de fidejutor. Acestea sunt: acele privitoare la starea sa, precum: minoritatea, interdicția, căsătoria, dacă este vorba de o femeie, etc. (art. 974, 1653, 1681) (1).

Oblig. personale debitorului nu pot fi invocate de fidejutor.

SECȚIUNEA II

Despre efectele fidejusiunii între debitor și cauționator (fidejutor).

Recursul acordat fidejursorului contra debitorului liberat.

Art. 1669. — Cauționatorul ce a plătit, are regres contra debitorului principal, atât când a garantat cu știința debitorului, cât și fără știința lui.

Regresul se întinde atât asupra capitalului, cât și asupra dobânzilor și a speselor; cu toate acestea, garantul nu are regres decât pentru speșele făcute de dânsul, după ce a notificat debitorului principal reclamațiunea pornită asupra-i.

Fidejutorul are regres și pentru dobânda sumei ce a plătit, *chiar când datoria nu producea dobândă* (2), și încă și pentru daunele-interese, dacă se cuvin.

Cu toate acestea, dobânzile *ce ar fi* fost datorite creditorului nu vor merge (curge) în favoarea garantului decât din ziua în care s'a notificat plata. (Art. 987 urm., 991, 1084, 1088 urm., 1108 urm., 1547, 1548, 1549, 1550, 1657, 1672 Cod. civ. Art. 2028 Cod. fr. Art. 1915 § ultim C. italian) (3).

Huc, XII, 244; Dalloz, *Nouv. C. civil annoté*, IV, art. 2036, No. 17; Aubry et Rau, IV, § 426, pag. 684 (ed. 4-a).

(1) Cpr. Thiry, IV, 266, pag. 236; Guillouard, *op. cit.*, 161, p. 181; Planiol, II, 2331, 2376; Troplong, *Cautionnement*, 73 urm., 180 și 496. Cpr. L. 7 § 1, Dig., *De exceptionibus*, 44. 1; L. 2, Cod, *De fidejussoribus minorum*, 2, 24. Vezi și *suprà*, pag. 123.

(2) Cuvintele: *chiar când datoria nu producea dobândă*, au fost adaose de legiuitorul nostru, după art. 1915 din codul italian „*ancorchè il debito non producesse interessi.*“

(3) Cpr. L. 10 § 11, Dig., *Mandati, vel contra*, 17, 1; L. 18, Cod, *eod. tit.*, 4, 35; Pothier, *Oblig.*, II, 429—433, 437, 440, 441, 442, etc.

Este de observat că § ultim al art. 1669 nu există în codul francez; el a fost adaos de legiuitorul nostru, după art. 1915 § ultim din codul italian. Iată, în adevăr, cum se exprimă

Deoseb. de redacție de C. francez.

Regresul fidej
jursorului, care
a plătit da-
toria.

Fidejursorul, care a plătit datoria, sau care a liberat pe debitor într'un alt mod, de exemplu: printr'o compensație, novație, etc. ⁽¹⁾ are regres contra debitorului principal, atât în cazul când cautiunea a fost dată cu știința cât și fără știința acestui din urmă ⁽²⁾. În cazul întâiu, el are acțiunea *mandati contraria*, iar în cazul de al doilea, el are acțiunea *negotiorum gestorum contraria* ⁽³⁾. În ambele cazuri, el aducând un serviciu debitorului, trebuie să fie despăgubit. El are pentru aceasta, o acțiune personală contra debitorului, pe lângă că este subrogat în drepturile acestui din urmă (art. 1670) ⁽⁴⁾.

acest din urmă text: „*Gli interessi però che non sarebbero dovuti al creditore, non decorrono a favore del fidejussore che dal giorno in cui avià notificato il pagamento*“. Dacă comparăm textul nostru cu acel italian, vedem că ambele sunt identice, cu această deosebire că, în textul nostru, se zice: „dobânzile ce ar fi fost datorite creditorului“, pe când în textul italian, se zice: „care n'ar fi fost datorite, etc.“ Apoi, mai este încă de observat că și cuvintele din § 3 „chiar când datoria nu producea dobândă“ sunt adause de legiuitorul nostru tot după textul menționat din codul italian. Vezi p. 153, n. 2.

- (1) Pothier, *Oblig.*, II, 430; Thiry, IV, 258; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1087; Guillouard, *Idem.*, 231; Laurent, XXVII, 237, etc.
- (2) Debitorul nu se poate sustrage dela restituirea sumei plătite pentru dânsul de fidejursor, decât probând că acest din urmă făcând acea plată, a avut intenția de a-i face o liberalitate. Cas. rom. Bult. 1901, p. 264. Cpr. Thiry, IV, 261, p. 231. Intenția de a se face o liberalitate nu se presupune însă niciodată, ci trebuie să rezulte clar din actul invocat de parte. Cas. rom. Bult. 1903, p. 638 și *Dreptul* din 1903, No. 47.
- (3) Pothier, *Oblig.*, II, 440; Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, II, § 426, p. 547, nota 2 (ed. Anschütz, 1853), etc.

Fidejursorul care a plătit fără știrea debitorului, nefind decât un gerant de afaceri, nu are recurs în contra acestui din urmă decât dacă cheltuelile făcute i-au folosit (art. 991). Indată însă ce ele i-au folosit, recursul fidejursorului va avea aceeași întindere ca și cum el ar fi plătit din ordinul debitorului, adică ca mandatar (art. 1669). Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1073; Guillouard, *Idem.*, 167; P. Pont, *Idem.*, 244; Aubry et Rau, IV, § 427, p. 688, nota 8 (ed. 4-a), etc.

- (4) În afară de subrogația legală, acel care a luat obligația de a plăti datoria unui fidejursor nu poate fi ținut de acea datorie decât tot în calitate de fidejursor, căci natura unei obligații nu se schimbă prin faptul că un altul a luat îndatorirea de a o executa. Astfel, acel care a plătit datoria unui fidejursor, are regres contra debitorului principal, și dacă acest din urmă

În principiu, fidejusalul nu poate să exercite recursul său contra debitorului, fie prin acțiunea personală (art. 1669), fie prin acțiune subrogatorie (art. 1670), decât după ce a plătit. Prin excepție însă, uneori, legea conferă fidejusalului un recurs anticipat (art. 1673).

In principiu, recursul fidejusalului se exercită după ce el a plătit.

Dacă fidejusalul a plătit numai o parte din datorie, primind chiar o chitanță descărcătoare pentru toată suma, recursul său se va mărgini numai la suma plătită ⁽¹⁾, și *vice-versa*, dacă fidejusalul a plătit mai mult decât e datoriat, el nu va avea recurs contra debitorului decât până la concurența sumei datorite ⁽²⁾.

Exercit. acestui recurs până la concurența sumei plătite.

Dacă fidejusalul a plătit o datorie stinsă fie prin prescripție, fie altfel, el nu va avea niciun recurs contra debitorului ⁽³⁾.

Plata unei datorii stinse.

Fidejusalul nu-și perde însă recursul său, dacă a plătit fără a invoca o excepție ce-i eră proprie. precum ar fi, de exemplu, în cazul când el eră minor în momentul formării fidejusiunei, și a plătit fără a propune această excepție ⁽⁴⁾.

Fidejusalul, care a plătit datoriatul debitorului, are recurs în contra acestui din urmă, atât în privința capitalului datorit cât și a procentelor, presupunând, bine înțeles, că ele erau garantate și că fidejusalul a fost silit a le plăti ⁽⁵⁾.

Intinderea recursului fidejusalului.

dă plătitorului o cambie drept plată, această cambie este validă, ea nefiind dată fără cauză. Cas. rom. Secții unite, Bult. 1903, p. 638 și *Dreptul* din 1903, No. 47.

(1) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1083; Guillouard, *Idem*, 164, 170, 181.—Art. 839 din cod. portughez și art. 1839 din codul spaniol sunt exprese în această privință. Art. 774 din codul german zice, de asemenea, că fidejusalul este subrogat în drepturile debitorului în măsura în care el a plătit pe creditor

(*soweit der Bürge den Gläubiger befriedigt*).

(2) Baudry et Wahl, *op. cit.* și *loco cit.*; Guillouard, *Idem*, 170.

(3) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1088.—Prescripția fiind inerentă datoriei, iar nu o excepție personală debitorului, fidejusalul poate s'o invoace, chiar când debitorul principal n'ar invoaca-o (art. 1681). Vezi *infra*, p. 176, text și nota 4.—Fidejusalul nu comite însă o culpă neinvocând prescripția, destul este ca el să pue în cauză pe debitor, pentru ca s'o invoace acest din urmă. Pothier, *Oblig.*, II, 434; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1090; Guillouard, *Idem*, 180; Laurent, XXVIII, 238, etc.

(4) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1090; Guillouard, *Idem*, 180; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2036, No. 24 urm.

(5) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1079.

Dr. străin.

Prescripție.

Dreptul la
procentele le-
gale.

El are recurs, în privința procentelor legale, *chiar atunci când datoria nu producea dobândă*. Aceste ultime cuvinte sunt adaose de legiuitorul nostru după art. 1915 din codul italian⁽¹⁾.

Momentul de
când fideju-
sorul are drept
la dobânzi.

Chestiunea este însă de a se ști: de când fidejutorul va avea drept la aceste dobânzi? În Franța, se decide în genere, conform teoriei lui Domat, și contrar părerii lui Pothier (*Oblig.*, II, 440), că dobânzile se cuvin fidejutorului *din ziua de când el a plătit*, conform art. 1550, prin derogare dela art. 1088 § 2⁽²⁾.

Legiuitorul nostru a derogat însă dela principiile admise în materie de mandat (art. 1550), dispunând, conform art. 1915 din codul italian (vezi *suprà*, p. 154, *ad otam*), că fidejutorul nu are drept la procente decât *din ziua în care el a notificat debitorului plata* (art. 1669 § ultim)⁽³⁾.

Art. 1907.

Procentele datorite creditorului și plătite de fidejutor, ne devenind deci la noi o datorie principală, se vor prescrie prin *cinci* ani, conform art. 1907⁽⁴⁾.

Spesele făcute
cu ocazia urmării
debitorului.

Fidejutorul are, de asemenea, recurs contra debitorului în privința speselor sau cheltuielilor făcute cu ocazia urmării debitorului principal, și pe care el a trebuit să le plătească ca un accesoriu al datoriei.

El mai are încă drept la cheltuielile făcute de dânsul în urma notificării debitorului principal a urmării îndreptate contra lui.

Daune-interese. Art. 1549.

În fine, fidejutorul, fie chiar salariat⁽⁵⁾, poate cere și daune interese, dacă se cuvin, adevă, dacă a suferit vreun prejudiciu. Aceasta nu este decât aplicarea principiului înscris în art. 1549 dela mandat.

Art. 1669 dispune că fidejutorul care a plătit datoria

(1) Vezi *suprà*, p. 153, nota 2 și 154, *ad notam*.

(2) Planiol, II, 2356 și toți autorii, afară de Larombière (*Oblig.*, II, art. 1153, No. 37).

(3) Vezi asupra motivelor acestei derogări dela art. 1550, Ricci, *Corso teorico-pratico di diritto civile*, IX, 354, pag. 554 (ed. din 1907).

(4) În Franța, se admite însă prescripția de 30 de ani, fiindcă procentele devin o datorie principală, din cauză că se cuvin fidejutorului, *din ziua de când au fost plătite*. Vezi Planiol, II, 2356, și toți autorii.

(5) Guillouard, *op. cit.*, 175; Baudry et Wahl, *Idem*, 1082, etc.

Deoseb.
de C. fr.

principală, are recurs contra debitorului principal. Chestiunea este însă de a ști dacă acest recurs există când debitorul plătește încă odată, după ce a plătit fidejusalul. La această întrebare răspunde art. 1672.

Art. 1672. — Fidejusalul ce a plătit prima dată, nu are recurs contra debitorului principal ce a plătit de a doua oară; are însă acțiune în repetițiune contra creditorului.

Când fidejusalul a plătit, fără să fi fost urmărit și fără să fi înștiințat pe datornicul principal, nu va avea nici un regres contra acestuia, în cazul când în timpul plății, datornicul ar fi avut mijloc (mijloace) de a declara stinsă datoria sa; îi rămâne însă dreptul de a cere înapoi dela creditor banii dați. (Art. 992, 998, 999, 1092, 1351, 1547, 1548 C. civ. Art. 2031 C. fr.) (1).

Prin excepție dela regulele mai sus expuse, fidejusalul nu mai are niciun recurs contra debitorului principal, nici în numele său propriu, nici în numele creditorului: 1° dacă după ce a plătit, nu aduce plata la cunoștința debitorului și acesta plătește de al doilea (2). Fidejusalul este în adevăr, în asemenea caz, în culpă; el are însă o acțiune în repetiție contra creditorului, care și-a încasat de două ori creanța sa. 2° Fidejusalul nu are recurs contra debitorului, dacă a plătit fără a fi fost urmărit și fără a fi vestit despre plată pe debitor, atunci când acesta avea mijloace de a declara obligația stinsă și de a înlătura astfel plata. Fidejusalul are însă și în acest caz acțiunea în repetiție contra creditorului.

Dacă creditorul a făcut fidejusalului o remitere de datorie cu titlu gratuit, acest din urmă va avea recurs, con-

Cazurile în care fidejusalul nu are nici un recurs în contra debitorului.

Cazul când creditorul a remis datoria fidejusalului

(1) Cpr. L. 10 § 2; L. 29 § 3; L. 38 § 1, Dig., *Mandati, vel contra*, 17, 1; Pothier, *Oblig.*, II, 433, 438, 439, etc.

(2) Fidejusalul, care a plătit datoria, nu are de asemenea recurs contra debitorului, care o plătiase mai înainte, afară de cazul când acest din urmă n'ar fi adus plata făcută de dânsul la cunoștința fidejusalului, pentru că, în asemenea caz, a doua plată a fost făcută din culpa debitorului (argument prin *a fortiori* din art. 1672). Vezi în acest sens, Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1089, p. 574; Guillouard, *Idem*, 178; Troplong, *Idem*, 382; Aubry et Rau IV, § 427, p. 690; Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, II, § 426, pag. 548, nota 8 (ed. Anschütz, 1853); C. Lyon, Sirey, 58. 2. 16; D. P. 58. 2. 83. Cpr. L. 29 § 2, Dig., *Mandati, vel contra*, 17, 1. — *Contra*: P. Pont, *op. cit.*, 255; Laurent, XXVIII, 240, etc.

form părerei lui Domat, contra debitorului, pentru că el este donatar al creanței ⁽¹⁾.

Cazul când fidejutorul este descărcat numai de oblig. de garanție.

Acest recurs nu va exista însă, tot conform teoriei lui Domat, dacă creditorul a descărcat numai pe fidejutor de obligația de garanție ⁽²⁾.

Recursul pe care legea îl conferă fidejutorului, nu poate fi modificat sau desființat decât în baza unei convenții între debitor și fidejutor. Dacă asemenea convenție a fost făcută numai cu unul din fidejutori, ea este pentru ceilalți *res inter alios acta* ⁽³⁾.

Momentul când se exercită recursul fidejutorului.

Când se exercită recursul fidejutorului? În regulă generală el se exercită după ce s'a plătit datoria principală. Art. 1673 admite însă mai multe excepții dela acest principiu. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text:

Art. 1673. — Fidejutorul, și fără a fi plătit, poate să reclame dezaunare dela debitor (art. 991, 1546 C. civ.):

1° Când este urmărit în judecată pentru a plăti (art. 1669 C. civil);

2° Când debitorul se află falit sau în stare de insolvabilitate (art. 1025 C. civ., 695 urm. C. com.):

3° Când debitorul s'a îndatorat de a-l liberă de garanție într'un termen determinat, și acesta a expirat (art. 969 C. civ.) ⁽⁴⁾;

4° Când datoria a devenit exigibilă prin sosirea scadenței stipulate (art. 1684);

5° După trecerea de zece ani, când obligațiunea principală nu are un termen determinat de scadență, întrucât însă obligațiunea principală n'ar fi fost de așa fel, încât să nu poată a se stinge înaintea unui termen determinat, cum de exemplu, tutela, *ori întru cât nu s'a stipulat contrariul* ⁽⁵⁾. (Art. 2032 C. fr., 1919 C. italian) ⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1091; Guillouard, *op. cit.*, 168; P. Pont, *Idem*, 232, etc.

⁽²⁾ Vezi autorii citați în nota precedentă.

⁽³⁾ Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1091 bis.

⁽⁴⁾ Cuvintele „și acesta a expirat“ sunt adaose după art. 1919, 3° din codul italian (*e questa sia scaduto*).

⁽⁵⁾ Și cuvintele „ori întrucât nu s'a stipulat contrariul“ sunt adaose tot după art. 1919 § ultim din codul italian (*o non vi fosse convenzione in contrario*). Vezi Pacifici-Mazzoni, *Istituzioni di diritto civile italiano*, V, 303, p. 497 (ed. a 3-a, 1887); Ricci, *op. cit.*, IX, 363, p. 567 urm.

⁽⁶⁾ Cpr. asupra art. 1673, L. 10, Cod, *Mandati, vel contra*, 4, 35 și L. 38 § 1, Dig., *Mandati, vel contra* 17, 1; Pothier, *Oblig.*, II, 429, 442, 443, 444; Dumoulin (Molineus), *Tractatus contract. et usur.*, quæst. 30.

După acest text, împrumutat dela Pothier (*Oblig.*, II, 443), fidejutorul poate, fără a fi plătit datoria, să acționeze pe debitorul principal spre a obține descărcarea sa, sau siguranțe destinate a-i garanta eficacitatea recursului său ulterior, în următoarele cazuri ⁽¹⁾:

Cazurile când fidejutorul poate, fără a plăti datoria, să acționeze pe debitor.

1° Când este chemat în judecată spre a plăti datoria. In acest caz debitorul va putea opune beneficiul de discuțiune (art. 1662); însă dacă el a renunțat la acest beneficiu, el va putea să cheme și va face foarte bine de a chema pe debitor în garanție, căci dacă nu-l cheamă, el se expune a perde recursul ce-l are contra lui, dacă acest din urmă dovedește că avea mijloace de a face să se recunoască că datoria este stinsă.

2° Când debitorul este falit sau insolubil. In acest caz, creditorul, care se întemeiază pe fidejutor spre a-i plăti creanța sa, putând să neglijeze de a-și valorifica creanța, fidejutorul va putea să se înscrie la masa falimentului și să ia parte la distribuirea prețului eșit din vânzarea bunurilor debitorului, întrebuintând acești bani la plata datoriei. Dacă fidejutorul n'ar fi avut acest drept decât după ce a plătit pe creditor, dreptul său ar fi putut deveni iluzoriu, în caz când distribuirea bunurilor debitorului ar fi fost îndeplinită în momentul când el ar fi plătit.

3° Când debitorul s'a obligat a liberă pe fidejutor într'un termen determinat, care ar fi expirat. Această convenție fiind validă și obligatorie pentru părți (art. 969), fidejutorul poate să acționeze pe debitor spre a-i da descărcarea promisă, de câteori termenul, în care descărcarea trebuie să aibă loc a expirat.

(1) Scopul art. 1673 este, după cum foarte bine zice Curtea din Galați, de a pune pe fidejutor la adăpostul urmăririi creditorului și de a-l feri de pericolul insolvabilității debitorului. Vezi *Dreptul* din 1894, No. 38 și *Cr. judiciar* din același an, No. 39. Fidejutorul nu poate deci, în genere, să ceară banii pentru care a garantat, fiindcă el n'a plătit încă nimic, ci va face ca banii să fie consemnați, sau va cere siguranțe. Cpr. Planiol, II, 2362. Nu este deci exact de a se zice, așa cum se exprimă art. 1673, după Pothier (*Oblig.*, II, No. 442), că acțiunea fidejutorului este o acțiune în despăgubire, pentrucă el nu cere o despăgubire, ci o garanție contra eventualităților ulterioare. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1101; Troplong, *Idem*, 391. — Vezi însă Guillaouard, *op. cit.*, 205.

Scopul art. 1673.

4° Când datoria a ajuns la scadență prin sosirea termenului. Fidejutorul a putut crede, în adevăr, că debitorul își va plăti datoria sa la scadență. Acest din urmă poate deci fi acționat pentru ca să plătească pe creditor, sau să remită fidejutorului banii necesari la plată.

5° După trecerea termenului de zece ani, când obligația nu are un termen determinat de scadență; când, de exemplu, datoria garantată ar consista într'un împrumut fără termen. În acest caz, obligația putând să se prelungească în infinit, fidejutorul poate cere descărcarea sa după zece ani, fiindcă ar fi fost prea greu pentru dânsul de a rămâne obligat în infinit.

Această dispoziție nu se aplică de câteori datoria, care nu are un termen fix, este de așa natură încât să nu se poată stinge înaintea unui timp determinat. În asemenea caz, fidejutorul nu poate să ceară descărcarea sa înaintea acestui timp, pentrucă el a trebuit să cunoască natura obligației ce a garantat; el a știut că această obligație trebuie să dureze un timp oarecare, până la întâmplarea unui anume eveniment, și a înțeles, de bună-seamă, să se oblige până la întâmplarea acestui eveniment. Astfel, acel care a cauționat pe un uzufructuar, sau care a garantat restituirea unei dote, nu poate să ceară descărcarea sa, cât timp durează uzufructul sau căsătoria; fidejutorul unui tutor nu poate să ceară descărcarea sa înaintea încetării tutelei, chiar dacă ea ar ține mai mult de zece ani; fidejutorul unei rente viagere nu poate cere descărcarea sa înaintea morții creditorului rentei, etc. (1).

Art. 1673 este de strictă interpretare.

Art. 1673, fiind o derogare dela dreptul comun, este limitativ. El nu poate fi deci aplicat la alte cazuri, și anume: atunci când debitorul a lăsat să crească dobânzile peste măsură; când a survenit o inimicție capitală între debitor și fidejutor; când fidejutorul sau debitorul urmează a face o călătorie îndepărtată, etc. (2).

Invoc. art. 1673.

Art. 1673 poate fi invocat de fidejutorul solidar ca și de

(1) Cpr. Pothier, *Oblig.*, II, 443, p. 240 (ed. Bugnet); Thiry, IV, 262; Troplong, *Cautionnement*, 403; Colmet de Santerre, VIII, 265 bis VIII, etc.

(2) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1099; Troplong, *Idem*, 410; P. Pont, *Idem*, 297, 298; Ponsot, *op. cit.*, 274, p. 319; Guillouard, *Idem*, 204; Laurent, XXVIII, 257, etc.

acel care nu e solidar ⁽¹⁾; de acel care și-a ipotecat un imobil pentru a garanta datoria altuia ⁽²⁾. El nu poate însă fi invocat de codebitorii solidari ⁽³⁾; nici de fidejursorul care s'a obligat în contra voinței debitorului ⁽⁴⁾; nici de acel care s'a obligat în interesul exclusiv al creditorului ⁽⁵⁾, etc.

Subrogarea fidejursorului în drepturile creditorului.

Art. 1670.—Cauționatorul care a plătit datoria intră în dreptul ce avea creditorul contra datornicului. (Art. 1108, 3°, 1682 C. civ. Art. 298 C. com. Art. 2029 C. fr.) ⁽⁶⁾.

Afară de beneficiul de discuțiune și de diviziune, de cari am vorbit mai sus, dreptul roman și vechia jurisprudență franceză confereau fidejursorului, contra creditorului, care fusese plătit de dânsul, excepția sau beneficiul *cedendarum actionum*. Scopul acestei excepții eră de a conferi fidejursorului toate drepturile, acțiunile și ipotecile ce avea creditorul, atât în contra debitorului, a cărui datorie fusese plătită, cât și în contra coobligaților săi. Acest beneficiu nu

Beneficiul
cedendarum
actionum.
Dr. roman.

- (1) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1108; Troplong, *Idem*, 413, 414; Guillouard, *Idem*, 208; Laurent, XXVIII, 262; Rodière, *Tr. de la solidarité et de l'indivisibilité*, 159, pag. 115 (ed. din 1852), etc.
- (2) Baudry et Wahl, *loco cit.*; Troplong, *Idem*, 416. — *Contrà*: Guillouard, *op. cit.*, 208; P. Pont, *Idem*, 298, etc.
- (3) Baudry et Wahl, *loco cit.*, pag. 584; Laurent, XVII, 365; Demolombe, XXVI, 427; C. Douai, D. P. 93. 2. 481 (cu nota lui Planiol). Vezi și tom. VI al Coment. noastre, pag. 204. — *Contrà*: Larombière, *Oblig.*, III, art. 1216, No. 3; Planiol, nota în D. P. *loco supra cit.*, etc. — Art. 1672 este însă aplicabil debitorilor solidari. Vezi tom. VI menționat, p. 204.
- (4) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1106; Guillouard, *Idem*, 209; Ponsot, *op. cit.*, 275, p. 320. — Fidejursorul care s'a obligat fără știrea debitorului, ca gerant de afaceri, are însă recursul anticipat prevăzut de art. 1673. Baudry et Wahl, *loco cit.*; Guillouard, *Idem*, 209; Laurent, XXVIII, 262; Ponsot, *op. cit.*, 276, p. 320 urm. etc. — *Contrà*: P. Pont, *Cautionnement*, 303.
- (5) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1106; Guillouard, *Idem*, 209, etc.
- (6) Cpr. L. L 17 și 36, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1; L. 21, Cod, *eod. tit.*, 8, 41; L. 95 § 10, Dig., *De solutionibus et liberationibus*, 46, 3. — Vezi însă L. 39, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1; Pothier, *Oblig.*, II, 280 urm., 427, 429, etc.

există însă decât atunci când eră cerut de fidejutor, în momentul plăței (1).

Dr. actual.

Sub imperiul codului actual, fidejutorul este subrogat în drepturile creditorului prin însuș faptul plăței (art. 1670 C. civ. și 298 C. com.); așa că din *judiciară* ce eră altă dată, această subrogație a devenit astăzi legală (art. 1008, 3° și 1679). Art. 1682 adaogă însă că dacă subrogarea a fost împiedecată prin însuș faptul creditorului, fidejutorul este liberat de obligația sa. (Vezi *infrà*, p. 179 urm., explic. acestui text).

C. Calimach.
Art. 1788.

Aceeaș soluție eră admisă și prin art. 1788 din codul Calimach (1358 C. austriac). „Acel ce plătește datoria altuia, zice acest text, intră în dritul creditorului, și are voe să ceară dela datornic întoarcerea datoriei, pe care el a plătit-o în locul aceluia; deci dar, dator este creditorul ce au primit plata datoriei, să trădeă plătitorului toate ce are pentru dovada și siguranța datoriei, adecă: sineturi, documenturi, amaneturi, ipoteci, etc.“. (Cpr. art. 774 C. german).

Fidejursorii
cari au bene-
ficiul subro-
gărei.

Toți fidejursorii au acest beneficiu, atât acei cari s'au obligat din ordinul creditorului, cât și acei cari s'au obligat fără știința sa, și chiar în contra voinței sale (2).

Așa dar, astăzi, fidejutorul care a liberat pe debitor, are două mijloace spre a-și exercită recursul său contra acestui din urmă, atât acțiunea personală (*actio mandati* sau *negotiorum gestorum contraria*) (art. 1669), cât și acțiunea creditorului primitiv, cu toate accesoriile sale, amaneturi, privilegii, ipoteci, etc. (3).

(1) Aceasta este, cel puțin, părerea generală. Cpr. Pothier, *Oblig.*, II, 280 urm.; Guillouard, *Cautionnement*, 183; Acollas, III, p. 567, 568; Répert. Sirey, v^o *Cautionnement*, 558, etc. — Dumoulin a susținut însă (*Prima lectio Dolana*, § 23), că fidejutorul, care plătise pe creditor, eră, ca și astăzi, subrogat de drept în acțiunile și drepturile acestui din urmă.

(2) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1111; Guillouard, *Idem*, 176 și 183; Mourlon, *Tr. théorique et pratique des subrogations personnelles*, p. 407 urm. (ed. din 1848). Acollas, III, p. 568; Lyon-Caen, nota în Sirey, 97. 1. 7. Cpr. Troplong, *Cautionnement*, 362, etc.

(3) Fidejutorul se folosește, de asemenea, de acțiunea rezolutorie pentru lipsa de plată a prețului ce aparține creditorului; de dreptul de a expulzà un locatar sau arendaș, etc. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1114; Guillouard, *Idem*, 185. — Subrogația

Acțiunea personală poate să fie foarte folositoare, pentru că ea ia naștere din faptul liberării debitorului și durează 30 de ani, ea putând să subziste chiar după ce acțiunea vechiului creditor, căruia fidejusalul este subrogat, se găsește prescrisă. A doua acțiune nu este, de asemenea, lipsită de interes, fiindcă ea conferă fidejusalului toate garanțiile pe care le avea creditorul.

Foloasele acțiunilor conferite fidejusalului.

Fidejusalul, care plătește datoria înainte de scadența ei, este subrogat în drepturile creditorului, însă nu se va putea folosi de această subrogație, afară de cazul de insolabilitate, decât atunci când obligația va fi exigibilă⁽¹⁾.

Cât pentru fidejusalul care plătește fără a ține nicio socoteală de prorogarea termenului acordat debitorului, se decide, în genere, că el se poate folosi de subrogare înaintea expirării noului termen (argument din art. 1684)⁽²⁾.

Care este sancțiunea acestei subrogări a fidejusalului? Vezi *infra*, p. 179 urm., explic. art. 1682.

Sancțiunea subrogării.

Raporturile dintre fidejusal cu codebitorii solidari și terții.

Fidejusalul care a garantat mai mulți debitori solidari, are recurs pentru toată datoria, contra fiecăruia din ei, pentru că el a garantat pe fiecare pentru tot⁽³⁾.

Art. 1671 nu este decât o consecință a principiului că fidejusalul are un recurs integral cu subrogația legală, contra debitorului pe care l-a garantat. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text:

Art. 1671. — Când sunt mai mulți debitori principali solidari pentru una și aceeași datorie, fidejusalul ce a garantat pentru ei toți, are regres contra fiecăruia din ei, pentru repetițiunea sumei

se întinde și asupra imobilelor cari sunt în mâinile unui terțiu detentor. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1115; Guillouard, *Idem*, 187; Colmet de Santerre, V, 197 bis X; Planiol, II, 2367. — *Contra*: Troplong, *Cautionnement*, 429 și *Hypothèques*, III, 800.

- (¹) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1112; Guillouard, *Idem*, 252; C. Caen, D. P. 88. 2. 127.
- (²) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1112. — *Contra*: Guillouard, *op. cit.*, 252.
- (³) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1119; Guillouard, *Idem*, 193; Planiol, II, 2359 (ed. a 5-a), etc.

totale ce a plătit. (Art. 1108, 1551, 1664, 1670, 1682 C. civ. Art. 2030 C. fr.)⁽¹⁾.

Când mai mulți debitori nesolidari au fost cauționați de un singur fidejutor, acest din urmă nu poate să ceară dela fiecare din ei decât partea sa din datorie, căci, în asemenea caz, există atâtea datorii deosebite câți sunt și debitori⁽²⁾.

Art. 1551.

Știm însă că soluția este alta atunci când un mandat a fost conferit de mai multe persoane pentru o afacere comună; în asemenea caz, fiecare din aceste persoane este răspunzătoare solidar către mandatar de toate efectele mandatului (art. 1551)⁽³⁾.

Art. 1671.

Dacă există mai mulți debitori solidari, ceea ce presupune art. 1671, fidejutorul își exercită recursul său contra fiecăruia din ei, pentru întreaga datorie, căci cauționându-i pe toți, el a devenit mandatarul lor comun. Or, mandatarul care a gerat o afacere comună mai multor persoane, are, după art. 1551, contra fiecăruia din mandanții săi, o acțiune solidară. Art. 1671 nu este deci decât o aplicare a regulilor dela mandat.

Dacă fidejutorul n'a garantat pe toți debitorii solidari, ci numai pe unul din ei, el are o acțiune solidară numai contra acestui din urmă.

El poate urmări și pe ceilalți codebitori, pe cari nu i-a garantat, însă numai pentru partea lor din datorie (art. 1052, 1053), după cum ar fi făcut și debitorul garantat, dacă ar fi plătit el însuș în locul fidejutorului⁽⁴⁾.

(1) Cpr. Pothier, *Oblig.*, II, 441.

(2) Cpr. Troplong, *Cautionnement*, 378; Arntz, IV, 1524; Planiol, II, 2359; T. Huc, XII, 223; Pand. fr., v^o *Caution*, 707, etc.

(3) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 594 urm.

(4) Vezi T. Huc, XII, 224 urm.; Planiol, II, 2359; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1123; Guillouard, *Idem*, 193; Troplong, *Idem*, 379; Ponsot, *Idem*, 261; P. Pont, *Idem*, 278; Répert. Sirey, v^o *Cautionnement*, 588 urm.; Thiry, IV, 260, p. 230; Arntz, IV, 1524; Laurent, XXVIII, 249, 250; Mourlon, III, 1154, text și nota 1 și *Tr. des subrogations*, p. 108 urm.; Colmet de Santerre, VIII, 263 bis; Aubry et Rau, IV, § 427, p. 687, text și nota 4; Lyon-Caen, nota în Sirey, 97. 1. 6; Cas. fr. și C. Amiens, D. P. 61. 1. 361; Sirey, 61. 1. 577; D. P. 95. 2. 271; Sirey, 95. 2. 276. — *Contrà*: Marcadé, IV, art. 1252, No. 717 urm.; Gauthier, *Des subrogations*, 433 urm.; Larom-

Dar dacă fidejursorul nu poate exercita recursul său contra codebitorilor solidari pe cari nu i-a garantat, decât pentru partea lor respectivă din datorie, chestiunea este de a se ști dacă el n'ar putea, prin subrogația convențională, consimțită de creditorul pe care îl plătește integralmente, să dobândească drepturile acestui din urmă, și astfel să-și exercite recursul său contra fiecăruia din debitorii solidari pentru întreaga datorie, fără ca să poată fi respins prin excepțiile personale ale debitorului solidar ce el a garantat. Și această chestiune este controversată, însă părerea cea mai juridică este, de bună-samă, aceea care pune și de astă dată în principiu că subrogația convențională nu poate să confere mai multe drepturi decât conferă cea legală (art. 778); de unde rezultă că fidejursorul care a dobândit dela creditor subrogația convențională, nu va avea contra debitorilor ne-cauționați decât tot o acțiune divizată, în virtutea căreia el va putea cere dela fiecare debitor numai partea ce acesta trebuie să plătească din datorie⁽¹⁾.

Subrogația
convențională. Contro-
versă.

SECȚIUNEA III

Despre efectele fidejusiunii între mai mulți garanți.

Art. 1674. — Când mai multe persoane au garantat pentru unul și acelaș debitor și pentru una și aceeaș datorie, garantul care a plătit datoria are regres contra celorlalți garanți, pentru porțiunea ce privește pe fiecare.

bière, *Oblig.*, IV, art. 1251, No. 50; Cas. fr. D. P. 96. 1. 455; Sirey, 97. 1. 5 (cu nota lui Lyon-Caen în sens contrar). Vezi asupra acestei controverse, *Pand. fr.*, v^o *Caution*, 700 urm.; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2030, No. 3 urm.

(¹) Vezi în acest sens, Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1125; Guillouard, *Idem*, 195; Troplong, *Idem*, 379; Ponsot, *Idem*, 261; P. Pont, *Idem*, 279; Laurent, XXVIII, 251; Mourlon, *Tr. des subrogations*, p. 108 urm.; Rodière, *Tr. de la solidarité*, 133 și 158; *Pand. fr.*, v^o *Caution*, 706; Massé-Vergé, V, § 761, p. 75, nota 8; Dalloz, *Nouv. C. civil annoté*, IV, art. 2030, No. 11.— *Contrà*: T. Huc, XII, 226; Duranton, X, 270 și XVIII, 355; Aubry et Rau, IV, § 427, p. 688, text și nota 7; Gauthier, *Des subrogations*, p. 477; Taulier, *Théorie raisonnée du C. civil*, VII, p. 34 (ed. din 1848); Répert. Sirey, v^o *Cautionnement*, 598, etc.

Cu toate acestea, regresul nu are loc decât atunci când garantul a plătit în unul din cazurile arătate în art. precedent. (Art. 778, 1053, 1108, 1109, 1666, 1673 C. civ. Art. 2033 C. fr.) ⁽¹⁾.

Dr. roman.

La Romani, fidejursorul care plătise datoria, nu avea recurs contra celorlalți cofidejursori decât dacă făcuse a i se cedă acțiunile creditorului, pentru că el n'a plătit datoria în interesul cofidejursorilor săi, ci în interesul său propriu și pentru a se liberă de obligația sa: *Negotium suum gessit potius quam fidejussorum* ⁽²⁾.

Dr. vechiu fr.
și art. 1674.

Pothier voia, din contra, ca fidejursorul care a plătit toată datoria, să aibă recurs contra cofidejursorilor săi, fără ajutorul subrogației; căci deși el a plătit în interesul său; totuș prin această plată el a liberat și pe cofidejursorii săi de o datorie care eră comună. Fidejursorul, gerând propria sa afacere, a gerat și pe aceea a cofidejursorilor săi; este deci just de a-i acorda acțiunea *negotiorum gestorum utilis* ⁽³⁾. Acest sistem a fost consacrat și de legiuitorul actual prin art. 1674.

Pentruca fidejursorul care a plătit, să aibă acest recurs contra celorlalți cofidejursori, fie ei obligați prin acelaș act, fie prin acte deosebite (*lex non distinguit*), nu este destul ca el să fi plătit, ci trebuie ca plata să fi avut loc în unul din cele cinci cazuri prevăzute în mod limitativ de art. 1673; de unde rezultă că recursul nu există dacă fidejursorul a plătit înainte de termen, sau înainte de a fi urmărit, în caz când eră pură și simplă, afară de cazul când debitorul ar fi fost falit, sau dacă a plătit fără a chema pe debitor ca garant în cauză, etc.

Aplic. art.
1667.

Acest recurs nu are loc decât în privința părții respective ce fiecare cofidejursor are în datorie; de unde rezultă că insolvabilitatea unuia din cofidejursori se împarte în mod proporțional între toți fidejursorii (analogie din art. 1667) ⁽⁴⁾.

S'ar părea la prima vedere că, prin efectul subrogației

⁽¹⁾ Cpr. L. 39, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1; L. 11, Cod. eod. tit., 8, 41; Pothier, *Oblig.*, II, 445, 446. Vezi și eutuma din *Bretagne*, art. 194.

⁽²⁾ Cpr. L. 39, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1.

⁽³⁾ Pothier, *Oblig.*, II, 445.

⁽⁴⁾ Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1131; Guillaouard, *Idem*, 215; Troplong, *Idem*, 440, etc.

fidejursorului în drepturile creditorului, fidejursorul care a plătit ar trebui să poată cere dela fiecare cofidejursor întreaga datorie. Codul actual n'a admis însă acest sistem, pentru a înlătura pluralitatea acțiunilor care ar fi rezultat din recursurile succesive.

Dovada că datoria a fost plătită incumbă fidejursorului care invoacă plata (art. 1169). Această dovadă se va face conform dreptului comun (art. 1191 urm.).

Aplic. art. 1169 și 1191 urm.

Fidejursorul nu poate, nici într'un caz, să invoace art. 1138, după care aflarea titlului creanței în mâinile debitorului lasă a se presupune că această creanță a fost plătită, pentru că acest text nu se aplică decât în privința raporturilor dintre creditor și acel care pretinde că a plătit ⁽¹⁾.

Neaplic. în specie a art. 1138.

CAPITOLUL III

Despre fidejusiunea legală și cea judecătorească.

Art. 1675. — De câteori o persoană este obligată de lege sau de judecător a da o garanție, garantul ce se oferă trebuie să aibă condițiile prescise de art. 1659 și 1660. Fidejusiunea judecătorească trebuie încă să poată fi supusă constrângerii corporale ⁽²⁾. (Art. 106, 109, 541, 566, 644, 718, 1364, 1659, 1660 C. civ. Art. 129, 392 urm. Pr. civ. Art. 339 C. com. Art. 2040 C. fr.) ⁽³⁾.

Art. 1676. — Vezi acest text și explicarea lui *suprà*, pag. 139.

Art. 1677. — Garantul judecătorec nu poate cere discuțiunea averii debitorului principal. (Art. 1662, 1678 C. civ. Art. 2042 C. fr.) ⁽⁴⁾.

Art. 1678. — Cel ce s'a făcut garant numai pentru fidejursorul judecătorec, nu poate să ceară discuțiunea averii debitorului principal și a fidejursorului. (Art. 1655 § 2 C. civ. Art. 2043 C. fr.)

Obligația de a da cautiune poate să rezulte, după cum știm, din diferite cauze: din convenție, din lege și dintr'o hotărîre judecătorească.

(1) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1136. Vezi în tom. VI al Coment. noastre, pag. 706 urm., explic. art. 1138.

(2) Cuvintele relative la constrângerea corporală trebuiesc considerate ca nescrise, ca și în art. 1658. Vezi *suprà*, pag. 134, nota 1 și *infra*, p. 169.

(3) Cpr. Pothier, *Oblig.*, II, 377, 387, 391, 403, etc.

(4) Cpr. Pothier, *op. cit.*, 409, 417.

Diferitele specii de fidejusiune.

Fidejusiunea este deci *convențională, legală și judiciară sau judecătorească*. Art. 106, 541, 566, 682, 718, 1323, 1364, etc. din codul civil, precum și art. 542, 547, etc., din pr. civilă; art. 245 din codul de comerț⁽¹⁾, etc. indică exemple de cauțiune legală⁽²⁾.

Cauțiune legală sau convențională.

De câteori o persoană este obligată de lege sau prin convenție a da cauțiune, și tribunalele o obligă la aceasta, pentrucă ea nu-și îndeplinește obligația sa de bună voe, cauțiunea nu devine judiciară, ci rămâne tot convențională sau legală. În adevăr, judecătorul nu face, în asemenea caz, decât să ordone executarea convențiunei sau dispoziției legii⁽³⁾.

Condițiile ce trebuie să întrunească fidejursorii legali și judiciari.

Fidejursorii legali și judiciari, cari nu sunt niciodată solidari⁽⁴⁾, trebuie să întrunească condițiile cerute de art. 1659 și 1660, adecă să fie capabili de a se obliga; să posede avere îndestulătoare întrunind condițiile art. 1660,

Alte cazuri de cauțiune legală.

(1) Vezi asupra acestui text, modificat prin legea din 6 Aprilie 1900, D. Negulescu, *J. Clunet*, anul 1910, p. 51.

(2) Vezi și art. 422 Pr. pen., după care acei condamnați la o pedeapsă privativă de a lor libertate, nu sunt admiși a face recurs în casație decât dacă sunt în stare de închisoare sau *liberați pe cauțiune*. Altfel recursul lor este inadmisibil. Mai vezi art. 121 urm., din proc. penală, modificate prin legea din 15 Martie 1902; art. 68 (77 vechiu) L. C. de casație din 25 Martie 1910. În privința căruia s'a decis că partea care atacă cu recurs, în materie de trusturi arendășești (L. din 12 Aprilie 1908), o decizie a unei Curți, poate cere suspendarea executării deciziei atacate, fără a depune nicio cauțiune, întrucât, în specie, nu se urmărește un interes bănesc, ci un interes superior, care interesează ordinea publică. C. Iași, *Dreptul* din 1909, No. 44. Vezi asupra legii contra trusturilor arendășești, tom. III, partea I, al Coment. noastre, p. 410, nota 2 (ed. a 2-a) și tom. IX, p. 348. Mai vezi asupra acestei legi, Cas. rom. *Dreptul* din 1910, No. 59.

Cauțiunea *judicatum solvi*.

Un alt caz de cauțiune *legală* eră, înainte de convenția dela Haga, aceea prevăzută de art. 15 C. civ. și 106, 107 Pr. civ. (cauțiunea *judicatum solvi*), care, precum știm, astăzi nu mai există. Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 367, 368 (ed. a 2-a).

(3) Thiry, IV, 242, p. 220.

(4) Solidaritatea nu se întâlnește, în adevăr, decât în fidejusiunile convenționale. Cpr. Beudant, *Suretés personnelles et réelles*, I, 123 și 225, p. 104, 106.— Astfel, avalistul sau dătătorul avalului, care este un fidejutor voluntar, este obligat solidaricește cu debitorul și giranții cambiei (art. 42, 277 și 297 C. com.). Vezi în privința avalului *suprà*, p. 117, text și nota 1.

și să aibă domiciliul lor în resortul Curței în care trebuie să se dea cauțiunea.

Cât pentru supunerea fidejursorului judecătorească la constrângerea corporală, de care vorbește art. 1675, aceste cuvinte n'au și n'au avut niciodată vreun sens în legea noastră ⁽¹⁾. Constr. corporală.

Art. 1677 și 1678 adaogă însă, conform unei dispoziții împrumutate dela vechea jurisprudență franceză ⁽²⁾, că fidejursorul judecătorească care a garantat, fie pe un debitor, fie pe un alt fidejursor (art. 1655 § 2), nu poate, afară bine înțeles de cazul unei convenții contrare, să invoace beneficiul de discuțiune. Motivele acestei dispoziții, după cum zicea Domat, sunt următoarele: 1° respectul datorit autorității hotărârilor judecătorești care au prescriș darea cauțiunei; 2° natura datoriei care urmează a fi cauționată și care nu suferă întârziere ⁽³⁾. Art. 1676, 1678. Beneficiul de discuțiune.

Fidejursorul judiciar are însă, după cum știm, beneficiul de diviziune, pentru că art. 1677 nu-i tăgăduiește decât beneficiul de discuțiune (Vezi *suprà*, p. 149, 150). Beneficiul de diviziune.

În fine, art. 1676 dispune că acel obligat a da o garanție, este liber să dea un amanet sau altă asigurare suficientă pentru asigurarea creanței garantate. Redacțiunea acestui text, pe care l-am explicat *suprà*, pag. 139, a fost modificată după art. 1922 din codul italian. Art. 1676.

CAPITOLUL IV

Despre stingerea fidejusiunei.

Fidejusiunea se stinge: 1° în mod indirect, pe cale de consecință; 2° pe cale principală:

1° Stingerea fidejusiunei pe calea de consecință.

Art. 1679.— Obligațiunea ce naște din fidejusiune se stinge prin aceleași cauze prin cari se sting și celelalte obligațiuni. (Art.

(1) Vezi *suprà*, p. 134 nota 1 și p. 167, nota 2.

(2) Vezi Troplong, *Cautionnement*, 593 urm.

(3) Cpr. Thiry, IV, 267; Troplong, *Cautionnement*, 594. Vezi și *suprà*, p. 143.

1044, 1045, 1091, 1137, 1139, 1142, 1143 urm., 1148, 1155, 1216, 1218, 1680, 1683, 1873 C. civ. Art. 2034 C. fr.)⁽¹⁾.

Efectele stingerei acțiunii principale.

Obligația accesorie neputând să existe fără acea principală, orice cauză care aduce stingerea acestei din urmă, stinge *eo ipso* și fidejusiunea (art. 1091 urm). Incetarea fidejusiunii nu aduce însă neapărat stingerea obligației principale, fiindcă principalul poate să subziste fără accesoriu, pe când accesoriul nu poate să subziste fără principal. (V. *infrà*, p. 173).

Oricare ar fi cauza, care ar aduce stingerea fidejusiunii, ea poate fi invocată de fidejursor contra creditorului, și aceasta atât de fidejursorul ordinar cât și de acel solidar⁽²⁾.

Plata.

Astfel, plata făcută de debitorul principal în mod valid⁽³⁾ stinge fără nicio îndoială fidejusiunea⁽⁴⁾, afară, bine înțeles, de plata prin subrogație, făcută de un terțiu, fiindcă subrogatul, departe de a stinge acțiunea creditorului, și-o însușește din contra (art. 1107)⁽⁵⁾.

Ofertele reale.

Ofertele reale, urmate de consemnare, făcute conform legii (art. 1114 urm.), liberează de asemenea pe fidejursor⁽⁶⁾.

(1) Cpr. L. 4, Cod, *De fidejussoribus et mandatoribus*, 8, 41; Pothier, *Oblig.*, II, 378—380, 407, etc.

(2) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1138, p. 598; Guillouard, *Idem*, 224; P. Pont, *Idem*, 353.—Vezi însă Rodière, *De la solidarité et de l'indivisibilité*, 166, p. 122 (ed. din 1852).

(3) S'a decis însă, cu toate acestea, că plata liberează pe fidejursor chiar dacă ea ar fi anulată pentru incapacitate, de exemplu: din cauza falimentului debitorului. C. Orléans, D. P. 51. 2. 29.—*Contra*: Cas. fr. D. P. 89. 1. 167; Sirey, 89. 1. 409. Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1141.

(4) „*Tollitur autem omnis obligatio solutione ejus, quod debetur*“. Instit., *Quibus modis obligatio tollitur*, III, 29, Pr., *ab initio*.—Vezi și L. 43, Dig., *De solutionibus et liberationibus*, 46, 3, unde se zice: „*In omnibus speciebus liberationum, etiam accessiones liberantur; putà adpromissores, hypotheca, pignora, etc.*“.

(5) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1139; Guillouard, *Idem*, 225; Laurent, XXVIII, 274, etc.

(6) Cpr. Troplong, *Cautionnement*, 502.—S'a decis de curând (25 Iunie 1910) că instanța de fond comite un învederat exces de putere, atunci când declară nulă o ofertă reală pentru un motiv care, din procesul verbal al portărelului, se constată că nu a fost invocat de creditor în momentul când plata se oferea și, prin urmare, eră necunoscut de debitor, motiv care, dacă i-ar fi fost cunoscut, acesta eră poate în poziție să-l înlătore, făcând oferta în moneda cerută de creditor. Cas. rom.

Chestiunea de a se ști dacă plățile parțiale făcute de debitor, trebuie să fie imputate asupra părții de datorie caucionate sau necaucionate, în caz de fidejusiune parțială, este controversată atât în doctrină cât și în jurisprudență⁽¹⁾.

Imputarea plăților parțiale. Controversă.

Novatiunea datoriei principale liberează pe fidejusal (art. 1137 § 2)⁽²⁾.

Novatiune.

De câteori debitorul primește drept plată, de bună voe, dela debitor un alt lucru decât acel datorit (*datio in solutum*), obligația principală este stinsă și, deci, și fidejusiunea.

Datio in solutum.

Dacă datoria principală nu este stinsă decât *pro parte*, fidejusalul nu va fi liberat decât în proporție cu partea din datorie care a fost stinsă⁽³⁾.

Stingerea parțială a dator. principale.

Chestiunea este însă de a se ști dacă fidejusiunea va reînvia mai târziu, atunci când creditorul va fi evins din lucrul primit drept plată?

Nereinvierea fidejusiunei.

Art. 1683 răspunde la această întrebare în mod negativ. Iată cum se exprimă acest text:

Art. 1683.

Art. 1683. — Dacă creditorul primește, de bună voe⁽⁴⁾, un

Dreptul din 1910, No. 59, p. 471. Vezi asupra ofertelor reale de plată, tom. VI al Coment. noastre, p. 548 urm.

- (1) Vezi asupra acestei controversă, Dalloz, *Nouv. C. civil annoté*, IV, art. 2034, No. 9 urm., 2 și tom. VI al Coment. noastre, p. 535, text și nota 2. Părerea generală, și aceea mai juridică, de bună-samă, este că acontul dat de debitor se impută mai întâi asupra părții din datorie negarantată. Vezi în acest sens, Planiol, II, 2371; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1012; Guillaouard, *Idem*, 119 și 225; T. Huc, XII, 193 și 237, *in fine*; Laurent, XVII, 619 și XXVII, 275; Cas. fr. Sirey, 91. 1. 55; *Pand. Périod.* 91. 1. 214; D. P. 92. 1. 19; C. Poitiers, *Pand. Périod.* 92. 2. 62; Sirey, 92. 2. 111. — *Contrà*: C. Caen, D. P. 54. 5. 98. Cpr. Larombière, *Oblig.*, IV, art. 1256, No. 7.

Aceeaș controversă s'a ivit în cazul când datoria principală este garantată numai în parte printr'un privilegiu sau printr'o ipotecă. Vezi autoritățile citate în tom. VI al Coment. noastre, p. 535, nota 3.

- (2) Vezi în tom. VI al Coment. noastre, p. 691 urm., explic. art. 1137 § 2. Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1144 urm.; Ponsot, *Cautionnement*, 550, 551, p. 442 urm.; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2034, No. 26 urm. Vezi și L. 4; Cod, *De fidejussoribus et mandatoribus*, 8, 41.

(3) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1148.

- (4) Deci, dacă creditorul a fost silit să primească un lucru în locul altuia, de exemplu: când se adjudecă asupra lui imo-

imobil sau alt lucru în plata datoriei principale, cauționatorul rămâne liberat, chiar când creditorul a fost evins din acel lucru. (Art. 1095, 1100, 1128, 1137 § 2 C. civ. Art. 2038 C. fr.) (1).

Aplic. art.
1137 § 2.

Acest text nu este decât o aplicare particulară a principiului consacrat prin art. 1137 § 2, după care novațiunea făcută în privința debitorului principal liberează pe fidejutori, căci *datio in solutum* implică o novațiune, creditorul care consimte a primi un alt lucru în locul celui datorit operând o novațiune prin substituirea unei datorii alteia (2).

Cazul când
evicțiunea
provine din
însuș faptul
fidejursorului.

Fidejursorul este liberat, oricare ar fi cauza evicțiunii, afară de cazul când ea ar proveni din faptul lui, pentrucă el eră, de exemplu proprietarul lucrului dat în plată pe care mai târziu l-a revendicat (3).

Art. 1683 poate fi invocat de orice fidejursor, fie el pur și simplu sau solidar, întrucât textul nu face nicio distincție în această privință (4).

Remiterea da-
toriei făcută
debitorului.

După art. 1142 § 1, remiterea voluntară a datoriei, făcută de creditor debitorului, liberează pe fidejursor, fie el chiar solidar, pentru motivul cunoscut că fidejusiunea fiind

bilul debitorului pe care îl urmărise, această *datio in solutum* silită nu stinge fidejusiunea, cel puțin după părerea generală. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1149; Guillouard, *Idem*, 254 și autoritățile citate acolo; Dalloz, *Nouv. C. civil annoté*, IV, art. 2038, No. 21. — Vezi însă T. Hue, XII, 255.

(1) Cpr. L. L. 43 și 54, Dig., *De solutionibus et liberationibus*, 46, 3; L. 47, Dig., *De verborum significatione*, 50, 16; L. 62, Dig., *De pactis*, 2, 14; Pothier, *Oblig.*, II, 407.

(2) Cpr. Thiry, IV, 266; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1148 bis; Guillouard, *Idem*, 253; P. Pont, *Idem*, 398; Planiol, II, 524; Cas. fr. D. P. 89. 1. 167; Sirey, 89. 1. 409. — Vezi însă Laurent, XXVIII, 279; T. Hue, XII, 254. Vezi și Pand. fr., v^o *Caution*, 888 urm.

(3) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1150; Guillouard, *Idem*, 256; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2038, No. 27 și 28; Trib. Castel-Sarrazin, Sirey, 50. 2. 416, etc.

(4) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1152; Guillouard, *Idem*, 257; Laurent, XXVIII, 280; P. Pont, *Idem*, 401; Aubry et Rau, IV, § 429, p. 693; Cas. fr. D. P., 58. 1. 283; Sirey, 59. 1. 161. — Soluția contrară n'ar putea fi admisă decât dacă s'ar decide ce fidejursorul solidar trebuie să fie asimilat unui debitor solidar, ceea ce ar părea să rezulte din art. 1662, partea finală, ceea ce însă știm că nu este adevărat, termenii acestui text fiind prea absoluți. Vezi *suprà*, p. 145, 146, text și nota 1.

un contract accesoriu⁽¹⁾, nu poate să existe fără o datorie principală⁽²⁾.

Din contra, remiterea datoriei făcută de creditor fidejursorului, fie chiar solidar, nu liberează pe debitorul principal, pentrucă creditorul a putut foarte bine să renunțe la fidejusiune, fără a renunța la însăș creanța sa, întrucât principalul poate să subziste fără accesoriu (art. 1142 § 2)⁽³⁾.

Remiterea datoriei făcută de creditor, fidejursorului.

Stingerea unei datorii prin concordat lasă să subziste obligațiunea fidejursorului care garantase pe falit (art. 802 C. com.), pentrucă, prin concordat, creditorii au înțeles să facă o liberalitate falitului, spre a-și scăpa o parte din creanța lor, iar nu fidejursorului său⁽⁴⁾.

Stingerea datoriei prin concordat. Art. 802 C. com.

Actul prin care creditorii primesc abandonarea activului debitorului, descarcă însă pe fidejursor⁽⁵⁾.

Aceeaș soluție este, în genere, admisă și în privința concordatului amiabil⁽⁶⁾.

Concordatul amiabil.

După art. 1148 § 1, compensația se operează în privința fidejursorului pentru ceeace creditorul datorește debitorului principal⁽⁷⁾.

Compensația.

Fidejursorul, fie chiar solidar, poate să facă să se constate compensația și în cazul când debitorul ar fi renunțat la ea, pentrucă această excepție nu este personală debitorului, ci reală și inerentă însăș datoriei⁽⁸⁾.

Compensația nu are însă loc în privința debitorului

(¹) Vezi *suprà*, p. 117 și 170.

(²) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1153. Vezi și tom. VI al Coment. noastre, p. 720.

(³) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1154. Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 722 urm. și *suprà*, p. 170.

(⁴) Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 721, text și nota 1. Cpr. Baudry et Wahl, *Cautionnement*, 1155; Guillouard, *Idem*, 227. — Fidejursorul care a plătit o datorie stinsă prin concordat, este lipsit de orice recurs contra debitorului. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1088.

(⁵) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1155.

(⁶) Baudry et Wahl, *loc. cit.* Cpr. Aubry et Rau, IV, § 323, p. 338, text și nota 26 (ed. a 4-a).

(⁷) Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 764 urm., precum și autoritățile citate acolo.

(⁸) Vezi tom. VI suscitât, p. 765. Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1157 urm.; Guillouard, *Idem*, 24 și 232; Laurent, XXVIII, 300, etc. Vezi și *suprà*, p. 152.

principal, pentru ceea ce debitorul datorește fidejursorului, (art. 1148 § 2) ⁽¹⁾.

Tranzacția.

Tranzacția prin care creditorul renunță față de debitor la toată creanța sau numai la o parte din ea, poate fi invocată de fidejutor ⁽²⁾, pe când tranzacția făcută între creditor și fidejutor nu liberează pe debitorul principal (art. 1142) ⁽³⁾.

Confuziunea.

Confuziunea, care se operează atunci când creditorul moștenește pur și simplu ⁽⁴⁾ pe debitorul principal, sau când debitorul moștenește pe creditor, liberează pe fidejutor (art. 1155 § 1) ⁽⁵⁾; în caz însă de anulare a confuziunii, fidejusiunea va reinvia ⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ Vezi tom. VI menționat, p. 765. Cpr. Ponsot, *Cautionnement*, 567 urm., și 460 urm.

⁽²⁾ Baudry et Wahl, *Cautionnement*, 1156 și *Transaction*, 1299; Arntz, IV, 1546, pag. 191; Troplong, *Cautionnement*, 460, 506—508, 512 și *Transaction*, 128; Guillouard, *Cautionnement*, 161 și *Transaction*, 100; P. Pont, *Transaction*, 409 urm.; Aubry et Rau, IV, § 421, p. 665; Dalloz, *Nouv. C. civ. annoté*, IV, art. 2034, No. 89 urm. și art. 2051, No. 30 urm.

Debitorul nu poate însă, prin tranzacția sa, să agraveze situația fidejursorului. Cpr. Troplong, *Cautionnement*, 507; Ponsot, *Idem*, 359; P. Pont, *Idem*, 411 urm., 671; Aubry et Rau, *loco cit.*; Colmet de Santerre, VIII, 284 bis VI; Cas. fr. D. P. 49. 1. 327; Sirey, 49. 1. 577.

⁽³⁾ Mourlon, III, 1190; Colmet de Santerre, VIII, 284 bis V, etc. Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 722, 723.

⁽⁴⁾ Acceptarea moștenirii sub beneficiu de inventar împiedică confuziunea de a se produce, fiindcă aduce separarea de patrimoniului (art. 713, 2°).

Motivele
art. 1155 § 1.

⁽⁵⁾ Cpr. L. 3, Dig., *De separationibus*, 42, 6.—Motivele art. 1155 § 1 sunt lesne de priceput. În adevăr, o persoană nu poate fi debitorul și creditorul aceleiași datorii. *Ratio confusionis evidens et naturalis est, zicea foarte bine Cujacius, quia idem homo non potest esse et debitor et creditor, actor et reus; nemo sibi debere potest, nemo secum agere et expediti*. Cpr. Domat, *Lois civiles*, IV, p. 350, No. 15 (ed. Carré din 1823); Ponsot, *Cautionnement*, 371, p. 468, etc.

⁽⁶⁾ Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1160; Guillouard, *Idem*, 220; Troplong, *Idem*, 482; P. Pont, *Idem*, 336; Ponsot, *Cautionnement*, 373 urm., p. 470 urm. Vezi și tom. VI al Coment. noastre, pag. 811, unde, la rândul al doilea, s'a strecurat o eroare de tipar, zicându-se: confuziunea produsă prin întrunirea calităților de creditor și de fidejutor principal, în loc de: confuziunea produsă prin întrunirea calităților de creditor și debitor principal.

Când confuziunea se operează în persoana fidejursorului, Art. 1155 § 2. adică când acesta moștenește pe creditor sau creditorul îl moștenește pe dânsul, nu mai există fidejusiune, însă debitorul principal poate fi urmărit (art. 1155 § 2).

Confuziunea care se operează între debitorul principal și fidejursorul său, prin moștenirea unuia de către altul, nu stinge însă acțiunea creditorului contra garantului fidejursorului; ceea ce însemnează că acel care a garantat pe un fidejursor, conform art. 1655 § 2, nu este liberat prin confuziunea operată între debitor și fidejursorul principal. De asemenea, dacă fidejursorul, care a moștenit pe debitor, a dat un amanet sau o ipotecă asupra imobilelor sale, creditorul își va păstra amanetul sau ipoteca sa ⁽¹⁾.

Tot astfel, dacă debitorul, care a moștenit pe fidejursor, eră minor sau femeie măritată neautorizată când a contractat, creditorul îl va putea urmări în calitate de moștenitor al fidejursorului, debitorul neputând, în această calitate, să invoace nulitatea întemeiată pe incapacitatea sa ⁽²⁾. Acestea rezultă din art. 1680.

Art. 1680. — Confuziunea urmată între datornicul principal și fidejursorul său, prin *erezirea* (moștenirea) unuia de către altul, nu stinge acțiunea creditorului contra aceluia ce a garantat pentru fidejursor. (Art. 653, 1048, 1091, 1154 urm., 1655 § 2 C. civ. Art. 2035 C. fr.) ⁽³⁾.

Acest text nu este decât aplicarea principiului că confuziunea nu stinge decât drepturile a căror exercițiu ea îl face cu neputință.

Perderea fortuită a corpului cert și determinat datorit liberează pe fidejursor, fiindcă ea liberează pe debitorul prin-

Perderea
lucrului.

⁽¹⁾ Mourlon, III, 1164; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1161; Guillouard, *Idem*, 220; P. Pont, *Idem*, 339; Troplong, *Idem*, 489; Laurent, XXVIII, 270; T. Huc, XII, 241; C. Rouen, D. P. 75. 2. 188; Sirey, 76. 2. 326, etc.

⁽²⁾ Mourlon, III, 1164; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1161, *in fine*; Troplong, *Idem*, 483; P. Pont, *Idem*, 338; Guillouard, *Idem*, 220; Aubry et Rau, IV, § 429, pag. 694 (ed. a 4-a); Boileux, VI, art. 2035, pag. 682, etc.

⁽³⁾ Cpr. L. 38 § ultim; L. 93 § 2 și § ultim, Dig., *De solutionibus et liberationibus*, 46, 3; L. 5, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1; L. 24, Cod, *cod. tit.*, 8, 41; Pothier, *Oblig.*, II, 384, 407.

cipal; însă perderea acestui lucru întâmplată prin culpa debitorului principal, nu liberează pe fidejutor (1), și aceeaș soluție este admisibilă și în privința fidejutorilor solidari (2).

Perderea cau-
zată prin culpa
fidejutorului.

Perderea lucrului datorit întâmplată prin culpa fidejutorului lasă să subziste fidejusiunea, însă liberează pe debitorul principal, și aceasta chiar atunci când fidejutorul ar fi solidar (3).

Prescrierea
oblig. princi-
pale.

Știm că fidejutorul poate să opue prescripția acțiunii principale, chiar dacă debitorul n'ar invoca-o, sau ar fi renunțat la ea, pentrucă prescripția este o excepție inerentă însăș datoriei (4).

Art. 1873.

Prescripția întreruptă contra debitorului principal este întreruptă și în contra fidejutorului (art. 1873 § 1) (5), și aceasta chiar în caz când fidejutorul ar fi solidar (6).

Motivele art.
1873.

Motivul acestei dispoziții este lesne de înțeles. În adevăr, fidejutorul necontractând o obligație deosebită de cea principală, obligația sa trebuie să urmeze soarta celei principale (7).

(1) Cpr. L. 95 § 1, Dig., *De solutionibus et liberationibus*, 46, 3.

(2) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1163.

(3) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1164; T. Huc, XII, 233; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2034, No. 78, etc.

(4) Vezi *supra*, pag. 155, nota 3. Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1090, 1165; Guillouard, *Idem*, 161; Ponsot, *op. cit.*, 383, pag. 480, 481; Dalloz, *Nouv. C. civil annoté*, IV, art. 2036, No. 16; Cas. rom. Bult. 1886, pag. 24; Bult. 1890, pag. 1215; Bult. 1891, consid. dela pag. 1105; C. București, *Dreptul* din 1892, No. 60, etc.

(5) Cpr. Cas. rom. Bult. 1891, pag. 1104. — S'a decis însă că deși întreruperea prescripției prin chemarea în judecată a debitorului principal își produce efectele sale în privința fidejutorului, totuși nu poate schimba natura obligațiunei acestuia. Astfel fiind, obligația fidejutorului, când este prescriptibilă prin cinci ani, nu se schimbă într'o prescripție de 30 de ani prin chemarea în judecată a debitorului principal. Cas. rom. Bult. 1892, pag. 967. Cpr. Guillouard, *Prescription*, II, 761.

C. Caragea.

(6) S'a decis că, după codul Caragea, întreruperea civilă a prescripției operată în contra debitorului principal, nu se putea opune și fidejutorului. Cas. rom. Secții-unite, Bult. 1883, pag. 284.

(7) Cu toate acestea, chestiunea eră controversată în vechiul drept francez. Vezi Pothier, *Oblig.*, II, 698; Vazeille, *Prescription*, I, 250 (ed. din 1832), etc.

Dar dacă întreruperea civilă a prescripției ⁽¹⁾, făcută în contra debitorului principal, își produce efectele sale în contra fidejursorului, prescripția întreruptă contra fidejursorului nu este întreruptă față de debitorul principal, și aceasta chiar dacă fidejursorul ar fi solidar. Cu alte cuvinte, urmărirea îndreptată contra fidejursorului, chiar solidar, nu întrerupe prescripția obligației principale; de unde rezultă că fidejursorul va putea să invoace prescripția îndeplinită în favoarea debitorului, cu toate că ea a fost întreruptă în persoana lui, pentru că obligația fidejursorului nu poate să subziste când aceea a debitorului principal este stinsă. Această chestiune nu mai e controversată la noi, unde § 2 al art. 1873 a fost adaos de legiuitorul nostru, conform teoriei lui Marcadé ⁽²⁾.

Refuzul fidejursorului de a jură nu produce însă niciun efect în privința debitorului principal, și *vice-versa* ⁽³⁾.

Intreruperea prescripției contra fidejursorului nu aduce întreruperea ei contra debitorului.
Art. 1873 § 2.

Refuzul jurământului.

- (1) După art. 1865 § 1 C. civil, prescripția se întrerupe printr'o cerere făcută în judecată, fie introductivă de instanță, fie numai incidentă într'o instanță începută. Prin cerere incidentă se înțelege cererea făcută în instanță, care are caracterul unei acțiuni, cum este cererea reconvențională, cererea de chemare în garanție sau de intervenție, cari sunt adevărate cereri în judecată în sensul textului menționat. Prin urmare, o petiție, prin care nu se formulează nicio pretenție, și care nu cuprinde decât o simplă declarație, nu constituie o cerere în judecată nici principală, nici incidentă și, ca atare, nu poate avea de efect întreruperea prescripției. Cas. rom. *Dreptul* din 1910, No. 33. — S'a decis, cu drept cuvânt, că spre deosebire de codul francez, art. 1865 nu cere, pentru a se putea opera întreruperea prescripției, ca acțiunea să fie adusă la cunoștința părților. Cas. rom. *Cr. judiciar* din 1910, No. 35.
- (2) In acest sens se pronunță, în adevăr, mai mulți autori în Franța. Vezi Marcadé, *Prescription*, art. 2250, pag. 149; Mourlon, III, 1888 urm.; Baudry et Wahl, *Cautionnement*, 1166; Guillouard, *Idem*, 221 și *Prescription*, I, 273; Baudry et Tissier, *Prescription*, 566; Thiry, IV, 604; Arntz, IV, 1990; T. Huc, XIV, 414, pag. 520; Aubry et Rau, II, § 215, pag. 523, text și nota 66 (ed. a 5-a); Laurent, XXXII, 152; C. Riom, Sirey, 45. 2. 169. — *Contra*: Troplong, *Cautionnement*, 464 urm. și *Prescription*, II, 635; Leroux de Bretagne, *Prescription*, I, 579; Vazeille, *Idem*, I, 251, pag. 271 (ed. din 1832); Larombière, *Oblig.*, III, art. 1206, No. 3, etc.
- (3) Vezi tom. VII al Coment. noastre, pag. 422 423 și autorii citați acolo. Cpr. Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2034, No. 87.

- Lucrul judecat. Incât privește raporturile dintre fidejutor și debitorul principal, cu privire la lucrul judecat, chestiunea este controversată ⁽¹⁾.
- Rezolv. oblig. principale. Rezolvirea obligației principale stinge fidejusiunea, chiar dacă debitorul s'ar obliga din nou mai târziu ⁽²⁾.
- Rezilierea de comun acord. Rezilierea contractului, consimțită de comun acord de către creditor și debitorul principal, atrage de asemenea stingerea fidejusiunii ⁽³⁾.
- Săvârșirea afacerii. Fidejusiunea se mai poate încă stinge prin desăvârșirea afacerii pentru care ea a fost dată ⁽⁴⁾.
- Moartea debitorului. Moartea debitorului principal nu aduce stingerea fidejusiunii, căci obligațiile sale trec la moștenitorii săi ⁽⁵⁾.
- Art. 1218. Jurământul decizor deferit de creditor *asupra însăși existenței datoriei*, iar nu asupra fidejusiunii, și prestat de fidejutor, ca și jurământul refuzat de creditor, după propunerea fidejursorului, liberează pe debitorul principal, pentru că de câteori nu există datorie, nu poate să existe nici debitor (art. 1218) ⁽⁶⁾.
- Schimbarea stărei debitorului. Sunt oarecari schimbări în starea sau situația debitorului principal, cari sunt de natură a agrava situația fidejursorului și cari trebuie să aducă stingerea fidejusiunii.
- Caționarea unei femei măritate. Astfel, când o femeie, care aveă libera administrație a bunurilor sale, a fost caționată și se căsătorește, fidejutorul nu mai poate fi ținut de rezultatele unei gestiuni, care se va face sub o altă înrăurire decât cea care a determinat fidejusiunea.

(1) Vezi tom. VII al Coment. noastre, pag. 572 urm., 574. Cpr. Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 1351, No. 1466 urm. și IV, art. 2034, No. 82 urm.; Pand. fr., v^o *Caution*, 814, 958 urm., etc.

(2) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1168; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2034, No. 72 urm., etc.

(3) Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2034, No. 94, 95.

(4) Dalloz, *op. și loco cit.*, No. 101.

(5) Dalloz, *op. și loco cit.*, IV, No. 102, 103. Cpr. Domat, *Lois civiles*, IV, p. 41, No. 14 Vezi și *supra*, pag. 134. Cpr. L. 4 § 1; L. 27 § 3, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1, etc. — După art. 1799 din codul Calimach (1367 C. austriac), garanția personală se stinge în termen de trei ani dela moartea cheazășului, dacă în cursul acestui termen lenivindu-se, creditorul n'a cerut datoria dela moștenitorii cheazășului. Cpr. Trib. Covurlui, *Dreptul* din 1887, No. 90.

(6) Vezi tom. VII al Coment. noastre, pag. 418 și 573, nota 3, Cpr. Pothier, *Oblig.*, II, 918; Baudry et Wahl, *Cautionnement*, 1167; Guillaouard, *Idem*, 223, etc.

Tot astfel, fidejutorul unui uzufructuar poate cere descărcarea sa, de câteori uzufructuarul a înstrăinat dreptul său de uzufruct (1).

Fidejusiunea
unui uzufruct.

2º Stingerea fidejusiunei pe calea principală (mod de stingere special fidejusiunei).

Art. 1682. — Cauționatorul se liberează de garanția sa, când nu poate să intre în drepturile, privilegiile și ipotecile creditorului, din cauza acestuia. (Art. 998, 999, 1108, 3º, 1670 C. civ. Art. 2037 C. fr.) (2).

Acest text prevede cazul stingerii fidejusiunei întâmplat prin culpa creditorului; el se întemeiază pe principiul de echitate că nimeni nu poate, prin faptul său, să aducă o daună altuia. (Cpr. art. 998, 999 C. civ.).

Aplic. art.
998, 999.

Această dispoziție este sancțiunea subrogărei acordată fidejutorului prin art. 1670, căci acest din urmă a avut, de bunăsamă, subrogarea în vedere pentru a-și asigura recursul său contra debitorului. Prin urmare, creditorul aducând o daună fidejutorului (3), trebuie să-l despăgubească; și această despăgubire consistă în liberarea sau descărcarea sa.

Art. 1682 este
sancțiunea
art. 1670.

Pentru ca art. 1682 să fie aplicabil, trebuie ca subrogarea în drepturile, privilegiile sau ipotecile creditorului să fi fost făcută cu neputință de însuș creditorul, printr'un fapt, fie pozitiv, fie negativ, de exemplu: ștergând ipoteca care garantă datoria, sau neglijind de a reînoui inscripția ipotecară; legea nu face, în adevăr, nicio distincție în această privință (4).

Condițiile ce-
rute p. aplic.
art. 1682.

(1) Dalloz, *op. și loco supra cit.*, IV, Art. 2034, No. 104—106.

(2) Argument din L. 95 § 11, Dig., *De solutionibus et liberationibus*, 46, 1; Cujacius, *observ. ad legem 21, Dig., De pactis*, 2, 14. Cpr. asupra acestui text, C. București, *Dreptul* din 1887, No. 57, pag. 455.

(3) Dauna suferită de fidejutor trebuie să fie efectivă, iar nu numai posibilă. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1183. Această daună trebuie să fie stabilită de fidejutor. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1184.

(4) Cpr. Thiry, IV, 266, pag. 236; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1176; Guillouard, *Idem*, 234; Troplong, *Idem*, 565 urm.; P. Pont, *Idem*, 380 urm.; Ponsot, *Idem*, 332, p. 414 urm.; Beudant, *Suretés personnelles et réelles*, I, 107, pag. 90; Aubry et Rau, IV, § 429 și 694, text și nota 12; Laurent, XXVIII, 310 urm.; T. Hue, XII, 250; Planiol, II, 2386; Cas. fr. Sirey, 96. 1. 65; D. P. 96. 1. 255; *Pand. Périod.* 97. 1. 209. — *Contra*: Pothier,

Fidejursorul este, de asemenea, liberat dacă a consimțit să fie plătit în urma altor creditori ⁽¹⁾.

Cazurile în
cari art. 1682
nu este apli-
cabil.

Creditorul nu cade însă sub aplicarea art. 1682, de câteori pierderea siguranței nu atrage nicio daună pentru fidejursor și, în orice caz, nu este opera sa personală. Astfel, art. 1682 nu este aplicabil: 1° când recursul fidejursorului, devenit iluzoriu, nu putea să producă efecte, când, de exemplu, inscripția pe care creditorul a lăsat-o să se perime, nu venea în rang util ⁽²⁾; 2° când subrogația a devenit cu neputință din cauza faptului unui terțiu ⁽³⁾, sau a unei dispoziții legislative ⁽⁴⁾; 3° când subrogația a devenit cu neputință din cauza însuș faptului fidejursorului ⁽⁵⁾, etc.

Dacă dauna suferită de fidejursor este inferioară creanței, acest din urmă nu este liberat decât pentru partea din datorie proporționată cu prejudiciul suferit ⁽⁶⁾.

Siguranțele
la cari se re-
feră art. 1682.

Pe de altă parte, art. 1682 se referă numai la siguranțele existente în momentul intervenirii fidejusiunii, iar nu la acele constituite mai în urmă; fidejursorul necontând în adevăr pe ele, nu se poate plânge că creditorul le-a desființat ⁽⁷⁾.

Oblig., II, 557; Murlon, *Tr. des subrogations personnelles*, pag. 518 urm. (ed. din 1848); C. Bastia, D. P. 46. 2. 109; Sirey, 48. 2. 10.

- (1) Baudry et Wahl, *loco cit.*, p. 614; C. Dijon (sub Cas.), D. P. 88. 1. 36; Sirey, 90. 1. 467.
- (2) Cas. fr. Sirey, 87. 1. 6 (cu nota lui Labbé). Cpr. Beudant, *op. cit.*, I, 108; Laurent, XXVIII, 207; Guillouard, *Cautionnement*, 240; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1181; Planiol, II, 2387.
- (3) Cas. fr. D. P. 87. 1. 387; Beudant, *op. cit.*, I, 108.
- (4) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1177, p. 617 (ed. a 3-a).
- (5) Cas. fr. D. P. 92. 1. 89; Beudant, *loco cit.*, Planiol, II, 2386; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1177. — *Quid juris* în caz când pierderea siguranței provine în acelaș timp din culpa creditorului și din cea a fidejursorului? Vezi Baudry et Wahl, *loco cit.*, p. 617; Dalloz, *op. și loco cit.*, No. 99 urm.
- (6) Beudant, *op. și loco cit.*; P. Pont, *op. cit.*, 374; Baudry et Wahl, *Idem*, 1182; Laurent, XXVIII, 306; Aubry et Rau, IV, § 429, p. 696; Dalloz, *Nouv. code civil annoté*, IV, art. 2037, No. 171, 172.
- (7) Pothier, *Oblig.*, II, 557; Beudant, *op. și loco cit.*; Planiol, II, 2385; Laurent, XXVIII, 308; Aubry et Rau, IV, § 429, pag. 695; P. Pont, *Cautionnement*, 377; Guillouard, *Idem*, 239;

Fidejutorul nu poate, de asemenea, să se plângă că creditorul a neglijat de a dobândi siguranțe nouă ⁽¹⁾.

Art. 1682 fiind conceput în termeni generali, poate fi invocat nu numai de fidejutorul pur și simplu, dar și de acel solidar; de fidejutorul convențional, ca și de acel legal și judecătoresc ⁽²⁾.

Persoanele
care pot invoca
art. 1682.

Acest text se aplică, de asemenea, aceluia care a ipotecat un imobil pentru datoria altuia, această persoană nefiind decât un fidejutor ⁽³⁾.

El nu poate însă fi invocat de codebitorii solidari, pentrucă acest text cuprinzând o decădere de drepturi în materie de fidejusiune, nu poate fi întins prin analogie la alte cazuri ⁽⁴⁾; nici de terții detentori a unor imobile ipotecate, cari au plătit datoria ipotecară, etc. ⁽⁵⁾.

Neinvocarea
art. 1682 de
către debitorii
solidari, etc.

Părțile pot, prin convenția lor, să deroage dela art. 1682, pentrucă acest text este întemeiat pe dreptul ce fidejutorul

Derogare de
la art. 1682.

Mourlon, *Tr. des subrogations personnelles*, p. 526 urm. — *Contrà*: Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1179; Ponsot, *Idem*, 334, p. 418 urm.; Troplong, *Idem*, 570, 571; Duranton, XVIII, 382.

(1) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1179, *in fine*; Guillouard, *Idem*, 239; P. Pont, *Idem*, 378; Laurent, XXVIII, 309; Planiol, II, 2385, *in fine*; Cas. fr. D. P. 66. 1. 425; Sirey, 67. 1. 15.

(2) Beudant, *op. cit.*, 109, p. 91; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1188, și autoritățile citate acolo; Pand. fr., v^o *Caution*, 821 și numeroasele autorități citate acolo; Planiol, II, 2384; Trib. Béziers (sub Cas.), D. P. 1904. 1. 430. — *Contrà*: Troplong, *Cautionnement*, 559 urm. (în privința fidejutorului solidar).

(3) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1187; Vigié, III, 1174; Aubry et Rau, IV, § 430, p. 698, text și nota 20; Cas. Roma, Sirey, 1904. 4. 8 și deciziile italiene citate acolo. — *Contrà*: Troplong, *Cautionnement*, 561; P. Pont, *Idem*, 371; Guillouard, *Idem*, 246; Laurent, XXVIII, 151; T. Huc, XII, 259; Massé-Vergé, V, § 763, p. 80, nota 3.

(4) Vezi autoritățile citate în tom. VI al Coment. noastre, p. 217, nota 2, la care trebuie să adăugăm, Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1189; Guillouard, *Idem*, 245; Planiol, II, 2384; Pand. fr., v^o *Caution*, 826 urm. și *Oblig.*, 589 urm. — Vezi însă în sens contrar autorii citați în tom. VI menționat, p. 217, nota 1. Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *Nouv. C. civil annoté*, IV, art. 2037, No. 13 urm.

(5) Aubry et Rau, IV, § 429, p. 698; P. Pont, *op. cit.*, 372. Mai vezi Pand. fc., v^o *Caution*, 831, precum și numeroasele autorități citate acolo într'un sens și într'altul.

are la subrogație; or, subrogația poate fi înlăturată prin convenție ⁽¹⁾.

Efectele prorogărei termenului acordat debitorului.

Art. 1684. — Prelungirea termenului acordat de creditor în favoarea datornicului principal, nu liberează pe fidejutor de garanția sa, care poate, în acest caz, să urmărească pe debitor pentru plată. (Art. 1673 C. civil. Art. 2039 C. fr.) ⁽²⁾.

Creditorul nu poate să modifice condiția fidejutorului, prorogând termenul debitorului principal.

Prorogarea termenului nu aduce stingerea fidejusiunii.

Fidejutorul, cu toată convenția de prorogare, de care a rămas străin, poate să urmărească pe debitor spre a-l sili să plătească sau să-i procure descărcarea sa. Prorogarea termenului nu poate deci, prin ea însăși, să aducă stingerea fidejusiunii ⁽³⁾; și aceasta fie că cautiunea este pură și simplă, fie că este solidară ⁽⁴⁾; fie că datoria este plătitoare după un termen oarecare, sau imediat ⁽⁵⁾.

Excepții dela regula de mai sus.

La această regulă se face însă excepție atunci când, pe lângă acordarea unui termen, creditorul renunță la un drept care garantează creanța, precum: un privilegiu, o ipotecă, etc. În asemenea caz, fidejusiunea este stinsă prin aplicarea art. 1682.

Novatiunea datoriei principale.

Tot prin excepție dela regula de mai sus, fidejusiunea va fi stinsă, dacă acordarea termenului este însoțită de împrejurări cari aduc o novatiune a datoriei principale, căci novatiunea producând stingerea obligației principale, va aduce, ca consecință, și stingerea fidejusiunii. Astfel, reînnoirea unei cambii de către același debitor subscrisă în momentul formării fidejusiunii, nu va aduce stingerea fidejusiunii, aceasta nefiind

⁽¹⁾ Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1186, și autoritățile citate acolo.

⁽²⁾ Cpr. Pothier, *Oblig.*, II, 406.

⁽³⁾ Cpr. Cas. rom., C. București și Trib. Iași, Bult. 1889, p. 132; *Dreptul* din 1887, No. 57 și din 1888, No. 15.—Fidejutorul este deci în drept să plătească pe creditor la termenul stipulat prin convenție, cu toată prorogarea termenului ce acesta a consimțit în favoarea debitorului. C. Caen, D. P. 88. 2. 127.

⁽⁴⁾ Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1194; Guillaouard, *Idem*, 251; Cas. fr. D. P. 78. 1. 300; Sirey, 78. 1. 415.

⁽⁵⁾ Vezi autorii citați în nota precedentă.

decât o prorogare de termen. Dacă însă cambia nouă a fost subscrisă de un alt debitor, există novație și fidejursorul primitiv este descărcat de obligația sa (1).

Despre competență în materie de fidejusiune.

Conform dreptului comun, competența în materie de fidejusiune aparține tribunalului de comerț, sau judecătorului de pace, după importanța afacerii, dacă este comercială, și tribunalului civil în caz contrar.

Cu toate acestea, tot ce este privitor la faliment fiind de competența tribunalului de comerț (art. 889, 8°), se înțelege că acțiunea exercitată contra fidejursorului unui falit, va trebui introdusă la tribunalul de comerț, chiar atunci când fidejursorul nu este comerciant (2).

Fidejusiunea
unui falit.

De asemenea, acțiunea îndreptată contra dătorului unui aval, în materie de cambii (art. 296 urm. C. com.), va fi îndreptată la judecătorul de ocol, sau la tribunalul de comerț, după importanța sumei garantate (3).

Dătorul
unui aval.

În principiu, fidejusiunea nu are un caracter comercial, chiar când garantează o datorie comercială, pentrucă ea este prin natura sa gratuită (vezi *suprà*, pag. 117), și actele de comerț au, în totdeauna un scop de speculație (4).

(1) Cpr. Guillouard, *op. cit.*, 251; Laurent, XXVIII, 277; Dalloz, *Nouv. code civil annoté*, IV, art. 2039, No. 1 urm.; C. Li-moges, D. P. 90. 2. 11, etc.

(2) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1196, și autoritățile citate acolo.
(3) Pand. fr., v^o *Caution*, 106; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1198.—
Și încă și în asemenea caz, garantarea sub forma unui aval nu este un act de comerț, dacă datoria garantată nu consistă într'un efect comercial. Pand. fr., v^o *cit.*, 94. Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1198.

(4) Baudry et Wahl, *Cautionnement*, 1197; Pand. fr., v^o *Caution*, 57 urm., și numeroasele autorități citate acolo; P. Pont, *Idem*, 81; Laurent, XXVIII, 159, 165; Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, I, 182, precum și multe alte autorități citate în tom. VII al Coment. noastre, pag. 258, 259, nota 2.—*Contra*: Trib. Covurlui, după care fidejusiunea unui fapt comercial ar fi un act comercial. *Cr. judiciar* din 1910, No. 45, pag. 392 urm. Vezi în acelaș sens C. Lyon, D. P. 53. 2. 158, precum și Trib. Marseille (10 August 1887),

Aceasta este adevărat atât în privința fidejusiunii solidare, ca și în privința celei pure și simple ⁽¹⁾.

În consecință, fidejusiunea unei datorii comerciale este un act civil, chiar dacă este dată de un comerciant ⁽²⁾.

Fidejusiunea este însă un contract comercial, de câteori are pentru fidejuzor un interes comercial ⁽³⁾.

Fidejusiunea în dreptul internațional privat.

Chestiunea de a se ști dacă fidejuzorul poate invoca beneficiul de diviziune sau acel de discuțiune atârână, în dreptul internațional privat, de legea locului unde s'a încheiat contractul ⁽⁴⁾.

sentință citată de Baudry et Wahl, *Cautionnement*, pag. 629, nota 1, *in fine* (ed. a 3-a); M. A. Dumitrescu, *Codul de comerț comentat*, I, 267 urm. Cpr. în acest din urmă sens art. 430 C. com. spaniol.

- (1) Baudry et Wahl, *loco cit.*; Pand. fr., *v^o Caution*, 59.
 (2) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1197, pag. 630; Pand. fr., *v^o cit.*, 71.
 (3) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1198, pag. 631 (ed. a 3-a).
 (4) Baudry et Wahl, *Cautionnement*, 1070. Cpr. T. Hue, XII, 266; Vincent et Pénaud, *Dictionn de droit international privé*, *v^o Cautionnement*, 1 urm. — Vezi însă Brocher, *Cours de droit international privé*, II, pag. 283 urm., care aplică legea locului în care contractul urmează a fi executat, dacă, din capul locului, se constată că fidejusiunea trebuie să se execute în altă țară decât în cea în care a fost contractată. Vezi pentru mai multe detalii asupra fidejusiunii în dreptul internațional privat, Rolin, *Pr. de droit international privé*, III, 1339 urm., pag. 428 urm. (ed. din 1897).

TITLUL XVII

DESPRE TRANZACȚIUNE¹⁾.

Legiuitorul nostru, intervertind fără cuvânt ordinea urmată de codul francez, se ocupă imediat după fidejusiune, despre amanet și antichreză, și apoi despre tranzacție. Noi vom explica de îndată titlul privitor la tranzacție, rămânând ca amanetul și celelalte garanții reale să fie explicate toate la un loc, fără nicio întrerupere⁽²⁾.

Intervertirea
ordinei ad-
misă de
legiuitor.

Scopul și definiția tranzacțiunei

(Noțiuni generale).

Tranzacția este de un folos necontestat, pentrucă liniștește spiritele și curmă procesele, care adeseori sunt o

Folosul tran-
zacției.

- (1) Acest titlu nu figură în proiectul codului francez. El a fost adaos de secția de legislație a Consiliului de Stat, care a imprumutat în mare parte această materie dela Domat (*Lois civiles, des transactions*, tom. III, p. 1 urm., ed. Carré din 1822). Cpr. Arntz, IV, 1535.

Origina tex-
telor legii.

Mai toți autorii critică modul cum această materie a fost tratată. Planiol, între alții (II, 2286), zice că partea care se ocupă despre tranzacție este una din cele mai slabe. „*Hæc materia difficillima et speculativa est*“, zicea Urceolus. Vezi Verdier, *Transcription*, I, p. 232, nota 2 (ed. a 2-a, 1881).

Critica legii.

Vezi asupra acestei materii, pe lângă autorii obișnuit citați, Marbeau, *Tr. des transactions* (1833); Rigal, *Tr. des transactions* (1834); Accarias, *Etude sur la transaction* (1863); Tabary, *Des transactions* (1863); Bonfils, *Des transactions* (1863); Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, II, § 398—402, p. 702 urm. (ed. Crome din 1894), etc.

Bibliografie.

- (2) Codul italian se ocupă de tranzacție imediat după mandat (art. 1764—1777), înainte de contractele aleatorii. Nici această

Codul italian.
Critica lui.

calamitate și o cauză de sărăcie pentru părți. De aceea ea a fost în totdeauna văzută cu favoare⁽¹⁾.

Boileau a întocmit o scrisoare în versuri în contra proceselor (scrisoarea a 2-a), în care găsim următoarele:

„Crois-moi, dût Auzanet⁽²⁾ t'assurer du succès,
 „Abbé, n'entreprends point même un juste procès.
 „N'inite point ces fous dont la sottie avarice
 „Va de ses revenus engraisser la justice;
 „Qui, toujours assignant, et toujours assignés,
 „Souvent demeurent gueux de vingt procès gagnés.

Un proces nu este, în adevăr, niciodată sigur, nu doar că câștigarea lui ar aparțineă celui care dă mai mult, după cum din nefericire eră altă-dată⁽³⁾, ci pentrucă judecătorii sunt oameni și, ca atare, supuși greșelilor.

împărțire nu este logică. Locul adevărat al tranzacției eră, în adevăr, în urma contractului de schimb și de vânzare. Cpr. T. Huc, XII, 273, p. 310.

- (¹) Cpr. L. 16, Cod, *De transactionibus*, 2, 4, unde se zice: „*Causas vel lites transactionibus legitimis finitas, imperiali rescripto resuscitari non oportet*“. Vezi și L. 41, Cod, *eod. tit.* Cpr. art. 1711 C. civil actual.
- (²) *Auzanet* eră, în timpul lui Boileau, un avocat în renume la parlamentul din Paris.
- (³) Iată cum un poet al decadentei romane (Petroniu) biciuește pe judecătorii din timpul lui, cari se vede că erau venali:

„Quid faciant leges, ubi sola pecunia regnat,
 „Aut ubi paupertas vincere nulla potest?
 „Ipsi, qui Cynica traducunt tempora cœna,
 „Nonnunquam nummis vendere verba solent.
 „Ergo iudicium nihil est, nisi publica merces,
 „Atque eques, in causa qui sedet, emta probat.

Où l'or est tout puissant, à quoi servent les lois ?
 Faute d'argent, hélas! le pauvre perd ses droits.
 A sa table frugale, en public, si sévère,
 Le cynique, en secret, met sa voix à l'enchère ;
 Thémis même se vend, et sur son tribunal
 Fait pencher sa balance au gré d'un vil métal.

Iată cum un distins fost elev al facultătei noastre, D-l A. A. Naum, a tradus aceste versuri după cererea noastră:

Când numa banu-i tare, o lege ce să facă ?
 Când nu pot niciodată să 'nvingă cei sărmani?
 Chiar cei ce-și trec viața la masa lor săracă
 Obignuesc să-și vândă cuvântul lor pe bani.
 Într'un proces, deci, nu e dreptate dobândită
 Decât când vrea bogatul ș'a publicului mită.

Apoi, nesiguranța unui proces mai atârnă și de interpretarea legilor, care, din cauza lacunelor și contradicțiilor ce cuprind, de multe ori lasă loc la îndoială, și fac ca judecătorii cei mai imparțiali și mai destoinici să nu știe cum să hotărască și să fie expuși la erori.

Prin urmare, părțile cari își înțeleg interesul lor, nu au nimic mai bine de făcut decât să curme diferendul dintre ele printr'o tranzacție; căci, după cum zice un proverb înțelept, pe care îl găsim la toate popoarele: mai bine o învoială *strâmbă*, decât o judecată *dreaptă*; sau, după cum zic Italianii: *E meglio un magro accordo, che una grossa sentenza* ⁽¹⁾.

Foloasele tranzacției odată constatate, venim acum la definiția acestui contract.

Intr'un sens larg, prin tranzacție se înțelege o convenție, un contract. In acest sens, art. 1107 din codul francez, eliminat de legiuitorul nostru, vorbește de *tranzacții comerciale*. Sensurile cuv. tranzacție.

In sensul juridic al cuvântului, se înțelege însă prin tranzacție un contract consensual și sinalagmatic, prin care părțile, renunțând fiecare la o parte din pretențiile lor, sau făcându-și concesii reciproce ⁽²⁾, termină o contestație născută sau preîntimpină o contestație viitoare ⁽³⁾. Tranzacția presu-

Definiție.

(1) Romanii ziceau de asemenea: *Melior est certa pax quam sperata victoria*. Cpr. Troplong, *Transaction*, 1, pag. 548.—Un proverb românesc zice: Mai bine acum un ou decât la anul un bou. Acest proverb corespunde identic cu o zicătoare a lui La Fontaine:

Un *Tiens*, vaut, ce dit-on, mieux que deux *Tu l'auras*:
L'un est sûr, l'autre ne l'est pas.
(Le petit poisson et le pêcheur).

(2) Cpr. C. București, *Dreptul* din 1901, No. 35 și din 1902 No. 2.—Concesiile părților nu au însă nevoie de a fi egale. Cpr. Planiol, II, 2285; Pand. fr., v^o *Transaction*, 37; Arntz, IV, 1538; Laurent, XXVIII, 327; Cas. rom. Bult. 1898, pag. 709, etc.

(3) Cpr. L. 65 § 1, Dig., *De transactionibus*, 12, 6.—Nu se cere, deci, ca să existe proces asupra fondului dreptului în momentul când se face tranzacția. (Cpr. art. 1403). Vezi Colmet de Santerre, VIII, 277 bis. II. Cpr. C. București, *Cr. judiciar* din 1898, No. 8.

pune deci totdeauna existența unei alte afaceri asupra căreia ea intervine.

Definiția acestui contract, pe care o dă art. 1704 din codul civil, este deci necompletă. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text:

Art. 1704. — Tranzacțiunea este un contract prin care părțile ⁽¹⁾ termină un proces început sau preîntîmpină un proces ce poate să nască. (Art. 943, 945, 947, 1179, 1191, 1197, 1198 C. civ. Art. 2044 C. fr.).

Critica defîn.
codului.

Această definiție, criticată de toți autorii, și împrumutată dela Domat (*Lois civiles*, III, No. 1, p. 2) ⁽²⁾, nu ne arată caracterele juridice ale tranzacției, ceea ce este foarte important, căci prin aceste caractere tranzacția se deosebește de alte contracte sau de alte acte.

Dezistare.

Astfel, de cîteori acel care a intentat un proces se de-

Dr. străin și
dr. nostru
anterior.

(1) Art. 1764 din codul italian zice: „prin care părțile dând, promițând sau reținând fiecare ceva (*dando, promittendo o ritenendo ciascuna qualche cosa*), etc.„ Art. 779 din codul german definește tranzacția (*Vergleich*), vorbind de asemenea de *concesii reciproce*. Cpr. art. 1710 C. portughez; art. 1809 C. spaniol; art. 695 C. japonez din 1896; art. 1380 C. austriac (1817 C. Calimach, reproduc pag. 190, n. 4), etc. Vezi și L. 38, Cod, *De transactionibus*, 2, 4, unde se zice: „*Transactio nullo dato, vel retento, seu promisso, minimè procedit*“. „Fiecare învoială se face, zice codul lui Andr. Donici (capit. 18, § 3), sau dându-se ceva celui ce este poftit spre învoială, sau ca să oprească din cele ce au luat, sau făgăduindu-se ceva. Deci, la învoiala care s'ar urmă fără a se da ceva cuiva, sau fără a se opri ceva, sau fără altă deosebită făgăduință în împlinirea ei, nu se ține în samă“. — Se poate însă uneori tranzige fără a se da, promite sau reține ceva. Astfel fidejuratorul unei persoane poate fi descărcat de obligația sa printr'o tranzacție, fără ca, pe deoparte și de alta, să se dea, să se promită sau să se rețină ceva. Vezi Domat, *Lois civiles*, III, No. 2, p. 3 (ed. Carré din 1822).

(2) Iată, în adevăr, cum se exprimă acest autor: „*La transaction est une convention entre deux ou plusieurs personnes, qui pour prévenir ou terminer un procès, règlent leur différend de gré à gré, de la manière dont ils conviennent, etc.*“ Vezi Guilouard, *Transactions*, 6, care reproduce această definiție greșită a celebrului juriconsult francez. Cpr. și Pand. fr., v^o *Transaction*, 3. — Este de observat că Pothier n'a scris un tratat special asupra transacției; de aceea codul frances lasă mult de dorit în această privință. V. *suprà*, p. 185, nota 1, *in medio*.

zistă dela cererea sa, abandonând pretențiile sale, acest act, care se numește *dezistare* (art. 260 Pr. civ.), termină o contestație, însă nu este o tranzacție, căci pe când reclamantul abandonează totul, pâritul nu abandonează nimic⁽¹⁾.

Acelaș lucru se întâmplă și atunci când o parte recunoaște de bună cererea adversarului său (*acquiescement*). Acest act ar părea că este o tranzacție, după definiția dată de art. 1704, ceeace însă în realitate nu este⁽²⁾.

Recunoaștere de bună a pretenției adversarului.

Tranzacția are asemănare cu compromisul (art. 339 Pr. civ.), pentru că termină o contestație. Ea se deosebește însă prin aceasta că, pe când în compromis, părțile se referă la decizia unor judecători aleși, prin tranzacție ele termină însăș contestația lor⁽³⁾.

Compromisul.

„Implicatele părți, zice art. 1828 din codul Calimach (1391 C. austriac), pot nu numai să se învoiască între ele pentru obiectul gălcevit, ci să-și încredințeze cu bună alcătuire altora hotărîrea pentru aceasta, care atunci se numește *arbitrium*“.

C. Calimach. Art. 1828.

Astfel, tutorul poate, cu oarecari forme, să facă o tranzacție în numele minorului sau interzisului (art. 413), pe când el nu poate să facă un compromis, pentru că numai persoanele cari au liberul exercițiu al drepturilor lor pot regulă prin arbitri judecata contestației lor (art. 339 Pr. civ.)⁽⁴⁾.

Tutorul nu poate face compromis. Art. 339 Pr. civ.

Tranzacția se deosebește, de asemenea, de confirmare sau ratificare, căci aceasta din urmă are de obiect numai obligații anulabile, și rezultă numai din voința uneia din părți. Apoi, ea nu presupune, ca tranzacția, sacrificii reciproci, și este supusă la oarecari condiții (art. 1190), pe care legea nu le cere în materie de tranzacție⁽⁵⁾.

Confirmarea sau ratificarea.

(1) Baudry et Wahl, *Transaction*, 1205; Guillouard, *Idem*, 27; Pand. fr., v^o *Transaction*, 98, etc.

(2) Guillouard, *op. cit.*, 27; Accarias, *Transaction*, 75; Pand. fr., v^o *cit.*, 97; Colmet de Santerre, VIII, 277 bis V; Garsonnet, *Tr. théorique et pratique de procéd. civile*, VI, § 2556, p. 772 (ed. a 2-a).

(3) Cpr. Troplong, *Transaction*, 25.

(4) Vezi tom. II al Coment. noastre, pag. 740 (ed. 2-a). Cpr. Thiry, IV, 269; Mourlon, III, 1165; Aubry et Rau, IV, § 418, p. 657 (ed. a 4-a), etc.

(5) Cpr. Baudry et Wahl, *Transaction*, 1205; Colmet de Santerre, VIII, 277 bis V.—Se întâmplă însă uneori ca tranzacția să aibă caracterul unei confirmări. Vezi Colmet de Santerre, VIII, 283 bis II.

Jurământul.

Tranzacția mai trebuie încă să fie distinsă de jurământul litisdecizor. Se admite însă, în genere, că jurământul este o varietate a tranzacției ⁽¹⁾. „*Jusjurandum speciem transactionis continet*“ ⁽²⁾.

Contract consensual.

Tranzacția este un contract consensual, pentru că se perfectează prin simplul efect al consimțământului.

Contract bilateral.
Apl. art. 1020, 1021.

Ea este un contract sinalagmatic sau bilateral ⁽³⁾, după cum o spune anume art. 1817 din codul Calimach ⁽⁴⁾, fiindcă fiecare parte trebuie să facă concesii sau sacrificii reciproce, dând, făcând sau nefăcând ceva; de unde rezultă că, după rigoarea principiilor, tranzacția va putea fi desființată după cererea părții care și-a îndeplinit obligația sa, conform art. 1020, 1021, dacă cealaltă parte nu-și îndeplinește obligațiile sale ⁽⁵⁾.

Apl. art. 1179.

Din împrejurarea că tranzacția este un contract sinalagmatic, mai rezultă încă că actul sub semnătură privată,

⁽¹⁾ Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1204; T. Huc, VIII, 357 bis. — Vezi însă Planiol (II, 2306), după care deferirea jurământului decizor s'ar apropia mai mult de dezistare și acquiesare (*acquiescement*) decât de tranzacție. Curtea de casație zice, de asemenea, că: „dacă în unele privințe, jurământul se aseamănă cu o tranzacție, în altele el se deosebește de ea“ (*Dreptul* din 1904, No. 60 și Bult. 1904, p. 1323).

⁽²⁾ L. 2, Dig., *De jurejurando*, etc., 12, 2.

⁽³⁾ Cpr. Cas. rom. Bult. 1874, S-a I, p. 268 și *Dreptul* din 1875, No. 58, p. 458; Bult. 1898, p. 709, etc.

C. Calimach
Art. 1817,
1818.

⁽⁴⁾ „Tocmeala învoirei, zice art. 1817 din codul Calimach (1380 C. austriac), prin care se hotărăsc drituri gălcevite sau în îndoială, într'acest chip încât fieștecare poate să fie datoare, reciproc una către alta, să dea, să facă, sau să nu facă un lucru, se numește *învoială* (textul corespunzător austriac zice *Vergleich*, ca și acel german), care se socotește între tocmelele bilaterale, și se judecă după acele pricini“; iar art. 1818 din acelaș cod (1381 C. austriac) adaogă: „Acel ce din har ce-dează îndatoritului, cu buna învoiala lui, un drit negâlcevit sau neîndoelnic nu face învoială, ci dar“.

⁽⁵⁾ Guillouard, *Transaction*, 8 și 130; Baudry et Wahl, *Idem*, 1206 și 1297; P. Pont, *Idem*, 461; T. Huc, XII, 275; Pand. fr., v^o *Transaction*, 25 urm.; Laurent, XXVIII, 328, care se contrazice însă cu cele spuse câteva pagini mai la vale (No. 429); Cas. fr. D. P. 76. 1. 199 (motive); Cas. rom., decizie citată *suprà*, nota 1. — *Contrà*: Thiry, IV, 279, p. 250; Accarias, *Transaction*, 82. Vezi în acest din urmă sens, L. 33, Cod, *De transactionibus*, 2, 4.

menit a o constată, trebuie să întrunească condițiile de formă cerute de art. 1179, în privința dublului original⁽¹⁾.

Tranzacția făcută prin corespondență nu este însă supusă acestei formalități⁽²⁾. Corespondență.

Tranzacția este un contract cu titlu oneros, fiindcă fiecare parte face un sacrificiu (art. 945). Art. 945.

Acest contract este comutativ sau aleator, după natura sacrificiilor făcute. Astfel, dacă fiind în proces cu d-ta, am făcut o tranzacție prin care abandonez pretenția mea pentru o rentă viageră ce te obligi a-mi plăti, contractul este aleator, el fiind comutativ în caz când te-ai obligat să-mi plătești o sumă de bani⁽³⁾. Contr. comutativ sau aleator.

În fine, tranzacția este indivizibilă (art. 1716)⁽⁴⁾, declarativă, iar nu translativă de drepturi⁽⁵⁾; de unde rezultă mai multe consecințe, pe care le vom examina mai la vale. Caracterele tranzacției.

Condițiile cerute pentru existența tranzacțiunei.

Condițiile cerute pentru existența tranzacției sunt: 1° consimțământul părților; 2° un obiect și o cauză licită; și în fine, 3° capacitatea părților⁽⁶⁾.

1° Consimțământul părților.

Consimțământul părților trebuie să fie dat în condițiile dreptului comun. Acest consimțământ trebuie să fie liber, complet și definitiv. Trebuie să existe acord de voințe, căci

(1) Baudry et Wahl, *Transaction*, 1206, 1217 și 1225; Guillouard, *Idem*, 90; P. Pont, *Idem*, 489; C. Paris și Cas. fr. D. P. 96. 2. 360; Sirey, 1902. 1. 311; D. P. 1904, 1. 606. Vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 253, nota 2 și *infră*, p. 205.

(2) Guillouard, *op. cit.*, 90. — Chitanța sumelor datorite în virtutea unei tranzacții chiar verbale, nu este, de asemenea, supusă formalității prevăzute de art. 1179. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1225.

(3) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1206, p. 638 (ed. 3-a); Guillouard. *Idem*, 9; P. Pont, *Idem*, 462; Accarias, *Transactions*, 82; Pand. fr., v^o *Trasancion*, 31 urm. — Vezi însă Marbeau, *Transactions*, 9.

(4) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1302 urm. și autoritățile citate *infră*, p. 211. — *Contră*: C. Bueurești, *Dreptul din 1875*, No. 14.

(5) Pand. fr., v^o *cit.*, 64 urm., și autoritățile citate acolo. Vezi și *infră*, p. 208 urm.

(6) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul din 1889*, No. 36.

o simplă pollicitație neacceptată, și *a fortiori*, refuzată n'ar fi suficientă⁽¹⁾.

Eroarea asupra persoanei.

Prin derogare dela dreptul comun, eroarea asupra persoanei este o cauză de anulare a tranzacției (art. 1712), pentru că acest contract este făcut *intuitu personæ*⁽²⁾.

Eroarea asupra obiectului.

Eroarea asupra obiectului tranzacției (*in ipso corpore rei*) face ca tranzacția să fie inexistentă⁽³⁾.

Eroare de fapt și de drept.

Vom vedea însă că, în legislația noastră, conform dreptului comun (art. 953, 954), și contrar dreptului francez (art. 2052 § 2), tranzacția poate, ca toate contractele, fi anulată atât pentru eroare de drept cât și pentru eroare de fapt. (Vezi *infrà*, p. 221).

Violența și dolul.

În privința violenței și a dolului, principiile dreptului comun sunt aplicabile în specie, după cum dispune anume partea finală a art. 2053 din codul francez, eliminat la noi ca inutil⁽⁴⁾. (Vezi *infrà* p. 220).

(1) Pand. fr., v^o *Transaction*, 119, 120. Vezi asupra pollicitației (*solius offerentis promissum*), tom. V al Coment. noastre p. 9, 10 și 35 urm.

(2) Vezi *infrà*, p. 221.

(3) Baudry et Wahl, *Transaction*, 1246; Guillouard, *Idem*, 136; Thiry, IV, 271; Colmet de Santerre, VIII, 286 bis, VI, etc.

(4) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1907, No. 68, p. 562; Pand. fr., v^o *Transaction*, 346 urm.; Guillouard, *Idem*, 141, 142; Tropolong, *Idem*, 142; Baudry et Wahl, *Idem*, 1242 urm.; Cas. fr. *Pand. Périod.* 87. 1. 264; Sirey, 87. 1. 456 (în privința dolului), etc. Vezi în privința dolului, Domat, *Lois civiles*, III, p. 10, No. 1. Cpr. L. 19, *in medio*, Cod, *De transactionibus*, 2, 4, unde se zice: „*Si per se vel per alium, subtractis instrumentis quibus veritas argui potuit, decisionem litis extorsisse probetur, si quidem actio superest, replicationis auxilio doli mali pacti exceptio removetur*“.

Și fiindcă vorbim de dol, vom menționa o decizie recentă a Curței de casație S-a III, din 13 Noembrie 1909, No. 332, care pune, cu drept cuvânt, în principiu, cu toată controversa ce există în această privință, că anularea pentru cauză de dol se resfrânge asupra terțiilor succesori cu titlu particular, chiar de bună credință, ai părții contractante, ca și nulitatea întemeiată pe violență sau pe eroare. Vezi *Revista Jurisprudența* din 1909, No. 37, p. 578; *Dreptul* din 1910, No. 18; *Cr. judiciar* din 1910, No. 31 (cu observ. noastră) și *Bult. Cas.* 1909, p. 1409; C. București, *Dreptul* din 1908, No. 61. Vezi asupra acestei controverse, tom. V al Coment. noastre, p. 90, 91.

Efectele dolului în privința terțiilor succesori cu titlu particular.

2° Un obiect cert și licit.

Tranzacția fiind un contract, trebuie să aibă un obiect Art. 963, 964.
cert și licit, prin aplicarea dreptului comun (art. 963, 964)⁽¹⁾.

Tranzacția trebuie însă să aibă de obiect drepturi în-
doelnice (*de re dubiâ et lite incertâ*)⁽²⁾, adică contestate sau
supuse contestației⁽³⁾. Drepturi
îndoelnice.

Chestiunea de a se ști dacă dreptul asupra căruia a
intervenit tranzacția este sau nu îndoelnic, este o chestie de
fapt lăsată la aprecierea suverană a instanțelor de fond.
Este chiar suficient ca îndoiala asupra realității și legitimi-
tății dreptului să fi existat numai în spiritul părților, în
momentul intervenirii tranzacției⁽⁴⁾. Chestie
de fapt.

Sub această rezervă se poate tranzige asupra oricăror
drepturi patrimoniale, pure și simple, condiționale, eventuale,
cu termen, etc. Chiar însuși lucrurile viitoare pot face obiectul
unei tranzacții (art. 965)⁽⁵⁾. Lucrurile
viitoare.
Art. 965.

Drepturile de uz și de abitație, cu toate că nu pot fi Uzul și abi-
tația.

(1) Iată cum se exprimă, în această privință, Domat (*Lois civiles*, III, No. 6, p. 13): „*Les transactions qui ne sont faites que pour colorer un acte illicite, et pour faire passer sous le nom et l'apparence d'une transaction, une autre espèce de convention défendue par quelque loi, sont nulles*“.

(2) Cpr. L. 1, Dig., *De transactionibus*, 2, 15. Vezi și *Pauli Sententiae*, *De pactis et conventionibus*, I, 1, § 5, unde se zice: „*De rebus litigiosis et convenire et transigere possumus*“.

(3) Cpr. Thiry, IV, 272; Pand. fr., v^o *Transaction*, 40 urm. și 144; Baudry et Wahl, *Idem*, 1200 urm., 1259, etc. — Deci, ar fi nulă tranzacția făcută asupra unor drepturi îndoelnice, precum ar fi, de exemplu, acea făcută asupra dificultăților curmate printr'o hotărîre judecătorească, rămasă definitivă. Thiry, IV, 272, p. 240; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1259, p. 674.

Se poate însă face o tranzacție asupra dificultăților care ar putea să rezulte din executarea unei hotărîri definitive. Execut. unei
hotărîri.
Cpr. Cas. fr. D. P. 1902. 1. 566.

Se poate, de asemenea, tranzige asupra unui testament, Testament.
pentru că executarea materială a unui testament nu atinge ordinea publică. Cas. rom. Bult. 1898, p. 709. Cpr. C. București, *Dreptul* din 1904, No. 47 și *Cr. judiciar* din același an, No. 55.

(4) Arntz, IV, 1537, *in fine*.

(5) Cpr. Thiry, VI, *loco cit.*; Guillaouard, *Transaction*, 62; Aubry et Rau, IV, § 420, p. 662 (ed. a 4-a); Pand. fr., v^o *Transaction*, 145; Cas. fr. Sirey, 36. 1. 189, etc.

cedate, nici închiriate (art. 571, 573), pot face obiectul unei tranzacții, pentru că nu sunt inalienabile ⁽¹⁾.

Lucrul altuia.
Controversă.

Tranzacția făcută asupra lucrului altuia ar fi însă nulă la noi, ca și în Franța, fiindcă înstrăinarea lucrului altuia este nulă și la noi, în sens de *inexistentă*, pentru lipsă de cauză, cu toată eliminarea art. 1599 fr. din codul nostru ⁽²⁾.

Art. 963.

Nu se poate face tranzacție asupra lucrurilor cari nu sunt în comerț, pentru că aceste lucruri nu pot, în genere, să facă obiectul unei convenții (art. 963).

Pacte
succesorale.

Nu se poate, de asemenea, face tranzacție asupra unei moșteniri nedeschise încă, pactele succesoriale fiind oprite ca imorale (art. 702, 965 § 2 și 1226), pentru că, după cum se exprimă art. 1032 din codul Calimach: „*asemenea tocmeli sunt în protiva moralului și pentru aceasta prihănite, care de multeori aduc și un sfârșit primejdios*“ ⁽³⁾.

Starea și capac.
pacit. persoanelor.

Tot astfel, nu se poate face tranzacție asupra stărei și

(1) Cpr. T. Huc, XII, 298; Pand. fr., v^o cit., 148, etc.

(2) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, pag. 570 urm. Cpr. T. Huc, XII, 299; Guillouard, *Transaction*, 63; P. Pont, *Idem*, 576; Pand. fr., *Idem*, 149, etc. — Vezi în privința nulității înstrăinării lucrului altuia, Judecăt. ocol. Boșoteni și Suraia (judecător Mamigonian), *Cr. judiciar* din 1910, No. 19 și 28 (această din urmă cu observ. noastră). — Vezi însă în sensul că vânzarea lucrului altuia este rezolubilă din partea cumpărătorului, conform art. 1020, 1021 C. civ., teorie susținută în Franța de Colmet de Santerre (VII, 28 bis VI), Judecăt. ocol. Albeni (Gorj), *Cr. judiciar* din 1910, No. 19 (cu nota d-lui St. Scriban). Această controversă este pe larg studiată în tom. VIII al Coment. noastre, *loco supra cit.*

(3) „*Hujusmodi pactiones odiosæ esse videntur et plenæ tristissimi et periculosi eventus.*“ (L. 30, *in medio*, Cod, *De pactis*, 2, 3). Mai vezi L. 4, Cod, *De inutilibus stipulationibus*, 8, 39. Cpr. art. 1820 C. Calimach (1383 C. austriac), etc. — Vezi asupra pactelor succesoriale, tom. III al Coment. noastre, pag. 362 urm. (ed. 1-a); tom. V, pag. 114 urm.; tom. VIII, pag. 843, 844, etc. Mai vezi în *Cr. judiciar* din 1900, No. 62, observația ce am publicat asupra unei decizii a trib. regional superior din Colmar, unde se discută chestiunea foarte controversată de a se ști dacă textele cari opresc pactele succesoriale, adecă convențiile asupra unei moșteniri nedeschise încă, se opun sau nu la aplicarea unei legi străine care admite asemenea pacte. Vezi în special, asupra acestei din urmă chestiuni, tom. I al Coment. noastre, pag. 150 (ed. a 2-a) și tom. VII, pag. 4, *ad notam*.

capacității persoanelor ⁽¹⁾, ci numai asupra intereselor bănești cari rezultă din această stare ⁽²⁾.

Nu se poate face tranzacție asupra drepturilor cari interesează ordinea publică, precum este: puterea părintească, puterea maritală, etc. ⁽³⁾.

Ordinea publică.

Nu se poate face tranzacție asupra unei datorii izvorite din joc sau prinsoare, pentru care legea nu conferă o acțiune în justiție (art. 1636 urm.) ⁽⁴⁾.

Joc și prinsoare.

Nu se poate face tranzacție asupra unei substituții fideicomisare, în scopul de a menține în sarcina aceluia grevat obligația de a păstra lucrul și de a-l restitui (art. 803) ⁽⁵⁾.

Substit. fideicomisară.

Soții nu pot, în timpul căsătoriei, să facă o tranzacție asupra convenției lor matrimoniale. La aceasta se opune principiul imutabilității convențiilor matrimoniale, care interesează ordinea publică ⁽⁶⁾.

Convențiile matrimoniale.

(1) Cpr. art. 1819 C. Calimach (1382 C. austriac), asupra căruia vezi Stubenrauch, *Commentar zum österreichischen allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuche*, II, pag. 787 urm., (ed. din 1903).

(2) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1269; Pand. fr., v^o *Transaction*, 167, și numeroasele autorități citate acolo. Vezi *infră*, pag. 211, nota 1.

(3) Cpr. Thiry, IV, 272, p. 240; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1261 bis.

(4) Baudry et Wahl, *Jeu et pari*, 133 și *Transaction*, 1267; C. Gand, *Dreptul* din 1910, No. 13. Vezi și *supră*, pag. 91.—

In privința chestiunii de a se ști dacă se poate tranzige asupra unui impozit, vezi Baudry et Wahl, *Transaction*, 1265.

(5) Cas. fr. D. P. 93. 1. 93; Sirey, 94. 1. 501. — Este însă validă tranzacția dintre moștenitori, prin care ei fac să dispară dintr'un testament clauza unei substituții fideicomisare, împărțind între dânsii averea de moștenire. Cas. rom. Bult. 1888, p. 143. Cpr. Cas. fr., decizia, *supră cit.*— S'a decis de curând (17 Noembrie 1909), că este de esența substituției fideicomisare ca donatarul sau legatarul să fie însărcinat de a conserva liberalitatea și de a o remite, după moartea sa, unei alte persoane desemnate de dăruitor sau testator. (Vezi și Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1910, No. 49, pag. 394). O atare dispoziție este nulă, pentrucă izbește bunurile de indisponibilitate, lovindu-se astfel de principiul circulației lor, care este fundamentul stărei economice a societăților moderne. Cas. rom. Vezi Bult. 1909, p. 1274; Revista *Jurisprudența* din 14 Ianuar 1910, No. 1, pag. 2 și *Dreptul* din 1910, No. 12 (cu observ. noastră). Vezi asupra substituțiilor fideicomisare în genere, tom. IV al Coment. noastre, pag. 695 urm. (ed. 1-a).

Condițiile substit. fideicomisare.

(6) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, pag. 90 urm. Cpr. Guilouard, *Transaction*, 73; Baudry et Wahl, *Idem*, 1274, etc.

Acț. civilă
care rezultă
dintr'o in-
fracție penală.

Se poate însă tranzige asupra acțiunii civile sau daunelor care derivă dintr'o infracțiune penală: crimă, delict sau contravenție ⁽¹⁾. Iată, în adevăr, cum se exprimă, în această privință, art. 1707 din codul civil:

Art. 1707. — Se poate tranzige asupra unei acțiuni civile ce derivă dintr'o infracțiune. (Art. 5, 963 C. civ. Art. 1, 4, 9 Pr. pen. Art. 2046 C. fr.) ⁽²⁾.

Deferirea ju-
rământului
inculpatului
asupra exis-
tenței contr.
civil.
Controversă.

Din împrejurarea că se poate tranzige asupra unei acțiuni civile care rezultă dintr'o infracțiune penală, rezultă că partea lezată poate deferi inculpatului jurământul decizoriu asupra existenței contractului civil, care constituie delictul, mai ales atunci când acțiunea publică este stinsă și când părțile se judecă în apel numai pentru despăgubiri civile. Cu toate acestea, atât Curtea din Iași cât și Curtea de casație au decis contrariul, sub cuvânt că, în specie, fiind vorba de un fapt penal, jurământul este inadmisibil ⁽³⁾.

Art. 2046 § 2
C. fr.

Textul corespunzător francez (art. 2046) adaugă în § 2 că tranzacția, făcută asupra acțiunii civile, nu împiedică urmărirea din partea ministerului public.

Art. 9 Pr. pen.

Acest lucru este evident, pentru că acțiunea publică, în care intervine interesul social, nu poate să atârne de voința particularilor ⁽⁴⁾. Principiul este deci același și la noi, cu toată lipsa acestui text din codul nostru. Apoi, art. 9 din pr.

⁽¹⁾ Este vorba, bine înțeles în specie, de o infracțiune penală săvârșită, iar nu viitoare. Vezi tom. V al Coment. noastre, pag. 514. Cpr. Pand. fr., v^o *Transaction*, 158, și autoritățile citate acolo.

⁽²⁾ Cpr. L. 18, Cod, *De transactionibus*, 2, 4.

⁽³⁾ Vezi *Cr. judiciar* din 1904, No. 38 și 76; *Dreptul* din același an, No. 60 și *Bult. Cas.* 1904, p. 1321. — Vezi însă în sens contrar, concluziile noastre scrise, depuse înaintea Curței de casație, publicate în *Cr. judiciar* din 1904, No. 76, precum și nota colegului nostru, I. Tanoviceanu, care însoțește și condamnă soluția menționată a Curței de casație, publicată tot acolo.

Dr. nostru
anterior,
C. Calimach
și Caragea.

⁽⁴⁾ „Invoiala a cărei scop este tănuirea faptelor criminalicești și împiedicarea publice bunei orândueli și a siguranței, este de-apurarea neputernică“, zice art. 1822 din codul Calimach. Cpr. art. 1384 din codul austriac, care este altfel redactat. — Vezi însă art. 8, partea III, capit. 17 din codul Caragea, după care ucigașul putea să se învoiască pentru ucidere, cu rudele celui omorât.

penală dispune chiar anume, că renunțarea la acțiunea privată nu poate să oprească, nici să suspende exercițiul acțiunii publice, *afară de cazurile în care legea a dispus contrariul*⁽¹⁾.

Aceste cazuri excepționale, în cari părțile pot, prin tranzacția lor, să stingă și acțiunea publică, sunt astăzi acele prevăzute de art. 238, 239, 243, 249, 299 § 1 și 300 C. penal (art. 82 L. judecăt. din ocoale din 1907).

S'a decis că această cauză de stingere a acțiunii publice se poate produce în orice stare a procesului, și deci, chiar înaintea Curții de casație, întrucât principiul legii este general, și nu cuprinde nicio mărginire în această privință⁽²⁾.

Chestiunea de a se ști dacă se poate, prin tranzacție, renunța de mai înainte la alimentele datorite în virtutea legii (*jure sanguinis*) sau în virtutea unei liberalități, este controversată, însă negativă, care eră admisă la Romani, unde se cerea, în această privință, autorizarea judecătorului (*auctore prætoris*)⁽³⁾, este de bună-samă admisibilă și astăzi, pentru că omul nu este în drept a renunța la viață. Datoria alimentară interesează deci ordinea publică⁽⁴⁾. *Officio judicis*

L. judec. de ocoale din 1907. Art. 82.

Invoc. tranzacției înaintea C. de Casație.

Renunțarea la alimentele. Controversă.

- (1) „Invoeliile pentru călcarea legilor, zice art. 1821 din codul Calimach (1384 C. austriac), au tărie numai încât se atinge de a lor particularnică satisfacție, *afară numai de vinovăția precurviei**, iar legiuita cercetare și pedeapsă atuncia numai se poate împiedică prin învoeli, când călcările vor fi de acest fel, care într'alt chip nu sunt supuse cercetărei judecătorești, afară numai după cererea împrișinatei părți“.
- (2) Cas. rom. S-a II (8 Decembrie 1909), *Revista Jurisprudența* din 1910, No. 2, p. 30 și Bult. 1909, pag. 1467.
- (3) Cpr. L. 8, Pr., Dig., *De transactionibus*, 2, 15; L. 8, Cod, *eod. tit.*, 2. 4. Vezi art. 1614 C. german, art. 1814 C. spaniol, etc. — Vezi însă Thiry, IV, 272, p. 240, după care s'ar putea tranzige asupra creanței alimentare, care ar rezultă nu numai dintr'o convenție, ci și dintr'un testament.
- (4) Baudry et Wahl, *Transaction*, 1272; Guillouard, *Idem*, 79; P. Pont, *Idem*, 613; Marbeau, *Idem*, 112; Aubry et Rau, IV, § 359, p. 423, nota 18 și § 420, p. 663, text și nota 21 (ed. a 4-a); T. Huc, XII, 303. Vezi și tom. I al Coment. noastre, p. 715 (ed. a 2-a). Cpr. Cas. Florența, *La Legge* din 1887, 1, p. 185.

C. Calimach Art. 1821.

(*) Va să zică, după acest text din codul Calimach, părțile se puteau împăca în materie de adulteriu, ca și astăzi (art. 270 C. penal actual). Această dispoziție nu figurează în codul austriac, ci este adăosă de legiuitorul Mollovei, contrar L. 18, Cod, *De transactionibus*, 2. 4.

ideò alimenta decernuntur ut quis vivat nec fame pereat,
zicea prezidentul Faber⁽¹⁾.

Alimentele
constituite
cu titlu
oneros.

Se poate însă tranzige asupra alimentelor constituite cu titlu oneros⁽²⁾, precum și asupra veniturilor pensiei alimentare ajunse la scadență, ele nefiind necesare la viața creditorului, fiindcă el a trăit fără a le primi⁽³⁾.

Modul de
prestare al
alimentelor,
etc.

Se poate, de asemenea, tranzige asupra modului de prestare al alimentelor viitoare⁽⁴⁾; asupra siguranțelor care garantează plata alimentelor, etc.⁽⁵⁾.

3° Capacitatea părților.

Art. 1706. — Tranzacțiune pot face numai acei ce pot dispune de obiectul cuprins în ea.

Acei ce nu pot dispune de obiectul cuprins în tranzacțiune, nu pot însă tranzige decât în formele stabilite de legi speciale. (Art. 113, 199 urm., 413, 419, 427 urm., 433, 445, 448, 454, 458, 726, 950, 1248, 1285, 1537, 1707, 1711 C. civ. Art. 339, 340 Pr. civ. Art. 810 urm. C. com. Art. 2045 C. fr. modificat în redacția sa)⁽⁶⁾.

Capacitatea
de a dispune
cu titlu
oneros.

Tranzacția, cuprinzând în sine o înstrăinare (*transigere est alienare*), se înțelege dela sine că ea nu poate să emane decât dela acei cari au capacitatea de a dispune cu titlu oneros de obiectele cuprinse în ea, fiindcă știm că tranzacția este un contract cu titlu oneros⁽⁷⁾.

(1) Cpr. Guillaouard, *op. cit.*, 79. — Vezi asupra condiției realizării dreptului la alimente, un interesant articol al d-lui I. Cohen, publicat în *Cr. judiciar* din 1910, No. 70.

(2) Baudry et Wahl, *loco cit.*, p. 681; Guillaouard, *Idem*, 79. Cpr. Cas. fr. D. P. 1904. 1. 37; Sirey, 1905. 1. 9. Vezi și L. 8 § 2, Dig., *De transactionibus*, 2, 15.

(3) Thiry, IV, 272, p. 240; Guillaouard și Baudry et Wahl, *loco supra cit.*; P. Pont, *Idem*, 611, etc.

(4) Baudry et Wahl și Guillaouard, *loco cit.*

(5) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1272, p. 682; Guillaouard, *loco cit.*

(6) Cpr. L. 36, Cod, *De transactionibus*, 2, 4; L. 9 § 3, Dig., *eod. tit.*, 2, 15. — Textul nostru se deosebește în redacția sa de acel francez. A se vedea termenii textului fr. Art. 1765 din codul italian dispune de asemenea, fără a reproduce termenii textului francez, că pentru a tranzige trebuie a avea capacitatea de a dispune de obiectele cuprinse în tranzacție. „*Per far transazione è necessario che si abbia la capacità di disporre degli oggetti compresi in essa*“.

(7) Nu este deci nevoe, după cum s'a susținut de unii, că acel care face o tranzacție să aibă capacitatea de a dispune cu

Astfel, tutorul nu poate să tranzigă, în numele minorului sau interzisului, decât îndeplinind formalitățile prescise de art. 413 C. civil ⁽¹⁾; minorul devenit major nu poate să tranzigă asupra socotelor tutelei, cu fostul său tutor, decât conformându-se art. 419 ⁽²⁾, etc.

Minorul emancipat poate să tranzigă, fără asistența curatorului său, însă numai în privința actelor de administrație, nu însă în privința lucrurilor de care el nu poate dispune, precum ar fi: un capital mobilier ⁽³⁾.

Risipitorul sau slabul de minte (*mente captus*), puși sub consiliul judiciar, nu pot să tranzigă fără asistența acestui consiliu (art. 445, 458) ⁽⁴⁾.

Femeea separată de bunuri, având libera administrație a avutului său (art. 1265), poate să tranzigă asupra averii sale mobiliare, fără autorizarea bărbatului ⁽⁵⁾, având însă

titlu gratuit. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1227, și autoritățile citate acolo.

(1) Vezi tom. II al Coment. noastre, pag. 774 urm. — S'a decis însă că tranzația încheiată de un tutor, fără îndeplinirea formelor legale, își produce efectele sale până la anularea ei. C. București, *Dreptul* din 1887, No. 21.

Incât privește jurământul decizor deferit de tutor sau referit tutorului, vezi tom. II al Coment. noastre, pag. 776, 777 și tom. VII, pag. 383, text și nota 3.

(2) Art. 2045 § 2 din codul fr. este expres în această privință. Copilul minor poate însă să tranzigă cu fostul său tutor asupra unei alte afaceri, de exemplu, asupra unei moșteniri la care ei au dreptul amândoi. Baudry et Wahl, *Transaction*, 1234, și autoritățile citate acolo.

(3) Incât privește pe minorul împuternicit a face comerț, el are capacitatea de a tranzige, fiindcă este considerat ca major pentru tot ce privește comerțul său (art. 10 și 12 C. com.).

Vezi Antonescu, *Codul comercial adnotat*, I, pag. 185, No. 39.

(4) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1228, și autoritățile citate acolo. — Cât pentru acei internați într'un stabiliment de alienați și puși sub o administrație provizorie, conform legii asupra alienațiilor din 1894, ei nu pot să facă nicio tranzație cât timp sunt în acest stabiliment. Cpr. T. Huc, XII, 289.

(5) Planiol, III, 1455; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1230. Vezi și tom. VIII al Coment. noastre, pag. 390, nota 4. — *Contrà*: Guillaouard (*Transaction*, 49), care revine asupra primei sale opinii (*Contrat de mariage*, III, 1206 urm.).

Femeea comerciantă are însă, în toate cazurile, capacitatea de a tranzige asupra lucrurilor privitoare la comerțul său,

Tatăl admini-
nistr. legal.
Controversă.

nevoe de autorizare în privința averii sale imobiliare⁽¹⁾, etc.
Cât pentru tatăl, administrator legal al bunurilor copilului său minor, am văzut că există controversă asupra chestiunii de a se ști dacă art. 413 dela tutelă îi este sau nu aplicabil⁽²⁾.

Tranzacția
dintre soți.
Controversă.

Se admite, în genere, că soții sunt incapabili de a face tranzacții între ei, pentrucă tranzacția este mai periculoasă decât vânzarea, și poate să ascundă cu mai multă ușurință o donațiune indirectă⁽³⁾.

Alții susțin însă că tranzacția dintre soți este validă în cele trei cazuri în care și vânzarea este permisă (art. 1307, 1°, 2° și 3°)⁽⁴⁾.

Interzisul
legalmente.

Persoana în stare de interdicție legală, neavând, după părerea generală, exercițiul drepturilor sale civile⁽⁵⁾, este incapabilă de a face o tranzacție⁽⁶⁾.

Moștenitorul
beneficiar.

Tranzacția fiind un act de dispoziție, moștenitorul beneficiar nu are, în principiu, capacitatea de a tranzige, afară de cazul când tranzacția ar putea fi considerată ca un act de bună administrație, adevăcând ar fi relativă la fapte pe care moștenitorul le poate face⁽⁷⁾.

chiar dacă este vorba de imobile. Cpr. T. Huc, XII, 291; Baudry et Wahl, *Transaction*, 1229; Guillouard, *Idem*, 48; P. Pont, *Idem*, 514; Laurent, XXVIII, 337, etc.

- (1) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, pag. 390, text și nota 4. — Femeea nu poate însă să tranzigă asupra imobilelor sale dotale, nici chiar cu autorizarea bărbatului, fiindcă aceste imobile sunt, în principiu, inalienabile. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1230; Guillouard, *Idem*, 50, care revine asupra primei sale opinii (*Contrat de mariage*, IV, 1849), etc.
- (2) Vezi tom. II al Coment. noastre, pag. 500, text și nota 4 (ed. a 2-a). Cpr. Baudry et Wahl, *Transaction*, 1229, pag. 651.
- (3) Cpr. Guillouard, *Transaction*, 51; Accarias, *Idem*, 115; P. Pont, *Idem*, 527; Marbeau, *Idem*, 101; Troplong, *Idem*, 53, etc.
- (4) Cpr. T. Huc, XII, 292.
- (5) Aubry et Rau, I, § 85, pag. 563 (ed. a 5-a). Cpr. Demolombe, I, 192. Vezi asupra acestei controverse, tom. I al Coment. noastre, pag. 376 urm. (ed. a 2-a).
- (6) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1232; Guillouard, *Idem*, 58; P. Pont, *Idem*, 537; Marbeau, *Idem*, 78 urm., etc.
- (7) Baudry et Wahl, *Successions*, II, 1357 urm., pag. 236 urm. (ed. a 3-a). Cpr. Guillouard, *Transaction*, 58. — *Quid* în privința compromisului? Vezi Baudry et Wahl, *loco cit.*, 1359, pag. 237.

Tot astfel, moștenitorul aparent nu poate să tranzigă, pentru că el nu este investit în realitate cu dreptul de proprietate (1).

Moștenitorul
aparent. Con-
troversă.

Cât pentru debitorul, care se găsește în stare de insolvabilitate, el păstrează dreptul de a tranzige, pentru că din cauza unei lacuni regretabile ce există în codul nostru, nici un text de lege nu-i ridică această capacitate (2).

Debitorul in-
solubil.

(1) T. Huc, XII, 286; Laurent, IX, 560 și XXVIII, 336; Accarias, *Transaction*, 127; P. Pont, *Transaction*, 580 și *Privil. et hypothèques*, II, 631, pag. 23 urm. (ed. a 3-a, 1883); Marcadé, I, 472, etc. — *Contrà*: Aubry et Rau, IV, § 420, pag. 659, nota 1; Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, II, § 400, pag. 706, nota 1 (ed. Crome); Guillouard, *Transaction*, 53; Marbeau, *Idem*, 125 urm.; Baudry et Wahl, *Idem*, 1231; Cas. fr. *Pand. Périod.* 88. 1. 350; D. P. 89. 1. 278; Sirey, 89. 1. 457. Vezi și tom. VI al Coment. noastre, pag. 474, nota 1. După acest din urmă sistem, tranzacția făcută de moștenitorul aparent ar fi validă, dacă cel de al treilea, care a contractat cu dânsul, eră de bună credință. Vezi asupra soartei înstrăinărilor consimțite de către moștenitorul aparent, în genere, tom. VI, pag. 474 urm.; tom. VII, pag. 555, *ad notam*; tom. VIII, pag. 845 și tom. III, pag. 314, *ad notam* (ed. a 2-a). Vezi în această privință, observațiile ce am publicat asupra unor decizii ale Curței de casație, precum și asupra unei sentințe a Trib. Prahova, în *Cr. judiciar* din 1902, No. 60; din 1905, No. 26 (această din urmă sentință consacră părerea noastră) și în *Dreptul* din 1906, No. 77, etc.

(2) Baudry et Wahl, *Transaction*, 1233; Guillouard, *Idem*, 57. — S'a decis însă că tranzacția făcută de un falit, înainte de a fi declarat în stare de faliment, în timpul dintre încetarea plăților și declararea falimentului, și prin care falitul a înstrăinat o parte din avutul său, este anulabilă îndată ce se dovedește că partea care a încheiat acea tranzacție cu falitul și a beneficiat de ea, a avut cunoștință, în momentul încheierii contractului, de insolvabilitatea cocontractantului său. C. București, *Cr. judiciar* din 1897, No. 12, pag. 13.

Tranzacția
făcută de un
falit.

Se decide, în genere, că comerciantul declarat falit, cât timp sentința declarativă n'a rămas definitivă, se poate împăca cu creditorii săi, și aducând dovadă că i-a plătit, poate să ceară, pe calea opoziției sau a apelului, ridicarea stărei de faliment. Chestiunea este însă foarte controversată nu numai de noi, dar încă în Franța și în Italia. Am criticat această jurisprudență. Vezi observația noastră, publicată în *Dreptul* din 1910, No. 8 și deciziile citate acolo într'un sens și într'altul. Vezi și *Cr. judiciar* din 1910, No. 29 (cu nota d-lui P. Vasilescu).

Impăcarea fa-
litului cu
creditorii săi,
în urma de-
clarării fali-
mentului.
Controversă.

Tranzacțiile
făcute de Stat,
comună, etc.

Incât privește Statul (¹), comunele, județele, stabilimentele publice, etc., ele nu pot să tranzigă decât cu îndeplinirea formelor prescrise de legile administrative.

Art. 1536.

Incât privește pe mandatarii convenționali, știm că ei nu pot tranzige decât în baza unei împuterniciri *speciale* (art. 1536) (²).

Mandatarii
legali și judi-
ciari.

Aceeaș regulă este, în genere, aplicabilă mandatarilor legali (³), și chiar acelor judicari (⁴).

(¹) Astfel, s'a decis, cu drept cuvânt, că Statul nu poate să tranzigă asupra averii publice decât în baza unei legi. Cas. rom. Bult. S-a 1, 1871, pag. 68; Bult. 1884, pag. 396, etc.

S'a mai decis că o tranzacție intervenită între un particular și Ministerul de justiție, aprobată de Consiliul de Miniștri, conform legii pentru administrarea domeniilor Statului, nu obligă pe Ministerul de finanțe, de oarece o asemenea autorizare este dată numai spre a complectă capacitatea Ministerului de justiție de a încheia acea tranzacție, fără ca să se poată naște vreun raport juridic între acel particular și Ministerul de finanțe din simplul fapt al aprobării date de către Consiliul de Miniștri. Cas. rom. Revista *Jurisprudenta* din 1910, No. 3, pag. 34 (decizie nereprodusă în Bult. Cărței).

(²) Vezi în tom. IX al Coment. noastre, pag. 572 urm., explic. art. 1536, 1537.

(³) Baudry et Wahl, *Transaction*, 1238; Guillouard, *Idem*, 55. Vezi în privința tutorului, care este un mandatar legal al minorului sau interzisului, art. 413 C. civ. (tom. II al Coment. noastre, pag. 774 urm., ed. a 2-a).

(⁴) Baudry et Wahl, *Transaction*, 1239; Guillouard, *Idem*, 55 și *Mandat*, 88, etc.

Astfel, acel trimes în posesiunea bunurilor unui absent nu poate să tranzigă asupra dificultăților ce s'ar ivi în privința patrimoniului absentului, pentrucă legea nu-i dă decât dreptul de administrație (art. 110). Cpr. Guillouard, *Transaction*, 54. — *Contrà*: Baudry et Wahl, *Idem*, 1238; Baudry et Fourcade, *Personnes*, I, 1136; P. Pont, *Transaction*, 561, etc., după cari tranzacția ar putea să aibă loc cu autorizația justiției. Vezi și Aubry et Rau, I, § 153, pag. 924, text și nota 9 (ed. a 5-a), după care tranzacția ar fi cu putință, însă numai în materie mobilă. Vezi și tom. I al Comentariilor noastre, pag. 504 (ed. a 2-a).

Nu au, de asemenea, dreptul de a tranzige administratorii provizori rânduiți de lege, în baza art. 443 și 445 (Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1239, pag. 657), nici acei numiți în baza legii asupra alienațiilor din 1894 (art. 32 urm.). Baudry et Wahl, *loco cit.*

Tranzacția
făcută de acel
trimes în po-
sesiunea bu-
nurilor unui
absent. Con-
troversă.

Bărbatul, în calitate de administrator al bunurilor dotale, nu poate niciodată să tranzigă, nici chiar în privința posesiunii, cu toate că el are exercițiul acțiunilor posesorii ⁽¹⁾, și cu toate că dota mobilă este alienabilă (art. 1249) ⁽²⁾, pentru că acțiunile posesorii au un caracter de administrație, ea și înstrăinarea averii mobiliare ⁽³⁾.

Bărbatul administrator al bunurilor dotale.

Nu trebuie să confundăm *capacitatea* cu *puterea* de a tranzige. În adevăr, capacitatea este dreptul de a face un act pentru sine și în numele său propriu, pe când puterea este dreptul de a face un act pentru altul. Dacă incapabilul face o tranzacție, ea este validă cât timp nulitatea n'a fost pronunțată de justiție, și incapabilul poate s'o confirme ⁽⁴⁾; pe când tranzacția emanată dela o persoană care nu are puterea s'o facă, este *inexistentă* în privința aceluia pentru care a fost făcută, ea fiind pentru acest din urmă *res inter alios acta*, cât timp n'a fost confirmată sau executată de bună voe ⁽⁵⁾; el nu are deci nevoie să ceară anularea ei ⁽⁶⁾.

Deoseb. între capacitatea și puterea de a tranzige.

Formele și dovedirea tranzacțiunii.

Art. 1705. — Tranzacțiunea trebuie să fie constatată prin act

În fine, încât privește judecătorul sindic, care este și el un mandatar judiciar, tribunalul poate să-l autorize să tranzigă asupra tuturor contestațiilor cari interesează masa, chiar când ar fi privitoare la drepturi imobiliare (art. 807 C. com.).

Judecătorul sindic. Art. 807 C. com.

(1) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, pag. 211, text și nota 6.

(2) Vezi tomul suscitât, pag. 220, 221 și 334 urm.

(3) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1237; Guillouard, *Idem*, 52; Laurent, XXVIII, 349. — *Contrà*: P. Pont, *Transaction*, 546.

(4) Incapacitatea de a tranzige are de sancțiune, ca toate incapacitățile în genere, o nulitate relativă, pe care numai acel incapabil sau reprezentanții săi pot s'o opue (art. 952). Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1240 și 1282; Guillouard, *Idem*, 59; P. Pont, *Idem*, 532; Laurent, XXVIII, 341, etc.

Nulitate relativă. Art. 952.

Această soluție se aplică nu numai incapabililor de drept civil, dar și acelor de drept administrativ, precum: Statul, comunele, județele, etc. Baudry et Wahl, Guillouard, P. Pont, *loco cit.* — *Contrà*: Laurent, XVI, 63 și XXVIII, 341.

Aplic. acestor reguli Statului, comunelor, etc.

(5) Cpr. C. București, *Dreptul* din 1900, No. 52 și *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 53.

(6) Cpr. Thiry, IV, 273, *in fine*; Baudry et Wahl, *Transaction*, 1241, etc.

scris. (Art. 1171 urm., 1176, 1191 urm., 1597, 1704, 1709 C. civ. Art. 2044 parte finală C. fr.)⁽¹⁾.

Tranzacția este, după cum știm, un contract consensual, manifestarea consimțământului părților nefiind supusă nici unei forme speciale. (Vezi *suprà*, p. 190).

Scopul art. 1705. Neadmiterea probei testimoniale.

Deși art. 1705 prescrie existența unui act scris, totuș acest text, după părerea unanimă a autorilor, n'a înțeles să creeze vreo solemnitate, ci numai să respingă proba testimonială, contrar dreptului comun, chiar în privința tranzacțiilor cari nu ar întrece suma de 150 lei vechi⁽²⁾.

Actul scris este cerut în specie, *ad probationem*.

Așa dar, rămâne bine stabilit că actul scris nu este cerut în specie *ad solemnitatem*, adecă ca o condiție esențială a existenței contractului, precum este cerut în unele legiuri străine⁽³⁾, ci numai *ad probationem*, adecă ca mijloc de probă⁽⁴⁾. Curtea din Caen a decis contrariul, prin motivele sale⁽⁵⁾, însă această decizie este, cu drept cuvânt, criticată de toți autorii⁽⁶⁾.

S'a decis însă că dispoziția art. 1705, care exclude

(1) Cpr. L. 28, Cod, *De transactionibus* 2, 4, după care tranzacția putea fi și verbală, *sive sine actis, scriptura intercedente vel non*. În vechiul drept francez, se cerea însă un act scris. „*Il faut pour constater la vérité d'une transaction et les conventions des parties, que la transaction soit rédigée par écrit*“, zicea Domat (*Lois civiles*, III, No. 11, pag. 7).

(2) Cpr. C. Iași, *Cr. judiciar* din 1894, No. 6. Vezi și Cas. rom. Bult. 1884, pag. 1001; Planiol, II, 2192; Larombière, *Oblig.*, VI, art. 1347, No. 41. — Aceeaș soluție este admisibilă și în privința depozitului voluntar, pentru care art. 1597 cere iarăș existența unui act scris. Vezi *suprà*, pag. 14, explic. acestui text.

Dr. străin.

(3) Cpr. Art. 1314, 7° C. italian; art. 1712, 1713 C. portughez (în privința tranzacției unui drept imobiliar și a tranzacției judiciare). Codul german nu prescrie nicio formă specială.

(4) Cas. rom. Bult. 1884, pag. 1001; C. București, *Dreptul* din 1880, No. 9, consid. dela pag. 69, etc. — „*Invoeala se face și prin scris și prin graiu*“, zice codul Caragea (art. 2, partea III, capit. 17).

(5) D. P. 45. 2. 108; Sirey, 46. 2. 168.

(6) Baudry et Wahl, *Transaction*, 1219; Guillouard, *Idem*, 81; T. Huc, XII, 281; Planiol, II, 2291; Arntz, IV, 1542; Colmet de Santerre, VIII, 278 bis I; Mourlon, III, 1167; Thiry, IV, 274 și toți autorii. Cpr. Cas. rom. și C. București, Bult. S-a I, 1884, pag. 999; *Dreptul* din 1900, No. 51 și *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 53.

proba testimonială pentru dovedirea tranzacției, nu exclude ideea că, dacă una din părțile contractante își tăgăduște semnătura, această semnătură să nu poată fi dovedită prin orice fel de probă, fie chiar prin proba testimonială, și aceasta pentru constatarea nu a existenței tranzacției însăși, ci a veracității acelei semnături (1).

Este însă de observat că cu acest mijloc s'ar putea foarte lesne înlătură legea. În adevăr, neavând un act scris care să constate existența tranzacției pe care o invoc, și pe care partea adversă o tăgăduște, închipuesc un act care nu e semnat de partea protivnică, și dovedesc prin martori mincinoși că semnătura este a sa; adică, printr'o cale indirectă, dovedesc însăși tranzacția prin martori, tocmai ceea ce legea a voit să oprească.

Din împrejurarea că tranzacția nu este un act solemn s'a tras, cu drept cuvânt, concluzia că o tranzacție verbală ar fi astăzi, ca și altă dată, perfect validă, dacă este mărturisită și recunoscută de părți (2).

Dacă s'a încheiat un act scris sub semnătură privată, acest act va fi redactat conform art. 1179, în atâtea exemplare câte sunt și părți cu interes contrar (3).

Tranzacția va putea, de asemenea, fi dovedită prin celelalte mijloace de probă ale dreptului comun, adică: prin mărturisirea sau interogatorul părții (4), și prin jurământul decizoriu (5).

Validitatea
unei tranzacții
verbale.

Aplic. art.
1179.

Mărturisirea
și jurământul
părții.

(1) Cas. rom. Bult. 1895, pag. 853.

(2) Cpr. Cas. rom. Bult. 1891, p. 675; P. Pont, *Transaction*, 487; Pand. fr., v^o *Transaction*, 186; Massé-Vergé, V, p. 86, *ad notam*, col. 2; Larombière, *Oblig.*, VI, art. 1347, No. 41, etc.

(3) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1206 și 1225; Pand. fr., v^o *Transaction*, 207; C. Paris, D. P. 96. 2. 360. Vezi *suprà*, p. 191.

(4) Cas. rom. și C. București, Bult. 1891, p. 672; *Dreptul* din 1880, No. 9 și din 1900, No. 51; *Cr. judiciar* din 1900, No. 53; Trib. Ancey, *Pand. Périod.* 88. 2. 284; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1220; Guillouard, *Idem*, 87; P. Pont, *Idem*, 505; Accarias, *Idem*, 78; Mourlon, III, 1167; Thiry, IV, 274; T. Huc, XII, 282, *in fine*; Larombière, *Oblig.*, VI, art. 1347, No. 41; Pand. fr., v^o *Aveu*, 86 și *Transaction*, 204. Mărturisirea constituie, și în dreptul otoman, o dovadă care poate fi opusă aceluia care a făcut-o. C. București, *Cr. judiciar* din 1910, No. 5.

(5) C. București, *Dreptul* 1880, No. 9, p. 69; C. Nancy și Limoges,

Motivele excluderii probei testimoniale.

Doved. tranzației prin martori în cazurile art. 1197. Controversă.

Motivele pentru care s'a exclus, în teză generală, cel puțin în materie civilă ¹⁾, proba testimonială, este după cum a declarat tribunul Albisson, că tranzacția având de scop terminarea unui proces, s'ar fi iscat altele, dacă proba testimonială ar fi fost admisă conform dreptului comun.

Chestiunea este însă de a se ști dacă tranzacția poate fi dovedită cu martori, de câteori există un început de probă scrisă în sensul art. 1197 ⁽²⁾. Afirmativa este, cu drept cu-

Sirey, 39. 2. 140; Sirey, 45. 2. 653; Trib. Ancey, *Pand-Périod.* 88. 2. 284; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1221; T. Hue, *loco cit.*; Guillouard, *op. cit.*, 88; Accarias, *op. cit.*, 85; Laurent, XXVIII, 379; Arntz, IV, 1542; P. Pont, *op. cit.*, 507; Thiry, IV, 274; Demolombe, XXX, 598; Aubry et Rau, IV, § 420, p. 660, text și nota 7 (ed. a 4-a); Larombière, *Oblig.*, VI, art. 1347, No. 41, p. 530; Marbeau, *Transactions*, 203, 206. — Acest din urmă autor admite chiar jurământul supletor. — *Contrà*: Troplong, *Transaction*, 29 (chiar în privința jurământului decizor). Vezi asupra acestei chestiuni, *Pand. fr.*, v^o *Délation de serment*, 153 urm.

Doved. unei tranzații comerciale. — Art. 46 C. com. Controversă.

(¹) Zicem: în materie civilă, penitrucă, în materie comercială, tranzacția poate fi dovedită prin orice soi de probe, conform art. 46 C. com. Cpr. C. Paris, D. P. 94. 2. 498; Sirey, 95. 2. 19; Cas. Torino, *Il Foro italiano*, anul 1903, 1, p. 218. In acelaș sens, Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, III, 52, și nota în Sirey, 73. 2. 161; Massé-Vergé, V, p. 86, nota 6, *in fine*; Massé, *Dr. commercial*, IV, 2695; Baudry et Wahl, *Transaction*, 1224; T. Hue, XII, 282; Boffio, *Il codice di commercio italiano commentato*, I, p. 541, nota 4, și deciziile italiene citate acolo. — *Contrà*: Guillouard, *Transaction*, 85 bis; P. Pont, *Idem*, 501; Laurent, XXVIII, 375; Aubry et Rau, IV, § 420, p. 661, text și nota 9; Larombière, *Oblig.*, VI, art. 1347, No. 41, p. 529; C. Bordeaux și Bourges, Sirey, 57. 2. 575; D. P. 73. 2. 103; Sirey, 73. 2. 161 (cu nota lui Lyon-Caen în sens contrar). Cpr. și C. Iași, *Cr. judiciar* din 1894, No. 6, consid. dela p. 47, col. 1-a. Vezi asupra acestei controverse, tom. VII al Coment. noastre, p. 255, 256, *ad notam*. Admiterea sau respingerea probei testimoniale este, în principiu, lăsată la aprecierea judecătorilor, destul fiind ca ei să motiveze de ce gădesc inutilă asemenea probă. Cas. rom. *Cr. judiciar* din 1910, No. 7.

(²) S'a decis că dacă actul produs constituie sau nu un început de probă scrisă, aceasta este o chestie de fapt de suverană apreciere a instanțelor de fond. Cas. rom. *Bult.* 1907, p. 278 și *Dreptul* din 1907, No. 23 (afacere în care am pledat noi în-

vânt, admisă de jurisprudență și de o parte din doctrină. În adevăr, art. 1705 deroagă dela art. 1191, nu însă și dela art. 1197, care referindu-se la contracte în genere, admite proba testimonială, și deci și a prezumpțiilor (art. 1203), oricare ar fi valoarea litigiului, de câteori există un început de probă scrisă. Or, pentru a sustrage tranzacția dela această regulă generală, aplicabilă la toate contractele în genere, ar trebui un text expres de lege, care nu există. La aceste considerații vom mai adăoga că începutul de probă scrisă va face ca dovada testimonială să fie mai puțin periculoasă și mai puțin incertă în rezultatele sale⁽¹⁾.

În fine, este generalmente admis că tranzacția poate fi dovedită prin martori și prezumpții, chiar peste 150 lei, de câteori actul încheiat pentru constatarea ei a fost pierdut printr'o cauză de forță majoră neprevăzută (art. 1198 § 4)⁽²⁾, sau când creditorul a fost în imposibilitate de a-și

Art. 1198 § 4.

șine). — Vezi însă Tom. VII al Coment. noastre, p. 275 și 278, text și nota 1.

(1) Cpr. Cas. rom. Bult. 1907, p. 278 și *Dreptul* din 1907, No. 23; Cas. fr. D. P. 65. 1. 105; Sirey, 78. 1. 252; D. P. 79. 1. 128; Sirey, 79. 1. 216; C. Lyon, D. P. 81. 2. 26; Sirey, 81. 2. 118; Trib. Ancey, *Pand. Périod.*, 88. 2. 284; C. Bordeaux, D. P. 99. 2. 150; Sirey, 99. 2. 206 și *Cr. judiciar* din 1901, No 23 (cu observ. noastră). Vezi în acelaș sens, T. Hue, XII, 281; Vigié, III, 1180; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1222; P. Pont, *Idem*, 502; Arntz, IV, 1542; Colmet de Santerre, VIII, 278, *bis* IV, etc. — *Contrà*: Trib. Dâmbovița (sentință casată), *Dreptul* din 1907, No. 23 (cu observ. noastră critică); Trib. Anvers, Sirey, 95. 4. 24; Planiol, II, 2292, nota 1, p. 730 (ed. a 5-a); Thiry, IV, 274; Laurent, XXVIII, 376; Demolombe, XXX, 109; Mourlon, III, 1167; Aubry et Rau, IV, § 420, p. 661; Bonnier, *Tr. des preuves*, 138; Larombière, *Oblig.*, VI, art. 1347, No. 41; Guillouard, *Transaction*, 86; Troplong, *Idem*, 30. Vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 255; *ad notam*. Mai vezi asupra acestei controverse, *Pand. fr.*, v^o *Transaction*, 198 urm. și Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2044, No. 116, 117.

(2) *Pand. fr.*, v^o *Transaction*, 197; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1222; Guillouard, *Idem*, 85; Accarias, *Idem*, 81; P. Pont, *Idem*, 503; Aubry et Rau, IV, § 420, p. 661; Mourlon, III, 1167; Laurent, XXVIII, 377; Colmet de Santerre, VIII, 278 *bis* III; Larombière, *Oblig.*, VI, art. 1347, No. 41, *in fine*, p. 532, etc.

procură o dovadă scrisă despre existența tranzacțiunii (art. 1198 § 3)(¹).

Tranzacția fă-
cută înaintea
justiției.

Până acum am presupus cazul unei tranzacții extra-judiciare. Se poate însă ca părțile, capabile de a contracta, să facă o tranzacție înaintea instanței unde litigiul este pendent, dacă acest litigiu este de natură a fi curmat printr'o tranzacție. Pentru acest din urmă caz, Curtea de casație a decis, că tranzacția depusă în tribunal sau Curte, în vederea stingerei unui proces pendent, este validă chiar dacă nu s'a pronunțat o hotărâre de expedient, destul este ca ea să fie constatată printr'un act scris(²). În asemenea caz, instanța sesizată va lua act de declarația părților, și asemenea hotărâre nu va mai putea fi atacată înaintea judecătorilor superiori(³).

Efectele și întinderea tranzacțiunii.

Tranzacția, fiind un contract, produce efectul general al tuturor contractelor în genere. Ea dă loc la obligații reciproci și, ca toate contractele, trebuie să fie executată cu bună credință(⁴).

Caracterul declarativ al tranzacțiunii.

Tranzacția, ca și hotărârile cărora legea o asimilează (art. 1711), constată și recunoaște drepturile părților;

(¹) Cpr. Pothier, *Oblig.*, II, 800; Pand. fr., v^o cit., 197; Guil-louard, *op. cit.*, 85; Mourlon, III, 1167.—Vezi însă, T. Huc, XII, 282, care zice că această din urmă ipoteză pare a fi himerică.

(²) Cas. rom. Bult. S-a 1, 1890, p. 13. Cpr. și C. Iași, *Cr. ju-diciar* din 1901, No. 85, p. 711.

(³) Cpr. Cas. fr. Sirey, 97. 1. 132; T. Huc, XII, 284, etc.

(⁴) Cpr. Pand. fr., v^o *Transaction*, 220. „*Bonam fidem in con-tractibus considerari æquum est*“. (L. 4, Cod, *De oblig. et actio-nibus*, 4, 10). Știm în adevăr că, astăzi, toate contractele sunt de bună credință, și că buna credință este totdeauna presu-pusă (art. 960 § 2 și 1899 § 2). Cpr. Cas. rom. Bult. S-a I, 1871, p. 124. Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 17, *ad notam*, și p. 160.

ea nu le creează. Cu alte cuvinte, tranzacția este *declarativă*, iar nu *tranzlativă* de drepturile cari fac obiectul ei. Fiecare din părți nu face, în adevăr, să iasă lucrul din patrimoniul său spre a-l da celeilalte, ci recunoaște existența unui drept în folosul adversarului. Neexistând, în specie, o transferare de proprietate, tranzacția nu poate fi tranzlativă, ci *declarativă* de drepturi⁽¹⁾, soluție care, deși fusese altă dată controversată, eră admisă fără discuție în timpul lui Pothier⁽²⁾. „*Id quod transigens obtinet*, zicea un

Caracterul declarativ al tranzacției.

- (1) Se poate însă ca o tranzacție să fie tranzlativă de proprietate. Aceasta se va întâmpla atunci când una din părți va da celeilalte un lucru, care nu facea obiectul litigiului. De exemplu: spre a-mi se recunoaște dreptul de proprietate asupra lucrului pentru care mă judec, dau celeilalte părți un alt lucru, care este proprietatea mea. Asemenea tranzacție operează, fără îndoială, transmiterea proprietății lucrului ce am dat și, în asemenea caz, tranzacția poate servi de just titlu spre dobândirea proprietății prin prescripție, și este supusă transcrierii, dacă are de obiect un imobil, etc. Cpr. Baudry et Wahl, *Transcription*, 1309; Guillouard, *Idem*, 119 și *Prescription*, II, 550; Troplong, *Idem*, 8, 11, 13; P. Pont, *Idem*, 632; Laurent, XXVIII, 394; Mourlon, III, 1185; Planiol, II, 2297 (ed. 5-a); Flandin, *Transcription*, I, 332, p. 326 (ed. din 1861); Verdier, *Idem*, 119 urm., p. 232 urm. (ed. a 2-a din 1881); Nacu, III, p. 558, No. 11; C. Orléans, Sirey, 94. 2. 9; D. P. 94. 2. 287.
- (2) Vezi Pothier, *Vente*, III, 646. Cpr. L. 33, Cod, *De transactionibus*, 2, 4. Vezi în acest sens, singurul juridic și în dreptul modern, Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1302; Guillouard, *Idem*, 111; Troplong, *Idem*, 7 urm.; P. Pont, *Idem*, 630 urm.; Bufnoir, *Propriété et contrat*, p. 296; Planiol, II, 2295; Arntz, IV, 1546; Laurent, XXVIII, 393 urm.; Thiry, IV, 276; Aubry et Rau, IV, § 421, p. 668, text și nota 17; Massé-Vergé, V, § 767, p. 85, nota 2; Beautemps-Beaupré, *Revue pratique*, tom. 16, anul 1863, p. 264; Valette, *Mélanges de droit et de jurisprudence*, I, p. 208 urm., 440 urm. și II, p. 64; Verdier, *Transcription*, I, 119 urm., p. 232 urm.; Flandin, *Idem*, I, 329 urm., p. 223 urm.; Pand. fr., v^o *Transcription*, 223 urm.; Cas. rom. Bult. 1904, ultimul considerent, pag. 394; C. București, *Dreptul* din 1875, No. 14; Cas. fr. și C. Bordeaux, Sirey, 83. 1. 349; D. P. 83. 1. 457; Pand. Périod. 93. 2. 43; D. P. 93. 2. 182; Sirey, 94. 2. 9.— *Contrà*: T. Hue, XII, 322 urm.; Mourlon, *Transcription*, I, 72 urm., p. 175 urm.; Accarias, *Transcription*, 143 urm.; Colmet de Santerre, VIII, 291 bis VII. Cpr. Mourlon, *Répétitions écrites sur le C. civil*, III, 1186, p. 545, nota 2.

Cazurile în cari tranzacția poate fi tranzlativă de drepturi.

vechiu autor (Deluca), *non dicitur obtinere jure novo, sed jure primævo*“ (1).

Consecințele
acestui prin-
cipiu.

Din împrejurarea că tranzacția nu este *tranzlativă*, ci pur *declarativă* de drepturi, rezultă mai multe consecințe importante:

1° Tranzacția care are de obiect proprietatea unui imobil sau drepturi reale susceptibile de ipotecă, este opozabilă terților fără a fi transcrisă (2);

2° Tranzacția nu constituie în principiu, prin ea însăși, un just titlu spre a conduce la prescripția achizitivă de 10 sau 20 de ani (3).

3° Părțile nu sunt obligate a-și garanta reciproc drepturile respective ce ele își recunosc prin tranzacție, pentru că obligația de garanție nu poate să existe decât ori nu este vorba de transferarea unui drept de proprietate (4), soluție care eră admisă și în dreptul roman. „*Si tamen res ipsas apud te constitutas, ob quarum quæstionem litis intercessit decisio, fiscus vel alius a te vindicavit, nihil petere potes*“ (5).

(1) Aceaș soluție eră admisă de D'Argentré și de Dumoulin, (Molineus). Vezi Flandin, *Transcription*, I, 329, p. 223; Verdier, *Idem*, 122, p. 234 (ed. a 2-a); Troplong, *Transaction*, 8, etc.

(2) Planiol, II, 2296; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1305, 2°; Guillouard, *Idem*, 115; P. Pont, *Idem*, 642; Laurent, XXVIII, 397 și XXIX, 70; Thiry, IV, 277; Pand. fr., v^o *Transaction*, 226 și *Transcription*, 357 urm.; Troplong, *Transaction*, 7 urm.; C. Orléans, Sirey, 94. 2. 9; D. P. 94. 2. 287; C. București, *Dreptul din 1884*, No. 20, p. 157. — *Contrà*: T. Hue, XII, 324; Accarias, *Transaction*, 144; Colmet de Santerre, VIII, 281 bis XIII. Cpr. Mourlon, *Transcription*, I, 74, 75, p. 176 urm. (ed. din 1862).

(3) Planiol, II, 2296; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1305, 1°; Guillouard, *Idem*, 117 și *Prescription*, II, 550; P. Pont, *Idem*, 629; Laurent, XXVIII, 395 și XXXII, 403; Baudry et Tissier, *Prescription*, 664; Troplong, *Prescription*, II, 882; Pand. fr., v^o *Prescription civile*, 1840 urm.; Aubry et Rau, II, § 218, pag. 542, text și nota 3 (ed. 5-a) și IV, § 421, pag. 668 (ed. 4-a); Thiry, IV, 277; Bufnoir, *Propriété et contrat*, p. 296, etc.

(4) Cpr. Pothier, *Vente*, III, 646; Planiol, *loco cit.*; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1306; Guillouard, *Vente*, I, 71 și *Transaction*, 113; Troplong, *Transaction*, 11 urm.; P. Pont, *Idem*, 640; Pand. fr., v^o *Transaction*, 227 urm.; Laurent, XXVIII, 396; Thiry, IV, 277; Colmet de Santerre, VIII, 281 bis VI, etc.

(5) L. 33, *in fine*, Cod, *De transactionibus*, 2, 4.

Indivizibilitatea tranzacțiunei.

Toți autorii admit principiul indivizibilității tranzacției, așa că nulitatea uneia din dispozițiile ei va atrage nulitatea celorlalte dispoziții ⁽¹⁾. În adevăr, într'o tranzacție, toate dispozițiile ei sunt inseparabile unele de altele. Aceasta rezultă, după toate probabilitățile, din voința părților care, în lipsa unei convenții contrare, sunt presupuse a nu fi tranzigeat decât sub condiții corelative, așa că dacă una din aceste condiții lipsește, totul trebuie să cadă.

Iată cum Bigot-Prémameneu, în discursul său la corpul legislativ, a constatat și susținut acest principiu:

„On ne doit voir, dans une transaction, que des parties corrélatives; et, lors même que les divers points sur lesquels on a traité sont indépendants quant à leur objet, il n'en est pas moins incertain s'ils ont été indépendants quant à la volonté de contracter, et si les parties eussent traité séparément sur l'un des points“ ⁽²⁾.

Așa dar, tranzacția este indivizibilă ⁽³⁾, contrar dreptului roman și vechiului drept francez ⁽⁴⁾; și acest principiu este adevărat și la noi, cu toate că art. 1714, care prevede

Indivizibilitatea tranzacției.

⁽¹⁾ O altă consecință a principiului indivizibilității tranzacției, este că dacă ea este privitoare la două obiecte din care unul este contrar ordinii publice, iar altul nu, de exemplu: o chestie de stat și interesul bănesc care rezultă din acest stat, tranzacția este nulă în întregimea ei. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1273; Guillouard, *Idem*, 71; Accarias, *Transaction*, 93; P. Pont, *Idem*, 593; T. Huc, XII, 307; Laurent, XXVIII, 357; Demolombe, V, 517; Cas. fr. Sirey, 95. 1. 121; D. P. 95. 1. 199. Cpr. și o altă decizie a Cas. fr. Sirey, 1903. 1. 353.

⁽²⁾ Vezi Pand. fr., v^o *Transaction*, 65.

⁽³⁾ Baudry et Wahl, *Transaction*, 1280; Guillouard, *Idem*, 19, 108 și 167; Troplong, *Idem*, 133; Accarias, *Idem*, 151; P. Pont, *Idem*, 643; Marbeau, *Idem*, 23; Pand. fr., v^o *Transaction*, 64; Laurent, XXVIII, 400; T. Huc, XII, 280; Vigié, III, 1188; Aubry et Rau, IV, § 421, p. 666; Cas. fr. Sirey, 88. 1. 421; *Pand. Périod.* 89. 1. 31; D. P. 89. 1. 184; Sirey, 90. 1. 160; *Pand. Périod.* 90. 1. 293; D. P. 91. 1. 7. — Vezi însă Pilon (profesor la facultatea din Lille), după care tranzacția ar fi, prin excepție, indivizibilă numai atunci când aceasta ar rezultă din voința părților.

⁽⁴⁾ L. 42, Cod, *Dè transactionibus*, 2. 4; Domat, *Lois civiles*, III, p. 12, No. 4. (ed. Carré din 1822).

cazul nulității tranzacției, întemeiate pe documente dovedite în urmă de false, nu dispune, după cum se exprimă textul corespunzător francez, că, în asemenea caz, tranzacția este *cu totul* nulă (*entièrement nulle*), ci dispune numai că ea este nulă; căci indivizibilitatea tranzacției mai rezultă încă din art. 1716, care menține tranzacția când se descoperă titluri necunoscute privitoare numai la unul din obiectele ei ⁽¹⁾.

Dar dacă tranzacția este, în principiu, indivizibilă, intenția părților poate să decidă contrariul, și judecătorii fondului apreciază în mod suveran această intenție ⁽²⁾.

Efectele tranzacției în privința obiectului său. (Interpretarea tranzacției).

Art. 1709. — Tranzacțiunile se mărginesc numai la obiectul lor; renunțarea făcută la toate pretențiile și acțiunile cuprinde numai aceea ce se raportă la pricinile asupra cărora a urmat tranzacțiunea. (Art. 977, 984, 1710, 1716 C. civ. Art. 2048 C. fr.) ⁽³⁾.

Art. 1710. — Tranzacțiunea nu se întinde decât asupra pricinilor de care tratează, fie intențiunea părților manifestată prin expresiuni speciale sau generale, ori rezultă ea ca o consecință numai din ceace s'a expres. (Art. 977, 1709, 1716 C. civ. Art. 2049 C. fr.) ⁽⁴⁾.

Art. 1709 și 1710, împrumutate dela Domat ⁽⁵⁾, conțin regule de interpretare cu privire la efectul tranzacției.

⁽¹⁾ Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1280, p. 685 (ed. 3-a); Vigié, III, 1188 și 1193, etc. Vezi *infra*, p. 225.

⁽²⁾ Baudry et Wahl, *op. și loco cit.*, p. 685; Guillouard, *Idem*, 20 și 167; Accarias, *Idem*, 151, nota 2; P. Pont, *Idem*, 644; Laurent, XXVIII, 401; Aubry et Rau, *loco cit.*; Naquet, notă în Sirey, 89. 2. 113; Cas. fr. Sirey, 31. 1. 339; Sirey, 90. 1. 160; D. P. 91. 1. 76, etc. În acest sens, Curtea de Casație a putut să pue în principiu, că indivizibilitatea sau divizibilitatea tranzacției nu este un principiu de drept, ci o chestie de fapt. Vezi Bult. 1893, consid. dela p. 235.

⁽³⁾ Cpr. L. L. 5 și 9 § 1 și 3, Dig., *De transactionibus*, 2, 15; L. L. 3 și 31, *Cod. eod. tit.*, 2. 4.

⁽⁴⁾ Cpr. L. L. 3 § 1; L. 9 § 1 și L. 12, Dig., *De transactionibus*, 2, 15. Vezi și L. 47 § 1, Dig., *De pactis*, 2, 14.

⁽⁵⁾ Vezi Domat, *Lois civiles*, III, p. 3, No. 3 (ed. Carré din 1822).

După aceste texte, tranzacția trebuie să fie mărginită numai la obiectul pe care părțile l-au avut în vedere. „*Lites de quibus cogitatum non est, in suo statu retinentur*“, zicea Ulpian ⁽¹⁾; și același jurisconsult ne dă următoarea regulă, care este temeiul acestor texte: „*Transactio quaecunque fit, de his tantum, de quibus inter convenientes placuit, interposita creditur*“ ⁽²⁾.

Regule de interpretare ale tranzacției.

Oricât de generală ar fi o tranzacție, ea nu poate deci să cuprindă decât punctele asupra cărora părțile au înțeles să tranzigă ⁽³⁾; de unde s'a tras concluzia foarte juridică că tranzacția, în cece privește interpretarea ei, este de cea mai strictă interpretare, *strictissimi juris* ⁽⁴⁾.

Interpretare strictă.

Astfel, de exemplu, tranzacția făcută asupra capitalului unei dote, nu se întinde la dobânzile ei, afară de cazul când contrariul ar rezulta din voința părților; tranzacția făcută asupra unor bunuri determinate, nu se întinde la alte bunuri ⁽⁵⁾; tranzacția prin care un moștenitor capabil ar fi renunțat la cauzele de nulitate de cari ar fi izbit un testament, nu împiedică pe acest moștenitor de a cere mai târziu reducerea legatului care i-ar atinge rezerva, căci prin recunoașterea validității testamentului, el n'a înțeles să renunțe la dreptul de a-și cere rezerva ⁽⁶⁾; tranzacția prin care un moștenitor ar fi renunțat în favoa-

Exemple.

(1) L. 5, Dig., *De transactionibus*, 2, 15.

(2) L. 9, § 1, Dig., *loco cit.* — „*Les transactions ne règlent que les différends qui s'y trouvent nettement compris*“, zicea Domat, (*loco cit.*), dela care art. 1709 și 1710 sunt împrumutate.

(3) Tranzacția, chiar când părțile și-au manifestat intenția lor prin expresii generale sau speciale, nu regulează decât diferendul asupra căruia a urmat. Interpretarea intenției lor este lăsată la aprecierea suverană a judecătorilor fondului. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1886, No. 80, p. 640. Vezi *infra*, p. 214.

„Invoiala încheiată pentru o deosebită pricină, zice art. 1826, din codul Calimach (1389 C. austriac), nu se întinde și la alte pricini, și aceste generalnice învoeli, care glăsuesc pentru toate pricinile în deobște, nu se întind la acele dinadins tănuite drituri, sau la acele pentru care nici puteau să gândească alcătuitoarii învoelei“. Vezi și exemplele citate în notele 78 și 79 din codul Calimach, cari fac parte din lege.

(4) Cpr. Troplong, *Transactions*, 109.

(5) Cpr. Troplong, *op. cit.*, 109. Vezi și T. Huc, XII, 313, p. 353.

(6) Cpr. Thiry, IV, 275, p. 244.

C. Calimach.
Art. 1826.

rea legatarului universal de a atacă testamentul pentru captațiune sau slăbiciune senilă, nu-l împedică de a cere mai târziu anularea aceluiaș testament pentru incapacitatea legatarului⁽¹⁾, și așa mai departe.

Se poate ca, uneori, părțile, prin tranzacția lor, să fi înțeles a prevedea orice consecințe viitoare, și a împiedica orice reclamații ulterioare; însă această interpretare largă nu va fi admisă decât atunci când intenția lor a fost, în această privință, expresă și neîndoelnică⁽²⁾.

Aprecierea
clauzelor în-
doelnice și
întunecoase.

Judecătorii fondului apreciază în mod suveran, ca în toate contractele, clauzele întunecoase și îndoelnice ale unei tranzacții spre a determina întinderea ei⁽³⁾, fără a putea însă să denatureze contractul și să-i tăgăduiască adevăratul său caracter⁽⁴⁾.

Elimin. art.
1777 fr. din
codul nostru
ca deprisos.

Din împrejurarea că tranzacția este de strictă interpretare, art. 2050 din codul francez și 1770 din codul italian, împrumutate tot dela Domat, și dela L. 9, Pr., Dig., *De transactionibus*, 2, 15, trag concluzia firească că dacă acel care a făcut o tranzacție asupra unui drept existent în persoana sa, în momentul contractului (*ex sua persona*), dobândește mai târziu un asemenea drept dela altul, pe care-l moștenește, această tranzacție nu-l leagă în privința noului drept, dobândit în urma tranzacției.

Acest principiu este evident, pentrucă, în specie, obiectul primei tranzacții este altul decât acel al pretenției de a doua⁽⁵⁾. De aceea, acest text a fost eliminat de legiuitorul nostru ca inutil.

Art. 2051 fr.

Tot prin aplicarea dreptului comun (art. 973), art. 2051

(1) Pand. fr., v^o *Transaction*, 240, și autoritățile citate acolo.

(2) Pand. fr., v^o *cit.*, 267; Guillaouard, *Transaction*, 121, etc.

(3) Cpr. Cas. rom. Bult. 1898, p. 709; Bult. 1900, p. 511; Cas. fr. D. P. 97. 1. 256; Sirey, 97. 1. 308; Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1886, No. 80; Pand. fr., v^o *Transaction*, 237, și numeroasele autorități citate acolo. Vezi și *suprà*, p. 213, nota 3.

(4) Guillaouard, *Transactions*, 122; Baudry et Wahl, *Idem*, 1214 și 1288; Cas. fr. Sirey, 92. 1. 313; *Pand. Périod.* 93. 1. 100; Pand. fr., v^o *cit.*, 247 urm. Cpr. Cas. rom. *Dreptul* din 1909, No. 35 și Bult. 1909, ultimul consid., p. 128, 129.

(5) Cpr. Baudry et Wahl, *Transactions*, 1301, *in fine*. Vezi și exemplul pe care îl dă art. 1826 din codul Calimach, în nota 79, care face parte din lege.

din codul francez și 1771 din codul italian, iarăș eliminate din codul nostru, dispun că tranzacția făcută de unul din acei interesați, nu leagă pe ceilalți, și nu poate fi opusă de către acești din urmă. „*Imperatores Antoninus et Verus ita rescripserunt: privatis pactionibus non dubium est, non lædi jus cæterorum*“ (1).

Rămâne însă bine înțeles că tranzacția leagă pe moștenitorii părților, după cum dispune anume art. 1557 din codul civil otoman (2).

Ea leagă, de asemenea, pe mandanți și pe reprezentanții părților, nu însă pe terții, chiar dacă ei ar fi interesați în cauză, și chiar dacă interesul lor ar fi conex, *licet habenti jus connexum cum ipso transigente*, după expresia lui Urceolus (3).

De aceea se și decide, în genere, că tranzacția făcută de unul din asociați nu leagă pe ceilalți, dacă el nu avea mandat expres sau tacit dela acești din urmă. Este, în adevăr, de principiu că unul din asociați poate să facă poziția celorlalți mai bună, nu însă mai rea (4).

De asemenea, tranzacția făcută de unul din debitorii sau creditorii solidari nu este opozabilă celorlalți, pentru că situația lor comună nu poate fi agravată prin faptul unuia din ei. Dar dacă este adevărat că tranzacția făcută de unul din debitorii sau creditorii solidari nu poate, în principiu, să facă poziția celorlalți mai rea, este afară de orice îndoială că tranzacția poate să le folosească.

Astfel, dacă unul din debitorii solidari este descărcat în totul sau în parte de obligație, prin efectul unei tranzacții, această descărcare va folosi și celorlalți codebitori (art. 1038, 1056) (5).

(1) L. 3, Pr., Dig., *De transactionibus*, 2, 15. Cpr. Domat, *Lois civiles*, III, p. 4, și p. 9, No. 16.

(2) Vezi Young, *Corps de droit ottoman*, VI, p. 392 (Oxford, 1906).

(3) Această regulă își are temeiul său în L. 1, Cod, *De transactionibus*, 2, 4. Cpr. Troplong, *Transaction*, 123.

(4) Cpr. Troplong, *Société*, II, 690 și *Transaction*, 124.

(5) Cpr. Marbeau, *Transaction*, 263; Troplong, *Idem*, 125, 126; Guillaouard, *Idem*, 99; Baudry et Wahl, *Idem*, 1299; P. Pont, *Idem*, 673 urm.; Arntz, IV, 1546; Aubry et Rau, IV, § 421, p. 664, text și notele 1, 2 (ed. a 4-a). — Vezi însă Planiol, II, 761, p. 246 (ed. a 5-a). Cpr. tom. VI al Coment. noastre, pag. 170 (în privința lucrului judecat).

Oblig. indivi-
zibile.

Aceleași principii sunt aplicabile și în materie de obligații indivizibile ⁽¹⁾.

Tranzacția
încheiată
între creditor
și debitor.

Știm, de asemenea, că o tranzacție avantajoasă încheiată între creditor și debitorul principal folosește fidejuserului ⁽²⁾; pe când tranzacția făcută între creditor și fidejuser nu liberează pe debitorul principal (art. 1142), pentru că fidejuserul nu reprezintă pe debitor ⁽³⁾.

Moșt. aparent.

Încât privește tranzacțiile încheiate de către moștenitorul aparent, vezi *suprà*, p. 201, text și nota 1.

A asimilarea tranzacției cu lucrul judecat.

Art. 1711. — Tranzacțiunile au între părțile contractante puterea unei sentințe neapelabile. (Art. 969, 1200, 3°, 1201, 1213 C. civ. Art. 316 urm. Pr. civ. Art. 2052 § 1 C. fr.) ⁽⁴⁾.

Tranzacția este un contract de mare autoritate; de aceea ea este asimilată unei hotărâri judecătorești. „*Non minorem auctoritatem transactionum, quam rerum judicatorum esse, rectâ ratione placuit*“ ⁽⁵⁾.

Tranzacția având, în adevăr, de scop terminarea unui litigiu pendent sau iminent, printr'o convenție care echiva-

(1) Cpr. Colmet de Santerre, VIII, 284 *bis* IV; Troplong, *op. cit.*, 127, și autorii citați în nota precedentă. Vezi și Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2051, No. 27 urm.

(2) Vezi *suprà*, p. 174.

(3) Mourlon, III, 1190; Colmet de Santerre, VIII, 284 *bis* V, etc.

(4) *Transactio est instar rei judicatae*. Cpr. L. L. 10, 16, 20 și 39, Cod, *De transactionibus*, 2, 4; L. L. 19 și 33, Dig., *eod. tit.*, 2, 15; Pothier, *Oblig.*, II, 36.

Textul corespunzător francez mai are încă un paragraf, care a fost eliminat din codul nostru. Acest § are următoarea cuprindere. „Tranzacțiunile nu pot fi atacate pentru cauză de eroare de drept și pentru cauză de leziune“. Vezi *suprà*, p. 192, și *infra*, p. 221.

(5) „L. 20, Cod, *De transactionibus*, 2, 4. — L. 2, Cod, *eod. tit.*, zice, de asemenea: „*Propter timorem litis transactione interposita, pecunia recte cauta intelligitur*“. Vezi și Domat, *Lois civiles*, tom. III, p. 6 și 7, No. 9. — Tranzacția, zic autorii, este o *judecată convențională* asupra unui proces născut sau viitor. Vezi Marbeau, *Transactions*, 20; Zachariae, *Handbuch des französischen Civilrechts*, II, § 398, p. 704, nota 7 (ed. Crome din 1894).

lează cu o hotărîre judecătorească, dă loc la o excepție analogă cu aceea a lucrului judecat, și aceasta chiar dacă în actul scris pentru constatarea tranzacției nu se arată modalitățile ei, ci se spune pur și simplu că părțile s'au împăcat⁽¹⁾.

Apl. art.
1201 C. civ.

Deci, dacă ivindu-se, în urma tranzacției, o contestație nouă, una din părți opune celeilalte excepția trasă din tranzacție⁽²⁾; această excepție, spre a fi admisibilă, va trebui să întrunească condițiile prescrise de art. 1201 C. civ., adică:

1° Noua contestație trebuie să aibă de obiect același lucru pe care l-a avut tranzacția (cpr. art. 1709);

2° Noua contestație trebuie să aibă loc între aceleași persoane sau reprezentanții lor, lucrând în aceeași calitate.

Deci, dacă cineva a făcut o tranzacție în numele său personal, cu privire la proprietatea unui imobil, această tranzacție nu-i va putea fi opusă, dacă el nu mai reclamă același lucru *nomine proprie*, ci în calitate de tutor al unui minor sau interzis.

3° Noua contestație trebuie să fie întemeiată pe aceeași cauză pe care eră întemeiată tranzacția primitivă⁽³⁾.

Așa dar, drept vorbind, există o analogie oarecare între tranzacție și lucrul judecat. Asimilarea este însă departe de a fi completă, căci între una și alta există mai multe deosebiri.

Deoseb. între
tranzacție și
lucrul jude-
cat.

Astfel, 1° formele nu sunt aceleași;

2° O hotărîre judecătorească nu poate să intervie decât asupra unei contestații născută și actuală, pe când tranzacția poate să intervie asupra unei contestații viitoare (art. 1704);

3° O hotărîre judecătorească nu poate fi atacată pentru vicii de consimțământ, pe când știm că soluția este alta în privința tranzacției (vezi *infra*, p. 220 urm.);

(1) Cpr. Cas. rom. Bult. 1907, p. 1712.

(2) Rămâne însă bine înțeles că excepția care rezultă din tranzacție, ca și autoritatea lucrului judecat, nu poate fi opusă pentru prima oară înaintea Curții de casație, pentru că aceasta fiind un mijloc nou, numai mijloacele care interesează ordinea publică pot fi propuse deadreptul în Casație. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1292; Guillouard, *Idem*, 105; Cas. fr. Sirey, 93. 1. 10; Sirey, 1902. 1. 265; Cas. rom. *Cr. judiciar* din 1910, No. 38, p. 335. Vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 454 și Cas. fr. *Dreptul* din 1910, No. 58, p. 468.

Numai mij-
loacele care
interesează or-
dinea publică
pot fi propuse
p. prima oară
în Casație.

(3) Cpr. Thiry, IV, 275; Guillouard, *Transaction*, 96 urm.; T. Huc, XII, 321; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, IV, art. 2052, No. 14 urm., etc.

4° Tranzacția nu poate fi atacată decât printr'o acțiune în anulare, pe când hotărârile judecătorești sunt supuse căilor de reformare și de anulare prevăzute de lege;

5° O tranzacție încheiată asupra mai multor puncte, formând un tot indivizibil (vezi *suprà*, p. 211 urm.), nu poate fi anulată numai *pro parte*, pe când o hotărîre judecătorească având mai multe capete de contestație, poate fi reformată sau anulată numai în unele puncte, etc. (1).

Stipularea unei clauze penale.

Art. 1708. — În tranzacțiune se poate stipulă o penalitate contra aceluia ce nu se va ține de dânsa. (Art. 1020, 1021, 1066 urm., 1069 C. civ. Art. 2047 C. fr.) (2).

După acest text, se poate stipulă o clauză penală într'o tranzacție(3). Această dispoziție este, după părerea tuturor auto-

(1) Cpr. Troplong, *Transaction*, 130 urm.; Baudry et Wahl, *Idem*, 1291; Guillouard, *Idem*, 106 urm.; Arntz, IV, 1547; T. Huc, XII, 321, etc.

(2) Cpr. L. 37, Cod, *De transactionibus*, 2, 4, unde se zice: „*Promissis transactionis causâ non impletis, pœnam in stipulationem deductam, si contra factum fuerit, exigi posse constat*“. Mai vezi L. 16, Dig., *eod. tit.*, 2. 15; Pothier, *Oblig.*, II, 348; Domat, *Lois civiles*, III, pag. 6, No. 7 (ed. Carré din 1822).

Stipul. clauzei
penale într'un
testament.

(3) Se decide, în genere, că clauza penală poate fi stipulată și într'un testament. Astfel, atât doctrina cât și jurisprudența validează, în genere, asemenea clauză, de câteori ea se aplică la o dispoziție licită și de ordine privată, căci altfel, după părerea generală, clauza ar fi nulă. Vezi tom. IV al Coment. noastre, p. 102 (ed. 1-a) și tom. VI al acelorăși Comentarii, p. 257 și la autoritățile citate acolo, *adde*: Trib. și C. Iași (afacere în care am pledat noi înșine). *Cr. judiciar* din 1902, No. 45 și din 1906, No. 14; Cas. fr. Sirey, 1908. 1. 190 și *Cr. judiciar* din 1908, No. 49. — *Contrà*: Zachariæ (ed. Massé-Vergé, III, § 464, p. 181), după care clauză care ar lipsi pe un moștenitor de partea sa de moștenire, sau pe un legatar de legatul său, în caz când aceștia vor ataca testamentul, ar fi considerate în toate cazurile ca ilicite. Această controversă va fi examinată mai pe larg în tom. IV (ed. a 2-a), sub art. 1008 C. civil. Vezi asupra acestei chestiuni concluziile depuse de noi înaintea Trib. Iași, și publicate în *Cr. judiciar* din 1902, No. 45, pe care atât trib. cât și Curtea din Iași le-au admis în totul. Cpr. Larombière, *Oblig.*, IV, No. 3, p. 2 urm. (ed. din 1885).

rilor, cu totul inutilă, ea rezultând cu suficiență din art. 1069. „Dacă la învoeli se rânduește osândă aceleia ce nu va păzi tocmeala, osânda se pune în lucrare întocmai“, zice art. 3, partea III, capit. 17 din codul Caragea.

C. Caragea.

Prin urmare, creditorul nu va putea, conform art. 1069 C. civil, să ceară în acelaș timp și principalul și pedeapsa, afară de cazul când aceasta din urmă ar fi fost stipulată numai pentru simpla întârziere ⁽¹⁾.

Aplic. art.
1069.

Dacă clauza penală a fost stipulată pentru cazul când una din părți va ataca judecătorește tranzacția, această clauză fiind, în asemenea caz, o dezdaunare a prejudiciului cauzat prin acțiunea în anulare, va putea, în genere, fi cerută odată cu principalul ⁽²⁾.

Cazul când se
poate cere și
clauza penală
și principalul.

Simplul fapt de a cere rectificarea unei erori de calcul, nu însemnează a ataca tranzacția ⁽³⁾, afară de cazul când partea ar fi de rea credință și cererea sa ar fi respinsă ⁽⁴⁾.

Conform dreptului comun (art. 1067), nulitatea tranzacției va aduce nulitatea clauzei penale; de unde rezultă că, în caz de a se ataca tranzacția, clauza penală nu va fi datorită decât atunci când tranzacția va rămâne în picioare ⁽⁵⁾.

Aplic. art.
1067.

Despre cauzele de anulare ale tranzacțiunei.

Aceste cauze de anulare sunt prevăzute în mod limitativ de art. 1712—1716 ⁽⁶⁾.

Art. 1712—
1716.

- (1) T. Huc, XII, 312; Guillouard, *Transaction*, 125, 126; P. Pont, *Idem*, 617; Baudry et Wahl, *Idem*, 1295; Laurent, XVII, 659 și XXVIII, 381; Demolombe, XXVI, 659; Larombière, *Oblig.*, IV, art. 1229, No. 5. — *Contrà*: Marbeau, *Transactions*, 180; Accarias, *Idem*, 139. Cpr. art. 1767 § 2 C. italian.
- (2) Aubry et Rau, IV, § 421, p. 667, text și nota 14 (ed. a 4-a); T. Huc, XII, 312; Guillouard, *Transaction*, 127; P. Pont, *Idem*, 621 urm.; Baudry et Wahl, *Idem*, 1294; Troplong, *Idem*, 103 urm.; Pand. fr., v^o *Transaction*, 311; Laurent XXVIII, 281.
- (3) C. Bastia, Sirey, 37. 2. 448, și Répert. Dalloz, v^o *Transaction*, 120; Pand. fr., v^o *cit.*, 316, și autorii citați în nota precedentă.
- (4) Cpr. T. Huc, XII, 312; Laurent, XXVIII, 382, etc.
- (5) Cpr. Baudry et Wahl, *Transaction*, 1296; Guillouard, *Idem*, 128; P. Pont, *Idem*, 622, 623; Laurent, XXVIII, 382; Aubry et Rau, IV, § 421, p. 667, text și nota 15, etc.
- (6) Cas. rom. Bult. S-a I, 1878, p. 127; Bult. 1888, consid. dela p. 1045, etc. Această din urmă decizie pune în principiu că

Art. 1717.

Cât pentru art. 1717, el nu indică o cauză de anulare, ci autoriză numai rectificarea unor erori de calcul.

Enumerarea
cauzelor de
anulare.

Cauzele de anulare sunt: 1° viciile de consimțământ (art. 1712); 2° faptul că tranzacția a fost încheiată spre executarea unui titlu nul (art. 1713); 3° faptul că ea a fost încheiată pe documente recunoscute în urmă de false (art. 1714); 4° faptul că ea a fost încheiată asupra unui proces terminat printr'o sentință rămasă definitivă, despre care ambele părți sau măcar una din ele (aceea câștigătoare) nu aveau cunoștință (art. 1715); 5° și în fine, descoperirea unor titluri necunoscute în momentul tranzacției, și ascunse prin faptul uneia din părțile contractante (art. 1716).

1° Viciile de consimțământ.

Art. 953 urm.

Viciile de consimțământ sunt, după cum știm: eroarea, violența și dolul (art. 953 urm.).

Dolul și vio-
lența.
Aplic. drep-
tului comun
C. Andr.
Donici.

Mai întâi, încât privește dolul și violența, tranzacția va fi anulată, conform dreptului comun, de câteori se va constata în fapt că consimțământul uneia din părți a fost surprins prin dol, sau smuls prin violență⁽¹⁾. „Atuncea poate să întoarcă cineva învoiala ce a făcut, zice codul lui Andr. Donici (§ 5 și 6, capit. 18), când se va dovedi că ea s'ar fi făcut de frică (însă frică ca aceea care îngrozește și spăimântează pe om), sau prin rău vicleșug, precum am zice: prin scrisori, mărturii și zapise viclene, sau prin greșala socotelor“⁽²⁾.

o tranzacție nu poate fi atacată decât pe calea principală. Mai vezi în acelaș sens, Cas. rom. Bult. S-a I, 1885, p. 399; Bult. 1886, p. 862; Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1894, No. 58, consid. dela p. 467, col. I-a, etc. — Deci, întrucât tranzacția invocată n'a fost anulată pe calea unui proces principal, judecata nu poate fi chemată a se pronunța asupra validității ei, nulitatea fiind propusă numai ca mijloc de apărare. Cas. rom. Bult. S-a I, 1885, ultimul consid. dela p. 399. — Vezi însă *infra*, p. 230, text și nota 2.

(1) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1894, No. 58, consid. dela p. 470 (în privința dolului). Vezi și *supra*, pag. 192, text și nota 1. Cpr. art. 1773 C. italian, care este expres în această privință. Vezi *infra*, p. 222, nota 1.

(2) Vezi și art. 7, partea III, capit. 17 din codul Caragea. Cpr. art. 1823 C. Calimach (1385 C. austriac). Vezi încât privește eroarea de calcul în dreptul actual, *infra*, explic. art. 1717.

Incât privește eroarea, art. 2052 § 2 din codul francez Eroarea. Dr. fr. dispune, contrar dreptului comun, că tranzacția *nu poate fi anulată pentru eroare de drept*. Acelaș lucru se spune și în art. 1772, § 2 din codul italian.

Această dispoziție, derogatoare dela dreptul comun, care cu greu poate fi justificată, și care este criticată de autori ⁽¹⁾, fiind eliminată de legiuitorul nostru, trebuie să aplicăm principiile generale, așa că o tranzacție va putea fi anulată, ca orice contract în genere, atât pentru eroare de fapt, cât și pentru eroare de drept (art. 953, 954) ⁽²⁾. Dr. nostru. Aplic. dreptului comun.

Cât pentru eroarea asupra persoanei, ea este de asemenea, după art. 1712, o cauză de anulare a tranzacției, pentrucă acest contract este mai în totdeauna făcut *intuitu personæ* ⁽³⁾. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text: Eroare asupra persoanei.

Art. 1712. — Este admisibilă acțiunea de nulitate contra unei

(1) Cpr. în privința erorii de fapt, Cas. fr., *Dreptul* din 1905, No. 27, p. 219. — S'ar putea zice și s'a zis chiar, în privința erorii de drept, că această eroare nu poate, în specie, fi propusă ca o cauză de anulare, pentrucă toți cetățenii sunt presupuși a cunoaște legea: *Nemo censetur ignorare jus sau legem*. Știm însă că acest adagiu celebru, neînscris în dreptul actual, înscris însă în art. 3 din codul Calimach (2 C. austriac), se aplică cel mult numai legilor de ordine publică. Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 45 și 667 (ed. a 2-a), precum și tom. VII, p. 341, text și nota 1. — Astfel, s'a decis că străinul care cumpără un imobil rural, în contra prohibiției formale a art. 7 din Constituție, nu poate să invoace necunoștința viciului de care este pătat titlul său, de oarece dispoziția menționată a art. 7 din Constituție este o dispoziție de ordine publică și de interes național, pe care toți locuitorii țării sunt presupuși a o cunoaște. Vezi tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, p. 318 (ed. a 2-a). Cpr. Cas. rom. Bult. 1908, p. 799 și *Dreptul* din 1908, No. 60; *Cr. judiciar* din 1910, No. 8 și *Dreptul* din 1910, No. 9; C. București, *Dreptul* din 1910, No. 37. Mai vezi în acelaș sens, o carte de judecată a judecăt. ocol. Moinești, foarte bine motivată de amicul nostru, d-nu N. C. Georgescu (magistrat stagiar), publicată și adnotată de noi în *Cr. judiciar* din 1909, No. 24. Nemo censetur ignorare legem.

(2) Vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 342.

(3) Cpr. Trib. Bacău și C. București, *Dreptul* din 1897, No. 44 și *Cr. judiciar* din 1908, No. 8. — De căteori, însă, considerația persoanei n'a fost cauza determinantă a tranzacției, ea nu va fi anulată din această cauză. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1905, No. 7.

tranzacțiuni pentru eroare asupra persoanei, sau a obiectului în proces. (Art. 954 § 2 C. civ. Art. 2053 C. fr.) (1).

Eroarea
asupra per-
soanei și
obiectului
tranzacțiunii.

Acest text pune eroarea asupra persoanei pe aceeaș treaptă cu eroarea asupra obiectului convențiunei. Știm însă că, pe când eroarea asupra persoanei aduce numai anularea tranzacției, eroarea asupra obiectului ei (*in ipso corpore rei*) face, din contra, ca tranzacția să fie inexistentă (2).

Leziunea. C.
austriac, art.
1386.

Știm de asemenea că, în dreptul nostru, leziunea nu este o cauză de anulare a contractelor între majori, deci nici a tranzacției (3). „Nu se poate, zice art. 1386 din codul austriac, să se atace o tranzacție încheiată de bună credință, pentru leziune de mai mult de jumătate (4).

2° Titlul nul

Art. 1713. — Asemenea, se poate ataca tranzacțiunea făcută spre executarea unui titlu nul, afară numai când părțile ar fi tratat expres despre nulitate. (Art. 966, 1190, 1711 C. civ. Art. 2054 C. fr.) (5).

Înțelesul cu-
vântului titlu.

Prima chestiune pe care o ridică acest text este aceea de a se ști: ce trebuie să înțelegem aci prin *titlu*? Titlul, în specie, nu este actul scris (*instrumentum probationis*), ci însăș

(1) Cpr. L. 9 § 2, Dig., *De transactionibus*, 2, 15; L. L. 13, 22, 30 și 35, Cod, *ead. tit.*, 2, 4. Cpr. art. 1773 C. italian, după care tranzacția este anulabilă pentru dol, violență, eroare asupra persoanei sau obiectului contestației. V. p. 220, nota 1.

(2) Vezi *suprà*, p. 192. Obiectul tranzacției se confundă cu cauza ei, zice Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1910, No. 20 (Ef. Antonescu, judecător unic). — Există eroare asupra obiectului tranzacției atunci când o parte voinde să stingă un litigiu, stinge în realitate altul. Trib. Ilfov, *Dreptul*, *loco cit.*

(3) Vezi tom. VII al Coment. noastre, pag. 9, nota 1. Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1907, No. 68 și din 1894, No. 58.

Deoseb. între
codul Calimach și codul
austriac.

(4) Cpr. L. 78 § 16, Dig., *Ad Senatusconsultum Trebellianum*, 36, 1. — Codul Calimach are o dispoziție contrară. „Se doboară și aceea cu bună credință învoială, zice art. 1824 din acest cod, când se va dovedi că prin aceasta s'a pricinuit uneia din învoitoarele părți păgubire covârșitoare peste jumătatea prețului acelu lucru, pentru care se încheiase această învoială“. — In vechiul drept francez, tranzacția nu se putea doborî pentru leziune, decât atunci când există dol. Vezi Domat, *Lois civiles*, III, p. 12, No. 5 (ed. Carré din 1822).

(5) Argument din L. 51, Pr., Dig., *De pactis*, 2, 14; L. 42, *in fine*, Cod, *ead. tit.*, 2, 3.

convenția sau faptul generator al dreptului⁽¹⁾. *Titulus est radix et fundamentum juris prætinsi.*

A doua chestiune la care acest text a dat loc este relativă la cauza nulității. De exemplu: moștenitorul și legatarul au făcut o tranzacție asupra întinderii legatului. Mai târziu se dovedește că testamentul, care a făcut obiectul tranzacției, eră revocat⁽²⁾. Tranzacția va fi anulată; însă care este cauza anulării?

Cauza nulității. Eroarea. Controversă.

După unii, tranzacția este nulă, pentrucă titlul în executarea căruia a fost făcută fiind nul, nu există în specie un drept îndoelnic; deci, tranzacția nu are cauză⁽³⁾.

După majoritatea autorilor, nulitatea ar fi, în specie, întemeiată pe eroare.

Tranzacția este deci nulă, pentrucă părțile sunt presupuse a fi tratat în necunoștința nulității titlului. Deci, dacă părțile au cunoscut nulitatea titlului, tranzacția lor este validă⁽⁴⁾, chiar dacă ele n'au transigat asupra nulității⁽⁵⁾.

(1) Cpr. Laurent, XXVIII, 412; Guillouard, *Transaction*, 150; P. Pont, *Idem*, 703; Baudry et Wahl, *Idem*, 1247; Pand. fr., v^o *Transaction*, 351, etc. Tot în acest sens este luat cuvântul *titlu* și în art. 486 C. civ. Cpr. C. București, *Dreptul* din 1910, No. 13 (cu observ. noastră). Vezi și tom. III, partea I, al Coment. noastre, pag. 309, nota 2 (ed. a 2-a). Mai vezi art. 590, 602, 623, 625, etc., în care cuvântul *titlu* este luat tot în acelaș sens. Prin *titlu* se înțelege însă uneori inscrișul autentic sau privat (*instrumentum*), care stabilește un drept sau o liberare, de exemplu: în art. 628, 631, 1198 § 4 Cod. civ., etc. Vezi tom. III menționat, pag. 801, nota 1 (ed. a 2-a).

(2) Cpr. Arntz, IV, 1551; Troplong, *Transaction*, 145, etc.

(3) Cpr. Laurent, XXVIII, 415; Arntz, IV, 1551; Colmet de Santerre, VIII, 287 bis IV, etc.

(4) Vezi în acest sens, C. București, *Dreptul* din 1904, No. 47 și *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 55; Thiry, IV, 279; Baudry et Wahl, *Transaction*, 1247; Guillouard, *Idem*, 149 și 166; Accarias, *Transaction*, 157; P. Pont, *Idem*, 702 urm.; Troplong, *Idem*, 145 urm.; Aubry et Rau, IV, § 622, pag. 671, nota 25 (acești autori revin asupra părerei lor anterioare); Pand. fr., v^o *Transaction*, 357; T. Hue, XII, 329; Solon, *Théorie de la nullité*, etc., II, 402, pag. 358 urm. (ed. din 1835). Cpr. Planiol, II, 2301; Cas. fr. și C. Poitiers, D. P. 66. 1. 182; Sirey, 66. 1. 301; D. P. 79. 2. 109. Vezi și C. Galați, *Dreptul* din 1892, No. 45. Mai vezi Cas. rom. Bult. 1892, pag. 106 și *Dreptul* din 1892, No. 19, etc.

(5) Deci, o acțiune în nulitate poate face obiectul unei tranzacții,

Eroare de fapt
sau de drept.

După acest sistem, în care nulitatea se întemeiază pe eroare, această nulitate poate să rezulte atât dintr'o eroare de fapt cât și dintr'o eroare de drept, întrucât legea noastră nu distinge între aceste două specii de erori⁽¹⁾.

Incetarea
aplic. art.
1713.

În orice caz, art. 1713 încetează de a fi aplicabil de cătrei tranzacția, întemeiată pe un titlu nul, a fost executată de bună voe⁽²⁾.

3° Tranzacțiunea întemeiată pe acte dovedite în urmă de false.

Art. 1714. — Tranzacțiunea făcută pe documente dovedite în urmă de false este nulă. (Art. 966, 1712, 1716 C. civ. Art. 2055 C. fr.)⁽³⁾.

Ipoteza art.
1714.

Iată care este ipoteza prevăzută de acest text:

În ajunul unui proces iminent, fac o tranzacție cu adversarul meu, care invoacă în contra mea documente, adevărate sau sub semnătură privată, cari sunt false, însă pe cari, din eroare, eu le cred adevărate. Dacă, în urma tranzacției, se dovedește falșitatea acestor acte, eu voi putea

și asemenea tranzacție este validă, dacă este *expresă* (art. 1713), legea necerând de astădată mențiunile pe cari le cere în actele confirmative (art. 1190). Cpr. C. București, *Cr. judiciar* din 1898, No. 8; *Dreptul* din 1904, No. 47 și *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 55; Cas. rom. Bult. 1903, pag. 1207. Câteodată va fi însă greu de a se recunoaște dacă actul este o tranzacție sau o confirmare.

- (1) În Franța se decide, din contra, că numai eroarea de fapt poate aduce nulitatea tranzacției, și aceasta spre a se pune în armonie art. 2054 (al nostru 1713) cu art. 2052 § 2 din codul francez, eliminat de legiuitorul nostru, după care tranzacția nu poate fi atacată pentru eroare de drept. Cpr. Thiry, IV, 279, pag. 247; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1248. etc. Aceeaș soluție eră admisă și în vechiul drept francez. Vezi Domat, *Lois civiles*, III, pag. 10, No. 2 (ed. Carré). Cpr. L. 3 § 1; L. L. 6 și 12, Pr., *in fine*, Dig., *De transactionibus*, 2, 15, etc.
- (2) Pand. fr., v^o *Transaction*, 358; P. Pont, *Transaction*, 707; Solon, *op. cit.*, II, 435, pag. 403 (ed. din 1835). Cpr. C. București, *Dreptul* din 1900, No. 49, pag. 413 și *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 53; *Cr. judiciar* din 1898, No. 8, etc.
- (3) Textul corespunzător francez zice: *este cu totul nulă (entièrement nulle)*. Vezi Domat, *Lois civiles*, III, pag. 11, No. 4 (cod. Carré). Cpr. L. 42, Cod, *De transactionibus*, 2. 4. Vezi *suprà*, p. 212 și *infrà*, p. 225.

cere anularea ei pentru eroare, iar nu pentru lipsă de cauză, căci dacă aş fi ştiut că actele invocate de adversar sunt false, sau n'aş fi făcut tranzacția, sau aş fi făcut-o în alte condiții. Consimțământul meu a fost deci viciat printr'o eroare substanțială, care îmi permite de a cere anularea tranzacției (1).

Dacă ambele părți s'au înșelat asupra sincerității actelor produse, eroarea lor va dà loc la o îndoită acțiune în anulare (2). Cazul când există o îndoită anulare.

Din cele mai sus expuse rezultă că dacă, în momentul tranzacției, știam că actele invocate de adversar sunt false, nu voi putea cere anularea ei, pentrucă am tranzigat în cunoștință de cauză (3).

Textul francez zice că, în acest caz, tranzacția este *cu totul nulă* (*entièrement nulle*); ceea ce însemnează că ea va fi anulată în privința tuturor punctelor ei. Deși textul nostru zice că tranzacția este nulă, fără a adăoga cuvintele *cu totul*, totuș credem că aceeaș soluție este admisibilă și la noi, din cauza indivizibilității tranzacției. (Vezi *suprà*, pag. 212). Deoseb. de redacție de codul fr.

Rămâne însă bine înțeles că tribunalele ar putea să nu anuleze tranzacția în totul, dacă aceasta a fost intenția părților, pe care ele o apreciază în mod suveran (4). Dreptul de apreciere al tribunalelor.

4º Tranzacțiunea încheiată asupra unui proces terminat printr'o sentință definitivă.

Art. 1715. — Este asemenea nulă tranzacțiunea asupra unui proces finit printr'o sentință neapelabilă, despre care părțile, sau una din ele, nu aveau cunoștință.

Când sentința necunoscută părților ar fi încă apelabilă, tranzacțiunea va fi validă. (Art. 954, 966, 1712 C. civ. Art. 316 urm., 344 Pr. civ. Art. 2056 C. fr.) (5).

(1) Cpr. Thiry, IV, 279, pag. 247; Laurent, XXVIII, 418; Pand. fr., vº *Transaction*, 360; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1249, și autoritățile citate acolo.

(2) Planiol, II, 2301, 1º; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1249, *in fine*.

(3) Baudry et Wahl, *loco cit.*, pag. 666 (ed. 3-a).

(4) Cpr. Laurent, XXVIII, 419. — Vezi însă Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1249, *in fine*; Guillaouard, *Idem*, 152, etc.

(5) Cpr. *Pauli Sententiæ, De pactis et conventionibus*, I, 1, § 6; L. 7, Pr. și L. 11, Dig., *De transactionibus*, 2, 15; L. 32, Cod, *ead. tit.*, 2, 4; L. 23, § 1, Dig., *De condictione indebiti*, 12, 6; Domat, *Lois civiles*, III, pag. 13, No. 7 (ed. Carré).

Ipoteza pre-
văzută de art.
1715.

De câteori intervine o tranzacție asupra unui proces terminat printr'o sentință rămasă definitivă, necunoscută de ambele părți, sau măcar de partea câștigătoare, tranzacția este anulabilă⁽¹⁾. Nulitatea se întemeiază și de astădată tot pe eroare, iar nu pe lipsa de cauză sau pe o cauză falșă, după cum pe nedrept susțin unii⁽²⁾.

Cazul când
sentința necu-
noscută de
părți eră su-
pusă recursu-
lui sau revizui-
rii.

Tranzacția este de asemenea anulabilă, după părerea generală, dacă sentința necunoscută de părți, sau de partea câștigătoare, eră supusă recursului în casație sau revizuirii. Această soluție rezultă din lucrările pregătitoare ale codului francez. Și apoi, art. 1715 declară tranzacția validă numai în caz când sentința este supusă apelului, cu toată eroarea părților⁽³⁾.

Cazul când
sentința eră
supusă ape-
lului.

Tranzacția este însă validă, dacă sentința necunoscută de părți sau măcar de partea câștigătoare, eră supusă apelului (art. 1715), sau opoziției⁽⁴⁾.

Tranzacția
asupra moti-
velor de
recurs sau re-
vizuire.

Cu toate că tranzacția este, după cum am văzut, anulabilă când sentința este supusă recursului sau revizuirii, totuș se poate foarte bine tranzige asupra motivelor de recurs sau de revizuire⁽⁵⁾.

Părțile pot, de asemenea, chiar în urma unei sentințe supusă apelului și de care ele au cunoștință, să tranzigă, spre a înlătură recursul și, prin urmare, casarea acelei sentințe⁽⁶⁾.

(1) Cpr. C. București, *Cr. judiciar* din 1898, No. 8.

(2) Baudry et Wahl, *Transaction*, 1251, *in fine*, p. 669 (ed. 3-a); P. Pont, *Idem*, 701; Accarias, *Idem*, 161 urm.; Guillouard, *Idem*, 166; T. Hue, XII, 332; Thiry, IV, 279, pag. 248. — *Contrà*: Guillouard, *op. cit.*, 155 (care se contrazice cu cele spuse la No. 166); Larombière, *Oblig.*, I, art. 1131, No. 10; Colmet de Santerre, VIII, 289 *bis* II; Magnier, *Revue critique*, anul 1858, pag. 81 urm.

(3) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1251; Guillouard, *Idem*, 157; Troplong, *Idem*, 155; Mourlon, III, 1180; T. Hue, XII, 332; Laurent, XXVIII, 421. — *Contrà*: C. București, *Cr. judiciar* din 1898, No. 8 (în privința recursului în casație).

(4) T. Hue, XII, 332.

(5) Baudry et Wahl; Guillouard, *loco supra cit.*

(6) Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2056 urm., No. 8 urm.; Cas. fr. D. P. 1902. I. 566. — Vezi însă Laurent, XXVIII, 422. Cpr. P. Pont, *op. cit.*, 721. — Intenția de a renunța la dreptul de recurs nu este însă niciodată presupusă. Cas. rom. Bult. 1908, pag. 1110. Renunțările, în adevăr, nu se pre-

Renunțările
nu se presu-
pun.

5° Descoperirea de acte necunoscute părților și ascunse de una din ele.

Art. 1716. — Când părțile au tranzigat, în genere, asupra tuturor afacerilor ce ar putea să existe între ele, documentele ce le-ar fi fost necunoscute lor în timpul tranzacțiunii, și care s'ar fi descoperit în urmă, nu constituiesc un titlu de anulare a tranzacțiunii, afară numai atunci când ar fi fost ascunse prin fapta uneia din părțile contractante.

Însă tranzacțiunea va fi nulă, când ea n'ar cuprinde decât un singur obiect și s'ar dovedi, din documentele în urmă descoperite, că una din părți nu avea niciun drept asupra aceluși obiect. (Art. 953, 998, 1711, 1714 C. civ. Art. 290, 296 Pr. civ. Art. 2057 C. fr.) (1).

Ipotezele prevăzute de art. 1716 sunt următoarele: în urma unei tranzacții se descopăr acte necunoscute părților, care dovedesc că una din ele nu avea niciun drept (2), și chestiunea, în asemenea caz, este de a se ști dacă tranzacția este anulabilă. Legea distinge două ipoteze:

1° Dacă tranzacția cuprinde un singur obiect, de exemplu, o creanță a cărei plată se dovedește printr'o chitanță descoperită în urma încheierii tranzacției (3), aceasta din urmă este anulabilă pentru cauză de eroare (art. 1716 § 2).

2° Dacă, din contra, tranzacția are de obiect, în mod general, toate afacerile ce părțile au putut să aibă împreună, actele descoperite mai în urmă nu sunt o cauză de anulare

supun nici odată. Cpr. Cas. rom. *Dreptul* din 1903, No. 47 și Bult. 1903, pag. 638.

(1) Cpr. L. 19, Cod, *De transactionibus*, 2, 4; L. 51, Dig., *De pactis*, 2, 14; Domat, *Lois civiles*, III, pag. 11, No. 3 (ed. Carré, 1822).

(2) Cpr. Cas. rom. Bult. S-a I, 1881, considerent dela pag. 74. „Se doboară acea cu bună credință învoială, zice art. 1824, în fine, din codul Calimach, dacă se va dovedi din documenturi în urmă găsite cum că o parte nu avea drit la acest lucru sau la suma pentru care se făcuse învoiala“. — *Contra*: Art. 1387 C. austriac. „Descoperirea de titluri noi (*neue gefundene Urkunden*), zice acest text, chiar când ar dovedi inexistența de drepturi din partea unuia din contractanți, nu poate să invalideze o tranzacție făcută de bună credință“. Vezi *infră*, p. 228, nota 1.

(3) Codul Caragea (art. 7 § 2, partea III, capit. 17) dă următorul exemplu: moștenitorul unui împrumutător săvârșit din viață se învoește cu debitorul, iertând o parte din datorie, și în urma încheierii tranzacției, se descopere un testament al defunctului, care iartă debitorului toată datoria sa.

Ipotezele prevăzute de art. 1716.

C. Calimach.
Art. 1824.
Deoseb. de C. austriac.

C. Caragea.

a tranzacției decât atunci când au fost ascunse și reținute de una din părți (art. 1716 § 1); pentru că, în asemenea caz, existând dol, legea nu putea să presupue că partea, care a fost victima acestui dol, a renunțat la invocarea lui ⁽¹⁾.

C. Caragea.

„Dacă vreo parte prigonitoare va ascunde sau va fură, ori însuș sau prin altul, dovezile dreptății celeilalte protivnice părți, și cu viclesug se va învoi cu aceea, și apoi se va vădi adevărul, zice codul Caragea (art. 7 § 1, partea III, cap. 17), nu se socotește că s'au învoit“.

Tranzacția
asupra dolului
părții care a
ascuns docu-
mentele.

Se poate însă întâmpla ca părțile să fi înțeles a tranzige asupra însuș dolului aceluia care a ascuns documentele în chestiune, pentru a înlătura orice proces în această privință; și, în asemenea caz, nu mai rămâne îndoială că tranzacția nu va putea fi anulată, pentru că însăș ascunderea actelor a făcut obiectul ei ⁽²⁾.

Indreptarea erorilor de calcul.

Art. 1717.— Invederata greșală în socoteli, urmată la facerea tranzacțiunei, nu păgubește pe niciuna din părți, și trebuie să se repareze. (Art. 966, 1712 C. civ. Art. 292 Pr. civ. Art. 2058 C. fr.) ⁽³⁾.

Eroarea de
calcul. Art.
1825 C. Ca-
limach.

Eroarea de calcul întâmplată într'o tranzacție, ca și într'o hotărîre judecătorească (art. 292 Pr. civ.), nu este o cauză de anulare, însă trebuie să fie reparată. „Vederata gre-

Dr. roman.

(1) Această distincție nu erà admisă la Romani. Impărații Dioclețian și Maximian decid în adevăr, în mod general, că nu se poate anula o tranzacție făcută de bună credință, sub cuvânt de descoperirea unor acte noi, soluție, care după cum am văzut p. 227, nota 2, a fost admisă și de codul austriac: „*Sub prætextu instrumenti post reperti, transactionem bona fide finitam, rescindi jura non patiuntur*“ (L. 19, ab initio, Cod, De transactionibus, 2, 4). Cpr. Arntz, IV, 1554.

(2) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1252, p. 670; P. Pont. *Idem*, 728; Guillaouard, *Idem*, 160; Cas. fr. Sirey, 36. 1. 457 și Répert. Dalloz, v^o *Transaction*, 95, 1°. — Vezi însă Laurent, XXVIII, 425.

(3) Cpr. L. unică, Cod, De errore calculi, 2, 5, unde se zice: „*Errorem calculi, sive ex uno contractu, sive ex pluribus emerit, veritati non adferre præjudicium, sæpe constitutum est*“.— Vezi însă § 6, capit. 18 din codul lui Andr. Donici, citat supra, pag. 220.

șală a sumei care, la încheierea învoelei, se făcuse în scădere sau adăogire, nu păgubește pe niciunul din învoitori“, zice art. 1825 din codul Calimach (1388 C. austriac).

Este vorba, bine înțeles, în specie, de o eroare materială de cifre ⁽¹⁾, iar nu de o eroare sau inexactitate care se poate întâmpla în evaluarea făcută de una din părți, în privința pretențiilor sale formulate în cifre, mai cu samă atunci când asemenea eroare s'a produs înainte de orice apropiere sau întrunire a părților ⁽²⁾. În asemenea caz, există, în adevăr, o afirmație falsă, iar nu o eroare de calcul sau de matematică ⁽³⁾.

Eroarea materială de cifre.

Prin urmare, pentru ca să fie loc la îndreptarea unei erori de calcul, nu este suficient de a se demonstra că părțile au făcut socoteli înainte de tranzacție, ci trebuie să se stabilească ca aceste socoteli au servit de bază tranzacției ⁽⁴⁾.

Socotelile trebuie să fi servit de bază tranzacției.

Efectele anulării tranzacțiunei.

Ca și celelalte contracte, tranzacția poate fi nulă în sens de *inexistentă*, sau numai *anulabilă*.

Dacă părțile n'au consimțit, sau dacă tranzacția nu are obiect, sau are un obiect ilicit ori imoral, ea este *inexistentă*.

Cazurile în cari tranzacția e inexistentă.

(1) De exemplu: valoarea contestată fiind de 20000 lei, se recunoaște prin tranzacție că una din părți are drept la $\frac{3}{4}$ din această sumă, iar cealaltă la $\frac{1}{4}$, și se atribue, din eroare, celei dintâi 16000 lei, în loc de 15000 lei, iar celei de a doua, 4000 lei, în loc de 5000 lei. Cpr. Thiry, IV, 279, pag. 249; Colmet de Santerre, VIII, 291 bis I, etc.

(2) Cpr. T. Huc, XII, 334; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1254; Guillaouard, *Idem*, 163, 164; Colmet de Santerre, VIII, 291 bis II; Troplong, *Transaction*, 167; Cas. fr. D. P. 77. 1. 71 (raportor C. Rau).— Vezi însă P. Pont, *op. cit.*, 739; Laurent, XXVIII, 411.

(3) Cpr. Troplong, *op. cit.*, 167. În acest sens trebuie să înțelegem cuvintele care se găsesc în expunerea de motive făcută de Bigot-Prémameneu înaintea corpului legislativ: „*On ne pourrait pas regarder comme certaine cette volonté, s'il s'agissait d'erreurs de calcul faites par les parties dans l'exposition des prétentions sur lesquelles on a transigé, etc.*“

(4) T. Huc, XII, 334, *in fine*, și autoritățile citate acolo.

Neconfirmarea tranzacției inexistente.

Nulitatea, în asemenea caz, nu poate fi confirmată nici în mod expres, nici tacitamente, de exemplu, prin prescripția de 10 ani (art. 1900)⁽¹⁾, și ambele părți pot oricând să propue inexistența ei.

Cazurile în care tranzacția este numai anulabilă.

Dacă tranzacția este numai viciată, fie prin incapacitatea uneia din părți, fie printr'un viciu al consimțământului, ea este numai anulabilă, atât pe calea principală, cât și pe calea incidentală⁽²⁾; și în asemenea caz anularea poate fi acoperită prin confirmarea expresă sau tacită, acțiunea în anulare prescriindu-se prin 10 ani (art. 1900)⁽³⁾; iar anu-

(1) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1898, No. 71, p. 603; Judec. ocol. Suraia, *Cr. judiciar* din 1910, No. 28 (cu observ. noastră). Art. 1310 din codul italian este expres în această privință. Vezi tom. I al Coment. noastre, pag. 633 (ed. 2-a).

(2) Cpr. C. rom. Bult. 1908, p. 1118 și *Dreptul* din 1908, No. 63.

Art. 1900 C. civ.

(3) Acțiunea în anulare pentru cauză de eroare, dol sau violență, se prescrie, după cum știm, prin 10 ani dela descoperirea erorii sau dolului, ori din ziua încetării violenței (art. 1900).

Necombinarea prescripției decenale cu aceea ordinară. Controversă.

Chestiunea este însă de a ști dacă, în aceste cazuri, independent de prescripția de 10 ani, acțiunea în anulare nu se mai stinge încă prin 30 de ani socotiți din ziua tranzacției. Afirmativa este admisă de unii, așa că, după acest sistem, dacă am trecut 30 de ani dela data tranzacției, acțiunea în anulare ar fi prescrisă, chiar dacă n'a trecut încă 10 ani dela descoperirea erorii sau dolului. Vezi în acest sens, Aubry et Rau, IV, § 339, *in fine*, pag. 464, 465, text și nota 42 (ed. a 5-a), pag. 282 din ed. a 4-a; Baudry et Barde, *Oblig.*, III, 2052 (ed. a 3-a); Laurent, XIX, 53 și XXVIII, 427; T. Hue, VIII, 203; Leroux de Bretagne, *Prescription*, II, 1154; Duvvergier, Consultație publicată în Sirey, 54. 2. 49; C. Paris, Sirey, *loco cit.* și D. P. 55. 2. 155; Trib. Albi, *Dreptul* din 1910, No. 15 (cu observ. noastră critică), etc. Această soluție este însă, după părerea noastră, inadmisibilă, pentru că acolo unde legea organizează o prescripție supusă unui termen special, precum este în specie, nu se mai poate aplica art. 1890. În sistemul contrar am ajunge la acest rezultat cu totul straniu, că dacă dolul n'a fost descoperit decât după 30 de ani, victima lui ar fi lipsită de orice protecție, acțiunea sa fiind stinsă înainte chiar de a putea fi exercitată. Vezi în acest din urmă sens, Bufnoir, *Propriété et contrat*, pag. 741, 742; Planiol, II, 1292 (ed. a 5-a); Demolombe, XXIX, 165; Larombière, *Oblig.*, V, art. 1304, No. 29; P. Pont, *Transaction*, 737; Beudant, *Contrats et obligations*, 914; Valette, *Mélanges de droit et de jurisprudence*, II, pag. 3 urm.; Marcadé, nota în *Journal du palais*, 54, 2, pag. 13 urm.; Seligman, *Revue critique*, anul

larea nu poate fi propusă decât de partea incapabilă (art. 952), sau care a fost victima erorii, dolului ori violenței. Aceste principii nu sunt, de altfel, decât aplicarea dreptului comun ⁽¹⁾.

În cazurile art. 1713—1716, nulitatea fiind, după părerea generală, relativă, se vor aplica principiile dela nulitățile relative ⁽²⁾.

Acțiunea în anulare este deci supusă prescripției de 10 ani (art. 1900) ⁽³⁾.

În caz de a se anula tranzacția, tribunalele o vor anula în întregime a ei, din cauza indivizibilității ei ⁽⁴⁾.

Tranzacțiunea în dreptul internațional.

Tranzacția fiind un contract, este supusă, în privința formei și a fondului, regulilor la care sunt supuse toate contractele în genere.

Locul contractului este acela în care părțile au consimțit, chiar dacă formalitățile necesare la perfectarea lui, precum ar fi, de exemplu, omologarea justiției în cazul art. 413 C. civ., ar fi avut loc în altă țară ⁽⁵⁾.

În privința capacității necesare spre a tranzige (art. 1706), se va observa, în principiu, legea națională a fiecărei părți.

În ceea ce privește chestiunea de a se ști dacă tutorul

1854, tom. V, pag. 447, etc. Vezi asupra acestei controverse tom. VII al Coment. noastre, pag. 97, 98 și Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, III, art. 1304, No. 290, etc.

(1) Cpr. Guillouard, *Transaction*, 165; Pand. fr., v^o *Transaction*, 389 urm.; Vigié, III, 1192, etc.

(2) Cpr. Guillouard, *Transaction*, 166; Baudry et Wahl, *Idem*, 1252, pag. 670; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2057, No. 6.

(3) Dalloz, *op. și loco cit.*, No. 7; Thiry, IV, 279, pag. 249; C. București, *Dreptul din 1904*, No. 47 și *Cr. judiciar din același an*, No. 55.

(4) Vezi *suprà*, pag. 225. Cpr. Guillouard, *op. cit.*, 167; Pand. fr., v^o *Transaction*, 394, etc.

(5) Vincent et Pénaud, *Dictionn. de droit international privé*, v^o *Transaction*, No. 2; Laurent, *Droit civil international*, VII, 446. — Vezi însă Félix-Demangeat, *Tr. de droit international privé*, I, pag. 245 (ed. a 4-a, 1866), etc.

poate să tranzigă cu minorul devenit major, asupra socotelilor tutelei, se va observa legea națională a minorului, întrucât dispoziția art. 419 este necontestat stabilită în favoarea lui⁽¹⁾.

Art. 82 L.
judec. de
ocoale din
1907.

Încât privește art. 82 din legea judecătorilor de ocoale dela 1907, care permite părților de a stinge, în unele cazuri, acțiunea publică prin împăcarea lor (vezi *suprà*, p. 197), el se va aplica, de bună-samă, și străinilor cari s'ar judecă în țara noastră, pentrucă această dispoziție are de scop micșorarea proceselor⁽²⁾.

Siguranțele reale.

Siguranțele reale, despre care avem să ne ocupăm de acum înainte, fac obiectul titlului XV, XVI și XVIII.

Siguranțele reale se împart în siguranțe asupra mobilelor și asupra imobilelor.

Sigur. reale
mobile.

Siguranțele reale *mobile* sunt: amanetul (art. 1685—1696)⁽³⁾ și privilegiile asupra mobilelor (art. 1728—1736).

Sigur. reale
imobiliare.

Siguranțele reale *imobiliare* sunt: antichreza (art. 1697—1703), privilegiile asupra imobilelor (art. 1737—1745) și ipotecile (art. 1746 urm.).

Antichreza.

În codul francez, antichreza figurează alături cu amanetul în acelaș titlu, sub rubrica generală: *du nantissement*⁽⁴⁾.

Elimin. art.
2071, 2072 fr.
din codul
nostru.

Legiuitorul nostru a eliminat art. 2071 din codul fran-

(1) Rolin, *Pr. de droit international privé*, III, 1420 (ed. din 1897).

(2) Cpr. Rolin, *op. cit.*, III, 1421, p. 449.

(3) Codul de comerț întrebunțează cuvântul *gagiu* (art. 478—489).

Etimol. cu-
vântului
nantissement.

(4) Cuvântul *nantissement*, care însemnează remiterea în posesiunea creditorului a unui lucru al debitorului, spre siguranța celui dintâi, vine probabil dela *nancisci*, *nactus*, sau *nanctus*. — Vezi însă Guillaouard, *Nantissement*, 16, care face să derive acest cuvânt, după Littré, dela cuvântul *Nanium*. Oratorul guvernului, Berlier, a zis că se poate considera *nantissementul* ca o fidejusiune reală. Nantissementul este un contract real și accesoriu cu titlu oneros, fiindcă este interesat pe deoparte și de alta. *Pignus utriusque gratia datur* (Instit., *Quibus modis re contrahitur obligatio*, 3, 14, § 4). Cpr. Pothier, *Nantissement*, 15; Guillaouard, *Idem*, 26.

cez, care definește *nantisementul*: contractul prin care debitorul remite un lucru creditorului spre siguranța datoriei sale. El a eliminat, de asemenea, art. 2072 din acelaș cod, după care nantisementul unui lucru mobil se numește amanet, iar acel al unui lucru imobil, antichreză. Redactorii codului nostru au făcut din amanet și antichreză două titluri aparte: titlul XV și titlul XVI. Acelaș lucru îl observăm și în codul italian.

TITLUL XV

DESPRE AMANET ⁽¹⁾ (SAU GAJU).

Noțiunea, definiția și caracterele amanetului.

Art. 1685. — Amanetul este un contract prin care datornicul remite creditorului său un lucru mobil spre siguranța datoriei. (Art. 1690, 1722, 1730, 3° C. civ. art. 478 urm. C. com. art. 2071 C. fr., 1878 C. italian) ⁽²⁾.

Definiție. Amanetul sau gagiul ⁽³⁾ (*pignus*) ⁽⁴⁾ este deci acel contract

Origina cuvântului amanet și dr. nostru anterior.

⁽¹⁾ Cuvântul *amanet* este de origine turcească. „Se numește *amanet*, zice art. 762 din codul civil otoman, lucrul altuia care se găsește în mâinile unei persoane ce devine păzitorul lui (*emin*)⁴. Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 549, nota 4. Cuvântul *amanet* se găsește și în codul Calimach (art. 582 urm. și 1800 urm.). Codul Andr. Donici are de asemenea un capitol (XIII), intitulat: *despre amanet sau zălog*. În fine, codul Caragea are un capitol întreg (partea III, capit. 11) intitulat: *despre zălogire*. După această legiuire, zălogul putea fi mișcător și nemișcător (art. 14, *loco cit.*). În acest din urmă caz, zălogul se numea *antichrizis* sau antichreză, care nu este decât o varietate a contractului de amanet. Cpr. Guillaouard, *Nantissement*, 5.

C. italian.
Art. 1878.

⁽²⁾ Iată cum se exprimă partea întâi a art. 1878 din codul italian, pe care legiuitorul nostru a reprodus-o întocmai. „*Il pegno e un contratto, col quale il debitore dà al creditore una cosa mobile per sicurezza del credito;*“ și acest text adaogă că lucrul trebuie să fie restituit în natură după stingerea datoriei, adăos pe care textul nostru a făcut greșeala de a nu-l reproduce.

Etimologia cuv. gaju.

⁽³⁾ Încât privește etimologia cuvântului gaj sau gaju (*vadium, quadium, quadium*), vezi Guillaouard, *Nantissement*, 37.

Origina cuv. pignus.

⁽⁴⁾ Cuvântul *pignus* vine dela *pugnus* (pumn). „*Pignus appellatum est a pugno, quia res quæ pignori dantur, manu tra-*

real, unilateral, cu titlu oneros și indivizibil, prin care debitorul *sau un terțiu* ⁽¹⁾ remite un lucru *mobil* ⁽²⁾, creditorului, spre siguranța creanței sale. Amanetul este deci un contract accesoriu, ca și fidejusiunea și ca și ipoteca ⁽³⁾.

Câteodată cuvântul amanet însemnează însuș lucrul care face obiectul contractului, și care se remite creditorului, de exemplu: în art. 1688, 1689, 1690, etc. ⁽⁴⁾.

Din împrejurarea că amanetul este un contract accesoriu, rezultă că el nu produce niciun efect de căteori obligația principală va fi anulată ⁽⁵⁾.

Amanetul este un contract *real*, ca și la Romani, căci el nu devine perfect decât prin remiterea lucrului (argument din art. 1685) ⁽⁶⁾. „Dritul amanetului este acel drit *realnic*,

duntur“. L. 238, § 2, Dig., *De verborum significatione*, 50, 16.

(1) Art. 2077 din codul francez, dispune anume că un terțiu poate să dea un amanet pentru debitor. (Cpr. art. 588 C. Calimach, 450 C. austriac). Acest text a fost eliminat de legiuitorul nostru, ideea exprimată de el înțelegându-se dela sine. „Acest text este inutil, zice Acollas (*Manuel de droit civil*, III, p. 597), și el nu figurează în cod, decât pentru că figurează în Pothier (*Nantissement*, V, 16)“. Cpr. art. 1655, care dispune că *oricine* poate să se facă fidejutor fără ordinul și chiar fără știința aceluia pentru care se obligă. Vezi explic. acestui text, *suprà*, p. 121 urm.

Anularea oblig. principale.

Contract real. C. Calimach. Art. 582.

Elimin. art. 2077 fr. din C. nostru ca inutil.

Rămâne însă bine înțeles că terțiul care a procurat amanetul, are recurs în contra debitorului, întocmai ca și fidejutorul. Art. 98 din codul japonez dela 1896 este expres în această privință.

Recursul terțiului contra debitorului.

(2) Cpr. Domat, *Lois civiles*, III, p. 374, No. 1. Vom vedea însă că, prin excepție, pot fi amanetate și produsele solului prinse încă de rădăcini (art. 480 C. com., § adaos prin legea din 15 Iunie 1906; art. 6, lit. a, L. din 1 Aprilie 1894, p. înființarea unei bănci agricole, etc.).

(3) Cpr. Trib. Covurlui, *Dreptul* din 1898, No. 25. p. 220.

(4) „Lucrul asupra căruia se cuvine creditorului dritul amanetului, se numește în deobște amanet, zice art. 583 din codul Calimach (447 C. austriac). Incât privește diferitele sensuri ale cuvântului *pignus* la Romani, vezi Troplong, *Nantissement*, 16.

C. Calimach. Art. 583.

(5) Laurent, XXVIII, 436; Baudry et Loynes, *Nantissement*, I, 9; Répert. Sirey, v^o *Gage*, 15. — Anularea contractului de amanet nu atrage însă nulitatea obligației principale. Vezi autorii *suprà* citați.

(6) Cpr. Pothier, *Nantissement*, V. 8; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 6; Thézard, *Idem*, 12; Guillouard, *Idem*, 20 și 38; Beau-

zice art. 582 din codul Calimach (447 C. austriac), carele se dă creditorului ca să se împlinească împrumutul din lucrul zălogit la dânsul, dacă nu va luà la termenul rânduit îndestularea sa“.

Contract unilateral. Neaplic. art. 1179.

Amanetul este un contract unilateral⁽¹⁾, așa că de câte ori se va încheia pentru constatarea lui un act sub semnătură privată, art. 1179, care prevede formalitatea dublului original, nu este, în principiu, aplicabilă⁽²⁾.

Precarist. Art. 1853.

Ca și arendașul, uzufructuarul, depozitarul, etc., creditorul amanetar nu posedă lucrul pentru dânsul, ci pentru altul (art. 1853). În calitatea sa de precarist, el nu poate deci să prescrie lucrul⁽³⁾.

Aplic. art. 1909.

Dacă lucrul constituit amanet a fost pierdut sau furat, el poate însă să-l revendice dela acela în mânele căruia se găsește (art. 1909)⁽⁴⁾.

dant, *Suretés personnelles et réelles*, I, 139, p. 118; Laurent, XXVIII, 435, 437; Colmet de Santerre, VIII, 295 bis II; Répert. Sirey, v^o *Gage*, 7; Aubry et Rau, IV, § 431, p. 699, (ed. a 4-a); T. Huc, XII, 345; Planiol, II, 2401. — *Contrà*: Vigie, III, 1200; Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 640 urm.

(¹) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 8; Guillouard, *Idem*, 21; Laurent, XXVIII, 437; Thiry, IV, 284; Beudant, *Suretés personnelles et réelles*, I, 289. — *Contrà*: Pothier, *Nantissement*, 14; Troplong, *Idem*, 31; P. Pont, *Idem (Petits contrats)*, II, 1067; Répert. Sirey, v^o *Gage*, 8; T. Huc, XII, 346. După aceste din urmă autorități, amanetul ar fi un contract *synallagmatic imperfect*, ceea ce știm că este inadmisibil. Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 11, nota 1 și tom. IX, p. 557, nota 4, 638 și 669, nota 1. Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2071, 2072, No. 92 urm.

(²) Vezi autorii citați în nota precedentă. — De fapt, însă, necesitatea dublului original va fi indispensabilă, căci actul scris care constată amanetul, fiind în mâna debitorului, pentru ca el să poată reclama la timpul oportun restituirea lucrului, creditorul va cere neapărat ca să i se remită și lui un exemplar, pentru ca el să poată, la nevoie, dovedi existența contractului. Cpr. Baudry et Loynes, *loco cit.*; Laurent, *loco cit.*; Guillouard, *op. cit.*, 22 și 73; Colmet de Santerre, VIII, 299 bis I; Daranton, XVIII, 517; Répert. Sirey, v^o *cit.*, 156. Vezi și *infra*, p. 246.

(³) Cpr. Planiol II, 2430 (ed. a 5-a); Aubry et Rau, II, § 180, p. 124, 125, (ed. a 5-a); T. Huc, XIV, 509; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2071, 2072, No. 98 urm. etc.

(⁴) Thézard, *Nantissement*, 15, *in fine*, p. 26.

Amanetul poate fi civil sau comercial. În cazul întâiu, el este cârmuit de regulele codului civil, iar în cazul al doilea, de art. 478 urm. din codul de comerț.

Amanetul poate fi civil sau comercial.

În calitatea sa de contract accesoriu, el își primește caracterul civil sau comercial dela creanța ce garantează⁽¹⁾.

Contr. accesoriu.

Împrumuturile constituite de creditul agricol și de banca agricolă sunt de natură comercială (art. 30 L. din 2 Iunie 1892 și art. 16 L. din 1 Aprilie 1894).

Împrum. Cred. agricol sau Băncii agricole.

Caracterul civil sau comercial al amanetului atârnă de natura obligației principale ce el garantează (art. 478 C. com.). Aceasta este o consecință a împrejurării mai sus expuse, că amanetul nu este decât accesoriul obligației principale⁽²⁾.

Art. 478 C. com.

Condițiile de validitate esențiale contractului de amanet.

Pentru ca contractul de amanet să fie valid între părți, se cere: 1° consimțământul lor; 2° capacitatea lor; 3° și în fine, remiterea lucrului în posesiunea creditorului sau a unui terțiu ales de părți (art. 1685, 1688).

1° Consimțământul părților.

Încât privește consimțământul părților, nu avem nicio observație de făcut, principiile dreptului comun fiind aplicabile și în această privință.

2° Capacitatea părților.

Încât privește capacitatea părților, creditorul trebuie să aibă pe acea de a se obliga, fiindcă primirea amanetului atrage pentru dânsul obligația de a veghiă la paza lui, și responsabilitatea eventuală a daunelor ce acest lucru poate

(1) Laurent, XXVIII, 436; Guillouard, *Nantissement*, 19; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 9; P. Pont, *Idem*, 1060; Pand. fr., v^o *Gage*, 72 urm.; C. Montpellier, Sirey, 42. 2. 265, etc.

(2) Cpr. C. Paris, D. P. 90. 2. 62; Répert. Sirey, v^o *Gage*, 18 urm.; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 9 și 147; Laurent, XXVIII, 436, etc.

să aducă⁽¹⁾; iar debitorul constituit al amanetului, ca și acel care constituie o ipotecă, trebuie să aibă capacitatea de a înstrăina, pentru că constituirea amanetului, ca și aceea a ipotecei, poate să conducă la înstrăinarea lucrului (art. 1689)⁽²⁾.

Art. 12 și 16
C. com.

Rămâne însă bine înțeles, că minorii și femeile măritate autorizate a face comerț pot, în ceea ce privește comerțul lor, să constituie amaneturi asupra tuturor lucrurilor de care ei pot dispune (art. 12 și 16 C. com.).

Constit. amanetului prin mandatar.

Amanetul poate fi constituit prin mandatar, însă pentru aceasta se cere un mandat special; căci, după cum știm, mandatarul general nu are dreptul de a înstrăina, de a ipoteca, nici de a constitui drepturi reale⁽³⁾.

Sanctiunea regulilor de mai sus.

Sanctiunea regulilor de mai sus consistă în anularea contractului după regulile dreptului comun, și în restituirea lucrului constituit amanet⁽⁴⁾.

Art. 724 § 1
C. com.

Încât privește amanetul constituit de un falit el este nul de drept, dacă este făcut în urma sentinței declarative de faliment (art. 724 § 1 C. com.).

Art. 724 § 3
C. com.

Sunt de asemenea nule, *față de masa creditorilor*, amaneturile constituite de falit, în intervalul de șase luni, înainte de epoca încetării plăților, în favoarea soțului sau soției sale, în favoarea rudelor sale în linie directă și acelor colaterale sau aliante până la gradul al patrulea (art. 724 § ultim C. com.). Art. 724 se aplică, fără nicio îndoială, la amaneturile constituite de falit în perioada suspectă, întrucât acest text anulează, față de masa creditorilor, *toate înstrăinările de bunuri mișcătoare, cu orice titlu ar fi*. Or, amanetul este o înstrăinare indirectă.

Art. 725 C. com., 975 C. civ.

Independent de această nulitate, amanetul constituit de un comerciant în fraudă creditorilor săi, poate fi anulat pe

(1) Guillouard, *Nantissement*, 40; Troplong, *Idem*, 87; Baudry et Loynes, *Idem*, 23, etc.

(2) Guillouard, *loco cit.*; Troplong, *Idem*, 85; Laurent, XXVIII, 439; Baudry et Loynes, *Idem*, 24, etc.

(3) Vezi Guillouard, *Mandat*, 93 și *Nantissement*, 46; Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 28; Répert. Sirey, v^o *Gage*, 73; Troplong, *Nantissement*, 86. Vezi și tom. IX al Coment. noastre, p. 578 urm. Cpr. L. 21, Pr., Dig., *De pignoriibus et hypothecis*, 20, 1.

(4) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 24, *in fine*.

calea acțiunii pauliane, în orice timp ar fi fost făcut (art. 725 C. com. 975 C. civ.)⁽¹⁾.

Am zis că debitorul care constituie un amanet trebuie să aibă capacitatea de a înstrăina; de unde rezultă că, spre a putea amaneta un lucru, trebuie a fi proprietarul lui⁽²⁾; așa că, în principiu, proprietarul lucrului amanetat poate în toate cazurile, să-l revendice dela creditor.

Acest principiu suferă însă o excepție însemnată, din cauza art. 1909. Astfel, proprietarul lucrului amanetat va putea să revendice acest lucru, însă numai atunci când creditorul care l-a primit eră de rea credință, adecă știea că lucrul amanetat eră străin⁽³⁾, revendicarea ne mai putând să aibă loc, dacă creditorul amanetar a fost de bună credință, decât atunci când lucrul a fost pierdut sau furat⁽⁴⁾.

Amanetarea lucrului altuia.

Aplic. art. 1909.

⁽¹⁾ Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1888, No. 77, p. 619.

⁽²⁾ „De se va zălogi lucrul străin, să se dea stăpânului său“, zice art. 3 partea III, capit. 11 din codul Caragea. — Vezi însă art. 596 din codul Calimach (456 C. austriac), care are următoarea cuprindere: „Dacă se va amaneta un lucru străin mișcător, fără știrea și învoirea proprietarului, atuncea, după regulă, are el drit a reclama întoarcerea lucrului său, iar într'acele întâmplări în care jalba pentru reclamarisirea lucrului nu este primită împotriva celui cu bună credință stăpânitor, se îndatorește proprietarul lucrului ori să despăgubească pe cel cu bună credință țiitor al amanetului, sau lepădându-se cu totul de acesta, să se mulțumească cu dritul despăgubirei asupra amanetarisitorului“.

C. Caragea și C. Calimach. Art. 596.

⁽³⁾ Creditorul amanetar, ca și dobânditorul lucrului, este presupus de bună credință. Planiol, II, 2398, *in fine*, p. 758 (ed. a 5-a).

⁽⁴⁾ Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 31 și nota 4 în D. P. 1909. 1. 57; Valette, *Privil. et hypothèques*, 49, p. 53 (ed. din 1846); Guillaouard, *Nantissement*, 42 urm. și *Prescription*, II, 878; Planiol, II, 2398; Beudant, *Suretés personnelles et réelles*, I, 194; Bufnoir, *Propriété et contrat*, p. 387; Thiry, IV, 283, p. 254; Laurent, XXVIII, 440 și XXXII, 575; Daniel de Folleville, *Possession des meubles*, p. 34 urm.; Poincaré, *Révendication des meubles*, p. 210; Le Roux de Bretagne, *Prescription*, II, 1324; Troplong, *Prescription*, II, 1060 și *Nantissement*, 74; Aubry et Rau, II, § 183, p. 159, text și nota 36 (ed. a 5-a); P. Pont, *Petits contrats*, II, 1073; C. Paris, D. P. 95. 2. 180; Sirey, 98. 1. 481, nota a; C. Parma, *La Legge* din 1883, 2, p. 603. Vezi și tom. V al Coment. noastre, p. 174, 175. Cpr. art. 1207 C. german. — Vezi însă Pothier, *Nantissement*, V, 27; Baudry et Tissier,

Neaplic. art.
1909 la lucrurile incorporale.

Regula de mai sus lasă a se presupune că lucrul amanetat este corporal, căci de câteori este vorba de lucruri incorporale, proprietarul lor poate în totdeauna să le revendice, pentrucă, după cum știm, principiul statornicit de art. 1909 nu se aplică acestor lucruri (1).

3° Remiterea lucrului creditorului sau unui terțiu ales de părți (art. 1685, 1688).

Contractul de amanet fiind, după cum știm, un contract *real*, nu devine perfect, chiar între părți, afară de excepțiile pe care le vom vedea mai la vale, decât prin remiterea lucrului în posesiunea creditorului sau unui terțiu ales de părți (2); și această remitere trebuie să se facă cu intenția de a conferi creditorului un drept de privilegiu asupra lucrului.

Amanetarea din nou a lucrului amanetat.

Existența unui prim amanet nu face obstacol ca acelaș lucru să fie din nou amanetat la o altă persoană; destul

Prescription, 869, p. 692 (ed. a 3-a); Albert Tissier, nota în Sirey, 98. 1. 481; Grenier, *Hypothèques*, II, 314, p. 22 (ed. belg. din 1833). Cpr. T. Huc, XIV, 509.

Și creditorul amanetar, desezisat de lucru prin pierderea sau furarea lui, va putea să-l revendice dela terții posesori. Valette, *op. cit.*, 49, p. 49; Thiry, IV, 293. Vezi *infra*, p. 249 și p. 257, *ad notam, in fine*.

(1) Thiry, *loco cit.* Vezi tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, p. 576, text și nota 6 (ed. a 2-a); tom. VI, p. 474, nota 2; tom. VIII, p. 840, etc.

(2) Este de esența contractului, zice foarte bine Curtea din Paris, ca să se facă tradiția lucrului și ca debitorul să fie desezisat de el. Sirey, 51. 2. 619; D. P. 52. 2. 218. Cpr. Guillaouard, *op. cit.*, 58. — O creanță pe amanet nu are acest caracter, zice tribunalul din Dorohoi, când nu se dovedește faptul material al unei posesii reale a lucrului amanetat. *Dreptul* din 1896, No. 59, pag. 512.

Aplic. regulilor de mai sus mobilelor posedate de străini.

Această dispoziție se aplică și mobilelor posedate de străini în România, fiindcă considerate în individualitatea lor, ele sunt cârmuite de legile române, în cece privește privilegiile ce pot să existe asupra lor. Cpr. C. Paris, *Pand. Périod.* 1907. 5. 43. Vezi și *Pand. fr.*, v^o *Privil. et hypothèques*, 15172 urm. Trib. din Béziers a decis foarte bine, în această privință, că legea teritorială este aceea care determină cauzele legitime de preferință, oricare ar fi naționalitatea creditorului și natura bunurilor la care se aplică această preferință. Vezi *Dreptul* din 1910, No. 63 (cu observ. noastră).

este ca al doilea creditor să dobândească și el împreună cu cel dintâi, posesiunea lucrului amanetat, sau ca același lucru să fie deținut de către un terțiu în contul ambilor creditori. Și posesiunea lucrului de către un terțiu are tocmai de efect de a permite debitorului să constituiească mai multe amaneturi asupra aceluiași lucru, fără consimțământul creditorilor săi ⁽¹⁾. (Vezi *infrà*, p. 260).

Lucrurile care pot fi amanetate.

Art. 584 din codul Calimach (448 C. austriac) dispune că toate lucrurile care sunt în comerț pot fi supuse amanetarisirei ⁽²⁾, și acest text adaugă: „dacă lucrul este mișcător, contractul se numește *amanet*, iar dacă el este nemișcător, se numește *ipotecă*“ ⁽³⁾. (Vezi *infrà*, p. 312).

C. Calimach.
Art. 584.

Aceeaș soluție este admisibilă și astăzi, în baza art. 963. „*Quod emptionem venditionemque recipit, etiam pignorationem recipere potest*“ ⁽⁴⁾.

Art. 963 C.
civ. actual.

Așa dar, numai lucrurile susceptibile de posesiune și de înstrăinare pot fi constituite amanet ⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ Cpr. Aubry et Rau, IV, § 431, p. 699 (ed. a 4-a); Troplong, *Nantissement*, 315 urm.; Baudry et Loynes, *Idem*, 87; Guil-louard, *Idem*, 106; P. Pont, *Idem*, 1140; T. Huc, XII, 378; Laurent, XXVIII, 487; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2076, No. 161 urm.; Cas. belg. D. P. 98. 2. 162.

⁽²⁾ „Câte stăpânim, acelea numai le și zalogim“, zice art. 3, partea III, capit. 11 din codul Caragea. Cpr. art. 1864 C. civil spaniol; art. 856 C. portughez, etc. — Incât privește lucrurile cari nu pot fi amanetate către casele de împrumut pe amanet, vezi art. 8 din legea dela 23 Februarie 1906.

C. Caragea și
dr. străin.

⁽³⁾ Iată cum se exprimă în această privință Domat, *Lois civiles*, III, p. 374, No. 1 (ed. Carré): „*Le mot gage se dit plus proprement des choses mobilières, et qui se mettent entre les mains et en la puissance du créancier, et le mot hypothèque signifie proprement le droit acquis au créancier sur les immeubles qui lui sont affectés par son débiteur, encore qu'il n'en soit pas mis en possession*“.

⁽⁴⁾ L. 9 § 1, Dig., *De pignoribus et hypothecis*. Vezi și L. 1 § 2, Dig., *Quæ res pignori*, etc. 20, 3, unde se zice: „*Eam rem quam quis emere non potest, quia commercium ejus non est, jure pignoris accipere non potest*“.

⁽⁵⁾ Amanetul se întinde asupra accesoriilor lucrului, de exemplu: asupra prăsilii animalului amanetat. Troplong, *Nantissement*,

Lucr. corpo-
rale și
incorporale.

Amanetarea
unei creanțe.

Astfel, pot fi amanetate: toate lucrurile corporale, chiar banii, și lucrurile necorporale, precum creanțele (art. 1687)⁽¹⁾.

În caz de amanetarea unei creanțe, creditorul trebuie să fie pus în posesiunea titlului creanței (art. 1318)⁽²⁾, notificarea făcută debitorului conform art. 1393 C. civil nefiind suficientă, această notificare având de scop numai prevenirea debitorului ca el să nu plătească în mâinile creditorului primitiv (art. 1687).⁽³⁾

Amanet. fon-
durilor de
comerț, etc.

Mai pot fi amanetate: brevetele de invenție conferite conform legii din 17 Ianuarie 1906⁽⁴⁾; fondurile de comerț

C. Calimach.
Art. 597.

84. Cpr. L. 13, Pr., Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1; L. 3, Cod, *In quibus causis pignus, etc.*, 8, 15, etc.“ „Dritul amanetului se întinde, zice art. 597 din codul Calimach (art. 457 C. austriac), asupra tuturor părților lucrului amanetat, care sunt supuse neîngrăditei proprietăți a amanetarisitorului, cum și sporirile amanetului, și cel cuvenite la acesta; se întinde dar și asupra rodurilor nestrânse încă, și neculose de pe pământ sau de pe copaci“.

Art. 479 C.
com.

- (1) Încât privește gajul cambiilor titlurilor la ordin, acțiunilor, părților de interes și obligațiunilor nominative ale societăților financiare, industriale, comerciale, etc., vezi art. 479 C. com., completat prin legea din 15 Iunie 1906.

Dr. roman.

La Romani, lucrurile incorporale nu puteau fi amanetate. „*Incorporales res traditionem et usucapionem non recipere manifestum est*“ (L. 43 § 1, Dig., *De acquirendo rerum dominio*, 41. 1. Cpr. Pothier, *Nantissement*, V, 6. — Vezi însă Pothier, *Tr. de l'hypothèque*, IX, 211, p. 482.

- (2) Cpr. Trib. Covurului și C. Galați, *Cr. judiciar*, din 1905, No. 4 și *Dreptul* din acelaș an No. 32. Vezi și Cas. fr., Sirey, 94. 1. 273. — Sub imperiul legiuirilor noastre anterioare, atât în materie civilă cât și comercială, actul prin care se constituie în gaj un mobil incorporal, era valid chiar dacă nu avea dată certă și nu era notificat debitorului creanței. Cas. rom., Secții-Unite, Bult. 1881, pag. 255 și *Dreptul* din 1881, No. 32.

- (3) S'a decis că creditorul, căruia s'a constituit în gaj o creanță ipotecară, este un terțiu, care se poate prevala de lipsa formalității notificării creanței în persoana debitorului, cerută de art. 1393 C. civ. C. Galați, *Cr. judiciar* din 1910, No. 69 (cu o importantă observație a d-lui G. C. Plesnilă).

- (4) Cpr. Beudant, *op. cit.*, I, 147; T. Huc, XII, 351; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 34 și 66; Laurent, XXVIII, 462; Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, III, 283; Guilouard, *Nantissement*, 51; P. Pont, *Idem*, II, 1107; Pañd. fr., v^o *Gage*, 154; C. Paris, D. P. 65. 2. 231; Sirey, 66. 2. 24, etc.

(art. 861 C. com.)⁽¹⁾, care se compun din numele, clientela, mărfurile, dreptul de închiriere, etc.⁽²⁾ și, ca accesorii, dreptul la locațiune al imobilului în care ele se exercită⁽³⁾; proprietatea literară sau artistică⁽⁴⁾; partea indiviză a unui moștenitor dintr'o moștenire mobilă nelichidată încă⁽⁵⁾;

- (1) Guillouard, *op. cit.*, 53; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 34; Beudant, *op. cit.*, I, 166; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2075, No. 196 urm. Cpr. Trib. Paris, Sirey, 97. 2. 89. Vezi tom. III, partea I, al Coment. noastre, pag. 198, text și nota 1 (ed. a 2-a). Vezi *infra*, pag. 252.

Astfel, s'a decis că dreptul de farmacie, care este un fond de comerț, și deci, un lucru mobil incorporeal (C. București, *Dreptul*, din 1902, No. 23; Trib. Covurlui, *Cr. judiciar* din 1905, No. 4), soluție admisă și sub codul Caragea (vezi tom. III sus citat pag. 108, nota 2), poate fi constituit amanet. Vezi tom. III menționat, pag. 198, text și nota 3 (ed. a 2-a).

Punerea în posesiune a creditorului amanetar consistă, în asemenea caz, în remiterea în mâinele acestuia a titlului debitorului, în condițiile cerute pentru lucrurile incorporale (art. 1318). Cpr. Trib. Covurlui, C. Galați și Cas. rom. *Cr. judiciar* din 1905, No. 4; *Dreptul* din acelaș an, No. 33; *Dreptul* din 1910, No. 44 și *Cr. judiciar* din 1910, No. 59 (în această din urmă afacere am pledat noi înșine înaintea Curții supreme). Mai vezi și Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1903, No. 28, etc. Vezi *suprà*, pag. 70, nota 2 și *infra*, p. 251.

Dreptul de farmacie nefiind însă un bun imobilar, nu este susceptibil de a fi ipotecat. C. Galați, *Dreptul* din 1902, No. 37.

- (2) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1903, No. 28, pag. 232. Vezi și Cas. rom. *Dreptul* din 1910, No. 44; *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 59.

- (3) Guillouard, *op. cit.*, 52, 53; Pand. fr., v^o *Gage*, 151 urm. Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 34; T. Hue, XII, 353; C. Lyon; (sub Cas.), D. P. 59. 1. 167; Sirey, 59. 1. 913; C. Paris, D. P. 53. 2. 15; D. P. 67. 2. 10 (prima decizie); Sirey, 66. 2. 115. — *Contra*: Trib. Paris (sentință infirmată de Curte), D. P. 67. 2. 10 (coloana 2, a 2-a speță). Vezi *infra*, pag. 252.

- (4) Guillouard, *op. cit.*, 53; Laurent, XXVIII, 444; Lyon-Caen et Renault, *op. cit.*, III, 284; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 1275, No. 61 urm.; C. Paris, D. P. 75. 2. 43. Vezi *infra*, pag. 252.

- (5) Guillouard, *op. cit.*, 54; C. Paris, Répert. Dalloz, *Supplément*, v^o *Nantissement*, 39 și Sirey, 94. 1. 273 (sub Cas.). Vezi *infra*, pag. 252. — S'a decis că partea indiviză dintr'o moștenire mobilă nu poate fi amanetată, dacă succesiunea se găsește în mâinele unui administrator judiciar (Cas. fr. Sirey, 94. 1. 273; D. P. 94. 1. 420). Cine împiedică însă pe acest administrator de a deține lucrul pentru creditorul amanetar? Cpr. Planiol, II, pag. 756, nota 1 (ed. a 5-a).

Amanetarea unui drept de farmacie.

Remiterea titlului în mâinele creditorului.

Neipot. dreptului de farmacie.

Art. 495 urm. C. com. vasele plutitoare, sub condiția însă ca contractul să fie scris și transcris în privința terților (art. 495 urm. C. com.) ⁽¹⁾.

Recipisele la purtător. Mai pot încă fi amanetate recipisele la purtător libere de casele de împrumut pe amanet, pentru obiectele amanetate (art. 13 L. din 23 Februarie 1906). Aceste recipise sunt, în adevăr, mobile corporale sau valori negociabile ⁽²⁾.

Lucrurile viitoare. Lucrurile viitoare nu pot însă face obiectul unui amanet. Astfel, nu s'ar putea amaneta un fond de comerț ce părțile își propun de a crea ⁽³⁾.

Formele contractului de amanet.

1° Intre părți.

Consimțământul părților și tradiția lucrului. Contractul de amanet, încât privește raporturile dintre părți, nu este supus nici unei condiții particulare de formă. El este valid și devine perfect, între debitor și creditor, prin singurul consimțământ urmat de tradiția lucrului în mâinile creditorului sau unui terțiu ales de părți (art. 1685, 1688) ⁽⁴⁾. Aceeaș soluție eră admisă și de Pothier în vechiul drept francez ⁽⁵⁾.

Doved. amanetului între părți. Existența amanetului poate deci fi stabilită între părți prin corespondența, mărturisirea și jurământul lor, precum și prin proba testimonială, în cazurile în care această probă este admisă ⁽⁶⁾.

Art. 478 C. com. Incât privește gajul comercial, art. 478 din codul de comerț dispune că gajul constituit de către un comerciant sau de un necomerciant pentru fapte de comerț, se constată, între părțile contractante, prin toate probele ad-

Gaj maritim. ⁽¹⁾ Gajul unui vas (gaj maritim) este deci valid între părți, independent de orice transcriere a contractului. Trib. Brăila, *Dreptul* din 1897, No. 23.

⁽²⁾ Cpr. C. Paris, D. P. 90. 2. 342; Pand. fr., v^o *Gage*, 155; Répert. Sirey-Carpentier, *eod.* n^o, 84, etc.

⁽³⁾ Planiol, II, pag. 759, nota 1 (ed. a 5-a); C. Rouen, D. P. 1902. 2. 273. — Lucrurile viitoare pot însă face obiectul unei făgăduințe de amanet. Répert. Sirey, v^o *Gage*, 87.

⁽⁴⁾ Vezi Répert. Sirey, v^o *Gage*, 100, și numeroasele autorități citate acolo; Dalloz, *Nouv. C. civil annoté*, IV, art. 2074, No. 5, și autoritățile citate acolo.

⁽⁵⁾ Pothier, *Hypothèques*, IX, 209, pag. 482 (ed. Bugnet).

⁽⁶⁾ Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 38 și 42; Guilouard, *Idem*, 59; T. Huc, XII, 357; Répert. Sirey, v^o *cit.*,

mise de legea comercială prin art. 46 C. com. ⁽¹⁾, fără a se distinge dacă părțile au sau nu acelaș domiciliu. Față însă cu cei de al treilea, gajul nu poate fi dovedit decât printr'un act scris, dacă suma pentru care el este constituit trece peste *cinci sute lei* ⁽²⁾.

2° In privința terțiilor (Privilegiul creditorului).

Art. 1686. — Amanetul dă creditorului dreptul de a fi plătit din lucrul amanetat cu preferință înaintea altor creditori.

Ca să rezulte preferință, se cere un act înregistrat în regulă, care să enunțe suma datorită, specia și natura lucrurilor amanetate, sau o descrițiune de calitatea, greutatea și măsura lor.

Facerea unui act scris nu este neapărată decât când datoria trece peste 150 lei. (Art. 1171, 1179, 1182, 1191 urm., 1197, 1198, 1203, 1687, 1688, 1730, 3° C. civ. Art. 478, 479, 480, 495 C. com. Art. 2073, 2074 C. fr.) ⁽³⁾.

Pentru ca contractul de amanet să-și producă efectele sale față de terții, și pentru ca acest contract să confere creditorului un privilegiu și dreptul de preferință care rezultă din acest privilegiu ⁽⁴⁾, se cer mai multe condiții:

Condițiile cerute p. existența privilegiului.

101 urm., și autoritățile citate acolo; Trib. Belfort, D. P. 94. 2. 57, etc. Vezi și *infra*, pag. 255.

(1) Cpr. Cas. rom. Bult. 1899, pag. 200.

(2) Cpr. C. Galați, *Dreptul* din 1901, No. 29 și Judec. ocol. T.-Severin, *Cr. judiciar* din 1904, No. 69, pag. 582. — S'a decis însă că, prin înserisul de care vorbește art. 478 C. com., relativ la dovedirea gajului pentru fapte de comerț, legea n'a voit să înțeleagă un act în forma contractelor, mijlocit în momentul constituirii gajului și purtând semnăturile ambelor părți contractante, ci orice act scris emanând dela debitorul constituitor al gajului, prin care să se poată dovedi, ulterior constituirea lui, existența gajului față de cei de al treilea, care n'ar avea cunoștința de această constituire. Trib. Covurlui, care, în considerentele sale, citează în acest sens părerea lui Vidari. *Dreptul* din 1907, No. 64. și *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 74.

(3) Cpr. L. 9 și L. 14, Cod, *De distractione pignorum*, 8, 28; L. 18 § 2, Dig., *De pigneratitia actione*, 13, 7; L. 5 §§ 8 și 17, Dig., *De tributoria actione*, 14, 4, etc.; Pothier, *Hypothèques*, IX, 214, și *Nantissement*, V, 26, 56 urm., etc.

(4) Creditorul amanetar are, în adevăr, dreptul de a fi plătit din prețul lucrului amanetat cu precădere înaintea celorlalți creditori ai debitorului. C. Iași și Galați, *Dreptul* din 1894, No. 29 și 31. Cpr. și Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1876, No. 28.

- Act scris. 1° Contractul trebuie să fie constatat printr'un act scris, adecă: fie autentic, fie sub semnătură privată.
- Neaplicarea art. 1179. Nu este însă, în principiu, nevoie ca actul scris să fie redactat în dublu original (art. 1179), pentru că amanetul nu este un contract sinalagmatic (1).
- Motivele pentru care se cere un act scris. Actul scris este cerut, în specie, pentru ca să nu se poată simulă constituirea unui amanet, în scopul de a se favoriză pe un creditor în detrimentul altora.
- Enunțările actului. 2° Acest act, trebuie să enunțe suma datorită, specia și natura lucrurilor amanetate. Dacă s'au amanetat lucruri fungibile, actul trebuie să enunțe calitatea, greutatea și măsura lor (2).
- Scopul acestor enunțări. Arătarea sumei datorite are de scop de a împedica pe părți de a mări creanța în detrimentul altor creditori, iar arătarea speciei și naturei lucrurilor amanetate are de scop împedirea de a se substitui lucrurilor amanetate alte lucruri de o valoare mai mare. Această substituie, care ar fi dăunătoare creditorilor, devine cu neputință îndată ce lucrul amanetat este determinat într'un mod precis.
- Chestie de fapt. Chestiunea de a se ști dacă determinarea lucrului amanetat este suficientă, este o chestiune de fapt lăsată la suverana apreciere a instanțelor de fond (3).
- Cazurile când arătările de mai sus sunt făcute printr'un act separat. Arătările de mai sus pot fi făcute printr'un act separat, însă acest act trebuie să fie anexat la contractul de amanet. În caz când aceste arătări și indicări ar fi prevăzute într'un act separat, acest act va trebui să aibă dată certă, pentru că altfel ar fi foarte lesne de a se substitui actului primitiv un alt act, care ar cuprinde mai multe lucruri decât cele amanetate.

(1) Vezi *suprà*, pag. 236, text și nota 2.

Amanetarea unei biblioteci.

(2) Prin aplicarea acestei regule, se decide că acela care-și pune biblioteca sa amanet, trebuie să menționeze nu numai numărul volumelor amanetate, dar încă operile ce ea cuprinde, formatul și ediția lor. Cpr. Grenier, *Tr. des hypothèques*, II, 314, pag. 21 (ed. belg. din 1833).

(3) Dacă amanetul cuprinde mai multe lucruri, din care unele sunt arătate iar altele nearătate, contractul nu este valid, față de terții, decât numai în privința obiectelor indicate. Guillaouard, *op. cit.*, 79; Baudry et Loynes, *op. cit.*, 55; T. Huc, XII, 360; Laurent, XXVIII, 465; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2074, No. 89 urm.

3° Actul care constată amanetul trebuie să fie sau autentic, sau cel puțin *înregistrat*, adică să aibă măcar dată certă, și aceasta tot în scopul de a se înlătura fraudele (¹).

Act înregistrat.

Art. 728 *bis* Pr. civ., adăogat de legiuitorul din 1900, mai cere încă ca actul de amanet să fie transcris într'o anume condică. (Vezi și art. 721 Pr. civ.). Această formalitate eră prescrisă și prin Regul. organic al Munteniei (²). Ea nu se cerea însă pentru locuitorii săteni (art. 341 din suszisul Regulament).

Transcrierea contractului. Art. 728 bis Pr. civ.

Formalitatea transcrierii, având de obiect aducerea amanetului la cunoștința celor de al treilea, și împedicarea fraudelor, interesează ordinea publică. Ca atare, această formalitate se aplică tuturor amanetelor în genere, civile ca și comerciale (vezi art. 480 C. com. § adăogat prin legea din 1906), și chiar amanetărilor de creanțe (art. 1687 C. civil, 479 § ultim C. com.). S'ar părea chiar că formalitatea transcrierii contractului de amanet este suficientă și că notificarea care trebuie să se facă debitorului devine inutilă. Credem însă că ambele măsuri de publicitate trebuiesc îndeplinite, și nu sfătuim pe părți a se mulțumi numai cu transcrierea contractului, deși recunoaștem că măsura transcrierii, pe care a adăogit-o legiuitorul din 1900, spre a se pune legea de procedură în concordanță cu codul civil, este mult mai energică și mai eficace decât notificarea prescrisă de art. 1687 C. civil și 479 § ultim C. com.

Aplic. transcrierii la toate amanetele, chiar la acele ale creanțelor. Controversă.

În adevăr, cel mai bun mijloc de a împedica pe debitorul creanței amanetate de a plăti această creanță creditorului primitiv, este de a se aduce amanetarea creanței la cunoștința debitorului, căci această înștiințare îl va deșteptă și îl va împedica de a face plata în mâinile unei persoane

(¹) C. Iași (afacere în care am pledat noi înșine alături cu amicul nostru, C. G. Dissescu), *Dreptul* din 1882, No. 83; *Judec. ocol. T.-Severin, Cr. judiciar* din 1904, No. 69, pag. 582. — În Franța, cuvântul *înregistrat* se referă la o dispoziție fiscală. Acolo, chestiunea de a se ști dacă este suficient ca actul să aibă numai dată certă, este controversată. Vezi Thiry, IV, 287; Valette, *Privil. et hypothèques*, pag. 51, 52 (ed. din 1846).

(²) Vezi Regul. organic al Munteniei, capit. VII (pentru judecătorii), secția a 8-a (pentru trecerea în condică a zălogirelor și a foilor de zestre), art. 332 urm. Vezi și Regul. organic al Moldovei, anexa lit. T.

care nu mai are dreptul de a o primi. Și dacă, cu toată notificarea amanetului, debitorul va plăti în mâinile creditorului primitiv, plata nu va fi validă, și el va trebui să plătească din nou, în baza regulii cunoscute: *Qui paye mal, paye deux fois*. Spre a decide că formalitatea transcrierii nu poate să înlocuească notificarea prescrisă de lege, în privința amanetării creanțelor, vom invoca un argument prin analogie. Astfel, un alt mod de publicitate admis de lege în materie de amanet, este remiterea lucrului amanetat în mâinile creditorului sau unui terțiu (art. 1686) (vezi *infra*, p. 250). Or, nu se poate susține că transcrierea prevăzută de art. 728 *bis* Pr. civ. a înlocuit această predare a lucrului. Tot astfel, nu ne vine a crede că transcrierea a înlocuit notificarea, în privința amanetării creanțelor. Suszisul text din procedura civilă a prevăzut deci, în privința amanetelor, o măsură de publicitate mai mult, pe lângă aceea existentă. Acestea ni se par adevăratele principii ⁽¹⁾, și ele rezultă și din partea finală a art. 479 C. com., reprodus *infra*, p. 282.

Art. 1686
§ ultim.

Sanctiunea
neîndeplinirei
art. 1686.

Gaj
comercial.

Facerea unui act scris nu este neapărată decât atunci când datoria e mai mare de 150 lei (art. 1686 § ultim).

Dacă una din formalitățile cerute de art. 1686 lipsește, amanetul nu există față de terții, iar creditorul nu are privilegiul ce-i conferă acest text. Cu alte cuvinte, formalitățile de mai sus nu sunt prescrise numai pentru dovedirea contractului, ci pentru *însăș validitatea lui*.

Art. 1686 nu este aplicabil în materie comercială, forma contractului fiind cărmuită de art. 478 C. com., de care am vorbit mai sus.

4° În fine, ultima condiție cerută pentru ca amanetul să-și producă efectele sale *față de terții*, este ca creditorul să fie în posesiunea lucrului amanetat. Această condiție despre care am mai vorbit *supra*, pag. 240, este cerută de art. 1688, 1730, 3° C. civ., și de art. 480 C. com. Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 1688 C. civil:

Art. 1688. — În toate cazurile însă, acest privilegiu nu subzistă asupra amanetului decât atunci când s'a dat și a rămas în posesiunea creditorului, sau unui al treilea ales de părți. (Art. 1139,

(1) Cu toate acestea, Curtea de apel din Roma s'a pronunțat în sens contrar, textele italiene fiind astăzi aceleași ca și la noi. Vezi *Dreptul* din 1910, No. 70 (eu observ. noastră).

1316 urm., 1393, 1730, 3° 1755 C. civ. Art. 480, 496, 497 C. com. Art. 2076 C. fr.) (1).

După acest text, pentru ca contractul de amanet să-și producă efectele sale față de terții, trebuie ca creditorul să fie pus în posesiunea lucrului, fie prin el însuș, fie prin intermediarul unui terțiu ales de părți (2), și să fi păstrat posesiunea lucrului (3); și aceasta fie că este vorba de lucruri corporale sau încorporale (4).

Remiterea lucrului amanetat.

Dacă creditorul amanetar a pierdut însă în mod involuntar posesiunea lucrului, el va putea să revendice acest lucru, în baza art. 1730, 1° (*vindicatio pignoris*), căci dacă acest din urmă text acordă revendicarea locatorului, care are un gaj tacit asupra mobilelor locatarului (5), acelaș drept trebuie

Revendicarea lucrului amanetat, de către creditor.

(1) Cpr. L. 2 și L. 4, Cod, *De remissione pignoris*, 8, 26; L. 4 și L. 8 § 11, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1; L. 158, Dig., *De div. regulis juris antiqui*, 50, 17; Pothier, *Nantissement*, V, 4, 8, 9 și *Hypothèques*, IX, 209, etc.

(2) Insuș debitorul nu poate deci niciodată să înlocuiască pe terțiu convenit între părți. Cpr. T. Hue, XII, 378, p. 440; C. Douai, Sirey, 93. 2. 233; Trib. Belfort, *Cr. judiciar* 1910, No. 72.

(3) Deci, dacă creditorul, după ce a primit lucrul în posesiunea sa, l-a restituit debitorului, privilegiul statornicit de art. 1686 și 1730, 3° nu-și va mai avea ființă. Thiry, IV, 292; Beudant, *Suretés personnelles et réelles*, I, 162; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2076, No. 164 urm.; T. Hue, XII, 380; Cas. fr. D. P. 94. 1. 409 (cu nota lui Boistel); *Pand. Périod.* 96. 1. 409.—Judecătorii fondului apreciază în mod suveran împrejurările din care rezultă deposedarea creditorului și pierderea privilegiului său. Cas. fr. D. P. 97. 1. 353.

(4) Thiry, IV, 292; Laurent, XXVIII, 476; Troplong, *Nantissement*, 277; P. Pont, *Idem*, 1131; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 74; Guillouard, *Idem*, 90; Dalloz, *Nouveau C. civ. annoté* IV, art. 2076, No. 1 urm.; C. Besençon, Sirey, 96. 2. 71; D. P. 96. 2. 219.—*Contra*: (în privința lucrurilor încorporale, precum creanțele): Colmet de Santerre, VIII, 30 bis V; Trib. Paris, D. P. 45. 4. 353.

(5) Deposedarea proprietarului amanetului nu se aplică în materie de locațiune de imobile, în care locatorul își exercită privilegiul său, cu toate că mobilele asupra cărora se exercită acest privilegiu se găsesc în posesiunea locatarului sau arendașului. În asemenea caz, există în adevăr un gaj tacit, și locatorul este presupus a avea în posesiunea sa mobilele locatarului sau arendașului său. Cpr. Planiol, II, 2402, 2466; C. Rouen, D. P. 99. 2. 137. Vezi *infra*, explic. art. 1730, 1°.

Gaj tacit.

să-l aibă *a fortiori* creditorul amanetar, care are un gaj expres⁽¹⁾.

Art. 480 C.
com.

Regula de mai sus, după care lucrul amanetat trebuie să fie în posesiunea creditorului, este admisă, cu oarecare excepții⁽²⁾, și în materie comercială, prin art. 480 din codul de comerț. Acest text, la care s'a adăogat mai multe dispoziții prin legea din 15 Iunie 1906, va fi reprodus în Apendicele dela finele acestui titlu, p. 283. Tot acolo vom vedea că mai multe legi speciale fac excepție dela acest principiu, care voește ca lucrul amanetat să fie în posesiunea creditorului, sau a unui terțiu, pentru creditor și în numele lui.

Motivele punerii în posesiune a creditorului amanetar.

Legea prescrie, în regulă generală, ca creditorul să fie pus în posesiunea lucrului amanetat, pentru că privilegiul creditorului amanetar nu rezultă, ca celelalte privilegii, din calitatea creanței, ci din convenția părților. Punerea în posesiune a creditorului amanetar este, în adevăr, un mijloc de publicitate, care corespunde cu inscripția ipotecară în materie imobiliară, și care vestește pe terții interesați (cei alți creditori ai debitorului) că creditorul amanetar are drepturi preferabile acestor din urmă. Ea este deci o garanție contra fraudei, căci în lipsa ei, proprietarul unui lucru mobil ar fi putut să-l constituiască amanet la mai mulți creditori, și astfel să surprindă buna lor credință⁽³⁾.

Posesiune reală.
Art. 972.

Din cele mai sus expuse rezultă că posesiunea creditorului amanetar trebuie să fie o posesiune efectivă și aparentă în sensul art. 972, de natură a fi cunoscută terțiilor⁽⁴⁾.

Posesiune actuală.

Posesiunea creditorului amanetar trebuie să fie *actuală și reală*, o posesiune civilă, fictivă sau precară nefind suficientă⁽⁵⁾.

Art. 497 C.
com.

- (1) Cpr. D. Negulescu, *Teoria privilegiilor*, pag. 25, 26. Vezi *supră*, pag. 240, *ad notam*, și *infra*, p. 257, nota 1, *in fine*.
- (2) Vezi, de exemplu, art. 497 C. com., în privința amanetării unui vas.
- (3) Cpr. Beudant, *op. cit.*, I, 163, 171; Thiry, IV, 292; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 68; Mourlon, III, 1218, *in fine*, etc.
- (4) Cas. fr. Sirey, 78. 1. 261; D. P. 79. 1. 65 și 401; D. P. 92. 1. 505; Sirey, 93. 1. 465; D. P. 94. 1. 420; Sirey, 97. 1. 85; Thiry, IV, 292, pag. 259; Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 69; Guillaouard, *Nantissement*, 94; Aubry et Rau, IV, § 432, p. 706 (ed. a 4-a); T. Huc, XII, 378, pag. 440.
- (5) Cpr. Planiol, II, 2404; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2076, No. 16 urm

Dacă lucrul amanetat este un mobil corporal, punerea Amanet. unui mobil corporal. în posesiune a creditorului se va efectua, în genere, prin tradiția sau remiterea materială a lucrului⁽¹⁾.

Dacă lucrul amanetat urmează a fi încredințat unui Cazul când lucrul este încredințat unui terțiu. terțiu, care n'a luat parte la convenție, privilegiul creditorului nu va exista decât atunci când terțul a acceptat de a deține lucrul pentru creditor⁽²⁾.

Primirea lucrului de către terțiu nu este supusă niciunei forme speciale; ea va fi stabilită conform dreptului comun⁽³⁾.

Dacă este vorba de un mobil incorporeal, tradiția va Amanet. unei creanțe. consista în remiterea titlului (analogie din art. 1391)⁽⁴⁾.

Acest principiu nu suferă nicio dificultate în privința Creanțele neconstatate prin titlu. creanțelor constatate printr'un titlu (art. 1687), căci acelea în privința cărora nu există titlu, deși pot fi cedate, totuși nu pot fi amanetate, de oarece punerea în posesie a creditorului este, în privința lor, cu neputință⁽⁵⁾.

(1) Cpr. Beudant, *op. cit.*, I, 164. — Posesiunea poate însă să rezulte din remiterea cheilor magaziei în care se găsește lucrul amanetat (cpr. art. 480 C. com. și 1316 C. civil); din punerea unui semn de către creditor pe lucrul amanetat. Art. 1316 C. civ., 480 C. com.

În fine, posesiunea poate să rezulte din consimțământul părților, când, de exemplu, lucrul amanetat fiind de mai înainte în posesiunea creditorului, cu titlu de comodat, depozit, etc., părțile au convenit ca acest lucru să rămâie în mâinile lui cu titlu de amanet. Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 69; Guillouard, *Idem*, 95 urm.; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2076, No. 52 urm. — Vezi însă Laurent, XXVIII, 473 (în privința remiterii cheilor magaziei în care s'ar găsi depus lucrul amanetat). Cazul când remiterea lucrului rezultă din consimțământul părților.

(2) Beudant, *loco cit.*; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 85; P. Pont, *Idem*, II, 1138; T. Hue, XII, 378, p. 440; Laurent, XXVIII, 484; Dalloz, *op. cit.*, art. 2076, No. 147 urm.

(3) T. Hue, XII, 378, pag. 440; C. Paris, Sirey, 48. 2. 285.

(4) Beudant, *loco cit.*; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 74; Guillouard, *Idem*, 92; Laurent, XXVIII, 476; Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, III, 280; Cas. fr., Sirey, 86. 1. 305 (cu nota lui Lyon-Caen); D. P. 86. 1. 406; C. Paris, D. P. 93. 2. 470, etc. Vezi *suprà*, p. 243, nota 1.

(5) Beudant, *loco cit.*; Laurent, XXVIII, 477; Aubry et Rau, IV, § 452, p. 705, nota 20 (ed. a 4-a); Troplong, *Nantissement*, 278; P. Pont, *Idem*, 1132; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 75; Guillouard, *Idem*, 91; Planiol, II, 2409; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2076, No. 81; Lyon-Caen, nota în Sirey, 95. 1. 273; C.

Amanet. unui
brevet de in-
venție.

Dacă s'a amanetat un brevet de invenție, ceea ce știm că este cu putință (vezi *suprà*, pag. 242), însuș brevetul va fi remis creditorului⁽¹⁾.

Amanet. pro-
prietății li-
terare.

Dacă s'a amanetat o proprietate literară sau artistică, ceea ce iarăș este cu putință (*suprà*, pag. 243), se va remite creditorului obiectul material din care rezultă dreptul autorului⁽²⁾.

Contract de
locațiune.

Dacă s'a amanetat drepturile care rezultă dintr'un contract de locațiune sau arendare (*suprà*, pag. 243), se va remite creditorului amanetar titlul constitutiv al contractului și notificarea amanetului făcută locatorului⁽³⁾.

Dreptul in-
diviz al unui
moștenitor.

Constituirea amanetului asupra dreptului indiviz al unui moștenitor într'o succesiune mobilă nelichidată (vezi *suprà*, pag. 243), a dat loc la dificultăți serioase⁽⁴⁾.

Amanet. unui
fond de co-
mert.

S'au ivit, de asemenea, dificultăți în privința fondurilor de comerț, care sunt mobile incorporale și care, ca atare, pot fi amanetate (cpr. art. 861 Cod. com.)⁽⁵⁾, și aceste dificultăți sunt și mai mari la noi, unde nicio lege specială nu există în această privință.

Amanet. măr-
furilor de-
puse în ma-
gaziile
generale.

Gajul asupra mărfurilor depuse în magaziile generale este regulat prin art. 5 urm. al legii dela 28 Iunie 1881, modificată, în unele privințe, prin aceea din 6 Iunie 1892. (Cpr. art. 489 § 2 Cod. com.)⁽⁶⁾. Despre această lege spe-

București, *Dreptul* din 1893, No. 45 (motive), pag. 358. — Dacă creanța este constatată printr'un act autentic, se va remite creditorului însuș titlul original al creanței, iar nu numai o copie de pe el. Laurent, XXVIII, 478; Cas. fr. Sirey, 86. 1. 305. — *Contrà*: Lyon-Caen et Renault, *op. cit.*, III, 281.

(1) Beudant, *op. cit.*, 164. pag. 137; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 78; Lyon-Caen et Renault, *op. cit.*, III, 283; C. Paris, D. P. 65. 2. 231, etc.

(2) Beudant, *op. cit.*, 165; Lyon-Caen et Renault, *op. cit.*, III, 284; C. Paris, D. P. 75. 2. 43, etc.

(3) Dalloz. *Nouv. C. civil annoté*, IV, art. 2076, No. 75; C. Paris, D. P. 93. 2. 108.

(4) Vezi Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2076, No. 105 urm.

(5) Vezi *suprà*, pag. 242, 243. Cpr. Beudant, *op. cit.*, I, 166, p. 137 urm.; T. Huc, XII, 376; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2075, No. 237 urm.; C. Paris, D. P. 93. 2. 108; Cas. rom. *Dreptul* din 1910, No. 44, și alte decizii citate *suprà*, p. 243, nota 1.

(6) Vezi asupra acestei materii speciale, în Franța, Beudant, *op. cit.*, I, 158, 167.

cială și altele, privitoare la creditul agricol, la banca agricolă, etc., ne vom ocupa în Apendicele titlului de față, p. 284 urm.

Legea nedeterminând momentul când creditorul amanetar trebuie să fie pus în posesiunea lucrului amanetat, în cazurile mai sus expuse, în care această posesiune este necesară, se decide, în genere, că lucrul poate să fie trădat în posesiunea lui cât timp terții n'au dobândit niciun drept asupra acestui lucru⁽¹⁾.

Momentul când creditorul poate fi pus în posesiunea amanetului.

Despre amanetarea creanțelor.

Art. 1687. — Preferința arătată în art. 1686 nu se poate înființa în privința mobilelor incorporale, precum creanțele mobiliare, decât printr'un act în regulă înregistrat și notificat debitorului creanței date în amanet. (Art. 1107 § 2, 1393, 1688, 1692 C. civ. Art. 479 § ultim C. com. Art. 2075 C. fr.)⁽²⁾.

Mobilele incorporale, precum creanțele (drepturi personale mobiliare) și chiar drepturile *reale* mobiliare pot, după cum știm, face obiectul unui amanet.

Legea, vorbind în special de creanțe, dispune că, conform art. 1686, pe lângă remiterea titlului în mâinile creditorului (art. 1685, 1688)⁽³⁾, actul care constată amanetul să fie înregistrat, adică să aibă cel puțin dată certă, și să fie transcris (art. 728 *bis* Pr. civ). Apoi, acest act trebuie să fie notificat prin portărei debitorului creanței date în amanet⁽⁴⁾, sau acceptat de debitor într'un act autentic, con-

⁽¹⁾ Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2076, No. 112 urm., și autoritățile citate acolo.

⁽²⁾ Cpr. L. 3, Cod, *De novationibus et delegationibus*, 8, 42; Pothier, *Nantissement*, 6, nota 2. Vezi și art. 108 din cutuma Parisului. — S'a decis, sub vechiul cod de comerț, că dispoziția art. 1687 nu eră aplicabilă în materie comercială (argum. din art. 1696). Cas. rom. Secții-Unite, Bult. 1881, pag. 255. S'a mai decis, tot sub codul vechiu, că art. 1687 nu eră aplicabil efectelor la purtător. Cas. rom. Bult. S-a II, 1880, p. 61 și Bult. S-a I, 1881, pag. 25, etc. Cpr. Planiol, II, 2410. Vezi și art. 479 din codul de comerț actual.

⁽³⁾ Știm, în adevăr, că remiterea lucrului în mâinile creditorului sau unui terțiu care deține pentru dânsul, se aplică nu numai la lucrurile corporale, dar și la acele incorporale. Vezi *suprà*, pag. 242. Cpr. C. Galați, *Dreptul*, din 1905, No. 32.

⁽⁴⁾ Cpr. Cas. rom. și C. Galați, Bult. 1903, p. 1494 și *Dreptul*

form art. 1393 § 2, deși art. 1687 nu vorbește decât de notificare⁽¹⁾.

Consecințele
notificării sau
acceptării
debitorului.

Odată actul de amanet notificat debitorului sau acceptat de dânsul printr'un act autentic, acesta din urmă nu mai poate plăti decât creditorului amanetar; de unde rezultă că terții creditori ai debitorului, nu mai pot face popririi în mâinile debitorului creanței, pentru că siguranța creditorului

Art. 479 C.
com. § ultim.

din 1903, No. 24. — Aceeaș formalitate se prevede și de art. 479 § ultim C. com. „Dacă s'a dat în gaj o creanță mobilă, zice acest text, creditorul gajist, pentru a-și crea privilegiul său față cu cei de al treilea, urmează să notifice debitorului creanței dată în gaj, constituirea gajului“. — Prin întârzierea notificării cerută de art. 1687, se întârzie deci înființarea privilegiului creditorului amanetar, așa că până la facerea acestei notificări, debitorul creanței amanetate poate, în mod valid, să facă plata în mâinile creditorului său. C. apel Genova (20 Martie 1883), *Raccolta di giurisprudenza italiana (Bettini)*, 1883, 2, pag. 249.

Inlocuirea no-
tificării prin
acceptarea de-
bitorului
creanței în-
tr'un act au-
tentie. Con-
troversă.

(1) Unii susțin că acceptarea debitorului creanței într'un act autentic nu echivalează cu notificarea, pentru că art. 1687 nu vorbește de ea, și pentru că totul este de rigoare în materie de privilegii. Vezi Thiry, IV, 290; Laurent, XXVIII, 464; Baudry-Lacantinerie, II, 1312 (ed. a 9-a); Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 60, p. 42 (ed. a 3-a din 1906); C. Paris, Sirey, 82. 2. 26 (cu nota lui Lyon-Caen). Cpr. Cas. fr. Sirey, 69. 1. 397; D. P. 70. 1. 81 (soluție implicită). Credem însă, cu toate acestea, că acceptarea debitorului într'un act autentic va produce aceleași efecte ca și notificarea făcută debitorului, pentru că ea dovedește că el cunoaște constituirea amanetului. Apoi, nu vedem pentru ce legea ar fi mai riguroasă pentru stabilirea privilegiului creditorului, care este un drept real, decât pentru dobândirea proprietății creanței (art. 1393). Tot ce legea cere este ca debitorul creanței amanetate să cunoască amanetul, pentru ca, pe deoparte, el să n'o plătească în mâinile creditorului său, cât timp acest creditor nu va aduce do- vada stingerii amanetului, iar pe de altă parte, să poată in- formă pe acei interesați despre existența amanetului. Vezi în acest din urmă sens, Arntz, IV, 1594; Aubry et Rau, IV, § 432, p. 704 (ed. a 4-a); Colmet de Santerre, VIII, 301 bis III; Guillouard, *Nantissement*, 116; Troplong, *Idem*, 268; Thézard, *Idem*, 13; P. Pont, *Idem*, 1106; Valette, *Privil. et hypothèques*, 49, p. 52 (ed. din 1846); Duranton, XVIII, 524; Mourlon, III, 1219; T. Huc, XII, 364; Planiol, II, 2409; Beudant, *Suretés personnelles et réelles*, I, 149, pag. 125; André, *Tr. pratique du régime hypothécaire*, 199, p. 98 (ed. a 2-a); Cas. fr. Sirey, 1905, 1. 113 (cu nota lui Lyon-Caen).

amanetar nu poate fi micșorată de cât cu consimțământul său ⁽¹⁾.

Formalitățile prescrise de art. 1687 sunt aplicabile chiar atunci când valoarea amanetului sau aceea a obligației ce el garantează, n'ar întrece suma de 150 lei, căci art. 1687 nu distinge în această privință, după cum distinge art. 1686; de unde rezultă ca un act având dată certă va fi necesar în privința amanetării unei creanțe, chiar dacă ar fi vorba de o sumă mai mică de 150 lei ⁽²⁾.

Cazul când s'a amanetat o creanță mai mică de 150 lei.

Rămâne însă bine înțeles că formalitățile prescrise de art. 1687 nu sunt cerute decât în ceea ce privește raporturile dintre creditor și terții, și pentru a da loc la privilegiul său. Încât privește însă raporturile dintre părți, neobservarea formelor de mai sus nu împiedică amanetul de a-și produce efectele sale.

Art. 1687 nu privește decât pe terții.

Existența amanetului va putea deci fi stabilită, între părți, nu numai printr'un act având dată certă, ci încă prin martori, în cazurile în care proba testimonială este admisibilă, și, în orice caz, prin mărturisirea sau jurământul părților ⁽³⁾.

Stabilirea amanetului creanței între părți.

Notificarea sau acceptarea amanetului într'un act autentic de către debitorul creanței, stabilind în viitor o legătură de drept între acest din urmă și creditorul amanetar, de aici ar părea să rezulte că chitanțele intervenite între acest debitor și creditorul său nu sunt opozabile creditorului amanetar decât atunci când au dobândit dată certă înainte de notificarea sau acceptarea amanetului printr'un act autentic. În adevăr, creditorul amanetar devine un terțiu în sensul art. 1182, în urma notificărei făcută debitorului sau acceptărei acestuia ⁽⁴⁾. Soluția contrară este însă admisă în genere, pentru că, după o practică care datează încă din vechiul drept francez, art. 1182 nu se aplică chitanțelor, aceste din urmă fiind opozabile terțiilor, în specie creditorului amanetar și cesionarului creanței, și făcând prin ele înșile credință despre

Neaplic. art. 1182 creanțelor.

(1) Cpr. Trib. Iași, *Dreptul* din 1909, No. 44, pag. 350.

(2) Planiol, II, 2417; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 57; Thézard, *op. cit.*, 10 și 13; P. Pont, *Idem*, 1099; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2075, No. 84 și 94, etc.

(3) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 38, 42 urm.; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2075, No. 34 urm. Vezi și *suprà*, pag. 244.

(4) Vezi *suprà*, p. 242, nota 3.

data lor, mai ales atunci când au fost opuse imediat, adevă în ziua chiar a notificărei amanetului sau cesiunei creanței⁽¹⁾.

Efectele amanetului.

Contractul de amanet conferă oarecare drepturi creditorului amanetar și dă loc la oarecare obligații atât în sarcina creditorului cât și a debitorului.

1° Drepturile creditorului amanetar.

Privilegiul
creditorului
amanetar

Efectul principal al amanetului este, după cum știm, de a Conferi creditorului amanetar un privilegiu asupra lucrului amanetat, pentru a fi plătit asupra prețului acestui lucru cu preferință înaintea altor creditori (art. 1686, 1730, 3°)⁽²⁾.

Condițiile
acestui privi-
legiu.

Acest privilegiu se deosebește de celelalte privilegii, întrucât el nu rezultă din natura creanței, ci din convenția părților, adevă din contractul de amanet. El este subordonat posesiunii lucrului, ceea ce însemnează, după cum am văzut, că el nu subzistă decât dacă lucrul amanetat rămâne în

⁽¹⁾ Cpr. Mourlon, II, 1569 și III, 1220; P. Pont, *Nantissement*, 1109; Marcadé, V, art. 1328, No. V, *in fine* și VI, art. 1689 urm., No. 5; Aubry et Rau, VIII, § 756, p. 254, 255; Demante et Colmet de Santerre, V, 291 *bis* IV; Bonnier, *Tr. des preuves*, 701. Vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 179 și tom. VIII, p. 819, nota 3. Cpr. Trib. Prahova, *Convorbiri juridice* din 15 Aprilie și 1 Mai 1908, No. 7 și 8, pag. 5.— Vezi însă C. București, *Dreptul* din 1903, No. 81. Cpr. în acest din urmă sens, T. Huc, X, 221; Laurent, XIX, 333 urm. Vezi asupra chestiunii de a se ști dacă art. 1182 se aplică la chitanțe, Dalloz, *Nouv. C. civil annoté*, III, art. 1328, No. 103 urm.

Dr. nostru
anterior.

⁽²⁾ „Creditorul cel ce are zălog, zice codul lui Andr. Donici (art. 10, capit. 13), are protie între ceilalți, și nu poate să păgubească din capitalul datoriei. Cum și cel ce are îndreptăți banii săi pentru ca să se facă casă sau alt acaret, cu cari bani s'au și făcut; căci are tăcută ipotecă în casa ce s'au toemit ori s'au făcut; și după aceștia încap ceilalți creditori ce vor fi fără zălog“. Vezi și codul Caragea (art. 21, partea III, capit. 8), unde se zice: „Cei cu zălog împrumutători se protimesesc la plată mai întâi decât cei fără zălog“.

posesiunea creditorului sau unui terțiu ales de părți (art. 1688 C. civ., 480 C. com.).

Acest privilegiu este, ca toate celelalte, un drept real. Creditorul amanetar nu dobândește deci proprietatea lucrului amanetat, care rămâne a debitorului, până la exproprierea lui. Aceasta rezultă din art. 1690, care se exprimă în termenii următori:

Debitorul rămâne proprietarul lucrului amanetat.

Art. 1690.— Până la expropriațiunea debitorului, de este să se facă, el (debitorul) rămâne proprietarul amanetului. (Art. 1685, 1686, 1701 C. civ. Art. 2079 C. fr.) (1).

Debitorul lucrului amanetat rămâne proprietarul acestui lucru. „*Pignus in dominio debitoris manet*“, zice jurisconsultul Tryfoninus, după Papinian (2).

Creditorul nu dobândește decât posesiunea lucrului amanetat. „*Pignus, manente proprietate debitoris, solam possessionem transfert ad creditorem*“, zice jurisconsultul Florentinus (3); de unde rezultă că, dacă valoarea lucrului amanetat s'a mărit sau s'a micșorat, această mărire sau micșorare aparține debitorului. „*Quidquid pignori commodi sive incommodi fortuito accessit, id ad debitorem pertinet*“ (4).

Creditorul amanetar nu dobândește decât posesiunea lucrului.

(1) Cpr. L. 35 § 1, Dig., *De pigneratitia actione*, 13, 7; L. 21 § 2, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1; L. 9, Cod, *eod. tit.* 8, 14; Pothier, *Nantissement*, V, 22.

Textul francez adaugă că: *amanetul nu este în mâna creditorului decât un depozit, care asigură privilegiul său.* Această frază a fost, cu drept cuvânt, eliminată de legiuitorul nostru, pentru că dreptul creditorului nu este un adevărat depozit, el având asupra lucrului amanetat un drept real, care asigură plata creanței sale. Cpr. Guillaouard, *op. cit.*, 140; Trib. Suceava și C. Galați, *Dreptul* din 1893, No. 65 (motive) și *Cr. judiciar* din 1894, No. 19. Apoi, depozitarul nu posedă *pro suo*, pe când creditorul amanetar posedă lucrul cu titlu de amanet, cu toate că nu se poate servi de lucru. Cpr. Thiry, IV, 293.

Deoseb. de redacție de C. fr.

Din cele mai sus expuse rezultă că, dacă creditorul a perdut posesiunea lucrului, acest lucru perzându-se, de exemplu, sau furându-se de cineva, el va putea să-l revendice, conform art. 1909. Thiry, *loco cit.*; Valette, *Privil. et hypothèques*, 49, p. 49. Cpr. C. Galați, *Cr. judiciar* din 1894, No. 19, p. 149. Vezi *suprà*, p. 240, *ad notam* și p. 249, 250.

Revendic. lucrului de către creditor. Art. 1909.

(2) L. 12, Dig., *De distractione pignorum*, 20, 5.

(3) L. 35 § 1, Dig., *De pigneratitia actione*, 13, 7.

(4) L. 21 § 2, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1.

Creditorul nu
se poate servi
de amanet.

Din cele mai sus expuse mai rezultă că creditorul nu poate să perceapă fructele lucrului amanetat, nici să se servească de acest lucru fără consimțământul expres sau tacit al debitorului. (Cpr. art. 1602) ⁽¹⁾.

Excepție dela
acest prin-
cipiu.

Sunt însă amaneturi în cari întrebuițarea lucrului este subînțeleasă. Astfel ar fi, de exemplu, cazul când s'ar amanetă o păreche de boi destinați la arătura câmpului. În asemenea caz, creditorul va bonifica debitorului serviciile aduse de lucrul amanetat ⁽²⁾.

Cazul când
s'ar fi ama-
netat titluri
la purtător.

Din faptul că debitorul rămâne proprietarul amanetului rezultă că un bancher, care ar primi amanet titluri la purtător, pentru avansurile făcute de dânsul, nu poate, în lipsa unei convenții contrare, să dispue de aceste titluri, sub îndatorirea de a restitui altele, ci trebuie să restituiască înșiși titlurile amanetate, în individualitatea lor ⁽³⁾.

Cazul când
creanța ama-
netată pro-
duce dobânzi.

De asemenea, dacă lucrul amanetat este o creanță care produce dobânzi, creditorul amanetar le primește, cu îndatorirea însă de a le impută asupra dobânzilor ce-i sunt datorite, sau asupra capitalului, dacă el nu are de primit dobânzi. Aceasta rezultă din art. 1692, care are următoarea cuprindere:

Art. 1692.— Dacă s'a dat drept amanet o creanță ce produce dobânzi, creditorul trebuie să țină în samă aceste dobânzi asupra dobânzilor ce i-ar fi datorite.

C. Calimach,
C. Caragea și
dr. roman.

(1) „Fără învoirea amanetarisitorului, zice art. 600 din codul Calimach (art. 459 C. austriac), nu are voe creditorul să întrebuințeze lucrul amanetat, ci mai ales datorește a-l păstră, precum un sârguitor iconom păstrează pe ale sale“. Vezi și art. 13, partea III, capit. 11 din codul Caragea, unde de asemenea se zice: „Cu zalogul mișcător nu poate împrumutătorul să se slujească la trebuințele sale, de nu se va tocmi cu datornicul, căci altminteri orice stricăciune va cercă plătește“. Cpr. Art. 861 C. portughez; art. 1867 C. spaniol, etc. Prin întrebuițarea lucrului, creditorul n'ar mai săvârși însă astăzi un furt, ca la Romani. Cpr. Planiol, II, 2431. „Si creditor pignore utatur, furtum committit“. (L. 56, Pr., Dig., De furtis, 47, 2 și Instit., IV, 1 § 6, De oblig. quæ ex delicto nascuntur.

(2) Troplong, *Nantissement*, 421, 438; Aubry et Rau, IV, § 434, p. 713 (ed. a 4-a). Cpr. L. 2, Cod, *De partu pignoris et omni causa*, 8, 25.

(3) Thiry, IV, 293, p. 260; Guillouard, *op. cit.*, 143; Laurent, XXVIII, 494; Cas. fr. D. P. 62. 1. 305; Sirey, 62. 1. 369.

Dacă datoria, pentru a cărei siguranță s'a dat amanet o creanță, nu produce ea însăși dobânzi, atunci dobânzile creanței amanetate se țin în samă asupra capitalului datoriei. (Art. 1101, 1111, 1589, 1687, 1697 C. civ. Art. 2081 C. fr.) (1).

Dreptul de a percepe dobânzile creanței și, deci, de a urmări în justiție încasarea ei (cpr. art. 481 C. com.) (2), pe care îl are creditorul amanetar, în baza voinței presupuse a părților, nu implică dreptul de a primi capitalul creanței. O atare clauză, dacă ar exista, va fi considerată ca neavenită, pentrucă implică un drept de dispoziție, pe care nici într'un caz nu-l are creditorul (3).

Nepriimirea capitalului creanței amanetate de către creditor.

Debitorul rămânând proprietarul lucrului amanetat, poate să-l vândă fie creditorului amanetar (4), fie altei persoane, cu consimțământul lui.

Vânzarea amanetului.

El poate să dispue de acest lucru cu titlu gratuit, bine înțeles cu consimțământul creditorului, afară de cazul când amanetul ar fi fost constituit în interesul comun al ambelor părți (5).

Dispunerea de amanet cu titlu gratuit.

El poate să-l închirieze, și o închiriere pe doi ani, chiar cu plata prin anticipare a prețului chiriei nu se consideră ca un act de dispoziție; de unde rezultă că creditorul amanetar, care urmărește vânzarea silită a lucrului amanetat și devine adjudecatarul lui, este ținut să respecte închirierea făcută de debitor (6).

Inchirierea lucrului amanetat.

Dacă lucrul amanetat a perit prin caz fortuit și fără nici o culpă a creditorului, pierderea privește, conform principiilor generale, pe debitor. *Res perit domino*. (Vezi *infra*, pag. 279).

Perirea lucrului prin caz fortuit.

(1) Cpr. L. L. 1, 2 și 3, Dig., *De pignoratitia actione*, 13. 7: L. 5 §§ 2 și 3, Dig., *De solutionibus et liberationibus*, 46, 3; Pothier, *Nantissement*, V, 23, 35, 36, etc.

(2) C. Bourges, D. P. 54. 2. 125. Cpr. C. Paris și Cas. fr. D. P. 93. 2. 470; D. P. 95. 1. 243 (în privința perceperei veniturilor unei rente constituită amanet).

(3) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 98; Guillouard, *Idem*, 142; Thiry, IV, 294; Dalloz, *Nouv. C. civil annoté*, IV, art. 2081, No. 12 și autoritățile citate acolo; Laurent, XXVIII, 499. Cpr. T. Hue, XII, 393, etc.

(4) C. Paris, *Pand. Périod.* 97. 2. 351. Cpr. L. 12, Dig., *De distractione pignorum*, 20. 5. Vezi *infra*, p. 267, nota 3.

(5) Cpr. C. Nancy, D. P. 89. 2. 203. Vezi și *Pand. fr.*, v° *Gage*, 354.

(6) Cas. rom. Bult. 1898, p. 754.

Sub-amanetarea lucrului amanetat.

Cu toate că creditorul nu devine proprietarul lucrului amanetat⁽¹⁾, ci are numai asupra lui, după cum am văzut, un drept real, o dezmembrare a proprietății, totuși se admite, în genere, că el poate să-l amaneteze, la rândul lui, unei alte persoane (*sub pignus*)⁽²⁾ „*Etiam id quod pignori obligatum est, a creditore pignori obstringi posse, jamdudum placuit*“⁽³⁾. (Vezi *supra*, p. 240, 241).

Art. 1858.

Înainte de plata datoriei, creditorul nu poate să prescrie proprietatea lucrului amanetat, afară de cazul când ar fi intervertit titlul său. (Cpr. 1858)⁽⁴⁾.

Neliberarea debitorului prin prescripție. Art. 1693.

Și *vice-versa*, debitorul nu se poate liberă prin prescripție, cât timp lucrul amanetat rămâne în posesiunea creditorului. Faptul de a lăsa amanetul în mâinile creditorului constituie, în adevăr, din partea debitorului, o recunoaștere permanentă a datoriei sale⁽⁵⁾.

Creditorul nu poate abuza de lucrul amanetat.

Din împrejurarea că creditorul nu devine proprietarul lucrului amanetat, legea mai trage concluzia că el nu poate să abuzeze de lucru⁽⁶⁾, adică nici să se servească de el, fără voia debitorului, nici să-l întrebuințeze la alte uzuri decât acele normale; căci, în caz contrar, debitorul ar putea să ceară dela justiție ca lucrul să fie pus sub sechestru, adică, să fie încredințat unei alte persoane. Legiuitorul nostru are, în această privință, o dispoziție care nu există în codul francez, și care a fost împrumutată dela codul italian (art. 1887).
Iată textul în cheștiune:

Art. 1693. — Dacă creditorul abuzează de amanet, debitorul

(1) Cpr. C. Iași, *Dreptul* din 1894, No. 29 (motive).

(2) Trib. St. Etienne, D. P. 1902. 2. 115; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 95; Troplong, *Idem*, 423; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2077, No. 52 urm. și art. 2079, No. 21. Vezi art. 15, partea III, capit. 11 din codul Caragea, art. 593 urm. și 603 C. Calimach (454 urm., 460 C. austriac), etc. — *Contrà*: Guillaouard, *op. cit.*, 143.

(3) L. 1, *ab initio*, Cod, *Si pignus pignori datum sit*, 8, 24; L. 13 § 2, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1, etc.

(4) Aubry et Rau, IV, 434, *in fine*, p. 714, text și nota 25 (ed. a 4-a); Laurent, XXVIII, 497; Guillaouard, *Nantissement*, 144; P. Pont, *Idem*, 1166. — *Contrà*: Codul lui Andr. Donici (art. 18, capit. 13), care admite prescripția de 40 de ani.

(5) Dalloz, *Nouv. C. civil annoté*, IV, art. 2079, No. 25, și autorii citați în nota precedentă.

(6) Cpr. Troplong, *Nantissement*, 422.

poate să ceară ca acel amanet să se pună sub sechestru. (Art. 1632 C. civ. Art. 1887 C. italian) (1).

Acest text conferă debitorului, în caz de abuz din partea creditorului amanetar, dreptul de a-i lua din mână posesiunea, nu însă de a cere restituirea amanetului, cât timp nu și-a plătit datoria sa. Pothier (2) voia, din contra, ca amanetul să fie reziliat și ca debitorul să-și poată cere lucrul său prin acțiunea *pigneratitia*, cu toate că nu-și plătit încă datoria, în caz când creditorul ar fi abuzat de lucru (3); și art. 2082 § 1 din C. francez admite aceeași soluție. „Debitorul nu poate, zice acest text, *afară de cazul când detentorul amanetului (adecă creditorul amanetar) ar fi abuzat de lucru*, să ceară restituirea lui decât după ce și-a plătit datoria, etc.“ Cuvintele: *afară de cazul când creditorul ar fi abuzat de lucru*, fiind la noi eliminate din art. 1694, corespunzător cu art. 2082 fr., și înlocuite prin art. 1693, corespunzător cu art. 1887 din codul italian, de aici rezultă fără îndoială că, la noi, debitorul are drept, la caz de abuz din partea creditorului, să ceară numai ca lucrul amanetat să fie pus sub sechestru, iar nu să ceară, ca în codul francez, însăș restituirea lucrului, cât timp el nu și-a plătit datoria. Soluția dreptului nostru este cu mult preferabilă acelei admise de codul francez. Legiuitorul nostru a fost deci, de astădată, bine inspirat când a lepădat dispoziția codului francez și a admis pe aceea a codului italian.

Deoseb. de
C. fr.

(1) Iată cum se exprimă art. 1887 din codul italian, dela care textul nostru a fost împrumutat: „*Se il creditore abusa del pegno, il debitore può domandare che il medesimo sia posto sotto sequestro*“. Vezi asupra acestui text, Ricci, *Corso teorico-pratico di codice civile*, IX, 298, p. 470 (ed. din 1907); Pacifici-Mazzoni, *Istituzioni di diritto civile italiano*, V, No. 282, 3° pag. 451, No. 287 și 291 (ed. a 3-a, 1887). Vezi și Cas. Roma (7 Iulie 1884), *La Legge* din 1884, 2, p. 400. Cpr. Art. 1217 C. german.

C. italian.
Art. 1887.

(2) Pothier, *Nantissement*, V, 51.

(3) Romanii dădeau următorul exemplu: prostituirea sclavei dată în amanet, sau silirea ei de a face un lucru ilicit. „*Quare si prostituit ancillam, vel aliud improbatum coëgit, illicò pignus ancillæ solvitur*“. (L. 24 § 3, in fine, Dig., *De pigneratitia actione, vel contra*, 13, 7). Aceasta eră numai un exemplu dat de Ulpian, căci amanetul eră reziliat de câteori creditorul abuză de lucrul amanetat. Cpr. Troplong, *Nantissement*, 468.

Dr. roman.

Dreptul de retenție al creditorului amanetar.

Venim acum la dreptul de retenție al creditorului amanetar, care rezultă din art. 1694. Iată cuprinderea acestui text :

Art. 1694. -- Debitorul nu poate pretinde restituirea amanetului, decât după ce a plătit în întreg capitalul, dobânzile și spesele datoriei, pentru a cărei siguranță s'a fost dat amanetul.

Dacă acelaș debitor ar fi făcut o altă datorie către acelaș creditor, după tradițiunea amanetului, și o asemenea datorie ar fi devenit exigibilă înainte de plata primei datorii, creditorul nu va putea fi constrâns să libereze amanetul mai înainte de a-și fi plătit ambele creanțe, chiar când nu s'ar fi stipulat de a subordona amanetul la plata datoriei a doua. (Art. 1619, 1686, 1700, 1730, 3° C. civ. art. 2082 C. fr. ⁽¹⁾).

Dr. de retenție
al creditorului
amanetar.

Creditorul amanetar are, asupra lucrului amanetat, un drept de retenție, căci debitorul nu poate cere restituirea lucrului său cât timp nu și-a plătit datoria, capete, procente și spese (art. 1694 § 1) ⁽²⁾.

Amanet sau
gaj tacit.

Mai mult încă, în caz de a există din partea aceluiaș debitor către acelaș creditor, o altă datorie, constatată în urma constituirei amanetului, și devenită exigibilă înaintea plății celei dintâi, creditorul poate să-și exercite dreptul de retenție până la plata ambelor datorii, chiar dacă amanetul n'ar fi fost afectat la siguranța plății datoriei din urmă (art. 1694 § 2). Aceasta este ipoteza unui amanet sau gaj *tacit* ⁽³⁾.

În principiu, dreptul de retenție nu garantează decât datoria pentru care amanetul a fost constituit ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ Cpr. L. unică, Cod, *Etiam ob chirographariam pecuniam pignus teneri posse*, 8, 26; Pothier, *Nantissement*, V, 29, 38, 42, 43, 46 urm., etc. Vezi și legile romane citate *infra*, p. 264, nota 4.

⁽²⁾ Cpr. Cas. rom. *Dreptul* din 1903, No. 48 și Bult. 1903, p. 658 urm.

⁽³⁾ S'a decis că gajul tacit, prevăzut de art. 1694 § 2, nu constituie un privilegiu propriu zis, ci un simplu drept de retenție în favoarea creditorului. Acest drept este opozabil creditorilor chirografari sau privilegiați asupra lucrului deținut, chiar și în materie de faliment. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1888, No. 77, p. 619.

C. Calimach.
Art. 615.

⁽⁴⁾ Cpr. art. 615 C. Calimach (471 *ab initio*, C. austriac). „Nici primitorul amanetului, nici vreun alt țiitor al unui lucru străin,

Paragraful 2 al art. 1694, extras dintr'o Constituție a lui Gordian (vezi p. 262, nota 1), a admis însă o excepție dela această regulă, excepție care se întemeiază pe voința presupusă a părților.

Origina art.
1694 § 2.

Astfel, de exemplu, dacă la 1910 te-ai împrumutat dela mine cu suma de 5000 lei, plătită la 1915, constituindu-mi pentru această datorie un amanet, și apoi, la 1912, te-ai împrumutat tot dela mine cu 2000 lei, plătită la 1914, dreptul de retenție, ce am asupra lucrului amanetat pentru prima datorie, va exista și în privința ultimei datorii de 2000 lei, căci faptul că am cerut pentru garantarea primei datorii o siguranță reală dovedește că n'am avut încredere personală în d-ta; or, dacă, înainte de a plăti prima datorie, ai contractat către mine alta, încrederea mea trebuie să fie și mai mică; și, prin urmare, sunt presupus a nu-ți fi împrumutat a doua sumă de bani decât sub condiție ca și acea sumă să fie garantată prin amanetul primitiv.

Excepția admisă de acest text se întemeiază pe voința presupusă a părților.

Pentru ca amanetul să garanteze și a doua datorie, art. 1694 cere mai multe condiții.

1° Ambele datorii trebuie să fie contractate de acelaș debitor către acelaș creditor, pentrucă altfel voința părților n'ar putea fi presupusă; 2° a doua datorie trebuie să fie posterioară constituirii amanetului, căci dacă ea ar fi anterioară sau concomitentă, § 2 al art. 1694 n'ar fi aplicabil⁽¹⁾; 3° a doua datorie trebuie să fi devenit exigibilă înaintea plății celei dintâi⁽²⁾.

Condițiile cerute p. existența unui gaj tacit.

De câteori § 2 al art. 1694 este aplicabil, adevărat Neexist. privilegiului. Controversă.

zice acest text, nu are voie să fie amanetul sau lucrul acela, sub cuvânt de altă pretenție, după ce va încetă dritul lui asupra acestor lucruri, adevărat: după ce se va face desăvârșita îndestulare a dritului său“.

(1) Cpr. Cas. rom. Bult. 1905, p. 1577.

(2) Astfel, cu toate că scadența primei datorii a precedat exigibilitatea celei de a doua, amanetul garantează pe această din urmă, dacă prima obligație este încă datorită în momentul când a doua datorie devine exigibilă. Cpr. Laurent, XXVIII, 506; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I 108; Guillouard, *Idem*, 156; Aubry et Rau, IV, §434, p. 711. — Vezi însă, P. Pont, *Nantissement*, 1195; Thézard, *Idem*, 15, p. 25; C. Aix, Sirey, 50. 2. 570, etc.

de căteori este vorba de un amanet sau gaj tacit, a doua datorie nu este garantată decât prin dreptul de retenție, iar nu prin privilegiul ce conferă amanetul, căci acest text nu vorbește de privilegiu, și știut este că privilegiile sunt de drept strict⁽¹⁾.

Persoanele
cărora dreptul
de retenție
este opozabil.
Controversă.

S'a decis că dreptul de retenție ce creditorul are asupra lucrului amanetat, în virtutea art. 1694, fiind un drept real, este opozabil nu numai debitorului, dar chiar și celor de al treilea cari, în urma constituirei amanetului, ar fi dobândit vreun drept asupra lucrului amanetat⁽²⁾. Păreră contrară este însă generalmente admisă⁽³⁾.

Origina dr.
de retenție.

Dreptul de retenție, pe care îl consacră art. 1694, în materie de amanet, este de origină romană⁽⁴⁾.

Acest drept este un corolar al posesiunii creditorului amanetar; de unde rezultă că el nu-și are ființă în toate ipotezele speciale, pe care le vom examina mai la vale, în care creditorul nu are posesiunea lucrului amanetat.

(1) Vezi în acest sens, Thiry, IV, 293, p. 261; Aubry et Rau, IV, § 434, p. 711; Duranton, XVIII, 567; Colmet de Santerre, VIII, 313 bis IV; Baudry-Lacantinerie, II, 1321 (ed. a 9-a); Arntz, IV, 1596; Troplong, *Nantissement*, 465; Guillouard, *Idem*, 157; Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 110; T. Huc, XII, 397; Laurent, XXVIII, 508; Planiol, II, 2442. — *Contrà*: P. Pont, *Nantissement*, 1199; Mourlon, III, 1224 și *Examen critique et pratique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, II, 227, p. 695 urm. (ed. din 1855); Beudant, *Suretés personnelles et réelles*, I, 209, p. 183. Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *Nouveau C. civ. annoté*, IV, art. 2082, No. 48 urm., etc.

(2) C. Iași, *Dreptul* din 1882, No. 83 (afacere în care am ple-dat noi înșine). Cpr. Cas. fr. Sirey, 32. I. 490.

(3) Cpr. Thiry, IV, 293, p. 261; Guillouard, *Nantissement*, 139; Troplong, *Idem*, 460; Thézard, *Idem*, 16; P. Pont, *Idem*, 1185, 1186, p. 27; Aubry et Rau, IV, § 434, p. 711 (ed. a 4-a). Vezi asupra chestiunii generale de a se ști dacă dreptul de retenție este un drept real opozabil terților, cari ar avea un drept asupra lucrului reținut (chestiune foarte controversată), Guillouard, *Droit de rétention*, 19 urm. Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 227. Vezi și *infra* rubrica: *Teoria generală a dreptului de retenție* pag. 345.

(4) Cpr. L. 1, Pr. și L. 25, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1; L. 40 § 2, Dig., *De pigneratitia actione*, 13, 7. Vezi și L. unică, Cod, *Etiā ob chirographariam pecuniam*, etc., 8, 27, etc., citată *suprà*, p. 262, nota 1.

Dacă lucrul se găsește în posesiunea unui terțiu ales de părți (art. 1688), dreptul de retenție se va exercita de acest terțiu, în folosul creditorului⁽¹⁾.

Exercit. dr. de retenție, de terții.

Dreptul de retenție este câteodată de un folos incontestabil pentru creditorul amanetar, chiar investit de un privilegiu. În adevăr, dacă creditorul își realizează creanța sa, el primează asupra prețului pe creditorii chirografari ai debitorului, însă poate fi primat de alți creditori privilegiați având un rang preferabil.

Foloasele dr. de retenție.

Pe de altă parte, dacă lucrul amanetat este din acele lucruri cari nu pot fi urmărite, drepturile creditorului amanetar vor rămâne intacte, fără realizarea amanetului, prin reținerea lucrului până la plata creanței sale.

Dreptul de retenție poate deci fi de mare folos, și el nu face *double emploi* cu privilegiul creditorului, căci prin reținerea lucrului, creditorul amanetar constrânge pe ceilalți creditori ai debitorului la plată, și aceștia vor avea interes a face plata, de câteori valoarea lucrului amanetat va fi mai mare decât creanța garantată⁽²⁾.

Ceilalți creditori ai debitorului pot însă să nu plătească pe creditorul amanetar. Ei sunt liberi, în asemenea caz. să urmărească și să vândă lucrul amanetat, rămânând ca creditorul amanetar să fie plătit cu privilegiu asupra prețului prins din vânzare. Dreptul de retenție al creditorului amanetar nu este, deci, opozabil celorlalți creditori ai debitorului⁽³⁾.

Urmărirea lucrului amanetat de către ceilalți creditori ai debitorului.

În baza acestor principii necontestabile, s'a decis că comisionarul, care este și el un creditor amanetar având dreptul de retenție, nu se poate, în baza art. 1909, opune la urmărirea gajului său făcută de către ceilalți creditori ai de-

Aplic. acelu-rași principii, comisionarului.

(1) Cpr. Beudant, *op. cit.*, I, p. 174, nota 2.

(2) Cpr. Beudant, *op. cit.*, I, 195, 196, p. 174, 175.

(3) Vezi în acest sens, Trib. Vaslui, *Dreptul* din 1910, No. 47 (cu observ. noastră); C. Pau, Sirey, 93. 2. 225; Cas. fr. Sirey, 35. 1. 155; Troplong, *Nantissement*, 460; Thézard, *Idem*, 16, p. 27; Guillaouard, *Idem*, 139; P. Pont, *Petits contrats*, II, 1185; Aubry et Rau, IV, § 434, p. 711 (ed. a 4-a); Laurent, XXVIII, 502; Thiry, IV, 293, p. 261. — Vezi însă Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 100. Cpr. Cas. fr. Sirey, 32. 1. 490 și Répert. Dalloz, v^o *Nantissement*, 212. Vezi asupra acestei controverse, Pand. fr., v^o *Gage*, 345 urm.

bitorului comun, el putând numai să invoace privilegiul său asupra prețului și să reție lucrul urmărit până la complectarea achitare a sumelor ce i se datoresc de către expeditor⁽¹⁾.

Art. 1689.

Art. 1689 regulează exercițiul dreptului creditorului asupra lucrului amanetat, în caz de neplata datoriei la scadența ei. Iată, în adevăr, cuprinderea acestui text:

Art. 1689. — Creditorul, la caz de neplată, nu poate să dispună de amanet; are însă dreptul să ceară dela judecător ca amanetul să-i rămână lui drept plată, și până la suma datoriei, cu ale ei dobânzi, de se cuvine, după o estimățiune făcută de experți, ori să se vândă la licitațiune.

E nulă orice stipulațiune prin care creditorul s'ar autoriza, sau a-și apropria amanetul, sau a dispune de dânsul fără formalitățile arătate. (Art. 5, 968, 1008, 1690, 1701 C. civil. Art. 211 urm., 437 urm. Pr. civ. Art. 482 urm. C. com. Art. 2078 C. fr.)⁽²⁾.

Neînsușirea
amanetului
din partea
creditorului.

După acest text, creditorul nu poate nici într'un caz să dispue de amanet, nici să fie împuternicit de debitor a-și însuși lucrul amanetat⁽³⁾.

Opțiunea con-
ferită credi-
torului de
art. 1689.

El are însă opțiunea de a cere dela justiție sau ca amanetul să-i rămâe lui drept plată până la concurența sumei datorite, capete și procente, după o prețeluire făcută prin experți⁽⁴⁾, restul restituindu-se debitorului; sau de a

(1) Cas. rom. Bult. 1903, p. 659 și *Dreptul* din 1903, No. 48.

(2) Cpr. L. 4 și L. 14, Cod, *De distractione pignorum*, 8, 28; L. ultimă § 1, Cod, *De jure dominii impetrando*, 8, 34; L. 1 și L. ultimă, Cod, *De pactis pignorum et de lege commissorio*, 8, 35; L. 16 § ultim, Cod, *De pignoribus et hypothecis*, 8, 14; L. 81, Pr., Dig., *De contrahenda emptione*, 18, 1, etc.

(3) Cpr. Trib. Buzău, *Cr. judiciar* din 1905, No. 30 și *Dreptul* din acelaș an, No. 51 (motive). — El se poate numai îndestulă pe calea legală cu ceea ce i se datorește, restul rămând debitorului său, sau celorlalți creditori ai săi. (Cpr. art. 608 C. Calimach, art. 464 C. austriac). Vezi C. Galați, *Cr. judiciar* din 1905, No. 9. Vezi *infra*, p. 269.

Derogare dela
dr. comun.

(4) Dreptul pe care îl are creditorul amanetar de a cere ca amanetul să-i rămâie lui până la concurența sumelor datorite, este o derogare dela dreptul comun, după care creditorul are numai dreptul de a vinde bunurile debitorului său, la caz de neplată. Această derogare a fost înființată atât în interesul creditorului cât și a debitorului. Ea economisește în adevăr, pe de o parte, cheltuelile vânzării, iar pe de alta, intervenția justiției este o garanție contra abuzurilor ce s'ar putea produce. Cpr. Beudant, *op. cit.*, I, 198.

cere ca lucrul amanetat să fie vândut la mezat prin licitație publică (1).

În ambele cazuri, debitorul trebuie, în Franța, să fie citat, pentru că acolo procedura este contradictorie. La noi, se vor aplica art. 482 urm. din codul comercial prin analogie, și în materie civilă.

Aplic. art.
482 urm. C.
com.

Expertiza de care vorbește art. 1682 nu este numai decât necesară, dacă judecătorii au elemente suficiente de apreciere.

Înlăturarea
expertizei.

În orice caz, părțile pot să înlocuească expertiza judecătorească printr'o expertiză amiabilă. Asupra acestui punct toți autorii sunt de acord.

Dacă creditorul nu vrea să păstreze amanetul până la concurența sumei ce i se datorește, el trebuie să se adreseze justiției pentru ca ea să ordone vânzarea lucrului amanetat, prin licitație publică (2); și aceasta pentru ca vânzarea să nu poată fi făcută pe un preț mai mic decât valorează lucrul în realitate (3).

Vânzarea
amanetului
prin licitație
publică.

Creditorul amanetar nu poate, deci, să împedice vânzarea

Acest drept, fiind o derogare de la principiile generale, nu aparține creditorului antichreț, art. 1689 de la amanet nefiind aplicabil antichreței. Planiol, II, 2499, și toți autorii, afară de Malleville (*Analyse raisonnée de la discussion du code civil*, IV, p. 147, ed. din 1822). Vezi *infra*, p. 306, nota 3, *in fine*.

Neaplic. art.
1680 la anti-
chreță.

- (1) Încât privește vânzarea gajului comercial, vezi art. 482 urm. C. com. Cpr. C. București, *Dreptul*, din 1897, No. 58 și din 1902, No. 23 și 85. — S'a decis că regulile prescise de aceste texte pentru realizarea gajului creanțelor comerciale, se aplică la toate creanțele comerciale, fie anterioare, fie posterioare codului de comerț din 1887, și chiar în cazul când pentru constatarea și determinarea unui asemenea gaj, ar fi intervenit o hotărîre a trib. civil. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1888, No. 17.
- (2) Vânzarea prin licitație publică eră obligatorie și sub legislația noastră anterioară. Vezi art. 605 din codul Calimach (461 C. austriac). Vezi și art. 10 din sobornicescul hrsov, modificat de obșteasca obișnuită Adunare la 1839 (Colecția Pastia, p. 175), citat textual *infra*, p. 270, 271.

Art. 482 urm.
C. com.

Dr. nostru
anterior.

- (3) Creditorul amanetar poate să cumpere el însuș lucrul la licitație, pentru că el lucrează în numele său propriu, iar nu ca mandatar al debitorului (art. 1308, 2°). Cpr. T. Huc, XII, 387, p. 450; Planiol, II, 2451; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 119; Guillaouard, *Idem*, 177; Laurent, XXVIII, 513. — Vezi însă P. Pont, *op. cit.*, II, 1149; Cas. fr. D. P. 53. 1. 35.

Cumpărarea
lucrului de
cătore creditor.
Controversă.

Și debitorul ar putea să-și cumpere lucrul său. — *Contră:*

amanetului cerută de alții, el fiind numai în drept de a-și exercita privilegiul său asupra prețului eșit din vânzare⁽¹⁾.

Cheltuelile vânzării.

Cheltuelile vânzării sunt în sarcina debitorului, pentrucă ele sunt preînuite de dânsul, prin faptul că nu și-a plătit datoria la timp.

Cazul când creditorul are un titlu executor. Controversă.

Cererea de vânzare va trebui, după unii, să fie făcută chiar în caz când creditorul amanetar ar avea un titlu executor, pentrucă, în specie, legiuitorul a organizat o procedură specială, pe care creditorul trebuie în orice caz s'o observe⁽²⁾.

Autoriz. justiției.

Părțile nu vor putea stipulă că creditorul va fi în drept a vinde lucrul, chiar la mezat, fără autorizarea justiției⁽³⁾.

Vânzarea trebuie să fie publică.

Tot nulă este și clauza prin care părțile ar conveni ca lucrul amanetat să nu se vândă prin licitație publică; și această nulitate este absolută⁽⁴⁾.

Neaplic. art. 486 și 522 Pr. civ.

În caz de a se vinde lucrul, debitorul nu poate să ceară un ajutor bănesc din prețul vânzării, art. 486 și 522 din Pr. civ. nefind aplicabile în specie⁽⁵⁾.

Venim acum la pactul comisoriu, numit și contract pignorativ.

Despre pactul comisoriu sau contractul pignorativ în materie de amanet, de antichreză și de ipoteci (art. 1689, 1701 C. civil și 488 C. com.).

Pactul comisoriu. Definiție.

Prin pact comisoriu (*lex commissoria*) se înțelege. în materie de amanet, de antichreză și ipoteci, clauza prin care s'ar împuternici pe creditorul amanetar, antichrezist sau ipotecar a-și însuși lucrul constituit ca garanție, sau a dispune

Art. 607 C. Calimach (463 C. austriac). Vezi *infrà*, p. 270, *ad notam*.

(1) Trib. Tutova, *Dreptul* din 1886, No. 62. Vezi *infrà*, p. 285, *ad notam*. Vezi și Cas. rom. *Dreptul* din 1910, No. 75.

(2) Planiol, II, 2448; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 132. — *Contrà*: Guillouard, *op. cit.*, 169; Colmet de Santerre, VIII, 304 bis IV.

(3) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 132; Laurent, XXVIII, 518. — *Contrà*: Guillouard, *op. cit.*, 169; P. Pont, *Idem*, 1150; Tropolong, *Idem*, 403, 406, etc.

(4) Guillouard, *op. cit.*, 179; P. Pont, *Idem*, 1150. Vezi și Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2078, No. 57 urm.

(5) C. Galați, *Cr. judiciar* din 1909, No. 7, p. 52.

de el fără formalitățile legale. Acest pact se mai numește încă contract pignorativ.

Acest pact comisoriu nu trebuie să fie confundat cu acela prin care, în materie de obligații, părțile convin că contractul va fi desființat, când una din ele nu-și va îndeplini obligațiile sale (art. 1367)⁽¹⁾.

Am văzut că, după art. 1689 din codul civil și art. 488 din codul comercial⁽²⁾, creditorul nu poate nici într'un caz să dispue de lucrul amanetat, nici să fie împuternicit de debitor a-și însuși acest lucru, el putând numai să se îndestuleze pe calea legală cu ceea ce i se datorește, restul rămânând debitorului sau celorlalți creditori ai săi⁽³⁾. Și acest lucru legea îl spune nu numai în privința amanetului, dar și în privința antichezei (art. 1701). (Vezi *infrà*, p. 306).

Această prohibiție a pactului comisoriu sau a contractului pignorativ ne vine dela Romani⁽⁴⁾, și ea eră admisă și în dreptul nostru anterior.

„Creditorul amanetar, zice art. 604 din codul Calimach (461 C. austriac), nu poate să rămâe proprietar al amanetului sau al ipotecei, de au și făcut alcătuire într'acest chip; iar dacă el nu va luă deplin dritul său la hotărîtul termen, poate să ceară prin judecată vânzarea amanetului sau a ipotecei“⁽⁵⁾.

Art. 1367
C. civ.

Dr. roman.

C. Calimach.
Art. 604.

(1) Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 97 urm.

(2) Iată cum se exprimă art. 488 din C. comercial: „Este nulă orice clauză care ar autoriză pe creditor a-și apropria gajul, ori a dispune de dânsul, fără îndeplinirea formelor de mai sus“.

(3) Vezi *suprà*, p. 266, text și nota 3. — Dacă amanetul nu ajunge la plata întregii datorii, se înțelege că creditorul se va putea îndestula pentru rest din orice altă avere a debitorului. Cpr. art. 609 C. Calimach (465 C. austriac).

(4) L. 3, Cod, *De pactis pignorum et de lege commissoria*, 8, 35. Cpr. Labbé, disertație publicată în *Explic. des Instituts de Justinien*, III, Appendice III, p. 924 (ed. a 12-a). — Trebuie însă să observăm că această prohibiție e mai puțin riguroasă astăzi, căci, pe când la Romani, contractul pignorativ aducea anularea a însuș contractului de amanet, în dreptul actual numai pactul comisoriu este nul, amanetul rămânând valid. Cpr. Pothier, *Nantissement*, V. 18; Planiol, II, 2458; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 127; Beudant, *op. cit.*, I, 200. Vezi Windscheid, *Lehrbuch des Pandektenrechts*, I, § 238, nota 3.

(5) Sub codul Calimach, vânzarea se făcea prin licitație publică, ca

Art. 488 C.
com.

Și ca și cum aceasta n'ar fi fost suficient, art. 1805 din acelaș cod (1371 C. austriac) adaugă:

C. Calimach.
Art. 1805.

„Toate condițiile și adăogitele tocmeli, cari vor fi împotriva firei tocmeli amanetului, nu au tărie. De acest fel de tocmeli sunt, drept pildă, ca să rămăe lucrul amanetat în proprietatea creditorului; să poată a-l înstrăina după a sa voință, sau să-l ție pentru sineș cu un preț de mai înainte hotărît, dacă nu-i va plăti datoria la împlinirea termenului; să nu mai aibă voe datornicul să scoată amanetul, sau să nu dea în sub ipotecă la o a treia persoană nemișcătorul dat în ipotecă, și să nu poată creditorul să ceară vânzarea amanetului prin judecată, după împlinirea termenului“ (1).

C. Andr. Donici.

Contractul pignorativ erà oprit și de codul lui Andr. Donici. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest cod:

„De va zice creditorul și va pune înscris că de nu i se vor dà banii la vadea, zălogul să fie al său: *nu are nicio tărie*“ (2).

Punctul al 10-lea din Sobornicescul hrisov dela 1785, modificat la 1839 de către obșteasca obișnuită Adunare, dispune de asemenea:

„Creditorul ce va aveà moșie, sau vii, sau țigani amanet pentru datorii, și viind ziua vadelei *la care cel îndatorit prin zapisul său îl face stăpân asupra amanetului*, neplătind datoria, să nu fie volnic a stăpâni acel amanet, până nu va înștiința pe instanța competentă, care instanță să pue în lucrare a se face publicații după rânduiala rostită în art 5; și dacă, în termen de șase luni a publicației, nu

și astăzi (art. 605 C. Calimach, 461 C. austriac). — Debitorul nu putea însă să cumpere la mezat lucrul amanetat (art. 607 C. Calimach, 463 C. austriac). Vezi *suprà*, p. 267, notele 2 și 3, *in fine*.

(1) Cpr. C. Galați; *Or. judiciar* din 1895, No. 29. — Această decizie pune în principiu că, sub codul Calimach, nulitatea contractului pignorativ erà înființată numai în interesul debitorului, ca o măsură de protecțiune față de creditor; de unde rezultă, zice Curtea, că debitorul erà în drept a invocă această nulitate, sau a renunța la ea, după cum îl povățuie interesul. Nu știm însă până la ce punct această soluție poate să fie juridică.

(2) S'a decis că aceeaș soluție erà admisă, după dreptul roman, și în codul Caragea. C. București, *Dreptul* din 1903, No. 61, pag. 507.

va eși nimeni din acei cu dritul protimisului ca să plătească datoria, să răscumpere amanetul, apoi acel amanet să se scoată la mezat și, strigând după obicei, să se facă adjudecație asupra feței ce la aterdisire va înfățișa prețul cel mai de sus, căreia fețe să i se întărească stăpânirea prin hrisov domnesc; ca, pe urmă, de se va sculă cineva din acei cu dritul de protimis pentru ca să răscumpere, să nu i se ție în samă“ (1).

În fine, în *Uricariul* (t. XI, p. 257 urm., punctul 9), găsim răspunsul din partea Divanului Moldovei dela 19 Februarie 1782 la întrebarea făcută de către guvernul Bucovinei.

„Întrebare: — Când o moșie au pus oarecine zălog cu soroc, cu această hotărîre, că de nu va plăti banii la sorocul arătat, să rămăe moșia de istov, neputând s'o mai răscumpere, de rămăne acest fel de interesat contract în puterea sa, sau zapisele ce se fac între cumpărătorul și vânzătorul, și nu se fac înaintea judecăței, de rămân în puterea lor, au ba ?

„Răspunsul Divanului: — Moșie sau orice alt lucru nemișcător, se va pune zălog cu hotărît soroc, ca neplătind banii să rămăe de istov, de nu va dă stăpânul moșiei al doilea zapis cu desăvârșită vânzare, sau acel ce ține zălogul de nu va aveă cartea județului, întrucare să arate că s'au dat acel zălog de istov, atunci zapisul cel de zălogitură nu are nicio tărie, și oricând, ori acel ce a pus zălogul ori moștenitorul și neamurile lui pot să deă banii și să iă zălogul, iar zapisele ce se fac între cumpărători și între vânzători, de nu vor fi făcute nici înaintea judecăței, din oareșicare pricini, și vor fi încredințate cu iscălituri, oameni vrednici de credință, au tăria lor“.

Din aceste texte ar părea să rezulte că oprirea pactului comisoriu sau a contractului pignorativ eră ceva tradițional în țara noastră (2). Cu toate acestea d-nu Sebastian Radvici citează, într'un studiu interesant, publicat în *Dreptul* din 20 Maiu 1910, No. 38, mai multe documente cu mult anterioare textelor suscitade, din care rezultă, din contra, validitatea contractului pignorativ. Aceasta dovedește că Domnii noștri legiferau adeseori în contra obiceiurilor țării, din

(1) Vezi Colecția Pastia, p. 175 și *Uricariul*, tom. I, partea II, pag. 78, 79.

(2) Aceeaș soluție este, în genere, admisă și în legiuirile străine. Cpr. art. 1229 C. german; art. 471, 1371 C. austriac; art. 1884 C. italian; art. 1859 și 1872 C. spaniol; art. 864 C. portughez; art. 1200 C. olandez; art. 222 C. federal al obligațiilor (Elveția), etc.

cauză că ei erau străini de acele obiceiuri, neștiind, de cele mai multe ori, nici limba noastră.

Nulitatea
pactului co-
misoriu. Or-
dine publică.

Nulitatea acestui pact în materie de amanet (art. 1689 C. civil, 488 C. com.), de antichreză (art. 1701), și chiar în materie de ipotecă, după cum vom vedea mai la vale, este astăzi de ordine publică⁽¹⁾, chiar dacă acest pact ar fi ascuns sub forma unei vânzări cu pact de răscumpărare sau a altui contract⁽²⁾.

Chestie de
fapt.

Judecătorii fondului apreciază în mod suveran dacă convenția ascunde un contract pignorativ, sau constituie un adevărat pact de răscumpărare⁽³⁾.

Nulitatea nu atinge însă decât pactul comisoriu, iar nu și amanetul în sine, care rămâne valid⁽⁴⁾.

Validitatea
conv. prin
care se dis-
pune vânzarea
amanetului
către creditor.

Nu trebuie să confundăm pactul comisoriu propriu zis cu convenția prin care s'ar dispune că, în caz de a nu se plăti datoria la timp, amanetul va fi vândut creditorului pe un preț care se va determina atunci prin experți, căci o asemenea convenție ar fi validă, cel puțin după unii⁽⁵⁾.

Rămâne însă bine înțeles că părțile n'ar putea să stipuleze că amanetul va aparține creditorului pentru un preț fixat prin însuș contractul de amanet⁽⁶⁾.

(1) Cpr. Beudant, *op. cit.*, I, 200, p. 178; T. Huc, XII, 388; Laurent, XXVIII, 509, 518; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 124; Guillouard, *Nantissement*, 167; Cas. fr. D. P. 1903. 1. 215, etc. — Din împrejurarea că pactul comisoriu este lovit de o nulitate absolută rezultă că un asemenea pact, cuprins într'un contract de amanet, n'ar putea fi validat prin cesiunea ulterioară a proprietății lucrului amanetat. Cas. fr. Sirey, 95. 1. 238.

(2) Cpr. Trib. Buzău, *Cr. judiciar* din 1895, No. 30, p. 239 (motive) și *Dreptul* din acelaș an, No. 51; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 197; Laurent, XXIV, 380, etc. — *Contra*: Trib. Paris, Sirey, 72. 2. 25 (cu nota lui Renault).

(3) Acollas, III, p. 312; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 197 și autoritățile citate acolo.

(4) Vezi *suprà*, p. 269, nota 4.

(5) Cpr. Troplong, *Nantissement*, 388; P. Pont, *Idem*, 1159; Guillouard, *Idem*, 170. Vezi L. 16 § 9, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1. — *Contra*: Laurent, XXVIII, 528; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 131. Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2073, No. 21 urm. și 70.

(6) Troplong și Guillouard, *loco supra cit.*; Dalloz, *op. și loco cit.*, No. 24, etc.

Legea proibă în termeni expresi pactul comisoriu, în privința amanetului și antichrezei, fără a reproduce asemenea prohibiție în materie de ipotecă. Rezultă oare de aci, după cum pe nedrept se susține de unii, că s'ar putea constitui o ipotecă, stipulându-se că, la caz de neplata datoriei la timpul convenit, imobilul ipotecat va aparține creditorului, sau că acest imobil nu se va vinde conform formelor legale? Răspundem categoric: nu, asemenea clauză fiind contrară însăș naturei ipotecei. Proibiția pactului comisoriu are, în adevăr, de scop, după cum foarte bine a zis Berlier, de a împiedica exploatarea mizeriei prin cupiditate. „Legea s'a temut, zice Curtea din București ⁽¹⁾, ca pactul comisoriu, în materie de zălogire, să nu devie pentru cămătari un mijloc sigur de a-și plasa banii lor cu procente prea mari, adecă să nu devie un mijloc de exploatare a debitorului în mizerie, fiind dat că valoarea zălogului mai întotdeauna este mai mare decât suma împrumutată“. Or, aceste motive se aplică mai cu seamă, și am putea zice *a fortiori*, ipotecei. Prin primirea unei ipotece, garantată printr'un imobil de o valoare mai mare decât datoria, și prin stipularea unei clauze care, din capul locului, ar fi făcut pe creditor proprietarul imobilului ipotecat, acesta ar fi putut să sărăcească pe debitor care, de cele mai multe ori, cu ușurință ar fi primit o asemenea clauză, crezând și făcându-și iluzie că va plăti la timp. De aceea, această nulitate interesează ordinea publică, și de aceea ea este, după părerea noastră, aplicabilă și în materie de ipotecă ⁽²⁾, după cum dispune anume art. 604 din codul Calimach. (Vezi *suprà*, p. 269).

Proibiția pactului comisoriu în materie de ipotecă. Controversă.

(1) *Dreptul* din 1903, No. 61, pag. 508.

(2) Vezi în acest sens, Cas. rom. Bult. S. 1-a, 1878, pag. 20; Trib. Dolj, *Gazeta Craiovei* din 6 Aprilie 1890, No. 28, pag. 1 (sentință fără cuvânt înfirmată de Curtea din Craiova prin decizia citată mai la vale); Laurent, XXVIII, 509; Trop-Long, *Vente*, I, 77; Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, II, § 438, pag. 563, text și nota 7 (ed. Anschütz din 1853); Alex. Degré, *Dreptul* din 1895, No. 41, pag. 341 și *Scr. juridice*, I, pag. 588 urm. Mai vezi în acelaș sens, Répert. Dalloz, v^o *Nantissement*, 274 și nota 4 în D. P. 1904. 1. pag. 84. Cpr. art. 1136 și 1149 C. german. — *Contrà*: Cas. rom. Bult. S. 1, 1875, pag. 63. Cpr. C. Craiova și Cas. rom. *Dreptul* din 1891, No. 22 și Bult. 1891, pag. 761. Mai vezi

Validitatea
pactului comi-
soriu consim-
țit posterior
contractului.
Controversă.

Proibiția pactului comisoriu fiind însă o derogare dela principiul libertății convențiilor (art. 969), este, ca atare, de strictă interpretare; de unde rezultă că trebuie să considerăm ca validă clauza prin care creditorul, *posterior contractului*, ar fi împuternicit a-și însuși amanetul sau imobilul ipotecat, pentrucă, în asemenea caz, nu mai suntem în termenii dispoziției excepționale edictată de lege.

Iată cum un autor justifică această soluție, admisă de aproape unanimitatea doctrinei și de întreaga jurisprudență:

„Nulitatea pactului comisoriu este absolută, fiindcă atinge ordinea publică. Textele care stabilesc această nulitate trebuie să fie însă interpretate în mod restrictiv, ca toate textele care cuprind dispoziții riguroase. De exemplu: cutare convenție care ar fi nulă, dacă ar figura în însuș contractul de amanet, va fi validă, dacă intervine mai târziu. Soluția este logică și înțeleaptă. În adevăr, dacă contractul, posterior constituirii amanetului, mai poate încă să ascundă o convenție uzurară, suntem cel puțin siguri că libertatea debitorului este de astădată întreagă. Odată ce a dobândit banii de cari aveă nevoie, el nu mai este expus a primi, de silă, condițiile impuse de împrumutător (1).

Convenția tre-
buie să fie se-
rioasă.

Rămâne însă bine înțeles că convenția părților trebuie să fie serioasă și să nu fie executarea unei înțelegeri existente încă din momentul constituirii amanetului. Poate că

Cas. fr. D. P. 93. 1. 227. Vezi asupra acestei controversă, tom. V al Coment. noastre, pag. 139, text și nota 3, precum și Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2088, No. 27 urm. Mai vezi Coulon, *Dialogues ou Questions de droit*, II, *dialogues* 72 și 73, pag. 293 urm. (ed. din 1839); Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 4231 urm. — Curtea din Montpellier a rezolvit această importantă chestiune și într'un sens și într'altul. Vezi Sirey, 1840. 2. 531.

- (1) Beudant, *op. cit.*, I, 200, pag. 178. Vezi în acelaș sens, Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 133, pag. 130; Planiol, II, 2459; T. Huc, XII, 384; Laurent, XXVIII, 519; Arntz, IV, 1598; Répert. Sirey-Carpentier, v^o *Gage*, 450; Cesare Vivante, *Trattato di diritto commerciale*, IV, 1800, p. 323 urm.; Cas. fr. D. P. 55. 1. 279; Sirey, 56. 1. 45 și 123; D. P. 56. 1. 171; Cas. rom. Bult. 1902, p. 827 și *Cr. judiciar* din 1903, No. 82 (cu observ. noastră); Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1903, No. 44. Vezi și Trib. Vaslui, *Dreptul* din 1910, No. 47 (cu observ. noastră). — *Contră*: Troplong, *Nantissement*, 386; Guillaouard, *Idem*, 168; P. Pont, *Idem*, II, 1157. Vezi tom. I al Coment. noastre, pag. 229, text și nota 1 (ed. a 2-a).

ar fi chiar bine ca această convenție să nu fie permisă decât din momentul când creditorul este în drept a realiza amanetul, după cum dispune anume art. 1229 din codul german ⁽¹⁾.

În baza acestor principii, atât doctrina cât și jurisprudența validează vânzarea amanetului făcută de debitor, de bună credință și fără fraudă, creditorului, în urma și chiar înaintea scadenței datoriei, însă în orice caz, *posterior constituirii amanetului* ⁽²⁾.

În fine, se decide de asemenea că, *în urma constituirii amanetului*, debitorul poate, în mod valid, să autorize pe creditor a vinde lucrul amanetat, fără îndeplinirea vreunei formalități, sau să-l vândă chiar el însuș creditorului ⁽³⁾. Asemenea convenție care, pentru motivele mai sus expuse, nu s'ar putea face din capul locului, prin însuș contractul de amanet, este validă, dacă a fost făcută mai târziu, atunci când debitorul nu mai este la discreția creditorului său. În acest sens se pronunță atât doctrina cât și jurisprudența, și această soluție este admisibilă atât în materie civilă cât și în materie comercială ⁽⁴⁾.

Vânzarea amanetului, creditorului, posterior constituir. amanetului.

Autorizarea de a se vinde amanetul fără îndeplinirea formelor legale.

(1) Cpr. Planiol, *loco supra cit.* Iată termenii textului menționat din codul german: „Este nulă convenția făcută înainte de realizarea dreptului de vânzare, și în virtutea căreia proprietatea lucrului trebuie să fie atribuită sau transmisă creditorului, cât timp acest din urmă n'a fost încă plătit, sau n'a fost plătit la timp. — *Eine vor dem Eintritte der Verkaufsberechtigung getroffene Vereinbarung, nach welcher dem Pfandgläubiger, falls er nicht oder nicht rechtzeitig befriedigt wird, das Eigentum an der Sache zufallen oder übertragen werden soll, ist nichtig*“ (art. 1229).

C. german.
Art. 1229.

(2) Aubry et Rau, IV, § 434, pag. 712 (ed. a 4-a); Laurent, XXVIII, 520; Répert. Sirey, v^o Gage, 454; Pand. fr., *ead.* v^o, 447, 448; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 134; C. Paris, *Pand. Périod.* 97. 2. 351. Vezi tom. I al Coment. noastre, pag. 229, nota 1 (ed. a 2-a).

(3) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1895, No. 75, pag. 619.

(4) Pand. fr., v^o Gage, 449 și 584; Répert. Sirey, *ead.* v^o, 535; Laurent, XXVIII, 521; Troplong, *Nantissement*, 533, 559; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 134; P. Pont, *Idem*, II, 1162, 1163; Guillouard, *Idem*, 170 *bis*; Aubry et Rau, IV, § 434, pag. 712 (ed. a 4-a); Cas. fr. Sirey, 56. 1. 45 și 123; D. P. 56. 1. 171; Cas. rom. Bult. 1902, pag. 828 și *Cr. judiciar* din 1903, No. 82 (cu observ. noastră).

Pentru ca creditorul amanetar să poată însă vinde lucrul amanetat fără nicio formalitate, în baza convenției părților încheiată în urma constituirei amanetului, trebuie ca nici un alt creditor al debitorului să nu fi exercitat o urmărire silită asupra lucrului amanetat, sau să nu fi luat nicio măsură de asigurare ⁽¹⁾.

Indivizibilitatea amanetului.

Ne-a mai rămas, spre a termina capitolul de față, să interpretăm art. 1695, care face aplicarea principiului indivizibilității la amanet. Iată cum se exprimă acest text:

Art. 1695. — Amanetul este indivizibil, deși datoria este divizibilă între erezii debitorului, ori între acei ai creditorului.

Eretele debitorului care și-a plătit partea sa din datorie ⁽²⁾, nu poate cere restituirea părții sale de amanet atât timp cât datoria nu este plătită în întregul ei.

Și *vice-versa*, eredele creditorului, care și-a primit partea sa de datorie, nu poate să restituască amanetul cu daunarea coerezilor săi încă neplătiți. (Art. 1057 urm., 1060, 1061, 1702, 1746 C. civ. Art. 2083 C. fr.) ⁽³⁾.

Indivizibil.
amanetului.

Legea declară amanetul indivizibil, ca și ipoteca (art. 1746), chiar dacă datoria ce el garantează este divizibilă ⁽⁴⁾. „*Indivisa pignoris causa est*“, zicea Papinian ⁽⁵⁾.

Efectele indivizibilității.

Efectul acestei indivizibilități este ca totalitatea amanetului și fiecare parte din el să fie afectată la plata totalității și fiecărei părți din datorie ⁽⁶⁾. Cât timp o parte din

⁽¹⁾ Cpr. Trib. Vaslui, *Dreptul* din 1910, No. 47 (cu observ. noastră).

⁽²⁾ Textul oficial zice: *ce nu și-a plătit* partea sa din datorie, ceace schimbă cu desăvârșire sensul acestui text. Adaosul particulei *nu*, care figurează în textul nostru, este de sigur rezultatul unei erori de tipar, sau de copist. Ca atare, cuvântul *nu* trebuie deci considerat ca inexistent.

⁽³⁾ Cpr. L. 8 § 2; L. 9 § 3; L. 11, Dig., *De pignoratitia actione*, 13, 7: L. 2, Cod, *Debitorem venditionem pignoris impedire non posse*, 8, 29; Pothier, *Nantissement*, V, 44, 45, etc.

⁽⁴⁾ *A fortiori*, deci, amanetul este indivizibil, când datoria este indivizibilă.

⁽⁵⁾ L. 65, *in medio*, Dig., *De evictionibus*, 21, 2.

⁽⁶⁾ Creditorul amanetar putând, în baza indivizibilității ama-

datorie n'a fost plătită, creditorul își păstrează deci toate drepturile sale asupra amanetului.

Din cele mai sus expuse rezultă că moștenitorul debitorului, care ar fi plătit partea sa din datorie, nu poate să ceară restituirea părții sale din amanet cât timp datoria nu este plătită în întregimea ei. Și, *vice-versa*, moștenitorul creditorului, care și-a primit partea sa din creanță, nu poate să restituie amanetul în totul sau în parte, în dauna co-moștenitorilor săi încă neplătiți. Amanetul este deci, ca și ipoteca, indivizibil atât în mod activ cât și pasiv.

Această indivizibilitate fiind numai de natura, nu însă de esența contractului de amanet, părțile ar putea printr'o declarație de voință contrară să modifice, sub acest raport, natura amanetului⁽¹⁾, soluție admisă, după cum vom vedea sub art. 1746, și în privința ipotecei.

Renunțarea la
indivizibi-
litate.

2° Obligațiile care izvorăsc din contractul de amanet, sau care sunt urmarea acestui contract.

Amanetul dă naștere la oarecari obligații din partea creditorului. Pe de altă parte și debitorul poate să se găsească obligat prin oarecari împrejurări posterioare contractului.

a) Obligațiile creditorului.

Art. 1691 § 1. — Creditorul răspunde după regulile stabilite la titlul: *despre contracte și obligațiuni în genere*, de perderea sau stricăciunea amanetului, provenită din culpa sa. (Art. 971, 999, 1074 § 2, 1080, 1081, 1102, 1156, 1605 C. civ. Art. 2080 § 1 C. fr.)⁽²⁾.

netului, să se despăgubească din lucrul amanetat, nu este ținut să dovedească că nu s'a despăgubit, ci acel care pretinde că s'a despăgubit trebuie să stabilească aceasta înaintea justiției. Cas. rom. Bult. 1895, pag. 238 și *Cr. judiciar* din 1895, No. 14.

(1) Pand fr., v^o *Gage*, 54 și 377; *Répert. Sirey*, eod. v^o, 352 urm.; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 103; Guillouard, *Idem*, 147; P. Pont, *Idem*, II, 1202; T. Hue, XII, 399; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2083, No. 3 urm.; Cas. fr. Sirey, 67. 1. 164; D. P. 67. 1. 307, etc.

(2) Cpr. L. 13 § 1, Dig., *De pigneratitia actione*, 13, 7, unde se zice: „*Venit autem in hac actione, et dolus et culpa, ut in commodato. Venit et custodia; vis major non venit*“. Mai vezi L. L. 14 și 15, Dig., *loco cit.*; Pothier, *Nantissement*, V, 31.

- Art. 1080. Obligat a restitui lucrul după ce a fost plătit⁽¹⁾, creditorul amanetar trebuie să aducă amanetului îngrijirea unui bun proprietar, cu diligența obișnuită (art. 1080).
- Responsab. creditorului amanetar. Responsabilitatea lui este deci aceea a comodatului, iar nu a depozitarului, pentru că, pe când depozitarul aduce un serviciu deponentului, creditorul amanetar nu aduce niciun serviciu altuia, ci lui însuș.
- Dol. El răspunde, fără nicio îndoială, de dolul său, pentru că dolul trebuie să fie izgonit din raporturile omenești.
- Culpa lata și culpa levis. Încât privește culpa, fie *in omittendo*, fie *in committendo*, el nu răspunde numai de *culpa lata*, ca depozitarul, ci și de *culpa levis*. „*Ea igitur, quæ diligens paterfamilias in suis rebus præstare debet, a creditore exiguntur.*”⁽²⁾
- Art. 18 L. din 23 Februarie 1906. Prin aplicarea acestui principiu, casele de împrumut pe amanet (Muntele de pietate) răspund de stricarea sau deteriorarea lucrurilor amanetate, prin faptul funcționarilor lor, sau din cauză că nu s’au luat precauțiunile necesare (art. 18 L. din 23 Februarie 1906).
- Reînnoirea in- scripției ipotecare. Astfel, s’a decis, cu drept cuvânt, că creditorul care a primit drept gaj o creanță ipotecară, este obligat, în baza art. 1691 § 1, a veghia la reînnoirea in scripției ipotecare (art. 1786). Această obligație legală îi incumbă chiar când contractul de amanet ar fi mut în această privință⁽³⁾.
- Asigurarea mărfurilor primite în gaj. S’a mai decis că, deși niciun text de lege nu obligă pe creditorul amanetar a asigura mărfurile primite în gaj, totuși el trebuie să ia măsurile pe care le-ar lua orice bun proprietar; deci, să asigure mărfurile primite în amanet, ceeace nefăcând, constituie din partea lui o culpă, care îl face responsabil de prejudiciul cauzat prin incendiu⁽⁴⁾. De aceea art. 20 din legea dela 23 Februarie 1906 obligă ca-

(1) „*Pignoris causa res obligatas, soluto debito, restitui debere pigneratitiæ actionis natura declarat*“. L. 10, *ab initio*, Cod, *De pigneratitia actione*, 4, 24.

(2) L. 14, Dig., *De pigneratitia actione*, 13, 7.

(3) Cas. fr. Sirey, 1904. 1. 416; D. P. 1905. 1. 331; *Pand. Périod.* 1905. 1. 20 și *Dreptul* din 1904, No. 78, p. 636; D. P. 95. 1. 117; Sirey, 96. 1. 230; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 137, *in fine*; Guillaouard, *Idem*, 188; Répert. Sirey-Carpentier, v^o *Gage*, 389 urm.; *Pand. fr.*, *cod.* v^o, 493 și *Privil. et hypothèques*, 8930, etc.

(4) C. București, *Dreptul* din 1902, No. 84.

sele de împrumut pe amanet (Muntele de pietate) să asigure lucrurile primite în gaj.

Pentru ca creditorul amanetar să fie responsabil, el trebuie neapărat să fie în posesia amanetului; de unde rezultă că această dispoziție nu se aplică în toate cazurile excepționale, pe care le vom examina mai la vale, în care debitorul rămâne în posesiunea lucrului amanetat⁽¹⁾.

Cazul fortuit nu este imputabil creditorului amanetar și, în asemenea caz, pierderea lucrului amanetat privește pe proprietar, adică pe debitor⁽²⁾. „*In hac actione, vis major non venit*,” zicea Ulpian⁽³⁾. Nu este însă suficient ca creditorul amanetar să afirme că lucrul a perit prin caz fortuit sau forță majoră, ci trebuie să dovedească cazul fortuit, și întâmplarea acestui caz fortuit fără culpa sa⁽⁴⁾.

Cazul fortuit.

De exemplu, dacă lucrul amanetat a fost furat sau a fost distrus prin foc, creditorul va trebui să dovedească că toate îngrijirile lui n'au putut să înlăture perirea lucrului⁽⁵⁾.

Dar dacă creditorul, explicându-și într'un mod satisfăcător purtările sale, debitorul totuși susține că creditorul este în culpă, lui îi incumbă sarcina de a face această dovadă⁽⁶⁾.

(1) Cas. rom. Bult. 1894, p. 949.

(2) Cpr. P. Pont, *Petits contrats*, II, 1169; Guillouard, *Nantissement*, 141; Pand. fr., v^o *Gage*, 353. — Dacă lucrul a dobândit o valoare mai mare sau mai mică, această mărire sau micșorare de valoare folosește sau păgubește tot pe debitor. Guillouard, *loco cit.*; Troplong, *Nantissement*, 417; Pand. fr., v^o *cit.*, 352, etc. Vezi *suprà*, p. 257.

(3) L. 13 § 1, Dig., *De pigneratitia actione*, 13, 7. Vezi *suprà*, p. 259. Cpr. C. București, *Dreptul* din 1902, No. 84. — Prin aplicarea acestui principiu, art. 19 din legea dela 23 Februarie 1906, dispune că casele de împrumut pe amanet (Muntele de pietate) nu răspund de perirea lucrurilor amanetate prin caz fortuit.

(4) C. București, *Dreptul* din 1902, No. 84.

(5) Cpr. Pothier, *Nantissement*, V, 31; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 138; P. Pont, *Idem*, II, 1174; Troplong, *Idem*, 431; Guillouard, *Idem*, 188; C. București, *Dreptul* din 1902, No. 84. Art. 220 din codul federal al obligațiilor este expres în această privință. Cpr. L. 4, Cod, *De pigneratitia actione*, 4, 24.

(6) Troplong, *Nantissement*, 432.

b) *Obligațiile debitorului.*

Art. 1691 § 2. — Asemenea și debitorul trebuie să întoarcă creditorului toate speșele utile și cele necesare făcute pentru conservarea amanetului. (Art. 991, 1574, 1618, 1699, 1730, 4° C. civ. Art. 481 C. com. Art. 2080 § 2 C. fr.) (1).

Restit. cheltuelilor făcute de creditor.

Debitorul, care a constituit amanetul, trebuie să restituie creditorului amanetar cheltuelile făcute de acest din urmă pentru păstrarea lucrului.

Cheltuelile necesare.

Cheltuelile necesare vor fi restituite în întregimea lor, și aceasta chiar dacă lucrul ar fi perit mai târziu, cu condiție însă ca creditorul să nu fi cheltuit mai mult decât ar fi cheltuit un bun proprietar sau un bun părinte de familie.

Art. 1730, 4°.

Creditorul are, în această privință, un privilegiu, pe care îl au toți acei ce au făcut cheltueli pentru conservarea lucrului altuia (art. 1730, 4°) (2).

Cheltuelile utile.

Cât pentru simplele îmbunătățiri sau cheltuelile utile, chestiunea este controversată; însă, după părerea generală, debitorul nu le va restitui decât până la concurența plusvalutei dobândită de lucru (3).

Chelt. voluptoare.

Cheltuelile voluptoare nu sunt supuse niciunei restituiri, conform principiilor generale.

Viciile lucrului amanetat.

În fine, debitorul va trebui să despăgubească pe creditor de pierderile ce el ar fi suferit din cauza viciilor lucrului amanetat (analogie din art. 1618 dela titlul depozitului) (4),

(1) Cpr. L. 8, Dig., *De pigneratitia actione*, 13, 7; Pothier, *Nantissement*, 60, 61, etc.

(2) Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 1280, No. 34.

(3) Guillouard, *op. cit.*, 160; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 143; Aubry et Rau, IV, § 434, p. 713 (ed. a 4-a); Thiry, IV, 294; Beudant, *op. cit.*, I, p. 168, nota 1, etc. — Unii ar voi însă ca, nici într'un caz, aceste cheltueli să nu fie restituite creditorului (Colmet de Santerre, VIII, 309 bis, II); iar alții, ca ele să nu fie restituite decât în măsura în care puteau să fie făcute după starea debitorului (P. Pont, *op. cit.*, II, 1176; Troplong, *Idem*, 435, 436). Această din urmă soluție este conformă teoriei lui Pothier (*Nantissement*, 61) și conformă dreptului roman. „*Mediè igitur hæc a iudice erunt dispicienda, ut neque delicatus debitor, neque onerosus creditor audiatur.*“ (L. 25, *in fine*, Dig., *De pigneratitia actione*, 13, 7).

(4) Thiry, IV, 294, *in fine*; P. Pont, *op. cit.*, II, 1177; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 144; Guillouard, *Idem*, 162; Aubry et Rau, IV, § 434, p. 713 (ed. a 4-a), etc.

afară de cazul poate când creditorul ar fi avut cunoștință de viciile lucrului ⁽¹⁾.

Se poate întâmpla ca, prin fraudă, debitorul să fi dat creditorului un lucru de o valoare minimă, atunci când acesta se așteaptă a primi un lucru de o valoare suficientă pentru garantarea creanței sale; de exemplu: debitorul a dat creditorului în loc de aur un alt metal ⁽²⁾. In asemenea caz, nu mai rămâne nicio îndoială că creditorul va avea drept la daune ⁽³⁾.

Cazul când debitorul a dat creditorului un lucru de o valoare mai mică decât trebuia.

Apendice la contractul de amanet.

Excepții dela regulele de mai sus.

Art. 1696. — Dispozițiunile precedente nu se aplică în materie de comerț, nici la casele de împrumut pe amanet, în privința cărora se va urmări după regulele și regulamentele relative la dânsese. (Art. 479, 480, 489 C. com. — L. p. înființarea caselor de împrumut pe amanet (Muntele de pietate), din 23 Februarie 1906. Art. 2084 C. fr.).

Art. 489 C. com. — Dispozițiile precedente (ale codului de comerț) nu modifică legile speciale și regulamentele ce privesc băncile și alte institute autorizate a face înaintări de bani și împrumuturi pe depozite și lucruri date în gaj.

Gajul asupra mărfurilor depuse în magazinele generale e regulat prin dispozițiile legii speciale din 28 Iunie 1881, și gajul asupra vaselor de comerț prin dispozițiile cărței a doua a acestui codice. (Art. 495 urm. C. com. Art. 1696 C. civ.).

Art. 497 C. com. — Nu este necesitate de numirea vreunui custode pentru ca gajul asupra unui vas să-și aibă tărie. (Art. 480 C. com. Art. 1688, 1696 C. civ.).

Art. 1696 C. civ. nu este exact când zice că dispozițiile pe care le-am examinat până acum nu se aplică în

Inexactitate de text.

(1) Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2080, No. 46.

(2) „*Si quis in pignore pro auro aes subjecisset creditori, qualiter teneatur, quaesitum est?... Si quidem dato auro aes subjecisset, furti teneri; quod si in dando aes subjecisset, turpiter fecisse, non furem esse; sed et hic puto pigneratitium iudicium locum habere*“. (L. 36, Pr., Dig., *De pigneratitia actione*, 13, 7).

(3) Cpr. Pothier, *Nantissement*, V, 55, 59 și *Hypothèques*, IX, 228, p. 487 (ed. Bugnet); P. Pont, *Petits contrats*, II, 1177.

materie comercială, căci am văzut că multe din ele se aplică și gajului comercial. Sunt însă, în materie comercială, și derogări dela dreptul comun, din care vom menționa numai pe cele mai importante.

Art. 479, 480,
etc. C. com.

Fără a ne întinde mult în această privință, vom menționa art. 495 urm., asupra gajului vaselor plutitoare (gaj maritim) ⁽¹⁾ și art. 479 și 480 din codul de comerț, care au fost modificate printr'o lege posterioară din 15 Iunie 1906. Iată textele art. 479 și 480 astfel cum au fost modificate la 1906. Această modificare este în mare parte împrumutată dela legile asupra Creditului agricol și asupra Băncei agricole, de care vom vorbi mai la vale.

Art. 479 C. com. — Gajul cambiilor și titlurilor la ordin poate fi constituit prin gir cu clauza „valoare în garanție, sau o alta de asemenea, din care să rezulte voința părților că aceste titluri au fost date în gaj, iar nu că s'a transmis proprietatea lor.

Gajul asupra creanțelor și drepturilor încorporale netransmisibile prin gir poate fi constituit prin acte în forma cesiunilor. În aceste cazuri, însă, actul trebuie să conție mențiunea că cesiunea se face cu titlu de gaj ⁽²⁾.

Gajul asupra acțiunilor, părților de interes și obligațiunilor nominative ale societăților financiare, industriale, comerciale sau civile, poate fi constituit printr'un transfert înseris în registrele societăței, cu arătarea „pentru cauză de garanție“.

Dacă s'a dat în gaj o creanță mobilă, creditorul gajist, pentru a-și crea privilegiul său față de cei de a-l treilea, urmează să notifice debitorului creanței date în gaj, constituirea gajului.

Notificarea de care vorbește acest text, și care trebuie să se facă prin portărei ⁽³⁾, nu este decât o aplicare a dreptului comun, pe care art. 1687 o prevede în privința tuturor creanțelor în genere. (Vezi *suprà*, p. 247 și 253).

Art. 480 C. com. — Creditorul are dreptul de a fi plătit cu privilegiu asupra lucrului ce i s'a constituit în gaj.

Gaj maritim.

⁽¹⁾ Vezi asupra gajului maritim, Trib. Buzău, *Cr. judiciar* din 1895, No. 30 și *Dreptul* din acelaș an, No. 51; Trib. Brăila, *Dreptul* din 1897, No. 23; *Cr. judiciar* din 1897, No. 17; C. Galați, *Dreptul* din 1895, No. 31, etc. Vezi și *suprà*, p. 244. Cpr. Vavasseur, *Du nantissement des navires*, *Revue pratique de droit français*, tom. 23, anul 1867, p. 245—251;

⁽²⁾ Paragraful 2 al art. 479 a fost adaos prin legea din 15 Iunie 1906.

⁽³⁾ Cpr. Cas. rom. Bult. 1903, p. 1494.

Acest privilegiu nu există decât dacă lucrul s'a pus și se află în posesiunea creditorului sau a unei alte persoane aleasă de părți.

Creditorul este presupus că are în posesiunea sa lucrurile date în gaj, când ele se află în magazinele sale sau ale comisionarului său ⁽¹⁾, în vasele sale, la vamă sau într'un depozit public, sau dacă, înainte de sosirea lor, e în posesiunea poliței de încărcare ⁽²⁾, sau a scrisoarei de carat girată cu clauza „valoarea în garanție“, sau o alta asemenea.

Prin derogare de la dispoziția de mai sus, gajul constituit asupra produselor solului, pendinte încă prin rădăcini sau deja culese, precum și asupra materiilor industriale prime, în stare de fabricațiune sau deja fabricate și aflate în fabrici sau depozite, se consideră constituit prin singurul efect al convențiunei, dela data actului, care va indica numărul, natura, calitatea și locul unde se află gajul, fără ca să se ia din posesiunea debitorului sau constituentului lucrurile constituite în gaj.

Data actului face deplină credință. — În timp de cinci zile, aceste acte de gaj se vor transcrie în registrul prevăzut de art. 728 bis din procedura civilă.

În cazul în care gajul se va afla într'o comună alta decât aceea unde este reședința județului, greșierul tribunalului va comunica de urgență primarului respectiv un extract de orice intabulare efectuată, pentru a se face mențiune de ea în registrul care se va înființa în acest scop.

În privința celor de al treilea, drepturile creditorului gajist nu vor începe decât dela data intabulării; iar atunci când este locul a se face mențiune în registrul primăriei, dela data acelei mențiuni.

Se vor respecta dispozițiunile art. 1729 și 1730 din codul civil ⁽³⁾.

Partea întâi a acestui text, cu privire la privilegiul și la posesiunea lucrului amanetat de către creditor sau de un al treilea ales de părți, este o aplicare a dreptului comun în materie de amanet, adică a art. 1686 și 1688, iar cele-

Aplic. dreptului comun și derogările dela acest drept.

⁽¹⁾ Cpr. C. Galați, *Dreptul* din 1901, No. 29, p. 230 și *Cr. judiciar* din 1901, No. 63.

Poseisiunea lucrului amanetat se poate stabili prin predarea cheilor localului în care se găsește acest lucru. C. București, *Cr. judiciar* din 1901, No. 36, p. 284.

⁽²⁾ Cpr. C. Galați, *Cr. judiciar* din 1894, No. 19.

⁽³⁾ Toată partea art. 480, reprodușă cu caractere cursive, este adaosă prin legea din 15 Iunie 1906. În specie nu mai este vorba de un adevărat gaj, ci de o ipotecă mobilă, după cum vom vedea mai la vale. Cpr. Trib. Vaslui, *Dreptul* din 1910, No. 47 (cu observ. noastră). Vezi și *infra*, pag. 362, nota 1.

alte părți ale textului, adăose prin legea din 15 Iunie 1906, sunt derogări dela dreptul comun.

L. Creditului
agricol.

Tot cam în asemenea termeni se exprimă și art. 25 urm. din legea dela 2 Iunie 1892 pentru Creditul agricol.

Iată textele în chestiune:

Art. 25. — Prin derogare dela art. 1686 și 1688 C. civ., remiterea amanetului, în raport cu Creditul agricol, se va considera efectuată în puterea convențiunei, și dela data inscrișului ce o constată, pentru lemnele din pădure puse în tăere, pentru plantele și produsele pământului de verice natură, atenențe solului sau separate de sol, așezate în pivnițe, magazii, pătule, sau lăsate pe câmp, strânse în șire, stoguri, clăi, căpițe și, în genere, pentru toate lucrurile voluminoase, greu de transportat sau înmagazinat.

Remiterea amanetului va fi asemenea convențională pentru vitele sau instrumentele agricole ce nu se pot lua de pe câmp fără a suferi munca câmpului sau industria agricolă la care sunt afectate.

În caz când un obiect amanetat se va transforma printr'un procedeu industrial, sub o altă formă, această nouă producțiune va servi de gaj creditului agricol.

Art. 26. — În privința celor de al treilea, remiterea amanetului nu se va considera efectuată decât dela data intabulării convențiunei într'un registru special al comunei unde se află lucrul amanetat⁽¹⁾; iar pentru vitele, semințele și instrumentele agricole cumpărate cu banii avansați de Creditul agricol, din momentul cumpărării. Trecerea în acest registru se va face conform art. 1686 C. civ.

Intabulările se vor face de primari asistați de notari.

Art. 27 (modificat prin L. din 7 Martie 1906). — După expirarea termenului de plată, amanetul se va putea vinde, fără nicio autorizare a justiției, și în virtutea legii de urmărire pentru veniturile Statului⁽²⁾.

(1) Va să zică, privilegiul Creditului agricol se dobândește și se păstrează față, de cei de al treilea, prin intabularea contractului de împrumut în registrul special ținut în fiecare comună, nefiind nevoie de nicio remitere materială a lucrului amanetat în mâinile creditorului. Cpr. Trib. Tutova, *Dreptul* din 1886, No. 62. Vezi și Cas. rom. Bult. 1893, pag. 614.

(2) S'a decis însă că Creditul agricol dispune de legea de urmărire numai încât privește lucrurile constituite amanet; pentru celelalte lucruri și, în genere, față cu cei de al treilea, el nu poate decât să invoace beneficiul art. 974 C. civil; de unde rezultă că Creditul agricol este responsabil de daunele ce cauzează unui terțiu prin vânzarea ilegală a unor produse ale acestuia, făcută prin aplicarea zisei legi, pe motiv că aceste produse ar fi fost vândute debitorului său. Trib. Suceava, *Dreptul*

Art. 28.— Debitorul ce va aliena, risipi, sustrage, sau cu rea credință va lăsa să piară obiectul amanetat, va fi supus pedepselor prevăzute pentru abuz de încredere și va fi executat după legea de urmărire asupra celeilalte averi a sa. (Art. 323 urm. C. penal).

Art. 29.— Creanțele Creditului agricol vor fi privilegiate asupra averii mobile amanetate. Ele vor veni îndată după cheltuelile de judecată, cheltuelile de îngropare a debitorului și cheltuelile de conservare a lucrului⁽¹⁾. (Art. 1586, 1729, 1° și 2°. Art. 1730, 3° și 4° C. civ. Art. 480 C. com.).

Art. 30.— Împrumuturile contractate la Creditul agricol sunt de natură comercială. Creanțele rezultând din aceste împrumuturi sunt negociabile și vor putea fi transmise prin gir, etc.

Aceleași derogări dela dreptul comun sunt admise și în privința Băncilor populare sătești, care fac aceleași operații (art. 14 și 15 L. din 29 Martie 1903).

L. Băncilor
populare să-
tești.

Împrumuturile contractate la Băncile populare sătești sunt de natură comercială; creanțele rezultând din aceste împrumuturi sunt negociabile și pot fi transmise prin gir (art. 11 L. din 29 Martie 1903).

Alte derogări dela dreptul comun au fost făcute, tot în interesul agriculturii, prin legea din 1 Aprilie 1894 pentru înființarea unei Bănci agricole.

L. Băncei
agricole.

Această Bancă acordă împrumuturi garantate prin gaj. Vom reproduce numai câteva texte din această lege:

Art. 6. — Gajul Băncei agricole consistă în:

a) Produse agricole naturale sau datorite culturii, precum: cereale în genere, culese sau prinse la rădăcini, semănături făcute, lemne brute sau fasonate aflate în păduri sau depozite, făină, vin, țuică, alcooluri, etc.;

b) Vite de muncă sau de prăsilă, cai, oi, capre, porci, etc., sau produsele lor;

din 1893, No. 65. — S'a mai decis că Creditul agricol nu poate împiedica urmărirea și vânzarea lucrurilor asupra cărora el are un drept de preferință, el fiind în drept numai de a-și exercita privilegiul său asupra prețului lucrurilor vândute. Trib. Tutova, *Dreptul* din 1886, No. 62. Cpr. Cas. rom., *Drptul* din 1910, No. 75 și *Cr. judiciar*, din 1910, No. 80; *Revista Jurisprudența* din 1910, No. 32, p. 508. Vezi și *suprà*, p. 267, 268.

(1) S'a decis că privilegiul Creditului agricol, pentru sumele împrumutate unui arendaș, primează privilegiul proprietarului pentru arenzile neplătite, bine înțeles numai în privința lucrurilor și produselor amanetate. C. Focșani, *Dreptul* din 1886, No. 51.

c) Tot felul de mașini și unelte servind la exploatarea agricolă.

Când gajul are de obiect recolte sau semănături făcute, el subzistă asupra-le, chiar după strângerea lor, ori unde s'ar afla.

Actele constatând operațiuni de asemenea natură sunt transmisibile prin gir.

Art. 7. — Vitele și mașinile cari servesc pentru exploatarea fondului agricol și cari, conform art. 468 C. civ., sunt imobile prin destinațiune, se vor putea afecta ca gaj al împrumutului agricol și, în caz de neplată, gajul se va executa conform dispozițiilor legeri de față.

Art. 11. — Prin derogare dela art. 1686 și 1688 C. civ., gajul se consideră constituit prin singurul efect al convențiunei, dela data actului, fără a se lua amanetul din posesiunea debitorului sau constituentului, care-l deține pentru Bancă și este obligat a-l conserva. Data actului face deplină credință.

Art. 12. — În privința celor de al treilea, drepturile băncei nu vor începe decât dela data mențiunei făcute în registrul primăriei (1).

Art. 13. — Debitorul care va aliena, risipi, sustrage sau va lăsa să piară prin faptul său, în total sau în parte, obiectul amanetat, după ce s'a efectuat împrumutul, se va pedepsi ca pentru abuz de încredere. (Art. 323 urm. C. penal) (2).

Împrumutatul care, însărcinat ca custode cu conservarea întreținerii obiectelor sau a vitelor amanetate, nu va îndeplini această obligație, va pierde imediat beneficiul termenului de împrumut, punându-se în vânzare, de către Banca agricolă, obiectele amanetate.

Art. 15. — Cu rezerva privilegiului proprietarului pentru plata arenzilor anului în care se face împrumutul și aceea pe un an începător dela semestrul agricol (23 Aprilie și 26 Octombrie) care urmează aceluia în care se face împrumutul, și cu rezerva tuturor celorlalte creanțe prevăzute în art. 1729 și 1730 § 2, 3, 4, 5, 7 și 8 C. civ., creanțele Băncei agricole sunt privilegiate asupra obiectelor puse ca gaj.

În aceeaș ordine se exercită privilegiile și asupra sumelor pe care societățile de asigurare le-ar datoră împrumutaților, în caz de sinistru al obiectelor amanetate. (Art. 1721 C. civ.).

Pentru a respecta drepturile și interesele societăților de Credit

(1) Cpr. C. Craiova, *Cr. judiciar* din 1902, No. 22, pag. 188.

(2) Acest fapt este astăzi de competența judecătoriilor de ocoale (art. 330 C. pen. și 53 L. judec. de ocoale din 1907). Cas. rom. Vezi *Revista Jurisprudența* din 1910, No. 11, p. 173.

Cu aceeaș pedeapsă sunt pedepsiți: împrumutătorii cari, cu știință, au ascuns existența sechestrelor sau altor sarcini existente asupra obiectelor oferite ca gaj (art. 13 L. din 1 Aprilie 1894).

fonciar, Banca agricolă nu va putea acorda împrumuturi pe gaj proprietarilor moșiilor ipotecate la aceste Credite, întrucât nu vor fi achitate sau nu se vor achita ratele datorite acestor Credite, și ajunse la scadență.

Art. 16. — Toate operațiunile Băncei agricole sunt de natură comercială, afară de operațiunile pe gajul special instituit prin legea de față, etc. (1).

Legea din 17 Aprilie 1880 pentru înființarea Băncei Naționale deroagă, de asemenea, dela dreptul comun în privința împrumuturilor pe efecte publice contractate la această Bancă. Iată, în adevăr, cum se exprimă, în această privință, art. 9 din citata lege:

L. Băncei
naționale.

Art. 9. — Se deroagă, în favoarea Băncei naționale, dela dispozițiile art. 1686, 1687 și 1689 C. civ.; și Banca, prin simpla remitere în mâinile sale a efectului depus, constatat printr'un act sub semnătură privată, este în drept de îndată, după expirarea termenului avansului și fără să fie trebuință de vre-o punere în întârziere sau chemare în judecată, să dispună de efectul depus, spre a-și încasa cu preferință avansul făcut pe dânsul, cu dobânzile și celelalte cheltueli.

În legea din 28 Iunie 1881 asupra magaziiilor generale, modificată în unele privințe prin cea din 6 Iunie 1892, la care ne trimite art. 489 din codul comercial, găsim iarăși oarecare derogări dela dreptul comun în materie de gaj sau amanet (2).

L. asupra
magaziilor ge-
nerale.

După art. 1 din citata lege, magaziiile generale sau docurile primesc în depozit mărfuri și obiecte fabricate, depuse de comercianți, industriași și agricultori,

Warante.

Administrația docurilor liberează depunătorilor recipise cuprinzând identitatea lor, precum și aceea a mărfurilor depuse de dânsii (art. 3).

La fiecare recipisă este anexat, sub numirea de warant, un buletin de gaj, conținând aceleași mențiuni ca și recipisa (art. 4).

(1) Vezi în privința altor legi străine relative la această materie, Baudry et Loynes, *Nantissement*, I, 87 2°, p. 81 (ed. a 3-a).

(2) Asemenea derogări, necesitate de interesul agriculturii și industriei, există și în Franța. Vezi Beudant, *Suretés personnelles et réelles*, I, 167 urm., pag. 143 urm.

Recipisele și warantele sunt transmisibile prin gir, sau amândouă împreună, sau fiecare în parte (art. 5) ⁽¹⁾.

Prin derogare dela dreptul comun, simpla girare a warantului separat de recipisă, constituie un drept de gaj asupra mărfurilor, în folosul cesionarului warantului. Girarea recipisei transmite cesionarului proprietatea mărfurilor, cu singura obligație, când warantul este transmis împreună cu recipisa, de a plăti datoria garantată prin warant (art. 6).

În privința plăței datoriei warantate, vezi art. 9 și 10 din legea citată, iar în privința executărei la caz de neplată, în privința formalităților de îndeplinit în caz de vânzare, și în privința distribuirei prețului prins din vânzare, vezi art. 11 urm. din legea menționată.

L. pentru
împrumuturi
pe amanet.
Art. 14.

În fine, mai sunt și alte excepții dela dreptul comun, însă este cu neputință să le menționăm pe toate. Astfel, prin derogare dela art. 1689 C. civil, art. 14 din legea dela 23 Februarie 1906 asupra casei de împrumut pe amanet, dispune că amanetele care nu a fost răscumpărate la scadență, și pentru care nu s'a reînnoit actul de împrumut, pot fi vândute în termen cel puțin de 30 de zile după scadență, de administrația caselor de împrumut pe amanet (Muntele de pietate), prin licitație publică, *însă fără intervenția justiției*, etc.

(1) Girul warantului către o a treia persoană, strămutând proprietatea mărfurilor depuse în docuri sau magazii generale, asemenea transmitere constituie o plată în marfă, adică *o datio in solutum*. Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 496. — Girarea unei recipise sau a unui warant este suficientă pentru a transmite drepturile de amanet și de proprietate asupra produselor depuse în docuri, fără a mai fi nevoie de îndeplinirea notificărei cerută de dreptul comun în caz de cesiune (art. 1393); de unde rezultă că posesorul recipisei astfel girate, devenind proprietar al acelor produse, are dreptul asupra prisosului rămas din vânzarea lor, în urma plăței sumei garantate prin warant, așa că niciun creditor al depunătorului acelor produse, nici chiar proprietarul moșiei, care ar fi înființat un sechestrul asupra acelor produse, pentru câștiuri de arendă neplătite, nu poate reclama zisul prisos. Un asemenea proprietar neplătit de arendă, nu se poate apăra contra efectelor ce produce transmiterea unor atare recipise și warante, decât prin împedizarea transportărei și depunărei produselor în magazinele generale, sau făcând ca depunătorul produselor, arendaș al său, să libereze acele recipise în ordinul său. Cas. rom. Bult. 1895, pag. 1246.

Amanetul în dreptul internațional privat.

Care lege va cărmui contractul de amanet, în caz de conflict de legislații ?

Dacă este vorba de a se determina lucrurile care pot fi constituite amanet, se va aplica, de bună-samă, legea situațiunii lucrurilor (*lex rei sitæ*)⁽¹⁾.

Aplic. Legei situațiunii.

Tot această lege va fi aplicată de câteori va fi vorba de formalitățile cerute pentru eficacitatea amanetului în privința terțiilor⁽²⁾.

Astfel, de câteori va fi vorba de amanetarea unui lucru corporal⁽³⁾, situat în România, dreptul real care rezultă din amanet pentru creditor față de terții, nu va exista și nu va fi opozabil acestor din urmă, decât atunci când creditorul a

Aplic. art. 1688.

(1) Pand. fr., v^o Gage, 938; Répert. Sirey, *ead.* v^o, No. 785. Vincent et Pénaud, *Dictionnaire de droit international privé*, v^o Nantissement, No. 1; Rolin, *Pr. de droit international privé*, III, 1426 (ed. din 1897), etc.

(2) Pand. fr., v^o cit., 945; Répert. Sirey, *ead.* v^o, 793 urm.; Vincent et Pénaud, *op. și v^o cit.*, No. 6; Laurent, *Droit civil international*, VII, 211; Rolin, *op. cit.*, III, 1428; Guillouard, *Nantissement*, 60; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 38 bis; Despagne, *Pr. de droit international privé*, 406, p. 1159 (ed. a 5-a). Cpr. Trib. consular din Constantinopol, *J. Clunet*, anul 1893, p. 447.

(3) Vorbim numai de lucrurile *corporale*, căci dacă lucrul amanetat este o creanță, chestiunea este controversată, unii aplicând, cu drept cuvânt, în privința formalităților de îndeplinit, legea domiciliului debitorului (P. Fiore, *Diritto internazionale privato*, 220, lit. e, pag. 307, ed. italiană din 1874; T. Hue, XII, 424), iar alții aplicând pe aceea a creditorului (Despagne, *op. cit.*, 627, pag. 610, ed. a 2-a). În edițiile următoare, acest autor revine însă asupra primei sale opinii, referindu-se la legea domiciliului debitorului (*op. cit.*, 396, pag. 722, 723 și 406, pag. 735, 736, ed. a 3-a). După acest din urmă sistem, care este singur juridic, de câteori debitorul creanței amanetate va fi domiciliat în România, se vor îndeplini formalitățile prevăzute de art. 1687, ceea ce însemnează că se va face un act având dată certă (legea *nice înregistrat*), și acest act va fi notificat prin portărei debitorului creanței amanetate. Cpr. T. Hue, *loco supra cit.*; Milhaud, *Principes de droit international privé dans leur application aux privilèges et hypothèques*, pag. 281 urm. (ed. din 1885). Vezi asupra acestei controverse, Répert. Sirey, v^o Gage, 797 urm.

fost pus în posesiunea lucrului, conform art. 1688 din codul civil⁽¹⁾.

În baza acestor principii, s'a decis, cu drept cuvânt, că mobilele posedate în România de străini, sunt supuse regulilor care cer, în privința amanetului, o convenție având cel puțin dată certă (art. 1686), precum și desezisarea debitorului și luarea lor în posesiune de către creditor (art. 1688), etc., pentru că mobilele considerate în individualitatea lor, sunt cărmuite de legile române în privința privilegiilor la care ele pot fi supuse⁽²⁾.

Mai mult încă, se decide în genere că, în caz de constituirea amanetului într'o țară în care punerea în posesiune a creditorului nu este cerută, amanetul va încetă de a-și produce efectele sale îndată ce lucrul a fost transportat în altă țară în care se cere această punere în posesiune⁽³⁾.

Aplic. art.
1686 C. civil.

Tot în baza principiilor de mai sus vom decide că, în cazul amanetării unui mobil corporal situat în România, un act scris va fi necesar pentru validitatea amanetului, în privința terțiilor, conform art. 1686 C. civil⁽⁴⁾.

Dr. de retenție.

În fine, tot legea locului unde se găsește lucrul amanetat este aplicabilă în privința dreptului de retenție, dacă se recunoaște că acest drept este un drept real⁽⁵⁾, și în privința realizării amanetului, căci nu se poate întrebuița într'o țară căi sau mijloace de executare care ar fi contrare legislației acelei țări, precum ar fi, de exemplu, pactul co-

(1) Pand. fr., *v^o cit.*, 947; Despagnet, *op. cit.*, 406; Vincent et Pénaud, *op. cit.*, No. 7; Rolin, *op. cit.*, III, 1429; Fœlix et Demangeait, *Tr. de droit international privé*, I, pag. 135; P. Fiore, *Diritto internazionale privato*, 220 (ed. italiană din 1874); C. Caen, Sirey, 71. 2. 57 și Sirey, 79. 2. 6; Cas. fr. Sirey, 72. 1. 238; D. P. 74. 1. 465, etc.

(2) C. Paris, *Pand. Périod.* 1907. 5. 43. Vezi și *suprà*, pag. 240, nota 2. Vezi și *infra*, rubrica: *Privilegiile în dreptul internațional privat*.

(3) Pand. fr., *v^o cit.*, 949; Vincent et Pénaud, *op. și v^o cit.*, No. 7; Rolin, *op. cit.*, III, 1429, etc.

(4) Pand. fr., *v^o cit.*, 950 urm.; Vincent et Pénaud, *op. și v^o cit.*, No. 8; Laurent, *op. cit.*, VII, 211; Brocher, *Cours de droit international privé*, II, pag. 344 urm., etc.

(5) Cpr. T. Huc, XII, 425.—Vezi însă Brocher, *op. cit.*, II, 351. În privința realității sau personalității dreptului de retenție, în genere, vezi *infra*, p. 349, unde se arată controversa.

mișor ⁽¹⁾. „Realizarea amanetului, zice art. 223 din codul federal al obligațiilor, este cărmuită de legea locului unde se găsește lucrul amanetat“.

Acestea sunt cazurile în care se va aplica *lex rei sitae*.

Încât privește întinderea drepturilor creditorului amanetar, de exemplu: în privința chestiunii de a se ști dacă creditorul este în drept a vinde amanetul la caz de neplată la timp; dacă el poate întrebuița lucrul amanetat și în ce măsură; dacă amanetul este indivizibil, și care este culpa de care creditorul răspunde, etc., se va aplica legea la care părțile au înțeles a se referi.

În lipsa unei voințe anume exprimată, se va aplica legea națională comună a părților, sau legea contractului (*lex loci contractus*), întrucât legea situației lucrului (*lex rei sitae*) nu cărmuește decât exercițiul acțiunilor ⁽²⁾.

Am văzut că, în ceea ce privește formele cerute față de terții, se aplică legea situației lucrului.

În ceea ce privește însă raporturile dintre părți (creditorul și debitorul) și dovedirea contractului, se va aplica regula *locus regit actum* în toată rigoarea ei, ceea ce se admite nu numai în privința formelor constitutive ale amanetului ⁽³⁾, dar și în privința constituției unei antichreze asupra unui imobil situat în țară străină ⁽⁴⁾, și chiar în privința unei

(1) T. Huc, XII, 427; Guillouard, *op. cit.*, 60; Pand. fr., *v^o cit.*, 960; Trib. din Alexandria (Egypt), *J. Clunet*, 1878, pag. 184. — Vezi însă Trib. Paris, Sirey, 77. 2. 25 (cu nota lui Renault).

(2) T. Huc, XII, 422; P. Fiore, *op. cit.*, 220, lit. *f*, pag. 307 urm.; Despagnet, *op. cit.*, 406, pag. 1159 (ed. a 5-a revăzută de Ch. de Boeck, profesor la Bordeaux).

(3) Cpr. C. Caen, Sirey, 79. 2. 6; Pand. fr., *v^o Gage*, 942 urm.; Répert. Sirey, *ead. v^o*, 790 urm.; Vincent et Pénaud, *op. și v^o cit.*, 3; T. Huc, XII, 423, pag. 492, care citează în acest sens o sentință a tribun. din Anvers, cu data din 30 Martie 1885, pe care n'am putut-o însă controla; P. Fiore, *op. cit.*, 220, lit. *b*, pag. 304. Iată cum se exprimă acest din urmă autor. „*Quanto alla costituzione del diritto di pegno e alla sua validità, devi si giudicare secondo la legge sotto la quale il pegno fu costituito*“.

(4) T. Huc, *loco cit.*; Vincent et Pénaud, *op. și v^o cit.*, No. 2 și 4. — Antichreza. — Vezi asupra antichrezei în dreptul internațional privat, Rolin, *Pr. de droit international privé*, III, 1434 urm.; Laurent, *Droit civil international*, VII, 182 și 406; Vincent et Pénaud, *op. și v^o cit.*, No. 2 și 4, etc. Vezi și *infra*, p. 300, nota 3.

simple făgăduințe de amanet, făcută după legile țării în care părțile au tratat ⁽¹⁾.

Antichreza.

În privința chestiunii de a se ști dacă antichreza este un drept real opozabil terților; dacă ea trebuie să fie transcrisă, etc., se va aplica legea situației imobilului ⁽²⁾.

Acestea sunt regulile care cârmuesc materia amanetului în dreptul internațional privat. Această materie fiind tratată de noi în *Dreptul* din 1910, No. 51, o revistă nouă, *Revista critică de drept, de legislație, doctrină și jurisprudență*, a cărui No. 1 a apărut în Octombrie 1910, sub direcția amicului nostru, d-l C. C. Arion, a binevoit a face, la p. 81, o scurtă dare de samă despre articolul nostru. Ne folosim de această ocazie spre a semnală cu bucurie apariția acestui nou organ de publicitate, și a-i ură viață îndelungată, el umplând un gol simțitor în literatura noastră juridică.

(1) T. Huc, *loco cit.*; Milhaud, *op. cit.*, pag. 276; Vincent et Pénaud, *op. și v^o cit.*, No. 3, *in fine*; Répert. Sirey, v^o Gage, 789, etc.

(2) Despagnet, *op. cit.*, 406, p. 1160 (ed. a 5-a).

TITLUL XVI

DESPRE ANTICHREZĂ (1)

Noțiuni generale și istorice.

Antichreza (ἀντιχρησις), dela ἀντί (contra) și χρησις (uz sau folosință), este de origină grecească, după cum aceasta se vede din însuș numele său, care, mai pe urmă, a fost adoptată și de Romani⁽²⁾.

De oarece însă cămătarii abuzară de această instituție, Justinian, prin Nov. 32, oprește pe creditorii (*propter avaritiam creditorum*), de a lua cu titlu de antichreză, bunurile cultivatorilor.

Dr. roman
Justinian.

Antichreza eră condamnată și prin dreptul canonic care, precum știm, opreă împrumutul cu dobândă⁽³⁾.

Dr. canonic.

(1) Vezi asupra acestei materii, în vechiul drept francez, Pothier, *Hypothèques*, IX, 229 urm., p. 488 urm.; Domat, *Lois civiles dans leur ordre naturel*, III, p. 397, 398, No. 28. — Bibliografie.

Incât privește dreptul actual, vezi, pe lângă autorii obișnuit citați, Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, II, § 271 — 274 (*von dem Nutzungspfande oder der Antichrese*), p. 209 urm. (ed. Crome, 1894), etc.

(2) L. 11 § 1, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1, unde se zice: *Si ἀντιχρησις, id est, mutuus pignoris usus pro credito, facta sit, et in fundum, aut in ædes aliquis inducatur, eo usque retinet possessionem pignoris loco, donec illi pecunia solvatur, cum in usuras fructus percipiat, aut locando, aut ipse percipiendo, habitandoque, etc.* Vezi și L. 14, Cod, *De usuris*, 4, 32, etc.

(3) Cpr. Pothier, *Nantissement*, V, 20, p. 398 (ed. Bugnet). Vezi și tom. IX al Coment. noastre, p. 694 urm. — Cu toate acestea găsim antichreza și în vechiul drept francez, unde ea deve-

Dr. vechiu
francez.

Dr. vechiu
francez.

În unele cutume ale vechiului drept francez, găsim, de asemenea, sub numele de *mort-gage* și *vif-gage*, o instituție care are multă analogie cu antichreza ⁽¹⁾.

Dr. nostru
anterior. C.
Caragea și
C. Calimach.

Antichreza a existat și în dreptul nostru anterior. Iată ce găsim, în această privință, în codul Caragea: „Zalogul este nemișcător când se va da cu *antichrezis*; atunci poate împrumutătorul să-l aibă în trebuințele sale și să-l închirieze altora“, (art. 14, partea III, capit. 11). Codul Calimach nu vorbește, din contră, de antichreză, ci numai de amanet și ipotecă. „Dacă lucrul este mișcător se numește *amanet*, iar dacă este nemișcător, se numește *ipotecă*“, zice art. 584 din acest cod (art. 448 C. austriac) ⁽²⁾.

neă ilicită numai când aseundeă un împrumut cu o dobândă uzurară. Domat (*Lois civiles*, III, p. 398, No. 28) dă următorul exemplu în care antichreza eră perfect licită; când, de exemplu, un socru, care datoră ginerelui său dota fiicei sale, dădea în posesiunea acestui din urmă un imobil pentru ca el să se folosească de acest imobil, compensând fructele lui cu dobânda legiuită a capitalului constituit dotă.

- (¹) Vezi Loysel, *Institutes coutumières*, I, 483—485, p. 424 urm. (ed. Dupin et Laboulaye din 1846); P. Viollet, *Histoire du droit civil français*, p. 786, No. 735 (ed. a 3-a); Troplong, *Antichrèse*, 503; Guillaud, *Nantissement*, 6 urm., etc.

Dr. englez.

Instituția cunoscută sub numele de *mort-gage* (*mortuum vadium*, *dead pledge*) a existat și în Anglia. Ea eră o siguranță în virtutea căreia creditorul devenea proprietarul unui imobil aparținând debitorului său, sub condiția de a-l restitui, dacă datoria eră plătită la scadență. Vezi Er. Lehr, *Éléments de droit civil anglais*, I, 504, p. 374 (ed. a 2-a, revăzută de I. Dumás, Paris, 1906).

Dr. internațional.

Un Englez n'ar putea să dobândească dela unul din compatrioții săi, nici chiar printr'o convenție încheiată în Engli-tera, un drept de *mort-gage* asupra unui imobil situat în România, pentru că străinii nu pot să invoace în țara noastră un privilegiu recunoscut de o lege străină, dacă el nu este admis și de legile noastre. Cpr. Weiss, *Tr. théorique et pratique de droit international privé*, IV, p. 242; Répert. Sirey, v^o *Privilèges*, 1358. Vezi și *infra* rubrica: *Privilegiile în dreptul internațional privat*.

Dr. străin.

- (²) În codul german găsim însă instituția antichrezei (*Nutzungs-pfand*) (art. 1213, 1214). Art. 356 urm. din codul japonez dela 1896 prevăd, de asemenea, un drept de gaj asupra imobilelor. Cpr. art. 1881—1886 C. spaniol; art. 873 urm. C. portughez, etc. — Antichreza nu figurează însă în noul cod

Antichreza, trebuie s'o recunoaştem, nu aduce mari foloase creditului public; ba din contra, de cele mai multe ori, ea serveşte, mai cu samă la noi, a ascunde fraudă din partea aceloră incapabili de a dobândi imobile rurale. Ca atare, ar fi deci de dorit ca ea să dispară din codul nostru, după cum a dispărut şi din alte legislaţii (1).

Critica anti-
chrezei.

Definiţia antichrezei.

Art. 1697.—Antichreza este un contract, prin care creditorul dobândeşte dreptul de a-şi apropria fructele unui imobil, remis lui de datornic, cu îndatorire de a le impută, pe fiecare an, asupra dobânzilor, de sunt datorite, şi apoi asupra capitalului creanţei sale. (Art. 1698—1703 C. civ. Art. 2085 C. fr.) (2).

Din această definiţie rezultă că debitorul dă creditorului folosinţa unui imobil (3); acesta percepe fructele imobilului în locul dobânzilor şi reţine posesiunea lui (*loco pignoris*), până i se plăteşte ceace i se datoreşte.

Dispoziţia art. 1697, după care fructele imobilului se impută mai întâi asupra dobânzilor şi, apoi, asupra capita-

elvetian, care urmează a fi aplicat cu începere dela 1 Ianuarie 1912. „Gajul imobiliar, zice art. 793 din acest din urmă cod, poate fi constituit sub forma de ipotecă, de ţidulă ipotecară sau de scrisoare de rentă. *Orice altă formă este proibită*“.

(1) A se vedea critica acestei instituţii în Acollas, *Manuel de droit civil*, III, p. 591, nota 3 şi p. 600. „*Ce contrat est un contrat mort-né dans notre droit*“, zice acest autor; *il ne répond aujourd'hui à aucune théorie de crédit acceptable*“; şi mai la vale acelaş autor zice: „*Ce genre de sureté appartient à l'enfance du crédit réel*, etc.“. Un alt autor (Pougéard) zice că: „*l'antichrèse n'est pas un contrat de peuple civilisé*“. Cpr. Planiol, II, 2505. — Vezi însă Beudant (*op. cit.*, I, 210), care zice că, în unele cazuri, antichreza este mai folositoare decât ipoteca.

(2) Cpr. L. 11 § 1, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1, textual citată *suprà*, p. 293, nota 2; L. L. 33 şi 39, Dig., *De pigneratitia actione*, 13, 7; Pothier, *Hypothèques*, IX, 229 urm., etc.

(3) La Romani se putea dà în antichreză nu numai imobilele, dar încă orice lucru susceptibil de a produce fructe, de exemplu: o sclavă. Cpr. Guillouard, *Nantissement*, 205. — Nici codul german nu vorbeşte de imobile, ci de lucruri frugifere (*fructtragende Sache*) (art. 1213). Vezi şi *infra*, p. 302.

Dr. roman.

lului creanței, însemnează că numai dacă prisosesc din fructe, ele se impută asupra capitalului; așa că părțile ar putea foarte bine să convie ca fructele să fie echivalentul dobânzilor și să se compenseze cu ele ⁽¹⁾.

Definiția
antichrezei.

Iată definiția care convine acestui contract. Antichreza este un contract accesoriu, real ⁽²⁾, unilateral, cu titlu oneros, și indivizibil (art. 1695, 1702), prin care debitorul, sau un terțiu pentru dânsul, dă creditorului posesiunea unui imobil, ce acest din urmă va păstră până la plata integrală a datoriei, și ale cărui fructe el le va percepe, pentru a le impută asupra dobânzilor, dacă îi sunt datorite, și apoi asupra capitalului creanței sale.

Neaplic. art.
1179.

Antichreza este un contract unilateral, pentru că numai creditorul contractează obligații; de unde rezultă că art. 1179, privitor la dublul original, nu este aplicabil în specie ⁽³⁾.

Deoseb. între
antichreza și
amanet.

Ea este un contract accesoriu, ca și amanetul, de care însă se deosebește: 1° prin obiectul ei, care consistă în imobile, pe când amanetul nu poate avea de obiect decât lucruri mobile (art. 1685); 2° prin împrejurarea că creditorul antichrezist are dreptul de a percepe fructele, ceea ce nu este permis creditorului amanetar; 3° și în fine, prin împrejurarea că creditorul antichrezist nu are privilegiul pe care îl are creditorul amanetar. (Vezi *infra*, p. 306).

Intre
antichreza și
ipotecă.

Vom vedea, de asemenea, mai la vale, sub art. 1746, că antichrezase deosebește și de ipotecă.

Dr. real imo-
biliar.

În fine, antichreza este un drept real imobiliar, cu

(1) Trib. Muscel, *Cr. judiciar* din 1909, No. 49. Cpr. Mourlon, III, 1226; Thiry, IV, 299. Vezi și *infra*, p. 306. — La Romani, antichreza produce o compensație între dobânda datoriei și fructele imobilului. În dreptul modern, creditorul antichrezist primește fructele imobilului nu pentru a le compensa, în principiu cel puțin, ci pentru a le impută asupra dobânzei și, apoi, asupra capitalului. Cpr. T. Huc, XII, 407.

(2) Din împrejurarea că antichreza constituie un drept real, Curtea de casație a tras altădată concluzia că autentificarea actului, prin care se constituie un asemenea drept, nu poate fi făcută de judecătorul de ocol, ci numai de tribunal, conform art. 5 din legea pentru autentificarea actelor. Vezi Bult. 1903, p. 181, și *Dreptul* din 1903, No. 23.

(3) Cpr. Guillouard, *Nantissement*, 203; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 168, p. 163; Troplong, *Idem*, 516; Thiry, IV, 297; P. Pont, *Petits contrats*, II, 1221, etc.

toate că acest punct este contestat. Ea fiind, în adevăr, o siguranță de aceeași natură ca și amanetul, trebuie să fie un drept real ca și el. Ce siguranță ar produce ea, în adevăr, creditorului, dacă debitorul ar putea s'o desființeze, înstrăinând imobilul sau ipotecându-l către alții? Apoi, realitatea antichrezei mai rezultă și din împrejurarea ce ea trebuie să fie transcrisă (art. 1698 C. civ. și 722, 3° Pr. civ.)⁽¹⁾.

Din realitatea antichrezei rezultă mai multe consecințe practice foarte importante:

1° Drepturile creditorului antichrezist sunt opozabile terțiilor, de exemplu, creditorilor privilegiați sau ipotecari posteriori, deci și cumpărătorului imobilului, care este tot un terțiu, bine înțeles dacă contractul de antichreză a fost transcris (art. 1698 C. civ. și 722, 723 Pr. civ.)⁽²⁾. Această consecință este admisă și de unii autori, partizani ai personalității dreptului de antichreză⁽³⁾.

Consecințele care rezultă din realitatea antichrezei.

2° Creditorul antichrezist poate să exercite, în numele său, acțiunea în complângere⁽⁴⁾. (Vezi *infra*, p. 303).

Act. posesorie.

- (1) Vezi și art. 726, 4° (722 vechiu) din codul de comerț. Cpr. Pothier, *Hypothèques*, IX, 231; C. Focșani și Cas. rom. *Dreptul* din 1885, No. 13, p. 101, col. 2 (motive); *Dreptul* din 1903, No. 23 și Bult. 1903, p. 181; Trib. Muscel și Judecăt. ocol. Pechea, *Cr. judiciar* din 1909, No. 49 și 80; Mourlon, III, 1229, 1230; T. Hue, XII, 411; Beudant, *op. cit.*, I, 213; Planiol, II, 2501; Guillouard, *Nantissement*, 243; P. Pont, *Idem*, II, 1276; Thézard, *Idem*, 23, *in fine*; Nacu, III, p. 546, No. 20. Vezi și tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, p. 220, nota 3 și p. 672, nota 1.—*Contrà*: Laurent, XXVIII, 569 urm.; Thiry, IV, 299, p. 267; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 206 urm.; Aubry et Rau, IV, § 438, p. 718, text și nota 9 (ed. a 4-a). După acești din urmă autori, dreptul creditorului antichrezist ar fi opozabil terțiilor, cu toate că acest drept ar fi personal. Cpr. art. 1897 C. civil italian,
- (2) Cas. rom. *Revista Jurisprudența* din 27 Mai 1910, No. 18, p. 280, 281 și *Dreptul* din 1910, No. 48 (cu observ. noastră) (decizia Cas. S-a 1, No. 170 din 23 Martie 1910).
- (3) Vezi Aubry et Rau, IV, § 438, p. 718, text și nota 9 (ed. a 4-a); Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 209, etc.—Art. 1897 din codul italian dispune, din contra, că antichreza nu-și produce efectele sale decât între debitor și creditor și moștenitorii lor.
- (4) Vezi tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, p. 418, nota 1. Cpr. T. Hue, XII, 412; Guillouard, *op. cit.*, 247; Cas.

Act. în grăni-
tuire.

Art. 59 Pr.
civ.

El va putea, de asemenea, să exercite acțiunea în grănițuire, în aceleași condiții ca și uzufructuarul ⁽¹⁾.

3° Acțiunea care izvorăște din antichreză, fiind reală imobiliară, este de competența tribunalului situațiunei imobilului (art. 59 Pr. civ.), etc. ⁽²⁾.

Condițiile de validitate ale contractului de antichreză.

Condițiile necesare pentru existența acestui contract sunt:

Consimțimân-
tul părților și
tradiția lu-
crului.

1° Consimțământul liber și neviciat al părților; 2° tradiția imobilului supus antichrezei; 3° capacitatea părților. Asupra consimțământului părților și tradiției imobilului ⁽³⁾, nu avem nicio observație de făcut.

Berlin, D. P. 46. 2. 62.— *Contrà*: Aubry et Rau, II, § 187, p. 224, text și nota 5 (ed. a 5-a); Carou, *Actions possessoires*, 238; Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, I, § 190 a, p. 458, text și nota 4 (ed. *Anschütz* din 1853).

(1) Vezi tom. III suscitât, pag. 672. Cpr. T. Huc, XII, 412; Guillonard, *op. cit.*, 247. Cpr. L. 4 § 9, Dig., *Finium regundorum*, 10. 1.—*Contrà*: Aubry et Rau, II, § 199, p. 338, 339, text și nota 13 (ed. a 5-a); P. Pont, *Nantissement*, II, 1235, etc.

(2) T. Huc, XII, 412; Guillonard, *op. cit.*, 248, etc.

(3) Antichreza, fiind un contract real, nu devine perfectă decât dela trădarea lucrului în mâinile creditorului sau unui terțiu convenit. Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 168 și 178; C. Rouen, Sirey, 77. 2. 241. Atât din caracterul contractului de antichreză, cât și din natura foloaselor juridice ce conferă acest contract, zice foarte bine Tribunalul din Paris (9 Iunie 1910), rezultă că dreptul creditorului antichrezist nu ia naștere decât din ziua în care creditorul este pus în posesiunea imobilului constituit în antichreză; de unde rezultă că creditorul antichrezist nu are un drept opozabil terțiilor, în specie creditorilor ipotecari înscriși mai târziu asupra aceluiaș imobil, decât din momentul trădării imobilului și dela transcrierea contractului. Sirey, 1910, *Bullt. des sommaires*, partea II, p. 41, col. 1-a și *Dreptul* din 1910, No. 73.

Din cele mai sus expuse rezultă că nu există antichreză de câteori debitorul și-a rezervat dreptul de a percepe el însuș veniturile imobilului spre a le remite creditorului. C. din Rouen (28 Mai 1910), *Dreptul, loco cit.*, p. 588. Vezi și Planiol, II, 2497 (ed. a 5-a), care citează în acelaș sens o altă decizie tot a Curței din Rouen, cu data din 29 Nov. 1893, pe care însă n'am putut-o controla.

Chestiunea capacității părților este însă mult mai delicată. În adevăr, spre a putea da un imobil în antichreză trebuie a fi proprietarul acelui imobil și a avea dreptul de a-l înstrăina (analogie din art. 1769) ⁽¹⁾.

Capacitatea
părților.

Astfel, femeea separată de bunuri și individual pus sub consiliu judiciar nu pot să constituie o antichreză fără autorizarea bărbatului și asistența consiliului ⁽²⁾.

Femeea
separată de
bunuri, etc.

Aceeaș soluție este admisibilă în privința minorului emancipat și a tutorului, cari nu pot face decât acte de administrație ⁽³⁾.

Minorul eman-
cipat, etc.

Știm, de asemenea, că nici femeea dotală deplin autorizată, nici bărbatul ei nu pot constitui o antichreză asupra fondului dotal (art. 1248) ⁽⁴⁾.

Femeea do-
tală.

Soluția contrară n'ar putea fi admisă decât în cazurile în care înstrăinarea acestui fond este permisă cu autorizarea justiției ⁽⁵⁾.

Dar, dacă pentru a constitui o antichreză asupra unui imobil, trebuie, în principiu, a fi proprietarul lui, acelaș drept trebuie să fie recunoscut și uzufructuarului; însă antichreza, în asemenea caz, va încetă odată cu încetarea uzufructului. Dreptul uzufructuarului de a constitui o antichreză rezultă din art. 1750 § 2. Uzufructuarul putând, în adevăr, să-și ipoteceze imobilul supus uzufructului, trebuie neapărat să-l poată constitui și în antichreză ⁽⁶⁾.

Constit. unei
antichreze din
partea uzu-
fructuarului.

(1) Guillouard, *op. cit.*, 250 urm.; Troplong, *Idem*, 519; Laurent, XXVIII, 530; Aubry et Rau, IV, § 437, p. 715 (ed. a 4-a).

(2) Aubry et Rau, *loco cit.*; Troplong, *op. cit.*, 520; Guillouard, *Idem*, 254; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 172; T. Hue, XII, 413; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2085, No. 139 urm., etc. Vezi în privința femeii separate de bunuri, *infra*, pag. 303.

(3) T. Hue, XII, 413; Guillouard, *loco cit.* și autoritățile citate acolo. C. Pau (în privința tutorului), Sirey, 38. 2. 350. Vezi tom. II al Coment. noastre (ed. a 2-a), p. 768, 771 și 862, nota 2.

(4) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 243, 245, nota 1; p. 395 și 396, text și nota 1, precum și autoritățile citate acolo; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 172; C. Paris, D. P. 1903. 2. 96; *Pand. Périod.* 1903, 2. 261, etc.

(5) Cpr. Guillouard, *Nantissement*, 255.

(6) Guillouard, *op. cit.*, 252; P. Pont, *Idem*, II, 1222; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 172; Troplong, *Idem*, 518; Thiry IV, 298;

Acelaș drept aparține și bezmănarului. Asupra acestui punct nu mai începe nicio îndoială⁽¹⁾.

Formele și dovedirea contractului de antichreză.

Art. 1698.— Acest contract trebuie să fie făcut înscris și transcris, întrucât este vorba de o datorie mai mare de 150 lei. (Art. 1191, 1197, 1198, 1686 C. civ. Art. 722, 3° Pr. civ. Art. 2085 C. fr. *ab initio*, modificat)⁽²⁾.

După acest text, de câteori este vorba de o valoare mai mare de 150 lei, ceea ce se va întâmpla mai în totdeauna căci aproape niciodată un imobil nu va avea o valoare numai de 150 lei vechi, antichreza nu se va putea stabili decât printr'un act scris, fie autentic, fie sub semnătură privată⁽³⁾.

L. timbrului.
Art. 46 § 1.

Independent de timbrul fix pe care se scrie actul de antichreză (5 sau 10 lei), acest contract este, ca și ipoteca, supus unei taxe de înregistrare de 50 bani la sută (art. 46 § 1 L. timbrului, art. 44 vechiu, modificat prin legea din 26 Februarie 1906).

Actul scris e
cerut *ad probationem*.

Actul scris nu este însă cerut *ad solemnitatem*, ci *ad probationem*; ceea ce însemnează că, între părți, antichreza va putea fi dovedită prin mărturisire și jurământ⁽⁴⁾, nu

T. Huc, XII, 413; Laurent, XXVIII, 534; Aubry et Rau, IV, § 437, p. 715; Dalloz, *Nouv. C. civ. annoté*, IV, art. 2085, No. 127 urm.; Nacu, III, p. 539, 540, No. 8. Vezi tom. III, partea 1-a, al Coment. noastre, p. 478, 479 (ed. a 2-a).

(1) Dalloz, *op. cit.* și *loco cit.*, No. 130; Planiol, II, 2495 (ed. a 5-a); Cas. fr. D. P. 65. 1. 331.

(2) Art. 2085 *ab initio* din codul francez dispune că *antichreza se stabilește prin act scris*, excluzând astfel proba testimonială și a prezumțiilor chiar până la 150 lei, ceea ce constituie o derogare inexplicabilă dela dreptul comun.

(3) Art. 1698 nefiind însă de ordine publică, antichreza constituită asupra unui imobil situat în România, într'o țară care nu cere nici un act scris, va putea fi dovedită în România prin mijloacele de probă admise de legea acelei țări. Vincent et Pénaud, *Dictionn. de dr. international privé*, v^o *Nantisement*, 4, și autoritățile citate acolo. Mai vezi asupra antichrezei în dreptul internațional privat, *suprà*, p. 291, text și nota 4, precum și p. 292.

(4) Thiry, IV, 298; Beudant, *op. cit.*, I, 212, p. 186; Guillaouard, *op. cit.*, 209; Thézard, *Idem*, 20; Baudry et Loynes, *Idem*,

Deoseb. de
redacție de
C. fr.

Dr. internațional.

însă prin martori și prezumpții⁽¹⁾, nici chiar atunci când ar exista un început de probă scrisă⁽²⁾.

Antichreza ar putea însă fi stabilită prin martori, și peste 150 lei, dacă actul scris, care constată contractul, a fost pierdut prin caz fortuit sau forță majoră (art. 1198 § ultim)⁽³⁾.

Art. 1198 §
ultim. Con-
tersersă.

În privința terților, se cere însă un act scris și *transcris*, transcrierea nefiind cerută încât privește raporturile dintre părți, orice publicitate neprivind decât pe terțiile persoane⁽⁴⁾.

Transcrierea
antichrezei.

Prin terții se înțelege, în materie de antichreză, nu numai dobânditorul imobilului dat în antichreză⁽⁵⁾, și creditorii ipotecari posteriori ai acestui imobil⁽⁶⁾, dar, după unii,

Ce se înțelege
prin terții.

I, 175; Planiol, II, 2497 (ed. a 5-a); T. Huc, XII, 408; Trib. Muscel, *Cr. judiciar* din 1909, No. 49 (cu o observ. de *Iscođ* (I. S. Codreanu).

(1) Cpr. Cas. rom. Bult. 1898, p. 1425.

(2) T. Huc, *loco cit.*; Acollas, III, p. 601; Laurent, XXVIII, 537; Colmet de Santerre, VIII, 318 *bis*, III; Guillouard, *op. cit.*, 210; Thézard, *Nantissement*, 20.—*Contrà*: Mourlon, III, 1228, *in fine*; Aubry et Rau, IV, § 437, p. 716; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 176. P. Pont, *Idem*, II, 1228; Duranton, XVIII, 558, etc.

(3) Laurent, XXVIII, 537; Aubry et Rau, *loco cit.*; Guillouard, *op. cit.*, 210; P. Pont, *Idem*, II, 1228; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 176; Beudant, *op. cit.*, I, p. 186, nota 2.—*Contrà*. Colmet de Santerre, VIII, 318 *bis*, III, care recunoaște însă că soluția sa este de o rigoare excesivă.

(4) Cpr. Trib. Muscel, *Cr. judiciar* din 1909, No. 49; Beudant, *op. cit.*, I, 213; Nacu, III, p. 540, No. 9.— Legea ipotecară belg. din 16 Decembrie 1851 nu cere transcrierea antichrezei și comisiunea care a redactat proiectul acestei legi n'a supus-o anume publicității, spre a-i tăgădui caracterul de drept real. Cpr. Thiry, IV, 299, *in fine*, p. 267. Această transcriere este însă cerută de legea franceză dela 23 Martie 1855 (art. 2 și 3).— La noi, transcrierea antichrezei este prescrisă atât de art. 1698 C. civ. cât și de art. 722, 3° Pr. civ.

Dr. străin
în privința
transcrierei.

(5) Cas. rom., decizie citată *suprà*, p. 297, nota 2.

(6) Dreptul creditorului antichrezist nu este opozabil creditorilor ipotecari ai aceluiaș debitor, cari au înscris ipoteca lor asupra imobilului grevat de antichreză, înaintea transcrierii acestei din urmă, așa că acești creditori pot să urmărească și să vândă imobilul, cu tot dreptul de folosință și de retenție al creditorului antichrezist. C. Paris, *Pand. Périod.* 95. 2. 300;

și creditorii chirografari ai debitorului care a constituit antichereza⁽¹⁾. Asupra acestui din urmă punct există însă controversă.

Bunurile care pot fi date în antichereză.

Dr. roman.

La Romani, toate lucrurile susceptibile de a produce fructe, fie mobile sau imobile, puteau fi date în antichereză soluție admisă și prin art. 1213 din codul german. (Vezi *suprà*, p. 295, nota 3).

Dr. actual.

În dreptul actual, numai *imobilele* pot fi date în antichereză, atât cele rurale cât și cele urbane (art. 1697).

Pământurile
clăcășești.
Controversă.

Trebue însă să exceptăm pământurile rurale ale sătenilor, care sunt inalienabile, pentru că antichereza, constituită mai ales pe un timp îndelungat, ar fi o înstrăinare deghizată a acestor pământuri⁽²⁾, după cum ar fi și uzurfructul lor⁽³⁾.

Imobilele do-
tale.

Imobilele dotale fiind, în principiu, inalienabile, nu pot de asemenea fi constituite în antichereză, de oarece antichereza constituie un act de dispoziție⁽⁴⁾.

Femeea
separată de
bunuri.

Știm, de asemenea, că femeea separată de bunuri nu

D. P. 96. 2. 57 (cu nota lui Cesar-Bru); Beudant, *op. cit.*, I, 186, nota 4; Thiry, IV, 299, p. 266; Rolin, *Pr. de droit international privé*, III, 1434; Planiol, II, 2502, etc. Vezi *infra*, p. 307. — Încât privește însă pe creditorii ipotecari sau privilegiați înscși în urma transcrierii anticherezei, ei nu vor putea urmări și vinde imobilul supus anticherezei, decât sub condiția de a plăti integralmente pe creditorul anticherezist. Planiol, II, 2502 (ed. a 5-a) și Cas. fr. Sirey, 51. 1. 305.

(1) Guillaud, *op. cit.*, 214. Cpr. Aubry et Rau, IV, § 437, p. 716 (ed. a 4-a).—*Contrà*: Colmet de Santerre, VIII, 318 bis V.

(2) Vezi tom. III, partea I-a al Coment. noastre, p. 134, *ad notam* (ed. a 2-a). Cpr. Judecăt. ocol. Pechea (Covurlui), *Cr. judiciar* din 1909, No. 80, p. 648; Judec. ocol. Craiova, *Cr. judiciar* din 1905, No. 77 (cu nota d-lui D. D. Stoenscu). Vezi de acelaș autor și articolul publicat în *Cr. judiciar* din 1907, No. 23.—*Contrà*: Cas. rom. Revista *Jurisprudența* din 1910, No. 20, p. 319, No. 342 și *Dreptul* din 1910, No. 48, p. 384 (cu observ. noastră critică).

(3) Vezi Trib. Dolj, *Pagini juridici* din 1908, No. 19. Cpr. și Trib. Iași, *Dreptul* din 1899, No. 28. Vezi tom. III al Com. noastre suscit., p. 134, *ad notam* (ed. a 2-a).

(4) Vezi *suprà*, p. 299.

poate, fără autorizare, să constituie o antichreză asupra unuia din imobilele sale, acest contract fiind o dezmembrare a proprietății, din cauza dreptului de retenție ce el conferă (art. 1700) (1).

Obligațiile creditorului antichrezist.

Art. 1699. — Creditorul, dacă nu s'a stipulat contrariul, este dator să plătească dările și sarcinile anuale ale imobilului ce posedă în antichreză. Asemenea trebuie să îngrijească de întreținere și să facă reparațiile necesare și utile ale imobilului; la din contra, rămâne răspunzător de daune-interese.

Toate speșele relative la obiectele susarătate se vor preleva asupra fructelor. (Art. 991, 1080, 1084, 1691, 1700 C. civ. Art. 2086 C. fr.) (2).

Art. 1700. — Debitorul nu poate reclama folosința imobilului dat în antichreză mai înainte de a fi plătit toată datoriya.

Creditorul ce voește însă a se liberă de îndatoririle enumerate în art. precedent, poate totdeauna, întrucât n'a renunțat expres la acest drept, să-și primească îndărăt folosința imobilului. (Art. 1694 C. civ. Art. 2087 C. fr.) (3).

Creditorul trebuie să păstreze imobilul și să-l administreze ca un bun proprietar (art. 1080).

El trebuie să facă cheltuelile necesare și utile și să îngrijească de întreținerea și conservarea lui, rămânând ca el să preleveze aceste cheltueli asupra fructelor imobilului. Neîndeplinirea acestei obligații din partea-i ar putea să-l suple la daune.

În caz de a se aduce o turburare posesiunii sale, el ar putea, după cum am văzut, să facă să înceteze această turburare prin acțiunea în complângere (4).

Dacă sumele cheltuite de dânsul pentru întreținerea și

Aplic. art.
1080.

Întreținerea
și conservarea
imobilului.

Exercit. acț.
în complângere.

(1) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 395, 396, și numeroasele autorități citate în acest volum, p. 396, nota 1. Vezi și *suprà*, pag. 299.

(2) Argument din L. 36 § 5, Dig., *De hereditatis petitione*, 5, 3. Cpr. Pothier, *Nantissement*, 51 și *Hypothèques*, IX, 235.

(3) Cpr. L. 9 § 3, Dig., *De pignoratitia actione*, 13, 7; L. 2, Cod. *Debitorum venditionem pignoris impedire non posse*, 8, 29.

(4) Vezi *suprà*, p. 297.

conservarea imobilului sunt mai mari decât procentele lui, el are o acțiune în restituire în contra debitorului⁽¹⁾.

Restit. cheltuelilor necesare și utile.

Cheltuelile necesare îi vor fi restituite toate, iar acele utile numai până la concurența plus-valutei dobândită de imobil⁽²⁾.

Plata dărilor și a sarcinilor imobilului.

Creditorul antichrezist trebuie, afară de cazul unei convenții contrare, să plătească dările și sarcinile anuale ale imobilului, prelevându-le asupra fructelor (art. 1699). În caz când aceste sarcini ar fi prea grele, el poate, dacă n'a renunțat la dreptul său, să se libereze de ele prin abandonarea imobilului, căci nu este obligat decât în calitate de detentor al acestui imobil (art. 1700, *in fine*).

Dr. de retenție.

Creditorul antichrezist este în drept a reține imobilul cât timp nu i s'a plătit tot ce i se datorește (art. 1700 § 1)⁽³⁾.

Indivizibilitatea antichrezei.

Aceasta dovedește că antichreza este indivizibilă, ca și amanetul (art. 1695), fără a se ține nicio socoteală de divizibilitatea datoriei⁽⁴⁾. Art. 1702 o spune chiar în termeni expresi. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text:

Art. 1702. — Dispozițiile art. 1695 se aplică la antichreză, întocmai ca la amanet. (Art. 1695 C. civ. Art. 2090 C. fr.)

Dreptul de retenție, de care am vorbit mai sus, nu garantează restituirea cheltuelilor făcute de creditor, peste venituri, pentru conservarea și îmbunătățirea imobilului⁽⁵⁾.

Neaplic. în specie, a art. 1694 § 2. Controversă.

Chestiunea de a se ști dacă dispoziția art. 1694 § 2 se aplică sau nu antichrezei este controversată. Negativa este, în genere, admisă și se decide, cu drept cuvânt, că nu există antichreză *tacită*⁽⁶⁾.

(1) Guillouard, *op. cit.*, 259; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 213; Laurent, XXVIII, 549; Aubry et Rau, IV, § 439, p. 720.— *Contrà*: Colmet de Santerre, VIII, 320 bis VI.

(2) Guillouard, *op. cit.*, 233; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 215; Aubry et Rau, IV, § 438, p. 717 (ed. a 4-a).— *Contrà*: Laurent, XXVIII, 550.

(3) Planiol, II, 2496; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 186, etc.

(4) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 190.

(5) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 213.

(6) Vezi Guillouard, *op. cit.*, 221; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 189; P. Pont, *Idem*, II, 1245; Colmet de Santerre, VIII, 321 bis VI; Laurent, XXVIII, 553; C. Caen, D. P. 47. 4. 335; Sirey, 47. 2. 399.— *Contrà*: Duranton, XVIII, 563; Troplong, *op. cit.*, 549; Charlemagne, *Encyclopédie du droit*, v^o Antichrèse, No. 35, etc.

În fine, creditorul trebuie să restituie imobilul, când i s'a plătit toată datoria (art. 1700 § 1) ⁽¹⁾. Restit. imobilului.

În caz când el ar abuză de imobilul dat în antichreză, tribunalele ar putea să ordone punerea imobilului sub sechestru (analogie din art. 1693) ⁽²⁾. Aplie. art. 1693.

Cât timp creditorul antichrezist rămâne în posesiunea imobilului, debitorul nu poate să invoace prescripția liberatorie a datoriei sale ⁽³⁾. Prescripția liberatorie.

Și *vice-versa*, creditorul antichrezist fiind un posesor cu titlu precariu, nu poate să prescrie proprietatea imobilului ce deține, afară de cazul când ar interverti titlul său ⁽⁴⁾. Prescripția achizitivă.

Nu există intervertire de titlu în faptul din partea creditorului de a rămâne în posesiunea imobilului, în urma primirii creanței sale ⁽⁵⁾.

Drepturile creditorului antichrezist.

Art. 1701. — Creditorul nu devine proprietar al imobilului prin singura neplată a datoriei la termenul stipulat; orice clauză contrară este nulă.

La caz de neplată, poate să ceară expropriațiunea debitorului după formele legale. (Art. 5, 1008, 1689, 1824 C. civ. Art. 496 urm. Pr. civ. Art. 2088 C. fr.) ⁽⁶⁾.

Am văzut că creditorul are un drept de retenție asupra imobilului constituit în antichreză, până la plata integrală a datoriei sale, capete și accesorii (art. 1700). Acest drept este indivizibil, ca și în privința amanetului (art. 1695,

⁽¹⁾ Cas. rom. Revista *Jurisprudența* din 1910, No. 20, p. 311, No. 335 și *Dreptul* 1910, No. 48, p. 385 (cu observ. noastră).

⁽²⁾ Cpr. Laurent, XXVIII, 555; Guillouard, *op. cit.*, 220; P. Pont, *Idem*, II, 1244, etc.

⁽³⁾ Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 187; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2087, No. 24, și numeroasele autorități citate acolo. — *Contrà*: Colmet de Santerre, VIII, 321 bis II.

⁽⁴⁾ Guillouard, *op. cit.*, 223; Aubry et Rau, IV, § 439, p. 721; Dalloz, *op. cit.*, art. 2087, No. 25, etc.

⁽⁵⁾ Guillouard, *op. cit.*, 224; Laurent, XXVIII, 555; Aubry et Rau, IV, § 439, *in fine*, pag. 721; P. Pont, *op. cit.*, II, 1247; Bélimé, *Tr. de la possession et des actions possessoires*, 122, urm. (ed. din 1842). — *Contrà*: Troplong, *Prescription*, II, 480.

⁽⁶⁾ Cpr. L. 1, Cod, *De p̄actis pignorum et de lege commissoria*, etc. 8, 35; Pothier, *Nantissement*, V, 25.

1702). Creditorul nu are însă dreptul de a urmări imobilul în mâinile terților detentori (dreptul de suită sau de urmărire), acest drept cuvenindu-se numai creditorilor privilegiați și ipotecari ⁽¹⁾.

Perceperea
fructelor.

Creditorul este în drept de a percepe fructele imobilului, cu îndatorirea de a le imputa asupra dobânzilor creanței și, în caz de excedent, sau dacă creanța nu produce dobândă, asupra capitalului (art. 1697, *in fine*).

Compensarea
dobânzilor cu
fructele.

Creditorul ar putea să stipuleze că dobânzile se vor compensa cu fructele imobilului, oricare ar fi valoarea acestor fructe. (Vezi *suprà*, p. 296).

Oprirea pac-
tului comi-
soriu.

Creditorul antichrezist nu devine proprietarul imobilului, la caz de neplata creanței sale. Orice convenție contrară este nulă, pentru motivele pe care le-am expus la titlul amanetului (art. 1701) ⁽²⁾.

El poate numai să ceară exproprierea debitorului după formele legale ⁽³⁾.

Nu vom reveni aci asupra nelicității pactului comisoriu. Vom reaminti numai că, după părerea noastră, acest pact nu poate fi stipulat nici în materie de ipotecă. (Vezi *suprà*, pag. 273 urm.).

Lipsa unui
privilegiu.

Creditorul antichrezist nu are, după cum are creditorul amanetar, un privilegiu asupra imobilului pentru a fi plătit cu preferință înaintea celorlalți creditori (vezi *suprà*, p. 296); de unde rezultă că, în caz de expropriere silită a imobilului supus antichrezei, creditorul va împărți prețul deopotrivă cu ceilalți creditori ai debitorului. Asupra acestui punct nu

(1) C. Paris, *Pand. Périod.* 95. 2. 300 și D. P. 96. 2. 57. Vezi *suprà*, p. 301, nota 6, și autoritățile citate acolo.

(2) Vezi *suprà*, p. 268 urm.

(3) Este însă prudent ca creditorul să nu uzeze de acest drept, căci el neavând niciun drept de preferință, din ziua când va pune imobilul în vânzare, el se obligă a-l predă. Vânzarea nu va putea deci fi urmărită în mod util pentru dânsul decât de un alt creditor privilegiat sau ipotecar. Cpr. Planiol, II, p. 784, nota 2 (ed. a 5-a); Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 221.

Neaplic., în
specie, a
art. 1689.

În orice caz, art. 1689, care permite creditorului amanetar de a cere ca amanetul să-i rămâe lui drept plată, până la concurența sumei datorite, după o prealabilă expertiză, nu se aplică creditorului antichrezist, întrucât acest text este o derogare dela dreptul comun. Vezi *suprà*, p. 267, *ad notam*. Cpr. Planiol, II, 2499.

mai începe nicio îndoială. Antichreza nu prezintă deci foloasele pe care le prezintă amanetul ⁽¹⁾.

Antichreza nu poate să nimicească drepturile ce terții dobândise anterior asupra imobilului, precum: un privilegiu sau o ipotecă legalmente înscrisă. Acești terții pot să urmărească imobilul și să-l vândă, ca și cum antichreza n'ar avea ființă. (Vezi *suprà*, p. 301, nota 6). Aceasta este atât de evident încât legiuitorul nostru a eliminat ca inutilă partea întâi a art. 2091 din codul francez, care este expresă în această privință. Textul nostru n'a reprodus în art. 1703 decât partea a doua a textului fr. Acest text are următoarea cuprindere:

Antichreza nu
nimicește
drepturile an-
terior dobân-
dite de terții.

Art. 1703. — Creditorul antichrezist conservă asupra fondului și celelalte privilegii și ipotecile legale formate și conservate. (Art. 1697, 1698, 1700, 1790 urm. C. civ. Art. 2091 § 2 C. fr.).

Acest text însemnează că antichreza nu jignește întru nimic privilegiile și ipotecile convenționale sau legale care ar fi fost înscrise în favoarea creditorului antichrezist, înainte de constituirea antichrezei. Acest lucru se înțelege dela sine, pentrucă, prin stipularea unei antichreze, creditorul n'a înțeles, de bună-samă, să renunțe la privilegiile sau ipotecile ce el avea mai înainte asupra aceluiaș imobil. Ca atare, deci, art. 1703 nu are nicio utilitate practică, și ar fi putut foarte bine să fie eliminat, căci soluția ar fi fost aceeaș chiar în lipsa lui.

Antichreza în dreptul internațional privat.

Ne-a mai rămas, spre a completa comentariul acestui titlu, de a zice câteva cuvinte în privința antichrezei în dreptul internațional privat, însă această chestiune fiind atinsă *suprà* p. 291, text și nota 4 și p. 300, nota 3, nu mai avem nevoie de a reveni asupra ei. (Vezi și *suprà*, p. 292).

(1) Cpr. Thiry, IV, 299; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 203. — Cu toate că creditorul antichrezist nu are un privilegiu propriu zis, totuși situația sa are multă asemănare cu cea a unui creditor privilegiat, pentrucă, de fapt, el va fi plătit înaintea aceloră căroră dreptul său este opozabil, dacă n'a renunțat la dreptul său de retenție. Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 211. Vezi *infra*, pag. 343.

TITLUL XVIII

DESPRE PRIVILEGII ȘI IPOTECI

Considerații generale și istorice asupra privilegiilor și ipotecilor.

Privilegiile și ipotecile fiind ambele, după art. 1720, niște cauze de preferință, legiuitorul le-a întrunit în același titlu.

Istoricul
privil. și ipo-
otecilor.

Înainte de a interpreta textele relative la această materie importantă, vom cerceta în puține cuvinte origina privilegiilor și a ipotecilor.

Origina ipo-
tecei.

Ipoteca, interesând în gradul cel mai înalt averea cetățenilor și creditul public în genere, a atras în totdeauna atenția legislatorilor. Ea este de origină foarte veche. În adevăr, o găsim în India, în Egipt, la Greci, la Romani și la alte popoare.

Origina cu-
vântului ipo-
tecei.

Cuvântul ipotecă fiind de origină greacă (*ὑποθήκη*)⁽¹⁾, s'a dedus de aci că nu numai cuvântul dar însăși instituția a trecut dela Greci la Romani⁽²⁾. După toate probabilitățile, însă, instituția ipotecei a existat la Romani înainte de introducerea în limba lor a cuvântului *hypotheca*⁽³⁾, cu toate că

Etimologia
cuv. ipotecă.

(1) Cuvântul *ὑποθήκη* vine dela verbul *ὑποτίθημι*, care înseamnă a pune dedesupt. „*Hypotheca* zice Noodt, *græcæ originis est dicta quasi supposita*“. Cpr. Martou, *Privil. et hypothèques*, II, 683, p. 292; Boissonade, *Projet de code civil pour l'empire du Japon*, IV, 393, p. 373 (Tokio, 1889).

(2) Vezi Martou, *Privil. et hypothèques*, II, 684, p. 294.

(3) Vezi Adrien Gillard, *La constitution de l'hypothèque conventionnelle*, 2, p. 2 (ed. din 1891); Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 62 urm., etc.

momentul introducerii ei în Italia nu se cunoaște cu precizie (1). „*Ein neues Wort für eine alte Sache*“, zice un autor (2).

La Atenieni, ipoteca eră foarte frecventă, și se putea ipotecă nu numai imobilele, dar și mobilele, afară de armele și instrumentele de cultură (3). Autorii greci, precum: Plutarh, Demostene și mulți alții, ne atestă că creditorul făcea să se pue pe imobilul grevat un semn, *σπος*, având o inscripție care anunță publicului suma pentru care imobilul eră ipotecat (4). Aceasta eră un mijloc de publicitate, iar nu o condiție de validitate a ipotecei (5).

Dr. grecesc.

La Romani, ipoteca eră un drept real și accesoriu, nesupus nici măcar publicității rudimentare dela Atenieni (6), stabilit asupra unui lucru, *mobil sau imobil*, aparținând debitorului, care permitea creditorului de a-l urmări în orice mână s'ar fi găsit, și de a-l vinde spre a fi plătit din preț cu preferință, înaintea creditorilor chirografari.

Dr. roman.

Înainte de stabilirea ipotecei existau, ca siguranțe reale,

(1) Accarias, *Précis de droit romain*, I, 284, p. 279 (ed. a 4-a, 1886).

(2) Bachofen, *Das römische Pfandrecht*, p. 632.

(3) Vezi, pentru mai multe detalii, în privința dreptului grecesc, Gillard, *op. cit.*, 5 urm., p. 6 urm.; Pand. fr., *v^o cit.*, 42 urm.: Caillemet, *Le crédit foncier à Athènes*, p. 10 urm., etc.

(4) Gillard, *op. cit.*, 7, p. 8 și 9; Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, Introduction, p. 13 urm. (ed. a 3-a, 1906); Martou, *op. cit.*, II, 683, p. 292; Jourdan, *De l'hypothèque*, p. 148 urm.; Grenier, *Hypothèques*, I, *Discours prélimin.*, p. 4 (ed. belg. din 1833). Iată ce găsim, în această privință, într'un autor care, după cum se exprimă Grenier (*Tr. des hypothèques*, I, *Discours préliminaire*), posedă arta de a ascunde cea mai profundă erudiție sub simplitatea cea mai elegantă. „Les champs se trouvent séparés les uns des autres par des haies ou par des murailles. C'est une sage institution que de désigner, comme on fait, ceux qui sont hypothéqués, par de petites colonnes chargées d'une inscription qui rappelle les obligations contractées avec un premier créancier. De pareilles colonnes, placées devant les maisons, montrent à tout le monde qu'elles sont engagées, et le prêteur n'a point à craindre que les créances obscures fassent tort à la sienne“. (L'abbé Barthélemy, *Voyage du jeune Anacharsis en Grèce*).

(5) Vezi Gillard et Jourdan, *op. cit.* și *loco supra cit.*

(6) *Contra*: Grenier, *Hypothèques*, I, *Discours préliminaire*, p. 6, text și nota 1.

înstrăinarea fiduciară (*fiducia* sau *pactum fiduciæ*)⁽¹⁾ și *pignus*⁽²⁾; însă aceste siguranțe aveau inconvenientul de a desezișa pe debitor de folosința lucrului său, și de a-l împiedica să afecteze acelaș lucru, ca garanție, în acelaș timp la alți creditori⁽³⁾.

De aceea pretorul *Servius*, care pe nedrept a fost confundat cu vestitul *Servius Sulpicius*, contemporan al lui Cicerone, a împuternicit pe arendătorul unui fond rural de a-și rezervă printr'o simplă convenție un drept de siguranță asupra mobilelor aduse de arendaș, fără ca acesta să peardă posesiunea mobilelor sale⁽⁴⁾, iar pretorii cari au urmat după dânsul, generalizând această dispoziție, au permis oricărui creditor de a stipulă printr'o convenție un drept analog asupra lucrurilor aparținând debitorului lor, fără ca acest din urmă să peardă posesiunea acestor lucruri. Ei sancționând acest drept printr'o acțiune reală, numită quasi-serviană sau ipotecară, pactul fiduciar cu timpul a dispărut, însă *pignus* a rămas, devenind, ca și ipoteka, un drept real⁽⁵⁾.

Acțiunea ipotecară, *quâ creditores pignora hypothecasve*

(1) Cpr. Gaius, *Instit.*, II, 59, 60; *Pauli Sententiæ, De lege commissoria*, 2, 13. — Debitorul vindeă creditorului său prin *mancipatio* sau *in jure cessio* lucrul merit a-l garantă, cu condiție ca creditorul să-i transmită din nou acest lucru, în urma plăței datoriei sale.

(2) În această nouă formă a siguranței, creditorul primeă numai posesiunea lucrului, rămânând ca el să fie împuternicit de debitor a vinde acest lucru spre a fi plătit din preț, în caz de neplata datoriei la timp. Mai târziu dreptul de a vinde lucrul a fost conferit creditorului, după trei somații făcute debitorului. Vezi Rambaud, *Explic. élément. du droit romain*, I, p. 445, 446 (ed. din 1893).

(3) Vezi Accarias, *Pr. de droit romain*, I, 285, 285 bis, p. 731 urm.; Rambaud, *op. cit.*, I, p. 445 și 459.

(4) Obiceiul arendașilor de a afecta ca garanție proprietarului lucrurile aduse de ei pentru exploatarea fondului, eră vechiu și constant la Romani. Caton (*De re rustica*, 146) zice, în adevăr: „*Quæ in fundo illata erunt, pignori sunt*“. Vezi Ortolan, *Explic. historique des Instituts de l'empereur Justinien*, III, 2088, p. 615, nota 1 (ed. a 7-a).

(5) Cpr. *Instit. Justinian, De actionibus*, 4, 6, § 7. Vezi asupra acestui text, Ortolan, *op. cit.*, III, 2087 urm.; Duceaurroy, *Institutes de Justinien nouvellement expliquées*, III, 177 urm., p. 303 urm. (ed. a 5-a, 1836).

persequuntur, nu este deci decât o extindere a acțiunii introdusă de pretorul Servius, de care am vorbit mai sus⁽¹⁾. Această generalizare a acțiunii serviane pare a fi fost contemporană cu epoca care a urmat războaelor lui Anibal⁽²⁾.

Independent de ipotecă, mai existau la Romani și privilegii, însă această siguranță eră mai puțin energetică decât ipoteca. Privilegiile la Romani.

Privilegiul eră o favoare pe care legea o conferea unor creanțe, ce rezulta nu numai din natura creanței, dar câteodată și din calitatea persoanelor.

Privilegiul nu conferea mai întâi creditorului, decât un simplu drept de preferință, față de creditorii săi chirografari.

Dacă creditorii privilegiați se găseau în concurență cu creditorii amanetari sau ipotecari, acești din urmă aveau precădere. „*Eo qui acceperunt pignora, cum in rem actionem habeant, privilegiis omnibus, quo personalibus actionibus competunt, præferri constat*“⁽³⁾.

Privilegiul nu conferea, de asemenea, un drept de urmărire în contra terțiilor detentori, așa că dacă debitorul înstrăină imobilul supus privilegiului, acest privilegiu nu mai există.

Această stare de lucruri fù schimbată prin introducerea ipotecilor privilegiate, care întruneau atât foloasele privilegiului cât și ale ipotecei⁽⁴⁾. Ipotecile privilegiate.

(1) Acțiunea ipotecară se numește și *pigneratitia* (L. 41, Dig., *De pigneratitia actione*, 13, 7; L. 22, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1; L. 5, Cod, *Si aliena res pignori data est*, 8, 16, etc.), cu toate că sub acest nume se înțelege, în genere, acțiunea *personală* care rezultă din *pignus*, acțiune la care părțile sunt supuse, din cauza obligațiilor lor respective, și care nu trebuie să fie confundată cu acțiunea reală (*pigneratitia in rem actio*), de care s'a vorbit mai sus. Vezi Duceaurroy, *op. cit.*, III, 1178, p. 306, nota 1.

(2) Vezi Ruben de Couder, *Droit romain*, II, p. 389, nota 1 (ed. a 7-a, 1888). Vezi asupra formațiunei și dezvoltărei sistemului ipotecar la Romani, Labbé, *Disertație publicată în Explic. historique des Instituts de l'empereur Justinien*, III, Cartea a IV-a, *Appendice III*, p. 918 urm. (ed. a 12-a, 1883).

(3) L. 9, Cod, *Qui potiores in pignore habeantur*, 8, 18.

(4) Ipotecile privilegiate există și astăzi. Aceste sunt: privilegiile speciale asupra imobilelor (art. 1737). Cpr. Planiol, II, 2543, 2886 urm.; Beudant, II, 493, p. 2; Guillouard, *Privil. et hypothèques*, II, 449; Hureau, *Études théoriques et pratiques sur* Ipotecile privilegiate în dr. actual.

Enumerarea
ipotecilor pri-
vilegiate din
dr. roman.

Ipotecile privilegiate erau: 1° aceea a femeii pentru restituirea dotei sale (*privilegium dotis*); 2° aceea a pupilor, a minorilor de 25 de ani, a smintiților și a risipitorilor asupra bunurilor tutorilor și curatorilor lor; 3° aceea pentru cheltuielile de înmormântare; 4° și în fine, aceea a Fiscului (¹).

Creditorii investiți cu o ipotecă privilegiată erau preferați simplilor creditori ipotecari.

Am terminat cu dreptul roman.

Dr. vechiu fr.

Nu vom insista asupra vechiului drept francez, el fiind destul de cunoscut (²), ci vom trece de îndată la dreptul nostru anterior.

C. Calimach.
Art. 584.

În codul Calimach, găsim atât amanetul și ipoteca cât și privilegiile. Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 584 din acest cod: „Dacă lucrul este mișcător, se numește amanet; dacă el este nemișcător, se zice ipotecă“ (³); iar art. 589 are următoarea cuprindere:

C. Calimach
Art. 589.

„Pentru ca să se câștige, într'adevăr, dritul amanetului, este neapărat ca creditorul ce are vreun titlu, să ia întru a sa păstrare lucrul amanetat, dacă este mișcător, iar de este nemișcător, să ia documenturile lui“ (⁴).

C. Calimach.
Art. 1800.

Art. 1800 din acelaș cod are, de asemenea, următoarea cuprindere:

le code civil, I, p. 13, No. 1 (ed. din 1847), etc. Vezi și *infra*, p. 367, text și notele 1 și 2.

(¹) Vezi asupra ipotecilor privilegiate, la Romani, Mainz, *Dr. romain*, I, § 163, p. 903 urm. (ed. a 5-a, 1891).

(²) Vezi în privința dreptului vechiu francez, Domat, *Lois civiles dans leur ordre naturel*, III, p. 370 urm. (ed. Carré din 1822); P. Viollet, *Histoire du droit civil français*, p. 784 urm. (ed. a 3-a); Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 110 urm.; Maurice Poussart, *Origines et transformations de l'hypothèque dans l'ancien droit français* (Paris, 1908), etc.

(³) Cpr. art. 1, capit. 13 din codul lui Andr. Donici. Vezi și *supra*, p. 241, text și nota 3.

Deoseb. între
C. Calimach
și C. austriac.

(⁴) Este de observat că acest text modifică art. 451 din codul austriac, căci, după acest din urmă text, ipoteca nu se constituie numai prin luarea documentelor, ci prin înregistrarea creanței, conform modului de achiziție al proprietății imobiliare (*muss der Gläubiger, wenn die Sache unbeweglich ist, seine Forderung auf die zur Erwerbung des Eigenhums liegender Güter vorgeschriebene Art einverleiben lassen*). Vezi asupra regimului ipotecar austriac, legea din 23 Iunie 1871, de care vom vorbi mai la vale, p. 319.

„Tocmeala de amanet se numește aceea, prin care datornicul sau alteineva în locul lui, dă în faptă la creditor dritul amanetului asupra unui lucru, adecă trădă lui amanetarisitul lucrul mișcător, sau documenturile lucrului nemișcător“.

Va să zică, ipoteca se constituie prin trădarea în mâna creditorului a documentelor imobilului ipotecat ⁽¹⁾, soluție admisă și astăzi în legislația tuniziană ⁽²⁾.

Această stare de lucruri n'a fost schimbată, în privința locuitorilor din capitală, decât prin anexa litera T a Regulamentului organic ⁽³⁾, după care actul de ipotecă trebuie să fie întărit de Divanul apelativ, secția întăriturilor, care cercetă titlurile de proprietate, și prin mijlocirea tribunalului situației imobilului, se evaluează imobilul ce se pune la ipotecă, iar actul se trece în urmă într'o anumită condică, ținută la acel Divan sau Curte de întărituri ⁽⁴⁾.

Sătenii, adecă muncitorii pământului (Regulamentul organic al țării românești vorbește de locuitorii de prin sate), nu erau însă supuși acestor dispoziții ⁽⁵⁾, pentru ca să nu fie nici de cum înstânjeniți în alcătuirile dintre dânșii.

Codul Calimach recunoaște patru feluri de ipotecă: ipoteca convențională, aceea legală, cea judiciară și cea testamentară (art. 586 și 1997)

Toate aceste ipotecă erau oculte, ca și la Romani ⁽⁶⁾.

(1) Cas. rom. Bult. S-a civilă, 1864, consid. dela p. 624. „Considerând zice, de asemenea, Trib. Ilfov, că în codul Calimach, ipoteca eră un contract consensual; pentru ca acest contract să fie opozabil terțiilor, se cerea ca constituitorul ipotecei să trădească creditorului titlurile de proprietate sau documentele imobilului afectat ca ipotecă, etc.“. Dreptul din 1886, No. 90, p. 718, col. 2. „Dându-se documenturile moșiei sub zălog, zice Andr. Donici (capit. 13. § 25), însăș moșia este zălogită“.

(2) C. Alger, *J. Clunet*, anul 1891, p. 223.

(3) Vezi aceste dispoziții ale Regul. organic al Moldovei, în Colectia Pastia, p. 59 urm. Regul. organic al țării românești are dispoziții identice (art. 333 urm.).

(4) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1880, loco supra c't.

(5) Cpr. C. Focșani și Trib. Vâlcea, *Dreptul* din 1881, No. 79 și din 1882, No. 13.

(6) Constituția ipotecei nu eră, în adevăr, supusă la Romani, Lipsa de publicitate la Romani. nici unei condiții de publicitate. Cpr. Ruben de Couder. *op. cit.*, II, p. 389, nota 3; Machelard, *Des hypothèques* (disertație), p. 129 urm. O Constituție a împăratului Leon a adus foarte târziu un remediu acestui viciu esențial, cerând pentru

Regul. organic
al Moldovei.

La 1832 vine însă, după cum am văzut, Regulamentul organic, care, prin anexa lit. *T*, supune formalității inscripției într'un registru *ad-hoc*, numai ipotecile convenționale și acele ale femeilor măritate, așa că ipotecile judiciare și testamentare au rămas tot oculte⁽¹⁾.

Privilegiile în
C. Calimach.

Codul Calimach, pe lângă ipotecă, admite și privilegiile. După acest cod, privilegiile confereau un drept de preferință, pe care îl dădea calitatea creanței. Creanțele privilegiate erau: 1° cheltuielile trebuincioase făcute pentru îngroparea debitorului; 2° plata slugilor pentru simbria lor pe trei ani (vezi *infra*, p. 393, nota 1); 3° și în fine, creanțele medicilor, învățătorilor, chirurgilor și spițerilor, însă numai pentru un an (art. 1995 C. Calimach)⁽²⁾.

C. Caragea.

Ipoteca își are, de asemenea, ființă în codul Caragea sub numele de *zálog*. Ea se constituie din capul locului, ca și sub codul Calimach, prin remiterea titlurilor de proprietate în mâna creditorului (art. 4, partea III, capit. 11).

Art. 6, partea VI, capit. 2, cerând ca toate tocmele scrise să se iscălească de părțile contractante, și să se adevereze sau de justiție, sau cel puțin de doi martori, cari cu ochii lor au văzut, sau cu urechile lor au auzit, desigur că acest text eră aplicabil și la ipotecă⁽³⁾.

constituirea ipotecei un act public sau semnătura pe un act privat a trei sau mai mulți martori vrednici de credință, pentru că un asemenea act confirmat de martori echivalează cu un act public. „*Tunc enim quasi publicè confecta accipiuntur*“ (L. 11 § 1, Cod, *Qui potiores in pignore habeantur*, 8, 18).

(1) Cpr. Cas. rom. Secției-unite, Bult. 1877, consid. dela p. 452 și *Dreptul* din 1878, No. 2, p. 11.

(2) Acest text figurează în ultimul titlu al codului Calimach, sub rubrica: *despre rânduiala concursului creditorilor*.

(3) Vezi D. Negulescu, *Teoria privilegiilor și a ipotecilor*, p. 5 (București 1902).—Acest studiu a rămas însă neterminat, autorul explicând numai câteva texte din privilegii. Sperăm că amicul nostru se va grăbi să termine această lucrare, nemitând pe alții, cari ajungându-și scopul ce-și propuseseră, adevărat acela de a fi numiți profesori, nu mai simt nevoia de a lucra înainte. În adevăr, mai toți tinerii cari se destină învățământului superior, scriu câteva rânduri spre a vână o catedră, și îndată ce au pus mâna pe ea, leagă cartea de gard, îndeletnicindu-se cu alte ocupații. Trist lucru, trist de tot! Cu acest sistem deplorabil Universitățile noastre nu vor ajunge niciodată pe acele străine.

La 1832, vine însă Regulamentul organic, care cere ca ipoteca, spre a fi opozabilă terților, să fie constituită prin act public, și adusă la cunoștința terților prin înscrierea ei în registre *ad-hoc* (art. 333 urm. Regul. organic al Munteniei).

Codul Caragea, cunoștea nu numai ipotecile, ci și privilegiile, sub numele de *protimisis*; însă, după acest cod al Munteniei, privilegiul nu eră, ca în codul Calimach, o calitate a creanței, ci derivă din rangul creanței și din voința părților.

Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 4, partea III, capit. 11 din acest cod:

„De se va zălogi acelaș zălog în două cursuri de vreme, adevă la două epoci deosebite, după cum se exprimă textul grecesc, εἰς δύο ἐποχάς, la doi împrumutători, și unuia din ei se vor da cele adevărate sineturi ale acelu lucr, iar celuilalt nu, atunci să se protimisească cel ce va avea sineturile; iar de nu se vor da sineturile, atunci să se protimisească cel dintăiu de pe cursul vremei zalogaș“;

Și art. 6, *loco cit.* din acelaș cod adaugă:

„Când tot într'o vreme se va zălogi unuia lucrul întreg, iar altuia parte din lucr, atunci împrumutătorul cu lucrul întreg se protimisește la plată“.

Intre privilegiile pe care le conferea codul Caragea eră și acel al Statului (datoriile obștești și domnești) (art. 20, partea III, capit. 8); acel al creditorului amanetar (art. 21, partea III, capit. 8) și acel al femeii pentru dota ei.

Pentru garantarea acestei dote, femeea, avea, în adevăr, un privilegiu (*protimisis*) față de toți creditorii chirografari ai bărbatului, fie anteriori, fie posteriori contractului de căsătorie, și față de creditorii cu drepturi reale posteriore acestui contract⁽¹⁾.

(¹) Vezi art. 23 și 24, partea III, capit. 8. Vezi și tom. VIII al Coment. noastre, p. 417 și 530 urm.—S'a decis că creanța dotală a femeii, căsătorite sub codul Caragea, este privilegiată numai față cu creditorii chirografari ai soțului, și că ea nu primează privilegiul special al vânzătorului asupra imobilului vândut soțului, mai ales atunci când acest privilegiu a fost înscris înainte de creanța dotală. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1885, No. 81.

Dreptul de protimisis sau protimisire.

Nu trebuie să confundăm acest privilegiu al femeii cu dreptul de *protimisis* sau *protimisire*, de care am vorbit cu altă ocazie⁽¹⁾, și care există în toate legiuirile noastre abrogate. Acest drept aparține rudelor și chiar vecinilor unui vânzător de imobile. Mai înainte de a-și vinde imobilul său, acest din urmă trebuie să facă o ofertă de vânzare rudelor și vecinilor săi; căci, în caz de a se vinde imobilul altuia, fără îndeplinirea acestei formalități, rudele sau vecinii vânzătorului erau în drept a revendica imobilul, plătind însă prețul lui⁽²⁾.

C. Calimach și Andr. Donici, în privința ipotecei femeii măritate.

Codul Calimach conferă însă femeii o ipotecă tăcută asupra întregii averi a bărbatului, atât pentru zestrea (art. 1640), cât și pentru exoprica ei (art. 1667). Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 237, nota 5 și p. 417. Vezi și codul lui Andr. Donici, unde se zice: „Fiindcă femeea are *tăcută ipotecă* între toate ale bărbatului, se protimisește mai mult decât toți creditorii lui, atât cei mai dinaintea însoțirei, cât și cei de pe urmă, spre a-și lua zestrea“. Cpr. art. 1646 C. Calimach. Vezi asupra textelor de mai sus din codul Calimach, Cas. rom. Bult. S-a I, 1870, p. 254 urm., iar în privința codului Caragea, vezi Trib. Vâlcea, *Cr. judiciar* din 1906, No. 24 (cu nota d-lui A. I. Suciș).

- (¹) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 617 urm. și 866.
 (²) Vezi asupra acestui drept, pe care legiuirile noastre anterioare care l-au împrumutat dela dreptul bizantin (*Harmenopol, De emptione et venditione in quo et de protimisei*, III, 3), P. Negulescu, *Studii de istoria dreptului român*, p. 171 urm. și *Étude de la protimisis dans l'ancien droit roumain. Nouvelle revue historique de droit français et étranger*, anul 1899, No. 2; Nacu, III, p. 179 urm., No. 12. Mai vezi E. Văcăreanu, *La protimisis en droit roumain* (teză pentru doctorat, Paris, 1909). Cpr. L. 14, Cod, *De contrahenda emptione et venditione*, 4. 38. Vezi asupra dreptului de protimisis, Trib. Buzău, *Cr. judiciar* din 1910, No. 61, p. 521 urm.

Pactul protimiseos.

Independent de dreptul de *protimisis*, care a existat altă dată atât în dreptul german (*Näherrecht, Nachbarrecht*), cât și în dreptul vechiu francez, sub numele de *retrait lignager* (vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 618, *ad notam* și Jobbé Duval, *De la condition résolutoire et du retrait lignager*), art. 1439 urm. din codul Calimach (1068 urm. C. austriac) mai vorbesc încă de dreptul de înapoi-cumpărare, cunoscut la Romani sub numele de *pactum protimiseos*. Aceasta eră o convenție prin care vânzătorul își rezervă dreptul de a-și relua înapoi lucrul vândut, în caz când cumpărătorul primitiv s'ar fi decis a-l revinde. Asemenea convenție ar fi validă și astăzi

După ce am examinat privilegiile și ipotecile în dreptul roman și în dreptul nostru anterior, vom trece în revistă legiuirile străine cele mai importante asupra regimului ipotecar, arătând apoi, ca concluzie, modificările cele mai de căpetenie ce trebuiesc introduse în legea noastră.

Dr. străin.

Asupra sistemului francez și aceluia belgian, care a trecut în mare parte și în codul nostru, avem puține observații de făcut, aceste două legislații fiind destul de cunoscute.

Sistemul fr. și belgian.

Iată cum un autor, Martou, rezumă reforma sistemului ipotecar, adusă în Belgia, prin legea din 16 Decembrie 1851⁽¹⁾.

„Caracterul acestei importante reforme poate fi rezumat într'un cuvânt. Publicitatea mutațiilor imobiliare, a privilegiilor asupra imobilelor, a ipotecilor și a tuturor sarcinilor reale, de orice natură ar fi, aceasta este ideea generală care dominează dispozițiile legiului noi, și care este ca cheea bolței edificiului întreg“.

Ceeace distinge deci sistemul actual de acel vechiu, este *publicitatea și specialitatea* ipotecei.

Legislația belgiană nu cunoaște ipoteca judiciară, pe care n'o cunoaște nici codul nostru. Vom vedea mai la vale, în concluzia noastră, dacă aceasta este un bine sau un rău. (Vezi *infrà*, p. 327 urm.).

Inexist. ipotecei judiciare în Belgia.

Art. 44 § ultim din legiuirea dela 1851, pe care codul nostru nu l-a reprodus, înființează ipoteca testamentară, care

Ipoteca testamentară.

în baza principiului libertății convențiilor (art. 969). Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 617.

(¹) Martou, *Privil. et hypothèques*, I, *préface*, p. 9.—Sully exprimase de mult dorința în Memoriile sale (cartea 26) „*qu'aucune personne, de quelque condition ou qualité qu'elle pût être, n'eût pu emprunter sans qu'il fût déclaré quelles dettes pouvait avoir déjà l'emprunteur, à quelles personnes et sur quels biens*“, etc. Iată, zice un autor, publicitatea ipotecei și indicarea modului de a o organiza (Grenier, *Tr. des hypothèques*, I, *Discours préliminaire*). Viciul clandestinității ipotecilor, care caracterizează vechiul regim și care dădea loc la atâtea abuzuri și fraude, a fost semnalat mai târziu și de către Colbert, Ministrul lui Ludovic al XIV-lea; însă ideile salutare ale acestor luminați bărbați de Stat n'au putut atunci prinde rădăcini, pentru că introducerea regimului publicității ar fi adus la sapă de lemn pe curtezania bătrânei și putredei Regalității.

am văzut că există și în codul Calimach (art. 586), și care are de scop garantarea legatelor făcute de testator⁽¹⁾.

Ipoteca legală
a legatarilor.
Art. 902 § 2
C. civ.

Dar dacă acest text a fost eliminat de legiuitorul nostru, legatarii, independent de asigurarea ce pot dobândi prin cererea separației de patrimonii (art. 781 și 1783), mai au și o ipotecă legală asupra imobilelor moștenirii, ipotecă care are de scop asigurarea ultimelor voințe ale testatorului... *ut omnibus modis voluntatis ejus satisfiat*, și care se datorește lui Justinian (L. 1, *in fine*, Cod, *Communio de legatis*, etc., 64. 3). Aceasta rezultă din art. 902 § 2⁽²⁾.

Nu vom semnală deocamdată mai multe dispoziții din legea belgiană, pentru că vom avea ocazia de a le examina pe toate în cursul acestor Comentarii, dacă D-zeu ne va da viață și puterea de muncă necesară.

C. italian.

Ca și legea belgiană din 1851, codul civil italian din 1866 a îmbunătățit sistemul ipotecar francez, fără a-i schimba însă bazele sale.

Art. 1981 și
2001 C. ita-
lian.

După acest cod, toate ipotecile trebuie să fie aduse la cunoștința terților prin inserierea lor (art. 1981). Această inscripție nu este supusă la reînnoire, nici după 10 ani, ca în codul francez, nici după 15, ca în codul nostru, căci inscripția primitivă păstrează ipoteca timp de 30 de ani dela data ei (art. 2001).

Ipoteca judi-
ciară în C.
italian.
Art. 1986.

În fine, cu privire la ipoteca judiciară, necunoscută în dreptul nostru actual, art. 1986 dispune că ea poate fi înscrisă asupra oricărui imobil al debitorului; cât pentru imobilele dobândite de dânsul în urma condamnării sale, inscripția nu poate fi luată decât pe măsura ce ele parvin debitorului, *a misura che essi pervengono al debitore*.

Dr. interna-
țional cu pri-
vire la ipo-
teca testa-
mentară.

(1) Legile privitoare la ipotecă fiind de ordine publică și, ca atare, teritoriale, de aci rezultă că ipoteca testamentară stabilită printr'un testament făcut în Belgia, de către un testator belgian sau român, nu va produce niciun efect asupra bunurilor situate în România. Laurent, *Droit civil international*, VII, 374, p. 438.

(2) Vezi în acest sens numeroasele autorități citate în tom IV al Coment. noastre, p. 599, nota 1 (ed. 1-a) și în tom. VIII, p. 508, nota 1. — *Contrà*: Aubry et Rau, III, § 264, p. 353, 354 (ed. a 5-a) și VII, § 722, p. 493, text și nota 24 (ed. a 4-a); Nacu, III, p. 693, No. 201; Trib. imperiului german, Sirey, 87. 4. 19, etc.

Privilegiul vânzătorului, acel al comoștenitorilor și al copărtașilor sunt transformate în ipoteci legale (art. 1969); și codul italian nu recunoaște alte privilegii asupra imobilelor, decât acel pentru cheltueli de judecată, *per le spese del giudizio*, și acel al Statului (art. 1961, 1962) ⁽¹⁾, etc.

Alte inovații
ale C. italian.

În Austria, regimul ipotecar este organizat prin legea din 23 Iunie 1871 ⁽²⁾. (Vezi și art. 447 urm. C. austriac.)

Dr. austriac.

În Austria, ca și în Germania, cuvântul *Pfandrecht* (dreptul de amanet) este un termen generic, care se aplică atât siguranțelor mobiliare, adică amanetului (*Handpfand*), cât și siguranțelor imobiliare, adică ipotecei (*Hypothek*, *Grundpfand*) ⁽³⁾.

Dobândirea unei ipotece este supusă îndeplinirii formalităților prescrise pentru dobândirea proprietății imobiliare, adică înscrierii în registrul fonciar (*Grundbuch*). Titlul sau creanța nu conferă decât un drept personal contra debitorului; ea nu conferă nici un drept real asupra lucrului ⁽⁴⁾.

Această înscriere se face după cererea creditorului consemnată într'un act public sau privat, cu consimțământul debitorului imobilului. Capacitatea părților nu trebuie să fie contestată (art. 26, 31, 32 din *Grundbuchgesetz*).

Creditorul ipotecar poate să dea dreptul său ca garanție unui terțiu (*Afterpfand*), sub condiția de a se face în registrul fonciar o inscripție în acest sens ⁽⁵⁾.

Rangul creditorilor se determină prin data înscrierii lor în *Grundbuch*. Doi sau mai mulți creditori pot să aibă acelaș rang, dacă aceasta este declarat în momentul chiar al înscrierii (art. 103 din *Grundbuchgesetz*).

(1) Vezi asupra privilegiilor și ipotecilor în codul italian, Chironi, *Trattato dei privilegi, delle ipoteche e del pegno* (2 volume, Torino, 1894).

(2) Vezi asupra acestei legi (*Grundbuchgesetz*), Ortlieb, *Bulletin de la société de législation comparée*, anul 1875 — 1876, p. 343 urm. Cpr. Guillaouard, *Privil. et hypothèques*, I, 83, 84; Répert. Sirey, v^o *Hypothèque*, 4545 urm.

(3) Cpr. art. 448 C. austriac, corespunzător cu art. 584 din codul Calimach. Vezi asupra acestui text, Stubenrauch, *Commentar zum österreichischen allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuche*, I, p. 590 urm. (ed. Schreiber din 1903).

(4) Art. 451 C. civ. austriac. Cpr. art. 589 (modificat) și 590 C. Calimach.

(5) Art. 454 C. austriac. Cpr. art. 593 C. Calimach (modificat însă).

Dr. ungar. Incât privește Ungaria, regimul ipotecar este cârmuit acolo de legea XI din 1840⁽¹⁾.

Dr. german. În Germania, regimul ipotecar este astăzi cârmuit de art 873 urm. și 1113 din noul cod civil.

După acest cod, a cărui dispoziții avem să le trecem foarte răpede în vedere, ipoteca este un drept real, care nu ia naștere decât prin înscrierea ei în registrul fonciar (*Grundbuch*) (art. 873), și care conferă creditorului dreptul de a urmări și vinde imobilul ipotecat, pentru plata creanței sale.

Ea conferă un drept de preferință și, în acelaș timp, un drept de urmărire în mâna terțiilor.

Ipoteca poate fi constituită pentru garantarea unei creanțe viitoare sau condiționale (art. 1113 § 2). Mai mult încă, însăș ipoteca poate fi condițională sau cu termen (art. 158 urm.).

O fracțiune dintr'un imobil nu poate fi ipotecată, decât atunci când este o parte indiviză dintr'o proprietate (art. 1114); de unde rezultă că proprietarul exclusiv al unui fond nu poate să greveze numai o parte din acest fond, iar un coproprietar nu poate să greveze decât partea sa întregă.

Nu se poate constitui o ipotecă asupra uzufructului unui imobil, după cum aceasta este cu putință în dreptul nostru (art. 1750, 2°), ci numai asupra însăș substanței imobilului⁽²⁾.

Dreptul proprietarului de a-și ipotecă imobilul său este inalienabil. În consecință, este nulă convenția prin care proprietarul s'ar obliga, față de un creditor, de a nu-și înstrăina fondul, sau de a nu-l grevă de alte sarcini (art. 1136).

Ipoteca se întinde la produsele deslipite de pământ și alte accesorii ale fondului, precum și la prețul locațiunei sau arendărei, când imobilul este închiriat sau arendat. Ea se întinde, de asemenea, la toate prestațiile periodice de care fondul se folosește, în virtutea unui drept constituit. Dreptul creditorului ipotecar consistă, în asemenea caz, în a urmări și vinde fructele și celelalte prestații datorite proprietarului (art. 1120 — 1126).

La caz de asigurarea imobilului și accesoriiilor ipotecate,

(1) Vezi Répert, Sirey, v^o *Hypothèque*, No. 4573 urm.

(2) Vezi Ernst Barre, *Bürgerliches Gesetzbuch un. Code civil, vergleichende Darstellung des deutschen und französischen bürgerlichen Gesetzbuchs* (ed. din 1897), § 61, pag. 89 urm.

în folosul proprietarului sau al posesorului cu titlu de proprietar, ipoteca se întinde asupra creanței ce există contra asigurătorului, această garanție încetând de câteori lucrul asigurat a fost reclădit sau înlocuit printr'o despăgubire bănească (art. 1127) ⁽¹⁾.

Când o creanță este garantată printr'o ipotecă înscrisă asupra mai multor fonduri (ipotecă solidară, *Gesamthypothek*), fiecare imobil garantează creanța întreagă, creditorul putând, după a sa voință (*nach seinem Belieben*), să urmărească creanța sa, în totul sau în parte, asupra fiecăruia din fondurile ipotecate (art. 1132) ⁽²⁾.

Ipoteca solidară.

Ipoteca garantează nu numai creanța asigurată, dar încă dobânzile ei legale, precum și cheltuelile de denunțare și de urmărire (art. 1118).

Creditorul primește, în genere, o scrisoare ipotecară (*Hypothekenbrief*), dacă eliberarea acestei scrisori n'a fost exclusă (art. 1116).

Dacă liberarea unei asemenea scrisori n'a fost exclusă de părți, creditorul nu dobândește ipoteca decât prin darea ei de către proprietarul fondului (art. 1117), etc.

Ipoteca se stinge fie prin realizarea judiciară, adică prin vânzarea imobilului ipotecat; fie prin ștergerea ipotecei operată în registrul fonciar, după cererea proprietarului; fie, în fine, prin stingerea creanței ipotecate.

Ipoteca poate fi cedată. Odată cu transmiterea creanței, ipoteca trece la noul creditor; însă creanța nu poate fi transmisă fără ipotecă, nici ipoteca fără creanță (art. 1153) ⁽³⁾.

Ipoteca legală și cea judiciară nu există în codul german, ci numai cea convențională ⁽⁴⁾.

Ipoteca legală și judiciară.

În acest cod nu există nici privilegiul vânzătorului de mobile sau de imobile neplătite, nici acel al copărtașilor,

(1) Cpr. art. 1721 din codul nostru, adăugat după art. 10 din legea ipotecară belgiană. Vezi *infra*, p. 354 urm. explic. acestui text.

(2) Vezi asupra ipotecei solidare, Er. Barre, *op. cit.*, § 64, p. 95.

(3) Acest punct este foarte controversat în dreptul nostru. Vezi *infra*, explic. art. 1744, *ab initio*.

(4) Vezi Er. Barre, *op. cit.*, § 59, *ab initio*, p. 87. Iată cum se exprimă acest autor: „Die gesetzlichen Hypotheken . . . haben in das Grundbuchrecht des B. G. B. keine Aufnahme gefunden. Ebensovienig die gerichtlichen Hypotheken des französischen Rechts, etc.“.

nici acel al împrumutătorului care a dat bani pentru dobândirea unui imobil ⁽¹⁾, etc.

Codul german a înființat însă ipoteca proprietarului pe care n'o cunoaște nici dreptul francez, nici al nostru, și aceasta în scopul de a se înlesni creditul fonciar.

Ipoteca proprietarului sau asupra sa însuș.

Ipoteca proprietarului sau asupra sa însuș (*Eigen-thümerhypothek*) există atunci când creanța pentru siguranța căreia ipoteca fusese constituită n'a luat naștere; când creanța se stinge sau când creditorul renunță la ipotecă (art. 1163, 1168, 1170 C. civil). În aceste cazuri, ipoteca nu se stinge, ci este dobândită proprietarului fondului grevat, iar stingerea creanței nu are nicio înrăurire asupra ipotecilor egale sau inferioare în rang. Ipoteca înființată printr'o scrisoare ipotecară (*Hypothekenbrief*), de care s'a vorbit mai sus, aparține tot proprietarului, până la remiterea titlului creditorului ²⁾.

Foloasele ipotecii proprietarului

Iată care este utilitatea acestei ipotecii. În caz de a se vinde imobilul ipotecat, după cererea unei părți interesate,

Privilegiile existente în C. german.

(¹) Ernst. Barre, *op. și loco supra cit.* — Printre privilegiile particulare asupra mobilelor, existente în dreptul nostru, numai privilegiul locatorului asupra mobilelor locatarului sau arendașului, a fost reglementat de codul german. Câștirile datorite și acele ale anului curent și anului următor, sunt garantate printr'un privilegiu asupra mobilelor locatarului sau arendașului. Acest privilegiu nu se întinde însă asupra mobilelor femeii, copiilor, nici asupra acelor cari aparțin terțiilor, ori sublocatarilor. Mobilele care, după art. 715 Pr. civ. germ., nu pot fi urmărite, nu sunt, de asemenea, supuse acestui privilegiu (art. 559 C. civ.). Locatorul primează pe orice alt creditor, în ceea ce privește locațiunea ultimului an curent, locatarul având însă facultatea de a exclude privilegiul prin darea unei siguranțe (*durch Sicherheitsleistung*) (art. 562, 563). Privilegiul locatorului este deci mult mai restrâns în codul german decât în dreptul nostru și acel belgian. — Un alt privilegiu particular asupra imobilelor, este acel al creditorului amanetar (art. 1208 urm.). Pactul comisoriu (*lex commissoria*) este nul în dreptul german (art. 1229), ca și în dreptul nostru. (Vezi *supra* pag. 268 urm.)

(²) Vezi asupra acesrei ipotecii, împrumutată dela legea prusacă din 5 Mai 1872. Er. Barre, *op. cit.*, § 65, p. 97 urm.; G. C. Stoicescu, *De l'hypothèque sur soi-même considérée comme instrument de crédit* (teză pentru doctorat, Paris, 1909), pag. 117 urm.

proprietarul înscris asupra însuș lucrului său, poate să ia din prețul adjudecării o sumă egală cu acea a creanței stinse. El poate să menție inscripția nu numai în folosul său sau al creditorilor săi ipotecari, ci încă s'o cedeze unui terțiu ⁽¹⁾.

Independent de această ipotecă, codul german mai are încă o ipotecă, numită de siguranță sau de garanție (*Sicherungshypothek*) art. (1184 — 1190). Această ipotecă este supusă inscripției (art. 1184), nu însă predărei unei scrisori ipotecare. „*Bei der Sicherungshypothek ist die Erteilung des Hypothekenbriefs ausgeschlossen*“, zice art. 1185 din codul civil.

Ipoteca de
siguranță sau
de garanție.

Debitorul unei creanțe rezultând dintr'o obligație la purtător, dintr'o cambie (*Wechsel*) sau dintr'o altă făgăduință scrisă, susceptibilă de strămutare prin gir (*oder aus einem anderen Papiere, dass durch Indossament übertragen werden kann*), poate să constituie o ipotecă de siguranță, chiar dacă această calificare nu figurează în registrul fonciar (*Grundbuch*) (art. 1187).

Scrisorile ipotecare nu vor putea fi puse în circulație, iar inscripția în *Grundbuch* nu va fi necesară spre a opera cesiunea creanței ⁽²⁾.

În fine, vom menționa alătura cu ipotecile de mai sus, care le-am semnalat sub diferitele lor forme, o altă desmembrare a proprietății imobiliare, cunoscută sub numele de datorie fonciară (*Grundschild*) (art. 1191 urm.), care face abstracție de persoana debitorului. Aceasta este o sarcină, stabilită asupra unui imobil, care conferă acelu în drept facultatea de a primi o sumă de bani din produsul acestui imobil. Cu alte cuvinte, pe când ipoteca presupune o persoană debitoare, datoria fonciară presupune un fond debitor ⁽³⁾.

Datoria fon-
ciară.

(1) Vezi Weiss, *Tr. théorique et pratique de droit international privé*, IV, p. 235, 236.

(2) Vezi Er. Barre, *op. cit.*, § 66, p. 99 urm.

(3) Vezi asupra acestei instituții, Er. Barre, *op. cit.*, § 67, p. 100, 101; Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, *Introduction*, p. 53 urm. (ed. a 3-a); Weiss, *op. cit.*, IV, p. 236, 237, nota 2; Paud. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 14051 urm., etc. — În Franța, un decret din 9 Messidor, anul al III-lea, înființase această instituție sub numele de „*Bon foncier*“ sau „*dette foncière*“, însă acest decret n'a fost aplicat niciodată. Vezi Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 4226.

Cam acesta este, în trăsături generale, sistemul ipotecar german, admis prin codul civil din 1896, asupra căruia am insistat ceva mai mult, pentrucă el se deosebește de celelalte sisteme existente.

Dr. spaniol.

În Spania, regimul ipotecar este cârmuit de legea ipotecară din 8 Februarie 1861; din 21 Decembrie 1869 și din 7 Iulie 1877, la care ne trimite codul civil din 1889 (art. 1880)⁽¹⁾.

Dr. portughez.

În Portugalia, regimul ipotecar este cârmuit de art. 888 urm. din codul civil dela 1867, complectat printr'un decret din 1867 și un regulament aprobat printr'un decret din 1870⁽²⁾.

Noul cod civ.
elvețian.

Venim în fine la noul cod elvețian, care are a se aplică cu începere dela 1 Ianuarie 1912⁽³⁾.

După art. 793 din acest cod, gajul imobiliar poate fi constituit sub formă de ipotecă, de țidulă ipotecară⁽⁴⁾, sau de scrisori de rentă. Orice altă formă este oprită.

(1) Vezi Répert. Sirey, *v^o cit.*, 4675 urm.; Guillouard, *Privil. et hypothèques*, I, 87 urm., etc.

(2) Vezi Répert. Sirey, *v^o cit.*, 5023 urm.; Guillouard, *op. cit.*, I, 92 urm., etc.

(3) Vezi asupra acestui cod, G. C. Stoicesco, *De l'hypothèque sur soi-même (teză supra cit.)*, p. 155 urm.

Ipotecile sau
garanțiile vo-
lante din drep-
tul nostru
anterior.

(4) Cu privire la țidulele ipotecare, admise și în Franța altădată prin decretul din 9 Messidor, anul al III-lea (v. Planiol, II, 2651 care, cu această ocazie, citează *Tratatul nostru în limba franceză*), vom menționă ipotecile sau garanțiile volante, pe care practica judecătorească le admisesse și în Moldova, deși ele nu erau consacrate prin nicio lege și cari treceau prin gir din mână în mână. Garanțiile așa zise volante erau deci, după cum foarte bine observă o decizie a Curței din Iași în motivele sale (*Dreptul* din 1901, No. 69, p. 680, col. I-a), adevărate obligații la purtător. Vezi *Tratatul nostru în limba franceză*, p. 465. Cpr. Gr. Vulturescu, *Societățile de credit fonciar*, p. 242 (București, 1899). Aceste garanții se făceau în modul următor: debitorul provacă prin tribunal o expertiză a averii sale imobiliare și, pe temeiul acestei expertize, se dădea proprietarului o însemnare scrisă din partea tribunalului, prin care se atestă că reclamantul aveă o avere imobiliară evaluată la suma de Cu această însemnare proprietarul se prezintă la licitări publice, și o puneă ca garanție pentru lucrări de antreprize. Cei de al treilea puteau să știe dacă un proprietar de imobile a recurs sau nu la așa

Art. 794—823 din acest cod se ocupă pe larg de gajul imobiliar.

Cât pentru ipotecă, ea face obiectul art. 824—841 din acest cod.

Materia ținuturilor ipotecare și a scrisorilor de rentă face obiectul art. 842 și urm. Țidulele ipotecare, etc.

Osebit de legislațiile mai sus expuse, sunt și altele care ar prezintă oarecare interes. Alte legisl. străine.

numitele garanții volante, pentru că aceste garanții se treceau la tribunalul situației imobilului într'un registru special. Aceste garanții nu aveau loc niciodată asupra averii mobile, și ele au încetat odată cu punerea în aplicare a codului civil actual, care a făcut din ipotecă un contract solemn; așa că judecătorii desființează astăzi, în camera de consiliu, după cererea proprietarului, toate garanțiile volante cari au rămas pe ici pe colea ca sarcine asupra imobilelor. Cpr. Trib. Iași, *Cr. judiciar* din 1903, No. 2 (cu observ. noastră). Aceste ipoteci sau garanții volante, care erau adevărate ipoteci asupra însuș și cari, astăzi, aproape nu se mai întâlnesc, sunt o imitație a ținuturilor ipotecare înființate prin decretul din Mesidor, anul al III-lea, de care am vorbit la începutul acestei note și *supra*, p. 323, nota 3. Vezi asupra originii acestui decret, asupra funcționării, precum și asupra calităților și defectelor sale, lucrarea interesantă a d-lui G. C. Stoicescu, *De l'hypothèque sur soi-même considérée comme instrument de crédit* (Paris, 1909), p. 72—116.

Pe baza acestor garanții volante și pe unele dispoziții din codul Calimach (art. 1842, corespunzător cu art. 1393, partea finală din codul austriac), se întemeiază unii spre a decide că obligațiile la purtător sau înfățișător pot în mod valid fi constituite și astăzi, fără arătarea numelui creditorului. Vezi în acest sens C. Iași, *Dreptul* din 1901, No. 69 (cu observ. noastră critică). Această soluție este, după părerea noastră, inadmisibilă, căci contractul de împrumut, astfel cum este prevăzut de codul civil, presupune neapărat, chiar în momentul contractării, existența a două persoane determinate: împrumutătorul și împrumutatul, așa că obligația în care persoana împrumutătorului este nedeterminată, fiind arătată sub denumirea generală de *înfațișător*, nu este admisibilă în dreptul actual, însuș codul comercial admitând titlurile la înfațișător numai în două cazuri excepționale: cekul și polița de încărcare. Vezi în acest din urmă sens, Trib. Iași, *Cr. judiciar* din 1903, No. 31 (cu observ. noastră), precum și observația prin care am criticat decizia menționată a Curței din Iași (pronunțată numai în majoritate), publicată în *Dreptul* din 1901, No. 69.

Constituirea unei oblig. la purtător sau înfațișător, fără arătarea numelui creditorului. Controversă.

Dr. englez,
rusesc, etc.

Astfel ar fi, de exemplu, legislația Angliei, aceea a Rusiei, a principatului Muntenegru⁽¹⁾, etc., însă nu ne putem întinde asupra lor; aceasta ne-ar conduce prea departe.

Dr. uzitat în
Australia.

Nu ne vom ocupa, de asemenea, de regimul fonciar uzitat în Australia, cunoscut sub numele de *Act Torrens* sau *Real property act*, astfel cum a fost organizat printr'o lege din 7 August 1871⁽²⁾.

Concluzie.
Reforma sis-
temului ipo-
tecar.

Acum că am semnalat, în privința regimului ipotecar, principalele legislații străine, a venit momentul să conchidem. Concluzia noastră este că, dacă o reformă se impune și este cerută în Franța, cu privire la regimul ipotecar, o asemenea reformă n'ar strică nici la noi.

Nu vorbim de chestiile de detalii; acestea vor fi semnalate la fiecare text în parte. Vom atinge numai câteva puncte generale.

Necesitatea
cadastrului.

Astfel, avem nevoie de un cadastru, care să constituie baza proprietății fonciare⁽³⁾.

Necesitatea
de a se
abrogă art.
1767 C. civ.

De asemenea, ar fi de dorit ca bunurile tatălui și ale mamei să fie lovite de ipotecă legală, atunci când ei sunt tutori. Cerem deci abrogarea art. 1767 din codul civil, care este o inovație nenorocită a legiuitorului nostru; căci dacă este adevărat că copii găsesc o garanție oarecare în afecțiunea părinților, nu mai puțin adevărat este că multe averi s'au văzut risipite și nimicite prin neglijență, și de multe ori chiar prin reaua credință a unor părinți denaturați⁽⁴⁾.

(1) Vezi asupra legislației Engliterei, Rusiei și principatului Muntenegru (C. civil din 1888, art. 865 urm.), Répert. Sirey, *v^o cit.*, 4450, 4923 urm., 5122 urm. Mai vezi asupra legislației Suediei, Répert. Sirey, *v^o cit.*, 5226 urm., etc. Regimul ipotecar este cărmuit în Suedia de legea dela 16 Iunie 1875 (*Ann. de législation étrangère*, anul 1876, pag. 814 urm.). Unele din textele acestei legi au fost modificate printr'o lege recentă din 1907. Vezi *Annuaire de législ. étrangère* din 1907, pag. 807.

(2) Vezi asupra acestui sistem, A. André, *Traité pratique du régime hypothécaire*, pag. 28 urm. (ed. a 2-a, 1898). D-l G. C. Stoicescu, în interesanta sa lucrare, pe care am citat-o mai sus, *De l'hypothèque sur soi-même* (teză, Paris, 1909), zice câteva cuvinte despre acest sistem (p. 166—168).

(3) Vezi asupra necesității cadastrului, Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, *Introduction*, pag. 59 urm. (ed. a 3-a).

(4) Vezi tom. II al Coment. noastre, pag. 681, nota 1 (ed. 2-a).

O altă inovație, pe care am dori s'o vedem cât de curând introdusă în legea noastră, este ca tutorul, care nu are avere imobiliară, să poată fi supus la darea unei cauțiuni, așa cum dispun anume atât codul Caragea cât și codul italian (art. 292, 293); căci, față de legea noastră, și din cauza lacunei ce cuprinde, de câteori tutorul nu va avea avere imobiliară, sau va avea o avere neîndestulătoare, minorul sau interzisul nu va avea nicio garanție reală, sau va avea o garanție insuficientă. În Belgia, cel puțin în asemenea cazuri, consiliul de familie poate să oblige pe tutor a depune banii la casa de consemnații (art. 55, 56 L. din 1851), ceea ce la noi este inadmisibil, pentru că nu se poate înființa o garanție în favoarea unor incapabili fără un anume text de lege⁽¹⁾.

Supunerea tutorului, care nu are imobile, la darea unei cauțiuni.

O a patra inovație, pe care o credem utilă și chiar necesară, este introducerea ipotecei judiciare. Această ipotecă are mulți adversari, și desființarea ei s'a cerut acolo unde există, de exemplu în Franța⁽²⁾.

Ipoteca judiciară.

Cu toate acestea, nimic nu este mai salutar decât această instituție, căreia uni autori a consacrat, spre a o combate, un volum de 267 pagini⁽³⁾. Și dovadă de aceasta este că, în

Justificarea acestei ipotecei.

(1) Vezi tom. II al Coment. noastre, pag. 685 (ed. 2-a).

(2) Vezi Guillaouard, *Privil. et hypothèques*, I, 122 bis; Beudant, *Suretés personnelles et réelles*, II, 613 și 676; Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, *Introduction*, pag. 79 urm.; Baudry, *Précis*, II, 1574, p. 972, 973 (ed. a 9-a). Cpr. Martou, *Privil. et hypothèques*, II, 698 urm. — Vezi asupra ipotecei judiciare în Italia, Chironi, *op. cit.*, II, 178 urm., p. 302 urm. Ipoteca judiciară a fost desființată în Belgia. Cpr. Martou, *op. cit.*, II, 697 urm. Ea nu există, de asemenea, în codul german (vezi *suprà*, p. 321, text și nota 3), în codul neerlandez, în acel portughez, în codul spaniol, etc. Cpr. Planiol, II, 2875, care, și cu această ocazie, citează Tratatul nostru în limba franceză.

(3) Vezi *L'hypothèque judiciaire, son passé, son présent, son avenir*, par le vicomte Gabriel de Labroue de Vareilles-Sommières (Paris, 1871), operă premiată de două ori, în 1869, de către facultatea de drept din Poitiers, iar în 1870, de către Academia de legislație din Toulouse. *Bis in idem!*

În alte țări cărțile de drept se premiază; munca unui om se apreciază și se îmbărbătează. La noi, pentru ca să poți dobândi un premiu cât de mic, trebuie să faci parte dintr'o gașcă oarecare și, pe lângă aceasta, să fi scris câteva versuri oricât de șchioape, sau să fi adunat câteva documente, fără a fi scos măcar o virgulă din crierul tău propriu.

Belgia, unde ea a fost desființată, jurisprudența caută a o reintroduce pe căi piezișe⁽¹⁾.

Iată cum un autor o justifică.

„Mulți creditori se mulțumesc cu un titlu chirografar, pentru că știu că vor dobândi ipoteca judiciară atunci când vor voi, și îndată ce au obținut-o, ei se mulțumesc cu ea și nu împing lucrurile până la urmărire. Dacă se va desființa ipoteca judiciară, creditorii vor cere mai totdeauna o ipotecă convențională, și debitorii vor fi mai des urmăriți. Mai mult încă, când un debitor vede că este în ajunul de a fi urmărit și executat, el își înstrăinează imobilele sale, și ipoteca judiciară apără adeseori pe creditori în contra acestor acte de rea credință, căci ei nu au nevoie de a dovedi fraudă și de a exercita acțiunea pauliană pentru a anula aceste înstrăinări, ipoteca judiciară dându-le un drept de urmărire care îi apără în contra lor“⁽²⁾.

Se pretinde că această ipotecă care, după unii, ar fi existat și la Romani, sub numele de *pignus judiciale*⁽³⁾, ar

Plin de iluzii, am depus și noi, spre premiare, cărțile noastre la Academia română care, dragă doamne, are menirea de a îmbărbăta pe acei puțini ce se îndeletnicesc cu munca în țara noastră. Care a fost însă rezultatul? Premiul cerut nu se acordă, ci se trece la economii, sau mai bine zis, se afectează la plata diurnelor membrilor doctului corp, din cari unii n'au scris nici un rând măcar, căci deși cartea este bună și monumentală (astfel se exprimă, după cât suntem informat, raportul în chestiune), totuși ea nu intră în vederile ținătorului (eră vorba în specie de marele premiu Năsturel).

- (1) Vezi Planiol, II, p. 894, nota 2 (ed. a 5-a). „*L'hypothèque judiciaire, qui ne passe pourtant pas pour un phénix, renaît ainsi de ses cendres*“, zice acest autor.
- (2) Planiol, II, 2873, p. 894 (ed. a 5-a). Vezi și considerentele rezoluțiunii adoptate de congresul proprietății clădite (*congrès de la propriété bâtie*), reproduse de Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, *Introduction*, p. 79 urm. (ed. a 3-a).
- (3) Vezi Grenier, *Tr. des hypothèques*, I, p. 250 urm. (ed. belg. din 1833). Adevărata origină a ipotecei judiciare este însă vechiul drept francez: „*Par l'édit de Moulins, l'hypothèque a lieu sur les biens du condamné du jour de la sentence confirmée par arrêt*“, zice Loysel (*Institutes coutumières*, I, p. 432, No. 504, ed. Dupin et Laboulaye din 1846). Așa dar, ipoteca judiciară nu există în dreptul roman. Ea își trage origina sa din art. 53 al ordonanței din Moulins dela 1566. Iată cum se exprimă acest text. „*Dès lors et à l'instant de la condamnation donnée en dernier ressort, et du jour de la*

fi nedreaptă, pentrucă stabilește o preferință între creditorii cei mai deligenți, cari dobândesc o ipotecă generală asupra bunurilor debitorului lor, atunci când acesta n'a voit să le confere nici măcar o ipotecă specială. Se mai zice că această ipotecă este dăunătoare însuș debitorului, întrucât ea împiedică lichidările amiabile. În fine, se mai adaogă că, în momentul insolvabilităței unui debitor, toți creditorii se aruncă, ca corbii, asupra averii sale, spre a avea primul rang⁽¹⁾.

Aceste considerații nu sunt tocmai exacte și, în orice caz, exagerate. De aceea, în ultimele timpuri, Senatul francez a menținut, cu oarecare schimbări, ipoteca judiciară, și întru aceasta, după părerea noastră, n'a greșit, fiindcă, de bine de rău, această ipotecă ocrotește interesul creditorilor.

Iată cum un orator (Th. Girard) a apărut această instituție în Senatul francez:

„Ipoteca judiciară nu pune, după cum pe nedrept se pretinde, nicio piedică creditului public, căci creditul unui debitor este compromis prin urmărirea averii sale, fie că hotărîrea dobândită de creditor conferă sau nu conferă o ipotecă. Din contra, desființarea ipotecei judiciare ar aduce micșorarea creditului public și o atingere situațiunii debitorului. În adevăr, creditorul ne mai având la îndemână mijlocul de a lua garanții serioase contra relei credințe a debitorului său, va fi mai circospect și mai puțin dispus a-și

prononciation, sera acquis à la partie droit d'hypothèque sur les biens du condamné, pour l'effet et exécution du jugement ou arrêt sur lui obtenus“.

- (1) Iată în ce termeni, expunerea de motive a proiectului de lege, care a cerut în Franța desființarea ipotecei judiciare, condamnă această instituție: „Juridicește vorbind, după principiile generale ale dreptului nostru, ipoteca trebuie să aibă numai două izvoare: legea și convenția părților. Menținerea ipotecei judiciare nu se explică deci din punctul de vedere teoretic. Ea nu se explică nici din punctul de vedere practic. În adevăr, această ipotecă lovind, pe de o parte, toate bunurile prezente și viitoare ale debitorului, ea oprește în drum regula specialității, care este ocrotirea terțiilor; pe de altă parte, ea dobândindu-se de către creditorii cei mai nerăbdători, cari câte odată sunt și cei mai puțin demni de interes, face să se nască cauze de preferință neprevăzute, și pune într-o situație defavorabilă pe unii din creditorii chirografari cari, ca și ceilalți, și-au pus încrederea în debitorul lor; și cari adeseori au prioritatea datei“. Vezi Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, *Introduction*, p. 79 (ed. a 3-a).

Expun. de motive a proiectului prin care s'a propus, în Franța, desființarea ipotecei judiciare.

expune capitalurile sale în afaceri. Desființarea ipotecei judiciare ar fi, pe de altă parte, dăunătoare însuș debitorului; căci, sub imperiul legii actuale, creditorul care, în timp util, a luat o inscripție judiciară, va fi firește înclinat a acorda termene de plată debitorului său. Din momentul însă ce el va fi expus a-și pierde avutul său, interesul îl va face a nu mai fi binevoitor, a deveni mai exigent, a nu mai acorda termene de plată, a executa fără întârziere urmăriri riguroase; într'un cuvânt, a realiza fără nicio milă activul debitorului său. Aceasta va aduce, de bună-samă, ruina imediată a debitorului, și-l va face să piardă orice speranță de a redobândi o situație mai bună. *Legea noastră actuală, trebuie s'o recunoaștem, are tendința de a apăra prea mult interesul debitorului și de a micșora garanțiile creditorului. Socotim că aceasta este o greșală. Cel mai bun mijloc de a asigura creditul debitorului, este de a conferi creditorului cea mai mare siguranță. Creditorul nu merită mai puțin interes decât debitorul, și are și el dreptul de a fi apărat în avutul său, etc.*"⁽¹⁾.

Așa dar, ipoteca judiciară trebuie introdusă cu o oră mai înainte și la noi. Dacă desființarea ei s'a cerut în Franța, cauza este că acolo ea este rău organizată. Prin urmare, s'o îmbunătățim și s'o organizăm cum se cuvine, pentru ca să poată da roadele așteptate.

Acestea nu sunt singurile modificări ce s'ar putea aduce legislației noastre. Mai sunt încă multe altele; nu le putem însă trece aci în revistă pe toate. Am arătat numai câteva din lacunele legii noastre, pentru a dovedi că reforma, în privința regimului ipotecar, se impune și în țara noastră.

Cu cât regimul ipotecar al unei țări lasă mai puțin de dorit, cu atât creditul acelei țări este mai mare, și cu atât, prin urmare, acea țară este mai bogată.

Nu putem mai bine termina această scurtă dare de samă istorică, decât reproducând următoarele cuvinte ale lui Réal, pline de adevăr ⁽²⁾.

„Materia ipotecilor este, fără îndoială, cea mai însemnată din toate acele care trebuie să intre în componerea unui cod civil. În adevăr, ea interesează averea mobilă și imobilă a tuturor ce-

(1) Vezi *Revue trimestrielle de droit civil*, anul al 8-lea (1909), No. 25, 26, pag. 218 urm. (articol de Lerebours-Pigeonnière și Julliot de la Morandière).

(2) Raport către Consiliul de Stat, ședința din 12 pluviôse, anul al XII-lea.

tățenilor, precum și toate tranzacțiile sociale. După modul cum această materie va fi tratată, ea va da viață și mișcare creditului public și particular, sau va fi mormântul lor“.

CAPITOLUL I

Dispoziții generale asupra privilegiilor și ipotecilor.

Drepturile creditorilor, în genere, asupra bunurilor debitorului lor.

Art. 1718. — Oricine este obligat ⁽¹⁾ personal este ținut de a îndeplini îndatoririle sale cu toate bunurile sale, mobile și imobile, prezente și viitoare. (Art. 1719, 1824 urm., 1826 urm., 1831 C. civ. Art. 406 urm., 492 urm. Pr. civ. Art. 2092 C. fr. Art. 7 L. ipotec. belgiană din 1851) ⁽²⁾.

Art. 1719. — Bunurile unui debitor servesc spre asigurarea comună a creditorilor săi, și prețul lor se împarte între ei prin analogie, afară de cazul când există între creditori cauze legitime de preferință. (Art. 1718, 1720, 1824 C. civ. Art. 450 urm., 477 urm., 578 urm. Pr. civ. Art. 786 urm. C. com. Art. 2093 C. fr. Art. 8 L. ipotec. belg. din 1851) ⁽³⁾.

Art. 1720. — Cauzele legitime de preferință sunt: privilegiile și ipotecile. (Art. 494, 771, 1377, 1574, 1619, 1685 urm., 1722 urm., 1746 urm. C. civ. Art. 2094 C. fr. Art. 8 L. ipotec. belgiană din 1851).

(1) Textul corespunzător francez zice: oricine *se obligă*, și autorii francezi critică această redacție, pentru că ea se referă numai la obligațiile convenționale, pe când este vorba în specie de orice obligații în genere, fie ele isvorite din contracte, quasi-contracte, delictes sau quasi-delictes, și chiar din lege. Textul nostru este deci mai bine redactat decât acel francez. El reproduce termenii art. 7 din legea ipotec. belgiană. Cpr. Guilouard, *Privil. et hypothèques*, I, 134; Baudry et Loynes, I, 255; Planiol, II, 180; T. Huc, XIII, 1; Vigié, III, 1222; Acollas, III, pag. 648, 649; Mourlon, III, 1236; Delbecque, *Révision du régime hypothécaire*, 77; Cloes, *Privil. et hypothèques*, I, 255, pag. 143 (ed. din 1861); Nacu, III, pag. 577, No. 3.

Deoseb. de redacție de C. francez.

(2) Aceasta nu este decât o consecință a principiului că bunurile debitorului nu cuprind decât ceea ce rămâne după plata datorțiilor. *Bona non intelliguntur, nisi deducto ære alieno*. Vezi și L. 11, *in fine*, Dig., *De jure fisci*, 49, 14, unde se zice: „*Id enim bonorum cujusque intelligitur, quod æri alieno superest*“.

(3) Cpr. L. 6, Cod, *De bonis auctoritate judicis possidendis*, etc., 7. 72.

Qui s'oblige, oblige le sien.

Patrimoniul unei persoane se compune din toate drepturile și acțiunile ce-i aparțin. De câteori cineva este personal obligat, fie prin contract, quasi-contract, delict sau quasi-delict, etc., întregul său patrimoniu este prin aceasta însuș obligat la plata datoriilor sale. *Qui s'oblige, oblige le sien*, zice un vechiu adaj, pe care art. 1718 și 1719 l'au transformat în lege.

Averea debitorului este gajul tacit al creditorului.

Acest drept de *gaj tacit*⁽¹⁾, care aparține creditorului asupra tuturor bunurilor debitorului său, ce nu sunt scoase din comerț, își are temeiul său în dreptul natural, iar nu în dreptul civil⁽²⁾. *Est lex nata, sed non scripta*. Această lege, zice Troplong, este una din acelea *qui ont leurs racines dans les entrailles de l'humanité*.

Așa dar, în baza acestui principiu, toate căile de urmărire: cea mobilă ca și cea imobilă, poprirea în mâna terțiilor debitori, etc., se consideră ca fiind convenite între părți, ca și cum ele ar fi fost stipulate prin obligația contractată personal de către debitor.

(1) Deși cuvântul *gaj* nu figurează în textul nostru, după cum figurează în art. 8 din legea ipotecară belgiană dela 1851 și în art. 2093 din codul francez, totuș termenii art. 1719 autoriză această denumire. Cuvântul *gaj* nu este însă aci luat în sensul său tehnic de *drept real*, ci în sens de garanție, siguranță sau asigurare (art. 1719). Cpr. Planiol, II, 180 pag. 66 (ed. a 5-a); Valette, *Privil. et hypothèques*, 4, pag. 5 (ed. din 1846), și toți autorii. — Cu privire la Tratatul fostului nostru profesor Valette, asupra privilegiilor și ipotecilor, vom observa că această însemnată operă a eruditului jurisconsult, a rămas neterminată, oprindu-se la pag. 288, în mijlocul unui cuvânt. Avem însă satisfacția de a posedă un exemplar din această operă (singurul care există), în care materia este scrisă și continuată cu însăș pana lui Valette, până la pag. 369; unde, din nefericire, s'a oprit mâna tremurândă a ilustrului profesor.

(2) Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 1; P. Pont, *Idem*, I, 4; Mourlon, *Examen critique et pratique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 1 (ed. din 1855). — De aceea s'a și decis, cu drept cuvânt, că drepturile ce rezultă din art. 1718, 1719 se aplică tuturor creditorilor, chiar și străinilor. Trib. Béziers, *Dreptul* din 1910, No. 63 (cu observ. noastră). — Vezi însă Toullier-Duvergier, *Le droit civil français*, III, partea a 2-a, 402, pag. 261, care pare a crede că numai după stabilirea legilor pozitive, bunurile debitorului au devenit gajul comun al creditorilor săi.

Creditorul poate deci, în baza art. 1718, 1719, să ia toate măsurile ce ar crede necesare pentru păstrarea și realizarea dreptului său.

Creditorul ipotecar poate, înainte chiar de a urmări imobilele afectate la plata creanței sale, să urmărească orice altă avere *mobilieră* a debitorului său, să poprească sumele ce i-ar datori terții, etc., căci art. 1828, care este de strictă interpretare, oprește numai urmărirea imobilelor *neipotecate* înainte de urmărirea acelor ipotecate. (V. *infra*, explic. art. 1828).

Art. 1828.

Afectarea întregului patrimoniu al debitorului la plata datoriilor sale, atrage pentru dânsul următoarele îndatoriri:

1° El nu poate să înstrăineze nimic din acest patrimoniu în dauna și în fraudă creditorilor săi; căci, la din contra, aceștia au la dispoziția lor acțiunea pauliană (art. 975). Creditorii chirografari nu au însă un gaj tacit asupra bunurilor eșite fără fraudă din patrimoniul debitorului lor⁽¹⁾.

Act. pauliană.
Art. 975.

Dacă debitorul, comițând o altfel de fraudă, și-a înstrăinat averea sa în mod aparent sau simulat, creditorii lui sunt în drept a dovedi simulația prin orice mijloace, martori sau prezumpții, independent de orice început de probă scrisă⁽²⁾, și a face ca justiția să declare că bunul pretins înstrăinat n'a eșit niciodată din patrimoniul său⁽³⁾.

Act. în simulație.

2° Debitorul, păstrând administrația bunurilor sale, trebuie să facă să intre în patrimoniul său tot ce face parte din el, căci altfel el ar micșora siguranța creditorilor săi, și aceștia ar putea, în baza art. 974, să exercite, în numele debitorului lor, toate actele care nu i-ar fi exclusiv personale.

Act. oblică.
Art. 974.

3° Debitorul trebuie, în fine, să-și plătească pe creditorii săi, căci altfel aceștia pot să recurgă la exproprierea silită.

Plata datoriilor.

Creditorii, cari au un titlu executor, pot de îndată să procedă la expropriere, pe când acei cari au în contra debitorului numai o simplă creanță, trebuie mai întâi s'o li-

(1) Cas. rom. *Dreptul* din 1910, No. 80.

(2) Cas. rom. *Cr. judiciar* din 1910, No. 68; Trib. Tecuci, *Cr. judiciar* din 1905, No. 42, precum și multe alte autorități citate în tom. V al Coment. noastre, p. 275, nota 1 și tom. VII, pag. 156, 157. Mai vezi, în privința dovedirii simulației din partea creditorilor, în calitatea lor de terții persoane, C. din Turin, D. P. 98. 2. 398 și *Cr. judiciar* din 1900, No. 14.

(3) Cpr. Cas. rom. Bult. 1888, pag. 321. — Vezi asupra acțiunii în simulație, tom. V al Coment. noastre, pag. 265 urm.

chideze și, numai după ce vor dobândi o hotărâre judecătorească, rămasă definitivă, s'o aducă la îndeplinire.

Bunurile viitoare ale debitorului.

Art. 1718 face aluzie la acest drept al creditorului, când zice că debitorul este obligat a-și îndeplini îndatoririle, *cu toate* bunurile sale, mobile și imobile, corporale și incorporale, prezente și viitoare. Aceasta însemnează că dreptul de gaj tacit, pe care îl are creditorul, lovește nu numai bunurile ce debitorul posedă în momentul contractării obligației sale, ci și acelea pe care el le-ar dobândi mai în urmă. Masa bunurilor debitorului se apreciază deci după consistența ce ea are în momentul urmării creditorului.

Poprirea unei creanțe eventuale. Controversă.

Din împrejurarea că nu numai averea prezentă, dar și cea viitoare a debitorului formează gajul creditorilor săi, s'a tras concluzia că aceștia pot popri nu numai o creanță actuală, dar și o creanță eventuală, adică a cărei existență atârnă de un eveniment viitor și necert ⁽¹⁾.

Art. 406 urm. Pr. civ.

Formula întrebuițată de lege e însă prea generală, căci nu *toate* bunurile debitorului servesc drept gaj creditorilor.

Astfel, sunt lucruri, pe care, într'un interes de umanitate, legea le sustrage dela urmărirea creditorilor (art. 406-410 Pr. civ., art. 110 L. judec. de ocoale din 1907).

Art. 407 Pr. civ.

Art. 407 din Pr. civ. dispune, în această privință, că nu se vor putea urmări și vinde, decât numai în lipsă de alte bunuri ⁽²⁾, și numai pentru datorii de alimente, de chirii, arenzei sau alte creanțe privilegiate asupra imobilelor ⁽³⁾, următoarele obiecte:

1° Instrumentele de arat ⁽⁴⁾;

(1) Cas. fr. *Pand. Périod.* 95. 1. 493; D. P. 98 1. 40; Cas. rom. și C. Galați, *Dreptul* din 1907, No. 35 și din 1906, No. 74. Cpr. Trib. Ilfov și Cas. rom., *Dreptul* din 1907, No. 86 și din 1910, No. 76. Garsonnet, *Tr. théorique et pratique de procédure civile*, III, § 600, p. 714 (ed. 1-a) și IV, § 1404, p. 359 (ed. a 2-a); Glasson, *Idem*, II, p. 204; D. Negulescu, *Teoria poprirei*, pag. 43 (ed. a 3-a, 1908); V. G. Cristofor, *Dreptul* din 1910, No. 16, pag. 132. — *Contrà*: C. Craiova, *Dreptul* din 1900, No. 32; Dodo, *Théorie et pratique de la saisie-arrêt*, 19, pag. 24, 25. Vezi asupra acestei chestiuni, tom. VI al Coment. noastre, pag. 53, nota 2, *in fine*.

(2) Cpr. C. Iași, *Cr. judiciar* din 1901, No. 51.

(3) Cpr. Trib. Iași, *Dreptul* din 1900, No. 69.

(4) S'a decis că, prin dispoziția de mai sus, legiuitorul a înțeles să apere de urmărire numai instrumentele de arat, adică plu-

2° Animalele, semințele și îngrășământul destinat pentru cultura pământului (¹);

3° Făina, mălaiul și alte mici produse trebuitoare pentru hrana debitorului și a familiei sale în timp de o lună;

4° O vacă, sau doi boi, sau cinci capre, sau patru rămători, sau zece oi, după cum va alege debitorul;

5° Tot nutrețul trebuitor în timp de o lună pentru hrana animalelor ce nu s'au urmărit;

6° Uneltele lucrătorilor și meșterilor;

7° Mașinile în lucrare și instrumentele trebuitoare unei fabrici sau industrii (²);

8° Carul sau căruța, sacaua și alte unelte de muncă;

9° Stupii cu miere, gândacii de mătasă, frunzile de duzi pe timpul creșterii lor;

10° Instrumentele sau cărțile (³), trebuitoare pentru știința, arta sau profesia ce practică ori exercită debitorul. Astfel, nu se poate urmări pianul unui debitor, atunci când acesta este profesor de piano, pentru că acest instrument servește la exercitarea profesiei debitorului. (Trib. Geneva, *Dreptul* din 1910, No. 75, p. 604).

gurile, iar nu și mașinele de trierat, semănat, etc., căci altceva este a ară și altceva a semăna și triera, deși toate acestea contribuiesc la exploatarea agricolă. În adevăr, art. 407 Pr. civ. fiind o excepție dela regula generală stabilită de art. 1718 și 1719 C. civil, este de strictă interpretare și, ca atare, nu poate fi întins prin analogie la alte cazuri. C. Galați, *Buletinul judiciar* din 24 Octombrie 1910, No. 9, p. 149 urm., (revistă care apare la Galați, sub direcția d-lui C. G. Popescu).

(¹) S'a decis că instrumentele agricole și animalele afectate la serviciul și exploatarea unui fond dotal nu pot fi urmărite, fiindcă, prin destinația lor, sunt considerate ca imobile, conform art. 467, 468 C. civil. Cas. rom. Bult. S-a 1, 1883, pag. 755.

(²) Mașinile de lucru, precum sunt acele de tipografie, nu pot fi urmărite și vândute. Cas. rom. Bult. S-a 1, 1887, p. 749. — Nu pot, de asemenea, fi urmărite și vândute fierăștrăile și mașinile fără care nu se poate tăia și fasonă lemnele din pădurea ce se exploatează, nu însă și drumurile de fier înființate pentru înlesnirea scoaterei și transportării lemnului din pădure, care pot fi înlocuite prin alte mijloace de tracțiune, și care, deși înlesnesc transportarea lemnului, totuși nu sunt indispensabile la exploatarea pădurei. C. Iași, *Cr. judiciar* din 1901, No. 54. — *Contrà*: Trib. Iași (în privința mașinilor de fasonat lemnele, locomobilei, șinilor, etc. *Dreptul* din 1900, No. 69.

(³) În ceea ce privește cărțile debitorului, Ministrul justiției (D-

Responsab.
creditorului
urmăritor.

Creditorul urmăritor este responsabil de daune-interese către debitor, din cauza urmăririi îndreptate asupra unor lucruri apărute de lege ⁽¹⁾.

Uzul și abita-
ția.

Dreptul de uz și de abitațiune se consideră, de asemenea, ca afectate trebuințelor titularului lor și, ca atare, nu pot fi urmărite (art. 571, 573 C. civ.) ⁽²⁾.

Art. 1248.
C. civ.

Art. 1718 din codul civil, cu toată generalitatea termenilor săi, mai suferă o restricție din cauza art. 1248 a aceluiaș cod. În adevăr, după acest din urmă text, obligațiile contractate de femeia dotală, în timpul căsătoriei, nu pot fi urmărite asupra fondului ei dotal, nici în urma desfacerii căsătoriei, când dota nu mai există, chiar atunci când femeia s'ar fi căsătorit din nou, căci dacă fondul ei dotal ar putea fi urmărit în urma desfacerii căsătoriei, pentru datorii contractate în timpul căsătoriei, s'ar valida o înstrăinare indirectă consimțită la o epocă când înstrăinarea directă eră interzisă și, cu chipul acesta, s'ar violă întreaga economie a regimului dotal ⁽³⁾.

Art. 1825
urm.

În fine, în privința imobilelor, mai sunt și alte restricții admise, la titlul exproprierei silite prin art. 1825—1831, pe care le vom examina când vom interpreta aceste texte.

Am văzut că creditorul, care are un titlu executor contra

C. G. Dissescu) a declarat în Senat, cu ocazia discuției art. 407 Pr. civ., că este vorba, în specie, numai de cărțile trebuitoare *exercițiului profesiei debitorului*. Vezi Em. Dan, *Codul de procedură civilă adnotat*, p. 501 (București, 1910). — Se decide, în genere, că și partea din salariul unui funcționar privat, necesară existenței sale, nu poate fi urmărită, căci dacă legea interzice de a se urmări ceea ce este necesar la exercițiul profesiei debitorului, *a fortiori* ea înțelege a scoate de sub urmărire ceea ce este necesar la întreținerea și existența sa. Vezi Em. Dan, *op. cit.*, p. 511, No. 47.

(1) Cas. rom. Bult. 1892, pag. 192; Rev. *Jurisprudența* din 1910, No. 34, p. 536 și *Dreptul* din 1910, No. 76.

(2) Cpr. Planiol, II, 184, pag. 68 (ed. a 5-a); T. Hue, XIII, 7; Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 259.—Vezi însă, în privința abitațiunii, excepția admisă de legiuitorul nostru prin art. 572 § 2.

(3) Cpr. C. București, Cas. rom. și Trib. Argeș, *Cr. judiciar* din 1894, No. 4 și din 1903, No. 21 (două decizii); Bult. 1908, pag. 1715 și *Dreptul* din 1909, No. 7; *Cr. judiciar*, din 1910, No. 18 (cu observ. noastră), etc. Vezi și tom. VIII al *Comment. noastre*, pag. 240, 241, text și nota 1.

debitorului său, poate, în baza art. 1718 și 1719, să urmărească orice avere a acestui din urmă, afară, bine înțeles, de acea apărută de lege.

Se admite însă de unii o excepție importantă dela această regulă în folosul persoanelor morale publice, precum: Statul, comuna, județul, etc., nu doar că aceste persoane ar fi scutite de a-și îndeplini obligațiile lor, ci pentrucă ele le îndeplinesc în anumite forme, prin înscrierea sumelor datorite în bugetele lor ⁽¹⁾.

Aceeaș soluție se aplică, în genere, în Franța și în Belgia, bunurilor posedate acolo de către un guvern străin ⁽²⁾.

Unii ar voi ca nicio folosință legală să nu poată fi urmărită de către creditorii părintelui uzufructuar ⁽³⁾. Se admite însă în genere, cu drept cuvânt, că creditorii părintelui uzufructuar pot să urmărească fructele și veniturile acestui uzufruct, deducându-se sumele necesare la creșterea și educarea copiilor ⁽⁴⁾, soluție care este admisă și în privința averii femeii măritate sub regimul dotal ⁽⁵⁾.

Urmărirea averii Statului, comunei, etc.

Bunurile guvernelor străine.

Folosința legală a părintelui și a bărbatului. Controversă.

⁽¹⁾ Cpr. T. Hue, XIII, 3; Martou, *Privil. et hypothèques*, I, 248, Nacu, III, pag. 579, No. 6; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2092 urm., No. 58 urm. și autoritățile citate acolo. — *Contră*: Cas. rom. Bult. S-a I, 1880, pag. 135. — S'a decis că averea acestor persoane de drept public nu poate fi urmărită nici pe calea poprirei în mâna terțiilor debitori. C. Paris, D. P. 91. 2. 96. Cpr. Dodo, *Théorie et pratique de la saisie-arrière*, 253. — Averea stabilimentelor de utilitate publică al căror patrimoniu nu este supus regulilor contabilității Statului și care nu au bugete, poate însă fi urmărită pe calea poprirei. Dodo, *op. cit.*, 254, pag. 242. — Art. 88 din legea de la 1873 pentru Creditul fonciar român dispune însă că nici-un sechestrul nu poate fi pus pe averea mobilă sau imobilă a societății Creditului fonciar.

⁽²⁾ Vezi Martou, *Privil. et hypothèques*, I, 249, pag. 273 urm.; Dalloz, *op. și loco cit.*, No. 68; Cas. fr. D. P. 49. 1. 5; Sirey 49. 1. 81. — *Contră*: Demangeat, *Revue pratique de droit français*, I (anul 1856), pag. 394 urm. Tot în acest din urmă sens se pronunță și Barbeyrac. „Judecătorul trebuie să examineze ceea ce este permis, iar nu ceea ce este avantajos“, zice acest autor (*Traité du juge compétent des ambassadeurs*, p. 39).

⁽³⁾ Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 259; P. Pont, *Idem*, I, 10; Dodo, *op. cit.*, 96, pag. 99, etc.

⁽⁴⁾ Vezi tom. II al Coment. noastre, pag. 517 (ed. a 2-a).

⁽⁵⁾ Vezi tom. VIII al Coment. noastre, pag. 229. Cpr. Trib. Ia-lomița, *Dreptul* din 1909, No. 13.

Pământurile
clăcășești, etc.

Mai sunt sustrase dela urmărirea creditorilor: pământurile rurale ale sătenilor (art. 110 L. judecăt. de ocoale din 1907) ⁽¹⁾, și chiar veniturile lor ⁽²⁾; bunurile și drepturile cari sunt exclusiv personale debitorului, în sensul art. 974 C. civ. ⁽³⁾, precum sunt: scrisorile misive ce i sunt adresate ⁽⁴⁾; manuscrisele unui autor ⁽⁵⁾; titlurile, portretele și suvenirele de familie ⁽⁶⁾, etc.

Art. 409 Pr.
civ.

După art. 409 din Pr. civ., modificat prin legea din 1 Iunie 1905, pensiile de retragere, recompensele naționale, lefile și diurnele ecleziasticilor, militarilor și tuturor funcționarilor plătiți de Stat, județ, comună și instituțiile de binefacere, ale căror bugete se votează de Cameră, nu pot fi cedate nici în total nici în parte. Ele nu pot fi urmărite decât până la o treime pentru datorii către Stat, penalități prevăzute de lege, pentru chirii ⁽⁷⁾ și creanțe alimentare, precum și pentru creanțele privilegiate prevăzute de art. 1729 C. civil; până la jumătate în ceea ce privește plata dotei soției legitime, precum și alimentele acordate de lege soției, copiilor și *ascendenților* ⁽⁸⁾.

(1) Vezi tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, p. 133, *ad notam*.

(2) Vezi tom. III, suscitată, *loco supra cit.*

(3) T. Huc, VII, 209 și XIII, 9. Cpr. Cas. fr. D. P. 79. 1. 75.

(4) Scrisorile care cuprind valori pot însă fi poprite, în Franța, în mâna administrației poștelor, fără a se violă secretul acestor scrisori. Dalloz, *op. și loco cit.*, No. 83. — Vezi însă Dodo, *op. cit.*, 96, pag. 100. — La noi, art. 197 din legea telegrafo-poștală dispune că niciun sechestrul nu poate fi pus pe obiectele încredințate poștei.

(5) Dodo, *op. și loco supra cit.*; Roger, *Saisie-arrêt*, No. 205 bis, p. 185 (ed. a 2-a, 1860); Demolombe, XV, 700, 701; Laurent, X, 339. — *Contra*: C. Paris, D. P. 97. 2. 54.

(6) Vezi Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2092 urm., No. 81 urm.; Dodo, *op. cit.*, 96, pag. 100. — Vezi însă C. Angers, D. P. 69. 2. 139. — Creditorul unui autor ar putea însă să urmărească în mâna terților, sumele ce s'ar datorî acestui din urmă, în baza unui contract de editură. Dodo, *op. și loco supra cit.*

(7) Cpr. art. 22 L. proprietarilor din 1 Aprilie 1903.

(8) Înaintea legii din 1905, care a modificat art. 409 Pr. civ., pensiile și lefurile funcționarilor nu puteau fi urmărite pentru alimente datorite de pensionari sau funcționari, *ascendenților*, ci numai pentru acele datorite soției și copiilor, ceea ce eră o nedreptate pe care legea din 1905 a făcut-o să dispară. Vezi tom. I al Coment. noastre, pag. 720, *ad notam* (ed. a 2-a).

Legea tele-
grafo-poșt.
Art. 197.

Această lege mai dispune că indemnizările de chirie Indemnizările de chirie. ce se acordă unor funcționari, precum sunt acei ai căilor ferate, sunt neurmăribile și necesibile în mod absolut, ele neputând fi urmărite și cedate decât numai pentru chiria datorită pe semestrul la care acele indemnizări sunt aferente (L. din 1 Iunie 1905, § ultim) ⁽¹⁾.

Nu poate de asemenea fi urmărită, de către creditorii femeii, creanța ce ea are în contra moștenitorilor bărbatului, cu titlu de doliu (art. 1279), cu excepție însă în privința creditorilor cari ar fi procurat femeii hainele ei de doliu pe credit, căci aceștia ar avea o acțiune contra moștenitorilor bărbatului ⁽²⁾. Art. 1279.

Pot însă fi urmărite, în marginile fixate de judecători, Art. 405 Pr. civ. rentele constituite cu titlu gratuit și declarate neurmăribile, însă numai pentru datorii de alimente, chirii și alte creanțe privilegiate asupra mobilelor (art. 405 Pr. civ.) ⁽³⁾.

Jetoanele de prezență ce o persoană încasează dela o societate sau dela o instituție oarecare, pot fi urmărite, pentrucă Jetoanele de prezență. ele nu sunt date cu titlu de alimente, ci reprezintă serviciile prestate acelei instituții.

Această soluție o credem aplicabilă diurnelor Deputaților și Senatorilor, pentrucă aceștia nu pot fi considerați ca funcționari publici ⁽⁴⁾. Diurnele Deputaților, etc.

Dreptul creditorului asupra bunurilor debitorului său este indivizibil. El poate, după cum am văzut, să-l exerce în întregimea lui asupra unui singur bun, sau asupra tuturor Indivizibilitatea dreptului creditorului.

(1) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1908, No. 84, pag. 690. — Înaintea promulgării acestei legi, jurisprudența admitea în mod aproape constant urmărirea indemnizărilor de chirie. Vezi autoritățile citate în tom. I al Coment. noastre, *loco supra cit.* (ed. a 2-a). Mai vezi D. Negulescu, *Teoria popririi*, pag. 49 urm. (ed. a 3-a, 1908) și Em. Dan, *Codul de procedură civilă adnotat* (București, 1910), p. 505, No. 1 urm., precum și autoritățile citate acolo.

(2) T. Huc, *Tr. de la cession et de la transmission des créances*, I, 120, pag. 163 (ed. din 1891).

(3) Cas. rom. *Dreptul* din 1910, No. 21 (cu observ. noastră). Vezi *supra*, pag. 113.

(4) Vezi tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, pag. 137, *ad notam*. Cpr. Dalloz, *op. și loco cit.*, No. 109. — *Contră*: D. Negulescu, *Teoria popririi*, pag. 48 (ed. 3-a, 1908); Em. Dan, *op. cit.*, p. 511, No. 49.

bunurilor sale, mobile și imobile, corporale și incorporale, prezente și viitoare (art. 1718).

Urmărirea
numai a unor
bunuri ale
debitorului.

Debitorul ar putea însă, după unii, printr'o anume convenție făcută cu creditorul său, să restrângă dreptul general al acestui din urmă numai la unele bunuri ale sale, sau să reglementeze ordinea urmăririlor⁽¹⁾.

Condițiile ce-
rute p. aplic.
art. 1718.

Pentru ca art. 1718 să fie aplicabil, adecă pentru ca debitorul să poată fi urmărit asupra tuturor bunurilor sale, legea cere ca el să fie obligat *personal*; de unde rezultă că acei cari nu sunt obligați decât *propter rem possessam*⁽²⁾, de exemplu: detentorul unui imobil ipotecat (art. 1791), fidejuratorul care, fără a se obliga personal, a constituit în folosul unui terțiu o ipotecă asupra unui imobil al său, etc., nu pot fi urmăriți asupra tuturor bunurilor lor, ci numai în marginele bunurilor ce dețin. Dacă aceste bunuri au perit prin caz fortuit, sau dacă ei le-au abandonat creditorilor, obligația lor este stinsă⁽³⁾.

Art. 593, 600,
632 C. civ.

Aceeaș soluție este admisă în cazurile art. 593, 600 și 632 C. civil⁽⁴⁾.

Capacitatea
ce trebuie să
aibă debitorul.

Din art. 1718 rezultă că, pentru a putea conferi creditorilor săi dreptul de gaj general ce rezultă din acest text, nu este nevoie ca debitorul să aibă capacitatea de a înstrăina, fiind suficient ca el să aibă pe aceea de a se obliga, adecă de a contracta. Afectațiunea patrimoniului debitorului nu este, în adevăr, un act de înstrăinare, ci o consecință neapărată a obligației contractate de dânsul.

Astfel, mandatarul general, care nu are capacitatea de

(1) P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 15; Guillouard, *Idem*, I, 141; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 272; Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 7, p. 17 urm.— *Contrà*: T. Huc, XIII, 1. Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2092 urm., No. 36 urm.

(2) Vorbim și noi, ca toți autorii, de obligații *propter rem*, cu toate că Acollas (III, pag. 649, nota 1) zice că aceasta este o logomahie.

(3) Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 3, pag. 5; Guillouard, *op. cit.*, I, 143; P. Pont, *Idem*, I, 9; Martou, *Idem*, I, 242; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 254; Laurent, XXIX, 269; Planiol, II, 186 urm.; Cloes, *Privil. et hypothèques*, I, 256, pag. 144 (ed. din 1861); Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 15, etc.

(4) Cpr. T. Huc, XIII, 1, pag. 8.

a înstrăină (art. 1536), ei numai acea de a administra, obligă toate bunurile mandantului prin actele ce el contractează în mod valid, în numele acestui din urmă.

Tot astfel, creditorul unui minor care are capacitatea de a se obliga, poate să urmărească toate bunurile acestui din urmă, chiar și acelea pe cari tutorul nu le poate înstrăină decât cu anumite forme.

Minorul care are capacitatea de a se obliga.

Femeea separată de bunuri fie judecătorește, fie prin contract, care are capacitatea de a-și administra averea, obligă prin actele sale, făcute în limitele acestei capacități, toate bunurile sale, chiar și imobilele, pe care ea nu le poate înstrăină decât cu autorizarea bărbatului sau a justiției (art. 1265) (1).

Femeea separată de bunuri.

De câteori nu există decât un singur creditor, aplicarea art. 1718 nu dă loc la nicio dificultate. Ce se va întâmpla însă când vor exista mai mulți creditori? La această întrebare răspunde art. 1719, care nu este decât un corolar al principiului statornicit de art. 1718. Toți creditorii, având un drept egal, toate bunurile debitorului formează gajul lor comun, oricare ar fi data creanței lor, destul este ca creanța să fie serioasă și reală. Aceste bunuri constituie o masă comună și indiviză, care se împarte între ei prin analogie, adică în proporție fiecare cu creanța sa respectivă; de unde rezultă că dacă nu există destulă avere spre a se plăti pe toți creditorii, fiecare va suferi o pierdere proporțională.

Cazul când există mai mulți creditori. Art. 1719.

„Când împrumutătorii vor primi spre izbrânirea datoriei averea unui dator, zice codul Caragea, de nu se izbrâ-

C. Caragea.

(1) Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 256; P. Pont, *Idem*, I, 16; Guillouard, *Idem*, I, 142 și *Contrat de mariage*, III, 1199; Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 2193; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1505; Aubry et Rau, V, § 516, pag. 409, text și nota 78 (ed. a 4-a), cari revin asupra primei lor opinii; Mourlon, *op. cit.*, I, 6, pag. 6 urm.; Laurent, XXII, 309 urm. și XXIX, 268; Planiol, II, 183 și III, 1457; T. Hue, IX, 281 și XIII, 8; Demolombe, IV, 161; Thiry, III, 383; Colmet de Santerre, VI, 101 bis VII și XII; Dalloz, *Nouveau C. civ. annoté*, IV, art. 2092 urm., No. 15 urm. — *Contrà*: Marcadé, V, art. 1449, No. 3; Odier, *Contrat de mariage*, I, 413, p. 387, 388 (ed. din 1847); Zachariæ (ed. Massé Vergé), IV, § 649, p. 150, etc. Vezi tom. I al Coment. noastre, pag. 756 (ed. a 2-a) și tom. VIII, pag. 395, text și nota 2.

nesc toți pe toama, să-și izbrănească datoria după analogia capetelor“. (Art. 7, partea III, capit. 8).

Art. 1720.

La principiul egalității între creditori se face excepție în cazurile când există cauze legitime de preferință. Aceste cauze de preferință sunt, după art. 1720, privilegiile și ipotecile.

Speciile de creditori ce există.

Avem deci trei specii de creditori: 1° *Creditorii chirografari*, adecă acei cari nu au nicio siguranță reală, ci o creanță simplă; 2° *creditorii privilegiați*, adecă, cari au un privilegiu; și 3° *creditorii ipotecari*, adecă cari au o ipotecă. La aceștia se mai adaugă o a patra specie de creditori, și anume: creditorii cărora legea le conferă un drept de retenție, și cari nu pot fi siliți a se desezisa de lucrul ce dețin, cât timp creanța lor nu este plătită. Dreptul de retenție este deci o siguranță reală.

Creditorii chirografari.

Creditorii *chirografari* nu sunt plătiți decât în urma a celor privilegiați și ipotecari. Ei sunt plătiți în proporție cu creanța lor (*au marc le franc*)⁽¹⁾. Instrăinările ce debitorul a făcut *de bună credință* desființează dreptul de gaj ce ei aveau asupra bunului instrăinat. Ei nu au deci dreptul de a urmări bunul eșit din patrimoniul debitorului lor și trecut în acel al achizitorului.

Creditorii privilegiați.

Creditorii *privilegiați* primează, în genere, pe creditorii chirografari și ipotecari⁽²⁾, chiar dacă privilegiul lor s'a născut în urma ipotecei. Intre ei, acela din creditori primează pe ceilalți care are un privilegiu de o calitate preferabilă celorlalte privilegii (art. 1723). Dacă doi sau mai mulți creditori au acelaș privilegiu, în acelaș rang, ei au deopotrivă drept la plată, oricare ar fi data acestor privilegii (art. 1724).

Deoseb. între privilegiile imobiliare și acele mobiliare.

Privilegiile imobiliare conferă, ca și ipotecile, un drept de urmărire asupra imobilului, în contra terților detentori (art. 1790), pe când privilegiile mobiliare nu conferă acest drept de urmărire⁽³⁾. (Vezi *infra*, p. 364, 365 și 368).

(1) Se susține însă, că se poate întâmpla ca un creditor chirografar să fie plătit integralmente, pe când ceilalți creditori tot chirografari să nu dobândească decât un dividend sau să fie excluși cu desăvârșire. Vezi Mourlon, *Examen critique et pratique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 12 urm., p. 26 urm.

(2) Sunt însă cazuri în care ipoteca primează privilegiile. Vezi *infra*, pag. 363, nota 1.

(3) Cpr. Trib. Fălciu, *Cr. judiciar* din 1905, No. 66. — Vezi însă o excepție dela acest principiu în art. 686 C. com. și în art. 1730,

Creditorii *ipotecari* vin înaintea acelor chirografari și după acei privilegiați. Ei sunt plătiți cu preferință după rangul inscripției lor, acel întâi inseris trecând înaintea celorlalți, și așa mai departe. Ei urmăresc imobilul în mâinile terțiilor detentori, ca și creditorii privilegiați (art. 1790), așa că înstrăinările, chiar de bună credință, făcute de debitorul lor, lasă să subziste ipoteca înscrisă asupra imobilului trecut în patrimoniul altuia.

Creditorii
ipotecari.

Art. 1720 dispune că cauzele legitime de preferință între creditori sunt numai privilegiile și ipotecile, însă la aceste cauze de preferință trebuie să adăugăm: antichreza (1) și dreptul de retenție, în genere, creditorii cărora legea le conferă aceste drepturi având și ei o precădere oarecare; căci, după cum am observat mai sus, ei nu pot fi siliți a se desezisa de lucrul ce dețin, cât timp creanța lor nu este integralmente plătită.

Alte cauze de
preferință
decât acele
prevăzute de
art. 1720

Astfel, de exemplu, deși creditorul antichrezist nu are un privilegiu asupra imobilului supus antichrezei, totuși dreptul de a reține imobilul, ce-i conferă art. 1700 din codul civil, face ca el să fie plătit înaintea celorlalți creditori, cărora antichreza este opozabilă (2).

Dr. de reten-
ție al credi-
torului anti-
chrezist.

Vom expune deci aci teoria generală a dreptului de retenție, despre care am avut ocazia de a vorbi de mai multe ori până acum.

Teoria generală a dreptului de retenție (3).

Dreptul de retenție, a cărui origină se găsește în dreptul

Definiție.

1° Cod. civ. — Conservarea privilegiilor mobiliare nu este, de asemenea, supusă la nicio inscripție. Cpr. Trib. Roman, *Dreptul* din 1902, No. 85. Vezi *infra*, pag. 364 și 365, text și nota 2, precum și p. 367.

(1) Nu vom menționa aci amanetul, pentru că el conferind creditorului un privilegiu (art. 1686 urm. C. civ., 480 C. com.), intră în cazurile de preferință de care vorbește art. 1720. Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, 1, 278.

(2) Vezi *supra*, pag. 307, nota 1. Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 211; Planiol, II, 2553. Vezi și *infra*, pag. 346.

(3) Vezi asupra acestei delicate materii, plină de dificultăți și de controverse, Ep. Sculi, *Dreptul de retenție* (teză pentru licență), lucrare pe care d-l Scriban o califică de excelentă, și

Bibliografie.

roman⁽¹⁾, poate fi definit: dreptul în virtutea căruia un creditor reține, până la plata creanței sale, lucrul ce aparține debitorului sau câteodată unui terțiu, și pe care creditorul îl are în posesiunea sa⁽²⁾.

Echitate.

Acest drept se întemeiază pe echitate⁽³⁾. Dreptul de retenție este convențional sau legal.

Dr. de retenție convențional.

Dreptul de retenție convențional rezultă din amanet (art. 1694), din anticheză (art. 1700), precum și din orice altă convenție care ar constata voința părților; căci, în afară de aceste două contracte, debitorul poate să confere credi-

în care materia e tratată așa cum știe să lucreze un spirit juridic și cult (*Cr. judiciar* din 1909, No. 30, nota 5); P. Pogonat, *Du droit de rétention* (teză pentru doctorat, Paris, 1909); Cesar Ionescu, *Du droit de rétention* (teză pentru doctorat, Paris, 1909); Șt. Scriban, *Soluțiile Casăției în privința dreptului de retenție*, *Cr. judiciar* din 1909, No. 30; C. Botez, *Doctrina asupra dreptului de retenție*, *Pagini juridice* din 1910, No. 56, etc. Mai vezi asupra dreptului de retenție, Giorgio Giorgi, *Teoria delle obbligazioni nel diritto moderno italiano*, II, 376—432, pag. 444—506; Troplong, *Privil. et hypothèques*, I: 255—264; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2094, pag. 1244 urm., No. 8 urm.; Cabrye, *Du droit de rétention* (1860); Glasson, *Du droit de rétention* (1862); Mazélie, *Etude sur le droit de rétention en droit romain et en droit français* (teză pentru doctorat 1868); Nicolas, *Du droit de rétention à Rome et en France* (teză pentru doctorat, Caen, 1871); Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, II, § 275, pag. 214 urm. (ed. Crome din 1894) (*Retentionsrecht oder Zurückbehaltungsrecht*). Mai vezi asupra acestui drept, care necontestat constituie o garanție reală, Boissonade, *Projet de code civil pour l'empire du Japon* (art. 1096—1101), IV, p. 186 urm. (Tokio, 1889), etc.

- (1) Cpr. L. 29 § 2, Dig., *De pignorigibus et hypothecis*, 20, 1; L. 1 § 2, Dig., *De dolâ mali et metûs exceptione*, 44, 4, etc. Vezi asupra originelor istorice ale acestui drept, Guillouard, *Droit de rétention*, 3 urm.; Répert. Sirey, *Rétention (droit de)*, 2 urm.; Planiol, II, 2517, 2518 (ed. a 5-a), etc.
- (2) Credem, după matură reflexie, că această definiție este preferabilă acelei pe care am dat-o în tom. III, partea I, al Comment. noastre, pag. 280, nota 4 (ed. a 2-a).
- (3) În adevăr, acel care reclamă restituirea lucrului său, refuzând de a plăti ceea ce dărește din cauza acestui lucru, se face culpabil de dol. Dreptul de retenție este de drept natural, zice Curtea din Orléans (D. P. 99. 2. 63). Cpr. Instit., Justinian, § 30, *De divisione rerum*, 2, 1.

torului un drept de retenție asupra lucrului său mișcător sau nemiscător.

Validitatea unei asemenea convenții nu poate fi contestată încât privește raporturile personale dintre creditor și debitor (1).

Dreptul de retenție convențional este deci un contract nenumit, valid în virtutea principiului libertății convențiilor (art. 969), care, ca atare, este cărmuit de regulile generale ale obligațiilor (2).

Contract nenumit.

Dreptul de retenție convențional va fi opozabil și terților, de câteori va fi vorba de un lucru mobil, fiind suficient ca convenția care-l stabilește să aibă dată certă (art. 1182) (3).

Opunerea dr. de retenție, terților.

Dreptul de retenție convențional ar fi opozabil, după unii, terților, chiar când ar avea de obiect un imobil, de câteori acești terți n'au dobândit, înainte de convenție, un drept de preferință asupra imobilului în chestiune. Și pentru aceasta este iarăș suficient ca convenția să aibă dată certă, ea neavând nevoie de a fi transcrisă, întrucât art. 722 din procedura civilă nu prescrie această formalitate în privința dreptului de retenție (4).

Cazul când dr. de retenție are de obiect un imobil. Controversă.

Dreptul de retenție *legal* este acela pe care legea îl conferă în anumite cazuri.

Dr. de retenție legal.

Acest drept de retenție eră necunoscut în vechia noastră legislație, căci art. 615 din codul Calimach (471 *ab initio* C. austriac) nu-l conferea decât în virtutea unui amanet sau unei alte convenții, și numai în timpul cât ținea această convenție (5).

Dr. nostru anterior. Art. 615 C. Calimach.

Acest drept este un drept accesoriu. El trăgându-și existența sa din creanța debitorului, se stinge neapărat odată cu stingerea creanței ce garantează (6). (Vezi *infra*, p. 353).

Dr. accesoriu.

(1) Cpr. Guillouard, *Droit de rétention*, 33; Nicolas, *Idem*, 181, etc.

(2) Cpr. Guillouard, *op. cit.*, 34.

(3) Glasson, *Droit de rétention*, p. 48; Guillouard, *Idem*, 34, etc.

(4) Guillouard, *op. cit.*, 34, 35; Glasson, *Idem*, pag. 105. — *Contra*: Nicolas, *op. cit.*, 161. Vezi și *suprà*, p. 264.

(5) Cpr. Planiol, II, 2538 care, în treacăt, se ocupă de legislația austriacă.

(6) Cabrye, *Droit de rétention*, 77; Glasson, *Idem*, pag. 32; Répert. Sirey, v^o *Rétention*, 24; T. Hue, VII, 171; Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, 1, 250, etc.

Cedarea dr. de retenție.

Dreptul de retenție, neputând să aibă o existență independentă de creanța debitorului, nu poate fi cedat decât odată cu ea ⁽¹⁾.

Indivizibilitatea dr. de retenție.

Dreptul de retenție este, ca amanetul și ipoteca, indivizibil, în acest sens că creditorul nu poate fi silit a restitui lucrul, cât timp creanța sa nu este plătită în totul ⁽²⁾.

Aplic. art. 1333.

Falimentul sau insolvabilitatea debitorului nu are, în principiu, nicio înrîurire asupra exercițiului dreptului de retenție, care aparține creditorului (analogie din art. 1333) ⁽³⁾.

Cazurile în cari dreptul de retenție este admis. Controversă.

Cu toate că dreptul de retenție are, după cum am văzut, de bază echitatea și, ca atare, derivă din dreptul natural, totuși el nu poate să existe fără un anume text de lege. Or, legea noastră nu-l conferă în mod general în toate cazurile în cari creanța își trage origina sa din însuș lucrul deținut, ci numai în unele cazuri excepționale, de exemplu: în cazurile art. 509, 771, 1322, 1323, 1377, *in fine*, 1441, 1618, 1619, 1694, 1700 C. civ., 590, 815 C. com., etc.

Dr. de retenție nu este un privilegiu propriu zis.

Deși acest drept nu este un privilegiu propriu zis ⁽⁴⁾, totuși el constituie pentru detentorul lucrului o garanție, o precădere, un *quasi-privilegiu*, dacă ne putem exprima astfel, pentrucă creditorii proprietarului lucrului reținut nu pot să obție restituirea lui decât plătind retentorului ceea ce i se datorește ⁽⁵⁾; și știut este că o garanție, oricât de echi-

(1) Guillouard, *op. cit.*, 32; Répert. Sirey, v^o *cit.*, 25; T. Hue, VII, 171; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2094, No. 30, etc.

(2) T. Hue, *loco cit.*; Planiol, II, 2534; Guillouard, *op. cit.*, 26; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 244; Beudant, *Surcels personnelles et réelles*, I, 252; Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 215, pag. 663; C. Botez, *Pagini juridice* din 1910, No. 56, pag. 440, etc.

(3) Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2094, No. 329 urm.

(4) Vezi Mourlon, III, 1245 și *Examen critique du Comment. de Troplong*, II, 220, pag. 677 urm.; Planiol, II, 2531, 2532, etc. — Ceea ce dovedește că retentorul nu are un adevărat privilegiu este că, la caz de a se vinde lucrul reținut de dânsul, el nu are precădere asupra prețului acestui lucru, precum ar avea un creditor privilegiat, ci vine asupra acestui preț ca un simplu creditor chirografar. Cpr. Cas. rom. Bult. 1890, p. 809; Planiol, II, *loco cit.* (ed. a 5-a); C. Botez, *Pagini juridice* din 1910, No. 56, pag. 440, etc.

(5) Cpr. Planiol, II, 2533. Vezi și *suprà*, pag. 343.

tabilă ar fi, nu poate fi înființată fără un text de lege pozitiv (1).

Cu toate acestea, majoritatea autorilor și jurisprudența se pronunță în sens contrar, acordând dreptul de retenție în toate cazurile în cari există o conexitate intimă între creanță și lucrul reținut (un *debitum cum re junctum*) (2), după cum dispun anume unele legiuri străine (3).

Cu un asemenea sistem, dreptul de retenție devine o chestie de apreciere a instanțelor de fond, după cum decide jurisprudența în mod constant (4). Unde este însă textul de lege care conferă judecătorilor o putere atât de discreționară și de exorbitantă?

Conform teoriei pe care o combatem, s'a decis că dreptul de retenție aparține, pentru motive de echitate, nu numai posesorului de bună credință, dar chiar și celui de rea

Chestie de apreciere.

Posesor de rea credință. Controversă.

(1) Vezi în acest sens, numeroasele autorități citate în tom. III, partea I, al Coment. noastre, pag. 281, nota 2 (ed. a 2-a), la care trebuie să adăugăm, Vigié, III, 1225; Daniel de Folleville, *Considérations générales sur l'acquisition ou la libération par l'effet du temps*, No. 55; Thiry, IV, 347, pag. 313, etc. — Se admite însă, în genere, dreptul de retenție în contractele sinalagmatice, pentru că rezoluția acordată de art. 1020, 1021, presupune tocmai existența acestui drept. Cum s'ar putea, în adevăr, cere restituirea unui lucru datorit în baza unui contract, atunci când partea care cere restituirea acestui lucru nu și îndeplinește ea însăși obligațiile izvorite pentru ea din acest contract? Partea dela care se cere, în asemenea împrejurări, restituirea lucrului, va reține deci acest lucru, invocând excepția *non adimpleti contractus*, care există și astăzi, cu toate că nici un text de lege n'o menționează. Vezi Thiry, *loco cit.*; Planiol, II, 949 și 2520; Vigié, III, 1230; T. Hue, VII, 167; Larombière, *Oblig.*, III, art. 1186, No. 37 (ed. din 1885); Répert. Sirey, v^o *Rétention*, 76 urm.; Colmet de Sarterre, IX, 5 *bis* V. Cpr. art. 273 § 1 și 320, 322 C. german.

Excepția *non adimpleti contractus*.

(2) Vezi autoritățile citate în tom. III al Coment. noastre, pag. 282 text și nota 2 (ed. a 2-a). Mai vezi Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2094, No. 34 urm.; Aubry et Rau, III, § 256 *bis*, pag. 189, text și nota 4 (ed. a 5-a); C. Botez, *Pagini juridice* din 1910, No. 56, p. 441; C. Galați, *Dreptul* din 1909, No. 32; C. Craiova și Cas. rom. *Dreptul* din 1910, No. 59 și 63 (cu nota d-lui S. Rădulescu), etc.

(3) Vezi tom. III suscitată, pag. 282, nota 1 (ed. a 2-a).

(4) Vezi tom. III suscitată, pag. 382, nota 2. Cpr. Cas. rom. Bult. 1908, pag. 1078 și *Cr. judiciar* din 1908, No. 69, etc.

credință⁽¹⁾, cu toate că chestiunea este, în această privință, foarte îndoelnică.

Dreptul de retenție al comodatarului, mandatarului, etc.

Conform acestei teorii, dreptul de retenție se mai conferă comodatarului⁽²⁾, mandatarului⁽³⁾, și chiar gerantului de afaceri⁽⁴⁾; bărbatului asupra imobilelor dotale ale femeii sale, mai ales în privința impenselor necesare⁽⁵⁾, și chiar aceluia care nu este creditor decât în baza unei obligații naturale⁽⁶⁾, etc.

Dr. de retenție al aceluia care a conservat lucrul.

Cei mai mulți autori conferă aceluia care a făcut chel-tueli pentru conservarea unui lucru, dreptul de a reține acest lucru, dacă el se găsește în mâinile lui, până când i se va plăti ceea ce i se datorește⁽⁷⁾.

Art. 7 Constit.

De asemenea, străinul care a moștenit, fie ab intestat, fie prin testament, un imobil rural, având, după o juris-prudență constantă⁽⁸⁾, dreptul la valoarea acestui imobil,

(1) Cas. rom. *Cr. judiciar* din 1910, No. 8; *Dreptul* din acelaș an, No. 9; Bult. 1909, p. 1124. Cpr. Demolombe, IX, 682. — *Contrà*: C. Iași (*Dreptul* din 1885, No. 85), care nu conferă dreptul de retenție decât posesorului de bună credință. Tot în acest din urmă sens se pronunță și jurisprudența franceză. Vezi deciziile citate de Planiol (II, 2528). Acest autor (pag. 794, nota 2, ed. a 5-a), citează decizia menționată a Curței din Iași, referindu-se la părerea noastră. Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *Nouveau O. civil annoté*, IV, art. 2094, No. 117 urm.

(2) Vezi autorii citați *pro* și *contra* în tom. IX al Comentariilor noastre, pag. 661, nota 2.

(3) Aubry et Rau, III. § 256 *bis*, pag. 190 (ed. a 5-a). Vezi tom. IX suscitac, pag. 589 și 631, nota 5.

(4) Vezi tom. V al Coment. noastre, pag. 342, text și nota 1.

(5) Aubry et Rau, *loco cit.*, pag. 191, 192 (ed. a 5-a); Trib. Ilfov, *Cr. judiciar* din 1905, No. 19, consid. dela pag. 150, col. 1 (cu observ. noastră). Vezi tom. VII al Coment. noastre, pag. 281, 282, *ad notam* și tom. VIII, pag. 443, 444. Cpr. și D. D. Stoenescu, *Dreptul* din 1908, No. 7, pag. 51, care se pronunță în sensul părerei noastre.

(6) Massol, *Oblig. naturelles*, pag. 248 (ed. din 1858). — Vezi însă tom. VI al Coment. noastre, pag. 17.

(7) Vezi *infra*, explic. art. 1730, 4°.

(8) Ultima decizie a Curței de casație, care consacără această teorie, așa zisă a valorii, este din 16 Martie 1910. Vezi *Dreptul* din 1910, No. 41, pag. 327 urm. Mai vezi și alte decizii tot în acest sens, citate în tom. I al Coment. noastre, pag. 342, *ad notam* (ed. a 2-a), și în tom. V, p. 277, *ad notam*, unde am combătut teoria Casației.

deși este incapabil de a-l posedă în natură, va avea de bunăsamă, ca o consecință a acestei teorii, dreptul de a reține imobilul, până când i se va da valoarea lui în bani. Noi nu putem însă admite nici dreptul străinilor la valoarea imobilelor rurale, nici dreptul de retenție.

Aceeaș controversă și discuție există în privința naturii și efectelor dreptului de retenție. Acest drept este el real sau personal? Unii, precum: Laurent, Troplong, Larombière, etc., sunt partizani ai personalității⁽¹⁾, iar cei mai mulți, precum: Guillouard, Valette, Mourlon, etc., ai realității dreptului de retenție.

Natura și efectele dr. de retenție. Controversă.

Am susținut altă dată⁽²⁾, și susținem și astăzi, că dreptul de retenție nu este un drept real în puterea cuvântului, deși el este opozabil reprezentanților cu titlu particular ai debitorului; căci, pe lângă că el nu poate fi opus decât pe cale de excepție, apoi, el nu conferă nici un drept de urmărire și nu este supus transcrierii.

Realitatea dr. de retenție. Controversă.

Dacă dreptul de retenție n'ar fi opozabil reprezentanților cu titlu particular ai debitorului, între cari intră și creditorii săi chirografari⁽³⁾, ar fi suficient ca debitorul să înstrăineze lucrul posedat de creditor, pentru a desființa

Opunerea dr. de retenție creditorilor chirografari ai debitorului.

(¹) Vezi, în privința personalității dreptului de retenție, o sentință a Trib. din Chambéry (sub C. Chambéry), Sirey, 65. 2. 48. Cpr. Planiol, II, 2536, (ed. a 5-a).

(²) Vezi discursul de deschidere al anului judecătoresc 1899—1900 ce am pronunțat, în calitate de procuror general, la Curtea de apel din Iași, publicat în *Dreptul* din 1899, No. 52 și în *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 31.—Amicul și fostul nostru elev, d. Ștefan Scriban, a semnalat această părere a noastră în *Cr. judiciar* din 1909, No. 30, voind a ne pune în contradicție cu cele scrise de noi în volumele noastre ulterioare. Adevărul este însă că, în volumele posteroare acestui discurs, nu ne-am dat părerea, mărginindu-ne numai a semnală diferitele opinii care s'au ivit asupra acestei grave chestiuni.

(³) Cpr. Planiol, II, 2536. — Dreptul de retenție nu poate însă, după părerea generală, fi opus creditorilor privilegiați sau ipotecari cari sunt învestiți cu un drept real propriu zis asupra imobilului reținut. Cpr. T. Huc, VII, 172. *in fine*; Massol, *Oblig. naturelles*, pag. 65, nota 1 și pag. 247, 248, nota 1. Cpr. L. unică, Cod, *Etiam ob chirographariam pecuniam pignus teneri posse*, 8, 27. — Cu toate acestea chestiunea este controversată. Vezi Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2094, No. 317 urm.

Neopunerea dr. de retenție creditorilor privilegiați sau ipotecari.

garanția acestuia⁽¹⁾. Dreptul de retenție este deci un drept *sui generis* de o natură specială⁽²⁾.

Lucrurile trebuie să fie în comerț.
Dreptul de retenție nu poate fi exercitat decât asupra lucrurilor, mobile sau imobile, ce sunt în comerț și în posesiunea creditorului, care voește a-l exercita⁽³⁾.

Poseziunea creditorului poate fi precară.
Această posesiune nu are nevoie de a fi însoțită de *animus domini*, o posesiune precară fiind suficientă pentru a exercita dreptul de retenție. Dovadă de aceasta sunt art. 1444 și 1619, cari conferă acest drept locatarului și depozitarului, adevă unor posesori cu titlu precar (art. 1853)⁽⁴⁾.

Posesor de rea credință.
Mai mult încă, am văzut, *suprà*, p. 347, cu toată controversa ce există asupra acestui punct, că jurisprudența noastră conferă dreptul de retenție chiar posesorului de rea credință.

Perdere dr. de retenție.
Dreptul de retenție nu conferă, în principiu, după cum am văzut mai sus, nici un drept de urmărire asupra lucrului pe care creditorul este în drept a-l reține⁽⁵⁾; de unde rezultă că acest drept se stinge prin pierderea detențiunii, dacă ea este voluntară sau provine din culpa ori neglijența celui interesat, fără ca el să renască dacă lucrul va intra din nou în mâinile detentorului primitiv⁽⁶⁾.

(1) Cpr. Beudant, *Suretés personnelles et réelles*, I, 247, p. 223.

(2) Vezi autorii citați în tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, pag. 220, nota 4. Cpr. Planiol, II, 2536; Beudant, *op. cit.*, I, 255 urm.; T. Hue, VII, 173. Tot acolo sunt citați atât partizanii personalității cât și acei ai realității acestui drept. Între acești din urmă trebuie să adăogăm pe d. C. Botez, *Pagini juridice* din 1910, No. 56, pag. 441. Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2094, No. 44—52.

(3) Guillouard, *op. cit.*, 44; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2094, No. 107.

(4) Cpr. Guillouard, *op. cit.*, 45; C. Montpellier, D. P. 71. 1. 278 (motive). — Retentorul nici nu este chiar un adevărat posesor; de aceea el trebuie să dea socoteală de fructele ce percepe în timpul detențiunii sale. De aici mai rezultă încă că retentorul nu poate niciodată să prescrie lucrul ce reține (art. 1853), după cum nici creanța sa nu poate fi prescrisă cât timp el îl reține. Vezi T. Hue, VII, 171; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2094, No. 369, și autoritățile citate acolo. Cpr. L. 7 § 5, Cod, *De præscriptione 30 vel 40 annorum*, 7, 39. — *Contrà*: Cabrye, *Droit de rétention*, 98.

(5) Vezi Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2094, No. 122, și autoritățile citate acolo.

(6) Aubry et Rau, III, § 256 *bis*, pag. 195 (ed. a 5-a); T. Hue,

De câteori însă retentorul a fost deposedat de lucrul deținut, în contra voinței sale, prin faptul proprietarului sau al unui terțiu, el poate să exercite acțiunea în revendicare, dacă este vorba de mobile⁽¹⁾, și acțiunea posesorie în reintegrare, dacă este vorba de imobile, fiindcă o simplă detențiune ajunge pentru exercitarea acestei din urmă acțiuni⁽²⁾.

Exercit. din partea retentorului a acț. în revendicare și a acț. în reintegrare.

Contestațiile privitoare la dreptul de retenție, aparținând dreptului civil, sunt de competența tribunalelor civile, chiar dacă litigiul este angajat între comercianți⁽³⁾.

Compet. trib. civil.

Cât pentru chestiunea de a se ști ce lege se va aplica în caz de conflict de legislații, ea este controversată, unii aplicând, atât în privința mobilelor cât și a imobilelor, legea situațiunii bunului care face obiectul acestui drept⁽⁴⁾, iar alții făcând distincție între mobile și imobile⁽⁵⁾.

Dr. internațional.

Dreptul de retenție poate fi exercitat, în cazurile în cari el este admis de lege, în privința tuturor lucrurilor, mobile sau imobile, de care se poate dispune, și aceasta chiar de către creditorii Statului sau ai unei comune, dacă exercitarea acestui drept nu stingherește nici un serviciu public⁽⁶⁾.

Lucrurile în privința cărora se poate exercită dr. de retenție.

VII, 174; Guillaouard, *op. cit.*, 98; Répert. Sirey, v^o *Rétention*, 236, etc.

(1) Aubry et Rau, III, § 256 *bis*, pag. 195; Guillaouard, *op. cit.*, 100; Glasson, *Idem*, 99; Cabrye, *Idem*, 83; Nicolas, *Idem*, 182; Thézard, *Privil. et hypothèques*, 26, *in fine*, pag. 39 (ed. din 1880); Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 251; T. Hue, VII, 174; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2094, No. 124 și 342 urm.

(2) T. Hue, *loco cit.*; Baudry et Loynes, *op. și loco cit.*; Thézard, *Idem, loco cit.*; Cabrye, *Idem*, 83; Glasson, *Idem*, pag. 96; Guillaouard, *Idem*, 101; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2094, No. 125 și 345 urm., etc. — Cât pentru chestiunea de a se ști dacă retentorul are acțiunea în complângere, de câteori este turburat în posesiunea sa, ea este controversată, unii conferindu-i și această acțiune (Guillaouard, 102; Cabrye, 95, etc.), iar alții refuzându-i-o, pentrucă el este posesor cu titlu precar (Nicolas, *op. cit.*, 178), etc.

Acț. în complângere. Controversă.

(3) C. Caen, D. P. 61. 1. 328; Sirey, 61. 1. 865; Nicolas, *op. cit.*, pag. 239, nota 1.

(4) Vezi tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, pag. 221, *ad notam*; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2094, No. 252 urm.

(5) Vezi Dalloz, *op. și loco cit.*, No. 357 urm. Cpr. Laurent, *Droit civil international*, VII, 407.

(6) Guillaouard, *op. cit.*, 43; Nicolas, *Idem*, 168; Glasson, *Idem*, pag. 68 urm., etc.

Lucr. scoase
de sub urmă.

Lucrurile scoase de sub urmărire, nu pot însă face obiectul dreptului de retenție. S'a decis că nici fondul dotal nu poate face obiectul acestui drept, din cauza inalienabilității sale⁽¹⁾.

Bunurile
asupra cărora
există un
drept de uz
sau de abi-
tație.

De asemenea, nu pot fi reținute de către creditori, în detrimentul uzuarului sau abitorului, bunurile asupra cărora există un drept de uz sau de abitație, de câteori aceste drepturi au fost constituite cu titlu gratuit, pentru că aceste drepturi au, în asemenea caz, un caracter alimentar⁽²⁾.

Cazurile când
uzul sau abi-
tația au fost
constituite cu
titlu oneros.

Dacă dreptul de uz sau de abitație a fost constituit cu titlu oneros, numai proprietarul poate să exercite dreptul de retenție în detrimentul uzuarului sau abitorului, afară de cazul, bine înțeles, în care titlul constitutiv ar autoriza cesiunea dreptului de uz sau de abitație⁽³⁾.

Creanțe.

Dreptul de retenție nu poate fi exercitat nici asupra creanțelor, pentru că ele nu sunt susceptibile de posesiune⁽⁴⁾.

Ordinea pu-
blică.

În fine, retențiunea nu este permisă de câteori este contrară ordinii publice și bunelor moravuri.

Imposibili-
tatea de a se
exercita dr.
de retenție
asupra unei
persoane.

Astfel, directorul unei școli n'ar putea să reție elevul al cărui părinte n'a plătit prețul convenit pentru creșterea și învățătura lui⁽⁵⁾. Aceasta ar fi o executare asupra persoanei nepermisă de legile noastre, unde nu avem nici măcar constrângerea corporală⁽⁶⁾.

Registrelle
unui comer-
ciant.

Tot astfel, s'a decis, că nu se poate exercita dreptul de retenție asupra registrelor unui comerciant⁽⁷⁾.

(1) Cas. rom. *Dreptul* din 1911, No. 4.

(2) Guillouard, *op. cit.*, 29; Glasson, *Idem*, pag. 71; Nicolas, *Idem*, 157; Demolombe, X, 786, 789. — *Contra*: De Moly, *Du droit de rétention*, pag. 17.

(3) Cpr. Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2094, No. 137 urm.; Guillouard, *loco cit.*, etc.

(4) Guillouard, *op. cit.*, 28; Nicolas, *Idem*, 155; Glasson, p. 70.

(5) Cpr. Trib. Châteauroux, *Dreptul* din 1910, No. 29, p. 236. Vezi și Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2094, No. 142.

(6) În codul lui Andr. Donici, există însă închisoarea pentru datorii (art. 16, capit. 8, *despre datorii de bani*). Cpr. D. Negulescu, *Dreptul* din 1910, No. 25, pag. 198, și *Execuțiunea silită*, I, pag. 18 (București, 1910). Acest autor citează un document în care se spune că Iliș Vodă eră așa de milostiv, încât când venea cineva și se ruga de el ca să pue pe un debitor la închisoare, sau să-i plătească datoria, acest Domn scotea bani din buzunar și plătea el însuș pe creditor.

(7) Vezi Dalloz, *op. cit.*, IV, No. 143; Cas. fr. D. P. 74. 1. 18.

C. Andr. Do-
ni i în pri-
vința închi-
sorei pentru
datorii.

S'a decis însă că un avocat poate, ca orice creditor care deține lucrul ce formează dreptul creanței sale, să reție actele încredințate de clientul său, până la plata onorariului ce i se cuvine (1).

Exercit. dr. de retenție de un avocat. Controversă.

Dreptul de retenție încetează prin stingerea sau no-varea creanței; prin abandonarea voluntară sau silită a lucrului deținut; prin abuzul folosinței, și chiar prin simplul fapt că retentorul s'a servit de lucrul supus acestui drept; căci, ca și depozitarul, el nu este în drept a-l întrebuința la uzul său personal, el fiind obligat a îngriji de lucrul reținut ca un bun proprietar (art. 1080).

Stingerea dr. de retenție.

În acest caz se cere însă o hotărîre judecătorească, care să declare că retentorul este decăzut din dreptul său (2).

Încât privește prescripția, am văzut că ea nu stinge dreptul de retenție.

Prescripția.

Aceasta este, în rezumat, teoria generală a dreptului de retenție, asupra căruia s'ar putea scrie și s'au scris chiar volume.

Despre despăgubirea la care creditorii privilegiați și ipotecari au drept, în caz de distrugerea lucrului grevat, atunci când acest lucru a fost asigurat.

Art. 1721. — Când un imobil, recolte sau alte bunuri mobile vor fi asigurate contra incendiului, sau în contra oricărui alt caz fortuit, suma ce se va datori de către asigurător va trebui, dacă nu va fi fost cheltuită la reparațiunea obiectului asigurat, să fie afectată la plata creanțelor privilegiate și ipotecare, după rangul fiecăreia din ele.

Asemenea se va urmă și cu orice despăgubire va fi datorită de către o a treia persoană, pentru pierderea totală sau deteriorațiunea obiectului însărcinat de un privilegiu sau ipotecă. (Art. 1606 C. civ. Art. 448, 679 C. com. Art. 15 § 2 L. din 1 Aprilie 1894 p. înființarea unei Bănci agricole. Art. 10 L. ipotec. belgiană din 1851) (3).

(1) C. Aix, Sirey, 1906. 2. 99; Garsonnet, *Tr. théorique et pratique de procédure civile*, I, § 255, p. 462 (ed. a 2-a); Baudry et Wahl, *Mandat*, 784. — *Contra*: Trib. Tunis, Répert. Sirey, v^o *Avocat*, 443; C. Alger, Sirey, 1910, 2. 14; Aubry et Rau, III, § 256 bis, pag. 191, nota 9, *in fine*.

(2) Guillouard, *op. cit.*, 104, 108 și 126.

(3) O dispoziție analoagă există în codul german (art. 1127), în Dr. străin.

Dr. fr. în-
aintea legii din
19 Februarie
1899.

Principiul inseris în art. 1721 din codul nostru, neexistând în Franța până la legea din 19 Februarie 1899, cu drept cuvânt se decidea acolo, înainte de această lege, conform rigoarei principiilor, că creditorii privilegiați sau ipotecari nu aveau nici o preferință asupra despăgubirii datorite de asigurător, când lucrul grevat era distrus prin sinistrul în contra căruia el fusese asigurat. Această despăgubire se împărțea, deci, în asemenea caz, între toți creditorii debitorului, fără nicio deosebire, afară de cazul când debitorul cedase despăgubirea creditorilor săi privilegiați sau ipotecari, sau când însuș creditorul asigurase imobilul (art. 448 C. com.)⁽¹⁾. Creditorii chirografari se foloseau astfel de sinistrul întâmplat debitorului, luând o parte din despăgubirea datorită de societatea de asigurare, cu toate că ei nu ar fi avut nici un drept la prețul imobilului asigurat, dacă acest imobil ar fi fost vândut.

Această soluție era însă atât de nedreaptă și de contrară creditului public, în cât unii autori și unele hotărâri judecătorești se pronunțau în sens contrar, conferind creditorilor privilegiați și ipotecari o preferință, după rangul lor, asupra despăgubirii datorită de companiile de asigurare⁽²⁾.

Oricât de echitabilă ar fi fost această din urmă soluție, totuși ea era, în genere și cu drept cuvânt, respinsă, ca fiind contrară principiilor riguroase ale dreptului; căci distrugerea imobilului aducea *ipso facto* desființarea ipotecei și, în consecință, a dreptului de preferință al creditorilor: „*Re corporali extincta, hypotheca perit*“, zice legea romană⁽³⁾.

acel italian (art. 1951), și astăzi chiar în Franța, în urma legii din 19 Februar 1889 (art. 2 și 3). Vezi asupra textului din codul italian, Ricci, *Corso teorico-pratico di diritto civile*, X, 67 urm. (ed. din 1907), iar în privința legii franceze, vezi Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 283 urm.

⁽¹⁾ Vezi Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 281 urm. și III, 2267; Troplong, *Idem*, IV, 890; Martou, *Idem*, I, 261; Cloes, *Idem*, I, 264 (ed. din 1861); Aubry et Rau, III, § 283, p. 665, nota 10 (ed. a 5-a), etc.

⁽²⁾ Vezi Boudousquié, *Assurances contre l'incendie*, 316, p. 363 urm. (ed. din 1829) și deciziile citate de acest autor, între altele, aceea a Curței din Colmar dela 25 August 1826, etc. Cpr. Labbé, *Revue critique*, anul 1876, *Nouvelle série*, V, p. 683.

⁽³⁾ L. 8, Pr., Dig., *Quibus modis pignus vel hypotheca solvitur*, 20, 6.

Spre a curmă orice discuție, și spre a da o dezvoltare mai mare creditului ipotecar prin mărirea siguranței împrumutătorilor, legea ipotecară belgiană a adăogat, după propunerea Ministrului justiției *Tesch*, dispoziția art. 10⁽¹⁾, care, după cum am văzut, a trecut neschimbat și în legislația noastră, (art. 1721).

Dr. belgian.

După acest din urmă text (1721), companiile de asigurare sunt puse în situația unor terții dobânditori de imobile grevate de inscripții. In caz de sinistru, ele trebuie să plătească despăgubirea ce dătoresc, creditorilor privilegiați și ipotecari, conform rangului fiecăruia din ei⁽²⁾.

Dr. nostru.
Art. 1721.

Această soluție este nu se poate mai dreaptă. In adevăr, dacă imobilul ar fi fost vândut, prețul ar fi aparținut creditorilor privilegiați sau ipotecari. Este deci just ca și valoarea lucrului distrus să le aparție tot lor, pentru că această valoare nu este decât echivalentul prețului. De aceea, acest principiu a fost consacrat, la noi, prin mai multe legi speciale⁽³⁾.

Acest principiu suferă însă o excepție, sau mai bine zis, o restricție. In adevăr, despăgubirea datorită de companiile de asigurare nu este afectată la plata creanțelor înscrise, *decât atunci când ea n'a fost întrebuințată la repararea obiectului asigurat.*

Excepția
admisă de
art. 1721.

Aceste cuvinte nu sunt tocmai clare; de aceea ele au dat loc la discuție. Se susține, în adevăr, că companiile de asigurare nu pot, în loc de a plăti despăgubirea, să repare sau să reclădească imobilul distrus decât atunci când

(1) Acest text a fost primit în Belgia de Camera reprezentanților, fără nicio discuție de principiu, ei numai după o scurtă discuție relativă la unele chestii de redacție ale articolului. Vezi Delbecque, *Révision du régime hypothécaire*, p. 80, 81 (ed. din 1852).

(2) Astfel, în caz de arderea imobilului ipotecat Creditului fonciar, Compania asigurătoare trebuie să plătească despăgubirea datorită Creditului, în calitate de creditor ipotecar, iar nu proprietarului imobilului. Trib. Ilfov, *Cr. judiciar* din 1896, No. 26, p. 212.

(3) Vezi art. 47 din legea dela 1864 pentru regularea proprietății rurale; art. 25 L. de expropriere pentru cauză de utilitate publică din 1864; art. 15 § 2 al legii din 1 April 1894, pentru înființarea unei Bănci agricole, etc. Cpr. D. Negulescu, *Teoria privilegiilor și ipotecilor*, p. 9, nota 10.

Legile
speciale care
consacră
acelaș prin-
cipiu.

această facultate a fost anume stipulată prin polița de asigurare⁽¹⁾.

Soluția contrară este însă mult mai juridică, pentru că termenii art. 1721 lasă a înțelege că dreptul de a repara sau reclădi imobilul rezultă, în specie, din lege, iar nu din convenția părților. Textul menționat vorbește, în adevăr, de întrebuintarea, în repararea obiectului asigurat, a sumei datorite de asigurător. Ori de câteori repararea sau reconstruirea imobilului este rezultatul unei convenții, această reparare sau reclădire este substituită despăgubirii, și asigurătorul nu mai datorește nicio sumă de bani⁽²⁾.

Dreptul creditorilor de a asigura imobilul.

Despăgubirea datorită de companiile de asigurare este afectată la plata creanțelor înscrise asupra imobilului, fie că acest imobil a fost asigurat de însuș proprietarul lui, fie de creditorul privilegiat sau ipotecar. Dreptul creditorilor de a asigura imobilul rezultă în adevăr, la noi, din art. 448 din codul de comerț⁽³⁾. Iată cum se exprimă acest din urmă text :

Art. 448 C. com. — Asigurarea se poate face nu numai de proprietar, dar și de creditorul, care are vreun privilegiu sau o ipotecă asupra lucrului și, în general, de oricine are un interes învederat și legitim sau vre-o răspundere pentru conservarea lucrului“. (Art. 1721 C. civ. Art. 423 C. com. italian).

Cazul când creditorul n'a asigurat imobilul, ci numai creanța sa.

Rămâne însă bine înțeles că ipoteza de mai sus nu trebuie confundată cu cazul în care creditorii înscrși n'ar fi asigurat însuș imobilul grevat, ci numai creanța lor, căci atunci asigurătorul nu mai este un *negotiorum gestor*, ci lucrează în numele său propriu și în interesul său exclusiv; de unde rezultă că, în asemenea caz, asigurarea este străină proprietarului și celorlalți creditori⁽⁴⁾.

(1) Cloes, *Privil. et hypothèques*, I, 267 urm., p. 152 urm. Cpr. C. Besançon, Sirey, 46. 2. 359.

(2) Martou, *op. cit.*, I, 263, p. 299 urm.; Laurent, XXXI, 410. Cpr. Thiry. IV, 451, p. 392. „Afectarea la ipotecă a creanței contra asigurătorului încetează, zice art. 1127 § 2 din codul german, „când lucrul asigurat este reclădit sau înlocuit prin altul, *wen der versicherte Gegenstand wiederhergestellt oder Ersatz für ihn beschafft ist.*“ Vezi *supră*, p. 321.

(3) În Belgia, chestiunea este controversată. Vezi Laurent, XXXI, 411. Cpr. Martou, *op. cit.*, I, 264, p. 304 urm.

(4) Martou, *op. cit.*, I, 265, p. 306; Cloes, *op. cit.*, I, 276, p. 155.

Și este indiferent, pentru aplicarea art. 1721, dacă asigurarea a fost anterioară sau posterioară privilegiului sau constituirii ipotecei⁽¹⁾.

Mai mult încă, art. 1721 este aplicabil chiar în caz când despăgubirea datorită de compania de asigurare ar fi fost cedată unui terțiu printr'un act anterior titlului creditorilor înscrși, pentrucă legea pune această despăgubire pe aceeaș treaptă cu prețul eșit din vânzarea imobilului grevat⁽²⁾.

Cazul când despăgubirea datorită ar fi fost cedată unui terțiu.

A *fortiori*, deci, nici cesiunea despăgubirii făcută unui terțiu, nici poprirea chiar validată în mod definitiv asupra acestei despăgubiri nu este opozabilă creditorilor privilegiați sau ipotecari anterior înscrși, pentrucă, în privința lor, despăgubirea datorită de compania de asigurare reprezintă imobilul grevat: *Subrogatum sapit naturam subrogati*⁽³⁾.

Situația creditorilor înscrși înainte de cesiunea despăgubirii.

Cesiunile acestei despăgubiri consimțite înainte de punerea în lucrare a actualului cod civil nu sunt supuse art. 1721, prin aplicarea principiului neretroactivității legilor (art. 1)⁽⁴⁾.

Aplic. art. 1 C. civ.

Nu mai rămâne, de asemenea, nicio îndoială că creditorii privilegiați sau ipotecari anteriori punerii în lucrare a codului civil, nu pot să invoace art. 1721 din acest cod, pentrucă efectele unui drept câștigat în privința privilegiilor și ipotecilor nu pot fi nici restrânse, nici întinse printr'o lege posterioară⁽⁵⁾.

Art. 1721 nu prevede numai cazul asigurării unui imobil, ci și acel al asigurării recoltelor și al altor lucruri mobile⁽⁶⁾.

Cazul asigurării unei recolte, etc.

(1) Martou, *op. cit.*, I, 266, p. 306.

(2) Martou, *op. cit.*, I, 267, p. 307. — *Contra*: Cloes, *op. cit.*, I, 274, p. 154.

(3) Cloes, *op. cit.*, I, 275, p. 154, 155. Cpr. Cas. fr. Sirey, 52. l. 272. Vezi și Martou, *op. cit.*, I, 273.

(4) Martou, *op. cit.*, I, 268, p. 308.

(5) Martou, *op. cit.*, I, 269, p. 308.

(6) Astfel, se decide, cu drept cuvânt, că privilegiul vânzătorului unui lucru mobil neplătit (art. 1730, 5-a) și asigurat se întinde, la caz de distrugerea acestui lucru prin incendiu, asupra despăgubirii datorită de compania de asigurare. André, *Tr. pratique du régime hypothécaire*, 240, p. 109 (ed. a 2-a); Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 499. Mai vezi o aplicare a ace-

Art. 1721 § 2. Mai mult încă, acest text întinde beneficiul ce conferă creditorilor, la orice despăgubiri datorite de terții pentru pierderea totală sau deteriorarea lucrului însărcinat de un privilegiu sau ipotecă (art. 1721 § 2).

Asigur. recoltelor prinse de rădăcini. În privința recoltelor fondului ipotecat, cât timp aceste recolte nu sunt deslipite de fond, principiile de mai sus sunt necontestat aplicabile, pentru că aceste recolte sunt imobile prin încorporație, *sunt pars fundi* ⁽¹⁾.

Asigur. lucrurilor mobile. Controversă. Cât pentru recoltele deslipite de fond, care sunt mobile, și celelalte lucruri mișcătoare asupra cărora poate să existe un privilegiu, se susține că, pentru a-și păstra privilegiul asupra despăgubirii datorite de compania de asigurare, creditorul trebuie să aducă dreptul său la cunoștința asiguratorului printr'o notificare; căci altfel, acest din urmă s'ar putea liberă în mod valid, plătind despăgubirea în mâinile debitorului asigurat, de vreme ce el a putut să ignoreze existența acestui privilegiu ⁽²⁾.

Art. 1721, nefăcând însă nicio deosebire între asigurarea unui mobil și aceea a imobilelor, nu se poate, cu toată lacuna legii, impune creditorului investit cu un privilegiu mobilier, o formalitate neimpusă aceluia care are un privilegiu imobiliar ⁽³⁾.

Art. 1721 § 3. Trecem acum la ultimul paragraf al art. 1721, după care despăgubirea datorită de terții pentru pierderea totală sau deteriorarea obiectului însărcinat de un privilegiu sau ipotecă, este afectată la plata creanțelor privilegiate sau ipotecare, după rangul fiecăreia din ele.

Art. 998, 999. Știm că, prin aplicarea principiului general al responsabilității omului (art. 998, 999), se poate întâmpla ca o

luaș principiu în art. 15 § 2 al legii din 1 Aprilie 1894, pentru înființarea unei Bănci agricole.

(1) Vezi tom. III, partea 1-a, al Coment. noastre, p. 146, text și nota 2 (ed. a 2-a).

(2) Cloes, *op. cit.*, I, 278, p. 156; Casier, *Etudes et Commentaires sur la loi hypothécaire*, 120; Laurent, XXXI, 412.

(3) Martou, *op. cit.*, I, 274, p. 310, 311. Această lacună nu mai există în privința privilegiului Creditului agricol și Băncii agricole, căci contractele de gaj constituite în favoarea lor sunt supuse intabulării în registrul special ținut în fiecare comună. Vezi *suprà*, p. 284. Mai vezi art. 728 Pr. civ. și art. 480 C. com., modificat prin legea din 15 Iunie 1906, reprodus *suprà*, p. 282, 283.

altă persoană decât o companie de asigurare să datorească o despăgubire din cauza pierderii sau deteriorării lucrului.

Astfel, după art. 1435, locatarul răspunde de incendiu, dacă nu dovedește că incendiul este rezultatul unui caz fortuit, al unui defect de construcție, sau că focul a fost comunicat dela o casă vecină⁽¹⁾.

Art. 1435.

De asemenea, art. 1483 și 1902 din codul civil declară pe arhitecți și antreprenori responsabili, timp de 10 ani, de clădirea unui edificiu, sau facerea unui alt lucru însemnător, dacă acestea au perit în totul sau în parte din cauza unui viciu de construcție, sau unui viciu al pământului⁽²⁾, etc. etc.

Art. 1483 și
1902.

Ei bine, în aceste cazuri și în altele de asemenea natură, daunele datorite proprietarului lucrului distrus sunt afectate la plata creditorilor privilegiați sau ipotecari, dacă debitorul despăgubirii n'a întrebuințat această despăgubire la repararea sau reclădirea lucrului deteriorat sau distrus. Este adevărat că § 2 al art. 1721 nu face această rezervă, însă trebuie să aplicăm în specie dispoziția § 1 a aceluiaș text, din cauza relațiunilor strânse ce există între aceste două dispoziții⁽³⁾.

Art. 1951 § 3 din codul italian dispune că mai sunt afectate la plata creanțelor privilegiate sau ipotecare, sumele datorite din cauza unei exproprieri silite pentru utilitate publică, sau din cauza unei servituți impusă de lege⁽⁴⁾.

C. italian. Art.
1951 § 3.

Aceeaș soluție este admisă și la noi, în privința exproprierii pentru cauză de utilitate publică, în baza art. 25 din legea dela 20 Octombrie 1864⁽⁵⁾.

Exprop. p.
cauză de uti-
litate publică.

(1) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 168 urm. Mai vezi și un alt caz de responsabilitate a locatarului, edictată de art. 1434 din C. civil. Vezi tom. IX suscitată, p. 162 urm.

(2) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 304 urm.

(3) Cpr. Martou, *op. cit.*, I, 276, p. 311, 312; Laurent XXXI, 413, etc.

(4) „Sono altresì vincolate al pagamento dei crediti privilegiati ed ipotecari le somme dovute per causa di spropriazione forzata per pubblica utilità o di servitù imposta dalla legge“.

Vezi asupra acestui text, Ricci, *Corso teorico-pratico di diritto civile*, X, 72. Cpr. C. apel Trani, *La Legge* din 1885, 1, 589.

(5) Cpr. D. Negulescu, *Teoria privilegiilor și ipotecilor*, p. 9, nota 2.

CAPITOLUL II

Despre privilegiul⁽¹⁾.

Capitolul II din titlul de față se ocupă despre privilegiul, iar capitolul III despre ipotecă.

Noțiunea și definiția privilegiului.

Art. 1722. — Privilegiul este un drept ce dă unui creditor *calitatea* creanței sale de a fi preferat celorlalți creditori, fie chiar ipotecari. (Art. 1686 urm., 1723 urm., 1738, 1790, 1800 C. civ. Art. 387, 405, 437, 480, 678 urm. C. com. Art. 2095 C. fr. Art. 12 L. ipotec. belgiană din 1851)⁽²⁾.

Definiția privilegiului.

Legea definește privilegiul un drept, pe care numai *calitatea* creanței, adică favoarea ce această creanță are dela lege⁽³⁾, îl conferă unui creditor de a fi preferat altora (art. 1722)⁽⁴⁾. Prin *calitatea* creanței nu se înțelege deci aci nici *obiectul*, nici *modalitatea* ei, nici *prioritatea* datei, nici per-

(1) Cuvântul *privilegiu* este traducerea cuvântului latinesc *privilegium*, care și el derivă dela *privata lex*, legea particulară a unei creanțe. Vezi Boissonade, *Projet de C. civil pour l'empire du Japon*, IV, p. 247, nota a.

(2) Cpr. Domat, *Lois civiles*, III, p. 443, No. 1, care se exprimă în modul următor: „*Le privilège d'un créancier est le droit distingué que lui donne la qualité de sa créance, qui le fait préférer aux autres créanciers, et même aux hypothécaires, quoique antérieurs*“.

(3) Vezi însă *infra*, explic. art. 1738 cu care art. 1722 pare a fi în discordanță, Cpr. Beudant, *Suretés personnelles et réelles*, II, 553, p. 54.

(4) Această definiție este împrumutată dela Domat (vezi nota 2), care și el a extras-o din L. 32, Dig., *De rebus auctoritate iudicis*, etc., 42, 5, unde se zice: „*Privilegia non ex tempore aestimantur, sed ex causa*“. Această definiție nu este exactă decât în privința privilegiilor generale prevăzute de art. 1729, nu însă și în privința privilegiilor speciale prevăzute de art. 1730 și 1737; căci, în privința acestor din urmă, rangul lor atârnă de o chestie de dată și de posesiune. Planiol, II, 2547, Apoi, s'a mai observat că această definiție nu poate fi aplicată privilegiului creditorului amanetar, care este independent de calitatea creanței. Mourlon, *Examen critique et pratique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 27, p. 75.

soana creditorului, ci *causa* sau *faptul juridic* care a dat naștere creanței⁽¹⁾.

Ipoteca este, din contra, un drept real, în virtutea căruia un lucru imobiliar este afectat la plata unei obligații, independent de calitatea creanței (art. 1746)⁽²⁾.

Definiția ipotecii.

Din această definiție rezultă că privilegiul nu poate să rezulte decât *din lege*, el neputând, în genere, fi convențional⁽³⁾, pe când ipoteca poate, din contra, să rezulte nu numai din lege (ipotecă legală), dar și din convenția părților (ipotecă convențională).

Privilegiile nu pot să rezulte decât din lege.

Această regulă suferă însă excepție în privința amanetului, căci privilegiul creditorului amanetar își are originea sa în convenția părților, pe care legea o sancționează⁽⁴⁾.

Privil. creditorului amanetar.

O altă regulă necontestată este că privilegiile, fiind o excepție dela principiile generale, după care toate bunurile debitorului formează gajul comun al creditorilor săi (art. 1718, 1719), sunt de strictă interpretare, și nu pot fi întinse prin analogie dela un caz la altul⁽⁵⁾. (V. *infra*, p. 392).

Privilegiile sunt de drept strict.

(1) Cpr. art. 1136 din Proiectul codului japonez. Vezi Boissnade, *op. cit.*, IV, No. 268, p. 247.

(2) Incât privește etimologia cuvântului ipotecă, vezi *suprà*, p. 308, nota 1.

(3) Cpr. Trib. Vlașca, *Cr. judiciar* din 1903, No. 86. — Părțile nu au deci facultatea de a crea un privilegiu pe care legea nu-l cunoaște, nici de a face să rească un privilegiu care este stins. Cpr. Cas. rom. Bult. 1885, p. 464; Cas. fr. D. P. 89. 1. 427; C. Turin, *Dreptul* din 1908, No. 83 și numeroasele autorități citate acolo în observ. noastră; Chironi, *Trattato dei privilegi, delle ipoteche e del pegno*, I, 156, p. 330, (ed. din 1894); Planiol, II, 2544 (ed. a 5-a), etc.

(4) Cpr. T. Huc, XIII, 17; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2095, No. 13, și autoritățile citate acolo. Vezi și *suprà* pag. 250.

(5) Pand. fr., v^o *Privileges et hypothèques*, 430 urm.; Planiol, II, 2544; Trib. Iași, *Cr. judiciar* din 1901, No. 61; C. Turin, *Dreptul* din 1908, No. 83, p. 684, și numeroasele autorități citate acolo în observ. noastră. — În baza acestor principii incontestabile, se decide, cu drept cuvânt, că privilegiul conferit de art. 1730, 6° hangiiilor asupra lucrurilor călătorului aflătoare în ospătăria sa, nu aparține cărciumarilor. Martou, *Privil. et hypothèques*, II, 499; Guillouard, *Idem*, I, 424; Troplong, *Idem*, I, 202; Laurent, XXIX, 506, etc. Vezi *infra*, explic. art. 1730, 6°. Vezi o altă aplicație a aceluiaș principiu *suprà*, p. 24, nota 3.

Cheltuelile făcute de creditor privilegiat plata creanței sale.

Cu toate că privilegiile sunt de strictă interpretare, se decide totuși, în genere, că cheltuelile făcute de creditorul privilegiat pentru a dobândi plata creanței sale sunt și ele privilegiate, ca un accesoriu al creanței principale⁽¹⁾.

Altă deosebire între privilegiu și ipotecă.

O a doua deosebire între privilegiu și ipotecă este că privilegiul poate să greveze atât mobilele cât și imobilele (art. 1726), pe când ipoteca nu mai poate astăzi, în genere, fi constituită decât asupra imobilelor (art. 1750, 1751)⁽²⁾.

Deoseb. între privilegiu și ipotecă, în privința priorității rangului.

Privilegiul se mai deosebește încă de ipotecă în aceasta că, în privința ipotecei, prioritatea rangului se determină prin prioritatea timpului; pe când în privința privilegiului, rangul, ca și existența a însuș dreptului, derivă din cauza creanței. Cu alte cuvinte, rangul creditorilor privilegiați se determină, în principiu, după gradul de favoare conferit de lege creanțelor lor, fără a se avea în vedere data acestor creanțe (art. 1723)⁽³⁾; pe când rangul creditorilor ipotecari se determină, în regulă generală, după data inscripțiilor lor (art. 1745, 1778)⁽⁴⁾. *Qui prior est tempore, potior est jure.*

Ipotecarea unor mobile. Excepție dela principiile generale.

(1) Guillaouard, *Privil. et hypothèques*, I, 174; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 314; P. Pont, *Idem*, I, 67; C. Orléans, D. P. 50. 2. 59. — *Contrà*: Laurent, XXIIX, 336 și XXX, 14, etc.

(2) La această regulă se face însă excepție în privința vaselor plutitoare (corăbiilor), care pot fi *ipotecate*, deși codul de comerț le proclamă lucruri mobile (art. 490 C. com.). Cpr. Beudant, *op. cit.*, I, 309, p. 266. Este adevărat că codul nostru comercial vorbește numai de *gajul* acestor vase (art. 495 urm.), însă aceasta este o adevărată ipotecă mobilă, fiindcă creditorul este în drept a urmări vasul în mâna terțiilor (art. 686 C. com.). De asemenea, gajul fără deplasarea lucrului (art. 480 C. com., art. 25 L. din 2 Iunie 1892; art. 6, 11, etc. L. din 1 Aprilie 1894, etc.), nu este în realitate decât tot o ipotecă. Cpr. Beudant, *op. si loco cit.*, p. 267. Vezi și Trib. Vaslui, *Dreptul* din 1910, No. 47 (cu observ. noastră). În privința dreptului străin, vezi Daeniker, *Die Mobilier hypothek im modernen schweizerischen und französischen Recht* (teză pentru doctorat, Zurich, 1908).

Cu toate că mobilele nu sunt, în genere, susceptibile de ipotecă, se poate întâmpla ca un privilegiu sau o ipotecă stabilită mai întâi asupra unui imobil, să fie, în urma perirei imobilului, transportată asupra valorii imobilului prin efectul unei subrogări admisă de lege. Acest caz este prevăzut de art. 1721. Vezi *suprà*, p. 354 urm. Cpr. Thiry, IV, 451.

(3) Cpr. C. Iași, *Dreptul* din 1894, No. 43.

(4) Cpr. Aubry et Rau, III, § 258, p. 201 (ed. a 5-a) și auto-

În fine, privilegiul conferă creditorului un drept de preferință față de creditorii chirografari sau ipotecari⁽¹⁾, cu Dreptul de preferință.

ritățile citate acolo; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2095, No. 37.

(¹) Cpr. C. Iași, *Dreptul* din 1894, No. 43. Vezi și *suprà*, p. 342.

Cu toate că privilegiul primează, în genere, chiar ipotecile mai vechi, totuși sunt cazuri în cari ipoteca primează privilegiul. (Cpr. art. 1725 § 2). Vezi Murlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 29, p. 76; Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 28; T. Huc, XIII, 21; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 301; Guillaouard, *Idem*, 151, etc. Cazurile în care, prin excepție, ipoteca primează privilegiile.

Astfel, în caz când cineva vinde un imobil grevat mai înainte de o ipotecă, privilegiul vânzătorului nu se va exercita decât în urma acestei ipoteci. Cpr. Acollas, III, p. 654; P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 126; Thiry, IV, 435, p. 370, etc.

Tot astfel, atunci când, în virtutea dreptului de urmărire care rezultă din privilegiile imobiliare, concursul se stabilește între un creditor privilegiat al debitorului urmărit, proprietar actual, și creditorii ipotecari ai proprietarului anterior al acestui imobil urmărit, creditorul privilegiat al creditorului actual, oricare ar fi calitatea creanței sale, nu poate primă pe creditorii ipotecari ai proprietarului anterior; de unde rezultă că principiul după care privilegiile conferă o preferință chiar față de creditorii ipotecari, precum și principiul în virtutea căruia calitatea creanței determină singură rangul privilegiului, nu sunt riguros aplicabile decât atunci când concursul există între creditori ai aceluiaș debitor, ai aceluiaș proprietar al imobilului; când însă, în virtutea dreptului de urmărire ce aparține creditorilor privilegiați și ipotecari, concursul se stabilește între creditori ai proprietarilor succesivi ai imobilului urmărit, atunci rangul creditorului privilegiat al ultimului proprietar, față de creditorii ipotecari ai unui proprietar anterior, se determină după data nașterii creanței privilegiate, căci privilegiul nefiind decât o însușire a creanței, nu poate să existe înainte de nașterea a însăș creanței. Singurele creanțe privilegiate, care primează ipotecile constituite de proprietarii anteriori, sunt numai creanța pentru cheltueli de judecată și creanța constructorului. C. Iași, *Cr. judiciar* din 1900, No. 60. Cpr. și Cas. rom. Bult. 1900, p. 1187.

Iată un alt caz în care s'a decis, cu drept cuvânt, că privilegiul este primat de ipotecă: cumpărătorul unui cazan îl așează într'o fabrică a sa, făcându-l astfel să devie imobil prin destinație (art. 468). Asupra aceluși imobil eră însă luată mai înainte o inscripție ipotecară. Or, ipoteca întinzându-și efectele sale asupra tuturor accesoriilor imobilului ipotecat, în specie deci, și asupra cazanului în chestiune (art. 1750, 1777), cu drept cuvânt s'a decis că vânzătorul aceluși cazan

deosebire de ceace se întâmplă la Romani⁽¹⁾, chiar față de ceilalți creditori privilegiați, dacă cauza privilegiului acestora este mai puțin favorabilă, și aceasta fără a se avea în vedere data creanței lor; pe când creditorii ipotecari nu sunt preferați decât creditorilor ipotecari posteriori și creditorilor chirografari.

Deoseb. între privilegii și ipotecile convenționale.

Afară de deosebirile mai sus semnalate între privilegiu și ipotecă, trebuie să mai menționăm că privilegiile se deosebesc de ipotecile convenționale în aceasta că achiziția celor dintâi nu este supusă nici unei forme particulare, numai conservarea privilegiilor imobiliare fiind supusă unor condiții speciale.

Transmiterea privilegiilor și ipotecilor la moștenitori.

Atât privilegiile cât și ipotecile se transmit, ca accesorii a creanțelor ce ele garantează, moștenitorilor și cesionarilor, (art. 1744)⁽²⁾, și ele pot fi exercitate de către creditori, în numele debitorului lor, conform art. 974 C. civil⁽³⁾.

Drept real.

După părerea generală, privilegiul conferă, ca și ipoteca, un drept real, chiar când el se exercită asupra unui lucru mobil⁽⁴⁾.

Art. 1909.

Cu toate acestea, privilegiile asupra mobilelor nu conferă un drept de urmărire contra terților, din cauza dispoziției

nu-și mai poate exercita privilegiul său, precum l-ar fi putut exercita față de creditorii chirografari, căci dreptul de preferință acordat de lege creditorului ipotecar asupra accesorilor imobilului cată să primeze dreptul de privilegiu, drept simplu și personal al vânzătorului. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1882, No. 20. Vezi asupra acestei chestiuni, Aubry et Rau, III, § 284, p. 670, text și nota 4 (ed. a 5-a). Vezi și *infra*, explic. art. 1730, 5°.

Dr. roman.

(1) La Romani, în adevăr, privilegiile nu primau decât pe creditorii chirografari, nu însă pe acei ipotecari. L. 9, Cod, *Qui potiores in pignore habeantur*, 8. 18. Cpr. Valette, *Privil. et hypothèques*, 15, p. 16. Vezi *suprà*, p. 311.

(2) Cpr. Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 453; Guillouard, *Idem*, I, 154; Aubry et Rau, III, § 258, p. 201 (ed. a 5-a).

(3) Aubry et Rau, *loco supra cit.*

(4) Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 302; Martou, *Idem*, I, 294, 310; Guillouard, *Idem*, I, 173; Beudant, *Sur-retés personnelles et réelles*, I, 261, 262; Laurent, XXIX, 314; Pand. fr., v^o *cit.*, 450 urm.; Cas. rom. Bult. 1905, p. 1683 (motive). — *Contrà*: Aubry et Rau, III, § 256, p. 185, 186; Planiol, II, 2548 (în privința privilegiilor asupra mobilelor).

art. 1909 C. civil⁽¹⁾, afară de cazul prevăzut de art. 1730, 1°, *in fine*, despre care ne vom ocupa mai la vale⁽²⁾.

Privilegiul este, ca și ipoteca (art. 1746), indivizibil. *Est tota in toto et tota in qualibet parte*⁽³⁾. Indivizibilitatea privilegiului.

Determinarea priorității între privilegiu.

Art. 1723. — Intre creditorii privilegiați, preferința se regulează după diferitele calități ale privilegiilor. (Art. 1724, 1729 urm., 1731 urm. C. civ. Art. 678 urm. C. com. Art. 2096 C. fr. Art. 13 L. ipotec. belgiană din 1851)⁽⁴⁾.

Art. 1724. — Creditorii privilegiați, cari au acelaș rang, au deopotrivă drept la plată. (Art. 1723, 1779 C. civ. Art. 789 C. com. Art. 2097 C. fr. Art. 14 L. ipotec. belgiană din 1851)⁽⁵⁾.

Se poate întâmpla ca bunurile debitorului să nu ajungă nici măcar la plata creditorilor săi privilegiați. În asemenea caz, neexistând conflict între creditorii privilegiați și acei ordinari, ci numai între creditorii privilegiați, se naște întrebarea: care creditor privilegiat va fi plătit întâi, și care mai în urmă? La această întrebare răspunde art. 1723. Art. 1723.

Fiindcă privilegiile își datoresc origina lor favoarei cu care legea privește creanța, este firesc lucru ca ele să nu fie plătite cu preferință după data lor, ci după gradul mai mic sau mai mare de favoare cu care legea le privește. „*Privilegia non ex tempore cœstimantur, sed ex causa*“, zice jurisconsultul Paul⁽⁶⁾, și un vechiu autor exprimă aceeaș idee când zicea: „*Les plus privilégiés entrent en ordre les premiers*“⁽⁷⁾. Loysel zicea, de asemenea, în acelaș sens: „*Les*

(1) Martou, *Privil. et hypothèques*, I, 311; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 304; Beudant, *op. cit.*, I, 264 și 364. Cpr. Trib. Fâlcium, *Cr. judiciar* din 1905, No. 66, p. 527. Vezi *suprà*, p. 342.

(2) Privilegiile asupra mobilelor nu sunt supuse, pentru conservarea lor, nici unei publicități. Cpr. Trib. Roman, *Dreptul* din 1902, No. 85. Vezi *suprà*, pag. 343, *ad notam*, și *infrà*, pag. 367, 368.

(3) Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 302 *bis*; Beudant, *Suretés personnelles et réelles*, I, 275 urm.; C. Bordeaux, D. P. 97. 2. 400, etc.

(4) Cpr. L. 32, Dig., *De rebus auctoritate judicis possidendis*, 42, 5.

(5) Cpr. L. 32, Dig., *loco supra cit.*

(6) L. 32, Dig., *De rebus auctoritate judicis possidendis*, 42, 5.

(7) Loyseau, *Traité des offices*, cartea III, capit. 8, No. 88.

premiers vont devant“ (1). Legea determină deci ea însăși ierarhia privilegiilor.

L. de urmări. Art. 7.

Prin aplicarea acestui principiu, art. 7 din legea de urmări dispune că, în caz de concurență între Stat, județ, și comună, sau numai între două din ele, Statul va avea primul rang, județul al doilea rang și comuna al treilea rang.

Art. 678 urm. C. com.

De asemenea, privilegiile stabilite de art. 678 urm. C. com. trec înaintea oricărui alt privilegiu general sau special, stabilit prin codul civil, etc.

Art. 1724 C. civ.

Se poate întâmpla ca mai mulți creditori privilegiați să aibă același rang, adică să fie privilegiați cu același titlu, să aibă o creanță de aceeași calitate. Pentru acest caz art. 1724 dispune că ei au deopotrivă drept la plată, *par concurrence*, după cum se exprimă textul francez și acel belgian, sau în *proporție cu creanța lor*, după cum se exprimă art. 1954 din codul italian. Aceasta nu este decât aplicarea principiului cunoscut: „*Privilegia non ex tempore aestimantur, sed ex causa; et si ejudem tituli fuerint, concurrunt, licet diversitates temporis in his fuerint*“ (2).

Astfel, dacă presupunem doi creditori privilegiați în același rang, pentru suma de 10000 lei fiecare, debitorul având numai 10000 lei avere, fiecare din acești creditori va lua câte 5000 lei.

Art. 1779.

Motivul acestei dispoziții este că creanțele ambilor creditori având aceeași favoare, privilegiile lor se distrug unul prin altul. *Privilegiatus contra æque privilegiatum, non utitur privilegio*. Aceeași soluție este aplicabilă și în materie de ipotecă, căci ipotecile înscrise în registre în aceeași zi au același rang (art. 1779).

Art. 1744.

Din cele mai sus expuse rezultă că, între mai mulți cesionari ai părților unei creanțe privilegiate, nicio preferință nu există între ei, cu toate că cesiunea unuia ar fi anterioară cesiunii celui alt. Cesionarii, exercitând drepturile cedentilor privilegiați în locul acestora, au drepturi egale și nu pot pretinde nicio preferință unul asupra altuia (art. 1744) (3).

(1) Loysel, *Institutes coutumières*, I, No. 492, p. 429 (ed. Dupin et Laboulaye din 1846).

(2) L. 32, Dig., *loco cit.*, 42, 5.

(3) Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 89 și 366; Cloes, *Idem*, I, 291, p. 161 (ed. din 1861), etc.

Împărțirea privilegiilor.

Art. 1726. — Privilegiile pot fi atât asupra mobilelor cât și asupra imobilelor. (Art. 1728 urm., 1737 urm. C. civil. Art. 2099 C. fr. Art. 16 L. ipotec. belg. din 1851).

Art. 1726 stabilește două categorii de privilegii: 1° privilegiile asupra mobilelor; și 2° privilegiile asupra imobilelor⁽¹⁾. In realitate există însă trei categorii de privilegii: 1° privilegiile generale care se întind asupra tuturor mobilelor și imobilelor debitorului (art. 1727); 2° privilegiile care se întind asupra mobilelor debitorului (privilegii generale asupra mobilelor (art. 1729) și privilegiile speciale asupra unor anume mobile) (art. 1730); 3° și în fine, privilegiile asupra imobilelor (art. 1737).

Trei categorii de privilegii.

Privilegiile speciale asupra imobilelor sunt adevărate ipoteci privilegiate (art. 1745)⁽²⁾. (Vezi *suprà*, p. 311, nota 4).

Ipoteci privilegiate.

Există două deosebiri principale între privilegiile asupra imobilelor și acele asupra mobilelor, deosebiri pe care le mai semnalăm încă odată:

Deoseb. între privilegiile imobiliare și acele mobiliare.

1° Conservarea celor dintâi este supusă publicității (art. 1738 urm.), pe când conservarea celor de al doilea, afară de unele cazuri prevăzute prin legi speciale, nu este supusă la nicio publicitate⁽³⁾;

2° Privilegiile asupra imobilelor conferă atât un drept

⁽¹⁾ Rămâne bine înțeles că numai mobilele și imobilele care sunt în comerț pot fi grevate de un privilegiu. Privilegiile se exercită însă asupra imobilelor prin destinație. Astfel, vânzătorul unui imobil are privilegiu asupra animalelor afectate la cultura fondului. Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 107; Laurent, XXIX, 312, etc.

Imobilele prin destinație.

Cât pentru imobilele, care nu sunt susceptibile de ipotecă, ele nu sunt susceptibile nici de privilegii, pentru că privilegiul asupra imobilelor nu este altceva decât o ipotecă privilegiată. Vezi *suprà*, p. 311, nota 4.

Imobilele nesuscceptibile de ipotecă.

⁽²⁾ Cpr. Planiol, II, 2543, 2886 urm.; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 302; Mourlon, *Examen, critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 61, p. 123; Guillouard, *Privil. et hypothèques*, II, 449; Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 2229; Beudant, *op. cit.*, II, p. 493, p. 2, etc. Vezi și *suprà*, p. 311, nota 4.

⁽³⁾ Vezi *suprà*, p. 343, *ad notam* și p. 365, text și nota 2. Vezi și *infra*, explic. art. 1738.

de preferință cât și un drept de urmărire (*droit de suite*) contra terțiilor; pe când privilegiile asupra mobilelor nu conferă decât un drept de preferință. (Vezi *suprà*, p. 342, 364 și 365). Vom vedea însă că, prin excepție, privilegiul mobilier al locatorului conferă un drept de urmărire (art. 1730, 1° *in fine*). Aceeaș soluție este, în genere, admisă și în privința privilegiului hangiiilor (art. 1730, 6°)⁽¹⁾.

Despre privilegiul Tezaurului public (Statul sau Fiscul).

Art. 1725 din codul civil dispune că privilegiile Tezaurului public și ordinea în care ele se exercită, sunt determinate prin legi speciale⁽²⁾.

Iată în adevăr cum se exprimă acest text:

Art. 1725. — Privilegiile tezaurului public și ordinea în care ele se exercită, sunt regulate prin legi speciale.

Tezaurul public nu poate obține un privilegiu în contra drepturilor persoanelor al treilea, dobândite mai înainte. (Art. 1, 1730, 8°, 1753, 5° C. civ. Art. 2098 C. fr. Art. 15 L. ipotec. belg. din 1851).

Dr. roman.

Aceste privilegii sunt de prima necesitate, pentru că fără ele, creanțele Statului ar fi rămas de cele mai multe ori iluzorii. De aceea ele existau și la Romani: „*Respublica creditrix omnibus creditoribus chirographariis præfertur*“, zice legea 38 § 1, Dig., *De rebus auctoritate judicis possidendis*, etc., 42, 5⁽³⁾.

Art. 1753, 3°
și 1768.

Pe lângă aceste privilegii, art. 1753, 3° și art. 1768, mai conferă încă Statului, comunelor și stabilimentelor publice o ipotecă legală asupra imobilelor perceptorilor și administratorilor *comptabili* sau *publici*, după cum se exprimă art. 1768, iar nu *centrali*, după cum din eroare dispune art. 1753.

Art. 1730, 8°.

Apoi, art. 1730, 8° mai conferă atât Statului cât și particularilor un privilegiu pentru creanțele rezultând din abuzurile și prevaricațiunile comise de unii funcționari pu-

(1) Vezi Mourlon, *Examen critique*, etc. I, No. 60, p. 123 și No. 144, p. 446. Vezi *infrà*, explic. art. 1730, 1° și 6°.

(2) Vezi asupra acestui privilegiu în Franța, André, *Tr. pratique du régime hypothécaire*, 163 urm., p. 85 urm. (ed. a 2-a, 1898).

(3) Mai vezi L. L. 17, 28 și 37, Dig., *De jure fisci*, 49, 4; L. 4, Cod, *De privilegio fisci*, 7, 73, etc.

blici, precum: grefierii, portăreii, etc., asupra cauțiunei lor și asupra dobânzilor produse de această cauțiune.

Care sunt legile speciale, la care ne trimete art. 1725? L. p. constatare și percepere din 1882. Art. 79.
Vom cită mai întâiu art. 79 § 2 din legea pentru constatarea și perceperea contribuțiilor directe din 10 Martie 1882. Iată cum se exprimă acest text:

„Pentru orice deficit sau rămășițe constatate asupra percepătorilor, provenind din orice contribuții, taxe sau venituri, Fiscul se va despăgubi din orice avere a percepătorului, cu preferință înaintea oricărei datorii particulare, fără ca, în privința imobilelor să fie supus la formalitatea înscripțiunei, afară de sarcinile înscrise înainte de numirea lor în funcțiune“ (1).

O altă lege care conferă Statului un privilegiu asupra averii mănuitorilor de bani publici, este legea asupra comptabilităței publice din 21 Martie 1903. Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 27 din legea menționată: L. asupra comptabilităței publice din 1903. Art. 27.

„Statul, județele, comunele și toate instituțiunile publice și așezămintele de binefacere, au de drept privilegiu asupra averei (2) oricărui funcționar mănuitor de bani publici, în ordinea mai sus enunțată (3), fără ca una din aceste autorități să poată recurge în contra celeilalte pe motivul că funcționarul mănuitor de bani publici eră prepusul sau fusese numit de dânsa. — Statul, județele

(1) S'a decis că acest text se aplică nu numai în cazul când deficitul pentru Fisc provine din neîncasarea contribuțiilor de către percepător, dar și atunci când percepătorul a încasat impozitele, însă și le-a însușit în propriul său folos, de oarece existând în specie un deficit pentru Fisc, legea nu face nici o distincție în această privință. Cas. rom. Bult. 1907, p. 104 și *Cr. judiciar* din 1907, No. 18.—*Contră*: C. București (decizie casată), *Cr. judiciar* din 1903, No. 36 (cu observ. noastră). — S'a mai decis că casierul general răspunde în mod absolut și necondiționat pentru delapidările percepătorilor numiți după a lui propunere; el nu răspunde însă de acele delapidări, dacă percepătorul n'a fost numit după propunerea sa, decât numai atunci când s'ar stabili că casierul a fost neglijent în controlul ce trebuia să exercite asupra percepătorilor. Cas. rom., Secții-unite, decizia No. 6 din 9 Aprilie 1910. *Rev. Jurisprudență* din 1910, No. 17, p. 261. Vezi și *Cr. judiciar* din 1910, No. 42.

(2) Se înțelege asupra oricărei averi, fie mobilă sau imobilă.

(3) Aceasta însemnează că mai întâiu vine Statul, apoi județul, în al treilea loc comuna și, în fine, instituțiile publice și așezămintele de binefacere.

comunele și toate instituțiunile publice și așezămintele de binefacere au facultatea de a înscrie oricând privilegiul lor asupra oricărei averi a funcționarului în deficit“.

L. p. urmări-
ri din 1877.
Art. 7.

O altă lege, care mai conferă un privilegiu Statului, este legea pentru urmăriri din 27 Martie 1877. Iată cum se exprimă art. 7 din această lege:

„Statul, județul și comuna au privilegiu înainte de orice datorie particulară⁽¹⁾, pentru contribuțiunile de orice natură și amenzi asupra întregii averi a debitorului, mobilă și imobilă, fără ca, în privința imobilelor, să fie supus la formalitatea inscripțiunei, și fără ca prin vânzarea silită a lui să se purgheze acest privilegiu, în ceea ce privește impozitul fonciar⁽²⁾.”

„În caz de concurență între Stat, județ și comună, sau numai între două dintrânsele, Statul va avea primul rang, județul al doilea rang și comuna al treilea rang.”

„Pentru arenzile datorite, privilegiul Statului se regulează după dispozițiile codului civil.”

„Casa de lichidare are asemenea privilegiu, înainte de orice datorie particulară, asupra productelor de pe locurile date sătenilor prin legea rurală, pentru despăgubirea clăcei“.

L. Timbrului.
Art. 83.

In fine, art. 83 din actuala lege a timbrului (L. din 24

Dr. nostru
anterior.

(¹) Cpr. C. Iași, *Dreptul* din 1894, No. 43. — Acest privilegiu al Statului există și sub codul Caragea. „Obșteștele și domneștele datorii, zice art. 20, partea III, capit. 8 din acest cod, se protimiesc a se plăti mai întâiu decât cele particulare“. Este însă de observat că, sub acest cod, Statul nu avea nici un privilegiu pentru delapidările comise de mânuitorii de bani publici. Cas. rom. Bult. 1874, p. 273 și *Dreptul* din 1875, No. 10. Mai vezi asupra privilegiului de mai sus, conferit Statului de codul Caragea, Cas. rom. Bult. 1872, p. 340. Vezi și art. 1997 din codul Calimach, care conferea Statului un privilegiu pentru dările fiscale și vamale. Cpr. Cas. rom. Bult. S-a 1, 1874, p. 96. Bult. S-a 1, 1883, p. 1202, etc.

(²) S'a decis, cu privire la acest text, că privilegiul Statului, admis printr'o lege specială, precum este în specie legea de urmăriri, primează toate privilegiile menționate în art. 1729, 1730 C. civil, fiindcă din art. 1725 rezultă că acest cod presupune existența privilegiului Statului. Statul trebuie deci să fie preferat, încât privește plata impozitelor, tuturor acelor cari au un privilegiu general sau special prevăzut de codul civil, și acelor creditori privilegiați pentru cari art. 15 din legea Băncei agricole dela 1894 face anume rezerve, așa că Statul are, pentru plata impozitelor, preferință și față de Banca agricolă, când aceasta urmărește plata creanței din vânzarea unui obiect amanetat. Cas. rom. Bult. 1907, p. 892.

Februarie 1900, modificată prin mai multe legi posterioare) (1), dispune că :

„Statul are privilegiu pentru sumele datorite din timbru, înregistrare și amenzi, asupra întregii averi mobiliare sau imobiliare a debitorului, fără ca, în privința imobilelor, să fie supus la formalitatea înscripțiunei“ (2).

Acestea sunt legile principale cari, între altele, statornicesc privilegiul Statului, la care ne trimete art. 1725 din C. civ.

Ultimul paragraf al acestui text dispune că Fiscul nu poate dobândi un privilegiu în contra drepturilor celor de al treilea dobândite mai înainte. Care este sensul acestei dispoziții ?

Art. 1725
§ ultim.

S'a susținut că, pe baza acestui text, este suficient spre a se primă privilegiul Fiscului, de a se invoca un titlu anterior în dată (3). Adevărul este însă că textul de mai sus nu este decât o aplicare a principiului neretroactivității legilor, înscris în art. 1 C. civil. El însemnează deci că legile care determină privilegiul Fiscului, ca toate legile în genere, nu pot să atingă drepturile dobândite de terții înaintea promulgării lor (4). Odată însă legea privitoare la privilegiul Fiscului promulgată și publicată, Fiscul, afară de cazul unui text de lege contrar, își exercită privilegiul său fără a se opri la anterioritatea datei creanțelor născute în urma publicării acestei legi (5).

(1) Vezi asupra acestei legi, Coment. d-lui C. Botez, *Legea asupra taxelor de timbru și înregistrare* (ed. a 3-a, București, 1908).

(2) Cpr. C. Iași, *Dreptul* din 1894, No. 43. Vezi asupra acestui text observațiile d-lui C. Botez, *Legea asupra taxelor de timbru și înregistrare*, p. 310 (ed. 3-a, 1908). — S'a decis că taxa de înregistrare pentru transmiterea unei moșteniri, neplătindu-se decât asupra activului net al moștenirii, după deducerea tuturor datoriilor defunctului, de aici rezultă că privilegiul Statului pentru plata acestei taxe nu primează datoriile ipotecare ale defunctului. C. Iași și Cas. rom. *Cr. judiciar* din 1900, No. 60 și Bult. 1900, p. 1187. — *Contră*: Trib. Fălciu, *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 35 (sentință înfirmată de Curte prin decizia de mai sus).

(3) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul*, din 1908, No. 19, p. 149.

(4) Cpr. Cas. rom. Bult. S-a 1, anul 1877, p. 192 și anul 1878, p. 262. Mai vezi Cas. rom. Bult. S-a I, 1874, p. 96, etc.

(5) Martou, *Privil. et hypothèques*, II, 309; Troplong, *Idem*, I, 90; C. Paris, Sirey, 39, 2. 136, etc.

Diferitele categorii de privilegii stabilite de codul civil.

Privilegiile sunt stabilite: 1° de codul civil și de procedura civilă (art. 421)⁽¹⁾; 2° de codul de comerț⁽²⁾; și 3° de unele legi speciale.

Art. 1726.

Știm că, după art. 1726, privilegiile pot fi exercitate atât asupra mobilelor cât și asupra imobilelor.

Art. 1727,
1729 și 1737.

Codul nostru se ocupă mai întâiu despre privilegiile cari se exercită asupra mobilelor și a imobilelor (art. 1727); apoi, de acele cari se exercită asupra mobilelor (1729); și în fine, despre privilegiile asupra imobilelor (art. 1737).

Vom urmă și noi această împărțire.

SECȚIUNEA I

Despre privilegiile care se întind asupra mobilelor și imobilelor. (Cheltuelile de judecată).

Art. 1727. — Cheltuelile de judecată sunt privilegiate atât asupra mobilelor, cât și asupra imobilelor, în privința tuturor creditorilor în interesul cărora au fost făcute. (Art. 723, 919, 1729, 1°, 1731, 1737 C. civil. Art. 683, 1°, 685, 1°, 687, 1°, 689, 1°, C. com. Art. 17 L. ipotec. belgiană din 1851)⁽³⁾.

Art. 421 Pr.
civ.

(¹) Art. 421 Pr. civ. conferă, în adevăr, un privilegiu custodelui pentru plata salariului ce i se cuvine (*o precădere*) asupra prețului lucrurilor urmărite. Vezi *infra*, p. 376.

Privil. stabili-
te de codul
de comerț.

(²) În cât privește codul comercial, vezi art. 387 urm. (privilegiul mandatarului); art. 405 (privilegiul comisionarului); art. 437 (privilegiul cărăușului); art. 480 (privilegiul creditorului gajist); art. 673 (privilegiul pentru despăgubirea datorită persoanelor moarte sau rănite printr'un abordagiu, adecă din cauza lovirei unor vase); art. 685 (privilegiul asupra navlului); art. 783, 1° (privilegiul lucrătorilor și al servitorilor întrebuințați de falit); art. 783, 3° (privilegiul vânzătorului de mașini agricole), etc.

(³) Cpr. L. 8, *in fine*, Dig., *Depositum vel contra*, 16, 3, unde se zice: „*Planè sumptūs causa, qui necessariè factus est, semper præcedit; nam, deducto eo, bonorum calculus subduci solet*“.— L. 72, Dig., *Ad legem Falcidiam*, 35, 2, zice, de asemenea: „*Quantitas patrimonii, deducto etiam eo quidquid explicandarum venditionum causâ impenditur, æstimatur*“.

Acesta este singurul privilegiu care, afară de acel con-Deoseb. de C. fr.
ferit Fiscului prin legi speciale, se exercită, la noi, în acelaș
timp *asupra mobilelor și imobilelor debitorului* (1).

Acest privilegiu există față de toți creditorii în inte- Persoanele față de care există acest privilegiu.
resul cărora cheltuelile au fost făcute, adecă în interesul
masei creditorilor, cari ar fi trebuit să le facă pentru a
dobândi plata creanței lor.

El se întemeiază pe echitate. În adevăr, cheltuelile de Temeiul ju-
decată fiind făcute în interesul comun al creditorilor, pentru ridie al
a conservă și lichidă averea debitorului lor, adecă gajul acestui privi-
lor comun, este just ca acel care le-a făcut să fie plătit cu legiu.
precădere din averea debitorului. De aceea, acest privilegiu
există și în vechiul drept francez. „*La créance la plus pri-
vilégiée*, zicea Pothier, *est celle des frais de saisie, de garde
et de vente, car ils sont faits pour la cause commune de
tous les créanciers*“ (2).

Astfel, s'a decis, cu drept cuvânt, că acest privilegiu Cheltuelile
garantează cheltuelile făcute de un custode rânduit de justiție făcute de cus-
după cererea tuturor creditorilor, atunci când aceste cheltueli todele rânduit
au avut de rezultat conservarea și utilizarea gajului comunal de justiție.
tuturor creditorilor (3). „Privilegiul cheltuelilor de judecată,
zice cu drept cuvânt Curtea de casație din Franța, se întinde
la toate cheltuelile făcute în interesul comun al creditorilor
pentru conservarea, lichidarea și realizarea bunurilor debi-
torului“ (4).

Pentru ca acest privilegiu să aibă loc trebuie, deci, ca Interesul
comun.

(1) În Codul francez, toate privilegiile prevăzute de art. 2101, Deoseb. de
(1729 al nostru) se întind asupra mobilelor și imobilelor (vezi redacție
infra, p. 399, nota 1), pe când, la noi, toate privilegiile pre- de C. fr.

văzute de art. 1729, afară de acel al cheltuelilor de judecată
(art. 1727), pe care îl reamintește art. 1729, 1°, se exercită
asupra mobilelor și, numai în subsidiar, asupra imobilelor
(art. 1729 § ultim). Cu toate acestea legiuitorul nostru, uitând
această deosebire însemnată de codul fr., scutește de pu-
blicitate, prin art. 1739, privilegiile statornicite de art. 1729,
adecă niște privilegii care nu sunt supuse publicității. Vezi
infra explic. art. 1739.

(2) Pothier, *Tr. de la procéd. civile*, X, 481, p. 225. Vezi și Domat,
Lois civiles, III, p. 459, No. 25 (ed. Carré din 1822).

(3) Cas. fr. D. P. 75. 1. 471.

(4) Cas. fr. Sirey, 90. 1. 513; *Pand. Périod.* 90. 1. 276; D. P.
91. 1. 364.

cheltuelile să fi fost făcute în interesul masei creditorilor, iar nu numai în interesul unuia sau unora din ei ⁽¹⁾.

Cheltuelile făcute de un creditor, în interesul său exclusiv, nu sunt privilegiate.

Astfel, nu sunt privilegiate cheltuelile făcute de un creditor numai în interesul său exclusiv, pentru a face, de exemplu, să i se recunoască dreptul său, ori pentru a dobândi un titlu executor ⁽²⁾. „Cheltuelile de judecată, care nu sunt făcute în interesul tuturor creditorilor, nu pot fi considerate ca privilegiate“, zice foarte bine Curtea din București ⁽³⁾.

Cheltuelile făcute de creditorul amanetar.

De asemenea, dacă un creditor gajist a făcut cheltueli pentru vânzarea lucrului amanetat, aceste cheltueli nu vor fi privilegiate asupra celorlalte bunuri ale debitorului, ci numai asupra prețului lucrului amanetat. În adevăr, cheltuelile nefolosind, în specie, decât creditorului amanetar, nu pot fi privilegiate decât asupra lucrului afectat la garanția sa, iar nu asupra întregului patrimoniu al debitorului ⁽⁴⁾.

Urmărirea averei unui falit după cererea creditorilor ipotecari.

Tot astfel, s'a decis că atunci când se urmărește averea imobiliară a unui falit, după cererea creditorilor ipotecari, singurele sume ce trebuiesc înscrise în tabloul de ordine al creditorilor, cu preferință față de creditorii ipotecari, sunt cheltuelile de urmărire propriu zise, făcute în interesul comun al creditorilor, iar nu și cheltuelile făcute cu ocazia

(1) Cpr. Arntz, IV, 1665; Cas. fr. *Pand. Périod.* 1901. 1. 230 și 274; *Pand. Périod.* 1907. 1. 342; D. P. 1908. 1. 494; C. Rouen, *Pand. Périod.* 1901. 2. 150, etc.

(2) Cpr. Martou, *Privil. et hypothèques*, II, 316, 317, p. 24 urm.; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 314; P. Pont, *Idem*, I, 67; Aubry et Rau, III, § 260, p. 208 (ed. a 5-a); Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2101, No. 101 urm.; Persil, *Régime hypothécaire*, I, pag. 62, No. 1 (ed. din 1833); Trib. Covurlui, *Dreptul* din 1895, No. 12; Cas. fr. D. P. 1900. 1. 220 și 570, etc.

Art. 685, 1° și 687 C. com.

(3) C. București, *Cr. judiciar* din 1903, No. 66, p. 574. — „Sunt privilegiate asupra navlului, zice art. 685, 1° din codul de comerț: cheltuelile de judecată făcute în interesul comun al creditorilor, pentru acte de conservare și urmărire; iar art. 687, 1° din acelaș cod declară privilegiate asupra vasului, cheltuelile de judecată făcute în interesul comun al creditorilor, pentru acte de conservare și urmărire ale vasului“. Vezi și art. 683, 1° din acelaș cod.

(4) Arntz, IV, 1665; Thiry, IV, 351, p. 319; Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, 316; Chironi, *Trattato dei privilegi, delle ipoteche e del pegno*, I, 82, p. 167, 168 (ed. din 1894); D. Negulescu, *Teoria privilegiilor și ipotecilor*, p. 13, nota 1, etc.

administrărei falimentului, nici cota de 3% cuvenită Statului după codul comercial⁽¹⁾.

Am văzut că cheltuelile de judecată, declarate de lege privilegiate, sunt acele cari au fost făcute în interesul comun al creditorilor, pentru conservarea, realizarea sau lichidarea gajului lor. Dacă aceste cheltueli au fost făcute în interesul tuturor creditorilor, ele vor fi privilegiate față de toți; dacă ele au fost, din contra, facute numai în interesul unei categorii de creditori sau în interesul exclusiv al unuia ori al unora din ei, cheltuelile nu vor fi privilegiate decât față de acești din urmă⁽²⁾, privilegiul neputând fi opus aceloră din creditori cărora cheltuelile făcute nu aduc niciun folos.

Astfel, privilegiul general pentru cheltueli de sigilare, de inventar, de administrarea unei moșteniri beneficiare sau a unui faliment, etc. nu poate fi opus creditorilor cari au un privilegiu special întemeiat pe ideea de gaj expres sau tacit, precum sunt: creditorul amanetar, locatorul, hangiuul, cărăușul (art. 1730), etc.⁽³⁾.

Se naște însă întrebarea: Ce trebuie să înțelegem prin cheltueli de judecată? Prin cheltueli de judecată, făcute în interesul comun al creditorilor, se înțeleg cheltuelile de pază, de sigilare, de inventariare, de timbru (taxe, citații, etc.), de urmărirea, vânzarea și administrarea bunurilor expropriate, etc.⁽⁴⁾.

(1) Trib. Iași și Ilfov, *Cr. judiciar* din 1901, No. 61 și din 1902, No. 4.— *Contră*: Cas. rom. Bult. din 1901, p. 1676 și *Cr. judiciar* din 1902, No. 4, cu observ. critică a d-lui N. Măndrea (Junius), care a luat parte la pronunțarea acelei decizii.

(2) Beudant, *Suretés personnelles et réelles*, I, 366; P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 67; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 317; Martou, *Idem*, II, 321; Aubry et Rau, III, § 260, p. 209 (ed. a 5-a). Cpr. Cas. fr. D. P. 97. 1. 103, etc.

(3) Aubry et Rau, *loco cit.* și autoritățile citate acolo în nota 7, p. 209 (ed. a 5-a).

(4) Cpr. Aubry et Rau, III, § 260, p. 206, 207 (ed. a 5-a); Arntz, IV, 1665; Thiry, IV 351; Laurent, XXIX, 322 urm.; Beudant, *op. cit.*, I, 366 urm.; Martou, *op. cit.*, II, 316; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 311; Cloes, *Privil. et hypothèques*, I, 345 urm., p. 193 urm. (ed. din 1861); Trib. Suceava, *Dreptul* din 1904, No. 48, etc. — Cheltuelile pentru o împărțeață benevolă, făcută între moștenitori, fie chiar beneficiari, fără intervenirea vreunui creditor, nu intră însă în categoria

Art. 421
Pr. civ.

Salariul cuvenit custodelui, rânduit după cererea creditorilor, intră necontestat în cheltuelile de care vorbește art. 1727. De aceea art. 421 Pr. civ. conferă custodelui un privilegiu pentru plata onorariului său ⁽¹⁾.

Exercit. privilegiului, în mod proporțional atât asupra mobilelor cât și asupra imobilelor.

Când cheltuelile de judecată au fost făcute în interesul comun al creditorilor, pentru conservarea și realizarea în bani a bunurilor debitorului, privilegiul se exercită în mod proporțional atât asupra mobilelor cât și asupra imobilelor, iar nu asupra mobilelor mai întâi și, la caz de neajungere, asupra imobilelor. Această soluție echitabilă rezultă și din lucrările pregătitoare ale textului belgian, pe care legiuitorul nostru l-a reprodus fără nicio schimbare, căci Senatul a eliminat dispoziția votată de Camera reprezentanților, după care privilegiul se exercită mai întâi asupra mobilelor și, în subsidiar, asupra imobilelor ⁽²⁾.

Privil. cheltuelilor de judecată primează privil. locatorului.

Cheltuelile de judecată venind, după art. 1731, înaintea tuturor creanțelor pentru care au fost făcute, de aci rezultă că privilegiul acestor cheltueli primează privilegiul chirii sau arenzilor prevăzut de art. 1730, 1° ⁽³⁾.

SECȚIUNEA II

Despre privilegiile asupra mobilelor.

Art. 1728 împarte privilegiile asupra mobilelor, în privilegii *generale* și *speciale*, unele afectând universalitatea mobilelor debitorului, iar celelalte neputând să se exercite decât asupra unor mobile determinate. Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 1728.

cheltuelilor privilegiate. Guillaouard, *Privil. et hypothèques*, I, 190; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 312; Laurent, XXIX, 341; Aubry et Rau, III, § 260, p. 207; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2101, No. 124 urm.; Cas. fr. D. P. 53. 1. 32, etc.

⁽¹⁾ Vezi *suprà*, p. 372, nota 1.

⁽²⁾ Vezi Thiry, IV, 351, p. 319; Arntz, IV, 1666; Martou, *op. cit.*, II, 349, 350, p. 57, 58; Laurent, XXIX, 352, 353; Delbecque, *Révision du régime hypothécaire*, 94, p. 90, 91 (ed. din 1852).

⁽³⁾ Trib. Brăila, *Dreptul* din 1885, No. 75, p. 600. Vezi și *infrà*, explic. art. 1731.

Art. 1728. — Privilegiile sunt sau generale, sau speciale asupra unor mobile. (Art. 1729, 1730 C. civ. Art. 2100 C. fr. Art. 18 L. ipotec. belg. din 1851).

§ 1. — Despre privilegiile generale asupra mobilelor.

Art. 1729. — Creanțele privilegiate asupra tuturor mobilelor sunt cele mai jos arătate, și se exercită în ordinea următoare (art. 461, 472 urm., 1723, 1730 urm., 1739 C. civ.):

1° Cheltuelile de judecată făcute în interesul comun al creditorilor (art. 723, 919, 1727, 1731 C. civ.; art. 683, 1°, 685, 1°, 687, 1°, 689, 1° C. com.);

2° Cheltuelile îngropării în raport cu condițiunea și starea defunctului (art. 1735 C. civ.)⁽¹⁾;

3° Cheltuelile boalei celei de pe urmă făcute în curs de un an (art. 339, 4° C. civ.)⁽²⁾;

4° Salariile oamenilor de serviciu pentru un an trecut și restul datoriei din anul curent (art. 1471, 1472, 1904, 1905 C. civ.; art. 685, 3°, 687, 4°, 689, 5° C. com.);

Salariul de șase luni al calfelor de prăvălie și salariul pe o lună al lucrătorilor cu ziua (art. 1471 C. civ. Art. 783, 1° C. com.)⁽³⁾;

5° Prețul obiectelor de subzistență date debitorului și familiei sale, în curs de șase luni⁽⁴⁾.

Când valoarea imobilelor n'a fost absorbită de creanțele privilegiate și ipotecare, partea din prețul lor ce mai rămâne se va afecta cu preferință la plata creanțelor arătate prin prezentul articol. (Art. 1725 C. civ. Art. 786 C. com. Art. 2101 C. fr. Art. 19 L. ipot. belg. din 1851).

(1) Textul fr., nevorbind de condiția socială și de averea defunctului, unii autori nu admit această restricție în Franța (T. Hue, XIII, 29), iar cei mai mulți o admit, din contra. Vezi în acest din urmă sens, Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 320, p. 322 (ed. a 3-a); Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 135; Guilouard, *Idem*, I, 207; Valette, *Idem*, 26. P. Pont, *Idem*, I, 72; Aubry et Rau, III, § 260, p. 212 (ed. a 5-a); Trib. Paris, *Pand. Périod.*, 90. 2. 41; C. Bordeaux, Sirey, 1904. 2. 64; D. P. 1904. 2. 326, etc.

(2) Textul fr., modificat prin legea din 30 Noembrie 1892, zice: „Cheltuelile de orice natură ale ultimei boli, oricare ar fi sfârșitul ei, în concurență cu toți acei la cari aceste cheltueli sunt datorite“.

(3) Acest paragraf, care lipsește în codul fr., reproduce întocmai textul belgian, afară de cuvintele *cu ziua*, care snt adaose de legiuitorul nostru.

(4) Textul belgian mai are încă un §, nereprodus de legea noastră în următoarea cuprindere: „Termenele arătate la cele trei paragrafe precedente sunt acele care preced mârtea, deseziarea sau urmărirea mobilierului“.

Despre privilegiile generale asupra mobilelor.

O observație importantă, pe care trebuie s'o facem încă dela început. este că textul art. 1729 nu se mulțumește de a enumera privilegiile cari se exercită asupra generalității mobilelor debitorului, fie aceste mobile corporale sau incorporale, ci clasifică aceste creanțe privilegiate, așa că fiecare din aceste creanțe va trebui să fie plătită după ordinea indicată. În adevăr, art. 1729 dispune că privilegiile menționate *se exercită în ordinea următoare*.

Acest punct este important, și vom avea ocaziunea de a reveni asupra lui, când vom vorbi de clasificarea privilegiilor asupra mobilelor (art. 1731 urm.).

Trecem acum la fiecare privilegiu general în parte.

1° Cheltuelile de judecată făcute în interesul comun al creditorilor.

Acest privilegiu este prevăzut de art. 1727, pe care l-am explicat *suprà*, p. 373 urm., și art. 1729 cuprinde, în această privință, o repetiție inutilă, pe care o reproduce și textul belgian ⁽¹⁾.

2° Cheltuelile de înmormântare (art. 1729, 2°).

Dr. actual este conform dreptului roman și dreptului nostru anterior.

Cheltuelile de înmormântare, potrivit cu condiția socială și averea defunctului, sunt privilegiate astăzi, după cum erau altă dată atât la Romani ⁽²⁾, cât și în dreptul nostru anterior (art. 1995, 1996 din codul Calimach), pentrucă dacă acela care și-a împrumutat banii săi spre a înmormânta pe altul n'ar avea o garanție reală care să-i asigure plata creanței sale, nu s'ar mai găsi nimeni care,

(1) Privilegiul cheltuelilor de judecată este scutit de publicitate. În acest sens trebuie să înțelegem art. 1739, care este o inadvertență a legiuitorului nostru. Vezi *infra*, explic. acestui text.

Dr. roman.

(2) Opr. L. 72, Dig., *Ad legem Falcidiam*, 35, 2; L. 29 § 9, Cod, *De jure deliberandi*, etc., 6. 30. Vezi și L. 45, Dig., *De religiosis et sumptibus funerum*, etc., 11, 7, unde se zice: „*Impensa funeris semper ex hereditate deducitur; quæ etiam omne creditum solet præcedere, cum bona solvendo non sint*”. Paul zice, de asemenea, în Sentințele sale (1, 23, *De sepulcris et lugendis*, § 16): „*Quidquid in funus erogatur, inter æs alienum primo loco deducitur*”.

la un caz de nenorocire, să aducă asemenea servicii, și morții n'ar fi îngropați cu înlesnire, *et corpora insepulta jacerent* ⁽¹⁾; ceea ce ar fi contrar nu numai bunei cuviințe, dar chiar salubrității publice ⁽²⁾.

Prin cheltueli de înmormântare trebuie să înțelegem tot ce s'a cheltuit cu această ocazie, *quidquid impensum est propter funus* ⁽³⁾, bine înțeles în raport cu condiția socială și starea defunctului ⁽⁴⁾, după cum prevăd anume atât textul nostru cât și acel belgian ⁽⁵⁾.

Astfel, sunt privilegiate: sumele cheltuite pentru paza, ridicarea și transportarea cadavrului; pentru serviciul religios și rugăciunile obișnuite ⁽⁶⁾, și după unii, chiar pentru concesiunea terenului necesar înmormântării și ridicării unui monument, aceste din urmă cheltueli nefind decât un complement al înmormântării ⁽⁷⁾.

Ce se înțelege prin cheltueli de înmormântare.

Paza, ridicarea și transportarea cadavrului, serviciul religios, etc.

(1) „*Sic enim fieri, ne insepulta corpora jacerent, neve quis de alieno funeretur*“ (L. 11 § 3, Dig., *De religiosis et sumptibus funerum*, etc., 11, 7).

(2) Cpr. Boissonade, *Projet de code civil pour l'empire du Japon*, IV, 281, p. 257 (Tokio, 1889).

(3) „*Funeris sumptus accipitur, quidquid corporis causa, veluti ungentorum, erogatum est, et pretium loci in quo defunctus humatus est; et si qua vectigalia sunt, vel sarcophagi, et vectura; et quidquid corporis causa, antequam sepeliatur, consumptum est, funeris impensam esse existimo*“ (L. 37, Pr., Dig., *De religiosis et sumptibus funerum*, 11, 7).

(4) „*Sumptus funeris arbitrantur pro facultatibus, vel dignitate defuncti..... ex causa, ex tempore et ex bona fide*“ (L. 12 § 5, și L. 14 § 6, Dig., *De religiosis et sumptibus funerum*, 11, 7). Mai vezi L. 32, Dig., *loco cit.*; L. 113 § 5, Dig., *De legatis*, XXX, 1, etc.

(5) Aceeaș soluție este, în genere, admisă și în Franța, deși textul francez nu vorbește, ca al nostru, de condiția și starea defunctului. Cpr. C. Bordeaux, D. P. 1904. 2. 326; Planiol, II, 2556, p. 803 (ed. 5-a.); Guillouard, *Privil. et hypothèques*, I, 207; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 320.—*Contrà*: T. Hue, XIII, 29, 30; Trib. Paris, Sirey, 90. 2. 47. Vezi *suprà*, p. 377, nota 1.

(6) Colmet de Santerre, IX, 16 bis II; Guillouard, *op. cit.*, 204; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 319; Arntz, IV, 1667; Thiry, IV, 355; Cas. fr. D. P. 97. 1. 438.—*Contrà*: Laurent, XXIX, 357.

(7) Thézard, *Privil. et hypothèques*, 374; P. Pont, *Idem*, I, 73.—*Contrà* (în privința monumentului funerar, oricât de modest ar fi, Persil, *Régime hypothécaire*, I, p. 66, No. 3 (ed. din

Arderea cadavrelor.

Dacă s'ar admite și la noi, ca în alte țări, arderea sau cremațiunea cadavrelor, lucru la care deocamdată se opun prescripțiile religioase, nu mai rămâne nicio îndoială că cheltuelile făcute cu ocazia acestei ceremonii vor fi privilegiate (¹).

Autopsia cadavruului, înbălsămarea lui, etc.

Nu sunt însă privilegiate cheltuelile făcute cu ocazia autopsiei cadavruului, având de obiect descoperirea cauzei morței defunctului, nici acele făcute cu ocazia înbălsămării cadavruului, înbălsămarea fiind considerată ca un lux (²), etc.

Art. 1279.
Controversă.

Se decide de asemenea, cu drept cuvânt, că cheltuelile pentru abitațiune și hainele de doliu, datorite femeii văduve de succesiunea bărbatului (art. 1279), nu fac parte din cheltuelile de înmormântare și, ca atare, nu sunt privilegiate (³).

1833); Planiol, II, 2556; Laurent, XXIX, 358; Aubry et Rau, III, § 260, pag. 211, text și nota 11 (ed a 5-a); Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 319; Guillouard, *Idem*, I, 205, etc.; Trib. Paris, D. P. 75. 3. 8. Cpr. I. 37 § 1, Dig., *De religiosis et sumptibus funerum*, 11, 7.

(¹) Cpr. Boissonade, *op. cit.*, IV, 280, p. 256.

(²) Boissonade, *op. și loco supra cit.*

Cheltuelile făcute cu facerea de liturghii, parastasuri, praznasturi, prazniste, etc.

S'a decis, de asemenea, că nu sunt privilegiate cheltuelile ocazionate cu facerea de liturghii, parastasuri, etc., la timpurile anume hotărîte de religie și obiceiuri, pentru odhina sufletului defunctului, nici cu ocazia meselor sau praznicelor ce se obișnuiesc uneori. Trib. Villefranche, Pand. fr., *v^o Privil. et hypothèques*, 619. Cpr. Thiry, IV, 355; Baudry et Loynes, *op. și loco cit.*; Guillouard, *Idem*, I, 204, *in fine*, etc.

Construirea unei racle de lux.

S'a mai decis că nu sunt privilegiate cheltuelile extraordinare făcute pentru construirea unei racle de lux, în scopul de a servi la transportarea cadavruului dintr'un loc într'altul. Trib. și C. de justiție din Geneva, Sirey, 85. 4. 24 și Sirey 86. 4. 7. Nu admitem *a priori* această tarifare a înmormântării omului.

Transportarea cadavruului.

Ce trebuie să decidem în privința cheltuelilor făcute cu ocazia transportării cadavruului dintr'un loc într'altul? Fi-vor ele privilegiate? Totul atârnă de condiția socială și mai ales de averea lăsată de defunct.—Vezi însă Pand. fr., *v^o cit.*, 633.

(³) Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 321; Valette, *Idem*, 26, p. 28; Martou, *Idem*, II, 357; Troplong, *Idem*, I, 136; Thézard, *Idem*, 374; Guillouard, *Idem*, I, 206; Beudant, *Surretés personnelles et réelles*, I, p. 318, *ad notam*; Massé-Vergé, V. § 790, p. 132, text și nota 5; Acollas, *Manuel de droit civil*, III, pag. 657; André, *Traité pratique du régime hypothécaire*, 145, pag. 80 (ed. a 2-a, 1898); Aubry et Rau, III,

Încât privește cheltuelile de înmormântare cari sunt privilegiate, acest privilegiu aparține nu numai acelor cari au îndeplinit actele privitoare la înmormântare, precum sunt, de exemplu: antreprenorii pompelor funebre, miniștrii cultului, etc., dar încă și acelor cari ar fi comandat și plătit acele cheltueli, cu intenția de a le cere înapoi dela moștenitori (1).

Persoanele cărora aparține acest privilegiu.

Dacă mai mulți creditori invoacă acest privilegiu, nici unul nu va fi preferat celuilalt, ei toți vor veni de o potrivă (art. 1724).

Aplic. art. 1724.

O ultimă chestie ne-a mai rămas de discutat asupra acestui privilegiu și anume: Numai cheltuelile făcute pentru înmormântarea debitorului sunt privilegiate față de ceilalți creditori ai săi, sau și cheltuelile făcute de o persoană pentru înmormântarea unei rude, unui prieten sau chiar unui străin, sunt ele privilegiate față de creditorii personali ai acestei persoane?

Privil. de mai sus se aplică numai la cheltuelile făcute p. înmormântarea defunctului. Controlversă.

Unii autori, întemeindu-se pe dreptul roman, care nu mărginează privilegiul numai la cheltuelile de înmormântare

§ 260, p. 241, text și nota 11 (ed. a 5-a); Planiol, II, 2256; T. Hue, XIII, 30, *in fine*; Laurent, XXIX, 358; D. Negulescu, *Teoria privilegiilor*, p. 13, nota 3; Cas. fr. D. P. 97. 1. 280; Sirey, 97. 1. 438; Trib. Paris, *Pand. Period.* 95. 2. 221; Trib. Prahova, *Cr. judiciar* din 1903, No. 72. — *Contrà*: Persil, *op. cit.*, I, pag. 66 urm., No. 4; Duranton, XIX, 48; P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 73; Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, II, 1032 și III, 1950. Cpr. Murlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 70, p. 176 urm.; Nacu, III, p. 592, No. 30; C. Caen, Sirey, 37. 2. 229. Vezi tom. VIII al Coment. noastre, pag. 420, nota 1 și pag. 458. Această din urmă soluție eră admisă și în vechiul drept francez. Cpr. Pothier, *Tr. de la communauté*, 678; Rousseau de Lacombe, v^o *Deuil*, etc. Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2101, No. 104 urm.

(1) Troplong (*Privil. et hypothèques*, I, 136 *bis* și 141 *bis*) susține că, atât în privința cheltuelilor de înmormântare, cât și a acelor ale ultimei boli, persoana care a plătit aceste cheltueli cu intenția de a face un împrumut, poate cere înapoi banii împrumutați, cu privilegiu, deși nu a stipulat o subrogație convențională, însă părerea acestui autor este combătută de Murlon (*op. cit.*, I, 77, pag. 203 urm.). Cpr. Martou, *Privil. et hypothèques*, II, 359. Vezi însă în sensul părerii lui Troplong, C. București, *Dreptul* din 1903, No. 48, p. 390.

ale debitorului ⁽¹⁾, și pe împrejurarea că nici art. 1729 din codul actual nu cuprinde asemenea limitare, întind privilegiul la cheltuelile făcute de o persoană pentru înmormântarea altuia ⁽²⁾.

Această părere este însă inadmisibilă, pentrucă de câteori legea înțelege a aplica un privilegiu, atât pentru membrii familiei debitorului cât și pentru persoana sa, ea o spune anume (cpr. art. 1729, 5°); de unde rezultă că, afară de cazurile anume determinate în acest sens, privilegiul relativ la cheltuelile de înmormântare se referă numai la persoana debitorului, fiindcă toate privilegiile sunt de strictă interpretare. Legea vorbind, în specie, numai de condiția și starea *defunctului*, acest privilegiu trebuie să fie restrâns numai la înmormântarea debitorului, săvârșit din viață în stare de insolvabilitate, deși poate ar fi fost de dorit ca sistemul contrar să fie consacrat ⁽³⁾.

Art. 707 C.
com.

Un comerciant putând, după art. 707 din codul comercial (703 vechiu), să fie declarat falit după moartea sa, în decursul unui an dela acest eveniment ⁽⁴⁾, se înțelege că,

Dr. roman.

(1) „*Et hoc jure utimur, ut quicumque sit funeratus, id est, sive is cujus de bonis agitur, sive quid is debuit, quod reddere eum, si viveret, funeraria actione cogi oporteret, privilegio locus sit*“ (L. 17, Pr., Dig., *De rebus auctoritate judicis possidendis, scu vendundis*, 42, 5). Vezi și L. 2, Dig., *De privilegiis creditorum*, 42, 6.

(2) Cpr. Beudant, *op. cit.*, I, 370, p. 318; Valette, *op. cit.*, 26, pag. 29, 30; Aubry et Rau, III, § 260, p. 241, text și nota 12; Guillouard, *op. cit.*, I, 202; Thézard, *Idem*, 374, p. 490; Colmet de Santerre, IX, 16 *bis* III; André, *op. cit.*, 146, p. 80, 81; Acollas, III, p. 657; Nacu, III, p. 591, 592, No. 29, etc. Art. 1144 din proiectul codului civil japonez, elaborat de profesorul Boissonade, este expres în această privință.

(3) Vezi în acest sens, singurul juridic după părerea noastră, Persil, *Régime hypothécaire*, I, p. 66, No. 2; Martou, *op. cit.*, II, 358, pag. 66; Laurent, XXIX, 329; Mourlon, *op. cit.*, I, 71, p. 178 urm.; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 322; Arntz, IV, 1667; Massé-Vergé, V, § 790, p. 132, etc. Vezi asupra acestei controverse, Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 642 urm.

Declararea în stare de faliment a minorilor unui comerciant decedat. Contraversă.

(4) S'a decis că și minorii unui comerciant decedat cari, cu autorizarea tribunalului, au continuat comerțul părintelui lor, pot fi declarați în stare de faliment, când încetarea de plăți a fost pentru datoriile defunctului, cu scadență ulterioară, pentrucă ei intrând în activul succesiunii, pasivul nu poate

în asemenea caz, cheltuelile înmormântărei sale vor fi puse, cu privilegiu, între datoriile falitului (1).

Această soluție este admisibilă și în caz când comerciantul s'a săvârșit din viață în urma declarării falimentului său, însă în asemenea caz, cheltuelile înmormântărei vor fi ordonate de sindic, pentrucă el administrează averea falimentului (2).

Cazul când comerciantul a murit în urma declarării falimentului.

Acesta este privilegiul cheltuelilor de înmormântare, care există și în codul Calimach (art. 1995, 1996).

C. Calimach.

Acest privilegiu trece înaintea tuturor celorlalte privilegii generale sau speciale, legea noastră neadmițând nicio excepție în această privință (art. 1735) (3).

Art. 1735.

S'a decis că cheltuelile de înmormântare și acele ale ultimei boli, de cari vom vorbi mai la vale, constituind pentru copiii defunctului o obligație naturală, dela care ei nu se pot sustrage prin renunțarea la moștenirea părintelui lor, de aici urmează că copilul care a primit moștenirea și a plătit aceste cheltueli din banii săi proprii, este în drept să ceară dela frații săi renunțători partea lor contributivă, de câteori în moștenire nu se găsește banii necesari pentru acoperirea acestor cheltueli (4).

Dreptul copilului care a plătit cheltuelile de înmormântare ale părintelui sau de a cere dela frații săi renunțători, partea lor contributivă.

Și fiindcă vorbim de înmormântare, să ne fie permis de a menționa aci o frumoasă decizie a Curței de casație

Regul. modelului înmormântărei.

să cadă decât tot asupra lor. Cas. rom. C. București și Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1909, No. 11 și *Cr. judiciar* din 1908, No. 38 și din 1909, No. 21 (cu observ. d-lui C. N. Toneanu). Mai vezi asupra acestei chestiuni, foarte controversată, Trib. Vlașca și C. București, *Cr. judiciar* din 1909, No. 8, și din 1908, No. 38 (cu observ. d-lui C. N. Toneanu), precum și P. Vasilescu, *Cr. judiciar* din 1909, No. 14; C. Craiova, *Pagini juridice* din 1910, No. 58 (cu nota d-lui D. D. Stoescu în sens contrar), etc.

(1) Martou, *op. cit.*, II, 360, p. 69; Massé, *Le droit commercial dans ses rapports avec le droit des gens et le droit civil*, IV, 2936 (ed. a 2-a); Renouard, *Tr. des faillites*, II, p. 253 (ed. a 3-a); Pardessus, *Tr. de droit commercial*, III, 1193 (ed. a 6-a din 1857); Répert. Sirey-Carpentier, v^o *Faillite*, 3722, etc.

(2) Vezi autorii citați în nota precedentă.

(3) Cpr. art. 25 din legea ipotecară belgiană, asupra căruia vom reveni mai târziu, și care este altfel redactat.

(4) Trib. Nancy, *Revue du notariat*, anul 1905, p. 259, No. 11632 și *Cr. judiciar* din 1906, No. 13, p. 104 (cu observ. noastră).

din Belgia, pe care am publicat-o în *Dreptul* din 1910, No. 16, pag. 131. Această remarcabilă decizie pune în principiu că omul este în drept a regulă el însuș modul cum va fi înmormântat.

Această manifestare a libertății individuale și a libertății de conștiință nu constituie numai un simplu interes moral, fără nicio garanție și sancțiune, ci este un drept al defunctului, susceptibil de a fi urmărit în justiție, și această facultate, care este de drept natural, nu are nevoie de a fi recunoscută printr'o lege pozitivă.

Spre a fi obligatorie, nu este însă nevoie ca voința defunctului să fie tradusă într'o formă determinată, ci poate fi dedusă din orice indicii, cari se apreciază în mod suveran de către judecătorii fondului. Prin urmare, în caz de conflict între acei cari își dispută dreptul de a determina modul de înmormântare al defunctului, judecătorul trebuie să asigure observarea strictă a voinței acestui din urmă, și dacă această voință a variat și este îndoelnică, el trebuie să cerceteze și să aprecieze care a fost, în această privință, voința ultimă și definitivă a defunctului.

Așa dar, omul, bine înțeles capabil, este în drept să reguleze condițiile înmormântării sale și să aleagă locul unde el voește ca rămășițele sale să se odihnească ⁽¹⁾.

Cui aparțin
rămășițele pământești ale
omului. Con-
troversă.

Alta este însă chestiunea de a se ști cui aparțin, în lipsa unei dispoziții speciale din partea defunctului, rămășițele pământești ale omului. Această chestiune controversată dă adeseori loc la debateri pasionate înaintea tribunalelor, cu toate că pasiunile omenesti ar trebui să dispară înaintea majestății morței. S'a decis de către Curtea de apel din Trani (Italia) și de judecăt. ocol. II din Ploești (judecător Ștef. Scriban), că dreptul de a determina locul înmormântării unei femei măritate, săvârșită din viață ab intestat și fără copii, aparține bărbatului supraviețuitor, cu precădere înaintea familiei defunctei ⁽²⁾.

(1) Vezi Répert. Sirey, v^o *Inhumation et sépulture*, 75 urm., precum și observația ce am publicat asupra unei frumoase decizii a Curței de apel din Trani (Italia), în *Cr. judiciar* din 1902, No. 19, pag. 167.

(2) Vezi *Cr. judiciar* din 1902, No. 19 și din 1904, No. 19 (ambele hotăriri cu observ. noastră). Cpr. Planiol, III, 1705,

Adnotând decizia menționată a Curței de apel din Trani, ne exprimăm în modul următor:

„De câteori este vorba de înmormântarea femeii, bărbatul are căderea de a revendică dreptul de a alege locul unde ea trebuie să fie înmormântată, în calitatea sa de cap al familiei și al asociației conjugale; dacă este vorba de înmormântarea bărbatului, văduva lui se poate întemeia pe legătura care o unea cu defunctul. Unul din soți fiind confidentul cel mai de aproape și mai firesc al celuilalt, depozitarul ultimelor voințe și intențiuni ale defunctului, nimic nu este mai natural decât ca acel rămas în viață, care a avut durerea de a perde pe tovarășul vieții sale, să aibă și mângâierea de a-și îndeplini ultima sa datorie, către acel care lasă un gol atât de simțitor în inima și în existența lui. Unitatea de existență și participarea comună la interesele morale și materiale ale asociațiunii conjugale, creează pentru fiecare din soți o stare de lucruri excepțională, care trebuie să aibă precădere înaintea altor afețiuni și înaintea căreia orice considerație de ordine morală trebuie să dispară; și în această privință, nicio deosebire nu este de făcut între bărbat și femei (1).

Dar de aci rezultă oare, așa cum hotărește judecătoria ocol. II din Ploești (2), că bărbatul, care este în drept de a hotări locul de înmormântare al soției sale, este obligat a suferi și cheltuelile înmormântării, fără a le putea cere dela moștenitorii femeii?

Cine plătește cheltuelile de înmormântare ale femeii. Controversă.

Dacă femeia nu are nicio avere, necontestat este că bărbatul are obligația de a o înmormânta, potrivit rangului și pozițiunii sale sociale, așa cum dispune anume codul Calimach, prin art. 1654. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text:

„Acel ce are drit să ia zestrea după moartea femeii, sau să o moștenească, este dator să facă după cuviință cheltuelile îngropării și a grijilor obișnuite, sau să le întoarcă bărbatului, dacă

C. Calimach. Art. 1654.

8°, p. 330, 331 (ed. a 5-a), și deciziile *pro* și *contra* citate de acest autor.

(1) Vezi *Cr. judiciar* din 1902, No. 19. Cpr. Justiția de pace din Lyon și Trib. Vervins, D. P. 1906. 5. 47, 48; C. Paris, Sirey, 1903. 2. 73 (cu nota lui E. H. Perreau, profesor la Montpellier).

(2) Vezi *Cr. judiciar* din 1904, No. 19, precum și *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 23, în care amicul nostru, d. Scriban, își susține foarte bine hotărârea sa, confirmată de altfel, de către Trib. Prahova, prin adoptarea de motive.

s'au făcut dela dânsul; iar dacă femeea va fi neînzestrată și săracă, dator este bărbatul să le facă din ale sale“.

Dr. roman.

Dacă femeea are însă dotă sau altă avere, nu vedem pentru ce cheltuelile înmormântărei ei ar fi în sarcina bărbatului. Nimic mai echitabil, în adevăr, decât ca acel care ieă averea să aibă și sarcinile ce grevează această avere. „*Secundum naturam est, commoda cujusque rei eum sequi, quem sequentur incommoda*“⁽¹⁾. Nimic nu este mai just, zice o altă lege din Digeste, decât ca femeile să fie înmormântate cu bunurile ce ele le lasă la moartea lor: „*In eum ad quem dotis nomine quid pervenerit, dat prætor funerariam actionem: æquissimum enim visum est veteribus, mulieres, quasi de patrimoniis suis, ita de dotibus funerari; et eum qui morte mulieris dotem lucratur, in funus conferre debere: sive pater mulieris est, sive maritus*“⁽²⁾.

Dr. vechiu
francez.

Este adevărat că, după unele cutume franceze, precum eră, de exemplu: *la coutume d'Auvergne* (art. 44, tit. 14), bărbatul care supraviețuia femeii, fie că rămăsese sau nu copii, dobânda în deplină proprietate paturile, hainele, albiturile, cuferele și juvaerurile ei, sub îndatorirea de a o înmormânta după rangul și poziția ei⁽³⁾. Aceste cutume fiind însă abrogate, se decide astăzi, fără controversă, că bărbatul care ar fi avansat cheltuelile de înmormântare, ar putea să le ceară dela moștenitorii femeii sau să le deducă din dota ce el trebuie să restituie.

Bărbatul nu trebuie să sufere, în adevăr, decât sarcinile căsătoriei; or, căsătoria fiind desfăcută prin moarte, aceste cheltueli nu mai sunt în sarcina lui, ci în aceea a moștenitorilor. În acest sens se pronunță toți autorii cari se ocupă de chestiune⁽⁴⁾, și această soluție rezultă din art. 774

(1) L. 10 Dig., *De diversis regulis juris antiqui*, 50, 17.

(2) L. 16, Dig., *De religiosis et sumptibus funerum*, 11, 7. Vezi și L. 18 și 19, Dig., *loco cit.*, unde se zice: „*Impensa enim funeris æs alienum dotis est: ideoque etiam dos sentire hoc æs alienum debet*“.

(3) Vezi Roussilhe, *Tr. de la dot.*, 172, pag. 128 (ed. Sacase din 1856).

(4) Vezi Roussilhe, *op. cit.*, p. 128, nota 1 și p. 412, No. 561, *in fine*; Toullier-Duvergier, *Le droit civil français*, VII, partea II, 351, p. 251; Tessier, *Tr. de la dot*, II, pag. 192, 193 (ed. din 1835); Merlin, *Répert.*, v^o *Dot*, § 3, No. 4;

și 777, după care moștenitorii plătesc *sarcinile* moștenirii, și contribuiesc la aceste sarcini, în proporție cu partea lor ereditară. Or, cheltuelile de înmormântare sunt necontestat o sarcină a moștenirii, fiindcă ele au luat naștere în urma morții soției, *ab herede cæperunt* ⁽¹⁾. În zadar se invoacă în teoria opusă art. 339, § 4 din codul civil, care pune în sarcina uzufructuarului cheltuelile de înmormântare; căci acest text nu are sensul ce i se dă. Nu este vorba în adevăr, în specie, de cheltuelile înmormântărei copilului a cărui avere a aparținut în uzufruct părintelui, pentrucă aceste cheltueli nu pot grevã decât moștenirea sa, iar nu averea unui uzufructuar a cărui drept este acuma stins. În art. 339 este, deci, vorba de înmormântarea persoanei pe care copilul a moștenit-o și a cărei moarte a dat loc la dreptul de folosință legală ⁽²⁾. Prin urmare, art. 339 nu poate fi aplicat bărbatului uzufructuar al dotei (art. 1243). Dar cartea de judecată a judecătoriei ocol. II Ploești insistă, zicând că soțul înmormântându-și soția a executat o obligație naturală care, prin urmare, nu mai este supusă repetiției (art. 1092, § 2) ⁽³⁾. La aceasta răspundem că o obligație naturală nu poate să existe decât în favoarea unei ființe care se găsește în viață, iar nu în favoarea memoriei unei persoane. Și apoi, ce fel de obligație naturală este aceasta, care este garantată printr'un privilegiu, căci art. 1729 § 2 declară privilegiate cheltuelile de înmormântare făcute de oricine, prin urmare, chiar și de bărbat în raport cu condiția și starea defunctei, *pro facultatibus et dignitate defunctæ* (L. 14, § 6, Dig., *De religiosis et sumptibus funerum*, 11, 7).

De câteori femeea are avere, bărbatul nu poate deci

Benoit, *Tr. de la dot*, II, 256, p. 461 (ed. din 1829); Répert. Sirey, v^o *Dot*, 2821. Vezi și tom. VIII al Coment. noastre, pag. 444.

⁽¹⁾ Vezi tom. III al Coment. noastre, p. 547 (ed. a 1-a).

⁽²⁾ Vezi în acest sens, Planiol, I, 1701 (ed. a 5-a); T. Huc, III, 194 și toți autorii, afară de Delvincourt și Taulier. Cpr. tom. II al Coment. noastre, p. 523, text și nota 2 (ed. a 2-a).

⁽³⁾ Acelaș argument se găsește și într'o sentință a Trib. din Paris, publicată în *Dreptul* din 1904, No. 17. Tribunalul pune, în adevăr, în principiu că bărbatul care înmormântează pe concubina sa își îndeplinește o obligație naturală. Sentința Trib. nu este însă motivată.

fi condamnat a plăti cheltuelile de înmormântare ale soției sale, această sarcină apăsând numai asupra moștenitorilor ei, care primind dota dela bărbat, trebuie s'o primească cu toate sarcinile ce o grevează. „Moștenitorul plătește cheltuelile înmormântării defunctului, conform cu rangul acestuia“, zice art. 1968 din codul german⁽¹⁾. Această soluție, consacrată printr'o sentință a tribunalului Argeș⁽²⁾, se impune în legea noastră, ca una ce este conformă atât echității, cât și tradiției, adică: dreptului roman și dreptului nostru anterior, pe care le-am arătat mai sus.

C. german.
Art. 1968.

Bărbatul
trebuie să su-
fere cheltue-
lile ocazionate
cu boala so-
ției sale.

Dar dacă bărbatul nu este dator să sufere cheltuelile de înmormântare ale soției sale, el trebuie să sufere acele ocazionate cu căutarea sănătății sale, pentru că ele constituiesc o sarcină a căsătoriei. Cheltuelile necesitate de îngrijirea sănătății soției, nu pot stinge sau micșorâ obligația de restituire a dotei, de oarece bărbatul este dator să subvină tuturor sarcinilor căsătoriei, fără ca femeia să fie obligată a contribui la aceste sarcini cu mai mult decât venitul dotei sale⁽³⁾. Acestea ne par, și acum după matură reflexie, a fi adevăratele principii.

3° Cheltuelile ultimei boli (art. 1729, 3°).

Art. 1729 face să figureze, în al treilea loc, între creanțele privilegiate asupra tuturor mobilelor, cheltuelile boalei celei din urmă, făcute în curs de un an⁽⁴⁾.

(1) „*Der Erbe trägt die Kosten der standesmäßigen Beerdigung des Erblassers*“.

(2) *Vezi Cr. judiciar* din 1902, No. 31 (cu observ. amicului nostru, d-l I. N. Cezărescu).

(3) *Vezi tom. VIII al Coment. noastre*, p. 442 și 445. Cpr. C. București, *Dreptul* din 1902, No. 13; *Répert. Sirey*, v^o *Dot.*, 2823; *Benoit op. cit.*, II, 261, p. 464; *Roussilhe, op. cit.*, 561, p. 411. — În vechiul drept francez, jurisprudența Parlamentelor nu eră uniformă asupra acestui punct. *Vezi Benoit, op. și loco supra cit.*

Dr. roman și
dr. nostru
anterior.
C. Calimach.

(4) Acest privilegiu este străin de dreptul roman, cu toată părerea contrară a lui Baldus și Paul de Castro, citați de Troplong (*Privil. et hypothèques*, I, 138). Cpr. Martou, *Idem*, II, 362. — În cât privește codul Calimach, deși art. 1995 § ultim din acest cod vorbește de pretenția medicilor, chirurgilor și spițerilor, pentru un an, totuș art. 1996 din acelaș cod se grăbește a adăoga că: „dacă averea datornicului nu va ajunge spre de-

Acest privilegiu aparține medicilor, hirurgilor, moașelor, farmaciștilor, poșlujnicilor, surorilor de caritate, etc. cari au căutat pe un bolnav și i-au dat cele trebuitoare la ultima sa boală⁽¹⁾.

Persoanele care se bucură de acest privilegiu.

Astfel, privilegiul de mai sus garantează cheltuelile ultimei boli, precum: vizitele medicale, prețul medicamentelor⁽²⁾, cheltuelile de pază și de tratament într'un stabiliment termal, etc. El nu garantează însă deplasarea unei celebrități medicale, nici cheltuelile de pură fantazie ale bolnavului, nici acele care nu-și au de cauză directă tratamentul boalei⁽³⁾.

Cheltuelile garantate prin acest privilegiu.

Astfel, doctrina este unanimă spre a decide că furniturile care au de scop igiena generală a sănătăței, mai ales când nu există o boală propriu zisă, nu sunt privilegiate.

Igiena generală a sănătăței.

De aceea s'a și decis că furnitura unui aparat dentar (dinți falși), neputând fi cuprinsă în cheltuelile boalei celei de pe urmă, dentistul care a procurat cuiva un asemenea aparat, nu are un privilegiu care să asigure plata lui⁽⁴⁾.

Furnitura unui aparat dentar.

Motivul acestui privilegiu este următorul: dacă el n'ar

Motivele privilegiului.

plină îndestulare acelor prevăzuți în textul precedent (servitorii, medicii, hirurgii, etc.), ei vor lua după analogie dritul lor, fără nicio protimisire, afară numai de cheltuelile îngropărei⁽¹⁾.

(1) Cpr. Judecăt. ocol. IV București, *Cr. judiciar* din 1904, No. 83; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 324; Martou, *Idem*, II, 364; P. Pont, *Idem*, I, 78; T. Huc, XIII, 31; Laurent, XXIX, 362; Planiol, II, 2560, și toți autorii. — Tribunalele își arogă dreptul de a reduce notele medicilor, în caz când sunt exagerate, ceea ce după jurisprudență constituie o chestie de apreciere. Cpr. Planiol, II, p. 804, nota 1 (ed. a 5-a). Vezi și Trib. Paris, Sirey, 95. 2. 175. — Vezi însă Guillaouard, *op. cit.*, I, 217.

(2) Astfel s'a decis că farmacistul are privilegiu pentru medicamentele furnizate debitorului în cursul ultimei sale boli. Trib. Tulle, Pand fr., *Supplément, v^o Privil. et hypothèques*, 30.

(3) André, *Tr. pratique du régime hypothécaire*, 148, pag. 81 (ed. a 2-a, 1898); Baudry & Loynes, *op. cit.*, I, 324; P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 78. — Vezi însă Aubry et Rau, III, § 260, p. 214, text și nota 17 (în privința cheltuelilor de fantazie provocate de însăș boala debitorului). Cpr. în acest din urmă sens, Guillaouard, *Privil. et hypothèques*, I, 217; Laurent, XXIX, 362, etc.

(4) Trib. com. S-t Etienne, Sirey, 1910 (*Bulletin des sommaires*), 2, p. 12; D. P. 1910. 5. p. 30 și *Dreptul* din 1910, No. 30, p. 244.

fi exsitat, ar fi fost poate de temut ca o persoană, în primejdie de moarte, să nu găsească sprijinul și ajutorul necesar.

„N'ar trebui să credem, zice cu drept cuvânt un autor, că acest privilegiu a fost înființat în interesul medicilor, farmaciștilor, etc., căci el are de cauză serviciile aduse atât debitorului cât și masei creditorilor săi. Prin conservarea sau prelungirea vieții debitorului, medicul, farmacistul, etc. se consideră că au gerat afacerea creditorilor săi“⁽¹⁾.

Cond. socială
a bolnavului.
Controversă.

Toate cheltuelile făcute, oricât de mari ar fi, cu ocazia ultimei boli a debitorului, sunt privilegiate, căci nu se are în vedere, în specie, condiția socială și averea bolnavului⁽²⁾.

Subrogația de
drept. Con-
troversă.

Se poate întâmpla ca un terțiu să fi avansat banii necesari la căutarea unui bolnav. În asemenea caz, acest terțiu va avea privilegiul de care vorbește art. 1729, 3°, însă el nu este, după unii, de drept subrogat în locul creditorilor privilegiați cari au fost plătiți de dânsul⁽³⁾.

Aplie. art.
1724.

Dacă sunt mai mulți creditori privilegiați pentru cheltuelile ultimei boli, și averea debitorului nu ajunge spre a-i plăti pe toți integralmente, toți vor fi plătiți în proporție cu creanța lor, fără nicio precădere, conform art. 1724.

Cazul când
bolnavul a
murit de o
boală cro-
nică.

Privilegiul pentru cheltuelile ultimei boli nu există decât pentru un an; de unde rezultă că dacă debitorul a avut o boală cronică care, după mai mulți ani, i-a adus moartea, numai cheltuelile făcute în ultimul an, vor fi privilegiate⁽⁴⁾.

Dacă în timpul acestui ultim an, debitorul a avut mai multe boli, toate cheltuelile făcute pentru căutarea acestor boli vor fi privilegiate.

Art. 1904.

Legea n'a admis acest privilegiu decât *pe un an*, fiindcă

⁽¹⁾ *Boissonade, Projet de C. civil pour l'empire du Japon*, IV, 286, p. 260.

⁽²⁾ Cpr. *Guilouard, op. și loco. cit.*; *Martou, op. cit.*, II, 364; *Nacu*, III, p. 594, No. 35.—*Contrà*: *Duranton*, XIX, 54, p. 57 (ed. a 4-a din 1844).

⁽³⁾ *Pand. fr.*, v^o *Privil. et hypothèques*, 748; *Martou, Idem*, II, 369; *Baudry et Loynes, Idem*, I, 329; *Mourlon, Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 77.—*Contrà*: *Troplong, Privil. et hypothèques*, I, 141; *Duranton*, XIX, 51. Știm că aceeaș controversă există și în privința cheltuelilor de înmormântare. Vezi *suprà*, p. 381, nota 1.

⁽⁴⁾ *Thiry*, IV, 352, p. 322; *Aubry et Rau*, III, § 260, p. 214, text și nota 18 (ed. a 5-a).

creanța medicilor, hirurgilor și farmaciștilor, pentru vizite, operații, medicamente, etc. se prescrie tot printr'un an (art. 1904, § 1). Legea n'a putut admite privilegiul de mai sus pe mai mult de un an, fiindcă ceilalți creditori ar fi opus prescripția edictată de art. 1904. Un privilegiu statornic în această materie pe mai mult de un an ar fi fost deci inutil, pentrucă el s'ar fi stins odată cu prescrierea acțiunii.

A venit acum momentul să ne întrebăm: ce se înțelege prin cuvintele: *boala cea de pe urmă* (1)?

Ce se înțelege prin ultima boală. Controversă.

După unii, ar fi vorba, în specie, de boala de care debitorul a murit (2), iar după alții, de aceea care a precedat falimentul sau insolabilitatea lui, pentru cuvântul foarte temeinic că medicul, care a avut norocul de a tămădui pe bolnav, nu trebuie să fie mai rău tratat, decât acela sub a cărui îngrijire bolnavul a murit (3).

Legea fr. din 30 Nov. 1892 a curmat controversa în acest din urmă sens. Aceeaș soluție este admisă și în Belgia. Iată, în adevăr, cum s'a exprimat, în această privință, raportorul legii în Camera reprezentanților:

„Cuvintele *boala cea de pe urmă* nu însemnează numai boala de care debitorul a murit, ci și aceea care a precedat falimentul sau insolabilitatea lui (4).“

(1) Planiol (II, 2559) observă, cu drept cuvânt, că ar fi fost mai bine ca legea să nu vorbească de boala cea de pe urmă, conferind numai un privilegiu pentru cheltuelile boalei, făcute în ultimul an. Art. 1955, 3° din codul italian declară privilegiate cheltuelile boalei, făcute în cele șase ultime luni ale vieții debitorului (*le spese d'infirmità fatte nelle ultimi sei mesi della vita del debitore*); iar art. 1145 din proiectul codului japonez, elaborat de profesorul Boissonade, dispune că, în caz de o boală lungă, privilegiul cheltuelilor făcute sub acest titlu este mărginit la acele ale ultimului an.

(2) Valette, *Privil. et hypothèques*, 27; Massé, *Droit comercial*, IV, 2938; Aubry et Rau, III, § 260, p. 131 (ed. a 4-a); Laurent, XXIX, 361; Planiol, nota în D. P. 91. 2. 121; Cas. fr. D. P. 92. 1. 376, etc.

(3) P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 76; Colment de Santerre, IX, 17 bis I; Murlon, *op. cit.*, I, 73, p. 181 urm.; Thiry, IV, 356, p. 322; Arntz, IV, 1663; Cpr. D. Negulescu, *Teoria privilegiilor*, p. 14, etc. Cpr. art. 1145 din proiectul codului civil japonez, elaborat de profesorul Boissonade.

(4) Vezi Thiry, IV, 356, p. 322; Delbecque, *Révision du régime hypothécaire*, 103, p. 97, 98 (ed. din 1852).

Apoi, textul belgian, prin aliniatul adaos în urma § 5 al art. 19, curmă chiar orice discuție în termeni expresi. Deși legiuitorul nostru n'a reprodus, nu înțelegem pentru ce, acest paragraf, totuș credem că aceeaș soluție poate fi admisă și la noi.

Moartea falitului în timpul falimentului.

Dacă falitul a murit în timpul falimentului de boala de care erà atins pe când încă nu erà falit, părerea generală este că privilegiul își are ființă (1).

Aplie. art. 762 C. com.

Dacă boala nu s'a ivit decât în urma declarării falimentului, privilegiul nu va exsistà, după rigoarea principiilor, însă sindicul va puteà să plătească cheltuelile ei cu titlu de ajutor acordat falitului, după art. 762 din codul comercial (2).

Art. 1729, 3° se referă numai la boala debitorului. Controversă.

Ultima chestie ce ne-a mai rămas a discuta asupra acestui privilegiu, este aceea de a se ști dacă el poate fi exercitat pentru ultima boală a debitorului, sau și pentru aceea a persoanelor care sunt în sarcina lui, precum sunt: copiii săi sau persoanele cărora el datorește alimente, etc.

Deși și această chestie este controversată, totuși se decide în genere, cu drept cuvânt, că art. 1729, 3° nu se referă decât la ultima boală a defunctului. Privilegiile fiind, în adevăr, după cum știm, de strictă interpretare, nu pot fi întinse prin analogie (3). Or, în textul menționat, cuvintele „cheltuelile boalei celei din urmă“ nu pot fi aplicate decât unei persoane determinate, și această persoană nu poate fi decât aceea a debitorului (4).

(1) Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 137; Répert. Sirey-Carpentier, v^o *Faillite*, 3724.

(2) Martou, *op. cit.*, II, 368; Pardessus, *Tr. de droit commercial*, III, 1194 (ed. a 6-a, 1857); Renouard, *Tr. des faillites*, II, p. 253; Répert. Sirey, v^o *Faillite*, 3725, etc.

(3) Vezi asupra acestui principiu incontestabil, Trib. Paris, *Pand. Périod.* 1904. 2. 16. Vezi și *suprà*, p. 361.

(4) Vezi în acest sens, Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 328 b's; Martou, *Idem*, II, 365; Aubry et Rau., III, § 260, p. 216, text și nota 16 (ed. a 5-a); Vigié, III, 1245; T. Huc, XIII, 35, p. 46; Pand. fr., *Supplément*, v^o *Privil. et hypothèques*, No. 28, și deciziile citate acolo; Mourlon, *op. cit.*, I, 76; Laurent, *Supplément*, VII, 390, p. 451; Nacu, III, p. 593, No. 32; Trib. Le Havre, Sirey, 97. 2. 251, nota a; Cas. fr. P. D. 98. 1. 394; Sirey, 1900. 1. 39; Trib. Gand, Sirey, 1907. 4. 32 și *Cr. judiciar* din 1908, No. 26, p. 208 (cu observ.

4° Salariile oamenilor de serviciu, calfelor și lucrătorilor (art. 1729, 4°).

Art. 1729, 4° declară privilegiate asupra generalității mobilelor: salariul oamenilor de serviciu, calfelor de prăvălie și lucrătorilor cu ziua.

Motivul acestui privilegiu, necunoscut la Romani, unde robia înlocuiește domesticitatea de astăzi (1), este că persoanele cărora el le este acordat nu au, în genere, alte mijloace de existență decât salariul lor. Apoi acest privilegiu nu poate să jignească dreptul celorlalți creditori, pentru că, în genere, salariile de care este vorba în specie sunt mici.

Motivele acestui privilegiu.

Prima categorie de persoane cărora textul de mai sus le conferă un privilegiu, cuprinde mai întâi *oamenii de serviciu*, sau servitorii proprii ziși, adică acei cari, pentru o plată (simbrie), își pun serviciile lor la dispoziția unei persoane sau unui stabiliment, fie în orașe sau la țară, cu ziua, cu săptămâna, cu luna, cu anul, etc. (art. 1 L. pentru servitori din 16 Iunie 1892).

Oamenii de serviciu.

Apoi, în această categorie intră necontestat argații, feciorii boerești, pristavii, chelarii, isprăvniceii de moșii (2), păzitorii de recolte, păstorii sau ciobanii, etc.

Argații, pristavii, feciorii boerești, etc.

noastră); *Dreptul* din 1910, No. 49, p. 396; Trib. Tourcoing, D. P. 1907. 2. 393. — *Contrà*: Planiol, II, 2559; Colmet de Santerre, IX, 17 bis II; Guillouard, *Privil. et hypothèques*, I, 216; André, *Régime hypothécaire*, 150, p. 82; Trib. Cherbourg, Sirey, 97. 2. 251, etc. În acest din urmă sens este redactat art. 1145 din proiectul codului japonez, elaborat de profesorul Boissonade.

(1) Codul Calimach admite, din contra, privilegiul numitelor slugi pentru simbria lor, pe trei ani (art. 1995). Vezi *suprà*, p. 314.

C. Calimach. Art. 1995.

(2) „Considerând, zice Curtea din București, că apelantul pretinde că, prin expresiunea „oameni de serviciu“, legea a înțeles numai pe servitori, nu însă și pe isprăvniceii de moșii, cari nu sunt slugi în înțelesul propriu al cuvântului, ci o specie de intendenți; considerând că înțelesul termenilor „oameni de serviciu“ nu este determinat în mod precis de lege, și că el poate fi aplicat la toți acei cari și angajează munca pe preț fix și cari, într'un mod sau altul, se pun sub autoritatea mai mult sau mai puțin absolută a stăpânului lor; că, în vechiul drept francez, acest privilegiu eră exclusiv acordat numai servitorilor, și pentru acest sfârșit expresiunea „slugă“ eră consacrată; că redactorii codului fr. substituind acestei expresii pe acea de „oameni de serviciu“, care a trecut

Secretarii,
scriitorii, gramă-
maticii, etc.

Secretarii, scriitorii, grămăticii, bibliotecarii, institutorii, guvernorii, etc., nu intră însă în categoria servitorilor, și deci, nu sunt privilegiați ⁽¹⁾.

Artiștii dra-
matici, etc.

Nu intră, de asemenea, în categoria oamenilor de serviciu: artiștii dramatici, muzicanții orhestrii teatrelor ⁽²⁾, nici corectorii tipografilor ⁽³⁾, nici reporterii unui ziar ⁽⁴⁾, etc.

Calfele de
prăvălii.

A doua categorie de persoane care au privilegiul statornicit de art. 1729, 4° sunt: calfele de prăvălii sau magazii, adică persoanele care lucrează în prăvălii sau vând marfă; contabilii, scriitorii, casierii, etc. ⁽⁵⁾.

Lucrătorii cu
ziua.

În fine, legea conferă un privilegiu lucrătorilor cu ziua (cuvintele *cu ziua* lipsesc din textul belgian, și sunt adaose de legiuitorul nostru).

și în codul nostru, trebuie să conchidem că s'a înțeles a se acordă această favoare a privilegiului la toți acei cari se găsească într'o condiție egală de sarcină și de dependință către stăpânul lor, etc". *Dreptul* din 1885, No. 25, p. 197, col. 1°. Cpr. Ch. Beudant, *Suretés personnelles et réelles*, I, 375. „Expresiunea *oamenii de serviciu* este vagă, zice acest autor; prin ea trebuie să înțelegem toate persoanele atașate serviciului altuia, atât în orașe cât și la țară, toți acei care și închiriază serviciile lor cu anul, cu luna, etc."

(1) Baudry et Loyues, *op. cit.*, I, 335, p. 335; Valette, *op. cit.*, 33, p. 371; Guillouard, *Idem*, I, 226; Aubry et Rau, III, § 260, p. 216 (ed. 5-a).—Vezi însă Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 142; Colmet de Santerre, IX, 18 bis I.

(2) Cpr. André, *Tr. pratique du régime hypothécaire*, 154; Planiol, II, 2566; Cas. fr. D. P. 1910. 1. 38; Trib. și C. Rouen, D. P. 1909. 2. 271 (în privința artiștilor dramatici); *Idem*, C. Aix, Sirey, 62. 2. 229. Trib. Tunis, Sirey, 98. 2. 285 (în privința clovnilor unui teatru sau unui circ.—*Contrà*: C. Montpellier, Sirey, 62. 2. 260 (în privința actorilor unui teatru).

(3) André, *op. și loco cit.*; C. Pau, Sirey, 66. 2. 289; D. P. 67. 2. 150, etc.

(4) Trib. Paris, *Pand. Périod.* 1904. 2. 16.

(5) În materie de faliment, art. 783, 1° din codul comercial dispune, în această privință, următoarele: „Salariul datorit lucrătorilor întrebuițați de-a dreptul de către falit, în timpul lunei care a precedat declarația falimentului, se va admite între creanțele privilegiate, în acelaș rang ca privilegiul stabilit în art. 1729 din codul civil, pentru salariile datorite oamenilor de serviciu. Salariul datorit băeților din prăvălie și comișilor, pentru cele șase luni care au precedat declararea falimentului, se va admite cu acelaș rang“.

Salariul servitorilor, și numai acest salariu, nu însă și altă creanță ce servitorul ar avea contra stăpânului său, este privilegiat pentru un an trecut și restul datoriei din anul curent ⁽¹⁾; acel al calfelor este privilegiat pe șase luni, iar acel al lucrătorilor cu ziua, pentru o lună.

Nu numai salariile servitorilor, nu însă și alte creanțe sunt privilegiate.

Termenele de mai sus au fost calculate după modul obișnuit de plată al acestor creditori. În adevăr, unii servitori sunt tocmiți cu anul; calfele se plătesc în genere la trimestru sau semestru, iar lucrătorii, în fiecare săptămână sau cel mai târziu la 15 zile.

În Belgia, aceste epoci sunt acele care preced moartea, desezisarea sau urmărirea mobilelor debitorului ⁽²⁾.

L. belg. din 1851.

Trebue să observăm că, după art. 1904 § ultim C. civ., acțiunea servitorilor, cari se tocmesc cu anul, se prescrie, încât privește simbria lor, printr'un an. Dacă stăpânul va invoca această prescripție scurtă, servitorul va putea deferi jurământul decizor stăpânului în privința plății salariului său. Știm, în adevăr, că la aceasta nu se opune art. 1472, după care patronul se crede pe cuvânt pentru cătimea salariului și pentru plata acestui salariu, pe anul expirat și pentru aconturile date pe anul curgător ⁽³⁾.

Art. 1904 § ultim. Deferirea jurământului stăpânului. Art. 1472.

5° Furniturile de subzistență date debitorului și familiei sale, pe timp de șase luni (art. 1729, 5°).

Al cincelea și ultim privilegiu general asupra mobilelor este acel statornicit de lege pentru prețul obiectelor de subzistență, date debitorului și familiei sale în curs de șase luni (art. 1729, 5°).

Acest privilegiu, despre care Pothier nu vorbește, și care eră necunoscut și la Romani ⁽⁴⁾, este stabilit mai mult în interesul debitorului decât în acel al creditorului. El a

Motivele acestui privilegiu.

(1) Cpr. Trib. Dorohoiu, *Dreptul* din 1896, No. 59, p. 512. Acești ani se numără din ziua intrării în serviciu. Planiol, II, 2564.—Curtea din București zice că este vorba, în specie, de anul decedului sau deconfiturii stăpânului. *Dreptul* din 1885, No. 25, p. 197.

(2) Martou, *op. cit.*, II, 375, p. 77.

(3) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 269 urm.

(4) Vezi Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 342.

fost conferit de codul actual, pentru ca debitorul să găsească la un moment dat, cu ușurință, obiectele necesare existenței sale.

Ce se înțelege prin subzistență. Controversă.

Ce trebuie însă să înțelegem prin cuvântul *subzistență*, pe care îl întrebuițează atât textul francez cât și acel belgian ⁽¹⁾ ?

După unii, prin *subzistență* s'ar înțelege numai lucrurile de-ale mâncării ⁽²⁾, ceea ce Românii numeau *cibaria*. Această părere se întemeiază pe împrejurarea că legea nu întrebuițează cuvântul *alimente*, ci *subzistență*. Or, zic autorii de mai sus ⁽³⁾, dacă alimentele cuprind subzistența, subzistența nu cuprinde alimentele.

Este mai logic însă de a se înțelege prin *subzistență*, toate lucrurile necesare la alimentarea și consumarea zilnică; prin urmare, nu numai produsele alimentare, ci și furniturile de lemne, cărbuni, lumânări, săpun, etc.; într'un cuvânt, tot ce este necesar la traiul omului și al familiei sale, iar nu numai ceea ce se consumă în mod direct prin nutrițiune. În adevăr, fără căldură și fără lumină, omul nu poate trăi. În acest sens se pronunță, cu drept cuvânt, majoritatea autorilor ⁽⁴⁾.

Băuturile de lux.

S'a decis însă că băuturile de lux precum: licorurile rachiul, etc. nu intră în expresia *subzistență* ⁽⁵⁾.

C. italian.
Art. 1956.

⁽¹⁾ Art. 1956 din codul italian curmă discuția, întrebuițând expresia *furnituri de alimente (le somministrazioni di alimenti)*.

Art. 1147 din proiectul codului civil japonez este redactat în acelaș sens. Vezi Boissonade, *op. cit.*, IV, No. 291, pag. 263.

⁽²⁾ Cpr. Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 146, p. 207; Cloes, *Idem*, I, 403, p. 220; Massé, *Droit commercial*, IV, 2943 (ed. a 2-a), etc.

⁽³⁾ Vezi, între alții, Massé, *Droit commercial*, IV, *loco cit.*

⁽⁴⁾ Vezi Baudry & Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 343; P. Pont, *Idem*, I, 92; Valette, *Idem*, 35, p. 39; Thézard, *Idem*, 377; Guillaouard, *Idem*, I, 244; André, *Tr. pratique du régime hypothécaire*, 158, p. 83, 84; Beudant, *op. cit.*, I, 379; Acollas, III, p. 661; Colmet de Santerre, IX, 19 bis I; Thiry, IV, 360; Planiol, II, 2571; Aubry et Rau, III, § 260, p. 219, 220 (ed. a 5-a); Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 889 urm., etc.

⁽⁵⁾ Cas. fr. D. P. 93. 1. 184; Sirey, 93. 1. 188; *Pand. Périod.* 94. 1. 292; André, *op. cit.* 158. — *Contra*: Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 81, p. 220 urm.

Aceeaș soluție se admite, în genere, și în privința vinurilor fine (1).

Furniturile produselor farmaceutice nu se consideră, de asemenea, ca furnituri de subzistență, în sensul art. 1729, 5° (2). Medicamentele.

Nu intră, de asemenea, în prevederile acestui text, furniturile de haine (3), nici chiria localului ocupat de debitor (4). Cuvântul *subzistență* nu are, în adevăr, întinderea ce are cuvântul alimente, care cuprinde atât hainele cât și locuința. „*Legatis alimentis, cibaria et vestibus, et habitatio debetur, quia sine his ali corpus non potest.*” (5). Furniturile de haine, chiria localului, etc.
Controversă.

Pentru a putea reclama acest privilegiu, trebuie ca furniturile făcute să fie necesare la traiul personal al debitorului și al *familiei sale*, ceeace cuprinde soția și copiii săi, servitorii și toți acei cari trăesc cu el sub acelaș acoperământ (6). Ce se înțelege prin familie.

(1) Vezi deciziile citate în Pand. fr., *v^o cit.*, 911; André, *loco cit.* — Laurent (XXIX, 371) exclude chiar vinul în genere, pentrucă el n'ar fi necesar la existența omului, și ar fi un obiect de lux. Planiol (II, 2571) observă însă, cu drept cuvânt, că Laurent scrie într'o țară în care nu există vii. În adevăr, acolo unde există vii, vinul este băutura tuturor. Cpr. Guillaouard *op. cit.*, I, 240; Pand. fr., *v^o cit.*, 914, etc. Vinul ordinar.
Controversă.

(2) Cpr. Pand. fr., *v^o Privil. et hypothèques*, 917.

(3) Vezi Beudant, *op. cit.*, I, 379, p. 326; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 343; Guillaouard, I, 244; Mourlon, *op. cit.*, I, 82, p. 223; Aubry et Rau, III, § 260, nota 26; Laurent, XXIX, 371; Troplong, *op. cit.*, I, 146, p. 206 urm.; Thiry, IV, 360; André, *op. cit.*, 158, p. 84. — *Contrà*: Colmet de Santerre, IX, 19 *bis* 1; Martou, *op. cit.*, II, 377, p. 79. După acești din urmă autori, și furnitura de ghete poate fi considerată ca o furnitură de subzistență, pentru care legea acordă un privilegiu. Vezi în acest din urmă sens art. 1924, 2° lit. e din codul spaniol, care vorbește de avansuri făcute în *comestibile, haine și încălțăminte (en comestibles, vestido ó calzado)*.

(4) Cpr. Thiry, *loco cit.*; Beudant, *op. și loco cit.*: Mourlon, *op. și loco cit.*; Pand. fr., *v^o cit.*, 903; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 343, etc.

(5) L. 6, Dig., *De alimentis vel cibariis legatis*, 34, 1. Cpr. art. 1610 C. german, art. 171 C. portughez, etc. Vezi tom. I al Comment. noastre, p. 700, 701 (ed. a 2-a) și tom. VIII, p. 295. Cpr. Beudant, *op. cit.*, I, 379, p. 326.

(6) Cpr. Thiry, IV, 360; Aubry et Rau, III, § 260, p. 220, text și nota 28 (ed. a 5-a); T. Huc, XIII, 44; Planiol, II, 2572; Acollas, III, p. 661; Pand. fr., *v^o Privil. et hypothèques*, 926

Prietenii de-
bitorului.

Prin cuvântul *familie* nu se înțeleg însă prietenii debitorului, chiar dacă ei ar trăi cu dânsul sub acelaș acoperământ⁽¹⁾, nici chiar copiii cari ar avea un domiciliu și o gospodărie a parte⁽²⁾.

Persoanele
care se bucură
de acest pri-
vilegiu.

Presoanele care se bucură de acest privilegiu nu sunt numai comercianții, ca în codul francez (art. 2101, 5°), dar oricine a făcut o furnitură de subzistență necesară debitorului sau familiei sale⁽³⁾.

Aplic. art.
1724.

Dacă debitorul nu are destulă avere pentru ca toate furniturile de subzistență să fie plătite în întregimea creanțelor existente, fiecare din creditori va fi plătit în proporție cu creanța sa (art 1724).

Directorii de
școli sau pen-
sionate.

Directorii de școli sau pensionate nu au însă niciun privilegiu pentru furniturile de hrană, cărți, hârtie și altele, făcute elevilor lor⁽⁴⁾. Textul belgian, pe care l-a tradus legiuitorul nostru, nu reproduce, în adevăr, dispoziția art. 1201, 5° din codul francez, care asimilează furnisitorilor *en gros, les maîtres de pension*.

Furniturile
celor 6 luni
din urmă.

Acest privilegiu nu garantează decât furniturile celor șase luni din urmă, și aceasta pentru ca el să nu devie prea oneros pentru ceilalți creditori.

Cum se cal-
culează ter-
menul de 6
luni.

După penultimul alineat al textului belgian (art. 19), termenele arătate în cele trei paragrafe precedente, adecă privitoare la cheltuelile boalei de pe urmă, la salariile oamenilor de serviciu, ale calfelor de prăvălie și ale lucrătorilor cu ziua, precum și la furniturile de subzistență, se calculează dela moartea, desezisarea sau urmărirea mobilelor debitorului. Deși acest text a fost eliminat de legiuitorul nostru, totuși se decide, în genere, că termenul de șase luni, de care vorbește art. 1729, 5° se calculează dela începerea urmării contra debitorului⁽⁵⁾.

urm. — Vezi însă Laurent (XXIX, 372), care înțelege prin familie numai rudele cărora debitorul datorește alimente.

(1) Laurent XXIX, 372. — Vezi însă Trib. Paris, sentință citată în Pand. fr., v^o cit., 935, pe care n'am putut-o controla.

(2) Pand. fr., v^o cit., 923.

(3) Martou, *op cit.*, II, 381, p. 80.

(4) Cloes, *op cit.*, I, 406, p. 222; Delbecque, *Révision du régime hypothécaire*, 111, p. 99, 100; Thiry, IV, 360; Martou, *op. cit.*, II, 383, etc.

(5) Cpr. Nacu, III, p. 597, No. 45.

Am terminat explicarea celor *cinci* privilegii, care se exercită asupra generalității mobilelor debitorului

Venim acum la ultimul paragraf al art. 1729. Acest text dispune că, dacă valoarea imobilelor n'a fost absorbită toată de creanțele privilegiate asupra imobilelor și de acele ipotecare, partea din prețul imobilelor ce mai rămâne se va afecta cu preferință la plata creanțelor arătate de art. 1729, 2°—5°.

Art. 1729
§ ultim.

Aceasta însemnează că privilegiile generale asupra mobilelor pot fi exercitate și asupra prețului provenit din vânzarea imobilelor debitorului, însă numai atunci când din acest preț mai rămâne ceva după plata creanțelor privilegiate asupra imobilelor și acelor ipotecare, ceea ce dovedește favoarea privilegiilor statornicite de art. 1729 (1).

Această dispoziție de favoare se aplică numai privilegiilor prevăzute de art. 1729 § 2—5, căci privilegiul relativ la cheltuelile de judecată, de care vorbește prin redondanță art. 1729 § 1, se întinde de drept, după art. 1727, asupra mobilelor și imobilelor debitorului.

Acestea sunt privilegiile care se exercită asupra tuturor mobilelor debitorului; altele nu pot să existe, pentrucă, după cum am spus-o de mai multe ori, privilegiile sunt de strictă interpretare și nu pot fi create decât prin lege. (Vezi *supra*, p. 361).

(1) Această dispoziție este reproducerea *ad litteram* a paragrafului ultim din art. 19 al legii ipotecare belgiane. Acest text nu există în codul fr., însă art. 2104 din acest din urmă cod dispune că „privilegiile care se întind asupra imobilelor sunt acele prevăzute de art. 2101 (al nostru 1729)“; de unde rezultă că, după textul francez, creanțele prevăzute de art. 1729 au precădere asupra prețului imobilelor, chiar față de creditorii privilegiați și ipotecari asupra acestor imobile; pe când, după textul nostru, aceste creanțe nu sunt privilegiate asupra prețului imobilelor decât față de creditorii chirografari. Cpr. Thiry, IV, 362, *in fine*, p. 325, 326. Textul nostru lasă deci intact gajul creditorilor cari au drepturi reale asupra imobilelor, și nu conferă un drept asupra prețului acestor imobile, decât atunci când creditorii cu drepturi reale asupra lor sunt pe deplin satisfăcuți, ceea ce este foarte echitabil, de oarece nu eră nicio rațiune de a nu se da acestor din urmă o preferință față de creditorii chirografari. Cpr. Trib. Ilfov, Dreptul din 1906, No. 82, p. 654 urm. (cu observ. noastră).

Deosebire de
C. francez.

Alte privilegii
existente în
dr. fr. și
inexistente
la noi.

La aceste privilegii, legea franceză din 23 Decembrie 1874 mai adaogă, prin art. 14, privilegiul doicelor pentru hrana copiilor de țată⁽¹⁾; iar legea din 9 Aprilie 1898 adaogă creanțele victimelor unui accident profesional pentru cheltuelile medicale, farmaceutice, funerare, precum și despăgubirele alocate acestor victime, din cauza unei incapacități vremelnice de muncă⁽²⁾.

Asemenea dispoziții vor trebui, de bună-samă, introduse și la noi, atunci când va veni momentul mult așteptat ca legiitorul nostru să organizeze contractul de muncă⁽³⁾.

§ 2. — Despre privilegiile asupra oarecărora mobile (privilegii speciale mobiliare).

Privil. speciale mobiliare.

Alătura cu privilegiile cari se exercită asupra generalității mobilelor, despre care ne-am ocupat până acum, unele privilegii se exercită numai asupra unor mobile determinate.

Cauzele privilegiilor speciale mobiliare.

Aceste privilegii speciale se referă la două cauze principale. Unele au drept cauză un gaj expres sau tacit, și se întemeiază chiar pe ideea de gaj, iar altele se întemeiază pe împrejurarea că creditorii cărora ele sunt conferite au făcut să intre și au păstrat în patrimoniul debitorului mobilele care fac obiectul acestor privilegii.

Privilegiile cari se întemeiază pe ideea de gaj.

Fac parte din prima categorie: 1° privilegiul creditorului amanetar sau gajist⁽⁴⁾; 2° privilegiul locatorului asupra mobilelor casei închiriate și al arendătorului asupra pojijiei moșiei arendate; 3° privilegiul hangiului; 4° privile-

(1) Salariul persoanelor care îngrijesc un copil nou născut în afară de domiciliul părinților săi, este, după această lege, privilegiat asupra tuturor mobilelor părinților acestui copil.

Dacă doica locuște la părinții copilului, salariul ei este privilegiat ca persoană de serviciu, soluție admisibilă și la noi, în baza art. 1729, 4°. Cpr. André, *op. cit.*, 151, p. 82.

(2) Vezi asupra acestei materii, în Franța, Pand. fr.; v^o *Travail*, 4033 urm. și *Supplément*, v^o *Privil. et hypothèques*, 55.

(3) Vezi asupra acestei materii, interesanta lucrare a distinsului nostru fost elev, d-l. C. Jornescu, *Contractul de muncă* (prima teză pentru doctorat, Iași, 1910).

(4) În asemenea caz, gajul este expres.

giul cărauşului⁽¹⁾, 5° şi acel care garantează creanţele rezultând din abuzurile şi prevaricaţiunile comise de către funcţionarii publici, în exerciţiul funcţiunii lor⁽²⁾.

Fac parte din a doua categorie: 1° privilegiul arendaşului asupra recoltei arendaşului pe anul curent⁽³⁾; 2° privilegiul care garantează creanţele datorite pentru seminţe, recolte şi instrumente de arătură şi cultură; 3° privilegiul pentru cheltuelile făcute spre conservarea unui lucru; 4° şi în fine, acel al vânzătorului unor lucruri mobile neplătite.

Privil. cari fac parte din a doua categorie.

Toate aceste privilegii sunt prevăzute de art. 1730 C. civ., însă în altă ordine decât acea stabilită mai sus.

Privilegiile întemeiate pe ideea de gaj.

I. — Privilegiul creditorului amanetar sau gajist.

Art. 1730, 3° declară privilegiată creanţa pe amanetul ce este în posesiunea creditorului. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text:

Art. 1730.—Creanţele privilegiate asupra oarecăror mobile sunt:
3° Creanţa pe amanet ce este în posesiunea creditorului. (Art. 1686 urm., 1751, 1909 C. civ. Art. 480 C. com. Art. 2102 C. fr. Art. 20 L. ipotec. belgiană din 1851).

Art. 1730, 3° reaminteşte că creditorul amanetar are, sub anumite condiţii, un privilegiu asupra lucrului amanetat. Acest privilegiu, care îşi avea fiinţă şi în dreptul roman, a fost studiat *suprà*, p. 245 urm., şi nu mai avem nevoie de a reveni asupra lui⁽⁴⁾.

(1) În privinţa cărauşului, chestiunea este însă controversată. Vezi *infra*, explic. art. 1730 C. civ., 437 C. com., p. 431, 432.

(2) În toate aceste cazuri, gajul este tacit, ceea ce însemnează că locatorul şi ceilalţi creditori sunt presupuşi a avea posesiunea lucrurilor asupra cărora ei îşi exercită privilegiul lor, deşi nu o au în realitate. Cpr. Planiol, II, 2402, 2466 (ed. a 5-a).

(3) Vezi *infra*, p. 418 urm.

(4) Încât priveşte privilegiul creditorului amanetar în codul german (art. 1208 urm.), vezi Ernst Barre, *Bürgerliches Gesetzbuch und Code civil*, § 69, p. 102 urm. Vezi şi *suprà*, p. 322, nota 1.

Dr. german.

II. — Privilegiul locatorului.

Art. 1730. — Creanțele privilegiate asupra oarecăror mobile sunt:

1° Chiriile și arenzile. Când contractul este autentic, sau are o dată certă, proprietarul are privilegiu pentru toată chiria sau arenda pe anul curent, precum și pe tot timpul ce rămâne până la expirarea contractului.

Când contractul nu e autentic, sau nu are dată certă, proprietarul are privilegiu numai pentru chiria sau arenda pe anul viitor. (Art. 1416 C. civ.).

În cazul dintăiu ⁽¹⁾, dacă prin contractul de arendare sau închiriere nu va fi fost expres proibită subarendarea sau subînchirierea ⁽²⁾, ceilalți creditori ai debitorului pot reînchiria casa sau rearendă moșia pentru timpul ce mai rămâne a curge după contract; dar sunt obligați de a plăti proprietarului tot ce-i este datorit.

Obiectele asupra cărora se exercită privilegiul sunt:

Pentru casă, toate mobilele din ea. Pentru moșie, toată recolta anului curent, precum și tot ce servește la exploatarea moșiei.

Acelaș privilegiu are loc pentru reparațiunile locative și pentru tot ce privește execuțiunea contractului. (Art. 1421, 1429 urm., 1447 urm. C. civil).

Proprietarul poate sechestra mobilele care se află în casa sa sau pe moșia sa, când ele au fost duse în alt loc, fără consimțământul său, și proprietarul conservă privilegiul său pe aceste mobile, întrucât timp le-a revendicat, adică: când sunt în cheștiune mobilele unei moșii, dacă a făcut cererea sa în patruzeci zile, și când sunt în cheștiune mobilele unei case, în termen de cincisprezece zile. (Art. 972, 1171, 1176, 1182, 1416 urm. 1421, 1429, 1446 urm., 1455 urm., 1909 C. civ. Art. 610, 611 Pr. civ. Art. 783, 2° C. com. Art. 2102, 1° C. fr. Art. 20, 1° L. ipotec. belg.).

Art. 783 § 2 C. com. — Dispozițiile codului civil, privitoare

(1) Adică: când contractul este autentic, sau are cel puțin dată certă, în care cazuri locatorul are privilegiu pentru toată chiria pe anul curent, precum și pe tot timpul ce rămâne până la expirarea contractului. După textul belgian, dreptul de reînchiriere sau rearendare există în ambele cazuri, fie că contractul are sau nu are dată certă, ceea ce este logic. Cpr. Martou, *op. cit.*, II, 396; Guillonard, *Idem*, I, 322, *in fine*.

(2) Cuvintele: *dacă prin contractul de arendare sau închiriere nu va fi fost expres proibită subarendarea sau subînchirierea*, lipsesc atât în textul fr. cât și în acel belgian, și sunt adaose de legiuitorul nostru. Art. 1958 din codul italian prevede, din contra, că dreptul de sublocațiune aparține celorlalți creditori ai locatarului, *cu toate că contractul n'ar permite subînchirierea sau subarendarea*.

la privilegiile asupra mobilelor, se aplică și în materie de faliment, cu rezerva dispozițiilor speciale cuprinse în acest cod, și cu modificările următoare:

2° Privilegiul locatorului, prevăzut de art. 1730 C. civ., nu se întinde asupra mărfurilor eșite din magazine sau din locurile unde locatarul își exercită comerțul sau industria sa, dacă cei de al treilea au dobândit drepturi asupra lor, afară de cazul de sustracțiune frauduloasă. Privilegiul are loc și pentru despăgubirea datorită locatorului după dispozițiile art. 721⁽¹⁾. (Art. 1730, 1° C. civ.).

Art. 610 Pr. civ. — Proprietarii, principalii chiriași sau arendași vor putea, pentru chiriile sau arenzile neplătite și datorite, să sechestreze, printr'o simplă petiție dată către autoritatea judecătorească locală, lucrurile și fructele care se vor afla în casă, moșie sau pământul închiriat ori arendat.

Ei vor putea să sechestreze și averea mișcătoare care se află în casă sau pe moșia lor, dar care s'a transportat în alt loc fără consimțământul proprietarului; și proprietarul păstrează privilegiul său pe această avere, întrucât timp a revendicat-o potrivit art. 1730 din codul civil.

Acelaș drept îl au proprietarii, principalii chiriași și arendași cari nu au contract scris; sunt însă îndatorați ca, odată cu cererea de sechestrul, să prezinte dovada de chemare în judecată și să dea o cauție fixată de autoritatea judecătorească. (Art. 611 Pr. civ. Art. 1730, 1° C. civ.).

Art. 611 Pr. civ. — Lucrurile subchiriașilor și subarendașilor, cari se vor afla în locurile ocupate de dânșii, și fructele pământului ce li s'a subarendat, se vor putea sechestra pentru plata chiriei sau arenzei ce datorește chiriașul sau arendașul principal. Li se vor ține însă în samă chiriile sau arenzile ce ei au plătit de bună credință pentru termenii trecuți, nu însă și plățile ce vor fi făcut înainte de vreme. (Art. 610 Pr. civ. Art. 1730, 1° C. civ.).

Art. 18 L. proprietarilor din 1903. — Lucrurile eșite din casă sau după moșie, a căror cerere de readucere s'a făcut în termenii prevăzuți de art. 1730 C. civil, sau se vor sechestra și depune în casă sau pe moșie, ori se vor păstra în alt loc fixat de prezident.

Aceeaș măsură va fi luată și pentru lucrurile locatorului, în caz de expulzarea lui, când el nu ar voi să le ridice, sau când vor fi sechestrate pentru neîndeplinirea obligațiunilor sale.

Sub aceste texte ne vom ocupa: 1° despre origina privilegiului locatorului; 2° despre persoanele cari au acest privilegiu; 3° despre creanțele garantate prin privilegiul locatorului; 4° despre dreptul de reînchiriere sau rearendare

(¹) În privința art. 721 C. com., vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 222 urm.

al creditorilor locatarului sau arendaşului; 5° despre lucrurile asupra cărora se exercită privilegiul locatarului; şi, în fine, 6° despre dreptul de revendicare conferit locatarului.

1° Origina privilegiului locatarului.

Dr. roman în
privinţa fon-
durilor ur-
bane.

Privilegiul locatarului de imobile îşi are origina sa în dreptul roman. În adevăr, după edictul pretorului, locatorul de case avea, pentru garantarea creanţei sale, o ipotecă tacită asupra mobilelor aduse în casă de locatar, ipotecă care nu există asupra mobilelor sau instrumentelor de exploatare aduse de către arendaş pe moşia arendată (¹).

În privinţa
fondurilor
rurale.

În privinţa fondurilor rurale, proprietarul locator avea numai un drept de gaj tacit asupra fructelor culese ale fondului arendat (²) şi, în lipsa unei convenţii contrare, el eră presupus că s'a mulţumit cu această siguranţă.

Dr. vechiu fr.

Ipoteca tacită din dreptul roman a trecut şi în vechiul drept francez, în provinciile de drept scris, transformându-se cu timpul într'un privilegiu. În provinciile cutumiere, însă, cele mai multe cutume au întins acest privilegiu la mobilele şi instrumentele de cultură ale arendaşului (³).

C. Calimach.

Codul Calimach are, în această privinţă, următoarele dispoziţii:

Art. 1478 (corespunzător cu art. 1101 din codul austriac): „Spre siguranţa banilor chiriei, are închirietorul casei dritul amanetului asupra pojişii şi altor lucruri mişcătoare, care sunt a însuş chirierului ori subchirierului, ori s'au încredinţat lor de către un al treilea cineva, şi care se găseşte în casă la vremea dărei jălobei, până ce se va dovedi că lucrurile sunt drepte a acestui al treilea“.

Art. 1479 (corespunzător tot cu art. 1101 C. austriac, partea finală): „Dătătorului moşiei în posesie se cuvine dritul amanetului

(¹) „*Eo jure utimur, ut quæ in prædia urbana inducta, illata sunt, pignori esse credantur, quasi id tacitè convenerit. In prædiis rusticis, contra observatur*“ (L. 4, Pr., Dig., *In quibus causis pignus vel hypotheca tacitè contrahitur*, 20, 2).

(²) „*In prædiis rusticis fructus qui ibi nascuntur, tacitè intelliguntur pignori esse domino fundi locati, etiam si nominatim id non convenerit*“ (L. 7, Pr., Dig., *loco cit.*). Cpr. Domat, *Lois civiles*, III, p. 450, No. 12 (ed. Carré din 1822).

(³) Cpr. Pothier, *Tr. de la procédure civile*, X, 482, p. 227 (ed. Bugnet); Valette, *Privil. et hypothèques*, 51, p. 56, etc.

asupra vitelor posesorului ce se află pe moșie, și asupra rodurilor și asupra înărmărei moșiei“ (1).

2° Persoanele cari se bucură de privilegiul locatorului.

Privilegiul locatorului, care este independent de stipulațiile părților și de modul de plată al căștiurilor, aparține oricărui locator de imobile în genere, fie el român sau străin (2), fie imobilele urbane sau rurale, fie că pe aceste imobile se găsească sau nu se găsească clădiri (3).

Exercit. priv. de orice locator în genere.

Este adevărat că art. 1730, 1° vorbește de *proprietar*, însă acest cuvânt este sinonim cu *locator*. Astfel, locatorul, fie el proprietar, posesor, uzufructuar, etc. sau chiar locator principal, se folosește de acest privilegiu. În adevăr, art. 16 din legea proprietarilor dispune că drepturile pe care le are proprietarul față de locatorul principal, le are și orice locator față de sublocatarii sau cesionarii cari vin în urmă. Apoi, art. 610 Pr. civilă conferă locatarilor sau arendașilor principali dreptul de a sechestra mobilele sublocatarilor. Or, acest sechestrul nu are alt scop decât acela de a asigura privilegiul conferit de art. 1730, 1° (4).

Locatorul principal.

- (1) Mai vezi art. 1997, lit. j C. Calimach, asupra căruia cpr. Cas. rom. Bult. S-a I, 1870, p. 254 urm. Cpr. art. 579, 585 C. civil german, etc. Vezi asupra art. 1101 din codul austriac, *Stubenrauch, Commentar zum österreichischen allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuche*, II, p. 333 urm. (ed. a 8-a, 1903); Mattei, *I paragrafi del codice civile austriaco, avvicinati dalle leggi romane, francesi e sarde*, IV, p. 429 urm. (Venezia, 1854), etc.
- (2) Privilegiile nu atârnă, în adevăr, de calitatea persoanelor cari le invoacă, ci sunt stabilite într'un interes general de credit public. Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 329, text și nota 4. Vezi și *infra*, rubrica: *Privilegiile în dreptul internațional privat*.
- (3) Cpr. Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 1027. — Astfel, Curtea din Aix a acordat un privilegiu locatorului unui teren gol asupra tribunelor stabilite de locator, spre a primi, pentru un preț determinat, persoanele doritoare de a asista la o serbare publică. Sirey, 65. 2. 33; D. P. 66. 2. 9. Cpr. C. Caen, Sirey, 94. 2. 312. Vezi Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 356; Guillouard, *Idem*, I, 264; Laurent, XXIX, 381; T. Hue, XIII, 48; Planiol, II, 2469 (ed. a 5-a). — *Contrà*: Aubry et Rau, III, § 261, p. 141, nota 12 (ed. a 4-a).
- (4) Cpr. Planiol, II, 2467; Thiry, IV, 368; Aubry et Rau, III,

Așa dar, privilegiul statorniciei de art. 1730, 1° aparține oricărui locator de imobile urbane sau arendător de imobile rurale (1).

El nu aparține însă aceleia care ar fi concedat abitația gratuită a unui imobil, sau cu titlu de comodat (2).

Privil. nu mai aparține proprietarului care a vândut imobilul închiriat. Se decide de asemenea, cu drept cuvânt, că proprietarul, care a vândut imobilul închiriat sau arendat, nu se mai bucură de privilegiul locatorului, nici chiar pentru câștiurile ce-i erau datorite înainte de înstrăinare, fiindcă acest privilegiu întemeindu-se pe ideea de gaj, gajul în specie nu mai există pentru dânsul din momentul pierderii posesiunii imobilului, de oarece noul proprietar, iar nu acel vechiu, este presupus a avea posesiunea mobilelor cari garnisesc acum imobilul (3).

Quid în privința fructelor recoltei anului curent? Dar dacă aceasta este adevărat în privința mobilelor cari garnisesc casa închiriată, nu tot astfel este în privința fructelor recoltei anului curent. În adevăr, acest privilegiu ne mai întemeindu-se pe ideea de gaj, ci locatorul fiind mai mult un creditor, care a pus o valoare (recolta) în pa-

§ 261, p. 226, text și nota 3 (ed. a 5-a); Massé-Vergé, V, § 791, p. 136; Colmet de Santerre, IX, 28 bis II; Laurent, XXIX, 382; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 356; P. Pont, *Idem*, I, 117; Martou, *Idem*, II, 388; Thézard, *Idem*, 336; Cloes, *Idem*, I, 422, 423; Pand. fr., v^o *cit.*, 106 urm.; Beudant, *Sûretés personnelles et réelles*, I, 407, p. 347; C. Metz, D. P. 70. 2. 139; Sirey, 70. 2. 237, etc.

(1) Privilegiul locatorului sau arendătorului nu autoriză însă pe acesta să împiedice vânzarea averii mobile a locatarului sau arendașului, cerută de alți creditori (art. 478 Pr. civ.). Trib. Covurlui, *Cr. judiciar* din 1907, No. 2. — S'a decis de asemenea, cu drept cuvânt, că nici dreptul de retenție al creditorului amanetar nu poate fi opus celorlalți creditori, cari pot urmări și vinde lucrurile constituite în gaj de către debitorul lor, rămânând ca creditorul gacist să fie înscris cu preferință la tabloul de distribuirea prețului rezultat din vânzarea gajului. Trib. Vaslui, *Dreptul* din 1910, No. 47 și din 1911, No. 7. Vezi *suprà*, p. 267, 268 și 285, *ad notam*.

(2) Cloes, *Privil. et hypothèques*, I, 431, p. 259.

(3) Thiry, IV, 368; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 358; Pand. fr., v^o *cit.*, 1038 urm. Cpr. C. Orléans și Cas. fr. Sirey, 39. 2. 427; Sirey, 93. 1. 169; *Pand. Périod.* 94. 1. 281; D. P. 94. 1. 265. — Vezi însă C. Caen, D. P. 54. 5. 603 (decizie criticată de autori). Cpr. *Pand. fr.*, v^o *cit.*, 1045 urm.

trimoniul debitorului său, este just ca el să fie plătit din această valoare, cu preferință înaintea celorlalți creditori ai aceluiaș debitor. Fructele moșiei arendate, zice foarte bine Domat, sunt presupuse a aparține proprietarului moșiei până la plata arendeii sale (1).

Privilegiul ne mai fiind deci supus, în specie, unei condiții de posesiune, poate fi exercitat de către locator asupra acestor bunuri, chiar dacă el a pierdut posesiunea imobilului (2).

Privilegiul statornicit de art. 1730, 1° ar putea fi recunoscut, după unii, și locatorului unui apartament mobilat, dacă locatarul a introdus în acest apartament mobile asupra cărora privilegiul poate fi exercitat (3), deși este de principiu că art. 1446, care obligă pe locatar a mobilă îndeajuns casa închiriată, nu se aplică la închirierea apartamentelor mobilate (4).

Locatorul
unui aparta-
ment mobilat.
Controversă.

Cât pentru locațiunile de *mobile*, ele n'au părut destul de importante spre a se conferi locatorului un privilegiu. Asemenea locatori nu se vor folosi deci de privilegiul statornicit de art. 1730, 1° (5).

Locatorul de
lucruri mobile
nu are pri-
vilegiu.

3° Creanțele garantate prin privilegiul locatorului.

Acest privilegiu garantează chiriile și arenzile (art. 1730, al. 1°, *ab initio*), și chiar dobânda lor convențională, această dobândă fiind un accesoriu al chiriei sau arendeii (6), precum

(1) Domat, *Lois civiles*, III, p. 450, No. 12 (ed. Carré). Vezi și Persil, *Régime hypothécaire*, I, p. 88, No. 1 (ed. din 1833).

(2) Colmet de Santerre, IX, 28 bis III; Pand. fr., v^o cit., 1056; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 359; P. Pont, *Idem*, I, 123, p. 94 (ed. a 3-a, 1883); Guillouard, *Idem*, I, 297. — *Contrà*: Laurent, XIX, 428 urm.; T. Huc, XIII, 63.

(3) Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 356, *in fine*; Guillouard, *Idem*, I, 266; Pand. fr., v^o cit., 1069 și 1337 urm. — Vezi însă în sens contrar, Trib. Bruxelles, D. P. 67. 3. 79; Trib. Paris, *Dreptul* din 1910, No. 30; T. Huc, XIII, 50, etc.

(4) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 133.

(5) Thiry, IV, 368, *in fine*; Cloes, *op. cit.*, I, 424; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 357; Guillouard, *Idem*, I, 263; P. Pont, *Idem*, I, 116; Thézard, *Idem*, I, 336; T. Huc, XIII, 49; Pand. fr., v^o cit., 1028 urm.; Laurent, XXIX, 380, și toți autorii.

(6) C. București, *Dreptul* din 1901, No. 27 și *Cr. judiciar* din 1903, No. 66.

și reparațiile locative și toate obligațiile cari decurg din clauzele contractului, deci și despăgubirile pentru daunele aduse imobilului de către locatar sau arendaș (art. 1730, 1°, *in fine*) (1).

Garant. defici-
tului cauzat
prin reînchi-
rierea imobi-
lului cu un
preț mai mic.

În baza acestui principiu s'a decis că privilegiul locatarului se aplică și deficitului ce ar rezultă atunci când, reziliându-se contractul din culpa locatarului sau arendașului, s'ar închiria sau arenda imobilul în contul fostului chirieș sau arendaș, cu un preț mai mic decât acel al contractului primitiv (2).

Garant. bani-
lor avansați
de arendașor,
arendașului.
Controversă.

Se decide, în genere, că acest privilegiu există și în privința banilor avansați de către arendașor, arendașului, atunci când aceste avansuri au fost făcute în baza unei obligații izvorâte din contract (3), și după unii, chiar dacă aceste avansuri n'ar fi fost făcute în baza contractului (4).

Variarea în-
tinderei pri-
vilegiului.

În ceea ce privește chiriile și arenzile, întinderea privilegiului variază după cum contractul este autentic sau are măcar dată certă, ori este verbal sau scris, însă fără dată certă (5).

(1) Cas. rom. Bult. S-a I, 1881, p. 575 și *Dreptul* din 1881, No. 64. Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 394; P. Pont, *Idem*, I, 124; Colmet de Santerre, IX, 28 bis XII; Laurent, XXIX, 406; Beudant, *Sûretés personnelles et réelles*, I, 413, etc.

Dr. roman.

Și la Romani, ipoteca tacită conferită locatorului garantă, pe lângă chirii și arenze, toate creanțele cari puteau să derive din contractul de locațiune, de exemplu: despăgubirile datorite de locatar din cauza abuzurilor sale de folosință, *non solum pro pensionibus, sed et si deteriorem habitationem fecerit culpa sua inquilinus*. (L. 2, Dig., *In quibus causis pignus vel hypotheca tacite contrahitur*, 20, 2).

(2) Cas. rom. Bult. 1894, consid. dela p. 541 și *Cr. judiciar* din 1894, No. 25, p. 197.

(3) Cpr. Pothier, *Louage*, IV, 254; Cloes, *Privil. et hypothèques*, I, 432; Duranton, XVII, 177 și XIX, 96; C. Douai, Sirey, 51. 2. 77.

(4) Pothier, *op. și loco cit.*; Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 154; Duranton, XIX, 97; Beudant, *op. cit.*, I, 413, p. 357.—*Contrà*: Cloes, *op. și loco supra cit.*

(5) De fapt contractele scrise vor avea în totdeauna dată certă, din cauza vizărei exemplarului care se găsește în mâna locatarului sau arendașului de către administrația financiară (art. 40 din L. timbrului). Cpr. Cas. rom. Bult. 1894, consid. dela pag. 541.

În cazul întâi, adică, când contractul este autentic sau are măcar dată certă, locatorul sau arendătorul are privilegiu pentru toată chiria sau arenda pe tot timpul ce rămâne a curge până la expirarea contractului (1).

Cazul când contractul este autentic sau are dată certă.

Acest privilegiu nu se poate pierde printr'un fapt posterior, care ar putea să survie în averea și starea de fapt a locatarului, cunoscută proprietarului, și asupra căreia el a înțeles să-și exercite privilegiul său la facerea contractului. Deci, în caz de faliment al locatarului, chiar dacă s'a fixat o cotă concordatară pentru toate datoriile sale, către alți creditori, privilegiul ce locatorul are asupra mobilelor chiriașului său nu poate fi pierdut, nici micșorat, chiar dacă el n'ar fi intentat nicio acțiune, sau nu s'ar fi prezentat cu creanța chiriei sale la verificare (2).

Falimentul locatarului.

Când legea conferă locatorului dreptul *la toate câștiurile viitoare*, ea îl autoriză prin aceasta însăși a cere plata unei datorii înainte de scadența ei. Această anticipație se justifică, zice Troplong (3), prin natura privilegiului, care afectează atât de mult lucrul constituit drept siguranță a plății, încât legiuitorul a preferat să anticipeze termenul datoriei, spre a nu compromite interesele creditorului privilegiat.

Anticiparea termenului datoriei.

În cazul când contractul este verbal sau scris, însă fără dată certă, locatorul sau arendătorul are privilegiu numai pentru chiria sau arenda *pe anul curent*, adică: pe anul în care s'a produs faptul care face ca locatorul sau arendașul să fie insolubil, și care a dat loc la un concurs de credi-

Cazul când contractul este verbal sau scris, fără dată certă.

(1) Pe lângă chiria sau arenda pe anul curent și aceea viitoare până la expirarea contractului, locatorul sau arendătorul are privilegiu nu numai în privința câștiurilor ajunse la scadență după ce contractul a dobândit dată certă, dar chiar și în privința acelor care au devenit exigibile înainte ca contractul să fi dobândit dată certă, exceptându-se, bine înțeles, cazurile de fraudă și de exercitare a acțiunii pauliene. Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 401; Valette, *op. cit.*, 62; Guillouard, *Idem*, I, 312; Murlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 102, p. 283. — Vezi însă P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 126. Vezi asupra acestei controverse, Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 1439 urm.

(2) Cas. rom. Bult. 1902, p. 746 urm.

(3) Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 155. Cpr. Cloes, *Idem*, I, 439.

tori ⁽¹⁾, și pe anul viitor (art. 1730, 1° § *ab initio*), el rămânând pentru rest un creditor chirografar.

Motivul pentru care legea are mai multă încredere în contractele autentice sau cu dată certă, decât în cele verbale sau scrise, însă fără dată certă, pentru că aceste din urmă au putut, cu cea mai mare ușurință, să fie făcute de ocazie, după o înțelegere prealabilă între locator și locatar sau arendaș, spre a fraudă pe creditorii acestui din urmă ⁽²⁾.

Existența privilegiului pentru anii trecuți. Controversă.

Legiuitorul, ocupându-se numai de anul curent și de acei viitori, chestiunea este de a se ști dacă locatorul poate invoca privilegiul său pentru anii trecuți, a căror chirie sau arendă n'a fost încasată, admițându-se, bine înțeles, că aceste chirii sau arenze n'au fost prescrise conform art. 1907 din codul civil. Afirmativa este neîndoelnică: 1° pentru că art. 1730 declară privilegiate, în termeni generali, chiriile și arenzile; și 2° pentru că distincția făcută de acest text, între contractele autentice sau cu dată certă și acele fără dată certă, se referă numai la anii viitorii; 3° în fine, pentru că art. 610 Pr. civ. permite proprietarilor și principalilor locatari sau arendași să exercite privilegiul lor pe cale de sechestru *pentru chiriile sau arenzile neplătite și datorite* ⁽³⁾.

Art. 1437.
Tacită relocație.

De câteori, la expirarea unui contract autentic sau sub semnătură privată având dată certă, locatarul rămâne și este lăsat în posesiune, atunci se îndeplinește o tacită relocație sau reconducție care, după art. 1437 C. civ., se consideră ca un nou contract, însă fără termen de astă dată.

Existând deci, în specie, un contract de locație, se în-

(1) C. București, *Dreptul* din 1901, No. 27 și din 1902, No. 26; *Cr. judiciar* din 1903, No. 66; Beudant, *op. cit.*, I, 420, etc.

(2) Cpr. Beudant, *op. cit.*, I, 420, p. 363; Thiry, IV, 370, p. 329; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 400; Guillouard, *Idem*, I, 311; Moulon, *op. cit.*, I, 90, p. 248; D. Negulescu, *Teoria privilegiilor*, p. 20, No. 19, etc.

(3) Cpr. D. Negulescu, *op. cit.*, pag. 21, No. 20. — Cu toate acestea, chestiunea este controversată. Vezi în diferite sensuri, Beudant, *op. cit.*, I, 420, p. 363 urm.; Valette, *op. cit.*, 63, p. 73 urm.; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 405; Thézard, *Idem*, 381, p. 453 urm.; Guillouard, *Idem*, I, 316; Aubry et Rau, III, § 261, p. 239, text și nota 27 (ed. a 5-a); C. Metz, D. P. 59. 2. 8; Sirey, 59. 2. 129. Vezi asupra acestei controverse, Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 1449 urm.

țeleg că tacita relocație va fi garantată prin privilegiul locatarului (1); însă fiindcă, în specie, acest nou contract nu este nici autentic, nici măcar cu dată certă, privilegiul se va exercita numai pentru chiria sau arenda pe anul curent și pe anul viitor (2).

4° Dreptul de reînchiriere sau rearendare al creditorilor locatarului sau arendașului.

De câteori contractul este autentic sau are măcar dată certă, și locatorul primește plata anticipată a anilor viitori, locatarul sau arendașul are drept a se folosi de imobilul închiriat sau arendat pentru tot timpul ce rămâne încă a curge. El nu se poate însă folosi de acest drept, fiindcă-l presupunem falit sau insolubil. De aceea legea conferă creditorilor săi dreptul de a reînchiria casa sau de a rearendă moșia pentru timpul ce mai rămâne a curge după contract, și de a se folosi de acest contract, sub îndatorirea însă de a plăti locatarului tot ce i se datorește. Această dispoziție este foarte echitabilă. Ea este pentru creditorii o compensație a prejudiciului ce suferă prin plata anticipată a câștiurilor și un mijloc de a împiedica pe locator de a avea în acelaș timp și beneficiul câștiurilor și folosința imobilului închiriat sau arendat (3).

Justificarea dispoziției care permite creditorilor locatarului de a reînchiria imobilul.

Pentru ca creditorii să poată uză de această dispoziție echitabilă, se cere însă ca subînchirierea sau subarendarea să nu fi fost oprită prin contract, textul nostru fiind chiar expres în această privință (4).

Neoprirea subînchirierii sau subarendării prin contract.

(1) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 187, *ad notam*.

(2) Martou, *Privil. et hypothèques*, II, 393; Nacu, III, pag. 604, No. 54. — *Contra*: Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 157, care aplică tacitei relocații aceleași principii ca și la contractele autentice, sau având dată certă. Cpr. Pand. fr., v^o cit., 1468 urm.

(3) Vezi Cloes, *op. cit.*, I, 440; Pand. fr., v^o cit., 1547, și autoritățile citate acolo.

(4) În Belgia și în Franța se decide însă, în genere, contrariul. Vezi Martou, *op. cit.*, II, 397; Cloes, *op. cit.*, I, 440; Valette, *op. cit.*, 64, p. 78; Troplong, *op. cit.*, I, 155; Thiry, IV, 372; Aubry et Rau, III, § 261, p. 244 (ed. a 5-a). — *Contra*: C. Paris (24 Februarie 1825), Répert. Dalloz, v^o Louage, p. 409, *ad notam*.

Renunțarea la
beneficiul cla-
uzei prohibitive
din contract.

Se susține însă că proprietarul care uzează, în contra sublocatarului sau subarendașului, de privilegiul ce-i conferă legea, fiind presupus că a renunțat la beneficiul clauzei prohibitive din contract, nu poate opri pe creditorii chiriașului sau arendașului de a subînchiria sau subarendă imobilul în folosul lor, pentru tot timpul cât contractul mai este încă lucrător ⁽¹⁾.

Creditorii cari
uzează de fa-
cultatea ce le
dă legea, tre-
buie să plă-
tească locato-
rului tot ceea
ce i se dato-
rește.

Am văzut că creditorii, cari uzează de facultatea ce le conferă legea de a reînchiria sau rearendă imobilul, trebuie să plătească proprietarului tot ce i se datorește. Astfel, dacă presupunem că erau datorii doi ani trecuți și trei ani viitori, și că vânzarea mobilelor afectate la privilegiul locatorului nu a ajuns spre a se plăti decât cei doi ani trecuți și un an viitor, creditorii cari voesc să reînchirieze sau să rearendeze imobilul, vor trebui să plătească locatorului cei doi ani viitori, plus reparațiile locative și, în genere, tot ce locatorul datorește cu ocazia executării contractului. Reînchiriând sau rearendând imobilul, ei se obligă personal față de locator ⁽²⁾.

Plata câștiur-
rilor anilor
neplătiți. Con-
troversă.

Chestiunea este însă de a se ști dacă, atunci când prețul mobilelor afectate la acest privilegiu nu ajunge decât la plata unei părți din anii viitori, creditorii pot sau nu să reînchirieze sau să rearendeze imobilul pentru numărul anilor viitori cari au fost plătiți, fără a plăti câștiurile celorlalți ani. Afirmativa este admisă de unii ⁽³⁾, însă chestiunea este foarte controversată.

5° Lucrurile asupra cărora se exercită privilegiul locatorului.

Lucrurile asupra cărora se exercită privilegiul locatorului sunt, pentru casă, toate mobilele din ea ⁽⁴⁾, iar pentru

(1) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 78, text și nota 1.

(2) Cpr. Thiry, IV, 373; Martou, *op. cit.*, II, 398, etc.

(3) Vezi Martou, *op. cit.*, II, 400; Valette, *op. cit.*, 64, p. 80; Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 95, p. 250; Duranton, XIX, 91. — Vezi însă Aubry et Rau, III, § 261, p. 243, text și nota 30 (ed. a 5-a); Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 439; Guillouard *Idem*, I, 324; Laurent, XXIX, 402; Thiry, IV, 374. Vezi asupra acestei controverse, Pand. fr., v^o *cit.*, 1565 urm. Vezi și Cloes, *op. cit.*, I, 441, etc.

(4) Cpr. art. 1478 C. Calimach (1101 C. austriac).

moșie, toată recolta anului curent și tot ce servește la exploatarea ei (1).

Locatorul nu are însă privilegiu asupra unei sume de bani ce locatarul ar avea să primească dela cineva (2). Banii datoriti locatarului.

Dacă, odată cu un imobil, s'au închiriat și mobile prin destinație, precum ar fi, de exemplu, mobilierul unui otel, chiria lor este plătită cu privilegiu, ca și chiria otelului din care aceste mobile fac parte integrantă (3). Mobilele prin destinație.

Prin cuvântul general *casă (tectorium)* se înțelege nu numai o casă de locuit, ci și o prăvălie, o magazie, o uzină, un grajd, etc. și chiar un șopron sau o șură sub care s'ar pune trăsuri, cai, ori alte lucruri (4); iar prin *moșie* se înțelege orice fond rural, fie că ar exista sau nu ar exista pe el clădiri (5). Ce se înțelege prin casă și moșie.

Prin *mobilele* casei se înțeleg toate acele cari o garnisesc, precum: mesele, scaunele, oglinzile, tablourile, paturile, cărțile cari compun o bibliotecă, o galerie de tablouri sau o colecție de medalii ori alte antichități, tacâmurile și serviciile de masă, lucrurile depuse în pod, în pivnițe sau în alte locuri, fie că servesc sau nu la consumație, și chiar hainele, rufele, albiturile și instrumentele Ce se înțelege prin mobile. Controversă.

(1) Cpr. art. 1480 C. Calimach (1101 C. austriac). — Proprietarul nu este însă obligat a urmări întreaga recoltă, el putând urmări numai o parte din ea. Trib. Roman, *Dreptul* din 1902, No. 85.

(2) Cas. rom. Bult. 1889, p. 419 și *Dreptul* din 1889, No. 37, p. 292.

(3) C. București, *Dreptul* din 1901, No. 27, consid. dela p. 213 coloana 2.

(4) Cpr. Pand. fr., v^o cit., 1077; Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 153; Cloes, *Idem*, I, 445, etc. Iată cum se exprimă în această privință Domat (*Lois civiles*, III, p. 454, No. 18): „*Ce privilège des propriétaires des maisons sur les meubles des locataires, s'étend aux propriétaires des boutiques, des greniers et de tous autres lieux, sur les meubles que les locataires de ces lieux peuvent y avoir*“. „*Si horreum fuit conductum, vel diversorium, vel area, tacitam conventionem de in vectis illatis, etiam in his locum habere putat Neratius. Quod verius est*“. (L. 3, Dig., *In quibus causis pignus, vel hypotheca tacitè contrahitur*, 20, 2).

(5) Cpr. Beudant, *Suretés personnelles et réelles*, I, 440, p. 387, text și nota 1.

necesare la exercițiul profesiei locatarului, afară bine înțelese de acele lucruri cari, după lege, nu pot fi urmărite⁽¹⁾.

C. german.
Art. 559.

Art. 559 din codul german dispune anume că dreptul de gaj al locatarului (*das Pfandrecht*) nu se întinde la lucrurile ce nu pot fi urmărite⁽²⁾.

Art. 406 urm.
Pr. civ.

Toate aceste lucruri, afară de acele sustrase dela urmărirea creditorului (art. 406 urm. Pr. civ. și art. 110 L. judecăt. de ocoale din 30 Decembrie 1907), sunt lovite de privilegiul locatorului.

Banii, juvaerele, creanțele, etc. Controversă.

Nu intră însă în această categorie, după părerea generală admisă în Franța⁽³⁾: banii⁽⁴⁾, juvaerele ce se găsesc în casa locatarului sau sublocatarului⁽⁵⁾, nici creanțele sau titlurile la purtător⁽⁶⁾, nici brevetele de invenție⁽⁷⁾, etc.

(1) Cpr. Planiol, II, 2468; Pand. fr., v^o cit., 1095 urm., și autoritățile citate acolo. — *Contra*: (în privința hainelor și rufofelor), Thézard, *Privil. et hypothèques*, 343, p. 456.

(2) „*Es erstreckt sich nicht auf die der Pfändung nicht unterworfenen Sachen*“. Vezi *supra*, p. 322 nota 1.

(3) Trebuie însă să observăm că, la noi, art. 1730, 1° nu vorbește, ca textul corespunzător francez, de mobilele care *garanisesc casa închiriată, ci de toate mobilele din ea*.

(4) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1908, No. 40, p. 325.

(5) Pand. fr., v^o *Bail en général*, 1321 și *Privil. et hypothèques*, 1102; T. Huc, XIII, 55; Martou, *Privil. et hypothèques*, II, 408; Guilouard, *Idem*, I, 279, 280; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 366; Laurent, XXIX, 413; Aubry et Rau, III, § 261, p. 228, text și nota 8 (ed. a 5-a); Thiry, IV, 377; Colmet de Santerre, IX, 28 bis IV; André, *Tr. pratique du régime hypothécaire*, 176, p. 90; Persil, *Régime hypothécaire*, I, No. 5, p. 93; D. Negulescu, *Teoria privilegiilor*, p. 18, etc. — *Contra* (în privința juvaerelor), Planiol, II, 2468 (ed. a 5-a); Baudry-Lacantinerie, II, 1377 (ed. a 9-a); P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 121. Cpr. Pothier (*Louage*, IV, 248, 250), care admite privilegiul locatorului asupra juvaerelor, nu însă asupra banilor ce s'ar găsi în casa închiriată.

Costume, decoruri, etc.

Încât privește costumele și decorurile de teatre, vezi T. Huc, XIII, 55.

(6) Vezi Pothier, *op. cit.*, IV, 251; Mourlon, III, 1277, *in fine*, și autorii citați în nota precedentă. Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul*, din 1908, No. 40, p. 325.

(7) Aubry et Rau, III, § 261, p. 228 (ed. a 5-a); C. Lyon, Sirey, 64. 2. 232; D. P. 64. 2. 234. — S'a decis, de asemenea, că privilegiul locatorului nu poate fi exercitat asupra produselor bănești provenite din industria locatarului continuată de sindic. C. Paris, D. P. 61. 5. 386, No. 1.

Privilegiul locatorului există însă asupra mărfurilor aflătoare în prăvălia locatorului, ca și asupra obiectelor prime și acelor manufacturate ce se găsesc în fabrici, pentru că aceste lucruri au menirea de a fi consumate sau vândute și înlocuite prin altele⁽¹⁾.

Mărfurile locatorului aflătoare în prăvălii, fabrici, etc.

În caz însă când comerciantul locator și-ar vinde toată marfa, lichidând comerțul său, locatorul ar fi în drept a lua măsuri pentru a-și asigura privilegiul său⁽²⁾.

Locatorul își exercită privilegiul său nu numai asupra mobilelor locatorului, ci și asupra acelor ale sublocatarilor săi, după cum dispun anume atât art. 1478 din codul Calimach, cât și art. 611 din procedura civilă actuală, însă bine înțeles numai până la concurența prețului sublocațiunii, căci altfel locatorul principal ar fi făcut, prin sublocațiune, acest privilegiu iluzoriu⁽³⁾.

Exercit. privil. asupra mobilelor sublocatarilor.

Mai mult încă, privilegiul statornicit de art. 1730, 1° se exercită, în principiu, și asupra mobilelor aparținând terțiilor, dacă se stabilește că, în momentul încheierii contractului, locatorul credea, de bună credință, că aceste mobile aparțineau locatorului său⁽⁴⁾.

Asupra lucrurilor aparținând terțiilor.

(1) Cpr. Pothier, *Louage*, IV, 249; Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 365; Guillouard, *Idem.* I, 274, *in fine*; Thiry, IV, 377; Laurent, XXIX, 416; Colmet de Santerre, IX, 28 bis V; Pand. fr., v^o *cit.*, 1106; Trib. Brăila, *Dreptul* din 1883, No. 86; C. Paris, D. P. 87. 2. 52; Sirey, 87. 2. 203, etc.

Încât privește mărfurile eșite din magazinele locatorului comerciant, declarat în stare de faliment, vezi art. 783, 2° C. com.

(2) Baudry-Lacantinerie, *Précis*, II, 1377, *in fine* (ed. a 9-a).

(3) Vezi autoritățile citate în tom. IX al Coment. noastre, p. 70, 71, nota 3. Cpr. Planiol, II, 2471; Thiry, IV, 380; Pand. fr., v^o *cit.*, 1377 urm.; Cas. rom. Bult. S-a 1, 1884, p. 411, etc. În codul german, privilegiul sau dreptul de gaj al locatorului nu se întinde, din contra, asupra mobilelor aparținând terțiilor sau sublocatarilor (art. 559). Vezi Ernst Barre, *Bürgerliches Gesetzbuch und Code civil*, § 58, *in medio*, p. 86. Vezi și *supra* p. 322, nota 1.

C. german. Art. 559.

(4) Cas. rom. și C. Galați, Bult. 1890, p. 248 și *Dreptul* din 1888, No. 16; C. Orléans, *Pand. Périod.* 1907. 2. 42; *Pand. Périod.* 1900. 2. 342. Cpr. Trib. Covurlui, *Cr. judiciar* din 1907, No. 2 (motive); Planiol, II, 2399, 2470; Guillouard, *Privil. et hypothèques*, I, 282; Thiry, IV, 378, 379; Pand.

Pentru aceasta trebuie însă ca mobilele terțiilor să nu fi fost aduse de locatar în treacăt, cu titlu de depozit⁽¹⁾, sau numai pentru un timp determinat⁽²⁾.

Mobilele dotale ale femeii. Controversă.

În baza acestui principiu se decide, cu drept cuvânt, deși chestiunea este controversată, că mobilele dotale introduse în imobilul închiriat de bărbat, sunt supuse privilegiului locatorului, dacă acest din urmă este de bună credință, adică dacă el n'a fost încunoștiințat că aceste mobile aparțineau femeii⁽³⁾.

Art. 1730, 5°.

Tot în baza aceluiaș principiu s'a mai decis că privilegiul locatorului primează pe acel al vânzătorului lucrului (art. 1730, 5°), atunci când cel dintâiu era de bună credință, adică, n'a știut că prețul lucrurilor introduse la el de către locatar sau arendaș, era încă datorit⁽⁴⁾.

Aducerea la cunoștința locatorului că mobilele aparțin terțiilor.

Cei de al treilea, cari aduc mobile în casa locatorului, vor face deci foarte bine de a preveni despre aceasta pe locator, fie printr'o somație extrajudiciară (aceasta ar fi încă cel mai bun mijloc), fie printr'o scrisoare recomandată, fie altfel. La nevoie, terții ar putea chiar să dovedească prin martori că ei au adus faptul la cunoștința locatorului⁽⁵⁾.

fr., v^o *cit.*, 1264 urm., 1270 urm., și autoritățile citate acolo. Vezi și tom. IX al Coment. noastre, p. 131, text și nota 2.

(1) Cpr. C. Bordeaux, *Pand. Périod.* 1905. 2. 33.

(2) Cpr. C. Alger, D. P. 94. 1. 182. — Vezi însă Guillaouard, *op. și loco supra cit.*

(3) Cas. rom. Bult. 1907, p. 1352; *Cr. judiciar* din 1907, No. 64 și *Dreptul* din 1907, No. 78 (cu observ. noastră), precum și alte autorități, citate *pro și contra* în tom. IX al Coment. noastre, p. 131, nota 2.

(4) Cas. fr. D. P. 1909. 1. 57. Vezi și *infrà* explicarea art. 1730, 5°.

(5) Beudant, *Suretés personnelles et réelles*, 1, p. 356. — Chestiunea de a se ști dacă terțiul, care pretinde a fi proprietarul mobilelor ce se găsesc în casa locatorului, a adus sau nu la cunoștința locatorului drepturile ce el pretinde a avea asupra acestor mobile, este o chestie de fapt de suverana apreciere a instanțelor de fond. Cas. fr. Sirey, 83. 1. 360; D. P. 83. 1. 443; Cas. rom. Bult. 1905, p. 1684 (motive). — În orice caz, cunoștința locatorului despre aceasta se va putea dovedi conform dreptului comun, adică: 1° prin notificarea sau scrisoarea ce i s'a făcut; 2° prin mărturisirea sau jurământul locatorului; 3° prin martori, fiindcă această dovadă este de drept comun, de căteori este vorba de un fapt ma-

Nu sunt însă supuse acestui privilegiu: lucrurile unei persoane, pe care locatarul a primit-o la el, dându-i ospitalitatea, în calitate de rudă sau amic⁽¹⁾.

Lucrurile ne-supuse privilegiului.

Privilegiul locatorului nu se întinde, de asemenea, asupra mărfurilor pe care un comisionar locatar le are în casa sa spre a fi vândute în socoteala comitentului său⁽²⁾.

Mărfurile străine aflătoare la comisionari.

Sunt însă cazuri excepționale în cari locatorul poate să știe că lucrurile aflătoare în imobilul închiriat sunt străine. Aceasta se va întâmpla mai cu samă pentru micii profesioniști, precum sunt, de exemplu: ceasornicarii, în privința ceasornicelor depuse la dâșii spre a fi reparate; spălătoresele, în privința rufelor ce li se încredințează spre a fi spălate; hangii sau otelierii, în privința lucrurilor călătorilor, etc.⁽³⁾.

Cazuri excepționale în cari locatorul știe că lucrurile sunt străine.

Locatorul nu va exercită, de asemenea, privilegiul său asupra lucrurilor pierdute sau furate, introduse de locatar în imobilul închiriat, proprietarul acestor lucruri putând să le revendice în timp de trei ani din ziua pierderii sau furei lor (art. 1909)⁽⁴⁾.

Lucrurile pierdute sau furate. Art. 1909.

terial; 4° și în fine, prin prezumpții grave, precise și concordante (art. 1203). Cpr. Beudant, *op. cit.*, I, 412, p. 356, nota 2; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 380; Cas. rom. Bult. 1905, p. 1684 (motive), etc.

- (1) Duranton, XIX, 82, *in fine*. Iată cum se exprimă, în această privință, Domat (*Lois civiles*, III, p. 453, No. 17): „*Si un locataire reçoit et loge gratuitement une autre personne dans la maison qu'il tient à louage, les meubles de cette personne ne seront pas affectés pour les loyers du logement dont le locataire lui aura fait part*“. „*Pomponius scribit: si gratuitam habitationem conductor mihi praeſtiterit, in vecta a me domino insula pignori non esse*“. (L. 5, Dig., *In quibus causis pignus vel hypotheca tacite contrahitur*, 20, 2).
- (2) Duranton, XIX, 84. — *Quid juris* în privința mobilelor unei persoane căreia locatarul ar fi acordat o abitație gratuită în casa închiriată? Vezi Duranton, XIX, 83.
- (3) Cpr. Pothier, *Louage*, IV, 245; Planiol, II, 2399 și 2470; Duranton, XIX, 82; Beudant, *op. cit.*, I, p. 356, nota 2, *in fine*; Arntz, IV, 1673; Pand. fr., v^o *cit.*, 1348 urm. și autoritățile citate acolo; Cas. fr., Sirey, 73. 1. 121; D. P. 74. 1. 442. Vezi și L. 32, *in fine*, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1.
- (4) Thiry, IV, 379, *in fine*; Arntz, IV, 1673, *in fine*; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 381; Guillouard, *Idem*, I, 283; Valette,

Privil. arendătorului asupra mobilelor care nu servesc la exploatarea moșiei arendate.

Am vorbit până acum numai de privilegiul ce locatorul are asupra mobilelor din casa închiriată. În privința moșiilor sau altor fonduri rurale în genere, art. 1730 dispune că arendătorul are privilegiu asupra tuturor mobilelor cari servesc la exploatarea moșiei, precum: vitele, instrumentele de cultură, etc., după cum dispune anume și art. 1480 din codul Calimach (1101, *in fine* C. austriac).

Asupra recoltei anului curent.

Independent de acest privilegiu, care se întemeiază pe ideea de gaj, arendătorul mai are încă un privilegiu asupra întregii recolte a anului curent ⁽¹⁾, adică a anului în care s'a produs concursul de creditori, iar nu însă și a anilor precedenți, fie că această recoltă este culeasă sau încă prinsă de rădăcini ⁽²⁾.

Art. 467 urm. Pr. civ.

Cât timp recolta se găsește încă prinsă de rădăcini, ea fiind clasificată de lege între imobile (art. 465 C. civ.), locatorul nu poate s'o urmărească, spre a-și exercită privilegiul său, decât conform art. 467 urm. Pr. civ. (*saisie-brandon*) ⁽³⁾.

Temeiul juridic al privil. asupra recoltei.

Privilegiul asupra recoltei nu se mai întemeiază, ca privilegiul asupra mobilelor casei închiriate și a pojijiei moșiei arendate, pe ideea de gaj, ci pe împrejurarea că arendătorul este acela care a pus recolta în patrimoniul

Idem, 56; Thézard, *Idem*, 344; Martou, *Idem*, II, 418; Laurent, XXIX, 425; Aubry et Rau, III, § 261, pag. 236 (ed. a 5-a); Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 86. Cpr. Planiol, II, 2400. — *Contra*: Colmet de Santerre, IX, 28 *bis* VIII.

- (1) Plata arenzei fiind privilegiată asupra recoltei, sau mai bine zis asupra prețului recoltei, nu se scade din ea impozitul fonciar, atunci când acest impozit este pus în sarcina arendașului. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1882, No. 26. — În Franța, se decide că privilegiul arendătorului se exercită și asupra anilor trecuți, dacă recoltele au fost înmagazinate pe moșia arendătorului, nu însă pe altă moșie, fie străină, fie a arendașului. Cpr. Planiol, II, 2621; Thiry, IV, 381, etc.
- (2) Cpr. C. Besançon, *Répert. Dalloz, Supplément*, v^o *Privil. et hypothèques*, 80, nota 1. — Prin recolta unei vii, nu trebuie înțeles numai rodul viei, ci și vinul care este produsul acestui rod. Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 158, *in fine*; Rolland de Villargues, *Répert. de notariat*, v^o *Privilège*, 93, etc.
- (3) Cpr. Martou, *Privil. et hypothèques*, II, 425; Baudry et Lonyes, *Idem*, I, 384, etc.

arendaşului, căci dacă el nu i-ar fi dat moşia în arendă, arendaşul n'ar fi avut nicio recoltă (1).

Privilegiul asupra recoltei anului curent subzistă, chiar dacă ea a fost transportată de pe moşia care a produs-o, căci acest privilegiu nu este supus condiţiei revendicării într'un termen hotărît, după cum este supus privilegiul asupra mobililor ce se găsesc în casa închiriată sau pe moşia arendată (2).

In caz de pierderea recoltei prin forţă majoră, dacă ea a fost asigurată, privilegiul arendaşului se întinde, conform art. 1721 C. civil, asupra despăgubirii datorite arendaşului de către compania de asigurare (3).

In caz de vânzare de bună voe a recoltei, unui terţiu, privilegiul asupra acestei recolte subzistă cât timp ea n'a fost predată cumpărătorului, pentru că arendaşul nu-şi poate pierde dreptul său prin singurul efect al voinţei debitorului (4).

Odată însă recolta predată cumpărătorului, privilegiul arendaşului se stinge din cauza principiului înscris în art. 1909, dacă arendaşul nu-şi exercită dreptul său de revendicare (5).

(1) Cpr. Thiry, IV, 381; Planiol, II, 2472 și 2621: Beudant, *op. cit.*, I, 440, p. 387; C. Craiova, *Cr. judiciar* din 1902, No. 22, p. 188 (motive). Vezi și *suprà*, 400 și 401.

(2) Répert. Dalloz, *Supplément*, v^o *Privil. et hypothèques*, 80; C. Besançon, Répert. Dalloz, *Supplément*, v^o și *loco suprà cit.*, pag. 23, nota 1.

(3) Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, 386 urm.; Baudry-Lacantinerie, II, 1378 (ed. a 9-a). Vezi explic. art. 1721, *suprà*, p. 353 urm.

(4) Cpr. C. Iași, *Dreptul* din 1902, No. 28 (cu observ. noastră). Această decizie pune în principiu că dreptul de revendicare este conferit locatorului fără nicio deosebire, oricare ar fi scopul strămutării averii mișcătoare de pe moşie, fie că ea a fost înstrăinată, fie că ea a fost numai strămutată în interesul arendaşului, și locatorul o poate revendica în toate cazurile pentru a o readuce pe moşie, spre a-și exercita asupra ei privilegiul său.

(5) Répert. Dalloz, *Supplément*, v^o *cit.*, 82. Cpr. Martou, *op. cit.*, II, 426. — Se susține chiar de unii, că revendicarea nu poate fi exercitată contra unui cumpărător de bună credință, de câteori este vorba de fructe și recolte care, prin natura lor, sunt destinate a fi vândute. Vezi Répert. Dalloz, *Supplément*, v^o *cit.*, 133, și autoritățile citate acolo. Cpr. Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 456; C. București, *Dreptul* din 1902, No. 58.

6° Dreptul de revendicare conferit locatorului.

Dr. de reven-
dicare. Sanc-
țiune.

Art. 1730, 1° nu se mulțumește a conferi locatorului un privilegiu asupra mobilelor aflătoare în casa închiriată sau pe moșia arendată, ci, ca sancțiune, îi conferă un drept de urmărire (*droit de suite*) asupra susziselor mobile (1).

Locatorul se poate deci opune la ridicarea mobilelor locatarului, având un drept de retenție asupra lor (2).

Faptul de a fi dat lucrurile la reparat nu se consideră ca o ridicare sau deplasare a lor (3).

Cazul când
mobilele chi-
riașului au
fost puse
amanet.

S'a decis însă, cu drept cuvânt, că art. 1730, 1° este aplicabil atunci când mobilele chiriașului au fost puse amanet, așa că locatorul este în drept a le revendica dela creditorul amanetar, când acest din urmă le-a ridicat în mod ilegal din imobil (4).

Revend. loca-
torului.

Dacă mobilele care servesc locatorului drept gaj pentru

Origina drep-
tului de re-
vendicare al
locatarului.
Cutuma Pa-
risului. Art.
171.

(1) În dreptul vechiu francez, deplasarea mobilelor locatarului, fără consimțământul locatorului, eră considerată ca un furt al posesiunii, ceace astăzi nu mai este admis. Dreptul de revendicare al mobilelor locatarului sau arendașului, consacrat de art. 1730 1°, este împrumutat dela art. 171 al cutumei Parisului. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text: „*Les propriétaires peuvent suivre les biens de leurs locatifs ou fermiers exécutent, encore qu'ils soient transportez*“. Cpr. Planiol, II, 2478 (ed. a 5-a); Thiry, IV, 382. Această revendicare, zice Beudant (*op. cit.*, I, p. 377, nota 2), își trage origina sa din acțiunea serviană și quasi-serviană a dreptului roman, care dădeau locatorului mijlocul de a pune în mișcare ipoteca sa tacită, ea putând fi îndreptată chiar în contra unui dobânditor de bună credință. Cpr. Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 1597.

(2) Cpr. Cas. rom. Bult. 1889, p. 911. — Cât timp recolta n'a fost ridicată de pe moșie și dusă în alt loc, locatorul își exercită dreptul său de preferință, înaintea altor creditori, fără ca cumpărătorul ei, fie chiar în baza unui act autentic, să se poată opune la aceasta, pe motiv că locatorul ar fi trebuit s'o revendice în termen de 40 zile. Cas. rom. Bult. 1891, pag. 427; Martou, *op. cit.*, II, 426.

(3) André, *Tr. pratique du régime hypothécaire*, 173, pag. 93 (ed. a 2-a). — Astfel, locatorul își conservă privilegiul său asupra trăsurilor pe care locatarul le-ar fi dat la reparat. C. Paris, Sirey, 79. 2. 245.

(4) Cas. rom. Bult. 1908, p. 639 și *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 33. Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 446.

siguranța sa, au fost ridicate de pe loc fără consimțământul său ⁽¹⁾, el poate să le revendice (*vindicatio pignoris*), spre a-și exercita asupra lor privilegiul său, dacă a exercitat această revendicare în termen de 40 de zile, când este vorba de mobilele unei moșii, și în termen de 15 zile, când este vorba de mobilele unei case (art. 1730, 1° § ultim) ⁽²⁾, sub pedeapsă de a-și pierde privilegiul său, și de a veni asupra acestor mobile în concurență cu ceilalți creditori ai locatarului sau arendașului (*au marc le franc*) ⁽³⁾.

(1) Acest consimțământ poate fi atât expres cât și tacit. Trib. Manifest. con-
Brăila (motive), *Dreptul* din 1883, No. 85, p. 708; C. Bu- simțământului
curești, *Dreptul* din 1885, No. 62. — Chestiunea de a se ști locatarului.
dacă există sau nu consimțământ este o chestie de fapt, care rezultă din împrejurări și care se apreciază în mod suveran de instanțele de fond. Martou, *op. cit.*, II, 433. Câteodată consimțământul locatorului este presupus, de exemplu: în privința recoltelor anilor precedenți înmagazinate pe moșia arendată, etc. Cpr. Thézard, *op. cit.*, 349, p. 463, 464; Laurent, XXIX, 445; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 449; Martou, *op. cit.*, II, 434; Guillaouard, *Idem*, I, 343; Colmet de Sarterre, IX, 28 bis XXXI; Aubry et Rau, III, § 261, p. 252 (ed. a 5-a); D. Negulescu, *op. cit.*, p. 22, nota 1, etc.

(2) Cpr. Cas. rom. Bult. S-a 1, 1878, p. 282; Bult. 1885, pag. 719; Bult. 1908, p. 639. — Această revendicare nu este aceea
Caracterul
revendicărei
pe care o are
locatorul.
ordinară, întemeiată pe dreptul de proprietate; ea tinde numai la redobândirea posesiunii mobilelor deplasate și la readucerea lor în casă sau pe moșie, pentru ca locatorul să le poată vinde spre a-și exercita privilegiul său asupra prețului eșit din vânzarea lor. Thiry, IV, 382, *in fine*; Arntz, IV, 1674; Durantou, XIX, 100 bis, etc.

(3) Cpr. Trib. Brăila, *Dreptul* din 1883, No. 86, p. 708 (motive); T. Huc, XIII, 77; Thézard, *op. cit.*, 348; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 459; Guillaouard, *Idem*, I, 354; Pand. fr., v^o cit., 1630; Aubry et Rau, III, § 261, p. 150 (ed. a 5-a); C. Lyon, Sirey, 36. 2. 414. — Dacă locatorul a lăsat să treacă termenul de 40 sau 15 zile, fără a-și exercita acțiunea sa, el nu mai are la dispoziție decât exercițiul acțiunii pauliene. Beudant, *op. cit.*, I, p. 379, *ad notam*.

S'a decis însă că acțiunea în revendicare prevăzută de art. Cazurile când
1730, 1° poate fi exercitată de locatorul privilegiat și în urma locatorul
expirării termenelor statornicite de acest text, dacă lucrurile poate să exer-
au fost strămutate după urmărirea făcută de alți creditori și cite acț. în
se află încă sub custodia ordonată de justiție, destul fiind în revendicare
numai ca el să fi intervenit la urmărire și să fi poprit în în urma exp-
mânile creditorilor secheștranzii suma ce i se cuvine, înainte rării termen-
lor legale.

Motivele deosebirei termenelor de revendicare.

Termenul în care locatorul trebuie să exercite revendicarea, este mai lung în privința mobilelor ridicate de pe moșie decât acel statornicit pentru revendicarea mobilelor ridicate din casă, pentru că proprietățile rurale fiind presupuse mai depărtate de domiciliul locatorului, după toate probabilitățile, el va fi mai târziu informat de ridicarea lor de pe moșie.

De când curge termenul. Controversă.

Acest termen curge dela ridicarea mobilelor din casă sau de pe moșie, dacă ele au fost ridicate pe față ⁽¹⁾, sau din momentul de când locatorul a luat cunoștință de această ridicare, dacă ea a fost făcută prin ascuns sau în mod fraudulos ⁽²⁾.

Aplie. art. 1169.

Proba că acțiunea în revendicare a fost exercitată în termenul legal, incumbă locatorului, pentru că în calitatea sa de reclamant, el trebuie să dovedească tot ce cere și afirmă (art. 1169) ⁽³⁾.

de distribuirea prețului. Trib. Iași, *Dreptul* din 1898, No. 59, p. 478 urm. (sentință pronunțată numai în majoritate). Rămâne însă bine înțeles că, în toate cazurile, locatorul poate să ceară daune dela detentorul mobilelor locatorului, care, prin mijloace frauduloase, l-a pus în imposibilitate de a-și exercita privilegiul său. Cpr. C. Caen, Sirey, 94. 2. 229.

- (1) Guillouard, *op. cit.*, I, 350; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 453; Laurent, XXIX, 444; Planiol, II, 2479; T. Hue, XIII, 75, etc.
- (2) C. București, *Dreptul* din 1902, No. 58; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 453; Thézard, *Idem*, 350; Guillouard, *Idem*, I, 352; Duranton, XIX, 100; André, *Régime hypothécaire*, 184; Aubry et Rau, III, § 261, pag. 253, nota 41 (ed. a 5-a); Laurent, XXIX, 444. Cpr. Cas. fr. Sirey, 95. 1. 88; *Pand. Périod.* 96. 1. 43.—*Contrà*: Valette, *op. cit.*, 67, *in fine*, p. 85; Thiry, IV, 383, p. 336; P. Pont. *op. cit.*, I, 131; Vigie, III, 1267. După acești din urmă autori, termenul ar curge în mod invariabil dela ridicarea mobilelor din casă sau de pe moșie. Cpr. și T. Hue, XIII, 76. In caz de ridicarea mobilelor de pe loc, zie acești din urmă autori, termenul este mai lung (40 de zile) toamai pentru ca locatorul să poată lua cunoștință de ea. Prelungirea acestui termen n'ar avea nicio rațiune de a fi, dacă termenul ar curge numai din momentul de când locatorul a luat cunoștință de deplasarea mobilelor. Vezi Thiry, *loco cit.* Am susținut și noi altă dată această părere (*Dreptul* din 1902, No. 28, p. 227), însă acum, după matură reflexie, ne-am schimbat părerea.

- (3) C. București, *Dreptul* din 1902, No. 58.

Pentru ca revendicarea locatorului să poată avea loc, se cer trei condiții:

1° Mobilele trebuie să fi fost deplasate fără consimțământul expres sau tacit al locatorului;

2° Revendicarea trebuie să fie exercitată în termenul legal, 40 sau 15 zile, după cum este vorba de mobilele unei moșii sau de acele ale unei case (¹).

3° În fine, mobilele rămase în casă trebuie să fie insuficiente la plata creanței locatorului, căci se admite, în genere, că locatarul poate, fără a se teme de revendicarea locatorului, să scoată unele mobile din casă, când acele rămase sunt suficiente pentru plata creanței locatorului. Aceasta rezultă din art. 1446, care permite locatarului de a aduce în casa închiriată numai atâtea mobile câte ajung pentru garantarea locatorului (²).

Chestiunea este însă de a se ști dacă arendătorul poate sechestra și urmări numai mobilele ridicate de pe moșie, sau și recolta vândută de arendaș și transportată aiurea?

(¹) Dacă este vorba de revendicarea unor mobile vândute la un bâlcu sau târg, unui cumpărător de bună credință, locatorul revendicant va trebui să restituie acestui cumpărător prețul plătit de dânsul (argument din art. 1910). Aubry et Rau, III, § 261, p. 150 (ed. a 4-a) și p. 254, nota 42 (ed. a 5-a); Valette, *op. cit.*, 67, p. 84; P. Pont, *op. cit.*, I, 131; D. Negulescu, *op. cit.*, p. 24; Trib. Hazebrouck și Montmédy, Sirey, 85. 2. 92; Sirey, 84. 2. 86. Art. 2280 din codul francez a fost astfel modificat prin legea din 11 Iulie 1892. — *Contrà*: Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 1656, și numeroasele decizii citate acolo.

Afară de acest caz, dobânditorul mobilelor locatorului sau arendașului nu poate să opue buna sa credință acțiunii în revendicare a locatorului. C. București, *Dreptul* din 1885, No. 62; Cas. rom. Bult. S-a I, 1878, p. 282; Bult. 1885, p. 719; Martou, *op. cit.*, II, 435; Baudry et Loynes, I, 446; P. Pont, *Idem*, I, 132; Guillaouard, *Idem*, I, 340; Laurent, XXIX, 438; D. Negulescu, *op. cit.*, p. 23, No. 23. — *Contrà*: Grenier, *Tr. des hypothèques*, II, 311 (ed. belg. din 1833).

(²) Martou, *op. cit.*, II, 436; Guillaouard, *Idem*, I, 344, 345; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 451; Aubry et Rau, III, § 261, p. 253, text și nota 40 (ed. a 5-a); Cloes, *op. cit.*, I, 474; D. Negulescu, *op. cit.*, p. 22, nota 2. — *Contrà*: P. Pont, *op. cit.*, I, 132; Mourlon, *Examen critique du Comment. de Trop- long sur les privilèges*, I, 164, etc.

Condițiile cerute pentru exercițiul act. în revendicare.

Revend. recoltei, vândută de arendaș. Controlversă.

Aplic. art. 1910.

Curtea din București a decis că ultimul alineat al art. 1730, 1° face o deosebire între fructe și celelalte mobile, și nu conferă proprietarului dreptul de a sechestra și revendică recolta vândută de arendaș și transportată în alt loc, afară de cazul când ar fi fraudă la mijloc, adică când cumpărătorul n'ar fi fost de bună credință și, în scop de a păgubi pe arendaș, s'ar fi înțeles cu arendașul spre a transporta recolta aiurea; și aceasta din cauză că fraudă invalidează orice act ⁽¹⁾. *Fraus omnia corrumpit*.

Această soluție este, după părerea noastră, inadmisibilă, pentru că fructele cari compun recolta, prin deslăpșirea lor de pământ, devin mobile și, ca atare, sunt supuse revendicării ⁽²⁾.

III. — Privilegiul hangiuului.

Art. 1730. — Creanțele privilegiate asupra oarecăror mobile sunt :

6° Acele ce are un hangiu, în această calitate, asupra efectelor voiajorilor ce se află în ospătăria sa. (Art. 1198, 2°, 1621, 1623, 1625, 1686, 1733, 1903 § 2 și 3, 1909 C. civ. Art. 2102, 5° C. fr. Art. 20, 6° L. ipotecară belgiană din 1851)

Al treilea privilegiu special mobiliar, este acel al hangiuului sau ospătătorului, asupra *efectelor*, adică, a lucrurilor aduse în han sau ospătărie de către călători.

Origina privil.
hangiuului.

Acest privilegiu, despre care Planiol (II, 2521 1°) zice că nu este un adevărat privilegiu, ci mai mult un drept de retenție ⁽³⁾ asupra lucrurilor călătorului, sau o excepție *non adimpleti contractus*, este împrumutată dela art. 175 al Cuzumei Parisului ⁽⁴⁾.

(1) C. București, *Dreptul* din 1902, No. 58. Cpr. Cas. rom. Bult. S-a I, 1884, considerent dela pag. 8. Vezi și Persil, *Régime hypothécaire*, I, art. 2102, § 2, No. 5, p. 135, 136 (ed. din 1833).

(2) Cpr. Martou, *op. cit.*, II, 430; P. Pont, *Idem*, I, 132; Trop-Long, *Idem*, I, 165; Laurent, XXIX, 446; D. Negulescu, *op. cit.*, p. 22, nota 1. Cpr. C. Iași, *Dreptul* din 1902, No. 28 (cu observ. noastră).

(3) Vezi *suprà*, p. 41, *ad notam*.

(4) Iată cum se exprimă acest text: *Despens d'hôtelage, livrés par hôtes à pèlerins, ou à leurs chevaux, sont privilégiés, et viennent à préférer, devant tout autre, sur les biens et chevaux*

Prin profesiunea sa, hangiu sau ospăătorul este obligat a primi și hrăni călătorii cari vin la el, fără a putea să se asigure de solvabilitatea lor; de aceea li s'a conferit acest privilegiu asupra lucrurilor călătorilor. Motivele privilegiului.

Acest privilegiu se întemeiază, ca și acel al locatorului, pe ideea de gaj tacit, căci hangiu se consideră ca având în posesiunea sa lucrurile aduse de călător. De aceea știm că legea îl declară responsabil de aceste lucruri, ca depozitar (art. 1623 — 1625) ⁽¹⁾. Temeiul juridic al privilegiului.

Prin ospăător, hangiu sau otelier, trebuie să înțelegem acela care ține un han sau un otel, și care are profesiunea de a primi și găzdui, adică, de a da călătorilor hrana, lumina, încălzitul, etc. Ce se înțelege prin hangiu.

Cuvântul *hangiu* (în art. 1903 legea zice: *ospăător sau găzduitor*) nu poate fi deci aplicat cărciumarilor, cari nu găzduesc pe călători, ci le dau numai de băut, chiar dacă consumatorul ar fi adus lucrurile sale în cărciumă; nici cafengiuilor, restauratorilor, birtașilor, etc., și cu atât mai puțin acelora cari țin case de toleranță sau de jocuri la noroc, etc. ⁽²⁾. „*Item fallit in eo qui præberet ludis vetitis*“, zicea Dumoulin asupra art. 175 al cutumei Parisului, dela care am văzut că textul de mai sus este împrumutat. Cărciumarii, cafengii, birtașii, etc.

Toți aceștia nu se bucură deci de privilegiul hangiuilor, după cum nu se bucură, în genere, de el nici acei cari închiriază odăi sau apartamente mobilate ⁽³⁾. Apartamente mobilate. Controversă.

Se decide de asemenea, în genere, că acest privilegiu Persoanele din localitate.

hôtéléz, et les peut l'hostelier retenir jusques'à paiement; et si aucun autre créancier les voulait enlever, l'hostelier a juste droit de soy opposer“. Cpr. Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 201; Martou, *Idem*, II, 498, p. 156; Pand. fr., v^o cit., 2138; Acollas, III, p. 678, 679, nota 3, etc.

(1) Vezi *suprà*, p. 45 urm.

(2) Martou, *op. cit.*, II, 499; P. Pont, *Idem*, I, 163; Troplong, *Idem*, I, 202; Guillouard, *Idem*, I, 424; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 541 urm.; Pand. fr., v^o cit., 2144 urm.; Laurent, XXIX, 506; Cloes, *op. cit.*, I, 553, p. 317; Aubry et Rau, III, § 261, p. 271, nota 76 (ed. a 5-a), etc. Vezi și *suprà*, p. 54, 55.

(3) Guillouard, *op. cit.*, I, 426. — *Contrà*: Laurent, XXIX, 506; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 543; T. Huc, XIII, 105, p. 132; Duranton, XIX, 129; Aubry et Rau, III, *loco supra cit.*, etc.

nu există contra persoanelor din localitate : 1° pentrucă aceste persoane nu sunt călători; și 2° pentrucă hangiul ar putea să se informeze cu ușurință despre solvabilitatea lor⁽¹⁾.

Ce se înțelege prin efectele călătorului.

Privilegiul hangiului exercitându-se asupra *efectelor*⁽²⁾ călătorului transportate în han, se naște întrebarea: ce se înțelege prin acest cuvânt? Prin *efecte* se înțelege astăzi, ca și altă dată, toate lucrurile aduse de călător în han sau ospătărie, afară bine înțeles de acele care nu pot fi urmărite⁽³⁾, ceea ce este comun tuturor privilegiilor mobiliare în genere. (Vezi *suprà*, p. 414).

Bagajele, juvaerele, banii călătorului, etc.

Astfel, în această denumire intră bagajele călătorului, juvaerile, caii, trăsurile lui, și chiar banii, dacă se poate pune mâna pe ei⁽⁴⁾.

Lucrurile străine aduse în han.

Legea necerând ca lucrurile aduse de călător să-i aparție, de aici rezultă că privilegiul hangiului se exercită și asupra lucrurilor străine aduse în han, dacă hangiul a fost de bună credință, adecă dacă a crezut că aceste lucruri aparțineau călătorului (art. 1733), și dacă ele nu erau pierdute sau furate (art. 1909)⁽⁵⁾.

(¹) Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 272, nota 76 *servies* (ed. a 5-a); Thiry, IV, 395; Laurent, XXIX, 506; Guillouard, *op. cit.*, I, 425; P. Pont, *Idem*, I, 163; Cloes, *Idem*, I, 553; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 545; André, *Régime hypothécaire*, 253, p. 114; Mourlon, III, 1314. — Vezi însă Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 2153 urm.

(²) Art. 1623, care prevede responsabilitatea hangiilor, vorbește de *lucrurile* aduse în localul lor de către călător. Vezi *suprà*, pag. 46.

(³) Astfel, nu mai încapă îndoială că hangiul nu are privilegiu asupra hainelor necesare la îmbrăcăminte a călătorului, asemenea privilegiu fiind contrar atât umanității cât și bunei cuviințe, căci călătorul nu poate fi lăsat în pielea goală. Cpr. Thiry, IV, 395; Nacu, III, No. 104, p. 629; Justiția de pace din St. Flour, *Dreptul* din 1910, No. 50 (cu nota d-lui Siliu Rădulescu).

(⁴) Cloes, *op. cit.*, I, 555; Martou, *Idem*, II, 503; Durantou, XIX, 130; Troplong, *op. cit.*, I, 203; Aubry et Rau, III, § 261, p. 272, nota 76 *quinquies* (ed. a 5-a); Guillouard, *op. cit.*, I, 428; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 546; Thiry, IV, 395; André, *op. cit.*, 250, p. 113 (ed. a 2-a), etc.

(⁵) Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 272; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 547; Guillouard, *Idem*, I, 428; André, *op. cit.*, 247; Martou, *op. cit.*, II, 503, 504; Troplong, *op. cit.*, I, 204; P. Pont,

Acest privilegiu întemeindu-se, după cum știm, pe ideea de gaj tacit, hangiul, ospătătorul, otelierul sau găzduitorul (*l'aubergiste*) nu-l poate exercita decât atât timp cât lucrurile călătorului se găsește în han sau ospătărie. Indata ce aceste lucruri au fost ridicate de acolo, fie chiar în mod clandestin, privilegiul hangiului nu-și mai are ființă.

Ridicarea lucrurilor din han.

Dacă călătorul, după ce a părăsit hanul sau otelul, revine din nou în el, cu ocazia unei alte călătorii, readucerea lucrurilor sale în han nu face să renască privilegiul care garantă creanța veche, pentrucă acest privilegiu s'a stins în mod irevocabil prin scoaterea lucrurilor din han⁽¹⁾.

Revenirea călătorului în han, după ce l-a părăsit.

Autorii se întreabă dacă hangiul are dreptul de a reține lucrurile călătorului, precum și dacă el poate să le revindice, atunci când au fost pierdute ori furate, sau când călătorul le-a scos din han în mod clandestin. În privința dreptului de retenție, ar trebui, după rigoarea principiilor, ca hangiul să nu-l aibă, pentrucă nici un text de lege nu-l conferă anume⁽²⁾. Este adevărat că art. 1619 conferă acest drept depozitarului⁽³⁾, însă hangiul nu este considerat ca depozitar decât în privința responsabilității ce-i incumbă (art. 1623), iar nu și în privința locuinței ce el procură

Dreptul de retenție al hangiului. Controversă.

Idem, I, 165; Thézard, *Idem*, 364; Laurent, XXIX, 508; Thiry, IV, 395; Valette, *op. cit.*, 70, p. 87 urm.; Acollas, III, p. 679; Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 143, p. 446; Nacu, III, No. 105, p. 629; C. Dijon, Sirey, 73. 2. 104; D. P. 73. 2. 215. — *Contra*: C. Colmar (26 Aprilie 1816). Répert. Dalloz, v^o *Privil. et hypothèques*, 390, nota 1.

⁽¹⁾ Martou, *op. cit.*, II, 505; Cloes, *op. cit.*, I, 557, p. 319; Troplong, *Idem*, I, 206; P. Pont, *Idem*, I, 166; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 548; Valette, *Idem*, 70, p. 88; Aubry et Rau, III, § 261, p. 272 (ed. a 5-a); Laurent, XXIX, 509; Thiry, IV, 396; André, *op. cit.*, 251; Pand. fr., v^o *cit.*, 2174, 2175; Trib. Nantes, Pand. chron. V. 2. 98 și Sirey, 74. 2. 256. — Dacă călătorul, la plecarea sa din otel, a lăsat lucrurile sale acolo și apoi, mai târziu, s'a reîntors din nou, aducând alte lucruri cu dânsul, creanța cea veche va fi privilegiată asupra efectelor rămase în otel, nu însă și asupra acelor aduse în a doua călătorie, acestea negarantând decât cheltuelile făcute cu ocazia noii călătorii. Nacu, III, p. 629, No. 103.

⁽²⁾ Cpr: Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 258.

⁽³⁾ Vezi *suprà*, p. 40 urm.

călătorului; căci, în această din urmă privință, el este un locator de servicii⁽¹⁾.

Cu toate acestea, atât doctrina cât și jurisprudența îi conferă dreptul de retenție, conform art. 175 din cutuma Parisului, și conform părerei lui Ferrière asupra acestui text, pentru ca hangiuul să nu fie obligat, în vederea unei datorii de cele mai multeori minime, a acționa pe călător la domiciliul său care, uneori, poate fi depărtat⁽²⁾; și aceasta cu atât mai mult cu cât creanțele sale se prescriu prin șase luni (art. 1903).

Dr. de revendicare al hangiuului. Controversă.

În privința dreptului de revendicare al hangiuului, chestiunea este și mai delicată, căci, pe lângă că acest drept este contrar principiilor generale, după care mobilele nu au drept de suită în baza unui privilegiu sau unei ipotece, apoi, legea a admis acest drept în termeni expresi de căteori a voit să-l consacre, de exemplu: în privința unui vânzător de mobile (art. 1730, 5°); și în specie, legea este mută nu numai în privința dreptului de revendicare, dar și în privința termenului și a condițiilor în care acest drept ar putea fi exercitat⁽³⁾.

Cu toate acestea unii autori, întemeindu-se pe art. 1909 C. civ., conferă hangiuilor dreptul de revendicare în termen de trei ani dela sustragerea obiectelor grevate de acest privilegiu⁽⁴⁾, iar alții le conferă acelaș drept în termen de 15 zile dela furtul, perderea sau sustragerea frauduloasă din partea călătorului (analogie din art. 1730, 1°)⁽⁵⁾.

(1) Cpr. Troplong, *Dépôt*, 14 și 211; Laurent, XXIX, 511; Trib. Anvers, *Belgique judiciaire*, anul 1852, p. 343.

(2) Vezi Ferrière, asupra art. 175 al. cutumei Parisului, No. 4; Cloes, *op. cit.*, I, 558; Martou, *Idem*, II, 508; P. Pont, *Idem*, I, 167; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 549, *in fine*; T. Hue, XIII, 105; Thiry, IV, 396, *in fine*; Planiol, II, 2521, 1°; C. București, *Dreptul* din 1910, No. 40, ultimul considerent dela p. 320, nota 2. Vezi și *suprà*, p. 41, *ad notam*.

(3) Cpr. Cloes, *op. cit.*, I, 559, p. 520; Laurent, XXIX, 510; Guillouard, *op. cit.*, I, 431; Pand. fr., v^o *cit.*, 2181; Aubry et Rau, III, § 261, p. 272, 273, text și nota 78; T. Hue, XIII, 105, etc.

(4) Valette, *Privil. et hypothèques*, 70, p. 88, 89; Martou, *Idem*, II, 507, 508; P. Pont, *Idem*, I, 167; Thiry, IV, 396; Acolas, III, p. 679, etc.

(5) Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 144, p. 446; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 549.

Această neînțelegere între autori dovedește că dreptul de revendicare nu există în specie, și că a-l conferi înseamnă a face legea, iar nu a o aplică. În adevăr, nu prin analogie se poate stabili un drept contrar principiilor generale.

Atât textul francez cât și acel belgian conferă un privilegiu pentru *furniturile* făcute de hangii, călătorului. Astfel, sunt privilegiate: furniturile pentru hrana și locuința călătorului și a familiei sale, nu însă și pentru împrumuturile de bani, acestea fiind niște creanțe ordinare, supuse dreptului comun⁽¹⁾.

Furniturile pentru hrană și locuință sunt privilegiate, oricare ar fi suma la care s'ar ridică, căci hangii nu are nici calitatea, nici posibilitatea de a examina dacă cheltuielile făcute de călător sunt sau nu potrivite cu starea și poziția sa socială. Este adevărat că Dumoulin, interpretând art. 175 din cutuma Parisului, eră de opinie contrară, însă această părere a marelui jurisconsult nu eră admisă de vechea jurisprudență franceză⁽²⁾, și este respinsă și astăzi de doctrina modernă⁽³⁾.

Deși textul nostru nu vorbește de *furnituri*, ci de creanțele hangului, totuși credem că aceeași soluție este aplicabilă și la noi, întrucât legea presupune, de bună-samă, că este vorba, în specie, de creanțe privitoare la profesiunea hangului.

Trebue să observăm că, de câteori hangii nu-și poate exercita privilegiul său, fie din cauză că furniturile sale au fost făcute unei persoane din localitate (vezi *suprà*, p. 425, 426), fie pentrucă lucrurile călătorului au fost ridicate din han,

Furniturile hangiiilor cari sunt privilegiate.

Nu se ia în băgare de samă suma cheltuită de călător.

Alte garanții ale hangului.

(1) Cloes, *op. cit.*, I, 555, p. 318; Guillaouard, *Idem*, I, 427; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 544; P. Pont, *Idem*, I, 164; André, *op. cit.*, 249, p. 113; Laurent, XXIX, 507; Aubry et Rau, III, § 261, p. 272, nota 76 *quater* (ed. a 5-a); Nacu, III, No. 102, p. 628, etc.

(2) Vezi Ferrière, asupra art. 175 al Cutumei Parisului, No. 3.

(3) Cloes, *op. și loco cit.*; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 544; Guillaouard, *Idem*, I, 427; P. Pont, *Idem*, I, 164; Troplong, *Idem*, I, 203; Aubry et Rau, III, § 261, p. 271, nota 76 *quater*. — Vezi însă Laurent, XXIX, 507, care își face rezervele sale în privința băaturilor furnizate de hangii, afară de acele obișnuite la masă.

el poate să găsească o siguranță în alte dispoziții legale. Astfel, dacă este vorba de o furnitură de subzistență, el va putea invoca privilegiul statornicit de art. 1729, 5°; dacă este vorba de hrana cailor sau altor animale ale călătorului, el va putea să invoace privilegiul conferit de art. 1730, 4°, aceluia care a făcut cheltueli pentru conservarea lucrului. Aceste privilegii sunt însă mai puțin avantajoase, decât privilegiul special conferit de art. 1730, 6° (1).

In fine, vom mai observa că, dacă călătorul a murit în hanul sau otelul în care a fost găzduit, privilegiul cheltuelilor necesare la înmormântarea lui (art. 1729, 2°) va primi privilegiul hangiului (2).

Cazul când călătorul a murit în han sau ospătărie.

IV. — Privilegiul cărăușului.

Art. 1730. — Creanțele privilegiate asupra oarecăror mobile sunt:

7° Creanța cheltuelilor de transport și a cheltuelilor accesorii asupra lucrului transportat, întrucât timp acela ce l-a transportat îl are în posesiunea sa, și în cele 24 ore ce vor urma trădării lucrului la destinatarul său, dacă acesta din urmă a conservat posesiunea lucrului (3). (Art. 1473, 1688, 1733 C. civ.; Art. 413, 433, 437, 683, 4° și 8°; 685, 6°, 687, 9° C. com. Art. 2102, 6° C. fr. Art. 20, 7° L. ipotec. belg. din 1851).

Art. 437 C. com. — Pentru toate creanțele rezultând din contractul de transport, cărăușul are privilegiu asupra lucrurilor transportate până la predarea lor destinatarului.

Dacă sunt mai mulți cărăuși, cel din urmă dintre ei exercită drepturile celor anteriori. (Art. 1730, 7°, 1733 C. civ. Art. 412 C. com. italian).

(1) Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 550; Colmet de Santerre, IX, 36 bis I; Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 2185, etc.

(2) Troplong, *op. cit.*, I, 206; Rolland de Villargues, v^o *Privilège*, 166; Duranton, XIX, 132, etc.

(3) Textul francez vorbește pur și simplu de cheltuelile de transport și de acele accesorii asupra lucrului transportat. Textul nostru a părăsit această redacție, care dădea loc la discuții, reproducând art. 20, 7° din legea ipotecară belgiană. Codul italian (art. 1958, 9°) are aproape aceeași redacție, dispunând însă ca acțiunea să fie exercitată în cele trei zile dela predarea lucrului (*entro trei giorni dalla consegna*).

Al patrulea privilegiu special asupra oarecăror mobile, Privil. cărău-
este acel al cărăuşului ⁽¹⁾. şului.

Acest privilegiu, care aparţine numai cărăuşului, nu Dr. roman.
însă şi acela care a închiriat caii şi trăsurile necesare la
transportarea lucrului ⁽²⁾, şi care este prevăzut de art. 437
C. com. şi de art. 1730, 7° din codul civil, pare a-şi
trage origina sa din dreptul roman, şi anume: din L. 6 §
2, Dig., *Qui potiores in pignore, vel hypotheca habeantur*,
20, 4. „*Tantum dicitur, et si merces horreorum, vel areæ,
vel vecturæ jumentorum debetur. Nam et hic potentior erit*“.

El există şi în dreptul vechiu francez ⁽³⁾, de unde a trecut Dr. vechiu fr.
în dreptul actual.

După majoritatea autorilor, şi acest privilegiu se întemeiază tot pe ideea unui gaj tacit ⁽⁴⁾. Lucrul transportat, zice
un autor ⁽⁵⁾, este un gaj pentru plata cheltuelilor de transport Temeiul ju-
ridic al acestui
privilegiu.
Controversă.

(1) Încât priveşte chestiunea de a se şti ce se înţelege prin Ce se înţelege
cărăuş (*voiturier, Frachtführer*), vezi tom. IX al Coment. prin cărăuş.
noastre, p. 277 urm. Cpr. Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*,
2193 urm.

(2) André, *Régime hypothécaire*, 258, p. 115; Laurent, XXIX,
513; P. Pont, *op. cit.*, I, 168; C. Bordeaux, Sirey. 57. 2.
496; D. P. 59. 5. 308, No. 14.

(3) Vezi Potbier, *Tr. de la procéd. civile*, X, 486 (ed. Bugnet).

(4) Cpr. Thiry, IV, 397; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 555;
Valette, *Idem*, 73; P. Pont, I, 169; Guillouard, *Idem*, I, 439;
Cloes, *Idem*, I, 564, p. 325; Aubry et Rau, III, § 261, p.
274, text şi nota 81 (ed. a 5-a); Colmet de Santerre, IX, 37
bis II; Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, V,
808; Thaller, *Tr. élément. de droit commercial*, 1182 (ed. a
4-a, 1910); C. superioară de justiţie din Luxemburg, Sirey,
86. 4. 11 şi Répert. Dalloz, *Supplément*, v^o, *Privil. et hypo-*
thèques, 194, p. 41, nota 1. — Vezi însă Troplong, *Privil. et*
hypothèques, I, 207; Mourlon, *Examen critique du Comment.*
de Troplong sur les privilèges, I, 145; Laurent, XXIX, 512;
Duranton, XIX, 134; Rolland de Villargues, *Répert. de no-*
tariat, v^o *Privilège de créance*, 169; Massé, nota în Sirey, 40.
1. 290, etc., după cari privilegiul cărăuşului ar avea raţiunea
de a fi în plus-valuta ce transportul aduce lucrului transportat
dintr'un loc într'altul. Se susţine, în adevăr, că cărăuşul îm-
bunătăţeşte lucrul transportat, fiindcă, prin transportare, lucrul
dobândeşte o valoare mai mare decât aceea pe care o avea la
locul unde se găsea; de aceea cărăuşul ar avea în specie,
un privilegiu.

(5) Grenier, *Tr. des hypothèques*, II, 319, p. 27 (ed. belg. din 1833).

și acele accesorii, după cum lucrurile sau efectele călătorului sunt un gaj pentru hangiu.

Stingerea privilegiului că-
răușului.

De aici rezultă că privilegiul cărăușului se stinge îndată ce acesta s'a deseiziat în mod voluntar de lucrul transportat. Textul nostru, reproducând pe acel belgian, curmă în această privință orice discuție, zicând că cărăușul își exercită privilegiul său *numai întrucât are lucrul în posesiunea sa*, și în cele 24 ore ce vor urmă trădării lucrului la destinatarul său ⁽¹⁾, dacă destinatarul a păstrat posesiunea acestui lucru.

„Nu se poate pretinde, zice un autor ⁽²⁾, ca un cărăuș să ceară de îndată plata sa și să fie decăzut din dreptul său, pentrucă n'a cerut-o; trebuie deci să i se acorde un termen oarecare, pentrucă necesitatea verificării lucrului nu permite ca cărăușul să fie plătit îndată. Aceste considerații decisive au trecut în unele legiuri străine, de exemplu, în legea belgiană dela 16 Decembrie 1851“ ⁽³⁾.

Iată cum comisiunea specială a guvernului justifică această dispoziție, care a trecut și în legea noastră:

„Jurisprudența pare să refuze orice privilegiu cărăușului, îndată ce el s'a deseiziat de lucrul transportat.

„Aceasta a părut prea riguros comisiunei, pentrucă necesitatea verificării lucrului se opune ca cărăușul să-și ceară plata sa chiar în momentul remiterii lucrului; ea a găsit deci echitabil de ai acordă un termen de 24 ore, destul este ca obiectele transportate să se găsească încă în posesiunea destinatarului“ ⁽⁴⁾.

Tot cam în asemenea termeni s'a exprimat și raportorul Lelièvre, în raportul său la Camera reprezentanților:

„Proiectul, zice el, a crezut de cuviință, în ceea ce privește pe cărăuș, să introducă o dispoziție analogă acelei a art. 307 din codul comercial; el face să înceteze îndoiala ce prezintă, în această privință, art. 2102 din codul francez“ ⁽⁵⁾.

Astfel, după textul belgian și al nostru, devine inutil

⁽¹⁾ Textul belgian adaugă: sau la proprietarul său.

⁽²⁾ P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 169, p. 152 (ed. a 3-a). Cpr. Pardessus, *Cours de droit commercial*, III, 1205, p. 396 (ed. a 6-a, 1857).

⁽³⁾ Vezi și art. 1958, 9° din codul italian asupra căruia cpr. Cas. Roma (3 Iunie 1902). *La Legge* din 1902, 2, p. 400.

⁽⁴⁾ Vezi Cloes, *op. cit.*, I, 566, p. 326; Delbecque, *Révision du régime hypothécaire*, 131, p. 116 (ed. din 1852).

⁽⁵⁾ Vezi autorii citați în nota precedentă.

de a se mai examina chestiunea dacă privilegiul cărăușului se întemeiază pe un gaj tacit rezultând din lege, sau din alt titlu; posesiunea lucrului transportat este o condiție esențială a exercițiului acestui privilegiu. Cu toate acestea, dacă cărăușul se desezisează de lucru, privilegiul său nu se stinge, legea presupunând o renunțare din partea sa numai atunci când el nu l-a exercitat în cele 24 ore care urmează remiterea lucrului în mâinile destinatarului.

Acest termen, calculându-se *de hora ad horam*, cărăușul va fi decăzut din dreptul său îndată ce ora corespunzătoare cu aceea a remiterii lucrului a sunat a doua zi, art. 1887 dela prescripție nefiind aplicabil în specie ⁽¹⁾.

O altă condiție cerută de lege pentru ca cărăușul să-și poată exercita privilegiul său, este ca destinatarul să fi păstrat posesiunea lucrului transportat; de unde rezultă că dacă acest din urmă a dispus de lucru chiar în termenul de 24 oare, dându-l unui terțiu, privilegiul cărăușului nu-și va mai avea loc.

„Aceasta nu este, a zis raportorul Lelièvre, în raportul său către Camera reprezentanților, decât consecința principiului fundamental, că mobilele trec în mâna terțiilor libere de orice privilegii. *Mobiles non habent sequelam*“ (2).

Cărăușul poate, deci, să reție lucrul ce urmează a fi transportat, pentru că fără această posesiune, el nu mai poate să-și exercite privilegiul său. El nu este deci obligat să se deseziseze de lucru, cât timp nu i se plătesc cheltuelile de transport și acele accesorii adecă: acele făcute cu ocazia lucrului precum: cheltuelile de reparare ocazionate prin deteriorarea lucrului, cheltuelile de vamă, etc. (3).

(1) Cpr. Cloes, *op. cit.*, I, 566, p. 326; Troplong, *Prescription*, II, 813, 814. Vezi și Vazeille, *Traité des prescriptions*, I, 327, p. 378 (ed. din 1832).

(2) Vezi Cloes, *op. cit.*, I, 566, p. 327; Delbecque, *op. cit.*, 121, p. 116; Arntz, IV, 1687, etc.

(3) Cpr. Domat, *op. cit.*, III, p. 449, No. 11; Persil, *Régime hypothécaire*, I, p. 161, No. 4 (ed. din 1833); Martou, *op. cit.*, II, 510; Cloes, *Idem*, I, 563, p. 323; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 553; Guillouard, *Idem*, I, 438; P. Pont, *Idem*, I, 168; Thézard, *Idem*, 365; Laurent, XXIX, 514; Aubry et Rau, III, § 261, p. 274, nota 80 bis (ed. a 5-a): Thiry, IV, 398; Colmet de Santerre, IX, 37 bis I, etc.

Art. 438 C. com.

In materie comercială, căraușul, la caz de contestație, poate să dobândească sechestrarea lucrului transportat (art. 438 C. com.).

Transportul garantat prin privil. căraușului.

Privilegiul căraușului se exercită chiar asupra lucrului transportat, sau asupra prețului provenit din vânzarea acestui lucru, și nu garantează decât ceea ce se datorește pentru transportarea lucrului; de unde s'a tras concluzia, foarte juridică, că lucrul transportat nu garantează ceea ce se datorește pentru alte transporturi, privilegiul neputându-se întinde dela un transport la altul. Raportorul Lelièvre a spus acest lucru în termeni expresi (¹).

Cazul când există mai multe transporturi succesive.

Soluția n'ar putea fi alta decât atunci când căraușul s'ar fi obligat a transporta *en bloc* o cantitate oarecare de mărfuri, cu facultatea pentru dânsul de a realiza operația prin transporturi succesive. In asemenea caz, neexistând decât o singură convenție, diferitele operații sunt întrunite între ele printr'o legătură, care stabilește indivizibilitatea convenției. Privilegiul garantează deci, în asemenea caz, asupra tuturor mărfurilor transportate și asupra fiecăruia din loturile separate, întregul preț al transportului (²).

V. — Privilegiul asupra cauțiunei unor funcționari publici.

Art. 1730. — Sunt privilegiate asupra oarecăror mobile:

8° Creanțele rezultând din abuzuri și prevaricațiuni ale funcționarilor publici, în exercițiul funcțiunei lor, asupra cauționamentului lor, precum și asupra dobânzilor ce ar fi produs acel cauționament. (Art. 1725, 1816 urm., 1822 C. civ. Art. 2102, 7° C. fr. Art. 20, 8° L. ipotec. belg. din 1851).

Al cincilea privilegiu special asupra oarecăror mobile,

(¹) Vezi Cloes, *op. cit.*, I, 561, p. 321; Thiry, IV, 398; Arntz, IV, 1687. Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 554; Guillaouard, *Idem*, I, 438; Martou, *Idem*, II, 513; P. Pont, *Idem*, I, 168; Troplong, *Idem*, I, 207 *bis*; Laurent, XXIX, 516; Aubry et Rau, III, § 261, p. 275 (ed. a 5-a); Cas. rom., *Dreptul* din 1910, No. 22, pag. 176.

(²) Cloes, *op. cit.*, I, 562, p. 321; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 554; Martou, *Idem*, II, 514; P. Pont, *Idem*, I, 168; Guillaouard, *Idem*, I, 441; Laurent, XXIX, 516; Aubry et Rau, III, § 261, p. 275, etc.

este acela pe care art. 1730, 8° îl conferă, pentru asigurarea creanțelor rezultând din abuzurile și prevaricațiunile comise de către funcționarii publici.

Unii din acești funcționari, fiind însărcinați cu direcțiunea intereselor private ⁽¹⁾, s'a părut just de a se înființa în favoarea cetățenilor, cari recurg la acești funcționari, o garanție contra neglijenței, erorilor sau relei lor credințe.

Această garanție consistă în obligația impusă unor anume funcționari sau agenți publici de a depune, înainte de intrarea lor în funcțiune, la Casa de consemnații, o sumă de bani, asupra căreia particularii lezați pot, la nevoie, să-și exercite recursul lor.

Oblig. unor anume funcționari de a depune o cauțiune.

Funcționarii obligați a depune asemenea garanții, sunt: grefierii de tribunale, cari nu sunt doctori sau licențiați în drept, și cari trebuie să depună o cauțiune de 6000 lei (art. 58 L. organ. judecătorești din 21 Martie 1909); portăreii cari nu sunt doctori sau licențiați (art. 13 urm. Regul. din 27 Martie 1902) ⁽²⁾; mijlocitorii oficiali de schimb, cereale sau mărfuri (art. 34 L. din 9 Mai 1894, modificat prin L. din 29 Iunie 1905), etc.

Funcționarii supuși acestei obligații.

Garanțiile acestor funcționari, precum și procentele acestor garanții sunt afectate, cu privilegiu, la plata crean-

(1) Nu este vorba, în specie, de comptabilii mânăuitori de bani publici, căci gestiunea lor este garantată atât prin ipoteca legală statornicită de art. 1735, 3° și 1768 cât și de privilegiile prevăzute de legile speciale, la care ne trimite art. 1725 din codul civil. Vezi, în privința acestor din urmă privilegiu speciale, *suprà*, p. 368 urm., explic. art. 1725.

(2) Din cele mai sus expuse rezultă că doctorii și licențiați în drept pot fi greferi de tribunale și portărei, fără nicio cauțiune, aceasta în scopul de a se popula, pe cât se poate, grefele și corpurile de portărei cu titrați. Este însă de observat că titlul nu constituie o prezumpție de cinste. Cu toate că tinerii titrați ar fi supuși unei cauțiuni, ei totuși vor trebui, prin forța lucrurilor, să consimtă a trece prin grefele tribunalelor și corpurile de portărei, din cauza numărului însemnat de titrați cari esă pe fiecare an, atât din Universitățile noastre cât și din acele străine, și care începe a deveni îngrijitor. Eră o vreme când titrații lipseau aproape cu totul. Astăzi avem prea mulți, și numărul lor crește mereu. Aceasta dovedește că a sosit momentul să ne îndreptăm studiile noastre în altă direcție.

țelor ocazionate prin abuzurile și prevaricațiunile comise de ei, *însă numai în exercițiul funcțiunei lor* ⁽¹⁾.

Persoanele
garantate prin
acest privi-
legiu.

Acest privilegiu garantează mai întâi pe Stat, și apoi pe particulari. Până la darea definitivă a socotelor din partea suszișilor funcționari, și deci, până la stingerea privilegiului Statului, aceștia n'ar putea să cesioneze garanția lor, nici creditorii lor n'ar putea s'o poprească în mânilor Casei de consemnații.

Regul. din 27
Martie 1902.

Prin aplicarea principiului de mai sus, art. 15 din regul. dela 27 Martie 1902 dispune, în privința portăreilor:

„Cauțiunea portăreilor garantează, cu preferință, condamnările ce vor putea fi pronunțate contra lor, *pentru fapte comise în exercițiul funcțiunei*. In afară de măsurile pur conservatorii, garanția lor nu va putea fi urmărită pentru niciun fel de datorii particulare sau obligațiuni, în timpul cât funcționează portărelul care a constituit-o“.

Aceeaș regulă se aplică, de bună-seamă, și celorlalți funcționari sau agenți publici, obligați de lege a da o cauțiune.

Am terminat cu privilegiile cari se întemeiază pe ideea de gaj tacit. Treceam acum la privilegiile cari se întemeiază pe împrejurarea că creditorii, cărora ele sunt conferite, au făcut să intre și au păstrat în patrimoniul debitorului lor mobilele cari fac obiectul acestui privilegiu.

Privilegiile speciale asupra mobilelor, rezultând din împrejurarea că creditorul a adus sau a conservat în patrimoniul debitorului, bunul asupra căruia se exercită privilegiul.

1° Privilegiul arendătorului asupra recoltei arendașului, pe anul curent.

Primul privilegiu din această categorie este acel al arendătorului asupra recoltei arendașului, pe anul curent. Despre acest privilegiu am vorbit *suprà*, p.418 urm., când ne-am

(1) Cpr. Persil, *Régime hypothécaire*, I, p. 162, No 1 (ed. din 1833) și toți autorii. Textul art. 1730, 8° este, în adevăr, expres în această privință.

ocupat de privilegiul locatorului asupra mobilelor din casa închiriată sau de pe moșia arendată.

2° Privilegiul sumelor datorite pentru semințe, sau pentru cheltueala recoltei anului curent, și pentru instrumente de exploatare.

Acest privilegiu este prevăzut de art. 1730, 2° (1).

Art. 1730. — Creanțele privilegiate asupra oarecăror mobile sunt:

2° Sumele datorite pentru semințe sau pentru cheltuiala recoltei anului curent, asupra prețului acestei recolte, și sumele datorite pentru instrumente de exploatare, pe prețul acestor instrumente; *în ambele aceste cazuri, cu preferință chiar înaintea proprietarului moșiei pentru privilegiul arendeii* (2). (Art. 484, 1734 C. civ. Art. 2102, 1° § penultim C. fr. Art. 20, 2° și 24 L. ipotec. belgiană din 1851).

Textul francez face să figureze acest privilegiu în dispoziția privitoare la privilegiul locatorului. Aceasta este un viciu de clasificare, căci privilegiul sumelor datorite pentru semințe, pentru facerea recoltei și pentru instrumentele de exploatare ale moșiei arendate, nu este un privilegiu al locatorului, ci, din potrivă, un privilegiu contra locatorului, de oarece cheltuelile pentru semințe, pentru recoltă și uneltele de exploatare trec înaintea privilegiului locatorului (3). De aceea textul belgian (art. 20, 2° și art. 24) și, după dânsul al nostru, a îndreptat acest viciu de redacție, clasificând acest privilegiu aparte.

Acest privilegiu își trage origina sa din cutuma dela Orléans (4).

Indreptarea viciului de clasificare strecurat în codul francez.

Origina acestui privilegiu.

(1) Cpr. Trib. Drohoiu, *Dreptul* din 1896, No. 59, p. 512.

(2) Cuvintele subliniate: *în ambele aceste cazuri*, etc. mai sunt încă odată repetate în art. 1734. Aceste cuvinte nu sunt la locul lor în art. 1730, 2°, fiindcă acest text enunță numai privilegiul, fără a se ocupa de clasificarea privilegiilor, de care se ocupă art. 1734. Vezi p. 472, explic. acestui text.

(3) Cpr. P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 112, p. 83 (ed. a 3-a, 1883); Martou, *Idem*, II, No. 440, p. 120 și No. 536, p. 185; Thiry, IV, 401, etc.

(4) Cpr. Pothier, *Louage*, IV, 256; Domat, *Lois civiles*, III, p. 450, No. 12 (ed. Carré din 1822); Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 1714, etc.

Motivele
acestui privi-
legiu.

Creanțele de mai sus sunt privilegiate, pentru că acele care a vândut semințe sau instrumente pentru exploatarea moșiei, ca și acei cari, prin munca lor, au contribuit la facerea recoltei, au pus, în adevăr, această recoltă în patrimoniul debitorului, căci fără dânsii, el n'ar fi avut nicio recoltă. De aceea este just ca creanțele lor să fie privilegiate, și să treacă chiar înaintea privilegiului locatorului (art. 1734)⁽¹⁾.

Acest privilegiu, special arendărilor de fonduri rurale, care garantează atât pe acei ce au vândut semințe fie arendașului, fie proprietarului, dacă el își cultivă însuș moșia⁽²⁾, cât și pe acei cari au întrebuințat brațele și munca lor la producerea recoltei, nu este decât despăgubirea folosului ce ei au adus masei creditorilor prin mărirea patrimoniului debitorului lor.

Art. 484 C.
com.

Acest privilegiu se întemeiază pe art. 484, care nu este decât traducerea unei regule cunoscute: *Fructus non intelliguntur nisi deductis impensis*⁽³⁾.

Creanțele ga-
rantate prin
privilegiul de
față.

Creanțele garantate prin acest privilegiu special sunt: 1° acele pentru prețul semințelor; 2° acele ale oamenilor întrebuințați la producerea și strângerea recoltei; 3° creanțele acelor cari au vândut, reparat sau îmbunătățit instrumentele de agricultură și de exploatare ale moșiei.

a) Vânzătorii semințelor.

În privința acestor creditori, avem prea puține observații de făcut. Am spus, în adevăr, mai sus, că fără aceste

(1) Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 464; Martou, *Idem*, II, 440 și 536; Colmet de Santerre, IX, 28 bis XXXII; Cloes, *Privil. et hypothèques*, I, 627, p. 362, 363; Thiry, IV, No. 401 și 412, p. 537. Vezi și *infra*, p. 472.

(2) Cpr. C. Bordeaux, *Pand. fr.*, v^o *Privil. et hypothèques*, 1710 și 1760 urm.; Laurent, XXIX, 450; Cloes, *op. cit.*, I, 487, p. 270; P. Pont, *Idem*, I, 134. — Vezi însă Guillaouard, *op. cit.*, I, 364, care se pronunță, în Franța, contra privilegiului, de câteori proprietarul își cultivă el însuș moșia, din cauza redacției textului francez, pe care am semnalat-o mai sus. Acest autor recunoaște însă că sistemul său nu poate fi admis față cu noua redacție a textului belgian, care a trecut și în legea noastră.

(3) Vezi L. 1, Cod, *De fructibus*, etc. 7, 51, unde se zice: „*Hoc fructibus nomine continetur quod justis sumtibus superest*“. Mai

semințe, vândute fie arendașului, fie însuș proprietarului care își cultivă moșia, debitorul n'ar fi avut nicio recoltă. Nimic nu este deci mai just și mai echitabil în acelaș timp, decât ca vânzătorii semințelor să fie plătiți cu preferință din prețul recoltei, pe care ei au produs-o.

Se decide însă în genere, cu toată controversa ce există asupra acestui punct, că acest privilegiu nu aparține acelor cari au vândut îngrășăminte pentru pământ, după cum a spus-o anume raportorul Lelièvre în raportul său către Camera reprezentanților (1).

Aplic. privil. la vânzarea îngrășămintelor pentru pământ. Controversă.

Unii autori observă, cu această ocazie, că dacă legea ar putea, în specie, fi interpretată în mod larg, ar trebui să se declare privilegiate creanțele acelor cari și-au închiriat sau și-au vândut vitele lor spre a face arătura câmpului, ceeace este inadmisibil, cel puțin în privința creanțelor cari ar rezulta din vânzarea vitelor (2).

b) Muncitorii cari, prin brațele lor, au produs recolta.

Acest privilegiu este conferit, zice Curtea din Limoges (3), tuturor acelor cari au luat parte directă la ararea și să-

vezi în acelaș sens și alte legi citate în tom. III, partea 1-a, al Coment. noastre, p. 307 nota 2 (ed. a 2-a). Cpr. Martou, *Privil. et hypothèques*, II, 440, p. 120.

(1) Cpr. Cloes, *op. cit.*, I, 484, p. 268; Aubry et Rau, III, § 261, p. 256, text și nota 47 (ed. a 5-a); Laurent, XXIX, 451; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 467; Guillouard, *Idem*, I, 360; Thézard, *Idem*, 351; André, *Régime hypothécaire*, 193, p. 96 (ed. a 2-a); C. Douai, Sirey, 93, 2. 134; D. P. 93. 2. 479. — *Contrà*: Martou, *op. cit.*, II, 444, p. 122; P. Pont, *Idem*, I, 134, p. 114 (ed. a 3-a); Duranton, XIX, 99, nota 1; Massé-Vergé, V, § 791, p. 141, nota 17, etc.

Aceeaș controversă există în privința acelor cari au vândut poloboace pentru strângerea recoltei vinului, deși acest privilegiu își avea ființă în vechiul drept francez (cpr. Pothier, *Tr. de la procéd. civile*, X, 483, 4°). Vezi în diferite sensuri, Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 468; Guillouard, *Idem*, I, 365; Aubry et Rau, III, § 261, p. 256; Laurent, XXIX, 452; C. Bordeaux, D. P. 73. 2. 14; D. P. 97. 2. 400. Vezi asupra acestei controverse, Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 1740 urm. — Rămâne însă bine înțeles că vânzătorul poloboacelor va avea un privilegiu asupra însiși poloboacelor vândute (art. 1730, 5°). Aubry et Rau, *loco cit.*, nota 48.

Vânzarea de poloboace p. strângerea recoltei. Controversă.

(2) Cpr. Cloes, *op. cit.*, I, 484, *in fine*, p. 269.

(3) D. P. 49. 2. 173; Sirey, 49. 2. 321. — S'a decis, cu drept

mănarea pământului⁽¹⁾, la ridicarea și strângerea recoltei, nu însă aceluia cari au procurat hrana acestor lucrători ai pământului⁽²⁾.

Art. 1729, 4°.

În această categorie nu intră însă servitorii casei sau curței, pentru că ei nu au contribuit cu nimic la producerea recoltei, acești din urmă având însă privilegiul general al oamenilor de serviciu, statornicit de art. 1729, 4°⁽³⁾.

Cheltuelile pentru recoltă, ca și acele ale sumelor datorite pentru semințe, nu sunt privilegiate decât pentru anul în care au fost făcute (anul curent). Recoltele anilor precedenți nu sunt atinse prin acest privilegiu, căci el se stinge odată ce anul a expirat⁽⁴⁾.

Chiar în privința recoltei anului curent, privilegiul se stinge prin scoaterea recoltei, fără fraudă, din patrimoniul debitorului, căci acest privilegiu nu este sancționat printr'un drept de urmărire în mâna terțiilor⁽⁵⁾.

Existența
privil. numai
pentru anul
curent.

Cazul când
recolta a eșit
fără fraudă
din patrimoni-
niul debito-
rului.

cuvânt, că sumele datorite pentru trieratul recoltei intră în cheltuelile recoltei și sunt privilegiate. Trib. Botoșani, *Cr. judiciar* din 1896, No. 25, p. 201.

- (1) Prin cheltuelile recoltei se înțeleg, în adevăr, nu numai acele făcute pentru culegerea și strângerea ei, dar și acele cari au de obiect producerea ei, precum: cheltuelile făcute pentru arătură, semănătură grăpare, trierare, etc. Cpr. Pothier, *Tr. de la procéd. civile*, X, 483 urm; Cloes, *op. cit.*, I, 483, p. 267, etc.
- (2) Trib. Vitry-le-François, *Répert. Dalloz, Supplément*, v^o *Privil. et hypothèques*, 322, nota 1. Cpr. Guillouard, *op. cit.*, I, 363; *Pand. fr.*, v^o *cit.*, 1758; André, *op. cit.*, 194, p. 96, etc.
- (3) Cloes, *op. cit.*, I, 483, p. 268 urm; Martou, *Idem*, II, 443; Thiry, IV, 402, etc. — Dacă se stabilește însă că un servitor al curței a luat parte la munca câmpului, el va avea privilegiul de mai sus, în măsura acestei participări. Martou, *op. și loco supra cit.*; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 470; C. Paris. *Répert. Dalloz*, v^o *Privil. et hypothèques*, 293, nota 3. — Vezi însă Laurent, XXIX, 449.
- (4) Martou, *op. cit.*, II, 445, p. 122, 123; Cloes, *Idem*, I, 483, p. 267, etc.
- (5) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 471, 472, *in fine*; Arntz, IV, 1675; André, *op. cit.*, 195, p. 96; C. Bourges, D. P. 78. 2. 56; Sirey, 80, 2. 104. Cpr. *Cas. fr. Pand. Périod.* 1901. 1. 487. Acest privilegiu nu poate deci fi exercitat atunci când recolta a devenit proprietatea arendătorului prin rezilierea contractului, nici când ea a fost vândută odată cu imobilul, sau imobilizată printr'o urmărire imobiliară. André, *op. și loco supra cit.*; *Cas. rom., Cr. judiciar* din 1911, No. 12.

Iată cum se exprimă, în această privință, Domat (*Lois civiles*, III, p. 450, 451, No. 12, ed. Carré):

„Cette préférence doit s'entendre, selon notre usage, à l'égard des fruits qui sont ou pendants, ou encore en la puissance du débiteur; car s'il les a vendus et livrés à un acheteur de bonne foi, ils ne peuvent être vendiqués entre ses mains. Ainsi, celui qui dans un marché achète du blé d'un fermier, ne pourra être recherché par le propriétaire du fonds d'où est venu ce blé, pour le paiement du prix de sa ferme, car il a dû veiller à son paiement. Ce privilège des propriétaires, pour le prix de leur ferme, est acquis à ceux même qui n'ont aucun bail écrit, car il suffit qu'il paraisse que les fruits qu'ils vendiquent soient venus de leur fonds“.

Acest privilegiu nu poate, pe de altă parte, fi exercitat decât asupra recoltei deslipite de fond, deci asupra recoltei ajunse la maturitate⁽¹⁾, căci privilegiul este, în specie, mobiliar, iar nu imobiliar; de unde rezultă că creditorii cărorora el este acordat n'ar putea să-l exercite asupra părții din prețul de adjudecare al moșiei, corespunzător cu valoarea fructelor prinse de rădăcini⁽²⁾.

Acest privilegiu este mobiliar, iar nu imobiliar.

c) Sumele datorite pentru instrumentele de muncă.

În fine, legea declară privilegiată, sumele datorite de arendaș sau proprietar pentru uneltele cari au servit la exploatarea fondului, însă nu asupra prețului recoltei de astădată, ci numai asupra prețului acelor instrumente⁽³⁾.

Aceste instrumente sunt: plugurile, sapele, coasele, mașinile de semănat, trierat, etc., într'un cuvânt: *instrumenta fundi*, după cum ziceau Romanii: „*In instrumento fundi ea esse, quæ fructus querendi, cogendi, conservandi gratia parata sunt, Sabinus libris ad Vitellium evidenter enumerat*“⁽⁴⁾.

Uneltele cari au servit la exploatarea fondului.

(1) Cpr. C. Bourges, *Pand. Périod.* 1901. 2. 187.

(2) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 465; P. Pont, *Idem*, I, 136; Guillouard, *Idem*, I, 359; André, *op. cit.*, 195, p. 97; *Pand. fr.*, v^o *Privil. et hypothèques*, 1723, și deciziile citate acolo.

(3) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 472, *in fine*; Guillouard, *Idem*, I, 358; P. Pont, *Idem*, I, 136; Troplong, *Idem*, I, 166; Aubry et Rau, III, § 261, p. 256, nota 46 bis (ed. a 5-a); *Cas. fr. Sirey*, 39. 1. 916.—*Contra*: Trib. Joigny (sentință cu drept cuvânt casată), Sirey, *loco cit.*

(4) L. 8, *ab initio*, Pr., Dig., *De instructo vel instrumento legato*, 33. 7.

Instrumentele
de menaj.

De aci rezultă că instrumentele cari servesc numai la menajul casei, nu sunt privilegiate⁽¹⁾.

Instrumentele
necesare la o
exploatare in-
dustrială.
Controversă.

Quid juris în privința instrumentelor necesare unei exploatare industriale, precum ar fi acele întrebuințate într'o uzină, o moară, etc.? Chestiunea este controversată: Unii aplică privilegiul de mai sus și la aceste instrumente, sub cuvânt că ar fi vorba, în specie, de exploatarea oricărui fond în genere, iar nu numai de exploatarea unui fond agricol⁽²⁾.

Ceeace face chestiunea îndoelnică, este că raportorul Lejèvre a zis în Camera reprezentanților:

„Înțelegem a vorbi numai de instrumentele de cultură, cari servesc la exploatare și cari contribuiesc la formarea recoltei“⁽³⁾.

Repararea sau
îmbunătățirea
instrumen-
telor.

Privilegiul statornicit de lege pentru instrumentele de exploatare, poate fi exercitat nu numai de acei cari le-au vândut, dar și de acei cari le-au reparat sau îmbunătățit⁽⁴⁾.

Privil. împru-
mutătorilor
de bani p.
cumpărarea
de instru-
mente.

Presupunând acum că, în loc de a vinde semințe sau instrumente de cultură, cineva a împrumutat arendașului sau proprietarului banii cu cari s'au cumpărat aceste lucruri, chestiunea este de a se ști dacă împrumutătorul va avea, în asemenea caz, privilegiul statornicit de art. 1730, 2°? Deși Curtea noastră de casație a admis afirmativa⁽⁵⁾, totuși negativa ne pare mult mai juridică, pentrucă, după

(1) Pand. fr., v^o cit. 1737; Cloes, *op. cit.*, I, 485, p. 276; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 472; Guillouard, *Idem*, I, 367; Trop-Long, *Idem*, I, 166; P. Pont, *Idem*, I, 135; Martou, *Idem*, II, 447; André, *Régime hypothécaire*, 191, p. 96; Thiry, IV, 402; Planiol, II, p. 825, nota 1 (ed. a 5-a), etc.

(2) Vezi Cloes, *Privil. et hypothèques*, I, 485, p. 270; Martou, *Idem*, II, 447; P. Pont, *Idem*, I, 135, *in fine*, p. 115 (ed. a 3-a); Thézard, *Idem*, 352. Cpr. Trib. Andelys, *Pand. Périod.* 99. 2. 57.—*Contrà*: Laurent, XXIX, 453; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 472, p. 452 (ed. a 3-a); Guillouard, *Idem*, I, 368; T. Huc, XIII, 81; Thiry, IV, 402, etc.

(3) Cpr. Thiry, IV, *loco supra cit.*

(4) Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 472; Valette, *Idem*, 114, p. 154; P. Pont, *Idem*, I, 135; Guillouard, *Idem*, I, 369; Thiry, IV, 402; Colmet de Santerre, IX, 28 bis XXXII; Pand. fr., v^o cit., 1734, etc.

(5) Cas. rom. Bult. 1898, p. 1273 și *Cr. judiciar* din 1898, No. 42.

cum știm, privilegiile sunt de drept strict și nu pot fi create prin interpretare ⁽¹⁾.

Tot în baza acestui principiu s'a decis că plata arenzei făcută cu banii împrumutați, nu crează în favoarea împrumutătorului privilegiul statornicit de lege în folosul arendătorului ⁽²⁾. Cazul când plata arenzei s'a făcut cu bani împrumutați.

Pentru ca împrumutătorul să aibă drept la privilegiul de mai sus, el trebuie să se subroage, conform legii (art. 1107, 2°), în drepturile creditorilor privilegiați ⁽³⁾. Art. 1107, 2°.

Ultima observație ce vom face asupra art. 1730, 2°, este că privilegiul statornicit de acest text primează privilegiul ce arendătorul are pentru plata arenzei sale, după art. 1730 1° (art. 1734), pentrucă, încă odată, fără semințe și fără brațe care să muncească, arendașul n'ar fi avut nicio recoltă. Art. 1734.

S'a decis, cu drept cuvânt, că sumele datorite de arendaș provenind din cumpărarea instrumentelor de exploatare se plătesc cu preferință înaintea privilegiului proprietarului, chiar dacă acesta n'ar fi fost încunoștiunțat că arendașul nu plătiesc prețul acestor instrumente ⁽⁴⁾.

3° Privilegiul pentru cheltuelile făcute spre conservarea unui lucru mobil.

Art. 1730. — Sunt privilegiate asupra oarecărui mobile:

4° Cheltuelile făcute pentru conservarea lucrului. (Art. 991, 997, 1574, 1618, 1691, 1737, 1742 C. civ. Art. 387, 405, 433, 437, 683, 685, 687 C. com. Art. 2102, 3° C. fr. Art. 20, 4° L. ipotec. belgiană din 1851) ⁽⁵⁾.

(1) Vezi în acest din urmă sens, Trib. Vlașca, *Cr. judiciar* din 1903, No. 86 (cu observ. noastră). Cpr. Trib. Dorohoiu, *Dreptul* din 1896, No. 59 (motive).

(2) Trib. Dorohoiu, *Dreptul, loco cit.*

(3) Cloes, *Privil. et hypothèques*, I, 486, *in fine*, p. 270. Cpr. Rolland de Villargues, *Répert. de notariat*, v^o *Privil. de créance*, 155, p. 496. C. București, *Dreptul* din 1882, No. 49.

(4) Cas. rom. Bult. S-a 1, 1878, p. 228. — *Contra*: C. București *Dreptul* din 1876, No. 29 (decizie casată). D-l D. Negulescu (*Teoria privilegiilor*, p. 33, nota 1) aprobă această din urmă decizie, fără a ne spune că ea a fost casată. De altfel, aceasta este singura observație ce autorul de mai sus face asupra art. 1730, 2°.

(5) Cpr. L. L. 5 și 6, Dig., *Qui potiores in pignore vel hypotheca habeantur*, 20, 4, precum și alte legi citate, p. 444, nota 1.

Origina și
justificarea
acestui pri-
vilegiu.

Acest privilegiu își trage origina sa din dreptul roman, unde el erà consacrat prin legile 5 și 6, Dig., *Qui potiores in pignore vel hypotheca habeantur*, 20, 4. El erà admis și în vechiul drept francez⁽¹⁾, de unde a trecut în dreptul actual. Nimic nu este, în adevăr, mai drept și mai echitabil în acelaș timp, decât ca acela care a devenit creditor pentru că a făcut cheltueli spre conservarea unui lucru în patrimoniul debitorului, să fie preferat celorlalți creditori, asupra prețului acestui lucru, fiindcă fără el, lucrul ar fi perit și ceilalți creditori n'ar fi avut nici un drept asupra lui. „*Hujus enim pecunia salvam fecit totius pignoris causam*“⁽²⁾.

Cheltuelile
făcute p. con-
servarea lu-
crului.

Intre cheltuelile făcute pentru conservarea lucrului întră toate acele fără care lucrul mobil, fie însuflețit⁽³⁾, fie ne-

(1) Vezi Domat, *Lois civiles dans leur ordre naturel*, III, p. 447, No. 6 (ed. Carré din 1822). Iată, în adevăr, cum se exprimă acest autor: „Le créancier de qui les deniers ont été employés pour conserver la chose ou pour la refaire, comme pour défendre un héritage contre le cours de l'eau, pour prévenir la ruine d'une maison, ou pour la rebâtir après sa ruine, a un privilège; car il a fait subsister la chose pour l'intérêt commun et du propriétaire et des créanciers, et elle est comme sienne jusqu'à la concurrence de ce qu'il y a mis“. — „*Creditor qui ob restitutionem ædificiorum crediderit, in pecuniam quam crediderit, privilegium exigendi habebit*“ (L. 25, Dig., *De rebus creditis*, etc., 12. 1.) Acelaș lucru se mai spune încă odată în L. 24 § 1, Dig., *De rebus auctoritate judicis possidendis seu vendundis*. 42, 5. — L. 1., Dig., *De cessione bonorum*, 42, 3, zice de asemenea: „*Creditori, qui ob restitutionem ædificiorum crediderit, privilegium exigendi datur*“. In fine, L. 26, Dig., *De rebus auctoritate judicis*, etc. mai zice că: „*Qui in navem extruendam, vel instruendam credidit, vel etiam emendam, privilegium habet*“, etc.

(2) L. 6, Dig., *Qui potiores in pignore*, etc., 20, 4.

(3) Astfel, s'a decis, cu drept cuvânt, că un veterinar poate să invoace privilegiul statornicit de acest text, pentru îngrijirile și medicamentele date unui cal sau unui alt animal, asupra prețului acestui animal. C. Poitiers, Sirey, 92. 2. 88; D. P. 92. 2. 220; *Pand. Périod.* 92. 2. 144; C. Rouen și Cas. fr. *Pand. Périod.* 1901. 2. 149; *Pand. Périod.* 1900. 1. 227; *Pand. fr.*, v^o *Privil. et hypothèques*, 1890 și *Supplément*, eod. v^o, 120 urm.; Colmet de Santerre, IX, 30 bis I; Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 475; P. Pont, *Idem*, I, 139; Cloes, *Idem*, I, 504, p. 287; André, *Régime hypothécaire*, 231, p. 107, etc.

Privil. pentru
conservarea
lucrurilor în-
suflețite.

însuflețit, corporal sau incorporeal⁽¹⁾, ar fi perit în totul sau în parte, ori ar fi devenit impropriu la uzul său⁽²⁾.

Cheltuelile făcute pentru repararea lucrului, având de obiect conservarea acestui lucru, sunt deci privilegiate⁽³⁾.

(Cpr. art. 647 C. german).

Astfel, acest privilegiu se aplică la toate cheltuelile necesare (nu însă și la acele utile numai sau voluptuoare) făcute pentru conservarea oricărui lucru mobil în genere.

El nu se aplică însă la cheltuelile făcute pentru conservarea unui imobil⁽⁴⁾.

Deci, dacă lucrul mobil a devenit imobil prin destinație sau incorporație, privilegiul nu mai există, pentru că, după cum am văzut, acest privilegiu nu se aplică decât la lucrurile mobile⁽⁵⁾.

Pentru ca cheltuelile de conservare să fie privilegiate asupra prețului lucrului conservat, este suficient ca ele să fi folosit masei creditorilor, fără ca acela, care le-a făcut, să fi avut intenția de a ocroti interesul comun al creditorilor.

Judecătorii fondului decid în mod suveran dacă cheltuelile făcute au conservat lucrul și au folosit patrimoniului debitorului.

Nu intră în categoria cheltuelilor de conservare acele

- (1) Astfel, acel care a făcut cheltueli pentru conservarea și încasarea unei creanțe este privilegiat asupra acestei creanțe. Baudry et Loynes, *op. și loco cit.*; Guillouard, *Idem*, I, 374; P. Pont., *op. și loco supra cit.*; Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 175; Thézard, *Idem*, 353; Martou, *Idem*, II, 475; Aubry et Rau, III, § 261, p. 258, text și nota 51 (ed. a 5-a); Pand. fr., v^o *cit.*, 1891 urm. — Vezi însă Laurent, XXIX, 458 urm.
- (2) Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 476; P. Pont, *Idem*, I, 140; Aubry et Rau, III, § 261, p. 258, text și nota 52, etc.
- (3) Baudry et Loynes, *op. și loco supra cit.*
- (4) Aubry et Rau, III, *loco cit.*, p. 258, nota 50 *ter*; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 475; Guillouard, *Idem*, I, 378; P. Pont, *Idem*, I, 139; André, *op. cit.*, 234, p. 108; Pand. fr., v^o *cit.*, 1902 urm., etc. — *Contra* : Art. 887, 2° C. civil portughez din 1867.
- (5) Thiry, IV, 404, p. 348; Cloes, *op. cit.*, I, 507, p. 289; P. Pont, *Idem*, I, 139, *in fine*; André, *Régime hypothécaire*, 233, 234, p. 108, etc.

făcute pentru asigurarea lucrului. În adevăr, asigurarea nu garantează lucrul contra pericolului la care el este expus, ci permite numai asiguratului de a primi, la caz de sinistru, valoarea bănească a lucrului⁽¹⁾.

Îmbunătățirea
lucrului. Ine-
xistența pri-
vilegiului.
Controversă.

Art. 1958, 7° din codul italian întinde acest privilegiu la cheltuelile făcute pentru *ameliorarea sau îmbunătățirea lucrului (sopra gli stessi mobili conservati o migliorati)*, ceea ce legea actuală n'a admis⁽²⁾, cu toate că, în vechiul drept francez, acest privilegiu există și pentru *îmbunătățirea lucrului*, după cum ne atestă Domat⁽³⁾.

Dr. interna-
țional.

Din cele mai sus expuse rezultă că un italian n'ar putea exercita acest privilegiu în România *pentru îmbunătățirea lucrului*, fiindcă legea teritorială determină cauzele legitime de preferință, oricare ar fi naționalitatea credito-

(1) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 477, și autoritățile citate acolo; André, *Régime hypothécaire*, 232, *in fine*, p. 108; Pand. fr., *Supplément*, v^o *Privil. et hypothèques*, 130; Trib. Cambrai, Sirey, 87. 2. 21; C. Rouen, Sirey, 90. 2. 173; Trib. Ilfov și C. București, *Dreptul* din 1882, No. 26 și 49; Trib. Bellac, D. P. 1906. 2. 272. — *Contrà*: Nota de sub această din urmă sentință; Trib. Paris, *Répert. Dalloz, Supplément*, v^o *Assurances terrestres*, 147, nota 1; Boudousquié, *Tr. de l'assurance contre l'incendie*, 289, p. 333 (ed. din 1829).

(2) Persil, *Régime hypothécaire*, I, p. 138, No. 2; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 478; Guillouard, *Idem*, I, 377; Cloes, *Idem*, I, 510, p. 291; Valette, *Idem*, 82, p. 99 urm.; Trolong, *Idem*, I, 176; Thiry, IV, 404; André, *op. cit.*, 232, p. 107; Laurent, XXIX, 457; Mourlon, III, 1299, etc. — *Contrà*: Grenier, *Tr. des hypothèques*, II, 314, p. 22 (ed. belg. din 1833). Vezi în acest din urmă sens, art. 1958, 7° C. italian, de care s'a vorbit mai sus; art. 647 C. german, etc.

(3) Vezi Domat, *Lois civiles dans leur ordre naturel*, III, p. 447, 448, No. 7 și 8 (ed. Carré), precum și legile romane citate de acest autor. Iată care este, în această privință, dispoziția art. 647 din codul german: „Antreprenorul are, pentru creanțele ce rezultă în folosul său din contract, un drept de amanet (*ein Pfandrecht*) asupra lucrurilor mobiliare confecționate sau reparate de el, când în momentul confecționării sau în scopul reparării au venit în posesiunea sa“. „*Der Unternehmer hat für seine Forderungen aus dem Vertrag ein Pfandrecht an den von ihm hergestellten oder ausgebesserten beweglichen Sachen des Bestellers wenn sie bei der Herstellung oder zum Zwecke der Ausbesserung in seinen Besitz gelangt sind*“.

C. german.
Art. 647.

rului și natura bunurilor la care se aplică această preferință⁽¹⁾.

Cei mai mulți autori recunosc aceleia care a făcut cheltueli pentru conservarea unui lucru, dreptul de a reține acest lucru, dacă el se găsește în mâna lui, până când i se va plăti ceea ce i se datorește⁽²⁾.

Acest privilegiu, fiind independent de orice idee de gaj, nu se cere ca creditorul să aibă posesiunea lucrului, fiind suficient ca debitorul să fie proprietarul lui⁽³⁾.

Privilegiul se stinge însă prin înstrăinarea lucrului, pentru că mobilele nu pot fi urmărite în mâna terților⁽⁴⁾. *Les meubles n'ont pas de suite par privilège ou hypothèque*⁽⁵⁾.

Dacă prețul cumpărării n'a fost încă plătit vânzătorului, nici n'a fost distribuit între creditorii acestuia, acel care a făcut cheltuelile de conservare, va putea fi colocat cu preferință față de ceilalți creditori⁽⁶⁾.

Acesta este privilegiul pentru cheltuelile făcute spre conservarea unui lucru.

4° Privilegiul vânzătorului lucrurilor mobile neplătite.

Art. 1730. — Creanțele privilegiate asupra oarecăror lucruri mobile sunt:

- (¹) Vezi observația ce am publicat în *Dreptul* din 14 Octombrie 1910, No. 63, asupra unei sentințe a trib. din Béziers, care pune foarte bine principiul că privilegiile sunt teritoriale. Vezi și *infra* rubrica: *Privilegiile în dreptul internațional privat*, p. 539, 540.
- (²) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 237 și 479; André, *op. cit.*, 232, p. 107. — Vezi însă Laurent, XXIX, 457. Vezi asupra dreptului de retenție, în genere, *suprà*, p. 343 urm. și 348.
- (³) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 480; P. Pont, *Idem*, I, 143; Thézard, *Idem*, 353; Colmet de Santerre, IX, 30; Aubry et Rau, III, § 261, p. 259 (ed. a 5-a). — *Contrà*: Art. 647 C. german, textual citat *suprà*, p. 446, nota 3.
- (⁴) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 480; Cloes, *Idem*, I, 509, p. 291; Troplong, *Idem*, I, 177; Martou, *Idem*, II, 456; Pand. fr., v^o *cit.*, 1925, etc.
- (⁵) „*Meubles n'ont point de suite par hypothèque*“, zicea Loysel, *Institutes coutumières*, I, 487, p. 428 (ed. Dupin et Laboulaye din 1846). Vezi *infra*, explic. art 1751.
- (⁶) Baudry et Loynes, *op. și loco supra cit.*; Aubry et Rau, III, § 261, p. 259, text și nota 55. — *Contrà*: Martou, *op. cit.*, II, 456.

Dr. de retenție. Controversă.

Nu se cere ca creditorul să aibă posesia lucrului.

Stingerea privilegiului.

5° Prețul pentru lucrurile mobile neplătite, dacă se află încă în posesiunea debitorului, chiar și în cazul când a cumpărat cu termen de plată (art. 472 urm., 1294 urm. C. civ.).

Dacă vânzarea s'a făcut fără termen de plată, vânzătorul poate chiar să revendice obiectele vândute, pe cât timp se află în posesiunea cumpărătorului, și poate să împedice revinderea acelor lucruri, dacă însă s'a făcut cererea sa în termen de 8 zile după trădarea lucrurilor, și dacă lucrurile se află încă tot în starea în care se găseau la timpul trădării lor.

Perdere a acțiunii de revendicare aduce cu sine și pierderea acțiunii rezolutorii a contractului vânzării, în privința celorlalți creditori. (Art. 974, 1020, 1021, 1025, 1365, 1370, 1909 C. civ. Art. 783, 3°, 815 urm. C. com. Art. 2102, 4° C. fr. Art. 20, 5° L. ipotec. belg. din 1851 *modificat*).

Dr. roman.
Inexistența
acestui pri-
vilegiu.

Acest privilegiu nu există la Romani, fiindcă în această legislație, de câteori vânzătorul nu acordase niciun termen, cumpărătorul nu devenea proprietarul lucrului chiar predat, cât timp nu plătise prețul, așa că vânzătorul putea să-și revendice lucrul său (1).

În caz când vânzătorul acordase un termen de plată, cumpărătorul devenea proprietar prin tradiția lucrului (2); așa că, pe de o parte, vânzătorul nu mai putea revendica lucrul vândut, iar pe de alta, el nu avea nici privilegiu, nici ipotecă tacită pentru siguranța prețului ce-i eră datorit.

Față cu textele de mai sus, este deci de mirat cum unii autori, precum Loyseau, au putut să susție altă dată că vânzătorul avea un privilegiu special asupra lucrului vândut și neplătit (3).

Dr. vechiu fr.

Acest privilegiu neexistând în dreptul roman, trebuie

(1) „*Venditæ verò res et traditæ non aliter emptori acquiruntur, quam si is venditori pretium solverit, vel alio modo ei satisfacereit*“. (Instit., *De rerum divisione*, II, I, § 41, *ab initio*). Vezi și L. 19, Dig., *De contrahenda emptione*, 18, 1, unde se zice: „*Quod vendidit, non aliter fit accipientis, quam si aut pretium nobis solviturum est aut satis eo nomine factum, vel etiam fidem habuerimus emptori sine ulla satisfactione*“.

(2) „*Sed si is qui vendidit, fidem emptoris secutus fuerit, statim rem emptori fieri*“. (Instit., *loco supra cit.*). Vezi și L. 12, Cod, *De rei vindicatione*, 3, 32. Cpr. Pothier, *Vente*, III, 322.

(3) Argument din L. 34, *Quod quis*, Dig., *De rebus auctoritate iudicis*, etc., 42, 5 și din Novelele 53, 97 și 136. Cpr. Trop- long, *Privil. et hypothèques*, 1, 181 și 213; Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 1932, etc.

deci să căutăm origina lui aiurea. El se găsește în vechiul drept francez, și anume: în art. 176, 177 din cutuma Parisului și în art. 458 din cutuma dela Orléans ⁽¹⁾.

Iată cum se exprimă acest din urmă text, care reproduce aproape *ad litteram* art. 177 din cutuma Parisului:

„*Et néanmoins, encore qu'il eût donné terme, si la chose mobilière se trouve saisie sur le débiteur par autre créancier, il peut empêcher la vente, et est préféré sur la dite chose mobilière aux autres créanciers*“.

Dacă dela dreptul roman și dela dreptul vechiu francez, trecem acum la dreptul actual, vedem că vânzătorul are două garanții cari îi asigură plata prețului ce i se datorește:

1° În caz când cumpărătorul trebuie să plătească prețul îndată, fără niciun termen, vânzătorul este în drept a reține lucrul, cât timp nu i se plătește prețul lui (art. 1322, 1323). Acesta este dreptul de retenție ⁽²⁾, care știm că nu se poate exercita decât asupra unui lucru cert și determinat, iar nu asupra unei sume de bani ⁽³⁾.

Dacă vânzătorul a apucat a predă lucrul vândut, fără a primi prețul lui, el devine creditor al prețului și se expune, la caz de insolvabilitatea cumpărătorului, a veni în concurență cu ceilalți creditori ai lui.

Dacă presupunem că cumpărătorul a plătit prețul, fără a primi lucrul cumpărat, el va putea să-l revendice în calitate de proprietar, căci el a devenit, în adevăr, proprietar prin simplul efect al consimțământului (art. 971 și 1295, *ab initio*). Cumpărătorul poate deci, în toate cazurile, să plătească prețul fără nicio temere, deși el nu a primit lucrul; pe când vânzătorul, creditor al prețului, s'ar expune, din contra, dacă ar predă lucrul, fără a primi prețul. De aceea legea îi conferă, după cum am văzut, dreptul de a reține lucrul, însă numai în caz când vânzarea a fost fă-

(1) Cpr. Pothier, *Tr. de la procéd. civile*, X, 488. Vezi asupra dreptului vechiu francez, Domat, *Lois civiles dans leur ordre naturel*, III, pag. 446, No. 4 (ed. Carré); Guillouard, *Privil. et hypothèques*, I, 385; Troplong, *Idem*, I, 183; Valette, *Idem*, 84, p. 102; Planiol, II, 2605, 2606 (ed. a 5-a), etc.

(2) „*Venditor quasi pignus, retinere potest rem quam vendidit*“ (L. 13 § 8, Dig., *De actionibus empti et venditi*, 19, 1).

(3) Cas. rom. *Revista Jurisprudența* din 1911, No. 4, p. 50.

rută *fără termen*, căci dacă s'a acordat un termen cumpărătorului pentru plata prețului, vânzătorul trebuie să predea de îndată lucrul, fără a-l mai putea reține, de oarece el a avut încredere în cumpărător: *fidem emptoris secutus est* (art. 1322).

Rezilierea contractului.
Art. 1021 și 1365.

2° A doua garanție, pe care o are vânzătorul care n'a primit prețul lucrului predat de dânsul, este de a cere rezilierea contractului și restituirea lucrului pentru neplata prețului (art. 1021 și 1365) ⁽¹⁾; și aceasta fie că vânzarea este cu sau fără termen, existența unui termen având numai de efect amânarea cererii vânzătorului până la expirarea acestui termen.

Rezilierea nu poate însă fi cerută contra unui terțiu posesor de bună credință, nici în contra unui creditor care are un privilegiu preferabil aceluia al vânzătorului, nici în contra unui creditor ipotecar al imobilului, la care lucrul ar fi fost incorporat ⁽²⁾, etc.

Alte garanții pe care le are vânzătorul unor lucruri mobile neplătite.

La aceste două garanții pe cari le are vânzătorul, în baza art. 1322 și 1365, art. 1730, 5° mai adaogă încă două, când este vorba de vânzarea unui lucru mobil și anume: 1° un privilegiu asupra lucrului vândut și neplătit, în toate cazurile, fie că vânzarea este cu sau fără termen; și 2° un drept de revendicare sub anumite condiții, însă numai atunci când vânzarea este *fără termen*.

Despre dreptul de retenție și despre rezilierea vânzării, am vorbit la titlul vânzării ⁽³⁾. În capitolul de față avem

(1) Cpr. André, *Régime hypothécaire*, 244, pag. 111; Aubry et Rau, V, § 356, pag. 152 (ed. a 5-a). — Când vânzarea se reziliează, fie de bună voe, fie judecătorește, lucrul este al vânzătorului, deși el se deține încă de cumpărător. Cas. rom. Bult. 1905, p. 600. — S'a decis, cu drept cuvânt, că desființarea unui contract din cauza îndeplinirii condiției rezolutorii, nu dă drept părților de a cere restituirea taxelor percepute de Fisc. C. Iași, *Dreptul* din 1910, No. 48.

(2) André, *op. cit.*, 244; Aubry et Rau, V, § 356, p. 155, text și notele 33, 34 (ed. a 5-a), etc.

(3) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 641 urm. și 751 urm. — În principiu, vânzătorul unui lucru mobil are deci la dispoziție *cinci* drepturi deosebite: 1° acțiunea personală în plata prețului (art. 1718); 2° privilegiul vânzătorului (art. 1730, 5°); 3° dreptul de retenție (art. 1322); 4° acțiunea rezolutorie (art. 1365); 5° și în fine, dreptul de revendicare (art. 1730, 5°). Cpr. André, *Régime hypothécaire*, 247, p. 112 (ed. a 2-a).

a ne ocupa numai de privilegiul vânzătorului și de dreptul său de revendicare.

1° Privilegiul vânzătorului de lucruri mobile neplătite.

Art. 1730, 5° conferă vânzătorului de lucruri mobile, oricare ar fi natura lor, corporale sau incorporale (*lex non distinguit*) (1), un privilegiu asupra mobilelor vândute și neplătite, și aceasta fie că vânzarea este cu sau fără termen (2). Vânzătorul va veni deci, în toate cazurile, asupra prețului

(1) Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 489; Guillaouard, *Idem*, I, 386; Troplong, *Idem*, I, 187; Valette, *Idem*, 86, p. 109; Thézard, *Idem*, 365; P. Pont, *Idem*, I, 147; André, *Régime hypothécaire*, 236, p. 108; Beudant, *Sûretés personnelles et réelles*, I, 448; Thiry, IV, 407; Planiol, II, 2610; Colmet de Santerre, IX, 31 bis II; Aubry et Rau, III, § 261, p. 260 (ed. a 5-a); Zachariae, *Handbuch des französischen Civilrechts*, II, § 261, p. 91, nota 23 (ed. Anschütz); Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 1957 urm.; Nacu, III, No. 95, pag. 623. — Vezi însă Laurent, XXIX, 474.

Astfel, acest privilegiu există în caz de cesiunea unei creanțe (cpr. Aubry et Rau, *loco cit.*; T. Huc, XIII, 90; Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 1969 urm.; André, *op. și loco supra cit.*; C. Paris, Sirey, 62. 2. 164); în caz de vânzarea unui fond de comerț (Aubry et Rau, *loco cit.*, pag. 260, text și nota 59; André, *op. și loco cit.*; Pand. fr., v^o *cit.*, 1958 urm.; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2102, No. 864 urm.; C. Paris, D. P. 83. 2. 215; Sirey, 84. 2. 33. — *Contrà*: C. Paris, Sirey, 33. 2. 594; Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 123, p. 328 urm.; Persil, *Régime hypothécaire*, I, p. 142, No. 4 (ed. din 1833). Vezi de acelaș autor, *Questions sur les privilèges et hypothèques*, I, p. 42 urm. (ed. din 1820).

În caz de expropriere pentru cauză de utilitate publică, a imobilului în care se exercită comerțul, vânzătorul fondului își exercită privilegiul său asupra despăgubirii acordată cumpărătorului. C. Paris, Sirey, 72. 2. 164. Cpr. T. Huc, XIII, 91, *in fine*, p. 111; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 500, etc.

De asemenea, dacă lucrul mobil vândut și neplătit a fost asigurat și a perit prin foc sau alt sinistru, privilegiul vânzătorului se întinde, în baza art. 1721, asupra despăgubirii datorite de compania de asigurare. Vezi *suprà*, p. 353 urm., explic. art. 1721.

(2) C. București, *Cr. judiciar* din 1899, No. 32.

Motivul
privil. vânzătorului de lucruri mobile neplătite.

lucrurilor vândute, cu preferință înaintea celorlalți creditori ai cumpărătorului.

Motivul acestui privilegiu, de o importanță practică considerabilă, este că lucrul vândut nu intră în patrimoniul cumpărătorului și nu formează gajul creditorilor săi, decât sub rezerva de a se plăti prețul. Ar fi fost nedrept, în adevăr, ca ceilalți creditori ai cumpărătorului să se folosească atât de însuș lucrul cât și de prețul lui, care ar fi încă datorit, în detrimentul vânzătorului care, în asemenea caz, ar pierde și lucrul și prețul ⁽¹⁾.

Alți autori zic că privilegiul vânzătorului neplătit se întemeiază pe principiul că, până la plata prețului, vânzătorul conservă un drept real asupra lucrului vândut ⁽²⁾.

Condițiile cerute p. existența privilegiului.

Pentru ca vânzătorul să-și poată exercita privilegiul său, trebuie ca lucrul vândut să se găsească încă în posesiunea cumpărătorului (art. 1730, 5° *ab initio*) ⁽³⁾, căci altfel privilegiul s'ar stinge ⁽⁴⁾.

Aplic. art. 1909.

Motivul acestei dispoziții este că, dacă lucrul a trecut în posesiunea unui terțiu de bună credință, acesta poate să invoace principiul înscris în art. 1909.

Aplic. art. 972.

Și fiindcă regula de mai sus, după care lucrul trebuie să se găsească în posesiunea cumpărătorului, pentru ca privilegiul vânzătorului să poată fi exercitat, nu este decât o aplicare a art. 1909, trebuie să decidem că vânzătorul își

(1) Vezi Beudant, *op. cit.*, I, 445, p. 392.

(2) Cpr. Martou, *op. cit.*, II, 464; Guillouard, *Idem*, I, 383; Vallette, *Idem*, 84. — Vezi însă Laurent (XXIX, 472), care califică această doctrină de falsă.

(3) Cpr. Cas. rom. Revista *Jurisprudența* din 1911, No. 8, p. 114. Pentru aceasta nu este însă nevoie ca cumpărătorul să aibă deteniunea fizică sau materială a lucrului, posesiunea juridică fiind suficientă. Beudant, *op. cit.*, I, p. 394, nota I; T. Hue, XIII, 91, p. 110. Astfel, cumpărătorul, care a împrumutat, depozitat, amanetat, etc. lucrul cumpărat, are posesiunea juridică a acestui lucru. T. Hue, *loco supra cit.*

(4) S'a decis, de asemenea, că vânzătorul își pierde privilegiul său când, pentru plata prețului datorit, primește efecte negociabile, precum: cambii subscrise de cumpărător, căci în asemenea caz, se operează o novație prin substituirea unei datorii noi, acelei vechi. Trib. Iași, *Dreptul* din 1900, No. 69. — *Contrà*: C. Iași, *Cr. judiciar* din 1901, No. 51. Cpr. André, *Régime hypothécaire*, 238, p. 109 (ed. a 2-a).

va păstra privilegiul său contra posesorului actual, care ar fi dobândit lucrul cu rea credință, adecă cu știință că prețul lui nu eră plătit, și chiar contra posesorului de bună credință, dacă cumpărătorul primitiv a pierdut lucrul, sau dacă acest lucru i-a fost furat (art. 972) ⁽¹⁾.

Privilegiul vânzătorului subzistă, de asemenea, atunci când cumpărătorul a vândut lucrul, *însă nu l-a predat încă*; căci, pe de o parte, lucrul se găsește în posesiunea lui, așa cum cere textul legii, iar pe de alta, este de principiu că *transferarea reală* a posesiunii lucrului mobil poate singură să facă să dispară drepturile dobândite mai înainte de terții asupra acestui lucru ⁽²⁾.

Acest privilegiu n'ar mai subzistă însă, după unii, conform teoriei lui Brodeau din vechiul drept francez ⁽³⁾, atunci când lucrul ar fi fost revândut de bună voe și predat de cumpărător, iar prețul ar fi încă datorit, pentrucă lucrul supus privilegiului este însuș mobilul vândut, iar nu creanțele ce pot să rezulte din vânzarea lui ⁽⁴⁾. Cu toate acestea, soluția contrară este generalmente admisă, și cu drept cuvânt după noi, pentrucă privilegiul se exercită asupra *prețului lucrului*, iar nu asupra însuș lucrului ⁽⁵⁾.

Cazul când lucrul vândut de cumpărător n'a fost încă predat.

Cazul când lucrul a fost vândut și predat de cumpărător, iar prețul lui este încă datorit. Controversă.

(1) Cpr. Valette, *op. cit.*, 85, p. 102; Beudant, *op. cit.*, I, 447, p. 394; Cloes, *Privil. et hypothèques*, I, 518, p. 295, etc.

(2) Valette, *op. și loco supra cit.*; Guillouard, *Privil. et hypothèques*, I, 390; Martou, *Idem*, II, 474; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 495; P. Pont, *Idem*, I, 151; Troplong, *Idem*, I, 184 bis; Beudant, *op. cit.*, I, 447, pag. 394, 395; André, *op. cit.*, 239, p. 109; Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 115; Colmet de Santerre, IX, 32 bis II. — *Contra*: Planiol, II, 2619; Aubry et Rau, III, § 261, p. 262, text și nota 62 (ed. a 5-a); Laurent, XXIX, 479, etc.

(3) Cpr. Valette, *Privil. et hypothèques*, 84, *in fine*, p. 104.

(4) Valette, *op. cit.*, 86, pag. 107 urm.; Martou, *Idem*, II, 475; Persil, *Régime hypothécaire*, I, p. 140, No. 1 (ed. din 1833); C. Nancy, D. P. 50. 2. 122; Sirey, 50. 2. 285. Cpr. Trib. Huy (Belgia), *Pasicrisie belge*, 91. 3. 327 (sentință citată de T. Huc și necontrolată).

(5) T. Huc, XIII, 92; Laurent, XXIX, 480; Colmet de Santerre, IX, 32 bis III; Aubry et Rau, III, § 261, p. 263, text și nota 63 (ed. a 5-a); Beudant, *op. cit.*, I, 447, pag. 395; Guillouard, *Privil. et hypothèques*, I, 391; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 497; Troplong, *Idem*, I, 119; P. Pont, *Idem*, I, 149;

Cazul când lucrul a fost vândut silnic.

Dar dacă chestiunea este controversată în cazul unei vânzări benevole, toți autorii recunosc că privilegiul vânzătorului subzistă atunci când lucrul a fost vândut în mod silnic, după cererea unui creditor, precum ar fi, de exemplu: un moștenitor beneficiar sau sindicul falimentului ⁽¹⁾.

Cazul când cumpărătorul unui lucru neplătit l-a împrumutat, amanetat, etc. Controversă.

Privilegiul vânzătorului mai subzistă încă atunci când cumpărătorul a împrumutat altuia, a depozitat sau a amanetat lucrul cumpărat, al cărui preț el nu l-a plătit, pentru că, după cum am văzut mai sus, el posedă în realitate lucrul prin intermediul detentorului lui ⁽²⁾.

Rămâne însă bine înțeles că creditorul amanetar, care ar fi de bună credință, va fi preferat vânzătorului lucrului ⁽³⁾.

Conflict între vânzătorul lucrului neplătit și locatorul imobilului în care lucrul a fost pus.

Privilegiul vânzătorului n'ar putea, de asemenea, fi exercitat în dauna locatorului imobilului în care lucrul vândut ar fi fost pus. Locatorul va fi, în asemenea caz, preferat vânzătorului lucrului, afară de cazul când acest din urmă va stabili, prin orice mijloace, că locatorul știea în momentul introducerii lucrului în casa închiriată sau pe moșia arendată, că prețul lucrului adus la dânsul eră încă datorit, fie că el a dobândit această cunoștință dela însuș vânzătorul lucrului în chestiune (art. 1733, § 2) ⁽⁴⁾, fie de aiurea.

Cloes, *Idem*, I, 521, p. 471, 472; Thézard, *Idem*, 358, p. 471, 472; Mourlon, *Examen critique*, etc. I, 119, pag. 311 urm. Cpr. C. Riom, D. P. 80. 2. 4; Sirey, 80. 2. 121, etc.

(1) T. Huc, XIII, 92, *ab initio*, p. 111; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 497, *ab initio*, etc.

(2) Cpr. C. București, *Cr. judiciar* din 1899, No. 32; Aubry et Rau, III, § 261, pag. 266, 267, text și nota 69; Valette, *op. cit.*, 85; Martou, *Idem*, II, 478; Cloes, *Idem*, I, 492. 493; P. Pont, *Idem*, I, 152; Thézard, *Idem*, 360; André, *op. cit.*, 242, p. 110; Laurent, XXIX, 483; T. Huc, XIII, 91. — *Contră*: Troplong, *op. cit.*, I, 151; Taulier, *Théorie raisonnée du C. civil*, VII, p. 152, 153 (ed. din 1848).

(3) Aubry et Rau, *loco cit.*, pag. 267; André, *op. și loco supra cit.*, etc.

(4) Cas. fr. D. P. 1909. 1. 57 (cu nota lui P. de Loynes); André, *op. cit.*, 242, p. 110; Aubry et Rau, III, § 261, pag. 267; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 506 urm. Cpr. Trib. Langres, D. P. 95. 2. 17.

Se decide, în genere, că cunoștința ce locatorul ar fi luat mai târziu despre drepturile vânzătorului, n'ar împiedică privilegiul său de a-și avea ființă. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 267, nota 70 (ed. a 5-a), și autoritățile citate acolo.

Este adevărat că art. 1733, § 2 nu vorbește decât de în-cunoștiințarea făcută de vânzător, însă aceasta nu împiedică pe locator de a se informa și de aiurea; și de câteori se va constata în fapt că el este de rea credință, de atâtea ori privilegiul său va fi primat de acel al vânzătorului ⁽¹⁾.

Vânzătorul unor lucruri mobile neplătite, care va voi să primeze pe locatorul în al cărui imobil aceste lucruri au fost transportate, va face deci foarte bine de a înștiința pe locator, conform art. 1733, 2° că prețul acestor lucruri i se datorește încă de către cumpărătorul locatar, căci altfel el s'ar expune a fi primat de către locator, de câteori acesta ar fi de bună credință.

O asemenea încunoștiințare va trebui făcută chiar locatarului principal, încunoștiințarea făcută locatorului nefiind suficientă, în caz de sublocațiune sau subarendare ⁽²⁾.

Ce trebuie să decidem în caz când lucrul vândut a fost transformat de către cumpărător? De exemplu: s'a vândut postav, și această materie a fost transformată în haine; s'a vândut grâu, care a fost măcinat, etc. În toate aceste cazuri și în altele de asemenea natură, privilegiul subzistă el? Afirmativa este în genere admisă, de câteori lucrul vândut n'a fost alterat în natura sa esențială și de câteori el se poate recunoaște, cu toată transformarea lui ⁽³⁾.

Cazul când lucrul vândut a fost transformat de cumpărător. Controversă.

În caz când lucrul mobil vândut a fost imobilizat de către cumpărător, existența privilegiului vânzătorului este supusă unei distincții:

Imobilizarea lucrului vândut.

1° Dacă imobilizarea este rezultatul incorporației, ceeace

(1) Chestiunea este controversată, însă această controversă va fi examinată *infra*, sub art. 1733, 2°, p. 470, 471.

(2) Cas. rom. Bult. S-a I, 1889, p. 521.

(3) Thiry, IV, 406, p. 350; Guillouard, *Privil. et hypothèques*, I, 404, 405; Valette, *Idem*, 85, p. 106; Martou, *Idem*, II, 479; Thézard, *Idem*, 357; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 501; P. Pont, *Idem*, I, 153; Mourlon, *Examen critique*, etc., I, 64, p. 128 urm.; Aubry et Rau, III, § 261, p. 267, text și nota 71 (ed. a 5-a); Colmet de Santerre, IX, 32 bis V; Laurent, XXIX, 485. — *Contrà*: Grenier, *Tr. des hypothèques*, II, 316, p. 24 urm. (ed. din 1833). Cpr. Planiol, II, 2614; T. Huc, XIII, 96. Vezi și Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 109, foarte bine combătut în această privință de Mourlon (*loco supra cit.*). Mai vezi Duranton, XIX, 124.

se va întâmpla atunci, de exemplu, când materialul vândut a fost întrebuințat la construirea unui edificiu, privilegiul vânzătorului este stins, pentrucă lucrul vândut perzându-și individualitatea și caracterul său primitiv, nu mai poate fi deosebit și recunoscut. Apoi, privilegiul vânzătorului fiind mobiliar, în specie nu mai există un lucru mobil, ci un imobil⁽¹⁾.

2° Soluția contrară este însă generalmente admisă în Franța, cel puțin în privința creditorilor chirografari⁽²⁾, în caz de imobilizare prin destinație, când de exemplu, o mașină agricolă vândută a fost pusă de cumpărător pe un fond al său pentru serviciul și exploatarea acestui fond (art. 468 C. civ.), fiindcă această imobilizare n'ar fi opozabilă vânzătorului⁽³⁾.

Textul corespunzător belgian (art. 20, 5°) decide cu toate acestea chestiunea în sens contrar, și este de regretat că acest paragraf n'a fost reprodus de legiuitorul nostru. Iată cum se exprimă acest text:

(1) Baudry et Chauveau, *Des biens*, 95, p. 87 (ed. a 3-a); Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 502; Guillouard, *Idem*, I, 407; P. Pont, *Idem*, I, 154; Thézard, *Idem*, 65 și 257; Beudant, *op. cit.*, I, 447, p. 396; Colmet de Santerre, IX, 32 bis V; T. Huc, XIII, 95, *in fine*; Planiol, II, 2616 (ed. a 5-a). Cpr. Cas. rom. Revista *Jurisprudența* din 1911, No. 8, p. 114.

(2) Chestiunea de a se ști dacă privilegiul vânzătorului este opozabil creditorilor ipotecari, atunci când imobilul la care lucrul mobil a fost incorporat, este ipotecat, e controversată, din cauza art. 1777, după care ipoteca se întinde asupra tuturor îmbunătățirilor survenite imobilului ipotecat în urma constituției ipotecei. Această controversă va fi examinată sub acest text. Vezi de pe acum asupra ei, Beudant, *op. cit.*, I, 447, p. 396; Aubry et Rau, III, § 284, p. 670, text și nota 4 (ed. a 5-a); Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 504 și III, 1945; Guillouard, *Idem*, I, 406 și III, 1524; Valette, *Idem*, 85, *in fine*, p. 107; T. Huc, XIII, 95; Planiol, II, 2616; Cas. fr. Sirey, 87. I. 54; D. P. 87. I. 394; Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1882, No. 20, etc.

(3) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 503; Guillouard, *Idem*, I, 405; Valette, *Idem*, 85, p. 107; P. Pont, *Idem*, I, 154; Beudant, *op. cit.*, I, 447, p. 396; Planiol, II, 2616; Aubry et Rau, III, § 261, p. 269, text și nota 72, precum și autoritățile citate acolo. Codul japonez este expres în această privință (art. 157 din garanția creanțelor). Vezi textul de mai sus reprodus de Guillouard, *loco supra cit.* — *Contrà*: C. București, *Dreptul* din 1884, No. 18.

Imobilizarea
prin desti-
nație.

L. belgiană.
Art. 20, 5°.

„Privilegiul stabilit la No. 4 și 5 a prezentului text, va încetă de a-și produce efectele sale, dacă aceste obiecte mobile au devenit imobile prin destinație sau încorporație, afară de cazul când este vorba de mașini și aparate întrebunțate în stabilimente industriale, etc.“.

Așa dar, regula de mai sus suferă excepție în Belgia, în privința mașinilor și aparatelor întrebunțate în stabilimentele industriale, excepție care are de scop înlesnirea vânzării acestor lucruri, necesare la dezvoltarea industriei. În acest caz excepțional, textul suscitât belgian mărginește durata privilegiului la *doi* ani dela predare. Afară de aceasta, privilegiul vânzătorului acestor mașini este supus, în interesul terților, la oarecare condiții de publicitate, fără care terții ar fi putut fi înșelați, crezând că mașinile cumpărate de debitorul lor ar fi fost plătite. Textul nostru a eliminat din art. 1730, 5° această dispoziție a legii belgiane, după cum am arătat mai sus.

Această lacună regretabilă nu există însă în materie comercială, la caz de faliment al cumpărătorului, căci iată cum se exprimă art. 783, 3° din codul de comerț.

Art. 783 C. com. — Dispozițiile codului civil, privitoare la privilegiile asupra mobilelor, se aplică și în materie de faliment, cu rezerva dispozițiilor speciale cuprinse în acest cod, și cu modificările următoare:

3° Creanța pentru prețul neplătit al mașinilor de importantă valoare, întrebunțate într'o exploatare industrială, manufacturieră sau agricolă, este privilegiată în rangul indicat la No. 5 de sub art. 1730 din codul civil, asupra mașinilor vândute și predate falitului în cei trei ani cari au precedat declarația falimentului, cu toate că ar fi devenit imobile prin destinație. Acest privilegiu nu va avea niciun efect, dacă vânzătorul, în cele trei luni dela predarea mașinilor în primirea cumpărătorului în țară, nu va fi făcut să se transcrie actul din care rezultă vânzarea și creanța sa, în registrul de transcripțiune imobiliară al tribunalului în jurisdicția căruia s'au așezat mașinile (1).

(1) S'a decis, cu privire la acest text, că atunci când pentru vânzarea mașinilor prevăzute de el, s'a stipulat prin contract că predarea lor să se facă cumpărătorului în urmă și în mod succesiv, pe măsura ce ele vor fi confecționate, în acest caz, actele care constată obiectele vândute și predate, precum și prețul lor în sensul textului citat, sunt numai facturile eliberate de cumpărător; de unde rezultă că transcrierea acestor facturi în registrele prevăzute de acest text, este suficientă, pentru stabilirea și conservarea privilegiului vânzătorului

Ce garantează
privilegiul
vanzatorului
de lucruri
mobile neplătite.

Acest privilegiu nu are loc în materie de schimb.

Cazul când există o dotă mobiliară prețluită. Art. 1245 C. civ. Controversă.

Privilegiul vânzătorului de lucruri mobile, statornicit de art. 1730, 5° garantează prețul vânzării lucrului vândut, cu toate accesoriile lui, precum: cheltuelile contractului și dobânda prețului, în cazurile în care ea este datorită, această dobândă nefiind decât un accesoriu al lucrului principal (1).

Va să zică, în principiu, trebuie să existe o vânzare de lucruri mobile, fie corporale, fie incorporale, după cum s'a văzut mai sus, pentru ca acest privilegiu să aibă loc; de unde rezultă că privilegiul vânzătorului de lucruri mobile, nu are loc în materie de schimb (2).

S'a observat însă că, uneori, poate să existe vânzare, fără ca să existe propriu zis un vânzător și un cumpărător. Astfel este, de exemplu, cazul în care s'a constituit unei femei o dotă mobiliară prețluită, conform art. 1245 din codul civil. În acest caz, se susține, cel puțin de unii, că bărbatul este considerat ca un cumpărător al dotei, existând în specie o adevărată vânzare (*vera venditio*), în baza regulei cunoscute: *æstimatio facit venditionem* (3).

asupra mașinilor vândute, în privința sumelor ce i se datoresc din prețul lor, chiar dacă contractul primitiv n'a fost transcris. Cas. rom. Bult. 1896, p. 621 urm. — S'a mai decis, tot cu privire la acest text, că privilegiul vânzătorului pentru mașinile neplătite, prevăzute de art. 1730, 5°, nu trebuie transcris, după cum cere art. 783, 3° C. com., această transcriere fiind cerută numai în cazul când cumpărătorul este comerciant nu însă și atunci când el nu este comerciant, chiar dacă ar fi în stare de insolvabilitate. C. Iași, *Cr. judiciar*, din 1901, No. 51, p. 411.

- (1) Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 219; Cloes, *Idem*, I, 517; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 490; Thézard, *Idem*, 356; André, *op. cit.*, 237, p. 109; Laurent, XXIX, 475. Cpr. C. București, *Dreptul* din 1901, No. 27.

Acest privilegiu nu garantează însă daunele alocate de justiție, nici acele prevăzute printr'o clauză penală. Baudry et Loynes, *op. și loco cit.*; Martou, *Idem*, II, 472; Guillouard, *Idem*, I, 402; Laurent, XXIX, 475. — *Contrà*: Cloes, *Privil. et hypothèques*, I, 517, p. 295, etc.

- (2) Guillouard, *Privil. et hypothèques*, I, 387; Martou, *Idem*, II, 467; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 487; Nacu, III, No. 99, p. 625, și toți autorii.

Quid juris în materie de schimburi imobiliare, în privința privilegiului vânzătorului prevăzut de art. 1737, 1°? *Vezi infra* p. 480, 481 și tom. IX al Coment. noastre, p. 17 și 18.

- (3) *Vezi* tom. VIII al Coment. noastre, p. 200.

Negarantarea
daunelor.

Schimburi
imobiliare.

Autorii cari admit această soluție, susțin că femeea are, în specie, privilegiul vânzătorului față de ceilalți creditori ai bărbatului, atunci când ea primește dela acest din urmă bani, în loc de lucrurile constituite dotă. Chestiunea este însă, după cum știm, controversată ⁽¹⁾.

Ne-a mai rămas acum, spre a completa comentariul art. 1730, 5°, a vorbi de dreptul de revendicare al vânzătorului lucrurilor mobile neplătite.

2° Dreptul de revendicare al vânzătorului de lucruri mobile neplătite.

Am văzut că vânzătorul unui lucru mobil al cărui preț nu s'a plătit de cumpărător, are două garanții principale: 1° dreptul de a cere rezilierea contractului; și 2° dreptul de a exercita privilegiul statornicit de art. 1730, 5°.

Aceste drepturi fiind însă mai în totdeauna subordonate condiției ca lucrul vândut să se găsească în posesiunea cumpărătorului, dreptul acestui din urmă, devenit proprietar, de a dispune de lucrul cumpărat și neplătit va compromite adeseori drepturile vânzătorului; de aceea legea îi conferă, în anumite condiții, dreptul de a revendica lucrul.

Această prerogativă derivă, ca și privilegiul pe care îl are vânzătorul neplătit, tot din dreptul vechiu francez. Iată, în adevăr, cum se exprimă, în această privință, art. 194 din vechea cutumă a Parisului:

„*Qui vend aucune chose mobilière sans jour et sans terme espérant estre payé promptement, il peut sa chose poursuivre en quelque lieu qu'elle soit transportée, pour estre payé du prix qu'il l'a vendue*“ ⁽²⁾.

Aceasta nu este o revendicare propriu zisă, vânzătorul

(1) Vezi în sensul de mai sus, Laurent, XXIX, 473; Cloes, *Privil. et hypothèques*, I, 514, p. 293; Martou, *Idem*, II, 466; Bellot des Minières, *Tr. du régime dotal*, I, 734; Nacu, III, No. 98, p. 624, 625; C. Montpellier, D. P. 48. 2. 173; Sirey, 48. 2. 557. — Vezi însă Planiol, III, 1505, *in fine* (ed. a 5-a). Vezi și alți autori citați *pro* și *contra*, în tom. VIII al Coment. noastre, p. 201, nota 3.

(2) Cpr. Pothier, *Tr. de la procéd. civile*, X, 488 și *Coutume d'Orléans*, 458, nota 1; Ferrières, asupra cutumei din Paris, art. 176, No. 5; Planiol, II, 1544; Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 521, etc.

Dr. de revendicare al vânzătorului neplătit.

Origina acestui drept. Dr. vechiu francez.

ne mai putând să exercite asemenea acțiune, de oarece prin vânzare, fie contractul cu termen sau fără termen, el a încetat de a fi proprietar, și știut este că numai proprietarul are acțiunea în revendicare ⁽¹⁾.

Revendicarea
posesiunei.

În specie, nu poate deci să fie vorba decât de revendicarea *posesiunei* lucrului vândut (*vindicatio pignoris*) ⁽²⁾, spre a redobândi dreptul de retenție, pe care vânzătorul l-a pierdut prin predarea lucrului, și spre a împiedică revendicarea lui de către cumpărător ⁽³⁾.

Dumoulin (Molineus), comentând art. 194 menționat din cutuma Parisului, zicea foarte bine în acest sens:

„*Que le vendeur peut poursuivre sa chose pour en être payé du prix, et pour la recouvrer et en demeurer saisi jusqu'à ce qu'il soit payé*“.

Această teorie, singură juridică, a fost pentru prima oară dezvoltată, în anul 1839, la un concurs de agregatie, de către *Vuatrin* ⁽⁴⁾, pe care am avut onoarea de a-l avea profesor de drept administrativ la facultatea din Paris. Acest autor împrumutase însă teoria sa dela cursul lui Bugnet ⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ Vezi tom. III, partea 1-a, al Coment. noastre, p. 265 urm. (ed. a 2-a).

⁽²⁾ Cpr. L. 16 § 3, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1.

⁽³⁾ Vezi Laurent, XXIX, 494 urm.; Vigié, III, 1304; Aubry et Rau, V, § 356, p. 164 (ed. a 5-a); Valette, *Privil. et hypothèques*, 90, p. 121 urm.; Guillouard, *Idem*, I, 411, 412; P. Pont, *Idem*, I, 155; Martou, *Idem*, II, 489; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 529, 530; Beudant, *Sûretés personnelles et réelles*, I, 455; Colmet de Santerre, IX, 33 bis I—III, etc. — Cu toate acestea, chestiunea este controversată, și unii confundă acțiunea în revendicare cu dreptul de rezoluție opus creditorilor cumpărătorului (Duranton, XVI, 204, 380 și XIX, 120; T. Hue, VII, 173 și XIII, 102), iar alții susțin că ar fi vorba în specie de o adevărată revendicare, însă vânzarea ar fi reziliată de drept, fără intervenția justiției. Vezi în acest din urmă sens, Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 193, combătut în această privință de Mourlon (*Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 131, p. 405 urm.). Cpr. Arntz, IV, 1680; Planiol, II, 1549. Încât privește interesul practic al acestei discuții, vezi Beudant, *op. cit.*, I, 456.

⁽⁴⁾ Cpr. Valette, *op. cit.*, p. 120, nota 2; Martou, *op. cit.*, II, 489, *in fine*, p. 153, etc.

⁽⁵⁾ Vezi Planiol, II, 1548; Mourlon, *Répet. écrites sur le C. Napoléon*, III, 1310, nota 10.

Care sunt condițiile acestei revendicări? Ele sunt în număr de patru: 1° vânzarea trebuie să fie făcută peșin, adică *fără nici un termen de plată*, căci dacă vânzătorul a acordat un termen cumpărătorului, el nu mai poate să reție lucrul, și deci, nici să-l revendice; 2° lucrul trebuie să se găsească în posesiunea cumpărătorului, posesiune care, după cum știm, poate fi pur juridică; căci dacă acest lucru a trecut în mâna unui terțiu de bună credință, terțul va putea să respingă revendicarea vânzătorului, invocând art. 1909 din codul civil; 3° lucrul vândut trebuie să fie în starea în care se găsește în momentul predării lui, căci dacă el a fost transformat, revendicarea vânzătorului nu mai este cu putință, legea înțelegând a o exclude de câteori poate să existe contestație asupra identității lucrului revendicat.

Condițiile revendicării.

Astfel, revendicarea nu va putea să aibă loc dacă stofa vândută a fost transformată în haine; dacă grâul sau porumbul vândut a fost prefăcut în făină; dacă lemnul vândut a fost prefăcut în cărbuni⁽¹⁾; dacă vinul vândut în butoaie a fost pus în sticle⁽²⁾, etc.

Cazurile în cari revendicarea nu poate avea loc.

De asemenea, vânzătorul unui clopot, care ar fi fost așezat în clopotnița unei biserici, n'ar mai putea să-l revendice: 1° pentrucă acest lucru a devenit imobil prin încorporație; și 2° pentrucă el fiind consacrat cultului (*res sacra*), nu mai este în comerț⁽³⁾.

Revendicarea clopotului unei biserici.

4° În fine, trebuie ca acțiunea vânzătorului să fie exercitată în cele opt zile care au urmat predării lucrului⁽⁴⁾.

(1) Cpr. Cloes, *Privil. et hypothèques*, I, 546, p. 314; Planiol, II, 1553, etc.

(2) Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 196.

(3) Cloes, *op. cit.*, I, 546, *in fine*, p. 314; Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 136, p. 427; Trib. Reims, *Dreptul* din 1910, No. 56. — *Contrà*: Troplong, *op. cit.*, I, 196, p. 300, care aprobă o decizie dată contrar soluției de mai sus, de către Parlamentul din Paris, la 27 Februarie 1603.

(4) Aceste zile nu sunt, după părerea noastră, libere, art. 729 din Pr. civ. nefiind aplicabil decât la termenele cuprinse în procedura civilă, nu însă și la acele prevăzute de codul civil.

Neaplic. în specie a art. 729 Pr. civ.

Dacă s'au făcut mai multe predări succesive, termenul de opt zile va curge dela fiecare predare, afară de cazul când ar fi vorba de o singură vânzare, care ar necesita mai multe

pentru că tăcerea prelungită a vânzătorului ar dovedi că el a avut încredere în cumpărător.

Modul de exercitare al acțiunii în revendicare.

Vânzătorul va exercita acțiunea sa în revendicare pe cale de sechestru, sau va cere ca lucrul revendicat să fie distras, adecă exclus din urmărirea celorlalți creditori, în caz când ar exista din partea lor astfel de urmărire⁽¹⁾.

Perdere a acțiunii rezolutorii.

Venim acum la pierderea acțiunii rezolutorii prin pierderea acțiunii în revendicare (art. 1730, 5° § ultim).

Dreptul vânzătorului de a cere rezilierea contractului.

Știm că, afară de privilegiul său și de dreptul de revendicare, pe care le are vânzătorul unui lucru mobil neplătit, el mai poate încă cere rezilierea contractului, chiar dacă a pierdut privilegiul său și acțiunea în revendicare (art. 1021 și 1365); și aceasta fie că cumpărătorul mai posedă încă lucrul, fie că el l-a transmis unui terțiu⁽²⁾.

Art. 1730, 5° § ultim.

Soluția de mai sus este nedreaptă, pentru că prin acest mijloc indirect, vânzătorul, din cauza neglijenței sale, ridică celorlalți creditori ai cumpărătorului, lucrul pe care ei au putut, cu drept cuvânt, să-l considere ca formând gajul lor. De aceea legiuitorul belgian, și al nostru după dânsul, derogând dela principiile generale, dispune prin art. 1730, 5° § ultim, că pierderea acțiunii în revendicare aduce cu sine pierderea acțiunii rezolutorii a contractului de vânzare, *în privința celorlalți creditori*, și aceasta pentru motivul că, în privința lor, ambele acțiuni au acelaș efect, și anume: acela de a sustrage lucrul vândut dela urmărirea lor.

Perdere a acțiunii rezolutorii nu poate fi invocată de cumpărător.

Trebue însă să observăm că decăderea acțiunii rezolutorii nu poate fi invocată decât de creditorii cumpărătorului, iar nu de însuș cumpărătorul, care rămâne legat prin contractul său către vânzător, el neputând opune acestui din urmă nicio fine de neprimire din această cauză⁽³⁾.

predări, în care caz termenul de opt zile va curge dela ultima predare. Cloes, *op. cit.*, I, 545, p. 313.

(1) Vigié, III, 1305; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 533, *in fine*; Aubry et Rau, V, § 356, p. 164 (ed. a 5-a), etc.

Art. 1368 C. civ.

(2) Această din urmă soluție rezultă la noi din art. 1368 C. civil, care, cu deosebire de codul francez, unde chestiunea este foarte controversată, declară că acțiunea vânzătorului, pentru rezilierea vânzării, este reală. Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 754 urm.

(3) Martou, *Privil. et hypothèques*, II, 496, p. 155; Cloes, *Idem*, I, 547, pag. 315, etc.

Apoi, această decădere poate fi opusă de către creditorii cumpărătorului, numai vânzătorului care a făcut o vânzare peșin, fără a acorda nici un termen de plată, căci numai el poate să peardă acțiunea în revendicare, vânzătorul cu termen neavând această acțiune ⁽¹⁾.

Cazul când vânzarea este cu termen.

Vânzătorul cu termen, rămânând deci sub imperiul dreptului comun (art. 1021, 1365), va putea cere rezilierea contractului, chiar dacă a pierdut privilegiul său, aceste două drepturi fiind distincte și deosebite unul de altul ⁽²⁾.

Drepturile vânzătorului cu termen.

Acestea sunt privilegiile speciale care se exercită asupra oarecăror mobile. La aceste privilegii, trebuie să adăogăm acele statornicite de unele legi speciale ⁽³⁾, de codul de comerț, de care nu ne putem ocupa în studiul de față ⁽⁴⁾, și privilegiul *sui generis* al creditorilor unei moșteniri și al legatarilor, cari cer separația patrimoniului defunctului, de acel

Alte privilegii speciale mobiliare.

⁽¹⁾ Legea a fost criticată din acest punct de vedere, și Facultatea din Caen, între alții, în observațiile sale asupra reformei ipotecare, proiectată în 1840, a cerut ca dreptul de revendicare să fie acordat și vânzătorului cu termen, iar nu numai celui fără termen, după cum pe nedrept dispune legea. Cpr. P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 155, p. 139 urm. (ed. a 3-a). Poate ca dreptul de revendicare al vânzătorului ar fi trebuit chiar să fie exclus cu totul, după cum dispune anume proiectul codului civil al imperiului japonez, elaborat de profesorul Boissonade (art. 1162—1164). Vezi de acest din urmă autor, *Projet de C. civil pour l'empire du Japon*, IV, No. 315, pag. 291, 292 (Tokio, 1889).

Critica legii.

⁽²⁾ Martou, *op. cit.*, II, 497; Cloes, *Idem, op. și loco supra cit.*; P. Pont, *op. cit.*, I, 155, etc.

⁽³⁾ Vezi, de exemplu, art. 29 din legea pentru Creditul agricol dela 2 Iunie 1892; art. 15 din legea pentru înființarea unei Bănci agricole dela 1 Aprilie 1894, etc. Despre aceste legi am vorbit la titlul amanetului, *supra*, p. 284 urm.

⁽⁴⁾ Privilegiile statornicite de codul comercial sunt: privilegiul mandatarului (art. 387 urm.); acel al comisionarului (art. 405) (cpr. Cas. rom. Bult. 1903, p. 659 și *Dreptul* din 1903, No. 48); acel al căraușului (art. 437), al creditorului gagist (art. 480 modificat și complectat prin legea din 15 Iunie 1906); privilegiile maritime (art. 678 urm., 684 urm.); privilegiile statornicite de art. 783, în caz de faliment al debitorului, etc. Incât privește concursul privilegiilor stabilite de codul de comerț cu cele stabilite de codul civil, vezi art. 678 urm. C. comercial. Vezi în privința privilegiilor stabilite de codul comercial, în genere, Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 2722 urm.

Privilegiile speciale statornicite de codul com.

al moștenitorilor, spre a fi plătiți cu preferință, fie asupra imobilelor, fie asupra mobilelor succesiunii, înaintea creditorilor personali ai moștenitorilor (art. 781 și 1743)⁽¹⁾. Vom vedea însă p. 508 urm., sub aceste texte, că chestiunea de a se ști dacă separarea de patrimonii este sau nu un adevărat privilegiu, este foarte controversată, și că Curtea noastră de Casație a variat asupra acestui punct.

§ III. — Despre rangul privilegiilor asupra mobilelor, la caz de concurs între ele.

Art. 1731. — Cheltuelile de judecată vin înaintea tuturor creanțelor, în interesul cărora au fost făcute. (Art. 1727, 1729, 1° C. civ. Art. 678 urm., 683, 1°, 685, 1°, 687, 1°, 689, 1° C. com. Art. 21 L. ipotec. belg. din 1851).

Art. 1732. — Cheltuelile făcute pentru conservarea lucrului, trec înaintea privilegiilor anterioare.

Ele trec, în toate cazurile, chiar înaintea privilegiilor cuprinse la No. 3, 4 și 5 ale art. 1729. (Art. 1729, 1730, 4° C. civ. Art. 22 L. ipotec. belg. din 1851).

Art. 1733. — Creditorul amanetar, hangiul și cărașul sunt preferați vânzătorului unui obiect mobilier, care le servește de siguranță, afară de cazul, când ei primind lucrul, au știut că prețul eră încă datorit.

Privilegiul vânzătorului nu se exercită decât după acel al proprietarului casei sau moșiei, afară de cazul când vânzătorul, la transportarea lucrurilor în locurile închiriate, a făcut cunoscut proprietarului că prețul încă nu i s'a plătit. (Art. 1685 urm., 1730 C. civ. Art. 678 urm. C. com. Art. 23 L. ipotec. belg. din 1851).

Art. 1734. — Sumele datorite pentru semințe, sau pentru cheltuelile recoltei de peste an se plătesc din prețul acestei recolte; și sumele datorite pentru ustensile, care servesc la exploatarea moșiei, din prețul acestor ustensile, cu preferință în ambele aceste cazuri înaintea privilegiului proprietarului moșiei. (Art. 1730, 2° C. civ. Art. 783, 3° C. com. Art. 24 L. ipotec. belg. din 1851).

Art. 1735. — Privilegiul cheltuelilor de îngropare trece înaintea tuturor celorlalte privilegii. (Art. 1729, 2°. Art. 25, *ab initio* L. ipotec. belgiană din 1851)⁽²⁾.

(1) Cpr. Beudant, *op. cit.*, I, 461 și II, 514.

(2) Textul belgian adaogă: cu excepție pentru privilegiul cheltuelilor de judecată, pentru privilegiul cheltuelilor făcute mai

Art. 1736. — Celelalte privilegii generale sunt primite de către privilegiile speciale. (Art. 1729, 1730 C. civ. Art. 26 L. ipotec. belg. din 1851).

Concursul privilegiilor generale între ele nu dă loc la nicio dificultate, pentrucă ele se exercită în ordinea determinată de art. 1729, după cum ne-o spune însuș acest text. Ordinea în care se exercită aceste privilegii, este următoarea:

1° Cheltuelile de judecată făcute în interesul comun al creditorului; 2° cheltuelile înmormântării, în raport cu condiția și starea socială a defunctului; 3° cheltuelile boalei celei din urmă, făcute în curs de un an; 4° salariul oamenilor de serviciu pentru un an trecut și restul datoriei din anul curent; salariul pe șeșase luni al calfelor de prăvălie și salariul pe o lună al lucrătorilor cu ziua; 5° prețul obiectelor de subsistență date debitorului și familiei sale în curs de șeșase luni.

Dacă mai multe privilegii din această categorie concură împreună, și dacă toți creditorii nu pot fi integralmente plătiți, din cauza lipsei de activ, cu toții vor lua o parte în proporție cu creanța lor (art. 1724).

Cât pentru privilegiile statornicite de legile speciale, rangul lor este, în genere, stabilit de textele care le înființează⁽¹⁾. (Vezi și *infra*, p. 474).

târziu pentru conservarea lucrului, și pentru privilegiul hângiului, cărașului și creditorului amanetar, întrucât aceștia nu sunt primați de către vânzătorul obiectului constituit amanet.

(¹) Astfel, de exemplu, art. 29 din legea pentru Creditul agricol dela 2 Iunie 1892, dispune că: „creanțele Creditului agricol sunt privilegiate asupra averii mobile amanetate. Ele vor veni îndată după cheltuelile de judecată, cheltuelile de îngropare ale debitorului și cheltuelile de conservare a lucrului“; de unde s'a tras altă dată concluzia că privilegiul Creditului agricol, asupra lucrurilor amanetate, primează privilegiul proprietarului. C. Focșani, *Dreptul* din 1886, No. 51.

Tot astfel, art. 15 din legea pentru înființarea unei Bănci agricole, dela 1 Aprilie 1894, dispune că: „cu rezerva privilegiului proprietarului, pentru plata anului în care se face împrumutul, și acela pe un an începător dela semestrul agricol (23 Aprilie și 26 Octombrie), care urmează aceluia în care se face împrumutul, și cu rezerva tuturor celorlalte creanțe prevăzute în art. 1729 și 1730, alineatele 2, 3, 4, 5, 7 și 8

Concursul privilegiilor generale între ele. Art. 1729.

Art. 1724.

Privil. stabilite de legile speciale.

L. p. creditul agricol.

L. p. înființarea unei bănci agricole.

Concursul
privil. spe-
ciale cu acele
generale.

Lacuna co-
dului francez.

Dr. belgian și
dr. nostru.

Chestiunea este însă mult mai grea de câteori este vorba de concursul privilegiilor speciale între ele și de concursul privilegiilor speciale cu acele generale.

În codul francez, această chestiune a dat loc la discuții fără sfârșit, din cauză că niciun text de lege nu reglementează această importantă materie ⁽¹⁾.

Cu toate acestea, unii autori ezită de a critica codul din acest punct de vedere, pentru că legea nu poate să dea în această privință reguli inflexibile, de oarece clasificarea privilegiilor atârnă de multe ori de împrejurări.

Oricum ar fi, tăcerea codului francez este regretabilă, și foarte bine a făcut legiuitorul nostru de a reproduce puținele reguli ce găsim în această privință în legea ipotecară belgiană din 16 Decembrie 1851. Este adevărat că această lege nu curmă toate dificultățile ce se pot ivi în practică, însă, de bine de rău, ea cuprinde oarecare reguli, care pot servi de călăuză judecătorilor.

„Legea belgiană, zice un autor ⁽²⁾, nu cuprinde o clasificare completă a privilegiilor mobiliare; ea n'a putut să încerce acest lucru, din cauză că aceasta ar fi fost și inutil și periculos: inutil,

C. civil, creanțele Băncii agricole, contractate conform art. 6 punctul întâiu din prezenta lege, sunt privilegiate asupra obiectelor puse ca gaj. În aceeași ordine se exercită privilegiile și asupra sumelor pe cari societățile de asigurare le-ar datori împrumutaților, în caz de sinistru al obiectelor amănate.—Pentru a respecta drepturile și interesele societăților de credit fonciar, Banca agricolă nu va putea acorda împrumuturi pe gaj proprietarilor moșiilor ipotecate la aceste Credite, întrucât nu vor fi achitate ratele datorite acestor Credite și ajunse la scadență.—Încât privește privilegiul Statului, admis printr'o lege specială, precum este legea de urmăriți din 1877 (art. 7), el primează toate privilegiile menționate în art. 1729, 1730 C. civil, fiindcă din art. 1725 rezultă că acest cod presupune existența privilegiului Statului. Vezi *suprà*, p. 370, nota 2.

(1) Astfel, unii conferă precădere privilegiilor generale asupra celor speciale, pentru că cele dintâi se întemeiază pe considerații morale și de ordine publică; alții dau preferință privilegiilor speciale, tocmai din cauza specialității lor. În fine, după un al treilea sistem, preferința trebuie să se determine prin gradul de favoare datorit fiecărui privilegiu în parte. Cpr. Thiry, IV, 411. Vezi și Laurent, XXIX, 521.

(2) Thiry, IV, 411, p. 354.

fiindcă este cu neputință de a se prevedea toate cazurile; periculos, pentrucă atunci când judecătorul se înșeală, eroarea sa este trecătoare, pe când dacă eroarea emană dela lege, nedreptatea este permanentă și generală“.

Iată regulile admise de lege în această privință:

1° Cheltuelile de judecată primează toate creanțele în interesul cărora au fost făcute ⁽¹⁾. Legea nu conferă deci o preferință cheltuelilor de judecată decât față de creditorii în interesul cărora au fost făcute. Art. 1731 este deci în perfectă armonie cu art. 1727 și 1729, 1°. Art. 1731.

Dacă cheltuelile de judecată au folosit tuturor creditorilor, ele vor primă pe toți creditorii; dacă ele au folosit numai unora din ei, ele nu vor primă decât pe aceștia; dacă ele n'au folosit nici unui creditor, cheltuelile de judecată nu se bucură de niciun privilegiu ⁽²⁾.

Astfel, s'a decis că cheltuelile de judecată, făcute cu urmărirea, sechestrarea și vânzarea mobilelor debitorului, primează privilegiul locatorului, pentrucă deși acest din urmă este în drept a reține mobilele locatarului, însă spre a fi plătit, trebuie să se urmărească și să se vândă acele mobile; pe când cheltuelile de judecată făcute pentru validarea titlului de creanță, adevă că cele făcute până la dobândirea unui titlu cu care s'a urmărit pe debitor, nu pot trece înaintea privilegiului locatorului, căci aceste cheltueli nu sunt făcute în interesul comun al creditorilor, după cum cer art. 1727, 1729, 1° și 1731 ⁽³⁾.

2° Cheltuelile făcute pentru conservarea lucrului primează privilegiile anterioare (art. 1732), adevă că toate creanțele privilegiate, care au luat naștere înainte de cheltuelile de conservare, fie aceste creanțe garantate printr'un privilegiu general sau special ⁽⁴⁾, și fie că creditorul anterior a avut sau Art. 1732.

(1) Cheltuelile de judecată primează deci, în principiu, nu numai privilegiile generale, dar și cele speciale, și chiar privilegiile asupra imobilelor. Cpr. Laurent, XXIX, 523.

(2) Vezi *suprà*, p. 375.

(3) Trib. Brăila, *Dreptul* din 1885, No. 75, p. 600. Cpr. C. București, *Cr. judiciar* din 1903, No. 66, p. 574. Vezi și *suprà*, pag. 376.

(4) Astfel, în privința privilegiilor speciale, cheltuelile de conservare vor trece înaintea privilegiului anterior al locatorului,

nu cunoștință de cheltuelile de conservare⁽¹⁾. Iată în ce termeni d'Anethan a justificat această dispoziție prin raportul său la comisiunea Senatului:

„Cine se poate plânge, zice el, că acel căruia se datorește conservarea lucrului, să fie cel dintâiu privilegiat? Nimeni, căci dacă el n'ar fi făcut aceste cheltueli, gajul tuturor creditorilor ar fi dispărut“⁽²⁾.

Condițiile cerute pentru ca cheltuelile de conservare să primeze celelalte privilegii.

Pentru ca cheltuelile de conservare să primeze celelalte privilegii, se cere însă ca ele să fi fost făcute pe când aceste din urmă își aveau ființă. Astfel, dacă cineva a făcut cheltueli pentru conservarea unui lucru, care *mai în urmă* a fost constituit amanet, creditorul amanetar nu va fi primit de către acela care a conservat lucrul, pentru că cheltuelile de conservare nu i-au adus niciun folos, de vreme ce amanetul nu există atunci când ele au fost făcute. Dacă s'ar obiecta că amanetul n'ar fi putut avea loc, în caz când lucrul n'ar fi fost conservat, la aceasta s'ar putea răspunde că, în asemenea caz, creditorul ar fi cerut altă garanție în locul amanetului⁽³⁾.

al creditorului amanetar, al hangiului, al cărăușului, etc. Vezi Valette, *Privil. et hypothèques*, 116, p. 156; Cloes, *Idem*, I, 615, p. 355; Martou, *Idem*, II, 522, 523; Troplong, *Idem*, I, 62, etc.

Dacă însuș creditorul amanetar este acela care a făcut cheltuelile de conservare, el va avea un îndoit privilegiu: acel care izvorăște din amanet, și acel al conservatorului lucrului. Cloes, Troplong, *op. și loco supra cit.*

Dacă mai multe persoane au conservat acelaș lucru, acel mai recent va primi pe acei mai vechi, pentru că cheltuelile făcute de acest din urmă au conservat lucrul, care altfel ar fi perit. Vezi Martou, *op. cit.*, II, 524. Cpr. Cloes, *op. cit.*, I, 619, p. 358; D. Negulescu, *Teoria privilegiilor*, p. 49, No. 61, *in fine*, etc.

- (1) Legea nu distinge dacă creditorul anterior a cunoscut sau n'a cunoscut cheltuelile de conservare, pentru că într'un caz ca și într'altul, el s'a folosit de aceste cheltueli; de aceea legea dă precădere aceluia care a conservat lucrul. Vezi Cloes, *op. cit.*, I, 616, p. 356; Martou, *Idem*, II, 522. — *Contrà*: Valette, *op. cit.*, 116, p. 156, 157 (soluție inadmisibilă după textul nostru).
- (2) Vezi Cloes, *op. cit.* 614, p. 354; Delbecque, *Révision du régime hypothécaire*, p. 120; Martou, *op. cit.*, II, 521, etc.
- (3) Cpr. Thiry, IV, 412, p. 355.

Din cele mai sus expuse rezultă că privilegiul cheltuelilor de conservare nu primează celelalte privilegii posteroare, dar nici aceste din urmă nu primează privilegiul cheltuelilor de conservare, fiindcă acesta trece înaintea privilegiilor cuprinse la No. 3, 4 și 5 ale art. 1729 (art. 1732 § 2). Pentru a se determina preferința, va trebui deci să se consulte calitatea privilegiilor cari vin în concurență cu privilegiul conservării lucrului⁽¹⁾.

Trecând acum la concursul dintre privilegiul aceluia care a conservat lucrul cu privilegiile generale, vom decide că el primează aceste din urmă privilegii, atât în baza art. 1732, cât și a art. 1736, după care privilegiile generale sunt primite de către privilegiile speciale. În adevăr, § 2 al art. 1732 dispune că cheltuelile de conservare primează, *în toate cazurile*, privilegiile prevăzute la No. 3, 4 și 5 ale art. 1729, adică: cheltuelile ultimei boli, salariul oamenilor de serviciu, salariul calfelor de prăvălie și furniturile de subzistență.

Din împrejurarea că această primare are loc *în toate cazurile*, rezultă că nu este loc de a se distinge dacă privilegiul acestor creditori este anterior sau posterior cheltuelilor de conservare⁽²⁾.

Cheltuelile de judecată primează cheltuelile de conservare sub condițiile prescise de art. 1731.

Cât pentru concursul cheltuelilor de înmormântare cu acele de conservare ale lucrului, el este regulat de art. 1735: „Privilegiul cheltuelilor de înmormântare trece înaintea tuturor celorlalte privilegii,” zice acest text. Legea noastră modificând textul belgian, nu admite, după cum am văzut, nicio excepție în această privință. (Vezi *supra*, p. 383 și *infra*, p. 473).

3° Art. 1733 prevede concursul privilegiilor speciale între ele, și anume:

a) Acel dintre creditorul amanetar, hangiul și cărăușul cu vânzătorul unui lucru mobil;

Concursul privilegiului conservării lucrului cu privilegiile generale.

Art. 1731.

Art. 1735.

Art. 1733.

(1) Thiry, IV, 412, p. 355; Laurent, XXIX, 526. — *Contra*: Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 62, *in fine*. Cpr. Cloes, *Idem*, I, 617, p. 356 urm.; Delbecque, *op. cit.*, 142, p. 121, etc.

(2) Cloes, *op. cit.*, I, 618, p. 357; Martou, *Idem*, II, 527; Delbecque, *op. cit.*, 138, p. 120, etc.

b) Acel al vânzătorului unui lucru mobil cu acel al proprietarului casei închiriate sau moșiei arendate.

În cazul întâiu, legea acordă preferință creditorului amanetar, hangiului și cărăușului asupra vânzătorului de lucruri mobile, dacă acei dintăiu n'au știut, atunci când au primit lucrul, că prețul acestui lucru eră încă datorit⁽¹⁾.

În cazul al doilea, locatorul este preferat vânzătorului, afară de cazul când acest din urmă, la transportarea lucrului în casa închiriată sau pe moșia arendată, a făcut cunoscut locatorului că prețul acestui lucru îi este încă datorit.

Iată cum comisia Senatului belgian justifică prima dispoziție :

„Creditorul amanetar, hangiul și cărăușul trebuie să fie preferați vânzătorului, pentru că acest din urmă a putut lua precauțiunile ce nu comportă operațiunile făcute de ceilalți.

Această preferință n'ar mai fi însă dreaptă, dacă acești creditori au știut, când au primit lucrul, că prețul acestui lucru eră încă datorit. În asemenea caz, vânzătorul va fi cu drept cuvânt preferat“⁽²⁾.

Tot această comisiune justifică în termenii următori a doua dispoziție :

„Vânzătorul nu poate să-și păstreze privilegiul său decât dacă lucrul vândut se găsește încă în posesiunea debitorului. Prudența îi recomandă deci de a se asigura de locul unde acest lucru este depus, și dacă lucrul este pus într'o casă închiriată, buna credință cere ca el să previe pe locator că prețul lucrului vândut îi este încă datorit de către cumpărător. Locatorul, din contra, nu are aceeaș înlesnire spre a cercetă dacă mobilele ce garnisesc casa sa sunt sau nu plătite; este deci firesc și echitabil ca legea să-i vie în ajutor“⁽³⁾.

Acestea sunt motivele legii.

(1) Nicio notificare nu se cere în această privință, și este indiferent dacă creditorul amanetar, hangiul și cărăușul au aflat dela vânzător sau de aiurea că prețul lucrului vândut eră încă datorit. Odată ce ei au cunoscut această împrejurare, buna lor credință încetează și, ca atare, nu mai pot primă pe vânzător. Cloes, *op., cit.*, I, 621, p. 359.

(2) Vezi Cloes, *op., cit.*, I, 620, p. 359; Delbecque, *op., cit.*, 144, pag. 122.

(3) Vezi Delbecque, *op. cit.*, 149, p. 123; Cloes, *op. și loco supra cit.*

Dispoziția § 2 a art. 1733, care conferă o preferință locatorului asupra vânzătorului unui lucru mobil neplătit, există cu o modificare de redacție și în codul francez (art. 2102, 4° § 3, eliminat de legiuitorul nostru din art. 1730, 5°).

Deoseb. de redacție de codul fr.

După textul francez (nereprodus la noi și înlocuit prin art. 1733 § 2), vânzătorul care invoacă privilegiul său contra locatorului, trebuie să dovedească că acest din urmă a avut cunoștință că lucrurile introduse în casă sau pe moșie nu aparțineau locatarului sau arendașului⁽¹⁾; pe când textul nostru și acel belgian nu cer această dovadă, ci impun vânzătorului obligația de a aduce la cunoștința locatorului că prețul lucrului vândut nu este încă plătit⁽²⁾, redacție care este mult mai juridică. Legea presupune, în adevăr, că prin neaducerea acestor fapte la cunoștința locatorului, vânzătorul a consimțit tacitamente ca lucrurile mobile vândute de dânsul, deși sunt neplătite, să fie afectate la privilegiul celui dintâiu.

Art. 1733 § 2.

Cu toate că legea noastră impune vânzătorului obligația de a aduce la cunoștința locatorului că prețul lucrului vândut de dânsul îi este încă datorit de cumpărător, totuși credem, cu toată controversa ce există asupra acestui punct, că vânzătorul va fi preferat asupra acestui lucru, locatorului, dacă se va stabili în fapt, prin orice mijloace, că acest din urmă a avut cunoștință că lucrurile introduse în imobilul său de către locatar sau arendaș nu erau încă plătite; căci în asemenea caz, el fiind din acel moment de rea credință, această rea credință nu-i poate fi de niciun folos⁽³⁾.

Cazul când locatorul a luat cunoștință dela altul decât dela vânzător că lucrul adus la dânsul nu era plătit. Controversă.

4° Știm că art. 1730, 2° declară privilegiate sumele datorite pentru semințe sau pentru cheltuelile recoltei anului curent, asupra prețului acelei recolte, și sumele datorite pentru instrumentele de exploatare, pe prețul acestor instru-

Art. 1734.

(1) Cpr. Troplong, *op cit.*, I, 186.

(2) O notificare prin portărei, făcută în acest sens de către vânzător, locatorului, ar fi cel mai prudent lucru. Legea necerând însă o asemenea notificare, se înțelege că o scrisoare recomandată și chiar o încunoștiințare verbală ar fi, în principiu, suficiente.

(3) Vezi în acest sens, singurul juridic după părerea noastră, Martou, *Privil. et hypothèques*, II, 529; Thiry, IV, 412, pag. 357; Laurent, XXIX, 532. — *Contra*: Cloes, *op. cit.*, I, 623 urm., p. 360 urm.; Delbecque, *op. cit.*, 15, p. 123, 124; Cas. rom. Bult. 1898, p. 1431. Vezi și *suprà*, p. 455.

mente, în ambele cazuri cu preferință chiar înaintea proprietarului moșiei, pentru privilegiul arendeii.

Aceste cuvinte se mai repetă încă odată în art. 1734, așa că cuvintele relative la concursul privilegiilor, cari se găsesc la finele art. 1730, 2° au fost fără niciun cuvânt adause în legea noastră după textul francez (art. 2102, 1°, penultim aliniat), unde ele își au rațiunea de a fi, pentru că acolo, după cum am văzut p. 437, nota 2, art. nostru 1734 (24 din legea belgiană) lipsește.

Oricum ar fi, creanțele pentru semințe, pentru uneltele agricole și pentru formarea recoltei, trec înaintea privilegiului, arendătorului⁽¹⁾, fie că el a știut sau n'a știut că prețul eră încă datorit acelu care a vândut semințele, instrumentele de cultură, etc., destul fiind că acest privilegiu să fie posterior contractului de arendă, căci dacă ar fi anterior, s'ar aplică art. 1733⁽²⁾.

Motivul acestei dispoziții este, după cum știm, că prin aceste furnituri, creditorii de mai sus au introdus în patrimoniul arendașului fructele asupra cărora se exercită privilegiul arendătorului. Este deci just ca acest din urmă să nu vie decât după stingerea creanțelor acelora cari au produs această garanție. (Vezi *suprà*, p. 438).

Art. 1724.

Dacă ar există mai mulți creditori pentru semințe ori cheltueli de recoltă sau mai mulți creditori pentru furnituri de instrumente agricole, fiecare din ei va luă, la caz de lipsă de activ, o parte proporționată cu creanța lor (art. 1724)⁽³⁾.

Art. 1735.

5° Art. 1735 dispune ca privilegiul cheltuelilor de înmormântare trece înaintea tuturor celorlalte privilegii. Această dispoziție, care constituie o excepție dela principiul inseris

(1) Cpr. Trib. Botoșani, *Cr. judiciar* din 1896, No. 25, p. 201 și *Dreptul* din 1896, No. 71; Cas. rom. Bult. 1898, p. 1273. Vezi și Bult. S. I, anul 1878, p. 229.

(2) Cpr. Cloes, *op. cit.*, I, 628, p. 363; P. Pont, *Idem*, I, 135; Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 107; Duranton, XIX, 99, etc.

(3) Cloes, *op. cit.*, I 629, p. 363. Vezi și Martou, *op. cit.*, II, 537, p. 186.—Vezi însă Troplong, *op. cit.*, I, 63, 70, p. 63 (ed a 4-a din 1845), după care muncitorii producători ai recoltei ar veni înaintea vânzătorului de semințe, pentru că, fără dânsii, n'ar fi existat recoltă, și vânzătorii semințelor n'ar fi putut să-și exercite privilegiul lor.

în art. 1736, după care privilegiile generale sunt primite de către acele speciale, se justifică prin caracterul de ordine publică al acestor cheltueli⁽¹⁾. Acest principiu este cu atât mai admisibil cu cât cheltuelile în chestiune trebuie să fie în raport cu condiția și starea socială a defunctului (art 1729, 2°).

Acest privilegiu primează pe toate celelalte, fiindcă legea noastră, spre deosebire de cea belgiană, n'a admis nicio excepție în această privință. (Vezi *suprà*, p. 383 și 469).

Art. 678 din codul comercial dispune însă că privilegiile maritime, statornicite de art. 678 urm. C. com., trec înaintea oricărui alt privilegiu general sau special asupra mobilelor, stabilit de codul civil; deci, și înaintea cheltuelilor de înmormântare.

După art. 1736 din codul civil, celelalte privilegii generale sunt primite de către privilegiile speciale. Aceasta însemnează că cheltuelile ultimei boli, salariul oamenilor de serviciu, al calfelor și lucrătorilor, precum și furniturile de subzistență sunt primite de către privilegiile speciale, furniturile de subzistență ocupând ultimul rang⁽²⁾.

Autorii critică însă, și nu fără oarecare temei, această clasificare a privilegiilor. Oricum ar fi, legea a dispus astfel, și această dispoziție curmă una din cele mai mari discuții care s'a ivit sub codul francez⁽³⁾.

Proiectul Camerei reprezentanților erà conceput în termenii următori:

„*In genere*, privilegiile generale sunt primite de către privilegiile speciale“.

Cu toate că această redacție a fost susținută de către raportorul Lelièvre, totuși Camera a primit redacția proiectului guvernului.

Dacă textul legii ar fi trecut astfel cum erà formulat de către comisiunea parlamentară, tribunalele ar fi fost chemate a decide chestiunea după gradul de favoare al creanței garantate printr'un privilegiu special sau general, ceea ce ar

(1) Vezi *suprà*, p. 379. Cpr. Martou, *op. cit.*, II, 544, p. 190.

(2) Cpr. Martou, *op. cit.*, II 544. p. 189; Laurent, XXIX, 541.

(3) Vezi în privința diferitelor sisteme propuse în Franța, Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 769 urm. Cpr. Valette, *Idem*, 117. 119, p. 160 urm.; Beudant, *Sûretés personnelles et réelles*, I, 483 urm.; Laurent, XXIX, 521, etc.

fi lăsat să subziste toate contestațiile și dificultățile ce se prezintă în codul francez.

Deși unii regretă redacția actuală⁽¹⁾, totuși legiuitorul a făcut bine de a curmat orice discuție în această privință, cu toate că, între privilegiile generale, unele, precum sunt, de exemplu, acel al boalei de pe urmă și al furniturii de subzistență, ar fi meritat favoarea pe care art. 1735 o conferă cheltuelilor de înmormântare. „Dacă este laudabil de a se îngropă morții, zice un autor, este mai laudabil încă de a nu lăsa oamenii să moară de foame“⁽²⁾.

Din art. 1736 rezultă: 1° că s'ar putea întâmpla ca privilegiul special al cheltuelilor de conservare să primeze privilegiul general al cheltuelilor de judecată, dacă aceste cheltueli n'au folosit acelui care a conservat lucrul (art. 1731, 1732); 2° că cheltuelile ultimei boli, salariul oamenilor de serviciu și furniturile de subzistență sunt primite de către privilegiul creditorului amanetar, al hangiiului și al vânzătorului unui lucru mobil, etc.⁽³⁾.

Acestea sunt regulile admise de legea noastră în privința concursului privilegiilor între ele. Toate dificultățile ce se prezintă în practică nu sunt rezolvite, însă totuși e ceva.

Clasificarea privilegiului fiscalului, județelor, comunelor, etc.

Încât privește clasificarea privilegiilor fiscalului, județelor, comunelor și stabilimentelor publice, arareori se vor prezenta dificultăți, căci mai totdeauna rangul acestor privilegii se fixează de legile care le stabilesc⁽⁴⁾.

SECȚIUNEA III

Despre privilegiile asupra imobilelor.

Privil. imobiliare generale și speciale.

Privilegiile care se exercită asupra imobilelor, sunt *generale*, adecă lovesc toate imobilele în genere, și *speciale*, adecă lovesc numai oarecare imobile determinate.

(1) Vezi Martou, *op. cit.*, II, 544, p. 190.

(2) Laurent, XXIX, 541. Vezi și Martou, II, 544, p. 190.

(3) Cloes, *op. cit.*, I, 634, p. 367; Delbecque, *op. cit.*, 141 urm., p. 121 urm., etc.

(4) Vezi *suprà*, p. 368 urm. explic. art. 1725 și p. 465, text și nota 1.

I. — Privilegiile cari lovesc generalitatea imobilelor.

Art. 2104 din codul francez dispune că privilegiile cari se întind asupra mobilelor și *imobilelor*, sunt acele enunțate de art. 2101 (al nostru 1729). Acest text fiind eliminat de legiuitorul nostru, la noi ca și în Belgia, nu există, afară de privilegiile Statului, județelor, comunelor și stabilimentelor publice, de care se ocupă art. 1725, decât un singur privilegiu general asupra imobilelor, și anume: acel al cheltuelilor de judecată, prevăzut de art. 1727, pe care l-am explicat *suprà*, p. 373 urm.

II. — Privilegiile cari lovesc oarecare imobile (privilegii imobiliare speciale).

Art. 1737 enumără *cinci* privilegiile speciale imobiliare, care însă pot fi reduse la *trei*, pentrucă privilegiile prevăzute de § 2 și 5 ale acestui text, nu sunt, în realitate, decât tot privilegiul vânzătorului și al constructorului, exercitate pe cale de subrogație. Aceste *trei* privilegiile imobiliare, cari există în realitate, sunt: 1° privilegiul vânzătorului de imobile; 2° privilegiul comostenitorilor și al copărtașilor; 3° privilegiul arhitecților, antreprenorilor și lucrătorilor. La această listă trebuie să adăugăm: 4° privilegiul Statului asupra imobilelor comptabililor și mănuiitorilor de bani publici; 5° privilegiul coschimbătorilor sau copermutanților de imobile; 6° privilegiul dăruitorului de imobile; și în fine, 7° privilegiul separațiunei de patrimoniului. Asupra acestor din urmă *trei* privilegiile există însă controversă, după cum vom vedea mai la vale.

Toate aceste privilegiile, afară de acel al Statului, județelor, comunelor și al stabilimentelor de utilitate publică, se întemeiază pe aceeași idee, și anume: pe împrejurarea că creditorul a pus sau a conservat un lucru sau o valoare în patrimoniul debitorului. Gajul comun al tuturor creditorilor fiind mărit prin faptul unora din creditori, nimic nu este mai just decât ca acești creditori să fie privilegiați asupra lucrului sau valoarei ce li se datorește din cauza acestui lucru (1).

(1) Cpr. Bendant, *Sûretés personnelles et réelles*, II, 499, p. 5, 6.

Multe din regulele ce vom examina mai la vale sunt comune atât privilegiilor imobiliare cât și ipotecilor, din cauză că aceste două drepturi sunt de o natură aproape identică. Aceasta a și făcut pe autori să considere privilegiile imobiliare ca niște ipoteci legale sau privilegiate, prezentând numai oarecare particularități⁽¹⁾.

Privilegiul imobiliar este, ca și ipoteca, un drept real asupra unor imobile afectate la plata unei datorii.

Privilegiul conferă, ca și ipoteca, un drept de preferință și un drept de urmărire (*droit de suite, jus perseguendi*) în mâna terțiilor achizitori.

Privilegiile imobiliare sunt, ca și ipotecile, supuse publicității. (Vezi *suprà*, p. 367).

În fine, privilegiul primează pe creditorii chirografari și chiar ipotecari, însă știm că sunt cazuri în cari ipoteca primează privilegiul. (Vezi *suprà*, p. 363, nota 1).

Venim acum, după aceste considerații generale, la diferitele privilegii imobiliare.

1° Privilegiul vânzătorului de imobile.

Art. 1737. — Creditorii privilegiați asupra imobilelor⁽²⁾ sunt:
1° Vânzătorul, pe imobilul vândut, pentru plata prețului.

Dacă s'au făcut mai multe vânzări succesive, pentru care a rămas datorit prețul în total, sau în parte, întâiul vânzător se preferă celui de al doilea, cel de al doilea celui de al treilea, și așa înainte. (Art. 1020, 1021, 1365, 1369, 1377, 1740, 1785 C. civ. Art. 785, 789 C. com. Art. 2103, 1° C. fr. Art. 27 L. ipotec. belgiană din 1851)⁽³⁾.

Dr. roman.

Acest privilegiu nu există la Romani⁽⁴⁾, unde știm că

(1) Cpr. Beudant, *op cit.*, II, 493, p. 2; Planiol, II, 2543 și 2887; Guillaouard, *Privil. et hypothèques*, II, 449, p. 1, etc. Vezi și *suprà*, p. 311, nota 4 și p. 367.

(2) Sau mai bine zis *asupra oarecărui imobile*. Cpr. Beudant, *op. cit.*, II, 497; Berriat St. Prix, *Notes élément. sur le code civil*, III, 8457, etc.

(3) Paragraful 2 al acestui text nu este decât aplicarea regulei cunoscută: *Prior tempore, potior jure*. Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 789.

(4) Cpr. asupra dreptului roman, Arntz, IV, 1695; Maynz, *Cours de droit rom.*, I, § 163, 1°, p. 903, 904 (ed. a 5-a 1901), etc.

nu există nici privilegiul vânzătorului lucrurilor mobile neplătite (1).

Cutumele franceze sunt, de asemenea, mute asupra lui; de aceea jurisprudența parlamentelor nu-l admitea din capul locului (2).

Dr. vechiu
francez.

La 1628, însă, Parlamentul din Paris schimbându-și jurisprudența, a consacrat acest privilegiu, sau mai bine zis această ipotecă specială și privilegiată, pentru plata prețului, asupra fondului vândut, și de atunci jurisprudența n'a mai variat. Aceasta este origina privilegiului vânzătorului de bunuri imobiliare, care a fost consacrat în termeni expresi prin legea dela 11 Brumariu, anul al VII-lea, de unde a trecut în codul actual (3).

Origina privil.
vânzătorului
de imobile.

În codul italian, acest privilegiu, ca și acel al comș-tenitorilor, asociaților și altor copărtași, a fost schimbat în ipotecă legală (art. 1969) (4).

C. italian. Art.
1969.

(1) *Vezi supra*, p. 448.

(2) Iată cum se exprimă, în această privință, un vechiu autor: „*Suivant la doctrine des anciens arrests, celui qui a vendu sa terre à crédit, sine præsenti pecuniâ, ne peut prétendre à aucune préférence sur icelle, s'il ne l'a pas expressément stipulé; cessant laquelle stipulation, il ne peut pas dire qu'il ait une hypothèque légale tacite et privilégiée, s'étant par le moyen de la vente, qui est pure et simple, démis de tout le droit de propriété qu'il avait en icelle; en sorte qu'il n'est que simple créancier, qui a une action et une hypothèque pour son prix, nullement privilégiée, ayant entièrement suivi la foi de l'acheteur*“ (Brodeau sur Louët). Cpr. Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 2242; Guillouard, *op. cit.*, II, 461, de unde am împrumutat această citație.

(3) Cpr. Planiol, II, 2889 (ed. a 5-a); Guillouard, *Privil. et hypothèques*, II, 461, etc.

(4) *Vezi supra*, p. 319. — Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 1969 din codul italian: „*Hanno ipoteca legale: 1° il venditore od altro alienante, sopra gli immobili alienati, per l'adempimento degli obblighi derivanti dall'atto di alienazione; 2° I coeredi, i soci ed altri dividendi, sopra gli immobili caduti nell'eredità, societa o comunione, per il pagamento dei rificamenti e conguagli (pour le paiement des soultes et tours de lots)*. Apoi, acest text mai vorbește încă de ipoteca legală a minorului și interzisului, de aceea a femeii măritate asupra bunurilor bărbatului ei, pentru dota ei și câștigurile sale dotale (*per la dote e per i lucri dotali*) și, în fine, de ipoteca legală a Statului asupra bunurilor condamnaților pentru chel-

C. italian.
Art. 1969.

a) Persoanele sau creditorii cărora legea conferă acest privilegiu.

Toți vânzătorii de imobile au privilegiul statornicit de art. 1737, 1°.

În principiu, toți vânzătorii de imobile, pe lângă dreptul de reziliere al contractului, pe care art. 1021 și 1365 îl conferă oricărui vânzător în genere ⁽¹⁾, se bucură de acest privilegiu, fie vânzarea încheiată printr'un act autentic sau sub semnătură privată ⁽²⁾, fie vânzarea totală sau parțială ⁽³⁾, fie vânzarea de bună voe sau silită, etc. ⁽⁴⁾.

Uzfruct imobiliar.

Acest drept aparține și vânzătorului unui uzufruct imobiliar ⁽⁵⁾.

tueli de judecată în materie criminală, corecțională și de simplă poliție, etc. Vezi asupra acestui text, Ricci, *Corso teorico-pratico di diritto civile*, X, 157 urm., p. 265 urm. (ed. din 1907 urm.).

(1) Vezi *infra*, p 488. — Independent de privilegiul conferit prin art. 1730, 1°, vânzătorul unui imobil mai are încă, la caz de neplata prețului, acțiunea rezolutorie prevăzută de art. 1021 și 1365; coschimbătorul are acțiunea în reînțoarcere a lucrului schimbat (art. 1408), iar dăruitorul mai are, pentru acei cari admit privilegiul lui, acțiunea în revocare a donațiunii pentru inexecutare de sarcini (art. 829, 830). Aceste acțiuni asigură redobândirea imobilului înstrăinat, schimbat sau dăruit, și ele sunt identice, cu toate că legea le dă o calificare deosebită. Vezi Lemaire-Boseret (profesor la Liège), *Sûretés réelles*, 164, p. 112, 113.

(2) Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 2248; Guillouard, *Idem*, II, 463; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 574; André, *Régime hypothécaire*, 253, p. 127 (ed. a 2-a), etc.

(3) În caz de vânzare parțială, privilegiul vânzătorului se va exercita numai asupra părții vândute. Pand. fr., v^o *cit.*, 2251; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 568, etc.

(4) Pand. fr., v^o *cit.*, 2267 urm.; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 574; Guillouard, *Idem*, II, 489; Thézard, *Idem*, 281; Laurent, XXX, 16; Aubry et Rau, III, § 263, p. 284 (ed. a 5-a), etc.

Dacă într'o adjudecare, cineva a dobândit mai multe imobile pentru prețuri deosebite, vor exista atâtea privilegii câte și loturi separate sunt. André, *Régime hypothécaire*, 293; Cas. fr. Sirey, 92. I. 273.

(5) Pand. fr., v^o *cit.*, 2247; Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 568; Thézard, *Idem*, 276; Cloes, *Idem*, I, 649, p. 373; Aubry et Rau, III, § 263, p. 280, nota 1 *ter* (ed. a 5-a), etc. — Uzufructuarul care a cedat dreptul său unui terțiu, nu poate însă să exercite privilegiul vânzătorului decât în timpul vieții sale, și asupra uzufructului, transmis de el. Moștenitorii lui nu mai au acest privilegiu, după moartea lui, acest eveni-

El nu se aplică însă creanței care ar rezulta din constituirea unei servituți cu titlu oneros: 1° pentru că servitutea nu poate fi deosebită nici de fondul servant, nici de acel dominat, ea fiind o calitate activă și pasivă a acestor fonduri; și 2° pentru că ea nu este susceptibilă de urmărire (art. 1824) (1).

Neaplic. privilegiului creanței care ar rezulta din constituirea unei servituți cu titlu oneros.

Aceeaș soluție este admisă în privința uzului și a abitațiunii (art. 571, 573) (2).

Uz și abitație.

Încât privește comunitatea unui zid, se admite însă, în genere, deși chestiunea este controversată, că proprietarul zidului are privilegiul vânzătorului pentru despăgubirea datorită de vecin, care uzează de dreptul ce-i conferă art. 598 din codul civil, spre a dobândi comunitatea acestui zid, sub condiție însă ca această despăgubire să fie reglementată fie de părți, fie de justiție (3).

Comunitatea unui zid. Controversă.

Acest privilegiu, fiind un drept real, o dezmembrare a proprietății, s'a decis, cu drept cuvânt, că vânzătorul care și-a păstrat privilegiul său conform art. 1740 C. civil, are, ca și cumpărătorul, dreptul de a se apăra contra reclamanțului revendicant al imobilului (4).

Dreptul vânzătorului de a se apăra contra revendicărei imobilului.

El are nu numai dreptul, dar și obligația de a apăra pe cumpărător de evicțiune, de câteori este chemat în garanție (art. 1337, 3351).

Art. 1337 și 1351.

ment aducând stingerea uzufructului, și chiar a dreptului terțiului achizitor. *Cloes, op. și loco supra cit.*

- (1) Pand. fr., v^o cit., 2250; Aubry et Rau, *loco cit.*; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 569; Guillouard, *Idem*, II, 476; Thézard, *Idem*, 276, p. 373, etc. — *Contrà*: Planiol, II, 2896 (ed. a 5-a).
- (2) Vezi autorii citați în nota precedentă. — Vezi însă, în această privință, excepția admisă de legiuitorul nostru prin art. 572 din codul civil.
- (3) Aubry et Rau, *loco cit.*; Cloes, *op. cit.*, I, 654, p. 378; Baudry et Lovnes, *Idem*, I, 570; Guillouard, *Idem*, II, 474 urm.; Laurent, VII, 521; Demolombe, XI, 367; Pand. fr., v^o *Mitoyenneté*, 275 și *Privil. et hypothèques*, 2252 urm.; Planiol, II, 2897. Cp. C. Bordeaux și Trib. Lyon, D. P. 92. 2. 432; *Pand. Périod.* 1902. 2. 35. Justiția de pace din Alban, *Cr. judiciar* din 1910, No. 61 (cu observ. noastră). — *Contrà*: C. Paris, Sirey, 34. 2. 95 și Répert. Dalloz, v^o *Privil. et hypothèques*, 427, nota 2. Vezi și tom. III, partea I, al Coment. noastre, p. 724, text și nota 4 (ed. a 2-a).
- (4) Trib. Putna, *Cr. judiciar* din 1901, No. 74.

Imobilul
asupra căruia
se exercită
privilegiul
trebuie să fie
din acelea
care pot fi
grevate de
privilegiu și
ipotecă.

Pentru ca privilegiul vânzătorului să poată avea loc, imobilul vândut trebuie să fie din acelea care pot fi grevate de privilegiu și ipotecă (art. 1750), căci bunurile cari nu pot fi urmărite și vândute, nu pot fi grevate de asemenea sarcini, de oarece dreptul se realizează prin vânzarea silită, vânzare care, în specie este cu neputință⁽¹⁾. De aceea, am și văzut că acest privilegiu nu poate fi exercitat de vânzătorul unei servituți, al unui drept de uz și de abitație, etc.

Datio in solutum având
de obiect un
imobil.

Încât privește *datio in solutum*, ea este asimilată unei vânzări din punctul de vedere al privilegiului statornicit de art. 1737, 1°, însă numai atunci când debitorul va da drept plată a datoriei sale, un imobil de o valoare mai mare, stipulând din partea creditorului restituirea unei sume de bani⁽²⁾.

Privil. co-
schimbăto-
rului de imo-
bile, când
există sultă.
Art. 1409.

Aceeaș soluție este, în genere, admisă și în privința schimburilor imobiliare, de câteori există o sultă⁽³⁾. Copermutantul, creditor al sultei, are, în baza art. 1409, privilegiul vânzătorului asupra imobilului a cărui proprietate o transmite prin schimb, și aceasta fără a se distinge, dacă sulta este de mare sau de mică însemnătate⁽⁴⁾. În adevăr, schimbul în care se plătește de una din părți o sultă, adică o diferență în bani, spre a se compensa inegalitatea imobilelor cari fac obiectul schimbului, fiind un contract mixt, care are analogie cu vânzarea, este just ca pentru asigurarea acestei diferențe, copermutantul, creditor al sultei, să aibă privilegiul vânzătorului. Aceasta nu însemnează a întinde dispoziția art. 1737, care necontestat este de strictă interpretare, ci a face numai aplicarea ei la schimb, în baza art. 1409⁽⁵⁾. Art. 27, 2° din legea ipotecară belgiană

(1) Thézard, *op. cit.*, 276, p. 373; Pand. fr., *v^o cit.*, 2249, etc.

(2) Baudry et Loynes, *op. cit.* I, 576; Guillouard, *Idem*, II, 477; Aubry et Rau, III, § 263, p. 284, text și nota 12; Planiol, II, 2892; D. Negulescu, *Teoria privilegiilor*, No. 41, p. 34, etc.

(3) În caz când nu există sultă, privilegiul vânzătorului nu are loc. Vezi Trib. Remirmont, *Cr. judiciar* din 1906, No. 20 (cu observ. noastră) și multe alte autorități citate în tom. IX al Coment. noastre, p. 17, text și nota 5.

(4) Vezi tom. IX suscitată, p. 18.

(5) Planiol, II, 1662, *in fine*, și 2891; T. Huc, XIII, 109, pag. 139; Colmet de Santerre, IX, 51 *bis* V; Beudant, *op. cit.*,

(text eliminat fără cuvânt de legiuitorul nostru), este expres în această privință (1).

Copermutantul nu are însă niciun privilegiu pentru garanție, în caz de evicțiune (2), nici pentru sumele ce el a plătit creditorilor înscriși asupra imobilului primit în schimb, el putând numai să se subroge în drepturile acestor creditori (3).

Inexistența privilegiului p. garanție în caz de evicțiune, etc.

Dar dacă privilegiul vânzătorului aparține, în condițiile mai sus expuse, coschimbătorului de imobile, el nu aparține schimbătorului de lucruri mobile (4), nici cumpărătorului cu pact de răscumpărare, atunci când vânzătorul uzează de dreptul ce-i dă legea de a-și lua lucrul înapoi (art. 1372). Exercițiul dreptului de răscumpărare nu constituie, în adevăr, o revindere, ci o rezolvire a primei vânzări (5). *Retrovenditio est resolutio venditionis prioris*. Cum-

Inexistența privilegiului p. coschimbătorii de lucruri mobile și în caz de vânzare cu pact de răscumpărare.

II, 503; André, *Régime hypothécaire*, 302, p. 129; Hureaux, *Etudes th. et pratiques sur le code civil*, I, 9, p. 24 (ed. din 1847); Nacu, III, No. 129, p. 641, 642 care, din eroare citează pe Colmet de Santerre ca fiind contrar privilegiului coschimbătorului. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest din urmă autor: „Descompunând astfel contractul, ajungem a conferi privilegiul, schimbătorului creditor al unei sulțe, pentru că această sulță este un preț al vânzării“ (tom. IX, 51 bis V). Mai clar decât aceasta nu se poate. Unde a văzut deci colegul nostru că Colmet de Santerre profesează o teorie contrară privilegiului coschimbătorului sau copermutantului? D-l Nacu nu face decât din timp în timp câte o citație, și nici acele pe care le face atât de rar nu sunt exacte. Mai vezi în sensul existenței privilegiului copermutantului, creditor al unei sulțe, și alte autorități citate în tom. IX al Coment. noastre, p. 18, nota 3.—*Contrà*: Guillouard, *Privil. et hypothèques*, II, 466 (a cărei părere a rămas izolată).

(1) Vezi în acelaș sens, art. 1171, 1° al proiectului codului civil japonez, elaborat de profesorul Boissonade.

(2) André, *op. cit.*, 302, p. 129; P. Pont, *Idem*, I, 187.— Vezi însă Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 147, p. 469 urm.

(3) André, *op. și loco cit.*; Aubry et Rau, III, § 263, p. 285, text și nota 14 (ed. a 5-a); Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 579.

(4) Vezi *suprà*, p. 458, text și nota 2.

(5) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 615, nota 2 și p. 769, 770. Cpr. Pothier, *Vente*, III, 411; Troplong, *Idem*, I, 214; Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, II, § 263, p. 94, nota 7 (ed. Anschütz).

părătorul, care devine creditor al prețului plătit de dânsul, are numai dreptul de retenție (art. 1377, *in fine*), fără nicio altă garanție. Dacă el nu se folosește de acest drept, el rămâne un simplu creditor chirografar ⁽¹⁾.

Cazul când pactul de răscumpărare a intervenit în urma încheierii contractului primitiv.

Soluția contrară este însă, în genere, admisă dacă pactul de răscumpărare, în loc de a figura în contractul primitiv, care eră pur și simplu, a intervenit mai târziu, sau dacă pactul stipulat prin contract a fost exercitat în urma expirării termenului convenit, pentrucă, în asemenea cazuri, există o nouă vânzare ⁽²⁾.

Privil. dăruitorului cu sarcină. Con-troversă.

Unii refuză privilegiul de mai sus dăruitorului cu sarcină, de exemplu: unui dăruitor care ar fi stipulat o rentă viageră, pentrucă creditorul veniturilor rentei n'ar fi decât un creditor chirografar, dacă el n'a stipulat nicio

Inexactitatea expresiei, pact de răscumpărare.

De aici rezultă că expresia *pact de răscumpărare*, întrebuințată de lege, este inexactă. De aceea codul portughez zice foarte bine, în această privință, prin art. 1586, că: „vânzarea cu pact de răscumpărare (*venda a retro*) este aceea prin care se stipulează că vânzătorul va putea să rezilieze contractul și să-și primească înapoi lucrul vândut, restituind prețul“.

Critica vânzării cu pact de răscumpărare.

Trebue să observăm, cu această ocazie, că art. 1587 al codului menționat oprește asemenea vânzări pentru viitor. „*Fica prohibido para o futuro o contracto de venda a retro*“. Această soluție este nu se poate mai laudabilă, și am dori s'o vedem cât de curând introdusă și în legea noastră, pentrucă vânzarea cu pact de răscumpărare este un rău sistem de credit, și lasă proprietatea în incertitudine, prezintă din acest punct de vedere pericole serioase pentru creditul public. Apoi, ea este o sorginte de câștiguri ilicite pentru cămătari. Ca atare, ea trebue deci să dispară din legea noastră cu o oară mai înainte, după cum a dispărut din codul portughez dela 1867. Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 768, nota 3.

(1) Beudant, *op. cit.*, II, p. 9; Cloes, *Privil. et hypothèques*, I, 647, 648; Martou, *Idem*, II, 546; P. Pont, *Idem*, I, 189; André, *op. cit.*, 303; Thiry, IV, 415; Planiol, II, 2894; Colmet de Santerre, IX, 51 *bis* VII, precum și multe alte autorități citate în tom. VIII al Coment. noastre, p. 769, 770, nota 2; p. 785, text și notele 3, 4. — *Contrà*: Labbé, nota în Sirey, 71. 2. 193.

(2) Massé-Vergé, V, § 793, p. 148, nota 1; Cloes, *op. cit.* I, 648, *in fine*, p. 373; P. Pont, *Idem*, I, 189, *in fine*; Marcadé, VI, art. 1659, No. II, p. 305 (ed. a 6-a). Vezi și tom. VIII al Coment. noastre, p. 771, text și nota 3.

garanție convențională spre a garanta executarea prestației unei promise de donatar.

După acest sistem, sarcinile impuse de dăruitor ar fi o modalitate a donațiunii, iar nu prețul imobilului dăruit. Privilegiul statornicit de art. 1737, 1° n'ar fi deci aplicabil în specie. cu atât mai mult cu cât dăruitorul are la îndemână un mijloc mult mai practic, și anume: revocarea donațiunii pentru neîndeplinirea sarcinilor impuse de dânsul (art. 830, 832) (1).

Ce trebuie să decidem în privința vânzătorilor de imobile prin destinație? Privilegiul vânzătorului nu va exista de bună-samă în privința obiectelor care, fiind imobile prin destinație în mâinile vânzătorului, ar fi vândute unei alte persoane, chiar dacă cumpărătorul le-ar imobiliza din nou, căci ele n'au putut fi vândute decât ca mobile. Pentru aceste lucruri se va putea deci aplica privilegiul vânzătorului de mobile, nu însă acel al vânzătorului de imobile (2).

De asemenea, acel care ar vinde lucruri mobile destinate a fi imobilizate de cumpărător, nefind un vânzător de imobile, ci un vânzător de lucruri mobile, nu va avea

Cazul când s'a vândut imobile prin destinație. Inexistența privilegiului.

Vânzarea de lucruri mobile destinate a fi imobilizate.

(1) Beudant, *op. și loco supra cit.*; Planiol, II, 2893; Aubry et Rau, III, § 263, p. 285, text și nota 16; Massé-Vergé, V, § 793, p. 147, nota 1 col. 2; Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, II, § 263, p. 94, nota 7, *in fine* (ed. Anschütz din 1853); Guillouard, *Privil. et hypothèques*, II, 468; Troplong, *Idem*, I, 216; Thézard, *Idem*, 277; André, *Idem*, 304; Demolombe, XX, 576; T. Hue, XIII, 110, p. 140; Berriat St. Prix, *Notes élément. sur le C. civil*, III, 8461; C. Paris, *Pand. Périod.* 86. 2. 160; Sirey, 88. 2. 110; C. Bordeaux (22 Iulie 1890), *Répert. Dalloz, Supplément*, v^o *Privil. et hypothèques*, p. 44, 45, nota 1. — *Contrà*: P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 188; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 581; Demante, IV, 96 bis II; Colmet de Santerre, IX, 56 bis VI; Hureaux, *op. cit.*, I, 9, p. 24; D. Negulescu, *op. cit.*, 41, p. 34, 35, etc. Art. 27, 3° din legea ipotecară belgiană conferă în termeni expresi un privilegiu donatorilor de imobile. Vezi în acelaș sens art. 1171, 1° din proiectul codului civil japonez, elaborat de profesorul Boissonade. Vezi asupra acestei controverse, *Pand. fr.*, v^o *Privil. et hypothèques*, 2273 urm.; *Dalloz, Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2103, No. 214 urm.;

(2) Thézard, *Privil. et hypothèques*, 276, p. 374; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 572; *Pand. fr.*, v^o *cit.*, 2300, etc.

privilegiul statornicit de art. 1737, 1°, ci acel statornicit de art. 1730, 5°, în privința lucrurilor mobile.

b) Creanțele garantate prin privilegiul vânzătorului.

Garantarea
prețului.

Privilegiul vânzătorului garantează plata prețului imobilului vândut⁽¹⁾.

În ce consistă
prețul.

În regulă generală, prețul consistă în bani, însă el poate să consistă și într'o prestație oarecare, de exemplu: într'o rentă viageră. Dacă prețul imobilului consistă într'o asemenea rentă, sau în altă sarcină plătitoare direct vânzătorului ori unui terțiu, privilegiul vânzătorului va garanta prestația veniturilor rentei sau sarcinei stipulate⁽²⁾.

Cazul când
renta a fost
stipulată
printr'un act
posterior vân-
zării. Novație.

Aceasta lasă a se presupune că renta a fost stipulată prin însuș actul de vânzare, căci dacă ea a fost stipulată printr'un act posterior, s'a făcut o novație în privința prețului, și deci, privilegiul este stins, afară de cazul când el ar fi fost rezervat în termeni expresi (art. 1134)⁽³⁾.

Cazul când
părțile ar fi
stipulat un
preț mai mic
decât acel
real.

Prețul garantat prin privilegiu este acel arătat în actul de vânzare (argument din art. 1740); de unde rezultă că, în caz când părțile ar fi stipulat un preț mai mic decât acel plătit în realitate, în scop de a fraudă legea timbrului, privilegiul va exista numai pentru prețul arătat în actul de vânzare, actul secret care ar constată un preț mai mare nefiind opozabil creditorilor ipotecari ai cumpărătorului, cari sunt terții persoane⁽⁴⁾.

- (1) Textul este deci rău redactat când zice că privilegiul garantează *pe vânzător*, căci nu persoana vânzătorului este garantată, ci *creanța* prețului. Cpr. Planiol, II, 1890, p. 900, nota 2 (ed. a 5-a); Laurent, XXX, 3, etc.
- (2) Cpr. C. Caen, D. P. 1904. 1. 424 (cu nota lui P. de Loynes); André, *op. cit.*, 294, p. 127; P. Pont, *op. cit.*, I, 191; Laurent, XXX, 9; Aubry et Rau, III, § 263, p. 282, 283 (ed. a 5-a), etc.
- (3) Planiol, II, 2901; Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 183, nota 7; Laurent, XXX, 14. Vezi explic. art. 1134 în tomul VI al Coment. noastre, pag. 683 urm. Cpr. Pand. fr., v^o *Oblig.*, 5447 urm.
- (4) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 584; Guillouard, *Idem*, II, 481; P. Pont, *Idem*, I, 190; Martou, *Idem*, II, 551; Thézard, *Idem*, 279, p. 379; Troplong, *Idem*, I, 218; Aubry et Rau, III, §

Spre a da loc la privilegiul vânzătorului, prețul trebuie să fie încă datorit, fie în totul, fie în parte, căci dacă el ar fi fost plătit și primit de o persoană capabilă ⁽¹⁾, privilegiul vânzătorului nu va mai avea loc, ne mai existând în specie o creanță ⁽²⁾. (Vezi *infra*, p. 523).

Pentru ca să existe privilegiu, trebuie ca prețul să fie datorit.

Nu numai prețul imobilului este garantat prin privilegiul vânzătorului, dar încă și dobânda lui, fie legală sau convențională ⁽³⁾, accesoriile lui ⁽⁴⁾, și cheltuelile contractului ⁽⁵⁾.

Garantarea dobânzii prețului, etc.

Privilegiul statornicit de art. 1730, 1° nu garantează

Plata daunelor.

263, p. 183; Laurent, XXX, 8. Cpr. Pand. fr., v^o. *Privil. et hypothèques*, 2306 și *Contre-lettre*, 48, etc.

(1) Cpr. Trib. Caen, D. P. 85. 3. 23.

(2) Dacă, în loc de bani, vânzătorul a primit dela cumpărător cambii sau alte efecte, prețul nu va fi considerat ca plătit decât atunci când aceste efecte vor fi achitate la scadența lor; până atunci privilegiul va continua să subziste, căci vânzătorul care a primit drept plată dela cumpărător cambii sau alte efecte, n'a consimțit să noveze creanța sa, și deci, n'a pierdut privilegiul său. Martou, *op. cit.*, II, 470 și 552; Trop-Long, *Idem*, I, 199 bis; Aubry et Rau, III, § 263, p. 283, text și nota 9 și IV, § 324, p. 357, text și nota 34 (ed. a 5-a); Planiol II, 2900; Pand. fr., v^o *Obligations*, 5133 și numeroasele autorități citate acolo; C. Toulouse, D. P. 89 2. 208. Cpr. și Cas. fr. Sirey. 41. 1. 473. Vezi și Tribun. regional superior din Carlsruhe (*Pand. Périod.* 86. 5. 35), care zice foarte bine că subscrierea unei cambii, drept plata unei obligații, nu atrage prin ea însăși substituirea unei datorii noi, acelei vechi, și deci, nici novație; ea nu constituie neapărat nicio plată, nicio *datio in solutum*. — *Contrà*: Grenier, *Tr. des hypothèques*, II, 385, *in fine*, p. 137 (ed. belg. din 1833); Duranton, XII, 280 și XIX, 165; Cas. fr. Répert. Dalloz, v^o *Oblig.*, 2422, 2°; Sirey, 39. 1. 199.

Cazul când, în loc de bani, vânzătorul a primit dela cumpărător cambii sau alte valori.

Aceasta lasă însă a se presupune că vânzătorul, prin chitanța ce a dat, a arătat că plata i s'a făcut în cambii sau alte efecte, căci dacă chitanța sa n'ar cuprinde asemenea mențiune, prețul va fi considerat că nu mai e datorit față de terții. Cpr. Planiol, II, 2900, *in fine*.

(3) Beudant, *op. cit.*, II, 502, p. 8; Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 2320 urm., și autoritățile citate acolo. Cpr. Cas. fr. Sirey, 74. 1. 15.

(4) Pand. fr., v^o *cit.*, 2317 urm.; Planiol, II, 2902; Laurent, XXX, 9, etc.

(5) Beudant, *op. și loco cit.*; Pand. fr., v^o *cit.*, 2324 urm.; Planiol, II, 2902; André. *op. cit.*, 294, p. 127, etc.

însă plata daunelor ce pot fi datorite vânzătorului pentru rezilierea contractului, când el își reia imobilul înapoi din cauză că cumpărătorul nu și-a executat obligația sa, și nici chiar atunci când aceste daune ar fi fixate prin convenția părților. În adevăr, vânzătorul nemărind, în asemenea caz, cu nimic patrimoniul cumpărătorului, nu poate să aibă drept la un privilegiu. Despăgubirea ce i se datorește pentru rezilierea contractului este deci o creanță ordinară, adică chirografară⁽¹⁾, ca și aceea a dobânzei dobânzilor⁽²⁾.

c) Bunurile lovite de privilegiul vânzătorului.

Care sunt bunurile asupra cărora se exercită privilegiul vânzătorului? Legea conferă acest privilegiu *asupra imobilului vândut*. Dacă vânzarea are de obiect numai o parte dintr'un imobil indiviz, privilegiul se va exercită numai asupra acestei părți, iar nu asupra celorlalte părți. El nu se va întinde, deci, asupra achizițiilor vecine, pe care cumpărătorul le-ar fi dobândit în urma încheierii contractului⁽³⁾.

Cazul când s'au făcut mai multe vânzări succesive.

Dacă s'au făcut mai multe vânzări succesive, pentru care prețul a rămas datorit în totul sau în parte, primul vânzător este preferat celui de al doilea, cel de al doilea este preferat celui de al treilea, și așa mai departe (art. 1737, 1°).

Cazul când imobilul vândut a fost transformat.

Transformarea imobilului vândut nu împiedică privilegiul vânzătorului de a avea loc. Astfel, distrugerea casei vândute nu împiedică privilegiul de a se exercită asupra terenului pe care eră clădită casa, sau asupra despăgubirii datorită de către compania de asigurare (art. 1721)⁽⁴⁾; defrișarea pădurei vândute nu împiedică privilegiul de a se

(1) Cpr. Cas. fr. Sirey, 74. 1. 15.

(2) Pand. fr., v^o cit., 2330 urm., Planiol, II, 2903; Martou, *op. cit.*, II, 555; Troplong, *Idem*, I, 221; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 588; Laurent, XXX, 14; Thiry, IV, 416, p. 359; Aubry et Rau, III, § 263, p. 282; André, *op. cit.*, 295, p. 129. — *Contrà*: Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong*, I, 162, p. 501 urm. Cpr. Thézard, *Privil. et hypothèques*, 279.

(3) Thiry, IV, 417; André, *op. cit.*, 297, p. 128; Pand. fr., v^o cit., 2351; Duranton, XIX, 158; Martou, *op. cit.*, II, 557, etc.

(4) Cpr. André, *op. cit.*, 299, p. 128 (ed. a 2-a).

exercită asupra câmpului de arătură, care înlocuește pădurea (¹), etc.

Chestiunea este însă de a se ști dacă privilegiul se întinde, ca și ipoteca (art. 1777), asupra îmbunătățirilor, precum: construcții și altele făcute de cumpărător pe imobilul cumpărat de dânsul.

Îmbunătățirile aduse imobilului. Controversă.

După unii, privilegiul trebuie să fie restrâns la imobilul vândut, și nu poate să atingă îmbunătățirile făcute de cumpărător, pentru că aceste îmbunătățiri sunt străine de contract (²).

Păreră contrară este însă mult mai juridică, pentru că după cum știm, privilegiile imobiliare nefind decât niște ipoteci privilegiate (vezi *suprà*, p. 311, nota 4, 367 și 476), nimic nu este mai natural decât să le aplicăm art. 1777 dela ipoteca (³). *Jus soli sequitur œdificium*.

Privilegiul vânzătorului se întinde, de asemenea, asupra mobilelor devenite imobile prin încorporație și chiar prin destinație.

Mobilele devenite imobile prin încorporație, etc.

Această soluție fiind, în adevăr, necontestată în materie de ipoteca (⁴), este, de bună-seamă, aplicabilă și la ipotecile privilegiate, adică la privilegiile imobiliare (⁵).

(¹) P. Pont, *op. cit.*, I, 197, *in fine*; Pand. fr., *v^o cit.*, 2356; Duranton, XIX, 158, și toți autorii.

(²) Planiol, II, 2898; Aubry et Rau, III, § 284, p. 671, nota 6 (ed. a 5-a); P. Pont, *op. cit.*, I, 197; Labbé, nota în Sirey, 70. 2. 411; C. Paris, Sirey, 34. 2. 308.

(³) Vezi în acest din urmă sens, Laurent, XXX, 17; Martou, *Privil. et hypothèques*, II, 558, p. 202; Thézard, *Idem*, 280; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 593; Guillouard, *Idem*, III, 1520; Massé-Vergé, V, § 793, p. 148, nota 2; André, *op. cit.*, 296, pag. 128; Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 155, p. 105; C. Colmar și Bordeaux, Sirey, 70. 2. 41 (cu nota lui Labbé în sens contrar); Sirey, 73. 2. 195; D. P. 74. 2. 57; Trib. Paris, D. P. 1905. 2. 145 (cu nota lui César-Bru, profesor la facultatea din Aix); Pand. fr., *v^o Privil. et hypothèques*, 2364 urm.— Vezi însă Planiol, II, 2898.

(⁴) Vezi Aubry et Rau, III, § 284 p. 670, nota 3 (ed. a 5-a) și autorii citați acolo. Vezi și *infrà*, explic. art. 1777.

(⁵) Cpr. Laurent, XXX, 18; André, *op. cit.*, 296, p. 128; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 593; Guillouard, *Idem*, III, 1525.— Vezi însă Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 671, text și nota 5, care admite această soluție numai în privința mobilelor imobilizate prin perpetuă așezare.

Exproprierea
imobil. pentru
cauză de utili-
tate publică.

În caz de exproprierea imobilului vândut, pentru cauză de utilitate publică, privilegiul vânzătorului trece asupra despăgubirii acordată cumpărătorului. (Vezi *suprà*, p. 451, nota 1).

Distrugerea
imobil. prin
incendiu. Art.
1721.

În caz de distrugerea imobilului prin incendiu sau alt sinistru, privilegiul vânzătorului se întinde, după cum știm, asupra despăgubirii datorită de societatea de asigurare (art. 1721), precum și asupra daunelor datorite de către locatari sau vecini⁽¹⁾.

Rezilierea
contractului.
Art. 1021,
1365.

O singură chestiune ne-a mai rămas de discutat cu privire la privilegiul vânzătorului, și anume: acea relativă la dreptul de reziliere al contractului, pe care îl are orice vânzător în genere, în baza art. 1021 și 1365.

Privilegiul vânzătorului și dreptul de a cere rezilierea contractului sunt două drepturi deosebite unul de altul; de unde rezultă că, chiar în urma pierderii privilegiului său, vânzătorul poate, prin acțiunea în rezoluție, să reîntre în posesiunea imobilului, căci deși el nu mai este creditor privilegiat, totuși el a rămas creditor chirografar⁽²⁾. Acest sistem, care este indiscutabil față cu textele noastre, este însă dezastruos pentru cei de al treilea dobânditori ai imobilului, cari sunt expuși la o evicțiune pe care n'o pot înlătura.

Art. 565 Pr.
civ.

Pentru ca terții să fie la adăpost de evicțiune, ei trebuie să fi cumpărat imobilul la licitație publică, căci după art. 565 din procedura civilă, revizuită la 1900, imobilul vândut la licitație rămâne liber de orice privilegii sau ipoteci, atunci când ordonanța de adjudecare a rămas definitivă și a fost adusă la îndeplinire.

Privilegiul acelor cari au împrumutat bani pentru achizițiunea unui imobil.

Art. 1737. — Creditorii privilegiați asupra imobilelor sunt:

2° Acei ce au dat banii cari au servit la achizițiunea unui imobil. Trebuie însă să fie constatat într'un mod autentic, prin actul de împrumutare, că suma eră destinată a fi întrebuințată la

(1) Cpr. André, *op. cit.*, 299, p. 128.

(2) Marcadé, VI, art. 1654—1656, No. II, p. 293, 294 (ed. a a 6-a); Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 222; Duvergier, *Vente*, I, 451; Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 2378; Le-maire-Boseret, *Sûretés réelles*, pag. 112, No. 164 și p. 105, No. 155; C. Poitiers, Sirey, 47. 2. 416.

aceasta; asemenea trebuie să fie constatat prin chitanța vânzătorului că plata prețului s'a făcut cu banii împrumutați. (Art. 1107, 2°, 1109, 1171, 1737, 5° C. civ. L. p. autentif. actelor din 1886. Art. 2103, 2° C. civ. fr.)⁽¹⁾.

Acest text conferă un privilegiu aparte acelorora cari au împrumutat bani pentru achiziția unui imobil, după cum § 5 al art. 1737 conferă un privilegiu acelorora cari au împrumutat bani pentru a despăgubi pe lucrătorii întrebuințați spre a zidi, a reconstrui sau repară edificii, canale sau alte lucrări. În realitate, însă, acesta nu este un privilegiu deosebit, ci tot privilegiul vânzătorului și al constructorului, care se exercită pe cale de subrogație.

Atât art. 1737, 2° cât și art. 1737, 5° sunt inutile, întrucât nu sunt decât o aplicare a art. 1107, 2°. Ca atare, deci, aceste texte ar fi putut foarte bine fi eliminate, după cum au și fost eliminate din art. 27 al legii ipotecare belgiene. În adevăr, atât acel care a împrumutat altuia banii săi pentru achiziția unui imobil, cât și acela cari i-a împrumutat spre a despăgubi pe lucrători și cari s'au subrogat în privilegiul vânzătorului sau constructorului, au plasat banii lor cu privilegiu asupra unui imobil. Privilegiul acestor împrumutători nu jignește întru nimic pe ceilalți împrumutători, pentru că, în lipsa lor, imobilul tot ar fi fost grevat de privilegiul vânzătorului sau constructorului⁽²⁾.

Dacă mai multe persoane au împrumutat succesiv bani pentru ca debitorul să dobândească un imobil, îndeplinind formalitățile necesare la dobândirea privilegiului, ele vor fi plătite din prețul imobilului dobândit, fiecare în proporție cu creanța sa⁽³⁾.

Pentru ca împrumutătorii de mai sus să se bucure, cel întâi, de privilegiul vânzătorului, iar cel de al doilea, de privilegiul constructorului, legea cere ca atât actul de împrumutare cât și chitanța vânzătorului și a lucrătorului să fie autentice, și aceasta spre a se înlătură fraudele, care ar fi fost foarte lesne de comis⁽⁴⁾.

Necesitatea
unui act au-
tentific.

(1) Vezi pentru mai multe detalii asupra acestui text, Grenier, *Tr. des hypothèques*, II, 392—396. p. 143 urm. (ed. din 1833).

(2) Cpr. Colmet de Santerre, IX, 53 bis.

(3) Troplong, *Privil. et hypothèques*. I, 235 și 379; Massé-Vergé, V, § 793, p. 151, nota 11, *in fine*.

(4) Cpr. Troplong, *op. cit.*, I, 231.

Un act sub semnătură privată ar fi deci insuficient, chiar dacă ar avea dată certă ⁽¹⁾.

Nu se cere însă ca însuș actul din care derivă privilegiul să fie și el autentic, căci privilegiul există după cum știm, oricare ar fi forma vânzării ⁽²⁾.

Possibilitatea
a două acte
deosebite.

Atât împrumutul cât și chitanțele pot fi făcute printr'un singur act, sau prin două acte deosebite. Dacă s'au făcut două acte la două epoci diferite, privilegiul va putea, după împrejurări, fi refuzat împrumutătorului, *ob suspicionem fraudis*. Dar dacă nu se manifestă niciun indiciu de fraudă, existența a două acte nu împiedică privilegiul împrumutătorului de a-și avea loc ⁽³⁾.

Astfel, cu toate că vânzarea este constatată printr'un act sub semnătură privată, totuși împrumutătorul va fi subrogat în privilegiul vânzătorului sau constructorului, dacă origina și întrebuițarea banilor sunt stabilite prin acte autentice.

Aplic. art.
1109 C. civ.

Această subrogație produce efectele ordinare ale subrogației în genere. Ea este deci cârmuită de art. 1109.

În caz de plată parțială, creditorul subrogant va fi colocat pentru restul creanței sale, cu preferință înaintea subrogatului. *Nemo contra se subrogasse censetur* ⁽⁴⁾.

Intențiunea de a subrogă este neapărată pentru ca art. 1737 § 2 și § 5 să poată fi aplicat.

Subrogație
tacită.

Chestiunea este însă de a se ști dacă, în specie, subrogația trebuie să fie expresă sau tacită? În caz când împrumutătorul își împrumută banii săi cumpărătorului spre a plăti prețul achiziției imobilului, nu se cere ca subrogația să fie expresă ⁽⁵⁾.

Subrogație
expresă.

În caz însă când vânzătorul primește banii direct dela un terțiu, subrogația trebuie să fie expresă, căci, în asemenea caz, nimic nu denotă că părțile au avut intenția de a subrogă.

(1) Toplong, *op. și loco cit.*; Massé-Vergé, V, § 793, p. 150, nota 11; Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, II, § 263, p. 95, nota 9, etc.

(2) *Vezi supra*, 478. Cpr. Massé-Vergé, *loco cit.*

(3) Massé-Vergé, *loco cit.*; Zachariæ, *op. și loco supra cit.*, nota 9; Troplong, *op. cit.*, I, 232, etc.

(4) Bandry et Loynes, *op. cit.*, I, 639.

(5) Cpr. Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 2670, 2671 și autoritățile citate acolo; Massé-Vergé, V, § 793, p. 150, nota 10, etc.

Această subrogație poate să aibă loc fără concursul Art. 1107, 1°. cumpărătorului, însă ea trebuie să fie făcută odată cu plata; mai târziu, creanța fiind stinsă, vânzătorul n'ar mai putea subrogă pe terțiul care a plătit banii. Subrogația, de care este vorba în specie, este deci acea prevăzută de art. 1107, 1° (1).

2° Privilegiul comoștenitorilor și al copărtașilor (2).

Art. 1737. — Creditorii privilegiați asupra imobilelor (sau mai bine zis asupra oarecăror imobile) sunt:

3° Coerezii (3) asupra imobilelor succesiunii, pentru garanția împărțelei făcută între ei, și a sumelor cu care a ramas dator unul către altul. (Art. 728, 736, 742, 778, 787 urm., 1741 C. civ. Art. 2103, 3° C. fr. Art. 27, 4° L. ipotec. belgiană din 1851) (4).

Sub această rubrică ne vom ocupa: *a)* despre origina și temeiul juridic al acestui privilegiu; *b)* despre persoanele care se bucură de acest privilegiu; *c)* despre creanțele garantate prin acest privilegiu; și în fine, *d)* despre bunurile lovite de acest privilegiu.

a) Origina și temeiul juridic al privilegiului comoștenitorilor și copărtașilor.

Acest privilegiu, ca și acel al vânzătorului de imobile, a fost împrumutat tot dela vechiul drept fzancez.

Origina
acestui privi-
legiu.

„Este cert, zice Lebrun, că sulta împărțelei este privilegiată asupra lotului care o datorește“ (5).

(1) Pand. fr., *v^o cit.*, 2672 urm. Cpr. Aubry et Rau, IV, § 321 p. 278, 279 nota 4 (ed. a 5-a); Massé-Vergé, *loco cit.*; Cas. fr. D. P. 92. 1. 217, etc.

(2) Vezi asupra acestui privilegiu, Hureau, *Études théoriques et pratiques sur le code civil*, I, 35 urm., pag. 63 urm. (ed. din 1847).

(3) Și trebuie adaos: și copărtașii, după cum dispune anume art. 1741. Vezi *infra*, p. 492, nota 3.

(4) Vezi asupra acestui text dezvoltările date de Grenier, *Tr. des hypothèques*, II, 397—408, pag. 149 urm. (ed. belg. din 1833); Hureau, *Études théoriques et pratiques sur le code civil*, I, 35 urm. (ed. din 1847).

(5) Vezi Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 236, dela care am împrumutat această citație. Cpr. Pand. fr., *v^o Privil. et hypothèques*, 2391.

Scopul acestui privilegiu.
Mentținerea egalității.

Scopul acestui privilegiu este de a menține egalitatea între copărtași. El se întemeiază pe aceaș idee ca și privilegiul vânzătorului, adică: punerea unui lucru în patrimoniul altuia, și aceasta cu toate că împărțeala este *declarativă*, iar nu tranzlativă de drepturi (art. 786).

Impărțeala de lucruri mobile.

Aceste motive par, la prima vedere, atât de puternice, încât unii autori regretă că legea n'a admis privilegiul copărtașilor și atunci când împărțeala cuprinde numai lucruri mobile (¹).

Critica privilegiului copărtașilor.

Cu toate acestea, privilegiul copărtașilor este viu criticat, și trebuie s'o recunoaștem, nu fără oarecare temei, întrucât nicio analogie nu există între împărțeală și vânzare. În adevăr, unul din copărtași nu dă nimic celuilalt, împărțeala determinând numai ceea ce aparține fiecăruia din ei, în masa comună. Este adevărat că egalitatea trebuie să fie legea împărțelei, însă nu este drept ca această egalitate să se restabilească în detrimentul creditorilor copărtașului debitor, căci, la urma urmei, ei sunt acei cari plătesc oalele sparte, de oarece dreptul de preferință se rezolvă, în definitiv, în contra lor (²).

b) Persoanele care se bucură de acest privilegiu.

Legea conferă acest privilegiu nu numai *comostenitorilor*, după cum aceasta ar părea să rezulte din art. 1737, 3° (³), dar încă tuturor *copărtașilor* în genere a oricărei mase comune (⁴), după cum dispune anume art. 1175 din proiectul

Inexactitate de text.

(¹) Vezi Planiol, II, 2905, *in fine*, pag. 905 (ed. a 5-a).

(²) Cpr. Beudant, *Sûretés personnelles et réelles*, II, 506, p. 11, 12.

(³) Textul legii este deci incomplet și în acelaș timp inexact, când are aerul de a conferi privilegiul de mai sus numai *comostenitorilor*, căci acest privilegiu are loc în orice împărțeală, oricare ar fi cauza indiviziunei: moștenire, societate, comunitate, cumpărare în comun, etc. Cpr. Planiol, II, 2906; Beudant, *op. cit.*, II, 504; Colmet de Santerre, IX, 55 bis I; Aubry et Rau, III, § 263, p. 287, nota 18 (ed. a 5-a); Laurent, XXX, 28; Mourlon, III, 1351; Thiry, IV, 494; André, *Régime hypothécaire*, 311, p. 132; P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 200; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 604; Guillaouard, *Idem*, II, 499; D. Negulescu, *Teoria privilegiilor*, 44, p. 36. Cpr. Trib. Argeș, *Cr. judiciar* din 1909, No. 1, p. 5, etc.

(⁴) Cpr. Trib. Argeș, *Cr. judiciar* din 1909, No. 1.

codului civil japonez, elaborat de profesorul Boissonade (1); și prin *împărțeală* nu se înțelege numai o împărțeală propriu zisă, ci orice act care face să înceteze indiviziunea, fie a patrimoniului comun, în total sau în parte, fie a unui sau mai multor obiecte ale acestui patrimoniu (2).

Acest privilegiu are deci de scop de a asigura des- Scopul acestui privilegiu.
păgubirea unui copărtaș, în cazul când el ar fi evins în totul sau în parte din lotul său, pentru o cauză anterioară împărțelei, și de a garanta plata sumelor cu care coerezii sau copărtașii au rămas datori unii către alții, din cauza împărțelei sau a licitației săvârșite între ei (3).

Acest privilegiu are loc chiar în împărțelele făcute de Impărțeala făcută de ascendenți. Controversă.
ascendenți între descendenții lor, conform art. 794 urm. C. civil, fie această împărțeală făcută prin acte între vii, fie prin testament (4).

c) Creanțele garantate prin acest privilegiu.

Din art. 1737, 3° și 1741, cari se completează unul Creanțele garantate.

(1) Vezi Boissonade, *Projet de code civil pour l'empire du Japon*, IV, 339 urm., pag. 317 urm. (Tokio, 1889).

(2) Thiry, IV, 424; T. Huc, XIII, 116, etc.

(3) Cas. rom. Bult. 1899, pag. 990.

(4) Planiol, II, 2906; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 606; Guilouard, *Idem*, II, 501; André, *Régime hypothécaire*, 317, p. 134; Répert. Sirey, v^o *Partage d'ascendant*, 484 și 517; Pand. fr., v^o *Don. et testaments*, 11247; Baudry et Colin, *Don. et testaments*, II, 3644 și 3651; P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 206, p. 199 (ed. a 3-a); Troplong, *Idem*, I, 315; Martou, *Idem*, II, 576; Laurent, XV, 83 și XXX, 28; Colmet de Santerre, IV, 243 bis XIV; T. Huc, VI, 425, 436 și XIII, 416, pag. 148; Genty, *Partage d'ascendants*, pag. 203 (ed. din 1850); Réquier, *Idem*, 70, p. 96 (ed. din 1868); Aubry et Rau, III, § 263, p. 289 și VIII, § 733, p. 30. — Vezi însă, Bonnet, *Th. et pratique des partages d'ascendants*, I, 130, p. 153 (ed. din 1874).

Și fiindcă vorbim de împărțeala făcută de ascendenți între Impărțeala făcută de ascendenți.
descendenții lor, vom menționa o decizie recentă a tribun. imperial german, care pune în principiu că este validă împărțeala făcută printr'un testament autentic ce se referă, pentru loturile atribuite fiecărui moștenitor, la o împărțeală făcută mai înainte printr'un act sub semnătură privată, atunci când nu poate să existe nicio îndoială asupra intenției testatorului, în ceea ce privește cuprinsul fiecărui lot. Sirey, 1906. 4. 40.

prin altul ⁽¹⁾, rezultă că privilegiul copărtașilor garantează trei creanțe, și anume: sulta, prețul licitației și recursul în garanție ⁽²⁾.

Garantarea sultei ce copărtașii pot să-și datorească unii către alții.

1° *Sulta*. — Privilegiul de mai sus garantează mai întâi sulta ce copărtașii pot să-și datorească unii către alții. Prin sultă (dela *solvere, solutum*) se înțeleg sumele ce un copărtaș poate, din cauza naturei bunurilor împărțite, să datorească altuia, când lotul său este mai mare decât se cuvine. Așa dar, sulta este diferența în bani ce copărtașul, care a primit mai mult decât i se cuveneă, trebuie să plătească celuilalt, pentru a restabili egalitatea între ei. Plata acestei sulte, pe care textul fr. o mai numește și *retour de lot*, este garantată prin privilegiul copărtașului (art. 1737, 3°).

Garantarea prețului licitației.

2° *Prețul licitației*. — În caz de licitație, privilegiul copărtașului garantează prețul imobilului licitat. Aceasta lasă a se presupune că un imobil comun, care nu se poate ușor împărți în natură, este vândut la licitație, și că unul din copărtași a devenit adjudecatarul acestui imobil. În asemenea caz, privilegiul de mai sus garantează celorlalți copărtași plata prețului adjudecării, *minus* bine înțeles, partea din acest imobil a copărtașului devenit adjudecatar al imobilului întreg (art. 1741).

Dacă imobilul a fost adjudecat asupra unui terțiu, toți copărtașii fiind vânzători, vor exercita asupra imobilului în chestiune *privilegiul vânzătorului*, așa că licitarea unui bun indiviz poate da naștere, precum s'a observat cu drept cuvânt, la două privilegii deosebite, după calitatea persoanei care cumpără ⁽³⁾.

Garantarea recursului în garanție.

3° *Recursul în garanție*. — În fine, chiar când nu există nici sultă, nici licitație, împărțeala poate da loc la o creanță în folosul copărtașului evins, dacă cauza evicțiunii este an-

(1) Cpr. Planiol, II, 2907 (ed. a 5-a).

(2) Privilegiul statornicit de art. 1737, 3° are de obiect, zice Curtea de casație, de a asigura despăgubirea unui copărtaș în caz când el ar fi evins de un al treilea, în totul sau în parte, din lotul său, pentru o cauză anterioară împărțelei, și de a garantă plata sumelor cu care coerezii sau copărtașii ar rămâneă datori unii către alții, din cauza împărțelei sau licitației săvârșite între ei. Cas. rom. Bult. 1899, p. 990.

(3) Planiol, II, 1909, *in fine*, p. 906 (ed. a 5-a).

terioară împărțelei (art. 787) ⁽¹⁾. Copărtașul evins din imobilul căzut în lotul său are, după cum știm, recurs contra copărtașilor săi (art. 788). Despăgubirea, ce ei îi datoresc din această cauză, este privilegiată asupra imobilelor ce le sunt atribuite.

Se consideră, de asemenea, tot ca o acțiune în garanție dând loc la privilegiul copărtașilor, recursul exercitat contra aceuia din ei, care se obligase a plăti singur oarecare datorii de ale defunctului, pe care alții au fost siliți să le plătească în locul lui ⁽²⁾.

Privilegiul copărtașilor mai garantează încă dobânzile ce pot fi datorite, ca un accesoriu al creanțelor de mai sus. Dobânzile sunt datorite în cele trei cazuri determinate de art. 1363, și ele sunt garantate prin acest privilegiu; însă exercițiul privilegiului și fixarea rangului ce el conferă sunt, în privința dobânzilor, supuse regulilor statornicite de art. 1785, pe care îl vom explica mai la vale ⁽³⁾.

În fine, acest privilegiu garantând toate prestațiile ce coproprietarii își datoresc între ei, în virtutea împărțelei și fără care egalitatea dintre ei n'ar mai avea ființă ⁽⁴⁾, se decide, în genere, că privilegiul copărtașilor se întinde la raporturile ce comoștenitorii descendenți sunt obligați a-și face între ei (art. 751 urm.) ⁽⁵⁾, precum și la restituirea fructelor sau dobânzilor lucrurilor supuse raportului ⁽⁶⁾.

Garantarea dobânzilor datorite ca un accesoriu al creanțelor.

Raporturile ce comoștenitorii descendenți sunt obligați a-și face între ei, etc.

⁽¹⁾ Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 612; Guillouard, *Idem*, II, 506; Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 2427; Massé-Vergé, V, § 793, pag. 151, nota 12, *in medio*; Cas. rom. Bult. 1899, p. 990; Cas fr. Sirey, 67. 1. 122; D. P. 67. 1. 211.—Astfel, copărtașul care se plânge de insolvabilitatea debitorilor creanțelor căzute în lotul său, nu are niciun privilegiu, dacă debitorii au devenit insolvabili în urma împărțelei. C. Besançon, D. P. 64. 2. 196; Baudry et Loynes și Guillouard, *loco cit.*; Pand. fr., v^o *cit.*, 2428, etc.

⁽²⁾ Planiol, II, 2910; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 614; Guillouard, *Idem*, II, 509; Aubry et Rau, III, § 263, pag. 290 (ed. a 5-a). Cpr. C. Paris, D. P. 85. 2. 39.

⁽³⁾ Cpr. Beudant, *Sûretés personnelles et réelles*, II, 505, p. 11.

⁽⁴⁾ Aubry et Rau, III, § 263, p. 290 (ed. a 5-a).

⁽⁵⁾ Aubry et Rau, *loco cit.*; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 613; Baudry et Wahl, *Successions*, III, 2926, etc.

⁽⁶⁾ Baudry et Loynes, *op. și loco supra cit.*, precum și nota în D. P. 96. 1. 442; Aubry et Rau, *loco cit.*; Thézard, *Privil.*

Restituirea
lucrurilor
ascunse de
către un moș-
tenitor.

Privilegiul copărtașilor nu se întinde însă la restituirea lucrurilor ascunse de către un comoștenitor în momentul împărțelei, fiindcă legea nu conferă acest privilegiu decât pentru creanțele ce izvoresc din împărțeală. Or, creanța comoștenitorilor nu rezultă în specie din împărțeală, deși ea este născută cu ocaziunea succesiunii ⁽¹⁾.

a) Bunurile lovite de acest privilegiu.

Care sunt bunurile asupra cărora se exercită privilegiul copărtașilor? În privința prețului licitației, privilegiul se exercită numai asupra imobilului licitat (art. 1741) ⁽²⁾; iar în privința acțiunii în garanție, asupra imobilelor succesiunii (art. 1737, 3°), adică asupra imobilelor cari aparțin copărtașilor garanți de evicțiune; însă el nu poate fi exercitat decât în măsura acțiunii personale ce aparține copărtașului evins contra fiecăruia din ceilalți copărtași (art. 788 § 1); căci privilegiul fiind un accesoriu al creanței principale, nu poate să aibă o întindere mai mare decât însăș creanța. Privilegiul este deci, în specie, divizat, pentrucă și creanța este tot divizată ⁽³⁾.

et hypothèques, 286, pag. 386; Guillouard, *Idem*, II, 507; Martou, *Idem*, II, 578; T. Hue, XIII, 117; Cas. fr. D. P. 96. 1. 411 (cu nota lui P. de Loynes); Sirey, 96. 1. 497.—*Contrà*: Grenier, *Tr. des hypothèques*, I, 159; Laurent, X, 642; Duranton, XIX, 187, etc.

- (1) Laurent, XXX, 41; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 615; Guillouard, *Idem*, II, 511; Aubry et Rau, III, § 263, p. 290. 291 (ed. a 5-a); C. Agen, D. P. 47. 2. 87; Sirey, 47. 2. 204, etc.—Vezi însă Baudry et Wahl, *Successions*, II, 1807.
- (2) Planiol, II, 2911; Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 624; Guillouard, *Idem*, II, 518; P. Pont, *Idem*, I, 207 bis, p. 204 (ed. a 3-a); Aubry et Rau, III, § 263, pag. 291 (ed. a 5-a); Laurent, XXX, 33. — *Contrà*: Massé-Vergé, V, § 793, p. 151, nota 14, după care, în caz de licitație, ea și în caz când imobilul ar fi însărcinat de o sultă, privilegiul copărtașilor s'ar exercita asupra tuturor imobilelor moștenirii, iar nu numai asupra acelor licitate sau grevate de o sultă.
- (3) Planiol, II, 2911; Guillouard, *Privil. et hypothèques*, II, 517; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 622; P. Pont, *Idem*, I, 202; Thézard, *Idem*, 288; Colmet de Santerre, IX, 55 bis V; Massé-Vergé, V, § 793, pag. 151, nota 12; Aubry et Rau, III, § 263, pag. 292 (ed. a 5-a), etc.

Dacă unul din garanți este insolubil, și nu are în lotul său imobile suficiente, spre a răspunde cu preferință pentru datoria ce evicțiunea pune în sarcina lui, insolvabilitatea sa se împarte între toți copărtașii, între cari intră și acel garantat (art. 788 § 2), ceea ce are de efect mărirea părții fiecăruia din copărtașii responsabili ⁽¹⁾.

Cazul când unul din garanți este insolubil.

Ce trebuie să decidem în caz de garanție pentru o sultă, caz prevăzut atât de art. 1737, 3° cât și de art. 1741? Chestiunea este îndoelnică, din cauză că art. 1737, 3° vorbește de *imobilele moștenirii*, iar art. 1741, de *bunurile cuprinse în fiecare lot*.

Garanția pentru sultă.

Mai întâi, să excludem cazul care nu suferă nicio dificultate, și anume: acela în care nu există decât doi copărtași. În adevăr, în asemenea caz, privilegiul nu poate să lovească decât imobilele puse în lotul debitorului sultei ⁽²⁾.

Cazul când nu există decât doi copărtași.

Quid juris în caz când există mai mulți copărtași? Privilegiul lovește el, în asemenea caz, toate imobilele moștenirii (afară, bine înțeles, de acele atribuite copărtașului creditor al sultei), sau lovește el numai pe acelea puse în lotul copărtașului debitor al sultei, după cum dispune anume art. 27, 4° din legea ipotecară belgiană? Deși textele de mai sus par a fi favorabile ambelor sisteme, totuși soluția admisă de legea belgiană este singură rațională, pentru că sulta nefind decât restituirea, prin echivalent, a unei valori primită în plus, nu poate fi datorită decât de acel care a primit-o ⁽³⁾.

Cazul când există mai mulți copărtași.

Privilegiul copărtașilor nu se poate conserva decât prin

Art. 1741.

(1) Planiol, *loco cit.*; Baudry et Loynes, *loco supra cit.*; Guilouard, *Idem*, II, 517; Laurent, XXX, 36, etc.

(2) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 623, p. 563 (ed. a 3-a).

(3) Cpr. Planiol, II, 2912. — Vezi însă, în sens contrar, Aubry et Rau, III, § 263, pag. 291, text și nota 27 (ed. a 5-a); Massé-Vergé, V, § 793, pag. 151, nota 14, *ab initio*; Guilouard, *op. cit.*, II, 515, 516; Troplong, *Idem*, I, 237; Colmet de Santerre, IX, 55 bis III; Duranton, XIX, 186; Laurent, XXX, 36; C. Caen, Sirey, 53. 2. 73; D. P. 55. 2. 5. Cpr. și Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 623. — Mai vezi distincția făcută de P. Pont (I, 207) și de Thézard, 288, p. 379. Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2103, No. 333 urm. și Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 2498 urm.

inscripția prevăzută de art. 1741 C. civil. Nicio altă formalitate, și nici chiar transcrierea actului de împărțeală, nu poate înlocui această inscripție (1).

3° Privilegiul arhitecților, antreprenorilor, pietrarilor și altor lucrători zidari (2).

Art. 1737. — Creditorii privilegiați asupra imobilelor (sau mai bine zis asupra oarecăror imobile) sunt:

4° Arhitecții, antreprenorii, pietrarii și alți lucrători întrebuințați pentru a zidi, a reconstrui sau a repara edificii, canale sau alte opere, cu condițiune însă ca, prealabilmente, să se fi încheiat un proces-verbal de către un expert numit de tribunalul de prima instanță, în circumscripția căruia sunt situate edificiile, constatător stărei și felului lucrărilor ce proprietarul va declara că are de gând a face, și numai în cazul când acele lucrări ar fi fost primite cel mult în curs de șese luni, după terminarea lor, de către expert, asemenea numit de tribunal. Dar privilegiul acesta nu poate trece niciodată peste valorile constatate prin al doilea proces-verbal, ci se va reduce la adaosul de valoare ce va fi existând la epoca alienărei imobilului, ca rezultat al lucrărilor executate. (Art. 1483 urm., 1488 urm., 1737, 5°, 1742, 1745, 1902 C. civ. Art. 2103. 4° C. fr. Art. 27, 5° L. ipotec. belgiană din 1851).

Justificarea
acestui privilegiu.

Acest privilegiu este foarte legitim și se justifică prin aceasta că arhitectul, antreprenorul și lucrătorul au mărit, prin munca lor, valoarea imobilului la care au lucrat, și care a devenit gajul celorlalți creditori.

Astfel fiind lucrurile, este just ca arhitecții, antreprenorii și ceilalți lucrători să se bucure de un drept de preferință asupra valorii, pe care ei au introdus-o în patrimoniul debitorului comun (3). Apoi, se poate, pe de altă parte, ca legiuitorul să fi înțeles a înlesni și încuraja dez-

(1) Trib. Argeș, *Cr. judiciar* din 1909, No. 1, p. 6. Vezi asupra acestei sentințe observația publicată de d-l C. N. Toneanu în *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 13, pag. 103, 104.

(2) Vezi asupra acestui privilegiu, Hureaux, *Etudes théoriques et pratiques sur le code civil*, I, 17 urm., pag. 35 urm. (ed. din 1847).

(3) Cpr. Thiry, IV, 427; Beudant, *Sûretés personnelles et réelles*, II, 507; Planiol, II, 2914 (ed. a 5-a); Colmet de Santerre, IX, 56; Laurent, XXX, 42; Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 159, p. 109; Boissonade, *Projet de C. civil pour l'empire du Japon*, IV, 351, p. 327.

voltarea construcțiilor, conferind arhitecților și antreprenorilor garanții excepționale (1).

a) Persoanele care se bucură de acest privilegiu.

Acest privilegiu aparține arhitecților, antreprenorilor, pietrarilor și altor lucrători, cari au fost întrebuințați la zidiri, reconstruiri sau reparații de edificii, canaluri sau alte lucrări.

Pentru aceasta trebuie însă ca ei să fi tratat direct cu proprietarul, fiindcă textul legii vorbește de lucrările ce proprietarul are de gând să facă; de unde rezultă că privilegiul de mai sus nu aparține sub-antreprenorilor, nici lucrătorilor întrebuințați de antreprenor, și cari n'au tratat cu proprietarul. Aceștia nu au contra proprietarului decât acțiunea directă de care vorbește art. 1488 (2).

Arhitecții sau antreprenorii, etc. trebuie să fi tratat direct cu proprietarul.

Acest privilegiu nu aparține, de asemenea, posesorului sau detentorului unui teren, care a făcut construcții pe socoteala sa proprie, iar nu în baza unui contract încheiat cu proprietarul (3); și aceasta chiar dacă ar fi vorba de cheltuieli necesare (4).

Construcțiile făcute de posesorul sau detentorul unui fond.

Știm însă că jurisprudența conferă acestui posesor dreptul de retenție. (Vezi tom. III, partea 1-a, al Coment. noastre, p. 281 și Cas. rom. *Dreptul* din 1910, No. 9).

Dr. de retenție.

Tot astfel privilegiul constructorului nu aparține uzu-

Uzuctuar, locatar, etc.

(1) Vezi Masselin, *Privil. du constructeur*, p. 14.

(2) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 314 urm. Cpr. Planiol, II, 2916, 2917; Bendant, *op. cit.*, II, p. 12 și 13, nota 1; Aubry et Rau, III, § 263, p. 293 (ed. a 5-a); T. Huc, XIII, 122, *in fine*; Laurent, XXVI, 75 și XXX, 45; André, *Régime hypothécaire*, 321, p. 135 (ed. a 2-a); Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 630, 631; P. Pont, *Idem*, I, 210; Guillouard, *Idem*, II, 531; Thézard, *Idem*, 392. — *Contrà*: Thiry, IV, 428, p. 366.

(3) Planiol, II, 2917 *in fine*; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2103, No. 372 urm., și autoritățile citate acolo.

(4) Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 293, text și nota 32; Laurent, XXX, 46; Thiry, IV, 430; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 632; Guillouard, *Idem*, II, 532; P. Pont, *Idem*, I, 211; Martou, *Idem*, II, 597. — *Contrà*: (în privința reparațiilor necesare), Pothier, *Tr. de la procéd. civile*, X, 648, 2°; Duranton, XIX, 190, 193.

fructuarului, locatarului, arendaşului sau sindicului unui faliment, pentru cheltuelile care ar întrece venitul imobilelor⁽¹⁾.

b) Creanţele garantate prin acest privilegiu.

Deşi privilegiul statornicit de art. 1737, 4° loveşte întregul imobil, iar nu numai partea care a făcut obiectul lucrărilor⁽²⁾, totuşi arhitectul sau antreprenorul, care a făcut lucrările, nu este privilegiat asupra imobilului pentru toate sumele ce îi sunt datorite, ci numai pentru plus-valuta (textul nostru zice adaosul de valoare) ce lucrările sale au adus imobilului (argument din art. 1737, 4° partea finală); şi aceasta pentru motivul că numai plus-valuta în chestiune a fost introdusă în patrimoniul debitorului⁽³⁾.

Astfel, dacă presupunem că imobilul la care s'au făcut reparaţii, fie chiar necesare⁽⁴⁾, valora 20000 lei înaintea acestor reparaţii, şi 25000 lei în urma facerii lor, privilegiul constructorului nu va exista decât pentru 5000 lei, cu toate că reparaţiile ar fi costat mai mult, de exemplu: 10000 lei. În asemenea caz, lucrătorii vor fi privilegiaţi pentru 5000 lei, şi creditorii chirografari pentru restul de 5000 lei⁽⁵⁾.

Nemărirea
valorei fon-
dului.

Din cele mai sus expuse rezultă că dacă lucrările făcute n'au mărit valoarea imobilului, ci l-au conservat numai, lucrătorii nu vor avea niciun privilegiu. Această soluţie poate întru câtva fi nedreaptă, însă este strict legală.

Caz fortuit.
Controversă.

Constructorul nu se foloseşte nici de plus-valuta dobândită printr'un caz fortuit, de exemplu: prin deschiderea unei străzi în vecinătatea unui imobil⁽⁶⁾.

(1) T. Huc, XIII, 122, p. 155; Cas. fr. Sirey, 63. 1. 205; D. P. 63. 1. 243, etc.

(2) Cpr. Planiol, II, 2920; Thiry, IV, 430; T. Huc, XIII, 123. Aubry et Rau, III, *loco cit.*, p. 293, 294; André, *op. cit.*, 325, p. 136; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 634; Boissonade, *op. cit.*, IV, 349, p. 326, etc.

(3) Cpr. Planiol, II, 2921.

(4) Aubry et Rau, *loco cit.*, şi autorităţile citate în nota 33; Thiry, IV, 430, p. 367; Laurent, XXX, 56 *bis*; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 632; Martou, *Idem*, II, 597. — *Contrà*: Guillaouard, *Privil. et hypothèques*, II, 534.

(5) Cpr. Thiry, IV, 430, p. 366.

(6) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 635; P. Pont, *Idem*, I, 213. —

Mai mult încă, constructorul va suferi consecințele micșorării plus-valutei dobândite printr'un eveniment fortuit, de exemplu: prin arderea imobilului. În acest din urmă caz, el își va exercita privilegiul său asupra despăgubirii datorite de compania de asigurare (art. 1721) ⁽¹⁾.

Aplic. art.
1721.

Plus-valuta, de care este vorba în specie, se apreciază în momentul înstrăinării imobilului, adică atunci când el se transformă în bani, și când creditorii își exercită privilegiul lor asupra prețului. Aceasta rezultă din textul art. 1737, 4°, unde se zice că *privilegiul se reduce la adaosul de valoare ce va fi existând la epoca înstrăinării imobilului, ca rezultat al lucrărilor executate* ⁽²⁾.

Când se apreciază plus-valuta adusă imobilului.

Aceasta este iarăș nedrept, pentrucă epoca menționată putând uneori să fie depărtată de cea a terminării lucrărilor, plus-valuta sau adaosul de valoare, care a rezultat din aceste lucrări, poate să fie atunci mai mică, sau chiar să fi dispărut cu totul; și, în asemenea caz, constructorul nu va avea niciun privilegiu. De aceea s'a observat, cu drept cuvânt, că privilegiul constructorului nu este o siguranță în sensul adevărat al cuvântului. Acei interesați îl neglijează de multe ori, preferind să caute aiurea garanții mai puțin aleatorii ⁽³⁾.

Critica legii.

Oricum ar fi, aceasta este legea, și până la modificarea ei, trebuie s'o respectăm.

Privilegiul constructorului se va exercita, deci, asupra plus-valutei existente în momentul când el se exercită, adică în momentul distribuirii banilor; și această plus-valută ⁽⁴⁾ se va constata în modul următor:

Contrà: Mourlon, Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges, I, 179, p. 562.

(1) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 635, *in fine*; Thézard, *Idem*, 293, p. 396; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2103, No. 428 urm., etc.

(2) Cpr. Planiol, II, 2922 (ed. a 5-a).

(3) Cpr. Beudant, *op. cit.*, II, 508, p. 14; Planiol, II, 2923, etc. — Vezi însă Boissonade, *op. cit.*, IV, 351, p. 327.

(4) Un alt caz în care poate să mai fie vorba de plus-valută, este acela al unei acțiuni în revendicare, în care posesorul poate să ceară dela proprietarul revendicant cheltuelile făcute pentru îmbunătățirea lucrului revendicat. Posesorul are drept la aceste cheltueli (utile), însă numai până la concurența sumei

Plus-valuta imobilului în privința acțiunii în revendicare.

Modul de a
se constată
plus-valuta
imobilului.

Se va încheia un dublu proces-verbal de către un expert rânduit de tribunal în circumscripția căruia este situat imobilul în chestiune⁽¹⁾: unul spre a se constată, înainte

cu care lucrul a dobândit o valoare mai mare (plus-valută); căci numai în această limită proprietarul se folosește de aceste cheltuieli. Vezi tom. III, partea 1-a, al Coment. noastre, p. 278.

S'a decis, în această din urmă privință, că după art. 494 C. civil, plus-valuta nu poate fi acordată decât posesorului de bună credință, și aceasta numai atunci când plus-valuta se datorește unor lucrări de îmbunătățiri făcute de posesor. Prin urmare, un posesor de rea credință (în specie un străin care a cumpărat un imobil rural în contra dispozițiilor art. 7 din Constituție), nu poate să se folosească de plus-valuta aceluia imobil, și nici nu poate pretinde valoarea pădurei de pe el, de oarece pădurea fiind un produs al fondului, posesorul lui nu are niciun drept la produsele fondului (art. 485). Instanțele de fond sunt în drept să aprecieze în mod suveran care sunt lucrările făcute pentru conservarea lucrului și pentru care proprietarul datorește despăgubire posesorului, și care sunt acele pentru care nu se poate recunoaște posesorului decât dreptul prevăzut de art. 494 C. civil de a-și ridică construcțiile și plantațiile făcute de dânsul; și, prin urmare, această apreciere scapă de sub controlul Curții de Casație.

Dispoziția art. 1344 C. civil, după care de câteori lucrul vândut se află, în momentul evicțiunii, de o valoare mai mare din orice cauză, vânzătorul este dator să plătească cumpărătorului, pe lângă prețul vânzării, excedentul valorii în timpul evicțiunii, se referă numai la raporturile dintre cumpărător și vânzător, care este ținut față de cel dintâiu de obligația de garanție; și în virtutea căreia cumpărătorul trebuie să fie despăgubit de toate daunele ce-i cauzează evicțiunea. Această dispoziție nu-și are însă aplicare atunci când posesorul imobilului se găsește față de un proprietar care revendică imobilul, și care nu are nicio obligație față de posesor, în care caz sunt aplicabile numai dispozițiile art. 494 C. civil. Prin urmare, în acest caz, nu se poate acordă posesorului excedentul valorii între prețul cu care el a cumpărat imobilul și valoarea pe care o avea zisul imobil în momentul evicțiunii. Cas. rom. (afacere în care am susținut noi înșine recursul alături cu distinsul nostru confrate d-l V. Athanasovici). *Revista Jurisprudența* din 1910, No. 36, p. 562 și *Dreptul* din 1911, No. 8. Vezi și C. București (decizii atacate cu recurs), *Dreptul* din 1909, No. 70 și din 1910, No. 37. (În acest proces am avut onoarea de a pleda și înaintea instanțelor de fond).

(1) Rânduirea unui expert din oficiu de către tribunal are de scop ca plus-valuta imobilului să nu fie mărită în detrimentul

Cazurile în
care se aplică
art. 1344 din
C. civil.

de facerea lucrărilor, starea și felul lor ⁽¹⁾, iar altul, carele se va încheia în cele șase luni după terminarea lucrărilor ⁽²⁾, spre a se constata starea acestor lucrări în urma săvârșirii lor. Comparația între aceste două procese-verbale va permite de a se cunoaște plus-valuta reală existentă în momentul săvârșirii lucrărilor, pe care privilegiul nu va putea s'o întrecă. „Privilegiul, zice art. 1737, 4° nu va putea trece niciodată peste valorile constatate prin al doilea proces-verbal“.

Regulele edictate de art. 1737, 4° pentru ca constructorul să poată conserva și exercita privilegiul său asupra imobilului construit în locul aceluia dăruit, sunt imperative și trebuie riguros observate. Prin urmare, constructorul care nu s'a conformat acestui text, și care n'a făcut să se încheie, înainte de facerea lucrărilor, procesul-verbal menționat de art. 1737, 4°, nu se bucură de privilegiul statornicit de acest text ⁽³⁾.

Privilegiul acelor cari au împrumutat bani spre a se indemniza pe lucrători.

Art. 1737, 5°. — Acei ce au împrumutat bani pentru a indemniza pe lucrători, se bucură de acelaș privilegiu, însă numai în cazul când întrebuițarea acelor bani va fi constatată într'un mod autentic prin actul de împrumutare, și prin chitanța lucrătorilor

celorlalți creditori ai debitorului, și să fie arătată la adevărata ei valoare. Cpr. Planiol, II, 2924, *in fine*; Thézard, *op. cit.*, 294, p. 397, etc.

- (1) Un proces-verbal încheiat în cursul lucrărilor ar fi deci, în principiu, insuficient pentru a asigura privilegiul constructorului. Cpr. Cas. fr., C. Lyon și Paris, D. P. 53. 1. 216; Sirey, 53. 1. 363; Sirey, 69. 2. 40; D. P. 74. 5. 405, No. 1, etc.—Vezi însă C. Paris, D. P. 67. 2. 88; Sirey, 34. 2. 308. Cpr. Planiol, II, 2925; Aubry et Rau, III, § 263, p. 295, 296, text și nota 38; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 637, *in fine*; Guillaouard, *Idem*, II, 541; Thézard, *Idem*, 294, *in fine*; T. Huc, XIII, 124, etc.
- (2) S'a decis însă că, în caz de rezilierea contractului, termenul de șase luni este în suspensie în tot timpul procesului, și nu curge dela încetarea efectivă a lucrărilor, ci din ziua pronunțării hotărârei care regulează plata lor. Cas. fr. D. P. 69. 1. 89; Sirey, 70. 1. 241. Cpr. Planiol, II 2925; Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 2587, etc.
- (3) C. Paris, Sirey și *Pand. Périod.* 1910. 2. p. 211.

în modul în care s'a vorbit mai sus, despre acei cari au împrumutat bani pentru achizițiunea unui imobil. (Art. 1737, 2° și 4° Art. 1106 urm. C. civ. Art. 2103, 5° C. fr.).

Art. 1737, 5° care, prin aplicarea regulilor dela subrogație (art. 1107), conferă, în anumite condiții, privilegiul de care am vorbit mai sus acelor cari și-au împrumutat banii lor spre a despăgubi pe arhitecți, antreprenori sau lucrători, a fost explicat prin anticipație, odată cu art. 1737, 2° (vezi *suprà*, p. 489 urm.), și nu mai avem nevoie de a reveni asupra lui. Vom observà numai în treacăt, că s'a decis, cu drept cuvânt, că acel care și-a împrumutat banii săi spre a despăgubi pe lucrătorii de mai sus, nu pot invoca acest privilegiu decât conformându-se art. 1737, 2° și 1742, pentru conservarea privilegiului. Aceste formalități fiind esențiale, nu pot fi înlocuite prin cunoștința ce ar avea ceilalți creditori de acest privilegiu (¹). (Vezi și *infra*, p. 530).

4° Privilegiul care rezultă din separația de patrimonii (²).

Art. 781. — Ei (adecă creditorii defunctului) pot cere, în orice caz, în contra oricărui creditor (al moștenitorului), separațiunea patrimoniului defunctului de acela al eredelui. (Art. 713, 780, 782 urm., 1743 C. civ. Art. 878 C. fr.).

Art. 1743. — Creditorii și legatarii, cari cer separațiunea pa-

(¹) C. București, *Cr. judiciar* din 1896, No. 7, p. 56.

(²) Vezi asupra acestui privilegiu, Hureaux, *Études théoriques et pratiques sur le code civil*, II, p. 9 urm. Autorul consacră acestui studiu un volum de 400 pagini.

Separația de
patrimoni în
regimul dotal.

Această separație de patrimonii nu trebuie să fie confundată cu o altă instituție care are aceeaș denumire, și anume: acea conferită femeii *sub regimul dotal*, spre a-și salvà interesele sale, de câteori darăverile bărbatului sunt în așa stare încât dota ei este în pericol (art. 1256). Vezi asupra acestei instituții proteguitoare a femeii dotale, a cărei origină se găsește în dreptul roman, observația ce am publicat asupra unei importante decizii a Curței de casație, în *Dreptul* din 1910, No. 23, precum și tom. VIII al Coment. noastre, pag. 338 urm. — S'a decis, cu drept cuvânt, că imobilul dotal al femeii este inalienabil și în urma separației de patrimonii. Cas. rom. *Rev. Jurisprudența* din 16 Decembrie 1910, No. 38, p. 600 urm.; *Dreptul* din 1911, No. 4; *Cr. judiciar* din 1911, No. 11, precum și multe alte autorități citate în tom. VIII al Coment. noastre, pag. 248 urm.

trimoniului defunctului, conservă *privilegiul* lor asupra imobilelor succesiunii, în fața creditorilor erezilor, sau reprezentanților defunctului, prin inscripțiunea acestui *privilegiu* în termen de șase luni dela data deschiderii succesiunii.

Înainte expirării acestui termen, nicio ipotecă stabilită de către erezi, sau reprezentanții defunctului asupra acelor bunuri, spre prejudiciul creditorilor sau legatarilor succesiunii, nu poate avea efect. (Art. 781-783, 902, 1738, 1745, 1780 urm., 1801 C. civ. Art. 2111 C. fr. Art. 39 L. ipotec. belgiană din 1851) ⁽¹⁾.

Separația de patrimonii (*separatio bonorum*) conferă creditorilor defunctului (art. 781) și legatarilor particulari (art. 1743) dreptul de a fi plătiți din bunurile moștenirii, cu preferință înaintea creditorilor personali ai moștenitorului. Acest drept are deci caracterul unui privilegiu special, și art. 1743 îi dă chiar acest nume. Vom vedea însă *infră*, p. 508 urm. dacă el este un privilegiu în puterea cuvântului.

Drepturile ce conferă separația de patrimonii.

Dacă creditorii și legatarii invoacă acest drept asupra imobilelor moștenirii, privilegiul este imobiliar (art. 1743); dacă ei îl invoacă asupra mobilelor moștenirii, privilegiul este mobilier (art. 781 urm.).

Prin separația patrimoniului defunctului de acel al moștenitorilor, cari se confundă prin acceptarea pură și simplă a moștenirii, creditorii defunctului dobândesc dreptul de a fi plătiți din averea lăsată de acest din urmă, cu precădere înaintea creditorilor moștenitorului, ceea ce este foarte just. pentru că creditorii succesiunii au un drept primitiv asupra bunurilor defunctului, cu care ei au contractat, având drept gaj întregul său patrimoniu; pe când creditorii moștenitorului n'au putut să aibă în vedere patrimoniul defunctului, decât deducându-se datoriile acestui din urmă, în baza principiului cunoscut: *Bona non intelliguntur, nisi deducto œre alieno*. Aceleași considerații se aplică și legatarilor, în ceea ce privește plata legatelor lor. Acestea sunt motivele pentru care legea conferă creditorilor moștenirii și legatarilor particulari un mijloc de a împiedica confuziunea bunurilor moștenirii cu acele ale moștenitorului. Acest mijloc este se-

Motivele și origina separației de patrimonii.

(1) Acest text a fost introdus în codul francez după propunerea Tribunalului de casațiune, și magistrații cari l-au propus, inseriind în el cuvântul *privilegiu* n'au înțeles să schimbe natura beneficiului separării de patrimonii, ci numai să-l supue publicității. Cpr. Planiol, II, 2933.

parația de patrimonii, stabilită mai întâiu prin decretul pretorului⁽¹⁾, de unde a trecut în dreptul vechiu fran-

Dr. roman.

(¹) Vezi Dig., *De separationibus*, 42, 6 (în unele ediții, 42, 7): „*Sciendum est separationem solere impetrari decreto praetoris* (L. 1, Pr. Dig., *loco cit.*). Vezi și L. 2, Cod, *De bonis auctoritate iudicis possidendis*, etc. 7, 72, unde se zice: „*Est jurisdictionis tenor promptissimus indemnitateque remedium edicto praetoris creditoribus hereditariis demonstratum, ut quotiens separationem bonorum postulant, causa cognita impetrent*“.

Controversa la care separația de patrimonii a dat loc în dreptul roman.

Trebue să observăm, cu această ocazie, că după părerea cea mai acreditată, creditorii defunctului, cari cereau separația de patrimonii, se deosebeau nu numai de creditorii acestuia din urmă, ci și de *persoana* moștenitorului (*recesserunt a persona haeredis*, zice juriconsultul Paul); de unde rezultă că, în urma acestei separații, creditorii moștenirii nu mai puteau nici într'un caz să se întoarcă la bunurile moștenitorului care, după dreptul pretorian, devenea străin pentru creditorii separatiști (L. 1 § 17, și L. 5, Dig., *De separationibus*, 46, 2). Vezi Hureau, *Études théoriques et pratiques sur le code civil*, II, 246, 247, p. 15 urm. (ed din 1847); Mainz, *Cours de droit romain*, III, § 403, p. 450 (ed. a 5-a, 1891); Dernburg, *Pandekten*, III, § 170, text No. 5 și nota 11, etc. Cpr. art. 1057 C. Calimach.

Cu toate acestea, Papinian decide că, în caz când creditorii moștenirii n'au putut să fie plătiți integralmente din bunurile moștenirii, ei puteau să recurgă la bunurile personale ale moștenitorului, cu toată separația ce au avut imprudența de a cere, sub condiția însă ca acest recurs al lor să nu aducă nicio pagubă creditorilor moștenitorului. Cu alte cuvinte, creditorii defunctului nu puteau să exercite acest recurs contra bunurilor moștenitorului, decât după ce creditorii acestui din urmă erau integralmente plătiți, *si proprii creditores heredis fuerint dimissi* (L. 3 § 2, Dig., *De separationibus*, 42, 6). Această soluție, conformă cu echitatea, este însă inadmisibilă, pentrucă ea distruge din temelie beneficiul separațiunei. Cujacius, examinând controversa dintre Paul și Papinian, se exprimă în termenii următori: „*Videtur inter eos fuisse œmulatio quœdam, sed in proposito valet mihi plus quod ait Papinianus œquius suam sententiam probari commodius esse; sed verius utiliusque cæteros certare jure meritoque*“. Așa dar, deși soluția lui Papinian pare a fi mai echitabilă, totuși adevăratele principii sunt de partea adversarilor lui, și Cujacius admite părerea acestor din urmă (*meritoque*), arătând că, în timpul lui, chestiunea eră foarte discutată: *In jure componuntur multæ et magnæ dissensiones* (Cujas, *Quæst. Papiniani, De separat., ad § quid ergo* și ad

cez⁽¹⁾ și, apoi, în dreptul actual, căci ea eră necunoscută în dreptul nostru anterior (codul Caragea)⁽²⁾.

Separația de patrimonii poate deci fi definită: un beneficiu pe care legea îl conferă legatarilor și creditorilor defunctului, spre a împiedică confuziunea patrimoniului acestui din urmă cu acel al moștenitorului, în scopul ca legatarii și creditorii defunctului să poată fi plătiți din averea acestuia, cu preferință și înaintea creditorilor moștenitorului.

Așa dar, precum moștenitorul găsește în beneficiul de inventar un mijloc de a înlătura pericolul ce i-ar produce confuziunea patrimoniului său cu acel al defunctului, tot astfel creditorii acestui din urmă și legatarii săi găsesc același mijloc de ocrotire în separația de patrimonii⁽³⁾.

Nu vom studiă aci teoria completă a separației de patrimonii, căci această importantă materie face parte din titlul moștenirilor (art. 781 urm. C. civ.); ei vom menționa numai punctele prin care această teorie se leagă cu regimul ipotecar, în privința imobilelor.

Separația de patrimonii are oarecare raporturi cu regimul ipotecar; căci, deși art. 1737, care enumără privilegiile imobiliare, nu vorbește de ea, totuși art. 1743 o ca-

Definiția separației de patrimonii.

Raporturile dintre separația de patrimonii și regimul ipotecar.

§ *sed in quolibet*, ed. Fabrot, t. I, *posth.*, p. 694). Cpr. Hureaux, *op. cit.*, II, 254, p. 25.

(1) Vechea jurisprudență franceză adoptase, nu fără oarecare discuții, teoria lui Papinian, pe care am expus-o în nota precedentă. Vezi Pothier, *Successions*, VIII, p. 220 (ed. Bugnet). Vezi și Domat, *Lois civiles dans leur ordre naturel*, IV, p. 13, No. 9 (ed. Carré din 1823); Lebrun, *Successions*, I, IV, capit. I, S-a I, No. 26, *in fine*; Hureaux, *op. cit.*, II, 253 urm., p. 23 urm.; Baudry et Wahl, *Successions*, III, 3191, p. 535 (ed. a 3-a), etc.

(2) Cas. rom. Bult. S-a I, anul 1879, p. 94. — Vezi însă art. 1056 urm. din codul Calimach.

(3) Cpr. Thiry, II, 237, p. 233. — S'a decis că toți creditorii succesiunii sunt în drept a cere separația de patrimonii și a lua inscripția ipotecară prevăzută de art. 1743, fără a se distinge natura și origina creanței lor, fie ea cu termen, condițională sau eventuală, și chiar atunci când creditorii nu ar avea un act scris pentru constatarea creanței lor. C. București. *Dreptul*, din 1909, No. 70, p. 556 și *Cr. judiciar* din 1910, No. 1.

Dr. vechiu francez.

lifică de *privilegiu* și o supune formalității inscripției, la care sunt supuse privilegiile imobiliare și ipotecile. Există deci o asimilare oarecare între privilegiile imobiliare și separația de patrimonii. Chestiunea este însă de a se ști până unde merge această asimilare. Cu alte cuvinte, separația de patrimonii este ea, în privința imobilelor, un adevărat privilegiu în sensul juridic al cuvântului?

Separarea de patrimonii este ea un adevărat privilegiu? Controversă.

Privilegiile imobiliare, conferind creditorului atât un drept de preferință sau precădere (art. 1722), cât și un drept de suită sau urmărire în mâna terților (art. 1790), nu mai începe îndoială că separația de patrimonii conferă creditorilor moștenirii și legatarilor particulari, cari au dobândit-o, dreptul de a se îndestula din averea defunctului cu precădere înaintea creditorilor personali ai moștenitorilor. Separația de patrimonii conferă ea, însă, un drept de urmărire sau de suită? Cu alte cuvinte, în caz de înstrăinare a unui imobil ereditar de către moștenitori, creditorii defunctului, cari au cerut separarea de patrimonii, luând în termenul de șase luni inscripția prevăzută de art. 1743 C. civ., pot ei să urmărească acest imobil în mâinile terților detentori? Răspunsul va fi afirmativ în cazul când separarea de patrimonii este un adevărat privilegiu, în puterea cuvântului, și negativ în cazul când ea nu are acest caracter.

Chestiunea este din cele mai controversate în Franța, nu însă în Belgia, unde art. 39 din legea ipotecară, corespunzător cu art. 2111 din codul francez (al nostru 1743), n'a mai reprodus cuvântul *privilegiu*, care figurează atât în textul nostru cât și în acel francez⁽¹⁾. (Cpr. și art. 2055, 2057 C. civ. italian).

După un sistem, foarte acreditat, se susține că separația de patrimonii este un adevărat privilegiu, care, prin urmare, conferă creditorilor moștenirii sau legatarilor ce s'au conformat art. 1743, în privința luării inscripțiunii prescise de acest text, dreptul de a urmări în mâna terților imobilul înstrăinat de moștenitori. În favoarea acestui sistem se trage argument din împrejurarea că art. 1743 întrebun-

(1) Cpr. Laurent, X, 62; Planiol, II, 2934. Vezi și Cas. rom. S-a I. Bult. 1899, consid. dela p. 1242, reprodus *infra*, pag. 512, 513, *ad notam*.

țază expresiunea *privilegiu*, și din art. 1745, după care toate creanțele privilegiate supuse formalității inscripției, nu încetează de a fi creanțe ipotecare, de câteori nu s'au îndeplinit condițiile privilegiului; deci, ca atare, creditorii defunctului, cari s'au conformat art. 1743, au dreptul de suită ⁽¹⁾.

Această soluție ni se pare însă inadmisibilă, deși ea a fost consacrată de Curtea noastră de casație în Secției-unite ⁽²⁾, căci art. 1743 și 1745 nu modifică întru nimic natura și efectele separației de patrimonii, ele rămânând așa cum sunt definite de art. 781 urm. C. civ. ⁽³⁾. Cu alte cuvinte, inscripția separației de patrimonii nu poate conferi creditorilor moștenirii garanții și foloase, pe care ei au neglijat de a le lua, ci numai un drept de precădere, dreptul de a se îndestulă din averea defunctului, cu preferință înaintea oricărui creditor al moștenitorilor, și ei pot exercită această precădere cât timp imobilul moștenirii, asupra cărui s'a luat inscripțiunea, se află încă în mâinile moștenitorilor.

Prin urmare, în caz când moștenitorul a înstrăinat imobilul defunctului, asupra căruia s'a luat inscripția prevăzută de art. 1743, creditorii moștenitorilor nu pot urmări

(1) Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 872, p. 780 urm. (ed. a 3-a); Guillaud, *Idem*, III, 1343 urm.; T. Huc, XIII, 161; Duranton, VII, 490; Demolombe, XVII, 208, 209; Vigié, II, 455; André, *op. cit.*, 373, p. 151; Colmet de Santerre, IX, 59 bis I urm.; Le Sellver, *Successions*, III, 1742, p. 382 urm. (ed. din 1892); Taulier, *Théorie raisonnée du C. civil*, VII, p. 213 urm. (ed. din 1848); Blondeau, *Sépar. des patrimoines*, p. 480 (ed. din 1840); Barafort, *Idem*, No. 13; Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 3930; Trib. Nérac, D. P. 92. 3. 30; C. Aix; D. P. 95. 2. 273; C. Pau, D. P. 87. 2. 174; Cas. fr. D. P. 71. 1. 352; Sirey, 72. 1. 153; C. Metz, Sirey, 68. 2. 281; Trib. Ilfov și C. București, *Dreptul din 1900*, No. 64 (decizie casată); Cas. rom. Secției-unite, *Dreptul din 1902*, No. 66; *Cr. judiciar*, din 1902, No. 48 și Bult. 1902, p. 786 (considerente reproduse, *infra*, p. 513, nota 1).

(2) Vezi *infra*, p. 513, nota 1, *in fine*.

(3) „Considerând, zice Curtea de casație (16 Noembrie 1899), că caracterul și natura cererei de separare a patrimoniilor trebuie căutată în art. 781 urm. C. civ., care sunt sediul materiei și la care se referă art. 1743”. (Bult. Cas. S-a I, 1899, p. 1241).

acest imobil în mâinile terțiilor achizitori, ei au numai dreptul de a exercită acțiunea pauliană spre a dobândi anularea înstrăinărilor făcute de moștenitori în fraudă drepturilor lor (art. 975).

„Considerând, zice în această privință foarte bine Curtea de casație, că dacă eră echitabil ca legiuitorul să se îngrijească ca soarta creditorilor cuiva să nu devină mai rea prin moartea debitorului, nu eră însă nicio rațiune ca el să le creeze, la o asemenea întâmplare, o soartă mai bună decât aceea ce și-au făcut-o ei singuri, ceace ar fi fost dacă permițea ca, prin simpla inscripțiune a cererei de separație de patrimoni, creditorii chirografari să poată urmări imobilul în mâna celui de al treilea achizitor, adecă din creditorii simpli ce erau în timpul vieței debitorului lor, să devină creditorii ipotecari după moartea acestuia; considerând că un asemenea drept exorbitant, dacă ar fi fost în intențiunea legiuitorului de a-l dà, el nu s'ar fi mulțumit numai de a-l lăsa să se subînțeleagă, ci l'ar fi creat prin texte exprese, clare și neîndoelnice; că nu numai n'a făcut aceasta, ci, din contra, dispunând prin art. 783 că, în privința imobilelor, cererea de separare de patrimoni se poate exercită tot timpul cât imobilul se găsește în mâinile debitorului, iar prin art. 1743 împiedicând pe moștenitor, înaintea celor șease luni dela deschiderea moștenirii, de a ipoteca, *nu însă și de a vinde imobilul succesiunei*, el a indicat destul de lămurit că n'a înțeles să deă vre-un efect cererei separațiunii de patrimoni, în privința imobilelor, când acestea au eșit din mâna moștenitorilor. Considerând că nu se poate zice că separația de patrimoni e fără de efect dacă nu i se recunoaște dreptul de urmărire, moștenitorul putând prin vânzarea imobilului moștenirii să fraudeze pe creditorii, știut fiind că prin acțiunea pauliană, aceștia au mijlocul de a face să se revoace actul încheiat în dauna lor“; etc. (1).

Am reprodus anume aceste considerente, asupra cărora Curtea de casație a revenit mai târziu în Secții-unite, pentrucă ele arată mai bine decât am putea face noi înșine inconvenientele sistemului ce combatem.

Dr. vechiu
fr. și dr. in-
termediar.

Acest caracter pe care îl are separația de patrimoni, ea îl aveà atât în dreptul vechiu francez⁽²⁾, cât și în dreptul

(1) *Dreptul* din 1900, No. 64; *Cr. judiciar* din 1900, No. 65 și *Bult.* 1900, p. 999 urm. Vezi și o altă decizie, tot a Curței de Cas. (*Bult.* 1899, p. 1238 urm.) ale cărei considerente sunt reproduse mai la vale, p. 511 urm., nota 3.

(2) *Cpr. Lebrun, Successions*, Lib. IV, capit. II, S-a I; *Pothier, Successions*, VIII, p. 220 (ed. Bugnet), etc.

intermediar (l. din 11 Brumariu anul VII), și nimic nu ne autoriză a crede că redactorii codului francez, pe care l-am urmat și noi în această privință, ar fi înțeles a părăsi acest sistem. Este adevărat că art. 1745 pare a zice, la rândul său, că în lipsa unei inscripții luată în conformitate cu art. 1743, dreptul de separare se preface într'o ipotecă, de unde s'ar putea conchide, că înaintea acestei transformări, el constituie o adevărată ipotecă privilegiată⁽¹⁾, însă din acest text nu rezultă altceva decât că inscripția, care își produce efectele sale din ziua deschiderei moștenirii, când a fost luată în termenul de șase luni, încetează de a fi retroactivă și nu-și mai produce efectele sale decât dela data ei, în caz când a fost luată în urma expirării acestui termen⁽²⁾.

Așa dar, separația de patrimoniul nefiind un privilegiu propriu zis, nu poate produce efectele pe care le produce privilegiul, și deci, nu poate conferi dreptul de urmărire, pe care art. 1790 îl conferă privilegiilor și ipotecilor în genere. Moștenitorii sunt deci liberi de a vinde imobilul defunctului oricând, fie în termenul defipt pentru luarea inscripțiunei prevăzută de art. 1743, fie după luarea inscripțiunei⁽³⁾, și

(1) Cpr. C. Craiova, *Cr. judiciar* din 1902, No. 7 (cu observ. noastră) și *Dreptul* din 1901, No. 68.

(2) Cpr. Murlon, *Répét. écrites sur le C. Napoléon*, III, 1413. Vezi și Trib. Dolj, *Dreptul* din 1890, No. 82, care reproduce în mare parte argumentarea acestui autor.

(3) „Considerând, zice foarte bine Curtea noastră supremă, în unire cu concluziile noastre (16 Noembrie 1899), că dreptul de alienare este un atribut al dreptului de proprietate, absolut și nemărginit, care nu poate fi restrâns decât printr'o dispoziție expresă a legii; că moștenitorul făcându-se, prin acceptarea moștenirii, proprietar al averii defunctului, ca proprietar el are dreptul de a dispune de această avere, precum îl avea și defunctul, oricare ar fi fost numărul creditorilor săi; considerând că, prin nicio dizpoziție, legiuitorul n'a adus vre-o mărginire la acest drept al moștenitorului, negăsind just de a face creditorilor moștenirii, după moartea debitorului lor, o condiție mai bună decât aceea ce ei aveau pe când debitorul lor eră în viață; considerând că tot ce legiuitorul a voit să facă, este de a apăra pe creditorii moștenirii de inconvenientul rezultând pentru ei din confuziunea patrimoniilor, în cazul când și moștenitorul are creditori, și în acest scop a permis să se facă separațiunea patrimoniului defunctului de acel al moștenitorului, pentru a conserva, spre în-

creditorii moștenirii n'au dreptul de a urmări imobilul în

destularea creditorilor moștenirii, cu excluderea celor ai moștenitorului, gajul ce ei au avut dela debitorul lor, gaj însă care totuși rămâne expus la pierdere prin înstrăinarea ce ar face moștenitorul, precum eră expus prin înstrăinarea ce ar fi făcut însuș debitorul lor; considerând că, de altmintrelea, nici nu s'ar înțelege pentru ce art. 781 nu dă acțiunea separațiunei de patrimonii în contra eredelui, ci zice că ea se îndreptează în contra oricărui creditor al acestuia, iar art. 783 adaugă că, pentru imobile, ea se exercitează în timpul cât acestea se află în mâinile moștenitorului; de unde rezultă că singurul efect al cererei separațiunei de patrimonii este de a se crea un drept de preferință în favoarea creditorilor defunctului asupra averii acestuia, față cu creditorii moștenirii, ceea ce se poate califică de privilegiu în înțelesul larg al cuvântului, care cuprinde toate drepturile de preferință, dar un privilegiu *sui generis*, care nici nu restrânge proprietatea moștenitorului proprietar, nici permite urmărirea în mâna celui de al treilea a imobilului înstrăinat de el; considerând că nu e admisibil ca legiuitorul, după ce a caracterizat astfel cererea de separare de patrimonii, la locul unde este sediul materiei, să-i fi schimbat natura prin art. 1743, atunci când a regulat condițiile de publicitate a aceluia drept, și această schimbare atât de radicală și atât de însemnată să n'o fi făcut în termeni expresi, ci s'o fi lăsat numai a se subînțelege; considerând că singurul adaos de garanție ce legea a voit să dea creditorilor moștenirii prin art. 1743, este prohibițiunea de a înființa vre-o ipotecă în dauna lor, înaintea termenului de șase luni, prescris pentru inscripțiunea privilegiului lor, dar aceasta a zis-o clar și lămurit, ceea ce ar fi făcut de sigur, și în privința dreptului de înstrăinare a moștenitorului, dacă i-ar fi fost voința asemenea de a-l prohibi; considerând că, din contra, pentru a împedica orice confuziune în privința efectelor între cererea de separațiune de patrimonii, calificată de privilegiu, și adevăratele privilegii, acele acordate creanțelor asupra aceluiaș debitor, care se deosebesc prin calitatea lor (art. 1722), legiuitorul a avut îngrijirea de a nu cuprinde în aceeaș enumerațiune (art. 1737) acest privilegiu *sui generis*, care nici nu se bazează pe calitatea creanței, nici se exercită contra aceluiaș creditor, sau cel puțin asupra aceluiaș patrimoniu și, prin urmare, nu are nimic de comun cu adevăratele privilegii pentru care sunt edictate regulele din capit. respectiv, și în special cea a art. 1790, care prevede dreptul de urmărire: că, dacă această soluție este controversată în dreptul francez, ea n'ar trebui să facă niciun dubiu în dreptul nostru, știut fiind că legiuitorul nostru împrumutând sistemul ipotecar în cea mai mare parte dela Belgieni, n'a adoptat și art. 39 din legea

mâna terțiilor cumpărători, ci numai de a anulă vânzarea în baza art. 975 C. civil. Acestea ni se par adevăratele principii, și ele au fost consacrate în două rânduri, atât de Curtea noastră supremă⁽¹⁾, cât și de tribunalul Dolj, printr'o sentință foarte strâns motivată, dată sub prezidenția d-lui C. Nicolescu, astăzi Consilier la Inalta Curte de Casație⁽²⁾.

lor ipotecară, prin care, modificând textul corespunzător francez (2111, al nostru 1743), proibă în mod expres moștenitorului nu numai dreptul de a ipoteca, ci și acel de a înstrăina în cele șase luni după deschiderea succesiunii, etc.". Bult. Cas. S-a I, 1899, p. 1241 urm. și *Dreptul* din 1899, No. 81.

- (1) *Dreptul* din 1900, No. 64; *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 65; Bult. 1900, p. 996; Bult. 1899, p. 1238 urm. și *Dreptul* din 1899, No. 81. Am văzut însă că Curtea de casație a revenit asupra acestei jurisprudențe în Secții-unite. Iată parte din considerentele acestei din urmă decizii: „Considerând că în zadar se susține că termenul de *privilegiu*, întrebuițat de art. 1743, nu are înțelesul și deci nici efectele ce, în drept, se dă obișnuit acestui cuvânt, de oarece privilegiul creditorilor și al legatarilor nu este menționat în art. 1737, care face enumerarea privilegiilor propriu zise asupra imobilelor, căci oricare ar fi expresia întrebuițată, intenția legiuitorului este manifest exprimată că el a voit să atribuiască inscripției luate, conform art. 1743, consecințele oricărui privilegiu sau ipotece față cu terții detentori; că, prin urmare, dreptul creditorilor rezultând din art. 1743 este un adevărat privilegiu, iar nu o simplă preferință; că, de ar fi altfel, ar fi a se nesocoti cele mai respectabile interese, căci permițându-se moștenitorului să vândă bunurile succesiunii, fără altă posibilitate de apărare pentru creditorii defunctului, decât acțiunea pauliană, care cere așa de grele condiții de izbândă, s'ar oferi o primă fraudei și s'ar înlesni mijloacele pentru a se distrage patrimoniile dela adevărata lor destinație, ceea ce nu este de crezut că legiuitorul a voit a face, etc.“.

- (2) *Dreptul* din 1890, No. 82 și *Revista judiciară*, care a apărut la Galați sub direcția d-lui C. N. Toneanu, No. 8 din 1 Ianuarie 1891. Mai vezi în acelaș sens, Trib. Paris, *Revista judiciară*, loco cit., p. 64, nota 1; C. Bordeaux, Sirey, 96. 2. 27; D. P. 96. 2. 276; Trib. Aix, Sirey, 74. 2. 25; Labbé, nota în Sirey, 72. 1. 153; Planiol, II, 2929; Marcadé, III, art. 880, No. 4; Aubry et Rau, VI, § 619, p. 551, text și nota 67 (ed. a 4-a); Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 323 urm. și III, 651; Troplong, *Transcription*, 288; Masson, *Séparation des patrimoines*, 95 urm.; Dufresne, *Idem*, 41, 66 și 93; Dollinger, *Idem*, 44 bis, și 85; Montalon, *Successions*, I, 163; P.

Interesul
discuției de
mai sus.

lată acum care este interesul practic al acestei discuții. Dacă se admite că separația de patrimonii constituie un adevărat privilegiu, de aici se vor trage următoarele concluzii:

1° Creditorii separatiști vor putea, în virtutea dreptului lor de preferință, să primeze, asupra bunurilor moștenirii, chiar pe creditorii privilegiați ai moștenitorului (art. 781, 1722, 1743, 1745);

2° Ei vor avea un drept de urmărire în virtutea căruia vor putea să exproprieze pe terții cari ar fi dobândit imobile de ale moștenirii (art. 1743, 1745, 1790);

3° În caz de faliment al debitorului, privilegiul separației de patrimonii nu va putea fi înscris asupra imobilelor acestuia, decât până în ziua sentinței declarative de faliment (art. 727 C. com.)⁽¹⁾;

4° Creditorii separatiști vor putea, ca niște adevărați creditori ipotecari, să fie plătiți pentru totalitatea părții per-

Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 299 urm., p. 313 urm. (ed. a 3-a); Thézard, *Idem*, 329, p. 439 urm.; Cloes, *Idem*, I, 871, 872, p. 538 urm.; Martou, *Idem*, II, 666, p. 278; Mourlon, *Répétitions écrites sur le C. Napoléon*, III, 1413 și *Transcription*, II, 740; Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 307, 317 și 388; Verdier, *Transcription*, 540, 541, p. 121 urm. (ed. a 2-a, 1882); Baudry-Lacantinerie, II, 1477 (ed. a 9-a); Lemaire-Boseret (profesor la Liège), *Sûretés réelles*, 162, p. 111; D. Negulescu, *Teoria privilegiilor*, 58, p. 44, 45. Cpr. și Beudant, *Sûretés personnelles et réelles*, II, 519 și 521, *in fine*, p. 26. Vezi asupra acestei controverse, F. Herman, *C. civil annoté*, IV, art. 2111, No. 33; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2111, No. 101 urm.; Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 3916 urm. Mai vezi tom. III al Coment. noastre, p. 591, text și note (ed. a 1-a) precum și tom. VIII, p. 339, *ad notam*.

⁽¹⁾ Cpr. Colmet de Santerre, IX, 120 bis VIII; T. Hue, XIII, 164, p. 205; Boistel, *Tr. de droit commercial*, 918, p. 687 (ed. a 4-a din 1890); Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, VII, 294; Guillouard, *Privil. et hypothèques*, III, 1334. Cpr. Cas. Roma, Sirey, 1908. 4. 30 și *Dreptul* din 1910. No. 23, p. 188. — *Contra*: C. Bordeaux, și Montpellier, Sirey, 96. 2. 27; Sirey, 68. 2. 283. Cpr. Demangeat asupra lui Bravard-Veyrières, *Tr. de droit commercial*, V, pag. 294, *ad notam*; Thaller, *Tr. élément. de droit commercial*, 2056 urm., p. 1024 urm. (ed. a 4-a, 1910); Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 868; P. Pont, *Idem*, II, 900 urm., p. 288 urm. (ed. a 3-a); Troplong, *Idem*, III, 651, etc.

sonale a datoriilor aferente fiecărui moștenitor, fie că bunul se găsește în mâinile moștenitorului, fie că el se află în mâinile reprezentanților săi (art. 1722, 1746). Cu alte cuvinte, dreptul creditorilor și al legatarilor ar fi indivizibil (art. 1746)⁽¹⁾.

Dacă se admite, din contra, așa cum credem, că separația de patrimonii este un simplu beneficiu personal conferit legatarilor și creditorilor moștenirii, nu însă și contra celorlalți creditori ai moștenirii, cari n'au cerut separația de patrimonii⁽²⁾, nici una din aceste consecințe nu se va produce, separația de patrimonii conferind pur și simplu un drept de preferință contra creditorilor moștenitorilor, fie asupra prețului vânzării silite a imobilelor grevate de inscripțiile lor, fie asupra prețului vânzării de bună voe⁽³⁾.

Mărginim deocamdată la aceste considerații generale explicările noastre asupra art. 1743, rămânând ca să revenim mai târziu asupra lui, când ne vom ocupa despre modul cum se conservă privilegiile.

Concursul privilegiilor imobiliare între ele.

Legea nu se ocupă de concursul privilegiilor imobiliare între ele, pentru că acest concurs nu poate da loc la nicio dificultate serioasă. În adevăr, art. 1737 enumeră privilegiile imobiliare; el nu le clasifică însă, fie că ele se exercită în concurs unele cu altele, fie în concurs cu alți creditori. Cum se va face deci această clasificare?

Mai întâiu, privilegiul cheltuelilor de judecată care, după cum știm, se exercită atât asupra mobilelor cât și a imobilelor debitorului, vine înaintea tuturor creanțelor, în interesul cărora au fost făcute (art. 1731).

Privil. cheltuelilor de judecată.
Art. 1731.

(1) Vezi asupra acestui caracter de indivizibilitate al dreptului creditorilor și legatarilor (chestie controversată), Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2111, No. 111 urm. Cpr. Planol, II, 2932.

(2) Cas. Florența și C. Paris, Sirey, 1906. 4. 36; Sirey, 1904. 2. 103; C. București, *Dreptul* din 1903, No. 48, consider. dela p. 241.

(3) Cpr. T. Huc, XIII, 161, p. 200. Vezi asupra diferitelor consecințe ale ambelor sisteme, Dalloz. *op. cit.*, IV, art. 2111, No. 120 urm., T. Huc, *loco cit.*

Celelalte privilegii imobiliare.

Apoi, celelalte privilegii imobiliare nu dau loc la niciun conflict, fiindcă ele constituiesc o dezmembrare a proprietății. De câteori, deci, un privilegiu există asupra unui imobil, al doilea privilegiu nu se va exercita asupra acestui imobil decât pentru ceeace va rămâne după plata primului privilegiu ⁽¹⁾.

Art. 1737, 1° § 2.

Art. 1737, 1° § 2, prevăzând cazul în care mai mulți vânzători succesivi ai aceluiaș imobil concură între ei, spre a fi plătiți asupra prețului acestui imobil, dispune că primul vânzător este preferat celui de al doilea, acel de al doilea celui de al treilea, și așa mai departe. Aceasta nu este decât aplicarea regulii cunoscute: *Prior tempore, potior jure* ⁽²⁾.

SECȚIUNEA IV

Modul de conservare al privilegiilor.

Deoseb. între privilegiile mobiliare și acele imobiliare.

Știm că privilegiile asupra mobilelor nu sunt supuse niciunei publicități ⁽³⁾, ca și transmiterea proprietății mobiliare; pe când privilegiile asupra imobilelor, în calitatea lor

(1) Thiry, IV, 431, p. 367; Cloes, *Privil. et hypothèques*, I, 918 urm., p. 575 urm., etc.

(2) Cpr. Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 789. — În cât privește concursul care poate să existe între privilegiul vânzătorului și acel al copărtașului, vezi Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 790. În cât privește concursul privilegiilor vânzătorului și al copărtașului cu acel al constructorului, vezi acelaș autor, I, 791. În cât privește concursul privilegiilor generale și speciale asupra imobilelor, vezi Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 792 urm. În fine, în cât privește concursul privilegiilor imobiliare cu ipotecile (caz neprevăzut de lege), vezi acelaș autor, I, 796.

(3) Cpr. Trib. Roman, *Dreptul* din 1902, No. 85. Vezi și Cas. rom. Bult. S-a 1, 1881, consid. dela p. 31 și 407. Vezi și *suprà*, p. 343, *ad notam* și 365, nota 2. — Privilegiile asupra mobilelor sunt deci opozabile terțiilor, chiar dacă nu le-au cunoscut, pentrucă publicitatea este, în specie, cu neputință, din cauză că mobilele neavând o situație fixă, și debitorul putând cu ușurință să-și schimbe domiciliul său, nu există un loc în care inscripția să poată fi luată. Apoi, o asemenea publicitate ar fi chiar dăunătoare comerțului. Cpr. Murlon, III, 1370; Thiry, IV, 432; Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 269, etc.

de drepturi reale imobiliare, sunt, din contra, supuse publicității în interesul terților; căci, în lipsa acestei publicități, contractul terților, privitor la un imobil grevat de privilegii, ar putea fi nimicit prin exercițiul privilegiului pe care ei nu l-ar fi cunoscut.

Privilegiile imobiliare există independent de orice inscripție, pentrucă ele rezultă din calitatea sau mai bine zis din cauza creanței (art. 1722), însă ele nu-și produc efectele lor, în privința terților, decât în baza publicității organizate de lege⁽¹⁾.

Principiul publicității, prevăzut de legea română, se aplică tuturor creanțelor care se execută în țară, chiar și acelor care au luat naștere în străinătate, fie că creditorii sunt români sau străini, pentrucă orice publicitate având de obiect interesul terților, este de ordine publică⁽²⁾.

Fără inscripție, privilegiile asupra imobilelor nu au deci nicio putere lucrătoare. Aceasta este singurul mijloc de a împacă art. 1722 cu 1738, căci, oricât s'ar zice, o antinomie există între aceste două texte. În adevăr, dacă rangul privilegiilor imobiliare rezultă din calitatea creanțelor, așa precum o spune art. 1722, acest rang este independent de data inscripției privilegiului; dacă, din contra, rangul privilegiilor imobiliare rezultă dela data inscripțiunilor, după cum dispune art. 1738, ca și în materie de ipoteci, atunci acest rang nu mai rezultă din calitatea creanțelor. Regulele: *potior causa*, *potior jure* și *prior tempore*, *potior jure*, se exclud deci una prin alta. Cu toate acestea, legea aplică ambele reguli deodată în materie de privilegii imobiliare⁽³⁾.

Publicitatea privilegiilor imobiliare.

Publicitatea interesează ordinea publică.

Înlăturarea antinomiei care există între art. 1722 și 1738.

(1) Cpr. Cas. rom. Bult. S-a 1, 1881, ultimul considerent, p. 407; C. București, *Cr. judiciar* din 1903, No. 36 (cu observ. noastră). — S'a decis că simpla trecere a unui privilegiu în registrul de popri, făcută sub imperiul legii vechi (Regul. organic), fără îndeplinirea formalităților prescrise de aceea legiuire, nu constituie o inscripție care să conserve privilegiul. Cas. rom. Bult. Secții-unite, anul 1881, p. 29 și *Dreptul* din 1881, No. 28.

(2) Cpr. Cas. rom. Bult. S-a 1, 1871, p. 122.

(3) Cpr. Beudant, *op. cit.*, II, 553, pag. 54; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 800; P. Pont, *Idem*, I, 251 urm. — Vezi însă T. Hue, XIII, 148, după care nicio antinomie n'ar exista între art. 1722 și 1738.

Principiul acestei publicități, fără care privilegiile imobiliare nu sunt opozabile terților, este înscris în art. 1738 (1). Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text:

Art. 1738. — Intre creditorii, privilegiile nu produc niciun efect, în privința imobilelor, decât atunci când s'au adus la cunoștința publică prin inscripțiune, și numai dela data acelei inscripțiuni (2), în registrele tribunalului de prima instanță, destinate pentru aceasta, după modul determinat de lege, afară de singurele excepții ce urmează. (Art. 1722—1724, 1739, 1°, 1778, 1790 urm., 1818 C. civ. Art. 725 urm. Pr. civ. Art. 2106 C. fr. Art. 29 L. ipotec. belgiană din 1851) (3).

Justificarea
publicității
privilegiilor
imobiliare.

(1) Iată cum un autor justifică această dispoziție. „Într'un bun regim ipotecar, orice drept real trebuie să fie adus la cunoștința publică îndată ce se formează; căci, pe de o parte, un asemenea drept se exercită contra tuturor, așa că toți trebuie să-l cunoască spre a-l respecta; iar, pe de altă parte, acest drept afectând însuși lucrul pe care îl micșorează, este just și siguranța tranzacțiilor cere ca această afectare să fie de toți cunoscută, pentru că acei cari ar avea a face cu proprietarul să cunoască starea reală a proprietății care are să devie gajul lor, și să nu se înșele asupra garanției și siguranței ce prezintă viitorul lor debitor. Legiuitorul pleacă dela această idee, și fiindcă privilegiul asupra imobilelor constituie unul din acele drepturi, care produc o afectare reală a lucrului, el pune în principiu în art. 2106 (al nostru 1738) ca privilegiul, îndată ce se naște, trebuie să fie adus la cunoștința publică printr'o inscripție, luată în modul determinat de lege“. P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 249, pag. 252 (ed. a 3-a), Am reprodus anume aceste rânduri ale jurisconsultului francez, pentru că nu se poate justifica mai bine publicitatea privilegiilor imobiliare, pe care legea o organizează prin art. 1738.

Deoseb. de
redacție între
textul nostru
și acel bel-
gian.

(2) Cuvintele: și numai dela data acelei inscripțiuni, au dispărut cu drept cuvânt din textul corespunzător belgian (art. 29), în urma propunerii guvernului, „pentru că această expresie este contrară însăși naturii privilegiilor, cari trebuie să aibă efect retroactiv“. Cpr. Cloes, *op. cit.*, I, 799, pag. 485; Delbecque, *Révision du régime hypothécaire*, 190, p. 157 urm.—Asupra discuțiunii la care au dat loc în Franța cuvintele de mai sus, care figurează și în textul nostru, vezi Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2106, No. 3. urm.; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 802 urm.; Valette, *Mélanges de droit, de jurisprudence et de législation*, I, p. 37 urm. (*De l'effet ordinaire de l'inscription en matière de privilèges sur les immeubles*), etc.

Origina pu-
blicității.

(3) Această dispoziție este împrumutată dela art. 2 al legii din 11 Brumariu anul al VII-lea, care are următoarea cuprin-

Privilegiile imobiliare nefiind opozabile terțiilor decât în baza publicității organizate de lege, de aici rezultă că, în lipsa unei inscripții valide, creditorul privilegiat asupra unui imobil nu poate nici să urmărească acest imobil în mâna terțiilor achizitori, nici să reclame asupra prețului imobilului un drept de preferință în detrimentul altor creditori, *fie chiar chirografari* (1).

Consecințele lipsei de publicitate.

Cunoștința personală ce un terțiu ar avea despre existența privilegiului sau ipotecei, nu poate deci să înlocuească inscripția, singurul mijloc legal de publicitate admis de lege. Terții achizitori sau creditorii sunt deci admiși a invoca lipsa inscripției sau reînnoirii ei, fără ca să li se poată opune cunoștința ce ei ar fi avut despre privilegiu sau ipotecă, înainte de a trata cu debitorul (2).

Cunoștința personală a terțiului despre existența privil. nu înlocuește publicitatea.

Se exceptează, bine înțeles, cazurile în care ar exista dol sau fraudă (3).

Dol sau fraudă.

Principiul inseris în art. 1738, fiind general și aplicabil tuturor creditorilor fără nicio distincție, afară de excepțiile anume statornicite de lege, s'a decis că, în lipsa unui text de lege care să scutească pe Stat de inscripție pentru conservarea privilegiului său asupra imobilelor funcționarilor

Aplic. publicității și Statului. Controversă.

dere: „Ipoteca nu-și are rang și privilegiile nu-și produc efectul lor (*n'ont d'effet*), decât prin inscripția lor“.

- (1) André, *op. cit.*, 397, p. 161; Laurent, XXX, 66 și 551; P. Pont, *Privil. et hypothèques*, II, 729; Guillouard, *Idem*, III, 1043 și 1265; Troplong, *Idem*, I, 268 și II, 568; Thézard, *Idem*, 137, p. 190; Baudry et Loynes, *Idem*, II, 1440; Colmet de Santerre, IX, 101 bis II; Flandin, *Transcription*, II, 1539, p. 659 urm. (ed. din 1861); Aubry et Rau, III, § 267, pag. 483, text și nota 3 (ed. a 5-a); Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, II, § 280, pag. 155, text și nota 1 (ed. Anschütz); T. Hue, XIII, 253; Cas. fr. Sirey, 68. 1. 377; D. P. 68, 1. 398, etc.
- (2) Aubry et Rau, III, *loco cit.*, p. 484; P. Pont, *Privil. et hypothèques*, II, 728; Troplong, *Idem*, II, 569; Baudry et Loynes, *Idem*, II, 1441 și 1539; Guillouard, *Idem*, 1045. Cpr. Martou, *Idem*, III, 1029, pag. 129. Vezi *infra*, p. 530.— Vezi însă Laurent, XXX, 552.
- (3) Cpr. Martou, Aubry et Rau, *loco cit.*; Cas. fr. (7 Decembrie 1831), Sirey, 33. 1. 315, decizie fără cuvânt criticată de P. Pont. Vezi Aubry et Rau, III, § 267, p. 485, nota 9, *in fine* (ed. a 5-a).

delapidatori de bani publici (art. 1730, 8°), regula prescrisă de art. 1738 este aplicabilă și Statului; așa că creanța acestui din urmă contra funcționarului delapidator, în privința căreia Statul nu și-a înscris privilegiul său asupra imobilului aceluia funcționar, nu poate primi creanța dotală a soției aceluia funcționar; și dacă această inscripție a ipotecei dotale a femeii a fost luată anterior afiptelor și publicațiilor de urmărire a imobilelor în chestiune de către Stat, procesul-verbal de urmărire, încheiat chiar înaintea inscripției ipotecei dotale a femeii, nu poate înlocui pentru Stat inscripția și, deci, nu poate împiedica pe soția funcționarului prevaricator de a-și înscrie ipoteca sa legală asupra imobilelor soțului său, și în asemenea caz, creanța ipotecară a femeii este opozabilă Statului (1).

Așa dar, în rezumat, principiul primordial și de ordine publică este, că privilegiile privitoare la imobile sunt supuse publicității (2).

Excepție dela
principiul pu-
blicității în
privința chel-
tuelilor de
judecată.

Dela această regulă se face însă o singură excepție în privința cheltuelilor de judecată, care știm că se exercită atât asupra mobilelor cât și asupra imobilelor. Această excepție se justifică prin faptul că, de cele mai multeori, cheltuelile de judecată se reduc la sume neînsemnate. În loc de a prevedea această excepție, dupe cum o prevede art. 29, partea finală din legea ipotecară belgiană delă 1851, legiuitorul nostru scutește de publicitate, prin art. 1739, creanțele arătate la art. 1729, care, afară de cheltuelile de judecată, despre care acest text mai vorbește prin redundanță în § 1, sunt toate privilegiate *asupra mobilelor*. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text:

Art. 1739. — Sunt scutite de formalitatea inscripțiunei, *creanțele arătate la art. 1729*. (Art. 1729, 1° C. civ. Art. 2107 C. fr.).

Prin acest text, care este o inadvertență, legiuitorul

(1) C. București (decizie casată), *Cr. judiciar* din 1903, No. 36 (cu observ. noastră). — *Contră*: Cas. rom. Bult. 1907, p. 104; *Cr. judiciar* din 1907, No. 18 și *Dreptul* din 1907, No. 20. Vezi *suprà*, p. 369, nota 1.

(2) Lipsa de publicitate constituie deci o nulitate de ordine publică, pe care toți acei interesați o pot propune. Troplong, *op. cit.*, I, 267, *in fine*, pag. 409, 410; Cloes, *Idem*, I, 800, *ab initio*. p. 486, etc.

nostru scutește de publicitate privilegiile generale asupra mobilelor, cari, după cum știm, nici nu sunt supuse publicității (vezi *suprà*, p. 516, nota 3), și cari după art. 1729 § ultim, nu se exercită asupra imobilelor, decât în mod subsidiar, adecă decât atunci când din prețul acestor imobile mai rămâne ceva după plata creanțelor privilegiate și acelor ipotecare. (Vezi *suprà*, p. 399).

În codul francez, de unde acest text este tradus (2107 C. fr.), el își are rațiunea de a fi, pentrucă acolo privilegiile statornicite de art. 1729 (2101 C. fr.) se exercită în mod cumulativ atât asupra mobilelor cât și asupra imobilelor⁽¹⁾. Legiuitorul nostru nu trebuie deci să traducă, în art. 1739, art. 2107 fr., ci trebuie să zică, așa precum se exprimă art. 29 din legea ipotecară belgiană, că privilegiile imobiliare sunt supuse publicității, *afară de privilegiul relativ la cheltuelile de judecată*.

Așa dar, rămâne bine stabilit că, cu tot art. 1739 din codul nostru, toate privilegiile cari se exercită asupra imobilelor sunt supuse publicității, afară de privilegiul cheltuelilor de judecată prevăzut de art. 1727 și 1729, 1°.

Formele publicității privilegiilor imobiliare.

După art. 1738 din codul civil, privilegiile imobiliare se aduc la cunoștința publică prin înscrierea lor în registrul tribunalului imobilului grevat de privilegiu, conform procedurii arătate de art. 1783. Legea autoriză însă și alte moduri de publicitate.

Modul de conservare al privilegiului vânzătorului⁽²⁾.

Art. 1740. — Vânzătorul privilegiat conservă privilegiul său prin transcripțiunea titlului care a transferat proprietatea cumpărătorului, și care titlu constată că i se datorește întregul preț,

(1) Vezi *suprà*, p. 378, nota 1. — S'a decis că, după art. 1739, trebuie să declarăm scutite de publicitate privilegiile generale asupra mobilelor, atunci când ele se exercită în subsidiar asupra imobilelor, conform art. 1729 § ultim. Cpr. Trib. Roman, *Dreptul* din 1902, No. 85.

(2) Vezi în privința efectelor transcrierii, cu privire la privile-

sau parte din el; asemenea și acela care a dat bani pentru cumpărarea unui imobil, conform § 2 dela art. 1737, conservă privilegiul său prin transcripțiunea titlului care constată destinațiunea împrumutării și trecerea asupra sa a tuturor drepturilor vânzătorului. (Art. 1737 § 1 și 2, 1745, 1781, 1783, 1790, 1801 C. civ. Art. 722, 723 Pr. civ. Art. 2108 C. fr. Art. 30, 34 și 35 L. ipotec. belgiană din 1851) ⁽¹⁾.

Transcrierea
actului de
vânzare.

Din acest text, împrumutat dela legea din 11 Brumariu, anul al VII-lea (art. 26), rezultă că privilegiul vânzătorului se conservă, independent de orice inscripție, prin simpla transcriere a actului de vânzare în registrele tribunalului situației imobilului vândut (art. 1740, 1801 C. civ., 725 Pr. civ.) ⁽²⁾; și aceasta chiar dacă contractul de vânzare a fost făcut printr'un act sub semnătură privată (art. 724 *bis* Pr. civ.) ⁽³⁾.

Neaplic., în
specie, a art.
1786 C. civ.

Această transcriere valorează 30 de ani, art. 1786 § 1, după care inscripția conservă privilegiul sau ipoteca 15 ani, nefiind aplicabil în specie ⁽⁴⁾, el nedevenind apli-

giul vânzătorului, un studiu important a fostului nostru profesor, Valette, publicat în *Mélanges de droit, de jurisprudence et de législation*, I, p. 123—162 (ed. din 1880), precum și un alt studiu al profesorului Duverger (*De l'effet de la transcription relativement au privilège et au droit de résolution du vendeur*), publicat în *Revue pratique de droit français*, tom. 10 (anul 1860), p. 161 și în tom. 18 al aceleiaș reviste (anul 1864), p. 449 urm. și 529 urm.

⁽¹⁾ Atât art. 2108 din codul francez, cât și art. 30, 34 și 35 din legea ipotecară belgiană, care corespund art. 1740 din codul român, au fost modificate de legiuitorul nostru. Cpr. Trib. R. Vâlcea, *Cr. judiciar* din 1906, No. 24 (cu o însemnată observație a amicului nostru, d-l A. I. Suci, fost magistrat, ac-tualmente distins avocat al baroului din Prahova).

Cine poate
cere trans-
crierea.

⁽²⁾ Această transcriere poate fi cerută atât de însuș vânzătorul cât și de cumpărător. Guillouard, *op. cit.*, III, 1269; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 814; Troplong, *Idem*, I, 258; P. Pont, *Idem*, I, 264; Beudant, *Sûretés personnelles et réelles*, II, 543, p. 45; Martou, *op. cit.*, II, 637; Acollas, III, p. 699; Planiol, II, 3007; Flandin, *Transcription*, II, 1097; Mourlon, III, 1372 și *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, II, 237, p. 763, etc.

⁽³⁾ Cpr. C. Grenoble, Répert. Dalloz, v^o *Privil. et hypothèques*, 655, nota 1.

⁽⁴⁾ Trib. R. Vâlcea, *Cr. judiciar* din 1906, No. 24 (cu nota d-lui A. I. Suci).

cabil decât atunci când privilegiul a fost conservat prin inscripția lui.

Pentru ca transcrierea contractului de vânzare să conserve privilegiul vânzătorului, se cere însă ca acest contract sau un act separat, fie chiar fără dată certă ⁽¹⁾, să constate că prețul este datorit în totul sau în parte, căci dacă în contract sau într'un alt act, s'ar zice că întregul preț a fost plătit, privilegiul vânzătorului n'ar mai avea ființă ⁽²⁾.

În caz de mai multe vânzări succesive, transcrierea ultimului contract conservă numai privilegiul ultimei vânzări, nu însă și acel al vânzătorilor anteriori, chiar dacă ei ar fi declarat în contractul lor netranscris că prețul vânzării le este încă datorit ⁽³⁾.

Legea conferind numai o favoare vânzătorului, acesta poate, dacă contractul nu este transcris, să-și conserve privilegiul său prin inscripția lui (art. 1738, 1783) ⁽⁴⁾.

Legea nu prescrie niciun termen în care vânzătorul să fie obligat, sub pedeapsă de a-și pierde privilegiul său, de a îndeplini formalitatea transcrierii sau înscrierii; de unde rezultă că această formalitate poate fi îndeplinită cât timp

Prețul trebuie să fie datorit în totul sau în parte.

Cazul când există mai multe vânzări succesive.

Inscrierea privil. vânzătorului.

Timpu cât privil. vânzătorului poate fi transcris sau inscris.

(1) Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1885, No. 81, consid. dela p. 647, 648.

(2) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 583 și 814; Guillouard, *Idem*, III, 1276; Martou, *Idem*, II, 640; Aubry et Rau, III, § 278, p. 584 (ed. a 5-a). Vezi și *supra*, p. 485.

(3) Guillouard, *op. cit.*, III, 1271; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 815; P. Pont, *Idem*, I, 265; Troplong, *Idem*, I, 284; Flandin, *Transcription*, II, 1098, 1099; Aubry et Rau, III, § 278, p. 584 (ed. a 5-a); André, *op. cit.*, 401; Planiol, II, 3011; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2108, No. 11 urm.

(4) Planiol, II, 3010; Laurent, XXX, 76, 77; Baudry et Loynes, *op. cit.*, 1, 813 și nota în D. P. 97. 2. p. 58, col. 2; Guillouard, *Idem*, III, 1272; Troplong, *Idem*, I, 285 *bis*; Thézard, *Idem*, 304; Martou, *Idem*, II, 638; Colmet de Santerre, IX, 69 *bis* VII; Flandin, *Transcription*, II, 1109; Aubry et Rau, III, § 278, p. 584, 585, text și nota 4; Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, II, § 276, p. 143 (ed. Anschütz); Murlon, III, 1374 și *Examen critique du Comment. de Troplong*, II, p. 763, nota 1; André, *op. cit.*, 400, p. 162; Trib. Castel-Sarrazin, Sirey, 50. 2. 417. — *Contra*: P. Pont, *op. cit.*, I, 263 (combătut în această privință de Aubry et Rau, *loco cit.*, nota 4). Mai vezi în acest din urmă sens, Cloes, *op. cit.*, I, 827, p. 505; Répert. Dalloz, v^o *Privil. et hypothèques*, 653. Cpr. T. Huc, XIII, 151, p. 187.

imobilul rămâne în patrimoniul cumpărătorului⁽¹⁾. (Cpr. art. 1780).

Cazul când cumpărătorul primitiv a înstrăinat imobilul înaintea transcrierii contractului său.

Din cele mai sus expuse rezultă că, dacă cumpărătorul a înstrăinat, la rândul său, imobilul cumpărat de dânsul, înaintea transcrierii contractului de vânzare, și terțiul dobânditor de bună credință a transcris contractul său înaintea contractului vânzătorului primitiv, privilegiul acestui din urmă este stins, pentrucă a doua vânzare a devenit, prin transcrierea ei, opozabilă tuturor, deci și vânzătorului primitiv, care a neglijat de a transcrie contractul său⁽²⁾.

Soarta ipotecilor constituite de cumpărător înaintea transcrierii contractului.

Aceeaș soluție nu mai este însă aplicabilă ipotecilor constituite de cumpărător, înaintea transcrierii contractului de vânzare. Aceste ipoteci sunt valide, însă nu pot întru nimic jigni privilegiul vânzătorului, pentrucă, după cum știm (vezi *suprà*, p. 363), privilegiile primează, în principiu, celelalte creanțe, fie chiar ipotecare⁽³⁾.

Privil. aceluia care a dat bani pentru cumpărarea unui imobil.

Încât privește pe acela care a dat bani pentru cumpărarea unui imobil, conform art. 1737 § 2 (*le bailleur de fonds*), art. 1740 din codul nostru dispune că el își conservă privilegiul său prin transcrierea titlului care constată destinația împrumutării și subrogarea sa în drepturile vânzătorului⁽⁴⁾.

(1) Vezi Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2108, No. 104; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 819; Mourlon, III, 1373; T. Huc, XIII, 152, p. 188; C. Nancy, D. P. 92. 2. 161; Cas. fr. D. P. 1908. 1. 457 (cu nota lui P. de Loynes); *Pand. Périod.* 1905. 1. 19; Sirey, 1906. 1. 73 (cu nota lui E. Naquet), etc.

(2) Martou, *op. cit.*, II, 642; P. Pont, *Idem*, I, 261, *in fine*; Mourlon, *Transcription*, II, 624, p. 300; Arntz, IV, 1712.—*Contrà*: Valette, *Mélanges de droit, de jurisprudence et de législation*, I, p. 133 urm.; Cloes, *op. cit.*, I, 829, p. 508 urm. Vezi și Laurent, XXX, 89.

(3) Martou, *op. cit.*, II, 641, p. 257. Cpr. Troplong, *op. cit.*, I, 276; Cloes, *op. cit.*, I, 92, p. 49 și 806, p. 491; Thiry, IV, 435; Arntz, IV, 1711. Cpr. Laurent, XXX, 87.

(4) Cpr. Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2108, No. 156 urm.; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 824; Guillouard, *Idem*, III, 1289; Aubry et Rau, III, § 278, p. 592, 593 (ed. a 5-a); André, *op. cit.*, 411, p. 165, etc.

Încât privește chestiunea de a se ști dacă creditorii delegați de către vânzător se găsesc în aceeaș situație ca și acei

Modul de conservare al privilegiului copărtașilor.

Art. 1741. — Coeredele sau copărtașul la o împărțeală conservă privilegiul său asupra bunurilor cuprinse în fiecare lot, asupra lucrului pus în licitațiune, pentru tot ce are drept a reclama în această calitate, prin inscripțiunea acestui privilegiu în termen de șesezeci zile, socotite dela data actului de împărțeală, sau dela data adjudecațiunii prin licitație; în cursul acestui timp nicio ipotecă nu poate fi constituită în prejudiciul coeredelui sau copărtașului creditor asupra vreunui bun care se găsește cuprins în masa comună. (Art. 728, 742, 748, 781, 787 urm., 1737, 3°, 1738, 1745, 1780 urm. Art. 691 urm. Pr. civ. Art. 2109 C. fr. Art. 33 L. ipotec. belgiană din 1851, *modificat*).

Spre deosebire de privilegiul vânzătorului, care-și produce efectele sale prin simpla transcriere a actului de vânzare (art. 1740), privilegiul moștenitorului sau copărtașului se conservă numai prin inscripția directă, luată fie de însuș creditorul, fie de un terțiu în numele creditorului, fără justificarea vreunui mandat în această privință ⁽¹⁾.

Motivul acestei deosebiri între privilegiul vânzătorului și cel al copărtașului este că atât împărțeala cât și licitația sunt acte *declarative* iar nu *translative* de drepturi; de aceea transcripția nu le este aplicabilă, și privilegiul nu este opozabil terțiilor, decât dacă a fost înscris conform regulilor statornicite de art. 1780 urm. ⁽²⁾.

Această inscripție trebuie luată atât în privința dreptului de urmărire cât și a dreptului de preferință ⁽³⁾, asupra

Conservarea privil. copărtașului.

Motivele deosebirei între privil. copărtașului și cel al vânzătorului.

Termenul în care se ia inscripția.

cari și-au împrumutat banii lor pentru cumpărarea unui imobil, a se vedea distincțiile făcute de P. Pont, *op. cit.*, I, 286.

(1) André, *op. cit.*, 143, p. 165, 166; Cas. fr. Sirey, 96. 1. 73. — Deoseb. între textul nostru și cel belgian.

(2) Cpr. Thézard, *op. cit.*, 309, p. 415; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2109, No. 1 urm. — Privilegiul nu poate fi exercitat decât în privința creanțelor cuprinse în inscripțiune. Cas. fr. D. P. 1900. 1. 296 (col. 2).

(3) Neînscrisura privilegiului în termenul prescripționat de lege, sau înscrierea lui după expirarea acestui termen, lipsește deci pe comoștenitor nu numai de dreptul de urmărire al imobilului succesoral în mâinile aceluia la care a trecut, dar încă și de dreptul de preferință, față cu creditorii comoștenitorului. C. Efectele neînscrisurii în termenul legal.

imobilelor cuprinse în actul de împărțeală, sau asupra imobilelor cari au făcut obiectul licitației între copărtași, în termen de șesezeci zile⁽¹⁾ socotite, în primul caz, dela data actului de împărțeală, iar în cazul al doilea, dela data adjudecării prin licitație⁽²⁾.

Inscrierea acestui privilegiu nu poate însă să aibă loc dacă nu s'a făcut o împărțeală din care să rezulte că un copărtaș a rămas dator către altul. De asemenea, în caz de licitație, privilegiul nu poate fi invocat, dacă nu se constată că copărtașul adjudecatur a rămas dator cu ceva din prețul adjudecării⁽³⁾.

Falimentul debitorului, etc. Controversă.

Falimentul debitorului sau moartea sa urmată de acceptarea succesiunii sale sub beneficiu de inventar, ori de declararea succesiunii sale ca vacantă, nu lipsesc pe creditor de termenul fixat de lege pentru inscrierea privilegiului său⁽⁴⁾.

Efectele inscrierii privil. în termenul legal.

Privilegiul copărtașului, inscriș în termenul prevăzut de art. 1741, îi asigură preferința contra tuturor creditorilor ipotecari ai debitorului său inscriși chiar înainte de împărțeală ori licitație⁽⁵⁾, nu însă și contra creditorilor către care

București, *Dreptul* din 1887, No. 45.— Această soluție este admisibilă și în cazul când comoștenitorul în lotul căruia a căzut un imobil, a constituit cuiva dotă acest imobil, fără ca ceilalți comoștenitori să-și fi înscris privilegiul lor, căci persoana înzestrată, fiind un achizitor cu titlu particular, nu poate fi răspunzătoare de datoriile constituitorului dotei, în lipsa unei asemenea înscrieri. Cas. rom. Bult. 1892, p. 987.

(1) *Dies a quo* nu intră în calcularea acestui termen, ci numai *dies ad quem*, așa că termenul este în realitate de 59 zile, plus ceea ce rămâne a curge din ziua în care inscripția a fost luată. Cpr. Mourlon, III, 1376; T. Huc, XIII, 154, p. 191.

(2) Cas. rom. Bult. 1899, p. 990. Vezi și *infra*, p. 532.

(3) Cas. rom. Bult. *loco cit.* Vezi și C. București, *Dreptul* din 1894, No. 74.

(4) André *op. cit.*, 416, p. 167; Aubry et Rau, III, § 278, p. 596, text și nota 27 (ed. a 5-a); Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 836 și II, 1594, 1595; P. Pont, *op. cit.*, II, 899 și 927; Thézard, *op. cit.*, 314; Ruben de Couder, *Dictionn. de droit commercial*, v^o *Faillite*, 457. — *Contra*: Guillaouard, *op. cit.*, III, 1304, 1305; Colmet de Santerre, IX, 120 bis VIII; Boistel, *Précis de droit commercial*, 918, p. 687 urm. (ed. a 4-a din 1890); Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, VII, 294, etc.

(5) Cpr. André, *op. cit.*, 418; T. Huc, XIII, 155; Baudry et

coproprietarul debitor ar fi constituit, în timpul indiviziunii, o ipotecă asupra imobilului căzut mai târziu în lotul lui prin împărțeală, sau adjudecat lui prin licitație⁽¹⁾.

Privilegiul înscris în termenul de șasezeci zile dela data actului de împărțeală sau dela data adjudecării prin licitație, fie chiar în ultima zi a acestui termen, își produce efectele sale *nu numai dela data înscrierii*, ci din ziua de când el există, adecă din ziua împărțelei sau licitației.

Efectele
privil. din
ziua împăr-
țelei sau lici-
tației.

Inscrierea privilegiului comoștenitorului sau copărtașului are deci efect retroactiv până în ziua nașterii privilegiului; de unde rezultă că toate ipotecile constituite de debitorul sultei și al prețului licitației sunt primat de copărtaș, chiar dacă inscripția privilegiului său ar fi posterioară înscrierii acelor ipoteci, destul este ca copărtașul să fi luat inscripția în termenul de șasezeci zile, fie chiar în ultima zi a acestui termen.

Efectul re-
troactiv al
inscrierii.

Ipotecile de care am vorbit mai sus sunt însă nule numai față cu creditorul sultei sau al prețului adjudecării, care a luat inscripția în termenul legal, ele fiind valide față de orice alte persoane. Aceasta rezultă din înșiși termenii art. 1741, care dispune că, „în termenul de șasezeci zile dela data actului de împărțeală sau dela data adjudecării prin licitație, nicio ipotecă nu poate fi constituită în *prejudiciul coeredului sau copărtașului creditor*, etc.“⁽²⁾.

Ce se va întâmpla atunci când copărtașul creditor al sultei sau al prețului adjudecării, a înscris privilegiul său, însă în urma expirării termenului de 60 zile? Dreptul său nu este desființat, ci numai micșorat, căci, în asemenea caz, privilegiul său se transformă în ipotecă legală, care va avea rang din ziua inscripției sale, conform regulei: *Qui prior est tempore, potior est jure* (art. 1745); așa că acest copărtaș va fi primat de creditorii ipotecari înscriși înaintea lui, el primând numai pe creditorii chirografari și pe acei ipotecari înscriși în urma lui⁽³⁾.

Inscrierea
privil. în urma
expirării ter-
menului legal.

Loynes, *op. cit.*, I, 839; Guillouard, *op. cit.*, III, 1307; Aubry et Rau, III, § 278, p. 598, 599; Colmet de Santerre, IX, 70 bis I; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2109, No. 117.

(1) T. Hue, III, 165, p. 192; Laurent. XXX, 92 urm. — *Contra*: Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 839.

(2) Cpr. Mourlon, III, 1377.

(3) Mourlon, III, 1377; T. Hue, XIII, 156, p. 194; André, *op.*

Art. 1741 nu vorbește de înscrierea privilegiului pentru garanția datorită unui copărtăș, în caz de evicțiune (art. 788 și 1737, 3°). Cu toate acestea, se admite în genere, deși chestiunea este controversată, că trebuie aplicat acestui privilegiu tot ce art. 1741 zice în privința privilegiilor sultei și a prețului de licitație. Remâne însă bine înțeles că, pentru ca evicțiunea să poată da loc la o acțiune din partea copărtășului și la privilegiul statornicit de art. 1737, 3°, cauza acestei evicțiuni trebuie să fie anterioară împărțelei (art. 787) (1).

Modul de conservare al privilegiului constructorilor.

Art. 1742. — Arhitecții, antreprenorii, pietrarii și alți lucrători întrebuințați pentru a zidi, a reconstrui, sau a repara edificii, canaluri sau alte opere, și acei cari au împrumutat pentru a îndemnița pe persoanele de mai sus, cu bani, a căror întrebuințare se constată conform alineatului 5 dela art. 1737, conservă privilegiul lor prin înscripțiunea proceselor-verbale ale experților, menționate la alineatul 4 al art. 1737. (Art. 1737, 4° și 5°, 1738, 1745 C. civ. Art. 2110 C. fr. Art. 38 L. ipotec. belgiană din 1851, *ambele modificate*).

Privilegiul arhitecților, antreprenorilor de lucrări și al lucrătorilor, într'un cuvânt, al constructorului (2), ca și acel al

cit., 419, p. 167; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I. 841; Guillaouard, *Idem*, III, 1307; Aubry et Rau, III, § 278, p. 599; Cas. fr. Sirey, 67. 1. 122; D. P. 67. 1. 211. Cpr. C. Craiova, *Cr. judiciar* din 1902, No. 7 (cu observ. noastră).

(1) *Vezi supra*, p. 494, 495. Cpr. Murlon, III, 1378; T. Hue, XIII, 154, p. 190; Aubry et Rau, III, § 278, p. 599, text și nota 32 (ed. a 5-a); Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, II, art. 884, No. 20 urm.; Cas. rom. Bult. 1899, p. 990. Cpr. Cas. fr. D. P. 53. 1. 335. — *Vezi* însă C. Pau (D. P. 51. 2. 144), care zice pe nedrept că art. 1741 nu este aplicabil privilegiului conferit de art. 1737, 3° comostenitorilor asupra imobilelor succesiunii pentru garanția de evicțiune.

(2) S'a decis că sub-antreprenorul unei lucrări este în drept a se despăgubi, pentru lucrările săvârșite de el din sumele datorite antreprenorului principal, cu precădere înaintea celorlalți creditori ai acestuia, fără ca să fie nevoie pentru aceasta de îndeplinirea prescripțiilor prevăzute de art. 1742. C. București, *Dreptul* din 1882, No. 47. — *Contră*: Trib. Ilfov (sentință infirmată de Curte), *Dreptul, loco cit.*, p. 383.

împrumutătorilor de bani pentru despăgubirea constructorului, prevăzut de art. 1737, 4° și 5°, trebuie adus la cunoștința terților contra cărora el își poate produce efectele sale, căci plus-valuta adusă de constructor trebuie să intre în patrimoniul proprietarului, cu semnul public al dreptului real cu care această plus-valută este grevată în folosul constructorului.

Legea cere, în consecință, *inscrierea* ⁽¹⁾, iar nu *transcrierea* proceselor-verbale menționate de alineatul 4 și 5 de sub art. 1737, pe care l'am interpretat *suprà*, p. 489 urm., fără însă a prescrie vreun termen în care această inscriere trebuie să aibă loc ⁽²⁾; de unde rezultă că inscripția poate fi luată oricând, până la înstrăinarea imobilului sau până la declararea proprietarului în stare de faliment, ori până la deschiderea moștenirii sale acceptată sub beneficiu de inventar ⁽³⁾. El are însă interes a luă inscripția cât de curând

- (1) Nu este deci nevoie ca procesele-verbale mai sus vorbite să fie transcrise din cuvânt în cuvânt în registrul tribunalului, fiind suficient ca ele să fie numai inserise, adecă menționat în registrele respective. Cpr. Laurent, XXX, 106; C. Toulouse, Sirey, 1906. 2. 279. — *Contrà*: Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 842; Aubry et Rau, III, § 278, p. 600 (ed. a 5-a); Thézard, *op. cit.*, 315; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2110, No. 3; Colmet de Santerre, IX, 71 *bis* I. — Inscripția cerută de unul din creditorii privilegiați, folosește tuturor, fără ca să fie nevoie să se ia atâtea inscripții câți creditorii sunt. Baudry et Loynes, *loco cit.*; Dalloz, *op. și loco suprà cit.*, No. 9; Cas. fr. D. P. 69. 1. 89; Sirey, 70. 1. 241. — Îndeplinirea acestei formalități conservă privilegiul acelor subrogați în drepturile constructorului, fără inscrierea subrogației. Baudry et Loynes, *loco cit.*; Guillaouard, *Idem*, III, 320; P. Pont, *Idem*, I, 287; Aubry et Rau, III, § 278, p. 600, etc.
- (2) După art. 38 din legea belgiană dela 1851, procesul-verbal care constată starea locurilor trebuie să fie făcut *înaintea începerei lucrărilor*, iar al douălea proces-verbal, în cele 15 zile care urmează primirea lor, privilegiul constructorilor producându-și efectul lor dela data primului proces-verbal. Art. 2110 din codul francez nu fixează termenul în care trebuie să se ia inscripția, adăogând însă că constructorul nu poate să-și exercite privilegiul său decât dela data inscrierii primului proces-verbal. Redacția ambelor texte a fost, fără cuvânt, modificată de legiuitorul nostru.
- (3) Cpr. André, *op. cit.*, 421, p. 168, 169; T. Huc, XIII, 159.

Deoseb. de redacție de codul fr. și de legea belgiană.

pentru că altfel, ar fi primat de toți creditorii ipotecari înscriși înaintea lui⁽¹⁾.

Cunoștința ce creditorii ar avea de privilegiul constructorului.

Din împrejurarea că privilegiul constructorului se păstrează numai prin înscricția proceselor-verbale menționate, rezultă că această înscricție este substanțială și nu poate fi suplinită prin cunoștința personală ce ar avea ceilalți creditori de privilegiul constructorului sau împrumutătorului de bani⁽²⁾.

Deoseb. de legea belgiană.

După art. 38 § ultim din legea belgiană, nereprodus de legiuitorul nostru, dacă înscricția privilegiului nu s'a luat în termenele defipte de lege, privilegiul constructorului degenează în ipotecă, având rang dela data înscricției, asupra plus-valutei rezultând din lucrări.

Acest principiu este inaplicabil la noi, fiind în genere admis că transformarea privilegiului în ipotecă nu se aplică acelor privilegii pentru înscricția cărora legea n'a fixat niciun termen⁽³⁾.

Cu toate acestea este necontestat că constructorul, care și-a înscris privilegiul său oricât de târziu, va primă toate ipotecile înscrise în urma lui, el nefiind primat decât de creditorii ipotecari înscriși înaintea lui.

Cine poate invoca lipsa de înscricție.

În orice caz, lipsa înscricției prevăzută de art. 1742 nu poate fi invocată de debitor, ci numai de creditori, pentru că formalitățile prevăzute de acest text, întocmite spre conservarea privilegiului, au de scop numai regularea raporturilor dintre creditori⁽⁴⁾.

Modul de conservare al separației de patrimonii.

Art. 1743. — Vezi acest text reprodus *suprà*, p. 504, 505.

(1) Cpr. T. Huc, XIII, 160; Guillaouard, *Privil. et hypothèques*, III, 1312; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 850 și nota în D. P. 94. 1. 225; P. Pont, *Idem*, I, 281, etc.

În orice caz, lipsa de înscricție prevăzută de art. 1742 nu poate fi invocată de însuș debitorul, căci formalitățile prescise pentru conservarea privilegiilor au de scop de a regulă numai raporturile dintre creditori. Cas. rom. Bult. 1890, p. 869.

(2) C. București, *Cr. judiciar* din 1896, No. 7, p. 54. Vezi și *suprà*, p. 519.

(3) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 886; T. Huc, XIII, 167. Cpr. Planiol, II, 3149. Vezi și *infra*, p. 538.

(4) Cas. rom. Bult. 1890, p. 869.

Am văzut *suprà*, p. 505, că separația de patrimonii conferă creditorilor defunctului și legatarilor particulari⁽¹⁾ dreptul de a fi plătiți din bunurile moștenirii cu precădere înaintea creditorilor personali ai moștenitorului. Acest drept are deci caracterul unui *privilegiu sui generis*, și art. 1741 îi dă chiar acest nume, cu toate că, după cum știm, separația de patrimonii nu conferă decât dreptul de preferință, nu însă și dreptul de a urmări imobilele în mâna terților achizitori. (Vezi *suprà*, p. 508 urm). Chestiunea este însă de a se ști cum se conservă acest drept.

Acest drept, calificat de lege în mod impropriu ca privilegiu, se conservă, în privința imobilelor, față de creditorii moștenitorilor sau de reprezentanții defunctului, printr'o inscripție luată în registrele tribunalului situațiunei imobilelor, în termenul de șase luni dela deschiderea moștenirii, fără ca să fie nevoie de a se introduce o acțiune în separare de patrimonii pe cale principală⁽²⁾.

Inscripția prevăzută de art. 1743 poate fi cerută de toți acei cari sunt în drept a cere separația de patrimonii, adică de orice creditor al defunctului, fie chiar de un creditor condițional sau cu termen, și aceasta chiar înainte de scadența termenului sau îndeplinirea condiției⁽³⁾.

Inscripția poate fi cerută și de creditorii cari nu au niciun titlu scris, precum ar fi, de exemplu, niște furnisori ai defunctului⁽⁴⁾.

Creditorii privilegiați sau ipotecari ai defunctului n'au însă, în genere, interes a luă inscripția prevăzută de lege, dacă privilegiul sau ipoteca lor sunt conservate în mod re-

Conserv. privil. separației de patrimonii.

Creditorii cari pot cere inscripția. Creditorii condiționali.

Creditorii fără titlu.

- (1) Legatarii particulari mai au încă, pe lângă acest beneficiu, și Art. 902 § 2. o ipotecă (art. 902 § 2). Chestiunea este însă controversată. Vezi *suprà*, p. 318; tom. VIII al Coment. noastre, p. 508, nota 1 și *infra*, rubrica: *Despre ipoteca legatarilor*.
- (2) Cas. rom. Secții-unite, *Dreptul* din 1902, No. 66; *Cr. judiciar* din 1902, No. 48 și Bult. 1902, p. 786; *Dreptul* din 1894, No. 22 și Bult. 1894, p. 103. Cpr. C. Craiova, *Dreptul* din 1901, No. 68. Trib. Nérac, D. P. 92. 3. 30. — *Contrà*: Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1886, No. 75.
- (3) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 866 bis; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2111, No. 23.
- (4) Dalloz, *op. și loco cit.*, No. 43. Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 864.

gulat⁽¹⁾, afară de cazul când privilegiul sau ipoteca lor ar fi restrânse numai la unele imobile ale defunctului; căci, în asemenea caz, separația de patrimonii le-ar procura un drept de preferință asupra celorlalte imobile ale defunctului⁽²⁾.

Aplic. art.
1780 urm.

Inscripția prevăzută de art. 1743, pentru conservarea separației de patrimonii, este supusă regulilor statornicite de art. 1780 urm.⁽³⁾.

Specializarea
inscripției.

Ea trebuie să fie *specială*, adică să cuprindă arătarea speciei și situațiunea bunurilor asupra cărora este luată⁽⁴⁾.

Inscripție ge-
nerală.

Se decide însă, în genere, că o inscripție generală, luată asupra tuturor bunurilor defunctului, este suficientă⁽⁵⁾.

Persoanele
contra cărora
se ia ins-
cripția.

Inscripția trebuie luată *contra moștenitorului*, iar nu contra creditorilor săi, cari nu sunt proprietarii imobilelor afectate la acest privilegiu⁽⁶⁾.

Termenul luă-
rei inscrip-
ției.

Spre a păstra beneficiul separării de patrimonii, inscripția trebuie să fie luată în curs de șase luni dela deschiderea succesiunii.

Calcularea
termenului.

Pentru calcularea termenului de șase luni, *dies a quo* nu se ține în seamă, ci numai *dies ad quem*⁽⁷⁾.

Dr. de pre-
ferință.

Inscripția luată, în termenul legal, asupra fiecăruia din

(1) Dalloz, *op. și loco cit.*, No. 24 urm. Cpr. C. Iași, *Dreptul* din 1890, No. 36.

(2) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 863; Guillouard, *Idem*, III, 1340; Martou, *Idem*, II, 678; P. Pont, *Idem*, I, 300; Demolombe; XVII, 195, etc. — Vezi însă C. Bordeaux și Bourges, Sirey, 46. 2. 653; D. P. 55. 2. 118; Cas. fr. Sirey, 48. 1. 17; D. P. 48. 1. 41, etc.

(3) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 864.

(4) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 864; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2111, No. 63 urm.; Aubry et Rau, VI, § 619, p. 484 (ed. a 4-a); C. Agen și Cas. fr. D. P. 67. 2. 247; D. P. 95. 1. 184.

(5) Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2111, No. 68.

(6) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 866; Curtea de justiție din Geneva, Sirey, 87. 4. 25. — S'a decis însă că cererea de separare de patrimonii trebuie, în principiu, să fie îndreptată contra creditorilor moștenitorului; numai când aceștia nu sunt cunoscuți, ea poate fi făcută contra moștenitorilor. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1886, No. 75. Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 874.

(7) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 867; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2111, No. 70. Vezi și *suprà*, p. 526, nota 1.

imobilele moștenirii, asigură creditorilor defunctului un drept de preferință contra tuturor creditorilor personali ai moștenitorilor, fie chirografari, privilegiați sau ipotecari, fără a se distinge în privința acestor din urmă, data inscripției lor⁽¹⁾.

Moștenitorul ar putea însă, după unii, să greveze de servituți reale și personale imobilul ereditar, chiar în urma cererii de separare a patrimoniilor și a inscripției luată în baza art. 1743⁽²⁾.

Grevarea imobilului de servituți. Controversă.

Dacă inscripția prevăzută de art. 1743 a fost luată în urma expirării termenului de șase luni, dar înainte de o înstrăinare a imobilelor ereditare transcrisă, făcută de către moștenitori, ea nu este lipsită de efecte; însă, în asemenea caz, privilegiul degenerează într-o ipotecă, care nu are rang decât dela inscrierea ei (art. 1745)⁽³⁾. Creditorii, cari au luat această inscripție tardivă, vor fi deci primați de toți creditorii ipotecari ai moștenitorului incriși mai înainte, ei neprimând decât pe creditorii chirografari ai moștenitorului și creditorii ipotecari incriși mai în urmă. Se va aplică deci, în specie, regula cunoscută: *Prior tempore, potior jure*⁽⁴⁾.

Degenerarea privil. în ipotecă. Art. 1745.

Despre transmisiunea privilegiilor și ipotecilor în genere.

Art. 1744. — Cesionarii acestor diverse creanțe privilegiate, exercită întru toate aceleași drepturi pe care le avea acel ce a cedat aceste creanțe. (Art. 1106 urm., 1391 urm., 1396, 1833 C. civ. Art. 2112 C. fr. Art. 40 L. ipotec. belgiană din 1851).

Ca toate drepturile, în genere, privilegiile și ipotecile trec la moștenitorii sau succesorii universali ai creditorului. Ca accesorii ale creanței, ele trec de asemenea, de drept, la

Trecerea privil. și ipotecilor la moștenitorii creditorului.

(1) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 867, Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2111, No. 75.

(2) Aubry et Rau, VI, § 619, p. 497, 498, text și notele 58, 59 (ed. a 4-a); Guillaouard, *Privil. et hypothèques*, III, 1338. — *Contra*: Demolombe, XVII, 194; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 867; T. Huc, V, 417, etc.

(3) C. București și Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1900, No. 64 și din 1903, No. 48; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 967; Guillaouard, *op. cit.*, III, 1329, 1333, etc.

(4) Baudry et Loynes, *loco cit.*; Thézard, *Idem*, 327; Troplong, *Idem*, I, 325; Aubry et Rau, VI, § 619, p. 484; T. Huc, V, 424. Cpr. C. Metz, D. P. 68. 2. 103; Sirey, 68. 2. 281, etc.

succesorii particulari ai creditorului, precum sunt: cesionarii, donatarii sau legatarii săi (art. 1396 și 1744)⁽¹⁾.

Creanța cedată intră în patrimoniul cesionarului astfel cum se găsește în patrimoniul cedentului⁽²⁾.

Aplic. art.
1106 urm.

Pe de altă parte, în caz de plată cu subrogare legală sau convențională, privilegiile și ipotecile care garantează creanța plătită, trec odată cu toate drepturile și acțiunile creditorului, la terțiul care a făcut plata sau care a dat debitorului banii necesari la facerea plății (art. 1106—1109)⁽³⁾.

Cedarea
privil. și ipo-
tecei indepen-
dent de cre-
anța garan-
tată. Contro-
versă.

Legătura care unește privilegiile și ipotecile cu creanța pe care ele o asigură este atât de intimă încât ar fi, după unii, juridicește cu neputință de a le deslipi spre a le aplica la o altă creanță sau, cu alte cuvinte, de a le cedă în mod separat și independent de transmiterea creanțelor garantate⁽⁴⁾. Creanța nu poate fi transmisă fără ipotecă, nici ipoteca fără creanță, zice art. 1153 § 2 din codul german⁽⁵⁾.

Cedarea prio-
rității ran-
gului.

Cu toate acestea, nimic nu împiedică pe un creditor privilegiat sau ipotecar anterior de a cedă prioritatea rangului său unui creditor posterior⁽⁶⁾. Cesiunea priorității rangului

(1) Aubry et Rau, III, § 228, *ab initio*, p. 741 (ed. a 5-a).

(2) T. Hue, *Tr. de la cession et de la transmission des créances*, II, 437.

(3) Aubry et Rau, *loco cit.*

(4) Vezi în acest sens, Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 741, text și nota 2; Laurent, XXXI, 324 urm.; Mourlon, *Subrogations*, 585 și *Transcription*, II, 926, p. 565 urm.; Gauthier, *Subrogation*, 562 urm.; Benech, *Du nantissement*, 18 urm. Cpr. Cas. fr. D. P. 53. 1. 12; Sirey, 53. 1. 423. — *Contrà*: Thézard, *Privil. et hypothèques*, 35; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 905; P. Pont, *Idem*, I, 334 și 459; Martou, *Idem*, I, 175; Valette, *Idem*, 129, p. 209 urm.; Colmet de Santerre, IX, 75 bis, VI urm.; Troplong, *Transcription*, 323 urm.; T. Hue, XIII, 170, *in fine*, p. 213; Verdier, *Transcription*, II, 722, p. 399 urm. (ed. a 2-a, 1882); Gillard, *Constit. de l'hypothèque conventionnelle*, 225, p. 418 urm.; Planiol, II, 3456; C. Caen, Sirey, 55. 2. 69; D. P. 55. 5. 446; D. P. 83. 1. 316; Sirey, 84. 1. 321; C. București, *Dreptul* din 1873, No. 77, unde sunt publicate și concluziile d-lui D. Cuculi, care a ținut loc de procuror. Vezi asupra acestei controverse, Pand. fr., *Privil. et hypothèques*, 4237 urm.

(5) Vezi *suprà*, p. 321.

(6) Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 906 urm.; Aubry et Rau, III, § 288, p. 742, text și nota 3 (ed. a 5-a).

nu este, în adevăr, decât o convenție prin care doi creditori ipotecari deroagă unul în folosul celuilalt dela regula statornicită de art. 1778 (1).

Astfel, s'a decis de curând (15 Ianuarie 1910), că femeea, care nu poate să renunțe nici la ipoteca ei, nici la rangul ei, în folosul bărbatului (art. 1281 și 1760), poate să cedeze rangul ipotecei sale legale în favoarea unui terțiu, însă numai în cazurile prevăzute de art. 1253 C. civil (2).

Cedarea rangului de către femeea mări-tată.

Cesiunea priorității rangului ipotecar nu-și produce efectele sale decât între cedent și cesionar, ea fiind străină debitorului și celorlalți creditori. André, *op. cit.*, 752, p. 291. Cpr. Cas. fr. Sirey, 94. 1. 73. Această cesiune trebuie să fie făcută prin act autentic; ea constituie o stipulație unilaterală, care nu are nevoie de a fi acceptată de cesionar, cu toate că practica judecătorească este contrară. André, *op. cit.*, 753. — Pentru siguranța terțiilor, cesiunea rangului va fi menționată în registrele tribunalului, pe marginea ambelor inscripții. André, *loco cit.*; Baudot, *Formalités hypothécaires*, 777, 778. — Acel care a cedat prioritatea rangului său, nu poate să radieze inscripția sa fără consimțământul cesionarului. André, *op. cit.*, 754; Boulanger, *Radiations hypothécaires*, I, 70, etc.

- (1) Aubry et Rau, *loco cit.*, nota 3, p. 743; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 907; Colmet de Santerre, IX, 75 bis XVI, etc. — Nu trebuie să confundăm cesiunea priorității rangului cu *subrogarea în locul ipotecei* (cpr. C. Toulouse, D. P. 92. 2. 277), căci pe când cea dintâi nu poate interveni decât între creditori având ipotecă pe acelaș imobil, subrogația poate, din contră, fi consimțită și în folosul unui creditor chirografar. Aubry et Rau, *loco cit.*
- (2) Cas. rom. *Dreptul* din 1910, No. 16. Cpr. Cas. rom. Bult. S-a I, 1884, p. 765; *Dreptul* din 1884, No. 37; Bult. 1901, p. 1462; *Cr. judiciar* din 1901, No. 85 și *Dreptul* din 1902, No. 8 și 79; C. București, *Dreptul* din 1895, No. 70; *Cr. judiciar* din 1895, No. 37; Gr. Vulturescu, *Dreptul* din 1904, No. 5. Vezi și tom. VIII al Coment. noastre, p. 529, 530. — *Contră*: C. Iași (decizie casată), *Dreptul* din 1902, No. 8, p. 66 urm. și *Cr. judiciar* din 1901, No. 85. Acest din urmă sistem, după care femeea ar putea, în toate cazurile, să renunțe la prioritatea rangului ei în folosul unui terțiu, este admis în Belgia (argument din expunerea de motive a Comisiunei speciale). Vezi Arntz, IV, 1774; Thiry, IV, 488; Laurent, XXIII, 500 și XXXI, 328 urm.; Martou, *op. cit.*, III, 930 urm.; Cloes, *op. cit.*, II, 1352, etc. Cpr. și Thézard, *op. cit.*, 103, p. 149. Vezi și tom. VIII al Coment. noastre, p. 528, nota 2.
- Deoseb. între cedarea rangului și subrogație.

Nimic nu se opune, de asemenea, ca un creditor privilegiat sau ipotecar să confere unui alt creditor, fie acest din urmă chiar simplu chirografar, dreptul de a exercită privilegiile și ipotecile sale până la concurența creanței sale, ca și cum acest din urmă ar fi substituit celui alt (1).

Art. 1744.

Venim acum, după aceste noțiuni generale asupra transmisiunii privilegiilor și ipotecilor, la interpretarea art. 1744, care nu este decât o confirmare a art. 1396, după care cesiunea unei creanțe cuprinde accesoriile acestei creanțe, precum: cauțiunea, privilegiul și ipoteca, etc.

Acest text dispune, în mod general, că cesionarul unei creanțe privilegiate exercită aceleași drepturi pe care le avea cedentul.

Art. 1365.

Din aceste cuvinte rezultă că, în caz când vânzătorul unui imobil ar fi cedat creanța sa asupra prețului care i-ar fi încă datorit, cesionarul va avea nu numai privilegiul vânzătorului și celelalte garanții stipulate de cedent, dar încă și acțiunea în rezoluție a vânzării, care aparține vânzătorului cedent (art. 1365) (2).

Cazul unei cesiuni parțiale. Aplic. art. 1724.

Dacă cesiunea, în loc de a fi totală, este numai parțială, cesionarul dobândind numai o parte din creanța cedată dobândește în același timp dreptul de a invoca privilegiul cedentului în aceeași măsură. În asemenea caz, cedentul și cesionarul, având o cauză de preferință identică, vor veni ambii în concurs (art. 1724), amândoi având același privilegiu pentru partea creanței ce le aparține (3).

Renunțarea femeii la ipoteca sa legală. Inadmisibilitate.

În orice caz, femeia nu poate nici într'un caz să renunțe la ipoteca sa legală (art. 1281), căci legea nu și-ar mai fi atins scopul, dacă asemenea renunțare din partea ei ar fi fost permisă, de oarece atunci garanția ei ar fi devenit iluzorie, din cauza înrîuririi ce necontestat bărbatul exercită asupra soției sale. Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 528, precum și autoritățile citate acolo.

(1) Aubry et Rau, III, § 288, p. 743, text și nota 4.

(2) Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 888; Baudry et Saignat, *Vente*, 542; Guillouard, *Vente*, II, 590, 819, Tropolong, *Vente*, II, 643; Pand. fr., v^o *Vente*, 2421 urm.; Colmet de Santerre, VII, 138 bis I; T. Hue, X, 228, p. 306 și *Tr. de la cession et transmission des créances*, II, 449 urm.; C. Paris, D. P. 78. 2. 36. Vezi și tom. VIII al Coment. noastre, p. 837.

(3) Thiry, IV, 441, p. 379; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 889, 890; Laurent, XXX, 118; P. Pont, *op. cit.*, I, 239; T. Hue,

De asemenea, dacă diferitele părți ale unei creanțe au făcut obiectul unor cesiuni separate și succesive, diferiții cesionari nu au, unii în contra altora, nicio preferință, din cauza anteriorității respective a titlului lor, și privilegiul sau ipoteca, care garantează creanța cedată, se împarte între ei în proporție cu partea fiecăruia ⁽¹⁾.

Cazul când diferite părți ale unei creanțe au făcut obiectul unor cesiuni succesive.

Transformarea privilegiilor în ipoteci legale.

Art. 1745. — Toate creanțele privilegiate supuse la formalitatea inscripțiunii, în privința cărora nu s'ar fi îndeplinit condițiunile privilegiului, nu încetează cu toate acestea de a fi creanțe ipotecare; însă ipoteca, în privința tuturor persoanelor al treilea, nu datează decât dela epoca inscripțiunilor cari vor trebui făcute, după cum mai jos se va arăta. (Art. 1738 urm., 1778, 1779, 1780 urm., 1786 C. civ. Art. 2113 C. fr.) ⁽²⁾.

Art. 1745 cuprinde sancțiunea regulilor de publicitate stabilite în privința privilegiilor.

Iată care este, în această privință, sistemul legii: orice creanță privilegiată asupra imobilelor are în ea două elemente: unul care atârnă de însăși natura creanței (privilegiul personal), și altul, care este un drept real rezultând din ipoteca tacită ce garantează creanța.

Indată ce îndeplinirea condițiilor la care sunt supuse privilegiile lipsește, privilegiul dispăre, rămânând în picioare numai ipoteca, și creditorul care a perdut privilegiul, nu mai poate invocă decât ipoteca, care are rang dela data inscripției sale în registrele tribunalului situației imobilului (art. 1778). În loc de a se aplică deci, în specie, principiul: *Privilegia non ex tempore aestimantur, sed ex causa*, se va aplică principiul care cârmuește ipotecile: *Qui prior est tempore, potior est jure* ⁽³⁾.

XIII, 166; Aubry et Rau, III, § 288, p. 749. — *Contrà*: Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 367.

(1) Aubry et Rau, *loco cit.* Vezi de aceeași autori și tom. V, § 359 *bis*, p. 233 urm. (ed. a 5-a); Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 890; T. Hue, XIII, 166; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2112, No. 54 urm.

(2) Cpr. art. 36 § 2, art. 37 și 38 § 2 L. ipotec. belgiană din 1851.

(3) Cpr. P. Pont, *op. cit.*, I, 307.

Numai privilegiile supuse inscripției pot degenera în ipotecă.

Această regulă, după care unele privilegiile imobiliare pot, prin neglijența creditorului, să degenereze în ipotecă, nu se aplică decât privilegiilor supuse formalității inscripției. Cum s'ar putea, în adevăr, concepe, zice un autor⁽¹⁾, că lipsa de inscripție să poată face ca un privilegiu să degenereze în ipotecă, atunci când acest privilegiu se menține prin el însuși, independent de orice inscripție?

Necesitatea unui termen în care inscripția urmează a fi luată.

A doua observație importantă, pentru ca art. 1745 să-și primească aplicare, este că nu e suficient ca privilegiul să fie supus inscripției, ci mai trebuie încă ca legea să fixeze un termen în care inscripția să fie luată, termen pe care creditorul nu l-a observat⁽²⁾.

Dacă mai mulți creditori având același privilegiu au lăsat ca privilegiul lor să degenereze în ipotecă prin faptul că nu au luat inscripția în termenul defipt de lege, și au luat, unul după altul o inscripție tardivă, ei vor fi tratați ca niște simpli creditori ipotecari. Nu li se va mai aplica deci art. 1724, după care creditorii privilegiați, cari au același rang, au deopotrivă drept la plată, ci acela dintre ei, care va fi inseris mai înainte, va primă pe ceilalți. *Prior tempore, potior jure*⁽³⁾.

Privilegiile în dreptul internațional privat.

Teritorialitatea privilegiilor.

În regulă generală, legea locului situației bunurilor (*lex rei sitæ*) determină creanțele care urmează a fi privilegiate, oricare ar fi naționalitatea creditorului și natura bunurilor la care se aplică privilegiile. Principiul teritorialității privilegiilor este recunoscut atât de doctrină cât și de jurisprudență, pentrucă privilegiile interesează ordinea publică, ca unele ce se întemeiază pe considerații de umanitate, de echitate și de credit public⁽⁴⁾.

(1) P. Pont, *op. cit.*, I, 308.

(2) Vezi *suprà*, p. 530.

(3) Cpr. Planiol, II, 3151.

(4) Vezi Trib. Béziers, *Dreptul* din 1910, No. 63 (cu observ. noastră); C. Paris, *Pand. Périod.* 1907. 5. pag. 43. „Considerând, zice Curtea noastră de casație, că, în principiu, după dreptul internațional privat, legea locului situației imobiliului, sau de este vorba de mobile, iarăș legea locului situa-

Din cele mai sus expuse rezultă două consecințe importante, și anume: 1° străinii se bucură în țara noastră de toate privilegiile stabilite de legile noastre asupra mobilelor și imobilelor, chiar dacă aceste privilegii n'ar fi recunoscute de legile lor respective⁽¹⁾; 2° străinii nu pot să invoace în țara noastră un privilegiu recunoscut de o lege străină, dacă el nu este admis și de legile noastre. Cu alte cuvinte, se va aplica în specie legea teritorială, și numai această lege, fie în privința constituirei privilegiilor, fie în privința condițiilor cerute spre a le conserva și a le opune terțiilor, fie, în fine, spre a determina drepturile ce derivă din ele⁽²⁾.

Consecințele
cari rezultă
din acest
principiu.

În baza acestor principii se decide, cu drept cuvânt, că un vânzător de mobile italian va avea privilegiul vânzătorului (art. 1730, 5° C. civ. român), deși acest privilegiu nu există în legea italiană⁽³⁾; din contra, un italian nu va avea în țara noastră privilegiul pe care art. 1958, 7° din

ținei lor pe timpul vânzării, este aceea care regulează dreptul de preferință între creditorii aceluiași debitor, oricare ar fi locul nașterii creanțelor⁴. (Bult. S-a I, 1871, p. 121, 122). Cpr. Guillouard, *Privil. et hypothèques*, II, 549; Despagnet, *Précis de droit international privé*, 405, p. 1158 (ed. a 5-a din 1909, revăzută de Ch. de Boeck, profesor la Bordeaux); Surville et Arthuys, *Cours élément. de droit international privé*, 376, p. 470 (ed. a 5-a, 1910); Weiss, *Tr. théorique et pratique de droit international privé*, IV, p. 254; T. Huc, XIII, 234, p. 290; Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 1516 urm.; Répert. Sirey-Carpentier, v^o *Privilège*, 1856 urm. Vezi și *suprà*, p. 240, nota 2, în fine.

(1) Vezi *suprà*, p. 405, text și nota 2. Vezi și tom. IX al Coment. noastre, p. 329.

(2) Despagnet, *op. cit.*, 418, p. 1180; T. Huc, XIII, 234; Surville et Arthuys, *op. cit.*, 384; Laurent, *Droit civil international*, VII, 404; Weiss, *op. cit.*, IV, p. 254 urm.; Vincent et Pénaud, *Dictionn. de droit international privé*, v^o *Privil. et hypothèques*, No. 1 urm., și No. 8; Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 15164; Répert. Sirey, v^o *Privilège*, 1354 urm.; Trib. Paris și C. Douai, *J. Clunet*, anul 1889, p. 621 și anul 1892, p. 928, etc. — Vezi însă Rolin, *Pr. de droit international privé*, III, 1446 și 1455.

(3) Acest privilegiu nu există nici în codul german, unde privilegiul copărtașilor și al împrumutătorului, care a dat bani pentru dobândirea unui imobil, sunt de asemenea necunoscute. Vezi *suprà*, p. 321, 322.

codul italian îl admite pentru îmbunătățirea lucrului, căci codul nostru, ca și acel francez, mărginește acest privilegiu la garantarea cheltuelilor făcute *pentru conservarea lucrului* (art. 1730, 4°)⁽¹⁾.

Tot astfel, o femeie străină nu va putea să exercite asupra mobilelor bărbatului său, situate în România, în prejudiciul altor creditori, pentru restituirile ce i se datoresc, un privilegiu necunoscut de legile noastre, presupunând că un asemenea privilegiu ar exista după legea țării sale⁽²⁾.

Tot legea situațiunei bunurilor va fi consultată spre a se decide nu numai dacă cutare creanță este sau nu privilegiată, dar încă și în privința condițiilor cerute pentru ca constituirea privilegiului să fie realizată în fapt⁽³⁾.

Separatia de
patrimoniilor.
Controversă.

De asemenea, tot legea situațiunei bunurilor va fi aplicată și în privința separației patrimoniilor, pentru că beneficiul acestei separații interesează ordinea publică, așa că creditorii moștenirii vor putea exercita acest beneficiu în privința tuturor bunurilor, mobile sau imobile, situate în România, chiar dacă moștenirea ar fi cărmuită de o lege străină care nu admite beneficiul separației de patrimoniilor⁽⁴⁾.

Privil. maritime.

În privința privilegiilor maritime, aplicarea legii situa-

- (1) Weiss, *op. cit.*, IV, p. 256; Milhaud, *Principes du droit international privé dans leur application aux privilèges et hypothèques*, p. 57 (ed. din 1885), etc. Vezi și *suprà*, p. 446, 447.
- (2) Trib. Béziers, *Dreptul* din 1910, No. 63 (cu observ. noastră); Trib. Paris, *J. Clunet*, anul 1889, consid. dela p. 622, 623; Pand. fr., *v^o cit.*, 15169. Cpr. Laurent, *Droit civil international*, VII, 370.
- (3) Pand. fr., *v^o cit.*, 15172 urm.; C. Paris, *Pand. Périod.* 1907. 5. 43. Vezi și *suprà*, p. 240, nota 2.
- (4) Pand. fr., *v^o cit.*, 15186, 15187; Brocher, *Cours de droit international privé*. I, p. 432 urm.; Rolin, *op. cit.*, II, 768, p. 329; Milhaud, *op. cit.*, p. 167, 168; Vincent et Pénaud, *op. cit.*, *v^o Successions*, 127. — *Contra*: Antoine, *De la succession légitime et testamentaire en droit international privé*, p. 130; Bertauld, *Questions pratiques et doctrinales du code Napoléon*. I, 140, p. 100 urm.; Weiss, *op. cit.*, IV, p. 580 urm., etc., cari aplică, în specie, legea personală a defunctului. Cpr. Despagnet, *op. cit.*, 372, p. 1072. Vezi asupra separației de patrimoniilor în dreptul internațional privat, Baudry et Wahl, *Successions*, III, 3206 urm.

ției bunurilor este însă foarte discutată în Franța, și unii aplică, în specie, legea pavilionului⁽¹⁾.

Legea situațiunei bunurilor întrunește însă și aci majoritatea autorilor⁽²⁾.

CAPITOLUL III

Despre ipotecă.

Considerații istorice asupra ipotecilor.

Sub vechiul regim, înaintea Revoluției franceze, cea mai mare parte a Franței eră cârmuită, în privința ipotecilor, de principiile dreptului roman. In consecință, ipotecile puteau să aibă de obiect generalitatea bunurilor prezente și viitoare ale constituitorului, ele putând garanta atât creanțele determinate cât și acele nedeterminate.

Pe de altă parte, eficacitatea ipotecilor nu eră supusă nici unei inscripții în registrele publice.

În unele provincii ale Normandiei, numite *pays de saisine ou de nantissement*, se adoptase însă principiul publicității și ipotecile, pe lângă că nu-și produceau efectul lor, față de terții, decât în baza unei inscripții în registre publice, apoi ele trebuiau să fie specializate, nicio ipotecă tacită nefiind admisă în aceste provincii.

Legile intermediare din 9 Messidor anul al III-lea și din 11 Brumariu anul al VII-lea au consacrat îndoitul principiu al publicității și al specializării ipotecilor, principiu care a fost păstrat de codul civil francez numai în privința ipotecilor convenționale, căci ipoteca judiciară, deși supusă publicității, a ramas generală (art. 2123 C. fr.), iar ipoteca

Dr. intermediar și dr. actual fr.

(1) Vezi Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, VI, 1689, precum și autoritățile citate în Pand. fr., v^o cit., 15189 urm.

(2) Desjardins, *Droit commercial maritime*, I, 104; Dufour, *Idem*, I, 63, precum și numeroasele autorități citate în Pand. fr., v^o cit., 15195 urm. Cpr. Répert. Sirey, v^o *Navire*, 2278 urm. Vezi în privința acestei controverse, asupra căreia nu ne putem întinde mai mult, Vincent et Pénaud, *op. cit.*, v^o *Privilèges et hypothèques*, 9 urm. Vezi tom. IX al Coment. noastre p. 329, text și nota 5.

legală a fost scutită de înscripție, ea devenind ocultă (art. 2135 C. fr.) (1).

Dr. nostru
actual.

Aceste excepții au fost părăsite de legiuitorul nostru care, imitând pe acel belgian, a desființat ipoteca judiciară, supunând pe de altă parte, fără nicio excepție, toate ipotecile, fie legale, fie convenționale (singurele ce există în dreptul nostru) atât regimului publicității cât și regulei specializării, așa că astăzi nicio ipotecă nu mai este la noi tacită.

Dr. nostru
anterior.

Încât privește dreptul nostru anterior, știm că, până la Regulamentul organic, toate ipotecile erau oculte, și că acest Regulament a supus publicității numai ipotecile convenționale și acele ale femeilor măritate, ipotecile testamentare și acele judiciare, cari-și aveau ființă sub codul Calimach, rămânând tot oculte (2).

C. Calimach.
Art. 585.

Deși art. 585 din codul Calimach (449. C. austriac) dispune că dritul amanetului privește deapururea către o pretenție *lămurită*, totuși s'a decis că și o obligație condițională sau eventuală putea atunci, după cum poate și astăzi, fi garantată prin ipotecă (3).

Noțiunea, definiția și caracterele ipotecii.

Art. 1746. — Ipoteca este un drept real asupra imobilelor afectate la plata unei obligațiuni.

Ipoteca este din natura ei indivizibilă, și subzistă în întregimea ei asupra tuturor imobilelor afectate, asupra fiecăruia, și asupra fiecărei porțiuni din acele imobile.

Dreptul de ipotecă se conservă asupra imobilelor, în orice mână vor trece. (Art. 717, 1062 urm., 1695, 1720, 1722, 1790 urm., 1800 C. civ. Art. 910 § 2 C. com. Art. 2114 C. fr. Art. 41 L. ipotec. belgiană din 1851) (4).

Definiție.

Ipoteca este un drept real (*jus in re*) (5), accesoriu și in-

(1) Vezi asupra istoricului ipotecilor în dreptul francez, Aubry et Rau, III, § 257, pag. 196 urm. (ed. a 5-a); Lemaire-Boiseret, *Sûretés réelles*, 190 urm., p. 131 urm.

(2) Vezi *suprà*, p. 314.

(3) Cas. rom. Bult. S-a 1, 1875, consid. dela pag. 114. Vezi *infra*, explic. art. 1770.

(4) Cpr. L. din 11 Brumariu anul al VII-lea (tit. 1, cap. 1, art. 1).

(5) Acest punct nu suferă nicio îndoială, textul art. 1746 fiind chiar expres în această privință. Cpr. Boissonade, *Projet de*

divizibil prin natura sa, care conferă creditorului un drept de preferință și, în același timp, un drept de urmărire (*droit de suite*), asupra unui imobil afectat la plata unei obligațiuni (¹).

Dreptul de preferință și de urmărire, sau de suită în mâna terților (²), nu este decât o consecință a realității ipotecei (³).

Ipoteca se deosebește de privilegiu întru aceasta: 1° că ea poate să derive nu numai din lege (ipotecă legală), dar și din convenția părților (ipotecă convențională), pe când privilegiul derivă numai din lege (⁴); 2° că prioritatea rangului ei se determină prin prioritatea timpului (*prior tempore, potior jure*) (⁵); pe când rangul privilegiilor derivă din

Deoseb. între ipotecă și privilegiu.

Code civil pour l'empire du Japon, IV, 394, p. 374; *Trop-Long, Privil. et hypothèques*, II, 386; *Cloes, Idem*, II, 953, p. 3, etc.

(¹) Un vechiu jurisconsult francez, Basnage, care a scris un tratat asupra ipotecilor (*nouvelle édition*, Rouen, 1724), definește ipoteca: „*Jus reale quod fundum sequitur adversus quemcunque possessorum*“. Un alt jurisconsult italian din secolul al 16-lea, Neguzantius, dă însă o altă definiție mult mai completă: „*Et quia hypotheca constituitur desuper rebus, ideo dicitur jus in re, seu jus reale vel actio realis, quia per illam non obligatur persona debitoris, sed res, et sequitur fundum et datur contra possessionem*“. Grenier (*Tr. des hypothèques*, I, p. 2, ed. belg. din 1833) laudă foarte mult această definiție, iar Acollas (*Manuel de droit civil*, III, p. 714) preferă pe aceea pe care o dă art. 2114 din codul francez (1746 C. civ. român).

(²) Încât privește chestiunea de a se ști ce se înțelege prin terțiu detentor, vezi *infra* explic. art. 1795 urm. Creditorii chirografari nu au dreptul de urmărire sau de suită, pe care îl au creditorii ipotecari, pentru că ei nu au un drept asupra însuș lucrului, ci numai contra persoanei. *Pand. fr.*, v^o *Privil. et hypothèques*, 4334.

(³) Cpr. Martou, *Privil. et hypothèques*, II, 689, p. 300; Planiol, II, 2647, 3161, *in fine* (ed. a 5-a); Thiry, IV, 555, p. 485; T. Huc, XIII, 168; *Pand. fr.*, v^o *cit.*, 4330 urm.; Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 195, p. 134, etc.

(⁴) Vezi *suprà*, p. 361 urm.

(⁵) „*Les premiers vont devant*“, zicea Loysel. Vezi *suprà*, p. 365, 366. Acest lucru se spune în toate limbile. Astfel, Nemții zic: „*Die ältesten Briefe gehen vor*“ (titlurile cele mai vechi merg înainte, iar Spaniolii zic, de asemenea: „*Qui en primero viene, primero tiene*“, etc. Vezi Loysel, *Institutes coutumières*, I, p. 429 (ed. Laboulaye et Dupin din 1846).

cauza și favoarea creanței (*non ex tempore, sed ex causa*), (art. 1722, 1723), numai privilegiul creditorului amanetar derivând din convenția părților⁽¹⁾.

Deoseb. între ipotecă și antichreză.

Ipoteca se deosebește, de asemenea, de antichreză (nantisement imobiliar), căci pe când creditorul antichrezist este pus în posesiunea imobilului, spre a percepe fructele lui (art. 1697, 1700), creditorul ipotecar păstrează, din contra, imobilul ipotecat în posesiunea sa, și-l administrează el însuși⁽²⁾, putând să-l greveze cu alte sarcini, și chiar să-l în-

(¹) Vezi *suprà*, p. 250, 256, 361, etc.

(²) Cpr. C. București, *Cr. judiciar* din 1903, No. 11, p. 87; Planiol, II, 2319, etc.

Dreptul debitorului de a administra și de a închiria imobilul ipotecat.

Proprietarul, care își ipotecează imobilul său, păstrează deci dreptul de administrație și poate, prin urmare, să-l închirieze sau să-l arendeze și să-și încaseze câștiurile, cari nu sunt imobilizate prin simplul efect al ipotecei și nici chiar prin urmărirea imobilului. Cas. rom. Bult. 1898, p. 753 și Bult. 1904, p. 757, 758. „Considerând, zice Curtea de casație (20 Decembrie 1910), că, în virtutea dispoziției art. 516 Pr. civ., care nu este decât aplicarea principiilor dreptului comun, arendările anterioare transcrierii comandamentului nu pot fi anulate decât atunci când sunt făcute în fraudă creditorilor, *constituirea ipotecei ne ridicând debitorului dreptul de arendare*“. Vezi Revista *Jurisprudența* din 1911, No. 4, p. 53.

S'a decis însă că stipulația cuprinsă într'un contract de ipotecă, prin care debitorul este oprit de a cedă chirile pe mai mult de șase luni, și de a închiria imobilul numai pe un termen determinat, este o convenție care crează drepturi și obligații numai încât privește raporturile dintre părțile contractante și, ca atare, nu este opozabilă terților, cari au calitatea de reprezentanți (*ayants-cause*) cu titlu particular ai părților contractante. Trib. Ilfov, *Cr. judiciar* din 1905, No. 21, p. 167 urm. Asemenea clauză nu va fi opozabilă terților de cât sub condiția de a fi transcrisă. Vezi *infra*, rubrica: *Actele supuse transcrierii*, la fine.

Tot în aceeași ordine de idei s'a decis că clauza inserată într'un act de ipotecă, prin care se pune debitorului ipotecar obligația de a nu percepe câștiurile cu anticipație, nu constituie decât o obligație personală a debitorului, care nu poate fi opusă terților, deci nici chiriașului sau arendașului. Cas. rom. Bult. 1905, p. 882 și *Cr. judiciar* din 1906, No. 8. — Vezi însă Cas. rom. (*Dreptul* din 1897, No. 83 și Bult. 1897, p. 1336), care a decis că clauza prevăzută în contractele de împrumut ale Creditorului fonciar, prin care se stipulează că orice arendări posterioare nu vor fi ținute în seamă, dacă nu

străineze, însă bine înțeles cu respectarea sarcinilor anterioare cu care el este grevat⁽¹⁾.

Ipoteca conferă creditorului ipotecar un drept real *imobiliar*, oricare ar fi natura creanței garantate⁽²⁾, opozabil tuturor, atât celorlalți creditori ai debitorului cât și detentorilor imobilului ipotecat.

Drept real
imobiliar.
Controversă.

Unii consideră însă pe nedrept ipoteca ca un drept *mobilier*, pentru că ea are de obiect garantarea unei creanțe a cărei accesoriu este⁽³⁾. Această soluție confundă obiectul dreptului cu folosul ce el procură. Cum s'ar putea, în adevăr, ca un drept real care se exercită *asupra unui imobil*, să fie mobilier? Uzufuctul, servitutea, locațiunea, cari au de obiect un imobil, nu sunt ele oare tot drepturi imobiliare⁽⁴⁾?

vor fi supuse Societății și aprobate de dânsa, este opozabilă terțiilor, cari, din momentul înscrierii ipotecei, sunt presupuși că au luat cunoștința de stipulațiile contractului de împrumut.

În orice caz, adjudecatorul nu poate invoca clauza din contractul de ipotecă prin care debitorul se obligă a nu arenda sau închiria imobilul decât pe un termen determinat, pentru a cere anularea arendărei sau închirierii făcută pe un termen mai lung, când o asemenea clauză a fost stipulată numai în favoarea creditorului ipotecar, care singur este în drept a o invoca. Cas. rom. Revista *Jurisprudența* din 1911, No. 4, p. 53.

(1) Cpr. Thiry, IV, 554; Cas. rom. Bult. 1895, p. 1145.—Debitorul nu are însă dreptul de a distruge imobilul, nici de a exercita asupra lui acte de folosință abuzivă, în detrimentul creditorului. Astfel, el nu poate să dărâme casa ipotecată, să taie pădurea, etc., afară bine înțeles de cazul unei convenții contrare, pe care părțile sunt libere s'o facă. Vezi Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2114, No. 14 urm.; Aubry et Rau, III, § 286, p. 700. Vezi și *infra* rubrica: *Despre relațiile juridice ce crează privilegiul sau ipoteca între proprietarul imobilului și creditorul ipotecar*, p. 666.

S'a decis că dreptul creditorului ipotecar, asupra pădurei aflate pe pământul ipotecat, se stinge când ea este pusă în exploatare, însă numai încât privește arborii tăeți, iar nu și în privința acelor netăeți. Cas. rom. Bult. 1895, p. 891.

(2) Cpr. C. București, *Dreptul* din 1873, No. 77 (motive), precum și alte autorități citate în tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, p. 179, nota 2 (ed. a 2-a).

(3) Vezi tom. III suscitată, *loco supra cit.*

(4) Cpr. Boissonade, *Projet de C. civil pour l'empire du Japon*,

Răspunsul nu poate fi decât afirmativ. Cu toate acestea, chestiunea este controversată⁽¹⁾.

Dreptul creditorului de a vinde imobilul ipotecat.

Caracterul realității dreptului implică pentru creditor dreptul de a urmări imobilul în orice mână s'ar găsi (art. 1790), și de a-l vinde, spre a fi plătit din prețul vânzării⁽²⁾.

S'a decis că de câteori debitorul vinde imobilul ipotecat, urmărirea se îndreptează atât în contra detentorului actual al imobilului cât și în contra debitorului⁽³⁾.

Ipoteca este o dezmembrare a proprietății. Controversă.

Din împrejurarea că ipoteca este un drept real se trage, în genere, concluzia, deși chestiunea este și de astă dată controversată, că ea este o dezmembrare a proprietății⁽⁴⁾. Principalul atribut al proprietății consistă, în adevăr, în facultatea de a dispune în mod liber de lucrul său. Or, libera dispoziție a lucrului nu mai aparține debitorului imobilului ipotecat, fiindcă el nu mai poate înstrăina acest imobil decât sub rezerva drepturilor cari aparțin creditorilor ipotecari. Toate drepturile cari constituiesc proprietatea, sau cari decurg din ea, nefiind întrunite asupra aceluiaș cap, proprietatea este, în specie, dezmembrată⁽⁵⁾.

Drept accesoriu.

Prin însăș natura sa, ipoteca este un drept *accessoriu* care, în principiu, se stinge odată cu creanța pe care o garantează (art. 1800, 1°). *Sublato principali tollitur*⁽⁶⁾.

IV, No. 394, p. 374 și No. 397, *in fine*, p. 376. Vezi și Le-maire-Boseret (profesor la Liège), *Sûretés réelles*, 194, p. 133.

(1) Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2114, No. 54 urm.; Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 4321 urm., etc.

(2) Cpr. T. Hue, XIII, 168; Martou, *op. cit.*, II, 689, *in fine*, p. 300. Vezi și Cas. rom. Bult. 1899, consid. dela p. 931. Vezi *suprà*, p. 543.

(3) Cas. rom. Bult. 1897, p. 1114.

(4) Vezi tom. III suscitată al Coment. noastre, p. 180, *ad notam*, și autoritățile citate acolo *pro* și *contra*. Cpr. Trib. Olt. *Dreptul* din 1882, No. 12, p. 103; Acollas, *op. cit.*, III, p. 715, text și nota 1; Boissonade, *op. cit.*, IV, 397, p. 375. Le-maire-Boseret, *Sûretés réelles*, 194, p. 193. Vezi asupra acestei controverse, Mourlon, III, 1431, 1432; Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 4314 urm.

(5) Cpr. Martou, *op. cit.*, II, 690, p. 300.

(6) Cpr. Pand. fr., v^o *cit.*, 4228; Persil, *Régime hypothécaire*, I, art. 2114, No. 2, p. 294 (ed. din 1833); Planiol, II, 2650; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 902; Guillouard, *Idem*, 642;

Ipoteca urmează deci soarta obligației principale, pe care însă, ca și fidejusiunea, poate s'o preceadă⁽¹⁾.

Urmarea
soartei oblig.
principale.

„L'hypothèque, zicea Loyseau, est une obligation *accessoire* ou subsidiaire de la chose, pour confirmer et assurer la promesse et l'obligation de la personne qui est débitrice“⁽²⁾.

Nu numai obligațiile civile, pure și simple, condiționale, etc., dar și acele naturale pot fi garantate printr'o ipotecă, după cum pot fi garantate și prin fidejusiune⁽³⁾.

Garant. unei
oblig. natu-
rale.

Din caracterul accesoriu al ipotecei rezultă că, în caz de deschiderea unui credit de către un bancher, garantat printr'o ipotecă, ipoteca nu va avea rang din ziua numărării banilor, ci din ziua înscrierii ei, pentru că în specie, obligația este supusă unei condiții suspensive a cărei realizare are efect retroactiv⁽⁴⁾.

Cazul deschi-
derii de credit
din partea
unui bancher.

Din împrejurarea că ipoteca este un drept accesoriu, s'a mai tras de unii concluzia că ea nu poate fi cedată independent de creanța ce garantează, soluție formal admisă prin art. 1153 din codul german⁽⁵⁾. Părerea contrară este însă generalmente admisă, pentru că deși ipoteca atârnă de creanța pe care ea o garantează, totuși ea nu se confundă cu aceasta din urmă, ci își păstrează natura sa proprie și

Cedarea ipo-
tecei inde-
pendent de
creanța ga-
rantată.

T. Huc, XIII, 169; Thiry, IV, 444, p. 385; Cas. fr. D. P. 65. 1. 356; Sirey, 65. 1. 407, etc.

(1) „*Fidejussor et præcedere obligationem et sequi potest*“. (Instit., III, 20, *De fidejussoribus*, § 3). Vinnius, interpretând acest text zice: „*Sed ita tamen, ut præcedens fidejussoris obligatio, tunc demum vires capiat, cum et principalis obligatio cujus illa accessio est, constituta est*“. Ceea ce legea zice în privința fidejusiunii se aplică deci și ipotecilor. Vezi Persil, *Régime hypothécaire*, I, p. 294, nota 1 (ed. din 1833).

(2) Vezi Guillaouard, *Privil. et hypothèques*, II, p. 642.

(3) Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 4227.—Această soluție eră admisă și la Romani (L. 5, Pr., Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1). Vezi Etienne, *Institutes de Justinien traduites et expliquées*, II, p. 566, care citează în acest sens pe Mühlenthalbruch (*Lehrbuch des Pandektenrechts*), Thibaut (*System des Pandektenrechts*, § 782, ed. a 8-a), etc.

Dr. roman.

(4) Persil, *op. cit.*, I, No. 3, p. 294 urm.; Planiol, II, 2652, p. 829 (ed. a 5-a); Pand. fr., v^o *cit.*, 4233, și autoritățile citate acolo. Vezi și *infra*, p. 599 și 614.

(5) Vezi *supra*, p. 321.

rămâne un drept deosebit, așa ca ea poate fi deslipită de această creanță, și alipită la alta⁽¹⁾.

Subzistarea oblig. princ. fără accesoriu.

Dar dacă ipoteca nu poate, în genere, să subziste fără o creanță principală, care este garantată, reciproca nu este adevărată; căci dacă obligația accesorie nu poate să existe fără o obligație principală, principalul poate, din contra, să existe fără accesoriu; de unde rezultă că invalidarea sau stingerea ipotecei nu are nicio înrîurire asupra soartei obligației principale⁽²⁾. (Cpr. art. 1067).

Indivizibilitatea ipotecei.

Ipoteca, ca și amanetul (art. 1695), este *prin natura sa*, iar nu prin esență, indivizibilă⁽³⁾, în acest sens că, pe deoparte, fiecare porțiune a imobilului grevat garantează totalitatea creanței, iar pe de alta, fiecare parte a creanței este garantată prin totalitatea imobilului ipotecat⁽⁴⁾. „*L'hypothèque fait une affectation indivise de tout ce qui est hypothéqué pour tout ce qui est dû*“, zicea Domat⁽⁵⁾; iar Loysel zicea, de asemenea, foarte bine în această privință: „*Hypothèque ne se divise point*“⁽⁶⁾.

Pe ce se întemeiază indivizibilitatea.

Indivizibilitatea ipotecei se întemeiază pe intenția presupusă a părților, căci stingerea ei este presupusă a fi fost subordonată condiției că întreaga datorie va fi plătită, întrucât după toate probabilitățile, părțile au înțeles a ob-

(1) Vezi *suprà*, explic. art. 1744, p. 533. Cpr. Lemaire-Boseret, *op. cit.*, 195, p. 134.

(2) Pand. fr., v^o *cit.*, 4228, și autoritățile citate acolo.

(3) Cpr. C. Craiova, *Dreptul* din 1907, No. 74. Vezi asupra indivizibilității ipotecilor *infrà*, rubrica: *Efectele privilegiilor și ipotecilor în privința imobilului grevat*.

(4) „*Qui pignori plures res accepit, non cogitur unam liberare, nisi accepto universo quantum debetur*“. (L. 19, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1). Vezi și L. 1, Cod, *Si unus ex pluribus heredibus*, etc., 8, 32; L. 6, Cod, *De distractione pignorum*, 8, 28. — In fine, L. 65, Dig., *De evictionibus*, 21, 2, zice, de asemenea: „*Propter indivisam pignoris causam*“. Cpr. Namur, *Cours d'Institutes*, I, p. 281, No. 5 (ed. a 4-a, 1888).

(5) *Lois civiles dans leur ordre naturel*, III, p. 390, No. 18 (ed. Carré din 1822). Vezi asupra vieței și scriirilor acestui juriconsult, P. Viollet, *Histoire du droit civil français*, p. 242 urm. (ed. a 3-a).

(6) Loysel, *Institutes coutumières*, I, p. 430, No. 499 (ed. Dupin et Laboulaye din 1846). Vezi asupra vieței și scriirilor lui Loysel, P. Viollet, *op. cit.*, p. 231 urm.

țineă garanția cea mai reală și mai eficace posibilă⁽¹⁾.

Astfel, dacă mai multe imobile sunt ipotecate pentru siguranța aceleiaș datorii, fiecare din aceste imobile și fiecare parte a lor garantează datoria întreagă⁽²⁾. *Hypotheca est tota in toto et in qualibet parte*, ziceă Du Moulin (Molineus)⁽³⁾. (Vezi consecințele acestei indivizibilități, *infra*, p. 663 și 685).

Consecințele
indivizibi-
lităței.

De asemenea, dacă imobilul ipotecat a fost împărțit între mai multe persoane, sau dacă o parte din acest imobil a fost vândută, fiecare din părțile imobilului garantează totalitatea datoriei, și creditorul ipotecar poate cere plata integrală dela fiecare detentor⁽⁴⁾.

Dacă creanța garantată prin ipotecă s'a stins *pro parte*, de exemplu, printr'o plată parțială, întregul imobil ipotecat continuă a garanta partea din datorie neplătită⁽⁵⁾.

Tot astfel, din punctul de vedere pasiv, dacă debitorul datoriei ipotecare a murit, lăsând mai mulți moștenitori, diviziunea datoriei care se îndeplinește între ei, conform art. 1060 C. civ.⁽⁶⁾, nu împiedică pe acela din moștenitorii într'al cărui lot a căzut imobilul ipotecat, de a fi

⁽¹⁾ Cpr. Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 194, p. 134.

⁽²⁾ Cpr. Troplong, *Privil. et hypothèques*, II, 388; Guillouard, *Idem*, II, 636; Pand. fr., v^o cit., 4338 urm., 4350. „*Creditoris arbitrio permittitur, ex pignoribus sibi obligatis, quibus veli distractis, ad suum commodum pervenire*“. (L. 8 Dig., *De distractione pignorum*, 20, 5).

⁽³⁾ Vezi asupra vieței și scrieriilor acestui mare jurisconsult (Ch. Du Moulin sau Du Molin), P. Viollet, *op. cit.*, p. 224 urm.

⁽⁴⁾ Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 898; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2114, No. 35 urm.; Cas. fr. D. P. 48. 1. 237.

⁽⁵⁾ Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 899; Guillouard, *Idem*, II, 636; Colmet de Santerre, IX, 75 bis IV, etc.

⁽⁶⁾ Indivizibilitatea ipotecei nu împiedică deci diviziunea obligației principale între moștenitorii debitorului sau creditorului. Vezi André, *Régime hypothécaire*, 472, p. 187 (ed. a 2-a); Demolombe, XXVI, 560; T. Huc, XIII, 169; P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 333, p. 351 (ed. a 3-a); Cas. fr. D. P. 48. 1. 49; Sirey, 48. 1. 289, etc. — In baza principiului indivizibilităței ipotecei, s'a decis că detentorul unuia din imobilele ipotecate pentru siguranța unei rente, poate fi condamnat a plăti renta întreagă. Cas. fr. D. P. 49. 5. 237. No. 4. Vezi asupra acestei chestiuni, Persil, *Régime hypothécaire*, I, No. 6, p. 299 urm. (ed. din 1833) și *Quest. sur les privilèges et hypothèques*, I, p. 157 urm. (ed. din 1820).

dator ipotecar pentru tot, rămânându-i însă recurs contra celorlalți moștenitori⁽¹⁾.

Din caracterul indivizibilității ipotecei s'a tras uneori concluzia că inscripția luată de creditor în virtutea art. 1785 C. civ., pentru asigurarea dobânzilor creanței sale, chiar în urma morții debitorului, grevează imobilul asupra căruia s'a luat această inscripție, nu numai pentru partea de dobânzi personal datorită de moștenitorul debitor, ci și pentru toate dobânzile în genere⁽²⁾. Acest punct este însă foarte îndoelnic⁽³⁾.

Renunțarea
creditorului
la indivizibi-
litatea ipo-
tecei.

Am zis că ipoteca este indivizibilă prin natura, iar nu prin esența sa. Aceasta însemnează că creditorul poate să renunțe la indivizibilitate, stipulând, de exemplu, că ipoteca se va stinge *pro parte* odată cu datoria⁽⁴⁾, sau că moștenitorii debitorului nu vor fi obligați ipotecar pentru toată datoria⁽⁵⁾, etc.; soluție necontestată și la Romani⁽⁶⁾, și care este admisă și în privința amanetului⁽⁷⁾.

Concursul
mai multor
ipotecei
între ele.

Încât privește aplicarea principiului indivizibilității

(1) André, *op. cit.*, p. 188; Aubry et Rau, III, § 284, p. 674 (ed. a 5-a); Guillouard, *Privil. et hypothèques*, II, 636 și III, 1532 1°; Martou, *Idem*, II, 693; Baudry et Loynes, *Idem*, II, 899, și III, 1956, 1980; Troplong, *Idem*, II, 389; Thiry, IV, 444, p. 386; Mourlon, III, 1429; Colmet de Santerre, IX, 75 bis IV; Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 4357, etc.

(2) A. Weber, *Revue pratique de droit français*, tom. 46 (anul 1879), p. 61 și 316, No. 45 și 58.

(3) Cpr. Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, III, 1736, p. 29; Baudry et Wahl, *Successions* III, 3055, p. 438 (ed. a 3-a), etc.

(4) André, *op. cit.*, 470, p. 187; Planiol, II, 2655; Mourlon, III, 1430; Laurent, XXX, 173, 179; Thiry, IV, 444, p. 386; Colmet de Santerre, IX, 75 bis V; P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 331; Martou, *Idem*, II, 695; Baudry et Loynes, *Idem*, II, 900, etc. — S'a decis, cu drept cuvânt, că principiul indivizibilității nu-și mai are loc atunci când fiind mai multe imobile ipotecate, creditorul a renunțat la ipoteca sa, asupra unuia din ele, menținând-o numai asupra celorlalte. Cas. rom. Bult. 1888, p. 930.

(5) Cloes, *Privil. et hypothèques*, II, 963; Valette, *Idem*, 125, *in fine*, p. 184; P. Pont, *Idem*, I, 331, *in fine*, 332, p. 350 (ed. a 3-a); Lemaire-Boseret, *op. cit.*, 194, p. 134, etc.

(6) Vezi Namur, *Cours d'Institutes*, p. 281, No. 6.

(7) Vezi *supra*, p. 277.

ipotecei, în caz de concurs a mai multor ipotecei între ele, vezi Cloes, *op. cit.*, II, 971 urm., p. 13 urm.

Modul de constituire al ipotecilor.

Art. 1747. — Dreptul de ipotecă nu se poate constitui decât în cazurile și cu formele prescrise de lege. (Art. 1772 C. civ. Art. 2115 C. fr. Art. 42 L. ipotec. belgiană din 1851).

Ipoteca este, după cum vom vedea, *infră*, p. 587 urm., un act solemn, căci ea nu poate fi constituită decât în forma autentică (art. 1772). Ea este supusă inscripției, în privința terțiilor, însă această inscripție nu este o formalitate substanțială a existenței ipotecei. Act solemn.

Străinii pot, în dreptul nostru, fi creditorii ipotecari asupra imobilelor urbane, și chiar asupra acelor rurale, ei neputând însă să cumpere pe aceste din urmă la licitație, la aceasta opunându-se art. 7 din Constituție. Dreptul străi-
nilor de a fi
creditori ipo-
tecari.

Străinul care ar posedă un imobil rural în mod legal, având un drept câștigat înainte de Constituție, ar putea însă să-l ipoteceze, după cum ar putea să-l și vândă.⁽¹⁾

S'a decis chiar că străinii au capacitatea de a înstrăina la persoane capabile bunurile rurale, pe care ei le-au dobândit în contra legii⁽²⁾.

Această soluție este, după părerea noastră, inadmisibilă, pentrucă străinul care, în frauda legii, a dobândit în aparență un bun rural, n'a dobândit în realitate niciun drept și, deci, n'a putut transmite altuia ceea ce nu avea în patrimoniul său. *Nemo plus juris ad alium transferre potest quam ipse habet*⁽³⁾.

Ipoteca fiind un drept excepțional, care conferă creditorului ipotecar o preferință și o precădere, pe care n'o au alți creditorii, legea trebuie, în această materie, să fie interpretată în mod strict, așa că nici un argument prin analogie nu este admisibil spre a se recunoaște existența unei ipotece în afară de dispozițiile formale ale legii. Art. 1747 Ipoteca este
de strictă in-
terpretare.

(1) Cpr. Trib. Dorohoiu, *Cr. judiciar* din 1909, No. 70.

(2) Trib. Dorohoi, *Cr. judiciar* din 1911, No. 11, p. 88.

(3) Vezi asupra acestui adagiu, *infră*, p. 585, text și nota 4.

nu cuprinde deci, în realitate, decât o aplicare a maximei cunoscute : *Exceptiones sunt strictissimæ interpretationis* ⁽¹⁾.

Diviziunea ipotecilor.

Art. 1748. — Ipoteca este sau legală, sau convențională. (Art. 1749 urm., 1753 urm., 1769 urm. C. civ. Art. 2116 C. fr. Art. 43 L. ipotec. belgiană din 1851).

Art. 1749. — Ipoteca legală este aceea care ia naștere în virtutea unei dispoziții speciale a legii. (Art. 902 § 2, 1738, 1745, 1753 C. civ.).

Ipoteca convențională este aceea care ia naștere din convențiunea părților, cu formele prescrise de lege. (Art. 1769 urm., 1772 C. civ. Art. 2117 C. fr. Art. 44 L. ipot. belgiană din 1851).

Legea noastră nu cunoaște decât ipotecile legale și acele convenționale.

Ipoteca judi-
ciară.

În codul francez mai există încă ipoteca judiciară, de care am vorbit *suprà* p. 327 urm. ⁽²⁾ și pe care am dori s'o vedem introdusă și în legea noastră.

Ipoteca tes-
tamentară.

În legea ipotecară belgiană, care a desființat ipoteca judiciară, mai există încă ipoteca testamentară, adică aceea pe care orice testator poate s'o înființeze printr'o clauză a testamentului său. Această ipotecă poate fi constituită prin orice testament: olograf, mistic sau autentic; însă ea trebuie să fie specializată atât în privința bunurilor ce le lovește cât și a sumei ce garantează.

Foloasele
ipotecei tes-
tamentare.

Această ipotecă asigură prioritatea beneficiarului ei, nu numai față de creditorii moștenitorului, dar încă și față de ceilalți legatari, cărora ea n'a fost conferită. Ea produce deci un efect care nu rezultă din separația de patrimonii. Ea nu conferă însă nici un drept de preferință în contra creditorilor chiar chirografari ai defunctului. *Nemo liberis, nisi liberatus* ⁽³⁾.

(1) Valette, *Privil. et hypothèques*, 130, p. 230; P. Pont, *Idem*, I, 322; Cloes, *Idem*, II, 990, p. 27, etc.

(2) Vezi și *infra*, p. 571.

(3) Vezi *suprà* p. 317, 318, text și nota 1 și *infra* p. 572. Vezi asupra acestei ipotece, care își avea ființa atât la Greci și la Romani (L. 26, Pr., Dig., *De pignoratitia actione*. 13. 7 și L. 1, *in medio*, Cod, *Communia de legatis*, etc., 6, 43),

Ipoteca convențională, este aceea care rezultă din convenția autentică a părților; iar ipoteca legală este aceea care ia naștere în virtutea unei dispoziții speciale a legii, independent de orice convenție. Toate ipotecile sunt legale în acest sens că ele sunt înființate prin autoritatea legii; însă această denumire aparține mai cu deosebire acelor ipoteci, cari iau naștere prin voința legii, independent de voința părților.

Ipoteca convențională.

Ipotecile legale, pe care le consacără legea noastră, sunt: 1° aceea a femeilor măritate pentru asigurarea dotei lor alienabile (art. 1753, 1°, 1754—1761); 2° aceea a minorilor și interzișilor asupra imobilelor tutorului lor (art. 1753, 2°, 1762—1767); 3° ipoteca Statului, comunelor și stabilimentelor publice asupra bunurilor percepților și administratorilor *comtabili*, iar nu *centrali*, după cum din eroare se exprimă legea (art. 1753, 3°, 1768); 4° ipoteca legatarilor asupra imobilelor moștenirii, pentru asigurarea plăței legatelor lor (art. 902 § 2); 5° și în fine, ipoteca în care degerează privilegiile cari n'au fost înscrise în termenul fixat de lege (art. 1745), care este tot o ipotecă legală⁽¹⁾. Art. 1753, care enumără ipotecile legale, mărginindu-le numai la *trei*, nu este deci complet. (Vezi și *infra*, p. 566, 567).

Ipotecile legale admise de legea noastră.

cât și în dreptul nostru anterior (art. 586 C. Calimach), Martou, *op. cit.*, II, 707. p. 323; Cloes, *Idem*, II, 994, p. 28 urm.; Delbecque, *Révision du régime hypothécaire*, 232, p. 188 urm.; Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 248—251, p. 165, 166; *Pand. belges*, v^o *Hypothèque testamentaire*, etc.

Alătura cu ipoteca testamentară, ar figură, după unii, în legea belgiană, și ipoteca legală a legatarilor. Vezi Martou, *op. cit.*, II, 708. — *Contră*: Delbecque, *op. cit.*, 232, p. 188, 189; Lemaire-Boseret, *op. cit.*, 248, p. 165; Thiry, IV, 515, p. 449, etc., după cari ipoteca legală a legatarilor ar fi fost virtual abrogată în Belgia (argument din lucrările pregătitoare ale legii ipotecare din 1851).

Ipoteca legatarilor în Belgia. Controversă.

(1) Încât privește cazurile din dreptul roman, în care există o ipotecă tacită, vezi Dig., *In quibus causis pignus, vel hypotheca tacite contrahitur*, 20, 2. În legislația actuală, multe din aceste ipoteci tacite sunt clasificate între privilegiile. Cpr. Troplong, *Privil. et hypothèques*, II, 416. Vezi încât privește ipotecile tacite din dreptul roman, Alex. Em. Lahovary, *Les hypothèques tacites, thèse de doctorat, retenue par la faculté de droit de Paris* (1880).

Bunurile cari pot fi ipotecate.

Art. 1750. — Se pot ipoteca ⁽¹⁾:

1° Imobilele cari sunt în comerț, cu accesoriile lor, ce după lege se privesc ca imobile (art. 462 urm., 963, 1777 C. civ.; art. 5 L. p. înființarea domeniului Coroanei din 10 Iunie 1884; art. 45 L. ipotec. belgiană din 1851);

2° Uzufuctul acestor imobile și accesorii. (Art. 471, 488 urm., 492, 1770, 1824 C. civ. Art. 7 L. minelor din 1905. Art. 2118 C. fr. Art. 45, 2° L. ipotec. belgiană din 1851)⁽²⁾.

Art. 1751. — Mobilele nu pot fi ipotecate. (Art. 472 urm., 1909 C. civ. Art. 2119 C. fr. Art. 46 L. ipotec. belgiană din 1851)⁽³⁾.

Art. 1752. — Nu se aduce nicio modificare prin acest cod dispozițiilor legilor maritime, în privința navelor și bastimentelor de mare. (Art. 490 urm., 678—694, 784 C. com. Art. 2120 C. fr.).

Ipotec. imobilelor prezente.

Legea determină în mod limitativ bunurile ce pot fi ipotecate. Numai imobilele prezente, *nu însă și acele viitoare*

(1) Textul corespunzător francez are o formulă mai energică, când zice: sunt *singure* susceptibile de ipotecă, etc.

(2) Textul belgian (art. 45, 2°) mai vorbește încă de emfiteoză și de suprafață, despre care textul nostru nu vorbește. Vezi *infra*, p. 564, nota 5.

(3) Art. 2119 din codul fr. și art. 46 din legea belgiană, reproducând o maximă a vechiului drept francez, consacrată prin art. 447 al cutumei din Orléans și art. 170 al Cutumei Parisului (vezi Valette, *op. cit.*, p. 214, notele 1 și 2), zic că: „*les meubles n'ont pas de suite par hypothèque*„. „*En France*, zice Loyseau, *c'est une vieille règle du droit coutumier et comme un proverbe de pratique que meuble n'a point de suite par hypothèque*“. Cpr. Martou, *op. cit.*, II, 712, p. 321; Troplong, *Idem*, II, 395 urm. Vezi și *supra*, p. 447. Unii autori critică însă această formulă, preferind pe cea admisă de legea noastră, și anume: că *mobilele nu sunt susceptibile de ipotecă*. Cpr. Mourlon, III, 1441; Laurent, XXX, 193; Colmet de Santerre, IX, 79 *bis*. Valette, *op. cit.*, 129, p. 217, etc. Vezi asupra regulii că „*les meubles n'ont pas de suite par hypothèque*“, Valette, *Mélanges de droit, de jurisprudence et de législation*, I, p. 247 urm.

Dr. roman.
Ipotecarea
mobilelor.

Știm, din contra, că, la Rămăni mobilele puteau fi ipotecate, ca și imobilele. „*Quod emptionem venditionemque recipit, etiam pignorationem recipere potest*“, zice Gaius (L. 9 § 2, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1). Vezi și L. 1 § 2, Dig., *Quæ res pignori vel hypothecæ datæ obligari non possunt*, 20, 3. Mai vezi Institut. Justinian, 4, 6, *De actionibus*, § 7. Cpr. Troplong, *Privil. et hypothèques*, II, 394; Martou, *Idem*, II, 711, etc.

(art. 1775), cari sunt în comerț, pot fi ipotecate, pentrucă numai ele pot face obiectul unui contract (art. 963) și pot fi vândute la licitație. Acest principiu rezultă din combinarea art. 1750 cu art. 1824. În adevăr, primul text enumeră imobilele ce pot fi ipotecate, iar al doilea, imobilele susceptibile de expropriere silită. Or, ambele texte vorbesc de aceleași imobile. Acest principiu se justifică prin însăși natura ipotecei, care conferă creditorului dreptul de a vinde prin licitație bunurile afectate la siguranța creanței sale, spre a fi plătit din prețul lor. Or, la ce ar mai servi ipoteca constituită asupra unui bun, care n'ar putea fi vândut spre satisfacerea creditorului? *Quo mihi pignus, si id vendere non liceat?* zicea Cujacius⁽¹⁾.

Astfel, nu pot fi ipotecate: 1° imobilele cari fac parte din domeniul public al Statului, al județelor și al comunelor⁽²⁾; 2° imobilele cari fac parte din domeniul Coroanei⁽³⁾; 3° dreptul care rezultă din concesiia unui teren într'un cimitir⁽⁴⁾; 4° pământurile rurale date clăcașilor⁽⁵⁾; 5° imobilele

Imobilele cari nu pot fi ipotecate.

(1) Cpr. Mourlon, III. 1434; Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 4378, etc.

(2) Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, II, 910, p. 22 (ed. a 3-a); Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 4369 și v^o *Domaine*, 962 urm., etc. Vezi tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, p. 203 urm. p. 214 și 215 (ed. a 2-a).

Cât pentru bunurile cari fac parte din domeniul privat al Statului, comunelor, județelor, etc., ele fiind în comerț, pot fi ipotecate. Asupra acestui punct nu mai încap nicio îndoială. Vezi tom. III suscitată, p. 213, 214. Cpr. Cloes, *Privil. et hypothèques*, II, 1019, p. 53.

Domeniul privat al Statului.

(3) Art. 5 din L. pentru înființarea domeniului Coroanei dela 10 Iunie 1884. „Imobilele domeniului Coroanei, zice acest text, sunt inalienabile și imprescriptibile; ele nu pot, prin urmare, fi vândute, schimbate, dăruite, ipotecate sau supuse la orice altă sarcină, de orice natură ar fi”. Vezi tom. III, suscitată, p. 136, *ad notam* și p. 607, *ad notam* (ed. a 2-a).

Domen. Coroanei.

(4) Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 915 bis, p. 27 (ed. a 3-a) și autoritățile citate acolo. Vezi asupra caracterului concesiiei de terenuri într'un cimitir (chestie controversată), tom. III, partea I, al Coment. noastre, p. 719, nota 1 (ed. a 2-a) și tom. IX, p. 33.

Concesiia de terenuri într'un cimitir.

(5) Vezi tom. III suscitată, p. 134, *ad notam*, și autoritățile citate acolo. Cpr. Cas. rom. *Cr. judiciar* din 1908, No. 59 și Bult. 1908, p. 813.

dotale cari, în principiu, sunt inalienabile (art. 1248)⁽¹⁾, etc.

Impărțirea
imobilelor.

Știm că legea împarte imobilele: 1° în imobile prin natura lor; 2° în imobile prin incorporare; 3° în imobile prin destinație (art. 467, 469); 4° și în imobile prin obiectul la care se aplică (art. 471)⁽²⁾.

Toate aceste imobile intră, în genere, în categoria bunurilor ce pot fi ipotecate⁽³⁾.

Ipotec. părței
îndivize dintr'un
imobil.

Partea indiviză a unui imobil poate și ea fi ipotecată de către proprietarul ei, însă validitatea ipotecei va atârna de împărțea; ceea ce însemnează că ipoteca va fi validă

(1) P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 352; Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3364; Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 4380, și deciziile citate acolo.—Imobilele dotale vor putea însă fi ipotecate, de câteori o clauză specială din convenția matrimonială permite ipotecarea lor. Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1779, *in fine*, p. 345 (ed. a 2-a). Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 244, 245, 262 și 395.

Instrăinarea
imobilului do-
tal nu auto-
rizează ipote-
carea lui.
Controversă.

Clauza prin care se permite instrăinarea imobilului dotal nu autorizează ipotecarea lui, deși chestia este controversată, pentru că ipoteca este mai periculoasă decât instrăinarea directă. Aici nu se aplică deci adagiul cunoscut: *Qui peut le plus, peut le moins*. Vezi autoritățile citate în tom. VIII al Coment. noastre, p. 263, nota 5. Vezi și *infra*, p. 583, nota 1.

Autoriz. dată
soților de a
ipotecă un
imobil dotal
nu poate fi
întinsă la alte
imobile do-
tale.

S'a decis, în aceeași ordine de idei, că autorizarea dată soților căsătoriți sub regimul dotal de a-și ipotecă unul din imobilele lor dotale este specială în sensul că nu poate întinde consecințele sale decât asupra imobilului anume prevăzut în autorizație; așa că, potrivit acestui principiu, creditorul ipotecar care, prin vânzarea imobilului dotal ce i s'a ipotecat nu s'a acoperit, nu mai poate urmări și altă avere dotală a soților pentru despăgubirea sa. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1910, No. 14, p. 115 care, în motivele sale, se referă la părerea noastră. Vezi în același sens, Gr. Dimitrescu, *Dreptul* din 1910, No. 13. Vezi și Trib. Iași, *Dreptul* din 1910, No. 50 (cu nota d-lui Gr. Dimitrescu).

(2) Vezi tom. III, partea 1-a, al Coment. noastre, p. 141 (ed. a 2-a).

Becurile de
gaz, sobele,
etc. fac parte
din imobilul
ipotecat.

(3) Vezi Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2118, No. 3; T. Huc, XIII, 171, p. 214.—Astfel, s'a decis că becurile de gaz sau de lumină electrică, precum și sobele de fer sau de tuciu, așezate într'un otel, fac parte integrantă dintr'ansul și formează gajul creditorilor ipotecari asupra imobilului. C. București, *Dreptul* din 1882, No. 66. Cpr. și Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1882, No. 9, pag. 78. Vezi *infra*, pag. 560, nota 3 și p. 601. Mai vezi și tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, p. 168.

dacă imobilul ipotecat va cădea în lotul lui (art. 786), soluție formal admisă prin art. 679 din codul italian⁽¹⁾. (Cpr. art. 1108 C. Calimach, 829 C. austriac).

De aceea nu este prudent de a primi o ipotecă dela un proprietar în indiviziune. Spre a fi mai sigur, creditorul ipotecar va avea grija de a face să consimte la ipotecă toți coproprietarii în indiviziune, după cum se procede în privința Creditului fonciar⁽²⁾.

În prima categorie a imobilelor, ce pot fi ipotecate, intră necontestat fondurile de pământ, cu accesoriile și dependențele lor, căci pământul este, în realitate, singurul lucru imobil prin natura sa⁽³⁾.

Fruitele imobilelor fiind imobile prin încorporație, cât timp se găsesec încă prinse de rădăcini, sunt, în calitatea lor de accesorii, ipotecate odată cu pământul din care fac parte⁽⁴⁾.

Ipotec. fondurilor de pământ.

Fruitele imobilelor ipotecate.

⁽¹⁾ Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 542 și 547. Cpr. Mourlon, III, 1435, text și nota 1. Vezi și *infra*, p. 576, 577, 705.

S'a decis, cu drept cuvânt, că coproprietarii indivizi ai unui imobil nu pot exercita, unul contra altuia o acțiune în revendicare relativă la acel imobil, ei putând cere numai divisiunea, de oarece nici unul din ei nu este proprietarul unei părți distincte; cu toții având dreptul asupra fiecărei molecule a imobilului în indiviziune, nici unul din ei nu poate invoca un drept exclusiv ca acela pe care îl presupune acțiunea în revendicare. Cas. rom. Revista *Jurisprudența* din 13 Noembrie 1910, No. 34, p. 535; *Dreptul* din 1910, No. 77 și *Cr. judiciar*, din 1911, No. 11. Vezi și tom. III, partea 1-a, al Coment. noastre, p. 232, *ad notam*, p. 274, precum și tom. IX, p. 542.—S'a decis însă că unui creditor ipotecar, a cărui ipotecă are de obiect partea indiviză dintr'o moștenire, și care cere împărțirea acelei moșteniri, nu i se poate opune art. 1825 C. civil, căci ceea ce proibă acest text este ca un creditor personal al unuia din comostenitori, să nu poată urmări partea indiviză a acestuia; dar când partea convenită acestui moștenitor este determinată prin împărțeala ce s'ar face, a obliga pe creditor, spre a urmări această parte, să facă a se procede la împărțeala și a acestei părți între moștenitorii debitorului, este a întinde dispoziția acestui text la un caz neprevăzut de lege și a cere îndeplinirea unei proceduri inutile, din cauza indivizibilității ipotecei. Cas. rom. Bult. 1899, consid. dela p. 1097. *Vezi infra*, explic. art. 1825, p. 763 urm.

⁽²⁾ Vezi Gr. Vulturescu, *Creditul fonciar*, p. 196 (ed. a 2-a, 1905).

⁽³⁾ Vezi tom. III, partea 1-a al Coment. noastre, p. 141 (ed. a 2-a).

⁽⁴⁾ Baudry et Loynes *op. cit.*, II, 914; T. Huc. XIII, 171; Pla-

Acț. în revendicare din partea coproprietarilor în indiviziune.

Minele.

Minele, fiind imobile prin încorporație cât timp nu sunt extrase din pământ, sunt ipotecate odată cu fondul din care fac parte⁽¹⁾.

Dr. de concesiune al unei mine.

Mai mult încă, dreptul de concesiune al unei mine, fiind un drept *imobiliar*, poate fi ipotecat deosebit de proprietatea suprafeței. Există deci în specie două imobile, de care se poate dispune în mod separat :

Art. 7 L. minelor.

„Dreptul de exploatare (al unei mine) se concede pe șaptezece și cinci ani, zice art. 7 din legea minelor dela 1895; *el este imobiliar, transmisibil ca orice alt bun, susceptibil de ipotecă și privilegiu*, și distinct de proprietatea suprafeței“⁽²⁾.

Concesiunea dreptului de a exploata terenurile petrolifere. Drept real mobil.

Dar dacă aceasta este adevărat în privința minelor, art. 1 din legea dela 9 Maiu 1904 pentru regularea și consolidarea drepturilor de a exploata petrolul și ozecherita pe proprietățile particulare, declară că dreptul concesionarului de a exploata terenurile petrolifere, date în concesiune de către particulari, este un drept real *mobiliar*; de unde rezultă că el nu poate fi ipotecat, iar vânzarea sau concedarea unei mine de petrol, este o vânzare *mobiliară*⁽³⁾.

niol, II, 2735, 2737; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2118, No. 40 urm., etc.

Dreptul proprietarului de a percepe fructele imobilului ipotecat.

Ipoteca nu împiedică însă pe proprietar de a percepe fructele și de a le vinde, pentrucă ea nu-i ridică dreptul de a se folosi de lucrul său. Se exceptează însă, bine înțeles, cazurile de fraudă, în care creditorul ipotecar va putea exercita acțiunea pauliană contra terților dobânditori (art. 975). Planiol, II, 2737 și 3083 (ed. a 5-a).

Art. 514 Pr. civ.

Art. 514 din procedura civilă declarând nulă de drept orice înstrăinare a imobilului urmărit, făcută de debitor în urma transcrierii comandamentului, se înțelege că debitorul nu va putea înstrăina fructele sau recoltele cari, în momentul acestei transcrieri, erau încă prinse de rădăcini (*sunt pars fundi*). Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 914, p. 25 (ed. a 3-a).

⁽¹⁾ Vezi tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, p. 141, 142.

⁽²⁾ Vezi tom. III menționat, p. 142 (ed. a 2-a). — Această dispoziție este împrumutată dela legea franceză asupra minelor din 21 Aprilie 1810 (art. 8 și 19). Vezi Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 915, p. 26; P. Pont, *Idem*, I, 370, p. 399 (ed. a 3-a); T. Huc, IV, 133; Planiol, I, 2204 (ed. a 5-a), etc.

⁽³⁾ Vezi tom. III menționat, p. 142 (ed. a 2-a). — S'a decis că dreptul de revizuire, în materie de consolidarea terenelor petrolifere, este inexistent nu numai în privința hotărârilor

Tot astfel, dreptul de farmacie, nefiind un bun imobiliar nici prin natura lui, nici prin destinație, nici prin obiectul la care se aplică, ci un lucru *mobilită incorporeal*, ca atare, nu poate fi ipotecat, ci numai amanetat⁽¹⁾.

Neipot. dr. de farmacie.

De asemenea, dreptul de ipotecă nu mai poate astăzi fi ipotecat, ca altă dată⁽²⁾, însă se poate ajunge la acelaș rezultat, subrogându-se pe altul în drepturile creditorului ipotecar⁽³⁾.

Neipot. dreptul de ipotecă.

Apoi, știm că creanțele, fie chiar ipotecare, pot fi amanetate (art. 1687 C. civ.)⁽⁴⁾.

Art. 1687 urm.

Clădirile ridicate de proprietarul unui fond, pe fondul său propriu pot, necontestat, să fie ipotecate de acest din urmă, întrucât clădirile sunt imobile prin încorporație (art. 463 C. civ.). *Quod solo inædificatur, solo cedit*⁽⁵⁾.

Ipotec. clădirilor.

Chestiunea este însă de a se ști dacă locatarul, arendașul sau uzufructuarul pot să ipoteceze construcțiile făcute de ei pe terenul închiriat, arendat sau supus uzufructului. Această chestiune este foarte controversată. După unii, construcțiile făcute de locatar sau arendaș pe terenul închiriat sau arendat, nu pot fi ipotecate de el, pentru că clădirea nefiind considerată ca imobil decât ca un accesoriu al pământului, nu poate fi considerată ca atare față de constructorul ei, care nu este proprietarul solului. Față de el, clădirea nu poate să aibă alt caracter decât acela al materialului care o compune, adecă trebuie să fie considerată ca

Clădirile făcute de chiriaș sau arendaș pe fondul închiriat sau arendat. Controversă.

primei instanțe, adecă a comisiei de consolidare, ci și în privința deciziilor Curților pronunțate în această materie. C. Craiova, *Dreptul* din 1911, No. 22, p. 175, 176.

(1) C. Galați, *Dreptul* din 1902, No. 37. Vezi în privința amanetării unui fond de farmacie, *suprà*, p. 243, nota 1.

(2) *Hypothèque sur hypothèque ne vaut*. Cpr. Cloes, *Privil. et hypothèques*, II, 1031, p. 63.—La Romani și în vechiul drept francez, se urmă, din contra, maxima: *Pignus pignori dari potest*. Cpr. L. 13 § 2, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20. 1. Vezi Pothier, *Hypothèques*, IX, 39; Planiol, II, 2731; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 945 urm; Pand. fr., *v^o cit.*, 4623 urm., etc.

Dr. roman și dr. vechiu fr.

(3) Cloes, *op. cit.*, II, 1931, p. 63; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2118, No. 100, 101, și autoritățile citate acolo. Vezi *infrà*, explic. art. 1778, 1779, p. 606 urm.

(4) Vezi *suprà*, p. 253 urm. Cpr. Planiol, II, 2731.

(5) Vezi tom. III, parte 1-a, al Coment. noastre, p. 143 (ed. a 2-a).

lucru mobil⁽¹⁾; deci, o asemenea clădire nu poate, în principiu, fi ipotecată de către constructorul ei⁽²⁾.

Ipotec. imobilelor prin destinație.

Art. 1750 dispune că pot fi ipotecate nu numai imobilele cari sunt în comerț, ci și accesoriile lor cari, după lege, sunt privite ca imobile, adică: imobilele prin destinație. Aceste imobile sunt lovite de ipotecă odată cu fondul din care fac parte, fără ca să fie nevoie de vreo stipulație expresă în această privință⁽³⁾. (Vezi și *infra*, p. 600).

(1) *Contrà*: C. Grenoble și Paris, D. P. 1905. 2240 (cu nota lui Planiol); D. P. 74. 2. 21; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 930.

(2) Vezi în acest sens, Laurent, V, 415 și XXX, 215 urm.; Demolombe, IX, 168; Martou, *Privil. et hypothèques*, III, 935; Guillouard, *Louage*, I, 299, și *Hypothèques*, II, 651; Beudant *Sûretés personnelles et réelles* I, p. 294, nota 1.—*Contrà*: P. Pont, *op. cit.*, I, 359 și II, 634; Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 197, p. 136. Cpr. C. Toulouse, D. P. 85. 2. 139. Mai vezi T. Huc, XIII, 173, *in fine*; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1298, după cari locatarul sau arendașul ar putea, în tot timpul contractului, să ipoteceze clădirile ridicate de dânsul pe terenul închiriat sau arendat, de câteori el a fost autorizat de locator a face construcții, cu dreptul de a fi proprietarul lor. Acest sistem este în genere primit de jurisprudență. Vezi C. Paris, D. P. 92. 2. 409 (cu nota lui Planiol). Vezi în privința construcțiilor făcute de locatar sau arendaș pe terenul închiriat sau arendat, tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, p. 333, n. 1 (ed. a 2-a) și tom. IX, p. 165 urm., unde se arată controversa. Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2118, No. 11 urm. și în special, Cuenot, *Des constructions élevées par un locataire sur les lieux loués* (teză p. doctorat, Paris, 1892). Mai vezi Ernest Dubois, *Des droits du locataire qui a élevé des constructions sur le terrain loué*, *Revue pratique du droit français*, tom. 14, anul 1862, p. 174—186, etc.

(3) Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 916; Aubry et Rau, III, § 259, p. 204 (ed. 5-a); Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2118, No. 53, și autoritățile citate acolo; Pand. fr., *v^o Privil. et hypothèques*, 4550; C. Orléans, *Pand. Périod.* 88. 2. 13; C. București, *Dreptul* din 1882, No. 66. Această din urmă decizie pune în principiu că instalările și becurile de gaz sau de lumină electrică, etc., precum și sobele de fer sau de tuciu așezate într'un ospel, fac parte integrantă dintr'însul și, ca atare, formează gajul creditorului ipotecar asupra imobilului. Vezi tom. III, partea 1-a, al Coment. noastre, p. 168. Vezi *suprà*, p. 556, nota 3 și *infra*, p. 601.—Imobilele prin destinația nefiind însă considerate ca imobile decât printr'o

Imobilizarea prin destinație, încetând odată cu cauza care a produs-o, proprietarul poate, făcând să înceteze imobilizarea, să înstrăineze aceste mobile, și terții dobânditori de bună credință nu sunt supuși acțiunii creditorului ipotecar, căci ipoteca nu poate să existe asupra mobilelor (art. 1751).

Efectele încetării imobilizării prin destinație.

Creditorul ipotecar ar putea însă să se opue la predarea acestor mobile chiar unui achizitor de bună credință, dacă proprietarul le-ar fi înstrăinat fără a le predă (¹).

Art. 1750 mai dispune că uzufructul asupra imobilelor și accesoriilor lui poate fi ipotecat, pentru că uzufructul imobiliar este imobil prin obiectul la care se aplică (²).

Ipotec. uzufructului imobiliar.

Uzufructul fiind însă un drept esențialmente vremelnic (art. 557, 559), se înțelege dela sine că și ipoteca de care el va fi grevat va fi tot temporară (³). *Nemo plus juris ad*

Ipotecă vremelnică.

ficțiune a legii, în calitatea lor de accesorii ale imobilului, nu pot fi ipotecate deosebit de acest imobil. Baudry et Loynes, *op. și loco supra cit.*; Dalloz, *op. și loco cit.*, No. 65, etc.

- (¹) Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 917 și III, 2006; Baudry—Lacantinerie, *Précis*, II 1499 *in fine*, p. 927 (ed. a 9-a).
 (²) Cpr. L. 11 § 2, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20. 1. Codul german nu admite, din contra, ipotecarea uzufructului imobiliar. Vezi *supra*, p. 320.
 (³) Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2118, No. 70; Pand^{fr.}, v^o *Privil. et hypothèques*, 4581, etc.

Există, cu toate acestea, o cauză de stingere a uzufructului care, necontestat, nu atrage stingerea ipotecei constituită asupra uzufructului. Aceasta este consolidarea (art. 557 § 1), așa că ipoteca cu care uzufructuarul ar fi grevat dreptul său, va continua să subziste cu toată consolidarea îndeplinită fie în persoana proprietarului, fie în aceea a uzufructuarului. În adevăr, în ambele cazuri, creditorul ipotecar va putea să urmărească și să vândă prin licitație dreptul de uzufruct, care față de dânsul nu este stins, ca și cum consolidarea n'ar fi avut loc. Vezi Baudry-Lacantinerie, *Précis*, I, 1609 și II, 1504, *in fine* (ed. a 9-a); Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 924; P. Pont, *Idem*, I, 383; Laurent, VII, 58; Pand^{fr.}, v^o *Privil. et hypothèques*, 4584, etc.

Consolidarea uzufructului nu aduce stingerea ipotecei.

Renunțarea din partea uzufructuarului nu va putea, de asemenea, să aducă niciun prejudiciu creditorului ipotecar, pentru că, prin constituirea ipotecei, el a renunțat la dreptul de a dispune de uzufruct. Vezi Guillouard, *Privil. et hypothèques*, II, 669; Troplong, *Idem*, II, 891; Pand^{fr.}, v^o *cit.*, 4586; Mourlon, III, 1437; Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*,

Renunțarea din partea uzufructuarului. Controversă.

alium transferre potest quam ipse habet. Textul belgian (art. 45) și acel francez (art. 2118) sunt exprese în această din urmă privință.

Drepturile
creditorului
ipotecar al
uzufructului.

Ipoteca lovind numai dreptul de uzufruct, nu însă și fructele cari constituiesc emolumentul lui, creditorul ipotecar al uzufructului nu va avea drept la fructe, ci va putea numai să vândă uzufructul și să-l urmărească în orice mână s'ar găsi ⁽¹⁾.

Acel care are plina proprietate a unui imobil ar putea, după părerea dominantă, să constituie o ipotecă numai asupra uzufructului, plina proprietate rămânând liberă ⁽²⁾.

Și *vice-versa*, proprietarul deplin ar putea să ipoteceze numai nuda proprietate, uzufructul rămânând liber ⁽³⁾.

202, p. 138.—*Contrà*: Laurent, XXX, 212; Martou, *Privil. et hypothèques*, II, 734, etc.

Stingerea uzu-
fructului prin
abuzul folo-
sinței. Con-
troversă.

Tot controversată este și chestiunea de a se ști dacă, în caz de stingerea uzufructului prin abuzul folosinței (art. 558), ipoteca asupra uzufructului continuă a subzista sau este stinsă. Se decide în-generă că, cu toată încetarea uzufructului, ipotecile constituite de uzufructuar vor continua să subziste, afară de cazul când decăderea pentru abuz va fi pronunțată atât contra uzufructuarului cât și contra creditorului ipotecar. Cpr. Guillouard, *Privil. et hypohtèques*, II, 670; Baudry et Loynes, *Idem*, II, 926; Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 202, p. 138.—*Contrà*: Laurent, VII, 86; T. Huc, IV, 248, etc., după cari pedeapsa pronunțată contra uzufructuarului pentru abuz de folosință nu atinge niciodată ipotecile constituite de acest din urmă. Vezi asupra acestei controverse, tom. III parte 1-a, al Coment. noastre, p. 567.

(1) Persil, *Régime hypothécaire*, I, p. 313, 314, No. 13 și *Quest. sur les privilèges et hypothèques*, p. 185 urm. (ed. din 1820). Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 4559 urm.; P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 382, p. 411 (ed. a 3-a); Troplong, *Idem*, II, 400; Baudry-Lacantinerie, *Précis*, II, 1501, p. 298 (ed. a 9-a), etc.—*Contrà*: C. Turin (24 Apri. 1810), decizie criticată de toți autorii.

(2) Laurent, XXX, 211; P. Pont, *op. cit.*, I, 381; Troplong, *Idem*, II, 400; Baudry-Lacantinerie, *Précis*, II, 1502 (ed. a 9-a); Mourlon, III, 1437, nota 1.—*Contrà*: Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 920; Guillouard, *Idem*, II, 666; Martou, *Idem*, II, 735; Aubry et Rau, III, § 259, p. 203, nota 6; Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 201, p. 138. Vezi și Pand. fr., v^o *cit.*, 4562 urm. Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2118, No. 78, 79.

(3) Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 920; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2118, No. 80.

Se decide însă, în genere, că uzufructul legal al părintelui nu este susceptibil de ipotecă⁽¹⁾, după cum prevede anume atât art. 1967, 2° din codul italian cât și legea bulgară asupra privilegiilor și ipotecilor din 19 Ianuar 1908⁽²⁾; nici acel al bărbatului asupra bunurilor dotale ale femeii sale⁽³⁾.

Motivele ce se invoacă în susținerea acestei soluții, sunt că folosința părintelui și aceea a bărbatului au fost instituite într'un scop determinat, dela care nu pot fi distrase.

Nu vedem însă pentru ce femeia săracă nu și-ar putea ipotecă uzufructul legal pe care ea îl are, în baza art. 684, față de descendenții bărbatului, dacă averea acestui din urmă se compune din imobile.

Trebue însă să considerăm ca susceptibile de ipotecă dreptul de folosință conferit acelor trimesi în posesiunea provizorie a bunurilor unui absent, în baza art. 112 C. civ. Dreptul conferit acestor persoane nu este, în adevăr, un drept de uzufruct propriu zis, adică o dezmembrare a proprietății, ci un simplu drept de administrație⁽⁴⁾.

Deși dreptul de uz și de abitație au o analogie oarecare cu uzufructul, totuși, după părerea aproape unanimă a autorilor, aceste drepturi nu pot fi ipotecate, pentru că, în principiu, ele sunt incesibile (art. 571, 573⁽⁵⁾).

Ipotec. uzufructului legal. Controversă.

Art. 684
C. civ.

Art. 112
C. civ.

Neipotec. uzufructului și abitației. Controversă.

(1) Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 291; Baudry, *Précis*, II, 1503 (ed. a 9-a); Martou, *op. cit.*, II, 736; Thézard *op. cit.*, 39; P. Pont, *op. cit.*, I, 379; Vigié, III, 1327; Répert. Sirey, v^o *Hypothèque*, 188; Aubry et Rau, IV, § 550 *bis*, p. 84 (ed. a 4-a); Demante, II, 120 *bis*. Vezi și tom. II al Coment. noastre, p. 512 (ed. a 2-a).—*Contrà*: Laurent, XXX, 209 *bis*; Duvergier, *Vente*, I, 213. Vezi asupra acestei controverse, Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 4570 urm.

(2) Vezi *Ann. de législ. étrangère*, tom. 38, anul 1908, p. 638 urm.

(3) Thézard, *loco supra cit.* și autoritățile citate în nota precedentă. Vezi și tom. VIII al Coment. noastre, p. 224, nota 5 și p. 229.—*Contrà*: Laurent, XXX, 210.

(4) P. Pont, *op. cit.*, I, 380, p. 410 (ed. a 3-a); Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 923; Pand. fr., v^o *cit.*, 4580, etc.

(5) Planiol, II, 2728; Thiry, IV, 447; Mourlon, III, 1439; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 927; Guillouard, *Idem*, II, 673; Pand. fr., v^o *cit.*, 4591, și toți autorii, afară de Grenier (*Tr. des hypothèques*, I, 140) și de Battur (*Privil. et hypothèques*, II, 232), cari susțin că uzul pădurilor este susceptibil de ipotecă. P. Pont (*op. cit.*, I, 384, p. 414) zice însă că aceasta este o eroare manifestă.

Neipotec. ser-
vituților in-
dependent de
fondul la cari
sunt alipite.

In privința servituților, toți autorii sunt de acord spre a decide că ele nu pot fi ipotecate independent de fondurile la cari sunt alipite. Ipoteca fondului dominant cuprinde însă toate servituțiile active pe care le are acest fond, de oarece ele nu pot fi separate de el. Ele sunt deci ipotecate și vândute odată cu fondul⁽¹⁾.

Neipotec.
dreptului lo-
catarului sau
arendașului.

Chestiunea de a se ști dacă dreptul locatarului sau arendașului, care rezultă dintr'un contract de locațiune sau de arendă, poate sau nu să fie ipotecat, este controversată; însă dreptul locatarului sau arendașului fiind, precum știm, după o doctrină și o jurisprudență aproape constantă, un drept de creanță, adecă un drept personal⁽²⁾, se înțelege că un asemenea drept nu este susceptibil de ipotecă⁽³⁾.

Amanet. dr.
de locațiune.

Știm însă că dreptul de locațiune al imobilului, în care se exercită un fond de comerț, poate fi constituit amanet⁽⁴⁾.

Emfiteoza.

Încât privește emfiteoza, ea fiind astăzi un drept real, ca și altă dată, se înțelege că bezmănarul va putea să-și ipoteceze dreptul său⁽⁵⁾.

Dreptul de
superficie.

Chestiunea de a se ști dacă dreptul de superficie există și la noi ca drept real imobiliar, este controversată. Dacă s'ar admite însă, așa cum credem, că se poate și la noi ca cineva să aibă clădiri, plantații sau alte lucrări asupra unui fond, care ar fi proprietatea altuia⁽⁶⁾, se înțelege că nimic nu s'ar opune ca superficialul să-și ipoteceze super-

(1) Planiol, II, 2729, și 2739; Baudry et Chauveau, *Des biens*, 803; Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, II, 928; Guil-louard, *Idem*, II, 673; Pand. fr., *v^o cit.*, 4594, și toți autorii. Cpr. C. Paris, D. P. 98. 2. 497 (cu nota lui Planiol); Sirey, 1900. 2. 137 (cu nota lui Tissier), etc.

(2) Vezi tom. III, partea 1-a, al Coment. noastre, p. 221 urm., nota 1 și tom. IX, p. 28 urm., nota 2.

(3) Vezi autoritățile citate în tom. IX al Coment. noastre, p. 31, nota, *in fine*. Cpr. Planiol, II, 1709, p. 565 (ed. a 5-a).

(4) Vezi *suprà*, p. 243 și 252.

(5) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 439. Aceeaș soluție este, în genere, admisă și în Franța, unde însă chestia este contro-versată. Cpr. Planiol, II, 2730; Pand. fr., *v^o cit.*, 4612 urm. Textul belgian (art. 45, 2°) vorbește, pe lângă uzufructul imobiliar, de ipotecarea dreptului de emfiteoză și de super-ficie. Cpr. art. 1967, 3° C. italian. Vezi *suprà*, p. 554, nota 2.

(6) Vezi tom. III, partea 1-a al Colment. noastre, p. 222 urm. (ed. a 2-a) și tom. IX, p. 38, nota 3.

ficia sa, după cum și proprietarul pământului poate să-și ipoteceze proprietatea sa, soluție admisă atât în Franța ⁽¹⁾ cât și în Belgia (art. 45, 2°).

Această ipotecă nu va supravețui însă dreptului superficialului. Dacă acest drept n'a fost concedat decât într'un mod revocabil și pentru un timp determinat, nu mai începe îndoială că ipoteca se va stinge odată cu însuș dreptul ⁽²⁾.

Cazul când suprafața este revocabilă.

Autorii mai discută chestiunea de a se ști dacă acțiunile imobiliare, adică acele care tind la recunoașterea unui drept asupra unui imobil, pot sau nu fi ipotecate, și se pronunță în favoarea negativei ⁽³⁾; însă Planiol observă, cu drept cuvânt, că chestiunea este rău pusă, pentrucă acțiunea în justiție nu este un drept prin ea însăși, ci o contestație asupra unui drept. Acel care pretinde că are o acțiune reală în privința unui lucru, pretinde a avea un drept asupra acelui lucru, și acest drept va putea fi ipotecat, dacă este imobiliar. O asemenea ipotecă va fi validă, dacă el izbuteste în acțiunea sa, și nulă în caz contrar. Nici într'un caz, deci, însăși acțiunea nu este ipotecată ⁽⁴⁾.

Acțiunile imobiliare.

Ne-a mai rămas să zicem câteva cuvinte despre art. 1751 și 1752.

Primul din aceste texte dispune, contrar regulei de altă dată (vezi *suprà*, p. 554, nota 3), că mobilele nu mai pot astăzi fi ipotecate. Motivele acestei dispoziții sunt următoarele:

Art. 1751.

1° Mobilele putând fi constituite amanet, ipotecarea lor devine inutilă;

2° Dreptul de suită aplicat la mobile ar fi fost o piedică pentru comerț;

3° Dreptul de preferință în privința mobilelor ar fi fost periculos, pentrucă ar fi cu neputință de a se aduce acest drept la cunoștința terțiilor ⁽⁵⁾.

(1) Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 934; Guillouard, *Idem*, II, 658; Thézard, *Idem*, 39; Planiol, II, 2718; Aubry et Rau, III, § 259, p. 203 (ed. a 5-a); Répert. Sirey-Carpentier, v^o *Hypothèque*, 195, etc.

(2) Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 934.

(3) Vezi Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 4626, și autoritățile citate acolo; Mourlon, III, 1440, etc.

(4) Planiol, II, 2732, p. 852 (ed. a 5-a).

(5) Cpr. Mourlon, III, 1446; Laurent, XXX, 193; Troplong, *op. cit.*, II, 395, etc.

Privil. imo-
biliare.

De aceea știm că privilegiile asupra mobilelor nu sunt supuse la nicio publicitate⁽¹⁾.

„Le commerce serait grandement incommodé, zicea Loyseau, même abolí presque tout-à-fait, parce qu'on ne pourrait pas disposer d'une épingle, d'un grain de blé, sans que l'acheteur en pût être évincé par tous les créanciers du vendeur“⁽²⁾.

Ipoteca mo-
biliară.

Aceasta nu împedică însă ca unele mobile să poată, prin excepție, fi ipotecate și astăzi (art. 1752). Acestea sunt: vasele sau corăbiile (art. 490, 495 urm. C. com.) și toate acele lucruri mobile care rămân în posesiunea debitorului, cu toate că sunt afectate, ca siguranță reală, pentru garanțarea unei creanțe (art. 480 C. com., etc.)⁽³⁾.

SECȚIUNEA I

Despre ipotecile legale.

Art. 1753. — Drepturile și creanțele cari se asigură de lege printr'o ipotecă sunt:

1° Ale femeilor măritate asupra bunurilor bărbatului (art. 1242 urm., 1272, 1281, 1754 urm., 1814 C. civ.);

2° Ale minorilor și interzișilor, asupra bunurilor tutorului (art. 343, 348, 390, 415 urm., 435, 454, 1762 urm. C. civ.);

3° Ale Statului, ale comunelor și stabilimentelor publice, asupra bunurilor perceptorilor și administratorilor comptabili (iar nu *centrali*, după cum din eroare se exprimă textul). (Art. 1725, 1768 C. civ. Art. 2121 C. fr.).

Știm că, după art. 1749 § 1, ipoteca legală este aceea care ia naștere în virtutea unei dispoziții speciale a legii, independent de orice convenție a părților. (Vezi *suprà*, p. 553).

Ipotecile
legale.

Art. 1753, precum am mai observat *suprà*, p. 553, este incomplet când, enumerând ipotecile legale, le reduce numai la *trei*, căci la această listă trebuie să mai adăogăm *încă două*, și anume: 4° ipoteca legatarilor asupra imobi-

(1) Vezi *suprà*, p. 343, *ad notam*; 365, nota 2; 367 și 516, nota 3, etc.

(2) Vezi Troplong, *op. cit.*, II, 395, p. 16 (ed. a 4-a, 1845).

(3) Vezi *suprà*, p. 362, nota 2. Cpr. Trib. Vaslui, *Dreptul* din 1911, No. 7.

lelor moștenirii (art. 902 § 2), și 5° ipoteca acelora a căror privilegiu imobiliar a degenerat în ipotecă, din cauză că n'a fost conservat în mod regulat (art. 1745). Așa dar, ipotecile legale sunt în număr de *cinci*, iar nu de *trei*, așa că enumerarea art. 1753 nu este completă. (V. *suprà*, p. 553).

În codul francez mai există încă o ipotecă legală a creditorilor, în caz de faliment, asupra imobilelor falitului (art. 490 și 517 C. com. fr.), ceea ce la noi nu s'a admis⁽¹⁾.

Art. 490, 517
C. com. fr.

§ 1.—Despre siguranțele femeilor măritate (ipoteca legală a femeilor măritate).

Femeea măritată are o ipotecă legală asupra imobilelor bărbatului său, supusă înscripțiunii și specializării. Această ipotecă trece, în principiu, la moștenitorii ei, însă ea poate să dispară în prejudiciul acestor din urmă, de câteori bărbatul este uzufructuar al bunurilor femeii și el este pus în posesiunea acestui uzufruct⁽²⁾.

Ipoteca legală
a femeii mă-
ritate.

Art. 1754—1761 din codul civil, privitoare la ipoteca legală a femeilor măritate, au fost explicate în tom. VIII al Coment. noastre, p. 510—530, unde ne mărginim a trimite pe cititori.

Art.
1754—1761.

Vom adăoga numai că, dacă femeea nu poate nici într'un caz să renunțe, în favoarea bărbatului, la ipoteca sa legală (art. 1281 și 1760), ea poate însă să renunțe la această ipotecă, sau la rangul inscripției sale, în favoarea terțiilor, atunci când însăși legea deroagă dela principiul inalienabilității (art. 1253)⁽³⁾.

Renunțarea
femeii la ran-
gul inscrip-
ției sale în
folosul ter-
țiilor.

S'a decis însă de curând (15 Ianuar 1910) că cedarea rangului ipotecei sale legale, pe care femeea o poate face

(1) Vezi însă art. 853 și 858 din codul nostru de comerț.

(2) Cpr. C. Ager, D. P. 1900. 2. 351; Aubry et Rau, III, § 264 *ter*, p. 414 (ed. a 5-a).

(3) Vezi *suprà*, p. 535, text și nota 2. Cpr. Cas. rom. Bult. 1901, p. 1462; *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 85 și *Dreptul* din 1902, No. 8 și 79; Bult. 1904, p. 959 și *Cr. judiciar* din 1905, No. 2, precum și *Dreptul* din 1905, No. 71. Vezi și tom. VIII al Coment. noastre, p. 528 urm. Vezi asupra acestei chestiuni, Gr. Vulturescu, *Creditul fonciar*, p. 190 urm. (ed. a 2-a, 1905) și *Dreptul* din 1904, No. 5.

în favoarea terțiilor, atunci când se găsește în cazurile anume prevăzute de art. 1253 C. civil, nu mai poate avea loc în cazul când creditorul a dat soțului, în loc de bani, marfă spre a-și continua comerciul său, adică într'alt scop decât acela pentru care cedarea rangului fusese autorizată de justiție⁽¹⁾; și, prin urmare, în atare condiții, cedarea rangului făcută de femeie, urmează a fi anulată⁽²⁾.

Art. 1814
C. civil.

În fine, vom menționa că ipoteca legală a femeii măritate poate, în baza art. 1814 C. civ., să fie mutată de pe un imobil pe altul, destul fiind ca să se constate de judecători că imobilul ce se oferă a fi supus ipotecei are aceeași valoare ca și imobilul asupra căruia se înscriesese ipoteca femeii din capul locului. Transferarea acestei ipotece trebuie să fie menționată pe marginea primei inscripțiuni⁽³⁾.

Ce garantează
ipoteca legală
a femeii.

Nu trebuie să perdem din vedere că, la noi, femeia nu are o ipotecă legală contra bărbatului său decât pentru *dota ei alienabilă* (art. 1754), iar nu pentru orice acțiune ea ar putea să aibă în contra lui⁽⁴⁾.

Instrăin. fon-
dului dotal p.
căutarea să-
nătății soților
sau a copiilor.

(1) În specie, Trib. Ilfov autorizase cedarea rangului femeii pentru căutarea sănătății ei și a copiilor săi. Deși art. 1253 din Codul civil nu prevede acest caz printre acele care autoriză înstrăinarea fondului dotal, totuși atât doctrina cât și jurisprudența admit că înstrăinarea poate avea loc pentru ca unul din soți sau amândoi să-și poată căuta sănătatea. Ar fi straniu, în adevăr, ca soții sau copiii să fie expuși a muri, numai dota să rămăie intactă și neatinsă. Vezi în acest sens, Trib. Gorj și Iași. *Dreptul* din 1889, No. 14 și *Cr. judiciar* din 1903. No. 59 (cu observ. noastră). Mai vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 260 și p. 296, nota 1, în fine. Vezi, de asemenea, consultația ce am dat în favoarea primei Case de economie din Iași, publicată în *Dreptul* din 1903, No. 43, p. 354, 355.

(2) Cas. rom. *Dreptul* din 1910, No. 16. Vezi și *suprà*, p. 535. Tot în acest sens s'a pronunțat și Curtea din Craiova S-a 1-a: ca instanță de trimetere, prin decizia sa din 18 Martie 1911. în afacerea soților Mincu și Toma Blându, afacere în care am pledat noi înșine înaintea Curței. — *Contrà*: C. București. S-a III-a, decizia No. 316 din 15 Decembrie 1907 (decizie casată și nepublicată).

(3) Cpr. C. Galați, *Dreptul* din 1899, No. 16, pag. 132. Vezi și *infra*, explic. art. 1814, p. 731, 732.

(4) Vezi tom. VIII menționat al Coment. noastre, p. 515 urm. — *Contrà*: Trib. Iași, care a decis că *atât după doctrină cât și după jurisprudență* (?) ipoteca femeii garantează nu numai

§ 2. — Despre garanțiile ce sunt obligați a da tutorii în interesul minorilor și interzișilor.

Art. 1762—1767, privitoare la garanțiile minorilor și interzișilor, au fost explicate în tom. II al Coment. noastre, p. 668—688 (ed. a II-a), unde iarăși ne mărginim a trimete pe cetitori, spre a nu face repetiții inutile.

Art.
1762—1767.

Am văzut *suprà*, p. 326 și 327 că legea noastră este asupra mai multor puncte defectuoasă în această privință; de aceea am cerut, între altele, abrogarea art. 1767 din codul civil, care scutește de ipoteca legală pe părinții ce sunt tutorii copiilor lor. Experiența ne dovedește, în adevăr, că multe averi orfanicești au fost nimicite prin negligența și, de multe ori, chiar prin reaua credință a unor părinți denaturați. Legea trebuie deci schimbată cu o oră mai înainte, căci faptul de a-și însuși averea minorilor este o crimă neertată, după cum foarte bine prevede Koranul lui Mahomet.

Necesitatea
de a se abrogă
art. 1767
C. civil.

Iată, în adevăr, cum se exprimă profetul în această privință:

Koranul lui
Mahomet.

„Restituți orfanilor deveniți majori, bunurile lor, și nu le confundați cu ale voastre, aceasta fiind o crimă“ (1).

Și mai departe:

„Acei cari-și însușese pe nedrept averea orfanilor, introduc focul în sânul lor și vor fi odată cuprinși de flăcări arzătoare“ (2).

Până la flăcările infernului de care ne vorbește profetul, este însă bine ca legea pozitivă să intervie cu toată rigoarea ei.

dota ei, dar chiar și averea ei parafernală. Dreptul din 1906, No. 68 (cu observ. noastră critică). — În Belgia se decide, din contra, că orice acțiune a femeii izvorită din căsătorie, fiind garantată prin ipoteca ei, această ipotecă garantează pensia alimentară ce ea a obținut prin pronunțarea divorțului. Trib. Gand, *Flandre judiciaire* din 1889, p. 203. Această soluție este cu desăvârșire inadmisibilă în dreptul nostru.

(1) Mahomet, *Koranul*, capit. IV, § 2 (traducerea Kasimirski, Paris, 1873).

(2) *Idem*, capit. IV, § 11.

§ 3.—Despre garanțiile ce sunt obligați a da Statului, comunelor și stabilimentelor publice, percepțorii și administratorii comptabili.

Art. 1768. — Ipoteca legală a Statului, a comunelor și stabilimentelor publice, asupra bunurilor percepțorilor și administratorilor publici, nu se poate stabili decât asupra bunurilor prezente, iar nu și acelor viitoare. (Art. 1753, 3°, 1775, 1778 C. civ.).

Independent de privilegiile statornicite de legile speciale, la care ne trimete art. 1725 din codul civil, despre care am vorbit *suprà*, p. 368 urm. ⁽¹⁾, Statul, comunele și stabilimentele publice, adecă acele create pentru gestiunea unui serviciu public, precum sunt, de exemplu: ospiciile, spitalurile, azilurile, etc. ⁽²⁾, nu însă și județele, despre care legea nu vorbește ⁽³⁾, au o ipotecă legală asupra bunurilor prezente nu însă și acelor viitoare ale percepțorilor și administratorilor lor comptabili (art. 1753, 3° și 1768), adecă asupra bunurilor acelor funcționari, cari au gestiunea banilor ai căror comptabili ei sunt.

Deoseb. de
codul francez.

Această ipotecă nu este generală, ca în Franța ⁽⁴⁾, ci specială și, ca atare, nu poate fi stabilită asupra bunurilor viitoare a acelor funcționari comptabili.

⁽¹⁾ Cpr. asupra acestei materii, Mourlon, III, 1460 *bis*.

Asociațiile
de ordine
privată.

⁽²⁾ Nu intră în această categorie instituțiile și asociațiile de ordine privată a căror existență, ca persoane morale, a fost autorizată *cu titlu de stabiliment de utilitate publică*, precum sunt, de exemplu: societățile de ajutor mutual, etc., așa că aceste instituții nu au o ipotecă legală asupra bunurilor casierilor și administratorilor lor. Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1209; Mourlon, III, 1460; Aubry et Rau, III, § 264 *quater*, p. 415, 416 (ed. a 5-a), și autoritățile citate acolo; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2121, No. 329, etc.

Județele.

⁽³⁾ În codul francez se decide însă contrariul, deși nici textul fr. nu vorbește de județe. Vezi Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 415, text și nota 2, precum și autoritățile citate acolo; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2121, No. 322; Baudry et Loynes, *Idem*, II, 1209.—Județele au însă, după unele legiuiri speciale, un privilegiu, care garantează creanțele lor. Vezi, de exemplu, art. 7 din legea de urmărire dela 1877, reproduc *suprà*, p. 370, etc.

⁽⁴⁾ Vezi Aubry et Rau, III, § 264, p. 347 și § 264 *quater*, p. 418; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2121, No. 349. Vezi și *infrà*, p. 596, 597.—Statele, comunele și stabilimentele publice străine nu au o ipotecă legală asupra bunurilor funcționarilor lor situate în Franța. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 346, 347.

Ea nu are rang și nu-și produce efectele sale *erga tertios* decât din ziua înscripției sale în registrele respective. Art. 1778.

Despre ipoteca legală a legatarilor.

Această ipotecă este prevăzută de art. 902 § 2. Ea este studiată în tom. IV, sub acest text (1).

Depe ipoteca judiciară.

Ipoteca judiciară, care își avea ființă în codul Calimach (art. 586 și 1997 lit. *d*), nu există în dreptul nostru actual. Am văzut însă, *suprà*, p. 327 urm., cu toată discuția la care această ipotecă a dat loc, că lipsa ei constituie o lacună regretabilă, și am propus din toată convingerea înființarea ei în dreptul actual (2).

(1) Vezi asupra acestei ipoteci, *suprà*, p. 318 și tom. VIII al Coment. noastre, p. 508, nota 1. Mai vezi Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 6457 urm. și *Don. et testaments*, 9220 urm. Vezi și *suprà*, p. 531, nota 1.

(2) S'a decis că ipoteca judiciară neexistând în sistemul ipotecar belgian, o hotărîre pronunțată în Belgia și investită cu forța executorie în Franța, nu poate să producă o ipotecă judiciară în această din urmă țară, exequatorul dat în Franța unei hotărîri străine neavând de scop înființarea pentru creditor a unei garanții pe care legea țării în care el s'a judecat n'o recunoaște, ci numai realizarea în Franța a drepturilor ce rezultă pentru acest creditor dintr'o hotărîre pronunțată în țară străină. Trib. Douai, *Dreptul* din 1911, No. 1, p. 8 (cu observ. noastră). Această sentință este cu desăvârșire interesantă pentru noi, căci ipoteca judiciară neexistând nici în codul nostru, de aici rezultă că o hotărîre emanată de la judecătorii români și care s'ar executa în Franța, n'ar produce acolo ipoteca judiciară admisă de codul francez.

Dr. internațional în privința ipotecei judiciare. Controversă.

Deși această chestiune este controversată, ca tot ce se atinge de dreptul internațional privat, totuși credem, după matură reflexie, că soluția de mai sus, admisă de către tribunalul din Douai, este singură juridică, pentrucă o hotărîre nu poate să producă în țară străină alte efecte decât acele ce produce în țara în care a fost pronunțată. Vezi în acest sens, Despagnet, *Pr. de droit international privé*, 414, p. 1174 (ed. a 5-a); Vincent et Pénaud, *Dictionn. de droit international privé*, v^o *Jugement étranger*, 251; Surville et Arthuys, *Cours élément. de droit international privé*, pag. 475, nota 1 (ed. a 5-a din 1910);

Despre ipoteca testamentară.

Ipoteca tes-
tamentară.

Art. 44 din legea ipotecară belgiană, pe care codul nostru nu l-a reprodus, înființează ipoteca testamentară, care există și în codul Calimach (art. 586), și care are de scop garantarea legatelor lăsate de defunct ⁽¹⁾.

SECȚIUNEA II

Despre ipotecile convenționale

Persoanele cari pot constitui o ipotecă convențională.

Art. 1769. — Cine are capacitatea de a înstrăina un imobil poate a-l și ipotecă. (Art. 401, 430, 454, 538, 834, 948, 950 urm.,

Weiss, *Tr. th. et pratique de droit international privé*, V, p. 625, text și nota 2; Moreau, *Effets internationaux des jugements en matière civile*, p. 128; Laurent, *Droit civil international*, VII, 373; P. Fiore, *Diritto internazionale privato*, 233, p. 323, 324 (ed. ital. din 1874); Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 15286 urm., etc. — *Contrà*: Milhaud, *Pr. de droit international privé dans leur application aux privilèges et hypothèques*, p. 221 urm. (ed. din 1885); Paturet, *Privil. et hypothèques en droit international privé*, p. 190; Pillet, *Pr. de droit international privé*, No. 302, *in fine*, p. 543, 544; T. Huc, XIII, 242, 243, p. 299; Guillouard, *Privil. et hypothèques*, II, 882; Vareilles-Sommières, *L'hypothèque judiciaire*, etc., 138 urm. (ed. din 1871), etc.

Ce trebuie să decidem în ipoteza inversă? O hotărîre pronunțată în Franța sau în Italia, unde ipoteca judiciară își are, din contra, ființă (art. 2123 C. fr., 1970—1973 C. italian), fi-va ea garantată prin această ipotecă în România, unde ipoteca judiciară este necunoscută? Negativa este în afară de orice îndoială, pentrucă judecătorii străini nu pot conferi o ipotecă asupra bunurilor situate în țara noastră, asemenea ipotecă neputând fi creată decât de legea română. Or, această lege nu cunoaște ipoteca judiciară. Apoi, desființarea ipotecei judiciare având de obiect menținerea drepturilor creditorilor chirografari, se consideră, în genere, ca de ordine publică și aparține, ca atare, statutului teritorial. Ipoteca judiciară nu poate deci să rezulte dintr'o hotărîre străină, decât sub condiția ca această ipotecă să fie admisă atât de legea țării în care hotărîrea se aduce la îndeplinire, cât și de aceea în care ea este pronunțată. Vezi Despagnet, *op. și loco cit.*; Laurent, *op. și loco cit.*; Pand. fr., v^o *cit.*, 15284, etc.

⁽¹⁾ Vezi *suprà*, p. 317, 318, text și nota 1, și pag. 552.

1248, 1265, 1306, 1535, 1749, 1770 urm. C. civ. Art. 12, 16, 724, 726 C. com. Art. 2124 C. fr. Art. 73 L. ipotec. belgiană din 1851).

După acest text, ipoteca convențională nu poate fi constituită decât de acei cari au capacitatea de a înstrăina imobilul afectat la această sarcină. Motivele acestei dispoziții sunt lesne de priceput. În adevăr, ipoteca fiind, după cum știm, o dezmembrare a proprietății (v. p. 546), spre a putea distrage din proprietate unul din elementele care o compun, trebuie neapărat a fi proprietar, pentru că ipoteca poate să conducă la înstrăinarea imobilului sau dreptului ipotecat ⁽¹⁾.

Capacitatea
de a înstrăina.

Din cele mai sus expuse rezultă următoarele consecințe:

1° Constitutorul ipotecei convenționale trebuie să fie proprietarul imobilului ce-și propune a ipoteca;

2° El trebuie să aibă capacitatea de a înstrăina acest imobil.

Legea nu cere însă ca acel care constituie o ipotecă să fie el însuși debitorul creanței garantate prin acea ipotecă. Un terțiu poate, deci, să constituie o ipotecă pentru garantarea obligației contractată de altul. „*Dare autem quis hypothecam potest, sive pro sua obligatione, sive pro aliena*“, zicea Marcian (L. 5 § 2, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1). Acesta este cazul unei cauțiuni reale ⁽²⁾. Art. 905 C. civ. presupune chiar constituirea unei ipotece pentru garantarea datoriei altuia ⁽³⁾.

Cauțiune
reală.

1° Calitatea de proprietar în persoana constitutorului ipotecei.

Spre a putea constitui o ipotecă asupra unui imobil sau unui drept imobiliar, trebuie, mai întâi, a fi proprie-

Ipotec. imo-
bilului altuia.

(1) Cpr. Thiry, IV, 492.

(2) Vezi *infra*, p. 598. În asemenea caz, constitutorul ipotecei nu poate fi urmărit personal asupra bunurilor sale, ci numai asupra imobilului constituit ipotecă. Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1292; Gillard, *Constit. de l'hypothèque conventionnelle*, 94, p. 139 urm. Vezi și *supra*, p. 116, nota 4 și 127.

(3) Cpr. Baudry et Loynes și Gillard, *op. și loco supra cit.*; Guillouard, *Privil. et hypothèques*, II, 934; Thézard, *Idem*, 47; Beudant, *op. cit.*, II, 631, p. 123, 124; Aubry et Rau, III, § 266 *ab initio*, p. 439 (ed. a 5-a); Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2132, No. 1 urm. Vezi și *infra*, p. 598.

tarul aceluia imobil⁽¹⁾, sau a fi investit cu dreptul imobiliar ce urmează a fi ipotecat; de unde rezultă că nu se poate, în mod valid, ipotecă un imobil determinat aparținând altuia⁽²⁾, soluție care eră admisă și la Romani⁽³⁾.

Ipotec. lucrului altuia sub Regul. organ.

În dreptul nostru anterior, nici nu putea să fie vorba de ipotecarea lucrului altuia, pentru că judecătorii erau obligați, prin Regul. organice ale ambelor țări, a cerceta titlurile de proprietate ale debitorilor și a nu permite ipoteca de cătreori li se părea că debitorul nu eră proprietar⁽⁴⁾.

Dr. actual.

Astăzi, totul fiind lăsat la inițiativa părților, se poate foarte bine întâmpla, dacă creditorul este negligent, ca debitorul să ipoteceze lucrul altuia.

Nevalid. ipotecării lucrului altuia.

Ipoteca lucrului altuia, fiind astăzi nulă *ab initio*, nu poate fi validată prin întâmplarea unor evenimente ulterioare (argument din art. 1775, după care debitorul nu poate

(1) Cpr. Cas. rom. Bult. 1901, consid. dela p. 1302; Aubry et Rau, III, § 266, p. 439; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2124, No. 5.

(2) Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 440; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1304; P. Pont, *Idem*, II, 624, 625; Thézard, *Idem*, 48; Colmet de Santerre, IX, 92 bis III; Planiol, II, 2793; T. Huc, XIII, 202; Beudant, *op. cit.*, I, 341, text și nota 1 și II, 634 urm.; Gillard, *op. cit.*, 96, p. 142; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2124, No. 18 urm.

(3) L. 15 § 1, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1; L. 6, Cod, *Si aliena res pignori*, etc. 8, 16.

Stelionat.
Art. 653 urm.
Pr. civ.

Vinderea sau ipotecarea cu știință a lucrului altuia, se numește în codul fr. *stelionat* (art. 2059 C. civ. fr.), și dădea loc la constrângerea corporală înaintea abrogării acestei constrângeri prin legea fr. din 1867 (art. 2059 C. civ. fr.). Stelionarii sau stelionatarii, adevărații acei cari s'au făcut culpabili de stelionat, mai sunt încă excluși dela beneficiul cesiunii bunurilor (art. 800, 5° Pr. civ. fr.) și dela beneficiul reabilității în materie de faliment (art. 612 C. com. fr.). Cpr. Trib. Neamț, *Cr. judiciar* din 1902, No. 52. — La noi, numai art. 653 Pr. civ. vorbește de stelionari, excluzându-i dela beneficiul cesiunii bunurilor. Încât privește vechiul drept francez, vezi asupra stelionatului, Domat, *Lois civiles*, III, No. 21, p. 392 (ed. Carré). „*Si quis rem alienam mihi pignori dederit sciens prudensque, vel si quis alii obligatam mihi obligavit, nec me de hoc certioraverit, eodem crimine (stellionatus) plectetur*“. (L. 36, § 1, Dig., *De pignoratitia actione*, 13, 7). Vezi și L. 1, Cod, *De crimine stellionatus*, 9, 34, etc.

(4) Vezi Regul. organice ale ambelor țări, textual citate *infra*, p. 621, 622. Cpr. Al. Degré, *Dreptul* din 1898, No. 47, p. 408.

să ipoteceze bunurile sale viitoare, adică acelea ce nu-i aparțin încă) ⁽¹⁾.

Astfel, ipoteca nu va fi validată prin împrejurarea că proprietarul imobilului ipotecat ar deveni moștenitorul universal sau cu titlu universal al constituitorului ipotecei; nici prin împrejurarea că constituitorul ei ar fi devenit mai târziu proprietarul imobilului ipotecat ⁽²⁾.

Mai mult încă, se decide, în genere, că acel care nu este actualmente proprietarul unui imobil nu poate să-l ipoteceze în mod valid, nici chiar sub condiția exprimată în act că va deveni mai târziu proprietarul acelui imobil ⁽³⁾.

Ipoteca emanată dela o persoană, care nu este proprietara imobilului (*a non domino*), fiind lovită de o nulitate radicală și absolută, orice persoană interesată poate să propue nulitatea ei ⁽⁴⁾. Aceste persoane sunt nu numai proprietarul imobilului și reprezentanții săi, pentru care ipoteca se consideră ca neavenită ⁽⁵⁾, ei și terții cărora constituitorul ipotecei ar fi vândut sau ipotecat din nou imobilul în chestiune, după ce el a devenit proprietarul lui ⁽⁶⁾.

Cazul când debitorul ar deveni mai târziu proprietarul imobil. ipotecat.

Persoanele cari pot propue nulitatea. Controversă.

⁽¹⁾ Planiol II, 2794; Laurent, XXX, 471; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1305 urm.; P. Pont, *Idem*, II, 628 urm.; Martou, *Idem*, III, 953 și 1002 urm.; André, *op. cit.*, 502, pag. 201; Thiry, IV, 493; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2124, No. 19. — *Contrà*: Gillard, *op. cit.*, 97 urm., p. 143 urm.; Guillaouard, *op. cit.*, II, 937 urm.; Troplong, *Idem*, II, 521.

⁽²⁾ Beudant, *op. cit.*, I, 141, nota 1 și II, 636; Aubry et Rau, III, § 266, p. 440, și autoritățile citate în nota precedentă. Cpr. Cas. fr. și C. Montpellier, Sirey, 92. 1. 289; D. P. 92. 1. 327; Sirey, 96.2. 128; D. C. 97.2. 269; C. Dijon, Sirey, D. P. 55. 2. 218; Sirey, 55. 2. 403, etc.

⁽³⁾ Laurent, XXX, 472; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1307 și 1381; Aubry et Rau, III, § 266, pag. 440, 441. — *Contrà*: Colmet de Sănterre, IX, 96 bis III; Gillard, *op. cit.*, 99 și 104; Troplong, *op. cit.*, II, 528. Cpr. L. 16 § 7, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1, unde se zice: „*Aliena res utiliter potest obligari sub conditione, si debitoris facta fuerit*“.

⁽⁴⁾ Planiol, II, 2795; Beudant, *op. cit.*, II, 636, etc.

⁽⁵⁾ Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2124, No. 44, 45, și autoritățile citate acolo.

⁽⁶⁾ Aubry et Rau, III, § 266, pag. 442, text și nota 8; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1312; P. Pont, *Idem*, II, 627; Laurent, XXX, 470; Dalloz, *op. și loco cit.*, No. 56 urm.; C. Dijon, Sirey, 55. 2. 403. — *Contrà*: Merlin, *Quest. de droit*,

Constituitorul
ipotecei.
Controversă.

Nulitatea ar putea fi propusă chiar de însuși constituitorul ipotecei, după ce el a devenit proprietarul imobilului ipotecat, fie pe cale de achiziție, fie prin moștenire⁽¹⁾; și aceasta chiar dacă constituitorul ipotecei ar fi fost de rea credință⁽²⁾.

Aplic.
art. 1025.

Creditorii, cari ar vedea însă ipoteca lor astfel anulată, ar putea, din cauza micșorării siguranței lor, să ceară dela debitor restituirea imediată a creanței lor, prin aplicarea art. 1025, dacă acesta nu le dă o altă siguranță⁽³⁾.

Proprietar
sub condiție
suspensivă.

Nu trebuie să confundăm cu ipoteca lucrului altuia, cazul când constituitorul ipotecei ar fi proprietar sub o condiție suspensivă, pentru că asemenea ipotecă ar fi validă, în baza retroactivității îndeplinirii condiției (art. 1015)⁽⁴⁾.

Ipoteca con-
stituită de
uzufructuar.

Nu trebuie, de asemenea, să asimilăm ipoteca constituită a *non domino* acelei constituită într'un mod general și fără restricții asupra unui imobil, de către uzufructuarul acestui imobil, căci uzufructul imobiliar fiind susceptibil de ipotecă (art. 1750, 2°), este de principiu că, în asemenea caz, constituitorul a înțeles să-și ipoteceze numai acest drept⁽⁵⁾.

Proprietarul
în indiviziune.

Incât privește pe proprietarul în indiviziune, știm că

v^o Hypothèque, § 4 bis; Troplong, *op. cit.*, II, 522 urm., care arată că chestiunea era controversată și între interpreții dreptului roman.

(1) Thiry, IV, 494; Laurent, XXX, 470; Arntz, IV, 1794; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1311; Martou, *Idem*, III, 1002; P. Pont, *Idem*, II, 630; Thézard, *Idem*, 50; Aubry et Rau, III, § 266, p. 443; Cas. fr. D. P. 92. 1. 327 (motive).—*Contră*: Colmet de Santerre, IX, 92 bis III urm.; Troplong, *op. cit.*, II, 517 urm.; Gillard, *op. cit.*, 97 urm.; Trib. Neufchâteau, *Pasicrisie belge*, 75. 3. 139, etc.

(2) Baudry et Loynes, *op. și loco cit.* — *Contră*: Aubry et Rau, III, § 266, p. 443 (ed. a 5-a).

(3) Cpr. Aubry et Rau, *loco supra cit.*, p. 443.

Cumpărător
cu pact de
răscumpărare.
Controversă.

(4) Cpr. Planiol, II, 2796. — Jurisprudența a făcut aplicarea acestui principiu la constituirea unei ipotece de către un cumpărător cu pact de răscumpărare, în intervalul care s'a strecurat între înstrăinarea și răscumpărarea imobilului. Cpr. Planiol, II, 2797 și deciziile citate de acest autor. — *Contră*: C. Paris și Cas. fr. Sirey, 71. 2. 193; D. P. 73. 2. 133; Sirey, 71. 1. 118; D. P. 73. 1. 321, etc.

(5) Aubry et Rau, III, § 266, pag. 440, nota 3 ter (ed. a 5-a); Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2124, No. 60 urm.; C. Chambéry, D. P. 91. 2. 307.

el poate să constituie o ipotecă asupra părții sale indivize, și că validitatea acestei ipoteci atârnă de rezultatul împărțelei. (Vezi *suprà*, p. 556, 557 și *infrà*, p. 705).

El poate să ipoteceze și imobilul întreg, cu toate că el nu este proprietarul lui exclusiv, și această ipotecă va fi validă prin efectul declarativ al împărțelei, dacă acest imobil este pus în întregimea lui în lotul moștenitorului care l-a ipotecat, sau dacă el a devenit adjudecatarul imobilului întreg prin licitație (art. 786) ⁽¹⁾.

Știm de asemenea că, printr'o derogare dela principiile generale, o jurisprudență aproape constantă declară valide înstrăinările cu titlu oneros ale imobilelor moștenirii, conșimțite de către moștenitorul aparent sau putativ, atunci când terțiul dobânditor este de bună credință ⁽²⁾, adecă când el

Aplic. art.
786.

Soarta înstrăinărilor conșimțite de moștenitorul aparent.
Controversă.

(1) Planiol, II, 2798; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1320; Guillaouard, *Idem*, II, 949 urm.; Thézard, *Idem*, 52; Aubry et Rau, *loc. cit.*, p. 445, 446; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2124, No. 66 urm., etc.

(2) Vezi Cas. rom. Bult. 1902, p. 305 și *Cr. judiciar* din 1902, No. 60 (cu observ. noastră); *Dreptul* din 1902, No. 32; *Dreptul* din 1911, No. 12, pag. 91 și *Cr. judiciar* din 1911, No. 20 (cu observ. noastră); Trib. Ilfov, *Cr. judiciar* 1903, No. 49; C. Iași și București, *Dreptul* din 1903, No. 30; din 1906, No. 77 și din 1907, No. 29 și 47. Judecăt. ocol. Codăești, *Cr. judiciar* din 1911, No. 24. Mai vezi Cas. rom. Bult. 1907, p. 1058 și *Cr. judiciar* din 1907, No. 66, 74, etc.; Cas. fr. Sirey, 86. 1. 120; D. P. 86. 1. 310; C. Orléans, Caen, Pau, etc., D. P. 94. 2. 402; Sirey, 98. 2. 82; D. P. 99. 1. 137 (sub Cas.), precum și alte decizii citate de Baudry et Wahl, *Successions*, I, p. 709, 710, nota 5 (ed. a 3-a). Vezi și Gr. Vulturescu, *Creditul fonciar*, pag. 260 urm. (ed. a 2-a, 1905).—*Contrà*: C. București, *Dreptul* din 1881, No. 48; Trib. Ilfov și Prahova, *Dreptul* din 1903, No. 28 și *Cr. judiciar* din 1905, No. 26 (cu observ. noastră); Cas. belg. D. P. 79. 2. 35; Sirey, 79. 2. 108 și alte decizii belgiene citate de Baudry et Wahl, *Successions*, I, p. 711, nota 3 (ed. a 3-a); Trib. Bonneville, *Dreptul* din 1881, No. 48, pag. 385 (cu observ. noastră); C. Rennes, Sirey, 44. 2. 450 (decizie motivată într'un mod remarcabil); Em. Dan, *Cr. judiciar* din 1907, No. 66; T. Hue, I, 452 și V, 272 urm.; Planiol, II, 2060; Thiry, II, 115, pag. 127 urm.; Baudry et Wahl, *Successions*, I, 936, p. 711 urm. (ed. a 3-a); Hureau, *Tr. du droit de successions*, III, 201, p. 249 urm. (ed. din 1868); Le Sellyer, *Comment. historique et pratique sur le titre des successions*, I, 499, p. 514

a crezut că moștenitorul aparent erà proprietar definitiv și irevocabil ⁽¹⁾; ceea ce este o chestie de fapt de domeniul exclusiv al instanțelor de fond ⁽²⁾.

Soarta ipotecilor constituite de moștenitorul aparent. Controversă.

Din cele mai sus expuse rezultă că și constituirile de ipotecă făcute în aceleași condiții, urmează a fi validate ⁽³⁾, afară poate de cazul în care creditorul, care a acceptat ipoteca, ar fi fost din cale afară imprudent și n'ar fi luat cunoștință de viciul posesiunii constituitorului ipotecei, atunci când acel viciu putea lesne fi cunoscut ⁽⁴⁾.

urm. (ed. din 1892); Martou, *Privil. et hypothèques*, III, 954. p. 60; Mourlon, I, 495; Marcadé, I, art. 137, No. 472 urm.: Laurent, IX, 555 urm.; Troplong, *Vente*, II, 960 și *Privil. et hypothèques*, II, 468, p. 182 (ed. a 4-a, 1845); M. A. Dumitrescu, *Codul de comerț comentat*, II, 97, p. 98 urm., etc. Vezi asupra acestei controverse celebre, *suprà*, p. 201, nota 1, precum și t. I al Coment. noastre, p. 523, 524 (ed. a 2-a); tom. III, partea 1-a, p. 314, *ad notam* (ed. a 2-a); tom. VI, p. 475 urm.; tom. VII, p. 555, *ad notam*; tom. VIII, p. 845; tom. IX, p. 200, nota 3, etc. Mai vezi *Pand. fr.*, v^o *Privil. et hypothèques*, 7054 urm. și *Successions*, 2148 urm., etc.

(1) „*Bona fidei emptor esse videtur, qui ignoravit eam rem alienam esse, aut putavit eum qui vendidit, jus vendendi habere*“ (L. 109, Dig., *De verborum significatione*, 50, 16).

(2) Cas. rom. Bult. 1907, pag. 1058 și *Cr. judiciar* din 1907. No. 66; *Dreptul* din 1911, No. 12, pag. 91 și *Cr. judiciar* din 1911, No. 20, p. 154.

(3) Cpr. Cas. fr. Sirey, 97. 1. 316 (speța a 2-a); D. P. 1900. 1. 33 (cu nota lui Sarrut); *Pand. Périod.* 1901. 1. 209 (cu nota lui I. Charmont, profesor la Montpellier). Vezi și tom. VI al Coment. noastre, p. 476, nota 4.

(4) Vezi Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2124, No. 86.

În dreptul nostru anterior, actele de înstrăinare făcute de bună credință de către moștenitorul aparent par a fi fost recunoscute ca valide. Iată, în adevăr, cum se exprimă Andr. Donici, capit. 36 (despre moștenirea cea prin diată), § 15, *in fine*: „Cel ce va fi stăpânind cu bună credință va întoarce moștenirea într-o stare în care se va fi aflând în vremea ce i s'au făcut cererea, fără a întoarce rodirile, și fără a răspunde de greșelele ce va fi făcut“. Cpr. C. București, *Dreptul* din 1907, No. 47, p. 392.

Art. 117 din codul civil actual dispune, de asemenea, că dacă absentul se ivește, sau dacă existența lui este dovedită, chiar și după punerea în posesiune definitivă, el își primește averea în starea în care se găsește, precum și prețul bunurilor înstrăinate din ea, sau cele cumpărate cu prețul averii

Validitatea actelor eminate dela moștenitorul aparent în dreptul nostru anterior.

Jurisprudența și doctrina validează, de asemenea, ipoteca constituită de o persoană care eră proprietarul aparent al unui imobil, în virtutea unui titlu regulat și ostensibil, chiar în caz când acea persoană n'ar fi fost, după un act secret, decât un nume împrumutat (*un prête-nom*) al adevăratului proprietar ⁽¹⁾. Această soluție se întemeiază pe art. 1175, după care actul secret nu este opozabil terțiilor. Aceasta lasă însă a se presupune că terții, în momentul când au tratat cu moștenitorul aparent, n'au cunoscut actul secret dintre părți, căci dacă l-au cunoscut, ei nu se pot plânge, fiind singuri responsabili de dauna ce sufăr din această cauză ⁽²⁾.

Soarta ipotecei constituite de un proprietar prête-nom.

Soluția după care ipoteca constituită de un moștenitor aparent sau putativ ar fi validă, este însă, după părerea noastră, cu desăvârșire inadmisibilă. În adevăr, din punctul de vedere al textelor, nimeni nu poate transmite altuia mai multe drepturi decât are el însuș (art. 1770, 1803 C. civ., 565 Pr. civ.). Or, moștenitorul aparent nu este proprietar, fiindcă este obligat a cedă locul său unui terțiu, în baza petiției de ereditate exercitată de acest terțiu. Ipoteca cons-

Inadmisibilitatea validității ipotecei constituite de un moștenitor aparent.

celeii vândute, fără a putea urmări acea avere, dacă va fi trecut la o a treia persoană (aceste ultime cuvinte lipsind din art. 132 corespunzător francez). Acesta este unul din textele ce se invoacă spre a se susține validitatea înstrăinărilor eminate dela moștenitorul sau eredele aparent. (Vezi Gr. Vulturcu, *op. cit.*, p. 261, ed. a 2-a). Am văzut însă în tom. I al Coment. noastre, p. 523 (ed. a 2-a), că art. 117 din codul civil, consacrand o regulă specială și excepțională în materie de absență, această regulă nu poate fi întinsă la alte cazuri. Acest text nu ajunge spre a se validă înstrăinările consimțite de moștenitorul aparent, de oarece jurisprudența noastră, pe care am semnalat-o pag. 577, nota 2, mai cere încă și *buna credință din partea terțiului* (ba încă unii mai cer buna credință și din partea moștenitorului), condiție pe care art. 117 menționat n'o prevede.

(1) Aubry et Rau, III, § 266, p. 448, text și nota 24; Gillard, *op. cit.*, 127, pag. 239, 240; P. Pont, *op. cit.*, II, 631; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2124, No. 88, și autoritățile citate acolo.

(2) Gillard, *op. cit.*, 127, p. 240; Larombière, *Oblig.*, V, art. 1321, No. 10; Laurent, XIX, 192. Vezi și tom. VII al Coment. noastre, p. 166, text și notele 3, 5.

tituită de dânsul este deci nulă, o dezmembrare a proprietății neputând fi concedată de acela care nu are plenitudinea dreptului primordial.

Aceeaș soluție este admisibilă și din punctul de vedere al principiilor, dreptul de proprietate fiind absolut și perpetuu. Moștenitorul adevărat n'a putut deci fi deposedat de lucrul său, fără voința sa, și prin constituirea unei ipoteci emanată dela un uzurpator.

În fine, interesul social cere ca dreptul de proprietate să fie apărat în mod serios.

Dar, la acest sistem, strict juridic, se obiectează eroarea invincibilă și buna credință a creditorului ipotecar, a cărui situație ar fi din toate punctele de vedere demnă de interes. La aceasta se poate răspunde că buna credință a terțiilor, cari au contractat cu moștenitorul aparent, nu poate să nimicească viciul originar al acestui din urmă, buna credință neputând să producă decât efectele admise de lege, adică: dobândirea fructelor (art. 485), și scurtarea termenului prescripției (art. 1895 urm.), iar nici într'un caz transferarea imediată și irevocabilă a proprietății. Strict și juridic vorbind, nici înstrăinările totale, nici ipotecile emenate dela un moștenitor aparent, nu pot deci fi menținute ⁽¹⁾.

Aplic. art.
1770.

Nu trebuie însă asimilat unui proprietar aparent, posesorul cu titlu particular al cărui titlu, viciat din capul locului, a fost mai în urmă anulat, căci ipotecile constituite de acest posesor sunt desființate prin anularea titlului său (art. 1770) ⁽²⁾.

Capacitatea
de a putea
înstrăina.

Am văzut *suprà*, p. 573, că spre a putea constitui o ipotecă asupra unui imobil, trebuie, mai întâiu de toate, a fi proprietarul acestui imobil. O a doua condiție necesară spre a putea constitui o ipotecă, este capacitatea de a putea înstrăina imobilul care urmează a fi grevat.

- (1) Vezi Daniel de Folleville, *Essai sur la vente de la chose d'autrui*, *Revue pratique de droit français*, tom. 35 (anul 1873), p. 266, 267; Gillard, *Constitution de l'hypothèque conventionnelle*, 126, p. 234 urm., etc.—Cu toate acestea, art. 933 § 2 din codul italian consacră principiul admis de jurisprudență.
- (2) Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2124, No. 92 și art. 2125, No. 39 urm. Cpr. Cas. fr. și C. Paris, D. P. 47. 4. 432; D. P. 73. 2. 124.

2° Capacitatea de a putea înstrăina, cerută în persoana constitutorului ipotecei.

Spre a putea ipotecă trebuie a avea, în al doilea loc, capacitatea de a dispune de dreptul imobiliar ce se ipotecază, proprietatea sau uzufructul imobilului, pentru că a ipotecă însemnează a înstrăina cel puțin în mod indirect, ipoteca cuprinzând în sine dreptul de a vinde imobilul ipotecat.

Capacitatea de a dispune.

Capacitatea de a înstrăina nu trebuie confundată cu cea de a contracta obligații.

Astfel, minorul emancipat se poate obliga în limitele actelor de administrație (art. 427), fără a putea însă să dispue de averea sa (art. 430). Minorul emancipat poate deci cere anularea ipotecilor consimțite de dânsul, fără îndeplinirea formelor cerute de lege pentru minorii neemancipați (1).

Minorul emancipat.

De asemenea, femeea măritată, separată de bunuri, are libera administrație a avutului său și chiar dreptul de a înstrăina mobilele sale, având însă nevoie pentru înstrăinarea imobilelor de autorizarea bărbatului sau a justiției (art. 1265).

Femeea măritată separată de bunuri.
Art. 1265.

Persoanele care au numai capacitatea de a se obliga, fără a avea pe cea de a înstrăina, nu pot deci să constituiească o ipotecă convențională (2).

Persoanele cari au numai capacitatea de a se obliga.

(1) Cas. rom. Bult, S-a 1, 1879, p. 186. — Anularea ipotecei din partea minorului nu invalidează însă actul ca simplă creanță, dacă suma împrumutată i-a folosit, și aceasta în baza principiului că nimene nu se poate înavuți în detrimentul altuia (art. 1164). Cas. rom. Bult. S-a 1, 1881, ultimul considerent dela p. 185. Vezi și *infra*, p. 584.

Aplic. art. 1164.

(2) Beudant, *op. cit.*, II, 638, p. 128.

Minorul autorizat a face comerț poate însă ipotecă și înstrăina imobilele sale pentru tot ce privește comerțul său, fără a avea nevoie de o nouă autorizare (art. 12 C. com.).

Art. 12 C. com.

Tot astfel, femeea măritată, autorizată a face comerț, se poate obliga, fără o nouă autorizare pentru tot ce privește comerțul său. Ea poate, în acest scop, să înstrăineze și să ipoteceze toată averea sa, fără o nouă autorizare, numai bunurile ei dotale neputând fi înstrăinate și ipotecate decât în cazurile și după formele prevăzute de codul civil (art. 16 C. com.).

Art. 16 C. com.

În fine, este nulă de drept orice înstrăinare a imobilului urmărit, făcută de debitor în urma transcrierii comandamentului prealabil (art. 514 Pr. civ.). Vezi p. 558, *ad notam* și p. 660.

Art. 514 Pr. civ.

În privința ipotecării acestui imobil, se decide în genere Ipotec. imobil. urmărit.

Așa dar, nimene nu poate constitui o ipotecă asupra unui imobil, dacă nu are capacitatea de a-l înstrăina.

În consecință, bunurile femeilor măritate, minorilor, interzișilor, absenților, etc., nu pot fi ipotecate decât cu îndeplinirea formelor necesare pentru înstrăinarea lor. Aceasta rezultă din art. 1771. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text:

Art. 1771. — Bunurile minorilor și ale interzișilor nu pot fi ipotecate decât pentru cauzele și cu formele preserise de lege⁽¹⁾. (Art. 199, 342 urm., 401, 402, 430, 454, 458 C. civ. Art. 12, 16 C. com. Art. 2126 C. fr. Art. 75 L. ipotec. belgiană din 1851).

Minorii și interziși.

În baza acestui text, combinat cu principiile generale,

în Franța, și s'a decis și la noi (Trib. Vaslui, *Cr. judiciar* din 1901, No. 7, sentință criticată de noi), că ea este permisă. În adevăr, o asemenea ipotecă nu aduce niciun prejudiciu adjudecatarului, fiindcă după art. 565 Pr. civ., în urma executării ordonanței de adjudecare, imobilul rămâne liber de orice privilegii sau ipoteci la care era supus. Ea nu aduce, de asemenea, nicio daună creditorilor ipotecari anterior înserși, fiindcă ipoteca constituită de debitor nu conferă noului creditor ipotecar decât un rang ulterior. Cât pentru creditorii chirografari, ei sunt totdeauna expuși, până când vor fi plătiți, la constituirea de ipotecă din partea debitorului lor. Nu se vede deci pentru ce ipotecarea imobilului ar schimba situația lor. Vezi în acest sens, Beudant, *op. cit.*, II, 639, p. 129; Tissier et Darras, *C. de procéd. civile annoté*, II, art. 686, No. 16; Garsonnet, *Pr. civile*, IV, § 1545, p. 649, 650 (ed. a 2-a); Boitard, Colmet-Daage et Glasson, *Leçons de procéd. civile*, II, 931 (ed. a 15-a); Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1340; T. Huc, XIII, 258; Aubry et Rau, III, § 266, p. 458, text și nota 37 (ed. a 5-a), etc. — *Contrà*: Glasson, *Précis th. et pratique de procéd. civile*, II, p. 278 și nota 1, p. 422 în *Leçons de procéd. civile de Boitard et Colmet-Daage*; Gillard, *op. cit.*, 164, pag. 290 urm.; Mironescu, *Revizuirea codului de procedură civilă*, pag. 168, text și nota 219. Credem că această din urmă soluție este singură admisibilă în dreptul nostru. Vezi observ. ce am publicat în *Cr. judiciar* din 1901, No. 7 asupra unei sentințe a Trib. din Vaslui, pronunțată în sens contrar. Mai vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 185, nota 1 și tom. VIII, pag. 588, nota 1. Cpr. Cas. rom. Bult. S-a 1, anul 1886, p. 15.

⁽¹⁾ Este de observat că textul nostru nu vorbește, ca acel francez, de bunurile absenților, ceea ce face că el este mai bine redactat. Vezi *infra*, p. 583, nota 3.

bunurile minorilor și ale interzișilor nu pot fi ipotecate decât cu autorizarea consiliului de familie, aprobată de justiție (art. 401, 402, 430 C. civil).

Bunurile femeilor măritate nu pot fi ipotecate decât cu autorizarea bărbatului sau a justiției (art. 199) ⁽¹⁾. Femeea măritată.

În privința chestiunii de a se ști dacă tatăl administrator legal poate, și cu ce forme anume, să ipoteceze imobilele copilului său minor, ea este controversată ⁽²⁾. Tatăl administrator legal.

Acei trimeși în posesiunea provizorie a bunurilor unui absent, nu pot să ipoteceze bunurile absentului, ei neputând face decât acte de administrație ⁽³⁾. Art. 112 C. civ.

Cât pentru acei trimeși în posesiunea definitivă, se decide că ipotecile constituite de ei rămân valide, chiar în urma reînțoarcerii absentului (argument din art. 117 C. civil) ⁽⁴⁾. Art. 117.

Regulele de mai sus sunt aplicabile numai ipotecilor Ipotecă legală.

⁽¹⁾ În privința imobilelor dotale, se decide, în genere, deși chestiunea este controversată, că clauza convenției matrimoniale, care permite înstrăinarea fondului dotal, nu atrage, în genere, facultatea de a-l ipoteca, pentru că ipoteca este mai periculoasă decât înstrăinarea directă. Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 263, nota 5 și *suprà*, p. 556, nota 1.

⁽²⁾ Vezi tom. II al Coment. noastre, p. 499, nota 1 (ed. a 2-a) și tom. IX, p. 675, 676, text și nota 1, precum și observațiile ce am publicat asupra unor sentințe a trib. din Gex și din Buzău, în *Cr. judiciar* din 1900, No. 42 și din 1904, No. 6.— Tribunalul civil din Albi a decis că tatăl, administrator legal al bunurilor copiilor săi minori, poate să ipoteceze imobilele acestor din urmă, fără autorizarea consiliului de familie și a justiției. *Dreptul* din 1910, No. 11, p. 92. În privința consiliului de familie, autorizarea lui nu poate fi cerută în specie, pentru că asemenea consiliu nu există în timpul căsătoriei. Cât pentru autorizarea justiției, ea este, după părerea noastră, necesară în specie. Cpr. Trib. Buzău, *Cr. judiciar* din 1904, No. 61 (cu observ. noastră).

⁽³⁾ Cpr. Planiol, II, 2778. — Art. 2126 din codul fr. dispune însă că, la caz de necesitate, bunurile absentului pot fi ipotecate de către moștenitorii prezumptivi sunt trimeși în posesiunea provizorie a bunurilor sale, în virtutea unei hotărâri, adecă cu autorizarea justiției. Toți autorii recunosc însă că acest text este rău redactat. Vezi Planiol, II, 2278, nota 1, p. 863 (ed. a 5-a); Acollas, III, p. 716. Cpr. art. 75 din legea ipotecară belgiană și art. 1771 din codul nostru, cari sunt mai bine redactate. Vezi *suprà*, p. 582, nota 1. Deoseb. de redacție de codul francez.

⁽⁴⁾ Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 514, text și nota 3 (ed. a 2-a).

convenționale, nu însă și acelor legale, cari lovesc bunurile incapabililor. În adevăr, aceste din urmă ipotece fiind stabilite de lege, voința proprietarilor bunurilor grevate nu joacă niciun rol în privința stabilirii acestor ipotece ⁽¹⁾.

Nulitate relativă. Confirmarea expresă.

Ipoteca constituită de un incapabil este anulabilă, însă nulitatea fiind în specie relativă, numai incapabilul poate s'o propue, și această nulitate poate fi acoperită prin confirmarea lui, în urma încetării incapacității sale (art. 1167 § 2) ⁽²⁾.

Aplic. art. 1900. Confirmarea tacită

Acțiunea în anulare se prescrie, în specie, prin zece ani din ziua încetării incapacității (art. 1900) ⁽³⁾. Aceasta este o confirmare tacită ⁽⁴⁾.

Aplic. art. 1164.

Se poate ca incapabilul să anuleze ipoteca și, cu toate acestea, să fie condamnat a restitui suma împrumutată, în virtutea acțiunii *de in rem verso* (art. 1164). Aceasta se va întâmpla de câteori împrumutul a folosit incapabilului, căci altfel el s'ar înavuți în detrimentul împrumutătorului, ceea ce nici într'un caz nu-i este permis ⁽⁵⁾.

Constituirea unei ipotece din partea acelor cari au asupra imobilului un drept condițional, sau rezolubil, sau supus unei acțiuni în anulare.

Art. 1770. — Acei cari au asupra unui imobil un drept suspens prin o condiție, sau rezolubil în oarecare cazuri, sau supus la o acțiune în resciziune, nu pot consimți decât o ipotecă supusă aceluiași condițiuni, sau aceluiași resciziuni. (Art. 117, 769, 830, 834, 1017, 1019, 1020, 1021, 1157 urm., 1365, 1377, 1776, 1781, 1803 C. civ. Art. 2125 C. fr. Art. 74 L. ipotec. belgiană din 1851).

Drepturi eventuale.

Pentru a constitui o ipotecă asupra unui imobil, nu este numai decât nevoie de a fi proprietarul lui actual și

(1) Cpr. Beudant, *op. cit.*, II, 641, p. 130.

(2) Beudant, *op. cit.*, II, 642, p. 131; Planiol, II, 2773; Aubry et Rau, III, § 266, p. 453; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2127, No. 87 urm., etc.

(3) Planiol, *loco cit.*; Thézard, *op. cit.*, 56; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2127, No. 99, etc.

(4) Vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 70, 71. Cpr. Judecăt. ocol. Surabia (Putna), *Cr. judiciar* din 1910, No. 28 (cu observ. noastră).

(5) Vezi *suprà*, p. 581, nota 1.

definitiv, căci și acel care are un drept *eventual* la proprietatea unui imobil poate să-l ipoteceze ⁽¹⁾.

Nu este, de asemenea, numai decât nevoie pentru validitatea ipotecei ca dreptul constitutorului să fie pur și simplu. El poate fi supus unor anume modalități. Art. 1770 dispune, în adevăr, că ipoteca poate fi constituită și de acela care are asupra imobilului un drept supus unei condiții suspensive, sau rezolubil în oarecare cazuri, sau supus la o acțiune în anulare.

Astfel, ipoteca constituită de acela a cărui titlu de proprietate este anulat pentru cauză de violență, eroare sau dol, cade ca fiind constituită *a non domino*; însă de câteori nulitatea este pronunțată după însăș cererea constitutorului, ipoteca constituită de dânsul asupra imobilului dobândit în virtutea actului anulat, trebuie să fie menținută în virtutea principiului după care nimeni nu poate, prin faptul său, să aducă vreo atingere dreptului concedat de el ⁽²⁾.

Dacă constitutorul ipotecei este proprietar sub o condiție suspensivă, soarta ipotecei va atârna de îndeplinirea sau neîndeplinirea condiției ⁽³⁾. Ipoteca este deci condițională, ca și dreptul constitutorului ei. Aceasta nu este decât aplicarea regulii cunoscute: *Nemo plus juris ad alium transferre potest quam ipse habet*. (Art. 1803 C. civ.) ⁽⁴⁾.

Proprietarul imobilului, al cărui drept este supus unei

Drepturi supuse unei condiții suspensive sau rezolutorii.

Soarta ipotecilor constituite de acela a cărui proprietate este anulată.

Condiția suspensivă.

Condiția rezolutorie.

(1) S'a decis însă, cu drept cuvânt, că atunci când printr'o acțiune în simulație se constată că cumpărătorul aparent al unui imobil nu devenise în realitate proprietarul lui, ipoteca constituită de el asupra acestui imobil nu are nici-o valoare, indiferent dacă creditorul ipotecar eră sau nu de bună credință; căci, în specie, cumpărătorul neavând niciun drept asupra acestui imobil, n'a putut în mod valid să constituiască o ipotecă asupra lui. Cas. rom. Bult. S-a I, anul 1886, p. 867.

(2) Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2125, No. 47, 48.

(3) Astfel, s'a decis că ipoteca constituită în interval dela data ordonanței de adjudecare și până la judecarea recursului, se menține sau cade, după cum recursul se respinge sau se admite. Cas. rom. Bult. 1904, p. 298.

(4) L. 54, Dig., *De diversis regulis juris antiqui*, 50, 17. „Deobște nu poate nimene să dea altuia mai multe drituri decât acelea ce el însuș are“, zice art. 580 din codul Calimach (442 C. austriac). Vezi și art. 1521 din acelaș cod (art. 1138 C. austriac). Vezi *infra*, p. 707 și *suprà*, p. 551.

C. Calimach,
Art. 580 și
1521.

condiții rezolutorie, poate și el să ipoteceze imobilul ce are sub o atare condiție; însă, îndeplinindu-se condiția, ipoteca va cădea prin aplicarea adagiului cunoscut: *Resoluto jure dantis, resolvitur jus accipientis*, a cărui aplicare se găsește în art. 1770 (1).

Ipoteca constituită de cumpărătorul cu pact de răscumpărare.

Astfel, în caz de vânzarea unui imobil cu pact de răscumpărare, cumpărătorul va putea să ipoteceze imobilul cumpărat de dânsul, însă această ipotecă va cădea, dacă vânzătorul își exercită dreptul de răscumpărare în termenul stipulat, pentrucă prin îndeplinirea condiției rezolutorii, cumpărătorul este presupus că n'a fost niciodată proprietarul zisului imobil (2).

Ipoteca constituită de vânzătorul cu pact de răscumpărare. Controversă.

Nu numai cumpărătorul, dar și vânzătorul cu pact de răscumpărare poate să ipoteceze imobilul vândut, înainte de a-și fi exercitat pactul de răscumpărare, și ipoteca va fi, în specie, validă, dacă el sau moștenitorii lui exercită dreptul de răscumpărare în termenul stipulat prin convenție (argument din art. 1375 și 1378 C. civil) (3).

Pentru ca un imobil vândut cu pact de răscumpărare, să poată servi de bază sigură unei ipoteci, trebuie deci ca atât vânzătorul cât și cumpărătorul s'o constituiească împreună (4).

Constituirea ipotecei de către un vânzător al cărui contract e reziliat, etc.

Aceeaș soluție este aplicabilă ipotecilor constituite de un cumpărător, care ar vedea mai târziu vânzarea reziliată pentrucă n'a plătit prețul ei, sau de un donatar care ar vedea donațiunea revocată pentru survenire de copii dăruitorului (5).

(1) Cpr. Trib. Romani, *Dreptul* din 1899, No. 82, p. 664; C. București, *Cr. judiciar* din 1906, No. 38. Vezi *infra*, p. 705.

(2) Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1316, 1319; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2125, No. 20 urm., și autoritățile citate acolo.

(3) Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1317; Baudry et Saignat, *Vente*, 639 urm.; Thiry, III, 603; Gillard, *op. cit.*, 108, p. 183 urm.; Planiol, II, 2797; Beudant, *op. cit.*, I, p. 294, nota 1, precum și autoritățile citate în tom. VIII al Coment. noastre, p. 780, nota 2. — *Contrà*: Aubry et Rau, III, § 266, p. 445 (ed. a 5-a); Dalambert, nota în Sirey, 1904. I. 420, și alte autorități citate în tom. VIII al Coment. noastre, *loco supra cit.* Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2125, No. 10 urm.

(4) Vezi Gr. Vulturescu, *Creditul fonciar*, p. 197 (ed. a 2-a).

(5) Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1316.

În baza acestor principii ar trebui ca și ipoteca constituită de descendentul, care raportează imobilul dăruit, la moștenirea ascendentului dăruitor, să fie desființată, pentru că dreptul acestui moștenitor eră supus unei rezilieri (facerea raportului). Legiuitorul nostru, părăsind însă de astadată codul francez, și reproducând pe acel italian (art. 1016), a admis, prin art. 765, soluția contrară, pentru că ipoteca fiind un mijloc puternic de credit, merită aceeași favoare, pe care o merită înstrăinarea imobilului (1).

Art. 765.

Formele actului cari constată ipoteca convențională.

Art. 1772. — Ipoteca convențională nu va putea fi constituită decât prin act autentic. (Art. 1171, 1747, 1774, 1775, 1776 C. civ. L. pentru autentic. actelor din 1886. Art. 2127 C. fr. Art. 76 L. ipotec. belgiană din 1851).

În legislația noastră, ipoteca este un act solemn. Vom vedea *infra*, p. 589 motivele acestei dispoziții. Act. solemn.

Ea nu are însă nevoie de a fi constatată prin însuș actul care constată creanța garantată, ipoteca putând fi constituită printr'un act separat. Se înțelege dela sine că, în asemenea caz, actul care constată creanța pentru care s'a constituit o ipotecă, nu are nevoie de a fi autentic; numai ipoteca va trebui să fie dată în formă autentică. Constatarea ipotecei printr'un act separat.

constituită de donatar va subzista, dacă ea a fost constituită înaintea înscrierii extractului cererei de revocare pe marginea actului de transcriere a donațiunii (art. 834). Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1316; Guillaouard, *Idem*, II, 945; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2126, No. 27 urm. Vezi *infra*, p. 705, nota 5.

Aceeași regulă se aplică, prin analogie, după părerea dominantă, în caz când ipoteca ar fi fost constituită de un moștenitor, care ar fi fost mai în urmă declarat nedemn. Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2126; No. 28, și autoritățile citate acolo. — *Contra*: Gillard, *op. cit.* 122, p. 217 urm. Moștenitor nedemn.

Ce trebuie să decidem în privința ipotecei uzufructului? Stingerea uzufructului aduce ea stingerea ipotecilor existente asupra uzufructului? Vezi *supra*, p. 561, text și nota 3. Stingerea uzufructului.

(1) Vezi în tom. III, partea II, explic. art. 765 și tom. VIII, p. 787, nota 2. Cpr. C. Galați, *Dreptul* din 1904, No. 68; D. Tăzlăoanu, *Dreptul* din 1904, No. 37, care se referă la părerea noastră.

Făgăduința
de a da o ipo-
tecă. Vali-
ditate.

Din împrejurarea că ipoteca este un act solemn, n'ar trebui să se tragă concluzia că și făgăduința de a da o ipotecă trebuie să fie constatată tot în forma autentică, căci aceasta din urmă nu este supusă nici unei solemnități. Făgăduința de ipotecă poate deci fi dată sub orice formă ar fi, de exemplu: printr'o scrisoare, și chiar în mod verbal, rămânând, în asemenea caz, numai dificultatea probei.

O asemenea făgăduință este validă în acest sens, că conferă creditorului o acțiune spre a constrânge pe debitor să-și execute făgăduința sa, sub pedeapsă, la din contra, de a plăti creditorului daune-interese⁽¹⁾.

Spre a fi validă, făgăduința de a da o ipotecă nu are nevoie de a arăta bunurile ce urmează a fi ipotecate⁽²⁾.

Act solemn.
Neîntrebuin-
țarea vreunui
termen sacra-
mental.

Dar dacă făgăduința de a da o ipotecă nu este necontestat un act solemn, ipoteca este din contra solemnă, fără însă ca ea să ceară întrebuițarea vreunui termen sacramental⁽³⁾. Ea nu poate, în adevăr, fi constituită decât în forma autentică (art. 1747 și 1772)⁽⁴⁾. Această soluție este contrară atât dreptului roman cât și dreptului nostru anterior⁽⁵⁾. *Forma dat esse rei.*

C. austriac.
Art. 1368
§ ultim.

(1) Cpr. Boyer, *Synthese des lois françaises (C. civil)*, art. 2127, p. 934, și autoritățile citate acolo. „Făgăduința de a da un amanet sau o ipotecă, nu constituie încă un contract de amanet“, zice art. 1368 § ultim din codul austriac. „*Der vetrag ein Pfand übergeben zu wollen, ist noch kein Pfandvertrag*“.

(2) Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2129, No. 42.

(3) Cpr. C. Galați, *Dreptul* din 1891, No. 50.

(4) O ipotecă, spre a fi validă, trebuie deci să fie constituită prin act autentic. S'a decis, însă, că atunci când unul din exemplarele actului autentic întrunește toate condițiile de validitate, actul nu poate fi declarat nul pentru că celuilalt exemplar, sau procesului verbal rămas la dosar, îi lipsește vreuna din condițiile de formă prescrise de lege, cum ar fi, de exemplu, lipsa semnăturii judecătorului care a instrumentat, în procesul verbal rămas la dosar. Cas. rom. *Revista Jurisprudența* din 1911, No. 7, p. 107; *Cr. judiciar* din 1911, No. 15, p. 116 și *Dreptul* din 1911, No. 23.

Art. 495 urm.
C. com.

Prin excepție, ipoteca maritală nu are nevoie de a fi constituită prin act autentic, *un act scris*, fie chiar sub semnătură privată, fiind suficient (art. 495 urm. C. com.).

Dr. nostru
anterior.

(5) Vezi în privința dreptului nostru anterior, *suprà*, p. 312, 313, text și nota 1, unde am văzut că ipoteca devenea perfectă prin remiterea documentelor în mâna creditorului.

Forma autentică, pe care o prescrie art. 1772, are avantajul de a permite creditorului să pue în vânzare imobilul ipotecat, după ce va investi titlul său cu formula executorie, fără a mai recurge la justiție spre a dobândi un titlu executor (¹).

Motivele art.
1772.

Forma solemnă, asigurând într'un mod mai eficace interesul creditorului, asigură prin aceasta însuș creditul. Va să zică forma ipotecei se explică printr'un interes practic considerabil (²). Cu toate acestea, art. 1978 din codul italian dispune că ipoteca convențională trebuie să fie constituită prin act public sau prin act sub semnătură privată (*per atto pubblico o per scrittura privata*) (³).

C. italian.
Art. 1978.

Formele cu care se vor autentifica ipotecile sunt acele ordinare prevăzute de legea din 1886 pentru autentificarea actelor în genere.

L. din 1886.

S'a decis, în privința unei ipotece autentificată de agenții noștri diplomatiți din străinătate, că primul secretar al unei legațiuni române care, în timpul concediului, înlocuește pe Ministrul plenipotențiar și gerează afacerile legațiunei, în puterea delegației date de Ministerul de externe, are calitatea de a da autenticitatea actelor ce se prezintă legației spre autentificare, în specie, unei ipotece, și că, pentru asemenea

Ipoteca autentificată de agenții noștri diplomatiți din străinătate.

In privința dreptului roman, vezi L. 4 și L. 34 § 1, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1; L. 12, Cod, *eod. tit.*, 8, 14; L. 11, Cod, *Qui potiores in pignore habeantur*, 8, 18, etc.

Dr. roman.

In privința dreptului vechiu francez, vezi Esmein, *Études sur les contrats dans le très ancien droit français*, p. 210 urm.

Dr. vechiu fr.

(¹) Cas. rom. Bult. S-a I, 1886, p. 929 și *Dreptul* din 1887, No. 9, p. 70. — Curtea din București admisesese că numai hotărârile judecătorești pot fi investite cu formule executorie (*Dreptul* din 1886, No. 60, p. 482), însă această decizie, contrară însuș textului art. 1173 C. civil, a fost cu drept cuvânt casată.

(²) Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1406; Beudant, *op. cit.*, II, 646. — Vezi însă Planiol (II, 2758), care zice că forma autenticității se explică prin efectul tradiției vechi. Mai vezi Acollas, III, p. 717, text și nota 1; Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 7195. Pothier (*Coutume d'Orléans*, XX, No. 6 urm.) zice că *ipoteca trebuie să fie investită de autoritatea publică*. Mai vezi Pothier, *Hypothèques*, IX, 10 urm.

(³) Cpr. art. 1368 C. austriac.

autentificare, legea nu cere ca șeful legațiunii sau acel care-l înlocuiește să fie asistat de un grefier⁽¹⁾.

Consulii ono-
rificei.

Dreptul de a instrumenta acte autentice în străinătate îl au nu numai secretarii, atașatii și cancelarii agențiilor române (prin delegație) (art. 24 L. din 13 Februarie 1894), dar și consulii noștri onorifice⁽²⁾.

Consulatele
străine din
țară.

În fine, s'a mai decis că consulatele străine din România nu puteau altă dată și nu pot nici astăzi instrumenta acte de ipotecă asupra imobilelor din țară⁽³⁾.

Constituirea
ipotecei prin
mandatari.
Necesitatea
unui mandat
autentic.
Controversă.

Ipoteca poate fi constituită prin mandatari, însă procura va trebui, în asemenea caz, să fie nu numai specială (art. 1536), dar încă și *autentică*, după cum dispun anume art. 76 § 2 din legea ipotecară belgiană și art. 1217 § 2 din codul olandez⁽⁴⁾. În adevăr, mandatul formând un tot indivizibil cu actul pentru care a fost dat, trebuie să fie supus aceluiași condiții la care este supus însuș actul⁽⁵⁾; și

(1) C. București, *Dreptul* din 1900, No. 17 și *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 18. Mai vezi Cas. rom. *Dreptul* din 1885, No. 31 și Bult. S-a 1-a, 1885, p. 92. — *Contrà*: Trib. Ilfov (sentință infirmată), *Dreptul* din 1899, No. 82.

(2) Cas. rom. și C. București, *Cr. judiciar* din 1904, No. 78 și Bult. 1903, p. 1293. Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 191 (ed. a 2-a).

(3) Cas. rom. Bult. S-a 1, 1880, p. 363.—Tribunalul Dolj a tăgăduit, cu drept cuvânt, consulilor străini, dreptul de a efectua vânzarea unui imobil situat în România, chiar când acel imobil ar fi proprietatea unui supus al țării ce reprezintă consulul. Vezi *Dreptul* din 1889, No. 78.

(4) Iată în adevăr, cum se exprimă acest text: „Procurele date pentru constituirea unei ipotece, nu pot fi date decât prin act autentic“. „*Die volmagt tot het verleen van hypotheek moet bij authentieke akte worden verleden*“.

(5) Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1413, cari, cu această ocazie se referă la părerea noastră; P. Pont, *Idem*, I, 470 și II, 657; Beudant, *op. cit.*, II, 650; Planiol, II, 2243 și 2776; Gillard, *op. cit.*, 231, p. 433 urm.; Merville, *Revue pratique*, tom. II, anul 1852, p. 97 urm.; Nacu, III, No. 245, p. 720, 721. Vezi asupra acestei chestiuni tom. I al Coment. noastre, p. 219, nota 1 și p. 761, nota 1 (ed. a 2-a); tom. VI, p. 611 urm.; tom. VII, p. 128, text și nota 5; tom. VIII, p. 41 urm.; tom. IX, p. 565, 566, text și nota 1, etc. — *Contrà*: Persil, *Régime hypothécaire*, I, p. 434, No. 6; Troplong, *Privil. et hypothèques*, II, 510; Duranton, XIX, 357 *bis*; Marcadé, *Revue critique*, tom. II, anul 1852, pag. 199 urm.; Pascaud, *Idem*,

această soluție se aplică, pentru identitate de motive, tuturor actelor solemne în genere⁽¹⁾. Apoi, în dreptul nostru, se mai poate trage argument în favoarea autenticității procurii și din art. 1781 C. civil.

Ipoteca mai trebuie încă să fie înscrisă, după cum vom vedea mai la vale (art. 1778 urm.), și dacă înscrierea se face prin mandatar, procura acestor din urmă va trebui să fie iarăș autentică (art. 1781); însă inscripția nu face parte din solemnitatea actului, această măsură fiind prescrisă numai în interesul terților⁽²⁾; de unde s'a tras concluzia foarte juridică că, de câteori debitorul refuză de a cere inscripția ipotecei conferită de dânsul, nimic nu se opune ca, atât în interesul creditorilor cât și în acel al terților, inscripția, a cărui scop este numai publicitatea actului constitutiv al ipotecei, să se îndeplinească în afară și chiar în contra voinței debitorului, prin ordinul justiției, pe care ea este în drept a-l da în contradictor cu părțile, față cu debitorul, de câteori se constată că ipoteca își are existența ei legală⁽³⁾.

În orice caz, nu este nevoie ca procura să cuprindă arătarea imobilelor ce urmează a fi ipotecate⁽⁴⁾.

Imprejurarea că mandatul trebuie, în specie, să fie autentic, dovedește că ipoteca nu poate fi constituită de către

Inscripția ipotecei nu face parte din solemnitatea actului.

Gerant de afaceri. Contraversă,

anul 1882, p. 157.; C. Rennes, D. P. 55. 1. 453 (sub Cas.); Trib. Langres, *Gaz. des tribunaux* din 15 April 1898. Vezi asupra acestei chestiuni, care ar trebui să nu fie controversată, Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2127, No. 76 urm.; Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 7580 urm., Répert. Sirey, v^o *Hypothèque*, 1905 urm., și v^o *Mandat*, 78, etc.

⁽¹⁾ Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 565.

⁽²⁾ Cpr. C. București, *Dreptul* din 1910, No. 62 (cu observ. noastră); Cas. rom. Bult. 1886, p. 952 și *Dreptul* din 1887, No. 14, p. 110 (motive); „Considerând, zice această din urmă decizie, că inscripția ipotecară nu interesează pe debitor, ci pe alți creditori, cari ar pretinde că creanțele lor au un drept de preferință în imobilul grevat; că, între părțile contractante, ipoteca este validă independent de inscripție, etc.“.

⁽³⁾ C. Iași, *Dreptul* din 1908, No. 62 (cu observ. noastră). Cpr. C. Nacu, III, p. 748, No. 306, *in fine*. Tot astfel s'a decis de Curtea de casație că autentificarea ipotecei, ca act solemn, nu se confundă cu cererea de inscripție. Vezi Bult. 1898, consid. dela p. 687. Vezi și *infra*, p. 622.

⁽⁴⁾ Vezi Dalloz, *op. și loco cit.*, No. 79.

un gerant de afaceri, cu toată controversa ce s'a ivit asupra acestui punct ⁽¹⁾.

Forma con-
simțământului
creditorului.
Controversă.

Dacă s'ar întâmplă ca creditorul să consimtă la ipotecă printr'un act posterior constituirei ei de către debitor ⁽²⁾, ceea ce este cu puțință, pentru că nicăeri legea nu cere ca acceptarea creditorului să fie concomitentă cu cea a debitorului ⁽³⁾, consimțământul acestui din urmă ar trebui, după unii, să fie dat tot în forma autentică, pentru că ipoteca fiind un act solemn, ambele părți trebuie să dea consimțământul lor în această formă ⁽⁴⁾.

- ⁽¹⁾ Vezi tom V al Coment. noastre, p. 347, nota 2, și autoritățile citate acolo. Cpr. Demolombe, XXI, 224. — *Contrà*: P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 470 și II, 657; Cas. fr. D. P. 76. 1. 97; Sirey, 76. 1. 273.
- ⁽²⁾ În orice caz, creditorul va trebui să consimtă, fie odată cu constituirea actului de ipotecă, fie mai în urmă, căci altfel ipoteca ar fi nulă. Cas. rom. Bult. 1889, p. 1047. — Și aceasta, după unele decizii, chiar dacă în urmă s'ar fi prezentat creditorul sau chiar ambele părți spre a cere înscrierea ipotecei. Cas. rom. Bult. S-a 1-a, 1883, p. 639 și 821; Trib. Ilfov și Muscel, *Dreptul* din 1886, No. 23 și din 1888, No. 37. — *Contrà*: Cas. rom. și C. București, Bult. 1888, pag. 1031 și *Dreptul* din 1886, No. 23 și din 1888, No. 37; Cas. Roma, *La Legge* din 1881, 1, 434; Martou, *op. cit.*, III, 982 *ter*, p. 87, etc.
- ⁽³⁾ În asemenea caz, acceptarea creditorului are efect retroactiv până în ziua constituirei actului de ipotecă. Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1416, p. 542 (ed. a 3-a); Guillouard, *Idem*, II, 1001; Aubry et Rau, III, § 266, p. 464, 465; Cas. fr. Sirey, 39. 1, 753; Cas. rom. Bult. S-a 1, 1886, p. 684 și *Dreptul* din 1886, No. 69, p. 552; Bult. 1890, p. 47; Bult. 1892, p. 479; C. București, *Dreptul* din 1886, No. 23. — *Contrà*: Cas. rom. *Dreptul* din 1883, No. 73, p. 599 și Bult. S-a 1, 1883, p. 822. Cpr. și Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1886, No. 23, p. 176.
- ⁽⁴⁾ Cas. rom. Bult. S-a 1, 1886, p. 684 și *Dreptul* din 1886, No. 69; Bult. 1890, p. 47; Bult. 1892, p. 479; Laurent, XXX, 438 urm.; Thiry, IV, 505. — *Contrà*: Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1416, cari și de astădată se referă la părerea noastră; Guillouard, *Idem*, II, 1001; Thézard, *Idem*, 58, 3°; Arntz, IV, 1782, p. 320; Aubry et Rau, III, § 266, p. 465; Massé-Vergé, V, § 800, p. 179, nota 4; T. Huc, XIII, 212; Gillard, *op. cit.*, p. 473 urm.; D. C. Popescu, *Dreptul* din 1886, No. 80; Alex. Degré, *Dreptul* din 1887, No. 44, p. 347 urm.; C. București, *Dreptul* din 1884, No. 63 și din 1886, No. 23; *Dreptul* din 1888, No. 37 și din 1889, No. 49; Trib. Argeș, *Dreptul* din 1882, No. 38, p. 311 (motive); Trib. Ilfov, *Dreptul* din

Din cele mai sus expuse rezultă că și procura dată de creditor pentru acceptarea ipotecei va trebui să fie redactată tot în forma autentică⁽¹⁾.

Din împrejurarea că ipoteca convențională nu poate să emane decât dela părțile contractante, în persoană sau reprezentate prin mandatar investit cu procuri autentice, rezultă că ipoteca constituită de un mandatar investit numai cu o procură legalizată, este nulă, și că nulitatea poate fi propusă de însuș debitorul, dacă el a fost reprezentat de un mandatar investit cu o procură neautentică⁽²⁾.

Anularea ipotecei nu împiedică însă obligația de a-și avea ființă ca creanță chirografară, dacă ea întrunește condițiile cerute de lege spre a constitui o creanță.

S'a decis că ipoteca fiind un drept real, acțiunea ei în anulare este tot reală; de unde rezultă că această acțiune trebuie introdusă la tribunalul situației imobilului⁽³⁾. Tot la acel tribunal vor fi introduse și contestațiile ce s'ar aduce actului autentic, fie pe calea principală, fie pe calea incidentală⁽⁴⁾.

1897, No. 13; Cas. rom. Bult. 1885, p. 237; Bult. 1888, p. 1031; Bult. 1892, p. 479; C. Douai, Sirey, 1903. 2. 195; Cas. Florența, *La Legge* din 1889, 1, 762; C. de apel din Turin, *La Giurisprudenza (di Torino)*, 1896, p. 591, etc. După aceste din urmă autorități, consimțământul creditorului ar putea fi verbal și chiar tacit. Vezi asupra acestei controverse, Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 7307 urm.

(1) Cpr. Thiry, IV, 504. Vezi și tom. V al Coment. noastre, p. 347, nota 2. — *Contrà*: C. Focșani și București, *Dreptul* din 1883, No. 34 și din 1889, No. 49, precum și deciziile citate de Arntz, IV, 1789, p. 320 (ed. a 2-a, 1880). Cpr. Duranton, XIX, 357 bis; Troplong, *Privil. et hypothèques*, II, 510, etc.

(2) Cas. rom. Bult. S-a 1-a, 1881, p. 513; *Dreptul* din 1881, No. 84 și din 1882, No. 43; Bult. S-a 1-a, 1882, p. 643 și *Dreptul* din 1882, No. 63. Trib. Brăila și C. Focșani, *Dreptul* din 1882, No. 12, p. 119 și *Dreptul* din 1886, No. 50, p. 390. — *Contrà*: C. Focșani, *Dreptul* din 1883, No. 34, p. 280. (În specie, debitorul consimțise în forma autentică, și creditorul intervenise printr'un mandatar fără procură autentică). — Vezi însă în sens contrar acestei din urmă soluții, Cas. rom. *Dreptul* din 1883, No. 73, p. 599 și Bult. Cas. S-a 1, 1883, p. 821.

(3) Trib. Fălciu, *Dreptul* din 1897, No. 50. V. *infra*, p. 653, n. 3.

(4) Trib. Fălciu, *Dreptul*, *loco supra cit.*

Despre ipotecile constituite în țară străină.

Dr. fr. Art. 2128. După art. 2128 din codul francez, convențiile încheiate în străinătate nu pot niciodată să producă o ipotecă asupra bunurilor situate în Franța, afară de excepțiile admise prin legile politice sau tratatele internaționale.

Dr. nostru. Art. 1789. In loc de a reproduce această dispoziție inexplicabilă, care este o remășiță a dreptului vechiu fr. (art. 12 al ordonanței din 1629)⁽¹⁾, legea noastră, reproducând pe cea belgiană⁽²⁾, pe care o completează prin art. 1789, aplică la ipotecile constituite în țară străină regula: *locus regit actum*.

Art. 1773 și 1789. Art. 1773 și 1789, cari se ocupă de această materie, au fost explicate în tom. I al Coment. noastre, p. 217 urm. (ed. a 2-a), la care ne mărginim a trimete pe cetitori. (Vezi și *infra*, p. 650).

Specializarea ipotecei convenționale.—Mențiunile ce trebuie să cuprindă actul constitutiv al ipotecei.

Art. 1774. — Ipoteca convențională nu este validă dacă, prin actul ei de constituțiune, nu se specifică anume natura și situațiunea fiecărui imobil al debitorului, asupra căruia se consimte ipoteca creanței. (Art. 1749 § 2, 1772, 1775, 1775, 1776 C. civ. Art. 2129 § 2 C. fr. Art. 78 L. ipotec. belgiană din 1851).

Art. 1775. — Bunurile viitoare ale debitorului nu pot face obiectul unei ipotece. (Art. 965, 1768, 1772 C. civ. Art. 2129 § 2 C. fr. Art. 78 § 2 L. ipotec. belgiană din 1851).

Art. 1776. — Ipoteca convențională nu poate fi valabilă decât atunci când suma, pentru care ipoteca este constituită, va fi determinată prin act.

Dacă creanța este condițională, se va menționa condițiunea în inscripțiune. (Art. 948, 965, 1004, 1009, 1015, 1017, 1019, 1746 urm. 1770, 1774, 1781 C. civ. Art. 2132 C. fr. Art. 80 L. ipotec. belgiană din 1851).

⁽¹⁾ Vezi Planiol, II, 2766, p. 860, 861 (ed. a 5-a); Acollas, III, p. 748, etc.

L. ipotec. belgiană. Art. 77. ⁽²⁾ Vezi asupra art. 77 din legea ipotecară belgiană, reproduș cu o mică schimbare de redacție în art. 1773 din codul nostru, Cloes, *Privil. et hypothèques*, III, No. 78 urm., p. 50 urm.; Martou, III, 986 urm., p. 90 urm.; Thiry, IV, 509—511; Delbecque, *Révision du régime hypothécaire*, 384—386, p. 278 urm., etc. Mai vezi Nacu, III, No. 247 urm., p. 721 urm.

Legiuitorului nostru n'a admis soluția dreptului francez, în care unele ipotece sunt generale. La noi, ca și în Belgia, toate ipotecile trebuie să fie specializate

Deoseb.
de C. fr.

Specializarea consistă în arătarea naturii și situației imobilului ipotecat, precum și în arătarea sumei pentru care se constituie ipoteca.

In ce consistă
specializarea.

Actul constitutiv al ipotecei trebuie să indice, mai întâi, părțile contractante, adică debitorul și creditorul ipotekar, deși legea n'o cere anume, această mențiune fiind comună tuturor contractelor în genere⁽¹⁾.

Arătarea păr-
ților contrac-
tante.

Apoi, actul constitutiv al ipotecei, fie că ipoteca este constituită prin însuș actul care constată creanța, fie printr'un act autentic posterior, trebuie să specifice natura și situația fiecărui imobil ipotecat. Acesta este primul element al specializării sau specialității ipotecei, fără care ea nu poate să existe.

Arătarea natu-
rei și situației
imobilului.

Prin *natura* imobilului se înțelege *specia* lui, adică: dacă este vorba de o casă, de o moșie, de o vie, un câmp, o pădure, etc.; iar prin *situația* imobilului, se înțelege: județul, comuna, etc. în care imobilul este situat.

Dacă este vorba de o casă, se va arăta orașul și strada în care ea este situată, numărul ei, etc.

Casă.

Dacă este vorba de o moșie, se va arăta numele ei, diferitele părți și trupuri cari o compun, județul și comuna în care este situată, etc. ⁽²⁾.

Moșie.

(1) Cpr. Thiry, IV, 512.

(2) Cpr. Thiry, IV, 512, p. 444. — S'a decis, cu drept cuvânt, că dacă prin contractul de ipotecă, se spune clar că se ipotecează cutare moșie, din cutare județ, pe toată întinderea ei, cu toate trupurile, siliștele și ecaretele ce se află pe ea, fără a se dovedi că debitorul ar mai posedă și alte moșii cu același nume, în același județ, nicio confuzie nu poate să existe asupra imobilului ipotecat, acesta fiind bine specializat în sensul art. 1774. C. Galați, *Dreptul* din 1904, No. 68. — S'a mai decis că este suficientă arătarea imobilului ipotecat prin cuvintele „moșia cutare din cutare județ“, chiar dacă nu se arată comuna unde suszisa moșie este situată, întinderea și hotarele ei, când mai cu seamă nu se pretinde că din lipsa acestor indicații s'ar fi produs o confuzie sau o îndoială oarecare. Cas. rom. Bult. s-a II, anul 1875, p. 68.

În orice caz, chestiunea de a se ști dacă titlul constitutiv al ipotecei enunță sau nu în mod suficient natura și situația

Chestie de
fapt.

Este deci nulă ipoteca constituită de un debitor asupra tuturor bunurilor ce el posedă într'o comună, fără a se arăta natura bunurilor ipotecate⁽¹⁾.

Justificarea
specializării.

Principiul specializării ipotecei, înscris în art. 1774, ocrotește atât interesul debitorului cât și al creditorului și al terțiilor. În adevăr, el apără mai întâiu pe debitor contra propriei sale slăbiciuni, căci el neputând să constituie o ipotecă decât asupra unor bunuri anume determinate, el va stabili o justă proporție între suma de care are nevoie și siguranța ce se cere dela dânsul.

Pe de altă parte, gajul creditorului câștigă în certitudine ceea ce pierde în întindere, căci lichidarea unor bunuri determinate și specializate este mai lesnicioasă și mai puțin costisitoare. În fine, terții cari vor contracta în viitor cu debitorul, vor putea mai bine să aprecieze creditul ce merită acest debitor, în urma constituirii unor ipotece anterioare⁽²⁾.

Nulitatea ipo-
tecei nespe-
cializată.

Ipoteca nespecializată este nulă, și nulitatea poate fi invocată nu numai de terții, cari au interes a înlătura ipoteca, dar chiar de însuș debitorul sau de moștenitorii săi⁽³⁾.

Cererea unei
noui ipotece.
Controversă.

Chestiunea este însă de a se ști dacă, în urma anulării ipotecei pentru lipsă de specializare, creditorul a căruia ipotecă a fost anulată, poate sau nu să ceară o nouă ipotecă specializată de astădată? Această chestiune este controversată⁽⁴⁾.

Neipotec. bu-
nurilor vi-
itoare. Art.
1775.

Art. 1775 din codul nostru, reproducând art. 78 § 2 din legea ipotecară belgiană, oprește ipotecarea bunurilor viitoare⁽⁵⁾, iar art. 1768 dispune că ipoteca legală a Sta-

bunurilor ipotecate, este o chestie de fapt, care se apreciază în mod suveran de instanțele de fond. Cas. fr. D. P. 83. 1. 30; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1376; Guillaouard, *Idem*, II, 1026; P. Pont, *Idem*, II, 675, și toți autorii.

(1) C. Montpellier și Cas. fr. D. P. 51. 2. 156; D. P. 52. 1. 131; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2129, No. 25.

(2) Martou, III, 993, p. 94, 95; Thiry, IV, 512, p. 143, 144, etc.

(3) Laurent, XXX, 512; T. Hue, XIII, 216; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1377; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2129, No. 40 urm.; C. București, *Dreptul* din 1899, No. 56.

(4) Vezi în sensul negativei, Martou, *op. cit.*, III, 1100, iar în sensul afirmativei, Laurent, XXX, 513. Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2129, No. 54 urm.

C. italian.

(5) Conform: art. 1977 C. italian. „*L'ipoteca convenzionale*, zice

tului, a comunelor și a stabilimentelor publice asupra bunurilor perceptorilor și administratorilor publici, nu se poate stabili decât asupra bunurilor prezente, *nu însă și asupra celor viitoare*. În această privință codul nostru nu reproduce excepția pe care o consacră art. 2130 din codul francez⁽¹⁾. Aceasta nu este decât o consecință a specializării ipotecei, căci, de cele mai multe ori, nu s'ar putea declara natura și situația bunurilor viitoare. Această regulă a fost admisă fără nicio excepție de codul nostru și de acel belgian, pentrucă excepția consacrată de art. 2130 din codul francez dă o primă de încurajare risipitorilor și cămătarilor⁽²⁾.

Debitorul n'ar putea să ipoteceze, nici chiar specializându-l, un imobil ce el își propune a dobândi în viitor,

acest text, *non può costituirsi sui beni futuri*“. Fabricile în stare de construcție nu sunt cuprinse în denumirea de bunuri viitoare. Cas. Florența, *Annali della Giurisprudenza italiana*, 81. 1. 61 și *La Legge* din 81. 1. 305.

- (1) Iată care este, în această privință, starea legislației franceze. După ce art. 2129 § 2 fr. dispune că bunurile viitoare nu pot fi ipotecate, apoi prin excepție, art. 2130 dispune că cu toate acestea, „dacă bunurile prezente și libere ale debitorului nu ajung pentru siguranța creanței, el poate, arătând această insuficiență, să consimtă ca fiecare din bunurile ce va dobândi mai în urmă să fie afectate la siguranța acestei creanțe, pe măsura dobândirii lor“. Motivul acestei dispoziții, pe care legiuitorul nostru n'a admis-o, este că un debitor lipsit actualmente de bunuri, poate să aibă speranța de a dobândi avere într'un viitor mai mult sau mai puțin depărtat, fie prin moștenire, fie altfel, și că creditorul să se mulțumească cu aceste bunuri. În asemenea caz, se respectă voința comună a părților, legea obligându-le însă a-și exprima intenția lor și motivele pe care se întemeiază această intenție, spre a nu se înlătură principiul specializării.

Dr. francez.

În vechiul drept francez și în dreptul roman, lucrurile viitoare puteau fi ipotecate fără nicio restricție. Vezi Domat, și *Lois civiles*, III, p. 378, No. 5. Cpr. L. 1, Pr., *ab initio*, Dig. *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1, unde se zice: „*Conventio generalis in pignore dando bonorum vel postea quæsitorum, recepta est*“. L. 15, Pr., Dig., *loco cit.*, zice, de asemenea; „*Et que nondum sunt, futura tamen sunt, hypothecæ dari possunt, ut fructus pendentes, partus ancillæ, fœtus pecorum, et ea quæ nascuntur, sint hypothecæ obligata*“.

Dr. vechiu fr.
și dreptul roman.

- (2) Cpr. Thiry, IV, 512, p. 445.

sub condiția de a-l dobândi în realitate, proibiția legii fiind absolută⁽¹⁾.

Determinarea
sumei p. care
se constituie
o ipotecă.
Art. 1776.

În fine, art. 1776 cere ca actul constitutiv al ipotecei să determine suma pentru care ipoteca a fost constituită, fiindcă numai prin cunoașterea acestei sume, terții vor putea să aprecieze creditul ce merită debitorul imobilelor grevate cu ipotecei anterioare. Apoi, inscripția care aduce ipoteca la cunostința publică își găsește elementul său tocmai în actul constitutiv al ipotecei. Arătarea cu precizie a sumei garantate este deci al doilea element al specializării ipotecei, fără care ea ar fi nulă⁽²⁾.

Garantarea
prin ipotecă
a unei creanțe
anulabile.

Ipoteca nefiind, decât un drept accesoriu al creanței garantate (v. *suprà*, 546), presupune existența unei obligații valide. S'ar putea chiar garantă prin ipotecă o obligație anulabilă în virtutea unei excepții personale debitorului, precum ar fi, de exemplu: obligația contractată de un minor, de o femeie măritată neautorizată, etc., fiindcă o asemenea obligație poate fi cauționată (art. 1653). (Vezi *suprà*, p. 123).

Garantarea
obligației
altora.

Știm, de asemenea, că se poate constitui o ipotecă nu numai pentru garantarea datoriei sale, dar și pentru garantarea obligațiilor altuia, *sive pro sua obligatione, sive pro aliena*⁽³⁾.

Garantarea
unei oblig.
viitoare,
eventuale, etc.

Se poate garantă prin ipotecă o datorie viitoare⁽⁴⁾, condițională⁽⁵⁾ și chiar eventuală⁽⁶⁾.

(1) Laurent, XXX, 472; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1381; Thézard, *Idem*, 49; Martou, *Idem*, III, 1004; T. Hue, XIII, 220. — *Contrà*: Colmet de Santerre, IX, 96 *bis* III; Guillaouard, *op. cit.*, II, 957; Aubry et Rau, III, § 266, p. 449. Vezi Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2129, No. 60, 61, etc.

(2) Cpr. Trib. Brăila, *Dreptul* din 1882, No. 14, p. 119.

(3) Vezi *suprà*, p. 573.

(4) Vezi Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2132, No. 8 urm., și autoritățile citate acolo.

(5) În asemenea caz, condiția va trebui să fie menționată în inscripție (art. 1776 § 2), și soarta ipotecei va fi legată de soarta convenției principale. Dacă condiția este suspensivă, ipoteca va fi în suspensie ca și obligația principală, îndeplinirea condiției având efect retroactiv atât pentru una cât și pentru alta (art. 1015). Dacă condiția este rezolutorie, îndeplinirea ei desființează și obligația și ipoteca, lucrurile fiind puse în stare de mai înainte. Vezi Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2132, No. 13 urm. Vezi și *suprà*, p. 585, 586.

(6) Cpr. Cas. rom. Bult. S-a I, 1875, consid. dela p. 114; Pla-

În fine, art. 2132 din codul francez dispune că ipoteca poate fi constituită pentru asigurarea unei creanțe nedeterminate, pe care creditorul trebuie s'o evalueze în mod arbitrar. Această dispoziție a fost eliminată, cu drept cuvânt, atât de legiuitorul belgian cât și de al nostru, ea fiind incompatibilă cu regimul specializării ipotecei (¹).

Eliminarea art. 2132 fr. din codul nostru.

Art. 80 § ultim din legea ipotecară belgiană permite, în termeni expresi, constituirea unei ipotece pentru asigurarea unui credit deschis *până la concurența unei sume determinate* (făgăduință de împrumut), pe care cineva se obligă a o da, adăogând că, în asemenea caz, ipoteca are rang din ziua inscripției sale, fără a se avea în vedere momentele succesive în care s'au predat banii. (Vezi p. 547 și 614).

Deschiderea de credit p. o sumă determinată.

Deși acest paragraf a fost eliminat de legiuitorul nostru, totuși constituirea unei asemenea ipotece ar fi validă și la noi, în baza principiului libertății convențiilor (art. 969), cu toate că aceasta a fost contestat de unii în Franța, în baza art. 1010 (²), ipoteca având, în asemenea caz, rang din ziua inscripției sale, iar nu din ziua realizării creditului (³). Aceasta dovedește că ipoteca poate lua naștere înaintea dreptului ce ea este menită a garantă. Rămâne însă bine înțeles că această ipotecă nu-și va produce efectele sale decât prin realizarea creanței. Cu alte cuvinte, ipoteca este

niol, II, 2652; Dalloz, *op. și loco cit.*, No. 18 urm. — Dar dacă ipoteca poate fi condițională sau eventuală, până la îndeplinirea condiției sau realizării creanței, este neapărat ca constitutorul ipotecei să fi proprietar. Cas. rom. Bult. 1889, p. 614.

(¹) Vezi Delbecque, *Révision du régime hypothécaire*, 400, p. 289; Cloes, *op. cit.*, III, 133, p. 84; Martou, *Idem*, III, 1015, în fine, p. 114; Laurent, XXX, 526, etc.

(²) Vezi Delvincourt, *Cours de code civil*, III, p. 298 urm. (ed. din 1834); Battur, *Privil. et hpothèques*, II, 283, p. 263 (ed. a 2-a, 1823). Cpr. C. Colmar, *Répert. Dalloz*, v^o *Privil. et hypothèques*, 1321, nota 1.—Delvincourt (*op. cit.*, III, p. 298) numește această ipotecă *preposteră*.

(³) Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2132, No. 48 urm. și 89 urm., cum și numeroasele autorități citate acolo. Cpr. Nacu, III, No. 273 urm., p. 731 urm. Mai vezi Gillard, *Constit. de l'hypothèque conventionnelle*, 310, 311, p. 606 urm.; Planiol, II, 2652, p. 829 (ed. a 5-a); Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1281 urm., etc.

Ipotecă pre-
posteră. în specie condițională și atârnă de formarea anterioară a unui drept principal pe care ea îl garantează. Acesta este cazul unei ipotece *prepostere*, după cum o numește Delvincourt⁽¹⁾.

Intinderea ipotecei la ameliorațiile și îmbunătățirile aduse fondului ipotecat.

Art. 1777. — Ipoteca se întinde asupra tuturor ameliorațiilor survenite în urma constituirei ei, imobilului ipotecat. (Art. 462 urm., 489 urm., 498, 904, 1737, 4°, 1742, 1750, 1774, 1775 C. civ. Art. 2133 C. fr. Art. 45 § 2 L. ipotec. belgiană din 1851)⁽²⁾.

Ipoteca, fie legală, fie convențională⁽³⁾, se întinde la toate îmbunătățirile survenite imobilului ipotecat, de orice natură ar fi aceste îmbunătățiri⁽⁴⁾, fie că ele constituiesc imobile prin natură sau incorporatie, fie imobile prin destinație⁽⁵⁾, afară bine înțeles de cazul unei convenții contrare, care este validă⁽⁶⁾.

Condiția pre-
posteră.

(1) Vezi *suprà*, p. 599, nota 2. — Incât privește condiția *preposteră*, vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 29.

(2) Cpr. L. 13, Pr., Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1; L. 18 § 1, Dig., *De pigneratitia actione*, 13, 7; Domat, *Lois civiles*, III, p. 380, No. 7 (ed. Carré), etc.

(3) Vezi André, *Régime hypothécaire*, 482, p. 192; Martou, *op. cit.*, II, 726; P. Pont, *Idem*, I, 404; Thézard, *Idem*, 42; Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1882, No. 20, p. 168 (motive), etc.

(4) Cpr. Cas. rom. Bult. 1897, p. 1114.

(5) Cpr. Répert. Sirey, v^o *Hypothèque*, 219 urm.; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1944; Thiry, IV, 446; Planiol, II, 2746; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2133, No. 2 urm.; C. București, *Dreptul* din 1882, No. 66, p. 532; Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1882, No. 20, p. 168 (motive).

Chestie de
fapt.

Chestiunea de a se ști dacă mobilele au devenit sau nu imobile prin destinație este o chestie de fapt, de suverană apreciere a instanțelor de fond. Dalloz, *op. și loco supra cit.*, No. 11.

De câteori imobilul la care aceste lucruri sunt alipite este ipotecat, ele sunt lovite de ipotecă, în calitatea lor de accesorii, fără nicio stipulație specială. Indată ce ele sunt deslipite de fond, ele încetează de a fi ipotecate, pentru că-și reiau calitatea lor de lucruri mobile. Thiry, IV, 446, p. 387, 388. Vezi și *suprà*, p. 560, 561.

(6) Cpr. C. Bourges, D. P. 93. 2. 428.

Astfel, s'a decis, cu drept cuvânt, că ipoteca stabilită asupra unui fond se întinde de drept la apele unui izvor, pe care proprietarul le-a adus de pe un alt fond al său pe fondul ipotecat, ca accesoriul acestui fond⁽¹⁾; că ipoteca se întinde asupra mobilelor cari garnisesc un otel și sunt necesare la exploatarea lui⁽²⁾; asupra sobelor de zid, de tuciu sau de fer, precum și asupra instalațiilor de lumină (gaz, lumină electrică) necesare la exploatarea unui otel, etc.⁽³⁾.

Intinderea ipotecei la apele unui izvor.

Îmbunătățirile aduse fondului ipotecat sunt, ca accesorii, lovite de ipotecă, chiar dacă emană dela un terțiu detentor⁽⁴⁾, și acest terțiu nu este în drept a cere dela creditorul ipotecar, în caz de urmărirea și adjudecarea imobilului asupra lui, nicio despăgubire pentru valoarea acelor îmbunătățiri, întrucât art. 2175 din codul francez, care consacra principiul contrar, n'a fost reprodus de legiuitorul nostru, și aceasta nu se înțelege dela sine⁽⁵⁾.

Cazul când îmbunătățirile sunt opera unui terțiu. Controversă.

După părerea generală și aceea mai juridică în acelaș timp, ipoteca se întinde nu numai asupra ameliorațiilor aduse fondului, dar chiar și asupra construcțiilor noi ridicate de debitor pe terenul ipotecat⁽⁶⁾, după cum dispune anume

Quid în privința construcțiilor noi ridicate pe fondul ipotecat? Controversă.

(1) Cas. fr. D. P. 92. 1. 389; Sirey, 92. 1. 500. Cpr. T. Hue, XIII, 232; Aubry et Rau, III, § 284, p. 669 (ed. a 5-a); Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1943 *bis*, etc.

(2) Cas. fr. D. P. 87. 1. 293.

(3) Trib. Ilfov și C. București, *Dreptul* din 1882, No. 20, p. 168 (motive) și *Dreptul* din acelaș an, No. 66, p. 532. Vezi *supra*, p. 556, nota 3 și p. 560, nota 3.

(4) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1944; Planiol, II, 2743; Aubry et Rau, III, § 284, p. 670 (ed. a 5-a); Cas. fr. Sirey, 86. 1. 417. D. P. 87. 1. 293; Cas. rom. Bult. 1889, consid. dela p. 166, etc.

(5) Cas. rom. Bult. 1889, p. 165 și *Dreptul* din 1889, No. 24. Vezi și Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1904, No. 31, p. 248. — *Contră*: C. București, *Dreptul* din 1888, No. 17 (decizie casată). Vezi *infra*, rubrica: *Dispoziții comune atât cazului de delăsare cât și cazului de expropriere*, p. 675, 676.

(6) Planiol, II, 2742; Répert. Sirey, v^o *Hypothèque*, 228 urm.; Laurent, XXX, 206; Aubry et Rau, III, § 284, p. 669; André, *op. cit.*, 482, p. 192; Thiry, IV, 446, p. 388; Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, III, 1943; Guillaouard, *Idem*, III, 1518; P. Pont, *Idem*, I, 410; Martou, *Idem*, II, 732; C. Nancy (în privința ipotecei legale a femeii măritate), Sirey, 82. 2. 161; C. Aix, Sirey, 89. 1. 49; D. P. 89. 1. 102 (sub

art. 1966 din codul italian⁽¹⁾ și art. 370 din codul civil japonez dela 1896. *Quod solo incedificatur, solo cedit.*

Art. 1737, 40.

Ipoteca poate însă, în asemenea caz, fi primată prin privilegiul constructorului (art. 1737, 4°)⁽²⁾.

Cazul când ipoteka are de obiect numai nuda proprietate.

Dacă s'a ipotecat nuda proprietate a unui imobil a cărui uzufruct aparține unui terțiu, acest uzufruct va fi considerat ca o îmbunătățire, și ipoteka se va întinde asupra lui, atunci când el se va stinge și se va întruni la nuda proprietate⁽³⁾.

Aluviune.

Art. 1777 se aplică nu numai la ameliorațiunile sau îmbunătățirile propriu zise (datorite mânei omului), dar și la măririle suprafeței fondului ipotecat prin faptul naturei, de exemplu: prin aluviune sau altfel⁽⁴⁾.

Aceeaș soluție este admisibilă în privința tuturor lu-

Art. 489 urm.

C. civ.

Cas.).—*Contrà*: Taulier, *Théorie raisonnée du code civil*, VII, p. 209 (ed. din 1848); C. Paris, Sirey, 34. 2. 308 și Répert. Dalloz, v^o *Privil. et hypothèques*, 472, nota 1. Vezi și alte autorități citate *pro și contra* în Dalloz, *Nouveau C. civ. annoté*, IV, art. 2133, No. 20.

(1) „*L'ipoteca si estende a tutti i miglioramenti ed anche alle costruzioni ed altri accessioni dell'immobile ipotecato*“. Cpr. Cas. Napoli, *La Legge* din 1879, 1, 257. Vezi și art. 94 și 1120 C. german.

(2) Planiol, II, 2742, *in fine*. Vezi asupra privilegiului constructorului, *suprà*, p. 498 urm.

(3) Thiry, IV, 446, p. 388; Martou, *op. cit.*, II, 731; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 594 și III, 1941; Guillouard, *Idem*, III, 1522; P. Pont, *Idem*, I, 407; Aubry et Rau, III, § 284, p. 669, text și nota 2 *bis*. „*Si nuda proprietas pignori data sit, ususfructus qui postea accreverit, pignori erit*“. (L. 18, Dig., *De pigneratitia actione*, 13, 7).—*Contrà*: Laurent, XXX, 208.

Ipoteca constituită asupra uzufructului nu se întinde însă asupra fondului însuș, atunci când nuda proprietate se unește cu uzufructul. Laurent, *loco cit.*; Guillouard, *op. și loco supra cit.*; P. Pont, *Idem, loco supra cit.*; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1941; Aubry et Rau, *loco supra cit.*; Nacu, III, No. 283, *in fine*, p. 734, etc.

(4) Planiol, II, 2744; Thiry, IV, 446, p. 388; Répert. Sirey, v^o *Hypothèque*, 213; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1939; Martou, *Idem*, II, 729; P. Pont, *Idem*, I, 406; Guillouard, *Idem*, III, 1515; T. Huc, XIII, 232; Nacu, III, No. 282, p. 733, 734. Vezi și tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, p. 359, nota 1. „*Si fundus hypothecæ datus sit, deinde alluvione major factus est, totus obligatur*“. (L. 16, Pr., Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1).

crurilor unite, ca accesorii, fondului ipotecat, în baza art. 489 urm. C. civil⁽¹⁾.

Nu trebuie însă să considerăm ca accesorii ale fondului ipotecat achizițiile vecine (*contiguës*) făcute de proprietar, cu titlu oneros sau gratuit, acestea nefiind îmbunătățiri, ci alte imobile noi, alipite pe lângă acel ipotecat⁽²⁾.

Achizițiile vecine făcute de proprietar.

Nu sunt, de asemenea, considerate ca accesorii ale fondului ipotecat, locurile pe care un rîu sau un fluviu le-a părăsit, schimbându-și vechea sa matcă pe fondul ipotecat (art. 502). Nu se poate zice, în adevăr, că vechia albie a rîului sau fluviului este o îmbunătățire a terenului ocupat prin albia nouă, acesta fiind un fond deosebit de acel ipotecat. Or, ipoteca nu poate, din cauza specialității sale, să se transporte pe alte imobile decât pe acele cari au fost afectate la ipotecă prin actul ei constitutiv⁽³⁾.

Art. 502. Controversă.

Aceeaș soluție ar fi, după unii, admisibilă, în privința

Insule. Controversă.

⁽¹⁾ Thiry, IV, 446, p. 388.

⁽²⁾ Thiry, *loco cit.*; Baudry et Loynes, III, 1947; Guillouard, *Idem*, III, 1531; Martou, *Idem*, II, 730; P. Pont, *Idem*, I, 411; Gillard, *op. cit.*, 297, p. 583 urm.; T. Hue, XIII, 232; Planiol, II, 2745; Mourlon, III, 1506; Nacu, III, No. 280, p. 733; Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1901, No. 57. — S'a decis însă că achiziția unui teren, în scopul ca proprietatea riverană să iasă la aliniere, nu poate fi considerată decât ca făcută în interesul și în folosul fondului principal, și deci, în folosul proprietarilor acestui fond. O asemenea achiziție, constituind o ameliorație sau îmbunătățire adusă fondului principal, în sensul art. 1777 C. civil, rămâne cuprinsă în ipotecile constituite asupra fondului principal, chiar dacă ar fi survenit în urma acestor ipoteci. Cas. rom. Bult. 1906, p. 1537.

Și fiindcă vorbim de *aliniere*, vom menționa o sentință recentă a tribunalului Ilfov, aprobată de noi (*Dreptul* din 1910, No. 18) și confirmată de Curtea din București (*Dreptul* din 1911, No. 20), prin care se pune, cu drept cuvânt, în principiu că alinierea străzilor este prin natură sa juridică o expropriere, iar nu o servitute, de care se deosebește și prin efectele sale; de unde rezultă că ea este supusă principiilor cari reglementează garanția în materie de vânzare. Vezi în această privință observația noastră, care însoțește sentința menționată, publicată în *Dreptul* din 1910, No. 18, p. 147.

Alinierea străzilor. Dacă este o expropriere sau o servitute.

⁽³⁾ Martou, *op. cit.*, II, 728, p. 337; Laurent, XXX, 205. — *Contrà*: T. Hue, XIII, 332; P. Pont, *op. cit.*, I, 406; Guillouard, *Idem*, III, 1517; Mourlon, III, 1505. Cpr. Baudry et Loynes, III, 1939 *bis*, etc.

insulelor formate lângă fondul ipotecat, în ipoteza art. 500 C. civil. Acesta fiind un fond nou, deosebit de acel grevat, nu este afectat la creanța aceluia care are o ipotecă asupra acestui din urmă fond⁽¹⁾.

Stingerea sarcinilor cari grevau fondul ipotecat.

În fine, vom mai observa că creditorul ipotecar se folosește, în principiu, de stingerea sarcinilor cari grevau fondul ipotecat. Astfel, în caz de stingerea servituților reale existente asupra fondului ipotecat, creditorul ipotecar se folosește de mărirea valorii pe care fondul ipotecat o dobândește prin efectul stingerei acestor sarcini⁽²⁾.

Privil. vânzătorului și al copărtașilor.

Știm, de asemenea, cu toată controversa ce există asupra acestui punct, că art. 1777 se aplică privilegiului vânzătorului de imobile (art. 1737, 1°)⁽³⁾ și privilegiului copărtașilor⁽⁴⁾.

Privil. vânzătorului de lucruri mobile neplătite.

Chestiunea este însă de a se ști dacă privilegiul pe care îl are vânzătorul de lucruri mobile neplătite (art. 1730, 5°), este sau nu opozabil creditorilor ipotecari, atunci când imobilul la care lucrul mobil a fost incorporat, este ipotecat.

Această chestiune, care a fost numai enunțată *suprà*, p. 456, nota 2, este controversată; însă se decide în genere că, în asemenea caz, creditorii ipotecari sunt preferați vânzătorului de mobile, și că acest din urmă nu poate să exercite contra creditorilor ipotecari nici privilegiul lui, nici acțiunea rezolutorie, fie că ei sunt anteriori sau posteriori vânzării. Dreptul de preferință de care se bucură creditorii ipotecari, în baza art. 1777, asupra accesoriilor imobiliare

- (¹) Persil, *Régime hypothécaire*, I, art. 2133, p. 466 (ed. din 1833): Demolombe, X, 159; Martou, *op. cit.*, II, 729. — *Contrà*: Baudry et Loynes, III, 1939; Guillouard, *Idem.*, III, 1516; P. Pont, *Idem.*, I, 406; Troplong, *Idem.*, II, 553; Laurent, XXX, 204; T. Hue, XIII, 232; Aubry et Rau, III, § 284, p. 667, 668, text și nota 1 *bis* (ed. a 5-a). Vezi tom. III, partea 1-a, al Coment. noastre, pag. 372, *ad notam*. Vezi și Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2133, No. 28, 29.
- (²) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1940; P. Pont, *Idem.*, I, 407; Répert. Sirey, v^o *Hypothèque*, 216; Aubry et Rau, III, § 284, p. 669, text și nota 2 *bis*, etc.
- (³) Vezi *suprà*, p. 487. Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 593 și III, 1948. Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2103, No. 67 urm.
- (⁴) Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1948.

ale fondului ce le este ipotecat, fiind un drept real (art. 1746), trebuie să primeze privilegiul personal al vânzătorului⁽¹⁾.

Se admite însă o excepție dela acest principiu pentru cazul când, în momentul stabilirii ipotecei asupra lucrurilor incorporate imobilului, creditorii ipotecari aveau cunoștință de drepturile vânzătorului⁽²⁾.

Cât pentru creditorii chirografari, se decide, în genere, că privilegiul vânzătorului le este opozabil⁽³⁾.

Excepție dela regula de mai sus.

Creditorii chirografari. Controversa.

SECȚIUNEA III

Despre rangul ipotecilor între ele.

Art. 1778. — Intre creditori, ipoteca, fie legală, fie convențională, nu are rang decât din ziua inscripției sale în registre. (Art. 1724, 1738, 1745, 1748, 1779 urm. C. civ. Art. 2134 C. fr. Art. 81 L. ipotec. belgiană din 1851).

Art. 1779. — Ipotecile înscrise în registre în aceeași zi, au

(1) Aubry et Rau, III, § 284, p. 670, text și nota 4; Beudant, *op. cit.*, I, 447, p. 396; P. Pont, *op. cit.*, I, 154, p. 138 (ed. a 3-a); Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 504; Guillouard, *Idem*, III, 1524; Valette, *Idem*, 85, *in fine*, p. 107; Planiol, II, 2616; T. Huc, XIII, 95, p. 117; Cas. fr. Sirey, 87. 1. 154; D. P. 87. 1. 394 (raportor Demangeat); Cas. belg. D. P. 48. 2. 61; C. Alger, D. P. 92. 2. 172; Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1882, No. 20, p. 167, 168. — *Contra*: C. Dijon și Cas. belg. D. P. 46. 2. 65; Sirey, 46. 2. 148; D. P. 48. 2. 76. Cpr. Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 113. — După Colmet de Santerre (IX, 32 bis VII și VIII), creditorii ipotecari nu vor fi preferați decât atunci când dreptul lor s'a născut în urma imobilizării lucrului afectat cu privilegiul vânzătorului neplătit, și în caz când dreptul lor e născut înainte de imobilizare, dacă sunt de bună credință. Vezi și distincția făcută de Thézard, *Privil. et hypothèques*, 65, p. 94 urm., și 357, p. 470, 471.

(2) Valette, *op. și loco supra cit.* Cpr. Beudant, *op. cit.*, I, 447, pag. 396.

(3) Cpr. T. Huc, XIII, 95, p. 116; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 503; Valette, *op. cit.*, 85, p. 107; Guillouard, *Idem*, I, 405; P. Pont, *Idem*, I, 154; Thézard, *Idem*, 357; Colmet de Santerre, IX, 32 bis VI; Planiol, II, 2616; Aubry et Rau, III, § 261, p. 269. Vezi și *supra*, p. 456, text și nota 3. — *Contra*: C. București, *Dreptul* din 1884, No. 18, p. 141; Cas. fr. și C. Grenoble, Sirey, 33. 1. 446; Sirey, 33. 2. 462.

acelaş rang. (Art. 1778, 1790 C. civ. Art. 2147 C. fr. Art. 81 § 2 L. ipotec. belgiană din 1851).

Inscripție.
Definiție.

Inscripția privilegiilor și ipotecilor este declarația făcută pe registrele publice ale situațiunei imobilului despre privilegiul sau ipoteca ce există asupra unuia sau mai multor imobile determinate ale debitorului (1).

In ce consistă
inscripția.

Ea consistă în trecerea într'un anume registru a întregii obligații ipotecare și a ordonanței de inscripție, afară de cazul când actul de ipotecă a fost autentificat de tribunalul situației imobilului grevat, în care caz se poate, spre ușurința funcționarilor tribunalului, înscri numai ordonanța de inscripție (art. 725 § 2 Pr. civ.). Se înțelege dela sine că nu s'ar putea cere anularea ipotecei dacă, în acest din urmă caz, pe lângă ordonanța, s'ar fi trecut în registre și obligația ipotecară, căci știut este că: *quod abundat non viciat*.

Art. 1780
urm. C. civ. și
725 Pr. civ.

Privilegiile imobiliare și ipotecile, atât cele legale cât și cele convenționale, sunt, fără nicio excepție, supuse inscripției în registrele *ad hoc* ale tribunalului situației imobilului grevat, și ipoteca nu are rang decât din ziua acestei inscripții în registrele susziselui tribunal (art. 1780 urm. C. civil și 725 Pr. civ.) (2).

Măsurile de
publicitate
interesează
ordinea pu-
blică.

(1) Cpr. Aubry et Rau, III, § 267, *ab initio*, p. 482 (ed. a 5-a); Thiry, IV, 521; Arntz, IV, 1819, etc.

(2) Această regulă este substanțială și părțile n'ar putea renunța la ea, pentrucă toate măsurile de publicitate prevăzute de lege interesează ordinea publică. De aceea s'a și decis că femeea nu poate renunța la inscripția ipotecei sale legale nici în favoarea soțului ei, nici în favoarea terțiilor. Vezi *suprà*, p. 567.

Derogare dela
rangul ipo-
tecar.

S'a decis însă că, deși publicitatea regimului ipotecar interesează ordinea publică, totuși debitorul care constituie ipoteca este în drept să stipuleze rangul și modul de îndestulare al creditorului, și că, în consecință, este validă convenția ipotecară prin care se prevede că suma împrumutată va avea rang după o altă sumă determinată inscrișă în registrul de inscripții. Trib. Roman și C. Iași (în majoritate numai). *Dreptul* din 1898, No. 81, p. 682—684.

Dela reînnoi-
rea inscripții-
lor și perima-
rea lor.

Se decide, de asemenea, că părțile pot să derogare dela principiile cari privesc reînnoirea inscripțiilor și perimarea lor (art. 1786). Laurent, XXX, 127; Cas. fr. D. P. 50. 1. 223; Sirey, 50. 1. 510; C. București, *Dreptul* din 1906, No. 84 (cu observ. noastră).

Inscripția ipotecară fiind singurul mijloc de publicitate

Aceasta nu este însă adevărat decât în privința terțiilor, căci, în privința debitorului și a reprezentanților săi universali, ipoteca își produce efectele sale independent de orice inscripție⁽¹⁾; de unde rezultă că debitorul nu poate nici într'un caz să invoace nulitatea inscripției sau lipsa ei⁽²⁾.

Inscripția nu este privitoare decât la terții.

Astfel, dacă presupunem că debitorul a murit, lăsând mai mulți moștenitori și un imobil ipotecat, care a căzut în lotul unuia din ei, acest din urmă va putea fi urmărit ipotecar pentru toată datoria, cu toate că el nu datorește decât o parte din ea, deși această ipotecă n'a fost înscrisă, pentru motivul că inscripția este cerută numai în interesul terțiilor, nu însă în privința constituitorului ipotecei și a moștenitorilor săi⁽³⁾.

Prin terții se înțelege, în specie, achizitorii imobilelor grevate, creditorii privilegiați sau ceilalți creditori ipotecari ai debitorului, și chiar creditorii chirografari; într'un cuvânt, toți acei cari au interes a cunoaște existența ipotecei⁽⁴⁾.

Semnul cuvântului terții. Controversă.

admis de lege, nu poate fi înlocuită prin alte formalități (cpr. Cas. rom. Bult. 1887, ultimul consid. dela p. 203), nici chiar prin cunoștința ce terții ar fi avut despre privilegiu sau ipotecă (analogie din art. 723 Pr. civ.). Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1441; Guillouard, *Idem*, III, 1045; P. Pont, *Idem*, II, 728; Martou, *Idem*, III, 1029; Beudant, *op. cit.*, II, 716. Cpr. C. Galați, *Dreptul* din 1889, No. 63.

Neînlocuirea formalității inscripției prin alte forme.

Terții ar putea însă fi lipsiți, în caz de fraudă din partea lor, de dreptul de a invoca lipsa inscripției, aceeași soluție fiind admisă și în privința transcripției (art. 723 § ultim. Pr. civ.). Cpr. Baudry et Loynes, P. Pont, Guillouard, *loco supra cit.*; Aubry et Rau, III, § 267, p. 484 (ed. a 5-a), etc. Vezi *infrà*, p. 747, *ad notam, in fine*.

Fraudă terțiilor. Art. 723 § ultim. Pr. civ.

- (1) Planiol, II, 2981; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1438, 1439; Troplong, *Idem*, II, 567; Guillouard, *Idem*, III, 1044; P. Pont, *Idem*, II, 730; Laurent, XXX, 553, etc.
- (2) Cpr. C. Limoges, D. P. 89. 2. 31, și autorii citați în nota precedentă. Vezi și *infrà*, p. 612.
- (3) Thiry, IV, 520, p. 451; Planiol, II, 2981; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1439; Guillouard, *Idem*, III, 1044; Aubry et Rau, III, § 267, p. 484, etc. — Inscripția nefiind cerută decât în interesul terțiilor, nulitatea ei sau lipsa de reînnoire (art. 1786) nu poate fi opusă decât de terții. Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2134, No. 7.
- (4) Thiry, IV, 520, p. 454; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1440; P. Pont, *Idem*, II, 729; Guillouard, *Idem*, III, 1043; Troplong, *Idem*, II, 568; Martou, *Idem*, III, 1028; Thézard, *Idem*,

Determinarea
rangului ipo-
tecar prin in-
scripția sa.

Rangul ipotecei determinându-se prin inscripția sa, de aici rezultă că între doi creditori ipotecari, acel înscris mai înainte va fi preferat celui înscris mai în urmă. Aceasta nu este decât aplicarea regulii cunoscute, de care am vorbit de mai multe ori până acum: *Prior tempore, potior jure* ⁽¹⁾.

Cedarea ran-
gului ipo-
tecar.

Nimic nu împiedică însă pe un creditor privilegiat sau ipotecar capabil, care are un rang anterior, de a cedă rangul său unui alt creditor înscris posterior asupra aceluiaș imobil, asemenea convenție fiind perfect validă ⁽²⁾, și creditorii chi-

137, p. 190; Beudant, *op. cit.*, II, 716, p. 178; Planiol, II, 2980; T. Huc, XIII, 253; Aubry et Rau, III, § 267, p. 483 (ed. a 5-a); Colmet de Santerre, IX, 101 *bis* II; Garsonnet, *Pr. civile*, IV, § 1256, p. 86, nota 5 (ed. a 2-a); Flandin, *Transcription*, II, 1539; Cas. fr. Sirey, 68. 1. 377; D. P. 68. 1. 398. — *Contră*: Laurent, XXX, 551 (în privința creditorilor chirografari).

⁽¹⁾ Cpr. Planiol, II, 3096; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1436; Aubry et Rau, III, § 291, p. 408. Vezi și *suprà*, p. 543.

Cheltuelile de
urmărire.

Creditorul ipotecar are acelaș rang nu numai în privința capitalului și a procentelor pe *trei* ani (art. 1785), dar și în privința cheltuelilor de urmărire fixate prin actul de ipotecă, când a fost silit a execută acest act, făcând cheltueli cu comunicarea comandamentului, procese-verbale de situație, contestații la tablouri, etc., și aceasta chiar dacă, la urma urmei, imobilul nu s'a vândut la licitație. C. București, *Dreptul* din 1907, No. 7, p. 53.

Clauză penală
dechizată.
L. din 1879,
art. 2.

Cheltuelile fixate de părți pot însă fi reduse, în baza art. 2 din legea dela 1879, asupra clauzei penale, atunci când sunt prea exagerate și au caracterul unei clauze penale deghizate. C. Iași, *Dreptul* din 1902, No. 43, p. 344 (cu observ: noastră).

⁽²⁾ Cpr. Planiol, II, 3457; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 907; Guillaouard, *Idem*, IV, 1704 urm.; Aubry et Rau, III, § 288, pag. 742, text și nota 3 (ed. a 5-a); Répert. Sirey-Carpentier, v.^o *Hypothèque*, 2134 urm.

Efectele ce-
siunei rangu-
lui ipotecar.

Cesiunea rangului unei ipotecei își produce efectele sale nu numai în privința capitalului, ci și în privința procentelor datorite pe trei ani creditorului cedent, dacă actul nu mărginește cesiunea numai la capital. Cas. rom. și C. București, Bult. S-a 1, 1882, p. 944 și *Dreptul* din 1885, No. 5, p. 37.

Formele conv.
prin care se
cedează ran-
gul ipotecar.

Convenția prin care un creditor își cedează rangul său nu este supusă nici unei condiții de formă sau de publicitate. Baudry et Loynes, *op. și loco supra cit.*, p. 18; Cas. fr. D. P. 1901. 1. 321.—Rangul beneficiarilor diverselor cesiuni de anterioritate, consimțite de acelaș creditor, se determină prin data actelor. Baudry et Loynes, *op. și loco cit.*; C. Bourges,

rografari nu sunt în drept să conteste cedarea rangului creanței făcută de către debitorul lor ⁽¹⁾.

Numai femeia măritată nu este în drept, în principiu, a cedă rangul ipotecei sale legale, pentrucă, de cele mai multe ori, aceasta ar însemna a renunța la însăș ipoteca sa legală, ceea ce ea nu poate să facă fără a periclita dota ei alienabilă ⁽²⁾.

Creditorul ipotecar sau privilegiat, care are libera dispoziție a creanței garantate, mai poate încă cedă unui alt creditor ipotecar sau chiar chirografar dreptul de a exercită privilegiul sau ipoteca până la concurența creanței cedentului. Această convenție, cunoscută sub numele de *subrogație* ⁽³⁾, este, în privința terțiilor, supusă publicității ⁽⁴⁾ și, în special, îndeplinirii formalităților prescrise de art. 1393 din codul civil ⁽⁵⁾, deși soluția contrară este generalmente

Neced. rangului ipotecar din partea femeii măritate.
Subrogația în rangul ipotecar.

Sirey, 1900. 2. 206. — Cesiunea rangului ipotecar nu trebuie confundată cu cesiunea ipotecei.

(1) Cas. rom. Bult. S-a 1, 1882, p. 944. — Cesiunea anteriorității rangului nu poate însă aduce nicio daună celorlalți creditori ipotecari, aceștia putând să opue cesionarului toate decăderile opozabile cedentului. C. din Gand, *La Flandre judiciaire* din 1890, p. 513.

(2) Vezi *supra*, p. 606, nota 2 și p. 567.

(3) Cuvântul *subrogație* exprimă, în specie, ideea de substituirea unui creditor în locul unui alt creditor ipotecar sau privilegiat, în scopul de a exercita pentru plata propriei sale creanțe drepturile ipotecare sau privilegiate ale acestuia din urmă. Cpr. Aubry et Rau, III, § 288, p. 744, nota 5. Vezi în privința condițiilor de validitate ale subrogației, Cas. rom. Bult. 1908, p. 967 și *Cr. judiciar* din 1905, No. 2, p. 14.

(4) Cpr. Ducruet, *Transcription*, No. 41.

(5) S'a decis, în adevăr, că lipsa notificării sau acceptării cesiunii de către debitor într'un act autentic, are de efect ca creanța să fie considerată ca făcând încă parte din patrimoniul cedentului, el continuând a fi proprietarul ei față de terții; de unde rezultă că poprirea făcută de creditorul cedentului asupra sumei ce acesta are să primească dela cineva, este valabilă dacă, înainte de efectuarea ei, nu se comunicase cesiunea debitorului, sau nu fusese acceptată de acesta printr'un act autentic. C. București, *Dreptul* din 1899, No. 9 și din 1900, No. 23. — Din momentul, în adevăr, ce este de principiu că toată averea debitorului este gajul creditorilor săi (art. 1718, 1719), urmează că și o creanță ipotecară poate fi urmărită și poprită în mâinile terțiului debitor de către creditorii creditorului ipotecar. Judecăt. ocol. I Buzău, *Dreptul* din 1900, No. 66.

admisă de către autorii francezi, cu toată controversa foarte serioasă care s'a ivit asupra acestui punct ⁽¹⁾.

Art. 1779.

Am văzut că ipoteca, fie legală, fie convențională, are rang din ziua inscripției sale în registrele tribunalului situației imobilului. Dacă mai multe ipotece au fost înscrise asupra aceluiaș imobil în aceeaș zi, toate vor avea acelaș rang, fără ca ordinea în care s'au făcut inscripțiile să confere vreo preferință ⁽²⁾.

Art. 1779 nu este însă aplicabil în caz când un act de vânzare și o inscripție ipotecară au fost trecute în registre în aceeaș zi ⁽³⁾.

El nu se aplică, de asemenea, la transcriere, în caz când două mutațiuni de proprietate ale aceluiaș imobil au fost trecute în registru în aceeași zi, pentrucă ambii achizitori nu pot fi proprietari ai imobilului, de oarece ambele acte se exclud unul pe altul ⁽⁴⁾.

Încât privește chestiunea de a se ști dacă se poate sechestra sau popri o cambie, vezi Gr. Dimitrescu, *Dreptul* din 1911, No. 23.

⁽¹⁾ Vezi Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 906; Guillouard, *Idem*, IV, 1701; Aubry et Rau, III, § 288, p. 748; Flandin, *Transcription*, II, 1156, 1157, etc., după cari asemenea cesiune ar fi opozabilă terțiilor numai sub condiția de a avea dată certă, afară de cazul subrogației în ipoteca legală a femeii măritate.

La noi, asemenea subrogare în ipoteca femeii ar fi eu neputință fiindcă, după cum știm, ea nu poate cedă nici bărbatului său, nici terțiilor, rangul ipotecei sale legale. Vezi *suprà*, p. 567 și 606, nota 2. Mai vezi *suprà*, p. 609 și *infra*, p. 646.

⁽²⁾ Cpr. Aubry et Rau, III, § 291, p. 810; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2147, No. 1. — S'a decis însă că, deși două ipotece fusese înscrise în aceeaș zi, dacă însă înscrierea uneia fusese cerută cu o zi înainte, și neînscrierea ei în acea zi nu poate fi imputată părței, ci tribunalului, care n'a înscris această din urmă ipotecă, sau a înscris-o prea târziu, această din urmă ipotecă trece înaintea celeilalte. C. București, *Dreptul* din 1884, No. 64. — S'a mai decis că creditorul care, prin manoperile întrebuintate, împiedică luarea unei inscripții ipotecare cerută de alt creditor în timp util, nu este în drept a se prevală de prioritatea inscripției sale față de inscripția celuilalt. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1884, No. 31.

⁽³⁾ T. Huc, XIII, 318; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2073 urm.; Guillouard, *Idem*, IV, 1890 urm, etc.

⁽⁴⁾ Vezi tom. V al Coment. noastre, pag. 171, nota 2. Cpr.

În asemenea caz, preferința se va dà aceluia din achizitori care a cerut mai întâi transcrierea, și anterioritatea rangului se va determina prin ordinea în care cererea de transcriere a fost trecută în registrul ținut în acest scop de grefierul tribunalului, conform art. 1820 C. civil (1).

Aplic. art.
1820 C. civ.

Cu toate acestea, chestiunea este controversată în Franța și, după unii, preferința ar trebui să fie dată actului de achiziție transcris cel dintâi în registre (2), iar după alții, aceluia al cărui titlu ar fi dobândit mai întâi dată certă (3).

Controversă
în codul
francez.

În fine, alții lasă chestiunea la aprecierea suverană a tribunalelor (4), ceea ce este foarte periculos și ceea ce nu putem admite sub nici un cuvânt, pentru că o lege bună trebuie să lase cât de puțin lucrurile la aprecierea justiției. „*Optima lex, quæ minimum relinquit arbitrio judicis; optimus iudex qui minimum sibi*“, zicea Bacon (5).

Se decide însă, în genere, că dovada care rezultă din registrul grefierului, prevăzut de art. 1820, nu este irefragabilă, și că ea poate fi distrusă prin proba contrară, care va fi în sarcina terțiului interesat a contesta numărul de ordine din registrul grefierului, în caz de eroare sau de fraudă (6).

Contest. nu-
mărului de
ordine al re-
gistrului gre-
fierului.

Verdier, *Transcription*, I, 386, p. 655 (ed. a 2-a); Flandin, *Idem*, II, 920, p. 93; Mourlon, *Idem*, II, 517, p. 154 (ed. din 1862); Pand. fr., v^o *Transcription*, 871; C. Paris, D. P. 1901. 2. 287, 288, etc. Vezi și *infra*, p. 745.

- (1) Cpr. Baudry et Barde, *Oblig.*, I, 398, pag. 442 (ed. a 3-a); Flandin, *Transcription*, II, 920 urm., p. 92 urm.; Aubry et Rau, II, § 174, p. 87 (ed. a 5-a); Guillouard, *Privil. et hypothèques*, IV, 1890 urm.; C. Paris, D. P. 1901. 2. 287, 288; Trib. Forealquier, Sirey, 81. 2. 47. Cpr. art. 123 din legea ipotec. belgiană dela 1851.
- (2) Mourlon, *Transcription*, II, 517, p. 154 urm.; Verdier, *Idem*, I, 386 urm., p. 654 urm. (ed. a 2-a); C. Orléans, D. P. 96. 2. 515; Sirey, 98. 2. 25; *Pand. Périod.* 98. 2. 49.
- (3) Rivièrè et Huguèt, *Quest. sur la transcription*, 203, 204; Bressolles, *Transcription*, 45, etc.
- (4) Cpr. Troplong, *Transcription*, 192, 193. Vezi asupra acestei controverse, *Pand. fr.*, v^o *Transcription*, 872 urm., precum și numeroasele autorități citate acolo.
- (5) Bacon, *Aforisme*, No. 46.
- (6) Guillouard, *op. cit.*, IV, 1894, *in fine*, și deciziile citate de acest autor; C. Bastia, D. P. 82. 2. 194; Sirey, 83. 2. 9. Cpr. C. Nancy, Sirey, 94. 2. 19, etc.

CAPITOLUL IV

Despre modul inscripțiunei privilegiilor și ipotecilor.

Publicitatea este un principiu fundamental în materie de privilegiu imobiliar și ipotecă. Ea este sufletul regimului ipotecar modern.

Lărgirea publicității de către legiuitorul nostru.

Principiul publicității a fost, după cum știm, lărgit de codul nostru, conform legii belgiene, în interesul terțiilor, pentru ca aceștia să poată, prin inspectarea registrelor, să cunoască creditul fonciar ce merită persoana cu care ei înțeleg a contracta ⁽¹⁾.

„*O lege bună sau rea asupra privilegiilor sau ipotecilor și a exproprierei*, a zis un orator belgian, Savarat, *este viața sau moartea creditului fonciar. Dacă voiți ca cel care, la un moment dat, are nevoie de a se împrumuta să găsească cu ușurință și cu un preț potrivit, angajându-și bunurile sale, banii de cari are nevoie, trebuie mai înainte de toate să asigurați pe împrumutător contra oricăror pierderi eventuale*“ ⁽²⁾. Or, publicitatea este cel mai bun mijloc pentru aceasta.

Publicitatea se îndeplinește prin inscrierea privilegiilor imobiliare și a ipotecilor în anumite registre, cari sunt publice.

Interesul terțiilor.

Știm însă că inscripția nu face parte din solemnitatea actului de ipotecă, această măsură de publicitate fiind prescrisă numai în interesul terțiilor. (Vezi *suprà*, p. 607).

Locul unde se face inscripția privilegiilor imobiliare și a ipotecilor.

Art. 1780 § 1. — Inscripțiunile se fac la grefa tribunalului districtului, în care sunt situate bunurile ipotecate ⁽³⁾. (Art. 1738,

Ordine publică.

⁽¹⁾ Cpr. C. Iași, *Dreptul* din 1886, No. 55 (motive) și *Dreptul* din 1908, No. 62 (motive). Publicitatea privilegiilor și ipotecilor interesează deci creditul și ordinea publică. Cas. rom. Bult. 1887, p. 202 (motive). Vezi și *suprà*, p. 606, nota 2.

⁽²⁾ Vezi Lemaire-Boseret (profesor la Liège), *Sûretés réelles*, 34, pag. 16. Vezi și cuvintele lui Réal, pe care le-am reprodus *suprà*, p. 330, 331.

⁽³⁾ Și trebuie adaos: Sau supuse privilegiului.

1778, 1779, 1790, 1816 urm. C. civ. Art. 725—728 Pr. civ. Art. 858 C. com. Art. 2146 C. fr. Art. 82 L. ipotec. belgiană din 1851).

Art. 725 Pr. civ. — Inscrierea privilegiilor și ipotecilor se va face în registrul tribunalului unde se află situat bunul nemișcător, potrivit rândueleur arătate în codul civil. (Art. 1780 urm. C. civil).

În caz când actul al cărui înscriere se cere este autentificat tot la tribunalul situațiunei nemișcătorului, se va înscrie în registru numai ordonanța de înscriere. (Art. 726 urm. Pr. civ. Art. 1782 C. civil).

Privilegiile imobiliare și ipotecile se înscriu la tribunalul situațiunei imobilului grevat.

Dacă privilegiul sau ipoteca afectează mai multe imobile situate în diferite județe, înscripția se va luă la diferitele tribunale unde se găsec situate imobilele grevate. Orice înscripție făcută aiurea este nulă.

Dacă un imobil, de exemplu, o moșie, afectată de privilegiu sau ipotecă, se găsește pe linia de demarcație a două județe, înscripția se va luă la tribunalele ambelor districte (¹).

Linia de demarcație a două județe.

Încât privește gajul sau mai bine zis ipoteca vaselor (ipotecă maritimă) vezi art. 495 C. com.

Art. 495 C. com.

Momentul când trebuie luată înscripția.

Art. 1780 § 2. — Drepturile de privilegii și ipotecii, cari nu s'ar fi înscris înaintea morței debitorului, nu vor mai putea fi înscrise după trei luni dela deschiderea succesiunei. (Art. 1784 C. civ.) (²).

Inscripțiunile nu vor produce niciun efect, când vor fi fost luate în intervalul de timp, în cursul căruia actele făcute înaintea deschiderei falimentelor sunt declarate de lege nule (³). (Art. 724, 727 C. com. Art. 2146 C. fr. *modificat*. Art. 82 L. ipotec. belgiană din 1851).

- (¹) Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2146, No. 4 și 5.— Vezi însă Nacu (III, No. 300, p. 742), după care înscripția se va luă la locul unde se găsec așezate principalele mijloace de exploatare, precum ar fi, de exemplu, locul unde imobilul este înscris în rolul de contribuții, etc.
- (²) Sau mai bine zis: *în termen de trei luni* dela deschiderea succesiunei. Textul nostru este deci rău redactat. Vezi *infra*, p. 614.
- (³) Această parte a art. 1780 este modificată prin art. 727 C. com., întrucât acest din urmă text este contrar art. 1780 C. civil. Cpr. M. A. Dumitrescu, *Codul de comerț comentat*, VI, 954, p. 594; Nacu, III, No. 299, p. 741, etc.

Ipoteca constituită p. deschiderea unui credit.

În principiu, inscripția poate fi cerută îndată după nașterea privilegiului sau ipotecei, și aceasta chiar atunci când ipoteca este constituită pentru siguranța unei creanțe eventuale, de exemplu, pentru deschiderea unui credit. (Vezi *suprà*, p. 547 și 599).

Inscripția nu poate însă fi cerută înainte de nașterea privilegiului sau ipotecei⁽¹⁾.

Art. 1743.

Încât privește privilegiile pentru cari legea fixează un termen spre luarea inscripțiunii, precum este, de exemplu, privilegiul separației de patrimoniului (art. 1743), inscripția trebuie să se facă înăuntrul acestui termen (termen *ad quem*).

Moartea, falimentul debitorului, etc.

În privința celorlalte privilegii și a ipotecilor, inscripția poate, în principiu, fi luată cât timp ele nu sunt încă stinse. Sunt însă evenimente cari opresc cursul inscripției. Acestea sunt: moartea sau falimentul debitorului și transcrierea unui act de înstrăinare a bunurilor grevate de privilegiu sau ipotecă.

Aplic. art. 1780 § 2 femeii măritate.

Art. 1780 § 2 este aplicabil și femeii măritate, așa că ea poate, în termenul defipt de acest text, să ceară inscripția ipotecei sale legale, în urma desfacerei căsătoriei prin moarte sau divorț, căci altfel femeia, pe care legea a voit s'o asigure, ar fi tratată mai rău decât un creditor ordinar, care are o ipotecă convențională⁽²⁾.

Moartea debitorului.

Privilegiile și ipotecile dobândite, însă neînscrise în timpul vieții debitorului, pot fi înscrise și în urma morții sale, dar numai în lăuntru termenului de trei luni dela deschiderea moștenirii⁽³⁾, fără a se distinge dacă succesiunea

(1) Guillouard, *Privil. et hypothèques*, III, 1119; Baudry et Loynes, *Idem*, II, 1547; P. Pont, *Idem*, II, 870; T. Huc, XIII, 306; Aubry et Rau, III, § 272, p. 539, nota 2 (ed. a 5-a); Cas. fr. D. P. 60. 1. 510; Sirey, 61. 1. 267. etc.

(2) Vezi autoritățile citate în tom. VIII al Coment. noastre, p. 525, nota 1, la cari trebuie să adăogăm: Trib. Ilfov și C. București, *Dreptul* din 1897, No. 62 și din 1899, No. 10, p. 80; *Dreptul* din 1905, No. 39, p. 313. — *Contra*: Trib. Prahova, Buzău și C. București, *Dreptul* din 1893, No. 52, p. 417 și 421; *Cr. judiciar* din 1901, No. 11, p. 88. Am susținut și noi altă dată această din urmă părere (vezi *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 96), însă acum, după matură reflexie, considerăm aceasta ca o eroare. Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 524.

(3) Cpr. Cas. rom. Bult. 1893, p. 850 și *Dreptul* din 1893, No. 67; *Cr. judiciar* din 1893, No. 80, p. 5.

a fost acceptată pur și simplu sau sub beneficiu de inventar⁽¹⁾. Creditorul nu poate, în adevăr, prin moartea debitorului său să peardă un drept câștigat. S'a fixat însă un termen de trei luni, pentru ca lichidarea moștenirii să nu rămâe prea mult timp în suspensie, și pentru ca drepturile creditorilor să fie fixate cât de curând⁽²⁾.

Așa dar, în dreptul nostru, privilegiile sau ipotecile dobândite în mod valid în timpul vieții debitorului, pot în mod util fi înscrise, în urma morții proprietarului imobilului grevat de aceste sarcini, fie că moștenirea a fost acceptată sub beneficiu de inventar, fie pur și simplu, fie că ea a fost de-

Soluția admisă în dreptul nostru.

În baza acestui principiu s'a decis, cu drept cuvânt, că femeea măritată poate, în mod valid, cere înscripția ipotecei legale pentru asigurarea dotei sale alienabile, în urma desfacerei însoțirii prin moartea soțului ei, în timp de trei luni dela data deschiderii succesiunii. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1897, No. 62 și din 1899, No. 10. Rămâne însă bine înțeles că ipoteca femeii nu va avea rang decât dela data înscripției sale. Cas. rom. Bult. 1890, pag. 1252 urm.; Bult. 1895, p. 171; C. București, *Dreptul* din 1905, No. 39, etc.

Înscrierea ipotecei femeii măritate.

- (1) După art. 2146 § 2 din codul francez, a cărui redacție legiuitorul nostru a părăsit-o, înscripția nu mai poate fi luată în timp util după moartea debitorului, atunci când moștenirea a fost acceptată sub beneficiu de inventar, și o parte din doctrină a întins această prohibiție, prin analogie, la succesiunile vacante. Cpr. Guillouard, *op. cit.*, III, 1150; Baudry et Loynes, *Idem*, II, 1581; P. Pont, *Idem*, II, 916. — *Contrà*: Murlon, *Transcription*, II, 660, p. 356 urm.; Acollas, III, p. 773, etc. După acest text al codului francez, ipoteca nu poate deci fi înscrisă, în urma morții defunctului, decât dacă moștenirea sa a fost acceptată pur și simplu. Motivul acestei dispoziții este că acceptarea beneficiară sau repudiarea moștenirii făcând să se presupue o stare de insolvabilitate a debitorului defunct, imobilele sale trebuie să rămâe așa cum erau în momentul morții sale, nici mai mult, nici mai puțin grevate; și de aceea nu s'a permis unui creditor de a-și asigura printr'o înscripție tardivă un drept de preferință în detrimentul celorlalți creditori. Această dispoziție fiind însă, cu drept cuvânt, criticată de autori (cpr. Laurent, XXXI, 17; Planiol, II, 3024 urm., etc.), a fost părăsită de legiuitorul belgian și de al nostru. Cpr. Martou, *op. cit.*, III, 1036, p. 137.

Deoseb. de redacție de codul francez.

- (2) Thiry, IV, 523, p. 457; Martou, *op. cit.*, III, 1037, p. 138; Cas. rom., decizia citată, pag. 614, nota 3 (motive). Vezi și Naeu, III, No. 297, p. 740.

clarată vacantă, însă numai în termen de trei luni dela data morței lui *de cuius*. În urma expirării acestui termen, inscripția nu mai poate avea loc, și creditorii vor suferi consecințele neglijenței lor.

Separarea de
patrimoni.
Art. 1743.

Creditorii defunctului ar mai putea încă să ceară separarea de patrimonii, și să fie plătiți asupra imobilului, în detrimentul terților achizitori, dacă au luat inscripție asupra acestui imobil în termen de șase luni dela deschiderea moștenirii (art. 1743). Acesta este al doilea mijloc ce ei au spre a valorifica drepturile lor asupra imobilului defunctului, contra unui terțiu achizitor⁽¹⁾.

Art. 726, 727
C. com.

După art. 726, 4° (722 vechiu) din codul de comerț, în caz de faliment al debitorului, ipotecile constituite de dânsul în urma încetării plăților, fie că ele garantează o datorie anterioară sau posterioară încetării plăților⁽²⁾, sunt presupuse făcute în fraudă creditorilor și, în lipsă de probă contrară⁽³⁾, se anulează față de masa creditorilor⁽⁴⁾. Art. 727

(1) Thiry, *loco supra cit.*; Martou, *op. cit.*, III, 1040, etc.

(2) Cas. Roma, *Giurisprudenza italiana (Pisa)*, anul 1892, I, p. 436.

(3) Presumpția de fraudă de care vorbește acest text nu este, în adevăr, *juris et de jure*, ci *juris tantum*. C. de apel din Milan, *Diritto commerciale (Rivista diretta dai professori Supino e Serafini, Pisa)*, anul 1891, p. 897.

(4) Aceste ipotece, fiind nule numai față de masa creditorilor, nulitatea poate fi invocată numai de creditorii cari compun această masă, iar nu de falit, nici de terții; de unde rezultă că, dacă creditorii falitului nu invoacă nulitatea, ipotecile rămân valide. C. de apel din Roma, *Diritto commerciale*, anul 1891, p. 757. — Părerea generală este însă că, odată nulitatea pronunțată, după cererea acelor în drept, ipoteca este nulă *erga omnes*. Cu alte cuvinte, numai dreptul de a cere anularea este relativ, nu însă și efectul acțiunii. Planiol, I, 343, p. 133 (ed. a 5-a); I. N. Cezărescu, *Cr. judiciar* din 1902, No. 39, p. 326, 327.

Nulitatea ipotecei nu atrage neapărat nulitatea obligației contractată de falit (Cas. Torino, *Diritto commerciale*, anul 1892, p. 591), nici responsabilitatea coobligațiilor solidari (C. apel din Turin, *La Giurisprudenza di Torino*, anul 1888, p. 127). — Contractele cari au un caracter aleator, nu sunt cuprinse în presumpția de fraudă de care vorbește art. 726. C. de apel din Brescia, *Diritto commerciale*, anul 1890, p. 143.

Act. civilă.

Acțiunea prin care se cere anularea actelor făcute de falit

Numai cre-
ditorii pot in-
voca nulitatea
ipotecilor
constituite de
falit.

(723 vechiu) din acelaș cod, consacrand o excepție dela art. 726, adaogă însă că inscripțiile ipotecare, luate în virtutea unui titlu recunoscut valid⁽¹⁾, nu sunt cuprinse în dispozițiile art. precedent, *destul fiind ca ele să fie anterioare sentinței declarative de faliment*⁽²⁾.

în fraudă creditorilor săi este civilă, iar nu comercială; de unde rezultă că dreptul de apel, în asemenea materie, se regulează după legea civilă, iar nu după aceea comercială, C. apel Genova, *Diritto commerciale*, anul 1891, p. 928.

- (1) S'a decis că, dacă prin art. 727 (723 vechiul C. com.), se prevede că inscripțiile ipotecare luate în virtutea unui titlu recunoscut valid, chiar în urma încetării plăților, sunt valide, de câteori sunt anterioare declarării falimentului, aceasta însemnează că inscripția poate fi luată chiar în urma încetării plăților, în privința ipotecilor constituite printr'un titlu valabil înainte de încetarea plăților, iar nici decum că s'ar putea constitui o ipotecă în urma încetării plăților, fie chiar pentru creanțe valabile anterioare, căci asemenea interpretare a art. 727 C. com. ar fi contrară art. 726 § 4, ceace nu poate fi admis. Cas. rom. Bult. 1891, consid. dela p. 1146, 1147.

Prin titlu recunoscut valid se înțelege acela care a fost recunoscut ca atare, și care nu lasă a se presupune fraudarea creditorilor. C. de apel din Lucca, *Diritto commerciale*, anul 1885, p. 510.—Pentru ca titlul să fie valid, se cere ca el să nu fi fost atacat, sau să fie respinsă pretenția aceloră cari-l atacau. C. apel Cagliari, *Gazeta giuridica* (Napoli), anul 1891, p. 85.—S'a mai decis în Italia, că este valabilă inscripția ipotecară luată înainte de faliment, însă după acordarea moratorului, în virtutea unui titlu recunoscut înainte ca valid. C. de apel din Venezia, *Diritto commerciale*, anul 1892, p. 98.—Art. 727 din codul de comerț se referă numai la ipotecile al căror titlu constitutiv este anterior datei încetării plăților. Cas. Torino, *Diritto commerciale*, anul 1892, p. 591.—În fine, s'a mai decis că cunoștința creditorilor de încetarea plăților debitorului nu este suficientă spre a determina nulitatea unei inscripții ipotecare în sensul art. 727 C. com. (710 C. italian). Cas. Florența, *Temi Veneta* (Venezia), anul 1893, p. 483. Vezi pentru mai multe detalii asupra art. 727 din codul comercial (710 C. com. ital.), Calamandrei, *Del fallimento*, I, 217, p. 187, 188; Cuzzi, *Il Codice di commercio italiano*, VII, p. 139 urm.; M. A. Dumitrescu, *Codul de comerț comentat*, VI, No. 952 urm., p. 593 urm., etc.

- (2) Cpr. C. București, *Dreptul* din 1891, No. 32, p. 252.—Această soluție se aplică atât la ipotecile convenționale cât și la acele legale (M. A. Dumitrescu, *Codul de comerț co-*

Ce trebuie să se înțeleagă printr'un titlu recunoscut valid.

Art. 448
C. com. fr.

Art. 448 din codul comercial francez dispune că ipotecile și privilegiile, dobândite în mod valid, vor putea fi înscrise până în ziua hotărîrii care declară falimentul; de unde doctrina și jurisprudența au tras concluzia că inscripția nu poate fi luată în ziua în care s'a declarat falimentul⁽¹⁾.

Admiterea a-
celeleași so-
luții în drep-
tul nostru.

Deși art. 727 din codul nostru comercial nu este atât de clar redactat, totuși soluția este aceeaș și la noi, pentru că după cum foarte bine observă Curtea din Amiens⁽²⁾, hotărîrile judecătorești nu cuprind ora, ci numai ziua când ele se pronunță⁽³⁾.

Cazurile ex-
cepționale în
cari inscrip-
țiile ipotecare
pot fi luate și
în urma de-
clarării fali-
mentului.

Sunt însă cazuri excepționale în cari se pot lua inscripții valide chiar în urma declarării falimentului. Astfel, dacă presupunem că o moștenire s'a deschis în favoarea falitului și că împărțeala se efectuează în timpul falimentului, o sultă fiind pusă în sarcina debitorului, în asemenea caz, sulta fiind garantată prin privilegiul copărtașului (art. 1737, 3°), inscripția va conserva în specie privilegiul, cu toate că ar fi fost luată în urma declarării falimentului⁽⁴⁾.

Alt exemplu: Un comerciant declarat în stare de faliment cumpără pe credit un imobil, și masa creditorilor ratifică această cumpărătură; vânzătorul acestui imobil poate să-și înscrie privilegiul său, opozabil masei⁽⁵⁾.

mentat, VI, No. 964, p. 599), și chiar la privilegii, deși art. 727 C. com. nu vorbește de aceste din urmă. Cpr. Dumitrescu, *op. cit.*, VI, p. 594, 595; Thaller, *Tr. élément. de droit commercial*, 2051, p. 1022 (ed. a 4-a, 1910). Vezi și tom. V al Coment. noastre, p. 236, *ad notam*.

- (¹) Vezi Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, VII, 203 și 281; Thaller, *Tr. élément. de droit commercial*, p. 1021, nota 1 (ed. a 4-a, 1910); Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1563; P. Pont, *Idem*, II, 907; T. Huc, XIII, 310; Planiol, II, 3018; Trib. Bourgageueuf, D. P. 95. 2. 190, etc.
- (²) C. Amiens, Sirey, 56. 2. 563; D. P. 57. 2. 35.
- (³) Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 236, *ad notam*. Cpr. M. A. Dumitrescu, *op. cit.*, VI, 963, p. 598, 599.
- (⁴) Thaller, *op. cit.*, 2054, p. 1023; Boistel, *Cours de droit commercial*, 917, p. 687 (ed. a 4-a, 1890); Lyon-Caen et Renault, *op. cit.*, VII, 287; Colmet de Santerre, IX, 120 bis XVI; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1566; M. A. Dumitrescu, *op. cit.*, VI, 967, p. 599, 600, etc.
- (⁵) Lyon-Caen et Renault, *op. cit.*, VII, 287, *in fine*; Boistel, *op. și loco supra cit.*; M. A. Dumitrescu, *op. cit.*, VI, 968, p. 600, etc.

Dar dacă falimentul debitorului oprește, în principiu, înscrierea privilegiilor și ipotecilor, această dispoziție nu se aplică insolvabilității necomercianților, nici debitorilor nenorociți, cari au recurs la cesiunea sau abandonarea bunurilor lor (art. 1122 C. civil, 648 urm. Pr. civ.), pentru că este de principiu că orice prohibiție este de strictă interpretare și nu poate fi întinsă prin analogie dela un caz la altul⁽¹⁾.

Neaplic. regulilor de mai sus la insolvabilitatea civilă și la cesiunea bunurilor.

Independent de moartea și falimentul debitorului, mai este încă o împrejurare care oprește cursul înscripțiilor. Aceasta este înstrăinarea imobilului de către debitor. În adevăr, de câteori bunul grevat de privilegii sau ipotecei a eșit din patrimoniul debitorului printr'o înstrăinare opozabilă creditorilor săi, adevărat transcrisă, nicio înscripție nu mai poate fi luată asupra acestui imobil, cât timp el nu este readus în patrimoniul debitorului prin exercițiul acțiunii pauliane, creditorii chirografari păstrându-și dreptul lor numai asupra imobilelor rămase în patrimoniul debitorului lor⁽²⁾.

Instrăinarea imobilului de către debitor.

Persoanele cari pot cere înscripția privilegiilor și ipotecilor.

Art. 1781. — Spre a operă înscripțiunea, creditorul și debitorul, în persoană sau prin mandatarî investiți cu procuri autentice, vor prezintă prezidentului tribunalului actul autentic al convențiunei prin care se constituie ipoteca.

Tot odată creditorul va face și alegere de domiciliu la vreun loc din circumscripția tribunalului. (Art. 97, 1740, 1772, 1782, 1784, 1788, 1804, 1819 C. civ. Art. 2148 C. fr. Art. 83 L. ipotec. belgiană din 1851, *ambele modificate*)⁽³⁾.

Art. 1782. — Prezidentul, gășind actul investit cu toate formele cerute de lege pentru înscripțiune, va ordonă înscripțiunea sa, după care se va certifica pe actul original, data și numărul de

- (1) Martou, *op. cit.* III, 1046, 1047, p. 144, 145. — În Franța punerea, debitorului în stare de lichidare judiciară oprește, din contra, cursul înscripțiilor (art. 4 L. din 4 Martie 1889). Cpr. Planiol, II, 3016.
- (2) Cpr. Planiol, II, 3016; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2146, No. 75, 76. Vezi și *infra*, p. 643.
- (3) Vezi asupra acestui text, Jalouzet, *D'un article du code civil (2148) et de quelques modifications qu'il serait utile d'y apporter (étude théorique et pratique sur l'inscription hypothécaire*, Paris, 1879).

ordine sub care s'a in scris în registru. (Art. 1780 urm. C. civ. Art. 725 § 2, 727 Pr. civ.).

Art. 1783. — În toate cazurile de inscripțiune a unei ipoteci legale, sau a unui privilegiu, este destul ca creditorul sau mandatarul său singur, să se prezinte înaintea președintelui tribunalului și să ceară inscripțiunea ipotecei sau privilegiului său, în virtutea titlului din care decurge acea ipotecă sau acel privilegiu. (Art. 1753 urm., 1769 urm. C. civil).

Art. 1784. — Inscripțiunile asupra bunurilor unei persoane moarte, pot fi cerute numai de creditor. (Art. 780, 1780, 1781 C. civ. Art. 2149 C. fr. Art. 86 L. ipotec. belgiană din 1851 *ambele modificate*) ⁽¹⁾.

Dr. străin. Codul francez (art. 2148), legea ipotecară belgiană (art. 83) și codul italian (art. 1981) voesc ca inscripția să fie luată *numai după cererea creditorului*.

Dr. nostru. După art. 1781 din codul nostru, cererea de inscripție se face, în privința ipotecilor convenționale, *de creditor și debitor*, fie în persoană, fie reprezentată de mandatar investit cu procuri autentice și speciale, inscripția neputând niciodată să aibă loc din oficiu, de oarece art. 35 din legea belgiană, care obligă în unele cazuri pe conservatorii ipotecilor de a lua inscripția din oficiu, a fost eliminat de legiuitorul nostru.

Critica legii
noastre.

Această măsură este însă prea riguroasă și prezența ambelor părți nu se explică, cu atât mai mult cu cât toată lumea recunoaște că o simplă cerere din partea creditorului este suficientă, când este vorba de inscripția privitoare la procente (art. 1785) și la reînnoirea inscripției (art. 1786). De aceea se și decide, în genere, că în lipsa unei sancțiuni a art. 1781, inscripția este validă, deși ea ar fi fost ordonată numai după cererea uneia din părți, de exemplu: aceea a creditorului sau chiar a debitorului.

„Considerând, zice Curtea de Casație, că inscripția unei ipoteci, astfel cum o prevede art. 1781 C. civil combinat cu art. 725 Pr. civ., fiind un act de conservare, iar nu de alcătuire al drep-

(1) Textul francez (art. 2149) și acel belgian (art. 86) dispun că inscripțiile ce urmează a fi luate asupra bunurilor unei persoane săvârșite din viață, vor putea fi luate arătându-se numai pe defunct (*sous la simple désignation du défunt*).

tului recunoscut prin actul ipotecar, prezența părții interesate este suficientă spre a operă inscripția, și nulitatea ei nu poate fi invocată de terții decât numai dacă s'ar fi omis de a se pune în cunoștință printr'ansa vreuna din condițiile cuprinse în actul ipotecar, din a cărei lipsă li s'ar fi cauzat un prejudiciu justificat; considerând că din nimic nu reesă că legiuitorul român, organizând sistemul de publicitate al sarcinilor ipotecare, ar fi înțeles să facă din inscripție un act solemn, supuse unor formalități riguroase, ce sub pedeapsă de nulitate ar urmă a se îndeplini cu ocazia prezentării părților pentru inscrierea contractului ipotecar; considerând că, în vechiul nostru drept, cerința ca ambele părți să fie prezente pentru constituirea valabilă a ipotecei, se explică ușor, de oarece, sub vechea legiuire, ipoteca se constituie prin însăși această prezentare, neexistând inscripția ca act deosebit de autentificare; că, nu tot astfel poate fi în legislația modernă în care autentificarea, ca act solemn, nu se mai confundă cu cererea de inscriere; că, în lipsa unei sancțiuni, a căută o interpretare strict literală a art. 1781, spre a socoti nulă inscripțiunea, numai pentru că prezența debitorului nu este formal constatată în efectuarea ei, ar fi a se încuraja de cele mai multe ori răuau credință și fraudă, permițându-se călcarea fățișă a unei convențiuni încheiată între părți în toate formele legale, când scopul inscripțiunei nu este de a perfectă actul de ipotecă, ci de a pune în putință pe terții a avea cunoștință de condițiile contractului și stipulațiile lui" (1).

Art. 1781 din codul nostru care, în contra tuturor principiilor, cere prezența *ambelor părți* pentru luarea inscripției ipotecare, este o rămășiță a dreptului nostru anterior. Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 333 din Regulamentul organic al Munteniei.

Regul. organic al Munteniei.

„Orice împrumutător cu zălog va fi dator a se înfățișa *cu datornicul său*, înaintea Marelui Logofăt, care va porunci judecătoriei locului unde se află zălogul, să cerceteze sub a sa răspundere, dacă acel lucru este într'adevăr al datornicului și să încredințeze de aceasta“.

(1) Cas. rom. Bult. 1898, p. 686, 687; *Dreptul* din 1898, No. 47 (cu nota lui Degré), precum și *Cr. judiciar* din 1898, No. 26, p. 204. Cpr. și o altă decizie mai veche tot a Curței de casație. Bult. 1886, p. 953, 954 și *Dreptul* din 1887, No. 14, p. 110 (motive, ultimul considerent), precum și Bult. S-a 1, 1875, p. 113. Mai vezi Cas. rom. Bult. 1905, p. 143; Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1899, No. 9, p. 70; C. București, *Dreptul* din 1889, No. 49, p. 390, etc. Vezi și Nacu, III, No. 307, p. 748. — *Contră*: C. Galați, *Dreptul* din 1898, No. 13 (decizie casată).

Regul. organic al Moldovei.

În Regulamentul organic al Moldovei găsim o dispoziție aproape identică (anexa lit. T. art. 1, lit. B). Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text:

„Niciun act de împrumutare pe avere nemișcătoare nu va avea putere, *dacă creditorul amanetar și debitorul* nu se vor înfățișa la instanțele convenite, pentru ca să arate suma ce se dă împrumut și amanetul ce se primește; după care asemenea arătare, instanța competentă va cercetă mai întâiu dacă creditorul și datornicul au vârsta legiuită și, încredințându-se că nicio oprire practică nu se împotrivesc la această împrumutare, va cercetă cu deamănuntul, *sub răspunderea platnică*, de este amanetul drept al datornicului, și apoi îi va face dreaptă prețeluire“ (1).

Prezența debitorului și a creditorului, se înțelege sub o asemenea legiuire, unde judecătorul nu intervine numai ca să ia act de voința părților, ci unde el ascultă pe părți și, după ce cercetă titlurile de proprietate, încuviință sau respinge ipoteca, dând o adevărată hotărîre.

Dreptul actual. Critica legii.

Astăzi, însă, unde nimic din toate acestea n'a mai rămas în vigoare (2), prezența ambelor părți nu se mai explică. De aceea Degré zice într'un stil original „că art. 1781 este simbolul unor potcoave de cai morți ale Regulamentului organic, pe care legiuitorul nostru, în zăpăceala sa, a găsit cu cale să le desgroape, reflexul unor fantome ale trecutului, care nu mai pot avea astăzi nicio ființă reală“ (3).

Inscrierea ipotecei din ordinul justiției

În orice caz, știm că dacă creditorul nu va voi să ceară singur inscrierea ipotecei convenționale, el este liber de a face un proces debitorului, și tribunalele vor obliga pe acest din urmă a da convenita inscripție, în care caz transcrierea hotărîrii rămasă definitivă va înlocui cererea de inscriere a debitorului (4).

Acest mijloc este însă periculos, pentru că în timpul cât va ține procesul, debitorul va putea să constituiască

Art. 726 din procedura veche.

- (1) Vezi în privința ipotecilor constituite sub Regulamentul organic, Trib. Covurlui, *Dreptul* din 1887, No. 90, p. 718.
- (2) Vezi însă art. 726 din procedura veche (în vigoare înainte de 1 Sept. 1900), care vorbește de liniștita posesiune a imobilului ipotecat, și de prezentarea titlurilor de proprietate. Vezi *infra*, p. 625.
- (3) *Dreptul* din 1898, No. 47, pag. 408 și *Scr. juridice*, I, pag. 592 urm.
- (4) Vezi *suprà*, p. 591.

alte ipoteci, pe care de astădată le va înscrie, așa că creditorul anterior, căruia înscrierea i-a fost refuzată, în loc de a avea rangul întâiu, va veni după creditorii înscriși înaintea lui, conform regulei: *Prior tempore, potior jure*.

Părțile vor cere înscrierea ipotecei, fie în persoană, fie prin mandatar. În acest din urmă caz, mandatarii vor fi investiți cu procuri autentice, textul legii fiind expres în această privință; de unde rezultă că înscripția luată în baza unei procuri simplu legalizată este nulă, această nulitate putând fi invocată chiar de debitor, dacă el a fost reprezentat de un mandatar investit cu o procură neautentică⁽¹⁾.

Inscrierea ipotecei prin mandatar. Necesitatea unui mandat autentic.

Dacă este vorba de înscrierea unui privilegiu sau a unei ipoteci legale, ea se va cere și se va lua de creditor în persoană, sau de reprezentantul său, investit tot cu un mandat autentic (art. 1781, 1783), în virtutea titlului din care decurge privilegiul sau ipoteca legală (art. 1783).

Art. 1783.

De asemenea, dacă este vorba de luarea unei înscripții asupra bunurilor unei persoane săvârșite din viață, ea va fi luată tot de creditorul privilegiat sau ipotekar, în termenul prescris de art. 1780, adică *în trei luni dela data deschiderii moștenirii*, fără ca faptul morței să aibă nevoie de a fi menționat în înscripție⁽²⁾.

Art. 1784.

(¹) Cas. rom. Bult. S-a I, 1881, p. 513 și *Dreptul* din 1881, No. 84; Bult. S-a I, 1882, p. 642 și *Dreptul* din 1882, No. 12 și 63; Trib. Olt, *Dreptul* din 1882, No. 43. — Vezi însă C. Craiova, *Dreptul* din 1882, No. 43; Cas. rom. *Dreptul* din 1880, No. 13, p. 99 și Bult. S-a I, anul 1880, p. 108. Vezi asupra acestei chestiuni, articolul ce am publicat în *Dreptul* din 1883, No. 7, p. 59 urm. — S'a decis însă că lipsa unei procuri autentice din partea creditorului ipotekar nu poate fi propusă nici de debitor, nici de creditorii chirografari, căroro înscripția neregulată nu le poate aduce nici un prejudiciu. C. Focșani și București, *Dreptul* din 1883, No. 34 și din 1889, No. 49. — S'a mai decis că nulitatea înscripției ipotecare nu poate fi invocată de debitor, nici chiar atunci când creditorul nu s'a prezentat de loc la luarea înscripției, căci această înscripție nu-l interesează pe dânsul, ci pe alți creditori, cari ar pretinde că creanțele lor au drept de preferință asupra imobilului grevat. Cas. rom. Bult. S-a I, 1886, p. 952 și *Dreptul* din 1887, No. 14, p. 110. Parte din considerentele acestei din urmă decizii au fost reproduse *suprà*, p. 591, nota 2.

(²) Martou, *op. cit.*, III, 1112, p. 186.

Luarea inscripției contra defunctului.

Inscripția se va lua, în asemenea caz, în contra defunctului, și aceasta chiar când moștenitorii ar fi recunoscut datorii și ar fi dat un titlu nou⁽¹⁾.

Contra moștenitorilor.

Nimic n'ar împiedecă însă pe creditor de a lua inscripția contra moștenitorilor⁽²⁾.

Art. 1782.

Dacă prezidentul găsește actul investit cu formele autenticiții, el ordonă inscrierea lui⁽³⁾, care se face în registrul respectiv al tribunalului situațiunei bunului grevat⁽⁴⁾, certificându-se pe actul de ipotecă data și numărul inscripției (art. 1782 C. civ.).

Art. 727.
Pr. civ.

Pe actul original de ipotecă se transcrie și ordonanța de inscriere, astfel cum este trecută în registrul de inscripții (art. 727 Pr. civ.).

Art. 726
Pr. civ.

De câteori se încuviințează inscrierea unui privilegiu sau unei ipoteci, judecătorul comisar, asistat de grefier, cercetează în registrele de inscrieri, transcrieri și urmăriri, dacă există și alte sarcini sau drepturi reale asupra imobilului în

(¹) Martou, *op. cit.*, III, 1113; Baudry et Loynes, *Idem*, II, 1623; Aubry et Rau, III, § 271, p. 537, text și nota 4. — *Contra*: Persil, *Régime hypothécaire*, II, art. 2149, p. 66, No. 3 (ed. din 1883). Părerea acestui din urmă autor este însă inadmisibilă, pentrucă, în specie, atât creanța cât și creditorul au rămas aceiași. Nu există deci, în specie, o novație în sensul art. 1128, 2°, fiindcă un nou debitor nu este substituit celui vechiu, de oarece moștenitorul continuă persoana defunctului (*heres personam defuncti sustinet*). Martou, *op. și loco supra cit.*; Baudry et Loynes, *Idem*, II, 1623, *in fine*; Guillouard, *Idem*, III, 1099; Laurent, XXXI, 13, etc.

(²) Martou, *op. cit.*, III, 1114; Guillouard, *Idem*, III, 1097; Baudry et Loynes, *Idem*, II, 1623; Thiry, IV, 526, p. 460; Aubry et Rau, III, § 271, p. 537, nota 2. Vezi și *infra*, p. 627.

(³) Inscripția nu este nulă, dacă ordonanța a fost semnată de complotul tribunalului, iar nu numai de prezident. *Quod abundat non viciat*. Cas. rom. Bult. 1890, p. 848 — S'a decis, de asemenea, că nu este nulă inscripția nici atunci când, printr'unul și acelaș proces-verbal, s'a declarat autenticitatea actului și s'a dispus inscrierea lui. C. Galați, *Dreptul* din 1891, No. 50.

(⁴) Faptul că privilegiul sau ipoteca au fost inscise în registrul precedent, iar nu în registrul anului curent, nu atrage nulitatea inscrierei, dacă se constată că cei de al treilea au putut lua cunoștință de sarcinile existente asupra imobilului, mai ales dacă toate inscripțiile celui an au fost trecute în acel registru, după dispoziția luată în această privință de către prezidentul tribunalului. Cas. rom. Bult. 1877, p. 102.

chestiune. Mențiune de această cercetare se face în actul de înscriere al privilegiului sau ipotecei, părțile putând însă renunța la aceste cercetări (art. 726 Pr. civ.).

Observarea acestui text nu este deci prescrisă sub pedeapsă de nulitate. Textul vechiu al art. 726 Pr. civ. mai cerea încă să se facă mențiune în actul de înscriere despre prezentarea titlurilor de proprietate sau despre constatarea liniștitei posesiuni a debitorului, ceea ce astăzi nu se mai cere. (Vezi *suprà*, p. 622, nota 2).

Art. 726 din
procedura
veche.

Art. 1782 din codul civil conferă prezidentului tribunalului, sau judecătorului care-i ține locul, trebuie s'o recunoaștem, o putere prea mare de apreciere, de care el ar putea abuză uneori.

Art. 1782 C.
civ.

Dacă acest magistrat refuză de a ordonă înscrierea pentru motive plauzibile, de exemplu: pentru că părțile sau una din ele ar fi incapabile; pentru că ipoteca n'ar fi autentică, sau pentru că ea n'ar fi specializată, așa cum prescrie legea, etc., nu avem nimic de obiectat.

Dacă însă prezidentul refuză fără niciun motiv legal ordonarea înscrișiei⁽¹⁾, credem că încheerea sa ar putea fi atacată cu apel la tribunalul din care prezidentul face parte, conform art. 66 *bis* Pr. civ., soluție care, după cum știm, este în genere admisă și atunci când prezidentul refuză de a autoriză pe femeea măritată a inscrie ipoteca sa legală (art. 1757)⁽²⁾.

Aplic. art. 66
bis Pr. civ.

Incheierea dată de tribunal pe calea acestei proceduri

Recurs. în
casație.

(1) S'a decis că nici chiar completul tribunalului nu poate refuză de a inscrie o ipotecă, sub cuvânt că constitutorul ei n'ar fi proprietar, sau pentru alte motive, căci tribunalul având în cazul de față rolul unui notar, este dator să constate consimțământul părților, sub a lor răspundere, rămânând ca validitatea ipotecei să se discute pe calea unui proces principal. C. Iași, *Dreptul* din 1875, No. 22, p. 172 (cu observ. lui Degré).

(2) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 523. — D-l Nacu (III, p. 743 urm.) discută pe larg chestiunea, fără a ne spune dacă ordonanța prezidențială este sau nu, în specie, supusă apelului, pe care noi îl credem rațional, analogia fiind perfectă, deși volumul său este apărut la 1903, adică, în urma revizuirii procedurii civile, care a introdus art. 66 *bis* ce, după părerea noastră, își are aplicare în specie.

(procedura în *référé*), este supusă recursului, în termenul scurt arătat de art. 66 *bis* Pr. civ.

Mențiunile ce trebuie să cuprindă inscripția privilegiului sau ipotecei.

Ce mențiuni trebuie să cuprindă inscripția? Deși legea noastră este mută în această privință, nu mai rămâne îndoială că sunt mențiuni a căror omisiune poate să atragă nulitatea inscripțiunei.

Astfel, se va trece în inscripție: 1° imobilul grevat de privilegii sau ipotecei, așa cum el a fost specializat conform art. 1774 C. civil; 2° se va trece suma datorită, pentru care se ia inscripție (art. 1776); 3° inscripția va mai cuprinde numele debitorului și al creditorului⁽¹⁾; momentul exigibilităței creanței, etc.⁽²⁾.

(1) Vezi asupra tuturor acestor puncte, Planiol, II, 2976, și deciziile citate de acest autor. Cpr. art. 2148 C. fr. și art. 83 din L. ipotec. belgiană, nereproduse de legiuitorul nostru.

(2) Exigibilitatea obligației ipotecare poate să atârne de existența în actul ipotecar a unui pact comisor (*lex commissoria*). Asupra utilității unui asemenea pact în contractele unilaterale, vezi tom. VI, p. 98, nota 3. Vezi și *infra*, p. 755, nota 1.

Existența
unui pact co-
misor.

S'a decis că pactul comisor, stipulat într'un act de împrumut cu ipotecă operează numai în favoarea creditorului, așa că el poate cere sau rezilierea contractului sau executarea lui. C. București, *Dreptul* din 1899, No. 57, p. 463. Aceeaș soluție a fost admisă de Curtea de casație în privința pactului comisor stipulat într'un contract de locațiune. Astfel, s'a decis că pactul comisor, fiind stipulat în specie în favoarea proprietarului, acesta are facultatea de a considera contractul ca reziliat sau de a cere executarea lui. Cas. rom. *Cr. judiciar* din 1909, No. 47 și Bult. 1909, p. 414. — S'a mai decis, cu drept cuvânt, tot cu privire la pactul comisor stipulat într'un contract de locațiune, că de câteori locatorul nu-și îndeplinește vreuna din obligațiile sale principale, fie prevăzute de lege, fie prevăzute în contract, nu mai poate pretinde ca locatarul să-și îndeplinească pe ale lui, nici să invoace pactul comisor. (Cas. rom. *Dreptul* din 1911, No. 22, p. 172). Vezi tom. IX al Coment. noastre (tabla analitică), v^o *Pact comisor*.

Renunțarea
la pactul co-
misor.

S'a mai decis că partea în favoarea căreia pactul comisor a fost stipulat, poate să renunțe la el atât în mod expres cât și tacit, și instanțele de fond apreciază în mod suveran faptele

Dacă s'a luat o inscripție asupra bunurilor unei persoane săvârșite din viață (art. 1780, 1784), numele acestei persoane va fi trecut în inscripție, sau numele moștenitorilor, dacă inscripția a fost luată în contra lor, ceea ce știm că este cu putință (vezi *suprà*, p. 624).

Art. 1780,
1784.

Numai lipsa acestor mențiuni va putea să atragă nulitatea inscripțiunei (¹).

Cât pentru alegerea de domiciliu în circumscripția tribunalului imobilului grevat, pe care art. 1781, *in fine*, o impune creditorului, chiar când el și-ar avea domiciliul său real acolo (²), se decide, în genere, că ea nu este substanțială și, în consecință, nu atrage nulitatea inscripției (³).

Alegerea de
domiciliu.
Controversă.

din care rezultă această renunțare, fără ca aprecierea lor să fie supusă controlului Curței de casație. Cas. rom. Bult. 1909, pag. 1453. Vezi tom, IX menționat, p. 157, 198 și 341, nota 4.

(¹) Art. 1235 din codul olandez dispune foarte bine, în această privință, că inscripția nu poate fi anulată decât în cazurile când nu cuprinde o arătare suficientă a creditorului, a debitorului, a datoriei și a imobilului grevat.

C. olandez.
Art. 1235.

(²) Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, p. 810 (ed. a 3-a); Guillouard, *Idem*, IV, 1155; P. Pont, *Idem*, II, 966; T. Huc, XIII, 326; Colmet de Santerre, IX, 125 bis II; Thiry, IV, 526, p. 461; Laurent, XXXI, 48, etc.

Această alegere de domiciliu din partea creditorului, devenită publică prin inscripție, pune pe terții la adăpost de orice schimbare de domiciliu pe care ei nu o ar cunoaște. Baudry et Loynes, *op. și loco supra cit.* — Curtea de casație din Franța a decis că arătarea domiciliului real al creditorului echivalează cu o alegere de domiciliu și o înlocuiește, dacă domiciliul său este în resortul circumscripției tribunalului bunurilor grevate (Sirey, 63. 1. 73; D. P. 63. 1. 101); însă această soluție este criticată de Baudry et Loynes (II, 1695). Vezi și C. din Iași (*Cr. judiciar* din 1901, No. 85, p. 711), care în unul din considerentele sale zice: „Considerând că S. G., introducând contestația la tablou, a indicat că-și are domiciliul său în Iași, indicare care echivalează cu o alegere de domiciliu“, etc.

Utilitatea ale-
gerii de do-
miciliu.

(³) C. București și Galați, *Dreptul* din 1884, No. 29 și din 1895, No. 38; Cas. rom. Bult. 1898, p. 685; *Cr. judiciar* din 1898, No. 26 și *Dreptul* din acelaș an, No. 47; C. Alger, D. P. 98. 2. 322; Sirey, 99. 2. 66; T. Huc, XIII, 328; Aubry et Rau, III, § 276, p. 577, text și nota 21; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1694; Thézard, *Idem*, 145; P. Pont, *Idem*, II, 970; Troplong, *Idem*, III, 679; Nacu, III, No. 315, p. 749. — *Contrà*: Solon, *Théorie de la nullité des conventions et des*

Pedeapsă de nulitate.

Sunt însă cazuri în cari alegerea de domiciliu este prescrisă sub pedeapsă de nulitate⁽¹⁾.

Reînnoirea inscripțiilor ipotecare.

Art. 1786. — Inscripțiunile conservă dreptul de privilegiu și de ipotecă în curs de cincisprezece ani din ziua în care s'au făcut inscripțiunile. Efectul lor încetează dacă inscripțiunile n'au fost reînnoite înaintea expirării acestui termen.

Cu toate acestea, inscripțiunile luate în favoarea minorilor, interzișilor, a femeilor măritate, a Statului, comunelor și celorlalte stabilimente publice, sunt dispensate de a fi reînnoite până după un an dela încetarea tutelei, disoluțiunea căsătoriei sau încetarea din funcțiune a funcționarului. (Art. 1780, 1781, 1787, 1820 C. civ. Art. 2154 C. fr. Art. 90 L. ipotec. belgiană din 1851, *ambele modificate*)⁽²⁾.

Art. 1787. — Inscripțiunea reînnoită trebuie să indice inscripțiunea primitivă ce se reînnoește. În lipsă de o asemenea indicațiune, creanța ipotecară va avea rang dela inscripțiunea din urmă. (Art. 1786 C. civ. Art. 721, 726 urm. Pr. civ. Art. 90, 3° L. ipotec. belgiană din 1851).

actes en tout genre, I, 362, p. 237 (ed. din 1835); Laurent, XXXI, 48; Guillouard, *op. cit.*, III, 1204; Planiol, II, 2976; Colmet de Santerre, IX, 130 *bis* VI și VII; Massé-Vergé, V, § 814, p. 216, nota 5; Pannier, *Hypothèques*, p. 220; Duranton, XX, 107; Trib. Bourgneuf, D. P. 95. 2. 190, etc. Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 241, text și nota 4 (ed. a 2-a), tom. VI, p. 559, text și nota 3. Vezi, în această privință, articolul ce am publicat în *Dreptul* din 1883, No. 7, p. 57 urm. (pe atunci nu ni se dădeau primele pagine ale *Dreptului*).

⁽¹⁾ Vezi, de exemplu, art. 157 C. civil; art. 526 Pr. civ.; art. 72 din legea timbrului; art. 4 și 12 L. asupra drepturilor proprietarilor din 1903, etc. — Încât privește și alte cazuri în care legea impune o alegere de domiciliu, vezi tom. I al Coment. noastre, p. 480, nota 1 (ed. a 2-a) și tom. IX, p. 347, nota 1, etc.

⁽²⁾ Uneori, din cauza unor împrejurări de forță majoră, termenul pentru luarea sau reînnoirea inscripțiilor ipotecare a fost suspendat sau prorogat. Vezi, de exemplu, L. din 1877 pentru suspendarea prescripțiilor și a termenelor unor acte judecătorești pe timp de stare de războiu; L. din 19 Februarie 1880 pentru suspendarea de termene dela 15 Ianuarie 1880 până la 1 Martie același an, înaintea Curței și tribunalelor din Iași; L. din 14 Februarie 1889 pentru luarea de inscripții ipotecare la tribunalul Brăila, etc.

Legile speciale cari au suspendat sau prorogat termenul p. luarea inscripțiilor ipotecare.

Art. 1236 din codul olandez dispune că inscripția conservă ipoteca fără nicio reînnoire⁽¹⁾, iar după art. 2001 din codul italian, inscripția conservă ipoteca *treizeci de ani* dela data ei (*per trent'anni dalla sua data*), efectele ei încetând dacă nu este reînnoită înaintea expirării acestui termen⁽²⁾.

Dr. străin.

Nici una din aceste dispoziții n'a fost admisă de legiuitorul nostru, pentru ca greșierii tribunalelor (în alte țări conservatorii ipotecilor) să nu fie obligați a cercetă registre prea vechi, și astfel să nu fie expuși a comite erori, cari ar fi prejudiciabile părților⁽³⁾.

Dr. nostru.

La noi, ca și în Belgia, inscripția își păstrează efectul ei timp de *cincisprezece ani* (în codul francez numai *zece ani*), și reînnoirea făcută înainte de expirarea acestui termen păstrează rangul primitiv al privilegiului sau ipotecei, astfel că, prin inscripții luate din 15 în 15 ani, creditorul ajunge la acelaș rezultat, ca și cum inscripția primitivă ar fi avut o durată nemărginită⁽⁴⁾.

Efectul inscripției încetează deci, dacă ea n'a fost reînnoită înaintea expirării acestui termen⁽⁵⁾. Deci, dacă inscripția n'a fost reînnoită în termenul prevăzut de lege, ipoteca este perimată, și creditorul nu mai are nici drept de preferință, nici drept de urmărire în mâna terțiilor⁽⁶⁾. (Vezi *infră*, p. 706).

Efectele reînnoirii inscripției. Perimarea ipotecei.

(1) Atât codul german și austriac cât și acel japonez din 1896 supun ipoteca unei inscripții, fără a vorbi însă de reînnoirea ei. Reînnoirea inscripției ipotecare, care fusese desființată în cantonul Berna prin legea din 28 Februarie 1888 (*v. Annuaire de législ. étrangère*, tom. 18, anul 1888, p. 629), nu există, de asemenea, în noul cod elvețian, aplicabil cu începere dela 1 Ianuarie 1912.

(2) Vezi *suprà*, p. 318.

(3) Cpr. Planiol, II, 3043.

(4) Cpr. Planiol, II, 3050.

(5) Regula indicată de art. 1786 C. civ., după care efectul inscripției încetează, dacă ea n'a fost reînnoită înaintea termenului de 15 ani de când a fost luată, nu se referă decât la terții, iar nici de cum la însăș existența creanței; de unde rezultă că, prin reînnoirea inscripției în termenul legal, creditorul se găsește în starea în care ar fi fost dacă n'ar fi luat-o de loc, așa că dreptul său de creanță rămâne întreg și nu se poate prescrie decât prin treizeci de ani, conform art. 1890 C. civil. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1899, No. 9, p. 70 (motive).

(6) Cpr. cas. rom. Bult. 1885, p. 490; Bult. 1886, p. 105; Bult.

Persoanele
cari pot opune
perimarea
ipotecei.

Această perimare are loc de drept, prin simpla expirare a termenului legal, ea putând fi invocată de toți acei cari pot opune lipsa inscripției, dacă n'au renunțat la acest drept ⁽¹⁾, adică de toți creditorii, fie chiar chirografari ai debitorului imobilului grevat ⁽²⁾.

Trib. compe-
tent de a con-
stata peri-
marea.

Tribunalul, unde s'a ordonat luarea inscripției ipotecare, are singur competența de a constata perimarea acestei inscripții și de a ordona radiarea ei, în caz când ea n'a fost reînnoită în termenul legal ⁽³⁾.

Reînnoirea in-
scripției în
urma fali-
mentului de-
bitorului.

Deși debitorul ar fi fost declarat în stare de faliment, sau deși el ar fi înstrăinat unui terțiu imobilul ipotecat, care ar fi transcris contractul său, totuși creditorul ar putea încă să-și reînnoiască inscripția și în urma întâmplărei acestor evenimente, *dacă ea nu este încă perimată*, pentrucă, în specie, nu este vorba de o nouă inscripție, ci de conservarea, prin reînnoire, a dreptului pe care îl asigură inscripția primitivă ⁽⁴⁾.

1887, p. 201; Bult. 1890, p. 1252; Bult. 1891, p. 1221; Bult. 1903, p. 236. Vezi și C. Iași, *Cr. judiciar* din 1901, No. 85, p. 711. „Între creditori, ipotoca, fie legală, fie convențională, zice această decizie, nu are rang decât din ziua inscripției sale, și acest principiu al publicității având de scop garanțarea interesului celor de al treilea, orice creditor ipotecar, spre a-și conserva dreptul de urmărire asupra imobilului grevat și rangul creanței sale față cu terții, este ținut să ceară reînnoirea inscripțiilor sale în termenul de 15 ani, și să păstreze neradiate inscripțiile luate, până în momentul când aceste inscripții își produc efectul lor legal“. Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1749 și 1772; Guillouard, *Idem*, III, 1405; Martou, *Idem*, III, 1147; André, *op. cit.*, 914, p. 350; Beudant, *op. cit.*, II, 805; T. Hue, XIII, 363; Planiol, II, 3051. — S'a decis, în consecință, că o creanță ipotecară nereînnoită la timp, ne mai având rang util, nu poate fi depusă drept preț al adjudicărei. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1906, No. 59, p. 471.

(1) Cpr. C. București, *Dreptul* din 1895, No. 32 și din 1906, No. 84 (cu observ. noastră); Cas. rom. Bult. 1895, p. 753; Cas. fr. D. P. 50. 1. 222; Sirey, 50. 1. 510; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1772; Martou, *Idem*, III, 1148, etc.

(2) Martou, *op. cit.*, III, 1028. — *Contra*: Laurent, XXX, 551 (în privința creditorilor chirografari).

(3) C. București, *Dreptul* din 1906, No. 84 (cu observ. noastră).

(4) Cas. rom. Bult. 1890, p. 1257, ultimul considerent; P. Pont, *op. cit.*, II, 1054; Baurdy et Loynes, *Idem*, II, 1586 și III, 1767; Guillouard, *Idem*, III, 1396; Thézard, *Idem*, 154; Martou,

Dacă însă termenul de cincisprezece ani eră expirat în momentul declarării falimentului sau în momentul transcrierii înstrăinării, creditorul nu va mai putea să-și reînnoiască inscripția în urma întâmplării acestor evenimente, pentru că, în specie, prima inscripție fiind perimată, a doua inscripție nu poate fi considerată decât ca o primă inscripție⁽¹⁾.

Creditorul rămâne liber de a lua o inscripție, după dreptul comun, și în urma expirării termenului de 15 ani; însă, în asemenea caz, această inscripție tardivă nu-și va produce efectele sale decât dela data ei, și el va fi de astă dată primat de toți acei pe cari el îi primă mai înainte⁽²⁾.

Dreptul creditorului de a lua o inscripție și după 15 ani.

Perdere rangului prin nereînnoirea inscripției în termenul legal folosește, deci, tuturor detentorilor imobilului grevat⁽³⁾ și creditorilor, fie ei anteriori sau posteriori⁽⁴⁾.

Cui folosește pierderea rangului creditorului.

Idem, III, 1170; Beudant, *Idem*, II, 805; Planiol, II, 3034; Colmet de Santerre, IX, 120 bis V; Mourlon, *Transcription*, II, 658, p. 354; Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, VII, 288; Demangeat asupra lui Bravard-Veyrières, *Idem*, V, 293, nota 2 (ed. a 2-a). — *Contrà*: Persil, *Régime hypothécaire*, II, art. 2154, p. 108, No. 7 (ed. din 1833).

(1) Cas. rom. Bult. 1890, penultimul considerent dela p. 1257; P. Pont, *op. cit.*, II, 1036 și 1054, precum și autorii citați în nota precedentă.

(2) Cpr. Planiol, II, 3051; Martou, *op. cit.*, III, 1154; P. Pont, *Idem*, II, 1036, etc.; C. Palermo, *La Legge* din 1906, 1, 491. „*La mancanza di rinnovazione, zice cu drept cuvânt această decizie, non estingue il diritto alla ipoteca, la quale può perciò essere reiscritta, ma non produce effetti che da questa seconda data*“. Cpr. Trib. Prahova și C. București, *Cr. judiciar* din 1910, No. 50, p. 431. „Considerând, zice Curtea din București prin această decizie, că perimarea inscripției lasă intact dreptul de ipotecă; că, dar creditorul poate lua o nouă inscripție, însă după dreptul comun și după formele legale, care inscripție nu-și va produce efectele sale decât dela data ei“. Vezi și Trib. Ilfov (*Dreptul* din 1889, No. 9, p. 70), care pune, cu drept cuvânt, în principiu că inscripția reînnoită în urma expirării termenului de 15 ani, are preferința numai față de creditorii posteriori acestei reînnoiri și față de creditorii chi-rografari.

(3) Cpr. C. București, *Dreptul* din 1910, No. 62.

(4) Cas. rom. Bult. S-a I-a, 1886, p. 379. — S'a decis, cu drept cuvânt, că dispoziția art. 1786 folosește numai terților, nu însă și debitorului, în contra căruia există un act autentic și executor. C. București, *Dreptul* din 1882, No. 5.

Privilegiu
imobiliare și
ipotecii legale.

Regulele mai sus expuse se aplică la privilegiile imobiliare și la toate ipotecile, chiar și la acele legale ⁽¹⁾, bine înțeles cu excepția admisă de art. 1786 § 2 ⁽²⁾.

Art. 1786 § 2.

Acest text dispune, în adevăr, că inscripția luată în favoarea minorilor, interzișilor, a femeilor măritate, a Statului, comunelor și celorlalte stabilimente publice, sunt scutite de reînnoire până după un an dela încetarea tutelei, ridicarea interdicției, desfacerea căsătoriei ⁽³⁾, sau încetarea din funcțiune a funcționarului.

Aplie. art.
1786 la ipo-
tecile consti-
tuite sub le-
gea veche.

S'a decis de nenumărate ori că art. 1786 se aplică și la ipotecile constituite înainte de promulgarea codului actual. În asemenea caz, termenul de 15 ani curge dela punerea în lucrare a acestui cod, adecă dela 1 Decembrie 1865, iar nu dela 1 Iulie a aceluiaș an, după cum dispune art. 1913 din codul civil ⁽⁴⁾. În adevăr, această măsură, înființată în interesul dezvoltării creditului ipotecar, constituie una din acele forme, pe care legiuitorul poate s'o schimbe, iar judecătorul s'o aplice la trecut, fără a călca principiul neretroactivității legilor, inseris în fruntea codului civil (art. 1) ⁽⁵⁾.

Cazul când
imobilul ipo-
tecat este ur-
mărit.

Regula edictată de art. 1786, în privința reînnoirii inscripțiilor ipotecare, fiind generală și fără nicio excepție,

Separția de
patrimonii.

- (1) Cpr. Cas. rom. Bult. 1890, consid. dela p. 1255, 1256. — Femeea măritată, care a lăsat să se perime ipoteca sa, poate deci lua o nouă inscripție, fie în timpul căsătoriei, fie după desfacerea ei, însă rangul acestei ipotecii legale va fi numai dela aceea inscripție. Cas. rom. Bult. 1890, p. 1252.
- (2) Cpr. C. București, *Dreptul* din 1906, No. 84, p. 668 (cu observ. noastră); Cas. rom. Bult. 1896, p. 499. — Persoanele însărcinate cu inserierea ipotecilor legale sunt însărcinate și cu reînnoirea lor.
- (3) În privința femeilor măritate, reînnoirea nu este deci obligatorie, atunci când intervine între soți numai o separție de patrimonii. Nacu, III, No. 326, p. 753. Este, în adevăr, de principiu, după cum știm, că separția de patrimonii lasă să subziste nu numai căsătoria, dar chiar regimul dotal. Cpr. Cas. rom. *Dreptul* din 1911, No. 4 (cu observ. noastră) și *Cr. judiciar* din 1911, No. 11. Vezi *suprà*, p. 504, nota 2.
- (4) Vezi tom. I al Coment. noastre. p. 21, nota 1 (ed. a 2-a).
- (5) Vezi numeroasele decizii și autorități citate în tom. I al Coment. noastre, p. 97, nota 1 (ed. a 2-a), precum și observația ce am publicat asupra unei decizii a Curței din București, în *Dreptul* din 1906, No. 84.

urmează de aci că creditorul este ținut a-și reînnoi inscripția sa în termenul legal, chiar în timpul urmăririi imobilului ipotecat⁽¹⁾, până în momentul când acest imobil a eșit în mod definitiv din patrimoniul debitorului⁽²⁾.

(1) Cas. rom. Bult. S-a I, 1887, p. 201; Bult. 1888, p. 914; Bult. 1890, p. 1252; C. Galați, *Dreptul* din 1889, No. 63. — Această reînnoire trebuie să se facă până în momentul în care inscripția și-a produs efectul său legal, care efect nu se produce, când e vorba de o vânzare silită decât după săvârșirea adjudecării definitive, pentrucă numai de atunci imobilul rămâne liber de orice privilegii sau ipoteci consimțite de debitor, și numai din acel moment dreptul creditorului asupra lucrului încetează și se preschimbă într'un drept asupra prețului. Cas. rom. Bult. S-a I, 1887, p. 201; Bult. 1890, p. 1252. — S'a decis, în consecință, că dacă până în momentul adjudecării definitive, și mai cu samă până la data prezentării creanței ipotecare spre a fi colocată în tabloul de ordine al creditorilor, termenul de 15 ani nu expirase încă, reînnoirea inscripției nu mai eră necesară, căci ipoteca își produsese efectele sale legale în lăuntrul aceluși termen al preemțiunii. C. Focșani și București, *Dreptul* din 1886, No. 48 și din 1889, No. 49; Cas. rom. Bult. 1891, p. 1221. Cpr. Planiol, II, 3053. — Că, din contra, cu toată urmărirea făcută, creditorul este ținut, pentru a-și păstra foloasele inscripției sale primitive, să reînnoiască acea inscripție, dacă termenul de 15 ani ar expiră înaintea adjudecării definitive. C. Focșani și Cas. rom. *Dreptul* din 1886, No. 48 și Bult. S-a I, 1887, p. 201. — S'a mai decis, pe de altă parte, că este valabilă reînnoirea inscripției făcută după o primă adjudecare, când prețul n'a fost depus de adjudecatar și imobilul a fost scos din nou în vânzare pe socoteala primului adjudecatar. C. Galați, *Dreptul* din 1889, No. 63, p. 508. Cpr. și Cas. rom. Bult. 1907, p. 519. — În fine, s'a mai decis că reînnoirea inscripției unei ipoteci preexistente se poate face chiar în urma expirării termenului de 15 ani, și înainte de a se fi făcut adjudecarea definitivă a imobilului grevat, fără să i se poată opune dispoziția art. 514 Pr. civ., căci aci nu este vorba de o ipotecă nouă constituită de debitor după începerea urmăririi, ci de un act de conservare a unei ipoteci preexistente și că, în acest caz, această nouă inscripție își va produce toate efectele sale de precădere față de toți creditorii chirografari, precum și de creditorii privilegiați posteriori ei. C. Focșani și Galați, *Dreptul* din 1886, No. 48 și din 1889, No. 63; Cas. rom. Bult. 1890, p. 1252, etc.

(2) C. Galați, *Dreptul* din 1889, No. 63. — Întreruperea perimării iscripțiilor ipotecare nu se poate opera decât prin reînnoirea prevăzută de art. 1786, aceasta fiind singura formă

L. Creditului
fonciar.
Art. 87.

Printr' o favoare excepțională, art. 1786 C. civ., nu se aplică ipotecilor constituite în folosul Creditului fonciar (art. 87 L. din 6 Aprilie 1873), dispoziție care există și în Franța (1).

Privil. vân-
zătorului.
Art. 1740.

El nu se aplică, de asemenea, privilegiului vânzătorului de imobile (art. 1737, 1°), atunci când acest privilegiu nu se conservă prin înscrierea lui, ci prin transcrierea titlului care a transmis proprietatea imobilului asupra căruia el se exercită (art. 1740), fiind cert și indiscutabil că reînnoirea inscripțiilor prevăzute de art. 1786 C. civil nu se aplică, în lipsa unui anume text de lege, la transcrierea actelor de mutațiune ale proprietății (2).

Privil. copăr-
tașului.

Art. 1786 se aplică însă la celelalte privilegii imobiliare, cari se conservă numai prin înscrierea lor.

Așfel, copărtașul își pierde privilegiul său dacă, în termenul legal, n'a reînnoit inscripția ce el a trebuit să ia în cele șesezeci de zile dela data actului de împărțeală (art. 1737, 3° și 1741), etc.

Calcularea
termenului
de 15 ani.
Controversă.

Rămâne acum să examinăm cum se calculează termenul de 15 ani prevăzut de art. 1786 C. civil. Acest text dispunând, în această privință, că inscripțiile conservă dreptul de privilegiu și de ipotecă în curs de *cincisprezece* ani (în codul francez *zece* ani), *din ziua în care ele s'au luat*, de aici s'a tras cu drept cuvânt concluzia că este nulă ca tardivă reînnoirea unei inscripții făcută a doua zi după expirarea termenului de 15 ani, chiar dacă ziua în care acest termen a expirat eră o duminică sau o zi de sărbătoare

admisă de lege pentru conservarea dreptului de ipotecă. Cas. rom. Bult. S-a I, 1886. p. 379; Bult. S-a I, 1887, p. 201; C. Focșani și Galați, *Dreptul* din 1886, No. 48 și din 1889, No. 63, etc.

(1) Art. 47, Decretul din 28 Februarie 1852.— S'a decis că această scutire de reînnoire subzistă și în urma înstrăinării imobilului de către debitorul împrumutat, și că această scutire, nefiind personală societății Creditului, folosește cesionarilor creanțelor ipotecate. C. Toulouse, D. P. 90. 2. 70; Sirey, 90. 2. 129. Cpr. Planiol, II, 3055; André, *op. cit.*, 917; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1759, etc.

(2) Trib. R. Vâlcea (cu o importantă observație a amicului nostru, d-l A. I. Suciu). Incât privește această chestiune în dreptul francez, vezi Planiol, II, 3046.

legală, aici nefiind aplicabilă derogarea pe care o face art. 731 Pr. civ., în privința termenelor de procedură⁽¹⁾.

Dar dacă, după părerea generală, ziua în care termenul expiră (*dies ad quem*) nu se socotește nici chiar atunci când aceea zi ar fi o sărbătoare legală, se decide, de asemenea, că ziua, în care inscripția a fost luată, nu face nici ea parte din termenul de 15 ani, așa că termenul va începe a curge a doua zi după luarea inscripției. *Dies a quo non computatur in termino*.

După aceste principii, inscripția luată în ziua de 2 Ianuarie 1900, va trebui să fie reînnoită cel târziu în ziua de 2 Ianuarie 1915. Dacă cumva ziua de 2 Ianuarie este o sărbătoare legală, inscripția va trebui reînnoită la 31 Decembrie 1915⁽²⁾.

Cererile de inscripție pentru conservarea ipotecilor și L. timbrului. privilegiilor imobiliare, precum și cererile pentru reînnoirea lor sunt supuse la taxa timbrului fix de 25 lei, când valoarea este dela 1000 lei în sus (art. 25 § 4 L. timbrului).

Dacă valoarea nu trece peste 1000 lei, timbrul fix pe care se scrie cererea este de 5 lei (art. 22 § 30 L. timbrului).

(1) Trib. din Tarbes, *Cr. judiciar* din 1906, No. 47, p. 380 (cu observ. noastră); C. Riom și Trib. Troyes, Sirey, 43. 2. 370; Sirey, 92. 2. 295; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1762; Guillaouard, *Idem*, III, 1394; P. Pont, *Idem*, II, 1039, 1040; Martou, *Idem*, III, 1141; Thézard, *Idem*, 151; Troplong, *Idem*, III, 714; André, *op. cit.*, 911, p. 349; Thiry, IV, 534; Laurent, XXXI, 111; Mourlon, III, 1586; Aubry et Rau, III, § 280, p. 621 (ed. a 5-a); Massé-Vergé, V, § 818, p. 222, nota 1; Colmet de Santerre, IX, 134 bis V; Arntz, IV, 1846; T. Hue, XIII, 360; Planiol, II, 3048; Pand. fr., v^o *Privil. et hypothèques*, 8767; Répert. Sirey, v^o *Hypothèque*, 2755.— *Contrà*: Persil, *Régime hypothécaire*, II, art. 2154, No. 10, p. 110 (ed. din 1833); Taulier, *Théorie raisonnée du code civil*, VII, p. 352 (ed. din 1848); Rolland de Villargues, *Répert. de notariat*, v^o *Inscription hypothécaire*, tom. V, 366, p. 356. Acești din urmă autori prelungesc termenul cu o zi, când ziua în care el expiră este o duminică sau o zi de sărbătoare legală.

(2) Cpr. Baudry et Loynes, *op. și loco supra cit.*; André, *op. cit.*, 912, p. 349; Répert. Sirey, v^o *Hypothèque*, 2753; Pand. fr., v^o *cit.*, 8765, și autoritățile citate acolo. Vezi asupra acestei controversă, Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2154, No. 85 urm.

Trib. compe-
tent.

Reînnoirea inscripțiilor se face tot la tribunalul situațiunei imobilului, după cererea părții interesate, adecă a creditorului, sau reprezentanților săi: moștenitori, cesionari, mandatar legal sau convențional⁽¹⁾, etc., legea ne mai cerând de astă dată prezența ambelor părți⁽²⁾.

Nu se cere o
nouă ordonantă prezidențială.

Unii cred, însă fără cuvânt, că în specie trebuie o nouă ordonantă prezidențială (art. 1782), pentru că reînnoirea este o nouă inscripție, care reînviază pe aceea primitivă⁽³⁾. În orice caz, dacă s'ar cere o nouă ordonantă, prezidentul n'ar putea să refuze darea ei, pentru că aceasta ar păgubi pe creditor, care este în drept a luă măsuri pentru conservarea dreptului său.

Indicarea in-
scripției re-
înnoite.
Art. 1787.

Inscripția reînnoită trebuie să indice inscripția ce se reînnoește, și între altele, data ei⁽⁴⁾, nu însă și inscripțiile precedente, după cum dispune anume textul belgian (art. 90, 3°). Este adevărat că textul nostru vorbește de inscripția *primitivă*, cuvânt care nu se găsește în textul corespunzător belgian, însă aceasta din cauză că textul nostru presupune o primă reînviere a inscripției primordiale. Dacă s'ar întâmplă, deci, ca să se reînnoiască pentru a treia oară o inscripție, această a treia reînnoire va menționa numai ultima inscripție, iar nu toate câte au urmat înainte. Această mențiune este cerută în scopul de a ajunge din mențiune în mențiune la prima inscripție, spre a se putea controlă dacă vreuna din inscripțiile anterioare n'a fost cumva perimată⁽⁵⁾.

Sanctiunea
regulei de
mai sus.

Legea garantează observarea acestei formalități printr'o sancțiune riguroasă, căci dacă inscripția actuală nu mențio-

Art. 1781.

(1) Rămâne bine înțeles că mandatul convențional, pentru reînnoirea unei inscripții, va trebui să fie autentic (art. 1781).

(2) În orice caz, s'a decis că chestiunea de a se ști dacă creditorul poate să-și reînnoiască singur inscripția sa, sau dacă el are nevoie pentru aceasta de concursul debitorului, nu poate fi propusă pentru prima oară în Casație. Cas. rom. Bult. 1908, p. 916.

(3) Vezi însă în sens contrar, Nacu, III, No. 332, p. 756.

(4) C. Liège, *Pasicrisie belge*, 1889, 2, p. 273. — Noua inscripție va menționa că creditorul înțelege să reînnoiască inscripția luată în cutare zi, asupra imobilelor cutărui debitor, trecută în cutare registru, sub cutare număr. Martou, *op. cit.*, III, 1146, p. 220.

(5) Cpr. Thiry, IV, 536.

nează pe cea precedentă, creanța privilegiată sau ipotecară va avea rang numai dela ultima inscripție; ceea ce înseamnă că rangul ei nu se sue la inscripțiile anterioare, ci-și produce efectele sale numai dela ultima reînnoire ⁽¹⁾.

Dacă este vorba de o creanță garantată printr'un privilegiu, creanța își perde caracterul său privilegiat, fiind garantată numai printr'o ipotecă având rang din ziua ultimei inscripții (art. 1745) ⁽²⁾.

Art. 1745.

Independent de mențiunea inscripției anterioare, unii ar mai voi ca reînnoirea să repete diversele mențiuni care trebuie să figureze în inscripția primitivă. (Vezi *suprà*, p. 636, nota 4).

Efectele privilegiului sau ipotecei cu privire la dobânzi.

Art. 1785.—Creditorul privilegiat sau ipotecar, inscris pentru un capital sau pentru o rentă care produce interese, are drept ca interesele datorite pe *trei* ani să aibă acelaș rang ca și capitalul, fără prejudiciul inscripțiunilor ce poate lua pentru interese după trei ani, și care vor avea rang din ziua inscripțiunei lor. (Art. 1907 C. Civ. Art. 2154 C. fr. Art. 87 L. ipotec. belgiană din 1851) ⁽³⁾.

În dreptul vechiu francez, dobânzile ce creanța ipotecară putea să producă, erau garantate prin ipotecă, ca și însuș capitalul, fiindcă dobânda nu este decât un accesoriu al capitalului. Acest sistem eră însă foarte periculos, pentrucă pe de o parte, el permitea acumularea unor dobânzi considerabile, cari adeseaori puteau să întrecă capitalul, iar pe de altă parte, eră contrar sistemului modern al publicității, care voește ca cei de al treilea să cunoască întreaga sumă, atât a capitalului cât și a procentelor, garantată prin creanța ipotecară ⁽⁴⁾. Iată pentru ce art. 1785 din codul actual voește ca creditorul inscris pentru un capital sau pentru o

Deoseb. între dreptul vechiu și dreptul actual.

(1) Cpr. Thiry, IV, 536, p. 469.

(2) Martou, *op. cit.*, III, 1144, p. 219.

(3) Vezi asupra acestui text un studiu aprofundat, publicat în *Revue pratique du droit français*, tom. 46, anul 1879, p. 5—65 și 327—400: *Des intérêts des créances privilégiées et hypothécaires, de leur conservation hypothécaire et de leur collocation*, par A. Weber.

(4) Cpr. Thiry, IV, 531.

rentă producătoare de dobânzi, să aibă drept la dobânda viitoare, în virtutea inscripției capitalului, însă numai pe *trei ani*⁽¹⁾, fără prejudiciul inscripțiilor ce el poate lua în privința dobânzi, după trei ani, și care vor avea rang din ziua luării lor⁽²⁾.

De când se socotește termenul de trei ani.

(1) Acest termen de trei ani nu se socotește dela data inscripțiunii ipotecei, ci din momentul când procentele au încetat de a fi plătite; de unde rezultă că, dacă procentele au fost regulat plătite, creditorul nu are nevoie de a lua o inscripție la fiecare trei ani; el nu va lua o nouă inscripție decât atunci când debitorul va încetă cu plata, și asemenea inscripție va avea rang dela luarea ei, dacă procentele nu sunt prescise (art. 1907). Cpr. Trib. Ilfov, C. București și Iași, *Dreptul* din 1885, No. 5, p. 37; *Dreptul* din 1902, No. 36, 38, și 43 (această din urmă decizie cu adnotația noastră). Vezi și Planiol, II, 2967 (ed. a 5-a); Martou, *op. cit.*, III, 1119; Beudant, *Sûretés personnelles et réelles*, II, 811, p. 248; Aubry et Rau, III, § 285, p. 691, 692 (ed. a 5-a); Baudry et Loynes, *Privil. et hypoth.*, III, 1724; P. Pont, *Idem*, II, 1016; Guillaouard, *Idem*, III, 1561; Laurent, XXXI, 70; Thézard, 147, p. 203. etc. — S'a decis, în consecință, că creditorul ipotecar înscris pentru un capital care produce dobânzi, are dreptul ca dobânzile datorite pe trei ani să aibă acelaș rang ca și capitalul, fără ca art. 1785 să facă vreo distincție de dată, dacă acei trei ani au a fi socotiți dela data creanței sau dela altă dată, așa că instanța de fond violează art. 1785 C. civ. atunci când reduce dobânda datorită pe trei ani numai la un an, sub cuvânt că pe doi ani ea fusese plătită la facerea actului de ipotecă. Cas. rom. Bult. 1908, p. 1862.

(2) Inscripția luată pentru capital, garantează deci, în acelaș timp, trei ani din dobânzile viitoare, și aceasta fără a se distinge dacă dobânda este convențională sau legală (C. București, *Dreptul* din 1885, No. 5, p. 32), căci dacă ar fi vorba de dobânzi datorite în momentul luării inscripției, ele făcând parte din capital, vor trebui să fie menționate în inscripție. Thiry, IV, 531; Arntz, IV, 1838 și 1870; Martou, *op. cit.*, III, 1116.

Astfel, de exemplu, dacă presupunem că creditorul a luat o inscripție ipotecară pentru suma de 10000 lei, și că debitorul n'a plătit dobânda timp de trei ani, accesoriul urmând principalul, aceste dobânzi sunt garantate de drept prin inscripția luată în privința capitalului, fără o altă inscripție specială. Dacă debitorul nu plătește dobânda pe mai mult de trei ani, inscripția luată pentru capital nu garantează decât trei ani, creditorul putând însă, pentru excedent, să ia alte inscripții, cari vor avea rang dela data lor. Thiry, IV, 531, p. 466.

Luarea unei inscripții ipotecare, neputându-se efectua decât

Acest text se aplică, fără nicio îndoială, nu numai la ipotece, dar și la privilegiile imobiliare. „Creditorul *privilegiat* sau ipotecar înscris . . etc.“, zice art. 1785. După vechiul text francez (art. 2151), care zicea: „creditorul înscris, etc.“, chestiunea eră controversată, și atât jurisprudența cât și o mare parte din doctrină aplică această poziție numai la ipotece⁽¹⁾. Această soluție eră însă foarte contestabilă, pentrucă pe de o parte eră contrară principiului publicității, iar pe de alta, stabilea o deosebire nejustificată între ipotecă și privilegiul imobiliar, care, în realitate, sunt drepturi de aceeași natură⁽²⁾. Oricum ar fi, această controversă nu mai există astăzi în Franța, grație unei legi posterioare codului civil, din 17 Iunie 1893.

Aplic. art. 1785 la privilegiile imobiliare.

La noi, această chestie n'a fost niciodată controversată, pentrucă textul nostru reproduce art. 87 din legea ipotecară belgiană, care curmase de mult controversa ce aveă loc în Franța. În acest sens se poate invoca nu numai textul legii, dar și cuvintele raportorului:

Dr. nostru.

pentru o datorie existentă, de oarece în principiu, o garanție nu poate să existe înaintea obligației garantate, creditorul nu poate lua o inscripție suplimentară pentru dobânzi viitoare decât treptat și pe măsura exigibilității lor; de unde rezultă că o atare inscripție, luată pentru dobânzi viitoare neexigibile, nu este valabilă nici față de creditorii ipotecari, nici față de acei chirigrafari, aceste dobânzi rămânând a fi reclamate ca o simplă creanță chirografară. Este adevărat că art. 1785 admite o derogare dela principiul că o garanție nu poate să existe înaintea datoriei garantate, în privința dobânzilor viitoare, cari poate niciodată nu vor fi datorite: însă această derogare nu poate fi întinsă la alte cazuri. Cpr. Martou, *op. cit.*, III, 1128; P. Pont, *Idem*, II, 1023; Weber, *Revue pratique*, tom. 46, anul 1879, p. 328, No. 53; C. București, *Dreptul* din 1907, No. 7, p. 53; *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 7, p. 53. — Părțile n'ar putea, în principiu, să deroage dela regula art. 1785, prin convenția lor, așa că creditorul nu poate, prin niciun fel de stipulație, să asigure procentelor datorite peste trei ani acelaș rang cu capitalul, fără o nouă inscripție pentru acele procente. P. Pont, *loco cit.* Cpr. Cas. rom. Bult. 1900, consid. dela p. 931.

(1) Vezi autoritățile citate de Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1743, notele 2 și 3.

(2) Cpr. Planiol, II, 2965, p. 922, nota 1; Boudant, *op. cit.*, II, 817, p. 252; Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 312, p. 202.

„La commission a cru, zice raportorul Lelièvre, que tous les privilèges étant soumis à la publicité, il n'est pas possible d'établir à leur égard des règles particulières. L'intérêt des tiers s'y oppose: quelle que soit la cause de la créance, les tiers ne doivent pas être induits en erreur sur l'existence des charges réelles qui grèvent les biens du débiteur. D'un autre côté, c'est aux créanciers privilégiés à se montrer diligents et à ne pas laisser accumuler des intérêts outre mesure. Un créancier, quel qu'il soit, ne mérite pas de faveur si, contre l'usage des bons pères de famille, il néglige de réclamer les arrérages qui augmentent la dette au préjudice des tiers.... Jamais la qualité de la créance ne légitime l'incurie ou l'inaction“ (1).

Așa dar, art. 1785 este, necontestat, aplicabil privilegiilor imobiliare.

Aplic. art.
1785 la ipo-
tecile legale.

El este, de asemenea, aplicabil ipotecei minorului sau interzisului și a femeii măritate. Acest text vorbind, în adevăr, de *ipotecei înscrise*, este neapărat aplicabil susziselor ipotecei, fiindcă, în dreptul nostru, atât ipoteca minorilor și a interzișilor, cât și aceea a femeii măritate, este supusă dreptului comun în ceea ce privește specialitatea și publicitatea (art. 1754 urm., 1762 urm. C. civ.).

Dobânzile
datorite mi-
norului și in-
terzisului în
timpul tutelei.

O distincție însă se impune: Această regulă nu se aplică dobânzilor datorite minorului sau interzisului în cursul tutelei; căci aceste dobânzi urmând a fi capitalizate de tutor (art. 399, 400 C. civ.), nu sunt datorite cu titlu de dobândă, ci cu titlu de capital, dacă, bine înțeles, nu întrec suma fixată în inscripție, conform art. 1762, ca maximum creanței pentru care acțiunea ipotecară poate avea loc.

Femeea mă-
ritată.

Cât pentru femeia măritată, nu poate să fie vorba de dobânzi datorite de bărbatul său în timpul căsătoriei. El nu poate datori dobânzi femeii, ca și tutorul minorului sau interzisului, decât la desfacerea căsătoriei și la finele tutelei. Sumele cu cari atât bărbatul cât și tutorul au rămas atunci datori vor produce dobândă, și această dobândă nu va fi garantată ipotecar decât pe trei ani; căci numai dela această dată se poate zice că fostul minor sau interzis, precum și femeia măritată, sunt înscriși pentru un capital producând dobânzi (art. 420, 1278). Dacă, în urma încetării tutelei

Vezi și D. P. 99. 2. 281, notele 6 și 7. Vezi și *infra*, p. 642.

(1) Vezi Martou, *op. cit.*, III, 1123; Laurent, XXXI, 76; Delbecque, *Révision du régime hypothécaire*, No. 434, p. 326, etc.

sau desfacerei căsătoriei, fostul minor, sau femeea nu cer socoteală dela tutor sau dela bărbat; sau dacă, în urma socotelor, ei lasă să se aglomereze dobânzi pe mai mult de trei ani, această neglijență din partea lor nu poate să facă, prin acumularea dobânzilor, că patrimoniul tutorului sau bărbatului să fie micșorat în detrimentul celorlalți creditori ai lor. Iată în ce sens și în ce margini art. 1785 din codul civil este aplicabil ipotecei legale a minorului, sau interzisului și a femeii măritate⁽¹⁾.

Grație mijloacelor de publicitate introduse de art. 1785, cei de al treilea, singurii cari pot invoca lipsa inscripției, nu vor mai putea fi induși în eroare asupra sumei pe care o garantează ipoteca.

Scopul art.
1785.

„Pentru ca dobânzile să aibă acelaș rang ca și capitalul, zice Curtea din București, trebuie, potrivit art. 1785, ca inscripția ipotecară să facă cunoscut terților că datoria ipotecară produce dobânzi, pentru ca aceștia să cunoască cuantumul exact al datoriei. Și această cerință a legii este satisfăcută când se zice că inscripția este luată pentru asigurarea sumei împrumutate, în condițiile și cu clauzele din actul de ipotecă, în care se face mențiune de dobânzi“⁽²⁾.

(1) Cpr. Martou, *op. cit.*, III, 1120; Laurent, XXXI, 75.—Această soluție nu este aplicabilă decât în urma expirării unui an dela încetarea tutelei sau desfacerea căsătoriei, pentru că numai dela această epocă ipoteca minorului și a femeii măritate sunt supuse publicității (art. 1786 § 2). Cpr. Planiol, II, 2971; Beudant, *op. cit.*, II, 815, *in fine*, p. 251; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1741; T. Huc, XIII, 344, etc.

(2) C. București, *Dreptul* din 1907, No. 7, p. 53. — S'a decis, cu drept cuvânt, că un împrumut contractat dela început cu dobândă, nu se poate schimba, după expirarea termenului de plată, într'un împrumut gratuit, fără dobândă; prin urmare, de câteori într'un împrumut ipotecar se stipulează o dobândă și un termen, intenția părților a fost ca, neplătindu-se la termen capitalul, dobânda să curgă înainte, și creditorul ipotecar să fie admis, chiar în acest caz, cu dobânzile datorite pe trei ani trecuți. C. București, *Dreptul* din 1887, No. 41. Este, în adevăr, de principiu că, de câteori contractul prevede că dobânda convențională va fi plătită până la expirarea termenului împrumutului, sau până la achitarea capitalului, debitorul s'o plătească de drept și în urma expirării termenului, fără nicio punere în întârziere. Vezi tom. VI, p. 401, nota 1, precum și numeroasele autorități și decizii citate acolo, la cari

Din cele mai sus expuse rezultă că, față de debitor și de moștenitorii săi, restricția art. 1785 nu are loc, pentrucă, după cum știm, publicitatea privilegiilor și ipotecilor nu interesează decât pe terții ⁽¹⁾.

Textul art. 1785 fiind general, am văzut *suprà*, p. 639, 640, că el se aplică atât privilegiilor imobiliare, cât și tuturor ipotecilor în genere, atât acelor convenționale cât și acelor legale ⁽²⁾.

Rente. El se aplică, de asemenea, la veniturile periodice ale rentelor ⁽³⁾.

Dobânda do- El nu se aplică însă la dobânda dobânzilor, afară de
bânzei. cazul poate când ipoteca ar fi fost constituită pentru siguranța unui credit deschis, despre care am vorbit *suprà*, p. 547 ⁽⁴⁾.

Falimentul Inscricția prevăzută de art. 1785, pentru garantarea
debitorului. dobânzilor, poate fi luată în termen de trei luni dela moartea debitorului, și chiar în urma declarării sale în stare de faliment ⁽⁵⁾.

Cesiune de Aceeaș soluție este, *a fortiori*, admisibilă în caz de
bunuri. cesiune de bunuri ⁽⁶⁾.

trebuie să adăogăm: Cas. rom. Bult. 1907, pag. 650 și Bult. 1903; p. 1058. Mai vezi asupra acestei chestiuni, tom. IX al Coment. noastre, p. 687, text și nota 1 și p. 701.

⁽¹⁾ Cpr. C. București, *Dreptul* din 1900, No. 23, p. 190 (motive).

⁽²⁾ Thiry, IV, 531, p. 466; Martou, *op. cit.*, III, 1120; Baudry et Loynes, *Idem*, III, 1740, etc.

⁽³⁾ Planiol, II, 2970; Martou, *op. cit.*, III, 1122; P. Pont, *Idem*, II, 1029; Baudry et Loynes, *Idem*, III, 1738. Cpr. C. București, *Dreptul* din 1904, No. 25.

⁽⁴⁾ Cpr. P. Pont, *op. cit.*, II, 1027, 1028. Mai vezi p. 599 și 614.

⁽⁵⁾ Martou, *op. cit.*, III, 1129, 1130; P. Pont, *Idem*, II, 889, 925 și 1024; Baudry et Loynes, *Idem*, II, 1587, 1736; Guilouard, *Idem*, III, 1577, 1578; Aubry et Rau, III, § 372, p. 696, 697, text și nota 27; Laurent, XXXI, 78; Planiol, II, 3036; T. Huc, XIII, 346; Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, VII, 292; Colmet de Santerre, IX, 131 bis X și XI; Cas. fr. D. P. 50. 1. 102; Sirey, 50. 1. 185. — *Contrà*: Boistel, *Cours de droit commercial*, 916, p. 686 (ed. a 4-a, 1890); Demangeat asupra lui Bravard-Veyrières, *Idem*, V, p. 298, *ad notam* (ed. a 2-a); Weber, *Revue pratique de droit français*, tom. 46, anul 1879, pag. 338 urm., No. 6 și p. 346 urm., No. 62.

⁽⁶⁾ Laurent, XXXI, 79; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1737, *in fine*.

Se decide însă, în genere, în Franța că, în urma transcrierii actului de înstrăinare a imobilului grevat, nicio inscripție nu mai poate fi luată contra proprietarului precedent, imobilul fiind în mod definitiv eșit din patrimoniul său *erga tertios* (1). Aceeaș soluție este admisibilă și la noi (2).

Instrăinarea
imobilului
grevat.

CAPITOLUL V

Despre ștergerea și reducerea inscripțiilor.

Art. 1788. — Inscripțiunile vor fi șterse sau reduse prin consimțământul părților interesate, capabile de a consimți la aceasta, sau în virtutea unei sentințe date în ultimă instanță, sau care a dobândit puterea lucrului judecat. Mandatul dat spre a face o ștergere sau reducere trebuie să fie expres și autentic. (Art. 948 urm., 1200, 4°, 1201, 1778 urm., 1781, 1789 C. civ. Art. 694 C. com. Art. 2165 C. fr. Art. 92 L. ipotec. belgiană din 1851).

Art. 694 C. com. — Radiarea transcripțiilor sau a adnotării privilegiilor (existente asupra unui vas) nu se va putea face decât după consimțământul părților interesate, sau în virtutea unei sentințe rămasă definitivă.

Oricine poate obține un act dovedind existența unei sau mai multor transcripțiuni asupra unui vas sau unei părți din el, sau un certificat că nu există nicio sarcină. (Art. 1788, 1816 C. civ. Art. 682 C. com. ital.).

Art. 1789. — Acest text a fost explicat în tom. 1, p. 217 urm. (ed. a 2-a).

Ștergerea sau radiarea unei inscripții este un act unilateral, care consistă în declarația făcută de acei interesați că acea inscripție trebuie să fie considerată în viitor ca neavenită și neexistentă, declarație care se aduce la îndeplinire prin mențiunea ce se face pe marginea registrului respectiv.

Ștergerea
inscripției.
Definiție.

Legea nu dispune ca inscripția să fie ștearsă din registru, pentrucă este cu putință ca radiarea să fie nulă sau desființată mai târziu cu efect retroactiv (3).

Desființarea
reducerii.

Reducerea inscripției este o ștergere sau radiare parțială. (Vezi *infra*, p. 656). Ea are loc atunci când inscrip-

Reducerea
inscripției.

(1) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1737; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2151, No. 208.

(2) Cpr. C. București, *Dreptul* din 1902, No. 38, p. 305. Vezi și *supra*, p. 619.

(3) Mourlon, III, 1593; Acollas, III, p. 785; P. Pont, *op. cit.*, II, 1070; Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 323, p. 209, etc.

ția este luată asupra mai multor imobile decât trebuie, sau pentru o sumă mai mare decât cea necesară la garantarea creanței. Ea are de scop restrângerea inscripției la imobilele sau la suma suficientă pentru siguranța creanței garantate. Ceeace întrece această sumă este șters sau radiat.

Formele ștergerii sau reducerii inscripțiilor.

Atât ștergerea sau radiarea cât și reducerea inscripției pot să aibă loc, fie în virtutea consimțământului dat de creditor sau de reprezentanții săi, fie în mod silit, în virtutea unei hotărâri judecătorești. Aceasta însemnează că atât radiarea cât și reducerea inscripțiilor sunt voluntare sau judiciare.

Ștergerea sau radiarea voluntară.

Capacitatea cerută p. operarea radierei inscripției.

Care este capacitatea necesară spre a putea consimți o ștergere sau radiare voluntară? Art. 1788 se mulțumește de a cere ca părțile să fie capabile pentru aceasta, fără a arăta însă ce capacitate se cere în această privință. Vom rezolvî deci chestiunea prin aplicarea principiilor generale.

Radiarea operată în urma plăței datoriei.

Astfel, dacă ștergerea sau radiarea inscripției este consimțită în urma plăței datoriei, oricine are capacitatea de a primi plata poate să consimtă radiarea inscripției, căci plata stinge creanța și, deci, și ipoteca pe care ea o garantează (art. 1800, 1°).

Radiarea consimțită înainte de plata creanței.

Dacă radiarea este consimțită înainte de plată, această radiare nu aduce în totdeauna stingerea ipotecei, ci numai a rangului ipotekar; însă perderea rangului poate uneori să aducă în totul sau în parte perderea creanței garantate. Deci, acela care consimte la radiare în asemenea condiții trebuie să aibă capacitatea de a dispune de creanță, și chiar capacitatea de a dărui, în privința radierilor consimțite cu titlu gratuit.

Minorii și interzișii.

Astfel, minorii și interzișii, neputând să dispue de capitalurile lor, nu pot să consimtă ștergerea sau radiarea unei ipotecei.

Minorul comerciant. Art. 12 C. com.

Dacă este însă vorba de un minor împuternicit a face comerț, el poate să radieze singur inscripțiile luate în interesul operațiilor sale comerciale, pentru că el este asimilat unui major încât privește comerțul său (art. 12 C. com.)⁽¹⁾.

Femea comerciantă.

⁽¹⁾ Cpr. Martou, *op. cit.*, III, 1186. — Aceeaș soluție este admisibilă în privința femeii măritate, autorizată a face comerț (art. 16 C. com.).

Tutorul, având însă dreptul de a încasa creanțele minorilor și interzișilor, poate să consimtă radiarea unei ipoteci sau unui privilegiu, care garantează plata pe care el a încasat-o ⁽¹⁾.

Tutorul.

Tutorul nu poate însă consimți radiarea, dacă el n'a încasat suma datorită și garantată prin privilegiu sau ipotecă, pentrucă el neputând să dispue cu titlu gratuit de capitalurile ce administrează, nu poate să renunțe la siguranțele cari garantează aceste capitaluri.

Cazul când tutorul n'a încasat suma datorită.

Minorul emancipat, având capacitatea de a primi capitalurile sale mobiliare, cu asistența curatorului (art. 428), poate, cu asistența acestui din urmă, să consimtă radiarea inscripției unui privilegiu sau unei ipoteci.

Minorul emancipat.
Art. 428
C. civ.

Mai mult încă, obligația care există către minor, stîngându-se prin primirea capitalului în asistența curatorului, privilegiul sau ipoteca devin fără obiect și, în asemenea caz, minorul emancipat poate singur să consimtă radiarea ei.

Minorul emancipat, având libera dispoziție a veniturilor sale (art. 427), poate singur să consimtă radiarea unei ipoteci menită a garanta plata unei arendări sau închirieri.

Art. 427
C. civ.

Cât pentru acel pus sub un consiliu judiciar, el putând, cu asistența acestui consiliu, să facă acte de înstrăinare, va putea de sigur, cu asistența consiliului, să consimtă radiarea unei ipoteci, chiar atunci când suma garantată prin această ipotecă nu i-a fost restituită.

Individul pus sub consiliu judiciar.

Ce trebuie să decidem în privința femeii măritate și a bărbatului ei?

Dacă femeia este căsătorită sub regimul dotal, este necontestat că bărbatul ei poate să consimtă radiarea unei ipoteci, care garantează o creanță dotală, de câteori el a primit plata acestei creanțe. El ar putea chiar, sub responsabilitatea sa personală, garantată prin ipoteca legală, să consimtă radiarea și în caz când n'a primit plata creanței, pentrucă el are libera dispoziție a creanțelor dotale.

Femeia dotală. Radiarea din partea bărbatului.

Femeia va putea, de asemenea, cu autorizarea bărbatului, să consimtă radiarea unei ipoteci, care garantează o creanță ce a fost plătită.

Radiarea din partea femeii.

Ea va putea, cu aceeași autorizare, să radieze o ipotecă

Art. 1249.

(1) Cpr. C. Bordeaux, D. P. 92. 2. 128; Planiol, II, 3063, etc.

care garantează o creanță chiar neplătită, pentrucă ea are capacitatea de a-și înstrăina dota ei mobilă (art. 1249).

Femeea separată de bunuri.
Art. 1265.

Încât privește femeea separată de bunuri, fie prin contract, fie judecătorește, ea putând să-și înstrăineze averea sa mobilă (art. 1265), va putea, de bună-samă, să consimtă radiarea ipotecilor sale, chiar atunci când n'a primit plata creanței garantate.

Cazul când soții nu au conv. matrimonială.

Aceeaș soluție este admisibilă în caz când soții sunt căsătoriți fără convenție matrimonială, pentrucă, în asemenea caz, regimul lor matrimonial este acel al separațiunii de bunuri (1).

Femeea măritată minoră.
Art. 421.

Am presupus că, în toate aceste cazuri, femeea este majoră. Dacă este minoră, ea va putea consimți radiarea ipotecilor sale, în limitele capacității unui minor emancipat, pentrucă ea este de drept emancipată prin căsătorie (art. 421), având de curator pe bărbatul său (2).

Nerenunțarea la ipoteca legală a femeii măritate.

Știm însă că femeea dotală nu poate să consimtă la radiarea ipotecei sale legale, pe care o are asupra imobilelor bărbatului său, sau la cedarea rangului ei, pentrucă această ipotecă se consideră ca incesibilă, de căteori legea nu deroagă ea însăș dela principiile inalienabilității (art. 1281 și 1760) (3).

Subrogarea în ipoteca femeii.

În baza acestor principii vom decide că femeea nu poate nici subrogă pe altul în ipoteca sa legală, pentrucă aceasta ar însemnă a renunța în mod indirect la ipoteca sa, ceea ce ea nu poate face pe calea directă (4).

Moștenitorul aparent.

Tot astfel, trebuie să decidem că moștenitorul aparent, care are capacitatea de a primi plata (art. 1097), are și capacitatea de a radiă o ipotecă (5).

Sindicul.

Aceeaș soluție este admisibilă și în privința sindicului unui faliment (6).

(1) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 26 urm.

(2) Vezi tom. II al Coment. noastre, p. 837, 838 (ed. a 2-a).

(3) Vezi *suprà*, p. 535, 567 urm., 609, etc.

(4) În Franța, această chestiune, foarte controversată altă dată, este astăzi curmată în favoarea admiterii subrogărei, printr'o lege specială. Vezi Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 906 și 1038 urm. Vezi *suprà*, p. 610, nota 1, *in fine*.

(5) Aubry et Rau, III, § 281, pag. 631, nota 3 *bis*; (ed. a 5-a); Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1831; Thézard, *Idem*, 262, etc.

(6) Baudry et Loynes, *loco cit.*, 1832, și autoritățile citate acolo.

Moștenitorul beneficiar major poate și el cere radiarea unei ipoteci, fără a-și compromite calitatea sa ⁽¹⁾. Moștenitorul beneficiar.

Cererile de radiare ale privilegiilor și ipotecilor sunt în mod invariabil supuse la timbrul fix de *cinci* lei, oricare ar fi valoarea creanței garantate (art. 22 § 8 L. timbrului)⁽²⁾; pe când cererile de reducere sunt supuse timbrului fix de *cinci* lei, când valoarea creanței nu trece peste 1000 lei, și timbrului de 25 lei, când valoarea întrece suma de 1000 lei (art. 25 § 4 L. timbrului). S'a observat, cu drept cuvânt, că timbrul de 25 lei prescrie *pentru cererile de reducerea privilegiilor și ipotecilor*, la creanțele cari întrec suma de 1000 lei, este prea mare în raport cu cel cerut pentru radiarea lor totală, care e numai 5 lei ⁽³⁾.

Taxe
timbrului.

Cererile de inscripție, reînnoire, reducere și radiare privitoare la ipotecile legale, sunt scutite de orice timbru și de orice taxe (art. 46 al. 1, § 1 L. timbrului)⁽⁴⁾. Ipotecile scutite de timbru. Ipotecile legale.

Din împrejurarea că textul suscitât din legea timbrului nu vizează decât ipotecile legale prevăzute de art. 1753, ar urmă că sunt, din contra, supuse timbrului celelalte ipoteci legale, adecă aceea a legatarilor (art. 902, § 2) și aceea prevăzută de art. 1745, ceea ce nu este logic. Credem, în adevăr, că legiuitorul fiscal a înțeles să scutească de timbru toate ipotecile legale ⁽⁵⁾.

Independent de timbrul de care s'a vorbit mai sus, ipo- Taxe de înregistrare.

- (1) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1831; Baudry et Wahl, *Successions*, II, 1403; Aubry et Rau, III, § 281, pag. 631, nota 3 bis; André, *op. cit.*, 1783, p. 629, etc.
- (2) Vezi C. Botez, *Legea pentru taxele de timbru și înregistrare*, p. 82, nota 1 (ed. a 3-a, 1908).
- (3) C. Botez, *op. cit.*, p. 110.
- (4) S'a decis însă că ipoteca oferită de o societate de asigurare, în baza art. 147 C. com., nu este o ipotecă legală, ci o ipotecă convențională și, ca atare, nu este scutită de taxa de înregistrare. Cas. rom. Bult. 1901, p. 1437; Bult. 1904, p. 1644 și *Dreptul* din 1905, No. 21, p. 167; *Cr. judiciar* din 1902, No. 14; *Dreptul* din 1902, No. 10. Vezi și C. Botez, *op. cit.*, p. 178.
- (5) Vezi *suprà*, pag. 553 și 566, 567. — S'a decis că ipoteca ce înzestrătorul constituie în averea sa pentru asigurarea dotei dată de dânsul, nefiind o ipotecă legală, ci o ipotecă convențională, este supusă taxelor de timbru. C. București, *Dreptul* din 1902, No. 72, p. 587 urm. Vezi și C. Botez, *op. cit.*, p. 178.

tecile convenționale și împrumuturile cu privilegii prevăzute de art. 1737, 2° și 5°, sunt supuse unei taxe de înregistrare de 5° /_o (art. 46, 1° L. timbrului).

L. impunerei
venitului ca-
pitalului imo-
biliar din
1906.

În fine, vom menționa, în aceeaș ordine de idei, că după art. 6 din legea pentru impozitul asupra venitului capitalului mobilier, din 23 Februarie 1906, la discuția căreia am luat și noi parte, în Senat, ca reprezentant al col. al II-lea din Iași, dobânzile creanțelor ipotecare și veniturilor asigurate prin ipotece, sunt supuse taxei de 5° /_o, debitorii fiind obligați a reține aceste taxe din dobânzile ce plătesc creditorilor și a le vărsa Fiscului odată cu plata dobânzilor. După acest text, nicio ipotecă nu poate fi radiată până nu se va dovedi plata acestui impozit datorit Fiscului (1).

Art. 7 din le-
gea mențio-
nată dela 23
Februarie
1906.

Art. 7 din aceeaș lege, voind a lovi prin acest impozit numai pe creditorii, dispune că clauza prin care, într'un contract de împrumut, s'ar stipulă că acest impozit este în sarcina debitorului, se consideră ca contrară ordinei publice și, ca atare, este de nul efect. Singurul mijloc ce are creditorul de a face ca impozitul de față să fie plătit tot de debitor, este deci de a-l pune în procente, și cu acest mijloc legea rămâne tot înlăturată.

Art. 1788
C. civil.

Inscripțiile sunt șterse sau radiate după o cerere a părților interesate, zice art. 1788 din codul civil. Prin părți interesate legea înțelege persoanele în folosul cărora există inscripția, care urmează a fi radiată sau redusă. Acestea nu pot fi decât titularul creanței sau moștenitorii săi, legatarii sau donatarii (2), ori cesionarii lui (3); executorul testa-

(1) S'a observat că această lege nu are nicio sancțiune. Vezi C. Botez, *op. cit.*, p. 73. — Cu toate acestea, dacă s'ar întâmplă ca o ipotecă să se radieze fără plata acestei taxe, Fiscul n'ar avea decât să urmărească pe creditor în baza legei de urmăriri, ca pentru orice impozit în genere.

(2) Cpr. Martou, *op. cit.*, III, 1182, p. 245; Baudry et Loynes, *Idem*, III, 1822, 1825; Aubry et Rau, III, p. 629, nota 1 bis.

În timpul indiviziunii, radiarea inscripției se face de toți acei interesați, chiar dacă inscripția ar fi fost cerută sau reînnoită numai de unul din ei. Aubry et Rau, *loco cit.*, § 281.

În urma împărțelei însă, numai copârtașul, în al cărui lot a căzut creanța, are capacitatea de a cere radiarea ei. Aubry et Rau, *loco cit.*; André, *op. cit.*, 1781, p. 628.

(3) În privința cesionarului, el va trebui, pentru ca să poată

mentar, dacă testatorul i-a dat sezina mobilelor (art. 911)⁽¹⁾; garanții sau lichidatorii unei societăți comerciale⁽²⁾; acei trimeși în posesiunea provizorie a bunurilor unui absent, pentru că ei au calitatea de a primi capitalurile absentului⁽³⁾.

Prezența debitorului nu este necesară, pentru că radiarea unei inscripții este, după părerea generală, un act unilateral, care nu are nevoie de a fi acceptat nici de debitor, nici de terții⁽⁴⁾.

Prezența debitorului nu e necesară.

Aceeaș soluție este admisibilă în privința curatorului unei succesiuni vacante, în privința sechestrului judiciar căruia justiția i-a dat puterea de a primi plata⁽⁵⁾, etc.

Curatorul unei succesiuni vacante, sechestrul judiciar, etc.

Toți aceștia și, în genere, toți administratorii unei averi străine, au capacitatea de a radii inscripțiile ipotecare, încasând creanța garantată.

Regulele aplicabile la cesionarii creanțelor, sunt aplicabile și în caz de subrogație legală sau convențională. Persoana subrogată, care a devenit titulara creanței, poate deci să ceară radiarea inscripției⁽⁶⁾.

Subrogația legală.

radii inscripția, să aibă o cesiune autentică, cu toată tăcerea textului nostru, după cum prescrie anume textul belgian (art. 92 § 2), pentru că totul trebuie să fie autentic în această materie. André, *op. cit.*, 1694; Martou, *op. cit.*, III, 1182, p. 246.—Dacă inscripția a fost luată sau reînnoită de însuș cesionarul, radiarea se va face numai prin consimțământul său. André, *op. cit.*, 1695, p. 605 (ed. a 2-a).

(1) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1831, *in fine*; Aubry et Rau, III, § 281, p. 631, nota 2 *bis*, *in fine*; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2157, No. 91, etc.

(2) Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 632, *ad notam*; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1834, pag. 122; Dalloz, *op. și loco supra cit.*, No. 94 urm., etc.

(3) André, *op. cit.*, 1687, pag. 603; Aubry et Rau, III, § 281, p. 631, nota 5; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1834; Colmet de Santerre, IX, 138 *bis* V, etc. — Cât pentru acei trimeși în posesiunea definitivă, ei exercitând asupra bunurilor absentului, până la ivirea lui, drepturile unui stăpân, pot radii inscripțiile luate în folosul absentului, chiar fără a primi plata creanțelor garantate prin ipotecă. André, *op. cit.*, 1689, p. 604.

(4) Vezi însă Mourlon, III, 1594, care zice că radiarea se cere de creditor și de debitor. Astfel se petrec lucrurile la noi în practică.

(5) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1834, și autoritățile citate acolo.

(6) S'a decis, în această privință, că subrogația legală prevăzută Art. 1108 § 2.

Procedura radierei.

Toți acei cari au capacitatea de a radiã inscripția unui privilegiu sau unei ipotece, vor dà o petiție către președintele tribunalului, fie în persoană, fie printr'un reprezentant al lor legal sau convențional, și radiarea se va efectua în urma unui jurnal al tribunalului.

Mandat autentic.

În caz de mandat convențional, procura va trebui să fie expresă și autentică ⁽¹⁾.

Mandat expres. Art. 1536.

Mandatul trebuie să fie expres, pentru că radiarea este un act de înstrăinare (art. 1536), iar autenticitatea a fost prescrisă pentru ca să nu se deã loc la contestații. Apoi, autenticitatea se mai explică în specie și prin împrejurarea că ipoteca este un act solemn și că, la formarea ei, trebuie să intervie tot un act autentic (art. 1747, 1772, 1781).

Procurile emanate din țară străină. Art. 1789.

Încât privește procurile făcute în țară străină, cari constată consimțământul pentru radiarea sau reducerea unei inscripții din România, nu se va putea cere, în baza lor, radiarea sau reducerea, decât după ce mai întâiu președintele tribunalului situațiunei bunurilor, unde urmează a se operã radiarea sau reducerea, va constata că sunt autentificate după legea țarei unde ele au fost făcute. Aceasta nu este decât aplicarea regulei *locus regit actum*, inscrisã în art. 2 § ultim din codul civil ⁽²⁾.

Regul. consular din 1880. Art. 19.

Procura emanată dela autoritățile competente străine, în genere notarii (acești funcționari existând astăzi mai prețutindenii), spre a putea servi în țară, va trebui să fie tradusã și legalizată de Ministerul afacerilor străine (art. 19 Regul. consular din 24 Iunie 1880) ⁽³⁾.

L. din 13 Febr. 1894. Art. 23.

Radiarea sau reducerea unei inscripții ar mai putea încă fi îndeplinită în baza unei procuri autentificată în străinătate de către agenții noștri diplomatice (art. 23 L. din 13 Fe-

de art. 1108, 2°, transferând dobânditorului imobilului grevat, care a plătit pe creditorii inscriși asupra acestui imobil, toate drepturile principale și accesorii ale creditorilor pe care i-a dezinteresat, acest dobânditor al imobilului se folosește de toate inscripțiile luate, fiind însă obligat a veghiã la conservarea lor, ca și însuș creditorul în locul cărorã el este subrogat. C. Iași, *Cr. judiciar* din 1901, No. 85, p. 711.

(1) Cpr. Cas. rom. Bult. S-a I, 1882, consid. dela pag. 1190 și *Dreptul* din 1883, No. 13.

(2) Vezi *suprà*, p. 594 și tom. I, p. 217 urm. (ed. a 2-a).

(3) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 564.

bruarie 1894 pentru reorganizarea Ministerului afacerilor străine) (1).

Efectele radierei voluntare.

Câte odată radiarea voluntară are de efect numai renunțarea la inscripție, iar nu și la însăș creanța ipotecară, pentrucă renunțările sunt de strictă interpretare. Contrariul poate însă să rezulte, și va rezulta de cele mai multe ori din voința părților (2).

Radiarea silită sau judiciară.

Radiarea silită este aceea ordonată de justiție, în baza unei hotărâri.

Aceasta lasă a se presupune că creditorul nu poate sau nu voește să consimtă radiarea. În asemenea caz, partea interesată o cere dela justiție.

„Din cuprinsul art. 1788 C. civil rezultă, zice Curtea de casație, că dacă partea în favoarea căreia este inscrișă o ipotecă, nu consimte a radiă aceea inscripție, debitorul sau orice altă parte interesată (3), este în drept a se adresă justiției pentru ca, pe calea dreptului comun, să obție o hotărâre prin care adversarul său să fie obligat a șterge aceea inscripție“ (4).

Debitorul n'ar putea însă să ceară radiarea inscripției

Nulități de formă.

(1) Vezi explic. acestui text în tom. I al Coment. noastre, p. 178 urm. (ed. a 2-a).

(2) Cpr. Thiry, IV, 549; Aubry et Rau, III, § 281, p. 644; Laurent, XXXI, 223; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1887; Guillaouard, *Idem*, III, 1458; P. Pont, *Idem*, II, 1106; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2157, No. 210 urm., etc.

(3) Independent de debitor, o altă persoană interesată ar putea fi un creditor al său (art. 974), creditorul ipotecar posterior, terțiul achizitor al imobilului grevat, etc. Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1861; Guillaouard, *Idem*, III, 1440; P. Pont, *Idem*, II, 1071; Aubry et Rau, III, § 281, p. 638, etc. — Creditorii anteriori n'ar avea interes decât atunci când ei și-ar întemăia acțiunea lor pe inexistența sau stingerea creanței. Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, p. 140, nota 2 (ed. a 3-a); P. Pont, *Idem*, II, 1071, p. 420 (ed. a 3-a).

(4) Bult. 1908, p. 1398 și *Dreptul* din 1908, No. 76.

pentru nulități de formă, căci formele prevăzute de art. 1781 nu sunt prescrise în interesul lui, ci în interesul terților, de vreme ce ele sunt relative la publicitate ⁽¹⁾.

Cererea de radiare poate fi făcută oricând ⁽²⁾.

Persoanele
contra cărora
se introduce
cererea.

Această cerere va fi introdusă contra aceluia care ar avea calitatea de a consimți o radiare voluntară. Aceștia nu pot fi decât creditorul, reprezentanții sau moștenitorii ori cesionarii lui ⁽³⁾.

Asemenea cerere nu poate fi introdusă contra debitorului, pentru că el nu reprezintă pe creditorii ⁽⁴⁾.

Aplic. art.
1201.

Hotărîrea dobândită în această privință contra debitorului, n'ar fi deci opozabilă creditorului, căci este de principiu că hotărîrile nu-și produc efectul lor decât în privința aceluia care a stat în instanță (art. 1201). Or, în specie, creditorul n'a putut fi reprezentat prin debitor. Aceasta nu este decât aplicarea principiilor cari cărmuesc materia lucrului judecat ⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1861; Guillouard, *Idem*, III, 1440; Thézard, *Idem*, 264; P. Pont, *Idem*, II, 1083; Aubry et Rau, III, § 281, p. 638; Laurent, XXXI, 180; T. Hue, XIII, 384; Planiol, II, 3067 (ed. a 5-a); Boulanger et Récy, *Tr. des radiations hypothécaires*, II, 579; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2157, No. 249, etc.

⁽²⁾ Dalloz, *op. și loco cit.*, No. 250 urm.

⁽³⁾ Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1862; Guillouard, *Idem*, III, 1442; Martou, *Idem*, III, 1219; Aubry et Rau, *loco cit.*; Laurent, XXXI, 185; T. Hue, XIII, 384, etc.

⁽⁴⁾ Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1862; Thézard, *Idem*, 264; Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 638, 639, text și nota 22; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2157, No. 265 urm., etc.

⁽⁵⁾ Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1862; Trib. Chateauroux, D. P. 54. 5. 434, No. 5.

Creditorii pri-
vilegiați sau
ipotecari.
Controversă.

Chestiunea de a se ști dacă creditorii ipotecari sau privilegiați sunt sau nu reprezentați de debitorul lor în hotărîrea dobândită în contra acestui din urmă, cu ocazia unui proces judecat posterior ipotecei, relativ la imobilul ipotecat, este controversată, însă negativă este singură juridică, pentru că creditorii privilegiați sau ipotecari, având un drept real asupra imobilului, afectat la aceste garanții, acest drept nu poate fi nimicit de către debitorul lor, nici prin convenție, nici prin judecată. Această soluție, admisă și în dreptul roman (vezi legile citate în tom. VII al Coment. noastre p. 545, nota 1), este, în genere, admisibilă și astăzi. Vezi în acest sens numeroasele autorități citate în tom. VII al Coment. noastre, p. 544,

Cererea de radiare n'ar putea, de asemenea, fi făcută contra greferului tribunalului.

Radiarea nu va putea să aibă loc decât atunci când hotărîrea, care o ordonă, a dobândit autoritatea lucrului judecat ⁽¹⁾, adică când termenul de opoziție și de apel a expirat, fără ca aceste căi ordinare de reformare să fi fost exercitate, sau când opoziția și apelul au fost respinse ⁽²⁾.

S'a decis că tribunalul competent este, în această privință, acel al domiciliului pârîtului, iar nu acel al situației imobilului grevat ⁽³⁾.

Hotărîrea
trebuie să fie
definitivă.

Trib. compe-
tent.

nota 1, la care trebuie să adăugăm, Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1910, No. 38, p. 305. Mai vezi D. C. Popescu, *Dreptul* din 1881, No. 1, p. 2 urm., și No. 2, p. 11 urm.

Tot controversată este și chestiunea de a se ști dacă creditorii chirografari sunt sau nu reprezentați de debitorul lor în procesele cari au de obiect un privilegiu sau o ipotecă existentă asupra bunurilor sale. Vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 544, *ad notam*. Curtea de casație a decis, cu drept cuvânt, că hotărîrea definitivă, care recunoaște un drept de privilegiu sau de ipotecă pentru creanța ce constată, nu este opozabilă creditorilor chirografari ai debitorului, cari nu au luat parte la judecarea afacerii, de oarece privilegiile și ipotecile sunt niște drepturi acordate de lege unor creditori, nu contra debitorului, ci contra celorlalți creditori; și acești din urmă neparticipând la instanța care a judecat chestiunea de privilegiu sau ipotecă, nu se poate zice că ei au fost reprezentați de către debitorul lor. Cas. rom. Bult. 1881, p. 29 și *Dreptul* din 1881, No. 28; Bult. S-a I, 1876, p. 15 și *Dreptul* din 1881, No. 55. — Vezi însă C. Focșani și București, *Dreptul* din 1881, No. 55, p. 444 și p. 445 (decizii casate).

Creditorii
chirografari.
Controversă.

- (1) S'a decis că o cerere de radiare nu poate fi judecată odată cu o contestație la urmărire, ci numai printr'o acțiune principală. Trib. Prahova, *Dreptul* din 1902, No. 80.
- (2) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1878; Aubry et Rau, III, § 281, p. 642; Thiry, IV, 547, *in fine*; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2157, No. 296 urm. — S'a decis însă, cu drept cuvânt, că încheerea prin care se ordonă, pe calea grațioasă, radiarea unei ipotecă, fără prezența creditorului, nu are autoritatea lucrului judecat. Cas. rom. Bult. S-a I, 1884, p. 401.
- (3) C. București, *Dreptul* din 1894, No. 12. — *Contră*: Art. 94 *ab initio* din L. belgiană (în privința acțiunii introduse pe calea principală), text nereprodus de legiuitorul nostru. Vezi și art. 2159 C. fr., iarăș nereprodus în codul nostru. — S'a decis însă că ipoteca fiind un drept real, acțiunea ei în anulare este tot reală, așa că această acțiune trebuie introdusă la

Compet. judecătorului de ocol.

S'a mai decis că obligația de a radià o ipotecă fiind personală, acțiunea care are de obiect ștergerea sau anularea ei intră, conform dreptului comun, în competența judecătorilor de ocoale, dacă valoarea ipotecei este de competența acestor judecătoriai⁽¹⁾.

Execut. provizorie. Controversă.

Judecătorii nu pot, după părerea dominantă, să admită în asemenea materie executarea provizorie a hotărîrii lor⁽²⁾.

Recursul în casație sau calea extraordinară a revizuirii nu împiedică hotărîrea, care a ordonat radiarea, de a fi executată⁽³⁾.

Desființarea hot. care a admis radiarea.

Ce se va întâmpla însă atunci când decizia rămasă definitivă, care a admis radiarea, a fost casată sau desființată pe calea revizuirii?

Radiarea va fi inoperantă, adecă nu-și va produce efectele sale. Astfel, s'a decis că este inoperantă radiarea unei ipotece făcută în virtutea unei decizii definitive care, mai în urmă, a fost desființată printr'o altă decizie dată asupra revizuirii⁽⁴⁾.

tribunalul situațiunei imobilului grevat. Trib. Fălciu, *Dreptul* din 1897, No. 50. Vezi și *suprà*, p. 593.

(1) Cas. rom. Bult. 1908, p. 139 și *Dreptul* din 1908, No. 76.

(2) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1880; Guillouard, *Idem*, III, 1449; Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 642, text și nota 28; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2157, No. 304 urm. — *Contrà*: P. Pont, *op. cit.*, II, 1903, p. 432 (ed. a 3-a); Thézard, *Idem*, 265. Cpr. Martou, *op. cit.*, III, 1223.

(3) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1881; Planiol, II, 3068, p. 951 (ed. a 5-a); André, *Régime hypothécaire*, 1858, p. 649 (ed. a 2-a), etc.

(4) Cas. rom. Bult. 1889, p. 605 și *Dreptul* din 1889, No. 55. — Asupra chestiunei delicate de a se ști dacă ipoteca radiată renaște, sau dacă creditorul trebuie să ià o altă inscripție. Vezi Planiol, II, 3069 urm., p. 951 urm. — S'a decis, în această privință, că o inscripție radiată se consideră ca inexistentă și, ca atare, creditorul care ar trată cu debitorul pe baza unui certificat eliberat de grefă, este la adăpost de orice eventualitate care ar restabili o ipotecă ce fusese radiată. Astfel, în caz de conflict între dreptul creditorului a cărui inscripție ar fi restabilită după ce a fost radiată, și dreptul creditorilor inscriși în urma radierei, aceștia urmează a fi preferați. Cas. rom. Bult. 1906, p. 111. — S'a mai decis că, în caz de radiarea unei inscripții din eroare, ipoteca astfel radiată își reia rangul vechei inscripții restabilite. Trib. Prahova, *Dreptul* din 1901, No. 65.

Cari sunt cazurile în cari radiarea trebuie să fie ordonată de justiție? Deși nu avem niciun text de lege în această privință, pentrucă legiuitorul nostru se mulțumește de a pune principiul în art. 1788, fără a reproduce celelalte texte din codul francez sau din legea ipotecară belgiană, totuși nu mai rămâne îndoială că inscripția va fi radiată, după cum dispune anume art. 2160 din codul francez:

Cazurile în cari radiarea trebuie să fie ordonată de justiție.

1° Când ea a fost luată, fără a fi întemeiată pe lege (ipotecă legală) sau pe convenția părților (ipotecă convențională) (1);

2° Când actul constitutiv al ipotecei, în virtutea căruia inscripția a fost luată, este izbit de nulitate (2);

3° Când creanța pe care inscripția o garantează este stinsă fie prin plată, fie prin prescripție, fie prin orice alt mod de stingere al obligațiilor, care făcând să dispară acțiunea personală a creditorului, stinge prin aceasta însuș, pe cale de consecință, acțiunea ipotecară (3);

4° Radiarea va fi ordonată când, cu toate că creanța garantată continuă a există, privilegiul sau ipoteca, cari erau alipite de această creanță, sunt stinse prin una din cauzele de stingere proprii acestor drepturi (art. 1860) (4);

5° Și, în fine, radiarea va mai fi ordonată de justiție când inscripția va fi nulă în privința formelor, adecă când ea nu va cuprinde mențiunile cerute pentru validitatea ei (5).

S'a mai decis că radiarea va fi ordonată când se va dovedi că ipoteca a fost fictivă, adecă simulată (6), și când actul de ipotecă n'a fost predat creditorului, ei a rămas tot în mâna debitorului, ceea ce dovedește iarăș că ipoteca nu eră serioasă (7).

Cazul când ipoteca este simulată.

(1) Vezi Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2160, No. 4 urm.

(2) Dalloz, *op. și loco cit.*, No. 11 urm. — De câteori, în adevăr, ipoteca este anulată printr'o hotărîre definitivă, inscripția nu mai poate avea nicio valoare. Cas. rom. Bult. 1906, consid. dela p. 859.

(3) Dalloz, *op. și loco supra cit.*, No. 22 urm., cum și autoritățile citate acolo.

(4) Vezi Dalloz, *op. și loco cit.*, No. 45 urm.

(5) Dalloz, *op. și loco cit.*, No. 53 urm. Vezi și *suprà*, p. 626 urm.

(6) Cas. rom. Bult. S-a I, 1883, p. 501.

(7) Cas. rom. Bult. S-a I, 1880, p. 40.

Despre reducerea inscripțiilor ipotecare.

Această materie este reglementată în codul francez prin art. 2161—2165, cari au dispărut atât din legea belgiană cât și din codul nostru.

La noi, ca și în legea belgiană, reducerea inscripțiilor este numai menționată în art. 1788, care o supune regulilor privitoare la radiare.

Reducerea
inscripției.
Definiție.

Reducerea inscripțiilor ipotecare nu este, după cum știm, decât o radiare parțială. (Vezi *suprà*, p. 643). Ea se referă: 1° la imobilele asupra cărora se întemeiază dreptul ipotecar, când valoarea lor întrece suma creanței garantate; 2° la suma acestei creanțe, când suma pentru care inscripția a fost luată, întrece suma datorită în realitate.

Reducerea
voluntară.

Reducerea este, ca și radiarea, voluntară sau judiciară.

Reducerea voluntară se acordă, ca și radiarea, de creditor sau reprezentanții săi, având capacitatea necesară pentru aceasta.

Reducerea
silită sau ju-
diciară.

Reducerea silită sau judiciară este aceea care are loc în virtutea unei sentințe rămasă definitivă și având puterea lucrului judecat. Ea se referă la ipoteca legală a minorilor, interzișilor (art. 1764)⁽¹⁾ și la cea a femeilor măritate (art. 1761)⁽²⁾. Nu vom reveni astăzi asupra acestei materii, care a fost studiată în tom. VIII al Coment. noastre. Vom menționa numai o decizie a Curței de casație, care a admis că, deși art. 1761 din codul civil prevede numai cazul când bărbatul contestă valoarea dotei alienabile pentru care s'a luat inscripție ipotecară în timpul căsătoriei, totuși acest text se aplică, prin analogie, interesul fiind acelaș, și la cazul când inscripția s'ar pretinde excesivă în ceea ce privește imobilele asupra cărora ea a fost luată⁽³⁾.

(1) Vezi tom. II al Coment. noastre, p. 684, text și nota 3.

(2) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 526 urm.

(3) Cas. rom. Bult. 1906, p. 111. — Această decizie mai pune în principiu că numirea experților prevăzută de art. 1761 pentru prețeluirea dotei alienabile, și deci, și a imobilelor asupra cărora se cere inscripția ipotecară, este facultativă pentru judecători, și lipsa avizului experților nu poate atrage nulitatea măsurii luate, dacă judecătorii s'au luminat și și-au format convingerea lor de aiurea. În orice caz, părerea ex-

Concluziile ministerului public nu mai sunt necesare astăzi în urma legii din 29 Octombrie 1877, de către justiția se pronunță asupra reducerii ipotecei femeii măritate, afară de cazul când femeea ar fi minoră ⁽¹⁾.

Concluziile
procurorului.

Imprejurarea că procurorul ar fi pus concluzii într'un asemenea proces, nu se consideră în genere ca o cauză de nulitate. *Quod abundat non viciat*, sau *Utile per inutile non vitiatur* ⁽²⁾.

În fine, un alt caz în care reducerea inscripției ar putea fi cerută în justiție, este acela în care debitorul ar fi plătit o parte din datoria sa, dacă convenția părților nu dispune contrariul. În asemenea caz, debitorul este în drept a cere ca inscripția să fie redusă la proporțiile adevărate ale creanței, sub condiție însă ca el să nu micșoreze prin aceasta gajul ipotecar, pentru că principiul indivizibilității ipotecei se opune la această micșorare ⁽³⁾.

Cazul când
debitorul a
plătit o parte
din datoria sa.

CAPITOLUL VI

Despre efectul privilegiilor și ipotecilor în contra persoanelor al treilea, cari dețin imobilul.

Spre a cuprinde toate efectele produse de privilegiile și ipotecile, autorii împart această grea materie în patru secții:

1° Efectele privilegiilor și ipotecilor în privința imobilelor grevate de aceste sarcini; 2° efectele lor în privința creanței garantate; 3° efectele privilegiilor și ipotecilor în ceea ce privește raporturile dintre proprietarul lucrului grevat și creditorul ipotecar; 4° și în fine, efectele privilegiilor și ipotecilor față de terții detentori. Vom urmări și noi această împărțire.

perților nu leagă nici într'un caz pe judecători. *Dictum expertorum nunquam transit in rem iudicatam*. Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 527, nota 5.

(1) Cas. rom. Bult. 1906, p. 111.

(2) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 527, nota 7.

(3) Cpr. Martou, *op. cit.*, III, 1225, p. 282, 283; Laurent, XXXI, 202; Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 337, p. 216, etc.

1° Efectele privilegiilor și ipotecilor în privința imobilului grevat.

Dr. de preferință și de suită.

Știm că privilegiile imobiliare și ipotecile conferă creditorului inseris asupra imobilului grevat, dreptul de a fi plătit cu preferință asupra acestui imobil și de a-l urmări în orice mână ar trece (dreptul de preferință și de suită).

Determinarea dreptului de preferință.

Intre creditorii ipotecari, dreptul de preferință asupra aceluiaș imobil se determină prin data înscripției lor, conform regulei: *Prior tempore, potior jure* (art. 1778); iar între creditorii privilegiați și ipotecari, acei dintâi au în genere precădere (art. 1722), afară de unele excepții pe care le-am arătat mai sus.

Art. 1777.

Știm, de asemenea, că atât privilegiile cât ipotecile nu lovesc numai imobilul grevat, ci se întind și la accesoriile lui, considerate ca imobile, cum și la îmbunătățirile aduse în urmă imobilului supus acestor sarcini (art. 1777), și am văzut *suprà*, p. 600 urm. ce trebuie să înțelegem prin îmbunătățiri sau ameliorațiuni, după cum se exprimă art. 1777.

Soarta fructelor imobilului ipotecat.

Fructele produse de fondul ipotecat, în calitatea lor de lucruri accesorii, sunt, ca și însuș fondul, lovite de ipotecă; de unde ar părea să rezulte că aceste fructe aparțin creditorului, și că el ar putea să le vândă odată cu fondul, spre a se plăti din prețul lor, chiar dacă proprietarul le-a înstrăinat pe când erau încă prinse de rădăcini.

Art. 467 urm.
Pr. civ.

Cu toate acestea fructele aparțin proprietarului, care poate să le vândă cât timp n'au fost urmărite conform procedurii prevăzută de art. 467 urm. Pr. civ. (V. *infra*, p. 666).

Urmărirea fructelor de către creditorul ipotecar.

Aceasta nu însemnează însă că vânzarea pădurei de pe moșia ipotecată, spre a fi tăeată, sau vânzarea unei recolte prinsă de rădăcini ar fi opozabilă creditorilor privilegiați și ipotecari, deși în intenția părților această vânzare este mobilă, pentru că ea nesocotește drepturile dobândite de creditori asupra imobilelor grevate și accesoriilor considerate ca imobile. Prin urmare, aceste bunuri, cu toată vânzare lor separată, își păstrează calitatea lor de imobile față de creditorii ipotecari sau privilegiați, și aceștia vor putea să le cuprindă în urmărirea fondului grevat.

Aceasta este cel puțin părerea dominantă în Franța⁽¹⁾.

(1) Cpr. Baudry et Lovnes, *op. cit.*, III, 2005, p. 268 (ed. a 3-a); Aubry et Rau, III, § 286, p. 700, 701; Guillouard, *Idem*, III.

Cât pentru legea ipotecară belgiană, ea curmă controversa prin art. 45, 2°, și este de regretat că acest text n'a fost reprodus și la noi.

Numai atunci când vânzarea este definitiv consumată, de exemplu: prin dărâmarea casei, prin tăerea pădurei, etc. fără nicio opunere din partea creditorilor, aceștia nu mai pot urmări materialul casei și arborii tăeți, în mâna unui achizitor de bună credință⁽¹⁾.

Cazul când vânzarea este consumată.

Și încă, și în asemenea caz, creditorii privilegiați sau ipotecari își păstrează dreptul lor de preferință asupra prețului acestor lucruri, dacă terțiul cumpărător îl datorește încă⁽²⁾.

Aceeaș soluție este admisibilă în cazul când proprietarul unui fond sau unei clădiri, la cari se găseau alipite imobile prin destinație, le-a înstrăinat independent de fondul sau clădirea a căror accesoriu erau. Astfel, o atare vânzare, făcută chiar unui cumpărător de bună credință, nu împedică pe creditorii privilegiați sau ipotecari, cât timp ea n'a fost urmată de tradiție, de a cuprinde obiectele vândute în urmărirea fondului la care aceste lucruri au rămas de fapt alipite⁽³⁾.

Instrăinarea imobilelor prin destinație.

1589, 1590; P. Pont, *Idem*, I, 364; Laurent, XXX, 224 urm.; Planiol, II, 3181. — *Contrà*: Troplong, *Privil. et hypothèques*, II, 403 și III, 834. — Dacă debitorul, în loc de a vinde pădurea spre tăere, sau casa spre a fi dărâmată, procede el însuș la tăerea pădurei sau la dărâmarea casei ipotecate, creditorii privilegiați sau ipotecari pot să provoace rânduirea unui sechestrul în sarcinată cu menținerea lucrurilor în *statu quo*, cerând ca prețul materialului casei dărâmate și al arborilor tăeți să fie depus la casa de consemnație, spre a fi împărțit între ei, după rangul lor, odată cu prețul imobilului. Aubry et Rau, III, § 286, p. 700. Vezi și *suprà*, p. 545, nota 1.

(1) Planiol, II, 3180; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2005, *in fine*; Guillouard, *Idem*, III, 1588; Laurent, XXX, 226; Aubry et Rau, III, § 286, p. 701, etc.

(2) Planiol, II, 3180, *in fine*; Aubry et Rau, III, § 286, p. 701; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2008; Cas. fr. D. P. 70. 1. 117; Sirey, 71. 1. 70. Art. 45 din legea ipotecară belgiană este expres în această privință.

(3) Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 701; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2006; Guillouard, *Idem*, II, 664 și III, 1591; Beudant, *op. cit.*, I, 321, p. 274 urm.; P. Pont, *Idem*, I, 419. Cpr. Cas. fr. D. P. 95. 1, 277; Sirey, 96. 1. 230, etc. Vezi și *suprà*, p. 554 explic. art. 1750.

Aplic.
art. 1025.

Dacă debitorul, prin faptul său, a degradat sau micșorat altfel valoarea imobilului grevat, creditorii pot de îndată să urmărească plata creanței lor, debitorul fiind prin acest fapt decăzut din beneficiul termenului (art. 1025) ⁽¹⁾.

Dreptul cre-
ditorilor
eventuali.
Art. 1016.

Creditorii condiționali sau numai eventuali, nu pot invocă beneficiul art. 1025, art. 1016 împuternicindu-i numai a exercită toate măsurile conservatorii ale drepturilor lor ⁽²⁾.

Art. 514
Pr. civ.

După art. 514 din Pr. civilă, este nulă de drept orice înstrăinare a imobilului urmărit, făcută de debitor în urma transcrierii comandamentului prealabil. Această dispoziție, introdusă în favoarea creditorilor urmăritori, se aplică nu numai creditorilor privilegiați și ipotecari, dar și acelor chirografari, cari au pus în urmărire imobilul debitorului lor. Înstrăinarea nu este validă decât sub condiția ca cumpărătorul să dobândească înainte de adjudecare ratificarea creditorilor urmăritori, sau de a consemna suma ce li se cuvine, capete procente, și cheltueli (art. 515 Pr. civ.).

Nulitate re-
lativă.

Nulitatea care rezultă din art. 514 fiind, după părerea tuturor, pur relativă, nu poate fi invocată decât de creditorii urmăritori ⁽³⁾.

Art. 516
Pr. civ.

În privința contractelor de închiriere sau arendare, emenate dela debitorul urmărit, avem art. 516 Pr. civ., despre care am vorbit în tom. IX al Coment. noastre, p. 52 urm.

Art. 484 Pr.
civ.

Tot în volumul menționat, la p. 52 și 153, nota 2, am vorbit despre art. 484 Pr. civ., care anulează contractele de închiriere sau arendare, consimțite de debitor, în urma

(1) Aubry et Rau, III, § 286, p. 702, Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2009, etc.

(2) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2010; Guillouard, *Idem*, III, 1587; Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 703. — S'a decis că creditorii condiționali nu pot procede nici la urmărirea veniturilor debitorului lor, de oarece executarea silită nu poate fi îndreptată contra unui debitor decât în baza unui titlu executor, sau a unei hotărâri definitive, care să consacre un drept născut și actual, astfel că creditorii condiționali nu pot avea alt drept decât acela de a face actele de conservare, permise de lege prin art. 1016 C. civil. C. București, *Dreptul* din 1911, No. 1, p. 5.

(3) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2102; Baudry et Saignat, *Vente*, 280; Aubry et Rau, V, § 351, p. 30 (ed. a 5-a). Mai vezi în privința art. 514 Pr. civ., *suprà*, p. 558, *ad notam* și p. 581, nota 2.

Creditorii
condiționali
nu pot ur-
mări nici ve-
niturile debi-
torului lor.

transcrierei urmăririi veniturilor generale ale unui imobil. (Vezi și *infrà*, p. 666).

După art. 2131 din codul francez, nereprodus de legiuitorul nostru, deși el se vede reprodus de art. 79 al legii ipotecare belgiene, de câteori imobilul ipotecat a perit sau a devenit insuficient printr'o cauză de forță majoră, creditorul privilegiat sau ipotecar poate cere plata de îndată, dacă debitorul nu-i dă o ipotecă suplimentară. Acest text neexistând în legea noastră, se naște întrebarea dacă soluția este aceeaș după principiile generale.

Eliminarea
art. 2131 fr.
din codul
nostru.

Mai întâiu, dacă insuficiența ipotecei, care nu există din capul locului, se datorește faptului debitorului, aceasta îl face să piardă beneficiul termenului, în baza art. 1025, cu toate că el ar oferi o ipotecă suplimentară⁽¹⁾.

Aplic. art.
1025 C. civ.

Chestiunea este însă mai grea, în caz când insuficiența ipotecei se datorește unui caz fortuit. Soluția admisă de codul francez este foarte echitabilă și conformă intenției părților. În adevăr, de câteori un creditor neavând încredere în debitorul său, a stipulat dela acest din urmă o garanție reală, aceasta nu se înțelege numai pentru moment, ci pe tot timpul cât va ține obligația; altfel siguranța n'ar fi completă. În acest sens s'ar putea chiar trage argument prin analogie din art. 1661 § 1 dela fidejusiune, după care dacă fidejursorul, căpătat de creditor de bună voe sau prin justiție, a devenit apoi insolubil, trebuie să se dea un altul.

Neadmiterea
în dreptul
nostru a so-
luției din co-
dul francez.

Motivul acestei dispoziții este, după cum am văzut *suprà*, p. 137, că creditorul n'ar fi tratat cu debitorul, dacă acesta i-ar fi dat o cauciune insolubilă. Or, aceleași motive există *a fortiori* când s'a stipulat dela debitor o ipotecă. Cu toată temeinicia acestor considerații, credem că soluția codului francez nu poate fi admisă în codul nostru și că, la noi, debitorul care, în termenii contractului, a dat o ipotecă bună și suficientă din capul locului, și-a îndeplinit obligațiile sale, și este pentru viitor descărcat de orice răspundere, cu privire la micșorarea sau desființarea gajului ipotecar printr'un caz fortuit. El este liber de a dă creditorului său, în asemenea caz, un supliment de ipotecă, însă dacă el nu poate sau nu voește s'o

(1) Cpr. Berriat St. Prix, *Notes élément. sur le code civil*, III, 8612, p. 675.

facă, creditorul nu-l poate sili la aceasta prin executarea obligației sale înainte de termenul stipulat, căci beneficiul termenului nu poate fi pierdut decât prin lege sau prin convenția părților, iar nu printr'un caz de forță majoră, de care nimene nu răspunde. Legiuitorul nostru, găsind textul de mai sus atât în codul francez cât și în legea ipotecară belgiană, pe care le-a avut în vedere, a manifestat în deajuns, prin eliminarea lui, intenția de a nu admite această excepție dela principiul că bunurile viitoare nu pot fi ipotecate, căci textul menționat este o adevărată excepție dela acest principiu⁽¹⁾. Aceasta este rigoarea principiilor, rigoare dela care textul francez și acel belgian deroagă pentru considerații de echitate, derogare care n'a fost admisă de codul nostru.

În Franța acest text, făcând parte din capitolul ipotecilor convenționale, nu se aplică ipotecilor legale⁽²⁾; pe când la noi, dacă aceeaș regulă ar fi aplicabilă fără niciun text de lege, numai în baza principiilor generale, ar trebui s'o întindem și la ipotecile legale, ceea ce ni se pare inadmisibil. Prin urmare, la noi, soluția formal consacrată în dreptul francez și în acel belgian, nu va putea fi admisă decât atunci când părțile ar fi prevăzut anume aceasta în convenția lor, ceea ce ele sunt libere să facă.

Aplic. art.
1721.

Dacă presupunem însă că imobilul, care a dispărut prin caz fortuit, în totul sau în parte, eră asigurat, creditorii privilegiați sau ipotecari vor exercita dreptul lor de preferință asupra despăgubirii datorite de compania de asigurare, în caz când această despăgubire n'ar fi fost întrebuintată la repararea sau reclădirea imobilului asigurat (art. 1721).

Dacă imobilul grevat a fost expropriat pentru cauză de utilitate publică, ipoteca sau privilegiul vor fi transportate asupra despăgubirii date. (Vezi p. 451, n. 1 și p. 488).

Trecem acum la efectele indivizibilității ipotecii.

Ipoteca fiind indivizibilă (art. 1746), lovește toate imobilele grevate de această sarcină, fiecare din ele și fiecare fracțiune din aceste imobile; de unde rezultă mai multe consecințe importante:

⁽¹⁾ Vezi Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1388, p. 507.

⁽²⁾ Vezi Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1393; P. Pont, *Idem*, II, 899; Aubry et Rau, III, § 286, p. 710 (ed. a 5-a), etc.

Efectele indivizibilității ipotecii.

1° Fie-care detentor al unui imobil sau al unei părți din imobilul ipotecat, poate fi urmărit ipotecar pentru datoria întregă;

2° Când un creditor are o ipotecă asupra tuturor imobilelor debitorului sau asupra mai multor imobile, el poate să-și urmărească creanța sa asupra prețului tuturor imobilelor și să se opue ca creditorii ipotecari posterior înscriși să fie plătiți asupra acestui preț, înainte de a fi dânsul cu desăvârșire dezinteresat. Dacă el a cerut însă a fi colocat asupra prețului unui singur din aceste imobile, el nu poate silii pe creditorii posteriori, cari au fost plătiți asupra prețului celorlalte imobile, a aduce înapoi ceea ce au primit, atunci când imobilul urmărit n'ar ajunge spre a fi plătit integralmente, pentru că alegându-și numai unul din imobilele ipotecate, el a renunțat la rangul ce avea asupra celorlalte imobile;

3° El poate să-și aleagă acela din imobilele ce voește, fără ca creditorii, cari au o ipotecă posterioară asupra acestui imobil, să-l poată silii a-și diviza ipoteca sa și a cere ca el să fie colocat pentru o parte a creanței sale asupra fiecăruia din imobilele afectate la siguranța sa (¹).

În codul francez care, pe lângă ipotecile speciale, admite și ipoteci generale, concursul ipotecilor generale cu acele speciale a dat loc la multe dificultăți. Cu toate că legea noastră nu admite, după cea belgiană, ipoteci generale, totuși oarecare dificultăți pot să se prezinte și la noi, căci poate să existe concurs într'un creditor având o ipotecă asupra mai multor imobile, și alți creditori având o ipotecă asupra unuia din aceste imobile (²).

Acestea sunt efectele privilegiilor și ipotecilor în ceea ce privește imobilele lovite de aceste sarcini.

Deoseb. de
C. fr.

2° Efectele privilegiilor și ipotecilor în privința creanței garantate.

Știm că ipoteca garantează nu numai capitalul datorit, dar încă și accesoriile lui, precum sunt procentele.

(¹) Cpr. Thiry, IV, 551, p. 478, 479. Vezi asupra indivizibilității ipotecii, *suprà*, p. 548, 549 și *infra*, p. 685 urm.

(²) Vezi asupra diferitelor ipoteze ce se pot înfățișa în această privință, Thiry, IV, 552, p. 479—482.

Art. 1785. Inscricția luată asupra capitalului garantează în acelaș timp dobânda pe trei ani viitori (art. 1785), pentru ceeace întrece acest număr de ani creditorul fiind obligat a luâ alte inscripții.

Art. 1025. Știm, de asemenea, cã din cauza indivizibilitãții sale, ipoteca garantează fiecare parte a creanței. Ea garantează nu numai creanțele pure și simple, dar și acele cu termen sau condiționale. Deci, la caz de urmãrire și vinderea imobilului grevat, creditorii ipotecari cu termen vor fi colocați asupra prețului imobilului, pentrucã urmãrirea dovedește insolvabilitatea debitorului și face ca el sã peardã beneficiul termenului (art. 1025) ⁽¹⁾.

Creditorii su-
puși unei con-
diții suspen-
sive.

Cãt pentru creditorii supuși unei condiții suspensive, se va aplicã unul din mijlocele urmãtoare: 1° sau suma creanței lor va fi consemnatã; 2° sau ea va rămâneã în mânilor judecãtorului imobilului, dându-se în ambele cazuri creditorului condițional dacã condiția se îndeplinește; dacã ea nu se îndeplinește, suma consemnatã se va încasã de creditorii posteriori; 3° sau, în fine, creditorii posteriori vor luâ suma cuvenitã creditorilor condiționali, sub îndatorirea de a dã o cauțiune, care va asigurã restituirea ei, în caz de îndeplinirea condiției ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Cpr. Thiry, IV, 553.

⁽²⁾ Thiry, *loco cit.*, p. 483; Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 341, p. 218; Arntz, IV, 1872; Laurent, XVII, 89, *in fine*. Cpr. Aubry et Rau, IV, § 302, p. 114, text și nota 54 (ed. a 5-a), cum și autoritãțile citate acolo; Troplong, *Privil. et hypothèques*, IV, 953 *ter*; Larombière, *Oblig.*, II, art. 1180, No. 3; Demolombé, XXV, 370, etc. Vezi și tom. VI al Coment. noastre, p. 54.

Poprirea din
partea credi-
torilor condi-
ționali.

Asupra chestiunii de a se ști dacã creditorii condiționali pot face o poprire, vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 53, text și nota 2. Chestiunea atãrnã de aceea de a se ști dacã poprirea este un act de conservare sau de executare. Curtea de casație considerã poprirea ca un act de conservare. Vezi tom. VI al Coment. noastre, *loco cit.*, precum și Cas. rom. Dreptul din 1910, No. 76, p. 608. Vezi asupra acestei chestiuni controversate, Em. Dan, *Codul de procedurã civilã adnotat*, p. 530, No. 1 și 3, cum și autoritãțile citate acolo. Încãt privește poprirea creanțelor condiționale și chiar eventual, vezi *suprà*, p. 334.

În orice caz, s'a decis cã sancțiunea obligației impusã ter-

Dacă presupunem acum cazul unei condiții rezolutorii, creditorii condiționali vor încasă de îndată creanța lor, sub îndatorirea însă de a da cauțiune, care asigură restituirea sumei primită pentru cazul când condiția rezolutorie se va îndeplini⁽¹⁾.

Creditorii su-
puși unei
condiții rezo-
lutorii.

3° Despre relațiile juridice ce crează privilegiul sau ipoteca între proprietarul imobilului grevat și creditorul privilegiat sau ipotecar.

Proprietarul imobilului grevat de privilegii sau ipoteci își păstrează dreptul său de proprietate asupra acestui imobil, sub următoarele restricții :

El poate să-l înstrăineze și să-l greveze de alte sarcini reale (uzufruct, ipotecă, servituți, etc.). Creditorul poate însă, în virtutea dreptului său de suită sau urmărire (art. 1790), să urmărească și să vândă imobilul liber de sarcinile create în urma inscripției sale, căci acele sarcini constituiesc o micșorare a proprietății, și acel care are un privilegiu sau o ipotecă constituite în mod valid asupra imobilului său, nu mai poate dezmembră proprietatea acestui imobil în detrimentul creditorilor privilegiați sau ipotecari. Dreptul său, în asemenea caz, nu mai este deci întreg⁽²⁾.

Drepturile
proprietarului
imobilului
grevat și ale
creditorului
ipotecar.

țului poprit prin art. 459 Pr. civ., în cazul când nu se prezintă în instanța de validare spre a face declarațiile prescise de acest text, este că el rămâne personal condamnat pentru suma poprită, fără să mai poată, pe cale de contestație, să invoace cauzele de inexistență sau de stingere totală ori parțială anterioare condamnării sale, căci altfel nicio judecată nu s'ar mai putea considera ca terminată, și s'ar viola principiul autorității lucrului judecat. Cas. rom. Secții-unite (23 Noembrie 1910), *Dreptul* din 1911, No. 2, p. 12.

⁽¹⁾ Vezi autoritățile citate în nota precedentă.

⁽²⁾ Cpr. Thiry, IV, 554, p. 483; Planiol, II, 3161; Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 342 urm., p. 218 urm. Vezi și *supra*, pag. 544 și 545.— S'a decis, cu drept cuvânt, că existența unui privilegiu sau unei ipoteci asupra unui imobil, nu împiedică trecerea acestui imobil dela o persoană la alta, ci noul proprietar rămâne numai obligat să plătească creditorului privilegiat sau ipotecar datoria pe care o garantează privilegiul sau ipoteca. Prin urmare, creditorul privilegiat sau ipotecar n'are dreptul de a cere desființarea înstrăinării imobilului grevat, făcută de debitorul său, ci numai de a

Disponerea
de fructele
imobilului.

Proprietarul păstrează dreptul de a se folosi de imobilul grevat și de a dispune de fructele lui, dacă ele n'au fost urmărite, conform art. 467 urm. Pr. civ. ⁽¹⁾.

Art. 484 Pr.
civ.

El poate să închirieze sau să arendeze imobilul grevat, până la transcrierea ordinului de sechestr, căci orice contracte făcute de dânsul în urma acestei transcrieri *sunt nule de drept* (art. 484 Pr. civ.) (Vezi *suprà*, 660, 661).

Soarta con-
tractului de
locațiune
transcris în
urma trans-
crierii urmă-
rirei.

S'a decis însă că transcrierea urmăririi, neavând de efect de a transformă într'un drept real dreptul personal al creditorului urmărit, de aici rezultă că acest din urmă nu se poate opune contractului de locațiune făcut de debitorul urmărit înainte de urmărire, deși acest contract ar fi fost transcris în urma transcrierii urmăririi ⁽²⁾.

Art. 1015.

Proprietarul nu poate însă să degradeze imobilul grevat de privilegii sau ipoteci, căci aceasta ar aduce pierderea beneficiului termenului (art. 1025), și creditorul ar putea cere de îndată plata creanței sale ⁽³⁾.

Cazul când
degradările
imobilului
provin din
caz fortuit.

Dacă degradările survenite imobilului sunt rezultatul unui caz fortuit sau unei forțe majore (aceste două expresii fiind sinonime), creditorul nu va putea, după cum știm, să

urmări vânzarea în mâinile noului proprietar și detentor, dacă acesta nu voește sau nu poate plăti datoria asigurată prin privilegiu sau ipotecă. Cas. rom. Bult. 1895, consid. dela pag. 1145.

Cesiunea căș-
tiurilor
viitoare.

⁽¹⁾ Vezi *suprà*, p. 658. — În Franța și în Belgia se decide că cesiunea căștiurilor viitoare, consimțită de proprietar, nu este opozabilă creditorilor înscriși. În adevăr, ipoteka, afectând imobilul grevat, se întinde la fructele lui, cari sunt accesorii ale fondului, și urmărirea nu are alt efect decât realizarea dreptului preexistent al creditorilor, determinând valoarea asupra căreia acest drept se exercită; de unde rezultă că debitorul nu poate, prin cesiuni anticipate, să lipsească pe creditorii de fructele nepercepute încă, fără a nimici efectele legale ale ipotecei și fără a micșora gajul concedat de dânsul. Apoi, cesiunea căștiurilor viitoare, având de obiect o creanță condițională, este subordonată dreptului cedentului de a le percepe la scadența lor, și cum urmărirea lipsește pe acest din urmă de dreptul la fructe, cesiunea cade din lipsă de obiect. Cpr. Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 348, p. 222. Vezi și deciziile publicate în D. P. 95. 2. 385 urm. (cu nota lui P. de Loynes).

⁽²⁾ Cas. rom. (18 Octombrie 1910), *Dreptul* din 1910, No. 80.

⁽³⁾ Vezi *suprà*, p. 545, nota 1 și p. 659, *ad notam*.

execute, la noi, de îndată creanța sa, nici să ceară un supliment de ipotecă (1).

4° Efectele privilegiilor și ipotecilor contra terțiilor detentori.

A) Dreptul de suită sau urmărire. — Condițiile la cari este supus acest drept.

Art. 1790. — Creditorii, cari au privilegiu sau ipotecă înscrise asupra unui imobil, îl urmăresc în orice mâni ar trece. (Art. 1719, 1722 urm., 1746, 1753, 1778, 1786, 1800 C. civ. Art. 910 § 2 C. com. Art. 2166 C. fr. Art. 96 L. ipotec. belgiană din 1851).

Știm că privilegiile și ipotecile produc două efecte: dreptul de preferință și dreptul de suită sau urmărire în mâna terțiilor (2).

Dreptul de preferință este dreptul ce are creditorul privilegiat sau ipotecar de a fi plătit cu precădere înaintea celorlalți creditori (3).

Dreptul de preferință.

(1) Vezi *suprà*, p. 661 urm. — *Contrà*: Art. 2131 C. fr.; art. 79 L. ipotecară belgiană; art. 1980 C. italian, etc.

(2) Dreptul de suită în mâna terțiilor există și la Romani: „*Pignoris et hypothecæ persecutio in rem est*”. (L. 18, Cod, *De pignoribus et hypothecis*, 8, 14). — Creditorii privilegiați erau plătiți în primul rând, după rangul privilegiului lor, *non ex tempore, sed ex causa* (L. 32, Dig., *De rebus auctoritate judicis possidendis*, 42, 5). — Creditorii ipotecari erau plătiți în urmă, după data ipotecei lor (L. 4, Cod, *Qui potiores in pignore habeantur*, 8, 18). — Data ipotecilor putea fi stabilită printr'un act scris făcut înaintea unei autorități publice, sau a unui tabelion, sau a trei ori mai mulți martori vrednici de credință (L. 11 § 1, Cod, *loco cit.*). — Dacă două ipoteci aveau aceeaș dată, creditorul amanetar sau creditorul ipotecar, care avea posesinnea lucrului amanetat ori ipotecat, era preferat (argument din L. 10, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1 și din L. 1 § 1, Dig., *De Salviano interdico*, 43, 33). — Dacă nici unul din creditori nu avea posesinnea lucrului, ei erau plătiți cu toții împreună, în proporție cu creanța lor respectivă, *pro quantitate debiti* (L. 16 § 8, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1).

Dr. de suită la Romani.

(3) Creditorii chirografari au și ei dreptul de a urmări imobilul spre satisfacerea creanței lor; ei nu-l mai pot însă urmări îndată ce el a eșit în mod regulat și fără fraudă din patrimoniul debitorului lor, pentrucă ei nu au un drept real asupra lucrului. Cas. rom. *Dreptul* din 1910, No. 80, p. 640; *Planiol*, II, 3161. Vezi și *suprà*, p. 543, nota 2.

Determinarea
rangului ipo-
tecar.

Știm, de asemenea, că, între mai mulți creditori ipotecari asupra aceluiaș imobil, preferința sau rangul ipotecar se determină prin data inscripției lor (art. 1778). *Prior tempore, potior jure.* (Vezi *suprà*, p. 543).

Dreptul de
suită sau ur-
mărire.

Dreptul de suită sau de urmărire, prevăzut de art. 1790, este dreptul de a urmări imobilul grevat în mâinile oricărui terțiu detentor, care nu este personal obligat la plata datoriei, ci numai *propter rem*, și care deține acest imobil, fie cu titlu oneros, fie cu titlu gratuit, puțin importă, spre a-l vinde și a fi plătit din prețul lui. Aceasta este exercițiul acțiunii ipotecare.

Cât timp imobilul se găsește în mâinile debitorului, nu poate să fie vorba de dreptul de suită sau de urmărire.

Dreptul de suită sau de urmărire, prevăzut de art. 1746 Ș ultim și de art. 1790 C. civil, este o consecință a realității dreptului de ipotecă (art. 1746). (Vezi și *suprà*, p. 543).

Atât dreptul de suită cât și acel de preferință sunt subordonate inscrierii, care singură dă un efect privilegiului și ipotecei. „Creditorii cari au un privilegiu sau o ipotecă înscrise...”, zice art. 1790, *il urmăresc în orice mână ar trece* (1).

B) Ce poate să facă terțiul detentor amenințat, spre a nu fi urmărit prin acțiunea ipotecară.

Terțiul detentor (2), care se vede amenințat de a fi ur-

(1) Cpr. Thiry, IV, 555, p. 485.

Ce se înțelege
prin terțiu de-
tentor.

(2) Prin *terțiu detentor* se înțelege orice reprezentant cu titlu particular al debitorului, care nu este personal obligat către creditor la plata datoriei, fără a se distinge dacă el a dobândit imobilul cu titlu oneros sau cu titlu gratuit, fie achiziția totală sau parțială. Astfel sunt, de exemplu: cumpărătorul sau donatarul imobilului grevat, etc.

Reprezen-
tanții univer-
sali ai debi-
torului nu
sunt terții
detentori.

Reprezentanții universali sau cu titlu universal ai debitorului nu sunt terții detentori, fiindcă ei sunt personal obligați la plată. Aubry et Rau, III, § 287, p. 712, nota 1 bis; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2103; T. Hue, XIV, 19.

Terțiul detentor, nefiind obligat la plata datoriei decât *propter rem*, încetează de a fi expus la exercițiul acțiunii ipotecare, îndată ce a vândut imobilul grevat. Aubry et Rau, *loco cit.*; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2103; Guillaouard, *Idem*, III, 1646; Cas. fr. Sirey, 97. 1. 177; D. P. 97. 1. 122, etc.

mărit prin acțiunea ipotecară, poate sau să se lase a fi urmărit, sau să întrebuințeze unul din cele trei mijloace conferite de lege spre a se sustrage dela această acțiune:

1° El poate să purgheze imobilul de privilegiile sau ipotecile cari-l lovesc (art. 1791). Despre purgă vom vorbi mai la vale, sub art. 1804 urm. Acesta este mijlocul cel mai sigur de câteori valoarea inscripțiilor întrece prețul achiziției sau valoarea imobilului⁽¹⁾.

2° El poate să plătească toate datoriile privilegiate și ipotecare, capete și procente, cari grevează imobilul (art. 1791, 1792).

3° In fine, el poate să delase imobilul, adică să abandoneze posesiunea de fapt sau detențiunea lui⁽²⁾, creditorilor ipotecari, și să fie astfel scutit de datoriile care-l grevează, căci el nu este ținut a plăti aceste datorii decât în calitatea sa de detentor. *Res non persona debet.*

Art. 1791.— Dacă persoana a treia, care deține imobilul, nu îndeplinește formalitățile mai jos stabilite, pentru a purgă proprietatea sa, ea rămâne îndatorată, prin singurul efect al inscripțiilor, în calitatea sa de detentor al imobilului, la toate datoriile ipotecare, și se bucură de toate termenele de plată ce le are și debitorul primitiv. (Art. 1108, 1740, 1792, 1801 urm. C. civ. Art. 2167 C. fr. Art. 97 L. ipotec. belgiană din 1851).

Delăsarea imobilului ipotecat.

Iată textele privitoare la delăsarea imobilului.

(1) Cpr. Thiry, IV, 558.

(2) Delăsarea nu este deci abdicarea proprietății, ci a detențiunii imobilului. Mourlon, III, 1626; Planiol, II, 3228. „Pour ce qui est de l'effet principal, à savoir, de l'aliénation qui peut résulter de ce délaissement, zicea Loyseau, il faut prendre garde que celui qui délaisse les héritages pour les hypothèques ne quitte pas absolument *la propriété* et la possession d'icelui, mais seulement il en quitte *la simple détention et occupation*“. Vezi Laurent, XXXI, 275 și Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2194, după care am reprodus această citație. Instituția delăsării este deci împrumutată dela vechiul drept francez. Cpr. Pothier, *Hypothèques*, IX, 110. Planiol (II, 3229) observă însă, cu drept cuvânt, că această instituție a fost transformată în dreptul actual.

Art. 1792.— Debitorul este ținut în acelaș caz, sau de a plăti toate capitalurile și interesele exigibile, la orice sumă s'ar urca, sau de a lăsa imobilul ipotecat, fără nicio rezervă. (Art. 1025, 1785, 1791, 1793 C. civ. Art. 2168 C. fr. Art. 98 L. ipotec. belgiană din 1851).

Art. 1795.— Cât pentru lăsarea imobilului ipotecat, ea poate să fie făcută de către orice detentor, care nu este personal obligat la datorie și care are capacitatea de a înstrăina. (Art. 949 urm., 1769, 1796 C. civ. Art. 2172 C. fr. Art. 100 L. ipotec. belgiană din 1851).

Art. 1796.— Detentorul poate să lase imobilul, chiar după ce a recunoscut obligațiunea, sau după ce a fost condamnat în această calitate; lăsarea imobilelor nu împiedică nici pe detentor, până la adjudecațiune, de a lua imobilul înapoi, plătind toată datoria și cheltuielile. (Art. 1791, 1795, 1797 C. civ. Art. 2173 C. fr. Art. 101 L. ipotec. belgiană din 1851).

Art. 1797.— Lăsarea imobilului ipotecat se face prin declarațiune la grefa tribunalului situațiunei imobilului. Tribunalul va încheia act despre aceasta. După cererea celui mai diligent dintre acei interesați, se va numi un curător imobilului părăsit, și se va urmări vânzarea lui, după formele prescise pentru expropriațiuni. (Art. 725, 780, 1780, 1824 urm. C. civ. Art. 496 urm., 503 urm. Pr. civ. Art. 2174 C. fr. Art. 102 L. ipotec. belgiană din 1851).

Interesul de-
lăsării.

Se poate întrebă cineva care este interesul terțiului detentor de a delăsa imobilul, atunci când el ajunge la acelaș rezultat prin expropriațiunea silită? Interesul său este de a înlătură, pe de o parte, necazurile unei urmăriri, iar pe de alta, de a nu suferi o atingere în creditul său, pentrucă nu toți știu că el este urmărit în calitatea sa de detentor (*propter rem*)⁽¹⁾.

Condițiile ce-
rute spre a
putea delăsa
imobilul.

Cine poate să delase imobilul? Spre a se putea delăsa imobilul ipotecat, două condiții sunt necesare:

a) Trebuie ca acel care-l deține să nu fie personal obligat la plata datoriei (art. 1795), căci altfel el nu s'ar putea sustrage dela urmărire, și creditorul ar putea să urmărească întregul său patrimoniu.

Fidejutor,
codebitor so-
lidar.

Astfel, dacă imobilul grevat a fost dobândit de un

(1) Cpr. Thiry, IV, 558, p. 485, 486; Baudry et Lovnes, *op. cit.*, III, 2181; Mourlon, III, 1626; Laurent, XXXI, 275; Planiol, II, 3230. etc.

fidejutor al debitorului, sau de un codebitor solidar, aceștia nu vor putea să-l delase (¹).

Terțiul detentor poate să delase imobilul, chiar când el a recunoscut obligația ipotecară, sau a fost condamnat în calitate de detentor (art. 1796), căci în ambele cazuri el nu este obligat personal, ci tot ipotecar (²).

b) Terțiul detentor, spre a putea delasa imobilul grevat, trebuie să fie capabil de a înstrăina (art. 1795), pentru că delăsarea conduce la înstrăinarea imobilului. Capacitatea de a înstrăina.

Astfel, femeia măritată neautorizată, minorul și interzisul nu pot delasa imobilul grevat. Femeia măritată, minorul, etc.
Tutorul.

De asemenea, tutorul are nevoie pentru aceasta de autorizarea consiliului de familie omologată de justiție (³).

Individul pus sub consiliu judiciar va avea nevoie de asistența consiliului său (⁴). Consiliu judiciar.

Moștenitorul beneficiar nu poate să facă delăsarea, fiindcă el este obligat personal pentru partea sa de moștenire (⁵). Moștenit. beneficiar.

Nu pot, de asemenea, după o doctrină constantă, să delase imobilul ipotecat, acei trimeși în posesiunea provizorie a bunurilor unui absent (⁶), nici curatorul unei moșteniri Acei trimeși în posesia bunurilor absentului.

(¹) Thiry, IV, 559, p. 486; Aubry et Rau, III, § 287, p. 727; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2183; Guillouard, *Idem*, III, 1675; Colmet de Santerre, IX, 152 bis XIV, etc.

(²) Thiry, *loco cit.*; Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 356, p. 225, etc.

(³) Thiry, *loco cit.*; Aubry et Rau, III, § 287, p. 730, text și nota 43; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2189; Guillouard, *Idem*, III, 1681; Martou, *Idem*, III, 1128; Laurent, XXXI, 295; T. Hue, XIV, 35, p. 43. — Vezi însă Fréminville, *Tr. de la minorité et de la tutelle*, I, 441 bis, p. 474, 475 (ed. din 1845); P. Pont, *op. cit.*, II, 1172 și Troplong, *Idem*, III, 820, după cari tutorul ar avea nevoie, spre a putea delasa imobilul grevat, în numele minorului sau interzisului, numai de autorizarea consiliului de familie, fără omologarea justiției (argument din art. 408). În fine, după alții, delăsarea ar fi cu totul interzisă tutorului. Vezi în acest din urmă sens, Grenier, *Tr. des hypothèques*, II, 327 (ed. belg. din 1833).

(⁴) T. Hue, XIV, 35, p. 43; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2189.

(⁵) T. Hue, *loco cit.*; Laurent, XXXI, 287; P. Pont, *op. cit.*, II, 1181. — *Contra*: Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2189, p. 418.

(⁶) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2189, p. 417; P. Pont, *Idem*, II, 1174; Troplong, *Idem*, III, 819. — Delăsarea poate însă să emane dela acei trimeși în posesiunea definitivă a bunurilor absentului. Baudry et Loynes, *loco cit.*

vacante⁽¹⁾, nici falitul⁽²⁾, etc. Asupra tuturor acestor puncte nu mai începe nicio îndoială.

Delăsarea
trebuie să fie
făcută fără
rezervă. Art.
1792.

Delăsarea trebuie să fie făcută fără nicio rezervă (art. 1792); de unde rezultă că ea trebuie să aibă loc în privința tuturor imobilelor lovite de ipotecă, pe care terțiul le deține. Deci, dacă el a înstrăinat parte din imobilele dobândite de dânsul, el nu va delăsă decât pe acele pe care le deține actualmente⁽³⁾.

Formele de-
lăsării.
Art. 1797.

Cari sunt formele delăsării? La aceasta răspunde art. 1797. Delăsarea imobilului ipotecat se face printr'o declarație la grefa tribunalului situației imobilului grevat, tribunalul luând act despre aceasta prin încheierea unui jurnal. După cererea celui mai diligent dintre creditorii ipotecari, tribunalul rânduește un curator imobilului părăsit, și vânzarea lui se urmărește după formele exproprierei silite. Acest curator, care reprezintă imobilul atât în mod activ cât și pasiv, îl administrează în timpul procedurii urmăririi, care se îndreptează contra lui⁽⁴⁾.

Hotărârile date față de acest curator au autoritatea lucrului judecat atât față de debitor cât și de ceilalți creditori⁽⁵⁾.

Momentul
până când se
face delăsarea.

Legea nearătând momentul până când se face delăsarea, de aici rezultă că ea poate fi făcută după urmărire, până la adjudecare, cât timp n'a intervenit o hotărîre, care să condamne personal pe terțiul detentor la plata creanței ipotecare⁽⁶⁾.

Prescripția
curge în fo-
losul terțiului.

Terțiul detentor, neabdicând proprietatea, ci numai detențiunea imobilului, după cum am văzut mai sus, de

(1) Baudry et Loynes, *loco cit.*

(2) Baudry et Loynes, *loco cit.*

(3) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2181 *bis*.

(4) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2181, *in fine* și 2193; Colmet de Santerre, IX, 155 *bis*.

(5) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2193, p. 420; P. Pont, *op. cit.*, II, 1191; Martou, *Idem*, III, 1308; Aubry et Rau, III, § 287, p. 731, nota 44 *ter*, etc.

(6) T. Hue, XIV, 35, p. 43; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2191; Guillouard, *Idem*, III, 1673; Martou, *Idem*, II, 1304; P. Pont, *Idem*, II, 1186; Thézard, 176, p. 244 urm.; Colmet de Santerre, IX, 153 *bis* II; C. Angers și Lyon, Sirey, 55. 2. 629; D. P. 56. 2. 52; Sirey, 61, 2. 515; Répert. Dalloz, *Supplément*, v^o *Privil. et hypothèques*, 1207, nota 1.— Vezi însă Laurent, XXXI, 278; Planiol, II, 3237.

aici rezultă că prescripția curge în favoarea lui, și că el va putea s'o invoace mai târziu, dacă uzează de facultatea ce-i conferă art. 1796 *in fine*, de a relua imobilul înapoi, înainte de adjudecare, plătind toată datoria și cheltuelile⁽¹⁾.

Din împrejurarea că detentorul, care părăsește imobilul, rămâne până la adjudecare *proprietarul lui*, mai rezultă că dacă imobilul pierе înainte de adjudecare, el pierе pentru dânsul (*res perit domino*), și că dacă, după plata datoriilor ipotecare, rămâne un rest sau un excedent, acest rest sau excedent aparține detentorului care a părăsit imobilul⁽²⁾.

Cazul când imobilul a pierit înainte de adjudecare.

Plata datoriilor privilegiate sau ipotecare.

Al doilea mijloc ce are detentorul, care se vede urmărit în baza acțiunii ipotecare, pentru a înlătura exproprierea imobilului ipotecat, este de a plăti toate datoriile privilegiate și ipotecare, cari grevează imobilul. Detentorul imobilului grevat trebuie să plătească toate datoriile cari afectează imobilul, el folosindu-se de toate termenele de plată acordate debitorului primitiv (art. 1791), pentru că nu eră nicio rațiune ca el să fie obligat în termeni mai riguroși decât acest debitor.

Pe lângă capital, el trebuie să mai plătească încă toate dobânzile exigibile, la orice sumă s'ar urcă aceste dobânzi (art. 1792), fără a se distinge cauza exigibilității lor; de unde rezultă că creditorul privilegiat sau ipotecar poate să invoace contra terțiilor detentori decăderea termenului survenită printr'una din cauzele arătate de art. 1025⁽³⁾.

Aplic. art. 1025.

În privința dobânzilor, el va plăti numai acele conservate prin înscrierea creanței (trei ani), afară de acele cari ar fi fost conservate prin înscripțiile speciale luate înaintea transcrierii titlului său⁽⁴⁾; de unde rezultă că cre-

Plata dobânzilor.

(1) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2194, p. 421; Thiry, IV, 561.

(2) Thiry, IV, 561. Cpr. Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 357, p. 226.

(3) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2175, p. 407. Cpr. Baudry et Barde, *Oblig.*, II, 1041, p. 203 (ed. a 3-a).

(4) Thiry, IV, 562; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2175; Martou, *Idem*, III, 1256; Guillouard, *Idem*, III, 1562; Planiol, II, 3226; P. Pont, *Idem*, II, 1132; Thézard, *Idem*, 173, etc.

ditorul privilegiat sau ipotecar nu poate să ceară dela terțiul detentor dobânzile negarantate prin inscripția principală, sau prin inscripțiile particulare, aceste creanțe căzând în masa chirografară ⁽¹⁾.

Terțiul nu răspunde decât cu imobilul ce deține.

Din împrejurarea că terțiul detentor nu este, după cum știm, obligat personal, ci ipotecar (*propter rem*), rezultă că el nu poate fi urmărit, atât în privința capitalului cât și a procentelor conservate, decât asupra imobilului supus privilegiului sau ipotecei, iar nu asupra celorlalte bunuri ale sale ⁽²⁾.

Sancțiunea regulilor de mai sus. — Exercițiul acțiunii ipotecare.

Art. 1793. — Când detentorul nu îndeplinește una din aceste obligațiuni pe deplin, fiecare creditor ipotecar are dreptul de a cere vânzarea imobilului ipotecat pentru creanța sa. (Art. 1722 urm., 1746 urm., 1790 urm., 1794 urm., 1804, 1824 urm., 1836 C. civ. Art. 492 urm. Pr. civ. Art. 2169 C. fr. Art. 99 L. ipotec. belgiană din 1851).

Exercitarea acțiunii ipotecare.

Dacă terțiul detentor nu uzează vici de unul din mijloacele mai sus arătate, fiecare creditor ⁽³⁾, a cărui creanță este exigibilă ⁽⁴⁾, poate să-și exercite acțiunea sa ipotecară, urmărind imobilul și vânzându-l pe calea exproprierei silite.

Aplic. dreptului comun.

Această urmărire va fi precedată, ca toate urmăririle, de un comandament prealabil, făcut după regulile dreptului comun (art. 496 urm. Pr. civ., 1836 C. civ.) ⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ Planiol, II, p. 993, nota 1 (ed. a 5-a); C. Pau, Sirey, 92. 2, 140; D. P. 93. 2. 566, etc.

⁽²⁾ Cp. Thiry, IV, 562, *in fine*, p. 488.

Dr. roman și dr. vechiu fr.

⁽³⁾ La Romani și în dreptul francez anterior, numai creditorul cel mai vechiu avea singur plenitudinea dreptului ipotecar; ceilalți creditori nu puteau să exercite acest drept decât dezinteresând pe cel dintâiu și luându-i locul (*ius offerendæ pecuniæ*). Cpr. Planiol, II, 3163; Thiry, IV, 563. Vezi *infra*, p. 683, nota 3.

Creanța trebuie să fie exigibilă.

⁽⁴⁾ Deși legea nu vorbește de exigibilitatea creanței, totuși nu mai încapă îndoială că urmărire nu se va putea face decât dacă creanța este exigibilă, pentru că nu este nicio rațiune de a fi mai riguros contra terțiului decât contra însuș debitorului. Cpr. Thiry, IV, 563.

⁽⁵⁾ Vezi *infra*, explic. art. 1836, p. 760.

Dacă au trecut șase luni din ziua comunicării comandamentului, fără ca urmărirea să fi fost începută, comandamentul fiind perimat (art. 500 Pr. civ.), va trebui să se facă altul, întrucât regulele dreptului comun sunt aplicabile în specie. (Cpr. Cas. rom. *Dreptul* din 1911, No. 27).

Art. 500
Pr. civ.

Urmărirea neputând să aibă loc decât după treizeci de zile dela comunicarea comandamentului (art. 503 Pr. civ.), în lăuntru acestui termen terțiul detentor poate s'o împedice, alegând vre unul din mijloacele mai sus expuse.

Art. 503 Pr.
civ.

Dacă acest termen a expirat, fără ca terțiul să fi ales vreunul din mijloacele arătate spre a împiedica urmărirea, ea se va efectua conform regulelor edictate de procedura dreptului comun⁽¹⁾.

Aplic. drep-
tului comun.

Dispoziții comune atât cazului de delăsare cât și cazului de expropriere.

Fie că terțiul detentor abandonează detențiunea imobilului, fie că el se lasă a fi expropriat, art. 2175 din codul francez și art. 103 din legea ipotecară belgiană voese ca, în caz când acest imobil a suferit deteriorări prin faptul sau neglijența terțiului detentor, în prejudiciul creditorilor privilegiați sau ipotecari, aceștia să aibă contra aceluși dintăi o acțiune în despăgubire⁽²⁾, textele de mai sus adăogând însă, că terțiul nu poate să ceară dela creditorii impensele făcute pentru îmbunătățirile aduse imobilului, decât până la concurența plus-valutei rezultând din aceste îmbunătățiri.

Deoseb. de C.
francez
în privința
deteriorărilor
aduse imobi-
lului prin
faptul deten-
torului.

Aceste texte lipsind din legislația noastră, s'a decis, cu drept cuvânt, că terțiul detentor nu este în drept a cere dela creditorul ipotecar, în caz de urmărire, despăgubiri pentru valoarea îmbunătățirilor făcute de dânsul.

(1) Cpr. Thiry, IV, 563, p. 489.

(2) Acest recurs pare, la prima vedere, contrar principiului că terțiul crezându-se proprietar, eră în drept a deteriora imobilul. *Qui quasi suam rem neglexit, nulli querelæ subjectus est* (L. 31, § 3. Dig., *De hereditatis petitione*, 5, 3). Codul fr. și legea belgiană conferă însă, cu drept cuvânt, un recurs creditorilor contra terțiului detentor, pentru că din cauza publicității inscripțiilor ipotecare, acest din urmă a trebuit să

„Considerând, zice Curtea de casație, că art. 1777 stabilește că ipoteca se întinde asupra tuturor ameliorațiilor survenite în urma constituirea ipotecei, fără a deosebi dacă acele ameliorațiuni s'au săvârșit de către însuș debitorul, care a consimțit dreptul de ipotecă, sau de un al treilea; că, dar, și un succesor al debitorului primitiv sau, în genere, un detentor al imobilului, executând ameliorațiuni pe imobilul ipotecat, este expus a fi urmărit de către creditorul ipotecar, fără ca acesta să fie obligat a-l despăgubi pentru valoarea acelor ameliorațiuni; că raporturile dintre creditorul ipotecar și detentorul unui imobil ipotecat sunt regulate prin art. 1790—1799 C. civil, și în ele nu se găsește reprodușă dispoziția art. 2175 din codul francez, după care detentorul are dreptul a recurge contra creditorului ipotecar pentru ameliorațiuni; că acea dispoziție, suprimată de legiuitorul nostru, nu se înțelege dela sine; că, în lipsa acestei dispoziții, detentorul nu are decât dreptul de a recurge contra debitorului principal, după cum prevede art. 1799 C. civil; că, spre a dà o soluție contrară, în lipsa unui anume text de lege, ar trebui a ne întemeia pe considerații de echitate, după cum face Curtea de apel; or, aceasta este inadmisibil în vederea textelor citate și a efectului general al dreptului de ipotecă, și ar însemnă a slăbi dreptul de ipotecă și a expune pe creditorul ipotecar relei credințe; că, de altmintealea, detentorul unui imobil ipotecat, spre a înlătură efectele urmăririi din partea creditorului ipotecar, are dreptul a operă purgarea, conform art. 1861 urm. C. civil, etc.“ (1).

Deteriorările
cauzate
prin culpa
detentorului.

Terțiul detentor va despăgubi însă pe creditori de deteriorările aduse imobilului grevat prin faptul sau negligența sa (art. 998, 999), pentru că, după cum știm, proprietarul nu poate să degradeze imobilul grevat, în detrimentul creditorilor. (Vezi *suprà*, p. 545, nota 1 și p. 659, *ad notam*). Or, detentorul imobilului nu poate, în această privință, să aibă mai multe drepturi decât proprietarul, pentru că el n'a dobândit asupra acestui imobil decât o proprietate dezmembrată (2).

Deteriorările
cauzate
prin caz
fortuit.

Cât pentru deteriorările cari ar rezultă dintr'un caz fortuit, detentorul nu răspunde de ele, întrucât el nu este în culpă. *Nemo præstat casum fortuitum*.

știe că imobilul dobândit de dânsul eră ipotecat, și că achiziția sa eră subordonată plăței sarcinilor cari existau asupra imobilului.

(1) Cas. rom. Bult. 1889, consid. dela p. 166 și *Dreptul* din 1889, No. 24; Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1904, No. 31, p. 238. — *Contrà*: C. București, *Dreptul* din 1888, No. 17 (decizie casată). Vezi și *suprà*, p. 601.

(2) Cpr. Thiry, IV, 564, p. 490.

Am văzut că, în lipsă de text, terțiul detentor nu este în drept a cere dela creditorul ipotecar despăgubiri pentru valoarea îmbunătățirilor făcute de dânsul, el având numai recurs contra debitorului principal, conform art. 1799. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text:

Art. 1799. — Detentorul care a plătit datoria ipotecară, sau care a lăsat imobilul ipotecat, sau care a suferit expropriațiunea acestui imobil, are recurs în garanție, de drept, în contra debitorului principal. (Art. 1336 urm., 1872 C. civ. Art. 2178 C. fr. Art. 106 L. ipotec. belgiană din 1851).

Terțiul detentor are, conform dreptului comun, acest recurs contra autorului său, dela care a dobândit imobilul cu titlu oneros, de câteori este evins prin efectul delăsărei sau exproprierii, și acest recurs numai atunci va fi inexistent, când el ar fi renunțat la dânsul prin convenție (art. 1338). Intinderea normală a acțiunii în garanție nu este modificată prin cunoștința ce terțiul achizitor ar fi avut despre cauza evicțiunii, adevă de existența ipotecei⁽¹⁾.

Recursul în garanție al terțiului detentor numai atunci va fi modificat când evicțiunea a avut loc din culpa lui; când, de exemplu, el n'a invocat cauzele de anulare ale ipotecei ce existau în favoarea lui⁽²⁾.

Mai mult încă, terțiul detentor, care nu eră el însuș debitorul datoriilor ipotecare, și care le-a plătit, nu va avea recursul în garanție, ci va fi, în baza art. 1108, 2°, de drept subrogat în drepturile, acțiunile și ipotecile creditorilor pe care el i-a dezinteresat. Deci, dacă datoriile plătite de dânsul erau garantate prin alte ipoteci, el se va folosi de ele în contra aceloră cari ar deține imobilele supuse acestor ipoteci⁽³⁾.

Servituțile și celelalte drepturi reale ce terțiul detentor avea asupra imobilului, înainte de a-l dobândi, s'au stins prin confuziune, în baza regulii cunoscute: *Nemini res sua servit*

Subrogarea
în dreptul
creditorilor
plătiți.

Stingerea
servituțiilor
prin confu-
ziune. Art.
1798.

(1) Thézard, *op. cit.*, 188, p. 256; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2178, No. 17.

(2) Thézard, *op. și loco cit.*; Dalloz, *op. și loco cit.*, No. 20 urm.

(3) Thiry, IV, 571, p. 493; Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 359, *in fine*, p. 229; Martou, *op. cit.*, III, 1331; T. Huc, XIV, 50, *in fine*, p. 64; Arntz, IV, 1913; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2220; Guillouard, *Idem*, III, 1692; Thézard, *Idem*, 189; Aubry et Rau, IV, § 321, p. 297 urm. (ed. a 5-a), etc.

(art. 638); căci dreptul de proprietate absorbă toate drepturile reale cari nu sunt decât o dezmembrare a proprietății. Dreptul său de proprietate încetând însă prin adjudecarea imobilului, care a avut loc în urma delăsării sau exproprierei lui, confuziunea care oprește existența drepturilor reale încetând și ea, aceste drepturi renasc, și lucrurile sunt puse în starea în care erau înainte de dobândirea imobilului ipotecat, *quasi nulla emptio intervenisset* ⁽¹⁾. Acesta este sensul art. 1798; care are următoarea cuprindere:

Art. 1798. — Servituțiile și (celelalte) drepturi reale ce avăd asupra imobilului detentorul înainte posesiunii sale, renasc după părăsirea ⁽²⁾ sau adjudecațiunea imobilului. (Art. 576³ urm., 636 urm., 638, 1091, 1795 C. civ. Art. 2177 C. fr. Art. 105 § 1 L. ipotec. belgiană din 1851).

Ipoteza inversă acelei statornicite de art. 1798.

Cu toate că textul nu prevede decât ipoteza în care fondul ipotecat eră grevat de o servitute în folosul unui alt fond, care aparține terțiului detentor, regula ce el consacără se aplică, fără nicio dificultate, și la ipoteza inversă.

(1) Dacă este adevărat, după cum foarte bine observă un vechiu jurisconsult (Loyseau), că *rei nostræ pignus vel servitus esse non potest*, apoi această regulă se aplică numai *quamdiu et quatenus nostra est, sed quatenus nostra non est vel aliena fieri potest, nihil vetat quin eo respectu pignus vel servitus permaneant*. Cpr. Martou, *Privil. et hypothèques*, III, 1327, p. 357, 358.

Inexactitate de text.

(2) Textul cuprinde o inexactitate, căci servituțiile nu renasc după delăsarea imobilului, ci în urma adjudecării lui, care este efectul delăsării. Cpr. Guillouard, *op. cit.*, III, 1689; T. Huc, XIV, 48, p. 61.

Deoseb. de redacție de codul fr. și legea belgiană.

Textul fr. (2177) și acel belgian (105 § 2) mai au încă un alineat, care n'a fost reprodus de legiuitorul nostru, în următoarea cuprindere: „Creditorii personali ai terțiului detentor, posteriori tuturor acelor inscriși asupra precedentilor proprietari, își exercită ipoteca lor, după rangul ei, asupra bunului delăsat sau adjudecat“. Aceasta însemnează că ceea ce rămâne din prețul adjudecării, după plata creditorilor inscriși asupra precedentilor proprietari, aparține terțiului detentor și creditorilor săi personali. Acest lucru se înțelege dela sine, căci terțiul detentor fiind, până la adjudecare, proprietarul imobilului, a putut să-l ipoteceze în mod valid. Acest paragraf a fost deci eliminat ca de prisos. Cpr. Martou, *op. cit.*, III, 1330; Berriat St. Prix, *Notes élément. sur le code civil*, III, 8850, *in fine*, etc.

Astfel, dacă imobilul terțului detentor nu erà fondul dominant, ci fondul șerbitor, servitutea pasivă va renaște în sarcina detentorului și în folosul adjudecatarului imobilului ipotecat⁽¹⁾.

Renășterea
servituților
pasive.

Cât pentru privilegiile și ipotecile, ce terțiu detentor avea asupra imobilului înainte de a fi proprietarul lui, ele nu vor renaște pentru dânsul, cu efectele ce aveau înainte de dobândirea imobilului din care el a fost evins, decât dacă au fost conservate prin inscripții reînnoite la timp, conform art. 1786⁽²⁾.

Aplic. art.
1786.

Excepțiile ce terțiu detentor poate să opue urmării creditorilor ipotecari.

Terțiu detentor, care poate în totdeauna să invoace inexistența sau stingerea ipotecei, nulitatea inscripției sau exigibilitatea datoriei, mai poate încă să opue urmării creditorilor, excepția de garanție și de discuțiune.

Excepția de garanție.

Excepția de garanție se întemeiază pe maxima cunoscută, formulată de Denys Godefroy⁽³⁾: *Quem de evictione tenet actio, eumdem agentem repellit exceptio* (cine trebuie să garanteze, nu poate să evingă).

Ea poate fi propusă de terțiu detentor, de câteori creditorul care-l urmărește, este personal supus față de dânsul la garanția de evicțiune. Astfel este de exemplu, cazul când creditorul ipotecar a moștenit pe vânzătorul imobilului, care nu erà proprietar. În asemenea caz, el răspunzând, ca moștenitor, de evicțiune, nu poate, ca creditor, să urmărească

⁽¹⁾ Martou, *op. cit.*, III, 1328, p. 358; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2212; Guillouard, *Idem*, III, 1689; P. Pont, *Idem*, II, 1215; Thézard, *Idem*, 186; Colmet de Santerre, IX, 158 bis I și II; Aubry et Rau, III, § 287, p. 738, 739 (ed. a 5-a), etc.

⁽²⁾ Martou, *op. cit.*, III, 1329, p. 358; T. Hue, XIV, 48, p. 62; Laurent, XXXI, 314; Aubry et Rau, III, § 287, p. 739; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2213; Planiol, II, 3251, etc.

⁽³⁾ Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 205, text și nota 2; tom. VIII, p. 677; tom. III, partea I-a, p. 272, text și nota 2 (ed. a 2-a).

imobilul contra terțiului detentor. Deci, dacă el va urmări imobilul, terțiul va respinge această urmărire prin excepția de garanție (').

Excepția de discuțiune.

Art. 1794.— Cu toate acestea detentorul, care nu este personal obligat pentru creanța ipotecară a creditorului, poate să se opună la vânzarea imobilului ipotecat ce i-a fost transmis, dacă au mai rămas alte imobile ipotocate pentru această datorie, în posesiunea principalului sau principalilor debitori, și poate să ceară discuțiunea prealabilă după formele regulate la titlul „despre fidejusiune (cauțiune)“. În timpul acestei discuțiuni, se va opri vânzarea imobilului ipotecat. (Art. 1379, 1662 urm., 1753 1793 C. civ. Art. 2170 C. fr., eliminat din legea belgiană)⁽²⁾.

Origina și definiția excepției de discuțiune.

Excepția de discuțiune, care își are origina sa în Novella IV, capit. II, *ab initio* și în unele cutume franceze⁽³⁾, este cea prin care terțiul detentor cere ca, înainte de a se proceda la exproprierea imobilului ce deține, creditorul să urmărească vânzarea altor imobile.

Derogare dela principiul indivizibilității ipotecei.

Aceasta este, după cum observă toți autorii, o derogare dela principiul indivizibilității ipotecei⁽⁴⁾. Ipoteca nefiind altă ceva decât o fidejusiune reală, și imobilul grevat înlocuind, în privința debitorului, pe fidejutor, terțiul detentor trebuie să poată, ca și fidejutorul, opune creditorului beneficiul de

(¹) Cpr. Aubry et Rau, III, § 287, p. 723 (ed. a 5-a); Planiol, II, 3209; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2165; Guillouard, *Idem*, III, 1667; P. Pont, *Idem*, II, 1167; Troplong, *Idem*, III, 806; Thézard, *Idem*, 170; André, *Régime hypothécaire*, 1000, p. 381, 382; Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 352, p. 224; Laurent, XXXI, 264; Nacu, III, No. 404, p. 790, etc.

Eliminarea art. 2171 fr. din codul nostru.

(²) Art. 2171 din codul fr., eliminat de legiuitorul nostru, mărginește beneficiul de discuțiune la ipotecile generale, legale sau judiciare. Cpr. T. Hue, XIV, 29, p. 35; Planiol, II, 3212. Acest text a fost, cu drept cuvânt, eliminat de legiuitorul nostru, pentru că la noi toate ipotecile sunt speciale. Cpr. Planiol, II, 3218. Vezi *infra*, p. 682.

(³) Cpr. Troplong, *Privil. et hypothèques*, III, 796; Mourlon, III, 1642.

(⁴) Vezi Thézard, *op. cit.*, 168; André, *Régime hypothécaire*, 994, p. 380 (ed. a 2-a), etc.

discuțiune⁽¹⁾, obligând pe acest din urmă a urmări altă avere înainte de a procedea la urmărirea imobilului pe care terțiul îl deține.

Cazul când terțiul este personal obligat la plata datoriei.

Terțiul detentor nu este admis a propune excepția de discuțiune decât atunci când el nu este personal obligat la plata datoriei ipotecare, fie ca debitor principal, fie ca fidejutor⁽²⁾.

Moștenitorul, detentor al unuia din imobilele ipotecate de defunct, fiind personal obligat la plata datoriei, și neputând să oblige pe creditor a primi plăți parțiale ale părții sale, nu poate să opue beneficiul de discuțiune⁽³⁾, afară de cazul când creditorul ar fi acceptat de bună voie plata părții proporționale a moștenitorului⁽⁴⁾.

Cazul când moștenitorul este detentor al unuia din imobilele ipotecate de defunct.

Aceeaș regulă se aplică, *mutatis mutandis*, codebitorului conjunct sau solidar, care ar fi detentorul unui imobil ipotecat pentru siguranța datoriei comune⁽⁵⁾.

Codebitor conjunct sau solidar.

Terțiul detentor nu poate să opue excepția de discuțiune, decât atunci când există alte imobile ipotecate pentru

(¹) Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2170, No. 1—3; Aubry et Rau, III, § 287, p. 719 (ed. a 5-a). Vezi, în privința beneficiului de discuțiune în materie de fidejusiune, *supra*, p. 140 urm, cum și numeroasele autorități citate acolo.

(²) Aubry et Rau, III, § 287, p. 719, text și notele 16 *quinquies* și 17, precum și autoritățile citate acolo. — Fidejutorul urmărit în această calitate asupra bunurilor sale proprii, poate să invoace beneficiul de discuțiune statornicit de art. 1662. De câteori el este însă urmărit ca terțiu detentor al unui imobil ipotecat de către debitorul principal, el nu poate opue excepția de discuțiune admisă de art. 1794, fiindcă el este personal obligat la plata datoriei. Aubry et Rau, *loco cit.*, nota 17; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2146; Guillouard, *Idem*, III, 1660; P. Pont, *Idem*, II, 1160; Troplong, *Idem*, III, 797; Thézard, *Idem*, 168; Beudant, *Sûretés personnelles et réelles*, II, 935, p. 338.—*Contrà*: Colmet de Santerre, IX, 151 *bis* IV.

(³) Aubry et Rau, III, § 287, p. 720 (ed. a 5-a); Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2149; Guillouard, *Idem*, III, 1661; Beudant, *op. cit.*, II, 935, p. 338; T. Huc, V, 399; Planiol, II, 3213.—*Contrà*: Laurent, XI, 70; P. Pont, *op. cit.*, II, 1181, p. 495 (ed. a 3-a); Troplong, *Privil. et hypothèques*, III, 798. Cpr. Baudry et Wahl, *Successions*, III, 3054.

(⁴) Aubry et Rau, *loco cit.*; André, *op. cit.*, 997, p. 381.

(⁵) Aubry et Rau, *loco cit.*; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2151; Beudant, *op. cit.*, II, 935, p. 337, etc.

siguranța datoriei⁽¹⁾, și când aceste imobile se găsesc în posesiunea principalului sau principalilor debitori.

Cuvintele *principalul sau principalii debitori*, cari se văd în art. 1794, se referă la debitorul sau codebitorii obligației, iar nu, la fidejuratorul care a constituit o ipotecă pentru siguranța obligației sale personale, nici la terțiul care a constituit o ipotecă, fără a se obliga personal, nici la terți cari dețin alte imobile afectate la aceeaș datorie⁽²⁾.

Persoanele
cărora excep-
ția poate fi
opusă. Credi-
torii privile-
giați.

Excepția de discuțiune poate fi opusă nu numai creditorilor ipotecari, dar și acelor privilegiați, întrucât legiuitorul nostru n'a mai reprodus art. 2171 din codul francez, după care această excepție nu poate fi opusă *creditorului privilegiat* sau acelor cari au o ipotecă specială asupra imobilului. (Vezi *suprà*, p. 680, nota 2).

Aplic. regu-
lelor drep-
tului comun.

Terțiul detentor, care vrea să uzeze de excepția de discuțiune, trebuie să se conforme regulilor prescrise de dreptul comun în materie de fidejusiune.

Art. 1663,
1664.

Astfel, el trebuie să anticipeze spesele necesare discuțiunii, și nu poate să indice, spre a fi discutate, nici imobile situate în afară de resortul curței apelative, unde trebuie să se efectueze plata, nici bunuri litigioase (art. 1664). El trebuie să propue această excepție la cele dintâi urmăriri îndreptate contra lui, *in limine litis* (art. 1663), etc.⁽³⁾.

Aceasta este excepția de discuțiune, admisă de art. 1794 în folosul terțiului detentor, care are multă analogie cu beneficiul de discuțiune admis în materie de fidejusiune (art. 1662 urm.), pe care însă unii o critică, deși ea nu

(1) Mobilele sau imobilele neipotecate pentru plata datoriei sunt deci excluse. Planiol, II, 3215; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2157, p. 394 (ed. a 3-a), cum și autoritățile citate acolo; Colmet de Santerre, IX, 151 *bis* V; Aubry et Rau, III, § 287, pag. 720, nota 18 *ter*, etc.

(2) Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 721, text și note; Baudry et Loynes, *op. cit.*, 2159—2161. Cpr. Planiol, II, 3215.—*Contrà*: P. Pont, III, *op. cit.*, II, 1164; Troplong; *Idem*, III, 800 *bis*, etc., după cari fidejuratorul ar fi cuprins între persoanele pe cari art. 1794 le califică de *debitori principali*. Această părere este foarte bine combătută de Aubry et Rau, *loco supra cit.*, p. 721, nota 20 (ed. a 5-a).

(3) Vezi Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 722, cum și autoritățile citate acolo în note.

este fără utilitate⁽¹⁾, și care a dispărut cu totul din legea belgiană, ca o consecință a desființării ipotecilor generale⁽²⁾.

Despre alte excepții, cari nu mai există în dreptul actual.—
Excepția de prioritatea ipotecei și excepția
cedendarum actionum.

În dreptul vechiu francez, terțiul detentor mai avea încă excepția priorității ipotecei⁽³⁾, și cea a cesiunii acțiunilor (*cedendarum actionum*), despre care am vorbit *suprà*, p. 161, la titlul fidejusiunii.

În dreptul vechiu francez, fidejuratorul și detentorul imobilului ipotecat, care voea să plătească datoriile ipotecare, trebuia să ceară dela creditor, în momentul plății, să-i cedeze drepturile și acțiunile sale. Dacă acesta nu voea sau nu putea să-i cedeze acțiunile sale, detentorul era în drept să nu plătească datoria care afectă imobilul deținut de el. Aceasta era excepția sau beneficiul *cedendarum actionum*, care nu mai există astăzi, fiindcă subrogarea are loc de drept

Dr. vechiu
francez.

Beneficiul
cedendarum
actionum.

(¹) Cpr. Planiol, II, 3210.

(²) Cpr. Planiol, II, 3218.

(³) Aceasta excepție (a priorității ipotecei), care nu mai există astăzi, își avea principiul său în organizarea sistemului ipotecar roman. După această legislație, de câteori același lucru fusese amanetat în mod succesiv la mai mulți creditori, cel dintâiu era în drept a cere posesiunea lucrului și a-l vinde; ceilalți creditori neputând să-l vândă decât plătind sau oferindu-se de a plăti pe primul creditor (*jus offerendi*, sau *jus offerendæ pecuniæ*), ceea ce-i dădea primul rang. (Vezi tom. VI p. 621 și *suprà*, p. 674, nota 3). Din cele mai sus expuse rezultă că creditorul care avea primul rang și era în același timp detentorul lucrului, putea, din cauza priorității sale, să respingă acțiunea ipotecară a oricărui alt creditor, afară de cazul când acest din urmă ar fi plătit pe cel dintâi. Astăzi, această excepție de prioritate nu mai există, căci terțiul detentor, care ar avea primul rang ca creditor ipotecar, n'ar putea să îndepărteze acțiunea ipotecară a unui creditor inferior în rang, chiar dacă ar dovedi că, după toate probabilitățile, imobilul n'ar ajunge la plata creanței sale. Detentorul imobilului va trebui deci sau să-l purgheze de ipotecile existente sau să sufere acțiunea ipotecară a celorlalți creditori. Cpr. Thézard, *op. cit.*, 170, p. 236.

Excepția prio-
rității ipo-
tecei.

în folosul detentorului imobilului, ce plătește datoriile ipotecare (art. 1108, 2°). Acest detentor nu poate deci să respingă urmărirea ce ar face creditorul, decât în cazul când perderea siguranțelor ar fi rezultatul unei fraude concertate în contra lui, el având, în orice caz, dreptul de a uză de formalitatea vânzării (1).

CAPITOLUL VII

Despre stingerea privilegiilor și ipotecilor.

Privilegiile și ipotecile, în calitatea lor de siguranțe accesorii, instituite pentru a garanta un drept al creditorului, nu pot, în principiu, să supraviețuească creanței pe care ele o garantează. Se poate însă întâmpla ca privilegiul sau ipoteca să dispară, fără a se aduce nicio atingere creanței garantate.

Există deci două feluri de cauze de stingere ale privilegiilor și ipotecilor. Aceste cauze se produc:

1° *Pe cale de consecință*, adică: prin stingerea a însăș creanței garantate;

2° *Pe cale principală și directă*, creanța principală rămânând în picioare.

Legea enumeră aceste cauze de stingere ale privilegiilor și ipotecilor în modul următor:

Art. 1800. — Privilegiile și ipotecile se sting:

1° Prin stingerea obligațiunei principale (art. 1091, 1107 urm., 1134, 1136, 1683 C. civ. Art. 690 C. com.).

2° Prin renunțarea creditorului la ipotecă (art. 1788 C. civ.).

3° Prin îndeplinirea formalităților și condițiilor prescise detentorilor, pentru purgarea bunurilor dobândite de ei (art. 1801 urm. C. civ. art. 565 Pr. civ.);

4° Prin prescripțiune (art. 1837 urm.).

Prescripțiunea este câștigată debitorului, pentru bunurile cari se află în posesiunea sa, prin expirarea timpului defipt pentru prescripțiunea acțiunilor ce rezultă din ipotecă sau din privilegiu (art. 1890).

Cât pentru bunurile cari se găsesec în mânilor unui al treilea detentor, prescripțiunea îi este câștigată prin expirarea timpului

(1) Cpr. Thézard, *op. cit.*, 170, p. 237.

regulat pentru prescripțiunea proprietății în favoarea sa; în cazul când prescripțiunea presupune un titlu, ea nu începe a curge decât din ziua când detentorul s'a înscris în registrele tribunalului ca nou proprietar (art. 1801, 1890, 1895 urm.).

Inscripțiunile luate de creditori nu întrerup cursul prescripțiunii stabilite prin lege în favoarea debitorului, sau în favoarea unei a treia persoane detentoare a imobilului. (Art. 1780, 1786, 1863 C. civ. Art. 690 C. com. Art. 2180 C. fr. Art. 108 L. ipotec. belgiană din 1851, *modificat*).

Stingerea privilegiilor și ipotecilor pe cale de consecință, adică: prin stingerea obligației principale.

Privilegiile și ipotecile, nefind decât niște drepturi accesorii (vezi *suprà*, p. 546), se sting prin stingerea obligației garantate ⁽¹⁾. Accesorul nu poate, în adevăr, să supra-vețuiască principalului. Oblig. accesorii.

Privilegiile și ipotecile se sting prin toate mijloacele, cari aduc stingerea obligației principale, adică: prin plată, compensație, novație, remiterea datoriei, confuziune, prescripție sau anulare, *datio in solutum*, etc. „*In omnibus speciebus liberationum etiam accessiones liberantur, puta: ad promissores, hypotheca, pignora, etc.*“ ⁽²⁾. Stingerea oblig. principale.

Perderea titlului original al creanței ipotecare, nu aduce înșă stingerea ipotecei. Perderea titlului.

Pentru ca privilegiile sau ipotecile să fie stinse, se cere ca stingerea datoriei principale să fie *totală, definitivă și absolută*. Stingere totală.

Stingerea creanței trebuind, în primul loc, să fie *totală*, de aici rezultă că, dacă creanța subzistă pentru o parte oricât de mică ar fi, ipoteca va subzista pentru tot, din cauza indivizibilității ei (art. 1746) ⁽³⁾. *Est tota in toto et tota in qualibet parte*. Cazul în care creanța subzistă p. o parte. Indivizibilitatea ipotecei.

(1) Cpr. Cas. rom. Bult. 1891, p. 946.

(2) L. 43, *ab initio*, Dig., *De solutionibus et liberationibus*, 46, 3.

(3) Lemaire-Boseret, *op. cit.*, 360, p. 229; Taulier, *Théorie raisonnée du code civil*, VII, p. 390 (ed. din 1848); Thiry, IV, 572; Mourlon, III, 1665; Planiol, II, 3388; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2245; P. Pont, *Idem*, II, 1229; Guillouard, *Idem*, IV, 1895; Beudant, *op. cit.*, II, 1075; Aubry et Rau, III, § 292, p. 811, nota 1. Vezi asupra indivizibilității ipotecei *suprà*, p. 548 urm. și 662, 663.

Stingerea creanței trebuie să fie definitivă.

A doua condiție, cerută pentru ca privilegiile și ipotecile să fie stinse, este ca stingerea creanței garantate să fie *definitivă*; de unde rezultă că dacă creanța considerată ca stinsă a reînviat *ex causa antiqua*, privilegiul și ipoteca vor continua a-și produce efectul lor ⁽¹⁾.

Datio in solutum.
Controversă.

O controversă s'a ridicat asupra acestui punct în privința unei *datio in solutum*. Iată, de exemplu, un creditor, care primește un alt lucru decât acel datorit. Presupunând că creditorul care a primit drept plată un lucru pentru altul (*aliud pro alio*), de exemplu: un imobil în loc de o sumă de bani, a fost evins din acest imobil, chestiunea este de a se ști dacă ipoteca ce el avea va renaște. Această chestie este controversată. După unii ⁽²⁾, stingerea ipotecei ar fi definitivă, pentrucă în caz de evicțiune, un drept nou a luat naștere în locul celui vechiu, care este stins în mod definitiv (argument din art. 1683, după care evicțiunea din lucrul dat în plată nu face să renască obligația fidejursorului) ⁽³⁾. Această soluție este foarte contestabilă. În adevăr, efectul dației *in solutum* este subordonat, în intenția părților, condiției că creditorul va păstra lucrul primit de dânsul ⁽⁴⁾. Or, condiția nefiind în specie îndeplinită, *datio in solutum* trebuie să fie considerată ca neavenită, și creanța reînviază cu toate accesoriile ei. Cât pentru art. 1683, care se invoacă în sprijinirea soluției contrare, el conferă fidejursorului o favoare excepțională, care nu poate fi generalizată ⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ Vezi Beudant, *op. cit.*, II, 1078, p. 430.

⁽²⁾ Laurent, XVIII, 323 și XXXI, 363; Colmet de Santerre, IX, 162 *bis* II; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2251; Arntz, IV, 1914; T. Huc, VIII, 31 și XIV, 54; André, *op. cit.*, 1001, p. 421; Aubry et Rau, III, § 292, p. 811, 812, text și nota 4 și tom. IV, § 324, p. 366. (ed. a 5-a); Demolombe, XXVIII, 288 urm.; Larombière, *Oblig.*, V, art. 1278, No. 6; Cas. fr. D. P. 58. 1. 284; Sirey, 59. 1. 161.

⁽³⁾ Vezi explic. art. 1782 *suprà*, p. 172 urm.

⁽⁴⁾ Cpr. L. 98, Pr., *in fine*, Dig., *De solutionibus*, 46, 3, etc.

⁽⁵⁾ Beudant, *op. cit.*, II, 1078, p. 431; P. Pont, *op. cit.*, II, 1230; Guillouard, *Idem*, IV, 1896 *bis*; Martou, *Idem*, IV, 1336; Planiol, II, 3391, p. 1040 (ed. a 5-a); Mourlon, III, 1666; Troplong, *Idem*, IV, 847 urm.; Thézard, *Idem*, 243, etc. Vezi asupra acestei controverse, Thiry, IV, 572, pag. 494; Dalloz. *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2180, No. 58 urm.

În fine, pentru ca privilegiile și ipotecile să fie stinse, se cere ca stingerea creanței să fie *absolută*, adică: să fi fost făcută fără nicio rezervă. Astfel, plata stinge creanța și deci și ipoteca, afară de cazul când ea a fost făcută cu subrogație, căci atunci plata nu împiedică privilegiile și ipotecile de a subzista în folosul subrogatului, pentru siguranța sumei ce i se datorește. Aceasta este chiar efectul subrogației (art. 1106 urm.)⁽¹⁾.

Stingerea creanței trebuie să fie absolută.

Aceste principii generale odată expuse, vom trece în revistă modurile principale de stingere ale obligațiilor.

1° Plata creanței.

Plata făcută de debitor sau de un terțiu fără subrogație, stinge obligația, și deci, și privilegiile și ipotecile cari garantau această obligație, dacă întreaga obligație a fost plătită (art. 1093)⁽²⁾.

În caz de plată cu subrogație, obligația subzistă, după cum am văzut mai sus, în folosul acelu subrogat, cu privilegiile și ipotecile cari garantau creanța⁽³⁾.

Plata cu subrogație.

2° Oferte reale.

Oferta reală, urmată de consemnare, ține loc de plată și liberează pe debitor. Acest din urmă poate însă să revie asupra consemnării, cât timp ea n'a fost acceptată de creditor sau n'a fost validată printr'o hotărîre rămasă definitivă. Prin urmare, numai acceptarea creditorului sau validarea consemnării printr'o hotărîre rămasă definitivă, stinge în mod definitiv creanța și privilegiile sau ipotecile cari o garantau (art. 1114, 1118 urm.)⁽⁴⁾.

(1) Vezi André, *op. cit.*, 1092, p. 418; Beudant, II, 1080, p. 431 și diferitele aplicări ale acestui principiu ce acest autor face la celelalte moduri de stingere ale obligațiilor.

(2) Vezi *suprà*, p. 686.

(3) Aplicarea plăței la ipotecile legale ale femeilor măritate, ale minorilor și interzișilor, dă loc la oarecare particularități, asupra cărora vezi André, *Régime hypothécaire*, 1093, p. 418, 419. Cpr. C. Poitiers, D. P. 95. 2. 41.

(4) Cpr. André, *op. cit.*, 1095, p. 419, 420; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2248; Aubry et Rau, III, § 292, pag. 811, etc.

3° Remiterea datoriei.

Art. 1141.
1142. Remiterea voluntară a datoriei, consimțită de un creditor capabil⁽¹⁾, și acceptată în mod expres sau tacit de debitor, stinge obligația față de acela căruia ea a fost făcută, ca și față de fidejursorii săi și de ceilalți codebitori solidari (art. 1141, 1142).

Art. 1138 § 2. Remiterea voluntară a titlului obligației lasă a se presupune remiterea datoriei sau plata, până la dovada contrară (art. 1138 § 2, care este rău redactat)⁽²⁾.

4° Novațiunea.

Novațiunea stinge, în principiu, vechea obligație și ipotecile sau alte accesorii ce o garantau (art. 1128, 1135), afară de cazul când s'ar fi stipulat anume ca garanțiile, cari asigurau creanța stinsă, să treacă asupra creanței celei noi (art. 1134). Aceasta este o excepție dela regula că stingerea creanței principale trebuie să atragă stingerea siguranțelor accesorii⁽³⁾.

Novatiua operată prin *datio in solutum*. În caz de novație printr'o *datio in solutum* (primirea unui lucru în locul altuia), știm, cu toată controversa ce există asupra acestui punct, că creanța reinviază cu toate accesoriile ei, de câteori acel care a primit drept plată un lucru în locul altuia, este evins din acest lucru. (Vezi *suprà*, p. 686).

Delegație. Dacă novațiunea are loc prin delegație, insolabilitatea tertului delegat lasă să subziste toate efectele novațiunei⁽⁴⁾.

Art. 1137. Novațiunea îndeplinită în privința debitorului principal

(1) Remiterea datoriei atrage stingerea ipotecei, echivalând cu o renunțare formală la acest drept. Remiterea datoriei trebuie însă să emane dela o persoană capabilă de a înstrăina. Astfel; minorul, interzisul, femeea măritată neautorizată, etc. nu pot să remită o datorie existentă în folosul lor. Cpr. Pothier, *Hypothèques*, IX, 192, 193; Persil, *Régime hypothécaire*, II, art. 2180, pag. 245, No. 6. Vezi asupra remiterii datoriei în genere, tom. VI al Coment. noastre, p. 701 urm.

(2) Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 712.

(3) Cpr. T. Hue, VIII, 126 și XIV, 55.

(4) Aubry et Rau, IV, § 324, p. 366, 367 (ed. a 5-a); André, *op. cit.*, 1102, pag. 421; Demolombe, XXVIII, 291; Larombière, *Oblig.*, V, art. 1278, No. 6, etc.

liberează pe codebitorii solidari și pe fidejutori (art. 1137); aceea intervenită între creditor și fidejutorul, fie chiar solidar, nu liberează însă pe debitorul principal (1).

5° Compensația.

Compensația ținând loc de plată (2), stinge în momentul când se îndeplinește, ambele creanțe cu privilegiile și ipotecile lor (art. 1143, 1144, 1153) (3).

Cu toate acestea art. 1153 admite o excepție dela această regulă, pentru cazul când acel care a plătit o datorie stinsă de drept prin compensație, are o cauză evidentă de a nu cunoaște creanța care trebuie să compenseze datoria sa (4).

Art. 1153.

Fidejutorul poate să invoace compensația îndeplinită între creditor și debitorul principal; compensația nu are însă loc, în privința debitorului principal, pentru ceea ce creditorul datorește fidejutorului (art. 1148).

Art. 1148.

Se poate întâmpla ca să existe mai mulți debitori solidari și ca creditorul să fi devenit la rândul lui, debitorul unuia din ei.

Dacă creditorul, care are alegerea de a urmări pe debitorul ce va voi (art. 1042), urmărește pe debitorul solidar, care este în acelaș timp creditorul lui, nu mai începe nicio îndoială că compensația va avea loc.

Dacă el urmărește însă pe unul din debitorii solidari, care nu este creditorul lui, art. 1294 § ultim din codul francez nu permite debitorului urmărit de a opune com-

Deoseb. de codul francez.

(1) Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 691. Cpr. André, *op. cit.*, 1103, p. 422. Vezi și Cas. fr. Sirey, 66. 1. 429.—Incât privește stingerea, pe cale de novație, a ipotecei legale a femeii măritate și a minorilor și interzișilor, vezi Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2180, No. 74 urm. și 115 urm.

(2) *Compensatio est instar solutionis.*

(3) Cpr. André, *op. cit.*, 1109, p. 423; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2252; Aubry et Rau, III, § 292, pag. 811; Cas. fr. Sirey, 85. 1. 300, etc.

(4) Vezi asupra ipotezei mai mult himerice decât reale, prevăzută de acest text, tom. VI al Coment. noastre, p. 788 urm. Cpr. T. Huc, VIII, 171 și XIV, 55; Planiol, II, 591 și 3391 2°, p. 1040 (ed. a 5-a).

penzația pentru ceea ce creditorul datorește codebitorului său. Niciun motiv juridic nejustificând această derogare dela art. 1144, legiuitorul nostru a eliminat, cu drept cuvânt, acest paragraf; de unde rezultă că la noi debitorul solidar, urmărit de creditor, poate să opue compensația pentru ceea ce creditorul datorește codebitorului său, fie pentru tot, fie cel puțin pentru partea acestui codebitor în datoria solidară, soluție formal admisă prin art. 1290 § ultim din codul italian ⁽¹⁾. Aceasta este atât de adevărat încât soluția de mai sus este admisă de unii chiar în Franța, cu tot textul art. 1294 § ultim ⁽²⁾.

6° Confuziunea.

Art. 1154. Confuziunea are de efect liberarea de obligația sa a debitorului în persoana căruia ea se îndeplinește (art 1154). Aceasta are loc atunci când debitorul moștenește pe creditor, sau creditorul pe debitor.

Art. 1155, *in fine*. Când confuziunea se produce prin întrunirea asupra capului aceleiaș persoane a calităților de creditor și debitor solidar, ea nu folosește celorlalți codebitori solidari decât pentru partea datorită de acela în persoana căruia confuziunea s'a îndeplinit (art. 1155, parte finală).

Art. 1155. Confuziunea, care se îndeplinește prin întrunirea asupra capului aceleiaș persoane a calităților de creditor și debitor

C. italian.
Art. 1290 § 2.

(1) Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 1290 § 2 din codul italian: „*Il debitore in solido non può invocare la compensazione di quanto dal creditore è dovuto al suo codebitore, se non sino alla concorrenza della parte dello stesso codebitore*“.

(2) Vezi André, *op. cit.*, 1110; Aubry et Rau, IV, § 298 *ter*, p. 41, text și nota 19 (ed. a 5-a); Marcadé, IV, art. 1294, No. III; Larombière, *Oblig.*, V, art. 1294, No. 5, pag. 197, 198 (ed. din 1885). — *Contra*: Demolombe, XXVI, 400, 401 și XXVIII, 554; Laurent, XVII, 339; T. Huc, VIII, 164, p. 212; Beudant, *Contrats et obligations*, 865, p. 532; Colmet de Santerre, V, 142 *bis* III; Cas. belg. D. P. 74. 2. 128; Sirey, 74. 2. 297 (cu nota lui Lyon-Caen). Vezi asupra acestei chestiuni, Demangeat, *Oblig. solidaires en droit romain*, pag. 280, 281, nota 1 (ed. din 1858, pe când autorul eră supleant la facultatea de drept din Paris).

principal, liberează pe fidejutori (art. 1155 *ab initio*); acea care se îndeplinește prin concursul calităților de creditor și fidejutor, nu folosește debitorului principal (art. 1155, *in medio*).

Beneficiul de inventar face obstacol la confuziune (art. 713) ⁽¹⁾, ca și prezența unui uzufructuar al creanței ⁽²⁾.

Art. 713.

Dacă cauza care a produs confuziunea a dispărut, creanța se consideră că a subzistat în totdeauna, cu privilegiile și ipotecile cari o garantau ⁽³⁾.

Confuziunea produsă prin întrunirea calităților de creditor și de proprietar al imobilului ipotecat nu stinge ipoteca decât atunci când nu există alți creditori; dacă există mai mulți creditori, drepturile ipotecare sunt menținute până la regularea drepturilor tuturor acelorora cărora imobilul este ipotecat ⁽⁴⁾.

Acestea sunt modurile principale de stingere ale obligațiilor, cari aduc, pe cale de consecință, stingerea privilegiilor și ipotecilor.

La acestea trebuie să mai adăogăm: prescripția liberatorie a acțiunii personale, la care eră supus debitorul principal. Această prescripție atrage liberarea debitorului și, pe cale de consecință, stingerea privilegiului și a ipotecei ⁽⁵⁾.

Prescripția
liberatorie.

Stingerea privilegiilor și ipotecilor pe cale principală și directă.

Modurile de stingere ale privilegiilor și ipotecilor pe cale principală sunt: 1° renunțarea creditorului; 2° îndeplinirea formalităților purgării; și 3° prescripția.

(1) Aubry et Rau, IV, § 330, pag. 405 (ed. a 5-a); Laurent, XVIII, 491; André, *op. cit.*, 1115, p. 425; Planiol, III, 2109.

(2) André, *loco cit.*; Demolombe, XXVIII, 710; Cas. fr. Sirey, 39. 1. 133.

(3) André, *op. cit.*, 1116, p. 425; Laurent, XXXI, 367; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2253; Thézard, *op. cit.*, 343, p. 330, 331, etc.

(4) André, *op. cit.*, 1117, p. 425; P. Pont, *Idem*, II, 1223, p. 520, 521 (ed. a 3-a).

(5) T. Hue, XIV, 57; Aubry et Rau, III, § 292, p. 814; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2254; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2180, No. 136 urm.

1° Renunțarea creditorului.

Art. 1800.

Art. 1800 menționează renunțarea creditorului printre modurile de stingere ale privilegiilor și ipotecilor pe cale principală și directă.

Deoseb. între renunțarea creditorului și remiterea datoriei.

Această renunțare a creditorului sau reprezentanților săi nu trebuie să fie confundată cu remiterea datoriei (art. 1138 urm.), care este o renunțare la însăș creanța. În adevăr, remiterea datoriei sau renunțarea la însăș creanța atrage, pe cale de consecință, stingerea siguranței ipotecare, pe când renunțarea la privilegiu sau ipotecă lasă să subziste creanța, de vreme ce principalul poate să existe fără accesoriu ⁽¹⁾.

Deoseb. între renunțarea la ipotecă și renunțarea la inscripția ipotecară.

Nu trebuie, de asemenea, să confundăm renunțarea la însuș dreptul de ipotecă cu renunțarea numai la inscripția ipotecară, căci prin această din urmă renunțare, creditorul nu-și pierde ipoteca (*renunciatio est strictissimæ interpretationis*), ci numai rangul ce-i dădea inscripția ⁽²⁾; de unde rezultă că el poate, deși a renunțat la inscripția sa, să-și ia o nouă inscripție, în virtutea dreptului ipotecar, care continuă a subzista ⁽³⁾.

Act unilateral. Capacitatea renunțătorului.

Renunțarea la privilegiu sau ipotecă, fiind un act unilateral, nu are nevoie de a fi acceptată de acei cărora ea trebuie să folosească ⁽⁴⁾, și este perfectă și eficace față de toți, dacă

⁽¹⁾ Cpr. André, *op. cit.*, 1119; Thézard, *op. cit.*, 244, *ab initio*; Laurent, XXXI, 372; P. Pont, *op. cit.*, II, 1231; Baudry et Loynes, *Idem*, III, 2258; Thiry, IV, 572, p. 494, etc.

⁽²⁾ Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1887 și 2262, *in fine*; Guilouard, *Idem*, III, 1458; P. Pont, *Idem*, II, 1106; Laurent, XXXI, 223; André, *op. cit.*, 1125, p. 428; Thiry, IV, 539, etc.

⁽³⁾ Martou, *op. cit.*, III, 1216; Baudry et Loynes, *Idem*, III, 1889; P. Pont, *Idem*, II, 1106; Aubry et Rau, III, § 281, p. 645, nota 37 *in fine*, etc.

Renunțarea la ipotecă este irevocabilă.

⁽⁴⁾ Din împrejurarea că renunțarea la privilegiu sau ipotecă este un act unilateral, care nu are nevoie de a fi acceptat, s'a tras concluzia firească că creditorul care a renunțat la ipoteca sa, nu mai poate reveni asupra acestei renunțări, chiar dacă acei interesați n'au aderat la ea. Aubry et Rau, III, § 292, pag. 816; Massé-Vergé, V, § 830, p. 254, nota 2; P. Pont, *op. cit.*, II, 1232; Troplong, *Idem*, IV, 868; Thiry, IV, 572; Planiol, II, 3400; Beudant, *op. cit.*, II, 1086, pag. 435; Merignhac (profesor la Toulouse), nota asupra unei decizii a Curței din Orléans, D. P. 90. 2. 153; Sirey, 91. 2. 35. — Renunțarea numai atunci va trebui să fie acceptată de beneficiar, când a fost

emană dela o persoană care are libera dispoziție a creanței. Creditorul renunțator trebuie să aibă această capacitate, pentrucă prin renunțare el își compromite creanța, pe care nu se știe dacă o va mai putea încasa vreodată; dar această capacitate este suficientă, și el nu are nevoie de a avea capacitatea necesară spre a putea înstrăina un imobil, deși ipoteca este un drept imobiliar, pentrucă ea este accesoriul creanței a cărei soartă o urmează ⁽¹⁾.

Această renunțare nu este supusă la nicio formă specială. Ea poate fi, după părerea tuturor, atât expresă cât și tacită.

Astfel, consimțământul dat de creditor la vânzarea, schimbul sau dăruirea imobilului ipotecat, fără nicio rezervă, atrage din partea sa renunțarea la ipotecă, după cum dispune legea romană ⁽²⁾, pentrucă acest consimțământ atrage obligația de a nu evinge pe dobânditorul imobilului ⁽³⁾.

Consimțământul creditorului nu poate însă fi dedus numai din împrejurarea că el a tăcut, deși a cunoscut fie înstrăinarea, fie noua ipotecă constituită de debitorul său ⁽⁴⁾. Această soluție eră admisă și la Romani. „*Non videtur autem consensisse creditor, si sciente eo debitor rem venderit, cum ideò passus est venire, quod sciebat ubique pignus sibi durare*“ ⁽⁵⁾.

Formele renunțării.

Renunțarea tacită.

Tăcerea creditorului nu este suficientă.

făcută în folosul unui alt creditor, căci atunci ea constituie o cesiune de rang sau de anterioritate. Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2259; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2180, No. 203 urm., etc.

(1) André, *op. cit.*, 1120; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2260; Thézard, *Idem*, 244, pag. 334; P. Pont, *Idem*, II, 1223; T. Hue, XIV, 58; Thiry, IV, 572. — *Contrà*: Planiol, II, 3397; Laurent, XXXI, 373; Guillouard, *op. cit.*, III, 1419 și IV, 1903, etc.

(2) L. 4 § 1; L. 7, Pr., Dig., *Quibus modis pignus vel hypotheca solvitur*, 20, 6 și L. 158, Dig., *De div. regulis juris antiqui*, 50, 17. Cpr. Pothier, *Hypothèques*, IX, 194; Persil, *Régime hypothécaire*, II, art. 2180, p. 249, No. 17 (ed. din 1833).

(3) Pothier, *Hypothèques*, IX, 194; Thézard, *op. cit.*, 245, *ab initio*, p. 335; André, *op. cit.*, 1122; Baudry et Loynes, *Idem*, III, 2262; P. Pont, *Idem*, II, 1237; Martou, *Idem*, IV, 1340; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2180, No. 228 urm., etc.

(4) Cpr. Pothier, *Hypothèques*, IX, 197; Persil, *Régime hypothécaire*, II, art. 2180, No. 24, p. 252 (ed. din 1833).

(5) L. 8 § 15, Dig., *Quibus modis pignus vel hypotheca solvitur*, 20. 6.

Cazul când creditorul ar fi luat parte la vânzarea făcută de debitor. Soluția n'ar mai fi însă aceeaș dacă creditorul ar fi semnat contractul de vânzare, afară de cazul când s'ar stabili că el a fost indus în eroare. „*Sed si subscripserit forte in tabulis emptionis, consensisse videtur, nisi manifestè appareat deceptum esse*“ (1).

Renunțările nu se presupun. O regulă fundamentală de interpretare, care se impune tribunalelor în asemenea materie, este că renunțarea tacită nu se poate deduce decât din fapte cari nu pot fi altfel interpretate, pentrucă este de principiu că renunțările nu se presupun. (Cpr. art. 695 C. civ.) (2). *Nemo jure suo facitè renuntiare præsumitur.*

Cazurile când consimțământul creditorului se interpretează ca o renunțare la rangul său. Renunțările nefind presupuse (3), la caz de îndoială, se va dà actului caracterul cel mai puțin oneros. Astfel, consimțământul dat de un creditor ipotecar la constituirea unei alte ipotece asupra aceluiaș imobil, în folosul unui terțiu, se va interpreta ca o renunțare la rangul său, iar nu la însăș ipoteca anterior constituită în folosul lui (4), dacă

(1) L. 8 § 15, *in fine*, Dig., *loco cit.*

(2) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2262; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2180, No. 217 urm., etc.

(3) Iată însă un caz în care renunțarea este presupusă de lege. Votul dat la concordatul unui falit de către un creditor privilegiat sau ipotecar, fără nicio rezervă, implică de drept renunțarea la privilegiu sau ipotecă pentru întreaga creanță (art. 850 C. com.). Acest text pune, în adevăr, în principiu, că pentru formarea majorității cerută spre validitatea concordatului, nu se ține socoteală nici de creanța dotală a femeii, care nici într'un caz nu poate lua parte la votarea concordatului bărbatului (art. 849 C. com.), nici de creanțele privilegiate, ipotecare sau amanetare, dacă creditorii nu renunță la privilegiu, ipotecă sau amanet. Cpr. Cas. rom. Bult. 1895, p. 761; Trib. Ilfov și C. Craiova, *Dreptul* din 1891, No. 83 și din 1894, No. 45. Aceeaș soluție este admisă în Italia (art. 834 C. com. ital.) și în Franța (art. 508 C. com. fr.). Cpr. T. Hue, XIV, 61; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2263; Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, VII, 577 urm.

(4) Pothier, *Coutume d'Orléans*, tit. 20, No. 64; Mourlon, III, 1669, nota 2; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2262, *in fine*, p. 498 (ed. a 3-a); T. Hue, XIV, 60; Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 362, pag. 231; André, *op. cit.*, 1123; Troplong, *op. cit.*, IV, 871; P. Pont, *Idem*, II, 1238; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2180, No. 245 urm.; Cas. fr. Sirey, 54. 1. 93, etc.

contrariul nu rezultă din intenția părților⁽¹⁾. Asupra acestui punct nu mai începe nicio îndoială.

Chestiunea este însă de a se ști dacă renunțarea la ipotecă este opozabilă terților, independent de orice publicitate? Se susține de unii că, spre a-și produce efectele sale *erga tertios*, renunțarea expresă sau tacită trebuie, ca și cesiunea ipotecei, să fie trecută pe marginea inscripției ipotecare⁽²⁾.

Renunțarea nu e supusă la nicio publicitate. Controversă.

Această soluție, care ar fi de dorit să fie aceea legală, este însă inadmisibilă față de textele noastre, unde nicăiri nu se cere îndeplinirea vreunei publicități⁽³⁾.

Publicitatea în privința terților, neputând să existe decât în virtutea unui text expres de lege, s'a decis că renunțarea la dreptul de ipotecă, constatată în mod autentic, își produce efectele sale independent de operația ștergerii inscripției din registrele tribunalului, și că aceea renunțare este opozabilă cesionarului ipotecei, chiar dacă el n'a avut cunoștință de ea în momentul cesiunii⁽⁴⁾.

S'a mai decis că cesionarul unei creanțe, garantată printr'o ipotecă, la care creditorul cedent renunțase înainte de cesiune, nu se poate folosi de această ipotecă, cu toate că ea n'ar fi fost radiată, sau ar fi fost radiată mult mai târziu după cesiune⁽⁵⁾. Este adevărat că tribunalul din Tours a admis soluția contrară, pronunțându-se în favoarea cesionarului, sub cuvânt că acesta a fost amăgit în buna sa credință, socotind de existență o ipotecă care nu-și mai avea ființă; însă această sentință a fost, cu drept cuvânt, infirmată de Curtea din Orléans⁽⁶⁾.

Am văzut că soluția Curței din Orléans a fost admisă și de Curtea noastră de casație care, în motivele sale, constată lacuna regretabilă ce există în lege; și, în adevăr, la-

(1) Cpr. Pothier, *Hypothèques*, IX, 195; Persil, *Régime hypothécaire*, II, art. 2180, No. 23, p. 252. Cpr. L. 12 § 4, Dig., *Qui potiores in pignore, vel hypotheca habeantur*, 20, 4.

(2) Vezi Arntz, IV, 1915, și deciziile belgiene citate de acest autor.

(3) Cpr. T. Huc, XIV, 59, p. 70; Merignhac (profesor la Toulouse), nota în D. P. 90. 2. 153.

(4) Cas. rom. Bult. 1907, p. 308 urm. și *Dreptul* din 1908, No. 5 (cu observ. noastră).

(5) C. Orléans, D. P. 90. 2. 153; Sirey, 91. 2. 35.

(6) Vezi nota precedentă.

cună există, căci în materie ipotecară publicitatea trebuie să fie cât de mare. Sistemul legii este cu atât mai regretabil, cu cât un creditor de rea credință ar putea să cedeze o creanță la care el renunțase sau pe care o cedase mai înainte altuia, lăsând pe ultimul cesionar să creadă că el are o garanție, care în realitate nu mai există.

Necesitatea de a se modifica și completează art. 722 Pr. civ.

Art. 722 din Pr. civ., cerând transcrierea actelor prin care se renunță la o anticreză, la o servitute, la un drept de uzufruct sau de locuință, nimic nu eră mai natural decât de a se prescrie aceeaș publicitate în privința renunțării la privilegiu și ipotecei. Art. 722 Pr. civ. este deci incomplet și cată să fie completat în acest sens la prima ocazie⁽¹⁾.

2° Purgarea imobilului.

Privilegiile și ipotecele se mai sting încă, pe calea principală și directă, prin îndeplinirea formelor și condițiilor prescrise terțiilor detentori pentru purgarea imobilelor dobândite de ei. Cu toate acestea, purgarea trebuie mai mult considerată ca o îndrumare la liberarea imobilului decât ca o stingere reală a privilegiilor și ipotecilor, pentru că dacă ea stinge dreptul de urmărire sau de suită, nu tot astfel este în privința dreptului de preferință, care subzistă asupra prețului, până la plata creditorilor sau consemnarea prețului⁽²⁾.

Formalitățile purgării vor fi studiate *infra*, sub art. 1804 urm., p. 718 urm.

3° Prescripția.

Prescrierea ipotecei.

Ultima cauză de stingere a privilegiilor și ipotecilor, pe care o menționează art. 1800, este prescripția⁽³⁾. Este

(1) Lacuna strecurată în procedura revizuită la 1900 s'a strecurat și în proiectul pentru modificarea unor articole din procedura civilă (art. 787), elaborat de fostul ministru al justiției, D-l C. Stoicescu, proiect care a rămas baltă.

(2) André, *op. cit.*, 1126, p. 428; Aubry et Rau, III, § 293, *in fine*, p. 827, text și nota 22 (ed. a 5-a); P. Pont, *Idem*, II, 1240, p. 530 (ed. a 3-a); Benech, *Des droits de préférence en matière de purge des hypothèques légales*, p. 109 urm.—Vezi însă Martou, *op. cit.*, IV, 1343, p. 24 urm.

(3) Dacă ipoteca este stinsă prin prescripție, reînnoirea inscripției

vorba în specie de prescrierea ipotecei, iar nu a însăș obligației, pentrucă prescrierea obligației ar aduce stingerea privilegiilor și ipotecilor pe cale de consecință, iar nu pe calea principală. Pentru ca însăș ipoteca să fie prescrisă, trebuie să presupunem că imobilul a eșit din mânilor debitorului și că noul proprietar a prescris liberațiunea lui⁽¹⁾.

Prescrierea ipotecei nu poate fi invocată decât de acel care posedă actualmente imobilul grevat, pentrucă această prescripție este un mijloc de apărare pus la dispoziția terțiului detentor, urmărit prin acțiunea ipotecară⁽²⁾.

Persoanele
cari pot in-
voca pres-
cripția.

Privilegiile și ipotecile sunt deci supuse regulei generale, după care toate acțiunile se sting prin prescripție.

Termenul determinat de lege pentru prescrierea privilegiilor și ipotecilor diferă, după cum imobilul grevat se găsește în mânilor debitorului, sau în acele ale unui terțiu detentor. Dacă imobilul ipotecat a rămas în mânilor debitorului sau reprezentanților săi cu titlu universal, dreptul ipotecar se prescrie odată cu creanța al cărei accesoriu el este, în genere, prin treizeci de ani (art. 1890)⁽³⁾. În asemenea caz, nu există o prescripție specială a ipotecei, garanția existând atâta timp cât există și creanța, căci acțiunea ipotecară este subordonată acțiunii personale al cărei accesoriu ea este și a cărei soartă o urmează.

Termenul
prescripției.

Pentru ca acțiunea ipotecară să fie supusă unei prescripții speciale, trebuie ca imobilul să fi eșit din mânilor debitorului, căci numai atunci acțiunea reală se izolează și se emancipează de acțiunea personală în care ea se contopează⁽⁴⁾.

Cazul când
imobilul a eșit
din mânilor
debitorului.

Așa dar, cât timp imobilul grevat se găsește în mânilor

nu mai produce niciun efect, neputându-se conserva o ipotecă care legalmente nu mai există. Cas. rom. Bult. 1907, p. 1482.

⁽¹⁾ Cpr. Planiol, II, 3402.

⁽²⁾ Cpr. Trib. Lille, D. P. 1900. 2. 259. — Creditorii terțiului detentor ar putea și ei să invoace prescripția, însă numai în numele și locul acestui terțiu (art. 974). Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2180, No. 285.

⁽³⁾ Thiry, IV, 572, p. 495; André, *op. cit.*, 1130, p. 429; P. Pont, *op. cit.*, II, 1243. Cpr. Cas. rom. Bult. 1907, consid. dela p. 1484; C. Rouen, Sirey, 96. 2. 43.

⁽⁴⁾ Cpr. C. Gand, *Pasicrisie belge*, 91. 2. 411, decizie citată de Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, No. 364, p. 232.

debitorului, prescripția acțiunii reale sau ipotecare este aceea a acțiunii personale, adică a însăși creanței.

Ipoteca legală
a minorului.
Art. 1901.

Astfel, ipoteca legală a minorului se prescrie prin zece ani dela majoritate, pentrucă acțiunea minorului se prescrie prin același laps de timp, cu începere dela aceeaș epocă (art. 1901)⁽¹⁾.

Dacă creanța este de natură a fi prescrisă, de exemplu, prin treizeci de ani (art. 1890), un an (art. 1904), șase luni (art. 1903), etc., ipoteca se va stinge prin 30 de ani, un an, șase luni, etc.⁽²⁾.

Aceasta însemnează că, în asemenea cazuri, ipoteca se stinge pe cale de consecință, pentrucă însăși creanța este stinsă, caz prevăzut de art. 1800, 1°. Art. 1800, 4° mai repetă încă odată ceea ce eră prevăzut de art. 1800, 1°, spre a abrogă vechea regulă a dreptului anterior francez, împrumutată dela dreptul roman⁽³⁾, după care acțiunea personală se

(1) Cpr. Thiry, IV, 572, p. 495; André, *op. cit.*, 1133; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2254. Cpr. Cas. fr. Sirey, 1904. I. 219. Vezi în tom. II al *Coment. noastre*, p. 807 urm. (ed. a 2-a) explic. art. 1901, pe care legiuitorul nostru l-a transportat dela titlul tutelei la titlul prescripției.

(2) Cpr. Mourlon, III, 1671, și toți autorii.

Dacă este vorba de o creanță fără termen, productivă de dobânzi, sau de o rentă viageră (în privința rentelor perpetue, știm că ele nu există la noi, vezi *supră* p. 95 urm.), prescripția curge dela însăși data titlului. André, *op. cit.*, 1131.

Creanțe condiționale sau cu termen.
Controversă.

În ceea ce privește creanțele condiționale sau cu termen, prescripția n'ar începe a curge, după unii, decât dela îndeplinirea condiției sau ajungerea termenului la scadență (art. 1885). Astfel, pentru o creanță stipulată exigibilă după cinci ani, acțiunea personală va dură treizeci și cinci de ani dela data titlului. André, *op. cit.*, 1132, p. 429, 430; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2180, No. 385 urm. și deciziile citate acolo. — Vezi însă T. Huc, XIV, 66, *in fine*; Baudry et Loynes, *op. cit.*, IV, 2293—2295; Laurent, XXX, 394 și XXXII, 25 urm., 33; Beudant, *op. cit.*, II, 1103, p. 447; Aubry et Rau, II, § 213, p. 485, 486, nota 17, etc. Această controversă, pe care numai o semnalăm aci, va fi studiată *infră*, sub art. 1885, la titlul prescripției. Vezi asupra ei, Amiaud, *Etudes sur la prescription de l'hypothèque par le tiers détenteur*, p. 6 (Paris, 1880); Baudry et Tissier, *Prescription*, 394 urm., etc.

(3) Vezi L. 7, Cod, *De præscriptione triginta vel quadraginta annorum*, Cod, 7, 39 (lege cunoscută sub numele: *cum notis-*

prescrieă prin *treizeci* de ani, pe când acțiunea ipotecară nu se prescrieă decât prin *patruzeci* de ani, ipoteca rămânând un accesoriu al obligației naturale, care subzistă în urma stingerii acțiunii personale⁽¹⁾.

Unii asimilează cazul în care imobilul a rămas în posesiunea debitorului, acela în care, ipoteca fiind constituită pentru datoria altuia, acest imobil continuă a fi posedat de către constituitorul ipotecei⁽²⁾.

După alții, însă, acel care a constituit o ipotecă fără a se obligă personal, poate să invoace prescrierea ipotecei prin treizeci de ani, chiar dacă creditorul ar fi conservat acțiunea sa contra debitorului⁽³⁾.

Prescripția de 10—20 ani nu poate fi aplicată în specie, fiindcă această prescripție presupune un titlu transcris⁽⁴⁾.

Trecem acum la cazul când imobilul grevat se găsește în mâinile unui terțiu detentor.

Pentru cazul când imobilul grevat de privilegii sau ipotecei a trecut în mâna unui terțiu detentor, care nu este personal obligat la plata datoriei, art. 1800, 4° § 2 dispune că prescripția este câștigată în folosul lui prin expirarea timpului determinat pentru prescrierea proprietății, adăogând că, în caz când terțul detentor a început a stăpâni în baza unui titlu, prescripția nu începe a curge în favoarea lui decât din ziua când el s'a înscris în registrele tribunalului ca nou proprietar⁽⁵⁾.

simi, pentrucă începe prin aceste cuvinte). Vezi asupra acestei legi, pe care în vechiul drept francez o admiteau toate parlamentele, afară de acel din Toulouse, Troplong, *Privil. et hypothèques*, IV, 875, 876. Mai vezi Glasson, *Revue pratique de droit français*, tom. 36, anul 1873, p. 187—189, No. 106—109.

(1) Vezi Thiry, IV, 572, p. 495; Beudant, *op. cit.*, II, 1094; Mourlon, III, 1671; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2254; P. Pont, *Idem*, II, 1242; Martou, *Idem*, IV, 1345; Troplong, *Idem*, IV, 877; Glasson, *op. cit.*, *Revue pratique*, tom. 36, p. 198, No. 120.

(2) Vezi Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2276; Thézard, *Idem*, 248, etc.

(3) Aubry et Rau, III, § 293, p. 824, text și nota 16; Laurent, XXXI, 391; Glasson, *Revue pratique de droit français*, tom. 36, anul 1873, p. 225, No. 152, etc.

(4) Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 824; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2180, No. 298.

(5) Cpr. Cas. rom. Bult. 1907, consid. dela p. 1484.

Aceasta însemnează că prescripția este dobândită în folosul terțiului prin treizeci de ani, din ziua în care el a luat posesiunea imobilului, în virtutea acestei posesiuni, fără ca el să aibă nevoie de vreun titlu⁽¹⁾.

Art. 1895
urm.

Dacă terțiul a dobândit imobilul grevat cu bună credință și cu un titlu just (*justa causa*) (art. 1895 urm.), ipoteca se va prescrie prin zece sau douăzeci ani, cu începere dela transcrierea titlului de achiziție⁽²⁾.

Buna credință.

Este suficient că buna credință să fi existat în mo-

(1) André, *op. cit.*, 1138; Baudry et Loynes, *Idem*, III, 2279, 2290; Planiol, II, 2403; Mourlon, III, 1672; Aubry et Rau, III, § 293, p. 819; T. Hue, XIV, 63; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2180, No. 316—318.

(2) André, *op. cit.*, 1139; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2282 urm.; Planiol, II, 3404; Mourlon, III, 1672; T. Hue, XIV, 63; Aubry et Rau, *loco supra cit.*, etc. Art. 108, 5° din legea ipotecară belgiană n'a mai admis uzucapiunea de 10 sau 20 de ani, ci numai prescripția de 30 de ani, pentru că grație publicității, terțiul nu va fi niciodată de bună credință, el fiind presupus că a cunoscut existența ipotecei. Cpr. Thiry, IV, 572, p. 495, 496; Laurent, XXXI, 388; Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 365, p. 232, etc.

Cum se calculează termenul de 10 sau 20 de ani.

Prescrierea ipotecei, fiind îndreptată contra creditorului ipotecar, iar nu contra proprietarului imobilului grevat, de aici rezultă că pentru calcularea termenului de zece sau douăzeci de ani, se va avea în vedere domiciliul creditorului ipotecar. Astfel, prescripția ipotecei se va îndeplini prin zece ani, dacă în acest timp creditorul și-a avut domiciliul său în resortul Curței de apel, în care se găsește situat imobilul grevat, și prin douăzeci de ani, dacă creditorul a fost domiciliat în afară de acest resort. Dacă creditorul și-a avut domiciliul său când în resortul Curței de apel al imobilului grevat, când în afară de acest resort, fiecare an de absență se va socoti, pentru termenul de zece ani, ca o jumătate de an de prezență. Dacă din mai mulți coproprietari ai unei creanțe ipotecare, unii au domiciliat în resortul Curței de apel al imobilului ipotecat, iar alții în afară de acest resort, prescripția se va îndeplini prin zece ani în privința celor dintâi, pentru partea lor, și prin douăzeci de ani în privința celor de al doilea. Cpr. André, *op. cit.*, 1144; Aubry et Rau, III, § 293, p. 823; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2289; Beudant, *op. cit.*, II, p. 443, nota 2; Thézard, *Idem*, 250; Guillouard, IV, 1929; P. Pont, *Idem*, II, 1254; Colmet de Santerre, IX, 164 *bis*, X; Planiol, II, 3406; Massé-Vergé, V, § 831, p. 256, nota 4; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2180, No. 363 urm.

mentul achiziției (art. 1898 § 2)⁽¹⁾, buna credință fiind presupusă în favoarea terțiului detentor, până când creditorii ipotecari vor dovedi, prin orice mijloace, reaua lui credință⁽²⁾.

Buna credință consistă, în această materie, în necunoștința sarcinilor ipotecare cu care imobilul dobândit eră grevat⁽³⁾, ceea ce dovedește o neglijență din partea terțiului achizitor, căci dacă el ar fi consultat registrele înainte de a dobândi imobilul, ar fi luat cunoștință de sarcinile care-l grevau.

In ce consistă buna credință.

Astfel, terțiul se va considera de rea credință când el a cunoscut sau a avut posibilitatea de a cunoaște existența sarcinilor ipotecare, fie printr'o declarație expresă prevăzută în titlul său, fie în alt mod, după împrejurări și aprecierea judecătorilor; căci chestiunea de a se ști dacă există sau nu bună credință este o chestie de fapt, iar nu de drept⁽⁴⁾.

Chestie de fapt.

Se decide, în genere, că terțiul trebuie să fie de bună credință nu numai în privința existenței ipotecei, dar și în privința proprietății, adică ca terțiul detentor să fi crezut că a dobândit imobilul dela adevăratul lui proprietar⁽⁵⁾.

Buna credință în privința proprietății imobilului. Controversă.

(1) Aubry et Rau, III, § 293, p. 820; Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, II, § 263, p. 173, nota 4 (ed. Crome, 1894); André *op. cit.*, 1140; Troplong, *op. cit.*, IV, 879; P. Pont, *Idem*, II, 1250; T. Huc, XIV, 63; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2180, No. 343, etc.

(2) André, *op. cit.*, 1140; T. Huc, XIV, 63; Planiol, II, 3407; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2288, etc.

(3) Vezi Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2284 urm.; André, *op. cit.*, 1141. Cpr. C. Agen, D. P. 95. 2. 369; Sirey, 97. 2. 19.

(4) Cpr. Thézard, *op. cit.*, 249; P. Pont, *op. cit.*, II, 1250, p. 536 (ed. a 3-a); Massé-Vergé, V, § 831, p. 256, nota 4, *in medio*; Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, II, § 263, p. 173, nota 4, *in medio* (ed. Crome, 1894). — Existența unei inscripții asupra imobilului dobândit de terțiu, în momentul vânzării, nu face numai decât ca terțiul să fie considerat de rea credință, căci se poate foarte bine întâmpla ca o inscripție să figureze asupra unui imobil, cu toate că creanța ipotecară a fost plătită. P. Pont, *loco cit.*; André, *op. cit.*, 1141, p. 432; Troplong, *Idem*, IV, 881, etc.

(5) Aubry et Rau, III, § 293, p. 820, nota 5 bis; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2287; Colmet de Santerre, IX, 164 bis VIII; Leroux de Bretagne, *Nouv. tr. de la prescription*, II, 956. — *Contră*: Thézard, *op. cit.*, 250. Vezi și Zachariæ, *Handbuch des*

Intreruperea prescripției. Prescrierea acțiunii ipotecare este supusă regulilor prescripției în genere, creditorul putând s'o întrerupă conform dreptului comun⁽¹⁾.

Art. 1864. Intreruperea naturală se produce atunci când detentorul imobilului ipotecat este lipsit, în curs mai mult de un an, de folosința acestui imobil (art. 1864, 1°).

Art. 1865. Incât privește întreruperea civilă, se va aplică dispoziția art. 1865.

Trebue însă să observăm că inscripțiile luate de creditor nu întrerup cursul prescripției stabilite în favoarea debitorului sau unui terțiu detentor (art. 1800 § ultim)⁽²⁾. Această soluție este conformă principiilor generale; întreruperea prescripției nerezultând, în adevăr, decât din acte aduse la cunoștința persoanei care urmează a fi împiedicată de a prescrie, inscripțiile sunt luate fără concursul debitorului și a terțiului detentor, și în neștiința lor⁽³⁾.

Art. 1876. Incât privește suspendarea cursului prescripției, se vor aplica, de asemenea, regulile dreptului comun, așa că prescripția ipotecei va fi suspendată prin starea de minoritate sau interdicție a creditorului ipotecar (art. 1876)⁽⁴⁾, prescripția ipotecei fiind independentă de cea a proprietății⁽⁵⁾.

Art. 1877. Prescripția curge contra femeii măritate pentru ipoteca ce ea ar avea asupra bunurilor unui terțiu. Bărbatul va veghea, în adevăr, la conservarea drepturilor sale, ea având capacitatea de a interveni însăși (art. 1877)⁽⁶⁾.

françaischen Civilrechts, II, § 293, p. 192, n. 4 (ed. *Anschütz*).

(1) Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 366, p. 233; Baudry et Loynes, III, 2296 urm.; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2180, No. 429 urm.

(2) Cpr. Cas. rom. Bult. 1907, p. 1482. — Intreruperea prescripției, neputându-se întinde dela o persoană la alta (art. 1866), de aci rezultă că, deși după art. 1873 C. civil, întreruperea prescripției făcută debitorului principal are efect și în contra fidejursorului, totuși această dispoziție excepțională nu poate fi întinsă prin analogie și terțiului detentor al imobilului ipotecat, știut fiind că excepțiile sunt de cea mai strictă interpretare. Cas. rom. Bult. *loco supra cit.*

(3) Lemaire-Boseret, *op. cit.*, 366, p. 233.

(4) Beudant, *op. cit.*, II, 1103, p. 446.

(5) Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2180, No. 412 urm., și autoritățile citate acolo.

(6) Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2180, No. 417 și art. 2254, No. 1 urm.

Prescripția necurgând însă contra femeii pentru ipoteca legală pe care ea o are contra bărbatului, terțiul detentor nu va putea prescrie contra ei, în timpul căsătoriei, pentru că în asemenea caz, acțiunea femeii s'ar resfrânge contra bărbatului ei (art. 1880) ⁽¹⁾.

Art. 1880.

Acestea sunt cauzele de stingere ale privilegiilor și ipotecelor prevăzute de art. 1800. Pe lângă aceste cauze mai sunt și altele, cari rezultă din dreptul comun și pe care le vom vedea mai la vale.

Singura chestiune, ce ne-a mai rămas de discutat, este aceea de a se ști dacă prescripția particulară statornicită de art. 1800, în folosul terțiului detentor, este o prescripție achizitivă sau liberatorie.

Caracterul
prescripției
statornicite de
art. 1800.
Controversă.

După un sistem, prescrierea ipotecei, cu toate că este liberatorie sau extinctivă prin natura sa, totuși cere, ca și uzucapiunea, condițiile unei posesiuni întrunind caracterele cerute de art. 1847 urm. ⁽²⁾.

După un alt sistem, care se întemeiază mai cu samă pe vechiul drept francez ⁽³⁾, ar fi vorba în specie de o prescripție achizitivă a libertății fondului (*usucapio libertatis*), sau a desmembrării proprietății, pe care creditorii ipotecari o rețin ⁽⁴⁾.

(1) Aubry et Rau, III, § 293, p. 822, 823, nota 10 (ed. a 5-a); Dalloz, *op. și loco cit.*, No. 419 urm.

Incât privește facultatea ce are terțiul detentor de a uni posesiunea sa cu cea a autorului său (art. 1860), vezi Dalloz, *op. și loco cit.*, No. 399 urm. — Curtea din Rouen a decis că terțiul detentor al unui imobil ipotecat nu poate, spre a completa prescripția ipotecei rezultând din posesiunea sa, să adauge prescripția liberatorie care a curs în folosul debitorului personal, autorul său, aceste două prescripții neavând acelaș caracter, cea de a doua fiind independentă de orice posesiune. D. P. 95. 2. 209 (cu nota lui P. Dupuich); Sirey, 96. 2. 43 (cu nota lui O. Dalambert, consilier la Curtea din Rouen).

Art. 1860.

(2) Aubry et Rau, III, § 293, p. 819; Beudant, II, 1098, p. 443, text și nota 1; Planiol, II, 3408, etc.

(3) Cpr. Pothier, *Hypothèques*, IX, 203, 204.

(4) Cpr. Baudry et Loynes, III, 2274; P. Pont *op. cit.*, *Idem*, II, 1248, p. 535 (ed. a 3-a); Guillouard, *Idem*, IV, 1919; Martou, *Idem*, IV, 1351; Laurent, XXXI, 389 urm.; T. Hue, XIV, 62; Colmet de Santerre, IX, 164 *bis* II. Vezi și C. Rouen, D. P. 95. 2. 209; Sirey, 96. 2. 41, etc.

Cauzele de stingere ale privilegiilor și ipotecilor cari rezultă din dreptul comun.

Perdere a imobilului ipotecat. 1° O cauză de stingere a privilegiilor și ipotecilor este pierderea totală⁽¹⁾ a imobilului grevat⁽²⁾.

Astfel s'a decis, cu drept cuvânt, că pierderea unui vas, întâmplată prin cufundarea lui, atrage pierderea privilegiului sau ipotecei de care eră grevat acest vas⁽³⁾.

Distrugerea prin incendiu a imobilului ipotecat. Dacă imobilul ipotecat a perit prin incendiu, ipoteca subzistă asupra terenului⁽⁴⁾. Ea nu se poate însă exercita asupra materialului imobilului distrus, chiar dacă ar fi destinat la reconstruirea lui, pentru că aceste materiale sunt lucruri mobile⁽⁵⁾.

Art. 1777. Dacă casa distrusă prin foc a fost reconstruită, ipoteca își reia naștere, ca și cum n'ar fi încetat niciodată (art. 1777)⁽⁶⁾.

În caz de pierdere totală, ipoteca nu se transportă însă asupra noului obiect care a înlocuit pe acel vechiu⁽⁷⁾.

Art. 1721. Dacă lucrul ipotecat și distrus eră asigurat în contra incendiului sau altui caz fortuit, suma datorită de societatea de asigurare este afectată la plata creanțelor privilegiate și ipotecare, dacă n'a fost întrebuințată la repararea lucrului asigurat (art. 1721).

Perdere parțială.

(1) Dacă pierderea este parțială, ipoteca subzistă pe ceea ce a rămas din imobilul grevat. Thézard, *op. cit.*, 255; Dalloz, *op. cit.*, art. 2180, No. 522, 523.

(2) André, *op. cit.*, 1171; Aubry et Rau, III, § 292, p. 815; Thiry, IV, 572, 8°, p. 496; Planiol, II, 2413; T. Huc, XIV, 69, și toți autorii.

(3) Cas. fr. D. P. 88. 1. 479; T. Huc, XIV, 69, p. 84.

(4) T. Huc, XIV, 69; Thézard, *op. cit.*, 255; Persil, *Régime hypothécaire*, II, art. 2180, p. 245, No. 7. „*Domus pignori data exusta est, eamque aream emit Lucius Titus: ... Paulus respondit, pignoris persecutionem perseverare*“ (L. 29, § 2, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1).

(5) T. Huc, *loco supra cit.*; Persil, *op. și loco cit.*, p. 245, No. 8; Troplong, *op. cit.*, II, 889; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2180, No. 526; P. Pont, *op. cit.*, II, 1224.

(6) Dalloz, *op. și loco cit.*, No. 527; Persil, *op. și loco cit.*, p. 246, No. 8; Troplong, *op. cit.*, II, 889, *in fine*. Cpr. L. 29, § 2, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1.

(7) T. Huc, *loco cit.*, p. 84, 85; Guillaouard, *op. cit.*, IV, 1900; C. Paris, *Pand. Périod.* 91. 2. 162; D. P. 91. 2. 368, etc.

Dacă s'a ipotecat un drept de uzufruct (art. 1750, 2°), ipoteca se stinge prin încetarea uzufructului⁽¹⁾. „*Sicut re corporali extincta, ita et usufructu extincto, pignus hypothecae perit*“⁽²⁾.

Ipotecarea unui uzufruct imobiliar. Art. 1750, 2°.

2° Scoaterea imobilului din comerț, de exemplu, prin expropriere pentru cauză de utilitate publică, încă este o cauză de încetare sau stingere a privilegiilor și ipotecilor, rămânând recursul creditorilor asupra prețului sau despăgubirii care înlocuiește imobilul⁽³⁾.

Scoaterea imobilului ipotecat din comerț.

Ipoteca conferită de un proprietar ale cărui drepturi sunt supuse rezoluțiunii, cade prin rezolvirea dreptului său de proprietate (art. 1770). *Resoluto jure dantis, resolvitur jus accipientis*⁽⁴⁾.

Rezolvirea dreptului proprietarului.

Astfel, rezolvirea vânzării pentru neplata prețului aduce desființarea ipotecei constituită de cumpărător; ipoteca constituită de donatar este desființată prin revocarea donațiunii pentru inexecutare de sarcini, survenire de copii, reîntoarcere convențională, etc.⁽⁵⁾.

Rezolvirea vânzării p. neplata prețului, etc.

Ipoteca constituită în timpul indiviziunii, asupra lucrului comun, de către un comostenitor sau coproprietar, cade prin efectul împărțelei, de câteori imobilul grevat nu este cuprins în lotul constitutorului ipotecei⁽⁶⁾.

Soarta ipotecei constituită în timpul indiviziunii.

Incât privește validitatea sau nevaliditatea ipotecilor constituite de către un moștenitor aparent (chestie foarte controversată), vezi *suprà*, p. 578 urm.

Moștenitorul aparent.

(1) Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2180, No. 538 urm. — Vezi în privința diferitelor cauze de stingere ale uzufructului, tom. III, partea 1-a, al Coment. noastre, p. 543 urm. (ed. a 2-a).

(2) L. 8, Pr., Dig., *Quibus modis pignus, etc.* 20, 6.

(3) Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2180, No. 553 urm.

(4) Persil, *op. cit.*, II, art. 2180, p. 246, No. 10; André, *op. cit.*, 1175 urm.; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2180, No. 567 urm. Vezi și *suprà*, p. 586.

(5) André, *op. cit.*, 1176, 1177. — Revocarea unei donațiuni pentru ingratitudine lasă însă să subziste ipotecile înființate înainte de acțiunea în revocare. André, *op. cit.*, 1180; Laurent, XIII, 37 urm., și XXXI, 403, etc. Vezi și p. 586, nota 5. Mai vezi încă o excepție dela regula *resoluto jure dantis*, admisă în materie de absență prin art. 117 C. civil. Cpr. Persil, *op. cit.*, II, art. 2180, No. 247, p. 11 (ed. din 1833).

(6) André, *op. cit.*, 1179; Laurent, XXXI, 403; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2180, No. 577. Vezi și *suprà*, p. 556, 557 și 576.

Consolidare
sau confu-
ziune. Con-
troversă.

Consolidarea sau confuziunea, adică întrunirea asupra aceluiaș cap a calităților de creditor ipotecar și de proprietar al imobilului ipotecat aduce, după unii, stingerea privilegiilor și ipotecilor existente asupra acestui imobil, când ea este irevocabilă, pentrucă: *Nemini res sua servit* ⁽¹⁾.

Art. 1788.

Ipoteca se mai stinge încă, în mod parțial, prin reducerea ei, fie de bună voe, fie pronunțată de justiție (art. 1788).

În fine, creditorul este decăzut din dreptul său ipotecar, atunci când nu-și ia inscripția sa în timp util ⁽²⁾, etc.

Cât pentru nereînnoirea inscripției ipotecare în termenul prescris de art. 1786, ea nu aduce stingerea ipotecei, ci numai pierderea rangului ipotecar. (Vezi *suprà*, p. 629 urm).

Falimentul
sau deschide-
rea succesiu-
nei debito-
rului.

Falimentul sau deschiderea succesiunii debitorului nu este o cauză de stingere a privilegiilor sau ipotecilor, căci art. 1780, pe care l-am explicat *suprà*, p. 612 urm., fixează numai un termen în urma expirării căruia inscripția nu mai poate fi luată. În asemenea caz, ipoteca n'a existat decât în mod imperfect. Ea nu se stinge însă, ci este numai menită a nu-și produce efectele sale, pentrucă nu s'a manifestat față de terții în mod util ⁽³⁾.

CAPITOLUL VIII

Despre modul de a purgă proprietățile de privilegii și ipoteci.

Scopul pur-
gării.

În materie de privilegii și ipoteci, cuvântul *purgă* sau *purgare* ⁽⁴⁾ indică ideea unui mijloc menit de a face să dis-

(1) Laurent, XXXI, 404; Mourlon, III, 1679; Thiry, IV, 572, *in fine*, p. 496; Massé-Vergé, V, § 830, p. 255. — Vezi însă Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2268; P. Pont, *Idem*, II, 1223; Planiol, II, 3417. Cpr. Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2180. No. 579 urm.

(2) André, *op. cit.*, 1183, p. 443.

(3) Cpr. T. Hue, XIV, 52, p. 66; Martou, *op. cit.*, IV, 1866; Laurent, XXXI, 882, etc.

(4) Cuvântul *purgă*, împrumutat dela medicină, înseamnă *curățire*. Ipoteca fiind considerată ca un viciu, ca un rău sau ca o boală care afectează imobilul, operația de care este vorba (purgarea) face să înceteze acest rău. Vezi Boissonade, *Projet de code civil pour l'empire du Japon*, IV, p. 482,

pară privilegiile și ipotecile cari grevează un imobil. Legea a organizat, în adevăr, purga în interesul circulației bunurilor, spre a conferi terțiului achizitor de imobile grevate mijlocul de a păstra imobilul dobândit, fără a plăti pe toți creditorii ipotecari, sau fără a fi expropriat. Acest mijloc este legitim, cu toată critica ce i s'a adus, fiindcă terțiul nu datorește creanțele ipotecare decât în calitate de detentor, fără a fi personal obligat, și fără a fi participat la constituirea ipotecei⁽¹⁾.

Nimene neputând să transmită, după cum știm, mai multe drepturi decât are el însuș⁽²⁾, de aici rezultă că acel care transmite altuia un imobil grevat de privilegii și ipoteci îl transmite cu sarcinile cu cari acest imobil este grevat. Aceasta rezultă din art. 1803. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text, care ar fi trebuit să figureze la titlul vânzării⁽³⁾.

Art. 1803.—Transcripțiunea preserisă prin art. 1801 transmite dobânditorului drepturile ce înstrăinătorul are asupra proprietății imobilului, *dar cu privilegiile și ipotecile cu cari imobilul eră însărcinat.* (Art. 644, 971, 1295 § 2, 1740, 1770, 1790 urm., 1801, 1810 C. civ. Art. 565 Pr. civ. Art. 2182 C. fr. Art. 109 L. ipotec. belgiană din 1851)⁽⁴⁾.

Terțiul dobânditor al unui imobil grevat de privilegii sau ipoteci, care se vede urmărit de către creditorii privilegiati sau ipotecari, poate să înlătore exproprierea imobilului, plătind pe toți creditorii inșiși, sau delăsând imobilul

Mijloacele la cari poate să recurgă terțiul detentor urmărit.

No. 508. Vezi asupra acestei materii, O. Dalambert, *Traité historique et pratique de la purge des privilèges et hypothèques* (Paris, 1891, ed. a 2-a).

⁽¹⁾ Vezi Vigié, *Cours élément. de droit civil français*, III, 1499.

⁽²⁾ Vezi *suprà*, p. 551 și 585.

⁽³⁾ Cpr. Troplong, *Privil. et hypothèques*, IV, 915.

⁽⁴⁾ Textul corespunzător fr. zice că simpla transcriere a titlurilor tranzlative de proprietate în registre nu purghează privilegiile și ipotecile stabilite asupra imobilelor, iar textul belgian (art. 109) zice că cedentul nu transmite dobânditorului decât proprietatea și drepturile ce are el însuș asupra lucrului cedat. Transcrierea nu purghează, în adevăr, ci este numai o măsură preliminară, care conduce la purgare prin îndeplinirea formalităților mai jos expuse. Cpr. Troplong, *op. cit.*, IV, 914.

Deoseb. de redacție de C. fr. și L. belgiană.

(art. 1792). Plata presupune însă că prețul, cu care el a cumpărat imobilul, este mai mic sau cel puțin egal cu sarcinile ce afectează imobilul, căci nimene nu va consimți, de bună-samă, a cumpăra un imobil cu perspectiva de a plăti sarcinile acestui imobil, atunci când aceste sarcini sunt superioare prețului dat de dânsul.

Interesul și
scopul pur-
gării.

Cât pentru delăsarea imobilului, ea n'ar fi de asemenea de niciun folos practic, în caz când imobilul cumpărat ar fi grevat peste valoarea sa, căci nimene n'ar consimți a cumpăra în asemenea condiții un imobil spre a-l abandonă a doua zi. Pentru ca imobilele grevate peste valoarea lor reală să nu fie astfel scoase din comerț, ci să poată, din contra, găsi cumpărători, legea a instituit purga ipotecară, prin care dobânditorul unui imobil grevat de privilegii sau ipoteci, poate să libereze sau să *curățe*, după expresia lui Loysel ⁽¹⁾, imobilul de aceste sarcini, fără a plăti integral pe creditorii înscriși și fără a recurge la procedura delăsării.

Definiție.

Purga este deci un beneficiu și o facultate, acordate de lege achizitorului unui imobil grevat de privilegii sau ipoteci, spre a se putea liberă de sarcinile ce apasă asupra acestui imobil ⁽²⁾, și care consistă în oferta făcută creditorilor de a plăti aceste sarcini până la concurența prețului său de achiziție, sau până la valoarea la care imobilul este prețluit, dacă imobilul a fost dobândit cu titlu gratuit, fără a se distinge între datoriile exigibile și acele neexigibile (art. 1805).

Cu alte cuvinte, terțiul achizitor al imobilului grevat, zice creditorilor acestui imobil: Am cumpărat acest imobil cu 50000 lei, sau acest imobil, pe care l-am dobândit cu titlu gratuit, valorează 60000 lei; mă ofer să vă plătesc, după rangul fiecăruia, prețul ce am dat pe imobilul în chestiune, sau valoarea lui.

Dacă prețul sau valoarea oferită de terțiu este acceptată de creditorii, el va face plata în mâinile lor, sau va depune suma la casa de consemnații, și imobilul va fi purgat (curățit) de toate sarcinile sale. Dacă creditorii vor socoti că prețul sau

(1) „*Un décret nettoie toutes hypothèques et droits, fors les censuels et féodaux*“, zice acest jurisconsult (*Institutes coutumières*, II, regula 15, p. 246, No. 904 (ed. Dupin et Laboulaye din 1846). Cpr. Planiol, II, 1568.

(2) Cpr. Cas. rom. Bult. 1895, consid. dela p. 1146.

valoarea oferită este inferioară valorii reale a imobilului, ei vor refuza oferta făcută de terții și imobilul va fi scos la licitație, iar prețul cu care adjudecatorul îl va cumpăra se va distribui creditorilor, și imobilul va fi iarăși curățit de sarcinile sale (art. 1806 urm. 565 C. civ., Pr. civ.). Purga rezultă, în acest din urmă caz, din adjudecare, sau mai bine zis din transcrierea ordonanței de adjudecare⁽¹⁾.

Purga având de scop ștergerea privilegiilor și ipotecilor conservate în mod regulat, are de rezultat consolidarea proprietății și punerea ei la adăpost de pericolele evicțiunii la care este expusă prin acțiunea ipotecară⁽²⁾.

Purga aduce foloase necontestate atât terților achiziitori de imobile grevate, cât și debitorului. Cu toate acestea, ea nu este admisă în unele legiuri străine, de exemplu: în cea germană și în altele⁽³⁾, și unii autori o critică⁽⁴⁾, fiindcă mai ales în momente de criză, în care valoarea imobilelor este depreciată, ea poate să aducă o atingere drepturilor creditorilor. Apoi, aceștia nu pot, în principiu, fi despoziți în contra voinței lor.

Această instituție își are origina sa în cutumele dreptului vechiu francez, unde decretul voluntar, exproprierea silită urmărită de creditor, cum s'ar zice astăzi⁽⁵⁾, eră, după

Rezultatul
purgărei.

Dr. străin.
Critica pur-
gărei.

Origina pur-
gărei. Dr. ve-
chiu fr.

(1) Beudant, *Sûretés personnelles et réelles*, II, 942, p. 343.

(2) Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, III, 2317.

(3) Vezi Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, p. 550, nota 1 (ed. a 3-a). — Codul italian admite purga aproape în aceleași condiții ca și în codul francez (art. 2040—2053 C. italian).

(4) Vezi, între alții, Acollas, *Manuel de droit civil*, III, p. 811, nota 1 (ed. a 2-a). — Vezi însă Planiol, II, 3278 și Beudant, II, 943, 944, cari deși recunosc oarecari inconveniente ale purgărei, totuși admit necesitatea ei, mai ales pentru rațiuni economice. Mai vezi în privința foloaselor instituției purgărei, Laurent, XXXI, 415; Guillouard, *op. cit.*, IV, 1947; P. Pont, *Idem*, II, 1266; Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 375, p. 237; Vigié, III, 1497, etc.

(5) Acest decret, care nu eră decât ordonanța ce autoriză vânzarea publică, dând însă loc la multe cheltuieli (*), un edict al lui Ludovic al XV-lea din Iunie 1771 l-a înlocuit prin opozițiile sau scrisorile de ratificare (*les oppositions ou lettres de ratification*), asupra cărora vezi Troplong, *Privil. et hypothèques*,

(*) „L'immeuble passait net à l'acquéreur, mais le prix demeurait aux mains des gens de justice“, zice un autor. Vezi Planiol, II, 3280.

expresia lui Loyseau, de o foarte mare utilitate pentru purgarea ipotecilor.

Dr. roman.

Punctul de plecare al instituției purgării se găsește într-o constituție a împăraților Dioclețian și Maximian, care, în vânzările publice ce se făceau sub autoritatea magistratului⁽¹⁾, consideră ca o renunțare tacită la ipotecă (*remissio pignoris*), abținerea creditorului de a nu-și exercită acțiunea sa ipotecară, cu toate că cunoștea urmărirea din aflatele ei (*programmata admonitus*)⁽²⁾.

Iată textul acestei constituții celebre: „*Si eo tempore, quo prædium distrahebatur, programmata admoniti creditores, cum præsentibus essent, jus suum executi non sunt: possunt videri obligationem pignoris amisisse*“⁽³⁾.

Dr. nostru anterior.

Acest sistem era admis, și în dreptul vechiu al Moldovei, în care, în privința vânzării lucrurilor nemișcătoare, se făceau publicații, și dacă, în lăuntru termenelor acestor publicații nu se ivea nimene cu pretenție asupra imobilului vândut, orice pretenții s'ar fi ivit mai în urmă nu se țineau în samă. Iată, în adevăr, cum se exprimă, în această privință, art. 8 din sobornicescul hrisov dela 1785, modificat sub Mihail Sturdza de obșteasca obișnuită adunare la 1839:

„Dacă în termenul publicației de șase luni, nu se va arăta nimene cu cerere de răscumpărare din acei cu dritul protimisului, nici se va ivi o osebită pretenție în orice chip asupra lucrului vândut, atunci instanța competentă va întări vânzarea aceea, ca să rămăe statornică, și când după trecerea unui asemenea termen s'ar ivi cerere de protimis, sau orice altă pretenție din partea acelor de față, sau după trecerea de trei ani din partea acelor de peste hotar, să nu se ție în samă niște așa cereri și pretenții, nici acelor de față, nici acelor de peste hotar“⁽⁴⁾.

II, 563; Baudry et Loynes, *Idem*, III, 2322; Beudant, *Idem*, II, 944, p. 345; Planiol, II, 3281, etc. Aceasta este origina purgării, care a trecut în legile din 9 Messidor anul al III-lea și din 11 Brumariu anul al VII-lea, iar de acolo în codul civil actual.

- (1) Romanii nu aveau, în adevăr, niciun sistem organizat pentru purgarea ipotecilor constituite asupra bunurilor vândute de bună voe, ci numai asupra acelor vândute prin licitație publică. Vezi Troplong, *Privil. et hypothèques*, IV, 892 și 905.
- (2) Cpr. Planiol, II, 3279; Troplong, *op. cit.*, IV, 892 și 905.
- (3) L. 6, Cod, *De remissione pignoris*, 8, 26.
- (4) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 669. Vezi și codul lui

Aceste considerații istorice odată expuse, trecem acum. la expunerea principiilor cari cârmuesc purga în dreptul actual.

Vom transcrie mai întâiu textele respective și apoi ne vom încerca a le explica.

Art. 1804. — Dacă noul proprietar voește a fi apărat de urmărirea autorizată prin capitolul VI al prezentului titlu, este ținut, în cursul unei dela transcripțiunea actului de transmisiune a proprietății⁽¹⁾, de a notifica creditorilor, la domiciliul ce și-au ales când au luat inscripțiunile ipotecare:

1° Contractul de dobândirea imobilului;

2° Un certificat de transcrierea lui;

3° O tabelă în trei coloane, din care cea dintâiu va cuprinde data ipotecilor și cea a inscripțiunilor; cea de a doua, numele creditorilor și cea de a treia, sumele creanțelor înscrise. (Art. 1115, 1769 urm., 1780 urm., 1790 urm., 1800, 1805 urm., 1813, 1816 C. civ. Art. 691 C. com. Art. 2183 C. fr. Art. 110 L. ipotec. belgiană din 1851).

Art. 1805. — Noul proprietar va declara prin acea notificare că este gata a plăti îndată datoriile și sarcinile ipotecare, numai până la concurența prețului stipulat prin actul de înstrăinare, sau până la valoarea la care va prețui imobilul, dacă este dăruit, fără distincțiune între datoriile exigibile, sau neexigibile. (Art. 813 urm., 1023, 1791 urm., 1804 C. civ. Art. 2184 C. fr.).

Art. 1806. — După ce noul proprietar a făcut notificarea prescrisă în termenul defipt prin art. 1804, și dacă prețul stipulat nu poate acoperi toate datoriile privilegiate și ipotecare, orice creditor al cărui titlu este înscris, poate cere punerea imobilului în vânzare prin licitațiune publică, cu îndatorire:

Andr. Donici (capit. 11, § 7), unde se zice, de asemenea: „Pentru vânzări de lucruri nemișcătoare, pe larg arată hotărîrea ce s'au făcut cu sfatul deobște la 1785, Decembrie în 28, ca să se urmeze făcându-se publicații în șese luni de zile, întru care vreme neeșind nimene din rudenii sau răzeși ca să cumpere, apoi să dea mărturie dregătorii ținutului, după care să întărească dela Divan vânzarea, ca să fie statornică, și pentru cei de față, după ce va trece vadeaua de șese luni, de se vor sculă cu jalobe, să nu le să ție în samă, iar pentru cei depărtați, până în cinci ani“. Vezi și anexa dela finele codului Calimach: *despre licitație (mezat), după obiceiul pă-mântului.*

C. Andr. Do-
nici.

(1) După textul fr. și acel belgian, noul proprietar trebuie să facă notificarea de care se vorbește în acest text, cel târziu în termen de o lună dela prima somație ce primește din partea creditorilor.

Deoseb. de
redacție de
C. fr.

1° De a comunica această cerere noului proprietar în curs de patruzeci zile dela notificarea ce acesta i-a făcut;

2° De a se supune a suî preţul imobilului cu a zecea parte mai mult peste preţul stipulat în actul de înstrăinare.

Toate acestea se vor comunica, după cererea înscrisă a creditorului, atât noului proprietar cât şi înstrăinătorului imobilului, prin tribunalul unde s'a făcut transcripţiunea actului de înstrăinare a imobilului.

Toate acestea sub pedeapsă de nulitate. (Art. 1804, 1808 urm., 1813 C. civ. Art. 496 urm., 547 urm., 722 Pr. civ. Art. 2185 C. fr. Art. 115 L. ipotec. belgiană din 1851).

Art. 1807. — Dacă creditorii nu vor cere punerea în licitaţiune în termenul şi cu formele prescrise în art. precedent, valoarea imobilului va rămâne definitiv desfiptă la preţul stipulat prin contract, sau la suma estimaţiunei, în caz de donaţiune, şi noul proprietar va rămâne liberat de orice privilegiu şi ipotecă, plătind preţul creditorilor după ordinea inscripţiunei lor, sau depunându-l la casa de depuneri şi consemnaţiuni. (Art. 1115, 1116, 1311, 1800, 1806 C. civ. Art. 604 urm. Pr. civ. Art. 2186 C. fr. Art. 116 L. ipotec. belgiană din 1851).

Art. 1808. — În caz de revânzare, ea se va face cu formele prescrise pentru expropriaţiunile forţate, după stăruinţa sau a creditorului care a cerut revânzarea, sau a noului proprietar.

Acela din aceştia care va stăruî pentru vânzare, va îngriji a se pune în afilete de publicaţiune preţul stipulat prin contract sau declarat după estimaţiune, şi suma cu care creditorul s'a obligat a suî acest preţ. (Art. 1806 C. civ. Art. 540 urm., 544, 549 Pr. civ. Art. 2187 C. fr. Art. 117 L. ipotec. belgiană din 1851).

Art. 1809. — Adjudecatarul este dator, peste preţul adjudecaţiunei, a restitui dobânditorului imobilului sau *donatarului* ⁽¹⁾ depozitat toate cheltuelile ce acesta a făcut cu formarea contractului său, pentru transcrierea lui, acelea ale notificărei şi acele făcute de el la vânzare prin licitaţiune. (Art. 1019, 1341, 1363 C. civ. Art. 2188 C. fr. Art. 118 L. ipotec. belgiană din 1851).

Art. 1810. — Dacă imobilul, în urmarea licitaţiunei, s'a adjudecat asupra dobânditorului imobilului sau a *donatarului* ⁽²⁾, acesta nu este obligat de a transcrie jurnalul de adjudecaţiune. (Art. 722, 6° Pr. civ. Art. 2189 C. fr. Art. 119 L. ipotec. belgiană din 1851).

Art. 1811. — Retragerea creditorului, care va fi cerut punerea în licitaţiune, nu va putea stavili sub niciun cuvânt adjudecaţiunea publică, dacă nu vor consimţi toţi ceilalţi creditori privilegiaţi sau ipotecari. (Art. 2190 C. fr. Art. 120 L. ipotec. belgiană din 1851).

⁽¹⁾ Textul oficial vorbeşte din eroare de *donator*, în loc de *donatar*.

⁽²⁾ Aceeaş observaţie ca şi în nota precedentă.

Art. 1812. — Dacă adjudecarea se va face asupra aceluia care cumpărase imobilul, atunci va avea recurs în contra vânzătorului spre a fi dezdaunat de suma care excede prețul stipulat prin actul de vânzare, și pentru dobânda acestui excident. (Art. 1337 urm., 1798 urm., 1813 C. civ. Art. 2191 C. fr. Art. 121 L. ipotec. belgiană din 1851).

Art. 1813. — În caz când titlul noului proprietar ar cuprinde imobile și mobile, sau mai multe imobile din cari unele ipotecate și altele neipotecate, situate în acelaș sau în diferite circumscripțiuni de tribunale, toate înstrăinate cu un singur preț sau pentru prețuri deosebite și separate, sau că aceste imobile sunt cuprinse, sau că nu sunt cuprinse în aceeaș exploatațiune, în acest caz prețul imobilului asupra căruia sunt luate înscripțiuni, se va determina cu analogie după prețul total, și va fi declarat în notificațiunea ce noul proprietar este obligat a face conform cu art. 1804.

Creditorul, care a cerut punerea în licitațiune, nu este dator nici într'un caz a face suirea prețului cerut prin art. 1806, pentru mobile, sau pentru alte imobile decât acele ipotecate creanței sale.

Noului proprietar îi rămâne totdeauna recurs în contra autorului său, spre a fi dezdaunat de vătămarea ce ar suferi, sau din cauza diviziunii achizițiunii sale, sau din cauza diviziunii exploatațiunilor. (Art. 1790 urm., 1804, 1806, 1830 C. civ. Art. 2192 C. fr. Art. 122 L. ipotec. belgiană din 1851).

Persoanele cari pot efectua purga.

Purga fiind, după cum am văzut, un mijloc închipuit spre a împăcă dreptul de suită cu interesul economic al circulației bunurilor, facultatea de a purgă nu poate să aparție decât achizitorului imobilelor grevate de privilegii sau ipoteci, adică proprietarului actual, care este expus dreptului de suită. Pe acest achizitor, fie cu titlu oneros, fie cu titlu gratuit (donatar sau legatar), care singur este interesat în cauză, legea îl numește când *terțiul detentor* (art. 1791), când *noul proprietar* (art. 1804, 1805, 1806, 1808, 1813), când *dobânditorul imobilului* (art. 1803, 1809, 1810), când *donatarul* lui (art. 1809, 1810), etc. (1).

Purgarea este facultativă (2), și formalitățile ei pot fi

(1) Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2329, și autoritățile citate acolo.

(2) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2328; Guillouard, *Idem*, IV, 1945; Beudant, *Idem*, II, 970; T. Hue, XIV, 96; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2181, No. 9.

îndeplinite cât timp terțiul nu este urmărit ⁽¹⁾. Cumpărătorul imobilului are însă interes de a purgă înainte de a plăti prețul, spre a nu-l plăti de două ori și a nu se expune la evicțiune după ce a plătit prețul imobilului ⁽²⁾.

Purgarea nu interesează ordinea publică.

Purgarea neinteresând ordinea publică și neavând de obiect decât apărarea intereselor private, se poate conveni, după părerea generalmente admisă, că achizitorul imobilului nu va purgă de loc, sau va purgă într'un termen oarecare ⁽³⁾.

Spre a putea purgă se cer mai multe condiții:

Condițiile purgărei.

1° Trebuie a fi achizitorul fie în totul, fie în parte ⁽⁴⁾. al unui imobil grevat de privilegii sau ipotecii (art. 1804 *ab initio*), sau al unui drept de nudă proprietate, ori de uzufruct, etc, ⁽⁵⁾, fără a se distinge între diferitele moduri de achiziție: cu titlu oneros sau cu titlu gratuit. Legea vorbește, în adevăr, în mai multe texte de *donatarul* imobilului, expresie care, din cauza generalității sale, cuprinde pe toți achizitorii cu titlu gratuit, donatarii sau legatarii universali ori cu titlu universal și chiar legatarii particulari ⁽⁶⁾.

Deoseb. de legea belgiană.

(1) Baudry et Loynes, *loco cit.*; Planiol, II, 2302, etc. — Vezi însă art. 111 din legea ipotecară belgiană, nereprodus de legiuitorul nostru, după care facultatea de a purgă nu poate fi exercitată decât într'un an dela transcrierea actului de mutațiune.

(2) Planiol, II, *loco cit.*, p. 1014 (ed. a 5-a).

(3) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2358; Martou, *Idem*, IV, 1383 *bis*; Guillouard, *Idem*, IV, 2995; T. Hue, XIV, 96; Aubry et Rau, III, § 293 *bis*, p. 844 (ed. a 5-a). — *Contra*: Laurent, XXXI, 430. Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2181, No. 9 urm.

(4) Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2332.

(5) Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2334; Planiol, II, 3287; Beudant, *op. cit.*, II, p. 349, *ad notam*; Guillouard, IV, 1985; Aubry et Rau, III, § 293 *bis*, p. 840, etc.

Achizitorul unui drept de uz sau abitație, etc., nu poate purgă.

Achizitorul unui drept de uz, de abitație, sau de servituțe nu poate însă purgă, pentru că aceste drepturi nu sunt susceptibile nici de ipotecă, nici de urmărire. Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2335; Aubry et Rau, *loco cit.*, nota 20; Planiol, II, 3291; Vigié, III, 1503.

Achizitorul comunității unui zid.

Aceeaș soluție este admisibilă în privința dobânditorului comunității unui zid, făcând parte dintr'o clădire sau servind de îngrădire unui teren ipotecat. Planiol, II, 2390; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2336, etc.

(6) Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2331; Guillouard, *Idem*,

Titlul de achiziție va trebui însă să fie transcris, pentru că numai atunci există pentru terții un nou proprietar⁽¹⁾.

Transcrierea
titlului.

Nu pot însă purgă împrumutătorii pe ipotecă⁽²⁾, nici achizitorul unui imobil, cât timp ține indiviziunea⁽³⁾.

Împrumutătorii pe ipotecă.

Modalitatea care afectează dreptul achizitorului imobilului poate să exercite o înrîurire asupra facultății de a purgă sau asupra efectelor purgării odată îndeplinită.

Astfel, dobânditorul sub o condiție suspensivă a imobilului grevat nu poate, până la îndeplinirea condiției, să purgheze imobilul de sarcinile lui, pentru că până atunci el nu este încă proprietarul actual al imobilului⁽⁴⁾.

Achizitorul
sub condiție
suspensivă.

IV, 1978; Planiol, II, 3295; Mourlon, III, 1684; Aubry et Rau, III, § 293 *bis*, p. 839. — Vezi însă Beudant, *op. cit.*, II, 952, p. 351. — Legatarii particulari nu sunt obligați la plata datoriilor (art. 909). Detentori ai imobilului legat, ei pot să-l purgheze; însă fiindcă creditorii trebuie să fie plățiți înaintea legatarilor (*nemo liberalis nisi liberatus*), sunt cazuri în care purga nu va fi de niciun interes legatarilor, atunci, de exemplu, când moștenirea ar fi insolubilă. Cpr. Vigié, *Cours élément. de droit civil*, III, p. 791, nota 2.

(1) Se decide însă, în genere, că testamentul cuprinzând orice fel de legate, este opozabil terțiilor, fără a fi fost transcris, de oarece legiuitorul a înțeles a supune transcrierei numai actele între vii cu titlu oneros sau cu titlu gratuit. C. București și Cas. rom. *Dreptul* din 1881, No. 48; Bult. 1896, p. 1212; Bult. 1904, p. 1578; *Cr. judiciar* din 1904, No. 82 (cu observ. noastră critică) și *Dreptul* din 1905, No. 6. Vezi asupra acestei chestiuni tom. IV al Coment. noastre, p. 603 urm. (ed. 1-a). Vezi și tom. III, partea I, p. 409, *ad notam* (ed. a 2-a); tom. V, p. 169, nota 2. Mai vezi *infra*, p. 742, text și nota 8.

Legatele de
imobile nu
sunt supuse
transcrierei.

(2) Beudant, *op. cit.*, II, 946; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2348. — Această regulă suferă însă excepție în Franța, după legea din 10 Iunie 1853, în privința societăților de Credit fonciar. Vezi Baudry et Loynes, *op. cit.* III, 2348 și 2584 urm. Această excepție dela dreptul comun n'a fost admisă la noi. Vezi Gr. Vulturescu, *Creditul fonciar*, p. 189 (ed. a 2-a, 1905).

(3) Planiol, II, 3289; Beudant, *op. cit.*, II, 348, nota 4; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2333; Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 843, 844; Laurent, XXXI, 434. — Vezi însă P. Pont, *op. cit.*, II, 1270.

(4) Planiol, II, 3295, *in fine*; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2338; Beudant, *op. cit.*, II, 953; Thézard, *op. cit.*, 195; Guillaouard, *Idem*, IV, 1983, 1984; Aubry et Rau, III, § 293 *bis*,

Achizit. sub
condiție rezo-
lutorie.

Achizitorul sub o condiție rezolutorie are însă facultatea de a purgă, pentrucă el fiind actualmente proprietar, are exercițiul tuturor drepturilor inerente proprietăței sale⁽¹⁾.

Achizitorul
imobilului
trebuie să nu
fie personal
obligat la
plata datoriei
garantate.

2° A doua condiție cerută spre a putea purgă este ca achizitorul imobilului (noul proprietar) să nu fie personal obligat la plata datoriei garantate. În adevăr, purga având de scop de a liberă imobilul de acțiunea ipotecară și de a consolidă proprietatea lui, de câteori acest imobil se găsește în mâinile unui debitor obligat personal, creditorii, fie chiar chirografari, pot să invoace dreptul lor general de gaj (art. 1718, 1719) și să urmărească imobilul⁽²⁾. Apoi, purga având ca consecință de a constrânge pe creditorii a șterge inscripțiile lor, sub condiția de a primi, în regulă generală, o sumă inferioară creanței lor, acel care este obligat personal nu poate să lipsească pe creditorii de garanțiile lor, decât îndeplinindu-și obligațiile sale⁽³⁾.

Fidejursorul,
codebitorul
solidar, fide-
jursorul real,
etc.

Astfel, facultatea de a purgă nu aparține nici fidejursorului, nici codebitorului solidar sau numai conjunct⁽⁴⁾; nici celui care și-a ipotecat fondul său pentru datoria altuia (fidejursor real), căci deși el nu este personal obligat la plata datoriei, totuși el a contractat o altă obligație personală, și anume: cea de a nu face nimic care să împedice pe creditor de a-și realiză în mod normal gajul său⁽⁵⁾.

p. 841; Laurent, XXXI, 428; T. Huc, XIV, 82. — *Contrà*: P. Pont, *Privil. et hypothèques*, II, 1285.

(1) Beudant, *loco cit.*; Planiol, II, 3296; T. Huc, XIV, 83; Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 840; Guillaouard, *op. cit.*, IV, 1981; P. Pont, *Idem*, II, 1285; Laurent, XXXI, 427; Colmet de Santerre, IX, 169 *bis* XXIV; Cas. fr. Sirey, 71. 1. 118; D. P. 73 1. 321. etc.—Încât privește însă dificultățile la cari a dat loc determinarea efectelor purgării în urma îndeplinirii condiției, vezi Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2340 urm.; Guillaouard, *Idem*, IV, 1281, 1282, etc.

(2) Cpr. C. Paris, D. P. 93. 2. 569.

(3) Cpr. Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 376, 2°, p. 238; Thiry, IV, 574; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2349; Aubry et Rau, III, § 293 *bis*, p. 838; T. Huc, XIV, 88, etc.

(4) Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 838, nota 17; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2350; T. Huc, XIV, 88, 89, etc.

(5) Lemaire-Boseret, *op. cit.*, 376, p. 238; T. Huc, XIV, 88; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2347; Guillaouard, *Idem*, III, 1693 și IV, 1987; Beudant, *op. cit.*, II, 955; Vigié, III, 1501; Laurent, XXXI, 424, etc. — *Contrà*: Martou, *op. cit.*, III,

Nu pot, de asemenea, să purgheze moștenitorii universali sau cu titlu universal, fie chiar *pro parte*, ai celor cari sunt personal obligați la plata datoriei, și cari dețin cu titlu de moștenire imobilele ipotecate, pentrucă ei moștenind datoriile autorului lor, sunt personal obligați la plata acestor datorii⁽¹⁾.

Moștenitorii universali.

Cât pentru cedentul unei creanțe ipotecare care, în urma cesiunii, a dobândit imobilul ipotecat, se admite, în genere, că el poate purgă contra cesionarului, pentrucă pe deoparte el este un nou proprietar, iar pe de alta, el nu este debitor personal al creanței garantate⁽²⁾.

Cedentul unei creanțe ipotecare. Controversă.

3° În fine, spre a putea purgă trebuie a avea capacitatea de a se obliga, aceea de a face plata nefiind suficientă, pentrucă purgă implică o obligație eventuală, adecă oferta făcută creditorilor a prețului imobilului sau a valorii lui⁽³⁾.

Capacitatea de a se obliga.

Astfel, minorul emancipat și individul pus sub consiliu judiciar nu pot purgă, cel dintâi fără asistența cura-

Minorul emancipat. etc.

1280 și IV, 1379; Troplong, *Idem*, III, 816 și IV, 903 *bis*; Thiry, IV, 574, p. 499, etc.

- (1) Aubry et Rau, III, § 293 *bis*, p. 842; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2353. — Vezi însă în privința moștenitorilor parțiali, cari se oferă a plăti partea lor din datoria ipotecară, T. Huc, V, 399 și XIV, 91; Laurent, XXXI, 422, etc.

Această soluție este, în genere, admisă, fie că moștenirea a fost acceptată pur și simplu, fie sub beneficiu de inventar. Aubry et Rau, *loco cit.*; Baudry et Loynes, III, 2354; P. Pont, *Idem*, II, 1274; Guillouard, *Idem*, IV, 1990, etc.

Moștenitorul beneficiar.

Dar, dacă un imobil cuprins în moștenire a fost vândut, și moștenitorul beneficiar a devenit adjudecatarul lui în numele său personal, el va putea purgă, pentrucă în asemenea caz, el este detentorul imobilului și nu este personal obligat la plata datoriei. Cas. fr. D. P. 76. 1. 52; Sirey, 76. 1. 81; Vigié, III, 1500; Planiol, II, 3297; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2355; Aubry et Rau, *loco cit.* — *Contrà*: Colmet de Santerre, IX, 169 *bis*; Valette (consultație), D. P. 73. 1. p. 198.

Cazurile când moștenitorul beneficiar poate purgă. Controversă.

- (2) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2351 *bis*; T. Huc, XIV, 90; Aubry et Rau, III, § 293 *bis*, p. 838, nota 17; Cas. fr. Sirey, 96. 1. 137 (cu nota lui Tissier); D. P. 96. 1. 513 (cu nota lui P. de Loynes). — *Contrà*: Tissier, nota în Sirey, *loco cit.*

- (3) Lemaire-Boseret, *op. cit.*, 376, 3°, p. 238, 239; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2362; T. Huc, XIV, 93; Beudant, *op. cit.*, II p. 346, nota 1; Laurent, XXXI, 476. — Vezi însă Martou, *op. cit.*, IV, 1438, p. 114, după care capacitatea de a face plata ar fi suficientă.

torului, iar cel de al doilea, fără asistența consiliului său⁽¹⁾.

Tutorul. Con-
troversă.

Tutorul poate însă să purgheze în numele minorului sau interzisului, fără autorizarea consiliului de familie, pentru că el reprezintă pe minor sau interzis în toate actele vieții civile, fără îndeplinirea vreunei formalități⁽²⁾.

Femeea mă-
ritată.

Cât pentru femeea măritată, fie chiar separată de bunuri, ea nu poate purgă fără autorizarea bărbatului sau a justiției⁽³⁾.

Formalitățile purgării.

Notificările ce urmează a fi făcute creditorilor.

Achizitorul imobilului grevat (noul proprietar), care voește a purgă spre a fi apărat de urmărirea ce creditorii pot să exercite în contra lui, în baza acțiunii ipotecare. trebuie, în cursul unei luni dela transcrierea actului, prin care a devenit proprietar, să facă fiecărui creditor în parte⁽⁴⁾, înscris înaintea titlului său⁽⁵⁾, după cum dispune

- (1) Martou, *op. cit.*, IV, 1439; T. Hue, XIV, 93; Laurent, XXXI, 478. Vezi și autorii citați în nota precedentă.
- (2) Bendant, *loco cit.*; Baudry et Loynes, *Idem*, III, 2362; T. Hue, XIV, 94.— *Contra*: Laurent, XXXI, 477.
- (3) Martou, *op. cit.*, IV, 1440; Baudry et Loynes, *loco cit.*; T. Hue, *loco cit.*; Laurent, XXXI, 479; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2181, No. 154, etc.
- (4) Lipsa de notificare unuia din creditorii ar face ca purgă să fie ineficace în privința lui, ea producându-și însă efectele sale în privința celorlalți creditorii. André, *op. cit.*, 1228. p. 458; P. Pont, *Idem*, II, 1302; Baudry et Loynes, *Idem*, III, 2405; Aubry et Rau, III, § 294, p. 853; Planiol, II, 3314: Cas. fr. Sirey, 89. 1. 49; D. P. 89. 1. 102, etc.
- (5) Terțiul detentor nu este deci obligat a face notificările de cari s'a vorbit mai sus, creditorilor *înscriși în urma transcrierii titlului său*. Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2404; Guillouard, *Idem*, IV, 2015; Troplong, *Idem*, IV, 919, 920: T. Hue, XIV, 102; Aubry et Rau, III, § 294, p. 852, text și nota 8. Cpr. C. Douai, D. P. 92. 2. 541.

Dacă creditorul este minor, notificarea se va face părintelui administrator legal sau tutorului, în caz când minorul este sub tutelă. Vezi Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2183, No. 64.

anume art. 112 din legea ipotecară belgiană, ori mandatarului său⁽¹⁾, la domiciliul ales prin actul de inscripție (art. 1781 partea finală)⁽²⁾, notificările prevăzute de art. 1804 urm.

S'a decis că formalitățile notificărei, fiind prescrise sub pedeapsă de nulitate, nu pot fi înlocuite prin alte formalități, nici chiar prin cunoștința personală a părților de existența actului⁽³⁾.

Notificarea nu poate fi înlocuită prin alte formalități.

Această notificare, care se face prin portărei⁽⁴⁾, are de scop de a aduce la cunoștința creditorilor că terțiul a dobândit imobilul ce le este afectat, pentru prețul arătat de dânsul⁽⁵⁾, dacă el l-a dobândit cu titlu oneros, sau de a

Scopul notificărei.

(1) S'a decis, în adevăr, că formalitățile de purgare a unei ipoteci sunt bine îndeplinite în persoana mandatarului contractual prin care s'a încheiat actul de ipotecă, cât timp acest mandatar n'a fost înlăturat prin modificarea convenției, singurul mijloc prin care poate fi îndepărtat acest mandatar. Cas. rom. *Dreptul* din 1911, No. 3, p. 18.

(2) S'a decis însă că terțiul poate face notificarea și la domiciliul real al creditorului. Cas. fr. D. P. 85. 1. 115; Sirey, 86. 1. 63. Cpr. T. Hue, XIV, 102, p. 128; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2404, *in fine*; Martou, *Idem*, IV, 1404, p. 82; Guillouard, *Idem*, IV, 2019; Planiol, II, 3315; Laurent, XXXI, 459, etc.

(3) Cpr. C. București, *Dreptul* din 1893, No. 24, p. 186.

(4) S'a decis, cu drept cuvânt, că dispoziția art. 1804 din codul civil, prin care dobânditorul imobilului trebuie să notifice creditorilor ipotecari actul de vânzare al imobilului ipotecat, a fost edictată numai pentru obținerea purgărei unui imobil de privilegii și ipoteci, ea neputând să aibă nicio aplicare în materia perimării unei inscripții ipotecare. C. București, *Dreptul* din 1910, No. 62.

(5) Notificarea ar fi nulă, dacă n'ar cuprinde mențiunea prețului sau evaluării imobilului, când terțiul l-a dobândit prin schimb, donațiune sau legat.— Prețul arătat trebuie să fie indicat cu precizie și să fie cert. Aubry et Rau, III, § 294, p. 854, text și nota 13 *ter*; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2183, No. 104 urm.—Nulitatea notificărei nefiind de ordine publică, poate fi acoperită prin renunțarea expresă sau tacită a creditorului care poate s'o invoace. André, *op. cit.*, 1232, p. 460. T. Hue, XIV, 117; Dalloz, *op. și loco cit.*, No. 90 urm.

Chestiunea de a se ști dacă notificarea este nulă atunci când dobânditorul imobilului ar oferì un preț inferior celui real, este controversată. Vezi Dalloz, *op. și loco cit.*, No. 117

arăta valoarea reală a imobilului, dacă terțiul l-a dobândit cu titlu gratuit: donațiune ori legat ⁽¹⁾. Certificatul de transcrierea achiziției, pe care terțiul trebuie să-l comunice creditorilor, va pune pe aceștia în poziție de a vedea dacă terțiul a devenit cu adevărat proprietarul imobilului și dacă actul său de achiziție le este opozabil. Enunțările prescise de § ultim al art. 1804 au de scop de a aduce la cunoștința fiecărui creditor sarcinile ipotecare, în scopul ca el să poată vedea dacă prețul imobilului este suficient pentru ca să fie plătit în întregime, sau dacă trebuie să-i sue prețul.

Art. 1805.

Prin această notificare, terțiul dobânditor al imobilului grevat (noul proprietar) va declara fără nicio rezervă ⁽²⁾, că este gata a plăti îndată datoriile și sarcinile ipotecare numai până la concurența prețului stipulat prin actul său de înstrăinare, sau până la concurența valorii cu care el a prețeluit imobilul, dacă l-a dobândit prin schimb, dar, testament, etc., fără a se distinge între datoriile exigibile și acele neexigibile (art. 1805) ⁽³⁾. Această declarație îi

urm. — Se decide, în genere, că notificarea este nulă numai atunci când iregularitatea comisă o împiedică de a-și atinge scopul ce-și propune legea. Cpr. T. Huc, XIV, 117; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2417; Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 858; Laurent, XXXI, 452; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2183, No. 80 urm. Cpr. Cas. fr. D. P. 53. 1. 197; Sirey, 53. 1. 261.

(1) Evaluarea imobilului este necesară nu numai când el a fost dobândit prin schimb, donațiune sau legat, ci și atunci când prețul vânzării ar consista într'o rentă viageră sau într'o prestație în natură. Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2410; Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 857.

(2) Cpr. P. Pont, *op. cit.*, II, 1318; Aubry et Rau, III, § 294, p. 860.

(3) Aceasta este o derogare dela regula după care ceea ce se datorește cu termen nu poate fi cerut înainte de expirarea termenului (art. 1023). Detentorul imobilului trebuie să ofere de a plăti prețul sau valoarea imobilului creditorilor cu termen, chiar înainte de expirarea acestui termen, pentru că altfel, creditorii cu termen ar fi căutat să împiedice purga din cauza deprecierei ce ar fi putut suferi imobilul până la expirarea termenului. Dacă presupunem, în adevăr, doi creditori ipotecari pentru 100000 lei fiecare, înscriși asupra unui imobil de o valoare de 150000 lei, primul creditor, cu rang anterior, însă cu termen, s'ar fi opus ca să se plătească imediat celui de al doilea 50000 lei, pentru că valoarea imo-

impune obligația personală de a plăti prețul sau valoarea imobilului, fără ca el să-și mai poată retrage oferta sa.

Grație notificărei, de care s'a vorbit mai sus, creditorii vor putea să aprecieze dacă prețul sau estimarea imobilului este în raport cu valoarea reală a imobilului grevat. În caz afirmativ, ei vor primi oferta noului proprietar și imobilul va fi degrevat prin plata creditorilor, după rangul fiecăruia din ei, sau prin depunerea prețului ori a valorii imobilului la casa de consemnații (art. 1807). În caz contrar, orice creditor înscris asupra imobilului, a cărui inscripție n'a fost perimată (art. 1786), este în drept a cere punerea imobilului în vânzare prin licitație publică.

Pentru ca această cerere să fie validă și să-și primească efectele sale trebuie, sub pedeapsă de nulitate:

1° Ca ea să fie comunicată, prin portărei, noului proprietar, în termen de 40 zile dela notificarea ce acesta a făcut creditorului (art. 1806, 1°).

2° Ca, prin această cerere, creditorul să se supue a sui prețul imobilului cu a zecea parte mai mult peste prețul stipulat în actul de înstrăinare, și aceasta pentru ca creditorii să nu ceară cu ușurință punerea imobilului în vânzare.

Această supralicitare sau suire a prețului din partea creditorilor cari cer vânzarea (*surenchère*), este o garanție că vânzarea imobilului nu va fi cerută decât atunci când va fi utilă, adecă când imobilul a fost vândut cu un preț prea mic, sau când el n'a fost prețeluit la adevărata lui valoare⁽¹⁾.

Acestea toate se comunică, după cererea scrisă a creditorului, atât noului proprietar cât și aceluia care a transmis imobilul grevat, prin portăreii tribunalului unde s'a făcut, sau mai bine zis unde s'a transcris actul de înstrăinare.

Formalitățile de mai sus sunt prescrise sub pedeapsă de nulitate, ceea ce însemnează că creditorul, care n'a îndeplinit formele legale, este presupus că a acceptat tacitamente oferta făcută de către terțiul detentor⁽²⁾.

Foloasele
notificărei.
Art. 1806,
1807

Pedeapsă de
nulitate.

bilului este susceptibilă de a fi redusă la 100000 lei, înaintea expirării termenului, când el trebuie să-și încaseze creanța sa. Cpr. Berriat St. Prix, *Notes élément. sur le code civil*, III, 8905, 2°, p. 734, 735.

(1) Cpr. Thiry, IV, 576, p. 502.

(2) Cpr. Thiry, *loco cit.*, p. 503.

Art. 1808.

În caz de revinderea imobilului grevat, licitația va urmări după formele prescise pentru exproprierea silită, la stăruința creditorului care a cerut revinderea⁽¹⁾, sau a terțiului detentor. Se va aplica deci în totul dreptul comun. Afiptele vor cuprinde prețul stipulat prin contractul de înstrăinare sau declarat după estimățiune, și suma cu care creditorul s'a obligat a sui acest preț (*la surenchère*) (art. 1808).

Art. 1809.

Adjudecatarul este dator, peste prețul adjudecat, a restitui terțiului deposedat cheltuelile făcute cu formarea contractului și transcrierea lui, acelea ale notificării și ale licitărei imobilului (art. 1809).

Rezolvirea
ex tunc a
contractului
de achiziție
a terțiului
detentor.
Controversă.

Chestiunea de a se ști dacă adjudecarea, odată pronunțată în folosul unui terțiu, fie creditorul sau altul, aduce rezolvirea primei înstrăinări *ex tunc* sau numai *ex nunc*, este controversată. După părerea dominantă, adjudecarea imobilului grevat nu desființează *ex tunc* contractul de achiziție a terțiului detentor, ci produce numai o evicțiune particulară, analogă cu aceea care, în lipsa purgării, ar fi rezultat din exproprierea urmărită contra terțiului sau contra curatorului instituit pentru delăsare⁽²⁾.

Din acest sistem rezultă următoarele consecințe foarte importante:

1° Sumele rămase disponibile din prețul adjudecării, după plata creditorilor înscriși asupra proprietarilor prece-

(1) Cererea de scoatere în licitație a imobilului grevat, nu ridică terțiului detentor proprietatea acestui imobil, el rămânând proprietarul lui până la ordonanța de adjudecare. Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2493; Thézard, *Idem*, 209; Aubry et Rau, III, § 294, p. 883, etc.

(2) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2515; Guillaouard, *Idem*, IV, 2122; P. Pont, *Idem*, II, 1395; Laurent, XXXI, 544; Planiol, II, 3366; Beudant, *op. cit.*, II, 998 urm., pag. 380 urm.; Flandin, *Transcription*, I, 574 urm.; Aubry et Rau, III, § 294, p. 885, text și nota 109 (ed. a 5-a); T. Huc, XIV, 153; Glasson, nota în D. P. 88. 1. 337; P. de Loynes, nota în D. P. 96. 1. 281, etc.—*Contrà*: Martou, *op. cit.*, IV, 1569; Troplong, *Idem*, IV, 963 urm.; Petit, *Tr. de surenchères*, p. 583 urm., după cari adjudecarea ar aduce rezolvirea *ex tunc* a înstrăinării primitive, ca și cum ea nu ar fi avut niciodată ființă. Vezi și soluția intermediară propusă de Mourlon, *Transcription*, I, 85, p. 235 urm.

denți, se cuvin terțiului detentor evins, iar nu creditorilor chirografari ai autorului său⁽¹⁾.

2° Ipotecile emanate dela terțiul achizitor, pe când eră proprietar, vor continua să subziste, și creditorii, cărora ele aparțin, vor fi colocați conform rangului lor, după ce vor fi plătiți creditorii înscriși asupra precedentilor proprietari⁽²⁾. Ipotecile constituite de înstrăinătorul primitiv, după ce dreptul achizitorului a devenit opozabil terțiilor, nu vor produce, din contra, niciun efect⁽³⁾.

3° Fructele produse de imobil din momentul intrării sale în folosință până la ordonanța de adjudecare, prin care el este deposedat, aparțin achizitorului, pentrucă până atunci el este proprietar (art. 483)⁽⁴⁾.

4° Din punctul de vedere fiscal, se va plăti un îndoit drept de mutațiune, unul de către achizitor, iar celalt de către adjudecatar. Aceste taxe vor fi însă plătite de adjudecatarul imobilului, care va despăgubi pe achizitor (art. 1809)⁽⁵⁾.

5° Achizitorul are recurs în garanție contra autorului său, ca și cum ar fi devenit adjudecatar. El nu are însă recurs pentru cheltueli, care-i vor fi restituite de către adjudecatar (art. 1809)⁽⁶⁾, etc.

(1) Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 888, text și nota 110; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2505 și 2516; Beudant, *Idem*, II, 1006; Troplong, *op. cit.*, IV, 971; Flandin, *Transcription*, I, 575; Laurent, XXXI, 545. Cpr. C. Montpellier, Sirey, 65. 2. 30.—*Contrà*: Martou, *op. cit.*, IV, 1562.

(2) Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 887, text și nota 111; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2516, etc.

(3) Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 888; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2507 și 2516.

(4) Aubry et Rau, *loco cit.*; Baudry et Loynes, *op. și loco supra cit.*

In baza principiului necontestat că fructele aparțin proprietarului fondului, s'a decis că atunci când un contract de arendă se reziliază înainte de culegerea recoltei, proprietarul reîntrând în stăpânirea moșiei arendate, are prin aceasta chiar dreptul asupra recoltei prinsă încă de rădăcini, cu îndatorirea numai, rezultând dintr'un principiu de echitate, ea să despăgubească pe fostul arendaș de cheltuelile arătorei și semănătorei (art. 484). Cas. rom. *Cr. judiciar* din 1911, No. 12, p. 92.

(5) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2516, 3°, p. 756 (ed. a 3-a).

(6) Baudry et Loynes, *op. și loco cit.*, p. 756.

Despăgubirea
terțiului de-
posedat.

Oricare ar fi sistemul ce s'ar adopta asupra rezolvirii dreptului achizitorului, se decide, în genere, că acest terțiu deposedat este în drept a fi despăgubit de îmbunătățirile aduse imobilului până la concurența plus-valutei aduse acestui imobil, pentru că nimene nu se poate înavuți în detrimentul altuia (1).

Art. 1810.

Dacă imobilul grevat s'a adjudecat în mod definitiv asupra terțiului achizitor, el nu este obligat a transcrie ordonanța de adjudecare (art. 1810), pentru că această ordonanță nu-i atribue un drept nou, ci confirmă numai că dreptul său n'a fost transferat altuia (2).

Art. 1811.

Suirea prețului din partea creditorului, care a cerut vânzarea, folosește tuturor creditorilor înscrși; de unde și regula că retragerea sau mai bine zis dezertarea creditorului, care a provocat licitația publică, nu poate, sub niciun cuvânt, stavili adjudecarea, dacă nu vor consimți toți creditorii privilegiați sau ipotecari (art. 1811). Aceasta este o derogare dela principiul după care orice reclamant poate să renunțe la cererea sa, derogare făcută în favoarea celorlalți creditori, pentru ca ei să nu fie supuși la noi cheltueli prin formarea unei alte cereri de licitare.

Art. 1812.

Dacă imobilul a fost adjudecat asupra aceluia care-l cumpărase, adică asupra terțiului achizitor, acesta va avea recurs contra vânzătorului său, spre a fi dezdăunat de suma care excede prețul stipulat prin actul de vânzare și pentru dobânda acestui excedent (art. 1812).

Art. 1813.

Cererea de punere în licitație este un corolar al dreptului de suită și un mod de exercitare al acțiunii ipotecare; ca atare, ea nu poate să aibă de obiect decât imobilele gre-

(1) Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 389, p. 245; Baudry et Loyne, *op. cit.*, III, 2519; Thézard, *Idem*, 209; P. Pont, *Idem*, II, 1397; Troplong, *Idem*, IV, 962; Aubry et Rau, III, § 294, p. 889; Colmet de Santerre, IX, 177 bis II; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2188, No. 61 urm., etc.

Art. 722, 6°
Pr. civ.

(2) Astăzi, ordonanțele de adjudecare sunt supuse transcrierii (art. 722, 6° Pr. civ.), pe când înainte de 1900, data revizuirii procedurii civile, chestiunea era controversată. Vezi în sensul netranscrierii acestor ordonanțe, Cas. rom. și C. Galați, *Dreptul* din 1888, No. 23 și din 1889, No. 12; Bult. S-a I, 1888, p. 136.—*Contrà*: C. București, *Dreptul* din 1887, No. 46 (decizie casată).

vate. Referindu-se la această regulă, art. 1813 prevede cazul în care noul proprietar a dobândit fie mobile și imobile, fie mai multe imobile din care unele sunt ipotecate, iar altele neipotecate, situate în aceleaș sau în diferite circumscripții de tribunale, toate înstrăinate cu un singur preț, sau pentru prețuri deosebite și separate, fie că aceste imobile sunt cuprinse sau necuprinse în aceeaș exploatare. În toate aceste ipoteze legea obligă pe terțiul detentor de a procedea, în notificarea ce trebuie să facă conform art. 1804, la determinarea specială a valorii imobilelor asupra cărora sunt luate inscripții, cu analogie după prețul total, spre a preveni contestațiile și a pune pe creditorii înscrși în măsură de a-și exercita drepturile lor. Grație acestei repartiții, creditorul va cunoaște suma pentru care fiecare imobil a fost dobândit și va ști în ce măsură să-i sune prețul.

Dacă terțiul detentor nu îndeplinește această prescripție a legii, notificarea făcută creditorilor este lovită de nulitate⁽¹⁾.

Nulitatea poate fi propusă de toți creditorii ipotecari, fără nicio excepție, pentru că determinarea prețului prin analogie nu este prescrisă numai în interesul creditorilor, cari având ipoteci asupra unora din imobile înstrăinate, nu pot să sune decât prețul acestor imobile, ci în interesul tuturor creditorilor, cari au ipoteci asupra tuturor imobilelor înstrăinate.

Legea rezervă în mod expres noului proprietar, în virtutea principiilor dreptului comun, recursul ce el poate să aibă contra autorilor săi, în urma unei evicțiuni parțiale, din cauza daunei ce ar suferi, fie prin diviziunea achizițiunei sale, fie prin diviziunea exploatărilor întreprinse (art. 1813 § ultim). Adjudecarea pronunțată în folosul unui terțiu, în urma unei supralicitări parțiale, poate în adevăr fi de natură a aduce terțiului achizitor o daună specială, rezultând din separarea lucrurilor dobândite de odată (*en bloc*), sau din fracționarea unor exploatări compuse din mai multe imobile. În asemenea caz, este just ca această pagubă, care răstoarnă scopul în vederea căruia mai multe bunuri fusesse dobândite împreună, să fie răsplătită achizitorului.

Art. 1813
§ ultim.

(1) Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles* 393, p. 248. Cpr. Cas. fr. D. P. 96. 1. 225 (cu nota lui P. de Loynes).

Efectele purgărei.

Două ipoteze sunt cu putință:

Prima ipoteză.

1° Sau creditorii înscriși lasă să treacă termenul de 40 zile dela notificarea ce s'a făcut, prevăzut de art. 1806, 1°, fără a cere punerea în licitație a imobilului, și atunci ei sunt decăzuți din dreptul lor, valoarea imobilului rămânând definitiv fixată la prețul stipulat prin contract, sau la valoarea declarată de către terțiul achizitor (art. 1807). Cu acest preț sau cu această valoare terțiul plătește pe creditorii privilegiați sau ipotecari, fiecare după rangul sau ordinea inscripției sale, ori depune banii la casa de consemnații, dacă creditorii refuză plata, și imobilul rămâne astfel liberat de orice privilegiu sau ipotecă (art. 1807).

A doua ipoteză.

2° Sau creditorii au cerut punerea imobilului în licitație, și atunci adjudecatarul imobilului, fie el însuș terțiul achizitor, fie oricine altul, plătește pe creditorii privilegiați și ipotecari, după rangul fiecăruia din ei, ori consemnează prețul, dacă ei nu-l primesc de bună voie, și, în asemenea caz, imobilul este iarăș liberat de privilegiile și ipotecile cari îl grevau, ca și în cazul precedent⁽¹⁾.

Despre purga care rezultă din vânzările silite⁽²⁾.

Efectele adjudecării înainte de revizuirea procedurii civile la 1900. Controversă.

Cari sunt efectele adjudecării, când se vinde la mezat un imobil grevat de privilegii, ipoteci sau alte sarcini reale? Sub vechiul cod de procedură civilă chestiunea eră foarte controversată, din cauza antinomiei ce există între art. 565 și 506 § 3 din citatul cod. Art. 565, împrumutat dela procedura franceză (art. 717), dispunea, în adevăr, că adjudecarea transmite adjudecatarului numai drepturile ce aveă și urmăritul asupra imobilului vândut, iar art. 506 § 3, împrumutat dela codul de procedură civilă al cantonului

⁽¹⁾ Cpr. Thiry, IV, 580, p. 506, 507.

Bibliografie.

⁽²⁾ Vezi în această privință un studiu recent al d-lui Alex. Cerban (*Sistemul legislațiunei noastre în ce privește purga legală și cea convențională*), publicat în *Dreptul* din 1911, No. 14 și 18. — Incât privește dreptul francez, vezi L. Chadel, *De la purge virtuelle des privilèges et hypothèques*, teză p. doctorat (Paris, 1892).

din Geneva (art. 525), dispunea că afiptele și publicațiile trebuiau să cuprindă somație către toți acei cari pretindeau vreun drept de proprietate, uzufruct, servitute, chirie, privilegiu, ipotecă sau orice alte drepturi asupra bunului urmărit ca, înaintea adjudecării să se arăte de tribunal, spre a-și valorifica pretențiile lor, *sub pedeapsă de a nu li se mai ține seamă*. După multe discuții, jurisprudența admisesese, cu drept cuvânt, că drepturile ce terții aveau asupra imobilului urmărit nu erau stinse prin faptul că acești terții nu le valorificase înainte de adjudecare conform art. 506 Pr. civ., ci că aceste drepturi puteau fi opuse adjudecatarului, pentrucă adjudecarea n'a putut transmite acestui din urmă mai multe drepturi decât acele ce aparțineau debitorului urmărit. Se făcea deci, în specie aplicarea maximei cunoscute: *Nemo plus juris ad alium transferre potest quam ipse habet* (1).

În urma procedurii revizuite la 1900, chestiunea este reglementată de art. 565 și 568, cari admit un sistem mixt. Iată cum se exprimă, în această privință, expunerea de motive a d-lui Ministru C. G. Dissescu:

„Sub regimul rânduelilor legeri de azi, o mare controversă este deschisă în privința efectelor adjudecării. Ce drepturi dobândește adjudecatarul? Această controversă naște, cu deosebire, din combinarea actualului art. 565 cu dispoziția art. 506 § 3. Se știe că trei sisteme sunt în prezență, și că jurisprudența nu este încă în mod constant fixată. În hotărârile Inaltei Curți și ale instanțelor de fond se văd temejurile deosebitelor păreri, pe cari este inutil de a le reproduce aci.

Prin noua redacție a art. 565, n'am admis sistemul radical al așa numitei *purgi*, după care vânzarea silită transmite imobilul curățit de toate sarcinile și de toate reclamațiile cari n'ar fi anunțate în timp util. Nu am admis acest sistem, pentrucă noi nu avem principiul proteguitor că cadastrul face dovadă în folosul aceluia care este înscris, contra persoanei care, pretinzându-se proprietar, în totul sau în parte, al imobilului litigios, nu justifică dreptul său nici printr'un registru regulat de proprietate, nici prin prescripția câștigată.

(1) Vezi numeroasele decizii citate în Tr. nostru în limba franceză (*Droit ancien et moderne de la Roumanie*), p. 376, nota 1, la care trebuie să adăogăm C. din București, *Cr. judiciar* din 1899, No. 14, p. 109. Vezi și tom. VIII al Coment. noastre, p. 668, nota 9.

Am admis însă sistemul curățirii imobilului de orice privilegiu sau ipotecă la cari eră supus, pentrucă aci ne aflăm față cu publicațiile prevăzute de art. 506.

Din cauza primirei acestei soluții am desființat actualul art. 568 și l-am înlocuit printr'o nouă dispoziție proteguitoare aceloră ce cumpără la vânzări publice. Tot pentru înlesnirea circulației bunurilor, pentru asigurarea creditului privat și pentru încheierea tranzațiilor, am admis chiar o prescripție specială mai scurtă, și care va curge chiar contra nevârsnicilor. Iar pentru partea finală a art. 568, am reglementat ipoteza evicției adjudecatarului pentru apărarea drepturilor lui, etc.“ (1).

Iată acum și textele în chestiune:

Art. 565 Pr. civ. — Ordonanța de adjudecare remasă definitivă și executată, trece adjudecatarului dreptul ce aveă și urmăritul asupra bunului vândut; imobilul rămâne însă liber de orice privilegiu sau ipotecă la cari eră supus. (Art. 506, 514 urm., 566 urm. Pr. civ. Art. 1368, 1369, 1801 urm. C. civil. Art. 690 C. com. Art. 717 Pr. civ. fr., modificat în unele privințe).

Art. 568 Pr. civ. — Orice cerere de evicțiune, totală sau parțială, a bunului adjudecat, se prescrie în termen *de cinci* ani, din momentul executării ordonanței de adjudecare (2).

Această prescripție va curge și în contra absenților, nevârsnicilor, interzișilor și celor puși sub consiliu judiciar (3).

Dacă cererea de evicțiune se va face înainte de împărțeala

(1) Vezi procedura civilă, ediția oficială, p. 37, 38.

(2) Adecă dela data procesului verbal de punere în posesie al portărelului, iar nu dela data încheierei tribunalului care constată săvârșirea executării ordonanței de adjudecare. Cas. rom. S-a II-a, 11 Oct. 1910, Revista *Jurisprudența* din 9 Decembrie 1910, No. 37, p. 579, 580; *Dreptul* din 1911, No. 5 (cu observ. noastră).—S'a mai decis că art. 568 Pr. civ. nu se aplică când este vorba de acțiunea în revendicare a unui pământ rural vândut în mod silit, pentrucă aceste pământuri nu pot fi înstrăinate în mod silit, nici către comună, nici către alt sătean. Cas. rom. S-a I, decizia No. 469 din 22 Septembrie 1910, Revista *Jurisprudența* din 1910, No. 31, p. 493, No. 485. Vezi și *Cr. judiciar* din 1910, No. 36.

(3) D-l Cerban observă că redacția art. 568 lasă de dorit, căci el menționează în mod inutil că prescripția curge în contra absenților și a persoanelor puse sub consiliu judiciar, de oarece fiind dat principiul interpretării limitative a cauzelor de suspendare stabilite de art. 1875 C. civ., este incontestabil și nediscutat că, nici după dreptul comun, absenții și cei puși sub consiliu judiciar nu beneficiază de suspendarea prescripției. Vezi *Dreptul* din 1911, No. 14, p. 106.

prețului adjudecării, tribunalul va putea, după cererea adjudecatarului, găsind cererea de evicțiune serioasă, să suspende, cu sau fără cauțiune, împărțeala prețului până la judecata definitivă a cererii în revendicare ⁽¹⁾.

Când cererea în revendicare va fi făcută după împărțeala prețului adjudecării, se va urma după dreptul comun.

Prescripțiile începute la epoca publicării acestui cod, se vor regula după legile cele vechi (art. 1911 C. civ.).

Cu toate acestea, prescripțiile începute mai înainte de punerea în aplicare a acestui cod, și pentru a căror împlinire ar trebui să treacă mai mult de cinci ani, se vor împlini după trecere de cinci ani, cu începere dela data punerii în executare a legii de față. (Art. 506, 525 urm., 564, 567, 583, 623, 722 Pr. civ. Art. 1720, 1722 urm., 1764 urm., 1814, 1818, 1911 C. civ.).

Atât din textul art. 565 cât și din expunerea de motive, pe care am reprodus-o mai sus, rezultă că legiuitorul nostru nu a admis sistemul radical al purgării, după care vânzarea silită transmite imobilul curățit de toate sarcinile și pretențiile ce nu au fost anunțate în timp util, ci a admis un sistem mixt și temperat, menținând prin art. 568 Pr. civ. dreptul de evicțiune în termen de cinci ani din momentul executării ordonanței de adjudecare, adecă dela data procesului-verbal de punere în posesie al portărelului ⁽²⁾, însă purgând prin art. 565 Pr. civ. imobilul de orice privilegii sau ipoteci ⁽³⁾; și aceasta atât în privința ipotecilor

⁽¹⁾ Cpr. C. București, *Cr. judiciar* din 1910, No. 56. p. 479.

⁽²⁾ Vezi *suprà*, p. 728, nota 2.

⁽³⁾ C. București, *Dreptul* din 1911, No. 8, p. 60; *Cr. judiciar* din 1911, No. 23. Cpr. și Trib. Ilfov, *Cr. judiciar, loco cit.*, p. 187. — Trebuie însă să menționăm două excepții dela această regulă. Cea dintâiu privește pe Stat, iar cea de a doua pe Creditul fonciar. În adevăr, privilegiul pe care îl are Statul pentru contribuții de orice natură, asupra întregii averi a debitorului, mobilă sau imobilă, nu poate fi purgat decât prin plată, iar nici decum ca celelalte sarcini, cari se purghează prin rămânerea definitivă și executarea ordonanței de adjudecare. Aceasta rezultă din art. 7 al legii de urmărire; așa că proprietarul unui imobil cumpărat prin licitație publică este răspunzător de impozitul fonciar datorit fiscoi de acel imobil, înainte de a fi devenit proprietarul lui. Cas. rom. Bult. 1909, p. 1005; *Cr. judiciar* din 1909, No. 68 și *Dreptul* din acelaș an, No. 69, p. 549. — În privința Creditului fonciar, ordonanța de adjudecare transferă adjudecatarului, odată cu împrumutul, și sarcina ipotecară cu toate

Excepții dela
principiile
de mai sus.

convenționale cât și a celor legale. Cu alte cuvinte, ordonanța de adjudecare, remasă definitivă, operează atât purga ipotecilor convenționale cât și a celor legale⁽¹⁾.

Neaplic. în
specie a art.
509 Pr. civ.

În materie de purgă, nu importă dacă creditorii au fost sau nu încunoștiințați conform art. 509 Pr. civ., căci purga nu se operează față cu dispozițiile acestui text, ci față cu publicațiile prevăzute de art. 506 Pr. civ., cari, între altele, cuprind somația către toți acei ce ar pretinde vreun drept de chirie, privilegiu, ipotecă, etc., ca înainte de adjudecare să arăte tribunalului pretențiile lor, sub pedeapsă de a nu li se mai ține în seamă⁽²⁾.

Chiar sub vechiul cod de procedură civilă, al cărui art. 509 nu cuprindea nicio dispoziție cu privire la încunoștiințarea la domiciliu a tuturor creditorilor, cari aveau un drept de privilegiu sau ipotecă cunoscut, purga se operă numai față cu art. 506, adecă față cu publicitatea generală. Noua dispoziție a art. 509 din procedură n'a fost introdusă

condițiile din contractul de împrumut (art. 96 din Statutele Creditului). Cpr. Trib. Ialomița, *Cr. judiciar* din 1908, No. 71, p. 579 și *Dreptul* din acelaș an, No. 33, p. 265.

(1) „Considerând, zice Curtea din București, că art. 1814 C. civ. dispune că niciun imobil nu poate fi liberat de ipotecile legale, decât supunându-se ipotecii unui alt imobil de aceeaș valoare, sau depunându-se la casa de depuneri și consemnării o sumă egală cu valoarea creanței asigurate prin ipotecă; considerând însă că art. 565 Pr. civ. conține o dispoziție generală; că legiuitorul întrebuițează termenii absoluți, „liber de orice privilegiu sau ipotecă la care eră supus“, căci el nu face nicio deosebire între ipotecile convenționale și acele legale; că principiul elementar de interpretare este că acolo unde legea nu distinge, nu trebuie a se face vreo distincție: că dacă legiuitorul ar fi voit să lase să subziste ipotecile legale asupra imobilului adjudecat, el ar fi spus-o în mod expres, etc.“ *Dreptul* din 1911, No. 8, consid. dela p. 63 și *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 23, p. 186. Aceeaș soluție este admisă și în Franța. Vezi Chadel, *De la purge virtuelle des privilèges et hypothèques*, 57, p. 77 (Paris, 1892).

(2) C. București *Dreptul* și *Cr. judiciar* din 1911, *loco supra cit.* — Vezi însă C. București (*Dreptul* din 1908, No. 43, p. 350), care a decis că, după dreptul comun, ordonanța de adjudecare nu purghează imobilul de privilegiile și ipotecile ce-l grevează, decât numai dacă creditorii privilegiați sau ipotecari au fost încunoștiințați potrivit art. 509 Pr. civ.

de legiutor în scopul de a se operà purga, ci pentru a ocroti interesele creditorilor neurmăritori și a mări numărul concurenților, pentru ca bunul debitorului să nu fie vândut pe un preț derizoriu ⁽¹⁾.

Degrevarea imobilelor de ipotecile legale.

Art. 1814. — Niciun imobil nu poate fi liberat de ipotecile legale, decât supunându-se ipotecei un alt imobil de aceeaș valoare, sau depunându-se la casa de depuneri și consemnații, o sumă egală cu valoarea asigurată prin ipotecă.

Formele ce urmează a se observà la mutarea unei ipotece de pe un imobil pe altul, se vor determinà prin legea de procedură. (Art. 1753, 1754 urm., 1762 urm., 1800 C. civ. Art. 725 urm., 728 Pr. civ.).

Niciun imobil nu poate fi degrevat de o ipotecă legală decât în condițiile arătate de art. 1814 ⁽²⁾, adecă supunându-se ipotecei un alt imobil de aceeaș valoare, sau depunându-se la casa de depuneri și consemnații o sumă egală cu valoarea asigurată prin ipoteca legală.

În caz de a se operà o asemenea mutare, inscripția se va șterge de pe imobilul degrevat și se va luà asupra noului imobil, care va rămâneà afectat la garanția ipotecară (art. 728 Pr. civ.) ⁽³⁾. În caz de a se depune banii la casa de consemnații, recipisa se va păstrà de autoritatea judecătorească.

Art. 728 Pr. civ.

(1) C. București, *Dreptul și Cr. judiciar* din 1911, *loco supra cit.* — Această decizie mai pune încă în principiu că nu se poate invocà, pe cale principală, nulitatea vânzării pentru că încunoștiințarea debitorului n'a fost făcută în mod regulat, întrucât partea interesată aveà deschisă calea recursului în casație în contra ordonanței de adjudecare, conform art. 559 Pr. civ. Vezi *Dreptul și Cr. judiciar* din 1911, *loco supra cit.*

(2) Încât privește mutarea ipotecei legale a femeii măritate de pe un imobil pe altul, vezi *supra*, p. 568.

(3) Art. 728 Pr. civ. cere ca strămutarea ipotecei să fie menționată pe marginea primei inscripțiuni. — S'a decis însă că acest text nu cere ca această mențiune să se facă numai decât pe marginea primei inscripții, și că ea poate fi făcută în josul acestei inscripții, destul fiind numai ca mențiunea de strămutarea ipotecei să fie în realitate făcută. Cas. rom. Bult. anul 1898, p. 1153.

Neaplic.
art. 1814 la
execut. silită.

S'a decis că dispoziția art. 1814 își găsește aplicare numai la înstrăinările voluntare, nu însă și în materia executărei silite⁽¹⁾.

Dispoziție tranzitorie în privința femeilor căsătorite sub legile anterioare.

Art. 1815. — Femeile căsătorite până la promulgarea acestei legi, vor fi datoare, în curs de un an dela această epocă, a cere inscripțiuni asupra imobilelor bărbaților, pentru asigurarea dotei lor, conform regulilor prescrise prin acest codice⁽²⁾. (Art. 1754 urm., 1778, 1779, 1780 urm. C. civil).

Art. 1815 din codul civil a mai fost odată explicat în tomul VIII al Coment. noastre, p. 530 urm. De aceea nu mai revenim astăzi asupra lui, ci ne mărginim a trimete pe cetitori la acest volum⁽³⁾.

Vom menționa însă o sentință foarte bine motivată a tribun. Vâlcea, care pune în principiu că acest text n'a putut de sigur avea în vedere decât o protecție mai mult pentru femeile măritate înaintea promulgării codului actual, voind ca, prin luarea unei inscripții ipotecare, să le confere, pe lângă dreptul de preferință ce-l aveau după codul Caragea, și dreptul de urmărire în mâna celor de al treilea, atunci când bărbatul de rea credință și-ar fi înstrăinat averea sa. Această importantă hotărîre mai decide că luarea acestei inscripții în termenul de un an fiind condiția dobândirii unui nou drept, nu se poate admite că neîndeplinirea ei ar atrage pierderea celui alt drept conferit de codul Caragea, și aceasta în virtutea principiilor de drept că o lege nouă nu poate avea putere retroactivă, și că nu prin interpretare se poate ridică un drept conferit printr'o altă lege⁽⁴⁾.

(1) C. București, *Dreptul* din 1911, No. 8, p. 61. Vezi *supra*, p. 730, nota 1.

(2) Această dispoziție tranzitorie este originală legii noastre și nu există nici în codul fr., nici în legea ipotecară belgiană.

(3) Vezi și tom. I al Coment. noastre, p. 109, text și nota 4 (ed. a 2-a).

(4) Vezi *Cr. judiciar* din 1906, No. 24 (cu o însemnată și interesantă observație a amicului nostru, d-l A. I. Suci). Vezi în acelaș sens și alte decizii citate în tomul VIII al Coment. noastre, p. 531, 532, nota 3.

Despre formalitatea transcrierii.

Noțiuni generale asupra strămutărei proprietății.

Știm că, la Romani, proprietatea nu se transmitea, Dr. roman.
atât între părți cât și față de terții, decât prin tradiție.
„*Traditionibus et usucapionibus dominia rerum, non nudis
pactis, transferuntur*“⁽¹⁾.

Achizitorul nu dobândește un *jus in re*, ci un *jus ad rem*; obligația nu crează între debitor și creditor decât un raport personal, în virtutea căruia acest din urmă are o acțiune pentru a cere predarea lucrului. „*Obligationum substantia, non in eo consistit ut aliquod corpus nostrum aut servitutem nostram faciat, sed ut alium nobis obstringat ad dandum aliquid, vel faciendum, vel præstandum*“⁽²⁾.

Această soluție, admisă și astăzi în unele legiuiri străine⁽³⁾, Dr. străin și
era admisă și în dreptul nostru anterior⁽⁴⁾. Dr. vechiu

(1) L. 20, Cod, *De pactis*, 2, 3. Vezi și alte legi citate în tom. V al Coment. noastre, p. 161 urm.

(2) L. 3, Pr., Dig., *De obligationibus et actionibus*, 44. 7. Vezi tom. V mai sus menționat, p. 161, 162. — Încât privește dreptul cutumier francez, asupra căruia nu ne putem întinde, vezi Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 36 urm., p. 17 urm.

(3) Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 162.

(4) Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 162 urm. — „Mutarea C. Calimach.
Art. 576.

proprietății lucrurilor nemișcătoare se face prin darea documentelor celor vechi și altor nouă, zice art. 576 din codul Calimach, care, după obicei, se face între contractieri, prin intrarea în stăpânire a celui nou proprietar și luarea lucrurilor în stăpânire, urmând întărituri a judecătoriei sau a stăpânirii“. Cpr. Cas. rom. Bult. S-a 1, 1870, p. 367.

În privința codului Caragea, vezi Cas. rom. Bult. 1894, p. 35 Deoseb. între
și *Dreptul* din 1894, No. 17. — În loc de această dispoziție a C. Calimach
codului Calimach, pe care am reprodus-o mai sus, art. 431 și C. austriac.
din codul austriac dispune următoarele: „Pentru a transfera proprietatea lucrurilor mobiliare (*zur Übertragung des Eigentumes unbeweglicher Sachen*), actul translativ de proprietate trebuie să fie înscris în registrele publice destinate la aceasta. Această înscrisătură se numește *intabulare* (*Intabulation*). Vezi asupra acestui text, Stubenrauch, *Commentar zum österreichischen allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuche*, I, p. 536—561 (ed. Schuster et Schreiber din 1902); Mattei, *I paragrafi del codice civile austriaco avvicinati dalle leggi romane, francesi e sarde*, II, p. 334 urm. (Venezia 1855).

Dr. actual.

În dreptul actual proprietatea nu se mai strămută ca altă dată, între părțile contractante, prin tradiție, ci prin simplul efect al consimțământului, deși art. 644 din codul nostru prevede tradiția între modurile de dobândire și de strămutare ale proprietății⁽¹⁾. Art. 971 din codul nostru, pă-răsind redacția art. 1138 din codul francez care, după cum observă Marcadé (IV, 480), este vicioasă și dă loc la multe discuții, și reproducând art. 1125 *ab initio* din codul italian, dispune în adevăr, că în contractele cari au de obiect transferarea proprietății, sau unui alt drept real, proprietatea sau dreptul se transmite prin efectul consimțământului păr-ților, principiu pe care art. 1295 § 1 îl aplică la vânzări⁽²⁾.

C. german
Art. 873.

Înscrierea în registrul fonciar (*Grundbuch*) este cerută, pentru transferarea proprietății imobiliare, și în codul german (art. 873). Vezi și legea prusacă din 5 Mai 1872 (art. 33, 36, 46), etc.

(1) Vezi în tom. III, partea II, al Coment. noastre, explic. art. 644 C. civil.

Dacă se poate
stipulă ca
proprietatea
să nu fie
strămutată
prin efectul
consimțâmân-
tului. Con-
troversă.

(2) Cu toate că proprietatea este transferată prin efectul con-simțământului, nimic n'ar împiedică pe părți de a stipulă, de exemplu, într'o vânzare, că proprietatea nu va fi strămutată decât atunci când prețul va fi plătit sau lucrul vândut va fi trădat, după cum dispun anume unele legiuiri străine (cpr. art. 715 C. civil portughez din 1867). Este, în adevăr, de prin-cipiu că părțile pot, prin convenția lor, să modifice toate legile cari nu se referă decât la interesul lor privat (L. 29, Cod, *De pactis*, 2, 3). Or, este necontestat că principiul pus de lege în art. 971 nu este contrar nici ordinei publice, nici bunelor moravuri. Vezi în acest sens, C. Iași, *Dreptul* din 1888, No. 13, p. 101; Judecăt. ocol. VI București, *Cr. judiciar* din 1902, No. 16, p. 138; Trib. Tecuci, *Dreptul* din 1911, No. 6, p. 48; C. Apel din Milan, *Revista critică de drept, legislație și ju-risprudență* din Ianuar 1911, No. 4, p. 101. În acelaș sens, Giorgio Giorgi, *Teoria delle obbligazioni nel diritto moderno italiano*, IV, 228, p. 242 (ed. a 4-a); Planiol, I, 2596, *in fine* și 2597 (ed. a 5-a); T. Hue, VII, 115; Bufnoir, *Propriété et contrat*, p. 53; Demolombe, XXIV, 418, 425 și XXVII, 86, *in fine*; Marcadé, IV, 682, *in fine*; Colmet de Santerre, V, 58 bis V; Acollas, II, p. 789, etc. — *Contra*: Cas. Turin, *Dreptul* din 1911, No. 7, p. 56 și *Revista critică, loco supra cit.*; Ricci, *Corso teorico-pratico di diritto civile*, VI, 48, p. 68 (ed. din 1907); C. N. Toneanu, *Cr. judiciar* din 1911, No. 1 și 8. Vezi asupra acestei chestiuni tom. V al Coment. noastre, p. 166, precum și studiul ce am publicat în *Dreptul* din 1911, No. 6 (Răspuns unui articol al d-lui C. N. Toneanu).

Cumpărătorul nu mai devine deci astăzi numai creditorul lucrului vândut, ci chiar proprietar, tradiția servind numai a-i pune lucrul la dispoziție, spre a se putea servi de el (art. 1314 C. civil). Art. 1314.

Dar, dacă efectul consimțământului este astăzi suficient spre a transfera proprietatea *între părți*, proprietatea imobiliară nu se strămută *erga tertios* decât prin transcrierea actului de achiziție, cel puțin în privința actelor *translative*, nu însă și *declarative* de proprietate sau de drepturi reale imobiliare, cari se pot ipoteca. Transcrierea în privința terților.

Vasta materie a transcripției face parte din procedura civilă; de aceea nu avem să ne întindem mult asupra ei, mărginindu-ne numai a expune principiile generale.

Conform obiceiului nostru, vom transcrie mai întâi textele respective și apoi vom zice câteva cuvinte asupra lor.

Art. 818 C. civil. — Când se dăruiesc bunuri ce pot fi ipotecate, transcripțiunea actului ce conține donațiunea și acceptațiunea, ea și notificațiunea acceptațiunei făcută prin act separat, se va face la tribunalul districtului unde sunt situate bunurile. (Art. 814, 819 urm., 834, 1295 § 2, 1750, 1801 urm. C. civ. Art. 721 urm. Pr. civ. Art. 939 C. fr.).

Art. 819. — Lipsa transcripțiunei poate să fie invocată de orice persoane au interes la aceasta; se exceptează însă persoanele obligate a stăruii să se facă transcripțiunea, sau reprezentanții lor, asemenea și donatorul (1). Art. 818, 820, 1802 C. civ. Art. 723 Pr. civ. Art. 841 C. fr.).

Art. 1295 § 2. — În materie de vîndere de imobile, drepturile cari rezultă din vânzarea perfectă între părți, nu pot a se opune mai înainte de transcripțiunea actului, unei a treia persoane, care ar avea și ar fi conservat, după lege, oarecare drepturi asupra imobilului vândut. (Art. 818, 819, 1801 urm. C. civ. Art. 721 urm. Pr. civ.).

Art. 1394. — Verice act sau hotărîre care constată o cesiune, sau o chitanță de chirie, sau arendă pe doi ani viitori, va trebui să fie transcris pe registrele oficiului ipotecar. (Art. 1393, 1801 urm. C. civ. Art. 722 § 2 Pr. civ. Art. 2 § 5 L. fr. asupra transcripției din 23 Martie 1855).

Art. 1698. — Antichreza trebuie să fie făcută înscris și să fie transcrisă, întrucât este vorba de o datorie mai mare de 150 lei. (Art. 722, 3° și 4° Pr. civ.) (2).

(1) Art. 818 și 819 sunt explicate la titlul donațiunilor. Nu avem astăzi a reveni asupra lor.

(2) Vezi în privința transcrierei antichrezei, *suprà*, p. 301.

Art. 1801. — Toate actele translative de bunuri și drepturi, cari se pot ipoteca, se vor transcrie pe registrele ce se vor ținea spre acest sfârșit la grefa tribunalului, în ocolul căruia sunt bunurile situate. (Art. 1740, 1750, 1800, 1803 C. civ. Art. 721 urm. Pr. civ. Art. 2181 C. fr. Art. 1 L. ipotec. belgiană din 1851).

Art. 1802. — Orice act de înstrăinare a drepturilor menționate în art. precedente, nu se va putea opune persoanelor al treilea. de nu se va fi făcut transcripțiunea cerută prin acel articol. (Art. 1801, 1803 C. civ. Art. 723 Pr. civ. Art. 1, 1° L. ipotec. belgiană din 1851).

Art. 1803. — Transcripțiunea prescrisă prin art. 1801, transmite dobânditorului drepturile ce înstrăinătorul avea asupra proprietății imobilului, dar cu privelegiile și ipotecile cu care imobilul era însărcinat. (Art. 971, 1295 § 2, 1740, 1770, 1790, 1801, 1802 C. civ. Art. 565 Pr. civ. Art. 2182 C. fr.).

Art. 712 Pr. civ. — Dacă dota cuprinde nemișcătoare, actul se va transcrie și prin tribunalul locului unde ele sunt așezate. (Art. 1235 urm., 1242 C. civ. Art. 711, 713 Pr. civ.).

Art. 721 Pr. civ. — Se va ține la fiecare tribunal de județ un registru de transcrierea actelor de mutație sau strămutarea proprietăților, un alt registru de inscripția privilegiilor și ipotecilor, un alt registru pentru transcrierea actelor de amanet și unul pentru transcrierea comandamentelor. (Art. 497, 711, 712, 722 urm., 728 *bis* Pr. civ. Art. 1295 § 2, 1685 urm. C. civ.).

Art. 722 Pr. civ. — Se va transcrie în registrul de transcriere al tribunalului unde este așezat bunul nemișcător:

1° Toate actele de înstrăinare a proprietăților nemișcătoare, sau a drepturilor reale ce se pot ipoteca (art. 1750, 2°);

2° Toate actele prin care se constituie o anticheză, o servitute, un drept de uzufruct, de uz sau de locuință (art. 1698 C. civ.);

4° Toate actele prin care se renunță la aceste drepturi;

5° Tranzacțiile asupra drepturilor reale;

6° Ordonanțele de adjudecare;

7° Declarația relativă la drepturile copiilor asupra averii părinților, în caz de divorț cu consimțământ mutual, după ce sentința de divorț a rămas definitivă (art. 285 C. civ.).

Tribunalul, care încuviințează despărțenia, va dispune în același timp transcrierea hotărârii în registrul de mutațiune, când este vorba de imobile (¹).

Art. 285 C. civil, modificat prin L. din 15 Martie 1906.

(¹) Art. 285, *in medio*, adaos prin legea din 15 Martie 1906.—Averea trece în proprietatea copiilor din momentul transcrierii sentinței de divorț, în ce privește averea mobilă, și din momentul transcrierii în registrele de mutațiuni, în ce privește imobilele, cu rezerva drepturilor de anularea înstrăi-

Tribunalul, care a pronunțat despărțenia, va comunica această dispoziție tribunalului situațiunei imobilului, care va operă transcrierea din oficiu cât mai în grabă. Ministerul public va supra-peghea executarea acestei dispozițiuni;

8° Hotărârile date în materie de expropriere pentru utilitate publică (art. 23 L. din 20 Octombrie 1864);

9° Cesiunile de venituri pe un timp mai mare de doi ani (art. 1394 C. civ.);

10° Extract de pe contractele de arendă sau închiriere pe un timp mai lung de trei ani.

La actele arătate în alin. 1, 2, 3 și 4, de vor fi autentificate tot la tribunalul situației nemișcătorului, transcrierea se va face numai în extract. (Art. 517 urm., 565 urm., 721, 723 urm., 726 Pr. civ. Art. 285, 834, 1698, 1704 urm., 1801 urm., 1823, 1834 C. civ.).

Art. 723 Pr. civ. — Până la transcriere, drepturile rezultând din actele menționate la art. de mai sus, nu se pot opune celor de al treilea, cari au drepturi asupra bunului nemișcător, chiar dacă au cunoștință de existența actelor de mai sus.

Se exceptează, bine înțeles, cazurile de viclenie. (Art. 722, 724 Pr. civ. Art. 1295 § 2, 1802 C. civ.).

Art. 724 Pr. civ. — Se vor transcrie în extract în registrul de urmăriri :

1° Comandamentele prelabile;

2° Urmăririle de venituri. (Art. 477, 481 urm., 497 Pr. civ.).

Art. 724 bis Pr. civ. — Cererile de transcriere se vor face la grefa tribunalului de partea interesată, chiar pe baza unor titluri sub semnătură privată.

Art. 728 bis Pr. civ. — Se va transcrie în registrul de amaneturi toate actele prin care se constituie un amanet, potrivit art. 1685 și urm. din codul civil, după cererea părții interesate. (Art. 1685 urm. C. civ. Art. 721 Pr. civ.).

Acestea sunt textele cari prevăd formalitatea transcrierii. Procedura civilă mai cuprinde și alte texte, relative la transcrierea convențiilor matrimoniale. (art. 712, 714, 716, 717;

nărilor făcute în fraudă copiilor, în intervalul dela intențarea acțiunei până la transcrierea hotărârei. Transcrierea se va face din oficiu de către grefa situațiunei imobilului, după cererea procurorului de pe lângă tribunalul care a pronunțat desfacerea căsătoriei. Procurorul are dreptul să întindă cererea de transcriere și asupra imobilelor cari ar fi fost omise în cererea de divorț. Vezi asupra acestui text, tom. II al Coment. noastre, p. 195 urm. (ed. a 2-a).

720 Pr. civ.)⁽¹⁾. La aceste texte trebuie să mai adăogăm unele din codul comercial, privitoare tot la transcripție, precum: art. 480, 493, 495, 496, 500 C. com., etc.

Definiția și origina transcripției.

Transcrierea, a cărei origină se găsește în dreptul feudal⁽²⁾, este copia literală, și uneori în extract numai, a actelor de înstrăinare *translative* de proprietate sau de drepturi reale imobiliare ce pot fi ipotecate, într'un registru special și public, pe care fiecare poate să-l consulte (art. 1816 C. com.).

Scopul transcripției.

Scopul acestei formalități este de a vesti pe cei de al treilea de toate mișcărilor proprietății imobiliare, într'un interes de utilitate publică și de credit privat. Proprietatea nu poate, în adevăr, să rămâe în întuneric ca obligația, care este o legătură personală. Ea fiind un drept absolut, trebuie să fie de toți cunoscută, pentru ca toți s'o respecte⁽³⁾. În acest scop, legea nu permite de a se opune terțiilor actele de transmitere ale acestei proprietăți, decât dacă au fost aduse la cunoștința publică prin transcriere (art. 723 Pr. civ.). Această măsură este nu se poate mai nemerită, căci dacă este adevărat că proprietatea este un drept, ea trebuie să fie un drept față de toți; și pentru aceasta, ea trebuie să se manifeste printr'un semn extern, pentru ca toți s'o cunoască. Or, acest semn nu poate fi decât publicitatea. Legea n'a instituit acelaș mod de publicitate în privința tuturor actelor, căci unele sunt aduse la cunoștința publică prin *transcriere* (art. 722 urm. Pr. civ.), iar actele prin *inscriere*

⁽¹⁾ Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 76, 77, 99, urm., etc.

⁽²⁾ Vezi Flandin, *Transcription en matière hypothécaire*, I, p. 13 urm. (*Résumé historique sur la transcription*) (ed. din 1861). În privința dreptului roman, vezi Gr. Dimitrescu, *Introducere la studiul transcripțiunei* (București, 1908).

Regimul publicității relativ la transmiterea proprietății imobiliare apare pentru prima oară în Moldova la 1832, odată cu punerea în vigoare a Regulamentului organic (anexa lit. T); însă, pe lângă că sistemul acestei legislații lasă mult de dorit, deși el constituie necontestat un progres asupra trecutului, apoi, el nu este privitor decât la ipoteci și la convenții matrimoniale. Sub legislația anterioară, actele de înstrăinare ale bunurilor imobiliare nu aveau deci nevoie de a fi transcrise spre a fi opozabile terțiilor. Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 170, nota 1.

⁽³⁾ Vezi P. Lemarcis, *Comment. de la loi sur la transcription hypothécaire*, p. 6, No. III.

prietate sau de drepturi reale imobiliare ce pot fi ipotecate (art. 1750, 1801 C. civil, art. 722, 1° Pr. civ.).

Exemple de
acte supuse
transcripției.

Astfel, sunt supuse transcrierii: vânzarea, care este tipul strămutărilor de proprietate cu titlu oneros, și schimburile imobiliare ⁽¹⁾; *datio in solutum* a unui imobil (art. 1307)⁽²⁾; convențiile matrimoniale cari au de obiect imobile (art. 712 Pr. civ.)⁽³⁾; donațiunile imobiliare ⁽⁴⁾; ordonanțele de adju-

consacrată de legea ipotecară belgiană (art. 1), care supune transcrierii și actele declarative de drepturi. Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 169, nota 2.

Schimbul
imobilului
dotal.

(1) Și schimbul imobilului dotal este supus transcrierii, cu toată controversa ce s'a ridicat asupra acestui punct. Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 312 urm. și p. 592, nota 1. Vezi asupra acestei controverse studiul ce am publicat în *Dreptul* din 1903, No. 83.

(2) Cpr. Mourlon, *Transcription*, I, pag. 105 urm., No. 46; Rivière et François, *Idem*, p. 18, No. 6; Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 47, p. 24, etc.

Conv. matri-
moniale

(3) Transcrierea actului dotal fiind prescrisă numai în interesul terțiilor (art. 712 Pr. civ.), lipsa acestei transcrieri nu poate fi invocată decât de cei cari au dobândit vreun drept real asupra imobilului, iar nicidecum de creditorii femeii, cari voesc să urmărească imobilul dotal. Trib. Iași, *Dreptul* din 1910, No. 50 (cu observ. d-lui Gr. Dimitrescu). Cpr. C. București, *Dreptul* din 1909, No. 28. Curtea de casație a decis de curând (7 Martie 1911), și cu drept cuvânt, că netranscrierea actului dotal în registrele speciale, nu ridică actului caracterul de act dotal între părți sau reprezentanții lor, ci numai față de cei de al treilea. *Dreptul* din 1911, No. 28, pag. 222 și Revista *Jurisprudența*, anul 1911, No. 13, p. 194. Acest principiu este elementar. Vezi asupra transcrierii convențiilor matrimoniale, tom. VIII al Com. noastre, p. 76 urm. și 106.

(4) Vezi în tom. IV al Coment. noastre, explic. art. 818, 819 C. civil. Cpr. Cas. rom. Rev. *Jurisprudența* din 1911, No. 12, p. 178. Și donațiunile făcute între soți în timpul căsătoriei (art. 937) sunt supuse transcrierii. Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 47, p. 24.

Transcr. ins-
tituțiilor con-
tractuale.
Controversă.

Chestiunea de a se ști dacă instituțiile contractuale având de obiect imobile, cari, oricât s'a zis, există și în dreptul nostru (vezi tom. I al Coment. noastre, Introducere, p. 28, *ad notam* și Trib. Romanați, *Cr. judiciar* din 1908, No. 40, cu observ. noastră), sunt sau nu supuse transcrierii, este controversată. Vezi pentru afirmativa, Flandin, *Transcription*, I, 701 urm.; Duvergier, *Collection des lois*, anul 1855, p. 60, nota 1; Thiry, IV, 308, p. 276 urm.; Mourlon, *Transcription*, II, 1117, pag. 759 urm. — *Contrà*: Troplong, *Trans-*

decare, pentrucă într'o urmărire silită, debitorul expropriat se consideră ca vânzător, iar adjudecatarul ca cumpărător; tranzacțiile relative la proprietatea imobiliară sau la dezmembrările ei, în privința imobilelor sau drepturilor imobiliare, cari nu făceau obiectul contestației, și care au fost date ca un echivalent al concesiunilor obținute⁽¹⁾; rezolvirile voluntare, cari derivă din consimțământul mutual al părților (art. 962 § 2)⁽²⁾; actele prin care se constituie o antichreză⁽³⁾, o servitute⁽⁴⁾, un uzufruct⁽⁵⁾, un drept de uz sau de abitație, toate aceste drepturi fiind dezmembrări ale proprietății; actele prin care se renunță la aceste drepturi; hotărârile date în materie de expropriere pentru cauză de utilitate publică⁽⁶⁾, nu însă și celelalte hotărâri judecătorești,

cription, 73 urm.; Verdier, *Idem*, I, 151 urm., pag. 306 urm.; Berger, *Idem*, 14, p. 14 urm.; Lemaire-Boseret, *op. și loco cit.*, p. 24; Laurent, XV, 188 și XXIX, 49 urm.; Martou, *op. cit.*, I, 19, p. 41 urm., etc. Această controversă este mai pe larg examinată sub art. 933, la titlul donațiilor.

(1) Rivière et François, *Transcription*, No. 8, p. 18, 19; Mourlon, *Idem*, I, 73 urm., p. 175 urm., etc. Vezi și *suprà*, p. 209, nota 1.

(2) Astfel, achizitorul care renunță de bună voe la dreptul său de proprietate nu va fi considerat ca desezisat în privința terțiilor decât în urma transcrierii convenției de rezolvire iar posesorul primitiv nu va fi considerat ca reinvestit cu dreptul său, decât tot dela îndeplinirea acestei formalități. Rivière et François, *op. cit.*, 9. p. 19.—Dacă rezolvirea rezultă dintr'o hotărâre judecătorească, ea nu are nevoie de a fi transcrisă. Pand. fr., v^o *Transcription*, 367. V. și *infrà*, p. 742, n. 1.

(3) Vezi în privința antichrezei, *suprà*, p. 301.

(4) Nu sunt însă supuse transcrierii servituțile cari isvorăsc din lege sau din situațiunea locurilor. Cpr. Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 51, p. 26; Rivière et François, *Transcription*, 38, p. 34; Nacu, III, No. 361, p. 770. Vezi în privința transcrierii servituților constituite prin acte cu titlu oneros și cu titlu gratuit, tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, p. 802, nota 2.

(5) Uzufructul legal nu este, în principiu, supus transcrierii. Vezi tom. II al Coment. noastre, p. 519 (ed. a 2-a) și tom. III, partea I-a, p. 409, *ad notam*. Cpr. Laurent, VI, 343. Legea supune însă transcrierii uzufructul legal ce părintele conservă, în caz de divorț, asupra părții din averea imobiliară care trece la copii. Vezi tom. II al Coment. noastre, pag. 203 și 519 (ed. a 2-a). Mai vezi tom. III, partea I, p. 409, *ad notam*.

(6) Cpr. Mourlon, *Transcription*, I, 78 urm., p. 199 urm.

Servituți.

Uzufruct
legal.

afară de acele cari recunosc existența unei convenții verbale translative de proprietate imobiliară, care n'a fost transcrisă ⁽¹⁾; actele sau hotărârile care constată o cesiune sau o chitanță de chirie pe *doi ani viitori* (art. 1394 C. civ. și 722, 9° Pr. civ.) ⁽²⁾; actele de amanet (art. 728, *bis* Pr. civ.); cesiunea unei creanțe privilegiate sau ipotecare ⁽³⁾; contractele de închiriere sau arendare încheiate pe un timp mai lung de *trei ani* (art. 722, 10° Pr. civ.) ⁽⁴⁾, deși prin aceste contracte nu se transmite, după cum știm, niciun drept real asupra imobilelor închiriate sau arendate ⁽⁵⁾, etc.

Acte nesupuse
transcrierei.
Succesiuni.

Nu sunt însă supuse transcrierei: succesiunile *ab intestat* ⁽⁶⁾, nici renunțările la succesiuni ⁽⁷⁾ și, după jurisprudență, nici legatele de imobile ⁽⁸⁾, etc.

Hotărârile judecătorești.

- (1) Rivière et François, *Transcription*, No. 14, pag. 23; André, *Régime hypothécaire*, 2, p. 37; Nacu, III, No. 359, p. 769. Motivul pentru care hotărârile judecătorești nu sunt supuse transcrierei este că ele nu sunt translative, ci *declarative* de drepturi. Vezi asupra acestui principiu incontestabil, tom. VI al Coment. noastre, pag. 663, text și nota 6. Art. 1263 din codul civil face o aplicare a acestui principiu, iar art. 457 deroagă, din contra, dela el în privința interdicției. Vezi Cas. rom. *Dreptul* din 1901, No. 30; *Cr. judiciar* din 1901, No. 31 și Bult. 1901, p. 384 (decizie la care am luat și noi parte). Cu tot efectul declarativ al hotărârilor judecătorești, legea ipotecară belgiană le supune, cu drept cuvânt, transcrierei (art. 2).
- (2) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 808, text și nota 2, cum și tom. IX, p. 29, *ad notam* și p. 153 urm.
- (3) Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 179 și tom. VIII, p. 808. — Renunțările la privilegii și ipotece nu sunt însă, din cauza unei lacuni regretabile, supuse niciunei publicități. Vezi *suprà*, p. 695.
- (4) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 209 urm.
- (5) Vezi tom. III, partea I-a al Coment. noastre. p. 211, nota 1 și tom. IX, p. 28 urm., nota 2.
- (6) Rivière et François, *Transcription*, 37, p. 34; Lemaire-Boseret, *op. cit.*, 47, p. 24; Nacu, III, No. 361, p. 770, etc.
- (7) Laurent, XXIX, 97; Rivière et François, p. 22; Nacu, III, No. 365, p. 772. — Renunțarea făcută la o moștenire sau la un legat care fusese acceptate, este însă supusă transcrierei, pentrucă, în asemenea caz, există o transmitere de proprietate în folosul acelor cari beneficiază de această renunțare. Planiol, I, 2612 (ed. a 5-a); Laurent, XXIX, 97; Nacu, III, No. 366, p. 772. Cpr. Aubry et Rau, II, § 209, p. 440 (ed. a 5-a).
- (8) Vezi *suprà*, pag. 715, nota 1. Aceeaș soluție este admisă în

Legea vorbind numai *de actele* de înstrăinare ale proprietăților imobiliare, de aci rezultă că numai actele instrumentare, încheiate pentru constatarea faptelor juridice, trebuie să fie aduse la cunoștința terțiilor prin publicitate. Convențiile verbale sau faptele juridice pentru care nu s'a încheiat niciun instrument de probațiune, nu sunt supuse transcrierei (1).

Convenții verbale.

Nu sunt, de asemenea, supuse transcrierei achizițiile dobândite în virtutea legii, afară de excepția admisă prin art. 285 C. civil și 722, 7° Pr. civ. (2); nici renunțarea la o prescripție imobiliară dobândită (3); nici trimeterea în posesiune a averii unui absent, în care se găsesc imobile (4); nici reîntoarcerea la vânzător a imobilului vândut, în virtutea pactului de răscumpărare (art. 1372 urm.), dacă vânzarea primitivă a fost transcrisă (5); nici retractul litigios, atunci când dreptul cedat este un drept real imobiliar (6), etc.

Achiziții dobândite în virtutea legii.

Transmiterea proprietății mobiliare nu este, de asemenea, supusă publicității, detentorul mobilelor fiind apărat prin însăș posesiunea sa, dacă el este de bună credință (art. 1909) (7).

Proprietatea mobilă. Art. 1909.

Se poate însă întâmpla ca clauza dintr'un contract ne-

Franța și în Belgia. Vezi Flandin, *Transcription*, I, 17, p. 12 urm.; Berger, *Idem*, 11, p. 10 urm.; Lemaire-Boseret, *op. și loco cit.*, etc.

(1) Lemaire-Boseret, *op. cit.*, 47, p. 23, 24. Cpr. Mourlon, *Transcription*, I, 147, p. 364 urm., etc.

(2) Vezi *suprà*, p. 741, nota 5.

(3) Flandin, *Transcription*, 459; Troplong, *Idem*, 96; Aubry et Rau, II, § 209, pag. 440 (ed. a 5-a). — Renunțarea la prescripție va fi însă supusă transcripției, dacă, după ce excepția prescripției a fost opusă în justiție și admisă, acel care a dobândit acest beneficiu a renunțat la hotărârea ce a câștigat, pentrucă, în asemenea caz, renunțarea constituie o transmitere de proprietate în folosul beneficiarului acestei renunțări. Flandin, *op. cit.*, I, 460, p. 327; Aubry et Rau, *loco cit.*, etc.

(4) Nacu, III, No. 370, p. 773.

(5) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 769, nota 2, și autoritățile citate acolo.

(6) Vezi tom. VIII suscitată, p. 799, nota 2 și 876, text și nota 7, și la autoritățile citate acolo, *adde*: Aubry et Rau, II, § 209, pag. 452, 453, text și nota 65 (ed. a 5-a); Nacu, III, 371, p. 773, etc.

(7) Lemaire-Boseret, *op. cit.*, 51, p. 26.

Cazurile în care ipoteca trebuie să fie transcrisă.

supus transcrierii, să fie transcrisă spre a fi opozabilă terților. Astfel, dacă, într'un contract de ipotecă, s'a stipulat că debitorul este oprit de a cedă sau primi căștiurile pe mai mult de șase luni înainte, sau de a închiria imobilul ipotecat pe un timp anume determinat, această clauză nu va fi opozabilă terților decât sub condiție ca contractul de ipotecă să fie transcris, căci numai din registrele de transcripție terții au putut să se informeze de existența unor asemenea clauze. (Vezi *suprà*, p. 544, nota 2, *in medio*).

Efectele transcripțiunii și ale lipsei ei.

Actele, fie autentice, fie sub semnătură privată (art. 724 *bis* Pr. civ.), transcrise în mod regulat în registrele speciale ale tribunalului situației imobilului, de către greșierul acelui tribunal (art. 1820 C. civ.)⁽¹⁾, sunt opozabile terților de bună credință, cari au drepturi asupra aceluiaș imobil, iar până la transcriere⁽²⁾, ele nu pot fi opuse acestora (art. 1802 C. civ.), chiar dacă ei au avut cunoștință personală despre

(1) Transcrierea nu este nulă, dacă n'a fost ordonată de greșier. ei de prezidentul tribunalului. Trib. Botoșani, *Cr. judiciar* din 1902, No. 66.

(2) Legea nu fixează niciun termen pentru îndeplinirea formalității transcrierii, fiindcă această formalitate nu este obligatorie pentru părți, lipsa ei făcând numai ca actele tranzlative de drepturi reale imobiliare și contractele de închiriere sau arendare încheiate pe un period mai lung de *trei* ani, să nu poată fi opuse terților. Cu toate acestea, atât achizitorul dreptului real cât și locatarul au interes de a transcrie actul lor *cât mai curând*, orice întârziere putându-le fi dăunătoare. dacă alții ar transcrie asemenea acte înaintea lor. Cpr. Laurent, XXIX, 147; Murlon, *Transcription*, I, 212, p. 430. 431; Pand. fr., v^o *Transcription*, 709; Thiry, IV, 330, etc.

În caz de faliment al dăruitorului, al vânzătorului sau al constituitorului de drepturi reale, transcrierea va putea să aibă loc până în ziua declarării sale în stare de faliment (excluziv), chiar în urma zilei fixată de tribunal pentru încetarea plăților, dacă actul de înstrăinare sau de constituire de drepturi supus transcrierii este anterior acestei epoci. Cpr. art. 727 C. com. Vezi Laurent, XXIX, 148; Pand. fr., v^o *cit.*, 710.

aceste acte⁽¹⁾; de unde rezultă că dintre doi achizitori de bună credință ai aceluiaș imobil, fie cu titlu oneros, fie cu titlu gratuit (donatiune), cari dețin dreptul lor dela acelaș vânzător sau dăruitor, acela va fi proprietar care a transcris mai întâiu dreptul său, iar nu acela al cărui act are o dată anterioară, chiar dacă acest din urmă ar fi fost pus în posesiunea imobilului⁽²⁾.

Trebue însă să observăm că transcrierea nu poate avea de efect de a îndreptă viciul titlului aceluia care a făcut înstrăinarea. Astfel, ea nu poate să facă a se transmite cumpărătorului proprietatea lucrului vândut, dacă vânzătorul nu eră proprietarul acestui lucru⁽³⁾.

Dacă mai multe mutațiuni de proprietate ale aceluiaș imobil au fost transcrise în aceeaș zi, chestiunea este controversată; însă, în orice caz, art. 1779, după care ipotecile inserise în aceeaș zi au acelaș rang, nu este aplicabil în specie⁽⁴⁾.

Cazul când mai multe mutații au fost transcrise în aceeaș zi.

Știm că, între părți, proprietatea este strămutată *chiar în materie imobiliară*, numai prin efectul consimțământului⁽⁵⁾, transcrierea având de scop de a apăra numai interesul terților. Prin urmare, numai terții pot să opue lipsa ei.

Numai terții pot opue lipsa transcrierii.

Lipsa de publicitate nu poate deci fi invocată de părțile contractante⁽⁶⁾, nici de moștenitorii lor universali sau cu titlu universal, fie ei puri și simpli sau beneficiari, pentrucă

Părțile contractante.

(1) Vezi *infra*, p. 746, text și nota 3.

(2) Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 170, text și nota 3. Cpr. Cas. rom. Bult. 1898, p. 1394. — S'a decis, cu drept cuvânt, că art. 1802 C. civil, și 723 Pr. civ., relative la conflictele de drepturi cari se regulează după anterioritatea transcrierii, se aplică numai atunci când achizitorii nu pot invoca decât drepturile rezultând din titlurile lor, iar nu și atunci când unul din ei poate, pe baza titlului său, să invoace prescripția de zece ani, prevăzută de art. 1895 C. civil. Cas. rom. Bult. 1908, p. 1089.

(3) Arntz, IV, 1245; Thiry, IV, 333, *in fine*, p. 300. Cpr. Cas. rom. Bult. S-a I, 1884, consid. dela p. 513.

(4) Vezi *supra*, pag. 610, text și nota 4. Vezi și tom. V al Coment. noastre, p. 171, nota 2.

(5) Cpr. Trib. Tutova, *Dreptul* din 1885, No. 65, și alte autorități citate în tom. V al Coment. noastre, p. 170, nota 3. Vezi și *supra*, p. 734.

(6) Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, p. 1741, No. 36 urm.

transcrierea n'a fost înființată în folosul lor⁽¹⁾; nici de creditorii lor, în baza art. 974.

Sensul cuvântului terții. Controversă.

Se naște însă întrebarea: ce trebuie să înțelegem aci prin *terții* sau *cei de al treilea*? Aceștia sunt, după o teorie foarte acreditată, nu numai acei cari au dobândit un drept real asupra imobilului, dar încă și toți acei cari, neluând parte la actul netranseris, au interes a-l depărtă. Astfel sunt, pe lângă acei cari au dobândit un drept real asupra imobilului, un al doilea achizitor sau un al doilea cesionar; creditorii ipotecari, fie ipoteca lor legală sau convențională, și, după unii, chiar creditorii chirografari ai vânzătorului. După acest din urmă sistem, admis mai cu samă în Belgia, cuvântul *terții* ar fi luat aci în sensul cel mai larg, și se aplică tuturor acelora al căror drept este compromis prin actul netranseris⁽²⁾. (Vezi și *suprà*, p. 607).

Art. 723 Pr. civ.

Achizitorul unui imobil, care și-a transeris titlul său, va putea să invoace lipsa de transcripție a unei achiziții anterioare, chiar dacă el a avut cunoștință despre dânsa, acest drept încetând pentru el numai când ar fi existat o fraudă din partea lui, concertată cu vânzătorul contra primului achizitor, art. 723 Pr. civ. fiind astăzi expres⁽³⁾.

⁽¹⁾ Dalloz, *op. și loco cit.*, No. 40 urm.

⁽²⁾ Vezi în acest sens, Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 60, p. 32; Thiry, IV, 339; Arntz, IV, 1634; Laurent, XXIX, 173 urm., etc. — *Contra*: Martou, *op. cit.*, I, 66, 73 și 190; Aubry et Rau, II, § 209, p. 463, textși nota 91 (ed. a 5-a); Mourlon, *Transcription*, II, 434; Troplong, *Idem*, 146; Berger, *Idem*, 283, p. 357 urm.; Flandin, *Idem*, II, 848; Verdier, *Idem*, I, 311; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, p. 1742, No. 57; Baudry et Barde, *Oblig.*, I, 403; Planiol, I, 2517, p. 852 (ed. a 5-a) și 2620; C. Gand, *Pasicrisie belge*, 1900. 2. 113 și *Belgique judiciaire* 1900, p. 109 (decizie casată). Cpr. Nacu, III, 381, p. 775. Vezi și tom. V al Coment. noastre, p. 172.

Art. 819.

Încât privește dreptul creditorilor chirografari ai dăruitorului de a invoacă lipsa de transcriere a donațiunei (chestie iarăș controversată), vezi explic. art. 819 C. civil și Pand. fr., v^o *Don. et testaments*, 5002 urm. Curtea din București a admis afirmativa. *Cr. judiciar* din 1898, No. 4, pag. 30.— Încât privește pe creditorii chirografari ai dăruitorului declarat în stare de faliment, reprezentați prin sindic, vezi Pand. fr., v^o *Don. et testaments*, 5014 urm.

⁽³⁾ Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 171, text și nota 1, cum și

CAPITOLUL IX

Despre publicitatea registrelor și despre responsabilitatea grefierilor de tribunale, însărcinați cu ținerea registrelor.

Art. 1816.— Grefierii tribunalelor sunt ținuti de a elibera tuturor acelor ce cer, copie de pe actele transcrise în registrele lor, și de pe inscripțiunile existente, sau certificat că nu există nicio inscripțiune. (Art. 1804, 1817 urm., 1882 C. civ. Art. 694 § 2 C. com. Art. 2196 C. fr. *modificat*).

Art. 1817.— Ei sunt responsabili pentru orice prejudiciu ar rezultă (art. 998, 999, 1084, 1817 urm., 1822 C. civ.):

1° Din omisiunea pe registrele lor a transcripțiunilor actelor de mutațiune ale proprietăței, și a inscripțiunilor luate în birourile tribunalului (art. 1780 urm., 1801, 1819 C. civ.);

2° Din lipsa de mențiune în certificatele lor a unei sau mai multor inscripțiuni existente, afară de cazul când eroarea provine din arătări nesuficiente, cari nu pot să le fie imputate. (Art. 1780, 1816, 1818 C. civ. Art. 2197 C. fr.).

Art. 1818.— Imobilul în privința căruia grefierul ar fi omis în certificatele sale una sau mai multe sarcini inscrise, rămâne cu toate acestea încărcat cu toate sarcinile inscrise, rămânând însă noului cumpărător, care a fost indus în eroare, recurs în contra grefierului pentru daunele ce i s'au cauzat prin omisiune, precum și recurs contra vânzătorului pentru întoarcerea prețului și daunelor interese. (Art. 1746, 1778 urm., 1790, 1804, 1822 C. civ. Art. 2198 C. fr. *modificat*).

Art. 1819.— Nici într'un caz grefierii tribunalelor nu pot refuza nici întârziă transcripțiunea actelor de mutațiune ale proprietăților, inscripțiunea privilegiilor și drepturilor ipotecare, nici eliberarea de certificate ce se cer de părți, nici prezentarea registrelor originale, când se cer de părți, sub pedeapsă de răspundere

tom. IX, p. 213, text și nota 4. Înainte de procedura revizuită la 1900, chestiunea de a se ști dacă achizitorul posterior putea sau nu să invoace lipsa de transcriere a achiziției anterioare, atunci când el avusese cunoștință despre această achiziție, eră controversată, însă chestiunea tot astfel eră decisă ca și astăzi. Cpr. Cas. rom. *Dreptul* din 1889, No. 78; Bult. 1889, p. 897. Vezi și tom. V. al Coment. noastre, *loco supra cit.*

S'a decis ca acest principiu, pus de art. 723 Pr. civ., relativ la cunoștința ce terții au putut să aibă despre existența unui act anterior, se aplică nu numai la transcriere, dar și la inscripțiile ipotecare. Trib. Argeș, *Cr. judiciar* din 1909, No. 1, p. 6. Vezi și *supra*, p. 607, *ad notam*.

Aplic. art. 723 Pr. civ. la inscripțiile ipotecare.

de daune-interese către părți; drept care, la caz de refuz sau întârziere nemotivată, se va încheia îndată, după cererea părților, proces-verbal despre aceasta de către procurorul tribunalului respectiv. (Art. 998, 999, 1080, 1780, 1801, 1816, 1817 C. civ. Art. 2199 C. fr. *modificat în partea finală*).

Art. 1820. — Grefierii tribunalelor vor fi ținuti de a avea un registru, pe care vor inscrie zi cu zi și în ordinea numerică, depunerile ce li se vor fi făcut de acte de mutațiune ale proprietăților destinate a fi transcrise; ei vor elibera deponentului un bilet de recunoaștere, care va purta numărul de ordine sub care s'a in scris depunerea în registru, și ei nu vor putea transcrie în registrele destinate pentru aceasta, actele de mutațiune ale proprietăților decât cu data și după ordinea în care s'a făcut depunerea acelor acte la grefă. (Art. 2200 C. fr.).

Art. 1821. — Toate registrele de transcripțiune și inscripțiune vor fi șnuruite, numerotate și parafate pe fiecare pagină de către președintele tribunalului. (Art. 28 C. civ. Art. 2201 C. fr. *modificat*).

Art. 1822. — Grefierii sunt ținuti de a se conforma, în exercițiul funcțiunei lor, tuturor dispozițiilor capit. prezent, sub pedeapsă de amendă dela 500 până la 3000 lei (vechi) pentru întâia contravenție, și de destituire pentru a doua contravenție, fără prejudiciul daunelor-interese către părți, care vor fi plătite înaintea amenzii. (Art. 998, 999, 1084, 1730, 1817 C. civ. Art. 2202 C. fr.).

Art. 1823. — Mențiunile de depozit, inscripțiunile și transcripțiunile se vor face în registre, în șir, fără niciun loc alb, nici interlinii, sub pedeapsă în contra grefierului de o amendă dela 1500 până la 5000 lei (vechi), și de daune-interese către părți, care vor fi plătite înaintea amenzii. (Art. 29, 1822 C. civ. Art. 2203 C. fr.).

Dr. străin.

În Franța, în Belgia, în Italia și în alte țări, funcționarii însărcinați cu ținerea registrelor de inscripții și transcripții sunt *conservatorii ipotecilor*.

Dr. nostru.

Noi, neavând asemenea funcționari, ținerea acestor registre a fost încredințată grefierilor tribunalelor.

La tribunalele de județ, unde nu există decât o singură secție, grefierul acelei secțiuni este însărcinat cu ținerea acestor registre. Acolo însă unde tribunalul are mai multe secții, grefierul unei din aceste secțiuni are această însărcinare.

Art. 1820.

Pe lângă registrele de inscripții și transcripții, cari se trimet în fiecare an dela Ministerul Justiției, grefierii mai sunt obligați a ține un registru în care vor trece, pe

fiecare zi, actele ce li se depun spre a fi inscrise sau transcrise, eliberând părților o chitanță, care va purta numărul de ordine a actului ce urmează a fi in scris sau transcris, și ei nu vor putea inscrie sau transcrie în registrele destinate la aceasta, actele părților, decât cu data și după ordinea în care s'a făcut depunere la grefă; așa că actele depuse în aceeași zi vor fi trecute în registre, fiecare la rândul lor. (Art. 2200 C. fr. *modificat*).

Aceste registre sunt publice ca și registrele actelor stărei civile (art. 32 C. civ.), și ele pot fi cercetate de părți în persoană sau prin mandatarii lor (art. 1819). Grefierii sunt obligați a elibera tuturor acelor ce vor cere, copii de pe actele transcrise în registrele lor și certificate de pe inscripțiile existente, sau certificat că nu există nicio inscripție. Publicitatea registrelor.

Grefierii sunt personal responsabili de orice prejudiciu ar rezulta pentru părți din neglijența sau reaua lor credință, fie că ei ar omite de a inscrie și transcrie un act, fie că, în certificatul ce ar elibera, n'ar face mențiuni despre sarcinile existente asupra imobilului, fie că ar menționa o inscripție ca ștearsă sau redusă, pe când ea n'ar fi în realitate nici ștearsă, nici redusă. Art. 1817.

Dacă o parte, indusă în eroare de către grefier, a cumpărat un imobil asupra căruia ar exista sarcini, pe cari grefierul nu le-ar fi arătat, cumpărătorul va avea recurs contra grefierului pentru daune, iar în contra vânzătorului, pentru restituirea prețului, putând astfel, din această cauză, să ceară rezilierea vânzării. Art. 1818.

Grefierii nu pot refuza nici întârziă transcrierea actelor de mutațiune ale proprietății imobiliare, nici inscrierea privilegiilor și ipotecilor, nici eliberarea de certificate, nici prezentarea registrelor, de câteori părțile le cer, sub pedeapsă de daune către aceste din urmă. Refuzul sau întârzierea nemotivată se constată de către procurorul tribunalului, după cererea părților. Art. 1819.

Registrele de inscripții și transcriptii sunt șnuruite, numerotate și parafate pe fiecare pagină de către președintele tribunalului, pentru ca să nu se poată sustrage vreo filă din ele. Art. 1821.

Inscrierile și transcrierile se fac în registre în șir, fără Art. 1823.

loc gol sau interlinii, sub pedeapsă de amendă și daune-interese către părți.

Art. 1822. La caz de a nu se conformă dispozițiilor de mai sus, grefierii pot fi condamnați la amendă și chiar destituiți în caz de recidivă, ei fiind răspunzători și de daune către părți. Este de observat că, contrar dreptului comun, după care Statul trece înaintea particularilor, daunele datorite părților sunt plătite înaintea amenzilor.

Art. 30 C. civ. Grefierii tribunalelor păstrează nu numai registrele de înscripții, de transcriptii, de hotărâri, etc., dar și acele ale actelor stărei civile, din cari un exemplar se trimete la tribunalele de județ (art. 30 C. civ.)

Art. 56 L. org. judecătorești din 1909. Ei mai păstrează încă, sub a lor răspundere, colecțiile de legi, actele, documentele și valorile ce li se încredințează de către portărei sau de particulari (art. 56 L. organiz. judecătorești din 24 Martie 1909).

TITLUL XIX

DESPRE EXPROPRIAȚIUNEA SILITĂ.

Cuvintele *expropriațiune silită*, cari au trecut din codul francez în al nostru, sunt împrumutate dela legile din 9 Messidor anul al III-lea și din 11 Brumariu anul al VII-lea (a doua lege din 11 Brumariu, cea dintâi fiind relativă la regimul ipotecar). Toți autorii observă că această expresie nu este exactă, și, în orice caz, e prea generală, pentrucă vânzarea mobilelor debitorului, făcută prin justiție, tot o expropriere silită este. Or, aci legiuitorul nu pune decât câteva reguli privitoare la *urmărirea imobilelor*. Trebuie deci zis în rubrica titlului tit. XIX: *despre urmărirea imobiliară sau executarea silită asupra imobilelor*.

Critica ru-
bricei.

Urmărirea bunurilor debitorului este sancțiunea drepturilor creditorului. În virtutea dreptului de gaj ce fiecare creditor are asupra bunurilor debitorului său (art. 1718, 1719), el poate să urmărească bunurile cari compun patrimoniul debitorului. Precum am arătat mai sus, în titlul de față legiuitorul se ocupă numai de urmărirea imobilelor. El se referă la procedura civilă în privința formalităților acestei urmăriri, mărginindu-se numai a pune, în acest titlu, câteva reguli generale.

Art. 1718,
1719.

Creditorii cari pot urmări imobilele debitorului.

Art. 1824. — Creditorul poate urmări expropriațiunea:

1° A bunurilor imobile și a accesoriilor reputate imobile, cari sunt proprietatea debitorului său;

2° A uzufructului ce are debitorul asupra bunurilor de aceeaș natură. (Art. 462 urm., 489 urm., 517 urm., 1718, 1719, 1750, 1825 C. civ. Art. 378, 379 Pr. civ. Art. 2204 C. fr.).

Orice creditor⁽¹⁾, privilegiat, ipotecar sau chirografar

- Tutorul. (1) Orice creditor, putând să urmărească imobilele debitorului său, tutorul poate să urmărească imobilele debitorilor minorului sau interzisului, căci el are capacitatea de a încasă prin orice mijloace creanțele incapabilului.
- Minorul emancipat. Minorul emancipat poate, de asemenea, să urmărească imobilele debitorului său, în privința veniturilor sale, având nevoie de asistența curatorului său numai când este vorba de un capital mobilier. T. Huc, XIV, 233; Aubry et Rau, I, § 132, p. 845, text și nota 18 (ed. a 5-a); Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2673. — Vezi însă Laurent, V, 220.
- Individul pus sub consiliu judiciar. În privința individului pus sub consiliu judiciar, se vor aplica regulile privitoare la minorul emancipat. T. Huc, Baudry et Loynes, *op. și loco supra cit.* Chestiunea este însă controversată. Vezi Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV art. 2213, No. 136 urm.
- Femeea măritată. Femeea măritată nu poate urmări imobilele debitorilor săi, bine înțales cu autorizarea bărbatului, decât când este separată de bunuri, și când este vorba de creanțele sale parafernale. În celelalte cazuri, urmărirea aparține exclusiv bărbatului. T. Huc, *loco cit.*, p. 288. Cpr. Dalloz, *op. și loco cit.*, No. 140 urm.
- Moștenitorii creditorului. În urma morții creditorului, urmărirea poate fi exercitată de către moștenitorii săi universalii sau cu titlu universal, sau legatarii săi universalii ori cu titlu universal.
- Succesorii cu titlu particular. Urmărirea imobilelor debitorului mai poate încă fi exercitată, în timpul vieții creditorului, de către succesorii săi cu titlu particular, precum cesionarul lui (art. 1833), donatarul, legatarul, delegatarul sau purtătorul unei obligații la ordin, căruia obligația i-a fost transmisă prin gir, etc. Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2691; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2214, No. 155 urm.
- Faliment. debitorului. Dela data sentinței declarative de faliment, niciun creditor, fie el privilegiat sau ipotecar, nu poate însă să procedă la exproprierea silită a imobilelor falitului, acest drept aparținând numai sindicului (art. 810 actual, 813 vechiu C. com.). Cpr. Cas. rom. Bult. 1893, p. 906. — S'a decis că ordonanța de adjudecare a unui imobil al falitului, care a avut loc după cererea sindicului, pentru lichidarea activului, nu este supusă recursului în casație, pentrucă această vânzare se face cu formele vânzărilor de bunuri de minori, și recursul în casație nu este admis pentru aceste din urmă vânzări, cari sunt vânzări de bună voe. Cas. rom. Bult. 1893, p. 925.

poate urmări, fie el însuș, fie printr'un mandatar⁽¹⁾, imobilele debitorului sau drepturile considerate ca atare (uzufructul imobiliar), cu această deosebire că creditorii privilegiați și ipotecari pot urmări imobilul chiar în mâinile unui terțiu achizitor (art. 1790), pe când creditorii chirografari nu pot urmări decât imobilele pe cari debitorul lor nu le-a înstrăinat⁽²⁾.

Pentru ca un creditor să poată urmări imobilele debitorului său, trebuie să fie investit cu un titlu autentic și executor, în baza unei creanțe certe, lichide și exigibile (art. 1832).

Art. 1832.

Dacă creditorul urmărește în baza unei hotărâri judecătorești, acea hotărâre trebuie să fie definitivă și să aibă autoritatea lucrului judecat.

Hot. judecătorească.

Dacă creditorul este cesionarul unei creanțe, el nu poate să procedă la urmărire decât sub condiția ca cesiunea să fie opozabilă debitorului cedat (art. 1393 și 1833).

Art. 1393, 1833.

Dacă debitorul s'a săvârșit din viață, urmărirea nu poate fi continuată sau îndreptată contra moștenitorilor decât îndeplinindu-se formalitățile prevăzute de art. 397, 398 Pr. civ.

Art. 397, 398 Pr. civ.

În orice caz, urmărirea imobiliară trebuie să fie precedată de un comandament prealabil (art. 1836 C. civil, 496 Pr. civ.).

Art. 1836.

Titlurile în virtutea cărora se poate procedea la o urmărire imobiliară.

Art. 1832. — Vânzarea silită a imobilelor nu poate fi provocată și urmărită decât în virtutea unui titlu autentic și executor, pentru o datorie certă și lichidă.

Dacă datoria consistă în sume nelichidate, urmărirea sunt valabile, dar adjudecațiunea nu se poate face decât după lichidațiune. (Art. 1171, 1834 C. civ. Art. 371, 373, 378, 387 Pr. civ. Art. 2113 C. fr.).

(1) Mandatul va trebui, în asemenea caz, să fie special, mandatul general de a geră afacerile creditorului și de a încasa creanțele sale nefiind suficient. Vezi Chauveau-Carré, *Lois de la procédure civile*, V, partea I, *Quest.* 2198, pag. 403 (ed. a 5-a, 1880).

(2) Vezi *suprà*, p. 667, text și nota 3.

Art. 1833. — Cesionarul unui titlu executor nu poate urmări expropriatiunea decât după semnificațiunea făcută debitorului despre cesiunea titlului. (Art. 780, 1393, 1744 C. civ. Art. 2214 C. fr.)

Art. 1834. — Adjudecațiunea nu se poate face decât după o sentință definitivă în ultimă instanță, sau trecută în puterea de lucru judecat. (Art. 1201, 1832 C. civ. Art. 129, 371, 373, 378, 387 urm. Pr. civ. Art. 2215 C. fr. *modificat*).

Art. 1832,
1834.

O urmărire imobiliară nu poate fi făcută decât în baza unui titlu autentic și executor (art. 1832 C. civ., 381 Pr. civ.), sau în baza unei hotărâri judecătorești remasă definitivă, având puterea lucrului judecat (art. 1834 C. civ., 371 Pr. civ.).

Dacă un creditor are mai multe titluri contra unui debitor, el nu poate să constrângă pe acest din urmă la plata sumelor prevăzute în aceste titluri, decât dacă toate întrunesc condițiile cerute de lege pentru validitatea urmăririi⁽¹⁾.

Pentru ca o creanță să poată da loc la o urmărire imobiliară, se cer trei condiții, și anume: creanța trebuie să fie *certă, lichidă și exigibilă*.

Creanță certă.

1° *Creanța trebuie să fie certă*, adică să existe actualmente (art. 378 Pr. civ. și 1832 C. civ.). Nu se poate deci face o urmărire imobiliară sau chiar mobilă în baza unei creanțe *eventuale*⁽²⁾, sau supuse unei condiții suspensive⁽³⁾.

Creanță lichidă.

2° *Creanța trebuie să fie lichidă* (art. 378 Pr. civ. și 1832 C. civ.), adică să fie fixată în privința cuantumului ei. O creanță este, în adevăr, lichidă când se știe cât și ce anume se datorește, *quum certum est an et quantum debeat*. Lichiditatea creanței implică deci certitudinea ei⁽⁴⁾.

Creanță supusă unei condiții rezolutorii.

(1) Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2213, No. 28 urm.

(2) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2677; Garsonnet, *Pr. civ.*, IV, § 1270, p. 120 (ed. a 2-a). — O poprire poate însă avea de obiect o creanță eventuală. Vezi *suprà*, p. 334.

(3) Baudry et Loynes, *loco cit.* — Creditorul a cărui creanță este supusă unei condiții rezolutorii, poate însă, în baza acestei creanțe, să provoace o urmărire, fie mobilă, fie imobiliară. Baudry et Loynes, *loco cit.*

(4) „Considerând, zice Curtea de casație, că o creanță atunci nu este certă, când existența ei este supusă unei condiții, și nu este lichidă când cotitatea ei nu este imediat determinată“. Bult. S-a I-a, 1872, consid. dela p. 162. — Când o urmărire s'a început în virtutea unei hotărâri judecătorești executorii,

3° Creanța trebuie să fie exigibilă, căci art. 1023 C. civ. se opune ca o creanță neexigibilă să fie adusă la îndeplinire⁽¹⁾. Creanță exigibilă.

Creanța trebuie să fie certă și lichidă în momentul urmării⁽²⁾.

4° În fine, creanța în baza căreia se face urmărirea trebuie, în principiu, să fie necontestată⁽³⁾.

Sanctiunea regulilor de mai sus consistă în nulitatea urmării și condamnarea creditorului urmăritor la daune-interese⁽⁴⁾. Sanctiunea regulilor de mai sus.

Art. 1832 § 2, prevăzând cazul când o creanță lichidă, adecă certă în privința existenței ei și determinată încât privește obiectul ei, nu este lichidată, adecă evaluată în bani, dispune că urmărirea este validă, însă că adjudecarea nu va putea să aibă loc decât în urma lichidării sau evaluării ei. Art. 378 § 2 Pr. civ. dispune, de asemenea, că de câteori datoria consistă în sume nelămurite (nelichide), adjudecarea se va amâna până mai întâi se va face lichidarea⁽⁵⁾. Art. 1832 § 2 C. civ. și 378 § 2 Pr. civ.

În fine, art. 1832 mai cere încă, pentru ca urmărirea să poată avea loc, ca titlul în virtutea cărui ea se face să fie autentic și executor⁽⁶⁾. Titlu executor.

care prevede o sumă certă și lichidă, plata parțială a creanței nu este de natură a-i ridică caracterul său de certitudine și lichiditate. Cas. rom. Bult. S-a II-a, 1881, p. 550.

(1) Dacă, în contractul de ipotecă, s'a stipulat un pact comisor, adecă exigibilitatea creanței pentru cazul când debitorul nu va plăti procentele la timp, obligația va deveni exigibilă, înainte de termenul stipulat, prin neplata procentelor. Cpr. Cas. rom. Bult. S-a II, 1882, p. 586. Vezi *suprà*, pag. 626, nota 2. Existența unui pact comisor.

(2) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2677, p. 890 (ed. a 3-a).

(3) Vezi Garsonnet, *op. cit.*, IV, § 1272, p. 123 (ed. a 2-a).

(4) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2677, *in fine*, p. 891; Garsonnet, *op. cit.*, IV, 1269, p. 119; Boitard, Colmet-Daage et Glasson, *Leçons de procédure civile*, II, 806 (ed. a 15-a); Cas. fr. D. P. 82. 1. 161; Sirey, 82. 1. 105.

(5) Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2678; Cas. rom. S-a I, Bult. 1872, consid. dela p. 162.

(6) „Considerând, zice Curtea de casație, că titlul executor este acela care emană dela o autoritate având putere de a imprimă actelor sale forța executorie, investit fiind cu formele preserise de lege, care-i dau autoritatea legală“. Cas. rom. Bult. S-a I, 1872, consid. dela p. 162. — Deciziile camerei de punere sub acuzare nu au deci caracterul unui titlu executor,

Art. 1171
urm. C. civil.

Actele autentice, fiind executorii, pot fi investite cu formula executorie (art. 1171—1173 C. civ.), pe când actele sub semnătură prevată nu au niciodată putere executorie, și creditorul care are un asemenea act, este obligat, spre a putea procedea la urmărire, să dobândească mai întâi o hotărîre de condamnare care, după ce va fi definitivă, să fie investită cu formula executorie⁽¹⁾.

Urmărirea în
baza unei sen-
tințe investită
cu formula
executorie.

Urmărirea imobiliară, ca și cea mobilă, poate deci fi făcută în baza unei hotărîri judecătorești, remasă definitivă și investită cu formula executorie (373, 375, 378 Pr. civ.)⁽²⁾, și chiar în baza unei hotărîri pronunțată cu executarea provizorie (art. 373, 378 Pr. civ.). În acest din urmă caz, însă, adjudecarea nu poate avea loc decât după ce sentința dată cu executarea provizorie a devenit definitivă și a dobândit autoritatea lucrului judecat. Acesta este sensul art. 1834 C. civil. Urmărirea va fi deci pusă în sus-

față de pretențiile părții civile. C. București, *Dreptul* din 1894 No. 73, p. 587.

(1) Cpr. Thézard, *op. cit.*, 393, p. 516.

(2) Formula executorie, fiind ordinul de executare dat prin delegație, tribunalului, constituie o condiție esențială pentru executarea atât a hotărîrilor cât și a actelor autentice. Cas. rom. Bult. S-a civilă 1868, p. 362. — Din cele mai sus expuse rezultă că tribunalul comite un exces de putere, când încuviințează o urmărire în temeiul unui act neinvestit cu formula executorie, deși titlul în chestiune era confecționat sub legile vechi, dacă urmărirea se face sub legea nouă. Cas. rom. Bult. S-a civilă, anul 1869, p. 196.

Necesitatea
formulei exe-
cutorie.

Vom observa, cu această ocazie, că hotărîrile pronunțate sub legea veche, erau executorii prin ele însele, fără a fi investite cu formula executorie, această formulă fiind o inovație a legii actuale. Cas. rom. Bult. 1899, p. 992. Vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 484, nota 1.

Sub legea
veche nu
există formula
executorie.

Urmăririle
făcute de către
Credit.

S'a decis însă că, în urmărirea imobiliară făcută de Creditul fonciar, după legea sa specială, nu este nevoie ca actele de ipotecă, în baza cărora se face urmărirea, să fie investite cu formula executorie, această formalitate fiind înlocuită prin încheierea tribunalului pentru scoaterea imobilului în vânzare (art. 61 L. Creditului fonciar). Cas. rom. Bult. 1902, p. 500; *Dreptul* din 1902, No. 40, p. 321 și *Cr. judiciar* din 1902, No. 38 (cu nota d-lui Stanislas Cihoski în sens contrar). — Vezi însă Gr. Vulturescu (*Dreptul* din 1902, No. 42), care aprobă această decizie. Amicul nostru, d-l Gr. Vulturescu, este însă în specie recuzabil, fiind avocat al Creditului, deci parte interesată.

pensie până când hotărîrea dată cu executarea provizorie a dobândi autoritatea lucrului judecat ⁽¹⁾.

Cesionarul folosindu-se, în principiu, de toate drepturile cedentului, poate să urmărească imobilele debitorului cedat, când cedentul i-a transmis un titlu autentic și executor, și aceasta chiar dacă actul de cesiune nu este autentic ⁽²⁾.

Cesionarul nu poate însă urmări exproprierea debitorului decât după ce titlul cedat i-a fost notificat conform art. 1393 C. civil ⁽³⁾, sau după ce acesta a acceptat cesiunea printr'un act autentic (art. 1393 § 2) și, după unii, chiar printr'un act sub semnătură privată ⁽⁴⁾.

În orice caz, notificarea cesiunii cerută de art. 1833 C. civil nu are nevoie de a preceda comandamentul preabil, fiind suficient ca ea să fie comunicată odată cu acest comandament ⁽⁵⁾.

Art. 1833.

Persoanele contra cărora se îndreapteză urmărirea imobiliară.

Orice urmărire și, în special, urmărirea imobiliară, se îndreapteză în contra acelor persoane obligate la plata da-

⁽¹⁾ Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2688, p. 898 (ed. a 3-a); Guillouard, *Idem*, IV, 2201; P. Pont, *Idem*, II, 54; Aubry et Rau, VIII, § 778, p. 467, 468 (ed. a 4-a), etc.

⁽²⁾ Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2694; Guillouard, *Idem*, IV, 2203; Thézard, *Idem*, 393; P. Pont, *Idem*, II, 59; Garsonnet, *Pr. civ.*, IV, p. 102, nota 22 (ed. a 2-a); T. Hue, XIV, 264.—*Contrà*: Grenier, *Tr. des hypothèques*, II, 483, p. 251 (ed. belg. din 1833). Cpr. Colmet de Santerre, IX, 210.

⁽³⁾ Cpr. Cas. rom. Bult. 1888, p. 552.

⁽⁴⁾ Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2695; Guillouard, *Idem*, IV, 2204; T. Hue, XIV, 264; Garsonnet, *op. cit.*, IV, § 1260, p. 102, text și nota 25 (ed. a 2-a); Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 468, nota 48; Duranton, XXI, 48.—*Contrà*: P. Pont, *op. cit. (Exprop. forcée)*, II, 58. Thézard, *Idem*, 393, p. 516; Colmet de Santerre, IX, 210; Grenier, *Hypothèques*, II, 483, p. 252 (ed. belg. din 1833).

⁽⁵⁾ Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 3696; Guillouard, *Idem*, IV, 2204; Aubry et Rau, VIII, § 778, p. 468, nota 47; Duranton, XXI, 49; Garsonnet, *op. cit.*, IV, § 1260, p. 102, 103 (ed. a 2-a). Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2214, No. 27, etc.

toriei în calitate de debitori principali sau de fidejutori, și contra reprezentanților lor universali sau cu titlu universal⁽¹⁾.

Urmărirea unei oblig. conjuncte sau solidare.

Prin aplicarea principiilor de mai sus, executarea unei obligații conjuncte va fi urmărită contra fiecăruia din debitori, pentru partea sa. Dacă obligația este solidară, comandamentul făcut unuia din debitori va folosi celorlalți, însă se va procede la atâtea urmăriri câte patrimoniile deosebite sunt⁽²⁾.

Urmărirea în dreptăță contra unui incapabil. Minor sub tutelă.

Dacă debitorul, care urmează a fi expropriat, este incapabil, urmărirea va fi îndreptată contra reprezentantului său legal, de exemplu: contra tutorului, dacă este vorba de un minor sau interzis, fără ca tutorul să aibă nevoie de a fi autorizat de consiliul de familie (argument *a contrario* din art. 408)⁽³⁾.

Minor emancipat, etc.

Dacă este vorba de un minor emancipat sau de un individ pus sub consiliul judiciar, urmărirea va fi îndreptată contra minorului asistat de curatorul său, sau contra risipitorului ori acelui slab de minte, asistat de consiliul său⁽⁴⁾.

Femeie măritată.

Dacă debitorul este o femeie măritată, chestiunea, în lipsă de text⁽⁵⁾, va fi rezolvată după principiile generale.

(1) Vezi însă, în privința moștenitorilor, formalitatea prevăzută de art. 397, 398 Pr. civ., arătată *suprà*, p. 753.

(2) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2669; T. Hue, XIV, 251, p. 312. — Vezi însă Chauveau-Carré, *Lois de la procéd. civile*, V, partea 1-a, *Quest.* 2198, p. 413 (ed. a 5-a, 1880).

(3) Thézard, *op. cit.*, 390; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2702; Guillouard, *Idem*, IV, 2207; T. Hue, XIV, 249, etc. Cpr. Cas. rom. Bult. 1904, p. 1799. Vezi și tom. II al Coment. noastre, p. 750. Tutorul are însă nevoie de autorizarea consiliului de familie spre a face o contestație la o urmărire imobiliară. Cas. rom. Bult. 1904, p. 827.

(4) Vezi Baudry et Loynes, III, 2702; Guillouard, *Idem*, IV, 2207; P. Pont, *Idem*, II (*Expropr. forcée*) 35; Thézard, *Idem*, 390, p. 512; T. Hue, XIV, 249; Aubry et Rau, VIII, § 778, p. 471; Duranton, XXI, 39. — Vezi însă Garsonnet, *op. cit.*, IV, § 1262, p. 105 (ed. a 2-a), după care urmărirea poate să fie îndreptată contra minorului emancipat sau risipitorului ori acelui slab de minte, fără a se pune în cauză pe curatorul sau consiliul acestor incapabili.

(5) Art. 2208 din codul fr., care presupune cazul când debitorul urmărit este o femeie măritată, a fost, în adevăr, eliminat de legiuitorul nostru, pentru că acest text vorbește de regimul comunității legale care, în dreptul nostru, nu există.

Eliminarea art. 2208 fr. din codul nostru.

Astfel, urmărirea unui imobil dotal va fi îndreptată atât contra femeii cât și contra bărbatului, care va fi chemat spre a o autoriza de a stă în judecată⁽¹⁾.

Dacă imobilul urmărit este parafernă, urmărirea se va îndrepta, contra femeii, însă chemarea bărbatului este iarăș necesară, spre a autoriza pe soția sa. Creditorul va trebui, și într'un caz și într'altul, să comunice actele de urmărirea atât femeii cât și bărbatului⁽²⁾.

În fine, vom observa că sunt persoane, a căror avere, fie mobilă, fie imobilă, nu poate fi urmărită. Acestea sunt: Statul, comunele, județele, etc. Datoriile acestor persoane morale de domeniu public nu pot fi plătite decât prin înscrierea unui credit în bugetele lor⁽³⁾.

Tribunalul competent în materie de urmărirea imobiliară.

În principiu, tribunalul competent în materie de urmărirea imobiliară este acel al situațiunii imobilului, dacă părțile n'au derogat dela această regulă printr'o' anume convenție (art. 495 Pr. civ.⁽⁴⁾).

S'a decis, cu drept cuvânt, că consulii străini nu sunt în drept a efectua vânzarea unui imobil situat în țară, chiar când acest imobil ar fi proprietatea unui supus străin⁽⁵⁾.

(1) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 216, text și nota 3.— S'a decis însă, că, în urmărirea silite, femeia se consideră ca autorizată când se comunică bărbatului actele de procedură. Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 745, nota 2 și tom. VIII, p. 394, nota 2, cum și autoritățile citate acolo.

(2) Vezi tom. VIII suscitată, p. 216. Cpr. Cas. rom. Bult. 1882, consid. dela p. 839 și *Dreptul* din 1882, No. 63, p. 511.

(3) Vezi *suprà*, p. 337. Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2705.

(4) Cpr. Trib. Iași, *Dreptul* din 1890, No. 70; Cas. rom. Bult. S-a II, anul 1876, p. 206.

(5) Trib. Dolj, *Dreptul* din 1889, No. 78.— S'a mai decis că vânzarea unei păduri făcută prin licitație la un consulat străin, nu poate fi presupusă a fi făcută în țară străină, de oarece principiul exterritorialității, care este o ficțiune relativă la persoana reprezentanților puterilor străine, nu poate fi aplicat unor acte judecătorești, ce în realitate s'au petrecut într'o țară, ca să fie considerate ca făcute în altă țară. Cas. rom. Bult. S-a I, anul 1880, p. 116.

Aceasta este atât de evident, încât nici nu ne putem închipui cum s'a putut vreodată susține contrariul.

Determinarea
atribuțiilor
consulilor.

Și fiindcă vorbim de consuli, vom menționa o decizie recentă a Curței din Iași, care hotărăște că, după principiile dreptului internațional, atribuțiile consulilor sunt determinate de tratate sau de principiul reciprocității și de dreptul comun al națiunilor ⁽¹⁾.

Imobile si-
tuate în mai
multe dis-
trict.

Dacă există mai multe imobile situate în diferite districte, vor exista atâtea urmăriri deosebite și succesive câte districte vor fi ⁽²⁾.

Art. 1829
§ 1.

Această regulă suferă însă excepție atunci când imobilele debitorului, cu toate că sunt situate în diferite districte, fac parte din una și aceeași exploatare. Atunci creditorul poate să le cuprindă pe toate în aceeași urmărire (art. 1829 § 1), iar debitorul poate să ceară ca ele să fie cuprinse în aceeași urmărire ⁽³⁾.

Formele urmăririi imobiliare.

Art. 1836.— Orice urmărire de expropriațiune trebuie să fie precedată de o somațiune de plată, făcută din partea creditorului, debitorului în persoană, sau mandatarului său. (Art. 387, 496 urm. Pr. civ. Art. 2217 C. fr).

Art. 1836 C.
civ. 496 Pr.
civ.

Orice urmărire imobiliară trebuie să fie precedată de un comandament prealabil, făcut debitorului în persoană sau la domiciliu, prin mijlocirea unui agent judecătoresc, după procedura dreptului comun (art. 496 Pr. civ.) ⁽⁴⁾.

Nu se poate
renunța la
comanda-
mentul prea-
labil.

Debitorul nu poate să renunțe la comandamentul ce trebuie să precedă orice urmărire imobiliară: ¹ pentru că comandamentul face parte din urmărire ⁽⁵⁾; ² pentru că legea a îngădit urmărirea imobiliară de multe formalități, în scopul ca debitorul să nu fie ușor expropriat, și pentru ca el să poată găsi banii necesari la plata datoriilor sale ⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ C. Iași, *Dreptul* din 1910, No. 2, p. 11 urm.

⁽²⁾ Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2706.

⁽³⁾ Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2707.

⁽⁴⁾ Vezi *suprà*, p. 674.

⁽⁵⁾ „Orice urmărire a unui imobil va începe printr'un comandament . . . , etc“, zice art. 496 Pr. civ.

⁽⁶⁾ Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 235 (ed. a 2-a).

Creditorul nu poate să recurgă la formele exproprierei decât pentru a dobândi suma ce i se datorește. Urmărirea n'ar putea însă fi anulată pentru motivul că ar fi fost exercitată pentru o sumă mai mare decât cea datorită, deși soluția contrară eră admisă în dreptul roman ⁽¹⁾.

Cazul când s'a urmărit mai mult decât se datorea.

Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 1835 din codul civil.

Art. 1835.— Urmăririle nu pot fi anulate sub pretext că creditorul ar fi început a cere urmărirea pentru o sumă mai mare decât ceea ce este datorită. (Art. 2216 C. fr.)

„Considerând, zice cu drept cuvânt Curtea de casație, că, după art. 1835 C. civil, o urmărire nu poate fi anulată pentru singurul cuvânt că creditorul a cerut o urmărire pentru o sumă mai mare decât aceea ce, în realitate, aveà să ia dela debitor, de oarece este destul să se justifice existența unei datorii pentru ca urmărirea să aibă toate efectele ei, rămânând ca, în privința cuantumului sumei datorite, să se reguleze în urmă la facerea tabloului și distribuirea prețului șit“ ⁽²⁾.

Imobilele cari pot fi urmărite.

Imobilele cari pot fi urmărite sunt:

1° Acele prin natura lor și accesoriile lor considerate ca imobile, adecă imobilele prin destinație.

Aceste din urmă vor fi însă urmărite odată cu imobilele prin natură, căci îndată ce ele sunt deosebite de fondul al cărui accesoriu sunt, ele își reiau calitatea lor de lucruri mobile ⁽³⁾.

Urmăr. imobilelor prin destinație.

2° Uzufuctul asupra imobilelor (art. 1750 § 2 și 1824, 2°). Acest uzufuct trecând la adjudecatar cu toate calitățile sale, se va stinge odată cu moartea uzufuctuarului expropriat, iar nu cu cea a adjudecatarului ⁽⁴⁾. Acestea sunt

(1) Instit. Justinian, *De actionibus*, IV, 6, § 33 și L. unică, Cod, *De plus petitionibus*, 3, 10.

(2) Cas. rom. Bult. S-a II, 1878, p. 154. Vezi și Cas. rom. Bult. S-a I, 1895, p. 1434.

(3) Incât privește ipotecarea imobilelor prin destinație, vezi *suprà*, p. 560, text și nota 3.

(4) Cpr. Mourlon, III, 1734. Incât privește ipotecarea uzufuctului imobiliar, vezi *suprà*, p. 561.

Incât privește uzufuctul legal al părintelui și al bărba-

lucrurile imobiliare ce pot fi urmărite. Enumerarea legii fiind limitativă, trebuie să decidem că nu pot fi urmărite:

- Uzul și abitația. 1° Dreptul de uz și de abitație, cari sunt inerente persoanei titularului lor (art. 571, 573) (1).
- Servituțiile active. 2° Servituțiile active, cari nu au o existență proprie și independentă de fondul la care sunt alipite (2).
- Acțiunile imobiliare. Controversă. 3° Acțiunile imobiliare, precum ar fi, de exemplu, exercițiul pactului de răscumpărare cu privire la un imobil: acțiunea în revendicare a unui imobil, etc. Aceste acțiuni se exercită de creditorii în numele debitorului lor, conform art. 974, și ei urmăresc, dacă izbutesc, imobilul reintrat în patrimoniul debitorului lor (3).

tului căsătorit sub regimul dotal, se admite, în genere, că veniturile cari constituiesc acest uzufruct nu pot fi urmărite de creditorii personali ai părintelui sau ai bărbatului uzufructuar, atunci când ele n'ar fi suficiente la îndeplinirea sarcinilor impuse de lege și, în asemenea împrejurări, instanțele de fond sunt în drept a determina în mod suveran partea din veniturile ce poate fi urmărită de creditorii tatălui sau ai bărbatului. Vezi tom. II al Coment. noastre, p. 517, 518 (ed. a 2-a) și tom. VIII, p. 229 și 255. Cpr. Trib. Iași și Vaslui, *Dreptul* din 1908, No. 8 și din 1911, No. 7 (această din urmă sentință cu observ. d-lui Siliu Rădulescu). Vezi și *suprà*, p. 337.

Ipotec. uzufr. legal.

- Incât privește ipotecarea uzufructului legal al părintelui și al bărbatului căsătorit sub regimul dotal, vezi *suprà*, p. 563.
- (1) Vezi însă excepția admisă de legiuitorul nostru prin art. 572 § 2 C. civ.
- (2) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2632, p. 852 (ed. a 3-a); Mourlon, III, 1734; Aubry et Rau, VIII, § 778, p. 460 (ed. a 4-a). Când fondul este urmărit, el se vinde însă cu toate calitățile sale utile, prin urmare, cu toate servituțiile active. *Servitus ambulat cum dominio*. Mourlon, *loco cit.* Vezi tom. III, partea I, al Coment. noastre, p. 610 și tom. IX, p. 40. Incât privește ipotecarea servituțiilor active odată cu ipotecarea fondului dominant, vezi *suprà*, p. 564.
- (3) Mourlon, III, 1734; Aubry et Rau, VIII, § 778, p. 460 (ed. a 4-a); Colmet de Santerre, IX, 199 *bis*; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2633; Guillaouard, *Idem*, IV, 2169; T. Huc, XIV, 239; Garsonnet, *Pr. civ.*, IV, § 1492, p. 529 (ed. a 2-a); Cas. fr. D. P. 50. 1. 262; Sirey, 51. 1. 63, etc. — *Contrà*: Duranton, XXI, 7; Pigeau, *Pr. civile*, II, p. 207 urm.
- Incât privește imposibilitatea de a se ipoteca acțiunile imobiliare, vezi *suprà*, p. 565.

Mărginirea principiului de mai sus.

Cu toată generalitatea textului art. 1829, după care creditorul poate să urmărească toate imobilele prin natură și uzufructul asupra acestor imobile, cari aparțin debitorului său, acest principiu suferă mai multe excepții.

Prima excepție este relativă la urmărirea părții indivize ce un comoștenitor are în imobilele moștenirii.

1° Urmărirea părții indivize ce un comoștenitor are în imobilele unei moștenirii.

Art. 1825. — Cu toate acestea, partea neindiviză a unui coerede în imobilele unei succesiuni nu poate fi pusă în vânzare⁽¹⁾ de către creditorii săi *personali*⁽²⁾, înaintea împărțelii sau a licitațiunii ce pot provoca creditorii, dacă vor găsi de cuviință, sau în care au dreptul de a interveni. (Art. 728, 785, 786, 974 C. civ. Art. 494 Pr. civ. Art. 2205 C. fr.).

Art. 494 Pr. civ. — Creditorii personali ai unui asociat, nu vor putea să urmărească și să pună în vânzare partea devălmașă a datornicului lor, în imobilele moștenirii sau societății. Ei vor trebui mai întâiu să ceară împărțeala sau licitația imobilelor ce se află în devălmășie.

Se poate însă vinde partea devălmașă (indiviză), dacă cătimea ei este neîndoelnic stabilită și lămurită (lichidă). (Art. 728, 785, 786, 974, 1825 C. civ.)⁽³⁾.

Partea indiviză a unui comoștenitor, a unui asociat (art. 494 Pr. civ.) și a oricărui comunist în genere⁽⁴⁾, nu

(1) Sau mai bine zis: *nu poate fi urmărită*. Cpr. Murlon, III, 1736; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2637; P. Pont, *Expropr. forcée (Privil. et hypothèques)*, II, 7, etc.

(2) Creditorii *personali ai comoștenitorului*, sunt în specie, opuși creditorilor *defunctului*, cari sunt creditori ai tuturor moștenitorilor. Acești din urmă pot, deci, urmări partea indiviză a unui imobil. P. Pont, *op. cit.*, 10, p. 675 (ed. a 3-a); Berriat St. Prix, *Notes élément. sur le code civil*, III, p. 757, No. 9025; T. Huc, XIV, 241; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2640. Cpr. C. Dijon, Sirey, 1905. 2. 49, etc.

(3) Vezi asupra art. 1825 C. civ. și 494 Pr. civ., N. Luca, *Execut. silită asupra bunurilor nemiscătoare*, operă precedată de prefața noastră (București, 1905), p. 70 urm.

(4) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 544, 545. Vezi și Em. Dan, *Codul de procedură civilă adnotat*, art. 494, p. 585, No. 1

poate fi urmărită, când nu este certă sau determinată, de către creditorii săi personali, înaintea împărțelei sau licitărei imobilului ⁽¹⁾.

Art. 785 și
974.

Dacă debitorul întârzie a cere împărțeala sau licitația, creditorii vor putea s'o provoace ei înșiși, în baza art. 974 ⁽²⁾, putând, în orice caz, să intervie la împărțeala cerută de debitorul lor, pentru ca ea să nu se facă cu viclenie în vătămarea drepturilor lor (art. 785 C. civ.).

Motivele art.
1835 C. civ.
și 494 Pr. civ.

Motivele restricției de mai sus nu sunt decât o consecință a dispoziției art. 786. În adevăr, adjudecatorul părții indivize a unui comoștenitor, asociat sau comunist, neputând să dobândească decât dreptul pe care îl avea debitorul urmărit, acest drept va putea fi redus la neant prin efectul împărțelei, de câteori imobilul va cădea în lotul unui alt moștenitor sau comunist decât acel urmărit. În asemenea condiții, vânzarea părții indivize n'ar fi putut să se facă decât în condiții foarte dezavantajoase, întrucât nu se poate ști de mai înainte dacă imobilele urmărite de creditor vor face parte din lotul debitorului său. Iată pentru ce legea nu putea să permită vânzarea părții indivize ce debitorul ar fi avut într-o moștenire sau comunitate ⁽³⁾.

urm.; I. N. Cesărescu, *Cr. judiciar* din 1900, No. 9, p. 65 urm.; Planiol, II, 197; T. Huc, XIV, 241 *bis*; Trib. Putna, *Cr. judiciar* din 1909, No. 60, p. 488 (motive), etc.

(1) Cpr. Cas. rom. și Trib. Ilfov, Bult. 1901, pag. 1226 și 1228; *Dreptul* din 1908, No. 4. — S'a decis însă că venitul aferent fiecărui moștenitor din venitul total, fiind de natură fungibilă și putându-se deosebi, poate fi urmărit de creditorii săi personali, fiindcă niciun text de lege nu oprește aceasta și fiindcă, în specie, lipsește rațiunea art. 1825 C. civil și 494 Pr. civ. Trib. Ilfov, *Cr. judiciar* din 1908, No. 9, p. 70.

(2) Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 200, text și nota 3. Cpr. Murlon, III, 1736; Planiol, II, 197, etc.

(3) Cpr. Cas. rom. Bult. 1904, p. 88 și p. 1222, 1223; Baudry et Loynes, *op. cit.* III, 2636, *in fine*; Planiol, II, 197; T. Huc, XIV, 241, *in fine*, etc. — În Franța se mai invoacă încă un motiv, și anume: art. 841, care consacră ceea ce numește *retractul succesoral*. Cpr. Murlon, III, 1736. În adevăr, în Franța, de câteori partea indiviză a fost cumpărată, coerezii moștenitorului expropriat pot să exercite retractul succesoral, în baza art. 841 C. francez. *Retractul succesoral*, nefiind admis de legiuitorul nostru, pentru rațiuni economice foarte serioase

Retractul
succesoral.

Dar, dacă art. 1825 C. civil se aplică, după cum am văzut, la orice comunitate, de câteori există o masă de bunuri comună, el nu se aplică însă de câteori este vorba de o indiviziune cu titlu particular, care nu are de obiect decât un singur imobil. Această chestiune nu mai este astăzi controversată la noi ca în Franța⁽¹⁾, căci după art. 494 Pr. civ., a cărui redacție a fost modificată prin revizuirea procedurii civile dela 1900, de câteori indiviziunea nu există decât în privința unui singur imobil, și când partea indiviză a fiecărui proprietar a acelui imobil este determinată, creditorul este în drept a urmări partea indiviză pentru achitarea sumei ce-i datorește unul din acești coproprietari, fără a provoca mai întâiu eşirea din indiviziune. Acest lucru este atât de adevărat, încât tot în acest sens eră fixată jurisprudența și înainte de modificarea art. 494 Pr. civ.⁽²⁾.

Art. 494
Pr. civ.

(vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 848, 849, text și nota 3), acest motiv nu mai poate fi invocat în legislația noastră. Retractivul succesoral a mai fost, cu drept cuvânt, eliminat atât din codul italian cât și din acel german. Vezi tom. VIII suscitată, p. 843, nota 4 și 848, nota 2.

Un alt retract, pe care legea noastră l-a desființat, de asemenea, este retractul de indiviziune (art. 1404 C. fr.).

Retr. de indivizie.

Pentru a fi logic până la capăt, legiuitorul nostru trebuie însă să desființeze și retractul litigios (art. 1402), căci motivele cari au făcut să dispară retractul succesoral și acel de indiviziune, se opun și la existența retractului litigios. Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 849.

Retractivul litigios.

(1) Cpr. Cas. rom. (25 Fevr. 1911), *Rev. Jurisprudența* din 1911, No. 15, p. 230.

(2) Vezi autoritățile citate în tom. IX al Coment. noastre, p. 545, nota 2, precum și Em. Dan, *op. cit.*, p. 585, 586, No. 5.—S'a decis însă că, deși prin § 2 al art. 494 Pr. civ., se recunoaște creditorului dreptul de a urmări partea indiviză a debitorului său în imobilul succesiunii sau societății, în cazul când cătimea acestei părți este stabilită în mod neîndoelnic și lămurită (lichidă), pentru că deși, în asemenea caz, nu mai există considerațiile care motivează regula din primul § al citatului text, totuși prin această dispoziție nu se ridică dreptul ca și în acest caz, dacă are interes, creditorul să poată cere în mod prealabil împărțeala, în scopul de a se individualiza partea din imobile convenită debitorului său, spre a o pune în vânzare, de oarece nicio dispoziție a legii nu-i ridică acest drept, ci, din contra, el îi este formal recunoscut prin art. 974 C. civ. Cas. rom. Bult. 1903, p. 360, 361.

Lucruri mobile. Controversă.

Art. 1825 C. civil și 494 Pr. civ. nu se aplică, de asemenea, după unii, la obiectele mobile cari fac parte dintr'o masă indiviză, pentrucă aceste texte vorbesc numai de imobile⁽¹⁾.

Poprire

Aceste texte nu se aplică nici la popriri, de oarece poprirea nu este o vânzare sau o urmărire propriu zisă, ci mai mult o măsură de conservare⁽²⁾. Or, este admis fără contestație, că creditorul poate lua măsuri de conservare în privința averii indivize, pe care el nu poate s'o urmărească decât provocând împărțeala⁽³⁾.

Creditul fonciar.

În fine, s'a decis că, în baza clauzei că creanța Creditului fonciar este indivizibilă și poate fi reclamată în totalitatea ei dela fiecare moștenitor, clauză pe care Creditul o pune de obicei în contractele sale, acesta poate să urmărească imobilul ipotecat numai în persoana moștenitorului care l-ar deține singur⁽⁴⁾.

2° Urmărirea imobilelor unui minor sau unui interzis.

Art. 1826. — Imobilele unui minor, chiar emancipat, sau ale unui interzis, nu pot fi puse în vânzare înaintea mobilelor sale. (Art. 342, 421 urm., 454, 462 urm., 472 urm., 1794, 1827 C. civ. Art. 2206 C. fr.)⁽⁵⁾.

Art. 1827. — Discuțiunea prealabilă a mobilelor nu este cerută la expropriațiunea imobilelor posedate în indiviz de către un major și un minor, sau interzis, dacă datoria le este comună; de asemenea, discuțiunea nu se cere nici în cazul când urmărirea au fost începute în contra unui major, sau înaintea pronunțării interdicțiunii. (Art. 1826 C. civ. Art. 2207 C. fr.).

Dr. roman.

Altă dată un creditor nu putea să urmărească imobilele debitorului său decât în urma discuțiunii mobilelor sale⁽⁶⁾,

(1) Vezi autoritățile citate *pro și contra* în tom. IX al Coment. noastre, p. 545, nota 3. Cpr. C. București, și Trib. Ilfov. *Dreptul* din 1901, No. 85 și din 1908, No. 4.

(2) Cas. rom. Bult. 1895, p. 1029.

(3) Trib. Ilfov și C. București, *Dreptul* din 1901, No. 85 și din 1908, N. 9; *Cr. judiciar* din 1907, No. 70, p. 558.

(4) C. București, *Dreptul* din 1903, No. 30, p. 249.

(5) Cpr. L. 5 § 9, Dig., *De rebus eorum qui sub tutelâ vel curâ sunt*, 27, 9; Pothier, *Tr. de la procédure civile*, X, 537.

(6) L. 15 § 2, Dig., *De re iudicata*, 42, 1. Cpr. Pothier, *Pr. civile*, X, 536, p. 246 (ed. Bugnet).

dispoziție care a fost desființată, după cum ne atestă Pothier (*Pr. civ.*, X, 537), la 1539 prin art. 74 al ordonanței din Villers-Cotterets.

Dreptul vechiu francez admitând însă o excepție în pri- Dr. vechiu fr.
vința minorilor, după cum ne atestă tot Pothier (*loco cit.*, X, 537), această excepție a trecut în codul francez și de acolo în dreptul nostru, ea fiind întinsă și la interziși, cari, în dreptul actual, sunt puși pe aceeaș treaptă cu minorii (art. 454).

Așa dar, în privința debitorilor majori, creditorul nu mai este astăzi obligat a discuta mai întâiu averea mobilă a debitorului său, înainte de a urmări imobilele sale, după cum dispune anume art. 2078 din codul italian⁽¹⁾. Cazul când debitorul este major.

Dacă este însă vorba de minori emancipați sau neemancipați, ori de interziși, fie legalmente, fie judecătorește (*lex non distinguit*)⁽²⁾, creditorul va trebui mai întâiu să urmărească mobilele sale, și numai la caz de insuficiență, imobilele sale (art. 1826). Această regulă se întemeiază pe vechia maximă, care nu se mai potrivește cu starea economică de astăzi: *res mobilis, res vilis*. Minori și interziși.

Regula edictată de art. 1826, fiind o derogare dela dreptul comun, este, ca toate excepțiile, de cea mai strictă interpretare; de unde rezultă că ea nu poate fi aplicată la Neaplec art. 1826 la alți incapabili.

⁽¹⁾ Iată cum se exprimă acest text: „*Il creditore, per procedere all' esecuzione sopra gli immobili, non è tenuto ad eseguire prima i beni mobili del suo debitore*“. — Acest cod mai dispune încă, prin art. 2079, că actele de executare asupra bunurilor dotale trebuie să fie făcute în contradictor cu bărbatul și femeea (*in contraddittorio del marito e della moglie*); de unde s'a tras concluzia în Italia, că pezența bărbatului la judecată nu mai este necesară când este vorba de o executare asupra bunurilor parafernale ale femeii. (C. de apel din Genova, 21 Martie 1905, *Il Foro italiano di Roma*, 1905, 1. pag. 1063). C. italian. Art. 2078, 2079.

⁽²⁾ T. Huc, XIV, 247; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2647; Guillouard, *Idem*, IV, 2191, etc. — *Contră*: Thomine-Desmazures, *Comment. sur le code de procéd. civile*, II, p. 196 (Caen, 1832). Art. 1826 nu se aplică însă în caz când debitorul nu eră încă interzis în momentul urmăririi, chiar dacă cauza interdicției există atunci și eră de notorietate publică. Trib. Rethel, D. P. 1907. 2. 199 și *Cr. judiciar* din 1908, No. 10, p. 80 (cu observ. noastră).

alți incapabili⁽¹⁾, de exemplu: comunelor⁽²⁾. Asupra acestui punct nu încape nicio îndoială.

În privința minorilor și interzișilor, mobilele, a căror discuție prealabilă este impusă, cuprinde toate mobilele în genere, afară de acele care nu pot fi urmărite⁽³⁾, deci și creanțele, care sunt mobile prin determinația legii⁽⁴⁾.

Creanțele mi-
norilor.

Prin urmare, creanțele ce ar avea minorul sau interzisul vor fi discutate înainte de urmărirea imobilelor sale⁽⁵⁾.

Nulit. urmă-
ririi.
Art. 1827.

Sanțiunea acestei reguli este nulitatea urmăririi⁽⁶⁾. Regula excepțională și proteguitoare, edictată de art. 1826 suferă excepție în două cazuri, și anume: 1° când imobilul este indiviz între un major și un minor sau un interzis, și când datoria le este comună; 2° când urmărirea începută contra unui major este continuată contra moștenitorilor săi minori, sau chiar contra majorului, interzis mai în urmă legalmente sau judecătorește (art. 1827).

În aceste două cazuri, precum și în acela în care s'ar dovedi că mobilele minorului sunt insuficiente pentru dezinteresarea creditorului urmăritor, acest din urmă n'ar mai fi obligat a discuta mobilele debitorului înainte de a urmări imobilele acestui din urmă⁽⁷⁾.

3° Urmărirea imobilelor ipotecate înaintea celor neipotecate.

Art. 1828⁽⁸⁾. — Creditorul nu poate urmări vânzarea imobilelor cari nu-i sunt ipotecate, decât la cazul când acele ce-i

(1) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2647 *bis*.

(2) Vezi D. P. 98. 2. p. 272, *ad notam*.

(3) În privința lucrurilor cari, în genere, nu pot fi urmărite, vezi *suprà*, p. 334 urm.

(4) Vezi tom. III, partea I, al Coment. noastre, p. 190, 191 (ed. a 2-a).

(5) P. Pont, *Expropr. forcée*, 15, p. 679; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2650; Guillouard, *Idem*, IV, 2191; T. Huc, XIV. 247, p. 309; Duranton, XXI, 18; D. P. 1903. 1. p. 539, nota *ab initio*, etc.

(6) Planiol, II, 198.

(7) Cpr. P. Pont, *op. cit.*, 16, p. 679; Baudry et Loynes, *Idem*, III, 2651; Guillouard, *Idem*, IV, 2191; T. Huc, XIV, 247; Duranton, XXI, 19; Garsonnet, *Pr. civ.*, IV, § 1497, p. 539 (ed. a 2-a). Cpr. Cas. fr. Sirey, 1903. 1. 185 (cu nota lui Tissier); D. P. 1903. 1. 539, etc.

(8) A se vedea asupra acestui text, pe lângă autorii obișnuit ci-

sunt ipotecate nu ajung spre plata creanței sale. (Art. 2209 C. fr.)⁽¹⁾.

Art. 1824, pe care l-am explicat *suprà*, p. 751 urm. autoriză pe creditorii a urmări toate imobilele debitorului lor, pentru a dobândi plata sumelor ce li se datorește. Această regulă modificată prin art. 1825—1827, mai primește o nouă modificare în cazul prevăzut de art. 1828.

După acest text, împrumutat dela dreptul roman⁽²⁾, creditorul nu poate urmări imobilele debitorului său neipotecate, decât dacă acele ce-i sunt ipotecate nu ajung la plata creanței sale. Legea a considerat că, prin primirea unei ipotece speciale, creditorul și-a mărginit el însuși în mod tacit dreptul său de urmărire. Acest motiv, pe care l-a dat tribunul Lahary în discursul său pronunțat înaintea Corpului legislativ, este însă cu totul insuficient, pentrucă pe de o parte, renunțările nu se presupun, iar pe de alta, nu este de admis ca creditorul, care a cerut o ipotecă dela debitorul său, să fi înțeles a se pune într'o situație inferioară acelei pe care o au creditorii chirografari⁽³⁾. Iată cum un autor critică acest text:

Art. 1828.
Critica
acestui text.

tați, articolul ce am publicat în *Dreptul* din 1902, No. 85. Mai vezi Alex. Capitolin, *Dreptul* din 1885, No. 5; M. Antonescu, *Dreptul* din 1886, No. 27, etc.

- (1) Cpr. L. 9, Cod, *De distractione pignorum*, 8, 28, citată textual mai la vale în nota 2. — „Creditorul nu este îngădit numai asupra amanetului sau ipotecei ce are, dacă acestea nu vor ajunge spre îndeplinirea pretenției sale, zice art. 609 din codul Calimach (465 C. austriac modificat), ci poate să întindă dreptul său și asupra altor lucruri ale datornicului“. — Codul Caragea are, în această privință, următoarea dispoziție: „Când împrumutătorului nu i se plătește deplin datoria din zălogul ce are, și alți împrumutători fără zălog nu mai sunt, atunci lipsa să i se îplinească din cealaltă avere a datornicului, iar de vor fi și alți împrumutători, să intre și el cu acea lipsă dimpreună cu aceia, și să-i se plătească ca unui de rând împrumutător“.
- (2) Vezi L. 9, Cod, *De distractione pignorum*, 8, 28, unde se zice: „*Quæ specialiter vobis obligata sunt, debitoribus detrectantibus solutionem, bona fide debitis, et solemniter vendere. Ita enim apparebit an ex pretio pignoris debito satisfieri possit. Quod si quid deerit, non prohibimini cætera etiam bona jure conventionis consequi*“.
- (3) Vezi Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2654; P. Pont, *op. cit.*, 19, p. 680; T. Hue, XIV, 255. — Vezi însă Guillaouard, *op. cit.*,

Dr. nostru
anterior.

„Ressouvenir du droit romain et disposition vicieuse qui, pour les immeubles non grevés de privilège ou d'hypothèque, place, contre toute raison, le créancier privilégié ou hypothécaire dans une condition inférieure à celle du pur chirographaire..., etc.“⁽¹⁾.

Aplic. art.
1828 și cre-
ditorilor pri-
vilegiați.

Oricum ar fi și oricare ar fi motivele acestui text inexplicabil, pe care toți autorii îl critică într'un glas, creditorul care are o ipotecă sau un privilegiu⁽²⁾, nu poate urmări imobilele debitorului său, neafectate ca gaj, decât atunci când imobilele afectate nu ajung la plata creanței sale, dacă el nu preferă să renunțe la privilegiul sau ipoteca sa și să rămăe un simplu creditor chirografar, în care caz el poate, de bună samă, să urmărească orice avere a debitorului său⁽³⁾.

Nediscutarea
imobilelor
supuse privi-
legiului sau
ipotecei.

Dacă creditorul nu renunță la privilegiul sau ipoteca sa, el se va conforma, în privința imobilelor, art. 1828, fără însă a discuta mai întâi imobilele supuse privilegiului sau ipotecei. Toți autorii recunosc, în adevăr, că art. 1828 este o dispoziție excepțională și, ca atare, de cea mai strictă interpretare. Legea necerând, în specie, vânzarea imobilelor ipotecate, debitorul nu se va putea opune la urmărirea imobilelor neipotecate, dacă acele ipotecate sunt recunoscute ca insuficiente la plata creanței, tribunalele având o putere suverană de apreciere spre a decide în fapt chestia suficienței sau insuficienței imobilelor ipotecate⁽⁴⁾.

IV, 2183; Planiol, II, 199, p. 74 (ed. a 5-a); Mourlon, III 1739; Alex. Capitolin, *Dreptul* din 1885, No. 5.

⁽¹⁾ Acollas, *Manuel de droit civil*, III, p. 836, nota 2 (ed. a 2-a).

⁽²⁾ Știm, în adevăr, că privilegiile imobiliare nu sunt decât niște ipotece privilegiate (art. 1745). Cpr. Aubry et Rau, VIII, § 778, p. 464; P. Pont, *op. cit.*, II, 20; Guillouard, *Idem*, IV, 2184; Baudry et Loynes, *Idem*, III, 2658; T. Huc, XIV, 255; Garsonnet, *Pr. civile*, IV, § 1256, p. 88, 89, text și nota 17 (ed. a 2-a); Luca, *Executarea silită*, p. 104, etc.

⁽³⁾ Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2659; Thézard, *op. cit.*, 387; Guillouard, *Idem*, IV, 2186; P. Pont, *Idem*, II, *Exprop. forcée*, 21; Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 464 (ed. a 4-a); Duranton, XXI, 24; Garsonnet, *op. și loco supra cit.*, p. 89; T. Huc, XIV, 257, etc.

⁽⁴⁾ Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2655; Thézard, *Idem*, 387; Guillouard, *Idem*, IV, 2186; P. Pont, *Idem*, II, 19; Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 465; T. Huc, XIV, 256; Garsonnet, *op. cit.*, IV, § 1256, p. 90; M. Antonescu, *Dreptul* din 1886, No. 27; C. Bordeaux, *Pand. Périod.* 86. 2. 277 și *La Loi*

Se naște însă întrebarea: cine trebuie să dovedească insuficiența imobilelor ipotecate? Chestiunea este controversată: Unii impun această probă creditorului⁽¹⁾, iar alții o impun debitorului, și cu drept cuvânt, pentru că el este acela care invoacă o situație excepțională, în care libertatea creditorului este restrânsă⁽²⁾.

Doved. insuficienței imobilelor ipotecate. Controversă.

Conform părerei unui autor⁽³⁾, această dovadă ar încumbă, după împrejurări, când unuia când altuia, ceeace, în orice caz, este inadmisibil.

Insuficiența imobilelor ipotecate sau supuse privilegiului poate fi dovedită prin toate mijloacele: mărturisirea debitorului, contracte de închiriere, expertiză, matricula rolului de contribuții, certificate constatând sarcinile anterioare, cari există asupra imobilului urmărit, etc.⁽⁴⁾

Mijloacele de probă.

În orice caz, proibiția art. 1828 nefiind de ordine publică, părțile pot foarte bine să convie că creditorul își rezervă dreptul de a urmări orice avere a debitorului său, mobilă sau imobilă, chiar înainte de a se îndestulă din imobilele ipotecate⁽⁵⁾, iar violarea art. 1828 nu poate fi propusă pentru prima oară în Casație⁽⁶⁾.

Art. 1828 nu împiedică o convenție contrară a părților.

din 5 Mai 1887. Cpr. C. București, *Dreptul* din 1904, No. 64 și *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 75; *Dreptul* din 1905, No. 19. Curtea din București este deci greșită când pune în principiu că numai în caz de urmărire a imobilului ipotecat și de neacoperirea întregii creanțe, se poate urmări altă avere a debitorului. *Cr. judiciar* din 1901, No. 39. Cpr. în acelaș sens Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1889, No. 24; Judecăt. ocol. IV București, *Cr. judiciar* din 1903, No. 45, etc.

- (1) Aubry et Rau, VIII, § 778, p. 464; Massé-Vergé, V, § 841, pag. 279, nota 14; Garsonnet, *op. cit.*, IV, § 1256, pag. 89, nota 22; Glasson, *Précis th. et pratique de procéd. civile*, II, p. 169 (ed. din 1902); Guillouard, *op. cit.*, IV, 2185; Capitolin, *Dreptul* din 1885, No. 5; C. Bordeaux, decizie citată p. 770, nota 4. Cpr. și Cas. rom. Bult. S-a I, 1883, p. 255.
- (2) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2656; T. Huc, XIV, 257; Duranton, XXI, 24; Luca, *Executarea silită*, p. 99 urm., etc.
- (3) P. Pont, *op. cit.*, II, 19.
- (4) Baudry et Loynes, III, 2655; Guillouard, *Idem*, IV, 2186; P. Pont, *Idem*, II, 19; Glasson, *op. cit.*, II, 169; Luca, *op. cit.*, p. 104, și toți autorii.
- (5) Vezi Al. Capitolin, *Dreptul* din 1885, No. 5; Trib. Iași, *Dreptul* din 1890, No. 70. Cpr. art. 2080 C. italian.
- (6) Cas. rom. Bult. S-a II, 1892, p. 684.

Urmărirea
averei mobile
înainte de
realizarea
creanței ipo-
otecare.

Am zis că art. 1828 este o dispoziție excepțională, și toți autorii o consideră, în adevăr, ca atare; de unde rezultă că creditorul poate, fără a renunța la ipoteca sau privilegiul său, să urmărească averea mobilă a debitorului său, înainte de a realiza creanța sa ipotecară. Jurisprudența noastră este constantă în această privință ⁽¹⁾. Această soluție este conformă adevăratelor principii de drept, pentrucă întregul patrimoniu al debitorului servește drept gaj creditorilor săi (art. 1718, 1719 C. civ.).

4° Cazul când există mai multe imobile situate în diferite districte, cari fac sau nu parte din aceeaș exploatare.

Art. 1829. — Vânzarea silită a bunurilor situate în diferite districte, nu poate fi provocată decât succesiv, afară de cazul când acele bunuri fac parte din una și aceeaș exploatațiune (art. 1830).

Vânzarea se urmărește înaintea tribunalului în circumscripția căruia se găsește centrul exploatațiunii, sau, în lipsa unui asemenea centru, partea bunurilor ce prezintă cel mai mare venit. (Art. 2210 C. fr.).

Art. 1830. — Dacă bunurile ipotecate creditorului și bunurile ce nu-i sunt potecate, sau bunurile situate în diferite districte fac parte din una și aceeaș exploatațiune, vânzarea unuia și altora se va urmări la un loc, dacă o cere debitorul. (Art. 1311, 1813, 1829 C. civ. Art. 2211 C. fr.).

În principiu, creditorul care este în drept a urmări toate imobilele debitorului său, sau mai multe din ele, poate să le urmărească de odată sau în mod separat, legea neimpunându-i în această privință nicio ordine determinată ⁽²⁾.

Exercițiul absolut al acestui drept poate însă uneori să fie dăunător debitorului, când imobilele ce urmează a fi urmărite sunt situate în mai multe județe, din cauză că creditorul trebuie să se adreseze la mai multe tribunale ⁽³⁾.

⁽¹⁾ Vezi în acest sens, Cas. rom. Bult. 1886, consid. dela p. 8 și *Dreptul* din 1886, No. 14; Bult. 1890, pag. 835, ultimul considerent, și *Dreptul* din 1890, No. 70; Bult. 1905, p. 1469 și 1685; C. București și Galați, *Dreptul* din 1901, No. 70; *Dreptul* din 1903, No. 33, p. 276; *Dreptul* din 1905, No. 63 și 77; M. Antonescu, *Dreptul* din 1886, No. 27, etc.

⁽²⁾ Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2661; P. Pont, *Idem*, II, 22; Aubry et Rau, VIII, § 778, p. 465 (ed. a 4-a).

⁽³⁾ În adevăr, tribunalul situațiunii imobilelor fiind singur competent în privința exproprierei lor, dacă părțile nu au de-

De aceea, legea apărând pe debitor, dispune, prin art. 1829, ca urmărirea imobilelor situate în diferite districte sau județe să nu poată fi făcută decât în mod succesiv, afară de cazul când ele ar face parte din una și aceeași exploatare.

Așa dar, un creditor nu poate să urmărească deodată mai multe imobile ale debitorului său, situate în diferite județe, afară de cazul când ele ar face parte din aceeași exploatare, ceea ce lasă a se presupune că aceste imobile sunt situate în județe vecine.

În caz când diferitele imobile ale aceluiaș debitor fac parte din aceeași exploatare, tribunalul competent este acel al principalei exploatări, sau a părții bunurilor care este cea mai productivă.

În caz când, conform art. 1829, creditorul este obligat a-și divide urmărirea, el poate să-și aleagă județul unde voește să facă aceste urmăriri.

În fine, dacă creditorul nu urmărește toate imobilele debitorului său, fie pentru că numai unele din ele îi sunt ipotecate, fie pentru că aceste imobile sunt situate în diferite județe, debitorul este în drept a cere ca ele să fie cuprinse în aceeași urmărire, când ele fac parte din aceeași exploatare.

Art. 1830.

Iată care este motivul acestei dispoziții favorabile debitorului: legea considerând, cu drept cuvânt, că valoarea fondurilor este mărită prin faptul că sunt exploatare deodată, iar nu în mod separat, permite debitorului de a împiedica împărțirea acestor fonduri în mai multe bucăți.

Motivele art.
1830.

5° Cazul când venitul anual al imobilelor debitorului ajunge la plata sarcinilor ipotecare.

Art. 1831. — Dacă debitorul justifică prin contracte de arendă autentice, că venitul curat al imobilelor sale, pe timp de un an este deajuns pentru plata capitalului datoriei, dobânzilor și cheltuelilor, și dacă el dă delegațiune creditorului de a percepe acel

rogat dela această regulă prin convenția lor (art. 495 Pr. civ.), de câteori imobilele afectate ca garanție sunt situate în diferite județe, fiecare tribunal din aceste județe trebuie să fie sezisat cu urmărirea lor. Legea voind, în asemenea caz, să împuțineze cheltuelile, vine în favoarea debitorului, dispunând ca urmărirea imobilelor *situate în diferite județe* să nu se facă de odată, ci în mod succesiv. Legea nu face excepție

venit, tribunalul poate suspenda urmărirea, cari urmăriri pot însă fi continuate, dacă se prezintă vreun obstacol, sau vreo opoziție la plata datoriei. (Art. 1101, 1132 urm., 1171, 1413 C. civ. Art. 502 Pr. civ. Art. 2212 C. fr.).

Art. 502 Pr. civ. — Dacă, după primirea comandamentului, datornicul dovedește înaintea tribunalului că venitul curat și liber al nemișcătoarelor sale, pe timp de un an, este de ajuns spre a plăti toată datoria, capete, dobânzi și cheltueli, și dacă el oferă sau delege aceste venituri creditorului, judecătoria va putea suspenda urmărirea, rămânând a o reîncepe dacă alte pedici sau opoziții s'ar ivi. (Art. 1831 C. civ. Art. 495 urm. Pr. civ. Art. 522 Pr. gen.) (1).

Modicitatea datoriei nu împedică, în genere, pe creditor de a urmări imobilele debitorului său. Cu toate acestea legea permite judecătorilor de a suspenda urmărirea, de câteori debitorul justifică prin contracte de închiriere sau de arendare *autentice* (2), că venitul net și curat al imobilelor sale, urmărite sau neurmărite (*lex non distinguit*) (3), pe timp de un an, ajunge la plata datoriei, capete, procente și cheltueli, sub condiția însă de a delega pe creditor pentru perceperea acestui venit (4).

Contractele
sub semnă-
tură privată.

Contractele sub semnătură privată, având chiar dată certă, ar fi deci insuficiente față cu textul imperativ și limitativ al legii (5).

dela această regulă decât atunci când imobilele situate în mai multe județe vecine fac parte din aceeași exploatare, în care caz nu se face decât o singură urmărire. Cpr. Boileux, *Comment. sur le C. Napoléon*, VII, p. 713, 714 (ed. a 6-a, 1866).

- (1) Vezi asupra acestor texte, tom. VI al Coment. noastre, p. 505.
 (2) Judecătorii au deci *facultatea* de a suspenda urmărirea, ei fiind suverani apreciatori ai împrejurărilor. Hotărîrea care ar respinge cererea de suspendare trebuie însă să fie motivată. căci altfel ea ar fi casabilă pentru exces de putere și nemotivare. Cas. rom. Bult. S-a II, 1883, p. 851. Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2665; Thézard, *Idem*, 389; Guillaouard, *Idem*, IV, 2195; P. Pont, *Idem*, II, 29, și toți autorii.
 (3) Cpr. Mourlon, III, 1741; Colmet de Santerre, IX, 208 *bis*.
 (4) Oferta debitorului de a delega veniturile sale creditorului urmăritor nu obligă pe tribunal ca să suspende urmărirea, aceasta fiind cu totul lăsat la aprecierea sa suverană. Cas. rom. Bult. 1891, p. 267. Cpr. Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, IV, § 781, p. 631, nota 39 (ed. Crome, 1895).
 (5) Thézard, *loco cit.*, pag. 511; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2666; P. Pont, *Idem*, II, 20; Guillaouard, *Idem*, IV, 2194;

Motivul acestei dispoziții este lesne de priceput. Atunci când venitul curat pe un an al debitorului ajunge la plata datoriilor sale, ar fi fost inuman de a-l expropria, cu atât mai mult cu cât este știut că licitația publică, de cele mai multe ori, depreciază valoarea reală a imobilelor vândute.

Motivele art.
1831 C. civ.
și 502 Pr. civ.

Debitorul trebuie însă să justifice, în modul mai sus arătat, că venitul său pe un an ajunge la plata datoriilor sale, și aceasta înainte de adjudecarea provizorie, căci altfel cererea sa de a se suspenda urmărirea ar fi tardivă⁽¹⁾.

Suspendarea urmării, admisă în baza art. 1831 C. civ. și 502 Pr. civ., nefiind irevocabilă, poate fi retrasă, dacă s'ar ivi o pedică la plată, cum ar fi de exemplu: o chitanță de plata căștiurilor cu anticipație dată locatarului sau arendașului, o poprire anterioară, falimentul sau insolvabilitatea notorie a debitorului, etc.⁽²⁾.

Retragerea
suspendării
urmării.

Incât privește chestiunea de a se ști dacă debitorul poate, sau nu, dobândi un termen de grație, atunci când el este urmărit în baza unui act autentic sau a unei hotărâri definitive (chestie controversată), vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 504.

Termen de
grație.

FINELE VOL. X

T. Hue, XIV, 260, pag. 362; Colmet de Santerre, IX, 208 bis II. — *Contrà*: Garssonnet, *Tr. th. et pratique de procéd. civile*, IV, § 5499, p. 542 (ed. a 2-a); Boileux, *op. cit.*, VII, p. 735, etc.

(1) Cas. rom. Bult. 1891, p. 1269.

(2) Cpr. Thézard, *op. cit.*, 389, p. 512.

ADDENDA ET CORRIGENDA

La pag. 2, penultimul rând al notei, se va adăoga: Vezi și Garçon, *C. pénal annoté*, II, art. 408, No. 579 urm., 641 urm.

La pag. 25, la finele notei 3, începută la p. 24, a se adăoga: Vezi *infra*, p. 361, text și n. 5.

La pag. 41, finele notei 5, începută la p. 40, a se adăoga: p. 427, 428.

La pag. 66, finele notei 5, se va adăoga: Cpr. Trib. Suceava, *Cr. judiciar* din 1911, No. 27.

La pag. 70, finele notei 2, se va adăoga: p. 242, 243.

La pag. 91, finele notei 4, a se adăoga: Vezi *infra*, p. 195.

La pag. 113, finele notei 2, a se adăoga: Vezi *infra*, p. 339.

La pag. 140, la textul art. 1662, între paranteze, se va adăoga: la celelalte texte corelative: art. 1794.

La pag. 201, la finele notei 1, a se adăoga: Vezi *infra*, p. 577 urm.

Tot la pag. 201, finele notei 2, se va adăoga: Mai vezi Trib. Neamț, *Cr. judiciar* din 1911, No. 33.

La pag. 224, nota 3, începutul rândului 3, a se ceti: ed. Carré, în loc de: cod. Carré.

La pag. 232, la finele rândului 20, a se adăoga următoarea frază: Dreptul de retenție încă este o siguranță reală.

La pag. 240, finele notei 2, a se adăoga: Vezi *infra*, p. 538, 539 nota și 540.

La pag. 243, finele notei 1, a se adăoga: Vezi *infra*, p. 559.

La pag. 262, finele rândului întâi din nota 1, a se ceti: *pecuniam*, în loc de *pecuniām*.

La pag. 316, începutul rândului al doilea din nota 2, a se elimina cuvântul care.

La pag. 320, finele rândurilor 20—22, lipsește câte o literă. Eroarea se poate însă ușor îndrepta la cetit.

La pag. 337, finele notei 5, a se adăoga: Vezi *infra*, p. 762, *ad notam*.

La pag. 348, finele notei 8, a se adăoga: Mai vezi Cas. rom. Rev. *Jurisprudența* din 1911, No. 17, p. 251 și *Dreptul* din 1911, No. 39.

La pag. 352, finele rândului 15 din text, se va adăoga următoarea frază: „nici asupra unei sume de bani (Cas. rom. *Dreptul* din 1911, No. 22). Vezi și *infră*, p. 449“.

La pag. 361, mijlocul rândului 6 din nota 5, a se ceti: han- giului, în loc de hangiiilor.

La pag. 438, a doua notă marginală, a se ceti: art. 484 C civ., în loc de C. com.

La pag. 445, ultima notă marginală, a se ceti: Privil. pentru conservarea unei creanțe, în loc de: pentru conserv. lucrurilor ne- insuflite.

La pag. 449, finele notei 3, a se adăoga: Vezi și *Dreptul* din 1911, No. 22.

La pag. 456, finele notei 3, a se adăoga: Vezi *infră*, p. 605, t. și n. 3.

La pag. 543, rândul 2 din n. 2, după cuvintele: 1795 urm., se va adăoga: p. 668, n. 2.

Tot la pag. 543, finele notei 2, se va adăoga: Vezi *infră*, p. 667, n. 3.

Tot la pag. 543, începutul notei 5, se va adăoga: Vezi *infră*, p. 668.

La pag. 563, rândul al 13-lea din text, a se ceti: Trebuie să considerăm ca nesuscetibil de ipotecă, în loc de: ca susceptibile de ipotecă, etc.

La pag. 765, finele notei 1, a se adăoga: Vezi și *Dreptul* din 1911, No. 41 (cu observ. noastră).

TABLA MATERIILOR

CUPRINSE

ÎN VOLUMUL AL X-LEA

CARTEA III

TITLUL XII

Despre depozit și despre sechestrul

CAPITOLUL I

Despre depozit în genere. (Noțiunea și definițiunea acestui contract) (art. 1591)	1—4
Impărțirea depozitului (art. 1592, 1594)	4—5

CAPITOLUL II

Depozitul propriu zis

SECȚIUNEA I

Despre natura (și caracterele depozitului) (art. 1593).	5—9
---	-----

SECȚIUNEA II

Despre depozitul voluntar

Condițiile cerute pentru formarea și validitatea con- tractului.— Consimțământul părților (art. 1595)	9—10
Capacitatea părților (art. 1596, 1598)	10—13
Obiectul depozitului	13
Dovedirea contractului de depozit (art. 1597)	13—15

SECȚIUNEA III

Despre îndatoririle depozitarului	15
Obligația de a păstra lucrul depozitat. — Responsabilitatea depozitarului (art. 1599—1603)	16—23
Obligația de a restitui lucrul depus (art. 1604—1617)	23—38

SECȚIUNEA IV

Despre îndatoririle deponentului (art. 1618)	38—40
Dreptul de retenție al depozitarului (art. 1819)	40—42
Competința în materie de depozit voluntar	42
Depozitul în dreptul internațional privat	42—43

SECȚIUNEA V

Despre depozitul necesar (art. 1620—1622)	43—44
Despre depozitul făcut într'un han sau ospătărie. — Responsabilitatea hangiiilor sau ospătătorilor (art. 1623—1625)	45—55

CAPITOLUL III

Despre sechestrul. — Definiția și natura sechestrului	55—56
---	-------

SECȚIUNEA I

Despre diversele feluri de sechestrul. — Sechestrul convențional, sechestrul judiciar (art. 1626)	57
---	----

SECȚIUNEA II

Despre sechestrul convențional (art. 1627—1631)	57—60
---	-------

SECȚIUNEA III

Despre sechestrul judiciar	60
Cazurile în cari este loc la rânduirea unui sechestrul judiciar (art. 1632, 1634 C. civ., 615 Pr. civ.)	60—66
Procedura rânduiri sechestrului judiciar și puterile sechestrului rânduit de justiție	66—72
Despre depozitul judiciar (art. 1633)	72—73

TITLUL XIII

Despre contractele aleatorii

CAPITOLUL I

Despre contractele aleatorii în genere. — Noțiuni generale (art. 947 § 2, 1635)	74—76
---	-------

CAPITOLUL II

Despre joc sau prinsoare. — Noțiuni generale	76—77
Efectele jocului și rămășagului (art. 1636—1638)	77—92
Jocul și prinsoarea în dreptul internațional privat	92—93

CAPITOLUL III

Despre contractul de rentă pe viață. — Noțiuni generale.	94—95
Despre rentele perpetue. — Inexistența lor în dreptul nostru (Controversă)	95—99

SECȚIUNEA I

Despre natura contractului de rentă pe viață. — Condițiile de validitate ale acestui contract (art. 1639—1645)	100—108
--	---------

SECȚIUNEA II

Despre efectele contractului de rentă pe viață între părțile contractante (art. 1646—1651)	108—109
Darea siguranțelor promise prin contract	109—110
Plata veniturilor rentei și sancțiunea acestei obligații.	110—113
Incetarea rentei viagere	113—115
Renta viageră în dreptul internațional privat	115

TITLUL XIV

Despre fidejusiune (cauțiune)

CAPITOLUL I

Despre natura și întinderea fidejusiunii (art. 1652)	116—120
Condițiile cerute pentru existența fidejusiunii (art. 1653, 1655)	120—121

O obligație principală validă	121—125
Consimțământul părților	125
Capacitatea părților	125—127
Contractarea unei obligații personale din partea fidejuratorului	127
Formele fidejusiunii și dovedirea ei (art. 1656)	127—129
Intinderea obligației fidejuratorului după termenii actului.—Interpretarea fidejusiunii (art. 1656, 1657)	129—132
Intinderea obligației fidejuratorului după natura contractului. — Modurile de constituire ale fidejusiunii (art. 1654)	132—133
Intinderea fidejusiunii față de moștenitorii fidejuratorului (art. 1658)	134
Condițiile ce trebuie să întrunească fidejuratorul (art. 1659—1661)	134—138
Dreptul de a da o altă garanție. — Cazul unei cauțiuni legale și judiciare (art. 1676)	138—139

CAPITOLUL II

Despre efectele fidejusiunii	139
--	-----

SECȚIUNEA I

Despre efectele fidejusiunii între creditor și cauționator (fidejutor).—Beneficiul de discuțiune (art. 1662—1665)	140—146
Beneficiul de diviziune (art. 1666—1668)	146—151
Excepțiile pe cari le poate invoca fidejuratorul (excepții inerente datoriei) (art. 1681)	151—153

SECȚIUNEA II

Despre efectele fidejusiunii între debitor și cauționator (fidejutor).—Recursul acordat fidejuratorului contra debitorului liberat (art. 1669, 1672, 1673)	153—161
Subrogarea fidejuratorului în drepturile creditorului (art. 1670)	161—163
Raporturile dintre fidejutor cu codebitorii solidari și terții (art. 1671)	163—165

SECȚIUNEA III

Despre efectele fidejusiunii între mai mulți garanți (art. 1674)	165—167
--	---------

CAPITOLUL III

Despre fidejusiunea legală și cea judecătorească (art. 1675—1678)	167—169
---	---------

CAPITOLUL IV

Despre stingerea fidejusiunei	169
Stingerea fidejusiunei pe cale de consecință (art. 1679, 1680, 1683)	169—179
Stingerea fidejusiunei pe cale principală (mod de stingere special fidejusiunei) (art. 1682)	179—182
Efectele prorogării termenului acordat debitorului (art. 1684)	182—183
Despre competență în materie de fidejusiune	183—184
Fidejusiunea în dreptul internațional privat	184

TITLUL XVII

Despre tranzacțiune

Scopul și definiția tranzacțiunei. (Noțiuni generale) (art. 1704)	185—191
Condițiile cerute pentru existența tranzacțiunei	191
Consimțământul părților	191—192
Un obiect cert și licit (art. 1707)	193—198
Capacitatea părților (art. 1706)	198—203
Formele și dovedirea tranzacțiunei (art. 1705)	203—208
Efectele și întinderea tranzacțiunei	208
Caracterul declarativ al tranzacțiunei	208—210
Indivizibilitatea tranzacțiunei	211—212
Efectele tranzacțiunei în privința obiectului său (art. 1709—1710)	212—216
Asimilarea tranzacției cu lucrul judecat (art. 1711)	216—218
Stipularea unei clauze penale (art. 1708)	218—219
Despre cauzele de anulare ale tranzacțiunei (art. 1712—1716)	219—220
Viciile de consimțământ (art. 1712)	220—222
Titlul nul (art. 1713)	222—224
Tranzacțiunea întemeiată pe acte dovedite în urmă de false (art. 1714)	224—225
Tranzacțiunea încheiată asupra unui proces terminat printr'o sentință definitivă (art. 1715)	225—226
Descoperirea de acte necunoscute părților și ascunse de una din ele (art. 1716)	227—228
Indreptarea erorilor de calcul (art. 1717)	228—229

Efectele anulării tranzacțiunii	229—231
Tranzacțiunea în dreptul internațional privat	231—232
Siguranțele reale	232—233

TITLUL XV

Despre amanet (sau gaj)

Noțiunea, definiția și caracterele amanetului (art. 1685).	234—237
Condițiile de validitate esențiale contractului de amanet.	237
Consimțământul părților	237
Capacitatea părților	237—240
Remiterea lucrului, creditorului sau unui terțiu ales de părți (art. 1685, 1688)	240—241
Lucrurile cari pot fi amanetate	241—244
Formele contractului de amanet (între părți)	244—245
În privința terților (privilegiul creditorului amanetar) (art. 1686).	245—253
Despre amanetarea creanțelor (art. 1687)	253—256
Efectele amanetului	256
Drepturile creditorului amanetar (art. 1690, 1692, 1693).	256—261
Dreptul de retenție al creditorului amanetar (art. 1689, 1694)	262—268
Despre pactul comisor sau contractul pignorativ în materie de amanet, de anticheză și de ipotecă (art. 1689, 1701 C. civ. și 488 C. com.)	269—276
Indivizibilitatea amanetului (art. 1695)	276—277
Obligațiile cari izvorăsc din contractul de amanet sau cari sunt urmarea acestui contract	277
Obligațiile creditorului (art. 1691 § 1)	277—279
Obligațiile debitorului (art. 1691 § 2)	280—281
Apendice la contractul de amanet.—Excepții dela regulile de mai sus (art. 1696 C. civ., 479, 480, 489, 497 C. com. și alte legi speciale)	281—288
Amanetul în dreptul internațional privat	289—292

TITLUL XVI

Despre anticheză

Noțiuni generale și istorice	293—295
Definiția antichezei (art. 1697)	295—298
Condițiile de validitate ale contractului de anticheză	298—300
Formele și dovedirea contract. de anticheză (art. 1698)	300—302
Bunurile cari pot fi date în anticheză.	302—303

Obligațiile credit. antichrezist (art. 1699, 1700, 1702).	303—305
Drepturile creditorului antichrezist (art. 1701, 1703).	305—307
Antichreza în dreptul internațional privat	307

TITLUL XVIII

Despre privilegii și ipoteci

Considerații generale asupra privilegiilor și ipotecilor	308—331
--	---------

CAPITOLUL I

Dispoziții generale asupra privilegiilor și ipotecilor.— Drepturile creditorilor, în genere, asupra bunurilor debitorului lor (art. 1718—1720)	331—343
Teoria generală a dreptului de retenție	343—353
Despăgubirea la care creditorii privilegiați și ipotecari au drept, în caz de distrugerea lucrului grevat, atunci când acest lucru a fost asigurat (art. 1721, C. civ., 448 C. com.)	353—359

CAPITOLUL II

Despre privilegii	360
Noțiunea și definiția privilegiului (art. 1722)	360—365
Determinarea priorității între privilegii (art. 1723, 1724)	365—366
Impărțirea privilegiilor (art. 1726)	367—368
Despre privilegiul Tezaurului public (Statul sau fiscul) (art. 1725)	368—371
Diferențele categorii de privilegii stabilite de codul civil	372

SECȚIUNEA I

Despre privilegiile cari se întind asupra mobilelor și imobilelor (cheltuelile de judecată) (art. 1727) .	372—376
--	---------

SECȚIUNEA II

Despre privilegiile asupra mobilelor (art. 1728)	376
Despre privilegiile generale asupra mobilelor (art. 1729)	377—378
Cheltuelile de judecată făcute în interesul comun al creditorilor	378
Cheltuelile de înmormântare (art. 1729, 2 ^o)	378—388
Cheltuelile ultimei boli (art. 1729, 3 ^o)	388—392
Salariile oamenilor de serviciu, calfelor și lucrătorilor (art. 1729, 4 ^o)	393—395

Furniturile de subzistență date debitorului și familiei sale, pe timp de șase luni (art. 1729, 5 ^o)	395—400
Despre privilegiile asupra oare-căror mobile (privilegiile speciale mobiliare)	400—401
Privilegiile întemeiate pe ideea de gaj.— Privilegiul creditorului amanetar sau gacist (art. 1730, 3 ^o).	401
Privilegiul locatorului (art. 1730, 1 ^o , C. civ., 783 § 2 C. com., 610, 611 Pr. civ. și L. proprietarilor din 1903)	402—404
Origina privilegiului locatorului	404—405
Persoanele cari se bucură de privilegiul locatorului	405—407
Creanțele garantate prin privilegiul locatorului	407—411
Dreptul de reînchiriere sau rearendare al creditorilor locatarului sau arendașului	411—412
Lucrurile asupra cărora se exercită privilegiul locatarului	413—419
Dreptul de revendicare conferit locatarului	420—424
Privilegiul hangiului (art. 1730, 6 ^o)	424—430
Privilegiul cărașului (art. 1730, 7 ^o C. civ., 437 C. com.)	430—434
Privilegiul asupra cauțiunei unor funcționari publici (art. 1730, 8 ^o)	434—436
Privilegiile speciale asupra mobilelor, rezultând din împrejurarea că creditorul a adus sau a conservat în patrimoniul debitorului, bunul asupra căruia se exercită privilegiul.—Privilegiul arendașului asupra recoltei arendașului, pe anul curent	436—437
Privilegiul sumelor datorite pentru semințe, sau pentru cheltuiala recoltei anului curent, și pentru instrumente de exploatare (art. 1730, 2 ^o)	437—438
Vânzătorii semințelor	438—439
Muncitorii cari, prin brațele lor, au produs recolta	439—441
Sumele datorite pentru instrumentele de muncă	441—443
Privilegiul pentru cheltuelile făcute spre conservarea unui lucru mobil (art. 1730, 4 ^o)	443—447
Privilegiul vânzătorului lucrurilor mobile neplătite (art. 1730, 5 ^o)	447—451
Privilegiul vânzătorului de lucruri mobile neplătite (art. 783, 3 ^o C. com.)	451—459
Dreptul de revendicare al vânzătorului de lucruri mobile neplătite	459—464
Despre rangul privilegiilor asupra mobilelor, în caz de concurs între ele (art. 1731—1736)	464—474

SECȚIUNEA III

Despre privilegii asupra imobilelor	474
Privilegiile cari lovesc generalitatea imobilelor	475

Privilegiile cari lovesc oare-care imobile (privilegii imobiliare speciale)	475—476
Privilegiul vânzătorului de imobile (art. 1737, 1 ^o)	476—477
Persoanele sau creditorii cărora legea conferă acest privilegiu	478—484
Creanțele garantate prin privilegiul vânzătorului de imobile	484—486
Bunurile lovite de privilegiul vânzătorului	486—488
Privilegiul acelora cari au împrumutat bani pentru achizițiunea unui imobil (art. 1737, 2 ^o)	488—491
Privilegiul comostenitorilor și al copărtașilor (art. 1737, 3 ^o)	491
Origina și temeiul juridic al privilegiului comostenitorilor și copărtașilor	491—492
Persoanele cari se bucură de acest privilegiu	492—493
Creanțele garantate prin acest privilegiu	493—496
Bunurile lovite de acest privilegiu	996—498
Privilegiul arhitecților, antreprenorilor, pietrarilor și altor lucrători zidari (art. 1737, 4 ^o)	498—499
Persoanele cari se bucură de acest privilegiu	499—500
Creanțele garantate prin acest privilegiu	500—503
Privilegiul acelora cari au împrumutat bani spre a se indemniza pe lucrători (art. 1737, 5 ^o)	503—504
Privilegiul care rezultă din separația de patrimonii (art. 781, 1743)	504—515
Concursul privilegiilor imobiliare între ele	515—516

SECȚIUNEA IV

Modul de conservare al privilegiilor (art. 1738, 1739).	516—521
Formele publicității privilegiilor imobiliare	521
Modul de conservare al privil. vânzătorului (art. 1740).	521—524
Modul de conservare al privil. copărtașilor (art. 1741).	525—528
Modul de conservare al privil. constructorilor (art. 1742).	528—530
Modul de conservare al privilegiului separației de patrimonii (art. 1743)	530—533
Despre transmisiunea privilegiilor și ipotecilor în genere (art. 1744)	533—537
Transformarea privilegiilor în ipoteci legale (art. 1745).	537—538
Privilegiile în dreptul internațional privat	538—541

CAPITOLUL III

Despre ipoteci.

Considerații istorice asupra ipotecilor.	541—542
Noțiunea, definiția și caracterele ipotecei (art. 1746)	542—551
Modul de constituire al ipotecilor (art. 1747)	551—552

Diviziunea ipotecilor (art. 1748, 1749)	552—553
Bunurile cari pot fi ipotecate (art. 1750—1752)	554—566

SECȚIUNEA I

Despre ipotecile legale (art. 1753)	566—567
Despre siguranțele femeilor măritate (ipoteca legală a femeilor măritate) (art. 1754—1761)	567—568
Despre garanțiile ce sunt obligați a da tutorii în interesul minorilor și interzișilor (art. 1762—1767)	569
Despre garanțiile ce sunt obligați a da Statului, comunelor și stabilimentelor publice, perceptorii și administratorii comptabili (art. 1768)	570—571
Despre ipoteca legală a legatarilor (art. 902 § 2)	571
Despre ipoteca judiciară	571
Despre ipoteca testamentară	572

SECȚIUNEA II

Despre ipotecile convenționale. — Persoanele cari pot constitui o ipotecă convențională (art. 1769)	572—573
Calitatea de proprietar în persoana constituitorului ipotecei	573—580
Capacitatea de a putea înstrăina, cerută în persoana constituitorului ipotecei (art. 1771)	581—584
Constituirea unei ipotece din partea acelor cari au asupra imobilului un drept condițional, sau rezolubil, sau supus unei acțiuni în anulare (art. 1770)	584—587
Formele actului care constată ipoteca convențională (art. 1772)	587—593
Despre ipotecile constituite în țară străină (art. 1773 și 1789)	594
Specializarea ipotecei convenționale. — Mențiunile ce trebuie să cuprindă actul constitutiv al ipotecei (art. 1774—1776)	594—600
Intinderea ipotecei la ameliorațiunile și îmbunătățirile aduse fondului ipotecat (art. 1777)	600—605

SECȚIUNEA III

Despre rangul ipotecilor între ele (art. 1778, 1779)	605—611
--	---------

CAPITOLUL IV

Despre modul inscripțiunii privilegiilor și ipotecilor	612
Locul unde se face inscripția privilegiilor imobiliare și a ipotecilor (art. 1780 § 1 C. civ., 725 Pr. civ.)	613

Momentul când trebuie luată inscripția (art. 1780 § 2).	613—619
Persoanele cari pot cere inscripția privilegiilor și ipotecilor (art. 1781—1784).	619—626
Mențiunile ce trebuie să cuprindă inscripția privilegiului sau ipotecei	626—628
Reînnoirea inscripțiilor ipotecare (art. 1786, 1787)	628—637
Efectele privilegiului sau ipotecei cu privire la dobânzi (art. 1785)	637—643
Despre ștergerea și reducerea inscripțiunilor (art. 1788, 1789 C. civ., 694 C. com.)	643—644

CAPITOLUL V

Ștergerea sau radiarea voluntară	644—651
Efectele radierei voluntare	651
Radiarea silită sau judiciară	651—655
Despre reducerea inscripțiilor ipotecare	656—657

CAPITOLUL VI

Despre efectul privilegiilor și ipotecilor în contra persoanelor al treilea, cari dețin imobilul	657
Efectele privilegiilor și ipotecilor în privința imobilului grevat	658—663
Efectele privilegiilor și ipotecilor în privința creanței garantate	663—665
Despre relațiile juridice ce crează privilegiul sau ipoteca între proprietarul imobilului grevat și creditorul privilegiat sau ipotecar	665—667
Efectele privilegiilor și ipotecilor contra terților detentori. — Dreptul de suită sau urmărire. — Condițiile la cari este supus acest drept (art. 1799)	667—668
Ce poate să facă terțul detentor amenințat, spre a nu fi urmărit prin acțiunea ipotecară.	668—669
Delăsarea imobilului ipotecat (art. 1792, 1795—1797).	669—673
Plata datoriilor privilegiate sau ipotecare	673—674
Sancțiunea regulilor de mai sus.—Exercițiul acțiunii ipotecare (art. 1793)	674—675
Dispoziții comune atât cazului de delăsare cât și cazul de expropriere (art. 1798, 1799)	675—679
Excepțiile ce terțul detentor poate să opue urmăririi creditorilor ipotecari.	679
Excepția de garanție	679—680
Excepția de discuțiune (art. 1794)	680—683
Despre alte excepții, cari nu mai există în dreptul actual.—Excepția de prioritatea ipotecei și excepția <i>cedendarum actionum</i>	683—684

CAPITOLUL VII

Despre stingerea privilegiilor și ipotecilor (art. 1800)	684—685
Stingerea privilegiilor și ipotecilor pe cale de consecință, adică prin stingerea obligației principale	685—687
Plata creanței	687
Ofertele reale	687
Remiterea datoriei	688
Novățiunea	688—689
Compensația	689—690
Confuziunea	690—691
Stingerea privilegiilor și ipotecilor pe cale principală și directă	691
Renunțarea creditorului	692—696
Purgarea imobilului	696
Prescripția	696—703
Cauzele de stingere ale privilegiilor și ipotecilor cari rezultă din dreptul comun	704—706

CAPITOLUL VIII

Despre modul de a purgă proprietățile de privilegii și ipotecii (art. 1803—1813)	706—713
Persoanele cari pot efectua purgă	713—718
Formalitățile purgării.—Notificările ce urmează a fi făcute creditorilor	718—725
Efectele purgării	726
Despre purgă care rezultă din vânzările silite (art. 565 568 Pr. civ.)	726—731
Degrevarea imobilelor de ipotecile legale (art. 1814)	731—732
Dispoziția tranzitorie în privința femeilor căsătorite sub legile anterioare (art. 1815)	782
Despre formalitatea transcrierii.—Noțiuni generale asupra strămutării proprietății (art. 818, 819, 1295 § 2, 1394, 1698, 1801, 1803, 1902 C. civ., 712, 721, 722, 723, 724, 724 bis, 728 bis Pr. civ.)	733—739
Actele supuse transcrierii	739—744
Efectele transcrierii și ale lipsei ei	744—746

CAPITOLUL IX

Despre publicitatea registrelor și despre responsabilitatea greferilor de tribunale, însărcinați cu ținerea registrelor (art. 1816 — 1823)	747—750
--	---------

TITLUL XIX

Despre expropriațiunea silită

Considerații generale	751
Creditorii cari pot urmări imobilele debitorului (art. 1824)	751—753
Titlurile în virtutea cărora se poate procedea la o urmărire imobiliară (art. 1832—1834)	753—757
Persoanele contra cărora se îndreptează urmărirea imobiliară	757—759
Tribunalul competent în materie de expropriere imobiliară	759—760
Formele urmărirei imobiliare (art. 1835, 1836)	760—761
Imobilele cari pot fi urmărite	761—762
Mărginirea principiului de mai sus	763
Urmărirea părței indivize ce un comostenitor are în imobilele unei moșteniri (art. 1825 C. civ., 494 Pr. civ.)	763—766
Urmărirea imobilelor unui minor sau unui interzis (art. 1826, 1827)	766—768
Urmărirea imobilelor ipotecate înaintea acelor neipotecate (art. 1828)	768—772
Cazul când există mai multe imobile situate în diferite districte, cari fac sau nu parte din aceeași exploatare (art. 1829, 1830)	772—773
Cazul când venitul anual al imobilelor debitorului ajunge la plata sarcinilor ipotecare (art. 1831 C. civ., 502 Pr. civ.)	773—775

TABLA NUMERICĂ A ARTICOLELOR

CUPRINSE

IN VOLUMUL AL X-LEA

CODUL CIVIL

Art.	Pagina	Art.	Pagina
1	357, 371, 632	474	94, 96, 97
30	750	483	723
32	749	484	97, n. 1; 438
112	563, 582	486	268
116	582	488	268 urm.
117 . 578, n. 4; 579 nota; 583	583	489	287
157	628, n. 1	494	502, nota
199	582	502	603
285	736, n. 1; 743	522	268
339	387	527	94
373	756	550	97, n. 1
375	756	557	103, 161, n. 3
378	756	559	561
399 }	640	565 }	727, 728 urm.
400 }	640	568 }	727, 728 urm.
401 }	582	571 }	194, 336, 479, 762
402 }	582	573 }	194, 336, 479, 762
408	758	593	340
413 . . . 189, 199, 200, 231	231	598	479
419	199, 231, 232	600	340
421	646	633	340
427 }	646	684	563
428 }	581, 582, 645	695	694
430 }	581, 582, 645	702	194
445	199	713	691
454	767	751 urm. . 118 nota; 495, 587	587
458	199	765	587
467 }	556	774 }	386, 387
469 }	556	777 }	386, 387
471 }	556		

Art.	Pagina
781	464, 504 urm.
783	457
785 }	557, 577, 764
786 }	
787 }	495, 496, 528
788 }	
803	195, t. și n. 5
818 }	
819 }	735, 746, n. 2
829 }	
830 }	114, 478
830 }	
832 }	483
834	586, n. 5
836 urm.	101, n. 2
844	102
902 § 2	318, 531, n. 1; 553, 567, 571, 647
911	649
945	191
947	74, 76, 101
949	10
952	11, 12, 124, 203 n. 4; 231
953 }	
954 }	192, 220
962	741
963 }	
964 }	193, 194, 241 555
965	193, 194
966	122
969	97, 345
971	734, t. și n. 2; 449
972	250, 452, 453
974	65, 153, 333, 338, 364, 651, n. 3; 746, 762, 764
975	239, 239, 333, 513
998 }	
999 }	179, 358
1000	47
1015	576, 666
1016	660
1019	110
1020 }	
1021 }	111, 114, 190, 450, 463, 478, t. și n. 1; 488

Art.	Pagina
1023	755
1025	576, 660, 661, 664, 673
1038	215
1056	215
1060	549
1067	219, 548
1069	219
1079	27
1080	278, 303, 353
1088	39
1092 § 2	89
1097	302, 646
1106 }	
1107 }	170, 443, 489, 490,
1108 }	491, 504, 650 nota
1109 }	
1114	687
1118	687
1122	619
1128	688
1130	78
1134	484, 688
1135	688
1137	129, n. 3; 171, 172, 688, 689
1138	167, 688, 692
1141 }	
1142 }	172, 173 174, 688
1143 }	
1144 }	689
1148	173, 689
1153	689
1154 }	
1155 }	174, n. 51, 175, 690, 691
1156	21
1164	581, n. 1; 584
1167	584
1169	21, 106, 136, 137, 150, 167, 422
1171—1173	756
1175	579
1179	7 nota; 128, 190, 191, 205, 236, 246, 296
1180	7 nota; 107, 117, 128, 255, 345

Art.	Pagina	Art.	Pagina
1182	345	1483	359
1191 urm.	167	1488	499
1197	206, 207	1504	27
1198	207, 301	1536	202, 341, 590, 650
1201	217, 652	1544	27
1206	15, t. și n. 1	1549	156
1218	178	1550	156
1226	194	1551	164
1243	387	1566	18
1245	458	1591	1 urm.
1248	299, 336, 556	1599	
1249	645, 646	1600	
1253	535, 568, n. 1	1601	} . . . 16 urm., 39, 258
1255	124	1602	
1265	199, 341, 581, 646	1603	
1279	280, 339	1604	24 urm.
1281	535, 567, 646	1605	28
1295 § 1	449, 734, 735 urm.	1606	29
1307	200, 740	1607	24, 29, 30
1316	251, n. 1	1608	28 urm.
1318	242	1609	30, 31
1322	450	1610	34
1333	346	1611	31
1344	502 nota	1612	32, 33
1351	479	1613	33 urm.
1365	450, 463, 478, t. și n. 1; 488, 536	1614	} 35 urm.
1367	269	1615	
1368	462, n. 2	1616	36, 37
1372	481, 743	1617	37, 38
1375	586	1618	38 urm. 280, 346
1377	482	1619	40 urm., 346, 350, 427
1378	586	1620	43, 44
1391	251	1621	44
1393	242, 254, 346, 609, 757	1622	44
1394	735 urm., 742	1623	} . . . 21, 42, 43, 46 urm., 425, 427
1395	534, 536	1624	
1408	478, n. 1	1625	
1409	480	1626	57
1435	359	1627	} . . . 57 urm.
1437	410	1628	
1444	350	1629	
1446	407, 423	1630	} . . . 60 urm., 62, n. 3; 73
1460	21	1631	
1472	395	1632	
		1633	72, 73
		1634	61 urm.
		1635	74 urm.

Art.	Pagina	Art.	Pagina	
1636	. . . 77, 83 urm., 195	1682	163, 179 urm., 184, 267	
1637		1683	171 urm., 686	
1638		1684	163, 182	
1639		1685	237, 244, 253, 296	
1640		1686	234 urm., 245 urm., 248, 255, 256	
1641		. . . 96, 100 urm., 115		290, 296
1642	1687		242, 247, 251. 253 urm. 559	
1643	1688		235, 238, 244, 248 urm. 253, 265, 289	
1644 108 urm., 115		1689 }	235, 257, 258, 266 urm., 288
1645			1690 }	306, n. 3
1646			1691	277 urm. 280
1647			1692	258 urm.
1648 116 urm.		1693	260 urm., 305, 344
1649			1694	262 urm., 344
1650			1695	276, 277, 296, 548
1651		1696	281 urm.	
1652		1697	295 urm., 306, 544	
1653		1698	297, 300 urm., 735 urm.	
	 120 urm., 123, 153, 598	1699 }	303, 304, 343, 344, 544
1654			1700 }	268 urm., 305 urm.
1655			1701	304, 305
1656 }			1702	307
1657 }	1703	188 urm.		
1658	1704	203 urm.		
1659	1705	198 urm.		
1660 }	1706	193 urm.		
1661 }	1707	218		
1662 }	1708	212 urm.		
1663 }	1709 }	208, 216 urm.		
1664 }	1710 }	192, 219 urm.		
1665 }	1711	221, 222		
1666 }	1712 urm.	222 urm.		
1667 }	1713	211, 224, 225		
1668 }	1714	225, 226		
1669	1715	191, 212, 219 urm.		
1670	1716	228, 229		
1671 146 urm., 166	1717	228, 229	
1672		1669	153 urm.	
1673		1670	154, 155, 161, 179	
1674		1671	146, 163 urm.	
1675 }		1672	157, 158	
1676 }		1673	155, 158 urm.	
1677 }		1674	165 urm., 167	
1678 }		1675		
1679		1676		
1680		1677	138, 139, 143, 167 urm.	
1681	1678	169 urm.		
	1679	175 urm.		
	1680	151 urm.		

Art.	Pagina
1718 } . . . 117 nota; 331 urm.,	
1719 } . . . 361, 716, 751	
1720 331 urm.	
1721 . . . 353 urm., 419, 488,	
	501, 662, 704
1722 . . . 360 urm., 508, 517,	
	544, 658
1723 } 342, 356, 362,	
1724 } 365 urm., 381,	
	390, 398, 465,
	472, 538, 544
1725 363, n. 1; 368	
	urm., 475
1726 . . . 362, 366 urm., 372	
1727 367, 372 urm.,	
	399, 467
1728 376 urm.	
1729 . . 338, 367, 376 urm.;	
	390, 440, 467, 469,
	475, 521
1730 . . 41, 46 n. 5; 249, 256,	
	280, 368, 375, 376,
	401, 402 urm., 416,
	424 urm., 428, 443,
	430 urm., 434, 435,
	437 urm., 443, 447
	urm., 478, n. 1; 520,
	539, 540.
1731 } 378, 383, 443,	
1732 } 454, 455, 464	
1733 } urm., 515	
1734 } 367, 372, 428, 443	
1735 } urm., 475, 476 urm.,	
1736 } 488 urm., 491 urm.,	
1737 } 498 urm., 504, 507,	
	515, 516, 524, 528,
	529, 602, 604,
	618, 634.
1738 . . . 479, 517, 518 urm.,	
	521, 523
1739 520, 521	
1740 . . 479, 484, 521 urm.,	
	524, 525

Art.	Pagina
1741 . . . 367, 493, 494, 496,	
	497, 498, 525 urm.,
	531, 634
1742 504, 528 urm.	
1743 464, 504 urm.,	
	530 urm., 616
1744 . . . 364, 366, 533 urm.	
1745 . . . 362, 509, 511, 514,	
	533 urm., 537,
	6 7, 647
1746 . 276, 277, 361, 542 urm.,	
	662, 668, 685
1747 551 urm., 588	
1748 } 552 urm., 563	
1749 } 299, 362, 480, 554	
1750 } urm., 576, 705,	
1751 } 740, 761	
1752 } 368, 553, 566 urm.,	
1753 } 570, 647	
1754 } 555, 567	
1755 } 625	
1760 } 535, 646, 656	
1761 } 569	
1762 } 656	
1763 } 326	
1764 } 299, 368, 570	
1765 } 572 urm.	
1766 } 579, 580,	
1767 } 584 urm., 705	
1768 } 582 urm.	
1769 } 551, 587	
1770 } urm., 588	
1771 } 594	
1772 } 574, 594 urm., 626	
1773 } 362, 487, 535,	
1774 } 537, 600 urm.	
1775 } 658, 668, 704	
1776 } 366, 605 urm.	
1777 } 524, 525, 606,	
1778 } 612, 613 urm.	

Art.	Pagina	Art.	Pagina
1781		1828	333, 768 urm.
1782	. . . 521, 523, 525, 591, 619 urm., 652; 627, 636 t. și n. 1; 719	1829	} 763, 772 urm.
1783		1830	
1784		1831	
1785 495, 620, 637 urm., 664	1832	} 753 urm.
1786	} 278, 522, 620, 628 urm., 643 679, 706	1833	
1787		1834	
1789	 594, 650	1835
1790	. . . 342, 343, 514, 546, 665, 667 urm.	1836 674, 760 urm.
1791 340, 669, 713	1847	urm. 703
1792 670	1853 98, 236, 350
1793 674	1858 260
1794 680 urm.	1860 655, 703, n. 1
1795	} 670	1864	} 177, n. 1; 702
1796		1865	
1797	 677, 678	1873
1798 677	1876	} 702
1799 677	1877	
1800	. . . 546, 684 urm., 692	1880 703
1801	} . . . 579, 585, 707 urm., 736, 740, 744, 745, n. 2	1887 433
1802		1890 698
1803	 711 urm.	1892
1804—1813 568, 731, 732	1895	urm. 699, 700
1814 732 și tom. VIII p. 530 urm.	1900	. . . 230, t. și notele 1, 3; 231; 584
1815 611, 738, 744, 748 urm.	1901 698
1816—1823	. . . 479, 655, 751 urm., 761, 769	1902 359
1824 336, 557, n. 1; 763 urm.	1903 425, 428, 698
1825	} 766 urm.	1904 390, 391, 395
1826		1907	. . . 97, t. și n. 1; 156 236, 239, 240, 257, n. 1; 265, 364, 417, 419, 426, 428, 743
1827		1909	. . . 236, 239, 257, n. 1; 265, 364, 365, 417, 419, 426, 452, 743
		1910 423, n. 1

PROCEDURA CIVILĂ

59 298	378 754, 755
66 <i>bis</i>	. . . 64, n.1; 625, 626	405 339
212 71	406	} 334, 414
339 189	407	

Art.	Pagina
408	113
409	338
418	72
421	372, n. 1, 376
467 urm.	418, 658, 666
484	660, 666
494	763 urm.
495	759
496 urm.	674
500	675
502	774 urm.
503	675
506	726, 727, 730
509	730
514	558, nota; 581, n. 2; 660
516	660
526	628, n. 1
565	79, 488, 726
610 }	403, 410
611 }	
615	56, 60, 61, 62, 66, 67, 68, 69, 70, 71

Art.	Pagina
617	67
648 urm.	619
653 urm.	574, n. 3
712	736 urm., 740
721	
722	
723	247, 297, 345.
724	724, n. 2; 737
724 bis)	urm., 607, nota
	696, 740, 742,
	743, 744, 745, n. 2;
	746, 747, nota
725 urm.	606, 613, 739
726 }	622, n. 2, 624
727 }	
728	731, t. și n. 3
728 bis	247, 248, 253
729	461, n. 4
731	635

CODUL COMERCIAL

10	199, n. 3
12	199, n. 3; 238, 581, n. 2; 644
16	238, 581, n. 2; 644, n. 1
42	143
46	55, 129, 206, n. 1; 245
254	65 nota
296 urm.	143, 152, 183
298	162
387 urm.	372, n. 2
405	372, n. 2
437	372, n. 2, 430
438	434
448	356
478	237, 244, 247, 248, 282 urm.
479	242, n. 1; 247, 248, 254 nota; 282 urm.

480	247, 250, 251, n. 1; 282 urm., 567, 738
481	259
482 urm.	267, t. și n. 1
488	262, n. 2
489	252, 281 urm., 602
490	566
495 urm.	244, 251, n. 1; 566, 588, n. 4; 613, 738
497	281
673	372, n. 2
678 urm.	366, 473
683	374, n. 3
685 }	374, n. 3
687 }	
694	643
707	382
724	238
725	239

Art.	Pagina	Art.	Pagina
726 . . .	616, 617, 618, 625	783 . . .	372, n. 2; 394, n. 5;
727 . . .	514, 616, 617, 618, 625, 744 n. 2, <i>in fine</i>		402, 403, 415, n. 1
762 . . .	392	807 . . .	203 nota
		850 . . .	243, 252
		861 . . .	243, 252

CODUL PENAL

200 . . .	71	243	
230 . . .	71	249	} 197
323 . . .	2, n. 6	299	
238 } . . .	197	300	
239 }		350 . . .	78, t. și n. 2

Procedura Cod. penal

121 urm.	168, n. 2	422	168, n. 2
------------------	-----------	---------------	-----------

Principalele legi speciale menționate în acest volum

CONSTITUȚIA

7	221, n. 1; 348, 551
-------------	---------------------

Legea din 1864 pentru expropriere

25	359
--------------	-----

Legea de urmăriri din 1877

7	366
-------------	-----

Legea din 1877 pentru atribuțiile Minist. public	657
--	-----

Legea din 1879 pentru clauza penală

2	608, n. 1
-------------	-----------

Legea din 1880 pentru înființarea Băncii Naționale

9	287
-------------	-----

Regulamentul consular din 1880

19	650
--------------	-----

Legea din 1881 asupra magaziiilor generale

<u>Art.</u>	<u>Pagina</u>
1 urm.	287 urm.

Legea pentru constatare și percepere din 1882

79 § 2	369
------------------	-----

Legea telegrafo-poștală din 1892

197	338, n. 4
---------------	-----------

Legea din 1892 pentru înființarea Creditului agricol

25 } 284, 465, n. 1	28 } 284, 465, n. 1
26 }	29 }
27 }	30 }

Legea din 1894 pentru reorg. Minist. afacerilor străine

23	589, 650, 651
--------------	---------------

Legea din 1894 pentru înființarea unei Bănci agricole

6 } 286 urm., 465, n. 1	13 } 286 urm., 465, n. 1
7 }	15 }
11 }	16 }
12 }		

Legea din 1894 asupra alienațiilor

.	199 n. 4
-----------	----------

Legea Minelor din 1895

7	558
-------------	-----

Legea timbrului din 1900

Art.	Pagina	Art.	Pagina
22 § 8 }	647	72	628, n. 1; 648
25 § 4 }	647	83	370, 371, 628, n. 1
46 § 1	300, 647		

Regulamentul din 1902 asupra portăreilor

15	436
--------------	-----

Legea asupra contabilității publice din 1903

27	369
--------------	-----

Legea asupra drepturilor proprietarilor din 1903

4 }	628, n. 1	18	403
12 }			

Legea din 1904 pentru regularea și consolidarea dreptului de a exploata petrolul, etc.

1	558
-------------	-----

Legea pentru impozitul asupra capitalului mobilier din 1906

6	648	7	648
-------------	-----	-------------	-----

Legea asupra Muntelui de pietate din 1906

13	244	18	278
14	288	20	278, 279

Legea Judecătoriilor de ocoale din 1907

38	70	110	338, 414
82	197, 232		

Legea pentru organizarea judecătorească din 1909

56	750	58	435
--------------	-----	--------------	-----

Legea Curții de Casație din 1910

68 (77 vechiu)	168, n. 2.
--------------------------	------------

TABLA ALFABETICĂ ȘI ANALITICĂ

A

MATERIILOR CUPRINSE ÎN TOM. AL X-LEA

A

Abitație. — Se poate face o tranzație asupra dreptului de abitație, 193, 194. V. *Tranzacție*.

— Dreptul de abitație nu poate fi urmărit decât în marginile art. 572 § 2, p. 336 t. și n. 2; 762, t. și nota 1.

— El nu poate fi ipotecat, 563.

— Bunurile asupra cărora există un drept de abitație (sau de uz) nu pot fi reținute de creditori în detrimentul abitatorului (sau uzuarului), de câteori aceste drepturi au fost constituite cu titlul gratuit, 352. V. *Dr. de retenție*.

— Cazul când dreptul de abitație (sau de uz) a fost constituit cu titlu oneros, 352.

— Mai vezi asupra dr. de abitație și de uz, p. 479. V. și *Uz*.

— Inexistența privil. vânzătorului, 479. V. *Privilegiu*.

— Achizitorul unui drept de abitație (sau de uz) nu poate purgă, 714, nota 5. V. *Ipotecă*, *Uz*, etc.

Absență. — Absența persoanei asupra capului căreia a fost constituită o rentă viageră, nu este, în principiu, o cauză de încetare a rentei, 114, 115. V. *Rentă viageră*.

— Acel trimes în posesiunea bunurilor unui absent nu poate să tranzigă asupra dificultăților ce s'ar ivi în privința patrimoniului

lui absentului (Controversă), 202, nota 4. V. *Tranzacție*.

— Validitatea ipotecilor constituite de acei trimeși în posesiunea definitivă a bunurilor unui absent, nu însă și de acei trimeși în posesiunea provizorie, 563, 583.

— Trimiterea în posesiune a bunurilor unui absent, în cari se găesc imobile, nu este supusă transcrierei, 743. V. *Transcriere*.

— La pag. 563, la care se face această trimetere, s'a strecurat o eroare de tipar foarte regretabilă. În adevăr, la această pagină, la rândul 13 din text, se va citi: Trebușă considerăm ca *nesusceptibil* de ipotecă, în loc de: ca *susceptibile* de ipotecă dreptul de folosință, etc.

Abuz de încredere. — Sechestrul judiciar care, cu rea credință, lucrează în vătămarea persoanelor sau lucrurilor încredințate administrației sale, se face culpabil de abuz de încredere, 71. Vezi *Sechestrul*.

— Violarea depozitului constituie un abuz de încredere, însă de câteori lucrul depozitat are o valoare mai mare de 150 lei, depozitul nu poate fi stabilit înaintea judecătorilor represivi decât conform principiilor codului civil, 2 n. 2 și tom. VII, p. 798, nota 1, *in fine*. Vezi și Garçon, *C. penal annoté*, II, art. 408, No. 579 urm., 641 urm.

— Prescripția abuzului de în-

credere (de când începe a curge), 2 și 3, nota 6. Vezi Bădulescu și Ionescu, *Codul penal adnotat*, p. 472, No. 34 și p. 475, No. 22 (București, 1911, tip. *Cr. judiciar*).

— Abuzul de încredere este suficient caracterizat când hotărârea de fond constată în sarcina mandatarului sau depozitarului faptul reținerii banilor și intenția de a și-le însuși. Cas. fr. *Dreptul* din 1911, No. 38, p. 301.

Achiesare (acquiescement). — Deoseb. între — și tranzacție, 189. V. *Tranzacție*.

Act autentic. — Dreptul agenților noștri diplomatici și a consulilor onorifici de a instrumenta acte autentice în străinătate, 589, 590. Vezi *Agenți diplomatici, Consuli*, etc.

— O urmărire imobiliară poate fi făcută în baza unui act autentic și executor, 754.

— Actele autentice, fiind executorii, pot fi investite cu formula executorie, pe când actele sub semnătură privată neavând putere executorie, acele care are un asemenea act este obligat să dobândească mai întâu o hotărâre de condamnare, 756. Vezi *Expropr. silită imobiliară*.

Act dotal. — Actul dotal, care are de obiect imobile, trebuie să fie transcris în interesul terților, 740, nota 3. V. *Conv. matrimoniale, Transcriere*, etc.

Acțiunea în grănițuire. — Poate fi exercitată de creditorul antichrețist, 298. V. *Antichreță*.

Acțiuni imobiliare. — Nu pot fi ipotecate, 565, 762, n. 3. V. *Ipotecă*.

Acțiunea oblică. — Debitorul, păstrând administrația bunurilor sale, trebuie să facă să intre în patrimoniul său tot ce face parte din el, căci altfel el ar micșora siguranța creditorilor săi, și aceștia ar putea să exercite în numele debitorului lor, toate actele care nu i-ar fi exclusiv personale, 333. Vezi asupra acțiunii oblice, *subrogatorie* sau *indirecte*, tom. V. p. 197 urm.

Acțiunea pauliană. — Debitorul nu poate să înstrăineze nimic din patrimoniul său în dauna și în fraudă creditorilor săi, căci la din contra, aceștia au la dispoziția lor acțiunea pauliană. Creditorii chirografari nu au însă un gaj tacit asupra bunurilor eșite fără fraudă din patrimoniul debitorului lor, 333. V. asupra *acțiunii pauliene*, tom. V. p. 218 urm.

Acțiuni posesorii. — Aceste acțiuni aparțin bărbatului, în calitate de administrator al bunurilor dotale, 203 și tom. VIII, p. 211, text și nota 6.

— Creditorul antichrețist poate să exercite, în numele său, acțiunea în complângere, 297, 303. V. *Antichreță*.

— De câteori retentorul unui imobil a fost deposedat de acest imobil, în contra voinței sale, el poate să exercite acțiunea în reintegrare, fiindcă o simplă detențiune ajunge pentru exercitarea acestei acțiuni, 351.

— *Quid* în privința acțiunii în complângere? (Controv.), 351, n. 2. V. *Dr. de retenție*.

— Instanțele de fond sunt surverane să aprecieze dacă din faptele și împrejurările cauzei rezultă că turburarea sau deposedarea s'a făcut prin violență, fără ca această constatare de fapt să fie supusă controlului C. de casație. Cas. rom. Rev. *Jurisprudența* din 1911, No. 20, p. 313.

Acțiunea publică. — Cazurile excepționale în cari părțile pot, prin tranzacția lor, să stingă acțiunea publică, 197, 232.

Acțiunea de in rem verso, 13, 581, n. 1; 584. Vezi asupra acestei acțiuni, tom. V, p. 350 urm.

— Încât privește acțiunea *de in rem verso* a mandatarului pentru cheltuelile făcute în urma revocării mandatului, atunci când aceste cheltueli au folosit mandatului, vezi Cas. rom. *Revista Jurisprudența* din 1910, No. 24, p. 370 și *Dreptul* din 1910, No. 52.

Acțiunea în revendicare. — Depozitarul nu poate să revendice lucrul depozitat dela terți. 2. V. *Depozit*.

Acț. în revendicare

— Revendicarea lucrului depozitat de către proprietarul lucrului, 12 n. 1 și 42. V. *Depozit*.

— Acț. în revendicare poate fi exercitată de retentorul care, în contra voinței sale, a fost deposedat de lucrul mobil deținut de el, 351. V. *Dr. de retenție*.

— Coproprietarii în indiviziune ai unui imobil nu pot exercită unul contra altuia o acțiune în revendicare privitoare la acel imobil, ei putând cere numai împărțeala, 557, n. 1. Vezi *Indiviziune*. Vezi asupra acțiunii în revendicare, tom. III, partea I-a, pag. 264 urm.

— Revendicarea lucrului furat sau pierdut de către creditorul amanetar, 240, nota; 249, 250, 257, nota 1. Vezi *Amanet*.

— Revendicarea lucrului de către proprietarul lui, în caz de amanetarea lucrului altuia, 239. V. *Amanet*.

— Dreptul posesorului de bună credință la plus-valuta dobândită de imobilul revendicat, 501, n. 4; 502 nota. Vezi *Plus-valută*.

— Dreptul de revendicare al locatorului, 420 urm. V. *Privilegiu*.

— Al hangiuului (Controv.), 428.

— Al vânzătorului de lucruri mobile neplătite, 459 urm. Vezi *Privilegiu*.

— Revendicarea recoltei vândută de arendaș (Controversă.), 423, 424. V. *Privilegiu*, *Recoltă*, etc.

— Revendicarea clopotului unei biserici (Controv.), 461. V. *Clopot*.

Acțiunea în simulație.— De câteori debitorul și-a înstrăinat averea sa în mod aparent sau simulat (iconomicos), creditorii lui sunt în drept a dovedi simulația prin orice mijloace, martori sau prezumții, independent de orice început de probă scrisă, și a face ca justiția să declare că bunul pretins înstrăinat n'a eșit niciodată din patrimoniul debitorului, 333 și Cas. rom. *Cr. judiciar* din 1910, No. 68. Vezi asupra acțiunii în simulație tom. V., p. 265 urm.

Administrația legală.— Validitatea tranzacției făcută de tatăl administrator legal cu privire la

bunurile copilului său minor, în timpul căsătoriei (Controversă), 200 și tom. II, p. 500, t. și n. 4.

— Dacă tatăl poate, în calitatea sa de administrator legal, și cu ce forme anume, să ipoteceze bunurile copilului său minor (Controversă), 583 și tom. II, p. 499, n. 1; t. IX, p. 675, 676, t. și n. 1.

Agenți diplomatici.— Dreptul lor de a instrumenta acte autentice în străinătate, 589, 650, 651 și tom. I, pag. 187 urm. Vezi tabla anal. a vol. I, v^o *Agenți diplomatici*. V. și *infră*, v^o *Ipotecă*.

Alegerea de domiciliu (din partea creditorului ipotecar).— Nu este prevăzută sub pedeapsă de nulitate, 627 și tom. I, pag. 241, text și nota 4. V. *Ipotecă*.

— Cazurile în cari alegerea de domiciliu este prescrisă sub pedeapsă de nulitate, 628 și t. I, pag. 480, n. 1; tom. IX, p. 347, n. 1.

Alienați.— Acei internați într'un stabiliment de alienați conform legii din 1894, nu pot face nicio tranzacție cât timp se găsesc în acest stabiliment, 199, n. 4. V. *Tranzacție*.

Alimente.— Nu se poate face tranzacție asupra alimentelor datorite *jure sanguinis* (Controv.), 197 și tom. I, p. 715. Vezi *Tranzacție*.

— Se poate însă tranzige asupra alimentelor constituite cu titlu oneros, asupra veniturilor unei pensii alimentare ajunse la scadență, a supra modului de prestare al alimentelor viitoare, asupra siguranțelor cari garantează plata alimentelor, etc. 198. Vezi *Tranzacție*.

Alinierea (străzilor).— Dacă este o expropriere sau o servitute, 602, nota 2.

Aluviunea.— Ipoteca se întinde la aluviunea formată în urma constituirei ei, 602. V. *Ipotecă*. Vezi asupra *aluviunii*, tom. III, partea I, p. 356 urm.

Amanetul.— Definiție (contract unilateral, accesoriu, cu titlu oneros și indivizibil), 234, 235, 237.

Amanetul

- Origina cuvântului amanet (origină turcească), 234, n. 1.
- Amanetul este un contract real, 235, 236.
- Un contract accesoriu, 237.
- Amanetul fiind un contract unilateral, actul scris care-l constată nu este supus formalității dublului original (art. 1179), 236, 246.
- Creditorul amanetar fiind un precarist, nu poate să prescrie proprietatea lucrului amanetat, 236.
- Dacă lucrul amanetat a fost pierdut sau furat, creditorul poate să-l revendice dela acela în mâinile căruia se găsește, 236.
- Amanetul poate fi civil sau comercial, 237.
- Caracterul civil sau comercial atârnă de natura oblig. ce îl garantează, 237.
- Imprumuturile constituite de Creditul agricol și de Banca agricolă sunt de natură comercială, 237. *V. Banca agricolă, Credit agricol, etc.*
- Aceeaș soluție este admisă în privința împrumuturilor contractate de Băncile populare, 285. *V. Bănci populare.*
- *Condițiile de validitate esențiale contractului de amanet*, 237 urm.
- 1° Consimțământul părților, 237.
- 2° Capacitatea părților, 237 urm.
- Creditorul trebuie să aibă capacitatea de a se obliga, iar debitorul cea de a înstrăina, 237, 238.
- Femeile măritate și minorii autorizați a face comerț au capacitatea de a constitui un amanet în ceea ce privește comerțul lor, 238.
- Constituirea amanetului prin mandat (necesitatea unui mandat special), 238. *V. Mandat.*
- Sancțiunea regulilor de mai sus (nulitatea contractului), 238.
- Amanetul constituit de un falit, 238. *V. Faliment.*
- Amanetarea lucrului altuia (revendicarea acestui lucru din partea proprietarului), 239. *Vezi Acț. în revendicare.*
- Restricție dela acest principiu prin aplic. art. 1909, p. 239.
- Neaplic. art. 1909 la lucrurile corporale, 240.
- 3° Remiterea lucrului, credito-

Amanetul

- rului sau unui terțiu ales de părți, 240 urm., 248.
- Această dispoziție se aplică și mobilelor posedate de străini în România, 240, n. 2.
- Existența unui prim amanet nu se opune ca acelaș lucru să fie din nou amanetat la o altă persoană, 240, 241, 260.
- *Lucrurile ce pot fi amanetate*, 241 urm.
- Lucrurile corporale și corporale, 242.
- Deoseb. între amanet și antichreză, 296. *V. Antichreză.*
- *Amanetarea creanțelor*, 242, 253 urm.
- A cambiilor, titlurilor la ordin, etc., 242. *V. Cambie.*
- În privința amanetării creanțelor, pe lângă remiterea titlului în mâna creditorului, se mai cere ca actul, care constată amanetul, să fie înregistrat, adică să aibă cel puțin dată certă. să fie transcris și notificat debitorului creanței amanetate, 253.
- Aceste formalități sunt privitoare numai la terții, nu însă și la părți, între cari amanetul poate fi stabilit, conform dreptului comun, 255.
- Neaplic. art. 1182 creanțelor, 255.
- Notificarea, de care s'a vorbit mai sus poate fi înlocuită prin acceptarea debitorului creanței, făcută într'un act autentic (Contr. v.), 254, n. 1.
- Consecințele notificării sau acceptării debitorului, 254.
- Cazul când s'a amanetat o creanță mai mică de 150 lei (aplic. formalităților de mai sus și în acest caz), 255.
- Dacă creanța amanetată este producătoare de dobânzi, aceste dobânzi se primesc de creditorul amanetar, 258.
- Creditorul nu poate însă primi capitalul creanței, 259.
- Amanetarea unui brevet de invenție, 242, 252. *Vezi Brevet de invenție.*
- A unui contract de locațiune, 243, 252. *V. Locațiune.*
- A unui fond de comerț,

Amanetul

242, 243. Vezi *Farmacie, Fond de comerț*, etc.

— Un fond de farmacie poate deci fi amanetat, și punerea în posesiune a creditorului consistă, în asemenea caz, în remiterea în mâinile acestuia a titlului debitorului, în condițiile cerute pentru lucrurile încorporate, 243, n. 1. V. *Farmacie*.

— Un fond de farmacie nu poate însă fi ipotecat, 243, n. 1 și 559. V. *Farmacie, Ipotecă*, etc.

— Amanetarea vaselor plutoare (ipotecă maritimă), 244.

— A recipiselor la purtător eliberate de casele de împrumut pe amanet, 244. Vezi *Muntele de pietate*.

— Amanetarea mărfurilor depuse în magazinele generale, 252, 253, 287, 288. V. *Warante*.

— Lucrurile viitoare nu pot fi amanetate, 244.

— Amanetarea recoltelor culese sau prinse de rădăcini, semănturilor, lemnelor brute sau fasonate, vitelor de muncă, prăsilă, etc., 283 urm. Vezi *Recoltă*.

— *Formele contractului de amanet*, 244 urm.

— Între părți nu se cere decât consimțământul și tradiția lucrului, 244.

— Dovedirea amanetului între părți, 244, 245.

— *Condițiile cerute pentru ca amanetul să producă un privilegiu și dreptul de preferință față de terți, care drept rezultă din acest privilegiu*, 245 urm., 401.

— Necesitatea unui act scris, când oblig. este mai mică de 150 lei, 246, 248.

— Motivele p. care se cere un act scris, 246.

— Enunțările ce trebuie să cuprindă actul și scopul acestor enunțări, 246.

— Cazurile când arătările de mai sus sunt făcute printr'un act separat, 246.

— Cazul când s'a amanetat o bibliotecă, 246, n. 2. V. *Bibliotecă*.

— Actul care constată amanetul trebuie să fie înregistrat, adică să aibă măcar dată certă, 247, 253.

— Contractul de amanet trebuie

Amanetul

să fie transcris, 247, 253, 742. V. *Transcriere*.

— Necesitatea transcrierii pentru toate amanetele, în genere, chiar și acele ale creanțelor, 247, 248.

— Formalitățile de mai sus sunt prescrise pentru însăși validitatea amanetului, 248.

— Ultima condiție pentru existența amanetului este remiterea lucrului în posesiunea creditorului, sau în cea a unui terțiu ales de părți, 240, 248, 283.

— Momentul când creditorul poate fi pus în posesiune, 253.

— Această condiție nu se aplică în materie de gaj tacit (locațiunea de imobile), în care locatorul își exercită privilegiul său, cu toate că mobilele asupra căror acest privilegiu se exercită sunt în posesiunea locatarului sau arendașului, 249, n. 5.

— Regula după care creditorul sau un terțiu ales de părți trebuie să fie pus în posesiunea amanetului se aplică, cu oarecare restricții, și în materie comercială (art. 480 C. com.), 250, 283.

— Motivele acestei puneri în posesiune, 250.

— Această posesiune trebuie să fie actuală și reală, 251.

— În caz de amanetarea unui lucru corporal, punerea în posesie se face prin tradiția lucrului, 251.

— Posesiunea lucrului poate să mai rezulte și din remiterea cheilor magaziei în care se găsește lucrul amanetat, 251, n. 1.

— Cazul când remiterea lucrului rezultă din consimțământul părților, 251, n. 1.

— În caz de amanetarea unui lucru incorporeal, punerea în posesie a creditorului consistă în remiterea titlului, 243, nota 1; 251.

— Creanțele neconstatate printr'un titlu nu pot deci fi amanetate, deși pot fi cedate, 251.

— Dacă lucrul amanetat urmează a fi încredințat unui terțiu, privilegiul creditorului nu va exista decât atunci când terțul a acceptat de a deține lucrul pentru creditor, 251.

Amanetul

— Primirea lucrului din partea terțiului nu este supusă niciunei forme speciale, 251.

Efectele amanetului, 256.

1° Drepturile creditorului amanetar, 256 urm.

— Privilegiul creditorului amanetar și condițiile exercițiului acestui privilegiu, 256.

— Acest privilegiu își are origina sa în convenția părților, pe care legea o sancționează, 361.

— Dacă un creditor amanetar a făcut cheltueli pentru vânzarea lucrului amanetat, aceste cheltueli nu sunt privilegiate asupra celorlalte bunuri ale debitorului, ci numai asupra prețului lucrului amanetat, 374.

— Debitorul rămâne proprietarul lucrului amanetat, creditorul nedobândind decât posesiunea lui, 257.

Revendicarea lucrului de către creditorul amanetar (art. 1909), 240, *ad notam*; 249, 250, 257, n. 1. V. *Acț. în revendicare*.

— Creditorul nu poate, în principiu, să se servească de lucrul amanetat, 258.

— Cazurile în care se admit oarecare excepții dela acest principiu, 258.

— Cazul când s'au amanetat titluri la purtător, 258.

— Creditorul nu poate să-și însușească amanetul, nici să dispue de el, 266, 269, 306.

— Opțiunea conferită creditorului amanetar de a cere ca amanetul să-i rămâe lui, sau de a cere ce el să fie vândut, 266.

— Vânzarea amanetului se face prin licitație publică, 267.

— Atât creditorul cât și debitorul pot să cumpere lucrul la licitație (Controv.), 267, n. 3.

— Cheltuelile vânzării sunt în sarcina debitorului, 268.

— În caz de a se vinde amanetul, debitorul nu poate să ceară un ajutor bănesc din prețul vânzării, 268.

— Debitorul, rămânând proprietarul lucrului amanetat, poate să dispue de el cu titlu oneros sau cu titlu gratuit, să-l închirieze, etc., 259.

Amanetul

— Dacă lucrul amanetat a perit prin caz fortuit, fără culpa creditorului, pierderea privește numai pe debitor (*res perit domino*), 259, 279.

— Dovedirea cazului fortuit incumbă creditorului, 279.

— Creditorul nu poate să prescrie proprietatea amanetului, afară de cazul când el ar fi intervertit titlul său, 260. V. *Prescripție*.

— Și *vice-versa*, debitorul nu se poate libera prin prescripție, cât timp lucrul amanetat rămâne în posesiunea creditorului, 260.

— Creditorul nu poate abuză de amanet, fiindcă el nu devine proprietarul lucrului amanetat, 260.

— În caz de abuz, debitorul poate luă posesiunea lucrului din mâna creditorului, cerând ca lucrul să fie incredințat unui sechestru, 261.

— El nu poate însă să ceară restituirea amanetului, cât timp nu și-a plătit datoria sa, deși codul fr. admite soluția contrară după Pothier, 261.

— *Dreptul de retenție al creditorului amanetar*, 262 urm.

— Persoanele cărora acest drept de retenție este opozabil (Controversă), 264.

— Acest drept nu este opozabil celorlalți creditori ai debitorului, cari pot cere vânzarea amanetului, rămânând ca creditorul amanetar să fie plătit cu privilegiu din prețul lucrului amanetat, 265.

— Origina acestui drept de retenție (dr. roman), 264.

— Acest drept se exercită de terțiu, când el are posesiunea lucrului amanetat, 265.

— *Pactul comisor sau contractul pignorativ în materie de amanet*, antichreză și ipotecă (proibiția lui pentru considerații de ordine publică), 268 urm., 273 urm., 306. V. *Contract pignorativ*.

— *Indivizibilitatea amanetului și efectele acestei indivizibilități*, 277.

— Renunțarea la această indivizibilitate, 277.

— 2° *Oblig. cari izvorăsc din contractul de amanet*, 277 urm.

Amanetul

— *Oblig. creditorului amanetar*, 277 urm.

— Responsabilitatea creditorului amanetar (dol, *culpa lata și culpa levis*), 278.

— Oblig. creditorului de a asigura mărfurile primite amanet, 278.

— Creditorul nu este responsabil de căteori el nu are posesiunea lucrului amanetat, 279.

Oblig. debitorului, 280, 281.

— Restituirea cheltuelilor făcute de creditor pentru păstrarea lucrului, 280.

— Restituirea cheltuelilor necesare și utile (acestea din urmă numai până la concurența plus-valutei dobândite de lucru), 280.

— Cheltuelile voluptuare nu sunt supuse restituirei, 280.

— Privilegiul ce are creditorul amanetar pentru restituirea cheltuelilor necesare și utile, 280.

— Despăgubirea creditorului de pierderile suferite de dânsul din cauza viciilor lucrului amanetat, 280.

— Dreptul creditorului la daune, când debitorul i-a dat un lucru de o valoare mai mică decât trebuia, 281.

— *Legile speciale care fac excepție dela regulile mai sus expuse*, 281 urm.

— *Amanetul în dreptul internațional privat*, 289 urm.

Animale. — Privil. pentru conservarea lucrurilor însuflețite, 444, nota 4. Vezi *Privilegiu*.

Antichreza. — Noțiuni generale și istorice, 293 urm.

— Dreptul străin, 294, n. 2.

— Critica antichrezei, 295.

— Definiția antichrezei, 295, 296.

— Antichreza fiind un contract unilateral, nu este supusă formalității dublului original (art. 1179), 296. Vezi *Amanet, Dublu original*, etc.

— Deoseb. între antichreză și amanet, 296. V. *Amanet*.

— Între antichreză și ipotecă, 544. V. *Ipotecă*.

— Creditorul antichrezist nu are privilegiul pe care îl are creditorul amanetar, 296, 306.

Antichreza

— El are însă dreptul de retenție, 304, 343. V. *Dr. de retenție*.

— Antichreza este un contract accesoriu, ca și amanetul și ipoteca, 296.

— Antichreza este un drept real imobiliar, ca și ipoteca (Controversă), 297.

— Consecințele cari rezultă din realitatea antichrezei, 297.

— Acțiunea ce izvorăște din antichreză fiind reală, este de competența tribun. situației imobilului, 298.

— Creditorul antichrezist poate să exercite, în numele său, acțiunea în complângere, 297, 303. V. *Acț. posesorii*.

— El poate să exercite acțiunea în grânițuire, 298. V. *Acț. în grânițuire*.

Condițiile de validitate ale contractului de antichreză, 298 urm.

— Consimțământul părților și tradiția lucrului, 298.

— Capacitatea părților, 299.

— Constituirea unei antichreze din partea unei femei măritate, separată de bunuri, 299, 302, 303.

— Din partea femeii dotale, 299.

— Din partea unei persoane pusă sub consiliu judiciar, 299. V. *Consiliu judiciar*.

— Din partea minorului emancipat și a tutorului, 299.

— Din partea uzufructuarului, 299. V. *Uzufruct*.

— *Formele și dovedirea contractului de antichreză*, 300 urm.

— Necesitatea unui act scris, 300.

— Actul scris este cerut *ad probationem*, iar nu *ad solemnitate*, ca și în materie de tranzație, 300. V. *Tranzație*.

— Dovedirea antichrezei între părți prin mărturisire și jurământ, 300, 301. V. *Mărturisire, Jurământ*, etc.

— Stabilirea antichrezei prin martori în cazul art. 1198 § ultim. (Controv.), 301.

— Transcrierea antichrezei în privința terțiilor, 301, 741. Vezi *Transcriere*.

— Ce se înțelege aici prin terții (Controv.), 301, 302, 741.

— *Bunurile cari pot fi date în antichreză* (imobilele), 302.

Antichreza

- *Quid* în privința pământurilor clăcărești? (Controv.), 302.
- În privința imobilelor dotale, 302. V. *Imobile dotale*.
- *Oblig. creditorului antichre-zist*, 303 urm.
- Păstrarea, întreținerea și administrarea imobilului, 303.
- Dreptul creditorului la restituirea cheltuelilor necesare și utile (aceste din urmă până la concurența plus-valutei imobil.), 304.
- Plata dărilor și a sarcinilor imobilului privesc pe creditor, 304.
- Indivizibilitatea antichrezei, 304, 305
- Antichreza nu poate fi tacită (Controv.), 304.
- Restituirea imobilului din partea creditorului, 305.
- Punerea imobilului sub sechestru în caz de abuz din partea creditorului antichrezist, 305.
- Inexistența prescripției între creditor și debitor, 305.
- *Drepturile creditorului antichrezist*, 305 urm.
- Dreptul de a percepe fructele imobilului, 306.
- Compensarea dobânzilor cu fructele, 306.
- Oprirea pactului comisor sau contractului pignorativ, 268 urm., 273 urm., 306. V. *Amanet, Contract pignorativ*, etc.
- Neaplic. în specie a art. 1689, p. 267, *ad notam* și 306, nota 3.
- Antichreza nu n i m i c e ș t e drepturile anterior dobândite de terții, 307.
- Antichreza în dreptul internațional privat, 291, t. și n. 4; 292; 300, n. 3 și 307.

Antreprenori. — Privilegiul antreprenorilor de lucrări, 498 urm., 528 urm. Vezi *Constructor, Privilegiu*, etc.

Arendași. — Dreptul arendașului sau locatarului fiind un drept personal, nu poate fi ipotecat, 564. Vezi *Ipotecă, Locațiune*, etc.

— Dacă arendașul poate ipotecă clădirile ridicate de el pe fondul arendat (Controv.), 559, 560. V. *Ipotecă*.

Arhitecți (Privilegiul arhitec-

ților). — Vezi *Antreprenori, Constructori, Privilegiu*, etc.

Artiști dramatici. — Nu intră în categoria oamenilor de serviciu în privința privilegiului statornicit de art. 1729, 4°, p. 394. Vezi *Privilegiu, Teatru*, etc.

Asigurarea (contract aleator), 75.

— Depozitarul nu este obligat a asigura lucrul depus, 17, n. 1. V. *Depozit*.

— Despăgubirea la care creditorii privilegiați sau ipotecari au drept în caz de distrugerea lucrului grevat, când acest lucru a fost asigurat, 353 urm.

— În caz de pierdere prin forță majoră a recoltei asigurate, privilegiul arendătorului se întinde asupra despăgubirii datorite de către compania de asigurare, 419.

— Cheltueile făcute pentru asigurarea unui lucru mobil nu sunt privilegiate, 445, 446. Vezi *Privilegiu*.

Asigurarea pe viață. — Deoseb. între asig. pe viață și renta viagă, 95. V. *Rentă viagă*.

Autoritatea lucrului judecat. — Vezi *Lucru judecat*.

Aval (Fidejusiunea unei cambii), 117. V. *Cambie*.

— Etimologia cuvântului *aval*, 117, nota 1.

— Acțiunea îndreptată contra dătorului unui aval este de competența judecăt. de ocol sau tribun. comercial, după importanța sumei garantate, 183.

— Dătorul unui aval poate invoca excepțiile inerente însăș datoriei, 152. V. *Fidejusiune*.

— Beneficiul de discuțiune nu există când o cambie a fost garantată prin aval, 143.

Avocat. — Dacă avocatul poate să exercite dreptul de retenție asupra actelor clientului său, în caz de neplata onorariului ce i se cuvine (Controv.), 353. V. *Drept de retenție*.

B

Bacara.— (Joc de hazard), 85, nota 6.

Bagaje.— Responsabilitatea ospățărilor sau hangiiilor pentru bagajele călătorilor, 47 urm. V. *Depozit*.

— Neaplic. art. 1623 urm. C. civ. bagajelor încredințate companiei internaționale a wagoanelor de dormit, 55. V. *Wagon*.

Bail à nourriture (Contract).— Deoseb. între acest contract și renta viageră, 95, 107. V. *Rentă*.

Banca agricolă.— Imprumuturile constituite de banca agricolă sunt de natură comercială, 237. V. *Amanet*. V. în privința acestor imprumuturi, p. 285 urm.

Bănci populare.— Imprumuturile constituite de Băncile populare sunt de natură comercială, 285. V. *Amanet*.

Băi publice.— Asimilarea băilor publice, hanurilor și ospătăriilor (Controv.) 54, t. și n. 3. V. *Depozit*.

Bani.— Dreptul de retenție nu se poate exercita asupra unei sumi de bani, ci numai asupra unui lucru determinat, 44. V. și Cas. rom. *Dreptul* din 1911, No. 22. V. *Drept de retenție*.

— Nu se poate ordona sechestrul judiciar în privința unei sumi de bani, 70. V. *Sechestr*.

Beneficiul de discuțiune (în materie de fidejusiune), 140 urm. V. *Fidejusiune*.

— În materie de ipotecă, 680 urm. V. *Ipotecă conv. înfră*, p. 838.

Beneficiul de diviziune, 147 urm. V. *Fidejusiune*.

Beznan.— Bezmanarul poate să ipoteceze fondul supus bezmanului sau emfitezei, 564. V. *Ipotecă*. V. asupra *Bezmanului*, tom. IX, tabla analit. V. *Beznan*.

Biblioteca.— Se poate amaneta o bibliotecă, însă în asemenea caz, trebuie să se menționeze în actul de amanet numărul volumelor amanetate, operele ce ea cuprinde, formatul și ediția lor, 246, n. 2. V. *Amanet*.

Biliard.— Dacă jocul de biliard dă loc la o acțiune în justiție (Controv.), 85, t. și n. 4. Cpr. C. București, *Dreptul* din 1909, No. 8 și *Cr. judiciar* din același an, No. 37 (cu observ. noastră).

Boală.— Cheltuelile ultimei boli sunt privilegiate asupra mobilelor debitorului, 388 urm. V. *Privilegiu*.

— Bărbatul trebuie să sufere cheltuelile ocazionate cu boala soției sale, 388. V. *Privilegiu*.

Brevet de invenție.— Amanetarea brevetelor de invenție, 242, 252. V. *Amanet*.

Bun și aprobat.— Aplic. acestei formalități contractului de depozit, 7 nota. V. *Depozit*.

— Aplic. acestei formalități fidejusiunei, 117, 128. V. *Fidejusiune*.

Bursă.— Operațiile de bursă sunt jocuri la noroc când au de obiect specularea asupra diferenței între suirea și scoborârea cursurilor și, ca atare, nu dau loc la o acțiune în justiție, 88. V. *Joc*.

C

Cadastru.— Necesitatea înființării cadastrului, 326.

Cadavre.— Arderea cadavrelor nu este admisă de legile noastre, 380. V. *Inmormântare*.

Calfe de prăvălii.— Privilegiu lor pentru salariul ce li se datorește de patron, 394. V. *Privilegiu*.

Cambie.— (Cazul când acel care a pierdut la joc, a scris către câștigător o cambie, enunțând o cauză licită), 78.

— Dacă subscriitorul cambiei poate dovedi, în asemenea caz, că această cambie a avut drept cauză o oblig. izvorită din joc (Controv.), 78. V. *Joc*.

— Fidejusiunea poate fi dată prin gir, în dosul unei cambii, 128, n. 2. V. *Fidejusiune*.

— Garantarea unei cambii, 117, 143. V. *Aval*.

— Cazul când vânzătorul unui imobil în loc de bani, a primit

dela cumpărător cambii sau alte valori (exist. privil. vânzătorului), 485, n. 2. V. *Privilegiu*.

— Amanetarea unei cambii, 242. V. *Amanet*.

Case de împrumut pe amanet. V. *Muntele de pietate, Warante, etc.*

Case de toleranță.— Asimilarea acelor cari țin case de toleranță, hangiiilor și ospătătorilor (Controversă), 54, 55. V. *Depozit*.

Cauțiune.— Cauțiunea este legală, convențională și judiciară, 168, t. și n. 2. V. *Fidejusiune*.

— Etimologia cuvântului cauțiune. 116, n. 1.

— Cauțiunea *judicatum solvi* (desființarea ei prin conv. dela Haga), 168, n. 2 și tom. I, p. 367, 368.

— Cauțiunea reală, 116, n. 4; 127, 573, 598.

— Privilegiul asupra cauțiunei unor funcționari publici, 434 urm. V. *Funct. publici, Privilegiu, etc.*

Caz fortuit.— Imprejurările cari constituiesc cazurile fortuite, 21, 48, 49. V. *Depozit, Hangii, Furt, Incendiu, etc.*

— Imprejurările în cari depozitarul răspunde de cazurile fortuite, 20, 21. V. *Depozit*.

— Constructorul nu se folosește de plus-valuta dobândită printr'un caz fortuit, 500. V. *Privilegiu*.

Călușei.— Jocul călușeilor nu dă loc la o acțiune în justiție, 85, 86.

— Jocul călușeilor eră oprit și la Romani, 79. V. *Joc*.

Cărăuși.— Sunt asimilați hangiiilor, în privința responsabilității, 53.

— Privilegiul căărăușilor, 430 urm. V. *Privilegiu*.

— Dreptul de retenție al căărăușilor, 433. V. *Dr. de retenție*.

Cărciune.— Se poate astăzi garantă o datorie contractată la cărciumă (Controv.), 122, n. 1. V. *Fidejusiune*.

— Privil. conferit de lege hangiiilor asupra lucrurilor călătorului aduse în ospătăria lor nu aparține cărciumarilor, 361, n. 5; 425. V. *Privilegiu*.

Cheltueli de judecată.— Sunt privilegiate asupra mobilelor și imobilelor debitorului, 372 urm., V. *Privilegiu*.

Cesiune.— Cedentul unei creanțe ipotecare care, în urma cesiunei, a dobândit imobilul ipotecat, poate purgă contra cesionarului, 717.

— Urmărirea debitorului de către cesionarul unui titlu autentic și executor, 753, 757. V. *Expropriere*.

— Actele sau hotărârile cari constată o cesiune sau o chitanță de chirie *pe doi ani viitori*, sunt supuse transcrierii, 742. V. *Transcriere*.

— Cedarea ipotecei independent de creanța garantată (Controv.), 534, 547, 642. V. *Ipotecă*.

Cesiunea bunurilor.— Cesiunea sau abandonarea bunurilor unui debitor nu împiedică luarea unei inscripții ipotecare din partea creditorilor săi, 619, 642. V. *Ipotecă*.

Clauză penală.— Stipularea clauzei penale într'o tranzacție, 218, 219. V. *Tranzacție*.

— Stipularea unei asemenea clauze într'un testament, 218, n. 3. Vezi și Cas. rom. *Dreptul* din 1910, No. 83. V. *Testament*.

Clopot.— Revendicarea clopotului unei biserici (Controv.), 461.

Comandament prealabil.— Nulitatea înstrăinării imobilului urmărit făcută de debitor în urma transcrierii comandamentului prealabil, 558 nota; 581, n. 2; 660. Cpr. Cas. rom. *Dreptul* din 1911, No. 14. V. *Ipotecă*.

— Această nulitate fiind relativă, nu poate fi invocată decât de creditorii urmăritori, 660.

— Dacă imobilul poate fi ipotecat în urma transcrierii comandamentului (Controv.), 582, nota.

— Orice urmărire imobiliară trebuie să fie precedată de un comandament, la care debitorul nu poate renunța, 760.

— Dacă urmărirea se face în baza unei obligații solidare, comandamentul făcut unuia din debitori folosește celorlalți, 758.

— Transcrierea comandamen-

tului lovește de indisponibilitate imobilul urmărit în mâinile debitorului, dar nu poate schimba calitatea și natura creanței creditorului chirografar ce urmărește, care rămâne tot creditor chirografar în urma urmăririi, ca și înaintea ei. *Cas. rom. Dreptul* din 1911, No. 29, p. 227.

Comisionari.— Dreptul de retenție și privilegiul comisionarului, 265, 266. *V. Dr. de retenție.*

— Privilegiul locatorului nu se întinde asupra mărfurilor pe cari un comisionar le are în casă spre a fi vândute în socoteala comitentului său, 417. *V. Privilegiu.*

Comodat.— Deoseb. între comodat și depozit, 4. *V. Depozit.*

— Art. 1566 dela comodat nu se aplică depozitului (Controv.), 18, 19, 39. *V. Depozit.*

Comoștenitori.— Privilegiul lor, 491 urm., 525 urm., 634. *V. Copărtași, Privilegiu, etc.*

Compensație.— Oblig. care izvorăște din joc sau prinsoare nu poate fi opusă în compensație, 90, 91. *V. Joc.*

— Compensația în materie de fidejusiune, 173, 174. *V. Fidejusiune.*

— Creditorul antichezist poate stipulă că dobânzile se vor compensa cu fructele imobilului, oricare ar fi valoarea acestor fructe, 296, 306. *V. Antichreză.*

— Compensația în privința stingerii privilegiilor și ipotecilor, 689.

Compromis.— Deosebire între compromis și tranzacție, 188. *V. Tranzacție.*

— Tutorul nu poate face un compromis, pe când el poate face o tranzacție cu îndeplinirea unor anume formalități (art. 413), 189. *V. Tranzacție, Tutelă, etc.*

— Oblig. care rezultă din joc sau prinsoare nu poate face obiectul unui compromis, 91, 195. *V. Joc, Tranzacție, etc.*

Comună.— Urmărirea averii comunelor, 337, 759. *V. Stat.*

— Privilegiul și ipoteca legală a comunelor. *V. Ipotecă, Privilegiu, Stat, etc.*

— Neaplic. art. 1826 comune-or, 768.

— Comunele nu pot, ca și Statul, să tranzigă decât cu îndeplinirea unor anume formalități, 202. *V. Stat, Tranzacție, etc.*

Concordat.— Stingerea datoriei principale prin concordatul judiciar sau amiabil, nu liberează pe fidejuser, 173. *V. Fidejusiune.*

— Votul dat la concordatul unui falit de către un creditor privilegiat sau ipotecar, fără nicio rezervă, implică de drept renunțarea la privilegiu sau ipotecă pentru întreaga creanță (art. 850 C. com.), 694, n. 3. *V. Ipotecă.*

Condiție preposteră, tom. VI, p. 29.

— Încât privește ipoteca preposteră, vezi p. 599, n. 2 și 600. *V. Preposteră.*

Confirmare.— Datoria izvorită din joc sau prinsoare nu poate fi confirmată, 91. *V. Joc.*

— Nu se poate de asemenea confirma, nici în mod expres, nici în mod tacit, o tranzacție inexistentă, 230. Vezi în privința neconfirmării actelor inexistente, tom. I, p. 53; tom. VII, p. 43, 44, 72 urm., etc. Vezi și Judec. ocol. Surraia, *Cr. judiciar* din 1910, No. 28.

— Deoseb. între confirmare și tranzacție. 189. *V. Tranzacție.*

Confuziunea (în materie de fidejusiune), 174, 175. *V. Fidejusiune.*

— În privința stingerii privilegiilor și ipotecilor, 690, 691.

Conservarea (unui lucru mobil).— Privilegiul acelor cari au făcut cheltueli pentru conservarea unui lucru, 443 urm. *V. Privilegiu.*

Constrângerea corporală.— Este căzută în desuetudine, 134, n. 1; 167, n. 2 și 169. Mai vezi tom. I, p. 49, 89, 90, 158, n. 3 (ed. a 2-a); tom. II, p. 797 și tom. VIII, p. 292.

— Existența ei în codul lui Andr. Donici, 352, n. 6.

Consiliu judiciar.— Acel pus sub consiliu judiciar nu poate garanta pe altul decât cu asistența acestui consiliu, 127. *V. Fidejusiune.*

— El nu poate tranzige fără asistența acestui consiliu, 199. V. *Tranzacție*.

— Nici să constituie o anticheză decât tot cu asistența consiliului, 299. V. *Anticheză*.

— Nici să purgheze imobilul de privil. și ipoteci, fără asistența consiliului, 717, 718. V. *Ipotecă*.

— In privința urmării imobilului debitorului, vezi p. 752, n. 1.

Construcători.—Privilegiul constructorului, 498 urm. V. *Privilegiu*.

— Modul de conservare al acestui privilegiu, 528 urm. V. *Privilegiu*.

Construcții.— Dacă ipoteka se întinde la construcțiile nouă ridicate pe fondul ipotecat (Controv.), 601. V. *Ipotecă*.

Consuli.— Dreptul consulilor noștri onorifici de a instrumenta acte autentice în străinătate, 590 și tom. I, p. 191. V. *Act autentic*.

— Consulii străini din țară nu au însă această competență în privința Românilor, 590.

— Ei nu pot să procedă la vânzarea unui imobil situat în țară, nici chiar dacă acest imobil ar aparține unui străin, 590, n. 3; 759, 760.

— Atribuțiile consulilor străini sunt determinate de tratatele internaționale sau de principiul reciprocității și de dreptul comun al națiunilor, 760.

Contracte aleatorii, 74 urm.

— Contractele cu titlu oneros sunt comutative și aleatorii, 74, 75.

— Exemple de contracte aleatorii (asigurarea, împrumutul nautilic, jocul și prinsoarea, renta viageră, etc.), 75.

— Deoseb. între contractul aleator și acel condițional, 75, 76. V. *Joc, Prinsoare, Rentă viageră*, etc.

Contract pignorativ (sau pact comisor).—Clauza prin care s'ar împuternici pe creditorul amanetar, antichezist sau ipotecar de a-și însuși lucrul sau a dispune de el fără formele legale, 268, 269.

— Nulitatea unei asemenea convenții este de ordine publică, 269 urm., 306.

— Contractul pignorativ sau pactul comisor este oprit în materie de anticheză, 306. V. *Anticheză*.

— Și chiar în materie de ipoteci (Controv.), 273, 306. V. *Ipotecă*.

— Aceeasă soluție eră admisă și în codul Calimach, 269.

— Validitatea acestei convenții când este consimțită posterior încheierii contractului (Controv.), 274, 275. V. *Amanet*.

— Se poate, de asemenea, veni că lucrul amanetat va fi vândut creditorului, dacă prețul nu se fixează prin însuș contractul de amanet, 272, 275. V. *Amanet*.

— Autorizarea de a se vinde lucrul amanetat, fără îndeplinirea formelor legale, consimțită în urma constituirei amanetului (validitatea unei asemenea clauze), 275. V. *Amanet*.

Convenții matrimoniale.— Soții nu pot, în timpul căsătoriei, să facă o tranzacție asupra convenției lor matrimoniale, la aceasta opunându-se principiul imutabilității conv. matrimoniale, 195. V. *Tranzacție*.

— Conv. matrimoniale având de obiect un imobil sunt supuse transcrierii numai în interesul terțiilor, 740, n. 3. V. *Act dotal. Transcriere*, etc.

Copărtași (privilegiul lor), 491 urm. Vezi *Comoștenitori, Privilegiu*, etc.

— Conservarea privilegiului copărtașilor 525 urm., 634.

Creanțe.— Amanetarea creanțelor, 242, 253 urm. V. *Amanet*.

— Dreptul de retenție nu poate fi exercitat asupra unei creanțe 352. Vezi *Dr. de retenție*.

— Acel care a făcut cheltueli p. conservarea unei creanțe are privilegiu asupra acestei creanțe. 445. n. 1. V. *Privilegiu*.

— **Creditul agricol.**—Imprumuturile constituite de Creditul agricol, sunt de natură comercială. 237. V. *Amanet*.

Creditul fonciar.—Ipotecile constituite în favoarea Creditului fonciar nu sunt supuse reînnoirii, după

Creditul fonciar

expirarea termenului de 15 ani, 634.

— De câteori se vinde un imobil ipotecat Creditului fonciar, ordonanța de adjudecare transferă adjudecatarului, odată cu împrumutul, și sarcina ipotecară. 729, 730, n. 3.

— Neaplic. art. 1825 C. civ. și 494 Pr. civ. Creditului fonciar, 766.

— În urmărirea imobiliară făcută de Creditul fonciar, nu este nevoie ca actele de ipotecă, în baza cărora se face urmărirea, să fie investite cu formula executorie, această formalitate fiind înlocuită prin încheierea tribun. p. scoaterea imobilului în vânzare, 756, n. 2. V. *Formula executorie*.

Creditori. — Diferitele specii de creditori ce există, 342.

— Intregul patrimoniu al debitorului, afară de unele bunuri ce nu pot fi urmărite, este afectat la plata creditorilor săi, 333 urm.

— Creditorii privilegiați primează, în genere, pe acei ipotecari, 342.

— Cazurile excepționale în cari creditorii ipotecari primează pe acei privilegiați, 363, n. 1. V. *Ipotecă*.

— Creditorii ipotecari vin înaintea acelor chirografari și după acei privilegiați, 343.

— Creditorii ipotecari au un drept de preferință și de urmărire în mâna terțiilor, 543, 668.

— Creditorii chirografari nu sunt plătiți decât în urma acelor privilegiați și ipotecari, 342.

— Ei nu au un gaj tacit asupra bunurilor eșite fără fraudă din patrimoniul debitorului lor, 333, 543, n. 2 și 667, n. 3.

— Creditorii ipotecari sau privilegiați nu sunt reprezentați de debitorul lor în hotărîrea dobândită contra acestui din urmă, cu ocazia unui proces judecat posterior privilegiului sau ipotecei, cu privire la imobilul grevat (Controv.), 652, n. 5. V. *Lucru judecat*.

— *Quid* în privința creditorilor chirografari? (Controv.), 653, nota.

— Dreptul creditorilor eventuali sau condiționali (acte conservatorii), 660. V. *Poprire*.

— Ei nu pot procede nici la urmărirea veniturilor debitorului lor, 660, n. 2. V. *Joc*.

— **Curse cu cai** (jocuri permise), 84.

— Prinsorile făcute cu ocazia curselor cu cai, 87. V. *Joc, Prinsoare*, etc.

Custodele judiciar. — Privilegiul custodelui asupra prețului eșit din vânzarea lucrurilor urmărite și încredințate lui, 73. V. *Depozit judiciar*.

— Responsabilitatea custodelui, 72, 73, V. *Depozit*.

— Oblig. custodelui, 73. V. *Depozit*.

— Cheltuelile făcute de custodele rânduit de justiție, după cererea tuturor creditorilor sunt privilegiate ca cheltueli de judecată, atunci când aceste cheltueli au avut de rezultat conservarea și utilizarea gajului comun al tuturor creditorilor, 373. V. *Privilegiu*.

D

Datio in solutum. — De câteori debitorul primește un alt lucru decât acel datorit (*aliud pro alio*), obligația principală este stinsă, și deci, și fidejusiunea, 171. V. *Fidejusiune*.

— *Datio in solutum* a unui imobil este asimilată vânzării, din punctul de vedere al privil. vânzătorului, atunci când debitorul dă drept plată a datoriei sale un imobil de o valoare mai mare, stipulând din partea creditorului restituirea uuei sume de bani, 480.

— Stingerea ipotecilor, 686 urm. V. *Evicțiune, Ipotecă*, etc.

— *Datio in solutum* a unui imobil este supusă transcrierii, 740. V. *Transcriere*.

Delăsarea imobilului ipotecat (din partea terțiului detentor urmărit prin acțiunea ipotecară), 669 urm. V. *Ipotecă*.

Depozitul (Etimologie) 1, n. 1.

— Depozitarul nu devine proprietarul lucrului depozitat, el descărcând numai pe deponent de paza lucrului său, care trece la depozitar, 2.

— Depozitarul nu poate să reven-

Depozitul

dice lucrul depozitat dela ter-
ții, 2. V. *Acț. în revendicare*.

— Depozitul este un contract
de bună credință, 2.

— Definiția depozitului, 3.

— Deosebire între depozit și
comodat, 4. V. *Comodat*.

— Intre depozit și mandat, 4 și
tom IX, p. 552. V. *Mandat*.

— Intre depozit și împrumut,
25, 26. V. *Împrumut*.

— Intre depozit și sechestru, 56.

— Depozitarul nu se poate servi
de lucrul depozitat, fără învoirea
expresă sau tacită a deponentului,
4 și 22, text și n. 1.

— Impărțirea depozitului (vo-
luntar sau necesar ori mizerabil),
4, 5 și 43.

— Depozitul neregulat, 5, 8, 25
și 36.

— *Depozitul propriu zis*, 4, 5.
urm.

— Depozitul este un contract
real, 3, 5.

— El devine perfect prin tra-
diția lucrului, 5, 6.

— Tradiția *brevis manu*, 6.

— Validitatea făgăduinței de de-
pozit, 6.

— Depozitul este un contract
unilateral, 6, 7.

— Neaplic. formalității dublului
original (art. 1179), 7, *ad notam*.
V. *Dublu original*.

— Aplic. formalității bunului
și aprobat (art. 1180), 7, *ad notam*.
V. *Bun și aprobat*.

— Depozitul este gratuit prin
natură, iar nu prin esență, 7.

— El poate deci fi salariat, 39, 40.

— Depozitul este, în genere, un
contract de binefacere, 7.

— El nu poate avea de obiect
decât mobile corporale, 7, 8, 13, 58.

— Depozitul unor lucruri con-
sumptibile, 8 și 13.

— Însărcinarea de a suprave-
ghia un imobil nu mai este astăzi
un depozit, ci o locație de ser-
vicii, 8, n. 1.

Depozitul voluntar.— Condițiile
esențiale pentru formarea și va-
liditatea acestui contract, 9 urm.

— Consimțământul părților, 9.

— Eroarea părții asupra cali-
tății sau cantității lucrului depus
nu viciază contractul, 10.

Depozitul

— Nici eroarea asupra persoa-
nei, 10. V. *Eroare*.

— Capacitatea părților (capaci-
tatea de a contracta), 10.

— Spre a face un depozit este
suficient de a avea capacitatea de
a administra, 10.

— Persoanele capabile de a face
un depozit, 10, 11.

— Minorul neemancipat și in-
terzisul nu pot face un depozit,
11, n. 1.

— Contractul de depozit în care
ar interveni un incapabil, fie ca
deponent, fie ca depozitar, este
nul, însă nulitatea fiind relativă,
nu poate fi invocată decât de in-
suș incapabilul, în urma încetării
incapacității sale, sau de reprezen-
tantul său legal, în timpul inca-
pacității, 11.

— Validitatea depozitului lu-
cruului altuia, 11.

— Revendicarea lucrului depo-
zitat de către proprietarul lucrui-
lui, 12, n. 1 și 42. V. *Acț. în re-
vendicare*.

— Validitatea depozitului făcut
de un uzufructuar, locatar, depo-
zitar, etc. 12.

— Capacitatea depozitaru-
lui (capacitatea de a se obliga
este suficientă), 12.

— Persoanele incapabile de a
primi un depozit, 12.

— Nulitate relativă, 12.

— Acțiunile ce aparțin depo-
nentului în urma anulării contrac-
tului (acț. în revendicare și *de in
rem verso*), 13.

— Incapabilul, care este *doli
capax* este responsabil de conse-
cinențele dolului său, 13.

— Dovedirea contractului de de-
pozit (dr. roman și dr. nostru an-
terior), 14.

— Dreptul actual (aplic. drep-
tului comun), 14.

— Dovedirea depozitului prin
mărturisire și jurământ, 14.

— Dovedirea depozitului comer-
cial (art. 46 C. com.), 55.

— Indatoririle depozitarului, 15
urm.

— Depozitarul trebuie să ingri-
jească de lucrul depozitat ca de
insuș lucrul său, 17.

— El răspunde, deci, nu numai

Depozitul

de *culpa lata* și de dol, ci și de *culpa levis in concreto* sau *in abstracto*, 17.

— Cazurile când el răspunde de *culpa levis in abstracto*, 19.

— El nu este obligat a asigura lucrul depozitat, 17, n. 1. V. *Asigurare*.

— Neaplic. în specie a art. 1566 dela comodat (Controv.) 18, 19 și 39. V. *Comodat*.

— Depozitarul nu răspunde în principiu, de cazul fortuit, 20.

— Întâmplările în cari depozitarul răspunde de cazurile fortuite, 20, 21.

— Depozitarul, care invoacă cazul fortuit, trebuie să-l dovedească prin orice mijloace, 21, 28, 52.

— Exemple de cazuri fortuite (devastarea, incendiul cauzat prin trăznet, furtul cu mâna înarmată, etc.), 21, 48. V. *Caz fortuit*.

— Furtul prin efracție sau prin escaladare (Controv.), 21, t. și n. 6 și 48; tom. VI, p. 350, 351, n. 1; tom. IX, p. 284, n. 3, etc. V. *Furt*.

— Furtul comis prin chei mincinoase nu este un caz fortuit, 48.

— Nici furtul prin facerea unei gaure într'un zid, 49.

— Oblig. depozitarului de a restitui lucrul depus, 23 urm.

— Creanța ce deponentul ar avea contra depozitarului p. banii depuși, nu este privilegiată, privilegiile fiind de drept strict, 24, nota 3. V. *Privilegiu*.

— Dovedirea identității lucrului depus, 25.

— Restituirea lucrului în caz de depozit neregulat, 25.

— Neresituirea lucrului când el a perit prin caz fortuit 26.

— Restituirea fructelor lucrului depozitat, 26.

— Cazul când depozitul consistă într'o sumă de bani (depozitarul nu datorește dobânda), 26.

— Daunele cauzate prin neresituirea banilor la timp (aplic. art. 1079), 26, 27.

— Aplic. art. 1504 dela societate și a art. 1544 dela mandat, 27.

— Cazul când banii depuși au fost întrebuințați la jocuri de bursă, jocuri de cărți, etc. (Controv.), 27.

Depozitul

— Starea în care lucrurile trebuie să fie restituite, 27, 28.

— Cazul când lucrul a fost distrus prin incendiu, 28.

— Cazul când depozitarul se găsește, prin culpa sa, în imposibilitate de a restitui lucrul depus, 28.

— Cazul când depozitarul a primit o sumă de bani sau un alt lucru în locul celui depozitat, 29.

— Cazul când lucrul depozitat a fost vândut, de bună credință, de către moștenitorii depozitarului, 29, 30.

— Cazul când moștenitorii au consumat lucrul de bună credință sau l-au dăruit, 30.

— Cazul când există mai mulți depozitari sau moștenitori de ai depozitarului, 30.

— Cazul când lucrul depozitat nu poate fi restituit, 30.

— Persoanele cărora se restituie depozitul, 30, 31.

— Restituirea făcută moștenitorilor deponentului, 31, 32.

— Validitatea clauzei de a restitui unui terțiu, după moartea deponentului, lucrul depozitat la altul (*mandatum post mortem mandantis*), 31, nota 1 și tom. IX, p. 621, t. și nota 7. V. *Mandat*.

— Dacă deponentul a pierdut administrația bunurilor sale prin schimbarea capacității sale, lucrul depus se restituie persoanei însărcinate cu administrația bunurilor sale, 33.

— Liberarea depozitarului prin restituirea făcută de bună credință incapabilului, 33.

— Depozitarul nu poate cere ca deponentul să justifice proprietatea lucrului depozitat, 33, 34.

— Excepție dela acest principiu în cazul când depozitarul află că lucrul primit de dânsul este furat, 34, 36, 37.

— Locul unde se face restituirea și plata speselor de transport de către deponent, 35.

— Când trebuie să se facă restituirea? (la prima cerere), 36.

— Cazul când depozitarul poate să reție lucrul, 36, 37.

— În principiu, depozitarul

Depozitul

nu poate restitui lucrul când îi place, 37.

— Cazul când s'a stipulat un termen p. restituire, 37.

— Stingerea oblig. de restituire când se dovedește că depozitarul este el însuș proprietarul lucrului depozitat, 37, 38.

— *Indatoririle deponentului*, 38 urm.

— Restituirea cheltuielilor necesare făcute p. păstrarea lucrului, 39.

— Depozitarul nu are drept la dobânda acestor cheltuieli decât din ziua cererii în judecată, conform art. 1088 C. civ., 39.

— Dr. de retenție al depozitarului în privința cheltuielilor necesare, 40 urm. V. *Dr. de retenție*.

— Acest drept, fiind un drept real, este opozabil nu numai deponentului, dar și terțiilor, 41.

— Dr. de retenție al depozitarului nu este însă opozabil proprietarului care-și revendică lucrul său, 42. V. *Dr. de retenție*.

— Restituirea cheltuielilor utile (Controv.), 39, 41.

— Cheltuielile voluptuare nu sunt supuse restituirei, 39.

— Depozitarul are drept la despăgubiri p. pagubele cășunate lui din cauza depozitului, 39.

— Precum și în caz când el a lăsat să piară lucrul său spre a scăpa pe acel al deponentului, art. 1566 dela comodat nefiind aplicabil în specie, 18, 19, 39. V. *Comodat*.

— Cazul când există mai mulți depozitari.— Lipsa de solidaritate între ei, 40. V. *Solidaritate*.

— Prescrierea acțiunilor dintre deponent și depozitar (aplic. art. 1890 C. civ.), 40.

— Privilegiul depozitarului p. cheltuielile necesare făcute spre paza lucrului, 41. V. *Privilegiu*.

— Depozitarul nu poate să vândă lucrul depozitat (Controv.), 41.

— Competința în materie de depozit voluntar, 42.

— Depozitul în dr. internațional privat, 42.

— *Depozitul necesar sau mizeabil* 43 urm.

— Evenimentele prevăzute de

Depozitul

art. 1620, în care are loc depozitul necesar, nu sunt limitative, ci enunciative, 43.

— Depozitul făcut de un spectator într'un teatru, nu este un depozit necesar, 43. V. *Teatru*.

— Nici acel făcut de o femeie separată de bunuri, în mâinile bărbatului său, 43.

— Condițiile cerute p. ca depozitul să fie necesar, 44.

— Dovedirea depozitului necesar (martorii, prezumpții), 44.

— Aplic. celorlalte reguli ale dreptului comun, 44.

— *Depozitul făcut într'un han sau ospătărie*, 45 urm.

— Hangii sau ospătătorii sunt locatori de imobile, 45.

— Ei răspund de toate lucrurile ce călătorul transportă cu el pentru uzul său, precum: rufe, albături, haine, cai, trăsuri, automobile, etc., 46.

— Responsabilitatea hangiiilor (*culpa levis in abstracto*), 47.

— Responsabilitatea lor începe îndată ce lucrurile călătorului au fost încredințate oamenilor hangiiului, 47.

— Incetarea acestei responsabilități (caz fortuit; furt cu mâna înarmată), 48.

— Această responsabilitate mai încetează când hangiiul stabilește că paguba călătorului se datorește culpei sau neglijenței acestuia din urmă, 49.

— Culpă sau imprudența călătorului descarcă pe hangiiul de răspundere, dacă furtul a fost comis de un alt călător, iar nu de o persoană străină, care s'a introdus prin ascuns în han, 50.

— Hangiiul nu răspunde de furtul comis sau dauna cauzată de către oamenii sau servitorii călătorului, 50.

— Hangiiul răspunde însă, chiar în caz de culpă ori neglijență a călătorului, atunci când furtul a fost comis de prepușii hangiiului, 50.

— Răspunderea hangiiului pentru stricăciunile aduse lucrurilor călătorilor, 50.

— Răspunderea hangiiului p. banii călătorului, 51.

Depozitul

— Dovedirea existenței și valorii lucrurilor călătorului, 51.

— Intrebuințarea, în acest scop, a jurământului estimator sau zennonian, 51, n. 3 și tom. IX, p. 285, t. și n. 1. *V. Jurământ.*

— Dovedirea depozitului făcut de călător în mâinile hangiuului, 52.

— Dovedirea cazului fortuit din partea hangiuului, 52.

— Cazul când depozitul necesar se transformă în depozit voluntar, 52.

— Responsab. hangiuului nefiind de ordine publică, se poate derogă dela ea prin convenție, 52.

— Hangiul nu poate însă fi scutit de *culpa lata* și de dolul său, 20, *ad notam* și 52. Mai vezi tom. V. și VI, tabla analitică, v^o *Dol*.

— Efectul afiptelor placardate în camerele otelului, prin care hangiate este scutit de responsabilitate, 52, 53 și tom. V, p. 533, n. 3.

— Persoanele asimilate hangiuilor (cărăușii), 53.

— Acei cari închiriază apartamente mobilate cu ziua sau cu luna sunt, de asemenea, asimilați hangiuilor, 53.

— *Idem* acei cari își închiriază grajdurile lor p. animalele călătorilor (*stabularii*), 55.

— *Quid* în privința restauratorilor și cafengiilor (Controv.), 54.

— *Quid* în privința acelora cari țin băi publice (Controversă), 54, t. și n. 3. *V. Băi publici.*

— În privința acelora cari țin case de toleranță (Controv.), 54, 55 și tom. VII, p. 286. *V. Case de toleranță.*

— Depozitul de haine, bastoane, umbrele, etc. în vestiarul unui teatru (Controv.), 55. *V. Teatru.*

— Depozit de bagaje făcut în wagonul de dormit (aceste wagoane nu sunt asimilate unui han) (Controv.), 55 și tom. IX, p. 278, n. 4. *V. Bagaje, Wagon de dormit, etc.*

— Depozitul judiciar, 62, n. 3.

— Lucrurile mobile urmărite se pecetluiesc și se încredințează unui custode, 72.

— Responsab. custodelui, 72, 73.

— Custodele trebuie să dea pe față obiectele ce-i sunt încredințate, 73.

— Creditorul urmăritor trebuie să plătească custodelui salariul său, 73.

— Privilegiul custodelui asupra prețului eșit din vânzarea lucrurilor urmărite, 73. *V. Custode.*

— Oblig. custodelui, 73.

Deputați. — Urmărirea diurnelor deputaților, 339. *V. Senatori.*

Dezistare. — Deosebire între dezistare și tranzacție, 188, 189. *V. Tranzacție.*

Dinți falși. — Furnitura unui aparat dentar nu este privilegiată, 389. *V. Privilegiu.*

Divorț (art. 285 modif. prin L. din 15 Martie 1906), 736, n. 1; 743.

Dobândă. — Inscripția primitivă a unei creanțe ipotecare nu garantează dobânda decât pe *trei* ani, 637 urm. *V. Ipotecă.*

— Privilegiul vânzătorului de imobile garantează nu numai prețul imobilului, dar și dobânda prețului, 485. *V. și p. 495. V. Privilegiu.*

Dol. — Nimene nu poate fi scutit de dolul său ori de *culpa lata*, care echivalează cu dolul, 20, nota 5 și tom. V și VI, tabla analit., v^o *Dol*.

— Efectele dolului în privința terțiilor succesori cu titlu particular, 192, n. 4 și tom. V. p. 90, 91.

— Anularea tranzacției p. dol, conform dreptului com. 192 și 220. *V. Tranzacție, Violență, etc.*

— Incapabilul, care este *doli capax*, răspunde de dolul său, 13. *V. Depozit.*

Doliu. — Creanța ce femeia are contra moștenitorilor bărbatului, cu titlu de doliu, nu poate fi urmărită de către creditorii ei, 339.

Domeniul coroanei. — Imobilele cari fac parte din domeniul coroanei nu pot fi ipotecate, 555, t. și n. 3. *V. și tom. III, partea I, p. 136, nota și 607, nota.*

Donațiune. — Validitatea donațiilor deghizate (Controv.), 101, n. 1. Cpr. C. Craiova, *Pagini juridice* din 1911, No. 75.

— Privilegiul dăruitorului cu

sarcină (Controv.), 482, 483. V. *Privilegiu*.

— Soarta ipotecilor constituite de donatar, în urma revocării donațiunii pentru ingratitudine, 587 nota, 705, n. 5. V. *Ipotecă*.

— Donațiunile imobiliare, chiar între soți, în timpul căsătoriei, sunt supuse timpierii în privința terțiilor, 740, t. și n. 4. V. *Transcriere*.

— Dispozițiile art. 818 și 819 C. civ. trebuiesc înțelese în sensul numai că atât timp cât donațiunea nu este transcrisă, bunurile pot fi grevate de ipotecă sau alte drepturi reale în prejudiciul donatarului, iar nu că orice creditor chirografar poate ataca donațiunea și urmări bunurile dăruite ca și cum ar fi gajul creanței sale, de oarece acești creditori, din momentul ce n'austipulat o garanție specială, urmează că ei au înțeles să lase debitorului lor facultatea deplină de a dispune de bunurile sale, cu singura îngrădire, însă, ca să fie de bună credință. Cas. rom. *Dreptul* din 1911, No. 29 p. 227.

Drept internațional. — In materie de depozit, 42.

— In privința responsabilității ospățătorilor și hangiiilor, 42, 43.

— In privința jocului și prinsorilor, 92 urm.

— In privința rentei viagere, 115.

— In privința Senatusconsultului Velleian, 126, n. 3.

— In privința fidejusiunii, 184.

— In privința tranzacției, 231, 232.

— In privința amanetului, 289 urm.

— In privința dreptului de retenție al creditorului amanetar, 290, 291.

— In privința antichrezei, 291, t. și n. 4; 292, 300, n. 3, 367.

— In privința dreptului de retenție în genere, 351.

— In privința privilegiilor, 294, n. 1; 405, t. și n. 2; 446, 538 urm.

— In privința privilegiilor maritime, 540, 541.

— In privința separației de patrimonii, 540.

— In privința ipotecei judiciare, 571, n. 2.

— In privința ipotecei testamentare, 318, n. 1.

Dreptul de retenție (teoria generală), 343 urm.

— Dr. de retenție este o garanție reală, 344, nota *in fine*.

Definiția dr. de retenție, 343, 344.

— Dreptul de retenție este convențional și legal, 344, 345.

— Dr. de retenție convențional este un contract nenumit, 345.

— Opunerea acestui drept terțiilor, 345.

— Dreptul de retenție legal, 345.

Indivizibilitatea dreptului de retenție, 346.

— Dreptul de retenție al posesorului de rea credință (Controv.), 347, 348, 350, 499 și tom. III, partea I-a, p. 281. Cpr. Cas. rom. *Dreptul* din 1910, No. 9 și *Cr. judiciar* din același an, No. 8.

— Cazurile în cari dreptul de retenție este admis (Controv.), 346 urm.

— Dreptul de retenție al depozitarului, 40 urm. V. *Depozit*.

— Dr. de retenție al depozitarului nu este opozabil proprietarului care-și revendică dreptul său, 42. V. *Depozit*.

— Acest drept este însă opozabil nu numai deponentului, dar și terțiilor, 41. V. *Depozit*.

— Dreptul de retenție al comisionarului, 265.

— Dreptul de retenție al comodatului, mandatarului, etc. (Controv.), 348 și tom. IX, tabla analit. v^o *Comodat*. *Mandat*, etc.

— Al creditorului amanetar, 262 urm. V. *Amanet*.

— Al străinului care a moștenit un imobil rural, 348, 349.

— Al creditorului antichrejist, 304, 343. V. *Antichreză*.

— Al cărașului, 433.

— Al aceluia care a conservat lucrul mobil (Controv.), 348, 447. V. *Privilegiu*.

— Al hangiiilor (Controv.), 427, 428. V. *Privilegiu*.

— Al vânzătorului de lucruri mobile neplătite, 449, 450. V. *Privilegiu*.

— Natura și efectele dreptului de retenție (Controv.), 349.

— Realitatea acestui drept (Controv.), 41, 349.

Dreptul de retenție

— Opunerea dr. de retenție creditorilor chirografari ai debitorului, 340.

— Neopunerea acestui drept creditorilor privilegiați și ipotecari, 349, n. 3.

— Dr. de retenție nu poate fi exercitat decât asupra lucrurilor ce sunt în comerț și în posesiunea creditorului, 350, 351.

— Această posesiune a creditorului poate însă fi precară, 350.

— Lucrurile cari nu pot fi urmărite nu pot face obiectul dreptului de retenție, 352.

— Bunurile asupra cărora există un drept de uz sau de abitație, 352. V. *Abitație, Uz*, etc.

— Cazul când uzul și abitația au fost constituite cu titlu oneros, 352.

— Dr. de retenție nu poate fi exercitat asupra creanțelor, pentru că ele nu sunt susceptibile de posesiune, 352. V. *Creanțe*.

— Nici asupra unei sumi de bani, ci numai asupra unui lucru determinat, 449. Cpr. Cas. rom. Revista *Jurisprudența* din 1911, No. 4, p. 50 și *Dreptul* din 1911, No. 22.

— Directorul unei școli nu poate să reție elevul al cărui părinte n'a plătit prețul convenit pentru creșterea și învățătura lui, 352.

— Nu se poate exercita dr. de retenție asupra registrelor unui comerciant, 352. V. *Registre*.

— Exercițarea dreptului de retenție de către un avocat asupra actelor clientului său (Controv.), 353. V. *Avocat*.

— Stingerea dreptului de retenție, 345, 350, 353.

— Prescripția nu stinge acest drept, 353. V. *Prescripție*.

— Exercițarea din partea retentorului a acțiunii în revendicare și a reintegrandei, 351. V. *Acț. în revendicare*.

— *Quid* în privința acțiunii în complângere? (Controv.), 351, n. 2. V. *Acț. posesorii*.

— Dreptul internațional în privința dr. de retenție, 351. Vezi *Dr. internațional*.

Dublu exemplar, dublu original.

— Depozitul nu este supus acestei formalități, 7, nota. V. *Depozit*.

— Nici fidejusiunea, 128.

— Nici amanetul, 236, 246.

— Nici antichreza, 296.

— Tranzacția fiind un contract bilateral, este însă supusă formalității dublului original, afară de cazul când ar fi făcută prin corespondență, 190, 191, 205. V. *Tranzacție*.

— Neindeplinirea formalității dublului exemplar nu atrage nulitatea contractului, el constituind un început de probă scrisă de natură a fi complectat prin alte dovezi, 128. Cpr. Cas. rom. Rev. *Jurisprudența* din 1911, No. 18, p. 276 și *Cr. judiciar* din 1911, No. 43. V. *Tranzacție*. Vezi și tom. VII, p. 199 t. și nota; tom. IX, p. 24, t. și n. 1, etc.

E

Erede aparent. V. Moștenitor aparent.

Eroarea. — Prin derogare dela dreptul comun, eroarea asupra persoanei este o cauză de anulare a tranzacției, 192, 221.

— *Quid* în privința căsătoriei? tom. I, 560, 561.

— Efectele erorii asupra obiectului tranzacției, 192.

— La noi, conform dreptului comun și contrar dreptului francez, tranzacția poate fi anulată, ca toate contractele, atât pentru eroare de fapt, 192, 221 și 224. V. *Tranzacție*.

— Efectul erorii în materie de depozit, 10. V. *Depozit*.

Evicțiunea. — Cazurile când se aplică art. 1344 C. civil, 502, nota.

— Inexistența privilegiului vânzătorului pentru garanție în caz de evicțiunea copermentantului sau coschimbătorului 481.

— În caz de stingerea privilegiului sau ipotecei prin *datio in solutum*, creanța reinviază cu toate accesoriile ei, de câteori acel care a primit drept plată un lucru în locul altuia (*datio in solutum*) este evins din acest lucru (Controv.), 686, 687. V. *Datio in solutum*, *Ipotecă*, etc.

Excepția non adimpleti contractus. — (Existența acestei excepții și în dreptul actual), 347, n. 1. V. și pag. 424.

Exproprierea pentru cauză de utilitate publică. — Exercițarea privilegiului vânzătorului asupra despăgubirii acordată cumpărătorului, 488. Vezi și pag. 451, n. 1; 488. V. *Privilegiu*.

— Hotărârile date în materie de expropriere silită sunt supuse transcrierii, 741. V. *Transcriere*.

Exproprierea silită imobiliară, 751 urm. Vezi asupra acestei materii, Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, IV, § 781 (581), p. 623 urm. (ed. Crome, Freiburg, 1895).

— Creditorii cari pot urmări imobilele debitorului, 751 urm.

— Titlurile în baza cărora se poate procede la o urmărire imobiliară (titlu autentic și executor sau o hotărâre remasă definitivă), 754 urm.

— Pentru ca o creanță să poată da loc la urmărire, trebuie să fie *certă, lichidă și exigibilă*, 754 urm.

— Sancțiunea regulei de mai sus este nulitatea urmăririi și condamnarea creditorului urmăritor la daune, 336, 755.

— Actul autentic sau hotărârea în baza căror se face o urmărire trebuie să fie investite cu formula executorie, 333, 334, 756.

— Excepție dela această regulă în privința Creditului fonciar, 756, n. 2. V. *Credit fonciar*.

— Urmărirea debitorului de către un cesionar, 753, 757. V. *Cesiune*.

— Persoanele contra cărora se îndreaptă urmărirea imobiliară, 757 urm.

— Urmărirea îndreptată în contra incapabililor sau reprezentanților lor, 758.

— În urmărirea silite, femeia se consideră ca autorizată când se comunică bărbatului actele de procedură, 759, n. 1 și tom. I, p. 745, n. 2 (ed. a 2-a) tom. VIII, p. 394, n. 2.

— Urmărirea unui imobil dotal sau parafernă, 759.

— Neurmărirea averii Statului,

comunelor, județelor, etc., 337, 759. V. *Comună, Județ, Stat, etc.*

— Tribunalul competent în materie de urmărire imobiliară, 759, 760.

— Formele urmăririi imobiliare, 760 urm.

— Debitorul nu poate renunța la comandamentul prealabil, 760 și tom. 1, p. 235. V. *Comandament*.

— Imobilele cari pot fi urmărite, 761 urm.

— Urmărirea părții indivize a unui comosentitor, asociat sau comunist, 763.

— Potrivit art. 494 Pr. civ., se poate urmări și vinde partea indiviză a debitorului dintr'un imobil, când cătimea ei este neîndoelnic stabilită și lămurită, fără să fie nevoie de a se provoca mai întâi eșirea din indiviziune. Cas. rom. *Dreptul* din 1911, No. 41 (cu observ. noastră).

— Urmărirea imobilelor unui minor sau interzis (discuțiunea mobilelor sale), 766 urm.

— Sancțiunea acestei regule este nulitatea relativă a urmăririi, 768.

— Cazurile în care legea face excepție dela regula de mai sus, 768.

— Urmărirea imobilelor ipotecate înaintea celor neipotecate, 769 urm.

— Critica acestei dispoziții împrumutată dela dreptul roman, 769 urm.

— Cine trebuie să dovedească insuficiența imobilelor ipotecate. (Controv.), 771.

— Această insuficiență poate fi dovedită prin orice mijloace, 771.

— Validitatea convenției prin care creditorul își rezervă dreptul de a urmări orice avere a debitorului său, mobilă sau imobilă, înainte de a se îndestulă din imobilele ipotecate, 771.

— Creditorul poate, de asemenea, fără a renunța prin aceasta la ipoteca sau privilegiul său, să urmărească averea mobilă a debitorului, înainte de a realiza creanța sa ipotecară, 333, 772.

— Cazul când există mai multe imobile, situate în diferite județe cari fac sau nu parte din aceeași exploatare, 772 urm.

— Cazul când venitul anual al imobilelor debitorului ajung la

Exprop. silită

plata sarcinilor ipotecare (suspendarea urmăririi), 773 urm.

— Această suspendare a urmăririi, nefiind irevocabilă, poate fi retrasă, 775.

F

Faliment.— Anularea tranzacției făcută de un falit înainte de a fi declarat în stare de faliment, în intervalul de timp între încetarea plăților și declararea falimentului, prin care falitul a înstrăinat o parte din avutul său, 201, n. 2. V. *Tranzacție*.

— Starea de faliment a unui comerciant nu poate fi ridicată, chiar dacă în urma opoziției unui creditor sau a însuși falitului, s'ar dovedi că, posterior declarării falimentului, toate datoriile falitului au fost achitate (Controv.), 201, n. 2. Cpr. și Trib. Neamț, *Cr. judiciar* din 1911, No. 33, p. 267, 268, care a admis părerea noastră.

— Un comerciant putând fi declarat în stare de faliment după moartea sa, în decursul unui an dela acest eveniment, cheltuețile înmormântărilor sale vor fi puse, cu privilegiu, între datoriile falitului, 382, 383. V. *Privilegiu*.

— Aplicarea aceleiași soluții în caz când comerciantul s'a săvârșit din viață în urma falimentului, 383. V. *Privilegiu*.

— Dacă minorii unui comerciant decedat, cari cu autorizarea tribunalului au continuat comerțul părintelui lor, pot fi declarați în stare de faliment, când încetarea de plăți a avut loc pentru datoriile defunctului, cu scadență ulterioară (Controv.), 382, n. 4. Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1911, No. 37, p. 294.

— Soarta amanetului constituit de un falit, 238. V. *Amanet*.

— A unei ipoteci constituite de falit în urma încetării plăților, (nulitate), 616. V. *Ipotecă*.

— Numai creditorii masei falimentului pot invoca nulitatea acestei ipoteci, 616.

— Declararea debitorului în stare de faliment nu împiedică pe creditorul ipotecar de a-și rein-

noi inscripția ipotecară, 630, 631.

— Sau de a lua o inscripție pentru garantarea dobânzilor, în baza art. 1785, p. 642.

— Ea împiedică însă luarea inscripției primitive, 614.

— Cazurile excepționale în care inscripția poate fi luată și în urma falimentului debitorului, 618.

— Inscripția prevăzută de art. 1785, pentru garantarea dobânzilor poate fi luată în termen de trei luni în urma declarării debitorului în stare de faliment, 642.

— Sindicul unui faliment are capacitatea de a cere radierea unei inscripții ipotecare, 646. V. *Ipotecă*.

— Falimentul debitorului nu este o cauză de stingere a privilegiilor sau ipotecilor, 706. V. *Ipotecă*.

— În caz de faliment al constituitorului unui drept real, transcrierea poate să aibă loc până în ziua declarării sale în stare de faliment, chiar în urma zilei fixate de tribunal pentru încetarea plăților, dacă actul de înstrăinare sau de constituire de drepturi reale, supus transcrierii, este anterior acestei epoci, 744, nota 7.

— În urma declarării falimentului unui comerciant, niciun creditor, fie el privilegiat sau ipotecar, nu poate să procedă la exproprierea silită a imobilelor falitului, acest drept aparținând numai sindicului, 752, n. 1 *in fine*.

— Autoritatea lucrului judecat există și în materie de faliment, când a doua cerere de declarare este întemeiată pe aceeași cauză și între aceleași părți, cari au luat parte la primul proces, fie personal, fie prin autorul lor. C. București, *Cr. judiciar* din 1911, No. 42. V. *Lucru judecat*.

Farmacie. — Gestiunea unei farmacii nu poate fi încredințată unui terțiu, 70. V. *Sechestrul*.

— Dreptul de farmacie, care este un fond de comerț, și deci un lucru mobil incorporal, poate însă fi amanetat, 70, n. 2; 243, n. 1.

— Este suficient pentru aceasta ca să se remită creditorului titlul dreptului de farmacie, 243, n. 4.

— Un fond de farmacie nu poate însă fi ipotecat, 243, n. 1; 559. V. *Amanet, Ipotecă*, etc

Farmacie

— Creanțele farmaciștilor, ca și acele ale medicilor, se prescriu printr'un an, 390, 391. V. *Medici, Prescripție, etc.*

— Privilegiul farmaciștilor pentru cheltuelile boalei celei din urmă făcute în curs de un an, 388 urm. V. *Privilegiu.*

— Furniturile produselor farmaceutice nefiind însă considerate ca furnituri de subzistență, nu sunt privilegiate în sensul art. 1279 5°, p. 397. V. *Medicamente, Privilegiu, etc.*

Fidejusiunea. — (Definiție), 116.

— Fidejusiunea este convențională, legală și judiciară, 116, 168.

— Fidejusiunea conferă creditorului o siguranță personală, 116.

— Deosebire între garanțiile personale și acele reale, 116, n. 4.

— Siguranțele reale în dreptul actual, 232, 233, 344 nota, *in fine*,

— Fidejusiunea este un contract consensual și de binefacere, 117.

— Ea este gratuită prin natură, iar nu prin esență, 117.

— Fidejusiunea cuprinde un mandat tacit, însă se deosebește de acest contract, 118. V. *Mandat.*

— Deoseb. între fidejusiune și alte contracte (ipoteca, amanetul, depozitul, împrumutul, etc.), 118, 127.

— Deoseb. între fidejusiune și o simplă recomandare, 119.

— Fidejusiunea la Romani, 119, 120.

— *Condițiunile cerute p. existența fidejusiunei*, 120 urm.

1° Oblig. garantată trebuie să fie validă, 121.

— Orice oblig. în genere, poate fi garantată prin fidejusiune, 121, nota 2.

— Garantarea oblig. izvorită dintr'un quasi-contract, delict, quasi-delict, etc., 121, n. 2.

— Garantarea unei oblig. este validă, chiar dacă a fost provocată printr'un motiv contrar ordinii publice, 121, n. 2.

— Garantarea unei oblig. viitoare (Controv.), 121, n. 2.

— A unei oblig. naturale, 547. V. *Oblig. naturală.*

Fidejusiunea

— Nu se poate garantă o oblig. inexistentă (de exemplu: o oblig. fără obiect sau având o cauză ilicită ori imorală, etc.), 121, 122.

— Nicio oblig. izvorită din joc sau prinsoare (Controv.), 122, n. 1. V. *Joc.*

— Se poate însă garantă o datorie contractată la cărciumă, contrar celor prevăzute altă dată de art 128 din cutuma Parisului, 122, nota 1. V. *Cărciumă.*

— Se poate garantă nu numai o oblig. principală, dar și oblig. luată de un fidejursor, 123, 124.

— Garantarea oblig. contractată de o femeie măritată neautorizată, 124.

— Garantarea înstrăinării fondului dotal, 124.

— Garantarea altor oblig. anulabile, 124, 125.

2° Pentru ca să existe fidejusiunea mai trebuie încă consimțământul părților, 125.

— Dacă fidejusiunea are loc fără știința debitorului, atunci există gestiune de afaceri, 118, 125.

3° A treia condiție cerută pentru existența fidejusiunei este capacitatea părților, 125 urm.

— Fidejursorul trebuie să fie capabil de a se obliga, iar nu numai de a contracta, 125, 126, 135.

— Femea măritată, deplin autorizată, poate astăzi să garanteze oblig. altuia, Senatusconsultul Velleian, care dispunea contrariul, ne mai existând în dreptul actual, 126.

— Dr. internațional în privința acestui Senatusconsult, 126, n. 3. V. *Dr. internațional.*

— Tutorul nu poate să garanteze o oblig. în numele minorului sau interzisului, aceasta nefiind un act de administrație. 126, 127. V. *Tutelă.*

— Acel pus sub consiliu judiciar poate garantă oblig. altuia, însă numai cu asistența consiliului său, 127. V. *Consiliu judiciar.*

4° Ultima condiție cerută pentru existența fidejusiunei este contractarea unei oblig. personale din partea fidejursorului, 127.

— *Formele și dovedirea fidejusiunei*, 127 urm.

Fidejusiunea

— Fidejusiunea trebuie să fie expresă, fără însă ca să fie nevoie de vreun termen sacramental, 127.

— Fidejusiunea poate fi verbală, 128.

— Ea poate fi dată și prin gir, în dosul unei cambii, 128, n. 2. *V. Cambie.*

— Dacă fidejusiunea a fost constituită printr'un act sub semnătură privată, actul este supus formalității bunului și aprobat (art. 1180), pentru că fidejusiunea este un contract unilateral, 117, 128. *V. Bun și aprobat.*

— Contractul care nu îndeplinește această formalitate constituie numai un început de probă scrisă, 128. *V. Dublu original.*

— Neaplic. în specie a formalității dublului original (art. 1179), 128. *V. Dublu original.*

— *Dovedirea fidejusiunii* (aplic. dreptului comun), 128.

— Doved. fidejusiunii prin mărturisire și jurământ, 128.

— Doved. fidejusiunii comerciale (aplic. art. 46 C. com.), 129.

— *Interpretarea fidejusiunii*, 129 urm.

— Ea se interpretează în favoarea fidejutorului, 129 urm.

— Fidejusiunea dată pentru garantarea executării unui contract de locațiune, 130.

— Interpretarea fidejusiunii concepută în termeni generali (întinderea fidejusiunii la accesorii, precum: dobânda oblig. garantate etc.), 131.

— Spesele reclamațiunii, 131.

— Cheltuelile posteroare notificării, 132.

— Cheltuelile de urmărire, 132.

— *Modurile de constituire ale fidejusiunii*, 132 urm.

— Fidejusiunea trebuie să aibă același obiect ca și oblig. principală, 132.

— Supunerea fidejutorului la niște măsuri mai riguroase decât acele ale oblig. principale, 133.

— Contractarea fidejusiunii sub condiții mai puțin oneroase decât acele ale oblig. principale, 133.

— Oblig. fidejutorului trec la moștenitorii săi, 134, 137, n. 3 și 178.

— *Condițiile ce trebuie să în-*

Fidejusiunea

trunească fidejutorul, 134 urm.

1° Fidejutorul trebuie să fie capabil de a se obliga, 125, 126, 135.

2° El trebuie să fie domiciliat în resortul Curței apelative în care domiciliază debitorul, 135.

— Cazul când fidejutorul își schimbă acest domiciliu, 136.

3° Fidejutorul trebuie să fie solvabil, 136.

— Măsurarea acestei solvabilități, 136.

— Fidejutorul nu este obligat a constitui o ipotecă, 136.

— Cazul când fidejutorul a devenit insolubil (procurarea unui alt fidejutor) 137.

— Cazul când solvabilitatea fidejutorului este numai micșorată, 137.

— Moartea fidejutorului nu echivalează cu insolvabilitatea lui, 137, n. 3; 178. *V. Insolvabilitate.*

— Cazul când fidejutorul eră din capul locului insolubil, 138.

— Inlocuirea fidejutorului convențional printr'o siguranță reală (inadmisibilitate), 118, n. 6; 138, 139, 169.

— Această dispoziție nu se aplică fidejusiunii legale și judiciare, 119 *ad notam*, 139.

— *Efectele fidejusiunii*, 139 urm.

— *Beneficiul de discuțiune*, 140 urm.

— Excepția de discuțiune în materie de ipotecă, 680 urm. *V. Ipotecă.*

— Origina beneficiului de discuțiune (dreptul roman și vechia jurisprudență franceză), 142.

— Oponerea acestui beneficiu în materie comercială (Contraversă), 143.

— Acest beneficiu este o excepție dilatorie, care trebuie propusă *in limine litis*, 143.

— Cazurile în cari fidejutorul nu este presupus a fi renunțat la beneficiul de discuțiune, 144.

— Cazurile în cari el nu se mai folosește de acest beneficiu, 145, 146.

— Fidejutorul judiciar nu poate, afară de cazul unei convenții contractare, să invoace beneficiul de discuțiune, 149, 150, 169.

Fidejusiunea

— *Beneficiul de diviziune*, 147 urm.

— Origina acestui beneficiu (dreptul roman), 148.

— Soluția codului Calimach, 148, t. și n. 3.

— Acest beneficiu este o excepție peremptorie, care poate fi opusă în orice stare a procesului, iar nu numai *in limine litis*, ca beneficiul de discuțiune, 148, 149.

— Dacă fidejutorul, acționat de creditor, plătește toată datoria, fără a opune beneficiul de diviziune, el este presupus că a renunțat la acest beneficiu, și deci, nu poate să ceară înapoi, cece a plătit peste partea sa, 149.

— Beneficiul de diviziune poate fi invocat chiar de fidejutorul care, cu rea credință, a tăgăduit existența fidejusiunii, deși soluția contrară eră admisă atât la Romani cât și în vechiul drept francez, 149.

— Fidejutorul judiciar poate să invoce beneficiul de diviziune, legea netăgăduindu-i decât beneficiul de discuțiune, 149, 150, 169.

— Pentru ca fidejutorul urmărit să poată propune acest beneficiu, trebuie ca să nu fi renunțat la el, fie în mod expres, fie tacitamente, 150.

— Fidejutorul, care s'a obligat în mod solidar nu poate propune beneficiul de diviziune, pentru că solidaritatea îl exclude, după cum exclude și beneficiul de discuțiune, 150. V. *Solidaritate*.

— *Excepțiile pe cari le poate invoca fidejutorul* (excepții inerente datoriei), 151 urm.

— Invocarea acestor excepții de către fidejutorul solidar, 152.

— De dătătorul unui aval, 152. V. *Aval*.

— Dreptul de a invoca aceste excepții este un drept personal al fidejutorului, 152.

— Prescripția datoriei poate fi invocată de fidejutor, chiar atunci când debitorul principal n'o invocă, 155 n. 3, 176. V. *Prescripție*.

— Oblig. personale ale debitorului precum: acele privitoare la starea și capacitatea sa, nu pot fi invocate de fidejutor, 153.

Fidejusiunea

— Efectele fidejusiunii între debitor și fidejutor (recursul acordat fidejutorului contra debitorului liberat), 153 urm.

— Momentul când se exercită recursul fidejutorului, 158.

— *Cazurile* când fidejutorul poate, fără a plăti datoria, să acționeze pe debitor (art. 1673), 159 urm.

— Art. 1673 este de strictă interpretare, 160.

— Persoanele cari pot invoca art. 1673, p. 160, 161.

— *Subrogarea fidejutorului în drepturile creditorului*, 161 urm.

— Beneficiul *cedendarum actionum*, 161, 162, 683.

— Fidejursorii cari au beneficiul subrogării, 162.

— Foloasele acțiunilor conferite fidejutorului, 163.

— Sancțiunea subrogării fidejutorului, 163, 179 urm.

— *Raporturile dintre fidejutor cu codebitorii solidari și terții*, 163 urm.

— Subrogația convențională (Controv.), 165.

— *Efectele fidejusiunii între mai mulți garanți*, 165 urm.

— *Fidejusiunea legală și cea judiciară*, 116, 168.

— Condițiile ce trebuie să întrunească fidejursorii legali și judicari, 168, 169.

— Fidejutorul judiciar nu poate, afară de cazul unei convenții contrare, să invoce beneficiul de discuțiune, ci numai acel de diviziune, 149, 150 și 169.

— Acel obligat a da o garanție legală sau judiciară, este liber a da un amanet sau altă siguranță în loc, 139, 169.

— *Stingerea fidejusiunii*, 169 urm.

— *Stingerea pe cale de consecință* (plata, oferte reale, novațiune, *datio in solutum*, etc.), 170 urm.

— Stingerea parțială a datoriei principale nu aduce stingerea fidejusiunii decât *pro parte*, 171.

— Dacă creditorul este mai târziu evins din lucrul primit drept plată, fidejusiunea nu reînviază, 171 urm. V. *Datio in solutum*.

— Cazul când evicțiunea pro-

Fidejusiunea

vine din însuș faptul fidejursorului (neliberarea fidejursorului), 172.

— Remiterea voluntară a datoriei făcută de creditor debitorului, liberează pe fidejursor, 172, 173.

— Remiterea datoriei făcută de creditor fidejursorului. nu liberează, din contra, pe debitorul principal, 173.

— Stingerea datoriei prin concordatul judiciar sau amiabil, nu liberează pe fidejursor, 173. *Vezi Concordat.*

— Compensația se operează în privința fidejursorului pentru ceea ce creditorul datorește debitorului principal, 173 și tom. VI, p. 764 urm. *V. Compensație.*

— Compensația nu are însă loc în privința debitorului principal pentru ceea ce debitorul datorește fidejursorului, 173, 174 și tom. VI, pag. 765.

— Tranzacția prin care creditorul renunță față de debitor la toată creanța sau numai la o parte din ea, poate fi invocată de fidejursor, pe când tranzacția făcută între creditor și fidejursor nu liberează pe debitorul principal, 174, 216 și tom. VI, p. 722, 723. *V. Tranzacție.*

— Debitorul nu poate, prin tranzacție, să să agraveze situația fidejursorului, 174, n. 2.

— Confuziunea dintre debitor și creditor liberează pe fidejursor, însă fidejusiunea reînviază în caz de anularea confuziunii, 174.

— Garantul fidejursorului nu este liberat prin confuziunea îndeplinită între debitor și fidejursorul principal, 175.

— Perderea fortuită a lucrului cert și determinat liberează pe fidejursor, 175, 176.

— Perderea lucrului, produsă prin culpa fidejursorului. nu liberează pe acest din urmă. ci numai pe debitorul principal, 176.

— Prescripția întreruptă contra debitorului principal este întreruptă și în contra fidejursorului, 176. *V. Prescripție.*

— Întreruperea prescripției contra fidejursorului nu aduce întreruperea ei contra debitorului, 176.

Fidejusiunea

— Refuzul fidejursorului de a jură nu produce nici un efect în privința debitorului principal, și *vice-versa*, 177 și tom. VII, pag. 422, 423. *V. Jurământ.*

— Jurământul decizor deferit de creditor *asupra însăși existenței datoriei*, iar nu asupra fidejusiunii, și prestat de fidejursor, ca și jurământul refuzat de creditor, după propunerea fidejursorului, liberează pe debitorul principal, pentrucă de câteori nu există datorie, nu poate să existe nici debitor, 178. *V. Jurământ.*

— Raporturile dintre fidejursor și debitorul principal cu privire la lucru judecat (Controv.), 178 și tom. VII, p. 572 urm., 574.

— Fidejusiunea se stinge prin rezolvirea oblig. principale, 178.

— Admiterea aceleiași soluții în privința rezilierii contractului prin comunul acord al părților, 178.

— Stingerea fidejusiunii prin desăvârșirea afacerii pentru care a fost dată, 178.

— Moartea debitorului principal nu aduce însă stingerea fidejusiunii, pentrucă oblig. sale trec la moștenitorii săi, 134, 178.

— Cazurile în cari unele schimbări în starea sau situația debitorului principal aduce stingerea fidejusiunii (cauționarea unei femei măritate), 178.

— Fidejursorul unui uzufruct poate cere descărcarea sa, când uzufructuarul a înstrăinat dreptul său de uzufruct, 179. *Vezi Uzufruct.*

— *Stingerea fidejusiunii pe cale principală (mod de stingere specială fidejusiunii)*, 179 urm.

— *Efectele prorogării termenului acordat debitorului*, 182 urm.

— Prorogarea termenului nu aduce stingerea fidejusiunii, 182.

— Excepții dela regulile de mai sus, 182.

— Novațiunea datoriei principale aduce stingerea fidejusiunii, 171, 182. *V. Novațiune.*

— Competința în materie de fidejusiune, 183, 184.

— Fidejusiunea în dr. internațional, 184. *V. Dr. internațional.*

Folosința legală. V. *Uzucruft legal*.

Fond de comerț. — Un fond de comerț poate fi amanetat, 242, 243. V. *Amanet, Farmacie*.

Formula executorie. — Hotărârile pronunțate sub legea veche erau executorii prin ele înșile, fără a fi investite cu formula executorie, această formulă fiind o inovație a legii actuale, 756, n. 2 și tom. VII, p. 484, n. 1.

— O urmărire fie mobilă, fie imobiliară, nu poate fi făcută decât în baza unui act autentic sau a unei hotărâri judecătorești, investite cu formula executorie, 756.

Funcționari publici. — (Privilegiul asupra cautiunii lor), 434 urm. V. *Privilegiu*.

Furt. — Depozitarul poate cere ca deponentul să justifice proprietatea lucrului depus, în caz când cel dintâiu află că lucrul primit de dânsul este furat, 34, 36, 37. V. *Depozit*.

— Cazurile în cari furtul este un caz fortuit (furtul cu mâna înarmată), 21, 48.

— *Quid* în privința furtului comis prin efracție sau escaladare (Controv.), 21, t. și n. 2; 48.

— *Quid* în privința furtului cu chei mincinoase? 48. V. *Caz fortuit, Depozit, Hangii, etc.*

— Sustragerea frauduloasă a unui lucru comun, comisă de unul din copărtași, coproprietar indiviz, constituie un furt, 72. V. *Indiviziune*.

G

Gaj. — V. *Amanet*.

— Etimologia cuvântului gaj, 234, n. 3.

Gaj comercial, 244, 248, 250.

Gaj maritim, 244, 282, t. și n. 1.

Gaj tacit, 249, n. 5; 262, 263, 264, 332, 334.

Garanții volante, 324, n. 4. V. *Ipoteci volante*.

Gestiune de afaceri. — De câteori fidejusiunea are loc fără știerea debitorului, există gest. de

afaceri, 118, 125. V. *Fidejusiune*.

— Ipoteca nu poate fi constituită în numele altuia de către un gerant de afaceri (Controv.), 591, 592, și tom. V, pag. 347, n. 2. V. *Ipotecă*.

Ghiordum. — Jocul de cărți numit ghiordum, nu dă loc la o acțiune în justiție, 85.

Grănițuire. V. *Acțiunea în grănițuire*.

Grefierii (tribunalelor). — Responsabilitatea lor în privința registrelor de publicitate, 747 urm.

— Garanția ce ei trebuie să depue, 435.

Gvern străin. — Urmărirea bunurilor unui guvern străin, 337.

H

Han (sau ospătărie). — Depozitul făcut într'un han sau ospătărie, 45 urm. V. *Depozit, etc.*

Hangii. — Depozitul făcut într'un han sau ospătărie, 45 urm. V. *Depozit*.

— Responsabilitatea hangiiilor (*culpa levis in abstracto*), 42, 43, 47 urm. V. *Depozit*.

— Privilegiul hangiiilor, 424 urm. V. *Privilegiu*.

— Dreptul de retenție al hangiiilor asupra lucrurilor aduse de călători în han sau ospătărie, (Controv.), 427, 428. V. *Dr. de retenție*.

Hotărâri judecătorești. — Sunt declarative, iar nu translativ de drepturi, 742, n. 1, și tom. VI, p. 663, t. și n. 6.

— De aceea ele nu sunt, în genere, supuse transcrierii, afară de hotărârile de expropriere pentru cauză de utilitate publică și acele care constată o cesiune sau o chitanță de chirie pe doi ani viitori, 741, 742. V. *Expropriere, Transcriere, etc.*

I

Imobile. — Impărțirea imobilelor în: imobile prin natura lor, imobile prin încorporație, prin destinație și în imobile prin obiectul la care se aplică, 556 și tom. III partea I-a p. 141.

— Toate aceste imobile pot fi ipotecate, 556. V. *Ipotecă*.

Imobil dotal. — Clauza care împuternicește înstrăinarea imobilului dotal, nu autoriză ipotecarea lui (Controv.), 556, n. 1; 583, n. 1 și tom. VIII, p. 263, n. 5.

— Autorizarea dată soților de a ipotecă un imobil dotal nu poate fi întinsă la alte imobile, 556, n. 1.

— Imobilul dotal poate fi înstrăinat pentru căutarea sănătății soților sau a copiilor, 568, n. 1; tom. VIII, p. 260 și 296, n. 1.

— Imobilul dotal rămâne inalienabil chiar în urma separației de patrimonii, 504, n. 2 și 632, n. 3. V. *Separație de patrimonii*.

— Femeea măritată nu poate să tranzigă asupra imobilelor sale dotale, nici chiar cu autorizarea bărbatului sau a justiției, aceste imobile fiind, în principiu, inalienabile, 200, n. 1. V. *Tranzacție*.

— Nici bărbatul, în calitate de administrator al bunurilor dotale, 203. V. *Tranzacție*.

— Darea imobilelor dotale în anticheză, 302. V. *Anticheză*.

— Deși veniturile imobilului dotal aparțin bărbatului, însă el având îndatorirea, conform art. 196 C. civ., de a întreține pe soție, urmează că aceasta are tot dreptul și interesul a se opune la o urmărirea făcută de un creditor al bărbatului, și care urmărirea ar avea de efect de a lua tot venitul imobilului dotal. Cas. rom. Rev. *Jurisprudența* din 1911, No. 20, p. 308, 309.

Împărțeală. — Nu este supusă transcrierii, pentru că este declarativă iar nu translativă de drepturi, 739, n. 3. V. *Transcriere*.

— Stingerea ipotecii constituită în timpul indiviziunii asupra lucrului comun, prin efectul împărțelii, de câteori imobilul grevat n'a căzut în lotul constituitorului ipotecii, 705. V. *Indiviziune, Ipotecă*.

Împărțeala făcută de ascendenți. — Existența privilegiului copărtașilor, 493. V. *Privilegiu*. Vezi asupra împărțelii ascendenților și p. 493, n. 4.

— **Impozitul asupra venitului capitalului mobilier**, 648. V. *Ordine publică*.

Imprumut. — Deoseb. între împrumut și depozit, 25, 26. V. *Depozit*.

Incendiu. — Nu este un caz fortuit decât atunci când este rezultatul trăznetului, sau când focul a fost pus cu ocazia unui războiu, unei revoluții, unei răzvrățiri, etc. 21, 49 și tom. IX, p. 648. V. *Depozit*.

— În caz de distrugerea imobilului prin incendiu, privilegiul vânzătorului trece asupra despăgubirii datorite de societatea de asigurare, 353 urm., 419, 488, 501, 662, 704.

— În caz de perirea imobilului ipotecat prin incendiu, ipoteca subzistă asupra terenului, 704. Vezi *Ipotecă*.

Inchiriere. V. *Locațiune*.

Indemnizări de chirie. — Măsura în care pot fi urmărite, 339.

Indiviziune. — Sustragerea frauduloasă a unui lucru comun, comisă de unul din copărtași, coproprietar indiviz, constituie un furt, 72 și tom. IX, p. 540. V. *Furt*.

— Neaplic. art. 200 § 2 C. penal, adaos prin L. din 1895, coproprietarilor în indiviziune, cari au tăiat arbori din pădurea comună, pusă sub sechestrul judiciar, 71.

— Proprietarii indivizi pot cere sechestrul judiciar unul contra altuia, 64. V. *Sechestrul*.

— Ipotecarea părții indivize a unui imobil, 556, 557, 576, 577, 705 și tom. IX, p. 542, 547. V. *Ipotecă*.

— Exercițiul acț. în revendicare din partea unui proprietar în indiviziune (inadmisibilitate), 557, n. 1. V. *Acț. în revendicare*.

— Urmărirea părții indivize ce un comostenitor sau un asociat are în imobilele moștenirii sau societății, 763 urm. V. *Exproprierea silită imobiliară*.

— Achizitorul unui imobil în indiviziune nu poate purgă acest imobil de privilegiu sau ipotecă, cât timp ține indiviziunea, 715. V. *Ipotecă*.

Inmormântare. — Cheltuelile de inmormântare sunt privilegiate asupra mobilelor debitorului, 378 urm. V. *Privilegiu*,

— Omul este în drept a regulă modul inmormântării sale, 383, 384.

— Cui aparțin rămășițele pământesti ale omului? (Controv.) 384, 385.

— Arderea cadavrelor (neadmisa de legile noastre), 380. V. *Cadavre*.

— Cine plătește cheltuelile de inmormântare ale femeii, bărbatul sau rudele ei? (Controv.), 385 urm.

— In orice caz, bărbatul suferă cheltuelile boalei soției sale, 388. V. *Boală*, *Privilegiu*, etc.

Inscripția ipotecară, 606 urm. V. *Ipotecă*.

Insolvabilitate. — Debitorul care se găsește în stare de insolvabilitate păstrează dreptul de a tranzige, niciun text de lege neridicându-i această capacitate, 201. V. *Tranzacție*.

— Moartea fidejuserului nu echivalează cu insolvabilitatea lui, 137, n. 3; 178. V. *Fidejusiune*.

Instrumente de exploatare pentru cultura pământului (instrumente de muncă). — Privilegiul pentru vânzarea, repararea și îmbunătățirea acestor instrumente, 437, 441 urm. V. *Privilegiu*.

— Acest privilegiu nu garantează creanța acelor cari au împrumutat bani pentru cumpărarea acestor instrumente (Controv.), 442, 443.

Instituții contractuale. — Existența lor în dreptul actual, 740, n. 4 și tom. I, p. 28, nota.

— Transcrierea instituțiilor contractuale când au de obiect imobile, 740, n. 4 V. *Transcriere*.

Insulă. — Dacă ipoteca se întinde la insulele formate lângă fondul ipotecat (Controv.), 604. V. *Ipotecă*.

Ipotecă. — Considerații istorice asupra ipotecilor, 308 urm., 541, 542.

— Noțiunea, definiția și caracterul ipotecei, 542 urm.

— Definiția ipotecei, 361, 542, 543.

Ipotecă

— Deoseb. între ipotecă și privilegiu, 361, 362, 364, 543.

— Între ipotecă și antichreză, 544. V. *Antichreză*.

— Ipoteca este un drept real, și dreptul de preferință și de urmărire în mâna terților nu este decât o consecință a acestei realități, 543, 546, 668.

— Proprietarul care își ipotecază imobilul său păstrează dreptul de proprietate asupra acestui imobil. El păstrează dreptul de a-l administra și de a-l închiria sau arenda, precum și de a încasă câștiurile, etc. 544, n. 2; 665.

— Dreptul debitorului de a vinde imobilul ipotecat, 546.

— Arendările anterioare transcrierei comandamentului nu pot fi anulate, potrivit art. 516 Pr. civ. decât dacă au fost făcute în fraudă creditorilor, fiindcă constituirea ipotecei nu ridică debitorului dreptul de închiriere sau arendare. Cas. rom. *Dreptul* din 1911, No. 40.

— Deși prin actul de ipotecă se interzice debitorului de a închiria sau arenda imobilul ipotecat fără consimțământul creditorului, totuși adjudecatarul nu se poate prevală de această clauză. în caz când creditorul, singurul în drept de a se prevală de ea, n'a făcut uz de această clauză. Cas. rom. *Dreptul, loco cit.*

— Debitorul nu are însă dreptul de a distruge imobilul, nici de a exercita asupra lui acte de folsință abuzivă în detrimentul creditorului ipotekar, căci asemenea fapte l-ar face să piardă beneficiul termenului, 545, n. 1; 659 nota; 666.

— Dacă degradările survenite imobilului sunt rezultatul unui caz fortuit, creditorul nu poate la noi. să-și execute de îndată creanța, nici să ceară un supliment de ipotecă, 661 urm., 666, 667.

— Ipoteca este un drept real imobiliar (Controv.), 545.

— Ea este o dezmembrare a proprietății (Controv.), 546.

— Un drept accesoriu, care urmează soarta oblig. principale, 546, 547, 685.

— Oblig. principală poate însă să subziste fără accesoriu, 548.

Ipotecă

- Cedarea ipotecei independent de creanța garantată (Controv.), 534, 547, 642. V. *Cesiune*.
- Cazul deschiderii de credit din partea unui bancher (făgăduință de ipotecă), 547, 599, 614.
- Orice oblig. poate fi garantată prin ipotecă, chiar o oblig. naturală, 547. V. *Oblig. naturală*.
- Se poate garantă prin ipotecă o creanță anulabilă, 598.
- Ipoteca poate garantă oblig. altora, 573, 598.
- Se poate garantă prin ipotecă o datorie viitoare, condițională și chiar eventuală, 598.
- Constituirea unei ipoteci p. asigurarea unui credit deschis până la concurența unei sumi determinate, 547, 599, 614.
- Indivizibilitatea ipotecei, 548.
- Consecințele acestei indivizibilități, 549, 550, 662 urm.
- Derogare dela principiul indivizibilității ipotecei (excepția de discuțiune), 680, 681.
- Ipoteca fiind indivizibilă prin natura, iar nu prin esența sa, creditorul poate să renunțe la indivizibilitate, 650.
- Ipoteca este de strictă interpretare, 551.
- Dr. străinilor de a fi creditori ipotecari chiar ai unor imobile rurale, 551.
- *Bunurile ce pot fi ipotecate* (numai imobilele prezente cari sunt în comerț), nu însă și acele viitoare, 554, 555.
- La Romani se putea ipotecă și mobilele, 554, n. 3.
- Unele mobile pot, prin excepție, fi ipotecate și astăzi, 362, n. 2; 565, 566.
- Imobilele cari nu pot fi ipotecate, 555, 556.
- Se poate ipotecă partea indiviză dintr'un imobil, însă validitatea ipotecei atârnă de rezultatul împărțelii, 556, 557, 576, 577, 705 și tom. IX, p. 542, 547. V. *Împărșeală Indiviziune*, etc.
- Clauza prin care se permite înstrăinarea imobilului dotal nu autoriză ipotecarea lui (Controv.), 556, n. 1; 583, n. 1 și tom. VIII, p. 263, n. 5. V. *Imobil dotal*.
- Autorizarea dată soților de

Ipotecă

- a ipotecă un imobil dotal nu poate fi întinsă la alte imobile dotale, 556, n. 1. V. *Imobil dotal*.
- Ipotecarea fondurilor de pământ, 557.
- Fructele prinse de rădăcini sunt ipotecate odată cu fondul din care fac parte, 557.
- Ipoteca nu împiedecă însă pe proprietar de a percepe fructele imobilului ipotecat, 558, nota.
- Ipoteca minelor, 558.
- Ipotecarea dreptului de ccesiune al unei mine, 558. V. *Mine*.
- Nu se poate însă ipotecă ccesia dreptului de a se exploată terenuri petrolifere, 558. V. *Petrol*.
- Nici dreptul de farmacie, 243, n. 1; 559. V. *Farmacie*.
- Nici dreptul de ipotecă (*Hypothèque sur hypothèque ne vaut*), 559.
- Clădirile pot fi ipotecate, 559.
- *Quid* în privința clădirilor ridicate de chiriaș sau arendaș pe fondul închiriat sau arendaș? (Controv.), 559, 560. V. *Arendași*.
- Ipotecarea imobilelor prin destinație, 556, n. 3; 560, 600, t. și n. 5.
- Efectele încetării imobilizării prin destinație, 561.
- Uzufructul imobiliar poate fi și el ipotecat, însă ipoteca este vremelnică, ea stingându-se odată cu uzufructul, 561, 562. V. *Uzufruct*.
- Creditorul ipotecar al uzufructuarului poate să vândă uzufructul și să-l urmărească în orice mână s'ar găsi, 562.
- Servituțile nu pot fi ipotecate independent de fondul la care sunt alipite, 564. V. *Servitute*.
- Dreptul locatarului sau arendașului, fiind un drept personal, nu poate fi ipotecat, 564. V. *Arendași, Locațiune*, etc.
- Dreptul de locațiune al imobilului în care se exercită un fond de comerț, poate însă fi amanetat, 243, 252, 564. V. *Amanet*.
- Bezmanarul poate să-și ipotেকেze fondul supus bezmanului, 564. V. *Bezman*.
- Admiterea aceleiași soluții în privința superficialului, 565. V. *Superficie*.

Ipotecă

— Neipotecarea acțiunilor imobiliare, 565.

— Impărțirea ipotecelor (ipotece legale și convenționale), 552, 553.

Ipoteca legală. — Ipotecile legale sunt în număr de *cinci*, iar nu de *trei*, după cum le enumără legea, 553, 566, 567.

— Ele sunt scutite de orice taxe de timbru, 647.

— Degrevarea imobilelor de ipotecile legale (art. 1814), 568, 731, 732.

Ipoteca legală a femeilor măritate, 567 urm. și tom. VIII, p. 510 urm.

— Această ipotecă garantează numai dota alienabilă a femeii, nu însă și orice creanță ce ea ar avea contra bărbatului ei (Controv.), 568.

— Nici într'un caz femeia nu poate renunța la ipoteca ei în favoarea bărbatului său, ea putând numai să renunțe la rangul inscripției sale în folosul terțiilor, atunci când însăși legea deroagă dela principiul inalienabilității, 535, 536, n. 1; 567, 568, 646.

— Femeia nu poate nici subroga pe altul în ipoteca sa legală, 610, n. 1; 646. V. *Subrogație*.

— Mutarea ipotecei legale a femeii de pe un imobil pe altul, 568, 731, 732.

Ipoteca legală a minorilor și interzișilor asupra bunurilor tutorilor lor, 569 și tom. II, p. 668 urm. (ed. a 2-a.)

Ipoteca legală a Statului, comunelor, etc. asupra bunurilor prezente, nu însă și viitoare a perceputorilor și administratorilor publici, 570, 596, 597.

— Județele nu au asemenea ipotecă decât în baza unor legi speciale, 570, n. 3. V. *Județ*.

— Statele, comunele și stabilimentele publice străine nu au o ipotecă legală asupra bunurilor funcționarilor situate în țara noastră, 570, n. 4. V. *Stat*.

Ipoteca legală a legatarilor, 318, t. și n. 2; 531, n. 1; 557, t. și n. 3; 571 și tom. VIII, p. 508, n. 1.

Ipotecă

Ipoteca judiciară.— Inexistența ei în dreptul nostru.—Necesitatea unei reforme în această privință, 327 urm., 552, 571.

— Origina ipotecei judiciare, 328, n. 3.

— Dreptul internațional în privința ipotecei judiciare, 371, 372, n. 2. V. *Dr. internațional*.

Ipoteca testamentară, 317, 318, 552, 572.

— Dr. internațional în privința ipotecei testamentare, 318, n. 1. V. *Dr. internațional*.

Ipoteca convențională, 572 urm.

— Spre a putea constitui o ipotecă trebuie a avea capacitatea de a înstrăina și a fi proprietarul imobilului sau dreptului imobiliar, 573, 574, 580, 581.

— Nu se poate deci ipotecă lucrul altuia, 574, 575.

— Admiterea acestei soluții și în dreptul nostru anterior, 574, 621, 622.

— Ipotecarea lucrului altuia se numește stelionat, 574, n. 3. V. *Stelionat*.

— Nulitatea ipotecei lucrului altuia și persoanele cari pot propune această nulitate, 575.

— *Quid* în privința constitutorului ipotecei? (Controv.), 576.

— Constitutorul ipotecei trebuie să aibă capacitatea de a înstrăina, 580, 581 urm.

— Nulitatea înstrăinărilor făcute de debitor în urma transcrierii comandamentului, 558 nota, 581, n. 2; 660. V. *Comandament*.

— Ipotecarea imobilului urmărit în urma transcrierii comandamentului (Controv.), 582 nota.

— Constituirea unei ipotece din partea tatălui administrator legal (Controv.), 582. V. *Administr. legal*.

— Din partea acelor trimeși în posesiunea bunurilor unui absent, 582. V. *Absență*.

— Ipoteca constituită de un incapabil este anulabilă, iar nulitatea este relativă, 584.

— Acțiunea în anulare se prescrie prin 10 ani din ziua încetării incapacității (confirmare tacită), 584.

— Dacă suma împrumutată de

Ipoteca convențională

incapabil i-a folosit personal, anularea ipotecei nu invalidează însă creanța, 581, n. 1; 584.

— Acel care are un drept eventual asupra unui imobil încă poate să-l ipoteceze, 585.

— Soarta ipotecilor constituite de acela a cărui proprietate este anulată sau reziliată, 585, 586.

— Dacă constituitorul ipotecei este proprietar sub o condiție suspensivă, soarta ipotecei atârână de îndeplinirea sau neîndeplinirea condiției, 567, 576, 585.

— Soarta ipotecilor constituite de un proprietar sub condiție rezolutorie, 585, 586.

— Ipoteca constituită de cum-părătorul cu pact de răscumpărare, 576, n. 4; 586. V. *Pact de răscumpărare*.

— De către vânzătorul cu pact de răscumpărare, 586.

— Soarta ipotecilor constituite de un moștenitor aparent (Controversă), 577, 578. V. *Moșt. aparent*.

— Validitatea actelor emanate dela un moștenitor aparent, în dreptul nostru anterior, 578, n. 4.

— Soarta ipotecilor constituite de un *prête-nom*, 579.

— Ipoteca constituită de uzufructuarul unui imobil, 576. V. *Uzufruct*.

— De către un proprietar în indiviziune, 556, 557, 576, 577, 705. V. *Impărțea, Indiviziune*, etc.

Formele ipotecei convenționale (act solemn, necesitatea unui act autentic), 551, 587.

— Nu se cere însă pentru aceasta niciun termen sacramental, 588.

— Dacă s'ar întâmpla ca creditorul să consimtă la ipotecă printr'un act posterior, consimțământul lui ar trebui, după unii, să fie dat tot în formă autentică (Controversă), 592.

— Actul care constată creanța garantată prin ipotecă nu are nevoie de a fi autentic, 587.

— Ipoteca maritimă nu are nevoie de a fi constatată prin act autentic, un act scris fiind suficient, 588, nota 4.

— Validitatea făgăduinței de a da o ipotecă 588.

— Constituirea ipotecei în drep-

Ipoteca convențională

tul nostru anterior, 312 313, text și nota 1.

— Motivele formei autentice, 589.

— Ipoteca poate fi autenticată de agenții noștri diplomatici din străinătate și chiar de consuli noștri onorifici, 589, 590. Vezi *Agenți diplomatici, Consuli*, etc.

— Nu însă de consuli străini din țară, 590. V. *Consuli*.

— Acești din urmă nu au nici dreptul de a efectua vânzarea unui imobil situat în țara noastră, chiar dacă acest imobil ar aparțineă unui străin, 590, n. 3; 759, 760. V. *Consuli*.

— Se poate constitui o ipotecă prin mandat, însă mandatul trebuie să fie special și autentic, 590, 593. V. *Mandat*.

— Ipoteca nu poate deci fi constituită de către un gerant de afaceri (Controv.), 591, 592. Vezi *Gestiune de afaceri*.

— Ipoteca constituită de un mandat investit cu o procură simplu legalizată este nulă, și această nulitate se pronunță de tribun. situației imobilului, 593 și 653, nota 3.

— *Specializarea ipotecilor*. Toate ipotecile trebuie să fie specializate, 595, 680, n. 2.

— În ce consistă specializarea? 595.

— Mențiunile ce trebuie să cuprindă actul constitutiv al ipotecei, 595.

— Nulitatea ipotecei nespecializate, 596.

— Cererea unei noi ipotece în urma anulării ipotecei nespecializate, 596.

— Bunurile viitoare nu pot fi ipotecate, 596 urm.

— Determinarea sumei pentru care se constituie ipoteca, 598.

— Ipoteca poate garantă o creanță anulabilă, o oblig. viitoare și chiar eventuală, 598.

— Ea poate garantă oblig. altora, 598.

— Ipoteca preposteră, 599, nota 2; 600. V. *Preposteră*.

— Intinderea ipotecei la ameliorațiunile sau îmbunătățirile aduse fondului ipotecat, 600 urm., 658.

Ipoteca convențională

— Intinderea ipotecei la apele unui izvor, 601. V. *Izvor*.

— Cazul când îmbunătățirile sunt opera unui terțiu (Controversă), 601.

— *Quid* în privința construcțiilor noi ridicate pe fondul ipotecat (Controv.), 601. V. *Construcții*.

— Cazul când ipoteca are de obiect numai nuda proprietate (intinderea ei la uzufruct când el se stinge), 602. V. *Uzufruct*.

— Ipoteca constituită asupra uzufructului nu se întinde la nuda proprietate, când aceasta se unește cu uzufructul, 602, n. 3.

— Intinderea ipotecei la aluviune, 602. V. *Aluviune*.

— Ipoteca nu se întinde la achizițiile vecine făcute de proprietar, 602.

— Nu se consideră, de asemenea, ca accesorii ale fondului ipotecat locurile pe cari un râu sau un fluviu le-a părăsit, schimbându-și vechea sa matcă pe fondul ipotecat, 602.

— *Quid* în privința insulelor formate lângă fondul ipotecat? (Controv.), 604. V. *Insulă*.

— Creditorul ipotecar se folosește de stingerea sarcinilor cari grevau fondul ipotecat, 604.

— *Rangul ipotecilor între ele*. (Inscripția ipotecară), 605 urm.

— Privilegiile imobiliare și ipotecile, fie legale, fie convenționale, sunt, fără nicio excepție, supuse inscripției în registrul tribun. situației imobilului grevat, și ipoteca nu are rang decât din ziua acestei inscripții, 606.

— În ce consistă inscripția, 606.

— Inscripția nu face parte din solemnitatea actului, ea interesând numai pe terții, 591, 612, 652.

— Măsurile de publicitate interesează ordinea publică, 517, 606, n. 2; 612, n. 1. V. *Ordine publică*.

— Sensul cuvântului terții (Controv.), 607.

— Formalitatea inscripției nu poate fi înlocuită prin alte forme, 607 nota.

— Terții pot fi lipsiți, la caz de fraudă din partea lor, de dreptul de a invoca lipsa inscripției ipotecare, aceeaș soluție fiind admisă

Ipoteca convențională

și în privința transcripției, 607 nota; 747, nota *in fine*.

— Determinarea rangului ipotecar după data inscripției, 608, 658. V. *Prior tempore, potior iure*.

— Un creditor privilegiat sau ipotecar capabil, care are un rang posterior, poate însă cedă rangul său unui creditor posterior înscris, 608.

— Efectele cesiunii rangului ipotecar, 608, n. 2.

— Formele convenției prin care se cedează rangul ipotecar, 608, n. 2.

— Numai femeea măritată nu este în drept, în principiu, a cedă rangul ipotecei sale legale, nici a subrogă pe alt creditor în locul ei, 567, 606 și 2; 609, 610 n. 1. V. *Ipoteca legală*.

— Subrogarea altui creditor în rangul ipotecar, 609.

— Dacă mai multe ipoteci au fost înscrise în aceeaș zi, toate au acelaș rang, 610.

— Această regulă nu se aplică însă atunci când un act de vânzare a fost transcris și o ipotecă a fost înscrisă în aceeaș zi, 610.

— Nici atunci când mai multe acte de vânzare au fost transcrise în aceeaș zi, 610, 611, 745 și tom. V, p. 171, n. 2. V. *Transcriere*.

— Modul inscripțiilor privil. și ipotecilor, 606, 612.

— Inscripția privil. imobiliare și a ipotecilor se face la tribun. situației imobilului grevat, 613.

— Dacă acest imobil se găsește pe linia de demarcație a două județe, inscripția se va lua la tribun. ambelor județe, 613.

— Momentul când trebuie luată inscripția, 613 urm.

— Inscripția nu poate fi cerută înainte de nașterea privilegiului sau ipotecei, 614. V. *Privilegiu*.

— În privința privilegiilor pentru care legea fixează un termen, inscripția trebuie luată în launtru acestui termen, 614.

— Evenimentele cari opresc luarea inscripției (moartea sau falimentul debitorului și transcrierea unui act de înstrăinare a bunurilor grevate), 614.

— Cazurile excepționale în cari

Ipoteca convențională

inscripția poate fi luată și în urma falimentului debitorului, 618. V. *Faliment*.

— Neaplicarea regulei de mai sus la insolabilitatea civilă a debitorului și la cesiunea bunurilor, 619.

— Persoanele cari pot cere inscripția privilegiilor și ipotecilor, 619 urm.

— Deși legea cere, pentru luarea unei inscripții, prezența creditorului și a debitorului, totuși inscripția este validă, cu toate că a fost ordonată și luată numai după cererea uneia din părți, 620 urm.

— Inscirierea unei ipotece poate avea loc din ordinul justiției, 591, 622.

— Inscirpția luată prin mandat (necesitatea unui mandat autentic), 623. V. *Mandat*.

— Transcrierea pe actul original de ipotecă a ordonanței de inscriere, 624.

— Raportul judecăt. comisar în privința sarcinilor existente, 624, 625.

— Neprescrierea acestui raport sub pedeapsa de nulitate (renunțarea părților), 625.

— Aplic. art. 66 *bis* Pr. civ., când prezidentul refuză de a ordona o inscripție ipotecară, 625.

— Menționile ce trebuie să cuprindă inscripția privil. și ipotecilor, 626.

— Alegerea de domiciliu din partea creditorului. — Lipsa îndeplinirii acestei formalități nu anulează inscripția (Controv.), 627. V. *Alegerea de domiciliu*.

— Utilitatea acestei alegeri de domiciliu, 627, n. 2.

— Cazurile în cari alegerea de domiciliu este prescrisă sub pedeapsă de nulitate, 628, t. și n. 1. V. *Alegerea de domiciliu*.

— *Reînnoirea inscripțiilor ipotecare*, 628 urm.

— Legile speciale cari au suspendat sau prorogat termenul pentru luarea sau reînnoirea inscripțiilor ipotecare, 628, n. 2.

— Inscirpția trebuie să fie reînnoită după 15 ani, 629.

— Efectele nereînnoirii inscripției în lăuntru acestui termen (perimarea ipotecei), 629, 706.

Ipoteca convențională

— Persoanele cari pot opune perimarea ipotecei (toți creditorii debitorului), 630.

— Tribun. competent de a constata perimarea ipotecei, 630.

— Reînnoirea inscripțiilor ipotecare în urma falimentului debitorului (admisibilitate), 631. V. *Faliment*.

— Inscirpția poate fi luată și în urma expirării termenului de 15 ani, însă această inscripție tardivă nu-și va produce efectele sale decât dela data ei, 631.

— Perderea rangului ipotecar prin nereînnoirea inscripției la timp folosește tuturor detentorilor imobilului grevat și creditorilor, fie ei anteriori sau posteriori, 631.

— Toate ipotecile, fie legale sau convenționale, precum și privilegiile imobiliare sunt supuse reînnoirii, cu excepția statornicității de art. 1786 § 2 în privința ipotecilor legale, 632.

— Această regulă se aplică și ipotecilor constituite sub legea veche, 632 și tom. I, p. 97, t. și n. 1 (ed. a 2-a).

— Reînnoirea inscripțiilor ipotecare se aplică și în caz de urmărirea imobilului grevat, 632, 633.

— Ea nu se aplică însă ipotecilor constituite în folosul Creditului fonciar, 634. V. *Credit fonciar*.

— Nici privilegiul vânzătorului de imobile, atunci când acest privilegiu se conservă prin transcrierea actului de vânzare, 634.

— Ea se aplică însă la celelalte privilegii imobiliare, cari se conservă numai prin inscrierea lor, 634.

— Cum se calculează termenul de 15 ani (Controv.), 634, 635.

— Timbrul la care sunt supuse inscripțiile și reînnoirile lor, 635.

— Tribun. competent a opera reînnoirea (tribun. situației imobilului la care a fost luată inscripția primitivă), 636.

— Reînnoirea inscripției trebuie să indice inscripția ce se reînnoiește și, în special, data ei, nu însă și inscripțiile precedente, 636.

— Sancțiunea acestei dispoziții

Ipoteca convențională

(creanța privilegiată sau ipotecară are rang numai dela data ultimei inscripții), 636, 637.

— Nereînnoirea inscripțiilor ipotecare în termenul prescris de lege, nu aduce însă stingerea ipotecii, ci numai pierderea rangului ipotecar, 629 urm., 706.

— *Efectele privilegiilor și ipotecilor cu privire la dobânzi*, 637 urm.

— Inscripția capitalului nu garantează dobânda decât pe trei ani, 638.

— De când se socotește acest termen de trei ani, 638, n. 1.

— Aplicarea art. 1785 C. civ. la privilegiile imobiliare și la ipotecile legale, 639, 640, 642.

— La veniturile periodice ale rentelor, 642. V. *Renta viageră*.

— El nu se aplică însă la dobânda dobânzilor, 642.

— Aplic. art. 1785 la dobânzile datorite minorului, interzisului și femeii măritate, și distincția ce se impune în această privință, 640, 641.

— Scopul art. 1685 C. civil, 641.

— Inscripția prevăzută de acest text poate fi luată în termen de trei luni dela moartea debitorului, și chiar în urma declarării sale în stare de faliment, 642.

— Aceeași soluție este admisibilă în caz de cesiune de bunuri din partea unui debitor nefericit, 619, 642. V. *Cesiunea bunurilor*.

— Nicio inscripție nu mai poate însă fi luată în urma transcrierii actului de înstrăinare a imobilului grevat, 614, 643.

— *Stergerea și reducerea inscripțiilor ipotecare*, 644 urm.

— Capacitatea cerută p. a operă radierea unei inscripții, 644.

— Dacă radierea este consimțită înainte de plata creanței, acel care o consimte trebuie să aibă capacitatea de a dispune de creanță, 644.

— Aplic. acestui principiu la diferitele categorii de incapabili, 644 urm.

— Radierea din partea tutorului, 645. V. *Tutelă*.

— Din partea moștenitorului aparent, 646. V. *Moșt. aparent*.

Ipoteca convențională

— Din partea sindicului unui faliment, 646. V. *Sindic*.

— Din partea moștenitorului beneficiar, 647. V. *Moșt. beneficiar*.

— Timbrul la care este supusă cererea de radiare, 647.

— Ipotecile legale sunt scutite de orice taxe de timbru, 647.

— Taxele de înregistrare la cari sunt supuse ipotecile convenționale, 647, 648.

— Impunerea procentelor capitalului asigurat cu taxa de 50/0, 648.

— Această taxă nu poate fi pusă în socoteala debitorului, scopul legii fiind ca ea să fie plătită de creditor, 648. V. *Ordine publică*.

— Stergerea sau radierea inscripțiilor ipotecare se operează după cererea părților interesate (titularul creanței, moștenitorii și legatarii lui, donatarii ori cesionarii, executorul testamentar, sechestrul judiciar, curatorul succesiunii vacante, etc.), 648, 649.

— Prezența debitorului nu este necesară, 649.

— Persoana subrogată în locul creditorului, poate cere radierea creanței, 649.

— Procedura radierei, 650.

— În caz de mandat convențional, procura va trebui să fie expresă și autentică, 650. V. *Mandat*.

— Formalitățile la cari sunt supuse procurele instrumentate în străinătate, 650.

— Efectele radierei voluntare, 651.

— Radierea silită sau judiciară, 651 urm.

— Debitorul n'ar putea să ceară radierea unei inscripții ipotecare pentru nulități de formă, aceste forme fiind prescise numai în interesul terților, 651, 652.

— Persoanele contra cărora se îndreptează cererea de radiare, 652.

— Hotărîrea în baza căreia se cere radierea trebuie să fie definitivă, 653.

— Tribun. competent de a ordonă radierea, 653.

— Competința judecăt. de ocol în această privință, 654.

— Execut. provizorie a hotărîrii care ordonă radierea, 654.

Ipoteca convențională

- Cazul când hotărîrea definitivă, care a admis radierea, a fost mai în urmă casată sau desființată pe calea revizuirii, 654.
- Cazurile în care radierea trebuie să fie ordonată de justiție, 655.
- Reducerea inscripțiilor ipotecare, 656 urm.
- Reducerea, ca și radierea, este voluntară sau judiciară, 656.
- Concluziile procurorului nu mai sunt astăzi necesare, 657.
- Imprejurarea că procurorul ar fi pus concluzii nu este însă un caz de nulitate, 657.
- Cazul când debitorul a plătit o parte din datorie (reducere parțială), 657.
- Efectele privilegiilor și ipotecilor contra celor de al treilea care dețin imobilul, 657 urm.
- Efectele privil. și ipotecilor în privința imobilului grevat, 658 urm.
- Dacă imobilul grevat a pierit sau a devenit insuficient printr-o cauză de forță majoră, creditorul privilegiat sau ipotecar poate el cere plata de îndată, atunci când debitorul nu-i dă un supliment de ipotecă? Deoseb. de codul francez, 661 urm.
- Efectele privil. și ipotecilor în privința creanței garantate, 663 urm.
- Creditorii supuși unei condiții suspensive, 664.
- Unei condiții rezolutorii, 665.
- Relațiile juridice ce crează privil. și ipotecile între proprietarul imobilului grevat și creditorii privilegiați sau ipotecari, 665 urm.
- Drepturile proprietarului imobilului grevat și ale creditorilor ipotecari, 665.
- Dreptul proprietarului de a dispune de fructele imobilului ipotecat, dacă ele nu sunt urmărite conform art. 467 urm. Pr. civ., 666.
- Proprietarul poate să închirieze sau să arendeze imobilul grevat până la transcrierea ordinului de sechestru, 660, 661, 666.
- Soarta contractului de locațiune transcris în urma transcrie-

Ipoteca convențională

- rei urmăririi, 666. V. *Locațiune*.
- Efectele privilegiilor și ipotecilor contra terților detentori (dreptul de preferință și de suită sau urmărire), 543, 667.
- Creditorul ipotecar poate uneori cere un sechestru judiciar asupra imobilului ipotecat, 65, V. *Sechestru*.
- Ce este dreptul de preferință, 667.
- Între mai mulți creditori ipotecari asupra aceluiaș imobil, preferința sau rangul ipotecar se determină prin data inscripției lor (*prior tempore, potior jure*), 543, și 668.
- Rangul privilegiilor derivă, din contra, din cauza și favoarea creanței, 544.
- Ce este dreptul de suită sau urmărire, 543, 668.
- Dreptul de suită la Romani, 667, n. 2.
- Atât dreptul de preferință cât și acel de suită sunt subordonate inscripției, care singură dă un efect privilegiului și ipotecii, 668.
- Ce se înțelege prin terții detentori, 668, n. 2.
- Reprezentanții universali ai debitorului nu sunt terții detentori, 668, n. 2.
- Ce poate să facă terțiul detentor amenințat, spre a nu fi urmărit prin acțiunea ipotecară (să delase imobilul, să plătească toate datoriile privilegiate și ipotecare sau să purgheze imobilul), 669.
- Delăsarea imobilului ipotecat, 669 urm.
- Interesul delăsării, 670.
- Condițiile cerute spre a putea delasa imobilul, 670.
- Spre a procedea la delăsare, terțiul trebuie să fie capabil de a înstrăina, 671.
- Aplicarea acestui principiu la diferitele categorii de incapabili, 671.
- Delăsarea trebuie să fie făcută fără nicio rezervă, 672.
- Momentul când se face delăsarea, 672.
- Plata datoriilor privilegiate sau ipotecare, 673, 674.
- Terțiul nu răspunde decât

Ipoteca convențională

cu imobilul ce deține, pentru că el nu este obligat personal, ci ipotecar (*propter rem*), 674.

— Sancțiunea regulilor de mai sus (exercițiul acțiunii ipotecare și exproprierea imobilului), 674, 675.

— Dispoziții comune atât cazului de delăsare cât și cazului de expropriere, 675 urm.

— Excepțiile ce terțiul detentor poate să opue urmării creditorului ipotecar, 679.

— Excepția de garanție, 679.

— Excepția de discuțiune, 680 urm.

— Origina și definiția excepției de discuțiune, 680.

— Derogare dela principiul indivizibilității ipotecei, 680, 681.

— Persoanele cărora această excepție poate fi opusă (creditorii privilegiați și ipotecari), 682.

— Terțiul detentor, care voeste să uzeze de excepția de discuțiune, trebuie să se conforme regulilor dreptului comun în materie de fidejusiune, 682.

— Alte excepții cari nu mai există în dreptul actual, 683.

— Excepția priorității ipotecei, 683, n. 3.

— Beneficiul *cedendarum actionum*, 161, 683.

— *Stingerea privilegiilor și ipotecilor*, 684 urm.

— Stingerea privil. și ipotecilor pe cale de consecință, adică prin stingerea oblig. principale, 685 urm.

— Stingerea a acestei obligații trebuie să fie definitivă și absolută, 686, 687.

Datio in solutum (Controv.) 686.

Plata creanței, 687.

— În caz de plată cu subrogație oblig. subzistă în folosul celui subrogat în privil. sau ipoteca care garantau creanța, 687.

— Oferta reală, 687.

— Remiterea datoriei, 688.

— Novațiunea, 688.

— În caz de novațiune prin *datio in solutum*, creanța reînviază cu toate accesoriile ei, de câteori acel care a primit drept plată un lucru în locul altuia (*aliud pro alio*), este evins din

Ipoteca convențională

acest lucru. (Controv.), 686, 688.

V. *Evicțiune, Datio in solutum*, etc.

— Compensația, 689, 690.

— Confuziunea, 690, 691.

— Prescripția liberatorie a acțiunii personale la care era supus debitorul principal, 691.

— Stingerea privil. și ipotecilor pe cale principală și directă, 691 urm.

— Renunțarea creditorului, 692.

— Această renunțare este irevocabilă, 692, n. 4.

— Ea este un act unilateral, 692.

— Creditorul care renunță la privil. sau ipotecă trebuie să aibă capacitatea de a dispune de creanța sa, 693.

— Deoseb. între renunțarea creditorului și remiterea datoriei, 692.

— Formele acestei renunțări (renunțare expresă sau tacită), 693.

— Simpla tăcere a creditorului nu este suficientă, 693.

— Cazul când creditorul a luat parte la vânzarea făcută de debitor, 694.

— Renunțările nu se presupun (principiu general), 694. V. *Renunțare*.

— Excepție dela acest principiu în materie de concordat (art. 850 C. com.), 694, n. 3. V. *Concordat*.

— Cazurile când convenția creditorului se interpretează ca o renunțare numai la rangul său, 694.

— Renunțarea nu este supusă la nicio publicitate (Controv.), 695, 742, No. 3.

— Necesitatea de a se modifica și completa în această privință, art. 722 Pr. civ., 696.

— Prescripția, 696 urm.

— Termenul acestei prescripții (30 de ani), 697.

— Cazul când imobilul a eșit din mâinile debitorului, 697.

— Prescrierea ipotecei legale a minorului, 698.

— Cazul când creanța este condițională sau cu termen (de când începe a curge prescripția) (Controv.), 698, n. 2.

— Cazul când ipoteca a fost constituită p. garantarea datoriei altuia, 699.

Ipoteca convențională

— Prescripția de 10 sau 20 ani. 699, 700 urm.

— Cazul când imobilul grevat a trecut în mâna unui terțiu de-tentor. 699.

— Întreruperea și suspendarea cursului prescripției, 702.

— Caracterul prescripției sta-tornicite de art. 1800 (Controv.), 703.

— Cauzele de stingere ale privil. și ipotecilor cari rezultă din drep-tul comun, 704 urm.

— Perderea totală a imobilului ipotecat, 704.

— Cazul unei perderi numai parțiale, 704, n. 1.

— Distrugerea imobilelor prin incendiu, 704.

— Cazul când imobilul distrus eră asigurat (art. 1721), 704.

— Dacă s'a ipotecat un drept de uzufruct, ipoteca se stinge prin încetarea uzufructului, 561, 705.

— Scoaterea imobilului din com-ert, 705.

— Rezolvirea dreptului de pro-prietate al constituitorului ipote-cei, 705.

— Stingerea ipotecei constituită în timpul indiviziunii asupra lu-crului comun, prin efectul împăr-țelei, de cătrei imobilul grevat n'a căzut în lotul constituitorului ipotecei, 705. V. *Indiviziune*.

— Soarta ipotecilor constituite de donatar în urma revocării do-națiunei pentru ingratitude, 587 nota și 705, n. 5. V. *Donațiune*.

— Consolidarea sau confuziunea, 706.

— Reducerea voluntară sau ju-diciară a ipotecei, 706.

— Neluarea inscripției ipotecare în timp util, 706.

— Nereînnoirea inscripției ipo-tecare în termenul prescripției de lege nu aduce stingerea ipotecei. ci numai perderea rangului ipo-tecar. 629 urm., 706.

— Falimentul sau deschiderea succesiunei debitorului nu este o cauză de stingere a privil. și ipo-tecilor, 706. V. *Faliment*.

— *Purgarea imobilelor de pri-vilegiu sau ipotecei*, 696, 706 urm. Definiția purgărei, 708.

— Purga având de scop cură-

Ipoteca convențională

țirea privil. și ipotecilor conser-vate în mod regulat, are de re-zultat consolidarea proprietăței și punerei ei la adăpost de pericolul evicțiunei, la care este expusă prin acțiunea ipotecară, 709.

— Foloasele și origina purgărei, 709, 710.

— Dreptul vechiu al Moldovei (sobornicescul hrisov din 1785), p. 709, t. și n. 4.

— Textele relative la purgarea imobilelor de privil. și ipotecei, 711 urm.

— Persoanele cari pot efectua purgă, 713 urm.

— Purga este facultativă, 714.

— Ea nu interesează ordinea publică, 714.

— Condițiile cerute spre a putea purgă, 714 urm.

— Facultatea de a purgă nu a-partine achizitorului unui drept de uz, de abitație și de servitute, 714, n. 5. V. *Abitație, Servitute, Uz, etc.*

— Nici dobânditorului comuni-tăței unui zid făcând parte dintr'o clădire sau servind de îngrădirea unui teren ipotecat, 714, nota 5. *Vezi Zid*.

— Nici fidejursorului, nici code-bitorului solidar sau numai con-junct; nici aceluia care și-a ipo-tecat fondul său p. datoria al-tuia, 716.

— Nici împrumutătorului pe ipotecei, 715.

— Nici achizitorului unui imobil în indiviziune, cât timp ține in-diviziunea, 715. V. *Indiviziune*.

— Nici dobânditorului sub o condiție suspensivă a imobilului grevat, până la îndeplinirea condi-ției, 715.

— Nici moștenitorilor univer-sali sau cu titlu universal ai ace-lor personal obligați la plata da-toriei, fie că moștenirea a fost ac-ceptată pur și simplu, fie sub be-neficiu de inventar, 717, t. și n. 1.

— Dar dacă un imobil cuprins în moștenire a fost vândut și mo-ștenitorul beneficiar a devenit ad-judecatarul lui, în numele său personal, el poate purgă, pentru că atunci el nu este personal obli-gat la plata datoriei, 717, n. 1.

Ipoteca convențională

— *Quid* în privința cedentului unei creanțe ipotecare, care, în urma cesiunii a dobândit imobilul ipotecat? (Controv.), 717.

— Capacitatea ce trebuie să aibă terțul spre a putea purgă (capacitatea de a se obligă), 717.

— Aplic. acestui principiu la diferitele categorii de incapabili, 717, 718.

— Formalitățile purgării, 748 urm.

— Notificările ce urmează a fi făcute creditorilor, 718 urm.

— Aceste formalități nu pot fi înlocuite prin altele, 719.

— Scopul notificărilor și cuprinsul lor, 719 urm.

— Efectele purgării, 726.

— Purga care rezultă din vânzările silite, 726 urm.

— Sistemul mixt și temperat admis de legiuitorul nostru, 729 urm.

— În legislația noastră, în vânzările pentru eșire din indiviziune, adjudecarea nu are de efect purgarea imobilelor de sarcinile privilegiilor și ipotecilor, imobilul trecând asupra adjudecatorului cu toate sarcinile anterioare. Trib. Ilfov, *Revista critică de drept, legislație și jurisprudență* din anul 1911, No. 8, p. 196 urm. (cu nota d-lui Al. Cerban).

— Degrevarea imobilelor de ipoteci legale, 731, 732.

— Dispoziția tranzitorie în privința femeilor căsătorite sub legile noastre anterioare (art. 1815 C. civil), 732. Cpr. Trib. Ilfov, *Revista de drept, legislație și jurisprudență* din 1911, No. 7, p. 172 urm. (cu nota d-lui Barnosche-Vasilie).

Ipoteca maritimă, 244. V. *Vas.*

Ipoteci privilegiate. — Existența lor în dreptul nostru (privilegiu imobiliare), 311, n. 4; 367, 476, 487, 770, n. 2; 780, n. 2. V. *Privilegiu*.

Ipoteca proprietarului, 322.

Ipoteci volante, 324, n. 4.

Izvor. — Intinderea ipotecei la apele unui izvor, 601. V. *Ipotecă*.

J

Jetoane de prezentă (incasate de o persoană). — Urmărirea lor de către creditorii acelei persoane, 339.

Jocul.— (Contract aleator, 75.

— Definiția jocului, 76.

— Deosebire între joc și prinsoare (ramașag), 77.

— Jocul la noroc, 76.

— Jocurile la noroc în dreptul nostru anterior, 79 urm.

— Jocurile de bursă sunt jocuri la noroc când constituiesc o speculă asupra diferenței cursului, 88. V. *Bursă*.

— Defavoarea cu care sunt privilegiate jocul și prinsoarea, 78.

— Acei cari au subscris o obligație rezultând din joc sau prinsoare, enunțând o cauză validă, pot să dovedească prin martori și prezumpții cauza adevărată a oblig. reale, 78.

— Cazul când perzătorul a subscris o cambie (Controv.), 78. V. *Cambie*.

— Legea punând jocul pe aceeaș treaptă cu prinsoarea, refuză, în principiu, pentru ambele operații orice acțiune în justiție, 83.

— Motivele acestei dispoziții, 84.

— Excepția admisă de lege în privința jocurilor cari contribuiesc la exercițiul corpului, 84, 85, 89.

— Lotăriile neautorizate sunt asimilate jocurilor și prinsoarelor și, ca atare, sunt lipsite de acțiune, 87. V. *Lotării, Ziar*, etc.

— Cazul când cineva a împrumutat cuiva bani spre a fi jucați (dacă împrumutătorul are o acțiune în justiție) (Controv.), 86.

— Mandatul ce s'ar dà unui terțiu spre a plăti o datorie izvoită din joc sau prinsoare, nu se consideră ca o datorie de joc, 86. V. *Mandat*.

— Validitatea plății unei datorii de joc plătită de bună voe, 89.

— Oblig. naturală (Controversă), 89, 90.

— Oblig. care rezultă din joc nu poate fi opusă în compensație, 90, 91. V. *Compensație*.

— Ea nu poate face obiectul unei tranzacții sau unui compro-

mis, 91, 195. V. *Compromis, Tranzacție*, etc.

— Nu poate fi cedată, nici novată, 91. V. *Novatie*.

— Nu poate fi confirmată, nici garantată prin fidejusiune, amanet, ipotecă, etc., 91; 122, n. 1. Vezi *Confirmare, Fidejusiune*, etc.

— Excepția trasă din joc sau prinsoare este de ordine publică. Ca atare, ea poate fi ridicată de judecători din oficiu (Contraversă), 91. V. *Ordine publică*.

— Jocul în dreptul internațional privat, 92 urm.

Județ. — Urmărirea averii județelor. 337, 759. V. *Comună, Stat*, etc.

— Ipoteca legală și privilegiul județelor, 570, n. 3. V. *Ipotecă*.

— Județele, ca și Statul și comunele, nu pot să tranzigă decât cu îndeplinirea unor anume formalități, 202. V. *Comună, Stat, Tranzacție*, etc.

Jurământ. — Dovedirea depozitului prin jurământ, 14. V. *Depozit*.

— Dovedirea fidejusiunii prin jurământ, 128. V. *Fidejusiune*.

— Efectele jurământului în privința fidejusiunii, 177, 178, și tom. VII, p. 418, 422, 423, 573, n. 3. V. *Fidejusiune*.

— Deoseb. între jurământ și tranzacție 190. V. *Tranzacție*.

— Din împrejurarea că se poate tranzige asupra unei acțiuni civile izvorită dintr'o infracție penală, rezultă că se poate deferi unui inculpat jurământul decizor asupra existenței contractului civil care constituie delictul. (Contr. v.), 196. V. *Tranzacție*.

— Dovedirea tranzacției prin jurământ, 205. V. *Tranzacție*.

— Dovedirea antichrezei, între părți, prin jurământ, 300, 301. V. *Antichreză*.

— Servitorul poate deferi patronului jurământul decizor în privința salariului său, 395 și tom. IX, p. 269 urm. V. *Privilegiu*.

— Atunci când prin jurământ partea voeste să stabilească un raport juridic de prestațiune de servicii, și că n'a fost plătită pentru acele servicii, judecătoria fondului nu pot respinge jurământul ca neconcludent, pe sim-

plul motiv că printr'insul nu se precizează o anumită sumă. Cas. rom. Rev. *Jurisprudența* din 1911, No. 21, p. 325 urm.

K

Koranul (lui Mahomet), în privința averilor orfanicești. 569.

L

Lefile (funcționarilor). — Măsura în care ele pot fi urmărite, 358.

Legatari — Ipoteca legală a legatarilor. V. *Ipotecă legală*.

Locațiune. — Dreptul locatarului sau arendașului, fiind un drept personal, nu poate fi ipotecat, 564. V. *Ipotecă*.

— El poate însă fi amanetat, 243, 252, 564. V. *Amanet*.

— Dreptul proprietarului de a-și închiria sau arenda imobilul grevat de privilegii sau ipoteci, până la transcrierea ordinului de sechestr, 660, 661, 666. V. *Ipotecă*.

— Soarta contractului de locațiune transcris în urma transcrierei urmării, 666. V. *Ipotecă*.

— Transcrierea contractelor de locațiune sau arendare încheiate pe un timp mai lung de trei ani, 742 și tom. IX, p. 209 urm.

— Sechestrul judiciar nu poate închiria sau arenda imobilele încredințate lui, pe mai mult de cinci ani, 68. V. *Sechestrul*.

Lotărie. — Lotăriile neautorizate sunt asimilate jocurilor și prinsoarilor și, ca atare, nu dau loc la o acțiune, 87. V. *Ziar*, etc.

— Lotăriile de Stat, 87, n. 5.

Lucrătorii cu ziua. — Privilegiul acestor lucrători, 394. V. *Privil.*

Lucru judecat. — Sentințele date asupra cererii de sechestr judiciar, nu au autoritatea lucrului judecat, 69. V. *Sechestrul*.

— Raporturile dintre fidejuser și debitorul principal, cu privire la lucrul judecat, 178 și tom. VII, p. 572, 574. V. *Fidejusiune*.

— Creditorii privilegiați sau ipotecari nu sunt reprezentați de debitorul lor în hotărârea dobân-

Lucru judecat

dită contra acestui din urmă, cu ocazia unui proces judecat posterior ipotecei, relativ la imobilul grevat (Controv.), 652, n. 5.

— *Quid* în privința creditorilor chirografari? (Controv.), 653, nota.

— Asimilarea tranzacției cu lucrul judecat, 216 urm. V. *Tranzacție*.

— Autoritatea lucrului judecat în materie de faliment. Vezi *Faliment*.

— S'a decis de curând că, în principiu, se poate face recurs și, prin urmare și apel, nu numai în contra dispozitivului unei hotărâri, dar și în contra considerentelor sau motivelor ei. Cas. rom. Vezi Rev. *Jurisprudența* din 1911, No. 22, p. 342 și *Dreptul* din 1911, No. 49 (cu nota d-lui S. Rădulescu). Păreră contrară este însă, în genere, admisă. Vezi tom. II, p. 103, nota 1 (ed. a 2-a) și tom. VII, p. 509, nota 1.

M

Maca (Joc de cărți).—Nu dă loc la o acțiune în justiție, 85.

Magazii generale. — V. *Warrant*.

Mahomet.—Vezi Koranului Mahomet.

Mandat. — Validitatea mandatului *post mortem mandantis* (Controv.), 31, n. 1 și tom. IX, p. 621, t. și n. 7. V. *Depozit*.

— Mandatul ce s'ar dă unui terțiu spre a plăti o datorie izvorită din joc nu se consideră ca o datorie de joc, 86. V. *Joc*.

— Deosebire între mandat și fidejusiune, 118. V. *Fidejusiune*.

— Între mandat și depozit, 4. V. *Depozit*.

— *Mandatum pecuniæ credendæ*, 119, 120.

— Constituirea și înscrierea unei ipotece prin mandat (necesitatea unui mandat autentic), 589, 590, 623, 636, n. 1; 650. V. *Ipotecă*.

— Pentru constituirea unui amanet se cere numai un mandat special, 238. V. *Amanet*.

— Aceeaș soluție este admisă în

privința tranzacției făcută de un mandatar convențional, legal și chiar judiciar, 202. V. *Tranzacție*.

Martori.—Depunerile martorilor se apreciază în mod suveran de instanțele de fond, 44.

— Judecătorii instanței de a doua sunt în drept să anuleze depozițiile martorilor ascultați la prima instanță, pe motiv că n'au fost luate conform legii, și să încuviințeze ca aceiași martori să fie ascuțați din nou înaintea lor, întrucât prin aceasta ei nu fac decât să uzeze de facultatea ce le conferă art. 332 Pr. civ., după care judecătorii în apel sunt în drept să dispună repetarea probelor dela prima instanță. Cas. rom. Rev. *Jurisprudența* din 1911, No. 21, pag. 322.

Mausul (Joc de cărți).—Nu dă loc la o acțiune în justiție, 85.

Mărturisire. — (Indivizibilitatea mărturisirii), 15, n. 1 și tom. VII, p. 335 urm.

— Dovedirea depozitului prin mărturisire, 14. V. *Depozit*.

— Dovedirea tranzacției prin mărturisire, 205. V. *Tranzacție*.

Medici.—Creanțele medicilor se prescriu printr'un an dela moartea bolnavului, 390, 391.

— Privilegiul medicilor, chirurgilor, etc. asupra mobilelor bolnavului pentru cheltuelile boalei din urmă făcute în curs de un an, 388 urm. V. *Privilegiu*.

Medicamente. — Medicamentele furnizate debitorului nu intră în expresia „subzistență“, spre a fi privilegiate, 397. V. *Privilegiu*.

Meubles n'ont pas de suite par privilège et hypothèque, 447, t. și n. 5; 554, n. 3.

Mijloace nouă. — Nu pot fi propuse pentru prima oară înaintea Curței de Casație, 217, n. 2.

Mine. — Ipotecarea lor, precum și a dreptului de concesiune al unei mine, 558. V. *Ipotecă*.

Moășe. — Privilegiul lor pentru cheltuelile ultimei boli, în curs de un an, 388 urm. V. *Medici, Privilegiu*, etc.

Mobile dotale. — Existența privilegiului locatorului asupra acestor mobile, dacă el este de bună credință, 416 și tom. IX, p. 131, nota 2.

— Aceeași soluție este admisă în privința mobilelor aparținând altor persoane, 415. V. *Privilegiu*.

Mohatra (contractul), 96 nota 2 și tom. VIII, p. 553, text și n. 3. Cpr. Planiol, II. 2071, n. 3, p. 668 (ed. 5).

— **Moștenire.** — Moștenirile ab intestat și renunțările la moștenire nu sunt supuse transcrierii, 472. V. *Transcriere*.

— Moștenitorii universali sau cu titlu universal ai acelor personal obligați la plata datoriei și cari dețin, cu titlu de moștenire imobilele ipotecate, nu pot purgă aceste imobile de privilegiu și ipotecă, pentrucă ei moștenind datoriile autorului lor, sunt personal obligați la plata acestor datorii, 717.

— Transmiterea privilegiilor și ipotecilor la moștenitori, 364. V. *Ipotecă*, *Privilegiu*, etc.

— Deschiderea moștenirii debitorului, ca și falimentul lui, nu este o cauză de stingere a privilegiilor și ipotecilor, 706. V. *Ipotecă*.

Moștenitor aparent. — Soarta tranzacțiunei emanată dela un moștenitor aparent, 201. V. *Tranzacție*.

— Soarta actelor de înstrăinare emanate dela moștenitorul aparent (nevaliditatea acestor acte) (Controv.), 577, 578. Cpr. Judec. Ocol. rural Filipești de Târg (Prahova), *Cr. judiciar* din 1911, No. 35, p. 283.

— Aceeași controversă există în privința ipotecilor constituite de moștenitorul aparent, 578 urm.

— Validitatea actelor emanate dela moștenitorul aparent în dreptul nostru anterior, 578 n. 4.

— Moștenitorul aparent, care are capacitatea de a primi plata, poate să radieze o ipotecă, 646.

Moștenitor beneficiar. — Soarta tranzacțiilor emanate dela moștenitorul beneficiar, 200. V. *Tranzacție*.

Moștenitorul beneficiar nu poate purgă imobilul de privilegiu și ipotecă, 717, n. 4. Vezi *Ipotecă*.

— Cazurile când moștenitorul beneficiar poate purgă, 717, n. 1.

— Moștenitorul beneficiar major poate cere radierea unei inscripții ipotecare, fără a-și compromite calitatea sa, 647. V. *Ipotecă*.

Moștenitor nedemn. — Soarta ipotecilor constituite de un moștenitor declarat mai în urmă nedemn, 587 nota. V. *Ipotecă*.

Muntele de pietate. — Amanatarea recipiselor emanate dela Muntele de pietate (case de imprumut pe amanet), 244. Vezi *Amanet*.

— Responsab. caselor de imprumut pe amanet pentru stricarea lucrurilor amanetate, 278.

— Excepții dela dreptul comun în privința acestor case, 288.

N

Nemini res sua servit, 677.

Nemo censetur ignorare legem. — (Cazurile în cari se aplică acest adagiu), 221, n. 1 și tom. I, p. 45 și 667 (ed. a 2-a); tom. VII, p. 341, text și n. 1.

Nemo contra se subrogasse censetur, 490.

Nemo plus juris ad alium transferre potest quam ipse habet, 551, 561, 562, 585 t. și n. 4; 707, etc.

Novățiuinea. — Novarea oblig. naturale, 91. V. *Oblig. naturală*.

— Datoriile cari izvorăsc din joc sau prinsoare nu pot fi novate, 90, 91. V. *Joc*.

— Novățiuinea datoriei principale liberează pe fidejutor, 171, 182. V. *Fidejusiune*.

— Stingerea privileg. și ipotecilor, 484, 688, 689. V. și p. 686.

O

Oameni de serviciu. — Privilegiul pentru salariul lor, 393 urm.

Oblig. alimentară. V. *Alimente*.

Obligație naturală. — Dacă datoria care rezultă din joc sau prinsoare este o obligație naturală. (Controv.), 89, 90. V. *Joc*.

— Dacă obligațiile naturale pot fi novate (Controv.), 91 și tom. VI, p. 17, 18. V. *Novăție*.

— O obligație naturală poate fi

Ordine publică

garantată prin fidejusiune sau ipotecă, 547. V. *Fidejusiune, Ipotecă*.

Obligații la purtător.—Dacă asemenea obligații pot fi constituite fără arătarea numelui creditorului. (Controv.), 325 nota V. *Titluri la purtător*.

Ordine publică.—Definiție, tom. I, p. 224 (ed. 2-a). Cpr. Trib. Ilfov. *Cr. judiciar* din 1909, No. 10.

— Excepția care isvorăște din joc sau prinsoare este de ordine publică (Controv.), 91. V. *Joc*.

— Drepturile cari interesează ordinea publică nu pot face obiectul unei tranzacții, 195. V. *Tranzacție*.

— Publicitatea privileg. imobiliare și a ipotecilor interesează ordinea publică, 517, 606, n. 2; 612, n. 1. V. *Privilegiu*.

— Purga imobilelor de privilegiu și ipotecei nu interesează însă ordinea publică, 714. V. *Ipotecă*.

— Garantarea unei oblig. este validă, chiar dacă a fost provocată printr'un motiv contrar ordinii publice, 121, n. 2. V. *Fidejusiune*.

— Clauza prin care într'un contract de împrumut s'ar stipulă că impozitul asupra venitului capitalului mobilier, statornicit prin legea din 23 Februarie 1906, ar fi în sarcina debitorului, este contrară ordinii publice, 648. Vezi și *Contract pignorativ*.

— Proibiția art. 1828 C. civ. nefiind de ordine publică, se poate în mod valid conveni că creditorul își rezervă dreptul de a urmări orice avere a debitorului său, mobilă sau imobilă, chiar înainte de a se îndestulă din imobilele ipotocate, 771. Vezi p. mai multe detalii asupra ordinii publice, tabla analit. tom. I (ed. a 2-a) și tom. V, v^o *Ordine publică*.

Ordonanță de adjudecare.— Este supusă transcrierii, 624, n. 2; 740, 741.

— Purga care rezultă din vânzările silite, 726 urm. V. *Ipotecă*.

Ospățarie, Ospățatori. V. *Depozit, Han, Hangii, etc.*

P

Pact comisor.—Stipularea unui pact comisor într'un contract de rentă viageră, 111. V. *Rentă viageră*.

— Utilitatea unui asemenea pact într'un contract de ipotecă, 262 n. 2; 755, n. 1. V. *Ipotecă*.

— Renunțarea la pactul comisor, 626, n. 2.

Pact comisor (în sens de contract *pignorativ*). — V. *Contract pignorativ*.

Pact de răscumpărare.—Inexactitatea expresiei „pact de răscumpărare“ și critica vânzării cu pact de răscumpărare, 482, nota.

— Exercițiul pactului de răscumpărare nu constituie o revindere, ci o rezolvire a primei vânzări (*retro venditio est resolutio venditionis prioris*), 481.

— Inexistența privilegiului vânzătorului în caz de vânzare cu pact de răscumpărare, 481, 482 V. *Privilegiu*.

— Soarta ipotecei constituită de un cumpărător cu pact de răscumpărare, 576, n. 4; 586.

— De un vânzător cu pact de răscumpărare, 586. V. *Ipotecă*.

— Reintoarcerea la vânzător a imobilului vândut, în virtutea pactului de răscumpărare, nu este supusă transcrierii, dacă vânzarea primitivă a fost transcrisă, 743. V. *Transcriere*.

Pacte succesoriale.—Nu se poate face o tranzacție asupra unei moșteniri nedeschise încă, 194. V. *Tranzacție*.

Pământuri clăcășești.— Dacă pot fi date în anticheză (Controv.), 302, V. *Anticheză*.

— Neurmărirea acestor pământuri, 338.

— Improprietărirea trecută în tabelă pe numele văduvei, care avea copii minori la epoca improprietării, trebuie să fie considerată ca făcută în numele și pentru copii săi minori, chiar dacă văduva ar fi făcut clacă; iar prin cuvântul „nevărăstnici“ din ultimul alineat al art. 4 din legea rurală, legiuitorul a înțeles numai pe băieți, nu însă și pe fete, când se gă-

Pământuri clăcășești

seau în concurență unii cu alții.— Legea interpretativă din 7 April 1910 n'a schimbat întru nimic soluțiile date chestiunilor de mai sus. Cas. rom. Rev. *Jurisprudența* din 1911, No. 21, p. 330 urm.

— Dispozițiile legei interpretative din 1910, având de scop determinarea înțelesului și întinderii unei dispoziții din legea rurală dela 1864, urmează a fi aplicate cu efect retroactiv până în momentul punerii în aplicare a acestei din urmă legi, cu care face un singur corp. Cas. rom. *Cr. judiciar* din 1911, No. 36, p. 289.

Pensii.— Măsura în care pot fi urmărite de către creditorii pensionarilor, 338.

Petrol.— Concesiunea dreptului de a exploata terenuri petrolifere nu poate fi ipotecată, 558. V. *Ipotecă*.

— În materie de exploatare de petrol, nimene nu poate înființa un sechestră judiciar, numai acel care are dreptul la redevență, fiind în drept a înființa un sechestră asigurător, 70. V. *Sechestră*.

Pietrari.— V. *Constructori, Privilegiu*, etc.

Plus-valuta (privil. constructurului), 500 urm. V. *Privilegiu*.

— Plus-valuta unui imobil în caz de acțiune în revendicare, 501, n. 4. V. *Acț. în revendicare*.

— Numai posesorul de bună credință are drept la plus-valuta imobilului, nu însă și acel de rea credință, și aceasta numai atunci când plus-valuta se datorește unor lucrări făcute de însuș posesorul, 502 nota

Pocher (joc de cărți).— Nu dă loc la o acțiune în justiție, 85. V. *Joc*.

Poloboace.— Vânzătorii de poloboace pentru strângerea recoltei nu au un privilegiu asupra recoltei ce urmează a fi culeasă, ci numai asupra poloboacelor vândute (Controv.), 439, n. 1.

Poprire.— Facerea unei popriri în mâinile sale proprii (Controv.), 25, t. și n. 2, precum și tom. VI, p. 782, 783 etc.

— Poprirea creanțelor condițio-

nale sau eventuale, 334. Cpr. Trib. Iași, *Dreptul* din 1911, No. 35, p. 278 (Gr. Dimitrescu judec. unic).

— Dacă creditorii condiționali pot face o poprire, 664, n. 2 și tom. VI, p. 53 t. și n. 2.

— Neaplicarea art. 1825 C. civ. și 494 Pr. civ. la popriri, 766.

Portărei.— Garanția ce trebuie să depue la intrarea lor în funcție, 435. V. *Grefieri*.

Preposteră.— Ipotecă preposteră 599, n. 2; 600. V. *Ipotecă*.

— Condiția preposteră, tom. VI, p. 29. V. *Condiție*.

Prescripție.— Prescripția abuzului de încredere (de când începe a curge), 2 și 3, n. 6.

— Prescripția acțiunilor dintre deponent și depozitar (aplic. art. 1890), 40. V. *Depozit*.

— Stingerea unei rente viagere prin prescripția de 30 de ani, 114.

— Stingerea veniturilor rentei (5 ani), 114. V. *Rentă viageră*.

— Prescrierea acțiunilor medicilor, chirurgilor, farmaciștilor pentru vizite, operații, medicamente, etc. (1 an), 390, 391. V. *Farmacie, Medici*, etc.

— Prescrierea salariilor servitorilor cari se tocmesc cu anul (1 an), 395. V. *Privilegiu*.

— Prescripția poate fi invocată de fidejutor, chiar dacă nu este invocată de debitorul principal, pentru că prescripția este o excepție inerentă datoriei, iar nu o excepție personală debitorului, 155, n. 3; 176. V. *Fidejusiune*.

— Prescripția întreruptă față de debitorul principal este întreruptă și contra fidejursorului, chiar când fidejursorul ar fi solidar, pe când prescripția întreruptă contra fidejursorului nu este întreruptă față de debitorul principal, 176, 177. V. *Fidejusiune*.

— Inexistența prescripției între creditorul antichrezist și debitorul, cât timp creditorul nu și-a intervertit titlul său, 305. V. *Antichreză*.

— Creditorul amanetar fiind un precarist, nu poate prescrie proprietatea lucrului amanetat, 236. V. *Amanet*.

— Prescripția nu stinge dreptul de retenție, 353. V. *Dr. de retenție*.

— Renunțarea la o prescripție

imobiliară dobândită nu este în principiu supusă transcripției, 743

— Cazurile când renunțarea la prescripție este supusă transcripției, 743, n. 3. V. *Transcriere*.

— Tranzacția nu constituie, în principiu, prin ea însăși un just titlu spre a conduce la uzucapia de 10 sau 20 de ani, 210. Vezi *Tranzacție*.

— Dacă titlul *pro herede* constituie un just titlu în sensul de mai sus? Cas. rom. și C. București. Rev. *Jurisprudența* din 1911, No. 13, p. 200, 201; *Dreptul* din 1910, No. 3 și din 1911, No. 38 cum și tom. III, partea I, p. 310, n. 2.

— Dacă, în cazurile de anulare a unei convenții pentru vicii de consimțământ, prescripția de 10 ani, aplicabilă în specie, se combină cu prescripția de 30 de ani (Controv.) 230, n. 3 și tom. VII, p. 97, 98.

Prinsoare.—Prinsoarea este un contract aleator, 77.

— Deosebirea între prinsoare și joc, 77. V. *Joc*.

— Efectele prinsoarei, 77 urm. V. *Joc*.

— Prinsoarea este legitimă numai atunci când este relativă la un joc permis, 87.

— Prinsorile făcute de jucători (validitatea lor), 87.

Prinsorile făcute de terții (Controv.), 87.

— Prinsorile făcute cu ocazia curselor cu cai, 87. V. *Curse cu cai*.

— Prinsoarea în dreptul inter-național privat, 92 urm.

Prior tempore, potior jure, 362, 327, 533, 537, 543, 608, 658, 668, etc.

Privilegiu. — Considerații generale și istorice asupra privilegiilor și ipotecilor, 308 urm., 541, 542.

— Dreptul creditorilor asupra bunurilor debitorului lor, 331 urm.

— Avera debitorului este gajul tacit al creditorilor săi, 332.

Acest gaj lovește nu numai bunurile prezente, dar și cele viitoare, 334.

— De aceea se și decide, în genere, că se poate popri o creanță condițională sau eventuală, 334. V. *Poprire*.

— Sunt însă lucruri de ale debitorului cari, într'un interes de uma-

Privilegiu

nitare, nu pot fi urmărite, 334 urm.

— Deoseb. între privilegiile imobiliare și acele mobiliare (privilegiul imobiliar conferă ca și ipotecile, un drept de urmărire în mâna terțiilor detentori, pe când privilegiile mobiliare, afară de privilegiile locatorului și al hangiiilor, nu conferă acest drept, ci numai un drept de preferință), 342, 364, 365, 368, 476, 658.

— O altă deosebire între privilegiile imobiliare și acele mobiliare este ca acele dintăi sunt supuse publicității, p. conservarea lor, pe când cele de al doilea nu sunt supuse acestei formalități, 343 nota; 365, n. 2; 367, 368, 476, 516, n. 3.

— Despăgubirea la care creditorii privilegiați și ipotecari au drept, în caz de distrugerea lucrului grevat, atunci când acest lucru a fost asigurat (art. 1721), 353 urm. V. *Asigurare, Ipotecă*, etc.

— Natura și definiția privilegiului, 360 urm.

— Privilegiile nu pot să rezulte decât din lege, 361, 543.

— Ele sunt de drept strict, 24 n. 3; 361, t. și n. 5; 392.

— De aceea se și decide că privilegiul hangiiilor nu aparține cărciumarilor, 361, n. 5. V. *Cărciumă*.

— Nici birtașilor, cafengiiilor, etc., 425.

— Deosebirile între privilegiu și ipotecă, 361, 362, 364, 543.

— În privința priorității rangului, 362, 543, 658.

— Dreptul de preferință și de suită sau urmărire al creditorilor privilegiați, 364, 658.

— Transmiterea privilegiilor și ipotecilor la moștenitori, 364.

— Privilegiul este, ca și ipoteca, un drept real (Controv.), 364, 476.

— Cu toate acestea, privilegiile mobiliare nu conferă un drept de suită contra terțiilor, ci numai acele imobiliare, 342, 364, 365, 367, 368, 516, 517.

— Privilegiul este, ca și ipoteca, indivizibil, 365.

— Determinarea priorității între privilegiile (*privilegia non ex tempore aestimantur, sed ex causa*), 365 urm.

Privilegiu

- Impărțirea privilegiilor, 367.
- Trei categorii de privilegii: (1° privilegii generale, cari se întind asupra tuturor mobilelor și imobilelor debitorului; 2° privilegii generale asupra mobilelor debitorului și privilegii speciale asupra unor mobile numai; 3° privilegii speciale asupra imobilelor), 367.
- Privilegiile generale asupra imobilelor sunt adevărate ipoteci privilegiate, 311, n. 4; 367, 476, 487, 770, n. 2; 780, n. 2. *Vezi Ipoteci privilegiate.*
- Deoseb. între privilegiile imobiliare și acele mobiliare, 342, 364, 365, 367, 368, 516, 517.
- Privilegiile tezaurului public (legile speciale cari înființează aceste privilegii), 368 urm.
- Diferitele categorii de privilegii stabilite de codul civil, 372.
- De codul comercial, 372, n. 2.
- *Privilegiile cari se întind asupra mobilelor și imobilelor (cheltuelile de judecată)*, 372 urm.
- Persoanele față de cari există acest privilegiu, 373.
- Temeiul juridic al acestui privilegiu, 373.
- Cheltuelile făcute de custodele rânduit de justiție în interesul comun al creditorilor, 373. *Vezi Custode.*
- Pentru ca acest privilegiu să aibă loc rebue ca cheltuelile de judecată să fi fost făcute în interesul comun al creditorilor, 373, 374.
- Cheltuelile făcute de un creditor în interesul său exclusiv, nu sunt privilegiate, 374.
- Cheltuelile făcute de creditorul amanetar pentru vânzarea lucrului amanetat, nu sunt privilegiate decât asupra prețului lucrului amanetat, 374. *V. Amanet.*
- Creditorii față de cari cheltuelile de judecată sunt privilegiate, 375, 467.
- Sensul cuvintelor „cheltueli de judecată”, 375.
- Acest privilegiu se exercită în mod proporțional atât asupra mobilelor cât și asupra imobilelor, iar nu asupra mobilelor mai întâiu și, la caz de neajungere, asupra imobilelor, 376.

Privilegiu

- Excepție dela principiul publicității în privința cheltuelilor de judecată, 520, 521.
- Privil. cheltuelilor de judecată primează privilegiul locatarului, 376.
- *Privilegiile asupra mobilelor*, 376 urm.
- Privilegiile generale asupra mobilelor, 377 urm.
- Cheltuelile de judecată făcute în interesul comun al creditorilor, 373 urm., 378.
- Cheltuelile de înmormântare, 378 urm.
- Ce se înțelege prin cheltueli de înmormântare, 379 urm.
- Persoanele cărora aparține acest privilegiu, 381.
- Cheltuelile de mai sus se aplică numai la cheltuelile făcute pentru înmormântarea debitorului, nu însă și pentru aceea a rudelor sau prietenilor săi (Controv.), 381, 382.
- Un comerciant putând fi declarat în stare de faliment după moartea sa, în decursul unui an dela acest eveniment, cheltuelile înmormântărei sale vor fi puse, cu privilegiu, între datoriiile falitului, 382, 383. *V. Faliment.*
- Aceeaș soluție este admisibilă în caz când comerciantul s'a săvârșit din viață în urma declarării falimentului, 383.
- Privil. cheltuelilor de înmormântare, care există și în codul Calimach, trece înaintea celorlalte privilegii generale sau speciale, legea noastră nefăcând nicio excepție în această privință, 383, 469, 473.
- Dreptul copilului, care a plătit cheltuelile de înmormântare ale părintelui său, de a cere dela frații săi, cari ar fi renunțat la moștenire, partea lor contributivă, 383.
- Cine plătește cheltuelile de înmormântare ale femeii (Controversă), 385 urm. *V. În mormântare.*
- Cui aparțin rămășițele pământești ale omului (Controversă), 384, 385. *V. În mormântare.*
- Cheltuelile ultimei boli, 388 urm.
- Persoanele cari se bucură de

Privilegiu

acest privilegiu și cheltuelile garantate prin el, 389.

— Cheltuelile făcute pentru igiena generală a sănătății nu sunt garantate prin acest privilegiu, 389.

— Astfel nu este privilegiată furnitura unui aparat dentar, 389. V. *Dinți falși*.

— Motivele acestui privilegiu, 389, 390.

— Cazul când bolnavul a murit de o boală cronică (existența privilegiului numai pentru cheltuelile ultimului an), 390.

— Ce se înțelege prin ultima boală? (Controv.), 391, 392.

— Nu poate fi vorba, în specie, decât de ultima boală a defunctului (Controv.), 392.

— *Salariul oamenilor de serviciu, calfelor de prăvălii sau magazii și lucrătorilor cu ziua*, 393 urm.

— Motivele acestui privil., 393.

— Persoanele cari intră și cari nu intră în această categorie, 393, 394.

— Argații, pristavii, chelarii, ficiorii boerești, isprăvniciei de moșii, păzitorii de recolte, păstorii sau ciobanii, etc. intră în denumirea de mai sus, și sunt privilegiați, 393.

— Nu intră însă în această categorie secretarii, scriitorii, gramaticii, bibliotecarii, guvernorii, etc., 394.

— Numai salariile persoanelor de mai sus sunt privilegiate, nu însă și alte creanțe ale lor, 395.

— Acțiunea servitorilor pentru salariile lor se prescrie printr'un an, 395. V. *Prescripție*.

— Servitorul poate să defere patronului jurământul decizor, de câteori acest din urmă va invocă această prescripție scurtă, 395 și tom. IX, p. 269 urm. V. *Jurământ*.

— *Furniturile de subzistență date debitorului și familiei sale de timp de șase luni*, 395 urm.

— Motivele acestui privilegiu, 396.

— Ce se înțelege prin subzistență, 396.

— Băuturile de lux nu intră în această expresie, 396.

Privilegiu

— Nici vinurile fine, nici furniturile produselor farmaceutice, 397. V. *Medicamente*.

— *Quid* în privința vinului ordinar (Controv.). 397, n. 1.

— *Quid* în privința furniturilor de haine, chiria localului, etc.? (Controv.), 397.

— Ce se înțelege prin familie, 397. V. *Farmacie*.

— Prietenii defunctului nu intră în această expresie, 398.

— Persoanele cari se bucură de acest privilegiu, 398.

— Directorii de școli sau pensionate nu au niciun privilegiu pentru furniturile făcute elevilor lor. 398.

— Acest privilegiu nu garantează decât furniturile celor șase luni din urmă, 398.

— Modul de calculare al termenului de 6 luni, 398.

— Privilegiile generale asupra mobilelor pot fi exercitate și asupra pretului provenit din vânzarea imobilelor debitorului, însă numai atunci când din acest preț mai rămâne ceva după plata creanțelor privilegiate și acelor ipotecare, 399.

— Alte privilegii existente în codul francez, nereproduse în codul nostru, cari se exercită asupra tuturor mobilelor debitorului, 400.

— *Privilegiu asupra oarecăror mobile (privilegiu speciale mobiliare)*, 400 urm.

— Privilegiile speciale mobiliare se întemeiază pe ideea de gaș sau pe împrejurarea că creditorii au făcut să intre sau au păstrat în patrimoniul debitorului mobilele cari fac obiectul acestor privilegii, 400, 401.

— Privilegiile întemeiate pe ideea de gaș, 401 urm.

¹ *Privilegiul creditorului amatar sau gagist*, 245 urm., 401.

— ² *Privilegiul locatorului*, 402 urm. — Origina acestui privilegiu (dr. roman), 404.

— Persoanele cari se bucură de acest privilegiu (orice locator de imobile și locatarii principali), 405.

— Acest privilegiu nu mai apar-

Privilegiu

ține proprietarului care și-a vândut imobilul său, 406.

— *Quid* în privința fructelor recoltei anului curent? 406, 407.

— *Quid* în privința locatorului unui apartament mobilat? (Controv.), 407.

— Locatorul de lucruri mobile nu are acest privilegiu, 407.

— Creanțele garantate prin acest privilegiu, 407 urm.

— Garantarea deficitului cauzat prin reînchirierea imobilului cu un preț mai mic, 408.

— Garantarea banilor avansați de arendator, arendașului (Controv.), 408.

— Varierea întinderii privilegiului, după cum contractul este autentic sau are măcar dată certă, ori este verbal sau scris, însă fără dată certă, 408.

— Cazul când contractul este autentic sau are dată certă, 409.

— Cazul când contractul este verbal sau scris, însă fără dată certă, 409, 410.

— Motivele pentru care legea are mai multă încredere în contractele autentice sau cu dată certă, 410.

— Existența privilegiului pentru anii trecuți (Controv.), 410.

— Garantarea prin acest privilegiu a tacitei relocații, 410, 411 și tom. IX, p. 187 nota. V. *Tacita relocație*.

— Dreptul de reînchiriere sau rearendare al creditorilor locatarului sau arendașului și justificarea acestei dispoziții, 411.

— Pentru ca creditorii locatarului sau arendașului să poată uză de această dispoziție, trebuie ca subînchirierea sau subarendarea să nu fi fost oprită prin contract, 411.

— Creditorii cari uzează de facultatea ce le dă legea trebuie să plătească locatarului tot ce i se datorește, 412.

— Plata căștiurilor anilor nepățiți (Controv.), 412.

— Lucrurile asupra cărora se exercită privilegiul locatarului, 412 urm.

— Aceste lucruri sunt, pentru casă, toate mobilele din ea, iar pentru moșie, toată recolta anului

Privilegiu

curent, și tot ce servește la exploatarea ei, 412, 413.

— Ce se înțelege prin casă sau moșie? 413.

— Ce se înțelege prin mobile? (Controv.), 413.

— Lucrurile sustrate dela urmărirea creditorilor nu sunt luate de acest privilegiu, 414.

— *Quid* în privința banilor, juvaerelor, etc. locatarului? (Controv.), 414.

— În privința costumelor și decorurilor de teatre, 414, n. 5.

— În privința mărfurilor locatarului aflătoare în prăvălii, fabrici, etc., 415.

— Exercițarea acestui privilegiu asupra mobilelor sublocatarilor, 415.

— Asupra lucrurilor aparținând terților, dacă locatorul este de bună credință, 415.

— Asupra mobilelor dotale ale femeii măritate (Controv.), 416 și tom. IX, p. 131, n. 2. V. *Mobil dotale*.

— *Quid* în privința mărfurilor străine aflătoare la comisionari? (Inexistența privilegiului locatarului), 417. V. *Comisionari*.

— Cazurile excepționale în cari locatorul nu-și poate exercita privilegiul său, pentru că știe că lucrurile sunt străine, 417.

— Locatorul nu-și exercită, de asemenea, privilegiul său asupra lucrurilor pierdute sau furate, 417.

— Privilegiul arendașului asupra mobilelor cari servesc la exploatarea moșiei arendate, 418.

— Asupra recoltei anului curent, 418 urm., 436, 437. *Recoltă*.

— Urmărirea recoltelor prinse de rădăcini, conform art. 467 urm. Pr. civ., 418.

— Temeiul juridic al privilegiului asupra recoltei, 418.

— Cazul când recolta a fost transportată de pe moșie, 419.

— Cazul când recolta a fost vândută și predată unui terțiu, 419.

— Cazul când recolta a fost asigurată, 419.

— Dreptul de revendicare al locatarului și origina acestui drept (cutuma Parisului), 420, t. și n. 1.

— Cazul când mobilele chiria-

Privilegiu

sului au fost puse amanet, 420.

— Când aceste mobile au fost vândute la un bâlcu sau târg, unui cumpărător de bună credință, 423, n. 1.

— Caracterul acestei revendicări (redobândirea posesiunii mobilelor deplasate), 421, n. 2.

— Cazul când locatorul poate să exercite acțiunea în revendicare și în urma expirării termenelor legale, 421, n. 3.

— Condițiile cerute pentru exercițiul acțiunii în revendicare, 423.

— Revendicarea recoltei vândute de arendaș (Controv.), 423, 424.

3° *Privilegiul hangiiilor asupra efectelor aduse în han de călător*, 424 urm.

— Origina acestui privilegiu (cutuma Parisului), 424, t. și n. 4.

— Motivele și temeiul juridic ale acestui privilegiu, 425.

— Ce se înțelege prin hangii, 425.

— Cafengii, birtașii, cârciumarii nu intră în această denumire, 361, n. 5; 425. V. *Cârciumă*.

— Nici acei cari închiriază apartamente mobilate (Controv.), 425.

— Acest privilegiu nu există contra oamenilor din localitate, ci numai contra acelor străini de localitate, 425, 426.

— Ce se înțelege prin efectele călătorului? 426.

— *Quid* în privința lucrurilor străine aduse de călător în han? 426.

— Ridicarea lucrurilor din han și revenirea călătorului în el, 427.

— Dr. de retenție al hangiiului (Controv.), 427, 428. Vezi *Dr. de retenție*.

— Dreptul de revendicare al hangiiului (Controv.), 428.

— Furniturile hangiiilor cari sunt privilegiate, 429.

— Nu se are în vedere suma cheltuită de călător, 429.

— Alte garanții ale hangiiilor, 429, 430.

— Cazul când călătorul a murit în han sau ospătărie (cheltuelile pentru înmormântare primează privilegiul hangiiului), 430.

4° *Privilegiul cărăușului*, 430 urm.

Privilegiu

— Origina și temeiul juridic ale acestui privilegiu, 431.

— Ce se înțelege prin cărăuș, 431, n. 1 și tom. IX, p. 277 urm.

— Stingerea privilegiului cărăușului, 432.

— Dreptul de retenție al cărăușului, 433. V. *Dr. de retenție*.

— Sechestrarea lucrului transportat, 434.

— Transportul garantat prin privil. cărăușului, 434.

— Cazul când există mai multe transporturi succesive, 434.

5° *Privilegiul asupra cauțiunii unor funcționari publici*, 434 urm.

— Funcționarii supuși la darea unei cauțiuni (grefierii, portăreii, etc.), 435. V. *Greșteri, Portărei*, etc.

— Persoanele garantate prin acest privilegiu, 436.

— Privilegiile speciale asupra mobilelor rezultând din împrejurarea că creditorul a adus sau a conservat în patrimoniul debitorului lucrul asupra căruia se exercită privilegiul, 436 urm.

— 1° Privilegiul arendătorului asupra recoltei arendașului pe anul curent, 418 urm., 436, 437.

2° Privilegiul sumelor datorite pentru semințe sau pentru recolta anului curent și pentru instrumente de exploatare, 437 urm.

— Origina, motivele și temeiul acestui privilegiu, 437, 438.

— Creanțele garantate prin acest privilegiu, 438.

— Vânzătorii seminților, 438, 439.

— Acest privilegiu nu garantează vânzarea îngrășămintelor pentru pământ, 439.

— Nici vânzările de poloboace pentru strângerea recoltei (Controv.), 439, n. 1. V. *Poloboace*.

— Acest privilegiu garantează însă pe muncitorii cari, cu brațele lor, au produs recolta 439, 440.

— Privilegiul nu există însă decât pentru anul curent, 440.

— Cazul când recolta a eșit fără fraudă din patrimoniul debitorului, 440.

— Acest privilegiu este mobiliar, iar nu imobiliar, 441.

— Privilegiul sumelor datorite de proprietar sau arendaș p. instrumentele sau uneltele cari au

Privilegiu

- servit la exploatarea moșiei, 441.
- Prețul instrumentelor cari servesc la menajul casei nu sunt privilegiate, 442.
 - *Quid* în privința instrumentelor necesare la o exploatare industrială (Controv.), 442.
 - Acest privilegiu garantează nu numai vânzarea, ci și repararea sau îmbunătățirea instrumentelor în chestie, 442.
 - Privilegiul împrumutătorilor de bani pentru cumpărare de instrumente (Controv.), 442, 443.
 - Cazul când plata arenzei s'a făcut cu bani împrumutați (inexistența privilegiului), 443.
 - 3° Privilegiul pentru cheltuielile făcute spre conservarea unui lucru mobil, 443 urm.
 - Privil. depozitarului pentru cheltuielile făcute cu paza lucrului, 41. V. *Depozit*.
 - Privilegiul cheltuielilor făcute pentru conservarea lucrurilor mobile se aplică și lucrurilor însuflețite (animalelor), 444, n. 4.
 - Și pentru conservarea unei creanțe, 445, n. 1. V. *Creanțe*.
 - Origina și justificarea acestui privilegiu, 444.
 - Neaplic. acestui privilegiu la conservarea unui imobil, 445.
 - El se aplică însă la cheltuielile făcute pentru repararea unui lucru mobil, 445.
 - *Quid* în privința îmbunătățirii lucrului (Controv.)? 446.
 - Pentru ca aceste cheltuieli să fie privilegiate, trebuie să fi folosit masei creditorilor, 445.
 - Acest privilegiu se aplică numai la cheltuielile necesare, nu însă și la acele utile sau voluptuare, 445.
 - Nu intră, de asemenea, în categoria cheltuielilor privilegiate acele făcute pentru asigurarea lucrului, 445, 446.
 - Nici pentru îmbunătățirea lucrului (Controv.), 446. V. *Asigurare*.
 - Inexistența dreptului de retenție în persoana aceluia care a conservat lucrul mobil (Controv.), 348, 447. V. *Dr. de retenție*.
 - Pentru existența acestui privilegiu, nu se cere ca creditorul să aibă posesiunea lucrului, 447.

Privilegiu

- Stingerea acestui privilegiu, 447.
- 4° *Privilegiul vânzătorului lucrurilor mobile neplătite*, 447 urm.
- Origina acestui privilegiu (dreptul vechiu fr., cutuma Parisului), 448, 449.
- Dreptul de retenție al vânzătorului lucrurilor mobile neplătite, 449, 450. V. *Dr. de retenție*.
- Dreptul de revendicare al cumpărătorului, 449, 450 și tom. VIII, p. 641 urm., 751 urm.
- Rezilierea contractului, 450.
- Alte garanții pe cari le au vânzătorii de lucruri mobile neplătite, 450.
- Motivele privilegiului vânzătorului de lucruri mobile neplătite, 452.
- Condițiile cerute pentru existența acestui privilegiu, 452.
- Cazul când lucrul vândut n'a fost încă predat, 453.
- Cazul când lucrul a fost vândut și predat, însă prețul lui este încă datorit, 453.
- Cazul când lucrul a fost vândut silnic, 454.
- Când cumpărătorul unui lucru mobil neplătit l-a împrumutat altuia, l-a amanetat, etc., 454.
- Conflict între vânzătorul lucrului mobil neplătit și locatorul imobilului în care lucrul mobil a fost pus, 454, 455.
- Cazul când lucrul mobil vândut și neplătit a fost transformat de cumpărător (Controversă), 455.
- Când acest lucru a fost imobilizat, 455, 456.
- Imobilizarea prin destinație, 456 urm.
- Dacă privilegiul vânzătorului de lucruri mobile neplătite este sau nu opozabil creditorilor ipotecari, atunci când imobilul la care lucrul mobil a fost încorporat, este ipotecat (Controv.), 456 n. 2; 604, 605.
- Ce garantează privilegiul lucrurilor mobile neplătite, 453, t. și n. 1.
- Acest privilegiu nu are loc în materie de schimb, 458, 481. V. *Schimb*.

Privilegiu

- Cazul când există o dotă mobilă a prețeluită, 458, 459.
- Dreptul de revendicare al vânzătorului de lucruri mobile neplătite, 459 urm.
- Origina acestui drept (dr. vechiu fr., cutuma Parisului), 459.
- In specie este vorba de revendicarea posesiunii (*vindicatio pignoris*), 460.
- Condițiile acestei revendicări și cazurile în care revendicarea nu poate avea loc, 461.
- Revendicarea clopotului unei biserici (Controv.), 461. V. *Clopot*.
- Termenul acestei revendicări, 461.
- Modul de exercitare al acțiunii în revendicare, 462.
- Perderea acțiunii rezolutorii prin perderea acțiunii în revendicare, 462.
- Dreptul vânzătorului de a cere rezilierea contractului, 462.
- Perderea acțiunii în revendicare atrage după sine perderea acțiunii rezolutorii a contractului de vânzare, 462.
- Perderea acțiunii rezolutorii nu poate fi invocată de cumpărător, 462.
- Cazul când vânzarea este cu termen, 463.
- Dreptul vânzătorului cu termen, 463.
- Alte privilegii speciale mobiliare statornicite de legi speciale, 463, 464.
- *Rangul privilegiilor mobiliare*, la caz de concurs între ele, 464 urm.
- Concursul privilegiilor generale între ele, 465.
- In privința privilegiilor statornicite de legile speciale, rangul lor este în genere stabilit de textele ce le înființează, 465, 474.
- Concursul privilegiilor speciale cu acele generale, 466 urm.
- Condițiile cerute pentru ca cheltuelile de conservare să primeze celelalte privilegii, 468.
- Concursul privil. conservării lucrului cu privilegiile generale, 469 urm.
- Cazul când locatorul a luat cunoștință dela altul decât dela

Privilegiu

- vânzător că lucrul adus la dânsul nu eră plătit, 471 urm.
- *Privilegiile asupra imobilelor*, 474 urm.
- Aceste privilegii sunt generale și speciale, 474.
- Privilegiile cari lovesc generalitatea imobilelor și privilegiile speciale imobiliare, 475.
- Privilegiile imobiliare conferă, ca și ipoteca, un drept de preferință și de urmărire, 342, 364, 365, 368, 476, 658.
- Privilegiile imobiliare sunt, ca și ipotecile, supuse publicității, 343 nota; 365 n. 2; 367, 368, 476, 516 n. 3, etc.
- 1° *Privilegiul vânzătorului de imobile*, 476 urm.
- Origina acestui privilegiu, 477.
- Toți vânzătorii de imobile au acest privilegiu, ca și vânzătorul uzufructului imobiliar, 478.
- Acest privilegiu nu se aplică creanțelor care ar rezulta din constituirea unei servituți cu titlu oneros, 479. V. *Servitute*.
- Aceeaș soluție este admisibilă în privința uzului și abitației, 479. V. *Abitație, Uz, etc.*
- *Quid* în privința comunității unui zid (Controv.)? 479 și tom. III, partea I, p. 724, t. și n. 4. V. *Zid*.
- Pentru ca privilegiul vânzătorului să poată avea loc, trebuie ca imobilul să fie din acelea cari pot fi grevate de privilegii și ipoteci, 480.
- *Datio in solutum* având de obiect un imobil (cazul când ea este asimilată cu vânzarea din punctul de vedere al privil. vânzătorului), 480. V. *Datio in solutum*.
- Coschimbătorul unui imobil are privil. vânzătorului de câteori există o sultă, 480 și tom. IX, p. 17, t. și n. 5. *Schimb*.
- Inexistența privilegiului vânzătorului pentru garanție în caz de evicțiunea coschimbătorului, 481.
- Inexistența acestui privilegiu pentru coschimbătorii de lucruri mobile și în caz de vânzare cu pact de răscumpărare, 481, 482.
- Cazul când pactul de răs-

Privilegiu

cumpărare a intervenit în urma încheierii primitive, 482.

— Privilegiul dăruitorului cu sarcină (Controv.), 482, 483. Vezi *Donațiune*.

— Cazul când s'au vândut imobile prin destinație (inexistența priv. vânzătorului), 483.

— Vânzarea de lucruri mobile destinate a fi immobilizate (inexistența privilegiului), 483, 484.

— Creanțele garantate prin privilegiul vânzătorului, 484 urm.

— Privil. vânzătorului garantează plata prețului imobilului vândut, 484.

— Prețul poate să consiste nu numai în bani, dar și în prestația unei rente viagere, 484.

— Dacă renta a fost stipulată printr'un act posterior, s'a făcut o novație în privința prețului, și privilegiul este stins, afară de cazul când el ar fi fost rezervat în termeni expresi, 484.

— Cazul când părțile ar fi stipulat un preț mai mic decât acel real, 484.

— Pentru ca să existe privilegiul vânzătorului, trebuie ca prețul să fie datorit, 485.

— Acest privilegiu garantează nu numai prețul imobilului, dar încă dobânda prețului și celelalte accesorii, 485.

— El nu garantează însă plata daunelor ce pot fi datorite vânzătorului pentru rezilierea contractului, 485, 486.

— Cazul când, în loc de bani, vânzătorul a primit dela cumpărător cambii sau alte valori, 485, n. 2. V. *Cambie*.

— Bunurile lovite de privil. vânzătorului, 486 urm.

— Cazul când s'au făcut mai multe vânzări succesive, 486.

— Transformarea imobilului vândut nu împiedică privilegiul vânzătorului de a avea loc, 486.

— Privil. vânzătorului nu se întinde însă, după unii, la îmbunătățirile aduse imobilului (Controversă), 487. V. și p. 604.

— Privil. vânzătorului se întinde la mobilele devenite imobile prin încorporație și chiar prin destinație, 487.

Privilegiu

— În caz de exproprierea imobilului vândut pentru cauză de utilitate publică, privil. vânzătorului trece asupra despăgubirii acordată cumpărătorului, 451, n. 1; 483. V. *Expropriere*.

— Cazul când imobilul a fost distrus prin incendiu, 488.

— Dreptul vânzătorului de a cere rezilierea contractului, chiar în urma pierderii privilegiului său, 488.

— *Privilegiul acelor cari au împrumutat bani pentru achiziția unui imobil*, 488 urm.

— Necesitatea unui act autentic, 489.

— Posibilitatea a două acte deosebite, 490.

— Subrogarea împrumutătorului în privilegiul vânzătorului sau constructorului, 490, 491. V. *Subrogare*.

— *Privilegiul comoștenitorilor și al copărtașilor*, 401 urm.

— Origina și temeiul juridic al acestui privilegiu, 492, 493.

— Scopul acestui privilegiu, 492, 493.

— Critica privilegiului copărtașilor, 492.

— Persoanele cari se bucură de acest privilegiu (comoștenitorii și copărtașii), 492, 493. V. *Impărțeală*.

— Acest privilegiu are loc chiar în împărțeala făcută de ascendenți (Controv.), 493. V. *Impărț. ascendenților*.

— Creanțele garantate prin acest privilegiu, 493 urm.

— Garantarea sultei ce copărtași pot să-și datorească unii altora, 494.

— Garantarea prețului licitației, 494.

— Garantarea recursului în garanție, 494, 495.

— Garantarea dobânzilor datorite ca un accesoriu al creanțelor, 495.

— Raporturile ce comoștenitorii descendenți sunt obligați a-și face între ei, 495.

— Restituirea lucrurilor ascunse de către un moștenitor, 496.

— Bunurile lovite de acest privilegiu, 496, 497.

Privilegiu

— Conservarea privilegiului copărtașilor, 497, 498.

— *Privilegiul arhitecților pietrarilor și altor lucrători zidari*, 498 urm.

— Justificarea acestui privilegiu, 498.

— Persoanele cari se bucură de acest privilegiu, 499.

— Arhitecții sau antreprenorii, într'un cuvânt constructorii, spre a se bucura de acest privilegiu, trebuie să fi tratat direct cu proprietarul, 499.

— Acest privilegiu nu aparține posesorului sau detentorului unui fond, care a făcut construcții pe șocoteala sa proprie, iar nu în baza unui contract încheiat cu proprietarul, 499.

— Dreptul de retenție al acestui posesor, 499. *V. Dr. de retenție.*

— Uzufrauctuarul, locatarul, arendașul, etc., nu au privilegiul constructorului, 499, 500. *V. Uzufrauct.*

— Creanțele garantate prin acest privilegiu, 500 urm.

— Constructorul nu are privilegiu asupra imobilului pentru toate sumele ce-i sunt datorite, ci numai pentru plus-valuta ce lucrările sale au adus imobilului, 500.

— Constructorul nu se folosește de plus-valuta dobândită printr'un caz fortuit, 500.

— Plus-valuta, de care este vorba în specie, se apreciază în momentul înstrăinării imobilului, 501.

— Critica legii în această privință, 501.

— Modul de a se constata plus-valuta adusă imobilului (încheierea a două procese-verbale de către un expert rânduit de tribunal), 502, 503.

— *Privilegiul acelor cari au împrumutat bani spre a îndemniți pe lucrători*, 489 urm., 503 urm.

— *Privilegiul care rezultă din separația de patrimonii*, 504 urm.

— Drepturile ce conferă separația de patrimonii, 505.

— Motivele și origina acestei instituții, 505, 506.

— Controversa la care separa-

Privilegiu

ția de patrimonii a dat loc în dreptul roman, 506, n. 1.

— Definiția separației de patrimonii, 507.

— Raporturile dintre separația de patrimonii și regimul ipotecar, 507, 508.

— Dacă separația de patrimonii este sau nu un adevărat privilegiu (Controv.), 508 urm., 531.

— Interesul acestei distincții, 514, 515.

— Concursul privilegiilor imobiliare între ele, 515, 516.

— *Modul de conservare al privilegiilor*, 516 urm.

— Deosebire între privilegiile mobiliare și acele imobiliare (privilegiile imobiliare sunt supuse publicității), 343 nota, 365 n. 2; 367, 368, 476, 516, 517, etc.

— Această publicitate interesează ordinea publică, 517, 606, n. 2. *V. Ordine publică.*

— Justificarea acestei publicități și origina ei, 518, n. 1 și 3.

— Consecințele lipsei de publicitate (inexistența dreptului de preferință și de suită sau urmărire), 519.

— Cunoștința personală a terțului despre existența privilegiului nu poate înlocui publicitatea, 519.

— Cazul când există dol sau fraudă, 519.

— Aplic. principiului publicității și Statului, 519, 520.

— Excepție dela principiul publicității în privința cheltuelilor de judecată, 520, 521.

— Formele publicității privilegiilor imobiliare (înscrierea în registrele tribun. situației imobilului grevat, conform art. 1783 C. civ.), 521.

— Modul de conservare al privilegiului vânzătorului, 521 urm.

— Transcrierea actului de vânzare, 522.

— Cine poate cere aceasta transcriere? 522, n. 2.

— Neaplicarea în specie a art. 1786 dela ipotecă, 522, 523.

— Pentru ca transcrierea contractului de vânzare să conserve privilegiul vânzătorului, prețul imobilului vândut trebuie să fie

Privilegiu

- datorit în totul sau în parte, 523.
- Cazul când există mai multe vânzări succesive, 523.
 - Conserv. privilegiului vânzătorului, prin înscrierea lui, 523.
 - Timpul cât privilegiul vânzătorului poate fi transcris sau înscris, 523, 524.
 - Cazul când cumpărătorul primitiv a înstrăinat imobilul înaintea transcrierii contractului, 524.
 - Soarta ipotecilor constituite de cumpărător înaintea transcrierii contractului, 524.
 - Privilegiul aceluia care a dat bani pentru cumpărarea unui imobil, 524.
 - Modul de conservare al privilegiului moștenitorilor și copărtașilor, 525 urm.
 - Acest privilegiu se conservă numai prin înscripția lui, 525.
 - Motivele deosebirei între privilegiul copărtașilor și acel al vânzătorului, 525.
 - Termenul în care trebuie să se înscrie acest privilegiu (60 de zile), 525, 526.
 - Efectele neînscrisiei privil. în termenul legal, 525, n. 3.
 - Efectele înscrierii lui în termenul legal, 526.
 - Privil. înscris în termenul legal există cu efect retroactiv din ziua împărțelii sau licitației, 527.
 - Înscrisiunea privil. în urma expirării termenului legal, 527.
 - Modul de conservare al privilegiului constructorului, 528 urm.
 - Înscrisiunea proceselor-verbale care constată plus-valuta adusă imobilului, 529.
 - Această înscripție fiind substanțială, nu poate fi înlocuită prin cunoștința personală ce ar avea ceilalți creditori de privilegiul constructorului sau împrumutătorului de bani, 530.
 - Cine poate invoca lipsa de înscripție? (Numai creditorii), 530.
 - Modul de conservare al separației de patrimonii, 530 urm.
 - Înscrisiunea privilegiului în termenul de 6 luni dela deschiderea moștenirii, 531.
 - Înscrisiția poate fi cerută de toți acei cari sunt în drept a cere separația de patrimonii 531.

Privilegiu

- Chiar de creditorii cari nu au niciun titlu, precum ar fi, de exemplu, niște furnisori ai defunctului, 531.
- Specializarea înscripției, 532.
- Persoanele contra cărora se ia înscripția (contra moștenitorilor), 532.
- Termenul în care trebuie să se ia înscripția (6 luni) și calcularea acestui termen, 532.
- Înscrisiția luată în termenul legal asigură creditorilor defunctului un drept de preferință contra tuturor creditorilor personali ai moștenitorului, 533.
- Grevarea de servituți reale și personale a imobilului ereditar în urma cererii separației de patrimonii și a înscripției luată în baza art. 1743 (Controv.), 533.
- Dacă înscripția a fost luată în urma expirării termenului de 6 luni, privilegiul degenerază într'o ipotecă, care nu are rang decât dela data înscrierii ei, 533.
- Privilegiile și ipotecile trec la moștenitorii creditorului, 533.
- Cedarea privil. și ipotecilor independent de creanța garantată (Controv.), 534, 547. V. *Cesiune, Ipotecă, etc.*
- Un creditor privilegiat sau ipotecar, anterior înscris, poate să cedeze prioritatea rangului său unui alt creditor posterior înscris sau chiar chirografar, 534, 535.
- Numai femeea măritată nu poate cedă rangul ipotecei sale legale în favoarea unui terțiu, decât atunci când legea deroagă dela principiul inalienabilității, 535, 567, 568, 646. V. *Ipotecă legală.*
- Deoseb. între cedarea rangului și subrogația în locul creditorului privilegiat sau ipotecar, 535, n. 1. V. *Subrogație.*
- Transformarea privilegiilor în ipotecile gale, 537 urm. V. *Ipoteci privilegiate.*
- Numai privilegiile supuse înscripției pot degenera în ipotecă, 538.
- Privilegiile în dreptul internațional privat, 240, n. 2; 405, n. 2; 446, 538 urm. V. *Dr. internațional.*

Privilegiu

— Dr. internațional în privința privilegiilor maritime, 540.

— În privința separației de patrimonii, 540. V. *Dr. internațional*.

Procente.— V. *Dobândă*.

Procură.— Formalitățile la cari sunt supuse procurile emantate dela autoritățile străine, 650.

— Cazurile în care se cere o procură autentică. V. *Mandat*.

Pro herede.— Dacă titlul pro herede constituie un just titlu spre a conduce la prescripția de 10 sau 20 de ani (Controv.), V. *Prescripție*. Cpr. Cas. rom. și C. București, Rev. *Jurisprudența* din 1911, No. 13, p. 201 și *Dreptul* din 1911, No. 38. Vezi și tom. III, partea I, tabla analit. v^o *Prescripție*, *Pro herede*, etc.

Proprietate.— Strămutarea proprietății altă dată și în dreptul actual, 733 urm.

— Se poate derogă dela regula dreptului actual, după care, între părți, proprietatea se strămută prin efectul consimțământului (Controv.), 734, n. 2.

— Strămutarea proprietății imobiliare în privința terților (transcriere), 735. V. *Transcriere*.

— Strămutarea proprietății mobiliare nu este supusă transcrierei, 743. Vezi *Transcriere*.

Proprietatea imobiliară.— Nu poate fi dovedită prin martori și prezumpții, ci numai prin titluri și prescripție, când valoarea este mai mare de 150 lei (Controv.), tom. III, partea I (ed. a 2-a), p. 268 urm. Cpr. Cas. rom. Bult. 1909, p. 412 și *Dreptul* din 1909, No. 72 (cu nota d-lui S. Rădulescu).

Proprietatea literară sau artistică.— Amanetarea ei, 243, 252, și tom. III, partea I, 198, n. 1. Vezi tabla analit. a tom. III menționat, v^o *Proprietate literară, artistică și industrială*.

— Aplic. principiilor proprietății literare la produsele fotografice, când aceste produse au caracterul unor opere de artă. Cas,

rom. *Cr. judiciar* din 1911, No. 32 și tom. III, partea I-a p. 248, t. și n. 2.

Purga (imobilelor de privil. și ipoteci), 696, 706 urm. V. *Ipotecă conv. supra*, p. 839.

— Purga care rezultă din vânzările silite, 488, 726 urm. Vezi *Ipotecă*.

— Purga nu interesează ordinea publică, 714. V. *Ipotecă*, *Ordine publică*, etc.

Puterea părintească.— Nu se poate face tranzație asupra ei, nici, în genere, asupra drepturilor cari interesează ordinea publică, 195. Vezi *Ordine publică*, *Tranzație*, etc.

Q

Quem de evictione tenet actio, etc., 679, t. și n. 3.

Qui in mora est culpa non vacat, 20 și tom. V, p. 193; tom. VI, p. 150, 492, 513; tom. IX, 236 n. 2; 631, n. 1, etc.

Qui s'oblige oblige le sien, 332.

R

Rămășag.— Vezi *Prinsoare*.

Ramsul (joc de cărți).— Nu dă loc la o acțiune în justiție, 85.

Raport.— Oblig. raportului în materie de fidejusiune, 118 nota. V. *Fidejusiune*.

— Intinderea privilegiului copărtașilor la raportul ce moștenitorii descendenți sunt obligați a-și face între ei, 495. Vezi *Privilegiu*.

— Soarta ipotecilor constituite de moștenitorul descendent supus oblig. raportului (menținerea ipotecii), 587. V. *Ipotecă*.

Recoltă.— Privilegiul arendațului asupra recoltei anului curent, 418 urm. V. *Privilegiu*.

— Revendicarea recoltei vândută de arendaș (Controv.), 423, 424.

— Amanetarea recoltelor culese sau prinse de rădăcini, 283 urm.

Recompense naționale. — Măsura în care ele pot fi urmărite, 338.

Reducțiune (în materie de fidejusiune), 118 nota. V. *Fidejusiune*.

Registrelor (comercianților). — Nu se poate exercita dreptul de retenție asupra lor, ele aparținând justiției, 352. Vezi *Dr. de retenție*.

Remiterea datoriei. — Remiterea datoriei făcută de creditor liberează pe fidejutor, 172. V. *Fidejusiune*.

— Din contra, remiterea datoriei făcută de creditor, fidejutorului, nu liberează pe debitorul principal, 173. V. *Fidejusiune*.

— Stingerea privil. și ipotecilor prin remiterea datoriei, 688. V. *Ipoteca, Privilegiu, etc.*

Rente perpetue (asupra particularilor). — Inexistența lor în dreptul nostru (Controversă), 94, 95 urm.

— Existența acestor rente numai în privința împrumuturilor contractate de Stat, 97.

Rentă viageră. — Definiție, 94.

— Renta este un lucru mobil incorporeal, 94.

— Scopul rentei, 94.

— Renta a fost închipuită în scopul de a se ocoli împrumutul cu dobândă, care eră oprit altă dată, 95, text și n. 4.

— Contract aleator, când este constituit cu titlul oneros, 94, 100, 103.

— Rentele viagere în dreptul roman și în codul Calimach, 94.

— Deoseb. între renta viageră și contractul numit *bail à nourriture*, 95. V. *Bail à nourriture*.

— Între rentă și asigurarea pe viață, 95. V. *Asigurare*.

— Între rentă și uzufruct, 103. V. *Uzufruct*.

— Critica rentei viagere, 95.

— Natura contractului de rentă viageră și condițiile de validitate ale acestui contract, 100 urm.

— Renta constituită cu titlu gratuit, 101.

— Liberalitate. — Aplic. regulilor dela liberalități, 101.

— Revocarea rentei pentru survenire de copii, 101, n. 2.

Rentă viageră

— Renta constituită cu titlu oneros. — Aplic. principiilor dela vânzare, 102.

— Stipularea rentei în folosul unui terțiu, 102.

— Constituirea rentei asupra capului unui terțiu, 103.

— Constituirea rentei asupra capului mai multor persoane. — Moartea uneia din aceste persoane, 104.

— Arătarea acestor persoane prin contract, 105.

— Aplic. art. 1644 C. civil, 105.

— Aplic. art. 1645 și condițiile de aplicare ale acestui text, 105 urm.

— Cazurile în cari se aplică art. 1644 și 1645 C. civil, 106.

— Neaplic. art. 1645 rentelor constituite cu titlu gratuit, 107.

— Stabilirea zilei în care s'a încheiat contractul, 107.

— Efectele rentei viagere între părțile contractante, 108 urm.

— Darea siguranțelor promise prin contract, 109.

— Efectele desființării contractului (restituirea capitalului și a veniturilor), 110.

— Plata veniturilor rentei și sancțiunea acestei obligații, 110 urm.

— Cazurile în cari art. 1647 nu este aplicabil, 111.

— Dobândirea veniturilor rentei zi cu zi, 112.

— Declararea rentei neurmăribilă din partea creditorului acelaia căruia ea aparține, când renta este constituită cu titlu gratuit, 112, 113.

— Măsura în care renta poate fi urmărită chiar în acest caz, după aprecierea judecătorilor, 113, 339.

— În caz când renta a fost constituită cu titlu oneros, părțile nu pot s'o declare neurmăribilă, 113.

— Încetarea rentei viagere (moartea persoanei asupra capului căreia renta a fost constituită), 113.

— Cazul când debitorul rentei a cauzat el însuși moartea acestei persoane, 113.

— Cazul când renta a fost cons-

Rentă viageră

tuită prin înstrăinarea unui imobil, 114.

— Stingerea rentei prin prescripție (30 de ani) 94, 114.

— Prescrierea veniturilor rentei (5 ani), 94, 114. V. *Prescripție*.

— Renta constituită printr'un act cu titlu oneros se stinge prin rezilierea contractului pentru nedarea siguranțelor promise sau micșorarea siguranțelor existente, 114.

— Renta constituită printr'un act cu titlu gratuit se poate stinge printr'una din cauzele de revocare prevăzute de lege, 114.

— Absența persoanei asupra capului căreia renta viageră a fost constituită nu este, în principiu, o cauză de încetare a rentei, 114, 115. V. *Absență*.

— Renta viageră în dr. internațional privat, 115.

— Veniturile periodice ale rentei, garantate printr'o ipotecă, sunt supuse art. 1785 C. civ., 42. V. *Ipotecă*.

Renunțarea (la un drept).—Renunțările nu se presupun, 226, n. 6; 694, 769.

— Cazul excepțional al art. 850; în materie de concordat, în care renunțarea este presupusă, 694, n. 3. Vezi *Concordat*, *Ipotecă*, etc.

— Renunțarea creditorului ipotecar (stingerea ipotecei), 692 urm. Vezi *Ipotecă*.

— Renunțările la privil. și ipotecă nu sunt supuse transcrierii, 695 și 742, n. 3. Vezi *Ipotecă*, *Prescripție*, *Transcriere*, etc.

Resolutio jure dantis, resolvitur jus accipientis, 586, 705.

Res mobilis, res vilis.—Această veche maximă nu se mai potrivește cu starea economică actuală, 767.

Retenție.—Vezi *Drept de retenție*.

Retractul de indiviziune.—Eliminarea lui din dreptul nostru, 765, nota.

Retractul litigios.—Retractul litigios nu este supus transcripției,

atunci când dreptul cedat este un drept real imobiliar, 743 și tom. VIII, p. 799, n. 2 și 876, t. și n. 7. Vezi *Transcriere*.

Retractul succesoral.—Neadmiterea lui în dreptul nostru, 764, n. 3 și tom. VIII, p. 848, 849, text și nota 3.

Ruleta.—Este un joc de hazard, 85, nota 5.

S

Schimbul.—Privilegiul vânzătorului de lucruri mobile neplătite nu are loc în materie de schimb, 458, 481.

— *Quid* în privința schimbului imobiliar? (Controv.), 458, n. 2; 481 și tom. IX, pag. 17 și 18. V. *Privilegiu*.

Sechestrul (măsură conservatorie), 55.

— Sechestrul este convențional și judiciar, 56, 57.

— Deoseb. între sechestrul și depozitul, 56. V. *Depozit*.

— *Sechestrul convențional*, 57 urm.

— Definiția sechestrului, 57, 58.

— Sechestrul este gratuit ca și depozitul, prin natură, iar nu prin esență, 58.

— Responsabilitatea sechestrului salariat, 58.

— Obiectul sechestrului (mobile sau imobile), 58.

— Oblig. sechestrului bunurilor imobiliare (administrarea lor), 59.

— Restituirea lucrurilor sechestrate, 59.

— Persoana însărcinată cu un sechestrul convențional nu poate să renunțe la sechestrul decât atunci când ar avea o cauză legitimă de descărcare, pe când depozitarul poate, în principiu să renunțe la depozit, 59.—*Contră*: în privința sechestrului judiciar, 69.

— Sechestrul nu poate cere plata cheltuielilor făcute de dânsul decât dela persoana care a câștigat procesul, 59.

— El poate însă cere plata salariului dela toți deponenții, chiar dela acei cari n'au câștigat pro-

Sechestrul

cesul, fiindcă ei l-au promis cu toții, 59.

— Deponenții nu sunt însă solidari între ei (Controv.), 59, 60.

— *Sechestrul judiciar*.— Cazurile în cari este loc la rânduirea lui (necesitatea unui litigiu), 60.

— Cazurile în cari sechestrul judiciar poate fi cerut și ordonat de justiție, 62, 63.

— Aprecierea suverană a instanțelor de fond, 62. Cpr. și Trib. Suceava, *Cr. judiciar*, din 1911, No. 27, p. 217.

— Termenii legii nu sunt restrictivi, ci enunțativi, 62.

— Sechestrul judiciar în materie de indiviziune, 64.

— Intre coasociați, 64. Cpr. și Trib. Suceava, *Cr. judiciar, loco supra cit.*

— Cererea de sechestrul emanată dela creditorul ipotecar în privința imobilului ipotecat, 65.

— Creditorii părții interesate pot cere sechestrul judiciar în baza art. 974 C. civ., 65.

— Creditorii, cari vin în virtutea dreptului lor propriu, nu pot însă cere un sechestrul judiciar, ci numai un sechestrul asigurător, 65.

— Luarea administrației bunurilor dotale ale femeii din mâna bărbatului (inadmisibilitate), 65.

— Ordonarea sechestrului judiciar din oficiu, 66.

— Intr'un sechestrul judiciar nu se cercetează titlurile de proprietate, însă judecătorii sunt în drept a examina dacă fondul litigiului este întrucâtva întemeiat, fără însă a prejudeca acest fond, 66.

— Procedura rânduiri sechestrului judiciar (citarea părților), 66, 67.

— Sentința dată asupra cererii de rânduire a unui sechestrul judiciar nu are autoritatea lucrului judecat. 69. V. *Lucru judecat*.

— Supunerea reclamantului la darea unei cauțiuni, 67.

— Acela contra căruia se cere rânduirea unui sechestrul judiciar, nu poate oferi de a da cauțiune, aceasta nefiind admis decât în materie de sechestrul asigurător, 67.

Sechestrul

— Sechestrul judiciar este un mandat judiciar, 67.

— Mandatul său nu este însă gratuit, 69.

— Sechestrul judiciar poate să renunțe la mandatul ce-i încredințează justiția, 69.— *Contră*: În privința sechestrului convențional, 59.

— Incheierea prin care se fixează salariul sechestrului este supusă apelului, 69.

— Autoritățile cari pot judeca cererile de sechestrul judiciar (tribun. și judecătoriile de ocoale), 70.

— Sentința care admite sechestrul judiciar poate fi dată cu executarea provizorie, 70.

— Nu se poate ordona sechestrului judiciar atunci când părțile se judecă pentru o sumă de bani, 70.

— Nici în materie de exploatare de petrol, 70. V. *Petrol*.

— Nici pentru gestiunea unei farmacii, 70. V. *Farmacie*.

— Atribuțiile sechestrului judiciar (acte de conservare și de administrație), 67, 68.

— Incheierea contractelor de arendă sau de locațiune pe termen de cinci ani cel mult, 68.

— Starea în judecată în numele părților, 68.

— Incasarea veniturilor și plata datorilor urgente, 69.

— Responsabilitatea sechestrului judiciar (*culpa levis in abstracto*), 68.

— Spre a se aprecia gestiunea sechestrului judiciar, trebuie a se avea în vedere ceea ce a hotărât instanța care l-a rânduit, și anume: ce drepturi și îndatoriri i s'a dat; iar dacă această instanță n'a precizat atribuțiile sechestrului, trebuie a se avea în vedere dispozițiile legii. Intrucât această instituție este o măsură de conservare, iar sechestrul este numai un administrator provizor, trebuie ca atribuțiile lui să fie interpretate în sens restrâns, chiar dacă însuș proprietarul a fost rânduit sechestrul. Trib. Ilfov, *Cr. judiciar* din 1910, No. 77, p. 656.

— Persoana căreia se încredințează sechestrul, 70, 71.

Sechestrul

— Incetarea sechestrului judiciar, restituirea lucrului și darea socotelilor, 71.

— Sechestrul judiciar care, cu rea credință, lucrează în vătămarea persoanelor sau lucrurilor încredințate administrației sale, se face culpabil de abuz de încredere, 71. V. *Abuz de încredere*.

Semințe.— Privilegiul pentru vânzarea semințelor, 437 urm. V. *Privilegiu*.

Senatusconsultul Velleian, 120, 126, nota 3. V. *Dr. internațional*.

Senatori.— Urmărirea diurnelor senatorilor, 339. Vezi *Deputați*.

Separația de patrimonii (în regimul dotal), 504, n. 2.

— Imobilul dotal rămâne inalienabil și în urma acestei separații, 504, n. 2; 632, n. 3 și tom. VIII, pag. 248 urm. V. *Imobil dotal*.

— Separația de patrimonii în materie de moșteniri (Privilegiul care rezultă din separația de patrimonii), 504 urm. V. *Privilegiu*.

— Dr. internațional în privința separației de patrimonii, 540.

Servitute.— Privilegiul vânzătorului de imobile nu se aplică creanței care ar rezultă din constituirea unei servituți cu titlu oneros, 479. V. *Privilegiu*.

— Servituțile nu pot fi ipotecate independent de fondul la care se aplică, 564. Vezi asupra principiului că servituțile prediale nu sunt susceptibile de ipotecă, Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, I, § 220, p. 661, nota 3 c (ed. Crome).

— Achizitorul unei servituți nu poate purgă imobilul de privilegii și ipoteci, 714, nota 5. V. *Privilegiu*.

— Servituțile cari izvorăsc din lege sau din situațiunea locurilor, nu sunt supuse transcripției, 741 nota 4. V. *Transcriere*.

— Servituțile constituite prin acte cu titlu oneros sau gratuit, precum și renunțările la aceste drepturi sunt însă supuse transcripției, 741. V. *Transcriere*. Cpr. Zachariæ, *op. și loco cit.*, p. 661.

— Nu pot fi urmărite servituțile active, cari nu au o existență proprie și independentă de fondul la care sunt alipite, 762.

Siguranțele personale.— Fidejusiunea este o siguranță personală, 116, 127.

— Deoseb. între siguranțele personale și acele reale, 116 nota 4 și 127. V. *Fidejusiune*.

Siguranțele reale (mobiliare).— (Amanetul, privilegiile asupra mobilelor și dr. de retenție), 232, 344, nota *in fine*.

— Siguranțele reale imobiliare (antichreza, privilegiile imobiliare și dreptul de retenție), 232, 344, nota *in fine*.

— Dacă acel care trebuie să dea o siguranță personală poate s'o înlocuiască printr'o siguranță reală, 118 n. 6; 138.

Sindic.— Sindicul poate cere radierea unei ipoteci, 646. V. *Ipotecă*.

— În urma declarării în stare de faliment a unui comerciant, numai sindicul poate să procedă la exproprierea silită a imobilului falitului, 752, nota 1, *in fine*. V. *Faliment*.

— Sindicul poate face o tranzacție cu autorizarea tribunalului, 203, nota. V. *Tranzacție*.

Societate.— Coasociații pot cere sechestrul asupra fondului social, când sunt neînțelegeri între ei, 64. V. *Sechestrul*.

— Participanții nu pot însă cere un sechestr judiciar asupra fondului social, ci numai un sechestr asigurător, 65 nota.

— Tranzacția făcută de un asociat nu leagă pe ceilalți coasociați, 215. V. *Tranzacție*.

— Urmărirea părții indivize a unui asociat, 763, 764. V. *Indiviziune*, *Expropriere silită imobiliară*, etc.

Solidaritate.— Dacă sunt mai mulți depozitari, nu există solidaritate între ei, 40. V. *Depozit*.

— Fidejuserul, care s'a obligat în mod solidar, nu poate propune nici beneficiul de discuțiune, nici acel de diviziune, 150. Vezi *Fidejusiune*.

— In caz de o urmărire imobiliară exercitată în baza unei obligații solidare, comandamentul făcut unuia din debitorii folosește și celorlalți, însă se procedează la atâtea urmăriri câte patrimoniul sunt, 758.

Soți. — Dacă soții pot face o tranzacție între ei (Controv.), 200. *Vezi Tranzacție.*

— Dacă ei pot face o societate între ei (Controv.), tom. IX, 477.

Stabilimente publice. — Ipoteca legală a acestor stabilimente, 570 urm. V. *Ipotecă.*

— Stabilimentele publice nu pot să tranzigă decât cu îndeplinirea unor anume formalități, 202. *Vezi Tranzacție.*

Stat. — Privilegiile Statului, 368 urm.

— Ipoteca legală a Statului asupra bunurilor percepătorilor și administratorilor publici, 570, 596, 597. *Vezi Ipotecă.*

— Statele străine nu au o ipotecă legală asupra bunurilor funcționarilor situate în țara noastră, 570, nota 4. V. *Ipotecă.*

— Urmărirea averii Statului, 337; 759.

— Privilegiul pe care îl are Statul, pentru contribuții de orice natură asupra averii debitorului, mobilă sau imobilă, nu poate fi purgat decât prin plată, iar nici decum, ca celelalte sarcini, cari se purghează prin rămânerea definitivă și executarea ordonanței de adjudecare, 729, nota 3.

— Statul nu poate să tranzigă decât cu îndeplinirea unor anume formalități, 202. V. *Tranzacție.*

Stelionat. — (Ipotecarea sau vânzarea lucrului altuia), 574 n. 3. V. *Ipotecă.*

Stipulațiile pentru alții. — Validitatea lor în dreptul nostru, 102, 103 și tom. V, p. 97 urm., 196.

Stos (joc de cărți). — Nu dă loc la o acțiune în justiție, 85. V. *Joc.*

Străini. — Nu pot dobândi imobile rurale nici chiar prin moștenire ab intestat, având drept, după jurisprudență, numai la valoarea

acestor imobile, 348 t. și n. 8 Mai vezi Cas. rom. Rev. *Jurisprudența* din 1911, No. 17 p. 258 și *Dreptul* din 1911, No. 39 (cu nota d-lui S. Rădulescu).

— Străinii pot însă fi creditorii ipotecari asupra unui imobil rural, deși ei nu-l pot dobândi prin niciun mod de transmitere, 551.

— Art. 82 din legea judecăt. de ocoale, care permite părților de a stinge, în unele cazuri excepționale, acțiunea publică prin împăcarea lor, se aplică și străinilor, 232. V. *Acț. publică, Tranzacție, etc.*

Subrogație (Privil. acelor cari au împrumutat bani pentru achiziția unui imobil). — Subrogația împrumutătorului în privilegiul vânzătorului sau constructorului, 490, 491, 504. V. *Privilegiu.*

— Deoseb. între cedarea priorității rangului ipotecar și subrogația în locul ipotecei, 535, n. 1. V. *Ipotecă, privilegiu, etc.*

— Subrogația în locul creditorului ipotecar este, în privința terților, supusă publicității și, în special, îndeplinirii formalității prescise de art. 1393 C. civ., 609.

— Femeea măritată nu poate să subroge pe altul în locul ipotecei sale legale, 610, n. 1; 646.

— Persoana subrogată în locul creditorului ipotecar poate să ceară radierea inscripției ipotecei, 649. V. *Ipotecă.*

— Plata stinge creanța ipotecară, însă în caz de plată cu subrogație, obligația subzistă în folosul celui subrogat, cu privilegiile și ipotecile cari garantau creanța, 686, 687. V. *Ipotecă.*

— Subrogația fidejursorului în drepturile creditorului dezinteresat, 161 urm. V. *Fidejusiune.*

Substituție fideicomisară (Condițiile cerute pentru existența ei), 195, n. 5.

— Nu se poate face o tranzacție asupra unei substituții fideicomisare, 195. V. *Tranzacție.*

Succesiune. V. *Moștenire, Moștenitor.*

Superficie. — Existența ei în dreptul nostru (Controv.) 564, și

tom. III, partea I, p. 222 urm.; tom. IX, p. 38, n. 3.

— Superficia poate fi ipotecată, 564, 565. V. *Ipotecă*.

— In caz de revocarea superficiei, ipoteca încetează odată cu această revocare, 565. V. *Ipotecă*.

Ș

Șahul.— Dacă jocul de șah dă loc la o acțiune în justiție (Controv.), 85 t. și n. 3.

T

Tacita relocație.— Este garantată prin privilegiul locatorului, 410, 411 și tom. IX, p. 187, nota. V. *Privilegiu*.

Teatru.— Depozitul făcut într'un teatru nu este un depozit necesar, 43. V. *Depozit*.

— Neaplicarea art. 1623 urm. C. civ. depozitului de haine, bastoane, umbrele, etc. făcut în vestiarul unui teatru (Controv.), 55.

— Artiștii dramatici, muzicanții orchestrei teatrelor, etc., nu intră în categoria oamenilor de serviciu, cari au privilegiul statornicit de art. 1729, 4°, p. 394. Vezi *Artiști dramatici*, *Privilegiu*, etc.

— Privilegiul în privința costumelor și decorurilor unui teatru, 414, n. 5. V. *Privilegiu*.

Témoins passent lettres (regula dreptului vechiu), 14. V. și tom.

Testament.— Se poate tranzige asupra unui testament, 193, n. 3. V. *Tranzacție*.

— Legatul de imobile făcut prin testament este opozabil terților fără a fi transcris, 715 n. 1; 742. V. *Transcriere*.

— Se poate stipulă o clauză penală într'un testament, 218, n. 3. V. și Cas. rom., care a admis în totul modul nostru de a vedea, *Dreptul* din 1910, No. 83 (afacere în care am pledat noi înșine înaintea Curței). V. *Clauză penală*.

Tezaur public (privilegiul tezaurului public).— Legile speciale cari înființează acest privilegiu, 368 urm. V. *Privilegiu*, *Stat*, etc.

Tipografie.— Corectorii tipografi nu intră în categoria oamenilor de serviciu, cari au privilegiul statornicit de art. 1729, 4°, p. 394. V. *Privilegiu*.

— Mașinile de tipografie nu pot fi urmărite de creditori, 335, n. 2.

Titluri la purtător.— Amanetarea lor, 258. V. *Amanet*.

— Dacă se poate constitui un titlu la purtător fără arătare numelui creditorului (Controv.), 325 nota. V. *Oblig. la purtător*.

Transcriere, 733 urm.

— Este necesară spre a strămuta proprietatea imobiliară numai în privința terților, 735.

— Strămutarea proprietății mobiliare nu este supusă transcrierei, 743.

— Conservarea privilegiului vânzătorului de imobile prin transcrierea actului de vânzare, 522. V. *Privilegiu*.

— Persoanele cari pot cere această transcriere (atât vânzătorul cât și cumpărătorul), 522 nota 2.

— Textele privitoare la transcriere sau transcripție, 735 urm.

— Transcrierea în dreptul nostru anterior (Regul. organic), 738 nota 2.

— Origina și scopul transcrierei, 738.

— Justificarea ei, 739.

— Transcrierea se operează ca și inscripția, la tribun. situației imobilului, 739.

— *Quid* în caz când imobilul străinat este situat pe linia de demarcație a două districte (transcr. la tribun. ambelor districte), 739, nota 2. V. *Ipotecă*.

— Admiterea aceleași soluții în privința inscripțiilor ipotecare, 613. V. *Ipotecă*.

— Numai actele translative, nu însă și acele declarative de proprietate, sunt supuse transcrierei, 739, 740.

— Astfel, împărțeala nu este supusă transcrierei, 739, nota 3. V. *Împărțeală*.

— Nici hotărârile judecătorești, afară de acele pronunțate în materie de expropriere p. cauză de utilitate publică și acele cari con-

Transcriere

stată o cesiune sau o chitanță de chirie pe doi ani viitori, 741, 742. V. *Hotăriri judecătorești*.

— Nici tranzacția, pentru că și ea este declarativă de drepturi, 209, 210. V. *Tranzacție*.

— Cazurile în cari tranzacția este translativă de proprietate, și ca atare, supusă transcrierii, 209, n. 1; 741. V. *Tranzacție*.

— Actele supuse transcrierii, 740 urm.

— Transcrierea amanetului, 247, 253, 742. V. *Amanet*.

— Transcrierea anticchrezei, 301, 741. V. *Antichreză*.

— Alte acte supuse transcrierii, 742.

— Cazurile când renunțările la moștenire sau la un legat sunt supuse transcrierii, 742, n. 7.

— Nu sunt supuse transcrierii nici renunțările la privilegii și ipoteci, 695 și 742, n. 3. V. *Ipotecă*, *Renunțare*, etc.

— Nici convențiile verbale, 743.

— Nici achizițiile dobândite în virtutea legii, afară de excepția admisă prin art. 285 C. civ., 743.

— Nici renunțările la o prescripție imobiliară dobândită, 743.

— Cazul când asemenea renunțări sunt supuse transcrierii, 743 nota 3. V. *Prescripție*.

— Nici trimeterea în posesiune a averii unui absent, 743. Vezi *Absență*.

— Nici reînțoarcerea la vânzător a imobilului vândut, în virtutea pactului de răscumpărare, dacă vânzarea primitivă a fost transcrisă, 743. V. *Pact de răscumpărare*.

— Nici retractul litigios, atunci când dreptul cedat este un drept imobiliar, 743. V. *Retract litigios*.

— Nici transmiterea proprietății mobiliare, 743. V. *Proprietate*.

— Nici uzufructul legal, afară de acel prevăzut de art. 285 C. civ., 741, n. 5; 743. V. *Uzufruct legal*.

— Cazul când clauza dintr'un contract nesupus transcrierii, poate să fie supusă acestei formalități, 544, n. 2; 743, 744.

— Efectele transcrierii și ale lipsei ei, 744 urm.

Transcriere

— *Quid juris* dacă mai multe mutațiuni de proprietate au fost transcrise în aceeași zi? Neaplicarea în specie a art. 1779 dela ipoteci (Controv.), 610, text și nota 4; 745. V. *Ipotecă*.

— Persoanele cari pot invoca lipsa transcrierii (terții), 745, 746.

— Ce se înțelege prin terții (Controv.), 746.

Tranzacția. — Folosele acestui contract, 185 urm.

— Sensul cuvântului tranzacție, 187.

— Definiția tranzacției, 187.

— Critica definiției dată de cod, 188.

— Deoseb. între tranzacție și dezistare, 188, 189. V. *Dezistare*.

— Între tranzacție și achiesare (*acquiescement*), 189. V. *Achiesare*.

— Între tranzacție și compromis, 189. V. *Compromis*.

— Tutorul poate, cu îndeplinirea unor anume formalități, să facă o tranzacție, pe când el nu poate face un compromis, 189 și t. II, p. 740 (ed. a 2-a). V. *Compromis*, *Tutelă*, etc.

— Oblig. cari rezultă din joc sau prinsoare nu pot face obiect unei tranzacții, 91, 95.

— Tranzacția prin care creditorul renunță față de debitor la toată creanța sau numai la o parte din ea, poate fi invocată de fidejutor, pe când tranzacția făcută între creditor și fidejutor, nu liberează pe debitorul principal, 174. V. *Fidejusiune*.

— Deoseb. între tranzacție și confirmare, 189. V. *Confirmare*.

— Între tranzacție și jurământ, 190. V. *Jurământ*.

— Tranzacția este un contract consensual și bitateral, 190, 204.

— Un contract cu titlu oneros, 191.

— Un contract comutativ sau aleator, după natura sacrificiilor făcute, 191.

— Aplic. art. 1020, 1021 și a art. 1179, în privința dublului original, 190, 191, 205. V. *Dublul original*.

— Tranzacția făcută prin corespondență nu este însă supusă

Tranzacția

formalității dublului original, 191.

— Actul scris, care nu întrunește condițiile prescise de art. 1179 C. civ., nu este nul, ci constituit un început de probă scrisă de natură a fi completat prin alte dovezi. Cas. rom. Rev. *Jurisprudența* din 1911, No. 18, p. 276 și *Cr. judiciar* din 1911, No. 43 (cu observ. noastră); t. VII, p. 199, text și n. 1; t. IX, p. 24, text și n. 1. V. *Dublu original*.

— Caracterele tranzacției (indivizibilă și declarativă, iar nu tranzlativă de drepturi), 191.

— *Condițiile cerute pentru existența tranzacției, 191 urm.*

— ¹⁰ Consimțământul părților, 191 urm.

— Anularea tranzacției pentru eroare asupra persoanei, 192, 221. V. *Eroare*.

— Efectele erorii asupra obiectului tranzacției, 192. V. *Eroare*.

— Tranzacția poate fi anulată, la noi, atât pentru eroare de fapt, cât și pentru eroare de drept, 192, 221. V. *Eroare*.

— Anul. tranzacției, conform dreptului comun, pentru violență și dol., 192, 220.

²⁰ Un obiect cert și licit, 193 urm.

— Tranzacția trebuie să aibă de obiect drepturi îndeolnice, adecă contestate sau supuse contestației, 193.

— Tranzacția asupra lucrurilor viitoare, 193.

— Tranzacția asupra executării unei hotărâri, unui testament, etc., 193, n. 3.

— Se poate face o tranzacție asupra uzului și abitației, pentru că aceste drepturi nu sunt inalienabile, deși sunt incesibile, 193, 194. V. *Abitație, Uz*.

— Nulitatea tranzacției făcută asupra lucrului altuia (Controversă), 194.

— Nu se poate face o tranzacție asupra lucrurilor ce nu sunt în comerț, 194.

— Nici asupra unei moșteniri nedeschisă încă (pacte succesoriale oprite de lege), 194. V. *Pacte succesoriale*.

— Nici asupra stărei și capaci-

Tranzacția

tății persoanelor, ci numai asupra intereselor bănești care rezultă din această stare, 194, 195.

— Nici asupra puterii părintești și asupra tuturilor drepturilor cari interesează ordinea publică, 195. V. *Putere părintească*.

— Nici asupra unei datorii ce izvorăște din joc sau prinsoare, 91, și 195. V. *Joc*.

— Nici asupra unei substituții, fideicomisare, 195. V. *Substituție*.

— Nici asupra unei convenții matrimoniale, în timpul căsătoriei, 195. V. *Conv. matrimoniale*.

— Se poate însă tranzige asupra daunelor izvorite dintr'o infracțiune penală, 196.

— Deferirea jurământului decizor inculpatului asupra existenței contractului civil (Controv.), 196. V. *Jurământ*.

— Tranzacția făcută asupra acțiunii civile nu împedică însă urmărirea din partea ministerului public, 196.

— Cazurile în cari părțile pot, prin tranzacția lor, să stingă acțiunea publică, 197. V. *Acț. publică*.

— Tranzacția părților poate, în aceste cazuri excepționale, să fie invocată de a dreptul înaintea Curții de casație, 197.

— Aceste dispoziții excepționale având de scop împuținarea proceselor, se aplică și străinilor cari s'ar judecă în țara noastră, 232. V. *Acț. publică, Străini*, etc.

— Renunțarea, prin tranzacție, la alimentele datorite *jure sanguinis* (Controv.), 197 și tom. I, p. 745. V. *Alimente*.

— Se poate însă necontestat tranzige asupra alimentelor constituite cu titlu oneros și asupra modului de prestare al alimentelor viitoare, 198. V. *Alimente*.

³⁰ *Capacitatea părților contractante*, 198 urm.

— Spre a putea tranzige, trebuie a avea capacitatea de a dispune cu titlu oneros de lucrul care face obiectul tranzacției, 198.

— Formalitățile ce trebuie să îndeplinească tuturul spre a tranzige în numele minorului sau interzisului (art. 413), 199. V. *Tutelă*.

Tranzacția

- Tranzacția făcută de minorul emancipat, 199.
- De acei internați într'un stabiliment de alienați, conform legii din 1894, p. 199, n. 4. V. *Alienați*.
- De acel pus sub un consiliu judiciar, 199. V. *Consiliu judiciar*.
- De minorul împuternicit a face comerț, 199, n. 3.
- De o femeie măritată, 199, 200.
- Capacitatea femeii comerciante, 199, n. 5.
- Femeea nu poate tranzige asupra imobilelor sale dotale, nici chiar cu autorizarea bărbatului, fiindcă aceste imobile sunt, în principiu, inalienabile, 200, n. 1. Vezi *Imobil dotal*.
- Tranzacția emanată dela tatăl administrator legal al bunurilor copiilor săi (Controv.), 200 și tom. II, p. 500, text și n. 4 (ed. a 2-a). V. *Administr. legală*.
- Tranzacția dintre soți (Controv.), 200. V. *Soți*.
- Acel interzis legalmente este incapabil de a face o tranzacție, fiindcă el nu are exercițiul drepturilor civile (Controv.), 200.
- Tranzacția emanată dela moștenitorul beneficiar, 200. V. *Moștenitorul beneficiar*.
- Dela moștenitorul aparent (Controv.), 201. V. *Moșt. aparent*.
- Dela un debitor insolubil, 201.
- Dela un falit, 201, n. 2.
- Tranzacțiile făcute de Stat, comună, etc., 202.
- De un mandatar convențional (necesitatea unui mandat special), 202 și tom. IX, p. 572 urm. V. *Mandat*.
- De un mandatar legal sau udiciar, 202.
- De judecătorul sindic, 203, *ad notam*. V. *Sindic*.
- De acel trimes în posesiunea bunurilor unui absent (Controv.), 202, n. 4. V. *Absență*.
- Bărbatul, administrator al bunurilor dotale, nu poate să tranzige asupra acestor bunuri, 203. V. *Imobil dotal*.
- Deoseb. între capacitatea și puterea de a tranzige, 203.
- Sancțiunea incapacităților de

Tranzacția

- a tranzige (nulitate relativă), 203, n. 4.
- Aplic. aceleași reguli Statului, comunelor, etc. (Controv.), 203, n. 4.
- *Formele și dovedirea tranzacției*, 203 urm.
- Necesitatea unui act scris (neadmiterea probei testimoniale), 204.
- Motivele excluderii acestei probe, 206.
- Actul scris este cerut *ad probationem*, iar nu *ad solemnitate*, 204. V. și Cas. rom. Rev. *Jurisprudența* din 1911, No. 18, p. 276 și *Cr. judiciar* din 1911, No. 43 (cu observ. noastră).
- Validitatea unei tranzacții verbale, 205.
- Dacă s'a încheiat un act scris, se vor redacta atâtea exemplare câte și părți sunt cu interes contrar (art. 1179), 191, 205.
- Tranzac. care nu îndeplinește formalit. prescise de art. 1179 nu este nulă, ci constituie un început de probă scrisă. Cas. rom. *loco supra cit.* V. *Dublu original*.
- Dovedirea tranzacției prin mărturisirea și jurământul părților, 205. V. *Mărturisire, Jurământ*, etc.
- Prin martori, de câteori există un început de probă scrisă (art. 1197), (Controv.), 206, 207.
- Doved. tranzacției prin martori, în cazurile art. 1198 § ultim, 207, 208.
- Tranzacția făcută înaintea justiției, 208.
- Dovedirea tranzacțiilor comerciale (aplic. dreptului comun, art. 46 C. com.) (Controv.) 206, n. 1.
- Efectele și întinderea tranzacției, 208.
- *Caracterul declarativ al tranzacției*, 208 urm.
- Cazul în care tranzacția poate fi translativă de drepturi și în care este supusă transcrierii, când are de obiect un imobil, 209, n. 1, 741. V. *Transcriere*.
- Consecințele cari rezultă din împrejurarea că tranzacția nu e *translativă*, ci numai *declarativă* de drepturi, 210.

Tranzacția

- *Indivizibilitatea tranzacției*, 211, 212, 221.
- Părțile pot să dispue prin convenția lor că tranzacția este divizibilă, 212.
- *Interpretarea tranzacției* (interpretare restrictivă), 213.
- *Aprecierea clauzelor inoelnice și întunecoase*, 214.
- *Tranzacția leagă pe moștenitorii și reprezentanții părților, nu însă pe terții*, 215.
- *Tranzacția făcută de un asociat nu leagă pe coasociații lui*, 215. V. *Societate*.
- *Tranzacția făcută de unul din debitorii sau creditorii solidari nu este opozabilă celorlalți debitori sau creditori*, 215.
- *Aplic. aceluiași principii în materie de oblig. indivizibile*, 216.
- *Tranzacția avantajoasă, încheiată între creditor și debitorul principal folosește fidejursorului, pe când cea făcută între creditor și fidejursor nu liberează pe debitorul principal*, 174, 216 și tom. VI, p. 722, 723. V. *Fidejusiune*.
- *Debitorul nu poate, prin tranzacția sa, să agraveze situația fidejursorului*, 174, n. 2. V. *Fidejusiune*.
- *Asimilarea tranzacției cu lucrul judecat*, 216 urm.
- *Deoseb. între tranzacție și lucrul judecat*, 217. V. *Lucrul judecat*.
- *Stipularea unei clauze penale într-o tranzacție*, 218, 219. V. *Clauză penală*.
- *Nu se poate cere, în principiu, și principalul și pedeapsa, afară de cazul când aceasta din urmă ar fi fost stipulată numai pentru simpla întârziere*, 219.
- *Cazul când se poate cere și clauza penală și oblig. principală*, 219.
- *Cazurile de anulare ale tranzacției*, 219 urm.
- *Eroarea asupra persoanei și obiectului tranzacției*, 222.
- *Titlul nul*, 222 urm.
- *Sensul cuvântului titlu*, 222, 223.
- *Cauza acestei anulări (Controv.)*, 223.
- *Eroarea de fapt și de drept*, 224. V. *Eroare*.

Tranzacția

- *Tranzacția întemeiată pe acte dovedite în urmă de false*, 224 urm.
 - *Cazul când există o indoită anulare*, 225.
 - *Tranzacția încheiată asupra unui proces terminat printr-o sentință definitivă*, 225 urm.
 - *Ipoteza art. 1715, p. 226*.
 - *Cazul când sentința necunoscută de părți eră supusă recursului sau revizuirii*, 226.
 - *Cazul când sentința eră supusă apelului*, 226.
 - *Tranzacția făcută asupra motivelor de recurs sau revizuire (validitate)*, 226.
 - *Descoperirea de acte necunoscute părților și ascunse de una din ele*, 227 urm.
 - *Tranzacția încheiată asupra dolului părții care a ascuns documentele*, 228.
 - *Indreptarea erorilor de calcul*, 228.
 - *Este vorba, în specie, de o eroare materială de cifre*, 229.
 - *Socotelile trebuie să fi servit de bază tranzacției*, 229.
 - *Efectele anulării tranzacției*, 228 urm.
 - *Cazurile de inexistență ale tranzacției*, 229.
 - *Tranzacția inexistentă nu poate fi confirmată*, 230. V. *Confirmare*.
 - *Cazurile în care tranzacția este numai anulabilă (nulitate relativă)*, 230, 231.
 - *Aplic. în specie a art. 1900 C. civil*, 231.
 - *Tranzacția în dreptul internațional privat*, 231, 232.
- Trusturi arendășești**, 168, n. 2. Cpr. asupra trusturilor arendășești, Cas. rom. C. București și Iași, *Cr. judiciar* din 1911, No. 22 și 44, precum și Rev. *Jurisprudența* din 1911, No. 21, p. 327 urm. și *Dreptul* din 1911, No. 47. Mai vezi tabla analit. a tom. IX, v^o *Trusturi arendășești*.
- Tutelă.**— Formalitățile ce trebuie să îndeplinească tutorul spre a putea tranzige în numele minorului sau interzisului, 199. V. *Tranzacție*.

— Tutorul nu poate face un compromis în numele minorului sau interzisului, pe când el poate face o tranzacție cu îndeplinirea unor anume formalități (art. 413), 189 și tom. II, p. 740 (ed. a 2-a). V. *Compromis, Tranzacție*, etc.

— Tutorul nu poate garanta oblig. altuia, în numele minorului sau interzisului, aceasta nefiind un act de administrație, 126, 127. V. *Fidejusiune*.

— Necesitatea de a se abrogă art. 1767 din codul civil, care scutește pe părinți de ipoteca legală, 326, 569. V. *Ipotecă*.

— Necesitatea de a se supune tutorul, care nu are imobile, la darea unei cauțiuni (*de lege ferenda*), 327.

— Cazurile în cari un tutor poate să consimtă radiarea unui privilegiu sau unei ipotec, 645. V. *Ipotecă*.

T

Țidul ipotecare, 324, 325.

U

Urmărirea imobiliară. V. *Exproprierea silită imobiliară*.

Uz.— Se poate face o tranzacție asupra dreptului de uz, 193, 194. V. *Tranzacție*.

— Neurmărirea dreptului de uz, 336, 762. V. *Exproprierea silită imobiliară*.

— Neipotecarea acestui drept, 563. V. *Ipotecă*.

— Bunurile asupra cărora există un drept de uz (sau de abitație) nu pot fi reținute de creditorii în detrimentul uzuarului sau abitatorului, de câteori aceste drepturi au fost constituite cu titlu gratuit, pentru că ele au, în asemenea caz, un caracter alimentar, 352. V. *Abitație, Dr. de reținere*, etc.

— Privilegiul vânzătorului de imobile nu se aplică creanței care ar rezultă din constituirea unui drept de uz sau de abitație, 479. V. *Abitație, Privilegiu*, etc.

— Achizitorul unui drept de uz (sau de abitație) nu poate purgă

imobilul de privilegii și ipotecă, 714, n. 5. V. *Abitație, Ipotecă*, etc.

Uzucapiune.— V. *Prescripție*.

Uzufruct.— Deosib. între uzufruct și renta viageră, 103. Vezi *Rentă viageră*.

— Fidejutorul unui uzufructuar poate cere descărcarea sa, când uzufructuarul a înstrăinat dreptul său de uzufruct, 179. V. *Fidejusiune*.

— Uzufructuarul poate să constituiească o antichreză, 299. V. *Antichreză*.

— El poate să-și ipoteceze dreptul său, ipoteca stingându-se însă, în asemenea caz, odată cu uzufructul, 299, 561, 562, 576, 705. V. *Ipotecă*.

— Consolidarea uzufructului nu aduce însă stingerea ipotecei, 561, nota 3.

— *Quid* în privința renunțării uzufructuarului? (Controv.), 561, nota 3. V. *Ipotecă*.

— *Quid* în privința stingerei uzufructului prin abuzul folosinței? (Controv.), 562, nota.

— Cazul ipotecării nudei proprietăți (intinderea ipotecei la uzufruct când el se stinge), 602. V. *Ipotecă*.

— Ipoteca constituită asupra uzufructului nu se întinde însă la nuda proprietate, când aceasta se unește cu uzufructul, 602, n. 3. V. *Ipotecă*.

— Vânzătorul unui uzufruct are privilegiul vânzătorului de imobile, 478. V. *Privilegiu*.

— Privilegiul constructorului nu aparține însă uzufructuarului, 499, 500. V. *Privilegiu*.

Uzufruct legal.— Măsura în care se poate urmări uzufructul legal al părintelui și al bărbatului (Controv.), 337 și 762, nota *in fine*.

— Uzufructul legal al părintelui și al bărbatului nu pot fi ipotecate, 563. V. *Ipotecă*.

— Ipotecarea uzufructului legal ce femeea are în baza art. 684 C. civ., 563. V. *Ipotecă*.

— Uzufructul legal nu este, în principiu, supus transcrierii, 741, nota 5; tom. II, p. 519 și tom. III, partea I-a, p. 409, nota (ed. a 2-a).

— Excepția admisă de lege în privința uzufructului părintelui în caz de divorț (art. 285 C. civ.), 741 nota 5; 743.

V

Vânzare.— Transcrierea vânzărilor imobiliare în privința terților, 735. V. *Transcriere*.

Vânzarea cu pact de răscumpărare V. *Pact de răscumpărare*.

Vas.— Ipotecarea unui vas, 244. V. *Ipotecă maritimă*.

Violența.— Anularea tranzacției p. violență, conform dreptului comun, 192, 220. V. *Dol, Tranzacție*, etc.

W

Wagon de dormit (wagon-lits).— Aceste wagoane nu sunt asimilate unui han sau otel în privința responsabilității p. lucrurile ce le sunt încredințate, 55 și tom. IX, p. 278, n. 4; tom. V, p. 534, nota *in fine*. Cpr. Judecăt. ocol. VI București și Trib. Ilfov, *Cr. judiciar* din 1910, No. 63.

Warante (gajul asupra mărfurilor depuse în magazinele generale), 252, 253, 287, 288.

— Neaplic. art. 1393 la warante, tom. VIII, p. 810.

— Și recipisele la purtător emanate dela casele de împrumut pe amanet (Muntele de pietate) pot fi amanetate, 244. V. *Muntele de pietate*.

Z

Zaruri.— Jocul de zaruri este un joc de hazard și, ca atare, nu dă loc la o acțiune în justiție, 85.

Ziar.— Reporterii unui ziar nu intră în categoria oamenilor de serviciu, în privința privilegiului statornicit de art. 1729, 4°, p. 394. V. *Privilegiu*.

— Faptul administrației unui ziar cotidian de a procura abonaților săi, în scop de a-și înmulți cetitorii, diferite premii ale căror câștig, determinat prin tragere la sorți, atârnă numai de întâmplare, constituie o loterie și, deci, un joc la noroc, pentru care legea civilă, prin art. 1636, nu conferă nicio acțiune în justiție. C. București, *Cr. judiciar* din 1911, No. 50.

Zid.— Proprietarul unui zid, are privilegiul vânzătorului p. despăgubirea datorită de vecin, care uzează de dreptul ce-i conferă art. 598 C. civ. spre a dobândi comunitatea acestui zid, 479. V. *Privilegiu*.

— Achizitorul comunității unui zid făcând parte dintr'o clădire sau servind de îngrădire unui teren ipotecat, nu poate purgă imobilul de privilegiu și ipoteci, 714, n. 5. V. *Ipotecă*.

Zidari (Privilegiul Azidarilor). V. *Constructori, Privilegiu*, etc.

